FLAVII IOSEPHI OPERA

EDIDIT

ET APPARATV CRITICO INSTRVXIT

BENEDICTVS NIESE

VOL. I

ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBRI I–V.

BEROLINI
APVD WEIDMANNOS
MDCCCLXXXVII.

BENEDICTVS NIESE THEODORO NOELDEKE S.

Cum ante hos duos annos haec Iosephi uolumina excudi coepta essent, a te et ab Alfredo a Gutschmid petii, ut mihi uestro nomine ea inscribere liceret; id quod uos concessistis. nam ex quo in academiam Kiliensem ueni uos mihi persaepe beneuolentiae maxima exhibuistis documenta semperque postea non mei solum sed etiam huius Iosephi fautores fuistis. cum igitur de me optime essetis meriti, uestrum potissimum nomen in huius operis fronte extare uolui. quod ne ita fieret, ut institueram, obstitit flebilis Gutschmidi mors, quam a nemine aegrius ferri scio quam a te; fuit enim tecum amicitiae consuetudine studiorum genere mutuoque amore coniunctissimus. amisisti amicum optimum, uitae integritate morum suauitate egregium, doctrinae copia ita instructum, ut inter aequales facile principem locum obtineat. fuit Gutschmidius iudicii acrimonia insignis, nulli tamen iudex acrior quam sibi; nec facile sibi satis faciebat, nec quicquam attingebat, quin exhaurire cuperet; quo factum est, ut multo plura elaboraret, quam ederet.

Huius igitur tanti uiri mortem cum lugeas, me quoque doloris participem habes. neque enim ignoras, quid ego ei debeam et quot quantaque eius sint in me merita. qui primum me docuit, tunc exacto studiorum legitimo cursu beneficiis consilio commendatione adiuuare numquam destitit. Gutschmidi auctoritate commotus, id quod maxime hoc loco commemorandum est, ad Iosephum edendum accessi; is denique maximo fuit adminiculo, ut opus inceptum ad hunc finem perducere possem; eius igitur uirtutis humanitatisque hoc est monumentum. quod si quis postea ex hac editione utilitatem aliquam perceperit, Gutschmidi is memor esto.

Tu uero, uir illustris, uale et eo quo soles fauore hunc Iosephum accipe.

PRAEFATIO.

§ 1.

Antiquitatum Iudaicarum libri XX, qui inscribuntur *ἀρχαιολογία Ἰουδαϊκή*, a Iosepho[1]) Iudaeo editi et Epaphrodito Domitiani liberto missi sunt Romae imperante Domitiano anno imperii tertio decimo, h. e. anno post Christum natum fere nonagesimo tertio, cum scriptor annum ageret quinquagesimum sextum, ut ipse testatur in fine libri uigesimi. cum hoc opere quam maxime coniuncta est Iosephi uita (*Ἰωσήπου βίος*) ab ipso conscripta, quam tamquam appendicem et partem antiquitatum esse scriptor uoluit, quare eam cum antiquitatibus aut non multo post editam esse necesse est.[2]) et nunc quoque in libris manu scriptis uita semper antiquitatum Iudaicarum

1) Iosephi nomen moneo graece esse *Ἰώσηπος*, quod saepe scribitur *Ἰώσηππος* aut *Ἰώσιππος* et rarius *Ἰώσιπος*. postea scriptores Christiani saepe scribunt ex librorum sacrorum consuetudine *Ἰωσήφ*, quo nomine filium Iacobi aliosque cognomines appellant, numquam quod sciam scriptorem nostrum; ab *Ἰωσήφ* deriuatum *Ἰώσηφος* interdum in codicibus Iosephi recentioribus extat. Latini antiquiores dicunt *Iosepus Ioseppus Iosippus*, unde Italicum *Giuseppe* factum est. in Minucii Felicis Octauio (33. 4) Halmius edidit *Flaui Iosephi*, sed codex *Iosaepi* habet in *Iosepi* correctum. in uersionis Latinae, quae a S. Ambrosio facta dicitur, codice antiquissimo Ambrosiano extat et extitit *Iosippi;* inde ortum est Hegesippi uel Egesippi. denique uersionis Latinae Cassiodoreae codex antiquissimus Ambrosianus aliique *Ioseppi* scribere solent. sed *Iosephus* iam in codicibus saeculi IX reperitur et tunc temporis in usu fuisse uidetur, quamquam ne tunc quidem antiquius nomen ex codicibus euanuit. illud postea inualuit et nunc in usu est, quare ego quoque ne quid hac in re inutiliter nouare uidear retinui.

2) non me fugit difficultatem quandam inde oriri, quod in uita c. 65 Agrippa ita memoratur, ut mortuum eum esse appareat, quem postea demum anno p. Chr. 100 obiisse Photius narrat (cod. 33). sed certum est uitam scriptam esse imperante Domitiano, nec eam ab antiquitatibus longo spatio diuelli posse eo cernitur, quod prooemio carens incipit a uerbis *ἐμοὶ δὲ γένος ἐστὶν οὐκ ἄσημον.* nec usquam memoratur Epaphroditus, cui uita quoque dedicata est, ante finem hunc: *σοὶ δ' ἀποδεδωκώς, κράτιστε ἀνδρῶν Ἐπαφρόδιτε, τὴν πᾶσαν τῆς ἀρχαιολογίας ἀναγραφὴν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐνταῦθα καταπαύω τὸν λόγον.*

libro uigesimo adiuncta est; semel in codice Parisino gr. 1423 bello Iudaico additam repperi, id quod libidini librarii tribuendum est.

Acriore studio Iosephus lectitatus est praecipue ab hominibus Christianis inde ab eo tempore, quo religione latius propagata opibusque melius instructa litteris studere et cum aduersariis certamina conserere coeperunt. antiquissimi igitur scriptores Christiani eius mentionem fecerunt Iustinus in cohortatione ad Graecos, Theophilus ad Autolycum, Clemens Alexandrinus, Minucius Felix, Tertullianus, nec minus eo usus est Iulius Africanus in condendo chronico; etiam a Porphyrio nominatur de abstin. IV, 11, et postea a multis scriptoribus usurpatus est [1]). probabile autem est eo fere tempore Iosephi historiam belli Iudaici et antiquitates in unum corpus historiae Iudaeorum collectas esse; uidemus enim utrumque opus in codicibus *Ἰουδαϊκὴν ἱστορίαν* ita inscribi, ut alterum sit *περὶ ἁλώσεως* alterum *ἀρχαιολογίαν*. quod belli Iudaici paene omnes codices inuasit, in quibus singuli libri inscribuntur: *Φλαυίου Ἰωσήπου περὶ ἁλώσεως Ἰουδαϊκῆς ἱστορίας* (aut *Ἰουδαϊκῆς ἱστορίας περὶ ἁλώσεως*) *λόγος α'* et deinceps. antiquitatum autem libris, quibus breuis rerum index praemitti solet, inscriptum est: *τάδε ἔνεστιν ἐν τῇ α' τῶν Ἰωσήπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας* et deinceps. haec enim inscripta esse non ab ipso Iosepho certum est, qui quidem alterum opus *περὶ τοῦ Ἰουδαίων πρὸς Ῥωμαίους πολέμου* aut breuius *περὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου* dici uoluit, ut ipse demonstrat ubicumque in antiquitatibus aut in libris contra Apionem eius operis mentionem inicit.[2]) accedunt testes antiquiores Theophilus ad Autol. III p. 253, Eusebius hist. eccles. I 5. 6, II 6. 4, Stephanus Byz. (s. *Φασαηλίς*), qui aut *Ἰουδαϊκὸν πόλεμον*, aut *ἱστορίας Ἰουδαϊκοῦ πολέμου* aut *πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον* opus illud appellant. denique idem titulus *ἱστορία Ἰουδαϊκοῦ πολέμου πρὸς Ῥωμαίους* in optimo codice Parisino 1425 bis extat. ergo a Christianis, quibus *ἅλωσις* Hierosolymorum excidium erat, illo modo inscripti uidentur libri de bello Iudaico. antiquitates uero a Iosepho ipso *ἀρχαιολογία* uocantur: earum titulum exhibet Iustinus p. 10 hunc: *Φλαβίου Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας* eademque fere in calce singulorum librorum olim extitisse

---

1) uide testimonia quae congesta sunt ante Hudsoni Iosephum uol. I.

2) Iosephus Ant. I § 4 *τὸν μὲν γὰρ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις γενόμενον — ἐβιάσθην ἐκδιηγήσασθαι.* § 6 *ὅτε τὸν πόλεμον συνέγραφον.* 203 *ὡς μοι καὶ πρότερον λέλεκται τὸν Ἰουδαϊκὸν ἀναγράφοντι πόλεμον.* XVIII § 11 (c. I § 2) *καὶ τυγχάνει μέντοι ἡμῖν εἰρημένα ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου.* cf. contra Ap. I c. 9, 10.

uidentur. apparet igitur hos titulos antiquiores ita mutatos esse, ut utrumque opus maioris corporis pars esse uideatur. id quod satis antiquo tempore factum esse eo cernitur, quod Hieronymus (uir. illustr. c. 13) Iosephum de captiuitate h. e. *περὶ ἁλώσεως* scripsisse dicit, quo nomine et alibi Hieronymus et multi alii saepe usi sunt. uidetur igitur paullo post Eusebii tempore hoc nomen inualuisse.

Etiam aliud passi sunt Iosephi libri, quod quidem fortasse coniunctum fuit cum eorum collectione et transnominatione, de qua modo dixi. nam pro certo statuimus Iosephum ex more ueterum libros ita edidisse, ut singuli libri singulis uoluminibus continerentur [1]), antiquitatum igitur libros uiginti cum uita fuisse in uoluminibus uiginti et uno, et eadem ratione cetera. sed eo fere tempore, quo Iosephus a doctis Christianis diligenter legi coeptus est, mos inualuit, ut ex uoluminibus papyraceis codices componerentur, qui erant ex membranis complicati eo modo, ut plura uolumina in singulos codices transcriberentur [2]), quales etiam nunc habemus. noua hinc orta est Iosephi diuisio uel editio, quae fortasse cum ea de qua modo diximus collectione coniuncta fuit; neque enim temere facta est, sed certa ratione instituta per omnes Iosephi libros propagata est; id quoque conici potest, non solum diuisionem nouam sed etiam recensionem Iosephi librorum tunc factam esse. haec igitur diuisio uel editio maximi fuit momenti, cum ea effectum sit, ut in eam qua nunc sunt formam Iosephi opera redigerentur. cum enim Iosephi corpus in plura disiceretur membra, factum est, ut non omnia eandem uiam tenerent, sed separatim tradita in diuersas partes abirent et sua quaeque pars sibi haberet fata.

Ac belli Iudaici libri septem semper uidentur singulis codicibus traditi esse, ut nunc quoque sunt, nec minus contra Apionem siue contra Graecos de uetustate Iudaeorum libri duo suum corpus et unum a prima illa diuisione seruasse. aliter uero antiquitatibus Iudaicis euenit; nam tam grande opus cum in unum codicem coartari non posset, diuidi necesse fuit; id quod in libris superstitibus plerumque ita factum est, ut antiquitates bipartitae sint utrique parti denis libris attributis, uita uero libro uigesimo addita. sed olim

---

1) id quod Iosephus ipse testatur uit. 65; miserat enim Agrippae regi librum de bello Iudaico, Agrippa rescripsit: *ἥδιστα διῆλθον τὴν βύβλον καί μοι πολὺ ἐπιμελέστερον ἔδοξας τῶν ταὐτὰ συγγραψάντων ἠκριβωκέναι. πέμπε δέ μοι καὶ τὰς λοιπάς*, h. e. reliqua belli Iudaici uolumina.

2) uide Birt, das antike Buchwesen p. 371.

fuisse conicio diuisionem aliam ita institutam, ut totum opus in quattuor codices disponeretur, quorum tres fuerint librorum quinorum, quartus, cui uita superaddebatur, senorum. nam hodieque extat codex Leidensis et is quidem integer, qui continet libros XI—XV nec quicquam praeterea. eodem spectat Laurentianus pl. 69 cod. 20, in quo libri I—XV insunt, quos coaluisse apparet ex duobus libris altero decem altero quinque librorum. fuisse igitur necesse est alios, in quibus soli libri XVI—XX cum uita inerant. deinde etiam libros decem priores, qui hodie numquam non coniuncti sunt, olim bipertitos fuisse eo demonstratur, quod in optimis codicibus paullo alia est condicio librorum quinque priorum atque eorum qui sequuntur. ueluti nomen Leuitarum, quod uulgo scribi solet *Λευῖται*, per libros VI—X plerumque scribitur *Ληουῖται*, nec dubito, quin hoc uoluerit Iosephus. sed in libris I—V solum regnat *Λευῖται*. ex his igitur ea qua Iosephus usus est scriptura funditus euulsa est, illic plerumque suum locum retinuit.[1]) id quod inde ortum esse puto, quod decem librorum corpus olim dimidiatum extabat nec pari modo unum quodque dimidium correcturis affectum est. accedit quod codex Vaticanus 1304, in quo libri I—X insunt, compositus esse uidetur ex duobus quinorum librorum codicibus. nam ei codici, ex quo transcriptus est, deerat liber V et quarti pars extrema, quae facilius interire poterant in codice quinario quam denario, siquidem ea quae in fine extant facilius excidere solent quam media. quod denique Iosephi antiquitatum codices antiquissimos conieci quinos libros comprehendisse, id aliis quoque scriptoribus contigisse scimus, uelut Polybio, cuius quinque libri primi seruati sunt, Diodoro, cuius librorum supersunt tres quiniones (I—V, XI—XX), Dioni Cassio, cuius habemus libros fere inde a XXXVI usque ad LV. quae exempla docent, quanti fuerit momenti ad conseruandas antiquorum scriptorum reliquias talis diuisio. sed nunc codices plurimi, inter quos omnium antiquissimus Palatinus gr. 14, binis corporibus quinariis compositis denos libros continent. atque adeo aliquot saeculis post omnes antiquitatum libros singulis codicibus contineri librarii uolebant, quibus interdum etiam bellum Iudaicum additum est. id quod non ante saeculum XIV ita factum est, ut binos aut ternos codices uario modo in unum componerent. fuit enim, qui antiquitatum colligeret libros XV; alius codicem librorum XI—XX initio mutilum

---

1) aliud exemplum est nomen Simeonis, quod in codicibus melioribus per libros I—V scribi solet *Σεμεών*, in libris VI—X *Συμεών*.

suppleuit et additis libris I—X duplicauit; alius libros I—X ex epitoma petiuit, reliquos ex integriore Iosephi exemplari addito bello Iudaico, ut commode fere omnia Iosephi in unum locum collecta haberentur. accessit denique typothetarum industria, a quibus reliqua conquisita sunt, quo facto diu separata Iosephi membra in unum corpus denuo coaluerunt.

Cum igitur Iosephi antiquitatum libri non commune iter fecerint sed primum quadripertiti dein bipertiti saecula peragrarint, apparet eum qui de eis aliisque editionis subsidiis dicturus est, id quod mihi nunc propositum est, non simul de omnibus referre posse; sed pro rei natura ita opus instituendum est, ut seorsum de priore dimidio Iosephi antiquitatum, seorsum de altera parte, seorsum de codicibus, quibus bellum Iudaicum continetur, seorsum de libris contra Apionem disputetur. et hic quidem de eis subsidiis quae ad libros I—X antiquitatum pertinent dicam de ceteris disputaturus, cum ad eos edendos accessero.

§ 2.

Ac primum codices, quibus antiquitatum libri I—X continentur, mihi sunt enumerandi; eis quibus in hac editione adornanda usus sum adponam litteram, qua in apparatu critico significatur:

1. *R.* codex Regius Parisinus bibliothecae maximae inter graecos no. 1421[1]) foliorum 310 bombycinus, scriptus litteris bene expressis manu saeculi fere XIV. paginae sunt uersuum uicenorum senorum; ι mutum raro adscriptum est, rarissime subscriptum. paucae notae extant in margine haud memorabiles praeter capitum numeros et uarias lectiones. correcturas nec multas nec graues passus est. continet libros I—X antiquitatum Iudaicarum. nunc tamen integer non est, sed antequam in bibliothecam regis Francogallorum ueniret male habitus et initium et finem amisit, ut nunc incipiat uol. I p. 6, 21 (I § 13) a uerbis *αὐτοῖς ἐμπεριειλημμένοις*. mox deinde alia duo folia exciderunt p. 16, 8 (I § 66) *ἄλλος δ' εἴ τις* — p. 21, 20 (I § 92) *ἐκεῖ γὰρ ἀνα*, ut appareat quaternionis primi dimidium exterius, h. e. fol. 1. 2. 7. 8 interiisse. desinit in uoce *πρῶτον* (X 274) uol. II p. 390, 11, sed iam in folio ultimo et paene ultimo multa ita sunt euanida, ut uix intellegi possint. etiam in medio codice folia quaedam arrosa sunt; aliorum margini, quo compago foliorum firmior sit, charta inducta est, qua factum est, ut litterae quoque

1) olim no. DCCCLXI, deinde 1051, postea 2253.

quaedam in extremis uersibus obtegerentur. huius codicis collatio facta cum editione principe Arleniana extat in appendice editionis Hauerkampi uol. II p. 424 sqq.; nam hic est quem ille appellat *R. b.*; praeterea interdum ab Hudsono et Hauerkampo in adnotationibus laudatur nomine *Gallici (Gall.) 2.* in huius editionis usum ipse totum contuli cum essem Parisiis anno MDCCCLXXV, praeterea multos locos denuo inspexi Vratislauiae, quo codex a bibliothecae Parisinae praefecto missus est.

2. *O.* codex Oxoniensis bibliothecae Bodleianae miscell. graec. no. 186 (Auct. T I 8) saeculo fere XV nitide scriptus in charta; in singulis paginis binae sunt columnae uersuum plerumque tricenorum quinorum, interdum tricenorum octonorum. litterae sunt satis bonae diligenter exaratae, rarus usus compendiorum, *ι* mutum abest. olim continuisse uidetur antiquitatum libros aut omnes aut quindecim; nunc parte posteriore recisa desinit in uerba *τοὺς ἐμπειρ* ‖ (*οτάτους τῶν νόμων*) libri XII cap. 2 § 3 uersus finem. initio deest nihil, ut antiquitatum libri X priores integri extent. tria libri primi folia locum mutauerunt; nam quod nunc est fol. 65 (p. 6, 6 *εἰ μεταδιδόναι* — p. 9, 5 *πνεύματος*) inter folia 2 et 3, quae nunc sunt fol. 15 (p. 32, 16 *ὀνομάζονται* — p. 38, 7 *Ναχώρου*) et 64 (p. 38, 7 *παῖδες* — p. 42, 12 *κατ'*) inter folia 8 et 9 olim extabant. in margine sunt scriptae paucae uariae lectiones, numeri capitum, interdum indiculi rerum gestarum, denique alia uix memorabilia. adiuncta sunt nunc septem folia ex codice Libanii, qui in charta bombycina erat scriptus saeculo XIII aut XIV. eorum pagina prima ualde detrita est: in ima pagina legitur *διδαχῇ καὶ τοῖς ἐγγνωσμένοις τὰ φανὲς ἐξελέγχεται· ἀλλ' εἰ δοκεῖ καὶ τοῦτο θῶμεν ἐμμενεῖν* (?) | *οἷς ὑπισχνεῖται καὶ πληρώσειν τὸν γάμον* e. q. s. fol. 4r: *ἐκδὺς τὴν ὀργὴν. ὥσπερ νόσον, φάνηθι τοῖς βαρβάροις ἅμα τῷ ἡλίῳ* + *πρεσβευτικὸς πρὸς ἀχιλλέα:* ~

ἀντιρρητικὸς πρὸς τὸν προηγησάμενον λιβανίου: ~ (i. marg. *λόγος μβ'*) *Ὅτε πρῶτον ὑμᾶς εἶδον* e. q. s. (uid. Liban. uol. IV p. 47 Reiske). praemissum est codici folium unum pergamenum, in quo oratio ad uirginem Mariam litteris saeculi XI scripta est, quae incipit: *θεογεννῆτορ ἁγνή· τῆς ψυχῆς μου τὰ ἕλκη*, desinit: *δίδου μοι νηστεύοντι ἐν τροφῇ*. fuit hic codex in bibliotheca Meermanni tom. 4 n. 377, ut legitur in folio primo. antea fuit Guilelmi Pellicieri episcopi Montepessulani; qui cum esset annis 1539—1542 legatus Francisci I regis Franciae apud Venetos multos codices graecos collegit aut sibi transcribendos curauit. fortasse codex noster ex biblio-

theca Grimaniana ortus est, quae erat apud Venetos ad Sancti Antonii; nam hinc multa Pellicier sumpsit.[1])

3. *M.* codex bibliothecae Marcianae Venetae graecus no. 381 foliorum 308, scriptus in charta bombycina saeculo fere XIII a duobus ut uidetur scribis.[2]) et in initio et in fine mutilus est; incipit enim I p. 21, 12 (§ 91) a uerbis *ἐκλελειμένον ὑπὸ τοῦ*; quae perierunt argumenta et initium libri primi suppleta sunt in charta sordidiore manu recenti, sed non ultra uerba *ἐπὶ τῷ φόνῳ τιμωρίας* (§ 58 p. 14, 10). paullo infra excidit folium unum (*πρὸ Τάνιδος* I 170 p. 42, 7 — *παραπλησίως* § 183 p. 45, 4). desinit in *ἔδοξας ὁρᾶν* (X 206 p. 375, 9). scriptus est manu diligenti litteris crassioribus; *ι* mutum saepe ita appositum est, ut dubites, utrum subscriptum an adscriptum sit. correctus est primum manu codici ipsi aequali, deinde alia multo recentiore. eisdem manibus in margine passim adnotationes uariae adscriptae sunt. per librum primum et secundum manus prima numeros capitum adscripsit, semel eadem ex argumentis libri primi caput secundum adiecit; saepe uoces uelut *πρόσσχεσ, ἄτοπον, ὡραῖον* breuesue rerum indices ab ipso scriba adpictae sunt, aut interpretamenta, uelut fol. 108ᵛ ad IV 281 *ση φύσιν τὴν ἕξιν λέγει.* similia etiam recentior manus interdum adnotauit. paullo plura sunt quae post lib. IX legimus scripta ab eo, qui fol. 43ᵛ — 74 exarauit: *σημείωσαι περὶ τῶν πέντε ἐθνῶν· τῶν ἀπὸ ἀσυρίων εἰσ σαμάρειαν μετοικισθέντων. σημείωσαι καὶ περὶ τῶν ε' θεῶν αὐτῶν. καὶ*[3]) *γνῶθι καὶ ἀποτούτων, τὸ, περι*[4]) *τὴν σαμαρίτιν παρὰ τοῦ χριστοῦ λεχθὲν. τὸ πέντε γὰρ ἄνδρασ ἔσχεσ. τουτέστι πρῶτον*[5]) *μὲν ἐσέβου τοὺσ ἐξ ἀσυρίων μετοικισθέντασ πέντε θεοὺσ. νῦν δὲ ἱερέων ἐξ ἀσ͡… μετακληθέντων ἐδιδάχθησ τὸν νόμον τὸν μωσαϊκὸν τὸν καταγγέλλοντα τὸν θεὸν ὃσ οὐκ ἔστι σοῦ ἀνὴρ ἤγουν θεὸσ ψευδώνυμοσ, ἀλλὰ ἀληθὴς καὶ ὄντωσ θεόσ. οἱ δὲ τῶν ἀσυρίων, ψευδώνυμοι καὶ εἴδωλα ἄντικρυσ: ταῦτα κατὰ τὸν ἰωσηπον: χρῶ δὲ καὶ ταῖς ἄλλαισ περὶ τοῦ θαυμασιω ἑρμηνείαισ:* ∾. memorabile est etiam id, quod in calce libri secundi additum est; nam hic una pagina et insequentis duo uersus uacui relicti sunt, quo in loco scribi possent argumenta libri tertii, quae absunt. ibi nunc legitur manu alia sed aequali fere ei, qui cetera scripsit: *ὦ τριὰσ ἁγία δίδαξόν*

1) uide bibliothecae Pellicieri catalogum in bibliothèque de l'école des chartes. uol. XLVI, 1885 p. 45 ff. nostrum codicem habes ibi p. 78 no. 126.

2) fol. 43ᵛ — 74ᵛ alius scripsisse uidetur ac cetera.

3) supra additum. 4) *πρι* cod. 5) *πρῶ* cod.

μου (ex *με* corr.) *τὸν νοῦν ἵν ἀνεμποδίστωσ μάθω τοὺσ λόγουσ καὶ πρῶτον κεφάλαιον δώσεισ ὑγείαν καὶ δεύτερον πάρασχε εὐγνωμοσύνην καὶ τὸ τρίτον δὲ ὅ καὶ πρῶτον ἐκάλουν καὶ εὐφυίαν δίδου εἰσ τὸ μανθάνειν καὶ αὐτὸσ δοξολογην*[1]) *τὸν κοὺτα τούτουσ.* sed haec scribarum sunt inuenta. ad editorem magis spectant uariae lectiones, quae sat multae in margine extant praemissis coniunctis *γρ* litteris, quae *γράφεται* legi solent. quae earum scriptae sunt manu prima ex codicis archetypo manasse uidentur; alias addidit manus secunda; eadem etiam inter uersus discrepantias quasdam adscripsit. ego primus contuli Romae.

4. *S.* codex bibliothecae Caesareae Vindobonensis II A 19, historicus Graecus no. 2 [2]), scriptus saeculo fere XI elegantissime in membranis formae maioris foliorum 336, quorum nullum deest; paginae sunt tricenorum uersuum. continet antiquitatum Iudaicarum libros I—X integros. erat hic liber, ut in fronte eius legitur, antequam in bibliothecam Caesaream ueniret, Sebastiani Tengnagelii i. u. d. s. Caes. majestatis consiliario ac bibliothecario, antea Sambuci, qui eum emptum 15 coronatis Constantinopoli attulit. ibi quorum fuerit profitentur duo uersus sub argumentis libri primi manu s. XV scripti:

ἡ βίβλος αὕτη τῆς μονῆς τῶν μαγκάνων·
γεωργίω μάρτυρι τῆς ἀνειμένης: ~

quibus subiecta sunt haec: *Νῦν δὲ διονυσίου ἱεροδιακόνου κατιλιανοῦ ζακυνθίου καὶ τῶν φίλων | ταύτην τὴν* ^βι^ *βλον ὠνήσατο ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐν τῆς* (*ς* eras.) *κωνσταντινουπόλεως* (sic compendio scriptum) *διασκου* ^δ\\^ *ε̄ |κατὰ τὸ ͵αφπ̄α̅* ^ω^ *μαΐου ια̅.* codicis litterae eae sunt, quae solent esse illius saeculi. *ι* mutum plerumque omissum sicubi ponitur semper adscribitur. *ν* quod *ἐφελκυστικὸν* dicitur saepissime atque adeo plerumque etiam consonante littera insequente positum erat, sed diligenter erasum est; nam ab homine docto codex et scriptus et correctus est. correctorum habuit genera tria: primus fuit aut ipse librarius aut aequalis; alter paullo recentior fuisse uidetur, ut ex colore atramenti, quo usus est, colligi potest. tamen saepe hi correctores uix discerni possunt, nec multum interest, cum fere nihil correxerint, quod alicuius sit momenti. tertium saeculo fere XV correcturae quaedam inlatae sunt. huius quoque codicis

1) *δοξ* dubium est.
2) uide Lambecii commentationes de bibliotheca Caesar. Vindobon. VIII p. 5.

margo adnotamentis uariis ornatus est, quarum quae lectores recentioris aeui chartae illuserunt omitto; magis memoratu digna sunt ea, quae ita scripta sunt, ut ab librario una cum Iosephi uerbis ex codice archetypo transcripta esse appareat, plerumque litteris paullo diligentioribus et maiusculis exarata, qualibus scholia scribi solent. ac uariae lectiones raro extant, quae omnes in apparatu critico memorabuntur. plura sunt interpretamenta: uelut V 160 ad *προλοχίζουσιν* adnotatum: *ἀντιτοῦ προενεδρεύουσιν.* aliud grammaticum sapit: *πανταχοῦ φαρσοσ μετὰ τοῦ σ̄ γράφε* ad III § 126 positum, quod etiam in codice L extat. alia sacros libros collatos esse testantur, uelut quod ad II 201 adscriptum est *τέλοσ γενέσεωσ ἀρχη δὲ τῆσ ἐξόδου.* ad VI 242 habemus: *ἰστέον ὅτι ἡ μὲν παλαιὰ ἀχιμέλεχ λέγει· τὸ δὲ ψαλτήριον. ἀβιμέλεχ.*[1]) *τὸ δὲ εὐαγγέλιον*[2]) *ἀβιάθαρον*: ~. et infra ad VII 6: *ζητητέον εἰ* (ex *ἡ* corr.) *ἔχουσιν ἑβραῖοι τὸ βιβλίον*; nam loquitur Iosephus de carminibus Dauidae, quae in sacris non extant. postremo memoratur quod ad VIII 405 sqq. habemus: *ση ὅτι παρῆκεν ὁ ϊωσηποσ τὴν περιτοῦ πνεύματοσ τῆσ πλάνησ διήγησιν ἣν ὁ προφήτησ μηχαίασ ἀπήγγειλεν τὸν ἀχαὰβ τὴν τῶν ψευδοπροφητῶν αὐτοῦ θριαβεύων* (μ supra scriptum) *ἀπάτην.* contulit primum Bosius, deinde ego Gottingae anno 1876.

5. *P.* codex Parisinus gr. no. 1419, foliorum 295 saeculo XI nitidissime scriptus pergamenus, codici Sambuci aetate et forma et indole suppar, continet libros antiquitatum I—X integros. solum fol. primum, in quo libri primi argumenta inerant, interiit. hic quoque codex correctrices manus passus est maxime duas, alteram scribae ipsius aut aequalis (m. 1), alteram recentiorem (m. 2). haec manus recentior addidit iota mutum a scriba plerumque omissum interdum falso. denique manus saeculi fere XV aut XVI quaedam non multa correxit. ut in codice Sambuci, sic in hoc *ν ἐφελκυστικὸν* ante consonantem litteram plerumque positum diligenter erasum est. notas marginales apposuit man. 2, rerum narratarum indiculos aliaue, quae nihil ad rem faciunt. alia et maxime interpretamenta adscripsit manus recentior saeculi fere XV parum digna de quibus uerba faciamus.[3])

---

1) *μ* in ras. 2) *αγ* in ras.

3) duo afferam exempla, quae doctioris hominis uidentur esse: ad VI § 11 *γλωσσόκομον λέγεται τὸ βαλάντιον· ἀλλὰ καὶ ἡ ξυλινὴ θήκη. ὡσ ἐνταῦθα*: et *πόρτισ ἡ μικρὰ βοῦσ. ἡ δάμαλισ. ἡ ἀρξαμένη νῦν τῆσ κατὰ νομὴν πορείασ. πόροσ πόρισ· καὶ πλεονασμῷ τοῦ τ̄ πόρτισ.*

6. *L.* codex Laurentianus plut. 69 cod. 20, bombycinus foliorum 198 saeculo fere XIV scriptus litteris minutissimis; multis librarius usus est compendiis. continet antiquitatum Iudaicarum libros a primo usque ad quintum decimum. additus est appendicis loco liber qui Maccabaeorum quartus siue *περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ* uulgo dicitur: *διήγησισ ἰωσήπου εἰσ τὸ μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων μακαβαίων.* folia 1—3 (— *ἐλθόντος* I p. 12, 1) manu recentiore suppleta sunt; ceterum codex totus scriptus est a scriba uno et ne correctorem quidem alium uidetur passus esse. cum tamen a bibliopega circumcideretur marginis particulae quaedam exsectae sunt. hic liber non tam propter fidem, qua Iosephi uerba in eo seruata sunt, memorabilis est quam propter adnotationum copiam, ut Iosephi tamquam editionem criticam tenere uideamur. haec notae, quae quidem plurimae in margine, paucae inter uersus scriptae sunt, omnes manu eadem, qua cetera, et eodem tempore scriptae sunt, quare librarium eas non ipsum adiecisse sed ex exemplari suo transscripsisse apparet. saepius huius in margine scripta sunt ea, quae in aliis libris etiam nunc inueniuntur. maxime uero memorabile est, qua diligentia libri sacri ex uersione septuaginta uirorum cum Iosepho collati sint, quo in genere quaedam ei cum codice Sambuci (S) communia sunt[1]); quod enim in S prima manus ad V 204 adnotauit *ση ὅτι παρα ἰταβύριον ἰωσηποσ τοῦ θαβὼρ ἡ γραφή*, id paullo rectius eodem loco extat in L sic: *ση ὅτι ὅπερ ἰταβ(ύ)ρη ἰώσηποσ τοῦτο θαβὼρ ἡ γραφὴ φησὶ.* ceterum L multo uberior est, et imprimis nominibus uirorum aut feminarum, si quae Iosephus aliter ac libri sacri exhibet, saepissime additum est, quid habeant sacra uolumina. uelut ad VII § 46 (p. 99, 19), ubi in textu *ῥέμμωνοσ* extat, haec in margine sunt: ÷ *τῶν βασιλειῶν: καὶ δύο· ἄνδρεσ ἡγούμενοι συστρεμμάτων τῶ ἰεβοσθὲ υἱῶ σαοὺλ· ὄνομα τῶ ἑνὶ βαανᾶ. καὶ ὄνομα τῶ δευτέρω ῥηχὰβ υἱοὶ ῥεμμῶν τοῦ βηρωθαίου ἐκ τῶν υἱῶν βενιαμὶν ὅτι βηρὼθ ἐλογίζετο τῶν υἱῶν βενιαμὶν:* ∼[2]). VII 66 (p. 103, 24) *εἴρωμοσ* in codice est, in margine *χιράμ χίραμοσ*[3]). paullo deinde infra, ubi § 70 Dauidae regis filii enumerantur, haec in margine

---

1) etiam ad III 125 idem in S quod in L adnotatum esse supra monui.

2) 2. Reg. IV 2.

3) legitur nunc margine circumciso:

χιράμ • •
χίραμ • •

potest igitur fuisse *χιράμησ χίραμοσ*, sed alterum magis probo.

sunt omnia eadem manu scripta: *τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν δαυὶδ ἀπὸ*
σαμμοῦν σώβαβον νάθαν σαλαμὰν
τοῦ τετραβασιλείου: ᾱ σαμμοῦσ: β̄ σωβὰβ: γ̄ νάθαν: δ̄ σαλαμανὶ: ε̄ λέβααρ λεβάαρον: ς̄ ἐλισσοῦσ ἐλισσοῦν: ζ̄ ἐλφαλάτ ἐλφαλατ: η̄ ναβὲκ νάβεκον ἢ ναφέκ: θ̄ λεφιέ λεφηθ ῑ ἐλισαμῶν ἐλισαμάσ ἢ ἐλιδασὲν: ιᾱ ἐλιφαλὰθ ἐλιφαλὰθ: ~. VII 105 (p. 112, 22) est *Σούσακος*, adnotatur *σουσάκιμοσ*. VI 274 (p. 64, 10) in textu est *ἐν-*
μασσεραίμ
γεδῶ, i. marg. *μασσέρασ*. § 280 (p. 65, 17) *σιμῶνοσ*, i. marg. *ἐσσαιμοῦν μαᾶν*: § 309 (p. 72, 3) *μελχὰν*, i. marg. *μελχόλην*. § 319 (p. 74, 14) est *ἀχὶ* in textu, i. marg. *ἀγχοῦσ*. § 320 (p. 74, 17) *ἀχιμὰν*
ἀχινοὲμ
et in margine ascriptum *ἀχινόμην*. § 322 (p. 74, 24) in textu *ἀγχώισυσ* (pro *Ἀγχοῦς*), i. marg. *ἄγχουσοσ*. § 323 (p. 75, 8) in textu *ἀγχὶν τὸν βασιλέα*, i. marg. *ἀγχοῦσ*. § 324 (p. 75, 11) in textu *τὸν ἀγχιόνην φρονῆσαι*, i. marg. *ἀγχοὺσ*. § 374 (p. 86, 18) in textu *τῆσ βηθσιὼν πόλεωσ*, i. marg. *ἀβισσῶ*. VII § 127 (p. 118, 5) in textu *χαλαμὰν*, i. marg. *χαλαμὲχ* (nisi *χαλαμεχον* uoluit librarius). mox eodem loco p. 118, 6 in textu *σάβεκον*, i. marg. *σωβὰκ σώβακον*. paullo infra § 128 (p. 118, 13) in textu *σάβεκον*, i. marg. *σώβακον*. denique ut alius adnotationis generis unum exemplum addam, VII 135 (p. 120, 6) in textu est *φανερὸσ*, in margine *καταφανὴσ*. sed huiusmodi adnotatio solis libris I—X contigit: librorum XI—XV condicio alia est. nam libri sacri collati non sunt; extant uero in margine uariae lectiones quaedam et librariorum adnotamenta, quorum ea quae ad XIV 7. 3 de Herode dicta sunt mentione digna uidentur; sunt enim haec: *οὗτοσ ἐστὶν ἡρώδησ ὁ ἀντιπάτρου υἱὸσ ὁ ἰδουμαῖοσ ὃν καὶ ἡ ἱερὰ τῶν εὐαγγελίων μαρτυρεῖ βίβλοσ τὰ νήπια σφαγιάσαι. ἄλλοσ δὲ ἐκεῖνοσ ἡρώδησ ὁ τὸν προφήτην καὶ πρόδρομον ἀνελὼν ἰωάννην. ὡσ ἅτε* (sic) *ἀπόγονοσ καὶ ὁμώνυμοσ καὶ ὁμό-*
πατρ
τροποσ τοῦ μιαροῦ τούτου γέγονε. περὶ τούτου καὶ ὁ θεάδελφοσ ἰάκωβοσ ἀπεφήνατο. οὐκ ἐκλείψει λέγων ἄρχων ἐξ ἰούδα καὶ ἡγούμενοσ ἕωσ ἂν ἔλθῃ ὃ ἀπόκειται καὶ αὐτὸσ [1]) *προσδοκία ἐθνῶν. καὶ γὰρ οὕτωσ ἔχει· τοῦ γὰρ σωτῆροσ ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ σαρκὶ φανερωθέντοσ πέπαυται ἡ τῶν ἰουδαίων ἡγεμονία· καὶ ἀλλόφυλοσ ὢν ἡρώδησ ἀσκαλωνίτησ ὁ τοῦ ἀντιπάτρου ἐπικρατεῖν τῶν ἰουδαίων ἤρξατο:* [2]) — sed ut ad libros I—X redeam, hoc memorabile esse apparet, quod in illis adnotamentis interdum

1) *αὐτ* (ὁ superscr.) cod. 2) cf. Syncellum p. 586 Bonn.

non modo unum sed duo nomina uni loco adscripta esse reperimus, alterum ex libris sacris depromptum et Ebraico modo constitutum alterum Graeco more inde deriuatum, uelut *ἀχινοὲμ ἀχινόμην, σωβὰκ σώβακον* alia. nam eo facilius talia adnotamenta inter uerba Iosephi recipi poterant, quo magis erant graecae linguae accommodata. accedit quod interdum haec adnotamenta non in margine sed media inter uersus extant, ueluti VII § 46 (p. 99, 19), ad quem locum supra dixi secundi libri Regum locum appositum esse, in codice est: *ὑπὸ*

βαανᾶ

τῶν ῥέμμωνοσ υἱῶν βαναθᾶ ἑτέρω δὲ ῥήχαβ ὄνομα ἦν, ubi *βαανᾶ* quod supra scriptum est ex libro Regum sumptum est. nil igitur mirum, quod hac uia nomina quaedam sacra in Iosephum recepta sunt, quod mox factum esse uidemus altero *ῥήχαβ*, quod ex libro Regum illatum est; ceteri enim codices Iosephi aliud habent. sed de hac re mox pluribus dicendum est. Laurentiani locos quosdam non paucos ipse inspexi; deinde librum decimum totum librosque quinque primos contulerunt partim Hieronymus Vitelli partim Guilelmus Rostagno Florentini. sed redeo ad codices enumerandos.

7. *V.* codex Vaticanus graecus no. 147 bombycinus forma 4° mai. saeculo XIII aut XIV scriptus satis diligenter sed litteris minutioribus et saepe abbreuiatis. olim uidetur continuisse antiquitatum libros omnes, nunc exciderunt libri I. II et XVI—XX; restant libri III—XV; incipit enim a uerbis *τοῦ πενθεροῦ* I p. 157, 11. partes selectas ipse inspexi, librum decimum contulit Augustus Mau; idem locos complures meo rogatu euoluit.

8. codex Vaticanus graecus 1304 membranaceus foliorum 262, saeculo fere XIV scriptus una manu; paucae sunt correcturae; notas quasdam marginales adiecit manus recentior. paginae tricenos senos habunt uersus. incipit ab argumentis libri primi et continet libros I II III et quartum usque ad uerba (§ 87) *Μωυσῆς δὲ ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τὸν Ἀμορραίων διακείμενον βασιλέα* ‖ quae sunt in folio 91ᵛ medio. reliquum folii et insequentia duo (f. 92. 93) uacua sunt relicta. fol. 94 incipit liber VI, quem excipiunt VII VIII IX X; desinit in uerba ultima libri X: *τὴν ἑτερογνωμοσύνην*; quintus igitur liber totus interiit. praeterea in libro quarto, sexto, septimo, nono et maxime in decimo a scriba multae lacunae indicatae sunt, unde apparet ex corrupto exemplari codicem hunc transscriptum esse. quae ex eo habeo debeo Augusto Mau.

9. codex Marcianus gr. no. 380 membranaceus forma maxima pulcherrime scriptus. continet Iosephi antiquitatum libros XX omnes

cum uita. qui a quo et quo tempore scriptus sit, docet in fine totius libri subscriptio haec: *ἐτελειώθη ἡ παροῦσα βίβλοσ τῆσ ἰωσήπου ἀρχαιολογίασ παρ᾽ ἐμοῦ γεωργίου ἱερέωσ τοῦ τζαγγαροπούλου· ὁρισμῶ καὶ προστάξει τοῦ κυρίου μου καὶ αὐθέντου* $\overset{\upsilon}{\kappa}$/ (h. e. *κυρίου*)· *β΄. καρδηνάλεωσ μὲν τῆσ ἁγιωτάτησ τοῦ χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν ῥωμαϊκῆσ ἐκκλησίασ· πατριάρχου δὲ τῆσ ἁγίασ καθέδρασ κωνσταντινουπόλεωσ κυρίου ἡμετέρου ἑνικωτάτου. ἐν ἔτει ͵ϛϡ̄οη· ἰνδικτιῶνοσ*[1]) *γ΄· μικρὸν δὲ ἔτοσ ͵αυξθ. αὐγούστω ιϛ̄: ἐγράφη ἐν ῥώμῃ.* scriptus igitur est liber a Georgio sacerdote iussu Bessarionis.

10. codex Laurentianus plut. 69 cod. 10 chartaceus continet antiquitatum Iudaicarum libros XX cum uita; sequitur liber Maccabaeorum qui dicitur quartus sine inscriptione, ceterum integer (incipit *φιλοσοφώτατον λόγον ἐπιδείκνυσθαι μέλλων*, finit *εἰσ τοὺσ αἰῶνασ τῶν αἰώνων*). codex quattuor est partium: primae sunt partis folia 1—226 (Antiq. Iud. I—XII 2. 8 init. *δι᾽ ἐννοίασ ὁ βασιλεὺσ*), alterius sunt fol. 227—233 (Ant. Iud. XII 2. 8 — *ὅπως αὐτῷ παρέχῃ πρὸς* XII 4. 7 med.), tertiae fol. 234—434^r, in quibus sunt reliqui libri antiquitatum (inde a XII 4. 7 *ὠνὴν ὧν ἂν εὕρῃ*) cum uita. quartae partis est liber de Maccabaeis. harum secunda tertia et quarta pars in charta eiusdem generis diuersis manibus scriptae sunt saeculo fere XV. pars prima, quae continet undecim libros priores cum parte duodecimi, multo post in alia charta scripta est saeculo fere XVI. unde apparet olim in codice solam extitisse antiquitatum partem posteriorem cum uita adiecto praeterea libro de Maccabaeis, sed postea initio reciso ita suppletam esse, ut omnia inde a libro primo repeterentur et totum corpus antiquitatum in eo comprenderetur. et de parte et posteriore et antiquiore tunc dicendum erit, cum libris XI—XX praefabimur; ad hosce Iosephi libros sola pars recentior spectat.

11. codex Parisinus graecus no. 1602 foliorum 384 chartaceus, male exaratus manu saeculi XV aut XVI. fuit olim antiquitatum librorum I—X, nunc primum folium, in quo argumenta et titulus inerant, male habitum est et in fine desunt folia complura, ut nunc pars libri noni et decimus totus interierit.

12. codex Escorialensis no. 304 in folio chartaceus, de quo rettulit E. Miller[2]), continet antiquitatum Iudaicarum libros I—XX

1) solito compendio scriptum.

2) E. Miller, catalogue des manuscrits grecs de la bibliothèque de l'Escurial. Paris 1848 p. 266 sq.

cum correctionibus in margine. scriptus est Venetiae anno p. Chr. 1542; nam subscriptum est: *ἐτελειώθη ἡ παροῦσα βίβλος τῆς ἰωσήπου ἀρχαιολογίας παρ' ἐμοῦ ἰωάννου τοῦ μαυρωμάτι ,αφμβ' ἰανουαρίου κς'. ἐγράφη ἐν βενετίοις.*

Hi sunt codices, quos quidem noui, quibus antiquitatum libri I—X integri traditi sunt. sed praeter eos habemus epitomam (*E*) antiquitatum, de qua nunc mihi dicendum est.[1]) quae a quo et quando facta sit, nescimus; hoc scimus eam a Iohanne Zonara ad componendum chronicon adhibitam esse scriptum post mortem Alexii Comneni imperatoris (p. Chr. 1117). unde conicio decimo aut undecimo fere saeculo eam factam esse. quicumque fecit, certe non fuit homo insipidus aut barbarus: nam et graecum ita callet, ut paene inter atticistas numerari possit, et satis diligenter munere suo functus est. omisit plerumque orationes, quas Iosephus inseruit satis prolixas, historicorum testimonia et multa alia: interdum haud inepte Iosephi nimiam garrulitatem reccidit, aliis locis eius uerba leniter immutauit. uitam Iosephi omnino omisit. huius igitur epitomae codices qui extant complures nunc enumerandi sunt. quorum primum eos memorabo, qui epitomam aut totam aut solam continent; nam ea quoque olim bipartita tradita est.

Primum commemoro codicem bibliothecae Caesareae Vindobonensis inter historicos graecos no. 22[2]), nitide scriptum in charta saeculo fere XIV, foliorum 317. incipit a uerbis *μώριον ὄρος ἀναγαγόντα ὁλοκαυτῶσαι· ἅβραμοσ δὲ ἐπὶ μηδενὶ κρίνων* (I § 224 p. 53, 19), desinit: *ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν τὰ δὲ κεκώλ* * * * * (ultimae litterae euanuerunt) lib. XX in fine. continet igitur antiquitates Iudaicas totas, nisi quod initio mutilatus est. ultima quoque folia madore ita corrupta sunt, ut multa in eis omnino legi nequeant, alia uix appareant. ex duabus partibus compositus est, priore foliorum 1—112, altera alia manu scripta foliorum 113—317; pars prior continet librorum I—X epitomam, altera reliquorum. alterius quaterniones ab initio libri XI numerantur, in parte priore quaternionum numeri non extant; partis prioris paginae trecenos singulos habent uersus, partis alterius in paginis primis sunt uersus triceni terni, tum triceni, deinde uiceni noni. ergo singulas partes separatim transcriptas duosque codices in unum coaluisse uidemus. correcturae, quas codex expertus

1) eam edere coepi in libello academico Marburgi ad imperatoris diem natalicium celebrandum edito anno 1887.

2) uide Lambeccium, comm. de biblioth. Caesar. Vindobon. VIII p. 10.

est non multas, a duobus factae sunt librariis, altero ipsi scribae aequali, altero recentiore. prioris dimidii margo passim adnotamentis minio pictis distinctus est, quae una cum codice scripta esse apparet. sunt plerumque rerum narratarum indices, uelut ad libri X init. (fol. 99[r]) *περὶ σεναχηρεὶμ. κατὰ ἐξεκίου στρατεύσασ· καὶ λαβὼν χρήματα ἐπὶ τῶ σπείσασθαι αὐτὸσ μὲν ἀπῆλθεν κατέλειψε δὲ τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ ῥαψάκην μετὰ βαρείασ δυνάμεωσ πορθήσοντα τὰ ἱεροσόλυμα.* paullo memorabiliora sunt notulae tres, in quibus librarius cum Iosepho litigare uidetur; primum ad finem libri II (§ 347) legimus: *οὐδὲ ἑβραῖοσ ἦσ ὦ ἰώσηπε κατὰ τὸ αὐτόματον δοξάζων τὸ* (sic) *τῆσ θαλάσσησ διαίρεσιν γενόμενον* (sic), et mox ad initium libri III (§ 8) *οὐ τῆσ ἐν θεῶ θαυματουργίασ σοι δοκεῖ τὸ γλυκανθῆναι τὸ ὕδωρ ἰώσηπε, ἀλλ' ἐκ φυσικῆσ ἀκολουθίασ,* deinde ad III § 95sqq. *παραλείπεισ ἰώσηπε τὴν μοσχοποιίαν ἐν αἰδοῖ τῶν προγόνων.* denique memorandum est in margine fol. 170[r] manu recentiore scriptum esse: *μὴν* (*μηνὶ*) *μαρτίω ιβ ἦλθον εἰς τὴν ἀνδριανού*[πλ], quod fortasse Busbeckius adnotauit. nam huius fuit codex antequam in bibliothecam Caesâris deferretur, ab eo sine dubio Constantinopoli emptus. collatus est a Bosio, cuius opera usi sunt Bernard Hudson Hauerkamp. denuo ipse totum contuli Vratislauiae, quo mihi codex bis Vindobona missus est.

b. Sequitur codex Laurentianus plut. LXIX cod. 23 saeculi XIV aut XV chartaceus, qui a Bandinio describitur in catalogi uol. II p. 642sq. continet epitomam antiquitatum librorum uiginti satis diligenter scriptam. libro undecimo inscribitur: *ἐντεῦθεν ἀρχὴ τῆς βίβλου τῆσ δευτέρασ,* quo confirmatur epitomam olim binis uoluminibus fuisse traditam. hunc codicem Manuel quidam scripsit, ut docet subscriptio haec:

χειρὶ Μανουὴλ τήνδε μοι γνῶθι ξένε
δέλτον γραφῆναι καὶ πέρας εἰληφέναι
αὐλῆς λογιστοῦ τοὐπίκλην ἐξ ἀγγέλων.

huius quoque in margine notae sunt manu prima minio pictae, ueluti ad III § 95 idem extat, quod in Busbeckiano. addo ea, quae eadem manus eodem colore ad locum celeberrimum Ant. Iud. XVIII 3. 3, ubi de Iesu Christo agitur, adscripsit: *περὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ. ταῦτα μὲν ἐνταῦθα περὶ τοῦ χριστοῦ φησὶν ὁ ἰώσηποσ ἐν δὲ τῶ πρὸσ ἕλληνασ λόγω οὐ καὶ ὁ ἅγιοσ ἰωάννησ ὁ δαμασκηνὸσ μνείαν ποιεῖται ἐν τῇ πονηθείσῃ αὐ*[τ] *βίβλω τῇ καλουμένῃ παράλληλα· οὐ συνεσκιασμένωσ ἀλλ' ἀπαρακαλύπτωσ καὶ υἱὸν*

αὐτὸν ὁμολογεῖ τοῦ θεοῦ καὶ θεὸν κρίνοντα δικαίουσ καὶ ἀδίκουσ ὡσ τοῦ πατρὸσ αὐτῷ πᾶσαν δεδωκότοσ τὴν κρίσιν. τὸ δὲ περὶ τούτου τῆσ γραφῆσ χωρίον ἐγράφη μετὰ τὸ τέλοσ τοῦ εἰκοστοῦ λόγου τῆσ ἀρχαιολογίασ. hunc codicem non totum contuli sed locos selectos; praeterea quae in initio Busbeckiano desunt maximam partem ex hoc suppleuit collega doctissimus Theodorus Birt meo rogatu; librorum XI—XX partes quasdem addidit Philippus Braun, olim Marburgensis nunc Weilburgae constitutus.

c. codex Parisinus 1601 membranaceus continet antiquitatum Iudaicarum epitomam totam. scriptus est anno salutis 1323, ut apparet ex subscriptione hac:

δόξα σοι χριστὲ ὁ θεὸσ ἡμῶν δόξα σοι
πρεσβείασ τῆσ θεοτόκου ἐλέησον ἡμᾶσ.

ἐγράφη τὸ παρὸν πυξίον διὰ χειρὸσ (ἁμαρτλ ὅσ σ·· αλαψ τοὔνομα)[1]: *ἐν ἔτει ͵ςῶλα′. κατὰ μῆνα μάϊον* +. inspexi sed nihil contuli.

d. codex Parisinus gr. 1418, olim 2254, antea 1407 membranaceus saeculi XV forma 4° continet epitomam totius antiquitatum operis. in primis foliis (1—10) uiginti librorum omnium argumenta in unum locum collecta sunt, quae in codicibus integris singula singula singulis libris praemitti solent. lectiones ex hoc excerptae extant in appendice Iosephi Hauerkampiani uol. II p. 424 sq. ipse inspexi, ut cuius generis esset intellegerem, ceterum nihil contuli.

e. codex Parisinus 1424 chartaceus saeculi XV idem continet quod 1418. subscribitur in fine: *τέλοσ τῆσ φλαυΐου ἰωσήπου ἰουδαϊκῆσ ἀρχαιολογίασ ἐν εἴκοσι λόγοισ συντελεσθείσησ.*

+ *ὁ δοῦλοσ τοῦ κραταιοῦ καὶ ἁγίου ἡμῶν αὐθέντου καὶ βασιλέωσ μανουὴλ ὁ καλλιέρ^γ*
+ *ὁ δοῦλοσ τοῦ κραταιοῦ καὶ ἁγίου ἡμῶν αὐθέντου καὶ βασιλέωσ μανουὴλ ὁ καλλιέργησ*
+ *τὰσ οὐ πρεπόντωσ ἐξορίστουσ εἰκόνασ χαίρω πρεπόντωσ προσκυνουμένασ βλέπων:*

ἰδοῦ τὸ παρὸν βιβλίον τέλοσ
οὐ δεῖ γὰρ οὐ δεῖ τὴν ἐμὴν γλῶτταν μόνην ἄναρθρον εἶναι καὶ βοῆσ ἀλλοτρίαν
οὐ δεῖ γὰρ οὐ δεῖ τὴν ἐμὴν γλῶτταν μόνην ἄναρθρον εἶναι καὶ βοῆσ ἀλλοτρίαν

1) circellis ( ) inclusa erasa sunt.

ὡσ ἐν δρόσω δύσηχον ὀργάνου δέρασ: plura de eo non habeo, cum nihil ex eo contulerim.

f. codex Parisinus graecus 1422 saeculi fere XVI.

Agmen claudant duo codices, in quibus librorum I—X epitome inest:

g. codex Vaticanus 984 membranaceus formae minoris, qui continet Iosephi antiquitatum Iudaicarum libros I—X breuiatos, libros XI—XX cum uita integriores et bellum Iudaicum. post uitam in fol. 185 et 186 iteratur quae fol. 73 et 74 scripta erat libri X pars ultima a uerbis *ἐν οἴκω μεγάλω καὶ γυρῶ* (§ 233 p. 387, 18) addita subscriptione: *τέλοσ ἰωσήπου ἀρχαιολογίασ τοῦ πρώτου βιβλίου.* sequitur continuo in eadem pagina belli Iudaici liber I praemisso titulo *φλαβίου ἰωσήπου ἰουδαϊκῆσ ἱστορίασ περὶ ἁλώσεωσ λόγοσ α΄.* clauditur codex his uerbis: *ἐτελειώθη ἡ παροῦσα ἱστορικὴ βίβλοσ τῆσ ἰουδαϊκῆσ ἀρχαιολογίασ καὶ ἁλώσεωσ μηνὶ μαΐω κ̄ τοῦ ͵ςωξβ ἔτουσ ἰνδικτιῶνοσ ζ΄*, h. e. anno p. Chr. 1354. totus rescriptus uel ut dicere solemus palimpsestus est ita institutus, ut ueterum membranarum singula folia duplicata sint, quo factum est, ut Iosephi uerba per antiquiores litteras transuersa agerentur. litterae antiquiores saeculo X ut uidetur exaratae binis per paginas columnis inscriptae erant. quarum nunc extant pauca maxime in margine Iosephi, uelut fol. 84 alterius columnae legi possunt haec:

ἀλλ᾽ ὦ πάντων μακαρίων
μακαριώτατε βαρθολο
μαῖε λαμπτὴρ τῆσ ἐκκλησίασ

fol. 116ʳ columnae titulus: *μηνὶ τῶ αὐτῶ β*; fol. 140ᵛ columna priore summa haec extant: *ἡ μὲν γὰρ ἀσεβήσ τε | προπετεια καὶ ἄτοποσ | ἔννοια ἥτισ ἄρα ποτὲ | τὸν πάσησ ἐπέκεινα | φύσεωσ καὶ* . . .; fol. 395ʳ: *γματοσ· ἢ δέξασθαι ἄρειον | σὺν· τῶ φρονήματι· ἢ μὴ | βουλόμενον ὑποχωρεῖν. | ἑτέρου γινομένου αν · αυ*[1] *τοῦ. τοῦ ἀσμένωσ αὐτὸν προσιέμενον εἴ τι*[2] *μη|δέτερον ποιεῖσ.* praeterea extant quaternionum numeri multi, ex quibus apparet folia 169. 170 quae nunc sunt antiqui codicis fuisse exordium inscriptum *μη ἰουνίω ᾱ.* fuit igitur in codice olim menologium siue martyrologium. sola folia quattuor 157. 162. 168. 171 aliunde adsumpta sunt, quae quidem ante Iosephum non modo semel sed bis inscripta sunt, et ita quidem, ut litterae

1) *ν · αυ* dubia sunt. 2) *ι* dubium.

antiquiores utriusque generis eodem derigerentur et eadem regione decurrerent ac nunc Iosephi uersus. et antiquissima scriptura, cuius pauca extant, binas per singulas paginas columnas habebat, litterae erant maiusculae dextrorsum inclinatae quales saeculo VII, ut ex exemplis constat, scribi solebant. in Iosephi fol. 162 summo, olim imo, nam hoc folium inuersum est, leguntur quattuor uersus litteris uncialibus rectis scripti in hunc modum:

. . . .[1]
τινου πολεωσ . .
κωμιον εισ την α
γιαν και[2] *σεβασμι*
ον κοιμησιν . . . . .
. . . .

orationis alicuius a quodam Constantinopolitano conscriptae hic fuit titulus. qui cum in medio folio extet, apparet codicem fuisse miscellaneum ex pluribus scriptis compositum. huic scripturae antiquissimae alia saeculo fere XII inducta est, quae columnis neglectis per totum folium uersus perduxit. eius seruata sunt perpauca: fol. 170 legitur *δε μὴ ἐκ φύσεωσ νεῦρον τῶν μορίων ἐκ . . . . εἰσ αὐτὸν . . . . . .*, unde physica aut medica in eis scripta fuisse conici potest. ceterum moneo me non ita codicem hunc palimpsestum tractasse, ut omnia quae conspici possent perlegerem, sed ita tantum me eum excussisse, ut certior fierem me non thesaurum repperisse; possunt tamen ea quoque, quae sub Iosepho latent, alicuius utilitati inseruire. Iosephi contuli quaedam ex libris XI—XX, ex epitoma alia addidit A. Mau.

h. codex Hennebergensis, nunc bibliothecae gymnasii Schleusingensis, chartaceus, saeculo fere XV nitide scriptus, sed male habitus, ut nunc mutilus sit, continet primum antiquitatum librorum I—X epitomam, cui in margine alia manu adscripta sunt ea quae in Busbekiano aliter leguntur, deinde integrioris Iosephi libros XI—XIX 4 § 2 fin.: *δωρεῖται τοὺς σωματοφύλακας πεντακισχιλίαις δραχμαῖς κατὰ ἕκαστον ἄνδρα τοῖς τε ἡγε*||. sequuntur duo folia manu eadem litteris paullo maioribus scripta, in quibus finis belli Iudaici inest; a uerbis *εἶναι τὸ κουφότατον οὗτοι δὴ τοίνυν* (VII 9 § 1 med.) usque ad *παρὰ πᾶσαν τὴν γραφὴν ἐστοχασάμην. τέλος τῆς ἰωσήπου ἰουδαϊκῆς ἁλώσεως.* ergo et antiquitatum pars extrema

1) nihil apparet. 2) *και* dubium.

et bellum Iudaicum paene totum intercidit. nam apparet hunc codicem olim et antiquitates et bellum Iudaicum habuisse eodem modo collecta quo sunt in codice Vaticano 984, cui hic per libros XI—XX simillimus est. hoc libro ut ad supplendum et corrigendum Busbekianum uti possem, effecit liberalitas Schmiederi gymnasiarchi Schleusingensis, qui eum huc transmisit.

Hi sunt epitomae codices, quos noui. et moneo in omnibus eandem epitomam inesse, nec graues uideri inter eos intercedere discrepantias, ut omnes appareat ex uno archetypo deriuatos esse. omnium commune est, quod argumenta omittuntur[1]) numerique annorum, qui in codicibus integris argumenta sequi solent, libris singulis subiecti sunt.

Cum epitoma coniungenda est mentio Zonarae, quem constat omnes antiquitatum Iud. libros in componendo chronico adhibuisse; neque enim integrum Iosephum habuit, sed epitomam, ut ipse primus eius testis et chronicon antiquissimi eius codicis loco habendum sit. id quod uerum esse primum demonstratur eo, quod Zonaras p. 29 Bonn. Iosephi haec uerba laudat, quae sunt epitomae:

Zonaras: p. 29.	epitome Ioseph. I § 105 sq.
Εἴρηται δέ γε περὶ τῆς πολυετίας τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ταῦτα τῷ Ἰωσήπῳ· „μηδεὶς οὖν πρὸς τὸν νῦν βίον καὶ τὴν βραχύτητα τῶν ἐτῶν ψευδῆ νομιζέτω τὰ περὶ τῶν παλαιῶν ἱστορούμενα· οἱ μὲν γὰρ θεοφιλεῖς ὄντες καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ γενόμενοι καὶ διὰ τὸ τὰς τροφὰς ἐπιτηδειοτέρας πρὸς πλείονα χρόνον εἶναι εἰκότως ἔζων πλῆθος ἐτῶν τοσούτων, ἔπειτα καὶ διὰ τὴν εὐχρηστίαν ὧν ἐπενόουν ἀστρονομίας τε καὶ γεωμετρίας, ἅπερ οὐκ ἦν ἀσφαλῶς αὐτοὺς κατανοῆσαί τε καὶ εἰπεῖν μὴ ζήσαντας ἑξακοσίους ἐνιαυτούς· διὰ τοσούτων γὰρ πληροῦται ὁ μέγας ἐνιαυτός.“	*μηδεὶς δὲ πρὸς τὸν νῦν βίον καὶ τὴν βραχύτητα τῶν ἐτῶν ψευδῆ νομιζέτω τὰ περὶ τῶν παλαιῶν λεγόμενα· οἱ μὲν γὰρ θεοφιλεῖς ὄντες καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ γενόμενοι καὶ διὰ τὸ τὰς τροφὰς ἐπιτηδειοτέρας πρὸς πλείονα χρόνον εἶναι εἰκότως ἔζων πλῆθος[2]) τοσούτων ἐτῶν. ἔπειτα καὶ διὰ τὴν εὐχρηστίαν[3]) ὧν ἐπενόουν ἀστρονομίας καὶ γεωμετρίας, ἅπερ οὐκ ἦν ἀσφαλῶς αὐτοὺς προειπεῖν μὴ ζήσαντας χ' ἐνιαυτούς· διὰ τοσούτων γὰρ ὁ μέγας ἐνιαυτὸς πληροῦται.*

1) nam in cod. Parisino 1418 ea ex alio codice superaddita esse apparet.
2) *πλήθη* cod. Henneb. 3) *εὐχρηστείαν* Henneb.

quibuscum si comparaueris quae Iosephus ipse dedit, quae quidem plura sunt, Zonaram breuiato Iosepho usum esse intelleges. idem ex alio loco apparet, ubi de originibus Cypri haec Zonaras habet p. 31 sq.: *Χέθιμα δὲ τὴν νῆσον συνῴκισεν ὁ Χεθίμ. ἡ Κύπρος αὕτη ἐστὶ παρ' Ἑλλήνων οὕτω κληθεῖσα διὰ τὴν παρ' αὐτοῖς θεὸν τὴν Ἀφροδίτην, ἣν Κύπριν προσαγορεύουσιν.* epitoma uero I § 128: *Χέθιμος δὲ Χέθιμα τὴν νῆσον ἔσχε, Κύπρος δὲ νῦν αὕτη καλεῖται τῶν Ἑλλήνων τοὔνομα ταύτῃ μεταθεμένων πρὸς τὸ τῆς παρ' αὐτοῖς θεοῦ νομιζομένης ἐπώνυμον· τὴν γὰρ Ἀφροδίτην καὶ Κύπριν καλοῦσι.* nam a Iosepho ipso hic locus de Cypro a Cypride uocata abest et sine dubio ab epitomatore male curioso adiectus est. idem efficitur eis quae apud Zonaram mox (p. 32) sequuntur: *Ἀμαθὶ δὲ Ἀμάθην ἔκτισε πόλιν, ἣν Μακεδόνες ἀφ' ἑνὸς τῶν Πτολεμαίων ἐπιφανοῦς λεγομένου Ἐπιφάνειαν μετωνόμασαν*, quae in epitoma sic extant (I 138): *Ἄμαθος δὲ Ἀμαθηνοὺς κατῴκισεν, ἥτις ἐστὶ καὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων Ἀμάθη καλουμένη, Μακεδόνες δ' αὐτὴν Ἐπιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν ἀπογόνων Πτολεμαίου*[1] *ὠνόμασαν.* apud Iosephum ipsum Ptolemaeorum aut Ptolemaei nulla mentio, et apparet interpolatam eam esse, ut *ἀπογόνων* habeat, quo referatur. sed *ἀπογόνων* codicum deteriorum est; meliores, cum quibus Hieronymus quoque facere uidetur, *ἐπιγόνων* exhibent, quo quidem Iosephi manus et facillime et optime restituitur. interpolationem igitur epitomatoris a Zonara paullum exornatam esse cernimus. et eodem modo per omnes libros Zonaras cum epitoma ita consentit, ut numquam Iosepho usus sit nisi eo, qui est in epitoma. nec in singulis uerbis umquam ab ea discedit nisi in rebus leuissimis aut si quid aut ipse ex suo ingenio immutauit, quod non raro fit, aut Vetus Testamentum secutus, cuius libris praeter Iosephum usus est; id quod mox, cum epitomam edidero qui uoluerit oculis ipse inspicere poterit. ut tamen etiam incredulis persuadeam, addidi ex Zonarae et epitoma hunc de Gedeone locum:

Zonaras I p. 87.	epitome Ant. V § 222—227.
τούτων ἀκούσας ὁ Γεδεὼν ἀνεθάρσησε καὶ ὑποστρέψας ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι τοῖς ἑαυτοῦ ἐνετείλατο καὶ εἰς τρεῖς ἑκατοστύας τὴν στρατιὰν διελὼν ἀμφορέα κε-	*Γεδεῶνα δ' ἀκούσαντα τὸ ὄναρ ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε καὶ προσέταξεν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι τοὺς οἰκείους διηγησάμενος καὶ τὴν τῶν πολεμίων ὄψιν. κατὰ δὲ*

1) sic Henn. in marg.; idem *πολέμου* in textu, *πολέμων* Laurent.

Zonaras I p. 87.	epitome Ant. V § 222—227.
νὸν κομίζειν ἕκαστον καὶ λαμπάδα ἡμμένην καὶ κριοῦ κέρας ἐκέλευσε, κατὰ τετάρτην τε φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἐξῆγεν αὐτοὺς κατὰ τῶν ἐναντίων. καὶ ἤδη πλησίον ὄντες αὐτῶν ἐσάλπισαν μὲν τοῖς κέρασι, τοὺς δ' ἀμφορέας κατέαξαν καὶ μετὰ τῶν λαμπάδων ὥρμησαν ἀλαλάξαντες. ταῦτα δὲ τοῖς πολεμίοις πτοίαν ἐνέβαλον, καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἐκτείνοντο, οἱ δέ γε πλείους ὑπ' ἀλλήλων οὔσης νυκτὸς διεφθάρησαν καὶ σχεδὸν πάντες ἀπώλοντο καὶ δύο τῶν βασιλέων αὐτῶν Ὠρὴβ τε καὶ Ζήβ.	τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς[1]) προσῆγε τὴν ἑαυτοῦ στρατιὰν Γεδεὼν εἰς τρεῖς ἑκατοστύας διελὼν αὐτήν. ἐκόμιζον δὲ πάντες ἀμφορέας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἡμμένας καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ κριοῦ κέρας, οἷς ἀντὶ σάλπιγγος ἐχρῶντο. οἱ δ' Ἑβραῖοι πλησίον τῶν πολεμίων γενόμενοι σάλπιγξί τε ἤχησαν καὶ τοὺς ἀμφορέας κατέαξαν ὥρμησάν τε μετὰ τῶν λαμπάδων ἀλαλάξαντες. ταραχὴ δὲ λαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους ὑπνοῦντας καὶ δείματα· νὺξ γὰρ ἦν καὶ ὁ θεὸς τοῦτο ἤθελεν. ἐκτείνοντο δὲ ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων, οἱ δὲ πλείους ὑπὸ τῶν συμμάχων διὰ τὸ τῇ γλώσσῃ διαφωνεῖν. ἀπέθανον δὲ σχεδὸν ἅπαντες καὶ δύο τῶν βασιλέων Ὠρηβός τε καὶ Ζῆβος.

utrumque uides habere elegantius *εἰς τρεῖς ἑκατοστύας*, quod apud Iosephum est *εἰς τρεῖς μέρη διελὼν αὐτήν, ἑκατὸν δὲ ἦσαν ἐν ἑκάστῳ*, et utrumque *τῆς νυκτὸς* Iosepho addidisse. denique libro X § 16 sqq. Zonaras cum epitoma hoc modo consentit:

Zonaras I p. 196.	epitome X § 16.
Ἡσαΐας δὲ παρεθάρρυνε τὸν βασιλέα ἐπακοῦσαι φάσκων αὐτοῦ τὸν θεόν. καὶ τῇ νυκτὶ ἄγγελος ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν Ἀσσυρίων ἀνεῖλεν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας, καὶ μεθ' ἡμέραν νεκρὰ τὰ τούτων εὑρέθησαν σώματα, καὶ ἀπῆρε τὸ περιλειφθὲν τῆς στρατιᾶς ἐξ Ἱερουσαλήμ· Σεναχηρεὶμ δὲ πολιορκῶν τὸ Πηλούσιον ἔλυσε τὴν πολιορκίαν μυῶν	πάλιν δὲ τῷ θεῷ εὐχὰς ποιησαμένου Ἡσαΐας ὁ προφήτης ἐπήκοον αὐτὸν ἔφασκε γεγονέναι· τῇ οὖν νυκτὶ ἄγγελος ἐπάταξεν ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν Ἀσσυρίων καὶ γενομένης ἡμέρας εὑρέθησαν τεθνηκότες ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἀνδρῶν μυριάδες δέκα πρὸς ταῖς ὀκτώ, καὶ ἐφοβήθη Ῥαψάκης καὶ ἀπῆρεν ἐξ Ἱεροσολύμων τῆς στρατιᾶς τὸ περιλειφθέν. Σεναχή-

1) *τῆς νυκτὸς* omittit Iosephus.

Zonaras I p. 96.	epitome X § 18.
ἐν νυκτὶ μιᾷ καταφαγόντων τὰ τόξα τῶν Ἀσσυρίων καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ὅπλων αὐτῶν. τοῦτο ἐν μὲν τῇ τῶν βασιλειῶν οὐκ ἀναγράφεται βίβλῳ, Ἰώσηπος δὲ ἱστορεῖ ἐν Ἡροδότῳ εὑρών. τὸν δὲ Βηρωσὸν τὰ Χαλδαϊκὰ συγγραψάμενον φάσκειν φησὶν ὡς ἐπανελθὼν ὁ Σεναχηρεὶμ ἀπὸ τοῦ τῶν Αἰγυπτίων πολέμου κατέλαβε τὴν σὺν τῷ Ῥαψάκῃ στρατιὰν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ τοῦ θεοῦ λοιμώδη νόσον ἐνσκήψαντος τοῖς Ἀσσυρίοις ἐν μιᾷ νυκτὶ μυριάδες ὀκτωκαίδεκα φθείρονται καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχαις. δείσας οὖν ἐκεῖνος περὶ τῇ λοιπῇ στρατιᾷ e. q. s.	ρειμος δὲ πολιορκῶν τὸ Πηλούσιον ἔλυσε τὴν πολιορκίαν μυῶν ἐν νυκτὶ μιᾷ διαφαγόντων τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα τῶν Ἀσσυρίων. οὕτως μὲν Ἡρόδοτος ἱστορεῖ· Βηρωσὸς δὲ ὁ τὰ Χαλδαϊκὰ συγγραψάμενος μνημονεύει τοῦ Σεναχηρείμου λέγων, ὡς (§ 21) ὑποστρέψας ὁ Σεναχήρειμος ἀπὸ τοῦ τῶν Αἰγυπτίων πολέμου ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα καταλαβὼν ἐκεῖ τὴν ὑπὸ τῷ στρατηγῷ Ῥαψάκῃ δύναμιν τοῦ θεοῦ λοιμικὴν πέμψαντος αὐτοῦ τῷ στρατῷ νόσον κατὰ τὴν πρώτην νύκτα τῆς πολιορκίας διαφθείρονται μυριάδες ὀκτωκαίδεκα καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχαις. ὑπ' αὐτῆς δὲ τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δεινὴν ἀγωνίαν καταστὰς καὶ δείσας περὶ τῷ στρατῷ παντὶ e. q. s.

uerba *τῇ οὖν νυκτὶ — περιλειφθέν* quae apud Iosephum desunt epitomatoris sunt, sumpta ex 4 Regum XIX 35 [1]). quae ideo adiecisse putandus est, quamquam mox eadem iterum relaturus erat, quia librorum sacrorum narrationem desiderari existimabat. ea enim, quae mox sequuntur (§ 21 sq.) a Iosepho ex libris Regum excerpta, a Beroso narrata esse opinatus est de lacuna nihil suspicatus, nec mirum, cum antea legerit *Βηρωσὸς δὲ — λέγων οὕτως*. iam uero epitomatoris supplementum cum eodem loco apud Zonaram extet, non dubito, quin ab eo ex epitoma sumptum sit, ita tamen, ut epitomatorem, qui libri sacri uerba minus eleganter dicta cum fide recepit, emendaret et perpoliret.

Probasse uideor Zonaram usum esse epitoma; nam talia sunt argumenta, ut dubitari non possit, neque eo infringi possunt, quod interdum Zonaram non cum epitoma aut epitomae nostris codicibus,

---

1) *καὶ ἐγένετο νυκτὸς καὶ ἐξῆλθεν ἄγγελος κυρίου καὶ ἐπάταξεν ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν Ἀσσυρίων ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε χιλιάδας, καὶ ὤρθρισαν τὸ πρωί, καὶ ἰδοὺ πάντα σώματα νεκρά.*

sed cum Iosepho aut eius codicibus facit; uelut eo quem ultimum transcripsi loco (X § 21) in epitoma est πέμψαντος, Zonaras cum Iosephi codice M habet ἐνσκήψαντος. potest enim in antiquiore epitomae exemplari, quo usus est Zonaras, ἐνσκήψαντος fuisse, nisi potius Zonaram ex semet ipso hoc uerbum minime rarum pro altero reposuisse et casu cum Iosephi cod. M consentire dices. nam Zonaram tenendum est saepe epitomae uerba consulto immutasse et plerumque id spectasse, ut elegantiora proferret. praeterea, ut dixi, adhibuit libros sacros graecos et eorum auctoritate inprimis nomina Hebraeorum inuertit, ut ea exhiberet, quae tum erant uulgaria, uelut Ἀδάμ Σήϑ Νῶε Ἰωσήφ Σαμουήλ Σεναχηρείμ alia; quare in his Zonarae fides est nulla, neque eorum in apparatu critico adornando rationem habui.[1])

Praeter codices, quos recensui, et epitomam ad Iosephi uerba restituenda adhibenda est uersio Latina antiqua (*Lat*); nam eo tempore, quo nostra religio imperium Romanum totum inuasit, Iosephus paene totus in latinam linguam conuersus est, sed neque ab uno, neque uno tempore. primum enim belli Iudaici libri septem latina facta sunt, ut uulgo creditur, ab Rufino Aquileiensi Hieronymi aemulo et aequali, qui tot scripta graeca in latinum conuertit. ab hac uersione diuersum est opus Hegesippi qui uulgo dicitur hoc est belli Iudaici historia libris V conscripta, quae testibus codicibus[2]) ab Ambrosio Mediolanensi ex Iosepho facta est; ea namque est uersio latina, quae Iosephi nec uerba nec libros cum fide seruet, sed multa omittat, alia addat. deinde post bellum Iudaicum antiquitates libri XX et libri duo contra Apionem latine translati sunt iussu Cassiodorii, qui haec scribit (de institutione diuinarum litt. 17): *ut est Iosephus paene secundus Liuius in libris antiquitatum Iudaicarum late diffusus, quem pater Hieronymus scribens ad Lucinum Baeticum propter magnitudinem prolixi operis a se perhibet non potuisse transferri. hunc tamen ab amicis nostris quoniam est subtilis nimis et multiplex magno labore in libris uiginti duobus conuerti fecimus in latinum. qui etiam et alios septem libros captiuitatis Iudaicae mirabili nitore conscripsit, quorum translationem alii Hieronymo alii Ambrosio alii deputant Rufino. quae dum talibus ascri-*

---

1) eodem modo p. 33 Zonaras Cainan Abrahae maioribus addidit auctoribus libris sacris, qua in re ei conuenit cum cod. L Iosephi I § 146.

2) in antiquissimo codice Ambrosiano libro primo subscriptum est: *Iosippi lib. primus expl. incp. secd. Ambrosius epi de grego transtulit in latinum.*

bitur omnino dictionis eximiae merita declarantur. nam uiginti duo quos memorat libri sunt antiquitatum uiginti cum libris contra Apionem duobus, qui etiam nunc extant latine; nam uita sola neque extat latina neque tunc uersionem latinam adepta esse uidetur.

Et ad nos quidem ea uersio, quae Cassiodorio auctore facta est, attinet. cuius codices extant tot, ut hic enumerari non possint; nam etiam latinus Iosephus a multis lectitatus est. mihi id curae fuit, ut adhibitis uno uel pluribus bonis codicibus sciam, quid fere dederint Cassiodorii librarii et quo usi sint exemplari graeco, quod uel ex uno codice bono plerumque satis potest perspici, cum ad id cognoscendum firmissimo subsidio utamur Iosepho ipso. usus igitur sum codice omnium antiquissimo et longe optimo Ambrosiano papyraeco saeculi VI Cassiodorio ipsi fere aequali, quem descripsit Augustus Reifferscheid in bibliotheca patrum Italica. duarum paginarum imaginem optimam dedit societas palaeographica. codex diligentissime scriptus uitia fere nulla habet, orthographiam sequitur ut non incorruptam ita certis legibus definitam, quare in omnibus illius aeui scriptoribus[1]) edendis usus eius erit haud exiguus. certe Iosephi uersio Cassiodoriana ad huius codicis normam edenda erit. est enim codex rarae fidei raraeque uirtutis, qui omnes reliquos, quos quidem noui, etiam antiquissimos longe superat. sed idem multas iniurias passus est, quibus factum est, ut nunc partem tantum sui seruarit. incipit enim a uerbis: *booz et hereditatem et uxorem cessit,* quae sunt Ant. V 334, finit X § 204 uerbis: *quam pro nobis ipsis uitae termino te iubente multatis sollicitus eram dum* ... sed etiam eorum quae interiacent non pauca aut omnino exciderunt, aut ita affecta sunt, ut uix legi possint. eorum autem, quae huic desunt, testem in subsidium uocaui codicem Wizenburgensem no. 22, qui est bibliothecae Guelferbytanae, saeculo fere XI (aut XII) scriptum. hunc non temere elegi, sed quia cum Ambrosiano comparatione instituta eum bonum et utilem esse cognoueram. huius libros I—V contuli ipse, quae libris VI—X in Ambrosiano deerant, contulit Carolus Boysen. deinde codicis Bernensis no. 118 antiquissimi, qui nono saeculo scriptus uidetur, librum primum et secundi partem priorem meum in usum excussit Rudolphus Beer. sed Bernensis ut aetate multum superat Wizenburgensem, ita uirtute longe inferior est, cum multa in eo interpolata sint. nihilo minus aliquid ualuit ad Wizenburgensis corruptelas agnoscendas et ei qui Iosephi latini

1) uelut in Iordane.

editionem parabit neglegendus non erit, sed ad graeca uerba recensenda fere nihil ex eo redundauit. praeterea quibusdam locis inspexi codicem, qui est in bibliotheca musei Neapolitani inter latinos V F. 34 forma maxima saeculo IX aut X exaratus, qui continet Iosephi antiquitum Iudaicarum libros I—XVI adiuncto Egesippo qui dicitur, et codicem Laurentianum plutei LXVI cod. 1 saeculi fere XI, in quo eadem insunt atque in Neapolitano. horum uterque per se memorabilis est; neuter tamen Ambrosiano par aut suppar. ceteros libros, qui multi sunt et antiqui, non curaui; nam huic quoque operi certi sunt fines et cauendum mihi erat, ne in immensum cresceret labor, ex quo ad hanc editionem adornandam aut nihil aut pauca prouenire possent. nam ideo uersionem latinam ad Iosephum recensendum adhiberi apparet, ut sciamus qualem interpres habuerit Iosephum graecum. at latinus quae passus sit quibusque usus sit fatis, id quod ex codicum uario genere cernitur, non est operis huius.

Postquam de eis libris dixi, qui Iosephi antiquitates continuas dedita opera tradunt, nunc ad eos transeo, qui partem earum dederunt, quorum primus memorandus est

A. codex bibliothecae Ambrosianae Mediolanensis D superiore 50 scriptus saeculo fere XI, qui continet bellum Iudaicum. ei subiecta est antiquitatum libri II pars posterior hoc initio: *ἰωσήπου ἐκ τοῦ β' λόγου τῆσ ἀρχαιολογίασ. ἰώσηποσ δὲ συγχωρήσαντοσ* (II 196 p. 123, 9) usque ad finem libri subiuncta subscriptione: *φλαυίου ἰωσήπου ἰουδαϊκῆσ ἀρχαιολογίασ λόγοσ β'.*

Plurima ex Iosepho excerpsit Constantinus Porphyrogenitus in componendo magno excerptorum corpore, et nunc supersunt Iosephi excerpta in titulo de legationibus et in codicis Turonensis siue Peiresciani excerptis de uirtutibus et uitiis. sed excerpta de legationibus complura ex libris posterioribus petierunt, unum solum locum ex prioribus decem VII. 117—120 ualde breuiatum. multo plura extant in codice Turonensi. quorum collationem diligentissimam Iulius Wollenberg edidit (programme d'invitation à l'examen public du collège royal français, Berlin 1871), inde ego huc transtuli. ac contulit Wollenberg cum Iosepho Bekkeri, quo factum est, ut si quid eius accuratam diligentiam fugit, id quod interdum ceteris codicibus comparatis suspicari licet, excerptorum esse uideantur quae re uera sunt editionis Bekkerianae. haec excerpta plerumque Iosephi uerba ipsa cum fide transscripserunt solis initiis et clausulis immutatis; rarius in mediis excerptis ea quae ad excerptorum argumentum minus apta uidebantur omissa aut breuiata sunt. in

confiniis igitur excerptorum minor est fides, ut tamen etiam in his plerumque Iosephi ipsius uerbis usa sint.

Praeter Constantiniana excerpta alia in codicibus extant, quorum quae inueni nunc breuiter memorabo.

Codex bibliothecae musei Neapolitani gr. III, B. 18 bombycinus, saeculi fere XIV, foliorum 93, continet excerpta ex Antiquitatum libris IIII—XVIII et belli Iudaici libris II sqq. initio mutilus est; incipit enim a uerbis (*Γαυλα*) ‖ *νίτιδος βασιλεὺς στρατὸν ἄγον καὶ σπεύδων μὲν ὡς*, quae sunt Antiqq. IV § 96.

Codex Palatinus Heidelbergensis no. 129 miscellaneus saeculi fere XV, qui fol. 132. 133. 135—137 excerpta ex Iosephi antiquitattbus habet breuiora. incipiunt: *ὅτι πρὸ τῆς παραβάσεως ὁμόφωνα* (I 41), desinunt: *μιᾷ πληγῇ τὸν γάϊον διειργάσατο* (XIX 1. 12).

Codex Baroccianus bibliothecae Bodleianae Oxoniensis nr. 30, foliorum 64, saec. XIV scriptus, continet excerpta ex libris Iosephi I—XII.

Codex Ambrosianus E 64 Super. miscellan. graec. chartaceus, forma 4° min. continet in foliis 125 sq. excerpta ex Iosepho: primum *ἐκ τοῦ τρίτου λόγου τῆσ φλαβίου ἰωσήπου ἰουδαϊκῆσ ἀρχαιολογίασ· τί ἡ σκηνὴ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἐδήλου: θαυμάσειε δ' ἄν τισ τὸν νομοθέτην ὡσ θεῖον ἄνδρα — ἢ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον* (§ 179/180 p. 194, 16/20 — § 187 (p. 196, 7). sequitur *ἐκ τοῦ ὀκτοκαιδεκάτου· περὶ τοῦ κῦ ἡμῶν ἶῦ χῦ* testimonium de Christo (Ant. XVIII 3. 3). tum: *περὶ τοῦ τιμίου προδρόμου· τισὶ δὲ τῶν ἰουδαίων ἐδόκει — καὶ ἡρώδην θέλοντεσ* (Ant. XVIII 5. 2). denique *ἐκ τοῦ πέμπτου βιβλίου τῆσ ἁλώσεωσ: ἀλλ' ὑμεῖσ ἵν' ἐάσω τὰ ἔνδον — ἀντιλήψεωσ κατεστήσατε* (bell. Iud. V. c. 9).

§ 3.

Postquam codices enumeraui et descripsi, nunc quomodo inter se coniuncti sint et quanti quisque aestimandus sit dicendum est. ac primum ne unus quidem est, qui Iosephi uerba incorrupta tradat. statim enim postquam Iosephus maxime a Christianis legi coeptus est, quaedam in eo consulto et de industria mutata sunt, quoniam eum cum libris sacris in linguam graecam olim conuersis consentire uolebant, id quod praecipue in nominibus Hebraeorum hominum conspicuum est. quo interpolationis genere omnes codices infectos esse, ex uno insigni Berosi loco apparet, qui est Antiquit. X § 219 sqq. repetitus ille in libro cont. Ap. I 19; ubi de eo rege uerba sunt, qui in libris sacris *Ναβουχοδονόσορ* audit. et idem nomen *Ναβου-*

χοδονόσορος etiam in Iosephi codicibus omnibus et in uersione Latina inuenitur. at hunc locum ex Iosepho sumpsit Eusebius (chron. I p. 45 sq.) et ex Eusebio Syncellus (p. 416 Bonn.) qui non *Ναβουχοδονόσορον* sed *Ναβοκοδρόσορον* regis nomen ex Iosepho proferunt, quod quidem apud Graecos in usu fuisse ex Megasthene et Abydeno[1]) scimus. idem Iosephum dedisse, qui post Berosum § 227 Megasthenem laudat, pro certo haberi potest[1]), unde apparet omnes codices hoc loco ex librorum sacrorum auctoritate mutatos esse.[2]) id quod eo certius est, quod in antiquitatibus simul cum Nabocodrosoro etiam patrem Nabopolassarum eodem modo nomen uertisse uidemus, quippe qui § 220 in omnibus codicibus graecis cum latinis *Ναβουχοδονόσορος* uocetur. et huius quoque uerum nomen apud Eusebium est, ad quem propius accedit codex libri I contra Apionem, qui *Ναβολάσσαρος* tradit. quod si quis ex eis quae disputaui efficere uoluerit, codicum nostrorum archetypon quod dicitur post Eusebium ortum esse, potest quidem recte iudicasse. sed quoniam fieri potest, ut iam Eusebii tempore fuerint codices interpolati, nec tamen omnes fuerint, certius nihil affirmo; ceterum moneo non solum in hac antiquitatum parte, sed etiam in altera et in bello Iudaico similes nomina passa esse correcturas.

Omnium uero codicum et uersionis latinae unum archetypum fuisse etiam alia uitia omnibus communia docent. uelut non solum nomen Nabocodrosori mutatum est, sed etiam regis Iudaeorum, qui per librum X (§ 98 sqq.), si bonos sequimur codices, semper uocatur *Ἰωάκειμος*; sed uno loco § 229 *Ἰεχονίαν* extat[3]) antea ne memoratum quidem, quod apparet ex libris sacris inlatum esse. lacuna in omnibus codicibus est lib. X post § 20 *Βηρωσὸς δὲ — μνημονεύει τοῦ βασιλέως — λέγων οὕτως*. nam quae sequuntur non sunt ex Beroso, sed ex Iudaeorum historiis sacris sumpta; Berosi igitur locus excidit[4]), ut Hudson recte intellexit. idem lib. IX ante § 51 in historia

---

1) Müller fr. hist. gr. II 416; IV 283.

2) etiam ceteris locis, ubicumque Nabocodrosorus memoratur, hoc nomen restituendum esse mihi persuasi. primum enim uix quidquam interest utrum uno loco an pluribus hoc nomen immutatum esse statuamus, cum nominis *Ναβουχοδονόσορος* fides ceteris locis non sit maior, quam eo de quo diximus. deinde non dicit Iosephus alio usum esse nomine regem illum apud Berosum ac apud se; neque erat cur alio uteretur atque eo, quod tunc apud Graecos in usu erat quodque etiam in Ebraicis litteris olim obtinuisse probabile est; nam a Graecis legi uoluit Iosephus, nec raro alia nomina exhibet ac LXX uiri.

3) Latinus habet *Iechoniam qui et Ioachim.*

4) idem accidit fortasse X § 34.

Elissaei prophetae quaedam interiisse recte demonstrauit. aliud corruptelae genus omnes inuasit libros cum uersione latina VII 67, ubi de Hierosolymis dicuntur haec: *ἐπὶ γὰρ Ἀβράμου τοῦ προγόνου ἡμῶν Σόλυμα ἐκαλεῖτο, μετὰ ταῦτα δ' αὐτήν φασί τινες, ὅτι καὶ Ὅμηρος ταῦτ' ὠνόμασεν Ἱεροσόλυμα· τὸ γὰρ ἱεροῦ κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν ὠνόμασε τὰ Σόλυμα ὅ ἐστιν ἀσφάλεια*, quae sic in omnibus feruntur libris, nisi quod in quibusdam ordo uerborum alius est [1]). ac quid Iosephus uoluerit ex I § 180 et bell. Iud. V c. 9 cernitur, ubi urbi narrat tempore Abrahae fuisse nomen Solymis, sed mox a Melchisedeco uocatam esse Hierosolyma. praeterea Homeri mentio facta est, quam spectare apparet ad Solyma non, ut in libris est, ad Hierosolyma; nam apud Homerum Solymi sunt (Iliad. VI 184 sq.) et montes Solymi uel Solymorum (Od. V 283). quare non dubium est, quin hic locus grauiter turbatus sit. ac primum Homeri testimonium sic uidetur restituendum esse: *φασί τινες, ὅτι καὶ Ὅμηρος ταῦτ' ὠνόμασε τὰ Σόλυμα*, quae a curioso lectore in margine apposita et deinde inter Iosephi uerba delata esse existimo; nihil enim ad hunc locum pertinent.[2]) quibus eiectis ea, quae ex aliis locis Iosephum dicere uoluisse supra effecimus restant, ita tamen ut quaedam excidisse uideantur: *μετὰ ταῦτα δ' αὐτὴν [Μελχισεδέκης ὁ τῶν Χαναναίων δυνάστης τειχίσας καὶ ἀσφαλισάμενος] Ἱεροσόλυμα ὠνόμασε· τὸ γὰρ ἱεροῦ κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶττάν ἐστιν ἀσφάλεια*, quae paullo aliter exposita sunt, atque in belli Iudaici loco supra memorato, ubi Melchisedecam primum templum aedificasse tradit. sed talia apparet in antiquitatibus eum referre non potuisse, in quibus Hebraeorum libros secutus nullum nouit templum ante Solomonem. omitto alias corruptelas haud paucas, quae in omnibus codicibus et in uersione latina inueniuntur; sufficiunt enim ea quae attuli ad demonstrandum omnes libros ex uno exemplari originem duxisse.

Iam si ad codices nostros accedimus et eorum genera dispicere conamur, primum uidemus codices RO h. e. Regium et Oxoniensem plerumque coniunctos nominari et omnibus reliquis MSPLVE et Latino aduersari ita quidem, ut illorum singularis uirtus conspiciatur, quamuis aetate plurimis sint minores. de quibus nunc pauca

---

1) *τὸ γαρ ἱερὸν τὰ Σόλυμα κατὰ την Ἑβραίων ὠνόμασε γλῶσσαν ὅ ἐστιν ἀσφάλεια* alii codd. habent.

2) accedit quod Iosephus id ne probasse quidem uidetur; nam in libris contra Apionem Homeri Solymorum nulla est mentio. uid. c. Ap. I c. 22.

dicenda sunt. libro IX § 284 locus est ex historiis Menandri, quo continetur bellum quod Salmanassar Assyriorum rex, qui apud Iosephum est Salmanasses, cum Elulaeo Tyriorum rege gessit. ubi edebantur haec: *οὗτος ἀποστάντων Κιτταίων*[1]) *ἀναπλεύσας προσηγάγετο αὐτοὺς πάλιν. ἐπὶ τούτους πέμψας ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε Φοινίκην πολεμῶν ἅπασαν* etc. ita enim codices MSPLV exhibent, nec aliter legisse uidetur interpres latinus, apud quem *ἐπὶ τούτους πέμψας* est *contra quos — insurgens.* hinc effecerunt historiarum Phoenicicarum scriptores nostrates Mouers et Duncker Assyriorum regem cum Citiensibus se coniunxisse, priusquam ipsam Phoenicen adgrederetur. sed fugit eos hunc locum sanum esse non posse; neque enim cohaerent *ἐπὶ τούτους πέμψας* et *ἐπῆλθε Φοινίκην.* quid enim rex Citiensibus misisse putandus est? et cur ad eos misit? poterat scribi *ἐπὶ τούτους πέμψας παρήγγειλε* uel *ἐπὶ τούτους πέμψας συμμαχίαν ἐποιήσατο*, nam sententia ita conformata, cum uerbum *πέμψας* eodem spectat quo insequentia, per se intellegitur quid mittatur, uelut nuntius aut litterae, et saepe omitti solet.[2]) at in sententia qualis haec est omitti non potest. accedit quod, si legatos aut litteras missas esse dicere uoluisset Menander, non scripsisset *ἐπὶ τούτους* sed *πρὸς τούτους;* nam *ἐπὶ τούτους* non est *ad hos*, sed ut recte Latinus uertit *contra hos*, ut multis exemplis demonstratur. denique ipsius Iosephi testimonio corruptum esse hunc locum confirmare possumus; dixit enim paullo supra (§ 283) nomen regis Assyriorum in Tyriorum litteris, quas Menander in Graecum conuerterit, extare, unde apparet apud Menandrum fuisse regis nomen; nam Tyriorum litteras non nouit Iosephus nisi ex Menandro. sed in codicibus, quos supra memoraui, nomen non extat. solus Latinus dedit: *contra quos denuo Salamanassis Assyriorum rex cunctam Phoenicem bellis inuasit.* qui cum legerit *ἐπὶ τούτους* et *πέμψας* quoque habuisse uideatur, nomen regis non in graecis inuenisse sed ipse ex se addidisse existimandus est. sed succurrunt codices RO, in quibus pro corruptis *ἐπὶ τούτους πέμψας* traditur *ἐπὶ τούτους ἐλάμψας;* nam quin haec R habuerit, in quo litterae *ἐλ* maximam partem erosae sunt, dubitari non potest; in O leuiter corruptum *ἐπὶ τούτοις ἐλαμψᾶς* extat; sed *ἐπὶ τούτους* anti-

---

1) lege *Κιτιέων;* nam hanc urbem, quae antiquitus Phoenicum fuit, Menander dicit. *Κιτταίων* non potest esse idem quod *Κύπριοι*; nam Graecus erat Menander et Graecis scripsit; eorum igitur usum sequi putandus est.

2) ut Ant. Iud. V 153 *πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς Γαβαηνοὺς κατηγοροῦντες τῶν νεανίσκων.*

quitus traditum esse ceterorum codicum auctoritate confirmatur. ex his igitur ἐπὶ τούτους ἐλάμψας elementis aliter compositis efficitur ἐπὶ τούτου Σελάμψας, quo facto id adepti sumus, quod desiderabatur, et regis nomen et sententiam bonam; nam optime hoc dicit regis Elulaei tempore Selampsam Assyriorum regem omnem Phoeniciam bello inuasisse. quod cum RO soli seruarint omni laude digni sunt. ceteri uero MSPLVE cum Latino quod habent nihil aliud esse uidetur nisi coniectura, cum enim librarii non intellegerent ἐλαμψας, reposuerunt πέμψας. ceterum Σελάμψας nouum est nomen, quo Salmanassem significari et Iosephus testatur et litterae docent. — Alius locus est lib. X § 266 ubi Iosephus Danielis prophetae laudes persequitur hisce: ἄξιον δὲ τἀνδρὸς τούτου καὶ ὃ μάλιστ᾽ ἂν θαυμάσαι τις ἀκούσας διελθεῖν· ἅπαντα γὰρ αὐτῷ παραδόξως ὡς ἑνί τινι τῶν μεγίστων εὐτυχήθη προφητῶν καὶ παρὰ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τιμή τε καὶ δόξα ἡ παρὰ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, καὶ τελευτήσας δὲ μνήμην αἰώνιον ἔχει. nam ita haec uulgo eduntur ut habent codices SPLV [1]), nec aliud legisse uidetur Latinus, nec Theodoretus in Danielem (uol. II p. 697 ed. Paris.), nisi quod apud hunc non εὐτυχήθη, sed ἐχαρίσθη reperitur. sed hanc sententiam stare non posse neminem fugiet, quoniam altera eius pars omnino claudet et eo caret uerbo, quo carere non potest. accedit quod parum apte Danieli laudi ducitur, quod ei omnia bene cessissent ut uni e maximis prophetis, cum ipse fuerit summus propheta. quam offensam remouent codices RO, in quibus non extant uerba εὐτυχήθη προφητῶν. quibus omissis quamquam maiores turbae excitari uidentur, tamen facile recuperabimus, quod uolumus, si ἅπαντα in ἀπαντᾷ commutabimus, quo facto sententiae ordo restituitur talis: ἀπαντᾷ γὰρ αὐτῷ — καὶ παρὰ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τιμή τε καὶ δόξα — καὶ τελευτήσας δὲ μνήμην αἰώνιον ἔχει, qualem Iosephum dedisse puto.[2]) et hic quoque non dubito, quin illa εὐτυχήθη προφητῶν uel ἐχαρίσθη προφητῶν, quae in Regio et Oxoniensi omittuntur, a librariis ex coniectura addita sint; postquam enim ἀπαντᾷ in ἅπαντα abiit corruptam sententiam eo modo emendare sibi uidebantur.

Memorabilis est libro I § 82 sqq. annorum computatio, qui ab initio mundi usque ad diluuium et tempora Noae fuerunt; quorum

---

1) in M haec non extant.

2) restat corruptela in uerbis ὡς ἑνί τινι τῶν μεγίστων, quae emendare non possum.

Iosephus primum summam ponit deinde singulorum hominum tempora describit, quibus computatis summam effici dicit (§ 88 *ταῦτα συναγόμενα τὰ ἔτη τὸν προαναγεγραμμένον πληροῖ χρόνον*). sed quae uulgo traditur summa annorum 2656 (§ 82), quam habent codices plurimi et uersio latina, non quadrat nec ulla arte effectum est aut effici potest, ut singuli numeri cum summa coëant[1]); quare aut hanc aut illos aut utrosque corruptos esse necesse est. uerum si codicem O sequimur, nam in R hoc folium interiit, omnia plana sunt; in eo enim summa est annorum 2262, singuli numeri hi: Adae anni 230, Sethi 205, Anosi 190, Cainae 170, Malaëli 165, Iaredi 162, Anochi 165, Mathusalae 187, Lamechi 188, Noae 600, qui recte efficiunt annos 2262, qui numerus proxime accedit ad libros sacros graecos.[2]) eum igitur quin Iosephus dederit non dubito. alter uero numerus annorum 2656, quem ceteri codices cum Latino exhibent non data opera aut consulto scriptus esse uidetur, sed errore scribarum. uoluerunt enim, ut uidetur, correctores reponere eum, qui in geneseos hebraica recensione traditur, annorum 1656, quem ita receptum esse puto, ut restaret numerus millenarius Flauianus, unde orti sunt anni 2656. quae coniectura eo confirmatur, quod in epitoma quam secutus est Zonaras[3]) re uera anni 1656 computantur non 2656. similiter se habet I § 148 sqq., ubi tempus, quod inter diluuium et Abrahae annum natalem praeteriit, refertur; singuli enim numeri in omnibus codicibus traditi sunt hi: Semae 12, Arphaxadi 135, Salae 130, Eberi 134, Phalegi 130, Ragaui (Rumi) 130, Serugi 132, Nachorae 120, Therri 70 anni, qui omnes summam efficiunt annorum 993. sed in codicibus MSPLE una cum Latino sunt (§ 148) anni 292, quot habet genesis hebraicis litteris conscripta. sed apparet a Iosepho hunc numerum scribi non potuisse, sed solum eum quem habent RO, in quibus traduntur anni 992. ergo hic quoque codices MSPLE cum Latino ex libris sacris correcti sunt.

Id quoque saepius accidit, ut Hebraeorum nomina in RO alia sint, atque in ceteris libris omnibus, ueluti ut pauca exempla ex

---

1) postremus de his numeris disputauit I. v. Destinon, die Chronologie des Iosephus. Kiel 1880. pp. 1. 22.

2) eundem annorum 2262 numerum Iulium Africanum dedisse scimus (Sync. p. 35 Bonn), qui saepe Iosepho usus est.

3) nam in Zonarae codicibus antiquissimis sunt anni 1656, in editionibus 2242, qui numerus ex genesi graeca sumptus est. epitomae codices annos exhibent 1056, cum librariorum errore sexcenti omissi sint.

multis proferam, reginae Hierosolymitarum Achabi filiae in RO omnibus (praeter unum) locis nomen est Ὀθλία, in ceteris Γοθολία quod apud LXX interpretes est. regisque Dauidae filius, qui in libris plurimis et in uersione Latina Ἀβεσάλωμος aut Ἀβεσσάλωμος scribitur, ut in uetere testamento Graecorum extat, in RO aliter Ἀψάλωμος audit. nam in his et aliis per se ueri simile esse apparet, ea nomina, quae a ueteris testamenti auctoritate ita recedunt, ut non a librariis corrupta sed ex litteris hebraicis alia ratione transcripta uideantur, a Iosepho scripta esse, uulgaria a correctoribus inducta. quod ipsorum codicum condicione confirmatur; uelut per libros VI—X in RO non raro extat nomen Γιβρών, quod in ceteris codicibus in Χεβρὼν mutatum est, etiam eis locis, ubi non Hebron dicitur, sed Gibeon, uelut VIII 22, quo indicio correctorem certe deprehendimus. interdum tamen M seruauit Γιβρων (ut VII 34. 36), rarius S (ut VII 60), numquam P; quibus discrepantiis correcturae suspicionem maxime augeri apparet.

Deinde multis locis solos RO uerum seruasse uidemus, quorum pauca adferam eiusmodi exempla, ut omnem dubitationem tollant. II 73 γενέθλιον τεθυκὼς RO, τεθεικὼς MExc, τετελεκὼς SPL; eodem libro § 121 abest a RO λύσας τε τὸν Συμεῶνα ἐτημέλει συνεσόμενον τοῖς ἀδελφοῖς, quae sine dubio interpolata sunt. paullo post § 122 ὁ δὲ μαθὼν περιόντα καὶ περὶ τοῦ Βενιαμὶν εἰ οὗτος ὁ νεώτερος ἀδελφὸς αὐτῶν εἴη — ἀνέκρινε RO recte; nam ceterorum περῶντα τὸν Βενιαμὶν inepta sunt; neque enim Beniamin, qui praesens aderat, sed patrem superstitem esse Iosephus audiuerat. porro III § 61 ἐπεὶ δὲ τὴν τῶν ἐπινικίων ἑορτὴν ἤγαγον, ὁ Μωυσῆς ἀναπαύσας — προῆγε RO exhibent multo meliora, quam reliquorum ἑορτὴν ὁ Μωυσῆς ἤγαγεν ἀναπαύσας, tamquam solus Moyses ferias egerit. recte IV 242 πάντων τὰς δεκάτας ἅμα ταῖς εἰς τοὺς λευίτας καὶ τὰς εὐωχίας est in RO, quod reliqui addunt ταῖς ἀπαρχαῖς interpolatum est. optime VII 125 in RO: μετὰ προθυμίας ἀνδράσιν αἰσχύνην φοβουμένοις πρεπούσης ἀγωνίσασθαι; reliqui exhibent μετὰ προθυμίας ἅπαντα δράσειν αἰσχύνην φοβουμένοις προτρεπούσης (προπεσούσης M) ἀγωνίσασθαι corrupta et interpolata. non minus uera sunt quae IX § 259 contra omnes reliquos testes RO habent: καὶ κρατήσας αὐτοῦ, τὸν γὰρ θεὸν οὐκ εἶχεν Ὠσῆος εὐμενῆ, καὶ σύμμαχον ἐποιήσατο καὶ φόρους ἐπέταξεν. ceteri habent: τὸν γὰρ θεὸν οὐκ εἶχεν ἴσως εὐμενῆ καὶ σύμμαχον, ὑπήκοον ἐποιήσατο, quae a correctore reficta sunt. aperte corrupta et interpolata habent MSPELat IX 82 (p. 285, 10). denique egregium est quod

X § 265 RO exhibent *πολιοῦται* pro reliquorum monstro *παλαιοῦται*, quod non uereor, ne quem defensorem adepturum sit. similiter interpolationes aut corruptelae sublatae sunt in RO I 8, 31; IX, 82, 99, 205 multisque aliis locis.

Vt igitur breuiter dicam quod res est, codices RO apparet omnium longe optimos esse et maxime liberos ab interpolationibus et omnium librorum archetypo simillimos; hos igitur imprimis ad Iosephi uerba restituenda adhiberi necesse est. ceteros uero multis locis interpolatos et correctorum temeritate uitiatos esse cognoui; quare saepe eos ne tum quidem sine haesitatione sequendos esse existimaui, cum meliora aut probabiliora aut elegantiora exhibere uidebantur. neque enim raro factum est, ut RO quamuis corrupti tamen a ueritate propius absint quam ceteri, quippe qui saepe non e codicibus melioribus, sed correctorum libidine emendati sint: ueluti VI 251, 302 corrupta sunt, sed ex solis RO emendari possunt, et sub finem libri VII § 390 minime sana sunt quae ex RO in textum recepi; caue tamen ne genuina credas, quae in reliquis codicibus sunt *οὗτος ἄριστος ἀνὴρ ἐγένετο καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχων ἣν ἔδει τῷ βασιλεῖ καὶ τοσούτων ἐθνῶν σωτηρίαν ἐγκεχειρισμένῳ προσεῖναι*, quae coniectando potius ex illis effecta sunt. etiam VI 279 non temere omissae sunt in RO uoces *αὐτῷ τὴν εὔνοιαν*, quae in reliquis alieno loco extant, ut appareat eas in archetypo omissas postea non recte suppletas esse. ea igitur quae RO omittunt plerumque suspecta habenda sunt praeter ea quae aperto librariorum errore omissa sunt, sicut interdum homoeoteleutis factum est, ut quaedam uerba interirent, ueluti I §§ 94, 130, V §§ 150, 194, X 51 aliisque locis.[1]) nec desunt omnium generum uitia, qualia uulgo in codicibus esse solent, uelut, ut unum exemplum adferam, IV § 251 *πειράσας* ab RO corruptum est in *πείσας*. imprimis interpolationes quaedam memorandae sunt, ut I 186, ubi in RO est *περὶ τὴν μαμβρῇ ὠγύγην καλουμένην δρῦν*; recte enim *μαμβρῇ* ab aliis libris abest. manifesto interpolatum est V 60 in RO *τὴν ὁδὸν ἀνύσας*; nam *τὴν ὁδὸν* quod ceteri omittunt superuacaneum est. et V 231 *καὶ τούτοις παρηγορήσας αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῖς λόγοις μᾶλλον τοὺς Ἑβραίους ὠφέλησε τῆς ἐπὶ τῶν πολεμίων εὐπραξίας [φήσας αἰτίους]· ἐμφυλίου γὰρ αὐτοὺς στάσεως ἄρχειν μέλλοντας ἐρρύσατο* uerba *φήσας αἰτίους*, quae in solis RO traduntur, sine dubio insiticia sunt. aliud II 217 commissum est, ubi ex *περιεγερθεὶς* in RO factum est

1) I 255 dubitari potest, utrum genuina sint necne quae omittunt RO.

περιχαρὴς ἐγερθείς. simile obseruatur IX 9 sq., ubi codd. MSPE habent ἱκέτευεν ἰναζίηλος (h. e. Ἰαζίηλος), contra RO ἱκέτευε τὸν θεὸν ἵνα ὑπερμαχήσῃ αὐτοῖς ζήϊλος. alius generis errore IV 108 pro
τριγχοισ
αἱμασιαῖς in RO est αἷμα τριγχοὶ ὁσίαισ, ortum illud ex αἱμασιαισ, sicut IX 192 cum codices MSP recte habeant διήρπασαν τὴν χώραν, RO διήρπαζον πᾶσαν τὴν χώραν, in horum archetypo fuisse uidetur
πασαν
διήρπαζον. postremum addo locum memorabilem III 65, ubi in RO omissa sunt uerba εὐχαριστίαν — Μωυσῆν, sed ut sententiae hiatus aliquo modo expleretur additum est ἐποιεῖτο. accedit quod etiam nomina Hebraica in RO minime intacta relicta sunt, cum non solum communem omnium librorum correctorem experti sint, sed etiam nunc alii codices interdum habeant meliora. id uero tenendum est interpolationem, quam RO passi sunt, multo esse rariorem et plerumque multo minus doctam quam eam, quae in ceteris codicibus obseruatur. cum igitur codices RO nec nimis uetusti sint et multis corruptelis referti, ita eos huius editionis fundamenta esse uolui, ut non soli Iosephi uerborum fontes habendi sint, sed praecipui, nec sint neglegendi reliqui quamuis magis interpolati.

Ceterum codices R et O simillimi sunt, ut eos ex uno fonte manasse certum sit.[1]) et ne quis tanta similitudine commotus Oxoniensem putet ex Regio transcriptum esse, loci quidam proferendi sunt, ex quibus appareat non omnia eorum esse communia. nam I 262 solus O habet τοῦτο δηλοῖ, R cum ceteris ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. IV 280 solus R recte omittit τὰ ὅμοια, quod O cum ceteris exhibet. III 54 in O cum aliis libris legitur Ὦρον, non Οὖρον cum R, et similiter IV 19, 37, 38 nomina seditiosorum alia dat ac R. infra IV 84 cum M addit ἴσον, cum eodem VIII 245 omittit ἐν τούτοις, utrumque contra auctoritatem Regii. III 259 solus O ἡμᾶς — ἐσθίειν habet, R cum ceteris ἡμῖν εἶναι. et plerumque R ut antiquior ita melior est et commune archetypum maiore cum fide expressit. accidit enim, ut corruptis Regii litteris in O medela adlata sit; uelut I 129 in R est ἑλληνισταὶ (h. e. ἑλλήνισται), in O correctum ἑλληνιστὶ λέλεκται. II § 20 habemus ἥσθησαν μέν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐπ' οἰκείου παρουσίᾳ, quae in R corrupta sunt in hunc modum: ἥ. μ. ἀλλ' οὐχ ὡς ἐποίει παρουσία, unde O effecit: ὡς ἐπὶ

1) qui fortasse fuit liber minusculis ut aiunt litteris conscriptus, quales saeculis IX—XII scribi solebant; id quod eo effici potest, quod I § 93 Regii Κορβναίων in Oxoniensi est Κορυναίων.

παρουσίᾳ ἀδελφοῦ. similiter IV 295 πράττοντες in R abiit in πράττεσ, O correxit πράττεσθαι; paullo post § 310 sq. uerba: καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὤμνυεν. Ἐδίδασκεν in R sic coaluerunt: κ. τ. μ. πλῆθος ὀμνυέναι διδάσκειν. idem O, uerum non tulit ὀμνυέναι, sed docte reposuit ὀμνύναι.[1]) VI § 72 in sententia ἀνοχὴν δ' ἡμερῶν ἑπτὰ λαβεῖν in R uerba ἑπτὰ λαβεῖν in ἐπαλαβεῖν corrupta sunt, quae correxit manus 2 sic ἐπα^{να}λαβεῖν, et id ipsum ἐπαναλαβεῖν O exhibet. his locis omnibus archetypi litteras in R cum fide seruatas in O temere ex coniectura correctas esse patet. uerum non semper Oxoniensis Regio inferior est; est ubi ei palma deferenda sit, uelut II § 50 solus sententiam ab interpolatione puram seruauit. maxime uero in hac re memorabilis est finis libri V, ubi mors sacerdotis Heli narratur; nam haec O: ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὴν μάχην ῥᾴων ἦν ἐπὶ τὸ τοῖς παισὶ τοῖς αὐτοῦ (om. R) συνενηγμένοις (συνηγμένοις R) περὶ τὸ στρατόπεδον ὡς ἂν προεγνωκὼς παρὰ τοῦ θεοῦ τὸ συμβησόμενον καὶ προαπηγγελκώς· συνέχει γὰρ ἀκριβῶς τὰ κατὰ (om. R) προσδοκίαν συντυχόντα τῶν δεινῶν. quae non modo multo meliora sunt, quam quae MSPL tradunt, sed etiam propius ad ueritatem accedunt, quam quae in R leguntur. iam enim apparet συνενηνεγμένοις esse scribendum et sententiam sic fere refingendam esse: ῥᾴων ἦν ἐπὶ τῷ τοῖς παισὶ τοῖς αὐτοῦ συνενηνεγμένῳ περὶ τὸ στρατόπεδον. igitur demonstratum est codicem Oxoniensem quamuis Regio non parem, supparem ei tamen existimandum esse nec facile nos altero utro eorum carere posse.

Dixi de recensione ea, quae codicibus RO continetur; nunc de reliquis disputandum est, qui sunt MSPLVE (epitoma) et uersio Latina; de excerptis ceterisque codicibus separatim dicetur. iam uero ex eis quae supra scripsi apparet eos omnes ut oppositos Regio et Oxoniensi, ita inter se communi uinculo coniunctos esse, cum multis locis omnes Iosephi uerba eodem modo corrupta tradant; eidem tamen saepe inter se differunt. ac primum quidem singularem mentionem postulat codex Marcianus (M), qui quidem plerumque cum reliquis eiusdem generis libris imprimis cum SP ita facit, ut quamquam ipse aetate minor est ad communem tamen originem propius accedat. uelut I 113 ex RO edidi ἔπειθεν οὖν; omittit οὖν ML cum SP; sed addunt ὃς (ἔπειθεν) soli SP ex coniectura, ut uidetur. V 292 dedimus RO auctoribus: μηνύει τὰ περὶ τὴν ἀναίρεσιν αὐτῇ τοῦ

---

1) similes loci extant I 33, 226, 333. II 3, 243.

λέοντος καὶ ὡς τὰ τρία βαστάσας ἐξ αὐτοῦ κηρία μέλιτος γεγονότα κομίσειεν αὐτῇ. quorum omisit quaedam M, cum habeat — λέοντος τρία βαστάσας μέλιτος κηρία κομίσειν, plura dant SPL haec: — λέοντος καὶ ὅτι μελίττας εὑρὼν ἐν τῷ στήθει αὐτοῦ τρία βαστάσας κηρία μέλιτος κομίσειεν, quae orta sunt ex eis quae M habet, addito supplemento ex § 288.[1]) aliud exemplum est VII 226 (p. 139, 14), ubi RO optime habent ἰδεῖν οὐκ ἠρνήσατο· πιόντας γὰρ παρ᾽ αὐτῇ πάλιν ἀπελθεῖν, in M pro πιόντας est ἀπιόντας, in SP μείναντας; μείναντας autem ex coniectura grammatici repositum uidetur, qui ἀπιόντας repperit aperte corruptum; ergo codice usus esse uidetur Marciano simili. aliique sunt huius generis loci non pauci. saepe tamen M reliquis aduersatus cum RO consentit, ut appareat communem ROM auctorem habuisse. uelut cum Latino omittunt quod habent ceteri II 280 διηγούμενος et § 335 ὦ δέσποτα, utrumque recte. compluriens eadem uerba exciderunt in ROM, quibus interdum adiunguntur L et Lat; ueluti IV 168 uerba ὅις δὲ πεντακισχιλίας πρὸς μυριάσιν absunt ab ROM cum Lat, II 306 καὶ τὰς ἀναπνοὰς ἀποφραττομένοις ab ROM, quae quidem omissa sunt quoniam librarius simili uerborum exitu deceptus est. inter reliqua exempla maxime memorabile est III 65, ubi legitur καὶ Ῥαγουῆλος πολλὰ μὲν ἐγκώμια τοῦ πλήθους ἐπὶ τῇ πρὸς τὸν Μωυσῆν εὐχαριστίᾳ διεξῄει, ἐθαύμαζε δὲ καὶ τὸν Μωυσῆν τῆς ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν φίλων ἀνδραγαθίας, nam haec recte exhibent SPL; sed in ROM εὐχαριστίᾳ — Μωυσῆν omissa sunt, quo facto additum est in eisdem ἐποιεῖτο, quod quoniam in RO post ἀνδραγαθίας, in M post πλήθους extat, olim in margine adscriptum esse uidetur. accedit quod etiam in nominibus hebraicis efferendis M multis locis cum RO facit; uelut ubique cum eis seruauit Νῶχος[2]), qui in aliis Νώεος audit, pluriens seruauit Σεμεών pro uulgari Συμεών, Ῥεούς et Ῥοῦμος pro Ῥάγανος, Θέρρος pro Θάρρος I § 148 sq., atque adeo interdum solus genuinas formas retinuit, uelut V 127 Ἰέθρου, ubi RO cum ceterorum grege in Ἰοθόρου consentiunt, quod sacrorum librorum auctoritate commendari uidebatur. nec desunt loci, in quibus quae M habet cum RO ita consentiant, ut antiquiora esse ap-

1) ἐπιτυγχάνει σμήνει μελιττῶν ἐν τῷ στήθει τοῦ λέοντος ἐκείνου νενοσσευκότων.

2) memorabile est I 143 in M extare Νούχου, quod quamquam apud Iosephum minoris est fidei, tamen satis antiquum uidetur. hinc enim explicatur quod Theophilus ad Autol. III 19 de Noa ait: τοῦτον τὸν ἄνδρα ἔνιοι εὐνοῦχον προσηγορεύκασιν, ubi Νοῦχον scribendum esse puto.

pareat, ut V 259, ubi cum SP legendum est *αὐτοῦ*, M exhibet *δι' αὐτοῦ*, RO *δι' αὐτοὺς*; nam *δι' αὐτοὺς* ex *δι' αὐτοῦ* factum est; hoc uero ex *αιαυτοῦ* per *ἑαυτοῦ* corruptum esse uidetur, *ἑαυτοῦ* denique solita corruptela ex *αὐτοῦ* ortum est. et VIII 328 (p. 248, 2) quod in RO est *ἄρτων σπανιζόντων*, id coniectura factum esse apparet ex *ἄρτων σπανίζων*, quod M exhibet corruptum ex *αὐτῶν σπανίζειν*; nam sententia est *ὡς μὴ μόνον ἀνθρώπους αὐτῶν σπανίζειν*. certum igitur est, interdum non solum SPL, sed etiam RO ad Marcianum redire. nec omittendum est, quod argumentis quibusdam euincitur eum ex codice satis antiquo descriptum esse; cum enim in eo saepe desint accentus aliaeque prosodiae, multo plures in eo codice, ex quo transcriptus est, uidentur defuisse, cum elementis male compositis interdum in eo ineptiae ortae sint.[1]) solent autem in his rebus saeculi decimi et undecimi et insequentium librarii accuratiores esse, ut his temporibus antiquiorem esse codicis Marciani originem conicere possis. ergo codicem M medium quandem inter RO ceterosque locum tenere uidemus et ita quidem, ut non raro ad archetypum omnium proxime accedat.

Multa uero Marcianus solus tradit. nam, ut pauca exempla proferam, II § 79 est in libris: *τὸν μὲν (Ἰώσηπον) ἧκουσιν ἄγοντες οἱ κεκελευσμένοι τημελήσαντες κατὰ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως*; sed paullo plura M: — *ἄγοντες τὸ κεκελευσμένον ποιῆσαι μὴ μελήσαντες κατὰ τὸ πρόσταγμα τ. β.* ubi primum *τημελήσαντες* in *μημελήσαντες* mutatum esse uides, cetera addidisse correctorem. IV 156 et V 31 non *ἀπαγγελοῦμεν* in M est, ut in ceteris, sed *ἐροῦμεν*. praeterea memorandum est saepius in eo alium uerborum ordinem tradi ac in ceteris libris, plerumque minus recte; est tamen ubi turbato ordine corruptela indicetur, velut IV 251 plurimi habent *δι' ἡδονὴν ἰδίαν ἢ διὰ κέρδος*, solus M *δι' ἡδονὴν ἰδίαν κέρδος ἢ δια*, quo demonstratur *ἰδίαν* ex iterato *ἢ διὰ* ortum esse; recte igitur in editione principe ab Arlenio omissum est. et V 114 *ὅτι μηδεμία ἀνάγκη στρατολογεῖν αὐτοὺς μέλλει* in M traditur, in ceteris[2]) *μηδεμία στρατολογεῖν αὐτοὺς ἀνάγκη μέλλει*. nam re uera hic quoque haeret uitium nec facile tolerari potest *μέλλει*. paullo aliter I 95 in M legitur *Μωυσῆς ἀνέγραψεν ὁ τούτων νομοθέτης ὁ τῶν Ἰουδαίων*, in ceteris *ὁ τῶν Ἰουδαίων νομοθέτης*, ubi cum transpositione coniuncta est additio. qua aliud in mentem reuocatur, quod in M saepius accidit, ut binae lectiones coniunctae extent, uelut V 205

1) uelut III 158 ex *ἔπειτα σινδὼν* in M factum est *πεπήγασιν δ ὤν*.

2) praeter L, in quo *στρατολογεῖν ἀνάγκη αὐτοὺς μέλλει*.

pro τῶν Χαναναίων legitur τῶν πολεμίων ἤτοι (ἢ^{τ}) τῶν Χαναναίων, quorum alterum apparet olim simili modo adscriptum fuisse, ac factum est VI 324 (p. 75, 12) ἐπολέμησε (superscr. ἐμίσησε) aliisque locis.

Recensui aliquot locos, quos Marcianus exhibet corruptos. minime uero esse spernendam eius auctoritatem eis intellegitur, qui in eo solo sine uitio traduntur; id quod maxime lib. IX 291 cernitur, ubi ceteri libri de Samaritis habent corrupta in hunc modum: οἳ πρὸς μεταβολὴν καὶ συγγένειαν ὅταν μὲν εὖ πράττοντας βλέπωσι τοὺς Ἰουδαίους ἀποκαλοῦσιν ὡς ἐξ Ἰωσήπου φύντες e. q. s.; Marcianus recte haec: οἳ πρὸς μεταβολὴν συγγενεῖς μὲν ὅταν εὖ πράττοντας βλέπωσι τοὺς Ἰουδαίους ἀποκαλοῦσιν e. q. s. quorum corruptelam inde ortam esse uidemus, quod συγγενεῖσ (συγγενεῖ^{σ}) in συγγένειαν abiit; tum secuta sunt cetera uitia. similiter I 146 ἀποδασμὸν cum M (et L) scribendum est, non ἀπόστολον cum ceteris. V 309 nisi M (cum L) seruasset ἐνήδρυσε non restitui poterat ἐνίδρυσε quod postulatur: etiam IX 179 nescio an meliora praebeat M quam ceteri. multique praeterea loci codicis M uirtutem testantur. denique praetereundum non est, V §§ 35. 45 sq. in nomine Ἄννα unum Marcianum [1]) consentire cum Stephano Byzantio.

Correctores Marcianus habuit duos. et plurima quidem correxit nescio quis librario aequalis (man. 1), qui coniectando [2]) uitia quae putabat emendasse nec usquam alium codicem adhibuisse uidetur. praeterea margini quaedam inscripta sunt praemisso signo γρ ex archetypo sine dubio transcripta, quae potius menda correcta quam uariae lectiones habendae sunt. sed qui postea saeculo fere XIV Marcianum tractauit (man. 2) maxime per libros VIII—X uarias lectiones quasdam aut in margine aut inter uersus aspersit promptas ex codice nunc deperdito, qui fuit similis Regio et Oxoniensi, ut demonstratur IX 291, X 16.

Nunc uenio ad codices SP inter se aetate et uirtute fere pares, ita similes, ut paene pro gemellis fratibus haberi possint, qui quamquam omnium codicum, in quibus antiquitatum libri decem priores traduntur, antiquissimi sunt, tamen non sunt optimi, sed non solum communem cum M sunt passi interpolationem, sed etiam noua multa adiecerunt uitia. id quod facillime conspicitur in nominibus Hebraeorum, quae in eis saepe ex librorum sacrorum auctoritate immutata

---

1) et semel L.

2) uelut IV 260 ex ἐφύϊασιν (h. e. ἐφ' υἱάσιν) effecit πεφύκασιν.

sunt. uelut semper scribitur *Νώεος* non *Νῶχος*, *Συμεών* non *Σεμεών* aliaque similia. nam *Νώεος* non genuinum esse eo probatur, quod ubicumque Noa extra sua tempora memoratur[1]), omnes libri *Νῶχος* habent; hi enim loci correctorem fugerunt. etiam apertiora eius uestigia habemus talibus locis qualis est V 228 ubi *Ζεβὴν καὶ Ζαρμούνην* extant regum Madianitarum nomina in ROM[2]), sed in S est *σαλμανὶ ζεβεὴν καὶ ζαρμούνην*, in P *ζεβέδην καὶ ζαρμούνην καὶ σαλμανᾶν*, in L *ζεβὴν σαλμανὰν καὶ ζαρβουνήν*; cum enim Iudic. VIII 10 apud LXX interpretes sit *Ζεβεὲ καὶ Σαλμανά*, apparet his adscriptis et uario modo intrusis Iosephi uerba mutata esse. et II 178 quod in RO est *Σααρᾶς* in M *Σάαρος*, id in SP *οὔλσαρος* scribitur, quod ortum esse apparet ex *σαροσ* (supra scr. *ουλ*); uoluit enim corrector *Σάουλος*, quod ex Genes. XLVI 10 receptum est in L, sed librariorum errore *οὔλσαροσ* factum est. ex his igitur similibusque exemplis satis elucet, in his nominibus tradendis codicum SP fidem perexiguam esse. sed non solum nomina, sed etiam alia Iosephi uerbis immixta esse repperi aliena, id quod nunc uno insigni exemplo demonstrandum est. nam lib. X § 18 Iosephus narrat Sanacharibum Assyriorum regem Pelusium obsedisse, sed cum Aethiopum exercitum appropinquare audisset, recedere coactum esse. cuius rei testis laudatur Herodotus (II 141) hisce: *ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχείριμος ἐπὶ τὸν ἱερέα τὸν Ἡφαίστου στρατεῦσαι ἔλεγεν ὡς οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν τῶν Αἰγυπτίων ἔλθοι βασιλέα ἱερέα ὄντα τοῦ Ἡφαίστου, πολιορκῶν δὲ τὸ Πηλούσιον ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης· ηὔξατο ὁ βασιλεὺς τῶν Αἰγυπτίων τῷ θεῷ, ᾧ γενόμενος ἐπήκοος ὁ θεὸς πληγὴν ἐνσκήπτει τῷ Ἄραβι· πλανᾶται γὰρ κἂν τούτῳ οὐκ Ἀσσυρίων λέγων τὸν βασιλέα ἀλλ᾽ Ἀράβων· μυῶν γὰρ πλῆθός φησι μιᾷ νυκτὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τῶν Ἀσσυρίων, καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἔχοντα τόξα τὸν βασιλέα τὴν στρατιὰν ἀπάγειν ἀπὸ τοῦ Πηλουσίου. καὶ Ἡρόδοτος μὲν οὕτως ἱστορεῖ, Βηρωσὸς δὲ* e. q. s. haec enim extant in RO, quibuscum M et Latinus fere consentiunt nec dubitari potest, quin corrupta sint; nam Herodotus qui nunc in extremis extat multo ante erat nominandus, nec scimus, cur laudetur aut quid eum testari uelit Iosephus. sed meliora habere uidentur SP, in quibus haec: *ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σενναχήριβος ἄπρακτος ὡς ἔφην ἀνεχώρησε καταλιπὼν τὸ Πηλού-*

1) Ant. Iud. III 87; XX c. 2 § 3, cont. Ap. I 19.

2) eadem E et Latinus dant.

σιον. περὶ τούτου τοῦ Σενναχηρίβου καὶ Ἡρόδοτος ἐν τῇ β' τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησιν ὡς οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν τῶν Αἰγυπτίων ἔλθοι βασιλέα ἱερέα ὄντα τοῦ Ἡφαίστου e. q. s. sed falleretur si quis haec a Iosepho scripta esse crederet; sunt enim a librariis ex coniectura inuecta. nam primum nullo modo intellegitur, quomodo id quod ROM et Lat habent ex his oriri potuerint, quoniam in SP non modo suppletum, sed aliud recisum aliud suppletum est. deinde ex eis quae sequuntur apparet non haec Iosephum scripsisse; cum enim dicat *πλανᾶται γὰρ κἂν τούτῳ*, necesse est etiam alium Herodoti errorem memoratum esse, cuius in SP nulla mentio. tum uerba suppleta eiusmodi sunt, ut facile ex sententiis uicinis corrogari potuerint; nam *ἄπρακτος ἀνεχώρησε* paullo supra erat § 17, Herodoti autem nomen ex insequentibus sumptum est. quod ita affertur, ut a Iosephi consuetudine haud mediocriter abhorreat. primum enim monendum est, eis locis ubi Herodoti uerba ipsa laudantur a Iosepho Herodotum Halicarnasensem uocari solitum esse [1]); at hic habemus Herodotum sine gentili. deinde considerandum est, quomodo aliis locis scriptorum graecorum cum Hebraeorum libris consensum pronuntiet: I 93 *τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς λάρνακος μέμνηνται πάντες οἱ τὰς βαρβαρικὰς ἱστορίας ἀναγεγραφότες, ὧν ἐστι καὶ Βηρωσός* etc. I 107 *μαρτυροῦσι δέ μου τῷ λόγῳ πάντες οἱ παρ' Ἕλλησι καὶ βαρβάροις συγγραψάμενοι τὰς ἀρχαιολογίας· καὶ γὰρ καὶ Μανέθων* etc. I 118 *περὶ δὲ τοῦ πύργου τούτου καὶ τῆς ἀλλοφωνίας μέμνηται καὶ Σίβυλλα λέγουσα οὕτως* etc. I 158 sqq. *μνημονεύει δὲ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβράμου Βηρωσὸς οὐκ ὀνομάζων λέγων δ' οὕτως — Ἑκαταῖος δὲ — Νικόλαος δὲ —* etc. VII 101 *μέμνηται δὲ τούτου τοῦ βασιλέως καὶ Νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ λέγων οὕτως.* VIII 144 *μέμνηται τούτων τῶν δύο βασιλέων καὶ Μένανδρος ὁ μεταφράσας ἀπὸ τῆς Φοινίκων διαλέκτου τὰ Τυρίων ἀρχεῖα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φωνήν.* VIII 324 *μέμνηται δὲ τῆς ἀνομβρίας ταύτης καὶ Μένανδρος ἐν ταῖς Ἰθωβάλου — πράξεσι.*[2]) IX 283 *μαρτυρεῖ δὲ καὶ τούτοις Μένανδρος ὁ τῶν χρονικῶν ποιησάμενος τὴν ἀναγραφήν.* X 219 *μέμνηται δ' αὐτοῦ τῶν πράξεων καὶ Βηρωσὸς ἐν*

---

1) VIII 157 *νομίζω δὲ καὶ Ἡρόδοτον τὸν Ἁλικαρνασέα διὰ τοῦτο — μὴ δηλῶσαι* e. q. s. VIII 260 *μέμνηται δὲ ταύτης τῆς στρατείας καὶ ὁ Ἁλικαρνασεὺς Ἡρόδοτος περὶ μόνον τὸ τοῦ βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα* e. q. s. cont. Ap. I c. 22 *καὶ μὴν οὐδὲ Ἡρόδοτος ὁ Ἁλικαρνασεὺς ἠγνόηκεν ἡμῶν τὸ ἔθνος* e. q. s. ubicumque sine gentili Herodotus memoratur cont. Ap. I cc. 3. 12. 14, II c. 13, denique Ant. VIII 253, ubi ad VIII 260 prospicitur, uerba eius non referuntur.

2) cf. VIII 157.

τῇ τρίτῃ τῶν Χαλδαϊκῶν ἱστοριῶν. nec aliter libris insequentibus: XII c. 1 *μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ καὶ Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος ὁ τὰς τῶν διαδόχων πράξεις συγγραψάμενος*, cf. XIII c. 8. 4; c. 11. 3; XIV 3. 1. nusquam igitur sine grauitate quadam Iosephum testes inducere uidemus. quid uero hic? *περὶ τούτου* inquit *τοῦ Σενναχηρίβου καὶ Ἡρόδοτος ἐν τῇ β' τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησιν, ὡς οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν τῶν Αἰγυπτίων ἔλθοι βασιλέα*, quae non solum exiliter dicta sunt, sed ne recte quidem; quis enim crederet Iosephum scripsisse *περὶ τούτου τοῦ Σενναχηρίβου* et statim *ὡς οὗτος ὁ βασιλεύς*? ergo dubitari non potest, quin codicum SP supplementum non Iosephi sit sed interpolatoris et longe alia Iosephus dederit. [1]) ceterum hunc interpolatorem apparet minime fuisse indoctum, cum ab eo Herodotus ad Iosephum corrigendum adhibitus sit. aliud interpolationis exemplum est I § 258 *ἠγάπα δὲ ὁ μὲν πατὴρ τὸν πρεσβύτερον Ἠσαῦ λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τῆς τριχώσεως· Ἑβραῖοι γὰρ τὸ ἥσαυρον* [2]) *τρίχωμα λέγουσιν*, cum post *τριχώσεως* SP addant: *εἶχε δὲ καὶ ἕτερον ὄνομα Σήειρον λεγόμενον τῆς τριχώσεως*, quae a Iosepho scribi non potuerunt; neque enim Seir sed Esau nomen explicatur. [3]) minus graue est uitium III 222, ubi legitur *οὗτοι μὲν δὴ θύουσιν ἐπὶ ἡμέρας δώδεκα κατὰ πᾶσαν ἡμέραν εἷς*, ubi *εἷς* in SP factum est *εἰς τὴν σκηνήν*, quod tamen ex insequentibus male inrepsisse potest. aliud est VI 280, ubi *διὰ — κέρδους προσδοκίαν* in SP sic auctum est: *διὰ — κέρδους ἐπιθυμίαν τε καὶ προσδοκίαν*; denique IX 101 *ὥστ' αὐτὸν ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφορὰν — ἀποθανεῖν* quod pro *ὁρῶντα* SP habent *ἐπιδόντα* quamquam elegantius uidetur nihilominus spurium habendum est, quoniam facile ex § 103 (*ἐπιδὼν αὐτοῦ τὰ ἐντὸς ἐκρυέντα*)

---

1) quid Iosephus scripserit difficile est dictu; nam etiam tradita uerba corrupta esse possunt. quae Scaliger suppleuit (uide Hudsoni et Hauerkampi notas ad h. l.) probari non possunt, ego haec fere Iosephum dedisse suspicor: *ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχείριμος [λύσας τὴν πολιορκίαν σπουδῇ ἀνέζευξε. μέμνηται δὲ τούτου τοῦ βασιλέως καὶ τῆς ἐπ' Αἰγυπτίους στρατείας καὶ Ἡρόδοτος ὁ Ἁλικαρνασεύς· τοῦτον γὰρ τὸν Σεναχείριμον] ἐπὶ τὸν ἱερέα τὸν Ἡφαίστου στρατεῦσαι ἔλεγεν [τὸν Σέθων καλούμενον, ἀποτυχόντα δὲ τῆς ἐπιβολῆς ἀκλεῶς ἐπανελθεῖν. ταῦτα μὲν οὖν ὀρθῶς λέγει, περὶ δὲ τἆλλα πλανηθεὶς τῆς μὲν τῶν Αἰθιόπων ἐπιστρατείας οὐ μνημονεύει, ἄλλην δὲ αἰτίαν πέπλακεν οὐδαμῶς πιθανήν, ὑφ' ἧς τὸν Σενναχείριμον λέγει ἐκπλαγέντα ἀναχωρεῖν. φησὶ γοῦν], ὡς οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν τῶν Αἰγυπτίων ἔλθοι βασιλέα* etc. possunt etiam plura excidisse.

2) *ἴσαυρον* O *σήειρον* MSPLE.

3) cf. I 336.

sumi poterat. et a docto librario hos codices emendatos esse etiam minoribus rebus proditur. resplendent litteris diligenter et accurate pictis, rara sunt uitia scribarum incultorum et barbarorum, spiritus et accentus perraro sunt omissa aut peruersa, iota mutum saepe ascribitur [1]), *ν ἐφελκυστικόν* ubi superfluum esse uidebatur in utroque codice eisdem locis diligenter erasum est; succurritur legentibus, dum saepius scribitur *ἑαυτοῦ* similia non *αὐτοῦ* aut *αὑτοῦ*, ut ab errore facilius caueatur. habemus tersissimos codices, quorum librarii Iosephi uerba sine mendis facile legi uolebant. nos uero eos pluris facere solemus, qui tradita seruant, licet omnium saeculorum barbariem induerint.

Eidem tamen codices quamuis his aliisque locis satis docta et temeraria manu correcti non raro soli Iosephi uerba integra seruauerunt; iam supra enim locos attuli, quibus casu aliquo ex ROM et Latino plura exciderunt, quae SP recte supplent. addo alium locum ex historia Balami; nam IV 124 sq. *δὶς μὲν τεθυκότι τὸ θεῖον οὐκ ἐπένευσε τὰς κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀράς, [θύσας δὲ καὶ τρίτον ἄλλων πάλιν ἀνασταθέντων βωμῶν οὐδὲ τότε μὲν κατηράσατο τοῖς Ἰσραηλίταις,] πεσὼν δ' ἐπὶ στόμα πάθη προύλεγεν* quae uncis inclusi addunt SPV [2]), mea quidem sententia necessaria et ab Iosepho scripta. non minus genuinum est IV 277 *ἀποθανών*, quod SP (cum L) exhibent, omittunt ROMELat. ex eis tamen, quae ante dixi, apparet non omnia illa additamenta pari loco habenda esse; nam multa addiderunt SP spuria. uelut I § 258 quae modo dixi adiecta esse in SP poterant facile a librario praeterita esse; nihilominus defendi non possunt. igitur non sine iudicio ea dona, quae SP mittunt, accipienda esse apparet; sed interdum iudicium ualde impeditum incertumque esse fatendum est.

Iam uero etiam codices SP, quamquam inter se simillimi sunt, interdum tamen in diuersas partes abire uidemus. uelut II 293 solus P habet *τότε*, S cum aliis *τισι*, X 94 in S est *ποιῆσαι*, in P *γενέσθαι*. ac de harum discrepantiarum origine docemur aliis locis, quos nunc adferam; nam I 16 ROM habent *πλασμάτων*, paullo aliter P *πραγμάτων*, in S est *πραγμάτων πλασμάτων*.[3]) I 253 *τὸν γάμον πολιτεύει τοῦτον* cum aliis libris S habet, cui in margine adscriptum est *αἰτεῖ*; utrumque P recepit *αἰτεῖ πολιτεύει*. III 186

1) saepius in P adiecit man. 2.

2) et paullo aliter L.

3) L habet *πραγμάτων* (γρ superscr.) *πλασμάτων*.

S idem quod M tradit *τῶν οἴκων*, sed in margine est *τῶν ἀστέρων*, quod cum ROL etiam P habet. IV 80 in S manus prima scripsit *δαμάλιδος*, ut in M est; id correctum est in *δαμάλεως*, quod exhibet P. eadem ratione VII 310 (p. 157. 17) VIII 217 (p. 223. 17) accidit, ut S manu prima cum M, manu secunda cum P consentiat. VI 221 in S est *ἐπί τινα τόπον Βαλγουὰθ ὄνομα* et adscriptum in margine *γρ ἐν ῥαμᾶ*, at in P legitur *ἐπί τινα τόπον ἐν ραμᾶ Βαλγουὰθ ὄνομα.*[1]) eis locis omnibus primum S cum Marciano plerumque conspirare uidemus[2]), deinde apparet in Sambucani et Parisini archetypo fuisse adnotamenta, quibus suo quisque modo usus est. et Parisinus quidem nihil fere horum in marginem recepit, at in S complura restiterunt et uariae lectiones et alia, uelut VII 6 *ζητητέον εἰ ἔχουσιν ἑβραῖοι τὸ βιβλίον*, quae antiquitus etiam in Regii Oxoniensisque archetypo fuerunt adnotata, cum in eis inter Iosephi ipsius uerba delapsa sint. quod si codicem codici comparamus, paullo pluris aestimandus esse uidetur S, cum archetypum maiore cum fide expresserit. accedit quod correctoris libidinem paullo minus sensit; quaedam enim in P solo interpolata sunt. uelut V 106 ex *κατι* quod M habet[3]) in S factum est *καὶ ἔτι*, quod etsi non probamus, tamen multo minus temerarium est quam quod P reposuit *εἰ δὲ ἄδικον*. adde quod in P paullo post codicem exaratum secunda manus noua superinduxit, uelut V 63, ubi haec habent S et manu prima P: *καὶ στρατεύσειν*[4]) *ἐπ' αὐτοὺς οἱ περὶ Λίβανον ὄρος βασιλεῖς ὄντες Χαναναῖοι καὶ οἱ ἐν τοῖς πεδίοις τῶν Χαναναίων Παλαιστίνους προσλαβόντες στρατοπεδεύουσι πρὸς Βηρώθῃ πόλει* e. q. s. quae cum intellegeret stare non posse Parisini librarius emendauit sic: *στρατεύσειν — προσλαβόντες ἔγνωσαν, στρατοπεδεύουσι τοίνυν.* habes igitur hominem haud ineptum, qui quidem rem facilius et ut uidetur melius gessisset, si ante *Παλαιστίνους* uoculam *καὶ* inseruisset. magis insigne huius temeritatis exemplum extat X 246, ubi Iosephus de regis Baltasari in Danielem prophetam animo loquitur: *οὐ μὴν ὡς προφήτῃ αὐτῷ κακῶν γενομένῳ τὰς δωρεὰς ἃς ὑπέσχετο δώσειν οὐ δίδωσιν, ἀλλὰ πάσας παρέσχετο*[5]) *μὲν ἐφ' οἷς δοθήσονται λογιζόμενος ἴδιον αὐτοῦ καὶ τῆς πεπρωμένης, ἀλλ' οὐχὶ*

---

1) idem in Vaticano 1304.

2) ceterum non desunt loci, in quibus P cum M consentiat, ut II 111 uerba *παρὰ τῷ πατρὶ — Σεμεῶνα* omittunt MP.

3) RO hunc locum omittunt.

4) *στρατεύουσιν* ceteri.

5) *παρέσχε τὸ* ceteri.

τοῦ προφητεύσαντος εἶναι, τὰ δὲ ὡμολογημένα κρίνων ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ᾖ σκυθρωπὰ τὰ μέλλοντα οὕτως ἔκρινε. ubi non fugit Parisini librarium ultima uerba corrupta esse, cum desit uerbum, quo *τὰ ὡμολογημένα* referatur; nam sine dubio dixerat Iosephus regem uiri boni et iusti existimasse fidem seruare et promissa facere. ceterum haec sententia bene se habet quamuis non ita facilis intellectu. iam uero corrector omnia menda radicitus tollere studuit; primum enim post *γενομένῳ* inseruit *τῷ Δανιὴλ*, deinde antiqua scriptura erasa reposuit haec: *ἀλλὰ πάσας παρέσχετο, τὴν μὲν ἠπειλημένην τῆς βασιλείας καθαίρεσιν τῆς πεπρωμένης ἀνάγκης ἀλλ' οὐχὶ τοῦ προφητεύσαντος εἶναι λογισάμενος, τὴν δὲ τῶν ἐπηγγελμένων ἐκπλήρωσιν κρίνων ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου*, postremo *ἔκρινε* deleuit. et memorabile est, ita haec Dindorfio placuisse, ut ea in textum reciperet, unde etiam Bekkerus in suam editionem transtulit. et re uera lepide sunt excogitata, uerum tamen pro Flauianis haberi non possunt; quare ego codicum uerba restitui. ac docent haec, quo processerit in libris corrigendis librariorum audacia. ceterae in SP correcturae primae aut secundae manus plurimae nullius sunt momenti, nec quae in P emendauit manus tertia saeculi fere XV; memorandum uero est, eiusdem fere temporis correctorem in S (man. 3) ex epitoma quaedam intulisse.[1])

Singularem inter codices Iosephi locum obtinent Laurentianus plut. 60. cod. 20 (*L*) et Vaticanus 147 (*V*) qui quidem minus faciunt ad Iosephi uerba emendanda, quam ad ceterorum codicum indolem et originem cognoscendam. sunt ei coniunctissimi cum M, saepe etiam cum RO faciunt, multis denique locis ea referunt, quae SP habent ambo alterue, ut medium inter omnes cursum tenuisse uideantur. et ut R et O, S et P, sic L et V plerumque ita concordant, ut ex uno antiquiore libro utrumque petitum esse appareat. multo autem melior est L et ad cognoscendam eorum originem et uirtutem utilior, cum archetypi non modo textum, sed etiam marginem transcripserit. ac primum ad eum locum libri X (§ 18) me conuerto, quem supra dixi in SP ita interpolatum esse, ut ex Herodoto lacuna expleta sit; ubi cum eadem in LV legantur atque in SP, consensum eorum in re grauissima habemus. sed eidem paullo infra dissentiunt; nam in SP ut in aliis est § 19 *πλανᾶται γὰρ κἂν τούτῳ οὐκ Ἀσσυρίων λέγων τὸν βασιλέα ἀλλ' Ἀράβων*, sed in LV: *πλανᾶται γὰρ κἂν τούτῳ καὶ Ἀσσυρίων λέγων τὸν βασι-*

1) uelut VI 285 (p. 66, 22) *ψευδέσι* quod habet E ex *ψευδεῖσ* factum est.

λέα καὶ Ἀράβων. quod quid sibi uelit ex Herodoto explicandum est, apud quem (II 141), qualem nunc habemus, extat *Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων*, ut dubitari non possit, quin librarii Herodoti codicem nostris similem euoluerint et ex eo Iosephum correxerint; recte enim intellexerunt Iosephi uerba quae in ROMSP feruntur ad Herodoti locum non esse accommodata, cum solum Arabum rex dicatur Sanacharibus nulla ratione habita Assyriorum. nihilominus haec quoque correctura non est ferenda; primum enim obstat codicum meliorum auctoritas, deinde Iosephus uix poterat Herodotum erroris insimulare, si apud eum repperisset quae nunc in eius codicibus extant *βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων*. immo eo impellimur, ut ab Herodoto qualem Iosephus habuit uerba *τε καὶ Ἀσσυρίων* afuisse credamus; neque ego quidem dubito, quin insiticia sint et ex sacrorum librorum auctoritate Herodoto intrusa.[1]) igitur in LV perfectum quodammodo est, quod in SP coeperunt correctores; et ita aliis quoque locis res est, ut interpolationes quae in SP sunt etiam in LV extent[2]) aliis praeterea superadditis, id quod nunc more nostro paucis exemplis illustremus: I 253, quem locum supra memoraui, in ROM est *πολιτεύει*, idem in S et in margine adscriptum *αἰτεῖ*, in P *αἰτεῖ πολιτεύει*, in L *αἰτεῖ καὶ πολιτεύει*; IV 134 in SP *ἀπορούσαι* extat interpolatum pro *πόρον*, simile *ἀπορούσαισ* in L; X 94 itidem cum P in LV est *γενέσθαι* factum illud ex *ποιῆσαι*; X 53 LV cum SP exhibent *καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτοῦ τῷ βωμῷ* alio ordine ac ROM. ibidem § 51 *τούτων* SPLV, *τῶν πρώτων* ROM, quod in margine L habet. in solo L lib. I 49 (p. 12. 20) *τριβόλους μὲν παρέξειν* ex Genesi III 18 receptum est, cum ceteri omnes *τὰ μὲν παρέξειν* exhibeant. alia uero multa LV cum RO communia habere iam supra dixi, uelut eo quem modo memoraui loco X § 51 propter homoeoteleuton post *χρώμενος* omissa sunt *καὶ τῇ τῶν πρεσβυτέρων πειθόμενος* ut in RO sic in LV, quae causa fuit Vaticano, ut cetera sic interpolaret: *ταῦτα δ' ἔπραττε [οὐ] σοφίᾳ καὶ ἐπινοίᾳ τῆς φύσεως χρώμενος, συμβουλίᾳ [δὲ] καὶ παραδόσει*, additis eis quas uncis inclusi. alia cum RO omisit L I §§ 130, 255 sq. nec pauca sunt singula uerba, in quibus L aut LV cum RO consentiant, uelut IV 114 egregie L cum ROE et Latino *λεώς* tradunt non cum MSP *δὲ ὡς*, quod nihili est. tenendum uero est eius LV esse codicum generis, cuius sunt

1) id quod iam Beckius perspexit de gloss. crit. quaest. II p. 9 f., quem Baehrius ad Herodoti l. l. adfert, sed nec ipse curauit nec alii editores.

2) non tamen omnes, uelut I 258 non exhibet L quae interpolarunt SP.

MSP cum E et Latino et omnium quidem maxime consentire cum M; uelut I 146 ἀπόδασμον ML habent, ἀπόστολον reliqui, idem IV 86 πιπράσκειν Σιχὼν, V 212 θέρους, non ἔτους, V 31 ἀπαγγελοῦμεν, non ἱροῦμεν cum reliquis; denique, id quod grauissimum est, libri III argumenta absunt ab ML.[1])

Iam uero uidendum est, quomodo hos libros mixtos ortos esse credamus. quod ut indagemus usui esse potest IV 124, ubi iam dixi solos SP sententiae partem necessariam in reliquis ROM cum epitoma et Latino casu omissam conseruasse. nam eadem L retinuit, sed paullo infra alieno loco inseruit.[2]) unde apparet haec uerba in margine fuisse suppleta et olim eis caruisse eum librum, ex quo natus est L, ut hodieque carent ROME et Latinus. quare ita rem gestam esse conicio, ut Iosephi exemplar Marciano simillimum cum alio eius generis, cuius sunt SP, ita compararetur, ut quae in hoc aliter legerentur in margine adscriberentur, quae postea non omnia sed magna pars in codices LV[3]) recepta sunt, quo factum est, ut non solum interpolationes sed etiam bona quaedam et utilia his cum SP sint communia.

Nunc commemorandum est non raro LV consentire primum cum Latino; ueluti X 234, ubi quod in ceteris est Βαβυλωνίοις in LVLat βαρβάροις est; X 194 Ἑβραίοις in βαρβάροις abiit in LELat; nam V hic cum ceteris facit. his exemplis intellegimus quam antiqua saepe sint ea, quae in LV comparent.[4]) magis memorabilis est similitudo, quae inter LV et E intercedit; nam X 69 commune illis est πέπρωται, ceteris δεῖ; X 124 δέδια, ceteris εὐλαβοῦμαι; X 148 τρισχίλια non τετρακισχίλια recte LVE cum Latino; idem X 153 παῖς παρὰ πατρὸς διεδέξαντο recte, non παῖδες π. π. δ. et paullo ante Ἀζαροαχχώρ LVE; X 190 ἐμπεπιστευμένῳ LVE, ceteri ἐπιτετραμμένῳ. compluriens LVE uerborum ordinem paullo inuerterunt: X 78 συνέταξεν αὐτοῦ, quod in ceteris est αὐτοῦ συνέταξε; § 84 τέταρτον ἤδη τῆς βασιλείας, non ut ceteri τῆς βασιλείας τέταρτον ἤδη et similiter X §§ 87. 89. 93. 115. haec enim

1) extant tamen in V, in quo quidem postea suppleta esse possunt.

2) contra V suo loco exhibet ut SP.

3) etiam V hic nomino, quamquam illo loco non cum L sed cum SP consentit; nam LV separari non possunt; ille autem locus in V postea emendatus esse uidetur a correctore, quem complura alia mutasse scimus.

4) dixi saepius LV cum RO consentire. sed etiam V solus interdum cum RO facit. uelut X 163 non προστάτην sed ταύτην in RO est, ortum ut uidetur ex πρὸσ ταύτην, quod V exhibet.

mutationes eiusmodi sunt, ut ex epitomae natura potius ortae esse uideantur; saepe enim in epitoma aut uerborum ordo mutatus aut pro alio uerbo aliud fere synonymum positum est. quare nescio an statuendum sit, ex epitoma has discrepantias in LV translatas esse, sicut ex SP multa translata esse coniecimus; neque enim necesse est omnia ad unum archetypon referri. ceterum LV non solum cum E coniuncti sunt, sed interdum alium comitem asciuerunt, id quod X 210 obseruatur, ubi pro Flauiano *ἀκριβείας* aliud *ἀληθείας* extat in PLE, quod quidem etiam Parisino ex epitoma instillatum esse potest. nihil enim obstat, quin decimo fere saeculo, quo tempore multi nouo impetu ad litteras antiquas ferebantur, et epitomam confectam esse et interpolationem illam, quae et SP et LV inuasit, ortam esse putemus; in his enim interpolata communi ratione contineri neminem fugiet, ut eodem fere tempore simul in plures codices inlata esse uideantur. quod si recte disputatum est, consentaneum est, eam similitudinem, quae inter LV et Latinum intercedit, alias causas habere aliaque ratiocinatione explicandam esse.

Quod uero supra codices LV ex duobus diuersi generis libris conflatos esse conieci, id nescio an eo confirmetur, quod in omnibus fere codicibus hodieque extant notae ex antiquioribus exemplaribus sumptae, et maxime in Laurentiani margine supersunt multae uariae lectiones aliaeque adnotationes, de quibus supra dixi (p. XIII sq.). cum enim X § 9 (p. 332, 15) L in textu habeat *ἑτοιμασίαν παρέχει ὑμῖν*, in margine *γρ ἕτοιμοσ εἴην παρέχειν*, inde discimus quomodo ortum sit quod exhibent MSP ex utroque conflatum. idem I 16 uidemus aliisque locis. similia Vaticani archetypum adnotamenta habuisse uidetur, cum in Vaticano ipso talia saepius inter Iosephi uerba delapsa sint. uelut VI 319 in L est *πρὸς Ἀχὶ τὸν Γίττης βασιλέα*, et in margine ascriptum *Ἀγχοῦς*, in V extat *Ἀχὶ ἤτοι Ἀγχοῦς τὸν Ἄγχουσον*; et *Ἄγχουσος* infra quoque § 322 in margine Laurentiani extat, in textu Vaticani. eodem redit quod VI 360 (p. 83, 9) in V [1]) legitur *Βάσελον ἤτοι Βοσὸρ καὶ Βόσηρον λεγόμενον*, et VI 369 *οἱ παῖδες Ἰωνάθης καὶ Ἰονάδαβος καὶ Μέλχισος καὶ Ἀμινάδαβος* [1]), qui in reliquis libris tres sunt *Ἰωνάθης καὶ Ἀμινάδαβος καὶ Μέλχισος*; cum enim non *Ἀμινάδαβος* habeant SP, sed *ἀμιωνάταβοσ* P, *αἰωνάταβοσ* S, *ἀμιωνάσσαβοσ* Vatic. 1304, in V ex uaria lectione nouum nomen effectum esse uides. itidem VII 46 (p. 99, 19), ubi in

1) quid L habeat nescio.

L est βαναθᾶ (βαανᾶ), in V βααναοθᾶ ἤτοι βαανᾶ. nec Laurentiano desunt talia; nam V 323 quod in plurimis libris Βοώζης aut Βόαζος aut Βόοζος in M autem Ἀλέξης est, id in L Ἄλεξις Βόοζος scribitur. denique aliud eiusdem generis exemplum passim per librum X extat, ubi rex Sedecias in optimis codicibus semper audit Σαχχίας, quod etiam in L plerumque ita extat, ut in margine adscriptum sit uulgare Σεδεκίας; hoc uero in V ubique obtinet. apparet igitur ex his exemplis nominum interpolationem incohatam in SP, in LV ualde auctam esse, et saepe ita, ut genuini nominis nulla relinquerentur uestigia[1]); id quod non ad nomina solum, sed etiam ad alia pertinere iam supra docui.

Sed cum uitia codicum LV enumerauerim, tacere non possum quaedam etiam in eis rectius extare, quam in reliquis omnibus. quamquam perpauca ea sunt et plerumque talia, ut magis librariorum coniecturis quam ipsorum codicum uirtuti ingenitae deberi uideantur. uelut V 55 μαχλεύσεσθαι recte in L est, non μαχλεύεσθαι et ualde arridet, quod λαμβάνειν in LV omittitur V 325 (p. 355, 9). denique memorabile est I 110 et 119 pro Σεναάρ in L extare Σέναρον et Σενάρου; nam quamuis suspicari liceat, a librario ex Σεναάρ factum esse Σέναρον, ut ex Ἀγχοῦς Ἄγχουσος et alia, potest tamen Σέναρον illud ex Σίναρον ortum esse, quod in solis argumentis libri I seruatum a Iosepho scriptum esse uidetur; nam argumenta perantiqua sunt. in solo V rectius est V 186 τοὺς φρονήματι τῶν ἄλλων διαφέροντας, cum in ceteris sit τοῖς φρονήμασι (φρόνημα M) τῶν etc., quae fortasse ex coniectura emendata sunt. denique in Berosi loco X § 222 solus V seruauit βαρυτάτης δυνάμεως, cum ceteri habeant βαθυτάτης δ., quod mihi quidem ex libro contra Apionem I, ubi eadem Berosi uerba iterum extant, correctum esse uidetur, nisi ex coniectura ortum esse credere mauis. cetera quae LV habent bona longe plurima eis cum aliis sunt communia. qua de causa non totos LV conferri et in apparatu critico exhiberi opus esse putaui, sed ex L libros I—V et decimum, ex V librum decimum, ex utroque denique selectos librorum VI—IX locos dedisse satis habui. ea quae restant si quis contulerit, laudabiliter equidem fecerit, ad Iosephum tamen emendandum haud multa inde redundabunt. postremo inter correcturas, quas L passus est, mentione digna est una I 84, ubi annorum numerus immutatus est; ceteras praetereo.

1) uelut X 23 in solis LV filii Sanacharibi sunt Ἀδραμελέχου καὶ Σαρασάρου, ut apud LXX interpretes, in reliquis Ἀνδρομάχου καὶ Σελευκάρου.

Nunc de interprete latino uerba sunt facienda, in quo id commode accidit quod eius aetatem nouimus, qua inter omnes libros graecos excellit, contra moleste id, quod latinus est, cuius si exemplar haberemus graecum, melius fortuna de nobis consuluisset. ea enim est linguae latinae natura, id porro interpretis ingenium et usus, ut saepenumero quid in graecis habuerit dici non possit. genera uerbi modos tempora [1]) sententiarum compaginem interpres accurate conuertere aut non potuit aut neglexit; nam infimae est latinitatis et uulgari utitur sermone. coniunctiones minus discernit, uelut *siquidem enim autem* aliaue sintne *δὲ* an *γὰρ* dici non potest; quo accedit, quod saepe paullo liberius graeca transtulit [2]), saepe male intellexit aut male distinxit [3]); quare non raro in eo alia sunt atque in graecis, nec tamen alia inuenisse putandus est ac nos habemus. multa Latinus omisit aut in breuius coëgit, cum non satis intellegeret aut re uera corrupta essent. [4]) contra non raro accidit, ut aliquid adderet aut supplendi causa aut quia facilius intellectu fore uideretur aut alia de causa. [5]) talia igitur cum interpreti non Iosepho sint imputanda plerumque erant omittenda et ea tantum in apparatu critico memoranda, quae certe aut probabiliter dici possent ab interprete alia reperta esse ac in Iosepho nostro. saepius interpres a graecis uerbis sponte deflectebatur, cum in re tritissima uersaretur ex libris sermonibusque sacris uulgo nota. ergo interdum graecum *θεὸς* conuertit *dominus*, *Παλαιστίνους alienigenas* (VI 282) h. e. *ἀλλοφύλους*, ut exhibent interpretes LXX; VI 354 *τοῦτον γὰρ εἶναι τὸν Δαυίδην, ὃν ᾄδουσιν αἱ παρθένοι πολλὰς μυριάδας Παλαιστίνων ἀπολέσαντα* ritu sacro sic expressa sunt: *adiciebant*

1) uelut aoristum.

2) uelut VII 322 *ὡς εἰ λιμὸν αἰτήσει, δόξει τοῦτο πεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις αὐτῷ μὲν ἀφόβως, ὅτι πολὺν αὐτὸς ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον, ἐκείνοις δὲ βλαβερῶς* conuertit interpres: *quia si famem eligeret contra alios hoc facere uideretur, quando ipse quidem habens multa frumenta non pateretur inopiam, reliquis uero esset angustia.*

3) VII 341 *προσπαρεκελεύσατο δὲ καὶ τους ἄρχοντας τοῦ λαοῦ τῆς οἰκοδομίας συλλαβέσθαι τῷ παιδὶ* in Latino sunt: *praecepit autem et principes populi quos fabricae praeposuerat filium adiuuare.*

4) ut VIII 283 *τοῦτον γὰρ οὐ κεκυκλῶσθαι πρὸς τῶν πολεμίων* omisit cum corrupta haberet.

5) uelut VII 95 *εἰς τηλικοῦτο μέγεθος ἡγεμονίας τε καὶ δόξης ἀναγαγὼν* apud Latinum est: *tanta regni magnitudine sublimarat et ad gloriae culmen euexerat.* et VIII 65 *καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν* in Latino est: *nam et ingressus earum ita fecit adinuicem, ut ex alia intraretur ad aliam.*

autem: nonne hic est Dauid, de quo cantabant uirgines Hebraeorum quia multa dena milia peremisset? [1]) quare factum est, ut nomina sacra longe plurima eo modo efferantur, quo erant in litteris sacris: habemus igitur *Adam*, *Seth*, *Abraham*, *Isaac*, *Debbora*, *Samuhel*, *Saul*, *Dauid*, *Ioachim*; cum libris LV ubique ascitum est *Sedechias* aut *Sedecias*.[2]) apud Latinum igitur idem factum est, quod in codicibus Graecis multis locis fieri uoluerunt librarii. paucis locis bina nomina reposuit interpres: VI 325 Ἀγχοῦς in graecis, *Anchus siue Iachin* apud Latinum est; IX 54 *Ader qui et Adadus* Latinus, Ἄδερ codices graeci, Ἄδαδος Iosephus scripserat; X 229 *Iechonia qui et Ioachim*, ubi Ἰεχονίας codices graeci, sed Ἰωάκειμος Iosephus scripsisse uidetur.[3]) his igitur multisque similibus rebus interpretis fidem utilitatemque in recensendo Iosephi opere minui apparet.

Ceterum plerumque pro ingenio captuque satis accurate in interpretando uersatus est et saepe uerbum uerbo reddere solet. quod ut melius intellegatur unum locum adfero VI § 351 sq. et latine et graece expressum:

Palestinis igitur, sicut praediximus, castra metantibus et per singulas gentes et reges et satrapas exercitum disponentibus, ad ultimum ueniebat cum suo exercitu rex Anchus et post eum Dauid cum sexcentis sequebatur armatis. et cum duces Palestinorum uiderent eum, unde essent inter eos Hebraei et quibus aduenissent tunc euocantibus percontabantur a rege. qui dixit Dauid esse, qui fugerat Saul dominum suum, quem ad se uenientem ipse susceperat, et nunc uelle eum sibi beneficia repensare et Saul interficere et

Κατεστρατοπεδευκότων γὰρ τῶν Παλαιστίνων, ὡς προεῖπον, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ βασιλέας[4]) καὶ σατράπας[5]) ἐξαριθμούντων τὴν δύναμιν, τελευταῖος βασιλεὺς παρῆλθεν Ἀγχοῦς μετὰ τῆς ἰδίας στρατιᾶς καὶ Δαυίδης μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν εἵπετο. θεασάμενοι δὲ αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν Παλαιστίνων, πόθεν εἴησαν ἥκοντες οἱ Ἑβραῖοι καὶ τίνων καλεσάντων ἠρώτων τὸν βασιλέα. ὁ δὲ Δαυίδην ἔλεγεν εἶναι τὸν φυγόντα Σαοῦλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, ὃν[6]) πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δέξασθαι[7]), καὶ νῦν τῆς χάριτος

1) uid. 1 Reg. XIX 5: οὐχ οὗτος Δαυὶδ ᾧ ἐξῆρχον ἐν χοροῖς λέγοντες· ἐπάταξε Σαοὺλ etc.

2) semel in argum. lib. X p. 329, 7 remansit *Sachiam*.

3) eodem fortasse pertinet VI 360 Αἰγυπτίῳ τὸ γένος, quae apud interpretem sunt *aegyptium genere aetiopem*.

4) βασιλείας codd.

5) σατραπείας SP. 6) καὶ codd. 7) ἐδέξατο Epit.

propterea in solacio ipsius aduenisse.	*ἀμοιβὴν ἐκτῖσαι βουλόμενον καὶ τιμωρήσασθαι τὸν Σαοῦλον συμμαχεῖν αὐτοῖς.*

Graeca dedi, qualia Latinus legisse uidetur partim simillima epitomae. et probabile est re uera Iosephum dedisse *ὃν — δέξασθαι*; in ultimis autem *αὐτοῖς* ita transferri uidetur, tamquam in graecis fuisset *αὐτῷ*, quod num re uera habuerit interpres, incertum est. satis igitur accurate hunc locum expressum esse uides. atque adeo maiore interdum religione graeca translata sunt, quam latinitas patiebatur. quod factum est VI 11 uerbis *μὴ ταῖς μητράσιν ἐμποδὼν ἑπόμεναι γένωνται* latine conuersis *ne sequentes matribus impedirent.* quae latine dicta non esse non sensisse uidetur interpres. etiam casus nominum graecos in latinum transtulit, uelut VIII 283 *τὴν δὲ Ἀβία στρατιὰν* uertit *exercitum autem Abia,* et VIII 287 *καὶ τὰ μὲν περὶ Ἀβίαν τὸν Ῥοβοάμου τοῦ Σολόμωνος οὕτως παρειλήφαμεν*: *hoc ergo modo Abian filii Roboam nobis gesta sunt tradita*, tamquam hoc nomen ut multa alia hebraica declinationem non admitteret. alibi in alios errores delatus est, qualis est I 95, ubi *ἐπὶ τὴν ἀκρώρειαν ὀκεῖλαι* uertit: *in montis Ocilae summitatem*, et VII 123 *τὸ μὲν ἐπικουρικὸν ἐν τῷ πεδίῳ καθ' αὑτὸ ἐτάχθη*, quae latina sunt: *quorum auxiliatorum quidem manus in campo Curico constituta esse uidebatur* [1]), et VIII 307 *ἐφθάσθη γὰρ ὑπὸ τοῦ χρεών* interpres dedit *peremptus est enim a Creone.* interpretationem habes religiosam hominis parum cordati nec graecae nec latinae linguae nimis periti.[1])

His praemissis eo accedo, ut exponam, quo fuerit genere interpretis codex graecus et quo loco inter reliquos libros Flauianos habendus. ac maxime quidem is quoque eam sectam sequitur, cuius sunt MSPLV, oppositam Regio et Oxoniensi. cum illis enim facit VII 125, ubi *ageret uniuersa* in Latino est *ἅπαντα δράσειν* in MSP, corruptum ex *ἀνδράσιν*, quod RO exhibent. VII 276 *πάσης φυλῆς* est in RO, *τῆς χώρας* in MSP, unde *prouinciae* Lat. VII 277 *occulte et latenter* sumptum est ex MSP *κρύφα καὶ λεληθότως*; nam RO unum *λεληθότως* exhibent. VII 317 in RO extat *καὶ οἱ λοιποὶ δὲ,*

---

1) contrarie accidit, ut nomen hominis in appellatiuum abiret XIX c. 1 § 18, ubi in libris est: *ἤδη δὲ καὶ στήλασ ἀρούντιοσ παρῆν ἀνακαλῶν τοὺσ γερμανοὺσ*, in latino: *deinde etiam statuas aruntius et loca singula circumibat reuocans germanos;* nam *στήλας ἀρούντιος* esse debebat *Stella Arruntius,* quod cum ne nostrates quidem editores intellexerint, interpreti ignoscamus.

cui in Lat ex § 307 adiectum est *et reliqui triginta et tres*, id quod ex archetypo codicum MSP sumptum est, quorum M *οἱ λοιποὶ δὲ τρεῖς*, SP *οἱ λοιποὶ δὲ τριάκοντα* exhibent; § 363 *ἐπὶ* omittunt MSP cum Latino, § 364 cum eisdem habuit *τρισχιλίους*, non quod RO *τετρακισχιλίους*, et § 386 *Ἀβεννῆρόν τε τὸν Νήρου παῖδα* recte cum MSP, non cum RO *Ἀβεννῆρόν τε καὶ τὸν Ἀβεννήρου παῖδα*; eodem tamen loco cum RO legit *τὸν Ἀμασὰν υἱὸν Ἰέθρα, ὧν — τὸν θάνατον ἐκδίκησον*, cum uertat *et Amasa filium Iethra, quorum mortem — defende*; pro *Ἰέθρα ὧν* MSP habent *Ἰεθράνου*. denique § 340 sub finem libri VII, qui locus maxime memorabilis est, cum MSPL interpolatis consentit. etiam VIII 217 ubi habet *seueritatem*, potius codicis M *σκληρουχίας*, quod in SP factum est *σκληρότητος*, quam *σκληροῦ λίαν* codicum RO transtulit. nec minus VIII 219, ubi in MSP extat: *πληγέντες δ' ὑπὸ τῶν λόγων ὡς ὑπὸ σιδήρου*, similia certe habuit Latinus, in quo est *eius sermonibus uelut opere iam percussi*. paullo post § 220 idem agnoscit quod MSP addunt *ὑπὸ νεότητος*, quod abest ab RO, aliaque mulla huiusmodi extant exempla. maxime uero omnium cum M coniunctus est interpres, ueluti I 316 quod pro *οἴκῃ* M habet *οἴκοι*, id in Latino est *domi*. sed non desunt loci, in quibus cum SP aut eorum altero utro consentiat; nam III 80 *κατήγιζον* Latinus uertit *undique ferebantur*, quod proxime accedit ad *κατεφέροντο* in SPL traditum. I 253, ubi
αἰτεῖ
diximus codicum SP archetypon habuisse *πολιτεύει*, in Latino est *poscit* h. e. *αἰτεῖ*. IV 99 PL exhibent *πεσόντος* pro *πταίσαντος*; eodem redit *cadente* Latini. V 54 quae in SP sunt *τούτοις τε λίαν ἔλεγον ἥδεσθαι* eadem uertit Lat *his tributa ferre gratari*; nam *τελιαν* ei *τελεῖν* uel aliud simile esse uisum est; sed *λίαν* interpolatum abest ab ML[1]). deinde multis locis cum RO consentit, sicut iam supra dixi lacunas quasdam ex scribarum erroribus ortas eis esse communes, quales sunt I 94, 130, 255, IV 163, VIII 284 aliisque locis. neque usquam ea quae SP supplet agnoscit, sed in his rebus plerumque cum RO aut ROM facit. accedunt alia: uelut VII 226 recte uertit *sumpsisse potum* h. e. *πιόντας*, quod habent RO, non *ἀπιόντας* aut *μείναντας* reliquorum. ad eosdem proxime accedit in loco corrupto VII 287; nam Latina *et cum quadam defuncti misericordia miraretur* non ex *ἐθαύμαζον πλέον* codicum MSP, sed potius ex RO *ἐθαύμαζον ἠλέουν* uel similibus translata sunt.

---

1) nam RO hanc sententiam omittunt.

VIII 269 cum Regio omittit φανείς et eum maxime uertit; VIII 18 cum RO habuit χαίρειν, non χάριν ἔχειν quod in MSP extat; eademque est ratio multorum locorum. denique omittendum non est in solis RO cum Latino[1]) per omnes hos libros decem in margine esse et eisdem fere locis adponi capitum numeros, qui ad argumenta singulis libris praemissa spectant, qui quidem in M paullo aliter dispositi per solos libros primum et secundum extant, a ceteris uero libris omnino absunt.

Praecipue uero ea afferenda sunt, quae Latinus solus integra seruauit, uelut eo quem supra attuli loco VI 253 Latinus quaedam habere uidetur meliora quam libri graeci. nec dubitandum est, quin VII 298 ex latinis *non multo post tempore* cum editione principe scribendum sit μετ' οὐ πολὺν χρόνον, non quod in codicibus est μετὰ πολὺν χρόνον. VII 334 ad uerum propius accedit quod Latinus uertit *area totius populi*, cum codices habeant ὅλον βωμὸν, quod nihil est, in quo latere videtur ἅλων. memorandum est VIII 224 ante διηγήσομαι a Latino addi *diuiso siquidem regno*; nam certe eo loco in graecis lacuna est; quamquam num Iosephus ea scripserit, quae uertit Latinus, dubito, quoniam plura excidisse uidentur. saepe enim interpretem ex se additamenta fecisse scimus; uelut paullo supra VIII 223 *per prophetam Sameam* habet, quod in graecis est διὰ τοῦ προφήτου, ubi caue ne illo auctore nomen prophetae inserendum esse putes. at certum est X § 111 ex solo latino uerum restitui posse, in quo haec sunt: *deceperunt falsi prophetae Sedechiam dicentes, quia neque Babylonius denuo contra cum pugnaret et contribuli eorum, quos de prouincia ad Babyloniam demigrauerat, cum dei uasis omnibus quae rex tulerat de templo reuerterentur,*

---

1) utitur his numeris Cassiodorius exposit. in psalmos XV p. 46ᵃ *de quo (tabernaculo) etiam Iosephus in libro antiquitatum tertio titulo septimo diligenti narratione disseruit,* quo numero hodieque ille locus est. apparet igitur in uersione Latina numeros capitum esse genuinos. contra libris graecis quin superadditi sint, dubitari non potest. antiqua quidem sunt argumenta siue rerum indices, qui tamquam πρωτόκολλον singulis uoluminibus a librariis adglutinabantur. qui non ideo facti sunt, ut ad eorum normam libri articulatim diuiderentur; primum enim partes ita factae nimis sunt impares aliae perbreues aliae praegrandes; tum in argumentis multa a Iosepho narrata omittuntur, quaedam adduntur, quae non sunt apud Iosephum; denique alium interdum instituunt ordinem rerum, ac Iosephus (uide arg. V. IX). unde apparet ea facta esse, ut lecturis aut empturis breuem rerum memorabilium, quae in libro inerant, conspectum darent et postea demum ad ea institutam esse librorum diuisionem, quae in ROLatino et partim in M hodie extat.

quae graece sic extant scripta: *οὔτε τὸν Βαβυλώνιον ἔτι αὐτὸν πολεμήσειν καὶ τοὺς ὁμοφύλους οὔτε ἀναστήσειν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς τὴν Βαβυλῶνα μετὰ πάντων δὲ ἥξειν τῶν τοῦ ναοῦ σκευῶν* etc. quae cum corrupta sint, apparet ex Latino restituendum esse *ὁμοφύλους, οὓς ἀναστήσειεν — μετὰ πάντων ἀνήξειν*. etiam § 119, ubi codices graeci *κατητιῶντο*, aut *καὶ ᾐτιῶντο* habent solum quod Latinus habet *poscebant* probum est, quod in graecis fuisse uidetur fere *ἠξίουν*; eodem loco *ἀπειλεῖ* librorum graecorum nihili est, sed Latini *moneret* sententiae sufficit, quem secutus *παρήνει* conieci, uel si *παραινεῖ* mauis. § 121 *πηλοῦ* optime ex interpretis *luto* restituit Cocceji; graeci habent *πλήθους*. § 125 *δεδομένη* ex latinorum *data* restituendum est; nam etiam hic corrupte graeci *λεγομένη*. praeterea monendum est, id quod iam supra tetigi, libro IX solum Latinum passim[1]) seruasse uerum[2]) nomen regis Syriae Adadum, quod in codicibus graecis litterarum sacrarum auctoritate in *Ἄδερ* mutatum est.

Iam uero in apparatu critico componendo interpretis latini ita rationem habendam esse existimaui, ut ea memorarem quae in graeco exemplari aliter scripta inuenisse uideretur. quare ea quae interpretis sunt propria quaeque suo ingenio indulgens aut omisit aut adiecit aut mutauit plerumque non curaui, nisi quae ad eius auctorem graecum pertinere uiderentur, qua in re ducibus usus sum maxime libris graecis. multa tamen adieci aut ambigua aut talia quae ad interpretis ingenium cognoscendum utilia esse possent et imprimis nomina dedi quam plurima. quamuis igitur in excerpenda uersione latina minime uidear fuisse parcus, tamen apparet eam in apparatu critico non ita exhauriri potuisse, ut non saepe adeunda sint ipsa interpretis uolumina. quae utinam essent meliora et maioris fidei; omnia enim ex libris corruptis et interpolatis deriuata sunt ipsique codices etiam antiqui saepe sunt parum emendati. id quoque monendum est exemplarium impressorum nullum usui esse posse citra editionem eam, quae Basileae prodiit apud Io. Frobenium anno MDXXIIII mense Septembri, cum post hanc editam latina ex graecis interpolari coepta sint. haec autem Basileensis omnium optima, ut in tali re, habenda est; contra editio princeps, quae anno 1470 Augustae Vindelicorum prodiit, et reliquae ex ea maxime deriuatae multo minoris sunt habendae. quae cum ita sint non potest non

1) uelut IX 52. utrumque *ader qui et adadus* IX 54 extat.
2) uide VII 100 sqq. VIII 363 sqq.

probari academiae Vindobonensis consilium, quae etiam hanc Iosephi uersionem inter ecclesiae patres latinos extare uoluit; nam separata editio paranda est non cum Iosepho graeco coniuncta. quam qui fecerit, opus non Iosepho solum sed etiam aliis litteris utile fecerit. latent enim in ea reconditi nec a quoquam conspecti flosculi aliquot latinitatis uulgaris, quae hodie tanto studio adamatur. etiam ad Iosephum emendandum et recensendum ex noua editione fortasse plura euenient quam ego ex libris meis excerpere potui, quamquam multa inde accessura esse non crediderim.

Transeo nunc ad epitomam (*E*), cuius auctoritatem, etsi non maxima est, tamen non spernendam esse eis quae disputaturus sum efficitur. atque eo similis epitoma est Latino, quod non ipsa scriptoris uerba tradit, sed ex eis deriuata. nec solum multa in ea omittuntur, uelut orationes aliorum scriptorum loci aliaque quae abundare uidebantur, sed etiam sententiarum ordo singulaque uerba mutata sunt, quaedam uero etiam adiecta.[1]) quare epitomae quoque ea tantum in hac editione memoranda sunt, quae ex codice quo usus est epitomator sumpta esse uideantur aut ad eum cognoscendum facere possint. qui talis fuit, ut haud inutilis sit ad Iosephum emendandum; sunt enim, quae sola epitome incorrupta seruarit. ut I 44 codices uitiose *ὅσον* dant aut *ὅσων*, quod intellegi non potest, uerum *ὡς ὤν* in E est. eidem III 80 debemus *κατήγιζον* in omnibus reliquis uario modo corruptum. partem ueri E habet VI 87, cum uerba *μόσχον ἢ πρόβατον*, quae sine dubio spuria sunt, paullo alio ordine exhibeat ac ceteri. VI 289 (*μῖσος ἄδικον — κατ' ἐμοῦ*) *τρέφων*, quod epitoma habet, multo melius est quam reliquorum *φέρων*. VII 235 codices cum Latino *ἡσθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ;* sed magis aptum esse apparet *πεισθεὶς* quod E habet quodque coniecerat Naber. denique IX 290 *διδαχθέντες*, quod editores recentiores recte receperunt, ex E sumptum est, quacum consentit Latinus; codices graeci ad unum omnes *ταχθέντες* exhibent. et eius quidem codicum generis est E, cuius MSPLVLat, quod cernitur in loco supra memorato VII 390 aliis-

---

1) cf. praefationem editionis epitomae fasciculo primo praemissam p. I (ad celebrandum imperatoris diem natalem Marburgi editam anno 1887). maxime memorabilia sunt, quae addidit epitomator I 128. 138. paullo aliter se habet VIII 87, ubi in epitoma est: *πληρώσας δὲ ὕδατος αὐτούς τε καὶ τὴν θάλασσαν τὴν μὲν ἀπέδειξεν*, apud Iosephum uero: *πληρώσας δὲ ὕδατος τὴν μὲν θάλασσαν ἀπέδειξε.* VI 140 *τὴν τῶν πολεμίων χώραν* exhibet E, quibus suppleta sunt quae M habet *τὴν τῶν πολεμίων*.

que, uelut VI 87 ubi *μηδὲν τούτων* MSPE *τούτων οὐδὲν* RO; VI 122 omittunt *τὴν στρατιὰν* MSPE; VI 371 itidem MSPE uno animo contra RO faciunt; VII 134 *προσέταξεν* MSPE *ἐκέλευσεν* RO. non raro autem cum M solo facit. uelut III 80 ei quod habet E *κατήγιζον* proximum est *κατήκιζον* Marciani, quod *κατεκόμιζον* est in RO, *κατεφέροντο* in SPL. accedunt alii loci, uelut I 152 *συνετέτμητο* ME, *συνετέμνετο* reliqui; I 192 *τὸ ἀπ᾽ αὐτοῦ γένος βουλόμενος* ME alio ordine ac reliqui; II 311 *τρισκαιδεκάτῃ* ME, *δεκάτῃ* ceteri; VII 355 *Σιὼν* ME non *Γειών*. saepius uero E cum SP facit aut eorum altero utro: VI 120 *ταῦτ᾽ ἔναιμα κατήσθιον* SPE *ἐν αἵματι* ROM; VII 118 *καιρὸν* SPE *χρόνον* ROM. imprimis memorandum est in nominibus hebraicis plerumque cum SP epitomam consentire. cum Parisino solo VI 221 *ἐκέλευσε* habet, ubi *προσέταξε* ceteri exhibent; item IX 79 *πόλεως* PE *παρεμβολῆς* reliqui; IX 199 *ταῦτ᾽* PE *ταῦτα δ᾽* reliqui. ac iam supra monui (p. LI) talia fortasse ex E in P deuenisse neque ad communem eorum auctorem spectare. eius uero consensus, qui cum Latino epitomae est, iam supra (p. L) exempla quaedam prolata sunt; addantur haec: VI 308 (p. 71, 26), ubi quod Latinus uertit *cum omni apparatu proprio uenit* etiam in E est *μετὰ πάσης τῆς ἰδίας θεραπείας;* nam a ceteris *ἰδίας* abest; VIII 286 ubi *Μαάχα* pro *Μαχαία* in E est, *maach* in Lat; VIII 266 *Ἀβίμην* ELat, *Ὀβίμην* reliqui; II 229 Moysis genealogia ab Latino ad epitomae uerba expressa est. denique memorabilis est locus VII 228, ubi cum Latino epitoma non *Γελμὼν* exhibet, sed *Γάλην*, quod in MSP cum altero ita coniunctum est, ut *γελμωγαλην* aut *γελμων γαλιν* extet, unde in archetypo alterum utrum inter uersus scriptum fuisse conicio. sicut etiam I 82 id E habuisse putanda est, quod codicum SPL communis corrector uoluit, cum exhibeat numerum annorum 1656 [1]), qui quidem in SPLLat est 2656, in RO 2262. cum igitur epitoma cum hoc librorum genere maxime consentiat, non desunt loci, quibus Regium et Oxoniensem proxime attingat, per omnes libros passim dispersi, uelut VI 321 (p. 75, 19) in RO est *ἐκέλευσε* in E *ἐκέλευε* in ceteris *ἠξίου;* et paullo post § 330 nomen *Δῶρος* cum RO tradit.[2]) et interdum alia cum RO, alia cum reliquis ei sunt communia, ut medium inter utrumque genus locum habere uideatur, id

1) tot enim ex epitoma Zonarâs dedit epitomae testis antiquissimus.

2) semel X 106 (p. 353, 6) cum O solus Zonaras *γράψας* exhibet non *ἀκούσας*; sed epitoma uerbum illud omittit, quod potest a Zonara ex coniectura additum esse.

quod factum esse uidemus VII 217, 283 sq., 347 sq. denique quae eius cum LV sit similitudo, supra (p. L) exposui.

His disputatis restat, ut de eis codicibus dicam, quorum pars ad nostra saecula peruenit. inter quos primum memorandus est Ambrosianus (*A*), in quo libri secundi pars posterior tradita est excerpta ex codice integro, ut docet subscriptio. is eiusdem generis est ac MSPLV [1]), nisi quod et ipse quaedam habet singularia, uelut II § 214 in loco corrupto addidit suo periculo *ὑπερασπιῶ δὲ καὶ ὑμῶν* et § 250 uerum esse uidetur quod solus exhibet *ὡς νῆσος οἰκεῖται*, quod quidem etiam Latinus habuisse uidetur. ceterum proxime ad M accedere solet, uelut § 214 praeter interpolamentum, de quo modo dixi, idem quod ML habet. nec rarius facit cum SP alterone eorum, quibus interdum adiungitur L. itaque § 322 *ἀπάγων οὖν* SPA habent, quae coniectura est pro *ὁπωσοῦν*. eidem § 318 *πρὸς τούτοις καὶ πέντε ἐνιαυτοῖς* exhibent pro *πρὸς τοῖς δεκαπέντε*; § 275 *δοθεὶς* pro *δεηθείσης* est in SPLA; etiam § 225 eandem corruptelam habet A ac SP paullo aliter intrusam. aliis locis cum S solo coniunctus est, ut § 225 ante *τοῖς γινομένοις* addunt *τότε* SA, et quae § 216 omittit A *σοί τε καὶ τοῖς ἐκ σοῦ γενησομένοις*, ea etiam in S olim deerant, nunc in margine suppleta sunt.

Sequuntur excerpta Peiresciana (*Exc.*) de uirtutibus et uitiis, quibuscum coniungo Suidam, qui quae ex Iosepho adfert ex his aliisque excerptorum Constantinianorum partibus sumpsit. ac codex, quo excerptores usi sunt, ex genere erat deteriore. id quod demonstratur maxime libri VII fine (§ 310), quem locum et excerpta et Suidas talem tradunt, qualis est in MSPLLat cum E. [2]) inter hos autem nulli tam similia sunt excerpta quam Marciano, quocum plerumque consentiunt. uelut II 79 *μημελήσαντες* habent ex *τημελήσαντες* corruptum MExc. VII 89 ex *λάγανον τηγανιστόν* in Exc factum est *λαγανιστόν*, unde magis corruptum *λάγχανον ἰστῶν* in M est. VII 92 *καὶ φράσαι κελεύσαντος* abest ab MExc, quare in Exc ne sententia concideret *εἰπεῖν* additum est. VIII 173 errore librariorum eadem uerba omissa sunt in Exc atque in M. at raro cum SP solis Exc faciunt, id quod accidit VIII 192 (p. 218, 14); paullo uero saepius cum RO aut solis aut cum M coniunctis consentiunt, uelut IX 221 ut ROMLat omittunt *καὶ ἀρτῆρας*. VIII 18 partim cum RO consociata sunt partim cum MSP, similique ratione VIII 245

---

1) quibuscum II 250 (p. 136, 4) *πλημμύρας* habet, non cum RO *πληθώρας*.
2) cf. X 189 (p. 371, 11), ubi cum eisdem post *παίδευσιν* addit *γραμμάτων*.

non ὁσίων dant sed quod in M est θείων, ordinem tamen uerborum eum habent, quem RO. interdum factum est, ut excerpta ab omnibus ceteris testibus discrepent, uelut X 104 non solum ἐμαρτύρατο tradunt sed auctius ἔλεγεν ἐμαρτύρατό τε. quaedam tamen addita sunt, quoniam excerptorum ratio postulabat, ut X 189 uerba ἐκδιδάσκων τὰ Χαλδαίων γράμματα, sumpta ex § 187; nam ab § 189 excerptum incipit; solent autem horum excerptorum initia et fines paullo liberius componi et etiam in medio interdum si quid eorum rationi parum conueniebat praeteriri. talia igitur excerptorum codici imputanda non sunt. sed in eis quoque est ubi dubitare possis, uelut VII 95 non incommode abessent, quae excerptor omisit τῆς προνοίας — ἐποιήσατο; nihilominus excerptorem ipsum ea consulto omisisse puto.

His adiungo reliquorum excerptorum mentionem, inter quos codex Neapolitanus supra memoratus Iosephi operum partes selectas tradit, quae ab excerptis Constantinianis eo differunt, quod ex solo Iosepho sumpta sunt neque ex alio quidquam scriptore admixtum est. quare casu factum esse uidetur, quod semel idem locus isdem finibus circumscriptus (IV 140 p. 252, 26 — § 156 p. 256, 5) in excerptis Peirescianis et Neapolitanis extat. accedit quod is liber, ex quo Neapolitana profluxerunt, simillimus fuit non Marciano (M), sed Laurentiano plut. 69, 20 (L) et Vaticano 147 (V), a quibus nihil fere differt nisi nouis et corruptelis et interpolamentis.[1]) nam satis multa ex eis habui exscripta ab Augusto Mau, nec quicquam inueni quod alicuius utilitatis sit, quare in apparatu critico componendo Neapolitana praeterii. nec pluris facienda sunt excerpta in codicis Heidelbergensis gr. no. 129 foliis quinque 132, 133, 135, 136, 137 reperta, quae ex epitomae codice sumptas esse cognoui. denique de codicis Barocciani excerptis nihil comperi, quare nunc quidem neque quae exhibeant nec quanti sint facienda dicere possum.

Nunc de eis codicibus subsidiisque pauca dicam, quorum in apparatu critico rationem habui nullam, cum uix digna uideantur, quibus editio sua mole sat grauis oneretur. ac primum Vaticanum 1304 nomino, qui cum SP et maximo cum P tam arcte cohaeret, ut qui hos habet illum quoque habere uideatur.[2]) id quod non ita dico

1) unum exemplum attuli IV 97 p. 243, 18.

2) quod ut melius intellegatur discrepantias Vaticani ae mea editione VIII § 144—149 descripsi asterisco apposito eis quae in SP ambobus alteroue eorum aliter feruntur: p. 207, 11 μέμνηται δὲ τούτων 14 ἔτη νγ' 15 *τὸ] τὴν (τὸν SP)

tamquam Vaticanus in omnibus etiam minutissimis rebus cum eis consentiat; neque enim raro accidit, ut cum RO conspiret, uelut recte VI § 330 *Δώρῳ* non *Ἀενδώρῳ* dedit. praeterea audacissimum interpolatorem nanctus est, qui quid sibi adrogauerit haec exempla docent. X § 227 sq. haec exhibet: *καταστρέψασθαι γὰρ αὐτὸν φησὶ Λιβύης τὴν πόλιν, ἣν καὶ Ἰβηρίαν καλοῦσι. καὶ Διοκλῆς δ' ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Περσικῶν μνημονεύει τούτου τοῦ βασιλέως καὶ Φιλόστρατος ἐν ταῖς Ἰνδικαῖς καὶ Φοινικαῖς ἱστορίαις φησίν, ὅτι οὗτος ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορος ἐπολιόρκησε τὴν Τύρον ἔτεσι τρισὶ καὶ δέκα* etc., quorum quae litteris diductioribus expressa sunt addidit Vaticanus 1304. item paullo infra § 228 haec: *ὃς εὐθὺς τὸν τῶν Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰεχονίαν τῶν δεσμῶν ἀφεὶς ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις τῶν φίλων εἶχε πολλὰς αὐτῷ δωρεὰς δοὺς καὶ μεγίστων τιμῶν ἀξιώσας αὐτὸν ἅτε βασιλικῆς ἀξίας ὄντα καὶ ἀγαθόν. ὁ γὰρ πατὴρ Ἀβελμαθάχου ὁ Ναβουχοδονόσορος τὴν πίστιν οὐκ ἐφύλαξε τῷ Ἰεχονίᾳ* etc., ubi distinctius excusa propria sunt Vaticani; ceteri enim habent: *δωρεὰς δοὺς καὶ ποιήσας αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ βασιλέων· ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ τὴν πίστιν οὐκ ἐφύλαξε.* nec multo post § 235 post *λύπης* (p. 382, 11) inseruit *κατάφοβος γεγονώς.* coniecturae haec sunt hominis haud inepti similis illi, quem X 246 alibique in P Iosephi uerba recensuisse supra demonstrauimus, codicumque SPLV correctoribus, qui quidem ne Herodotum quidem ad emendandum Iosephum euocare dubitauerunt, quorum numero etiam Vaticanus 1304 adsignandus est. quo magis mirum accidit, quod uno loco II 147 (p. 112, 22) solus uerum seruasse uidetur, ubi cum libri exhibeant: *καὶ ἔγωγε, εἰ μὴ πατὴρ ἡμῖν ἦν πῶς ἐπὶ παίδων ἀποβολῇ ταλαιπωρεῖ διὰ τῆς ἐπὶ Ἰωσήπῳ τελευτῆς ἐπιδεδειγμένος, οὐκ ἂν τοῦ γε καθ' ἡμᾶς ἕνεκα περὶ τῆς σωτηρίας λόγους ἐποιησάμην*, recte Dindorfius pro *τελευτῆς* reposuit *λύπης*, quod in Vaticano extare Hauerkampus adnotarat. sed Vaticanus 1304 haec tradit: *καὶ ἔγωγε εἰ μὴ πατὴρ τῆσ ἐπὶ τῇ ἰωσήπου τελευτῇ λύπησ ἔτι δεδραγμένοσ, οὐκ ἂν* sqq., quae apparet ex more arbitrioque librarii

τόν τε χρυσοῦν] *καὶ τόν τε χρυσὸν* 16 **τοῦ* om. p. 208, 2 **ἡρακλέοσ* cum OV (*ἡρακλέουσ* SP) *τῆς*] *τὸν τῆσ* **ἡρακλέοσ* cum OV (*ἡρακλέουσ* SP) 3 *Ἰτυκαίοις*] *ἰυκέοισ* 4 *αὐτῶ* 5 **τούτου*] *τούτοισ* cum RO *Ἀβδήμονος*] *ἄβινοσ* 7 *ὁ* om. 10 *ὃν* om. 11 *δὲ*] *δ'* 12 **ἱεροσολύμοισ* (*ἱεροσολύμων* SP) **σολομῶντα* 13 *Εἴρωμον*] *τὸν εἴρωμον* p. 209, 1 **διακρῖναι*] *ἀποδιακρῖναι* 2 **ἀποτιννύειν* (cum Eusebio) 4 *τυρίων* 5 *διαλῦσαι* **σολομῶντα.*

immutata esse; probabile igitur est etiam λύπης ab eo coniectura esse diuinatum non in libris repertum. quare ne hic quidem ceteris codicibus praestat Vaticanus, liber nullius ad Iosephum emendandum momenti et in apparatu critico praetermittendus, qui tamen uitiis meruit, ut suo loco paullo pluribus commemoraretur.

De codice Parisino graeco 1602 pudet me uix habere quod dicam, nisi eum libris SP simillimum esse uideri, quibuscum I § 93—95 consentit; § 93 cum Parisini manu secunda habet κορδιαίων, § 107 μάνεθοσ, quod ad Μάνεθως codicum SP proxime accedit; plura ex eo non contuli. quod ne facerem deterritus sum etiam eo quod aetas eius, nam saeculo XV aut XVI scriptus est, suadet, ut eum ex codice adhuc superstite descriptum esse putemus; idem enim ceteris eiusdem aetatis libris accidisse uidemus, de quibus nunc paucis disserendum est.

Eorum maxime insignis est codex Marcianus 380, quem certum est descriptum esse ex Marciano 381 (M), id quod multis argumentis efficitur. ea enim quae extant in libro I § 170 (p. 42 πρὸ Τάνιδος) — § 183 (p. 45, 9 παραπλησίως), quae in M secundi quaternionis folium extremum nunc amissum olim obtinuisse supra dixi, in Marciano 380 non una cum ceteris descripta sed postea suppleta esse ex certis indiciis apparet; in archetypo igitur non fuisse uidentur; desunt autem in M. tum ubique Marcianus 380 et M consentiunt, uelut VIII 163 uterque ordinem uerborum eodem modo turbatum exhibet et X 17—20 eisdem a reliquis codicibus differunt. nec mirum est, quod IX 291, ubi solum M uerum retinuisse dixi, in Marciano 380 deteriora extant sicut in reliquis. nam

καὶ συγγένειαν[1])

in M est: οἳ πρὸς μεταβολὴν συγγενεῖς μὲν ὅταν, alter uero cum habeat οἳ πρὸς μεταβολὴν καὶ συγγένειαν μὲν ὅταν[2]) correctorem accurate expressit, quem quidem saepius secutus est. quae uero Marciano 381 desunt in exitu libri X (inde a § 206) ex Vaticano 147 (V)[3]) petita esse cognoui § 219—228 comparatis. quae in Marciano 380 talia sunt, qualia leguntur in V; quaedam Marciani propria ex Vaticani scribendi genere explicari possunt. uelut § 219 omnes codices exhibent τρία καὶ τεσσαράκοντα, Marcianus τεσσαράκοντα τρία transcriptum ex eo quod V habet μγ'; itidemque § 221 in omnibus est εἴκοσι καὶ ἕν, in Marciano εἰκοσιέν, in V κα';

1) supra scripsit man. 2.

2) οἳ πρὸς μεταβολὴν καὶ συγγένειαν ὅταν μὲν reliqui libri.

3) Marcianum 380 scriptum esse moneo Romae.

§ 225 omnes *πεντεκαίδεκα, δεκαπέντε* Marcianus, *ιε´* Vaticanus. ex eodem tria Marciani uitia orta sunt: § 222 extat *βαρύτητος*, quod esse debet *βαρυτάτης*, § 223 *ἐπιτηδειότητος* pro *ἐπιτηδειοτάτοις*, § 226 *ὁμοιότητα* pro *ὁμοιοτάτην*; nam in V scripta sunt: *βαρυ*[τ'] *ἐπιτηδειο*[τ'] et *ὁμοιο*[τ']. quae uero aliter tradit ac V, nam § 223 *ὑπὸ τῶν Χαλδαίων* habet et 224 *περιβόλαια* pro *περιβόλους* et 225 *μεγαλεῖα* pro *μεγάλα*, aut errores aut coniecturas esse librarii fatendum est. denique quae in initio desunt Marciano 381 unde suppleta sint quamquam ex ipso non quaesiui, tamen ratione habita editionis principis, quam ex eo ortam esse existimo, ex Laurentiano 69. 20 (L) transcripta esse conicio.

Cum Marciano 380 prorsus concinit codex Laurentianus plut. 69 cod. 10, quem et ipsum ex M fluxisse certum est; sed quoniam in libro decimo eis locis quos supra memoraui codicem V eodem modo refert eademque uitia quae in Marciano 380 sunt etiam ineo occurrunt, non dubito quin ex Marciano 380 petitus sit.

Eodem loco habendus est codex Escorialensis, quem ultimum commemoro, quem quidem numquam uidi nec quicquam ex eo excerptum habeo; uerum tamen cum fuerit Mendozae, Mendozae autem maxime librum in editione principe ab Arlenio expressum esse sciamus, ex hac de illo certiores fieri poterimus. unde huius quoque libri M auctorem esse apparet; cum autem loco supra memorato (X 219 sq.), ubi M defecit, editio princeps cum Marciano 380 (et Laurentiano 69. 10) ita consentiat, ut etiam uitia eius ex Vaticano 147 orta receperit, Mendozae codicem ex Marciano 380 transcriptum esse iudicabimus eo probabilius quod apud Venetos anno 1542 eum exaratum esse scimus. hoc quoque ex editione principe efficiendum est, codicem Mendozae simillimum esse Laurentiano 69. 10 eademque manu correctum esse. nam VIII 154 (p. 210, 11) codices ROSPLV *παράμαλλαν* habent, M *παραμάλχαν*; sed in Laurentiano[1]) restitutum est id quod Iosephus uoluit *παλμηρὰν*, idem in editione principe paullo aliter scriptum *παλμιρὰν*, sumptum illud ex interpretis latini *palmiram*; nam sciendum est Iosephum Latinum anno 1470 Augustae primo impressum postea etiam in Italia pluriens editum esse. etiam VIII 163 et in Laurentiano et in ed. pr. haec leguntur: *ἔν τινι τόπῳ λεγομένῳ ἀσιωγγάβερος αὕτη γὰρ βερενίχη καλεῖται οὐ πόρρω εἰλανῆς πόλεως ἢ χώρᾳ τὸ πρὶν ἰουδαίων ἦν,*

1) quid in Marciano 380 sit, nescio.

nec aliter Marcianus 380[1]), nisi quod cum M exhibet *λεγομένω γασίων βάβελοσ* et *ἰλανῆσ* et *ἡ νῦν χώρα*, quae in Laurentiano et editione principe ex coniectura mutata esse apparet. et hic quoque *ἀσιωγγάβερος* ex uersione latina sumptum esse uidetur, cuius exemplaria impressa omnia *asiongaber* aut *asyongaber*[2]) exhibent. haec uero similitudo, quae inter Laurentianum et Escorialensem intercedere uidetur, unde orta sit decerni non potest priusquam in Escorialensem dedita opera inquiratur; neque enim scimus, utrum ea quae ex editione principe attuli ex Escorialensi petita sint, an ab Arlenio diuinata. et hoc si probabitur, Laurentianum cum ipsa editione maxime cohaerere necesse est. ceterum ad ea prouoco, quae de ea editione infra dicentur.

Postquam codicum egi recensum, de scriptoribus dicendum est, qui Iosephi locos quosdam aut accurate descripserunt aut excerpserunt, qui cum plerique codicibus nostris multo sint antiquiores, docere possunt quae fuerit Iosephi condicio ante codices conscriptos.[3]) atque omnium quidem antiquissimus Eusebius complura uerba Iosephi ex his antiquitatum libris accuratius descripsit in demonstratione et in praeparatione euangelica, in chronico et in onomastico. cum Eusebio autem commode coniungi possunt ceteri chronographi chronographisque similes, qui aut Eusebio usi sunt aut Africano, ex quibus etiam Iosephi locos plurimos sumpsisse putandi sunt. primus est Eustathius Antiochenus in commentario in hexaëmeron auctore Africano usus, deinde is qui chronicon paschale conscripsit saeculo VII, denique homo saeculi VIII Georgius Syncellus, qui quae ex Iosepho attulit eadem maximam partem apud Eusebium extant extiteruntue. iam uero, ut supra (p. XXXI) dixi, soli Eusebius et Syncellus regis Nabocodrosori nomen seruarunt in nostris codicibus omnibus mutatum, unde apparet eorum codices minus fuisse interpolatos quam nostros. solus Eusebius IX 225 (p. 314, 4) *ἡλίου* omittit, recte ut uidetur, idem meliora tradit I 168 (p. 42, 1) *πρὸ γὰρ*

1) alium et meliorem uerborum ordinem in reliquis codicibus tradi moneo.

2) quod interpolatum est ex litteris sacris; nam meliores codices cum graecis *gasion gabel* praebent.

3) moneo tamen non eodem loco esse scriptorum testimonia ac codicum. nam illi non tam id agunt, ut scriptoris uerba accurate describant, quam ut sententiam referant. cum igitur a codicibus nostris discrepant, eorum solum rationem habendam esse apparet, quae ex codicibus orta esse uideantur. ueluti si nomine Hebraeorum, id quod plerumque factum est, ad exemplum potius litterarum sacrarum efferunt, id ad Iosephum non pertinet.

τῆς Ἀβράμου παρουσίας Αἰγύπτιοι τούτων εἶχον ἀμαθῶς; nam in RO minus recte παρουσίας εἰς Αἴγυπτον legitur, in omnibus uero reliquis cum Latino utrumque coniunctum est παρουσίας εἰς Αἴ-
Αἰγύπτιοι εἰς Αἴγυπτον
γυπτον Αἰγύπτιοι, ortum ex εἰς Αἴγυπτον aut Αἰγύπτιοι, quod propius abesse uidetur ab Eusebio quam id quod RO tradunt. et similiter Eusebius et Syncellus quamquam est, ubi cum RO consentiant, plerumque tamen id librorum genus sequi uidentur, cuius sunt MSPLE et Latinus. uelut I 94 (p. 22, 8) apud Eusebium Iosephi uerba integra sunt nec est lacuna quae est in ROLE et Latino; I 105 (p. 24, 17) μηδὲν habent cum MSPL non cum RO μηδένα; I 106 (p. 25, 1) ἀστρολογίαν est apud Eusebium ut in SPLatino, non ἀστρονομίαν ut in ROML; I 159 (p. 40, 1) ἐβασίλευσε Δαμασκοῦ habet cum MSPLELatino; nam RO recte ut uidetur omittunt Δαμασκοῦ.[1]) ergo iam Eusebii tempore codicum duo genera fuisse uidentur. de Eustathio Antiocheno nihil fere constat. qui Iosepho usus est maxime in populorum recensu (I 122 sqq.), ubi id saltem affirmare licet eum non habuisse nomina qualia in SP extant, sed quamquam in eis tradendis litteras sacras maxime sequitur, apud Iosephum tamen ea uidetur repperisse, quae sunt communia inter ROM. id memorandum est I § 143 (p. 35, 7) apud eum non κατ' Ἰνδίαν extare sed κατιδίαν; nam ad idem etiam Latini *seorsum* redit. sed I 230 (p. 55, 11) ἄπιθι habet, quod in SP repositum est pro ἀποθάνῃς, unde huius loci corruptelas ante Eustathium extitisse cernimus. idem paullo infra § 238 in quibusdam nominibus ad RO propius accedit, ut cum utroque codicum genere quaedam communia habeat. neque aliter se habet chronicon paschale, in quo solo ex Ant. II 313 (p. 149, 6) extat ὑπερβάσια, quod plerumque scribitur ὑπερβασία.[2]) sed hoc leuissimum est, paullo grauius, quod IX 213 recte ἐκβρασθῆναι legit cum MSP, cum RO exhibeant ἐκκρεμασθῆναι. sed ne hoc quidem multum ualet, cum codicum RO uitium haud graue fortasse non ex antiquo fonte manarit, sed postea librariorum incuria obortum sit. denique IX 280 chronici paschalis uerba proxime ad RO accedunt; sed cum chronici scriptor pro suo consilio hunc locum mutarit, ne hinc quidem indicium certius promere licet.

---

1) considerandum enim est haec esse uerba Nicolai sumpta ex loco qui de Damasco erat, quam in praecedentibus nominatam esse probabile est.

2) id quod in notis praetermissum est, cum hunc chronici locum sero cognoscerem.

Vnum locum maiorem X §§ 269—276 transcripsit Iohannes Chrysostomus saeculi IV scriptor, nec tamen ita, ut non quaedam ipse mutaret. et nisi fallor codice usus est maxime simili Laurentiano (L) et Vaticano (V) eique ex quo epitoma excerpta est. certiora de Theodoreto Cyri episcopo affirmari licet, qui in commentariis Iosepho interdum usus est [1]); nam ut supra diximus X 266 affert similiter interpolata ac sunt in SPLVE et Latino [2]), unde generis interpolati codicem ab eo adhibitum esse apparet. addo alium locum minus grauem VII 347 (p. 165, 13), ubi eadem ratione cum SP et Latino *πηγὴν* habet, paullo corruptum *γῆν* M, at longius remotum *πύλην* RO.

Etiam Stephanus Byzantius hoc loco memorandus est, cum nomina aliquot urbium populorumque ex Iosepho excerpserit. qui primum II 3 (p. 83, 14) cum ROMLE *ἄδωμα* habet, non *ἔδωμα* cum SP. maioris momenti est, quod V 35 *Ἄννα* habuit praeterea in solo M et partim in L seruatum; contra gentile *Ἀννίτης*, quod testatur Stephanus, nusquam in codicibus reperitur.[3]) deinde V 87 (p. 309, 17) cum MSPL contra RO facit. denique VI 330 cum ROVE *Δώρῳ* et *Δῶρον* habet, non *Ἀενδώρῳ* et *Ἀένδωρον* uel *Endor*, quod MSP cum Lat. exhibent; ibidem tamen p. 77, 1 Stephani *ὅτε* potius ex uoce *ὄντας*, quae in MSPExc est, quam ex eo quod RO habent *ἄνδρας* corruptum uidetur. quod si uerum est, hoc loco a nominum interpolatione immunis in ceteris id genus sequitur cuius sunt MSP; id quod mirum non est, quoniam nominum immutatio cum alia interpolatione non necessario coniungenda est, sed alias causas habuit. — Iohannes Antiochenus in parallelis sacris unum locum [4]) ex his Iosephi libris exscripsit I § 14, ubi cum SPL [5]) *εὐδαιμονίας* dedit non cum RO *εὐδαιμονία*.

Restant duo, quorum testimonia passim extant in adnotationibus, Iohannes Cedrenus [6]) saeculi XI et Michael Glycas, qui paullo post Zonaram scripsit, quorum uterque usus est libro generis deterioris.

1) sed dubitari potest, utrum ipse Iosephi uerba legerit an aliunde mutuatus sit. hoc ut statui possit, faciunt quae uol. II p. 616 ed. Paris. exhibet ex Iosepho Ant. Iud. X 232. 248. ita excerpta, ut non ipsum Iosephum habuisse uideatur.

2) M hic defecit.

3) *ἀνιατῶν ἀνατινουσ* et *αἰατινοισ* in M est §§ 35. 48. 49.

4) quem in adnotatione omissum in addendis posui.

5) ex M haec exciderunt.

6) ceterum dubitari potest, num Cedrenus ipse Iosephum uiderit et excerpserit.

et Cedrenus quidem saepius cum epitoma consentit quamquam integriore Iosepho usus est; nec procul ab ea aberat Glycae codex, ut tamen ad LV proxime accedere uideatur ab SP longius remotus.

Iam uero, ut breuiter complectar, quae longa disputatione effecisse uideor, unum fuisse uidetur omnium huius Iosephi partis codicum quotquot extant archetypum et fons primarius, quem altero aut tertio post Chr. saeculo scriptum esse conicio.[1]) sed mox in duo genera codices discesserunt alterum melius et sincerius, quod libris RO continetur, alterum deterius, cuius sunt ceteri. quae ante Eusebii Caesariensis tempora in diuersas partes abiisse uidentur, si quidem hunc recte statuimus genere deteriore usum esse. certe saeculo quinto Theodoretus huius generis testis est et sexto eiusdem exemplar Cassiodorii iussu in latinum conuersum est. sed neutrum genus purum seruatum est, neque alterius utrius extat testis integer. primum enim RO ex libro saeculi fere decimi descripti per saeculorum uices non solum corruptelas multas sed etiam interpolamenta partim propria partim cum altero genere communia passi sunt. hoc uero deterius multo plures et antiquiores testes habet; omnes enim fere scriptores, qui Iosepho usi sunt, eo usi esse uidentur; sed correctorem expertum est, qui recensionem quandam et editionem nouam facere uoluit. multa igitur corrupta scilicet emendauit, imprimis nomina hebraica ad auctoritatem sacri codicis mutauit. haec recensio in plures libros translata non eodem modo omnes affecit, quo factum est ut ne ea quidem nacta sit testem sincerum. id quod eo praecipue effectum uidetur, quod in antiquissimis exemplaribus multa in margine erant adnotata, quibus librarii alius aliter usi sunt. accessit mutuum cum altero genere meliore commercium, ex quo eiusdem generis uariae ortae sunt figurae gentiliumque aucta est dissimilitudo. unde explicandum esse uidetur, quod LV modo cum RO modo cum MSP consentiunt, et quod O interdum propius accedit ad M, aliaeque aliorum codicum adfinitates. deinde saeculo ut uidetur fere decimo illius recensionis exemplar multis uirtutibus insigne denuo est recognitum et emendatum a grammatico haud indocto, unde orti sunt SP codices cum Vaticano 1304 et Parisino 1602. sed tam acri studio Iosephus lege-

1) quo tempore orti sint codices nostri, ex testimonio de Christo fortasse effici potest, quod Ant. Iud. XVIII c. 3 § 3 in omnibus codicibus graecis et latinis extat. nam dubitari non potest, quin totum interpolatum sit; quod primus habet Eusebius, contra Origines non cognouisse uidetur. ergo post Originem ante Eusebium in Iosephum inlatum esse uidetur.

batur, ut ne tum quidem cessaret eorum industria, qui Iosephum et emendare et ad ueteris testamenti normam quam maxime redigere cupiebant. quod enim in SP factum erat auctum est in LV et alio modo in Vaticano 1304. multa igitur passus est Iosephus nec facile quisquam erit antiquorum scriptorum, cuius fata ex ipsis libris melius cognoscere possimus, quam Iosephi, ut eo quoque nomine hominibus eruditioribus commendari possit. simul id docemur, quam exiguum sit quod nos ipsi emendando proficere possimus et quam omnis uis artis reposita sit in libris scriptis. fac enim solos codices LV aut Vaticanum 1304 ad nostra saecula seruata esse, qualem tunc haberemus Iosephum? quis autem coniectando speraret eum uel mediocriter restitui posse?

§ 4.

Haec librariorum et grammaticorum Graecorum curae cessauerunt postquam Iosephi opera primum typis expressa sunt. ac primum uersio Latina a typothetis edita est Augustae Vindelicorum anno 1470, quae continet antiquitates Iudaicas; secuta est alia edita Venetiis anno, si typothetae fides, 1400 a Raynaldo Nouimagensi, deinde alia Veneta curata ab Albertino Vercellensi anno 1499 die 23 Octobris, in qua insunt antiquitates, contra Apionem libri, et bellum Iudaicum. tum editio noua prodiit apud Parisios recognita a magistro Roberto Goullet sacrae paginae professore impressa a Ioanne Barbier sumptibus bibliopolarum Ioannis Petit et Francisci Regnault, anno domini 1513 kal. decembribus, in qua antiquitates cum bello Iudaico et libris contra Apionem insunt. postremo anno 1524 accessit editio Basileensis a Frobenio curata omnium et nitidissima et optima. reliquae Iosephi latini editiones, imprimis Basileensis Frobeniana altera, quae anno 1534 prodiit, non sunt sincerae, cum latina ex graecis emendata sint. nec latinam uersionem curauerunt uiri docti postquam eiusdem Frobenii sumptibus primum Iosephus graecis et suis litteris editus est Basileae anno 1544 ab Arnoldo Peraxylo Arlenio uno uolumine, quo omnia Iosephi continebantur, antiquitatum libri XX cum uita, belli Iudaici libri VII, de antiquitate contra Apionem libri II et oratio in Maccabaeos, quae Iosephi esse credebatur. ac quibus usus sit Arlenius subsidiis ipse breuiter exponit in praefatione data Venetiis IV non. Martias anno 1544 et Diego Hurtado Mendozae Caroli V imperatoris apud Venetos legato inscripta, cuius utebatur Arlenius familiaritate. confitetur igitur se usum esse codice qui in Mendozae bibliotheca erat, quem

quidem hodie in Escoriali extare supra diximus. sed ad solas antiquitates hoc pertinere apparet, cum cetera Iosephi uolumina in illo codice nec extent neque umquam extiterint. quae igitur insequentibus de editione Arlenii dicemus simul de hoc codice dici posse probabile est. iam uero certum est editionis principis auctorem esse Marcianum 381, cum quae in hoc corrupta aut a nescio quo correcta sunt in eam deuenerint. ueluti III § 126 *ὅσα κόσμον οἴσειν ἔμελλον* extat in libris[1]), in ed. pr. (p. 71) *ἃ κόσμος εἶναι ἔμελλον*, quae male correcta esse apparet ex Marciani litteris: *ἃ κόσμον οἴσειναιμελλον*, quarum *ἔ* manu recentiore supra scriptum est. III 189 *δὲ δεῖ* codices exhibent, solus M *δ' εἴδοιτε* ita, ut et *εἴ* in rasura sit et *οιτε* duarum triumue litterarum deletarum locum obtineat, quare olim in M idem fuisse putandum est atque in reliquis; sed ex correctis ortum est *δ' εἴδετε* editionis Arlenianae (p. 77). IV 260 in ed. pr. (p. 111) leguntur: *αὐτάρκεις γὰρ ἐπεφύκασιν οὗτοι δικασταί*[2]), in M uero traditur *επφύκασιν* correctum ex *ἐφυΐασιν*, id quod *ἐφ' υἱάσιν* legendum erat, ut ceteri libri habent. V 261 *καὶ ποιησάμενος ὀξεῖαν τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν* in M omissum est *ἐπιμέλειαν* in confinio paginarum; desinit enim pagina in *πραγμάτων;* inde suo marte Arlenius aliusue reposuit *πρόνοιαν*. adde quae de Veneto 380 et Laurentiano 69. 10 supra diximus, cum quibus editio princeps fere semper consentit. cum igitur M editionis Arlenianae librorum I—X fons habendus sit, tamen non ex hoc ipso, sed ex apographo eius Marciano 380 codicem Mendozae transcriptum uideri iam supra dixi. finis enim libri decimi, qui in M nec nunc superest neque Arlenii tempore superfuit, ut in altero Marciano ex Vaticano 147 petitus est etiam erroribus quos Marciani librarius commisit transscriptis. quae uero initio libri primi ex M exciderunt petita sunt ex Laurentiano 69. 10 (L), ut efficitur maxime numerorum comparatione, qui I 83—87 sunt. nec huic indicio officit quod in editione Arleniana quaedam ab L discrepant, uelut I 49 editio princeps (p. 5) non cum L *τριβόλους μὲν* — exhibet, sed *τὸ μὲν παρέξειν τὸ δ' οὐκ ἀξιώσειν*, nec I 63 *γαϊδάδης*, sed *ἰάρεδος* (p. 6), quo nomine utitur L paullo post §§ 79. 84. haec enim correcta sunt duce epitoma, ex cuius exemplari, ut Arlenius in praefatione (p. 6) ait, Romae comparato multa codicis

1) *ἔμελλε* recte RO.
2) eadem in Laur. 69. 20.

Mendozae menda non solum, quod ipse dicit, in antiquitatum parte posteriore, sed etiam per hos libros correcta sunt, qua in re maxime se usum esse profitetur Sigismundi Gelenii opera. ex epitoma igitur sumptum est V § 149 τὴν βίαν, quod in ceteris libris est τὴν παροινίαν, quod spreuit quia in M corrupte τὴν παρθενείαν legitur. V 323 in ed. pr. ξενίζει ex epitoma sumptum est; nam ceteri libri δέχεται ξενίᾳ (ξενίαν M) exhibent. ex eadem ascitum est IX 162 εὐγνωμόνως προήσεται (p. 280), id quod facilius uidebatur intellectu quam προῆται Marciani aliorumque. sed etiam uersionem Latinam eo tempore iam pluriens editam Arlenius passim uidetur adhibuisse et quaedam ex ea emendasse, quamuis ipse in praefatione eius mentionem non fecerit. praeterea accessit editoris error aut coniectura, qua loci complures affecti sunt. uelut VI 230 optime in libris legitur πρὶν ἢ μαθεῖν ἥτις ἐστὶ καὶ παρὰ τοῖς ἀπορρήτοις αὐτοῦ τῆς ψυχῆς γενέσθαι; at Arlenius dedit: πρὶν ἢ μαθεῖν εἴ τίς ἐστι καὶ παρὰ τοῖς ἀπορρήτοις αὐτοῦ τῆς ψυχῆς νόσος coniectura et pessima et temeraria. ceterum de Arlenii opera non recte iudicari poterit antequam perspectum erit, quae intercedat ratio inter eius editionem et codicem Mendozae aliaue Marciani apographa. quare hoc loco relicto eo transeo, ut quae post Arlenium in Iosepho elaborata sint exponam.

Secundo Iosephus graecis typis impressus est Coloniae Allobrogum anno 1611 a Petro Roueriano typographo. is in praefatione dicit se nactum esse beneficio Iani Gruteri et Marquardi Freheri codices manu scriptos ex bibliotheca Palatina, sed quoniam tunc in excudendo Iosepho longius processisset nec editionem morari uoluisset, nam Basileensis nullum superesse exemplar, constituisse notas et uarias lectiones ex his libris excerptas peculiari uolumine emittere. quo factum est, ut in hac editione noua subsidia adhibita sint nulla, sed editio Basileensis iterata; quod uero promissum est uolumen numquam apparuit. editio Roueriana anno 1634 denuo typis mandata est a Iohanne Crispino nullis ornata nouis subsidiis.

Interim non cessarunt uiri docti Iosepho operam dare, erantque, qui editionem nouis copiis auctam et notis illustratam molirentur, de quibus diligenter refert Thomas Ittig in praefatione ad editionem Lipsiensem.[1]) erat inter eos etiam I. I. Scaliger, a quo tamen nihil tanto ingenio dignum factum est. acrius rem adgressus est in Galliis Samuel Petitus, qui per Nicolaum Fabricium Pei-

1) quam Hauerkamp in appendice uoluminis II exhibet.

rescium trium librorum Vaticanorum collationes ab Luca Holstenio impetrauit. sed Petitus moriens opus imperfectum reliquit; nec magis finem attigit Emericus Bigotius, qui codicem Regium Parisinum (hodie no. 1419) et duos Florentinos contulit sed non ultra collationem processit. quem in Galliis excepit Stephanus Monachius (le Moyne), in Germania Iohannes Andreas Bosius historiae professor Ienensis, qui ab imp. Leopoldo impetrauit, ut codices Vindobonenses quattuor graeci tres latini sibi mitterentur; graeci erant primum codex Sambuci (S), alter Busbekianus, tertius bellum Iudaicum habebat, quartus librum Maccabaeorum. praeterea habuit codices Lipsienses duos alterum Latinum, alterum belli Iudaici graecum, librum Portensem et Hennebergensem (Schleusingensem) aliosque, quo accesserunt ea quae Bigotius collegerat, ut Bosius quidem omnium optime instructus esse uideretur. uerum huius quoque uiri consilia anno 1674 mors abscidit. sed quod alii uoluerunt fecerunt Angli, apud quos coëmptis eis quae Petitus et Bosius collegerant [1]) aliisque additis maxima congesta est subsidiorum copia, quibus usus Eduardus Bernardus Iosephum edere coepit. prodierunt igitur Oxonii e theatro Sheldoniano anno 1687 *Fl. Iosephi historiarum de bello Iudaico liber primus et pars secundi* [2]), *quibus ea summatim continentur quae Iosephus fusius prosequitur postremis nouem antiquitatum libris.* quibus editis Stephanus Monachius consilium Iosephum edendi abiecit. sed a Bernardo inceptum opus perfectum non est. cum enim moreretur, praeter specimen editum perfecti erant antiquitatum Iudaicarum libri IIII et pars quinti [3]) et postea anno 1700 una cum belli Iudaici specimine Oxonii prodierunt. in quibus cum graecis uerbis coniuncta sunt latina ex codicibus denuo edita; in commentario adiectae sunt uariae lectiones ex codicibus et graecis et latinis excerptae; denique comparatio est instituta inter Iosephum et sacras Talmudicasque litteras. quibus congestis Bernardus composuit opus doctissimum et omni laude dignum. ipsa tamen uerba in editione principe propagata non ita attigit, ut nouam ex codicibus institueret recensionem, sed ut passim menda obuia corrigeret. Bernardi opus quodammodo suppleuit Iohannes Hudson, a quo editus est Iosephus

1) etiam nunc Bosii schedae extare uidentur Oxonii in codice Bodleiano miscell. 167 (uide Coxii catalogum I p. 716).

2) usque ad c. 14 § 5.

3) liber quintus editus est usque ad c. I § 27 ἀναδάσασθαι καὶ ταύτην (ἀνεῖναι).

Oxonii 1720 duobus uoluminibus.[1]) usus est Hudson subsidiis Bernardi, quem accurate secutus est, alia tamen ratione editionem instituit, cum adnotationum mole omissa solas uarias lectiones exhiberet. uersionem Latinam dedit non antiquam, sed a se correctam.

Interim in Germania anno 1691 noua parata erat editio a Thoma Ittigio professore Lipsiensi sumptibus Mauritii Georgii Weidmanni Lipsiensis[2]), in qua laudanda est Ittigii praefatio, qua editionum Iosephi historiam persequitur, ceterum nulla subsidia noua parauerat editiones priores iterasse contentus. Bernardi editionis specimen extare audierat, sed ipse non uiderat. denique Bernardi Hudsoni Ittigii uolumina comprehendit Sigebertus Hauerkamp Batauus, cuius editio Lugduni Batauorum duobus uoluminibus maximis prodiit anno 1726. qua et contextus uerborum et uersio latina et notae repetitae sunt ex editione Hudsoni adiectis Bernardi commentariis; nam ipse Hauerkampus, quod ad hanc antiquitatum partem pertinet, id solum praestitit, ut uirorum doctorum, imprimis Iohannis Coccei, Ezechielis Spanhemi aliorumque notas et coniecturas commentariis insereret. accepit praeterea a Iacobo Philippo d'Oruille collationes codicum Regiorum Parisinorum, inter quos R et P est, sed nihil eis usus in appendice addidit; quo factum est, ut a posteris quoque neglegerentur. cum igitur apud eum omnia quae ad Iosephum emendandum et explicandum utilia uidebantur in unum locum congesta haberentur, exinde eo maxime usi sunt homines docti, inter quos eminet Ioh. Aug. Ernesti, qui haud pauca feliciter emendauit, collecta ea in *exercitationibus philologico-criticis in Aristophanis nubes et Flauii Iosephi antiquitates Iudaicas*, editis Lipsiae 1795. imprimis uero insequentes editiones, quae quidem eo consilio factae sunt, ut modica pecunia Iosephus emi posset, ex Hauerkampi opere sunt deriuatae: primum ea quam curauit Franciscus Oberthür tribus uoluminibus editam Lipsiae annis 1782—85, deinde sex uolumina Caroli Ernesti Richter excusa Lipsiae 1826—27, in quibus fere nihil nouatum aut emendatum inuenies, nisi forte emendatum esse dices quod Richterus non κἀκεῖνος et similia sed καὶ ἐκεῖνος edi maluit. multo melior est ea editio quae Parisiis apud Didotium anno 1845 prodiit curante Ludouico Dindorfio, qui apparatu Hauerkampiano usus multa emendauit, nec pauca uitia ex coniectura

1) *Φλαβίου Ἰωσήπου τὰ εὑρισκόμενα. Flauii Iosephi opera quae reperiri potuerunt omnia.*

2) in titulo Coloniae edita esse dicitur.

sustulit. Dindorfii maxime exemplar secutus est Immanuel Bekker, a quo recognita est editio Lipsiensis Teubneriana anni 1855. sed praeter apparatum Hauerkampi nec Dindorfius nec Bekkerus[1]) subsidia noua habuerunt neque a quoquam ad antiquitates Iudaicas adlata sunt; paucis enim nostra aetate curae erat Iosephus. inter quos I. H. Holwerda Batauus anno 1847 emendationum Flauianarum specimen edidit laudabile nec sine fructu de Iosephi genere dicendi quaesiuit. aliud egit Ludouicus Dindorf, qui in annalibus Fleckeiseni (uol. 99 p. 821 sqq.) Iosephum ad Atticorum scriptorum genus dicendi reuocare uoluit; id quod non uitupero, sed antequam libri manuscripti excussi essent de hoc nihil decerni posse dico. denique honoris causa Fridericus Ritschelius nominandus est, qui cum ad senatus consulta aliaque decreta a Iosepho tradita animum attenderet intellexit, quam esset desideranda noua Iosephi recensio, codicum lectiones collegit Mendelssohnioque auctor fuit, ut decreta illa ederet et commentario illustraret.[2])

Eodem fere tempore ego suasu Alfredi de Gutschmid ad editionem Iosephi parandam accessi, quod ut perficerem anni 1873 autumno in Italiam profectus sum et exinde per duos annos et dimidium bibliothecas Italicas et Parisinam adii codicesque qui ibi erant contuli. codices Vindobonenses Oxoniensem Leidensem Wizenburgensem postea Gottingae Marburgi et Vratislauiae, quo mihi missi sunt, exegi. alia suppleuit amicorum beneuolentia, ut nunc omnes codices graecos qui extant nouisse eosque, qui alicuius sunt momenti, contulisse uidear. quibus usus subsidiis nouam egi Iosephi recensionem, cui in adnotationis loco subieci ea quae codices aliter habent atque ego dedi. hoc uero potissimum egi, ut id codicum genus, quod melius esse cognoueram, cuius superstites sunt libri RO, maxime exprimerem. etiam in crasi aphaeresi aliisque rebus minutioribus hos codices secutus sum, ita tamen, ut Marcianum (M) sequerer, sicubi aut solus aut cum L crasin et aphaeresin praebet, cum talia saepe codex ille diligenter ex antiquiore exemplari seruasse uideatur. ceterum non eram nescius minime codices RO incorruptos esse Iosephi uerborum testes, et multa in alterius generis libris melius tradita esse et magis placere. quare saepenumero utrum Iosephus scripserit dubitari potest, et diutina quaestione opus erit, ut dubium tollatur. sed si expectare uoluissem, dum omnes loci

1) praetereo enim editionem Tauchnitzianum anno 1851 emissam.

2) uid. Museum Rhen. XXVIII p. 586 sqq.

ad liquidum perducti essent, diu haec uolumina in scriniis retinere debebam, cum Iosephi tot libri diutino labore uix ab uno homine ad puluisculum excuti possent. quare id potius mihi propositum esse existimaui, ut copias a me collectas et ordine dispositas uiris doctis traderem, quibus usi ad Iosephum explicandum et emendandum accederent, nec grauiter feram, si quis in restituendis uerbis Iosephi me saepe errasse putauerit. alii errores multo magis extimescendi sunt, qui in excutiendis codicibus et in paranda editione committi et possunt et solent. dum enim codices perscrutamur, aliquid interdum delitescit et praeteritur, cum facile oculi et mens deficiant, aut, id quod in his codicibus plerumque lectu facillimis minus fieri potuit, male legitur, aut non recte in editionem refertur quod ex codicibus in schedas enotatum est. a quibus erroribus quantum potui cauere studui, cum multos codicum locos aut ipse aut amici a me rogati denuo inspicerent, et in corrigendis plagulis non solum ad exemplar typothetis traditum, sed etiam ad schedas primarias semper recurrerem, denique non raro Bernardi aut Hudsoni aut Hauerkampi apparatus auxilio uocarem.

In notis uarias codicum lectiones ita apposui, ut quid in codicibus sit quoue loco sit dubitari non possit. discrepantias autem codicum dedi omnes ne minutioribus quidem rebus aut uitiis orthographicis exceptis. omisi tamen correcturas uitiorum leuissimorum, uelut elementorum η et ι permutatorum aut litterae omissae [1]), ab ipso librario inter scribendum aut paullo post manu prima factas. uerum si plures libri in tali correctione consentiebant, memorandum esse duxi. omisi etiam ν ἐφελκυστικόν quod dicitur ante consonantem admissum, sicubi in SP solis extabat, id quod saepe factum est, aut in eis ambobus alteroue erasum erat; nec curaui ι mutum, quod quidem plerumque in codicibus praeter P non extat, nisi aliam ob causam memorandum erat. omisi praeterea spiritus aut accentus aut omissos aut correctos aut uitiosos, ut quod in R saepius est ἔπεσθαι non ἕπεσθαι et in P ἡγεῖσθαι ex ἠγεῖσθαι correctum, et quae in omnibus libris uulgo traduntur ἐμποδῶν et ἐκποδῶν, et ἡρεμεῖν non ἠρεμεῖν, et μὴ δὲ non μηδὲ, et saepius μὲν δὲ rarius μὴ et ἂν binis accentibus ornata, et quod Marciani librarius saepius scripsit καταλειπειν et στρατια, aliaque huiusmodi multa, nisi quid aut plurium codicum consensu aut alia de causa memorabile uidebatur. enclisin quoque aut neglectam aut mutatam praeterii, uelut

1) uelut quod sub libri II finem in M fere semper non λλ sed $\overset{\lambda}{\lambda}$ scribitur.

φησί τινά τινάς σοῦ σοί σέ et τίς etsi non interrogatur, et quod frequentissimum est in ROM et E τέ orthotonumena, aut ἀπιέναί τε in M (I 210 p. 50, 24), aut cum δ' et rarius δε inclinatur, quod maxime in RO fieri solet, uelut πεζά δ', πολεμιότατόν δ', οἵ δ', ἀκόντιά δε scriptum est. in solis nominibus hominum et locorum etiam prosodias uariatas et leuissimas correcturas memoraui, exceptis nominibus hisce infra scriptis: — Σαμουῆλος: Σαμούηλος semper ME saepe SP exhibent. — Δανίηλος: Δανιῆλος et RO et SP passim exhibent. — Ῥουβῆλος: Ῥούβηλος solent SPE. — Σαοῦλος: Σάουλοσ ME semper.[1]) — Σολόμων: Σολομών semper in M est, Σολομών aut Σολομῶν saepe in SP. — Μωυσῆς: Μωϋσῆς saepe in OSPL interdum in R et E scribitur, in M aliquotiens Μωύσῆς. — Ἅβραμος in S saepe ex Ἄβραμος correctum. — Ἑβραῖος interdum ex Ἐβραῖος in S. — Ἥσαυος ex Ἤσαυος aut Ἠσαῦος correctum in SP. — Παλαιστῖνοι: Παλαιστῆνοι plerumque O, Παλαιστινοί ML nec raro prima manus SP, Παλαιστηνοί saepe corrector M plerumque SP semper E. haec igitur discrepantiae omissae sunt. denique moneo in O semper extare Δαβίδης idque me post uol. II p. 55 adnotare desiisse.

Vt euoluentibus subuenirem, Iosephum totum in cola diuisi numeris adiectis; praeterea ueterem Iosephi diuisionem ab Hudsono et Hauerkampo institutam seruaui. sub textu indicaui sacrarum litterarum uersionis graecae eos locos, quibus Iosephus usus est, quos nisi aliud adnotatur ad summam paginam spectare scias. cum in media pagina ad alium locum transiit Iosephus aut alio ordine res narrauit, id quoque quantum fieri potuit adnotatum habes. in his locis reperiendis Bernardi et Hudsoni copiis saepe me usum esse moneo.

Restat ut eis, qui de Iosepho hoc bene meruerunt meque in edendo aut consilio aut opera adiuuerunt, gratias referam. primum ei memorandi sunt, qui imperatoris et regis iussu res sacras et scholasticas apud nos administrauerunt aut nunc administrant. a quibus nisi saepius uiatico aliaque pecunia instructus essem, ne incohari quidem potuisset haec editio. deinde laudandi sunt curatores bibliothecarum Ambrosianae Marcianae Laurentianae Vaticanae Neapolitanae Parisinae Oxoniensis Bodleianae Vindobonensis Heidelbergensis Guelferbytanae Schleusingensis, per quos mihi Iosephi codicibus uti

1) in his et similibus rationi conueniens uidetur nomina composita accentum in antepaenultima habere, ut Σαμούηλος Δανίηλος, simplicia in paenultima, ut Ῥουβῆλος Σαοῦλος.

licuit. alii me suo labore in inuestigandis aut excutiendis libris adiuuerunt, quorum nominatim affero Carolum Dziatzko, Isidorum Hilberg, Franciscum Ruehl, imprimis uero Augustum Mau, Hieronymum Vitelli cum Henrico Rostagno, Rudolfum Beer, Ottonem Rossbach, Theodorum Birt, Philippum Braun, Carolum Boysen. idem Boysen utilissimam operam in corrigendis typothetarum plagulis praestitit acerrimus fuit uitiorum et errorum inuestigator optimeque de his uoluminibus meruisse existimandus est.

§ 5.

Subiungam notarum signorum compendiorumque, quibus in apparatu critico usus sum, breuem explicationem:

R = codex Parisinus gr. 1421 saec. XIV. uid. p. IX. XXXII.

O = codex Bodleianus miscell. gr. no. 186 saec. XV. uid. p. X. XXXII.

M = codex Marcianus gr. no. 381 saec. XIII. uid. p. XI. XXXIX.

S = codex Vindobonensis histor. gr. no. 2 saec. XI. uid. p. XII. XLII.

P = codex Parisinus gr. 1419 saec. XI. uid. p. XIII. XLII.

L = codex Laurentianus plut. 69. 20 saec. XIV. uid. p. XIV. XLVIII.

V = codex Vaticanus gr. no. 147 saec. XIV. uid. p. XVI. XLVIII.

E = epitome antiquitatum. uid. p. XVIII. LIX.

Lat = uersio Latina. uid. p. XXVII. LIII. eius uerba *inclinatis litteris* expressa sunt.

Zon = Zonarae chronicon. uid. p. XXIII.

Exc = Excerpta Peiresciana. uid. p. XXIX. LXI.

ed. pr. (siue *ed. princ.*) = editio princeps ab Arlenio curata. uid. praef. p. LXX.

Ernesti coniecturae extant in eius obseruationibus philologico-criticis in Aristophanis nubes et Flauii Iosephi antiquitates Iudaicas (Lipsiae 1795).

Holwerda coniecturas emisit in emendationum flauianarum specimine Gorinchemi 1847.

L. Dindorf in annalibus Fleckeiseni uol. 99 p. 281 sqq. Iosephum emendauit; si editio Parisina, quam idem curauit Dindorfius, intellegenda est, solum *Dindorf* ponitur. ceterae emendationes, nisi aliud dicitur, editorum sunt Iosephi aut ex Hudsoni et Hauercampi editionibus petitae. ego earum tantum mentionem feci, quae alicuius utilitatis fore uidebantur.

Commentarium criticum ita composui, ut praemisso codicum et ceterorum testium indice eos tantum nominarem, qui ab impressis uerbis dissentiunt; paucis locis, ubi utile uisum est, etiam consentientes nominantur testes. quem igitur codicem inter dissentientes non rettuli, eum cum hac editione consentire dico. paullo alia est condicio epitomae uersionis latinae scriptorumque, qui Iosephi uerba minus accurate laudauerunt, quorum ea est natura, ut saepe neque consensus neque dissensus certe affirmari possit. ut tamen quam minima sit obscuritas, * asterisco adnotamentis apposito testatus sum eum locum, cui asteriscus praefixus est, in epitoma cum editis consentire. saepe maxime si plures uni loco adscriptae sunt discrepantiae in lemmate] adposui uerba editionis meae, quorum loco in codice uno pluribusue alia traduntur, ad quae omnia eiusdem loci adnotamenta referri uolo. eis uero, quae per se intellegi possunt, uelut cum *τε* et *τ'* aliaue eius modi uariantur, lemma non addidi. interdum lemma sequitur non discrepantia, sed adnotatio aliqua; tunc idem quod in lemmate est in codice esse putandum est. alibi cum plures discrepantiae uni loco ascriptae sunt, earum prima lemmatis loco habenda est. diuersae codicum manus ita distinctae sunt, ut litterae, quae codicem designat, numerus adponatur (R^1R^2) sim.). manus codicum, nisi aliud dicetur, semper intellegenda est prima.

Compendia scripturae et signa uidentur explicanda esse haec:

* asteriscus in textu inter Iosephi uerba positus lacunam significat; uncis [ ] inclusa suspecta aut spuria uidentur.

in notis in codicum scripturis punctum in media litterarum uia positum (·) litteram erasam significat, asteriscus (*) litteram exesam aut abscissam aut alia de causa euanidam.

γρ in codicibus iunctim scriptum = *γράφεται,*

coni. = coniecturas significat meas, nisi alius auctor nominatur.

corr. = correxit correctum correctura similia.

euan. = euanuit euanidum sim.

fort. = fortasse.

i. marg. = in margine.

litt. = littera litterae sim.

man. et *m.* = manus.

om. = omittit omittunt.

ras. = rasura, *eras.* = erasum.

rec. = recens recenti sim.

s. = suprascripsit, suprascriptum sim.

suppl. uel *add.* positum est, si quid primo omissum deinde suppletum est.
tr. = transponit transponunt.
u. = uersus.
uid. = uidetur.
| = finis uersus.
‖ = finis paginae.

ut igitur exemplo addito ea quae dixi explanem, si in notis legitur: „τῶν] τὰ M, s. S, om. P“ intellege in RO aut in ROLV pluribusue si plures testes adscripti sunt, extare τῶν, in M τὰ, in S τῶν non in uersu sed supra scriptum, in P nihil eo loco legi, denique de epitoma nihil constare. sin adnotatum habebis: „*ἄλλων] ἄλλω · O | * * * ων R ἄλλων, ν ex σ corr. P“, scias in MS pluribusue cum epitoma esse ἄλλων, in O ἄλλω et post ω unam litteram erasam, R in initio uersus trium elementorum iacturam fecisse et solum ων superesse, in P denique ἄλλων extare ita, ut ν ex σ manu prima correctum sit.

Scriptorum testimonia et locos ad eorum exemplarium normam dedi, quibus uulgo uti solemus. Chronici paschalis Syncelli Cedreni Zonarae [1]) Glycae secutus sum editionem Bonnensem corporis scriptorum historiae Byzantinae. Theodoreti commentariorum eam editionem laudaui, quae Parisiis prodiit anno 1642 in fol., Eustathium Antiochenum ex recensione Leonis Allatii editae Lugduni 1629.

Postquam longa praefationis spatia emensus sum, unum reliquum est, ut faustis ominibus haec uolumina prosequar, quae spero fore ut doctorum uirorum usui inseruiant et plausu digna habeantur.

1) erraui quod inde a lib. VII laudaui Zonaram II; nam ubique scribendum erat Zonaras I, cum uoluminum non librorum quos editores fecerunt ratio habenda sit.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

Non me fugit in hac editione subsidia critica non ita esse collecta, ut nihil desideretur. imprimis testes eos, qui praeter codices manu exaratos Iosephi uerba tradiderunt eoque usi sunt auctore, confiteor me non dedita opera collegisse; quodsi noluissem omnium fere scriptorum ecclesiasticorum uolumina percensenda erant; sed eos ex Bernardi Hudsonique copiis sumpsi additis eis quae aut ipse inuestigaui aut ab aliis comperi aut forte fortuna inueni. sed horum quoque quaedam in editione paranda praeterii; igitur omissa addantur simulque alia peccata corrigantur.

VOL. I.

praef. p. XIII u. 16 repone: memoretur.
" " XX, 19 errore iteratum *singula*.
" " XX adde in Parisino 1418 libro XI inscriptum esse ἐντεῦθεν ἀρχὴ τῆς βίβλου τῆς δευτέρας.
" " XXX u. 12 repone: antiquitatibus.
" " XLIII, 5 ab imo post consentiunt pone comma.

p. 3 u. 9—11 in M quartum caput infra in margine extat, unde haec enotari possunt: 9 ὁ πύργοσ etiam M ᾠκοδόμουν ἐφ' ὕβρει τοῦ θεοῦ etiam M 10 ὁ πύργος] ὡσ ὁ πύργοσ M.
" 4, 10 in cod. Laur. pl. 66,1 extat: *continet autem hic liber tempus annorum duum milium triginta trium* Lat.
" 5, 17 ἐπειδὴ in Hennebergensi est; quare nescio an ἐπεὶ haud recte epitomae attributum sit.
" 6, 25 τοῖς μὲν — 7, 4 σπουδάσωσιν exscripsit Ioh. Damascenus parall. sacr. (tom. II p. 458 ed. Paris. 1712), unde enotaui: 26 πέρα] παρὰ p. 7, 1 εὐδαιμονίας δ' ἂν] δὲ αὖ.

p. 8 u. 22 *τὰ μὲν* — 24 *ἐμφανίζοντος* laudat Isidorus Pelusiota epist. III 19, nihil ab editis discrepans nisi u. 23, ubi *δὲ* exhibet.
„ 9, 9 *πρώτῃ*] *ἡ πρώτη* etiam E tradit.
„ 10, 3 in notis repone: * *καὶ λαβεῖν* — 4 *ἀπὸ τῶν* om. O.
„ 14, 12 *ἠπείλει* E habuisse uidetur.
„ 16, 8 in notis lege: p. 21 § 92, non p. 22 § 93.
„ 17, 22 et 21, 8 teste Hennebergensi *νῶχοσ* E tradit, *νῶχε* Laur.
„ 21 § 92 usi sunt Theophilus ad Autolyc. III p. 234 (Otto) et Iohannes Chrys. de perfecta carit. uol. VI p. 296 E Iosepho non laudato.
„ 29 u. 17 in notis repone: *Μεσχηναίους* Eustath.
„ 31, 10 lege *αὐτῶν*, non *ατὐῶν*.
„ 32, 3 *Μερσαίοις*] *Μερσαίῳ* coni.
„ 42 testium numero insere M (ROMSP etc.).
„ 81 in subscriptione latina scribendum erat *flauii ioseppi*, quod libri Neapolitanus et Laurentianus habent.
„ 109 u. 19 in notis lege: *ὁ*] *οἱ* MSPLELatExc.
„ 120, 6 *ἑκκαίδεκα*] *XI* Lat (ut ROML).
„ 120, 7 *πεντήκοντα καὶ τέσσαρσι*] *LIIII* in Latino est, non *XI*.
„ 125 § 205 usus est Syncellus p. 228 Bonn.
„ 130 u. 16 usus est Hesychius s. *μωϋ*.
„ 132, 6 *προστερνισάμενοσ* L, non *προσστερνισάμενοσ*.
„ 140 sub textu repone: § 270 = Exodus III 11.
„ 142 § 284 ad u. 22 adscribendum erat.
„ 149 u. 6 *ὑπερβάσια* testatur Chron. Paschale p. 427 Bonn.
„ 157, 14 repone: *ἐν τῇ ἐρημίᾳ*.
„ 176, 11 *ἑβδομάδασ* cum Zonara etiam Henn. dat; hoc igitur in E fuit, non *ἑβδόμασ* codicis Busb.
„ 178 sq. § 105 laudat Syncellus p. 255.
„ 180 sub textu repone: § 111 = Exodus XXXVII 16, XXVII 16; § 115 = Exodus XXVI 15.
„ 182 sub textu repone: § 120 = Exodus XXVI 20; § 122 = Exodus XXVI 31, XXXVII 3.
„ 183 sub textu repone: § 124, non § 123.
„ 194 sub textu repone: § 179 sq. cf. bell. Iud. V 5. § 4.
„ 197 errore praeteritus est paragraphi numerus 195.
„ 198 § 201 laudat Syncellus p. 256.
„ 217 u. 21 *χαβρωθαβὰ* codex Henn. E.
„ 228, 4 repone: 24 *ἐμαυτῷ*] etc., non 23.
„ 230, 6 *θυμιάσατε* L habet cum RMSP, non *καὶ θυμιάσατε*. *θυμιασετε* — *λαῷ* Latinus uertit: *conuenientesque pariter coram omni populo incensum facite.*
„ 235, 11 *ἀπήλαυσε* in L est, non *απέλαυσε*.
„ 238 sub textu adde: § 75 = Num. XVIII 8–11.
„ 240 sub textu repone: § 85 = Num. XXI 13.
„ 247 u. 20 *θαυμάζεσθε* in L esse testatur Vitellius.
„ 254, 15 repone: *φῂς*.
„ 257, 16 *πεντακισχιλίασ* est etiam in L.
„ 271 sub textu repone: § 234 = Deut. XXIV 1.

p. 272 u. 3 *βουλόμενοσ* L, non *βουλομένου*.
„ 272, 22 *ταῖσ δεκάταισ* etiam L.
„ 285, 16 post *κατέθετο* distinguendum est.
„ 292, 12 *continet hic liber tempus annorum quadringentos septuaginta sex* cod. Laur. plut. 66. 1.
„ 309, 14 melius erat adnotare haec: *ἐκ τοῦ καθήκοντος*] *τούτου καθήκοντοσ* SP.
„ 327 sub textu repone: § 178 = Iudic. XVIII 1.
„ 328 u. 24 *τοὺσ φρονήματι* cod. Vat. 147 teste Mau.
„ 338, 339 sub textu repone: § 233, § 238.
„ 350 *αὐτοὺς*] *αὐτοῖς* coni. ad u. 2 adnotandum est, non ad u. 1.
„ 350 u. 7 in notis repone: **δώσειν* ROML.

VOL. II.

Scriptoribus qui Iosepho usi sunt, hos adde:

p. 109. 159. 162. 163. 171. 186 sq. 222. 338 (VII §§ 91 sq. 318. 333. 337. 378 VIII §§ 44—47 (p. 186, 3 *συντάξατο* — p. 187, 1 *ἐπιλέγων*)[1]) § 211; X § 33) usus est Cedrenus I p. 123 sq. Bonn.
„ 175 (VII 392 sqq.) usus est Cedrenus I p. 173.
„ 214 (VIII 174) usus est Cedrenus I p. 167.
„ 336 testibus adde: Zonaras I p. 196 sq.
„ 381. 385 (X 232. 248) usus est Theodoretus in Dan. II p. 616.
„ 388 u. 15 *ἀπαντᾷ* — 22 *ἀποβήσεται* et u. 26 *ἀπὸ* — p. 389, 1 *ἀποφέρεσθαι* usus est Theodoretus II p. 697 sq., qui ab impressis his discrepat: u. 15 *ἅπαντα* 16 *μεγίστων ἐχαρίσθη προφητῶν* 17 *καὶ* (ante *τελευτήσας*) om. 20 *Δανιὴλ* 22 *καιρὸν*] *τὸν καιρὸν* 26 *αὐτῶν*] *τῶν προρρήσεων* p. 389, 1 *ὁμοῦ* om. *ἀποφέρεται*.

Alia corrigenda sunt haec:

p. 44 u. 17 repone: *τοιγαροῦν*.
„ 77, 16 post *γέροντα* tolle comma.
„ 103, 20 in notis repone: *χεβρῶνι* SP (non P[1]).

---

1) ubi haec sunt Cedreni ab impressis discrepantiae: p. 186, 4 *πέντε — χιλίοις*] *πεντακισχίλια* 6 *ἀπὸ — τρόπον* om. 7 *ζῴων ἁπάντων* tr. *νηκτῶν*] *πτηνῶν* 8 *οὐδεμίαν* — 10 *ἐπεδείξατο* om. 11—12 *καὶ θεραπείαν τοῖς ἀνθρώποις*] *τῶν ἀνθρώπων* 12 *τε συνταξάμενος*] *δὲ συντάξαι ἐν* 13 *ἐνδούμενα* 14 *μηκέτι ἐκδιώκονται καὶ* — 15 *ἰσχύει* om. 15 *Ἐλεάζαρόν τινα* tr. 16 *παρόντων* 17 *ὑπὸ*] *τοὺς ὑπὸ* 18 *τούτοις* 20 *ἐπὶ τὴν σφραγῖδα* 21 *ἐξῆλθεν ὀσφραινόμενον μυκτήρων*] *ῥινῶν* 22 *μηκέτι ἐπανήξειν*] *ὑποστρέφειν ὅρκου*] *ὅρκους Σολομῶντος* 187, 1 *τε* om. *μεμνημένον*.

p. 109 u. 10 in notis dele: *μιχάλη* M.
„ 192, 17 in notis reponendum: *ἀνέστησεν* ROSP; RO errore omissi erant.
„ 237, 25 in notis lege: *οὐ κεκωλῦσθαι*, i. marg. m. 1 etc.
„ 238, 18 *τοῦ Σολόμωνος* om. Lat.
„ 336, 1 in notis legendum: *ἀνῃρέθη* LV (delendum Zon).
„ 366, 9 repone: *ὑπολελειμμένων*.

Scripsi Marburgi a. d. XII kalendas Iunias 1887.

Benedictus Niese.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBRI I—V.

I.

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ἰωσήπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Προοίμιον περὶ τῆς ὅλης πραγματείας.

α΄. ἡ τοῦ κόσμου σύστασις καὶ διάταξις τῶν στοιχείων.

β΄. περὶ τοῦ γένους Ἀδάμου καὶ τῶν ἀπ᾽ αὐτοῦ δέκα γενεῶν τῶν μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ.

γ΄. ὡς ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο καὶ ὃν τρόπον Νῶχος σωθεὶς ἐν λάρνακι μετὰ τῶν συγγενῶν κατῴκησεν ἐν τῷ Σινάρῳ πεδίῳ.

δ΄. ὡς πύργος, ὃν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐφ᾽ ὕβρει τοῦ θεοῦ ᾠκοδόμησαν, καὶ ὡς τὰς φωνὰς αὐτῶν μετέβαλε καὶ ὁ τόπος, ἐν ᾧ τοῦτο γέγονε, Βαβυλὼν ἐκλήθη.

ε΄. ὡς οἱ Νώχου ἔγγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν.

ϛ΄. ὅτι τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν οἰκισάντων προσηγορεύθη.

ζ΄. ὅπως Ἅβραμος ὁ πρόγονος ἡμῶν ἐξελθὼν ἐκ τῆς Χαλδαίων γῆς κατέσχε τὴν τότε μὲν Χαναναίαν νῦν δὲ Ἰουδαίαν λεγομένην.

η΄. ὅτι λιμοῦ τὴν Χαναναίαν καταλαβόντος εἰς Αἴγυπτον ἀπῆρε καὶ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινα χρόνον ὑπέστρεψεν ὀπίσω.

θ΄. ἧττα Σοδομιτῶν Ἀσσυρίων αὐτοῖς ἐπιστρατευσάντων.

ι΄. ὡς Ἅβραμος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους ἐκστρατεύσας ἐνίκησε καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τῶν Σοδομιτῶν ἔσωσε καὶ τὴν λείαν ἣν ἔλαβον ἀφείλετο.

OSLLat

ἰωσήπου ἰουδαίου βιβλίον α΄ **praemittit O; argumenta om. P et RM initio mutili 1** *τάδε* **— 3** *πραγματείας* **om. Lat, in quo argumenta post prooemium (post § 26) extant 4** *α΄*] **numeri plurimi euan. O** *διάταξις*] *ἡ διάταξισ* **L 7** *Νῶχος*] *νῶε* **SL** *noe* **Lat 8** *Σινάρῳ*] *εἰνάρω* **SL** *senaar* **Lat 9** *ὡς* **— 10** *μετέβαλε*] *quemadmodum ab eius filiis turris aedificata sit ad iniuriam dei et quomodo uoces eorum mutatae sint* **Lat** *πύργος*] *ὁ πύργοσ* **SL ed. pr.** *οἱ* **om. L** *ἐφ᾽ — ᾠκοδόμησαν*] *ὠκοδόμουν ἐφ᾽ ὕβρει τοῦ θεοῦ* **SL 10** *καὶ*] *κτίσαντεσ συνεχύθησαν καὶ* **SL** *κατέπεσεν καὶ* **ed. pr.** *μετέβαλεν* **S¹L** *μετέβαλλεν* **ed. pr. 12** *νώχουσ* **L** *ἔκγονοι* **SL** *ἀπώκησαν* **O 13** *οἰκισάντων*] **coni.** *οἰκησάντων* **codd Lat 14** *ζ΄* **om. S** *ὅπως*] *πῶσ* **SL 16** *η΄*] *ζ΄* **S** *χαναναίων* **S 18** *θ΄*] *η΄* **S** *ἧττα*] *εἶτα* **O** *ἐπιστρατευσάντων αὐτοῖσ* **tr. SL 19** *ι΄*] *θ΄* **S** *ἐπιστρατεύσασ* **SL 20** *τοὺς*] *τούσ τε* **SL**

ια'. πῶς τὸ Σοδομιτῶν ἔθνος θεὸς κατεστρέψατο χολωθεὶς αὐτοῖς ἐφ' οἷς ἡμάρτανον.

ιβ'. περὶ Ἰσμαήλου τοῦ Ἀβράμου καὶ τῶν ἐγγόνων αὐτοῦ Ἀράβων.

ιγ'. περὶ Ἰσάκου, ὃς ἦν γνήσιος παῖς Ἀβράμου.

ιδ'. περὶ Σάρρας τῆς Ἀβράμου γυναικός, καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψεν.

ιε'. ὡς ἐκ Κατούρης Ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ τῶν Τρωγλοδυτῶν Ἀράβων ἔθνος ἐγεννήθη.

ις'. περὶ τῆς Ἀβράμου τελευτῆς.

ιζ'. περὶ τῆς Ἰσάκου παίδων Ἡσαῦ καὶ Ἰακώβου γενέσεως καὶ διατροφῆς.

ιη'. Ἰακώβου φυγὴ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν διὰ τὸν ἐκ τἀδελφοῦ φόβον, καὶ ὡς γήμας ἐκεῖ καὶ δώδεκα γεννήσας παῖδας πάλιν εἰς τὴν Χαναναίαν ἐπανῆλθεν.

ιθ'. ὡς Ἴσακος τελευτήσας ἐτάφη ἐν Νεβρῶνι.

περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ὡς Ἰώσηπος ͵γη', Ἑβραῖοι ͵αωοβ', Εὐσέβιος ͵γυνθ'.

Τοῖς τὰς ἱστορίας συγγράφειν βουλομένοις οὐ μίαν οὐδὲ τὴν αὐτὴν ὁρῶ τῆς σπουδῆς γινομένην αἰτίαν, ἀλλὰ πολλὰς καὶ πλεῖ-
2 *στον ἀλλήλων διαφερούσας. τινὲς μὲν γὰρ ἐπιδεικνύμενοι λόγων δεινότητα καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς θηρευόμενοι δόξαν ἐπὶ τοῦτο τῆς παιδείας τὸ μέρος ὁρμῶσιν, ἄλλοι δὲ χάριν ἐκείνοις φέροντες, περὶ ὧν τὴν ἀναγραφὴν εἶναι συμβέβηκε, τὸν εἰς αὐτὴν πόνον καὶ*
3 *παρὰ δύναμιν ὑπέστησαν· εἰσὶ δ' οἵτινες ἐβιάσθησαν ὑπ' αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἀνάγκης οἷς πραττομένοις παρέτυχον ταῦτα*

OSLLat

1 *ια'*] *ι'* OS *θεὸς*] *ὁ θεὸσ* SL *χωλωθεὶσ* S 3 *ιβ'*] *ια'* S *ἰσμαὴλ* O *Ἀβράμου*] *ἀβράμου παιδόσ* SL *ἐκγόνων* S 4 *ιγ'*] *ιβ'* OS *ἀβράμου παῖσ* tr. SL 5 *ιδ'*] *ιγ'* OS *sara* Lat 7 *ιε'*] *ιδ'* OS *Κατούρης*] *χετούρησ* SL *cethura* Lat *trogoditarum* Lat 8 *Ἀράβων*] *ἀβράμω* SL, om. Lat 9 *ις'*] *ιε'* S 10 *ιζ'*] *ις'* S *τῆς*] *τῶν* SLLat *παίδων*] *υἱῶν* SL *Ἡσαῦ*] *ἠσαύου* SL *γενέσεως*] *καὶ γενέσεωσ αὐτῶν* SLLat 11 *διατροφῆς*] *ἀνατροφῆσ* SL *conuersatione* (i. e. *ἀναστροφῆς*) Lat 12 *ιη'*] *ιζ'* S *Ἰακώβου*] *ἡ ἰακώβου* O *τἀδελφοῦ*, οῦ s. m. 2 S 13 *καὶ*] om. SL, nouum cap. incipiunt (*ιη'* S *ιθ'* L) OSL 15 *ιθ'*] *κ'* L *Ἴσακος*] *ὁ ἴσακοσ* S *ἴσακοσ* L *Νεβρῶνι*] *hebron* Lat 16 *περιέχει* — 17 *͵γυνθ'*] om. SLLat *περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ͵γωλγ* P, qui hinc incipit; *περιέχει χρόνον ἐτῶν ωλγ'* ad calcem huius libri E

OSPLELat

ἰωσήπου ἰουδαϊκῆσ ἀρχαιολογίασ βιβλίον πρῶτον praemittunt SPL *προοίμιον περὶ τῆσ ὅλησ πραγματείασ* praemittunt SL 18 **οὐ μίαν*] *οὐδεμίαν* O 20 **λόγων*] *sui sermonis* Lat 21 *θηρώμενοι* (*ρ* in ras. man. rec. S) SPLE 23 **τὸν*, *ο* ex *ω* P **αὐτὴν*] *ταύτην* SPL 24 **δὲ* P *αὐτῆσ τῶν πραγμάτων τῆσ* tr. SPL 25 *τῆς* om. E

γραφῇ δηλούσῃ περιλαβεῖν· πολλοὺς δὲ χρησίμων μέγεθος πραγ-
μάτων ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων προύτρεψε τὴν περὶ αὐτῶν ἱστορίαν εἰς
κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τῶν προειρημένων αἰτιῶν 4
αἱ τελευταῖαι δύο κἀμοὶ συμβεβήκασι· τὸν μὲν γὰρ πρὸς τοὺς
Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις γενόμενον καὶ τὰς ἐν αὐτῷ
πράξεις καὶ τὸ τέλος οἷον ἀπέβη πείρᾳ μαθὼν ἐβιάσθην ἐκδιη-
γήσασθαι διὰ τοὺς ἐν τῷ γράφειν λυμαινομένους τὴν ἀλήθειαν,
2. ταύτην δὲ τὴν ἐνεστῶσαν ἐγκεχείρισμαι πραγματείαν νομί- 5
ζων ἅπασι φανεῖσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἀξίαν σπουδῆς· μέλλει γὰρ
περιέξειν ἅπασαν τὴν παρ᾽ ἡμῖν ἀρχαιολογίαν καὶ διάταξιν τοῦ
πολιτεύματος ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεθηρμηνευμένην γραμμάτων. ἤδη 6
μὲν οὖν καὶ πρότερον διενοήθην, ὅτε τὸν πόλεμον συνέγραφον, δη-
λῶσαι τίνες ὄντες ἐξ ἀρχῆς Ἰουδαῖοι καὶ τίσι χρησάμενοι τύχαις
ὑφ᾽ οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὰ πρὸς εὐσέβειαν καὶ τὴν
ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς πόσους τε πολέμους ἐν μακροῖς πολεμήσαν-
τες χρόνοις εἰς τὸν τελευταῖον ἄκοντες πρὸς Ῥωμαίους κατέστησαν.
ἀλλ᾽ ἐπειδὴ μείζων ἦν ἡ τοῦδε τοῦ λόγου περιβολή, κατ᾽ αὐτὸν 7
ἐκεῖνον χωρίσας ταῖς ἰδίαις ἀρχαῖς αὐτοῦ καὶ τῷ τέλει τὴν γραφὴν
συνεμέτρησα· χρόνου δὲ προϊόντος, ὅπερ φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἅπτε-
σθαι διανοουμένοις, ὄκνος μοι καὶ μέλλησις ἐγίνετο τηλικαύτην
μετενεγκεῖν ὑπόθεσιν εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ ξένην διαλέκτου συν-
ήθειαν. ἦσαν δέ τινες, οἳ πόθῳ τῆς ἱστορίας ἐπ᾽ αὐτήν με πρού- 8
τρεπον, καὶ μάλιστα δὴ πάντων Ἐπαφρόδιτος ἀνὴρ ἅπασαν μὲν
ἰδέαν παιδείας ἠγαπηκώς, διαφερόντως δὲ χαίρων ἐμπειρίαις πραγ-
μάτων, ἅτε δὴ μεγάλοις μὲν αὐτὸς ὁμιλήσας πράγμασι καὶ τύχαις
πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δὲ θαυμαστὴν φύσεως ἐπιδειξάμενος ἰσχὺν

OSPLELat

1 δὲ] δὲ καὶ SPLE 2 *ἀγνοία· S προέτρεψε E *αὐτῶν, ω ex ο corr. m. 1 O 3 *ὀφέλειαν O 7 τὴν [ῆι] ἀλήθειαν [αι], s. m. 2 P τῇ ἀληθείᾳ E 8 *ἐγκεχείρισμαι] προεγκεχείρισμαι SPL 9 ἀξίαν] ἰδίαν E 10 διάταξιν] τὴν διάταξιν SPLE 11 μεθερμηνευομένην O μεθερμηνευμένην E 13 Ἰουδαῖοι] οἱ ἰουδαῖοι SLE 14 *οἵῳ] οἷ O εὐσέβειαν] τὴν εὐσέβειαν E 15 ἄσκησιν ἀρετῆς] τῆσ ἀρετῆσ ἄσκησιν E 17 ἐπειδὴ] ἐπεὶ SPLE ἦν om. O τοῦ om. O *καθ᾽ αὐτὸν (αὑ ex αὐ corr. P) SPL 18 χωρήσασ OE ἀρχαῖσ αὐτοῦ tr. E 20 *ὄκνοισ S¹ *μέλησισ O 21 *εἰς — συνήθειαν] *in usu extraneae quippe linguae et a nostra consuetudine peregrinae* Lat *ξένην] ξένησ SPL 22 *τινες om. Lat 24 *διαφερόντοσ O χαίρων] φέρων [δια] E *ἐμπειρίαις] *cognitione* Lat 26 *φύσεως ἐπιδειξάμενος] ἐπιδειξάμενοσ φύσεωσ ἀγαθῆσ SPL

9 *καὶ προαίρεσιν ἀρετῆς ἀμετακίνητον. τούτῳ δὴ πειθόμενος ὡς αἰεὶ*
τοῖς χρήσιμον ἢ καλόν τι πράττειν δυναμένοις συμφιλοκαλοῦντι καὶ
ἐμαυτὸν αἰσχυνόμενος, εἰ δόξαιμι ῥαθυμίᾳ πλέον ἢ τῷ περὶ τὰ
κάλλιστα χαίρειν πόνῳ, προθυμότερον ἐπερρώσθην, ἔτι κἀκεῖνα
πρὸς τοῖς εἰρημένοις λογισάμενος οὐ παρέργως, περί τε τῶν ἡμε-
τέρων προγόνων εἰ μεταδιδόναι τῶν τοιούτων ἤθελον, καὶ περὶ τῶν
Ἑλλήνων εἴ τινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν.
10 3. *Εὗρον τοίνυν, ὅτι Πτολεμαίων μὲν ὁ δεύτερος μάλιστα δὴ*
βασιλεὺς περὶ παιδείαν καὶ βιβλίων συναγωγὴν σπουδάσας ἐξαι-
ρέτως ἐφιλοτιμήθη τὸν ἡμέτερον νόμον καὶ τὴν κατ' αὐτὸν διάταξιν
11 *τῆς πολιτείας εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνὴν μεταβαλεῖν, ὁ δὲ τῶν παρ'*
ἡμῖν ἀρχιερέων οὐδενὸς ἀρετῇ δεύτερος Ἐλεάζαρος τῷ προειρημένῳ
βασιλεῖ ταύτης ἀπολαῦσαι τῆς ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησε πάντως
ἀντειπὼν ἄν, εἰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν τὸ μηδὲν ἔχειν τῶν καλῶν
12 *ἀπόρρητον. κἀμαυτῷ δὴ πρέπειν ἐνόμισα τὸ μὲν τοῦ ἀρχιερέως*
μιμήσασθαι μεγαλόψυχον, τῷ βασιλεῖ δὲ πολλοὺς ὁμοίως ὑπολαβεῖν
καὶ νῦν εἶναι φιλομαθεῖς· οὐδὲ γὰρ πᾶσαν ἐκεῖνος ἔφθη λαβεῖν
τὴν ἀναγραφήν, ἀλλὰ μόνα τὰ τοῦ νόμου παρέδοσαν οἱ πεμφθέν-
13 *τες ἐπὶ τὴν ἐξήγησιν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν· μυρία δ' ἐστὶ τὰ δη-*
λούμενα διὰ τῶν ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ πεντακισχιλίων ἐτῶν
ἱστορίας ἐν αὐτοῖς ἐμπεριειλημμένης, καὶ παντοῖαι μέν εἰσι παρά-
λογοι περιπέτειαι, πολλαὶ δὲ τύχαι πολέμων καὶ στρατηγῶν ἀν-
14 *δραγαθίαι καὶ πολιτευμάτων μεταβολαί. τὸ σύνολον δὲ μάλιστά*
τις ἂν ἐκ ταύτης μάθοι τῆς ἱστορίας ἐθελήσας αὐτὴν διελθεῖν, ὅτι
τοῖς μὲν θεοῦ γνώμῃ κατακολουθοῦσι καὶ τὰ καλῶς νομοθετηθέντα
μὴ τολμῶσι παραβαίνειν πάντα κατορθοῦται πέρα πίστεως καὶ

ROSPLELat

1 *ὡς αἰεὶ*] *ἀεὶ* SPLELat 3 *ἐμαῦτὸν* P 4 *κάλλιστα*] *καλὰ* E *κἀκεῖνο (ο* ex *ω* corr. P) SPL *illud* Lat 5 *οὐ παρέργως*] *οὐκὰλόγωσ, κὰλό* i. ras. E 6 *εἰ*] *οἳ* E 7 *εἴ*] *οἵ* E et ut uid. Lat 8 *δεύτεροσ βασιλεὺσ μάλιστα δὴ* tr. E 9 **παιδείαν, ει* ex *ι* corr. S 12 *ἀρετῇ*] *ἐπ' ἀρετῇ* E 13 **ἀπολαῦσαι*] *ut — priuaret* Lat 15 *καὶ ἐμαυτῷ* SPLE *τὸ μὲν τοῦ*] *τοῦ μὲν* SPLE 16 *μεγαλόψυχον*] *τὸ μεγαλόψυχον* SPLE **ὁμοίουσ* O 18 *ἀλλὰ*] *ἀλλ' αὐτὰ* SPLE 19 *δ'*] *δέ* E 21 *αὐτοῖς*] incipit R, cuius in 2 foliis primis margini posteriori superinducta est charta, quo factum est, ut uersuum litterae initiales aut finales non appareant *ἐμπεριειλημμένοισ* R *περιειλημμένησ* OE 22 **πολέμων*] *ciuitatum* Lat 24 *ἄν τισ* tr. E **ὅτι — 25 κατακολουθοῦσι*] *in qua etiam repperitur, quoniam eis qui uoluntatem propriam non secuntur* Lat 25 *μὲν τοῖσ* tr. E *θεοῦ γνώμῃ*] *συγγνώμη* R *συνγνώμη* O *νόμοισ* E 26 **παραβαίνειν*] *παραλαβεῖν* R *παριδεῖν* O *πέρα πίστεως*] *ad terminum fidei tendentia* Lat *πέρα*] *πέρατι* RO *πέρα καὶ* E

γέρας εὐδαιμονία πρόκειται παρὰ θεοῦ· καθ' ὅσον δ' ἂν ἀποστῶσι
τῆς τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πόριμα,
τρέπεται δὲ εἰς συμφορὰς ἀνηκέστους ὅ τι ποτ' ἂν ὡς ἀγαθὸν
δρᾶν σπουδάσωσιν. ἤδη τοίνυν τοὺς ἐντευξομένους τοῖς βιβλίοις 15
παρακαλῶ τὴν γνώμην θεῷ προσανέχειν καὶ δοκιμάζειν τὸν ἡμέτερον
νομοθέτην, εἰ τήν τε φύσιν ἀξίως αὐτοῦ κατενόησε καὶ τῇ δυνάμει
πρεπούσας ἀεὶ τὰς πράξεις ἀνατέθεικε πάσης καθαρὸν τὸν περὶ
αὐτοῦ φυλάξας λόγον τῆς παρ' ἄλλοις ἀσχήμονος μυθολογίας· καί- 16
τοι γε ὅσον ἐπὶ μήκει χρόνου καὶ παλαιότητι πολλὴν εἶχεν ἄδειαν
ψευδῶν πλασμάτων· γέγονε γὰρ πρὸ ἐτῶν δισχιλίων, ἐφ' ὅσον
πλῆθος αἰῶνος οὐδ' αὐτῶν οἱ ποιηταὶ τὰς γενέσεις τῶν θεῶν,
μήτι γε τὰς τῶν ἀνθρώπων πράξεις ἢ τοὺς νόμους ἀνενεγκεῖν ἐτόλ-
μησαν. τὰ μὲν οὖν ἀκριβῆ τῶν ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς προϊὼν ὁ λόγος 17
κατὰ τὴν οἰκείαν τάξιν σημανεῖ· τοῦτο γὰρ διὰ ταύτης ποιήσειν
τῆς πραγματείας ἐπηγγειλάμην οὐδὲν προσθεὶς οὐδ' αὖ παραλιπών.

4. Ἐπειδὴ δὲ πάντα σχεδὸν ἐκ τῆς τοῦ νομοθέτου σοφίας ἡμῖν 18
ἀνήρτηται Μωυσέος, ἀνάγκη μοι βραχέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν,
ὅπως μή τινες τῶν ἀναγνωσομένων διαπορῶσι, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος
περὶ νόμων καὶ πράξεων ἔχων τὴν ἀναγραφὴν ἐπὶ τοσοῦτον φυσιο-
λογίας κεκοινώνηκεν. ἰστέον οὖν, ὅτι πάντων ἐκεῖνος ἀναγκαιότατον 19
ἡγήσατο τῷ καὶ τὸν ἑαυτοῦ μέλλοντι βίον οἰκονομήσειν καλῶς καὶ τοῖς
ἄλλοις νομοθετεῖν θεοῦ πρῶτον φύσιν κατανοῆσαι καὶ τῶν ἔργων
τῶν ἐκείνου θεατὴν τῷ νῷ γενόμενον οὕτως παράδειγμα τὸ πάντων
ἄριστον μιμεῖσθαι καθ' ὅσον οἷόν τε καὶ πειρᾶσθαι κατακολουθεῖν.
οὔτε γὰρ αὐτῷ ποτ' ἂν γενέσθαι νοῦν ἀγαθὸν τῷ νομοθέτῃ ταύτης 20

ROSPLELat

1 *γέρας εὐδαιμονία] *honoris felicitas* Lat *εὐδαιμονίασ SPL *προὔκειται R *δὲ SPL *ἂν om. O 2 ἀκριβῶσ O ἀκριβῶν E *πόρημα R[1] 3 δ' SPLE *ἀνειχέστουσ L 4 *ἐντευξομένους] ἐντεξημένουσ R 5 παρακαλῶ τοῖσ βιβλίοισ tr. E *βιβλίοισ, ί ex corr. P 6 *εἰ] εἰ·, eras. uid. σ S τήν τε] τε τὴν E 7 ἀνατέθηκε P ἀνέθηκε E 8 *λόγων S[1]

*ἄλλοις, ο ex η corr. uid. P ἄλλησ[οισ] L 9 *εἶχεν] ἔχων L *potuisset* Lat 10 *ψευδῶν, ψ ex σπ corr. man. rec. O *πλασμάτων] πραγμάτων P πραγμάτων πλασμάτων S πραγμάτων[γρ] πλασμάτων L 12 μή τοι γε ROE τῶν om. E 14 *σημάνει R σημάνη O 16 πάντα] τὰ πάντα SPLE, in R non apparet 17 *μωϋσέωσ SPL μοι] μοι ἄρα E 18 *ὅπως] ὅπωσ ἂν SPL

διαπορῶσιν OS[1]P[1]E 19 περὶ νόμων] περὶ λόγων RELat παραλόγων O

*καὶ om. O 21 τῷ] τὸ ROE μέλλοντι βίον] βίον μέλλοντα RO μέλλοντα βίον E οἰκοδομήσειν RO 22 *πρῶτον θεοῦ tr. SPL 23 οὕτω LE οὕτως ὡς coni. 24 *καθ' ὅσον οἷόν τε καί] *et quantum uirtus esset* Lat

25 *ποτ'] τότ' S[1] (corr. man. rec.) *νοῦν] ἢ οὐκ R οὐδὲν O

*ἀπολειπομένῳ τῆς θέας, οὔτε τῶν γραφησομένων εἰς ἀρετῆς λόγον
οὐδὲν ἀποβήσεσθαι τοῖς λαβοῦσιν, εἰ μὴ πρὸ παντὸς ἄλλου διδα-
χθεῖεν, ὅτι πάντων πατήρ τε καὶ δεσπότης ὁ θεὸς ὢν καὶ πάντα
ἐπιβλέπων τοῖς μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοὺς
21 ἔξω δὲ βαίνοντας ἀρετῆς μεγάλαις περιβάλλει συμφοραῖς. τοῦτο
δὴ παιδεῦσαι βουληθεὶς Μωυσῆς τὸ παίδευμα τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας
τῆς τῶν νόμων θέσεως οὐκ ἀπὸ συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλή-
λους δικαίων ἤρξατο τοῖς ἄλλοις παραπλησίως, ἀλλ' ἐπὶ τὸν θεὸν
καὶ τὴν τοῦ κόσμου κατασκευὴν τὰς γνώμας αὐτῶν ἀναγαγὼν καὶ
πείσας, ὅτι τῶν ἐπὶ γῆς ἔργων τοῦ θεοῦ κάλλιστόν ἐσμεν ἄνθρωποι,
ὅτε πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἔσχεν ὑπακούοντας, ῥᾳδίως ἤδη περὶ πάν-
22 των ἔπειθεν. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις ἐξακολου-
θήσαντες τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων εἰς τοὺς θεοὺς τῷ λόγῳ
τὴν αἰσχύνην μετέθεσαν καὶ πολλὴν ὑποτίμησιν τοῖς πονηροῖς
23 ἔδωκαν· ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραιφνῆ τὴν ἀρετὴν ἔχοντα τὸν
θεὸν ἀποφήνας ᾠήθη δεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνης πειρᾶσθαι
μεταλαμβάνειν καὶ τοὺς μὴ ταῦτα φρονοῦντας μηδὲ μὴν πιστεύον-
24 τας ἀπαραιτήτως ἐκόλασε. πρὸς ταύτην οὖν τὴν ὑπόθεσιν ποιεῖ-
σθαι τὴν ἐξέτασιν τοὺς ἀναγνωσομένους παρακαλῶ· φανεῖται γὰρ
σκοπουμένοις οὕτως οὐδὲν οὔτ' ἄλογον αὐτοῖς οὔτε πρὸς τὴν με-
γαλειότητα τοῦ θεοῦ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἀνάρμοστον· πάντα
γὰρ τῇ τῶν ὅλων φύσει σύμφωνον ἔχει τὴν διάθεσιν, τὰ μὲν αἰνιτ-
τομένου τοῦ νομοθέτου δεξιῶς, τὰ δ' ἀλληγοροῦντος μετὰ σεμνότη-
τος, ὅσα δ' ἐξ εὐθείας λέγεσθαι συνέφερε, ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντος.
25 τοῖς μέντοι βουλομένοις καὶ τὰς αἰτίας ἑκάστου σκοπεῖν πολλὴ
γένοιτ' ἂν ἡ θεωρία καὶ λίαν φιλόσοφος, ἣν ἐγὼ νῦν μὲν ὑπερ-
βάλλομαι, θεοῦ δὲ διδόντος ἡμῖν χρόνον πειράσομαι μετὰ ταύτην
26 γράψαι τὴν πραγματείαν. τρέψομαι δὲ ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν ἤδη τῶν
πραγμάτων μνησθεὶς πρότερον ὧν περὶ τῆς τοῦ κόσμου κατασκευῆς*

ROSPLELat

1 **ἀπολιπομένω* O 2 *ἄλλου*] *ἑτέρου* SPLE 3 **πάντων*] *ὁ πάντων* O **ὁ θεὸς ὢν* om. O 5 *ἐπιβάλλει* E 6 **μωϋσῆσ βουληθεὶσ* tr. SPL 10 *κάλλιστον*] *τὸ κάλλιστον* SPLE **ἄνθρωποι*] *οἱ ἄνθρωποι* O 11 **περὶ πάντων*] *de rebus reliquis* Lat 12 *ἐπακολουθήσαντεσ* E 14 *μετέθησαν* E *ὑποτίμησιν*] *ἐπίτασιν εἰσ κακίαν* E *peccandi licentiam* Lat 15 *δὲ* SPLE 16 **ἀποφήνασ* P 17 *μὴν* om. SPLE 19 **ἀναγνωσομένους*] *ἀναγινωσκομένουσ* O, in R latent quae inter *ἀνα* et *μένους* sunt, probabile est fuisse *ἀναγνωσομένουσ* 20 **οὔτε* RSPL 23 *δὲ* LE 24 *δὲ* E et ut uid. P[1] **συνέφερεν* OS[1]P[1] **ταῦτα*] *αὐτὰ* O, in R latet 25 *τὰς αἰτίας ἑκάστου*] *τὰσ αἰτίασ ἑκάστων* E *causas rerum singulas* Lat 26 **ὑπερβαλοῦμαι* ed. pr. 27 **διδόντωσ* R[1]

εἶπε Μωυσῆς· ταῦτα δ' ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις εὗρον ἀναγεγραμ-
μένα. ἔχει δὲ οὕτως·
I. 1. Ἐν ἀρχῇ ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ταύ- 27
της δ' ὑπ' ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν κρυπτομένης σκότει,
πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν ἐπιθέοντος, γενέσθαι φῶς ἐκέλευσεν
ὁ θεός. καὶ γενομένου τούτου κατανοήσας τὴν ὅλην ὕλην διεχώρισε 28
τό τε φῶς καὶ τὸ σκότος καὶ τῷ μὲν ὄνομα ἔθετο νύκτα, τὸ δὲ
ἡμέραν ἐκάλεσεν ἑσπέραν τε καὶ ὄρθρον τὴν ἀρχὴν τοῦ φωτὸς καὶ
τὴν ἀνάπαυσιν προσαγορεύσας. καὶ αὕτη μὲν ἂν εἴη πρώτη ἡμέρα, 29
Μωυσῆς δ' αὐτὴν μίαν εἶπε· τὴν δὲ αἰτίαν ἱκανὸς μέν εἰμι ἀπο-
δοῦναι καὶ νῦν, ἐπεὶ δ' ὑπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν πάντων ἰδίᾳ
συγγραψάμενος παραδώσειν, εἰς τότε καὶ τὴν περὶ αὐτῆς ἑρμηνείαν
ἀναβάλλομαι. μετὰ δὴ τοῦτο τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν τὸν οὐρανὸν 30
τοῖς ὅλοις ἐπιτίθησιν, ὅτ' αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων διακρίνας κατ'
αὐτὸν ἠξίωσε τετάχθαι, κρύσταλλόν τε περιπήξας αὐτῷ καὶ νότιον
αὐτὸν καὶ ὑετώδη πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν δρόσων ὠφέλειαν ἁρμοδίως
τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ δὲ τρίτῃ ἵστησι τὴν γῆν ἀναχέας περὶ 31
αὐτὴν τὴν θάλασσαν· κατ' αὐτὴν δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν εὐθὺς φυτά
τε καὶ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλε. τῇ τετάρτῃ δὲ διακοσμεῖ τὸν
οὐρανὸν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄστροις κινήσεις αὐτοῖς
ἐπιστείλας καὶ δρόμους, οἷς ἂν αἱ τῶν ὡρῶν περιφοραὶ σημαίνοιντο.
πέμπτῃ ἡμέρᾳ ζῷά τε κατ' αὐτὴν νηκτὰ καὶ μετάρσια τὰ μὲν κατὰ 32
βάθους τὰ δὲ δι' ἀέρος ἀνῆκε συνδησάμενος αὐτὰ κοινωνίᾳ καὶ
μίξει γονῆς ἕνεκα καὶ τοῦ συναύξεσθαι καὶ πλεονάζειν αὐτῶν τὴν
φύσιν. τῇ δὲ ἕκτῃ ἡμέρᾳ δημιουργεῖ τὸ τῶν τετραπόδων γένος

§ 27 = Gen. I 1.

ROSPLELatZonaras I p. 17 sq. ed. Bonn.

3 φλαυίου ἰωσήπου ἰουδαϊκῆσ ἀρχαιολογίασ λόγοσ α' praemittit E 4 κρυ-πτομένης] καλυπτομένησ EZon 5 *πνεύματος] *spiritus dei* Lat 6 *διεχώρησε ῡ R^1OP^1 διεχώρησεν S^1 7 *τῷ] τὸ S^1 9 πρώτη] ἡ πρώτη SPL 10 μωσῆσ O δὲ] δ' SPL, in R latet ἱκανῶσ R 11 αἰτιολογίαν] ἀπολογίαν O, in R latet ἁπάντων SPL 12 ἀποδώσειν O 13 ἀναβαλλοῦμαι (ῦ i. ras. S, β i. ras. P) S^1P^1 ἀναβαλοῦμαι S^2P^2L 14 ἐπιτίθησι E *αὐτὸν, υ ex ν corr. P καθ' αὐτὸν SPLE 15 *κρύσταλλόν] κρύσταλόν O, in R latet *αὐτῷ, ῷ ex ὸν corr. R 16 *αὐτὸν om. O *ἁρμονίωσ ROSP 19 ante γῆθεν ras. 1 litt. O δὲ τετάρτῃ tr. OE 20 *αὐτοῖς] αὐτοὺσ O 21 ἐπι-στείλας] ἐπιτείλασ S^1P^1E αἱ] καὶ E σημαίνοιντο] φανεραὶ σημαίνοιντο SPLE *manifesta designarentur* Lat 22 πέμπτῃ] πέμπτῃ δ' SPLE τε] μὲν RO 23 βάθους] βυθοῦ SPL βάθοσ E 24 *συναύξασθαι R

ἄρρεν τε καὶ θῆλυ ποιήσας· ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔπλασε.
33 *καὶ τὸν κόσμον ἓξ ταῖς πάσαις ἡμέραις Μωυσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν
αὐτῷ φησι γενέσθαι, τῇ δὲ ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι καὶ λαβεῖν ἀπὸ
τῶν ἔργων ἐκεχειρίαν, ὅθεν καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἀπὸ τῶν πόνων κατὰ
ταύτην ἄγομεν τὴν ἡμέραν προσαγορεύοντες αὐτὴν σάββατα· δηλοῖ
δὲ ἀνάπαυσιν κατὰ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον τοὔνομα.*
34 2. *Καὶ δὴ καὶ φυσιολογεῖν Μωυσῆς μετὰ τὴν ἑβδόμην ἤρξατο
περὶ τῆς τἀνθρώπου κατασκευῆς λέγων οὕτως· ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν
ἄνθρωπον χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς λαβών, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ καὶ
ψυχήν. ὁ δ' ἄνθρωπος οὗτος Ἄδαμος ἐκλήθη· σημαίνει δὲ τοῦτο
κατὰ γλῶτταν τὴν Ἑβραίων πυρρόν, ἐπειδήπερ ἀπὸ τῆς πυρρᾶς
γῆς φυραθείσης ἐγεγόνει· τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ παρθένος γῆ καὶ*
35 *ἀληθινή. παρίστησι δὲ ὁ θεὸς τῷ Ἀδάμῳ κατὰ γένη τὰ ζῷα θῆλύ
τε καὶ ἄρρεν ἀποδειξάμενος καὶ τούτοις ὀνόματα τίθησιν, οἷς ἔτι
καὶ νῦν καλοῦνται. βλέπων δὲ τὸν Ἄδαμον οὐκ ἔχοντα κοινωνίαν
πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συνδιαίτησιν, οὐδὲ γὰρ ἦν, ξενιζόμενον δ' ἐπὶ
τοῖς ἄλλοις ζῴοις οὕτως ἔχουσι, μίαν αὐτοῦ κοιμωμένου πλευρὰν*
36 *ἐξελὼν ἐξ αὐτῆς ἔπλασε γυναῖκα. καὶ ὁ Ἄδαμος προσαχθεῖσαν
αὐτὴν ἐγνώρισεν ἐξ αὐτοῦ γενομένην. ἔσσα δὲ καθ' Ἑβραίων διάλεκτον καλεῖται γυνή, τὸ δ' ἐκείνης ὄνομα τῆς γυναικὸς Εὕα ἦν·
σημαίνει δὲ τοῦτο πάντων μητέρα.*
37 3. *Φησὶ δὲ τὸν θεὸν καὶ παράδεισον πρὸς τὴν ἀνατολὴν καταφυτεῦσαι παντοίῳ τεθηλότα φυτῷ· ἐν τούτοις δ' εἶναι καὶ τῆς
ζωῆς τὸ φυτὸν καὶ ἄλλο τὸ τῆς φρονήσεως, ᾧ διεγινώσκετο τί εἴη*
38 *τὸ ἀγαθὸν καὶ τί τὸ κακόν. εἰς τοῦτον δὲ τὸν κῆπον εἰσαγαγόντα*

---

§ 32 = Gen. I 27; § 35 = Gen. II 19; § 37 = Gen. II 8.

ROSPLELatZonaras I p. 21 sq. Michael Glycas p. 194 5 Bonn.
2 **ἓξ*] *ἐν ἓξ* SPLZon 3 **καὶ λαβεῖν* — 10 *ἀπὸ τῶν* om. O 5 *ἡμέραν*] *ἡμέραν ἀπραξίαν* O **σάββατα*] *σάββατον* OZon *sabbatum* Lat 6 **Ἑβραίων*] *τῶν ἑβραίων* O *τὸ ὄνομα* R(?)SPLE 7 i. marg. *β'* R 8 *τἀνθρώπου*] *ἀνθρώπου* O *τοῦ ἀνθρώπου* LE 10 *Ἄδαμος*] *ἄδαμοσ* (*ἢ ἀδάμησ* supra) E **σημένει* R[1] 11 *γλῶτταν*] *τὴν γλῶτταν* E *πυρρόν*] ROEZon *πυρρόσ* SPL *rubeus* Lat 12 **γῆσ*, *γ* ex *τ* corr. S *τῆσ* L 13 *Ἀδάμῳ*] *adae* Lat **τὰ* om. P *θήλεά τε καὶ ἄρρενα* SPL 14 *ἐπιδειξάμενοσ* O 16 *οὐδὲ* — *ξενιζόμενον*] *cum utique non esset delectatus* Lat 18 *γυναῖκα*] *τὴν γυναῖκα* SPLEZon **προσαχθεῖσαν*, *εῖ* in ras. man. rec. S *προαχθεῖσαν* O 19 *αὐτοῦ* ROP *ἑαυτοῦ* SLEZon *ἔσσα*] *εσέα* R *εὑέα* SPLEZon *issa* Lat *καθ'*] *κατὰ* SPL 20 **εὑέα* P *εὖα* L 21 **δὲ*] *δὴ* R(?)P, om. O[1] *πάντων*] *πάντων τῶν ζώντων* SPLELat 23 **παντοίων* S[1]P[1]L *τεθηλότι* E **φυτῶν* S[1]P[1]L **ἐν τούτοις*] *in hoc* Lat 24 *ᾧ*] *ᾧ* SPLE **τί*] *τί τε* SPL *εἴη* om. E 25 **τί* om. L *δὲ*] *τε* SPLLat

*τόν τε Ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα κελεῦσαι τῶν φυτῶν ἐπιμελεῖ-
σθαι. ἄρδεται δ' οὗτος ὁ κῆπος ὑπὸ ἑνὸς ποταμοῦ πᾶσαν ἐν κύκλῳ
τὴν γῆν περιρρέοντος, ὃς εἰς τέσσαρα μέρη σχίζεται. καὶ Φεισὼν
μέν, σημαίνει δὲ πληθὺν τοὔνομα, ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν φερόμενος ἐκδί-
δωσιν εἰς τὸ πέλαγος ὑφ' Ἑλλήνων Γάγγης λεγόμενος, Εὐφράτης* 39
*δὲ καὶ Τίγρις ἐπὶ τὴν Ἐρυθρὰν ἀπίασι θάλασσαν· καλεῖται δὲ ὁ
μὲν Εὐφράτης Φοράς, σημαίνει δὲ ἤτοι σκεδασμὸν ἢ ἄνθος, Τίγρις
δὲ Διγλάθ, ἐξ οὗ φράζεται τὸ μετὰ στενότητος ὀξύ· Γηὼν δὲ διὰ
τῆς Αἰγύπτου ῥέων δηλοῖ τὸν ἀπὸ τῆς ἐναντίας ἀναδιδόμενον ἡμῖν,
ὃν δὴ Νεῖλον Ἕλληνες προσαγορεύουσιν.*

4. *Ὁ δὴ τοίνυν θεὸς τὸν Ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα τῶν μὲν* 40
*ἄλλων φυτῶν ἐκέλευε γεύεσθαι, τοῦ δὲ τῆς φρονήσεως ἀπέχεσθαι,
προειπὼν ἁψαμένοις ἀπ' αὐτοῦ ὄλεθρον γενησόμενον. ὁμοφωνούν-* 41
*των δὲ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῶν ζῴων ἁπάντων ὄφις συνδιαιτώμενος
τῷ τε Ἀδάμῳ καὶ τῇ γυναικὶ φθονερῶς μὲν εἶχεν ἐφ' οἷς αὐτοὺς
εὐδαιμονήσειν ᾤετο πεπεισμένους τοῖς τοῦ θεοῦ παραγγέλμασιν,
οἰόμενος δὲ συμφορᾷ περιπεσεῖσθαι παρακούσαντας ἀναπείθει κα-* 42
*κοήθως τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ τῆς φρονήσεως ἐν αὐτῷ
λέγων εἶναι τήν τε τἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ διάγνωσιν, ἧς γενομένης
αὐτοῖς μακάριον καὶ μηδὲν ἀπολείποντα τοῦ θείου διάξειν βίον.
καὶ παρακρούεται μὲν οὕτω τὴν γυναῖκα τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ κα-* 43
*ταφρονῆσαι· γευσαμένη δὲ τοῦ φυτοῦ καὶ ἡσθεῖσα τῷ ἐδέσματι καὶ
τὸν Ἄδαμον ἀνέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. καὶ συνιέσαν τε αὐτῶν* 44
*ἤδη γεγυμνωμένων καὶ τὴν αἰσχύνην ὕπαιθρον ἔχοντες σκέπην αὐ-
τοῖς ἐπενόουν· τὸ γὰρ φυτὸν ὀξύτητος καὶ διανοίας ὑπῆρχε. φύλ-
λοις οὖν ἑαυτοὺς συκῆς ἐσκέπασαν καὶ ταῦτα πρὸ τῆς αἰδοῦς προ-
βαλόμενοι μᾶλλον ἐδόκουν εὐδαιμονεῖν ὡς ὧν πρότερον ἐσπάνιζον*

§ 38 = Gen. II 10; § 41 = Gen. III 1.

ROSPLELatZonaras I p. 21 sqq. Eusebius onomast. p. 297, 32 Lagarde

3 **περριρέοντοσ* P 4 *τὸ ὄνομα* E 5 **Γάγγης*] *geta* Lat 6—8 excerpsit Eusebius *Τίγρις*] *τίγρησ* (*η* in *ϊ* corr. R) RP²E 7 *Φοράς*] *φορὰ* (*α* i. ras. 1 litt. P) SPLEZon *foras* Lat *τίγρησ* S¹PE 8 **διὰ τῆς*] *διὰ γῆσ* RO 9 *δηλοῖ τὸν*] RSPLELatZon *δηλοῖ δὲ τὸ* O *ἐναντίας*] *ἀνατολῆσ* SPLE LatZon 11 i. marg. *II* Lat *Ὁ* om. rubricator R 12 **ἐκέλευσε* O **ἀπέ·χεσθαι* (eras. *σ*) S 13 *ἀπ'*] *ἐξ* SPL **ὁμοφωνούντων*] *ὁμοφωνούντων*, *φω* ex *φρο* corr. P *concordarent* Lat 14 *ἐκεῖνου* P¹ **ὄφις*] *ὁ ὄφισ* SPL

16 **εὐδαιμονίσειν* O *πεπεισμένοισ* R 19 *τε* om. O *τοῦ ἀγαθοῦ* RSPL 20 *ἀπολιπόντα* R *ἀπολίποντα* O *τοῦ θείου*] *diuinae cognitionis* Lat

23 *Ἄδαμον*] *adae* Lat *ἀδὰμ* E **συνίεσαν*, *σ* (post *ε*) in ras. 2 litt. P *αὐτῶν* RO *ἑαυτῶν* SPLE 24 **γεγυμνομένων* R *αὐτοῖς*] *αὐτοῖσ* RS¹P¹ *ἑαυτοῖσ* P²E 25 **φύλλων* O 26 **ἑαυτοῖσ* R¹O *πρὸ* om. E *προβαλόμενοι*] S² *προβαλλόμενοι* ROS¹PLE 27 *ὡς ὧν*] E *ὅσον* RO *ὅσων* SPL *in his quae* Lat

45 εὑρόντες. τοῦ θεοῦ δ' εἰς τὸν κῆπον ἐλθόντος ὁ μὲν Ἄδαμος πρό-
τερον εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ φοιτῶν συνειδὼς αὑτῷ τὴν ἀδικίαν ὑπεχώ-
ρει, τὸν δὲ θεὸν ἐξένιζε τὸ πραττόμενον καὶ τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνετο,
δι' ἣν πρότερον ἡδόμενος τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ νῦν φεύγει ταύτην
46 καὶ περιίσταται. τοῦ δὲ μηδὲν φθεγγομένου διὰ τὸ συγγινώσκειν
ἑαυτῷ παραβάντι τὴν τοῦ θεοῦ πρόσταξιν „ἀλλ' ἐμοὶ μέν, εἶπεν ὁ
θεός, ἔγνωστο περὶ ὑμῶν, ὅπως βίον εὐδαίμονα καὶ κακοῦ παντὸς
ἀπαθῆ βιώσετε μηδεμιᾷ ξαινόμενοι τὴν ψυχὴν φροντίδι, πάντων
δ' ὑμῖν αὐτομάτων ὅσα πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ ἡδονὴν συντελεῖ κατὰ
τὴν ἐμὴν ἀνιόντων πρόνοιαν χωρὶς ὑμετέρου πόνου καὶ ταλαιπω-
ρίας, ὧν παρόντων γῆράς τε θᾶττον οὐκ ἂν ἐπέλθοι καὶ τὸ ζῆν
47 ὑμῖν μακρὸν γένοιτο. νῦν δ' εἰς ταύτην μου τὴν γνώμην ἐνύβρισας
παρακούσας τῶν ἐμῶν ἐντολῶν· οὐ γὰρ ἐπ' ἀρετῇ τὴν σιωπὴν ἄγεις,
48 ἀλλ' ἐπὶ συνειδότι πονηρῷ.“ Ἄδαμος δὲ παρῃτεῖτο τῆς ἁμαρτίας
αὑτὸν καὶ παρεκάλει τὸν θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ τὴν γυναῖκα
τοῦ γεγονότος αἰτιώμενος καὶ λέγων ὑπ' αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς ἁμαρ-
49 τεῖν, ἡ δ' αὖ κατηγόρει τοῦ ὄφεως. ὁ δὲ θεὸς ἥττονα γυναικείας
συμβουλίας αὐτὸν γενόμενον ὑπετίθει τιμωρίᾳ, τὴν γῆν οὐκέτι μὲν
οὐδὲν αὐτοῖς ἀναδώσειν αὐτομάτως εἰπών, πονοῦσι δὲ καὶ τοῖς
ἔργοις τριβομένοις τὰ μὲν παρέξειν, τῶν δ' οὐκ ἀξιώσειν. Εὔαν
δὲ τοκετοῖς καὶ ταῖς ἐξ ὠδίνων ἀλγηδόσιν ἐκόλαζεν, ὅτι τὸν Ἄδα-
μον οἷς αὐτὴν ὁ ὄφις ἐξηπάτησε τούτοις παρακρουσαμένη συμφο-
50 ραῖς περιέβαλεν. ἀφείλετο δὲ καὶ τὸν ὄφιν τὴν φωνὴν ὀργισθεὶς
ἐπὶ τῇ κακοηθείᾳ τῇ πρὸς τὸν Ἄδαμον καὶ ἰὸν ἐντίθησιν ὑπὸ τὴν
γλῶτταν αὐτῷ πολέμιον ἀποδείξας ἀνθρώποις καὶ ὑποθέμενος κατὰ

§ 45 = Gen. III 8.

ROSPLELatZonaras I p. 23.

1 θεοῦ, θ i. ras. S θεοῦ δ'] δὲ θεοῦ E 2 φοιτῶν] *ne — ueniret* (h. e. φοιτᾶν) Lat αὐτῷ] αὐτῶ RO^{1}L ἑαυτῶ SP 5 *τὸ s. m. 2 P 6 ἑαυτῶ, ῶ ex ὸν corr. R αὐτῶ L πρόσταξιν] ἐντολὴν καὶ πρόσταξιν L 8 βιώσητε (ητ i. ras. P) S^{2}PL^{2}E τῆ ψυχῆ R 9 *ὑμῶν RO 11 οὐκ om. RSPLELat *ἐπέλθη S • • •|πέλθοι, plures una litt. euan. uid. R 12 ὑμῖν μακρὸν] οὐ μακρὸν (ὸ ex ὰ corr. S) ὑμῖν SPELat οὐ μακρὸν ἡμῖν L *ἐνύβρισασ, ι ex η corr. R 14 *παρητείτω (η in ras. S) S^{1}P^1 15 αὐτὸν (ὸν ex οῦ aut ῶν corr. R) ROP^{1}L ἑαυτὸν E 16 ἁμαρτάνειν RO 17 *κατηγορεῖ L^1 γυναικίασ R συμβουλῆσ SPL 19 οὐδὲν] om. O οὐδὲ E αὐτοῖς] αὐτοῖσ τῶν ἑαυτῆσ SP νῦν τοῖσ τῶν ἑαυτῆσ L αὐτόματα E 20 *τὰ μὲν] τριβόλουσ μὲν L 22 ὁ om. RO παρακρουσαμένησ L 23 *ἀφείλατο L 25 καὶ ὑποθέμενος — p. 13, 3 ἐσομένης] *praecepitque ut mulier eius capiti plagas inferret, ille uero iacens hominibus esset aduersus et interitum facilem eis pro uindicta portaret* Lat

τῆς κεφαλῆς φέρειν τὰς πληγάς, ὡς ἐν ἐκείνῃ τοῦ τε κακοῦ τοῦ πρὸς
ἀνθρώπους κειμένου καὶ τῆς τελευτῆς ῥᾴστης τοῖς ἀμυνομένοις
ἐσομένης, ποδῶν τε αὐτὸν ἀποστερήσας σύρεσθαι κατὰ τῆς γῆς
ἰλυσπώμενον ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν θεὸς ταῦτα προστάξας αὐτοῖς 51
πάσχειν μετοικίζει τὸν Ἄδαμον καὶ τὴν Εὔαν ἐκ τοῦ κήπου εἰς
ἕτερον χωρίον.

II. 1. Γίνονται δὲ αὐτοῖς παῖδες ἄρρενες δύο· προσηγορεύετο 52
δὲ αὐτῶν ὁ μὲν πρῶτος Κάις, κτίσιν δὲ σημαίνει τοῦτο μεθερμη-
νευόμενον τοὔνομα, Ἄβελος δὲ ὁ δεύτερος, σημαίνει δὲ οὐθὲν τοῦτο·
γίνονται δὲ αὐτοῖς καὶ θυγατέρες. οἱ μὲν οὖν ἀδελφοὶ διαφόροις 53
ἔχαιρον ἐπιτηδεύμασιν· Ἄβελος μὲν γὰρ ὁ νεώτερος δικαιοσύνης
ἐπεμελεῖτο καὶ πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πραττομένοις παρεῖναι τὸν
θεὸν νομίζων ἀρετῆς προενόει, ποιμενικὸς δ' ἦν ὁ βίος αὐτῷ· Κάις
δὲ τά τε ἄλλα πονηρότατος ἦν καὶ πρὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ἀπο-
βλέπων γῆν τε ἀροῦν ἐπενόησε πρῶτος καὶ κτείνει δὲ τὸν ἀδελφὸν
ἐκ τοιαύτης αἰτίας· θῦσαι τῷ θεῷ δόξαν αὐτοῖς ὁ μὲν Κάις τοὺς 54
ἀπὸ τῆς γεωργίας καὶ φυτῶν καρποὺς ἐπήνεγκεν, Ἄβελος δὲ γάλα
καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν βοσκημάτων. ὁ δὲ θεὸς ταύτῃ μᾶλλον
ἥδεται τῇ θυσίᾳ τοῖς αὐτομάτοις καὶ κατὰ φύσιν γεγονόσι τιμώ-
μενος, ἀλλ' οὐχὶ τοῖς κατ' ἐπίνοιαν ἀνθρώπου πλεονέκτου βίᾳ πε-
φυκόσιν. ἔνθεν ὁ Κάις παροξυνθεὶς ἐπὶ τῷ προτετιμῆσθαι τὸν 55
Ἄβελον ὑπὸ τοῦ θεοῦ κτείνει τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ
ποιήσας ἀφανῆ λήσειν ὑπέλαβεν. ὁ δὲ θεὸς συνεὶς τὸ ἔργον ἧκε
πρὸς τὸν Κάιν περὶ τἀδελφοῦ πυνθανόμενος, ποῖ ποτ' εἴη· πολ-

§ 50 = Gen. III 14.

ROSPLELatZonaras I p. 23 sq. Michael Glycas p. 198, 1 ExcPeiresc.

1 ἐν ἐκείνῃ] ἐκείνησ R ἐξ ἐκείνησ O 3 *αὐτὸν] αὐτῶν O αὐτῷ ex corr. L τῆς om. L 4 ἰλυσπώμενον P² ἰλυσσόμενον O πεποίηκε E ταῦτα] τοιαῦτα O 7 incip. ExcPeir *δ' P *ἄρσενεσ Exc προσηγορεύετο — 10 αὐτοῖς om. Exc 8 δ' SPL αὐτῷ L πρῶτος] πρότεροσ E κτίσιν] κτίσην S¹P¹ κτῆσιν LEZon *possessionem* Lat τοῦτο σημαίνει tr. L 9 τὸ ὄνομα RSPLE οὐθὲν] πένθοσ SPLEZon *nihil* Lat; in R οὐ apparet, cetera latent sub charta, quae margini posteriori obducta est; sequens uersus a τοῦτο incipit 10 δ' SP 11 ἔχαιρον] ἐχρῶντο P νεώτατοσ Exc 12 παρῆναι R 13 προενόει] προέβη RO προενοεῖτο P² δὲ O αὐτῷ] αὐτ** R *cuius* Lat 15 ἐπενόησε:, ε (post π) in ras. m. 2 S δὲ om SPLEExc 16 ἐξ αἰτίασ τοιαύτησ ExcBekker 17 τῆς] γῆσ O φυτῶν] τῶν φυτῶν SPLExc ἐπήνεγκεν] προσήνεγκεν LE 18 ὁ θεὸσ δὲ tr. R 19 γεγονόσιν (ὁ i. ras. O) OS¹P¹ 20 βίᾳ] βίαν R κατὰ βίαν SPL καὶ βίᾳ EExcBekker, om. Lat 23 ἀφανὲσ Exc ὑπελάμβανεν OLE 24 τἀδελφοῦ] τ[ου] ἀδελφοῦ R τοῦ ἀδελφοῦ OSPExc ποῖ] *ubi* Lat

λῶν γὰρ αὐτὸν οὐκ ἰδεῖν ἡμερῶν τὸν ἄλλον χρόνον πάντα μετ'
56 αὐτοῦ βλέπων αὐτὸν ἀναστρεφόμενον. ὁ δὲ Κάις ἀπορούμενος καὶ
οὐκ ἔχων ὅ τι λέγοι πρὸς τὸν θεὸν ἀμηχανεῖν μὲν καὶ αὐτὸς
ἔφασκε τὸ πρῶτον ἐπὶ τἀδελφῷ μὴ βλεπομένῳ, παροξυνθεὶς δὲ
τοῦ θεοῦ λιπαρῶς ἐγκειμένου καὶ πολυπραγμονοῦντος οὐκ εἶναι
παιδαγωγὸς καὶ φύλαξ αὐτοῦ καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πραττομένων ἔλε-
57 γεν. ὁ δὲ θεὸς τοὐντεῦθεν ἤλεγχεν ἤδη τὸν Κάιν φονέα τἀδελφοῦ
γενόμενον καί „θαυμάζω, φησίν, εἰ περὶ ἀνδρὸς ἀγνοεῖς εἰπεῖν τί
58 γέγονεν, ὃν αὐτὸς ἀπολώλεκας." τῆς μὲν οὖν ἐπὶ τῷ φόνῳ τιμω-
ρίας αὐτὸν ἠφίει θυσίαν ἐπιτελέσαντα καὶ δι' αὐτῆς ἱκετεύσαντα
μὴ λαβεῖν ὀργὴν αὐτῷ χαλεπωτέραν, ἐπάρατον δ' αὐτὸν ἐτίθει καὶ
τοὺς ἐγγόνους αὐτοῦ τιμωρήσεσθαι κατὰ τὴν ἑβδόμην ἠπείλησε
59 γενεάν, καὶ τῆς γῆς αὐτὸν ἐκείνης ἐκβάλλει σὺν τῇ γυναικί. τοῦ
δὲ μὴ θηρίοις ἁλώμενος περιπέσῃ δεδιότος καὶ τοῦτον ἀπόληται
τὸν τρόπον, ἐκέλευε μηδὲν ὑφορᾶσθαι σκυθρωπὸν ἀπὸ τοιαύτης
αἰτίας, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ μηδὲν αὐτῷ ἐκ θηρίων γενέσθαι δεινὸν διὰ
πάσης ἀδεῶς χωρεῖν γῆς· καὶ σημεῖον ἐπιβαλών, ᾧ γνώριμος ἂν
εἴη, προσέταξεν ἀπιέναι.
60 2. Πολλὴν δ' ἐπελθὼν γῆν ἱδρύεται μετὰ τῆς γυναικὸς Κάις
Ναΐδα τόπον οὕτω καλούμενον καὶ αὐτόθι ποιεῖται τὴν κατοίκησιν,

---

§ 55 — Gen. IV 9.

ROSPLELatZonaras I p. 24 ExcPeiresc. Eustathius in Hexaëm. p. 46 sq. Michael Glycas p. 224, 19.

1 *αὐτῶν* S[1] *αὐτὸν οὐκ — μετ'* omiserat librarius, idem suppleuit P *ἰδεῖν*] *ἤδειν* R *εἶδεν* L *ἅπαντα* SPL 3 *λέγοι, ο* ex *ει* corr. S *λέγει* L *μὲν*] *μὴ* O 4 *ἔφασκεν* OS[1]P[1] *μὴ* om. O 6 *καὶ*] *οὐδὲ* SPLExc *nec* Lat *πρασσομένων* SPL 7 *τοῦ ἀδελφοῦ* E 8 *φησίν*] *φησὶν ὁ θσ̄* SPL Exc *ἀνδρὸς*] *ἄνδρα* coni. 10 **ἠφίει, η* i. ras. m. 2 S *ἀφίει* PLExc *θυσίαν*] *θυσίαν τε* SPLExc 11 *αὐτῷ*] *ἐπ' αὐτῷ* SPLExc *ob hoc* Lat *δὲ* E *ἐτίθει, ι* i. r. m. 2 S 11 — p. 15, 11 excerpsit Eustath 12 *ἐκγόνουσ* SPLEExc *τιμωρήσεσθαι*] E et ut uid. Lat *τιμωρήσασθαι* codd. Exc 13 **γενεάν, ν* (post *ε*) i. ras. S *αὐτὸν ἐκείνης*] *ἐκείνησ αὐτὸν* SPLExc *ἐκείνησ ἐκεῖνον* E *ἐκβάλει* R 14 *μὴ — 15 τρόπον* habet Glycas *μὴ* s. P *ἀλώμενοσ* RO[2]P[1]L *capiendus* Lat *περιπέσῃ, η* ex *ει* R *ἀπολεῖται* ROS[1]PLExc

15 *ἐκέλευε μηδὲν ὑφορᾶσθαι* om. O relicto uacuo spatio unius uersiculi et trium litt. *ἀπὸ*] *ὑπὸ* O 16 *εἵνεκα* O *ἐκ θηρίων αὐτῷ* tr. SPExc *γενήσεσθαι* SPExc 17 *ᾧ*] *ὡσ* LE 19 *πολλὴν — p. 15, 1 ἐγένοντο* om. Exc

πολλὴν — 20 καλούμενον] *ὁ δὲ μετὰ τῆσ γυναικὸσ εἰσ τόπον ἱδρύεται ναΐδαν οὕτω καλούμενον* E *ἐπελθών, ε* et *θω* ex corr. (*ω* ex *ν*) S *Κάις*] *κάϊν* RO, eicit Holwerda 20 *Ναΐδα — καλούμενον*] *in loco qui naida nuncupatur* Lat *ναΐδα, α* corr. (ex *οσ*?) R *ναϊδᾶ* O *Καϊνᾶν* Eustath **οὕτωσ* S[1]P[1]

ἔνθ' αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγένοντο· οὐκ ἐπὶ νουθεσίᾳ δὲ τὴν κόλασιν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπ' αὐξήσει τῆς κακίας, ἡδονὴν μὲν πᾶσαν ἐκπορίζων αὐτοῦ τῷ σώματι, κἂν μεθ' ὕβρεως τῶν συνόντων δέῃ ταύτην ἔχειν· αὔξων δὲ τὸν οἶκον πλήθει χρημάτων ἐξ ἁρπαγῆς καὶ βίας πρὸς 61
ἡδονὴν καὶ λῃστείαν τοὺς ἐντυγχάνοντας παρακαλῶν διδάσκαλος αὐτοῖς ὑπῆρχε πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων, καὶ τὴν ἀπραγμοσύνην, ᾗ πρότερον συνέζων οἱ ἄνθρωποι, μέτρων ἐπινοίᾳ καὶ σταθμῶν μετεστήσατο ἀκέραιον αὐτοῖς ὄντα τὸν βίον ἐκ τῆς τούτων ἀμαθίας καὶ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν περιαγαγών, ὅρους τε γῆς 62
πρῶτος ἔθετο καὶ πόλιν ἐδείματο καὶ τείχεσιν ὠχύρωσεν εἰς ταὐτὸν συνελθεῖν τοὺς οἰκείους καταναγκάσας. καὶ τὴν πόλιν δὲ ταύτην ἀπὸ Ἀνώχου τοῦ πρεσβυτάτου παιδὸς Ἄνωχαν ἐκάλεσεν. Ἀνώ- 63
χου δὲ Ἰαράδης υἱὸς ἦν, ἐκ δὲ τούτου Μαρουῆλος, οὗ γίνεται παῖς Μαθουσάλας, τοῖ δὲ Λάμεχος, ᾧ παῖδες ὑπῆρξαν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα ἐκ δύο γυναικῶν αὐτῷ φύντες Σελλᾶς καὶ Ἄδας. τούτων 64
Ἰώβηλος μὲν ἐξ Ἄδας γεγονὼς σκηνὰς ἐπήξατο καὶ προβατείαν ἠγάπησεν, Ἰούβαλος δέ, ὁμομήτριος δ' ἦν αὐτῷ, μουσικὴν ἤσκησε καὶ ψαλτήρια καὶ κιθάρας ἐπενόησεν, Ἰουβῆλος δὲ τῶν ἐκ τῆς ἑτέρας γεγονότων ἰσχύι πάντας ὑπερβαλὼν τὰ πολεμικὰ διαπρεπῶς μετῆλθεν

§ 60 = Gen. IV 17.

ROSPLELatZonaras I p. 24 ExcPeiresc. Eustathius in Hexaëm. p. 46 sq.
1 *ἐγίνοντο P[1] 2 τῆς om. O 3 αὑτοῦ Bekker σῶιματι S[1] δέῃ] Cocceji δέοι codd. Exc ἔχειν om. Exc 5 ἡδονὴν] ἡδονήν τε SPExc ἡδονὴν οὖν O (ad)luxuriam quoque Lat 6 πονηρῶν ὑπῆρχεν tr. SPLExc 7 ᾗ] μὲν ἡ SPLLat συνέζων πρότερον tr. Exc οἱ om. Exc 8 τὸν om. O 9 μεγαλόψυχον] τὸ μεγαλόψυχον SPExc *τε om. Lat γῆς] SPLEZonEustath τῆσ γῆσ RO 10 *πρῶτος ἔθετο] προσέθετο Exc *πόλιν] ciuitates Lat τύχεσιν (ει supra) R ὠχύρωσεν] ὠχύρωσε καὶ Exc εἰσ ταὐτὸ SPLExc illic Lat 11 καταναγκάσας] fin. Exc 12 ἀπὸ] ὑπὸ O *Ἀνώχου] ἐνώσου L enoch Lat, i. marg. ἐνὼχ O Ἄνωχαν] ἀνώχαν SPE ἐνώσαν L enocham Lat Ἀνώχου] ἐνώσου L enoch Lat ad 13 i. marg. adeso reliquiae adnotationis * * * ἐγε (νν supra) | * * * * ενωσ, τὸν | * * αἰδὰδ? * * L 13 *Ἰαράδης] ἰαρέδησ OP ἰαρείδησ S γαιδάδησ L iarad Lat Γαϊδάδ Zon Μαρουῆλος] μαροῆλοσ O μαρούηλοσ SP μαρούηλ E maruhel Lat μαλέηλοσ L Μαουιαήλ Zon *μαθούσάλὰσ L 15 σελᾶσ E Σελὰν (accus.) Zon καὶ] τὲ καὶ O αδᾶσ SPLE 16 ἐξ Ἄδας] ἐκ σελλᾶσ SP ἐξ ἀδδᾶσ L ἐξ ἀδᾶσ E *προβατίαν L 17 Ἰούβαλος] ἰώβηλοσ SP ἰουβάλοσ L iobal aut iobel aut iubal Lat δ' ἦν] ὢν SPLLat *ἤσκησε] ἴσχυσε R ψαλτήριον EZon 18 κιθάραν LELatZon ἐπενόησε S[2]P[2]LE laudauit Lat Ἰουβῆλος] θόβελοσ SPE θεόβελοσ L iobel et iobal Lat Θόβελ Zon ἐκ τῶν tr. L 19 ὑπερβάλλων ROL

ἐκ τούτων καὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν τοῦ σώματος ἐκπορίζων, χαλκείαν
65 τε πρῶτος ἐπενόησεν. πατὴρ δὲ θυγατρὸς γενόμενος ὁ Λάμεχος
Νοεμᾶς ὄνομα, ἐπεὶ τὰ θεῖα σαφῶς ἐξεπιστάμενος ἑώρα δίκην
αὐτὸν ὑφέξοντα τῆς Κάιος ἀδελφοκτονίας μείζονα, τοῦτο ταῖς ἑαυτοῦ
66 γυναιξὶν ἐποίησε φανερόν. ἔτι δὲ ζῶντος Ἀδάμου Κάιος τοὺς ἐγγόνους πονηροτάτους συνέβη γενέσθαι κατὰ διαδοχὴν καὶ μίμησιν ἄλλον ἄλλου χείρονα τελευτῶντα· πρός τε γὰρ πολέμους εἶχον ἀκρατῶς καὶ πρὸς λῃστείαν ὡρμήκεσαν, ἄλλος δ' εἴ τις ὀκνηρὸς ἦν πρὸς τὸ φονεύειν, ἄλλην ἀπόνοιαν ἦν θράσους ὑβρίζων καὶ πλεονεκτῶν.
67 3. Ἄδαμος δὲ ὁ πρῶτος ἐκ γῆς γενόμενος, ἀπαιτεῖ γὰρ ἡ διήγησις τὸν περὶ αὐτοῦ λόγον, Ἀβέλου μὲν ἐσφαγμένου, Κάιος δὲ διὰ τὸν ἐκείνου φόνον πεφευγότος, παιδοποιίας ἐφρόντιζε, καὶ δεινὸς εἶχεν αὐτὸν γενέσεως ἔρως ἔτη τριάκοντ' ἤδη καὶ διακόσια ἠνυ-
68 κότα τοῦ βίου, πρὸς οἷς ἕτερα ζήσας ἑπτακόσια τελευτᾷ. γίνονται μὲν οὖν αὐτῷ παῖδες ἄλλοι τε πλείους καὶ Σῆθος· ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἄλλων μακρὸν ἂν εἴη λέγειν, πειράσομαι δὲ μόνα τὰ τῶν ἀπὸ Σήθου διελθεῖν· τραφεὶς γὰρ οὗτος καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη καλὰ κρίνειν δυναμένην καὶ γενόμενος αὐτὸς ἄριστος μιμητὰς τῶν
69 αὐτῶν τοὺς ἀπογόνους κατέλιπεν. οἱ δὲ πάντες ἀγαθοὶ φύντες γῆν τε τὴν αὐτὴν ἀστασίαστοι κατῴκησαν εὐδαιμονήσαντες μηδενὸς

§ 64 = Gen. IV 22.

ROSPLELatZonaras I p. 24 sq. ExcPeiresc.

2 *τε om. SPLat ἐπενόησε OS²P²L πατὴρ] incip. Exc δὲ] τὲ OL ὁ om. SPExc ὁ λάμεχος om. LLat 3 Νοεμᾶς] ναάμασ SP νααμᾶσ LExc *naamam* (accus.) Lat ὀνόματι L ἐπεὶ] *et quoniam* Lat 4 αὐτὸν ROL ἑαυτὸν SP Κάιος] καΐνοσ L μείζονα om. SPLExc ἑαυτοῦ om. O 5 Κάιος] καὶ κάϊοσ SP καὶ καΐου Exc ἐκγόνουσ SPLExc 7 ἄλλον ἄλλου] ἄλλων Exc χειρόνων τελευτώντων Exc γὰρ om. SPLExc 8 ὡρμήκεσαν] desinit fol. 4; sequuntur 4 folia chartacea uacua. pergit fol. 9 p. 22 § 93 (σωθείσης τῆς λάρνακος) R ἄλλος] ὅλωσ SPExc, om. Lat ἄλλως coni ὀκνηρὸς ἦν] ὀκνηρῶσ εἶχε L 9 ἄλλην — θράσους] *aliis rebus pessimis eminebat* Lat ἄλλην] ἀλλ' οὖν SPExc ἀπόνοιαν] ἀπονοία SPExc θράσους] θρασὺσ SPLExc 11 *δ' L 13 δεινῶσ LLat 14 ἔτη — 15 τελευτᾷ om. Exc τριάκοντα O ἠνυκότα P¹ 15 ζήσας] ζητήσασ S¹ 16 *παῖδεσ αὐτῷ tr. SPLExc *πλείουσ, ει i. ras. S *Σῆθος] *sedh* Lat 19 καλὰ] τὰ καλὰ SPLExc δυναμένην] δυναμένην ἀρετὴν ἐπετήδευσε SPLELatExc αὐτὸ·σ S τῶν αὐτῶν] τῶν αὐτοῦ αὐτῶν S τῶν αὐτῶν αὐτῶν (prius αὐτῶν eras.) P αὑτοῦ L *sui* Lat αὑτοῦ coni. 20 κατέλιπεν] ἀπέλιπεν E ἀπέλειπεν Exc οἱ δὲ] οὗτοι SPExc 21 γῆν τε τὴν αὐτὴν] τὴν αὐτὴν γῆν SP τὴν αὐτὴν πάντεσ Exc ἀστασίαστοι, στ ante α corr. ex ν ut uid. S μηδενὸ·σ S

αὐτοῖς ἄχρι καὶ τελευτῆς δυσκόλου προσπεσόντος, σοφίαν τε τὴν
περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπενόησαν. ὑπὲρ δὲ 70
τοῦ μὴ διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ ηὑρημένα μηδὲ πρὶν εἰς γνῶσιν
ἐλθεῖν φθαρῆναι, προειρηκότος ἀφανισμὸν Ἀδάμου τῶν ὅλων ἔσε-
σθαι τὸν μὲν κατ᾿ ἰσχὺν πυρὸς τὸν ἕτερον δὲ κατὰ βίαν καὶ πλῆ-
θος ὕδατος, στήλας δύο ποιησάμενοι τὴν μὲν ἐκ πλίνθου τὴν ἑτέραν
δὲ ἐκ λίθων ἀμφοτέραις ἐνέγραψαν τὰ εὑρημένα, ἵνα καὶ τῆς πλιν- 71
θίνης ἀφανισθείσης ὑπὸ τῆς ἐπομβρίας ἡ λιθίνη μείνασα παρά-
σχῃ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα δηλοῦσα καὶ πλιν-
θίνην ὑπ᾿ αὐτῶν ἀνατεθῆναι. μένει δ᾿ ἄχρι δεῦρο κατὰ γῆν τὴν
Σειρίδα.

III. 1. Καὶ οὗτοι μὲν ἑπτὰ γενεὰς διέμειναν θεὸν ἡγούμενοι 72
δεσπότην εἶναι τῶν ὅλων καὶ πάντα πρὸς ἀρετὴν ἀποβλέποντες,
εἶτα προϊόντος χρόνου μεταβάλλονται πρὸς τὸ χεῖρον ἐκ τῶν πατρίων
ἐθισμῶν μήτε τὰς νενομισμένας τιμὰς ἔτι τῷ θεῷ παρέχοντες μήτε
τοῦ πρὸς ἀνθρώπους δικαίου ποιούμενοι λόγον, ἀλλ᾿ ἣν πρότερον
εἶχον τῆς ἀρετῆς ζήλωσιν διπλασίονα τῆς κακίας τότ᾿ ἐπιδεικνύμενοι
δι᾿ ὧν ἔπραττον· ἔνθεν ἑαυτοῖς τὸν θεὸν ἐξεπολέμωσαν. πολλοὶ 73
γὰρ ἄγγελοι θεοῦ γυναιξὶ συνιόντες ὑβριστὰς ἐγέννησαν παῖδας καὶ
παντὸς ὑπερόπτας καλοῦ διὰ τὴν ἐπὶ τῇ δυνάμει πεποίθησιν· ὅμοια
τοῖς ὑπὸ γιγάντων τετολμῆσθαι λεγομένοις ὑφ᾿ Ἑλλήνων καὶ οὗτοι
δράσαι παραδίδονται. Νῶχος δὲ τοῖς πραττομένοις ὑπ᾿ αὐτῶν δυσ- 74
χεραίνων καὶ τοῖς βουλεύμασιν ἀηδῶς ἔχων ἔπειθεν ἐπὶ τὸ κρεῖτ-

§ 72 = Gen. VI 1.

OSPLELatExcPeirZonaras I p. 25 sq. Eustathius in hexaëm. p. 47 sqq. Michael Glycas pp. 243. 232 sq.

2 *ἐπενόησαν] *primitus inuenerunt* Lat 3 ηὑρημένα] E εὑρημένα codd. Exc 5 *πληθὺν SExc 6 *πλίνθου] *lateribus* Lat ἑτέραν δὲ] δ᾿ (δὲ Exc) ἑτέραν SPLEExc 7 λίθου EExc *ἵνα] ἵν᾿ εἰ SPL (sic) τῆς πλινθίνης ἀφανισθείσης] συμβῇ τὴν πλινθίνην ἀφανισθῆναι (ἀφανισθ·ναι S) SP τῆσ πλινθίνου ἀφανισθείσῆσ E τῆσ πλίνθου ἀφανισθείσησ Exc 8 παράσχῃ] ἅπαντασχῆ O 9 τὰ ἐγγεγραμμένα] ἐγγεγραμμένα O τὰ γεγραμμένα Exc *scripta* Lat 11 Σειρίδα] σιριάδα SPEExc συριάδα L *siria* Lat Σηΐρειάδ Eustath; hinc deriuatum Σίριδος ὄρος Glycae p. 243 aliorumque abhinc excerpsit Glycas 13 πάντα] πάντα τὰ O *semper* Lat ἀποβλέποντες] βλέποντεσSPExcGlyc 14 χρόνου] τοῦ χρόνου SPL 15 ἔτι] ἐπὶ O, om. Exc 17 ἐπιδεικνύμενοι] ἐπεδείκνυντο SP *demonstrabant* Lat 18 ἑαυτοῖς] αὐτοῖσ E *ἐξεπολέμησαν L 19 συνιόντες] συμμιγέντεσ SPLEGlycas 20 παντὸς] πάντασ L *πεποιθήσει Exc ὅμοια] OL et ut uid. Lat ὅμοια γὰρ SPExc 21 ὑπὸ] ἀπὸ Exc 22 παραδίδονται] παραδέδονται Exc Νῶχος] νώεοσ SP ἐνῶχοσ (σοσ) L νῶχε E *noe* semper Lat, i. marg. νῶε O ὑπ᾿ αὐτῶν πραττομένοισ tr. LE

τον τὴν διάνοιαν αὐτοὺς καὶ τὰς πράξεις μεταφέρειν, ὁρῶν δ' οὐκ
ἐνδιδόντας, ἀλλ' ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς τῶν κακῶν κεκρατημένους,
δείσας μὴ καὶ φονεύσωσιν αὐτὸν μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῶν
τούτοις συνοικουσῶν ἐξεχώρησε τῆς γῆς.
75 2. Ὁ δὲ θεὸς τοῦτον μὲν τῆς δικαιοσύνης ἠγάπησε, κατεδίκαζε
δ' οὐκ ἐκείνων μόνων τῆς κακίας, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅσον ἦν ἀνθρώ-
πινον τότε δόξαν αὐτῷ διαφθεῖραι καὶ ποιῆσαι γένος ἕτερον πο-
νηρίας καθαρόν, ἐπιτεμόμενος αὐτῶν τὸν βίον καὶ ποιήσας ἐτῶν
οὐχ ὅσα πρότερον ἔζων, ἀλλ' ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς θάλασσαν τὴν
76 ἤπειρον μετέβαλε. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀφανίζονται πάντες, Νῶχος
δὲ σώζεται μόνος ὑποθεμένου μηχανὴν αὐτῷ καὶ πόρον πρὸς σω-
77 τηρίαν τοῦ θεοῦ τοιαύτην· λάρνακα τετράστεγον κατασκευάσας πη-
χῶν τὸ μῆκος τριακοσίων πεντήκοντα δὲ τὸ πλάτος καὶ τριάκοντα
τὸ βάθος, εἰς ταύτην σὺν τῇ μητρὶ τῶν παίδων καὶ ταῖς τούτων
γυναιξὶν ἀνέβη, τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς τὰς χρείας ἐπικουρήσειν αὐ-
τοῖς ἔμελλεν ἐνθέμενος, ζῷά τε παντοῖα πρὸς διατήρησιν τοῦ γέ-
νους αὐτῶν ἄρρενάς τε καὶ θηλείας συνεισβαλόμενος ἄλλα τε τούτων
78 ἑπταπλασίονα τὸν ἀριθμόν. ἦν δ' ἡ λάρναξ τούς τε τοίχους καρ-
τερὰ καὶ τὸν ὄροφον, ὡς μηδαμόθεν ἐπικλύζεσθαι μηδ' ἡττᾶσθαι
τῆς τοῦ ὕδατος βίας. καὶ Νῶχος μὲν οὕτως μετὰ τῶν οἰκείων
79 διασώζεται. ἦν δ' αὐτὸς μὲν ἀπὸ Ἀδάμου δέκατος· Λαμέχου γάρ
ἐστιν υἱός, οὗ πατὴρ ἦν Μαθουσάλας, οὗτος δὲ ἦν τοῦ Ἀνώχου
τοῦ Ἰαρέδου, Μαλαήλου δὲ Ἰάρεδος ἐγεγόνει, ὃς ἐκ Καϊνᾶ τεκνοῦται

§ 75 = Gen. VI 7.

OSPLELatExcPeirZonaras I p. 26 sq. Eustathius in hexaëm. p. 49. Michael Glycas p. 233.

1 *τὴν διάνοιαν αὐτοὺς*] *αὐτοὺσ* (*αὐτοῖσ* S[1]) *τὴν διάνοιαν* SP *τὴν διάνοιαν αὐτῶν* L *διαφέρειν* O 2 *τῶν*] *τῆσ τῶν* SPExc 3 *καὶ μὴ* tr. L *γυναικῶν*] *uxore* Lat *γυναικὸς* Bekker *τῶν τούτοις συνοικουσῶν*] *τοῖσ τούτων συνοίκοισ* L *suis omnibus* Lat 4 **ἐξεχώρισε* L 5 i. marg. *III* Lat 6 *δὲ* L *οὐκ*, *οὐ* i. ras. P *ἐκείνων*] *ἐκείνουσ* SP *ἐκεῖνον* Exc *μόνον* (*ον* ex *ων* corr. SP) SPExc 8 *ἐπιτεμόμενος*] *ἐπιτεμόμενόσ τε* SP *ἐπιτεμνόμενος* Glycas 9 *ἔζων*] fin. Glycas *εἴκοσι* S[1] 10 *μετέβαλεν*] fin. Exc *νώεοσ* SP 11 **σώιζεται*, *ώι* ex *ῶ* corr. S 13 *τὸ μῆκοσ πηχῶν* tr. LE 14 **τὸ* (ante *βάθος*) euan. aut om. L *τῇ*] *τε τῆι* SP 15 *ἀνέβη*] *ἐνέβη* SPE *introiuit* Lat *ἐμβέβηκεν* Zon *αὐτοῖσ ἐπικουρήσειν* tr. SPL 17 *ἄρρενά τε* SPL *θήλειασ* O *θήλεα* SPL *συνεισβαλλόμενοσ* S[1]P[1] 18 *καρτερὰ*] OLLat *καρτερὰ καὶ τοῖσ ἁρμοῖσ ἰσχυρῶσ ἐνδεδεμένη* SP 20 *Νῶχος*] *νώεοσ* SP *ἐνῶχοσ* (*ἐ* expunctum) L *noe* Lat *οὕτω* L 22 *matusalam* Lat

Ἀνώχου] *ἐνώσου* L *enoch* Lat 23 *Μαλαήλου*] *μαρουήλου* SP *μαλαήλου* L *malaid* Lat

τοῦ Ἀνώσου σὺν ἀδελφαῖς πλείοσιν, Ἄνωσος δὲ Σήθου υἱὸς ἦν τοῦ Ἀδάμου·

3. Συνέβη δὲ τοῦτο τὸ πάθος κατὰ τὸ ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἤδη 80
Νώχου τῆς ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δευτέρῳ Δίῳ μὲν ὑπὸ Μακεδόνων λεγομένῳ, Μαρσουάνῃ δ' ὑπὸ Ἑβραίων· οὕτω γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ τὸν
ἐνιαυτὸν ἦσαν διατεταχότες. Μωυσῆς δὲ τὸν Νισᾶν, ὅς ἐστι Ξαν- 81
θικός, μῆνα πρῶτον ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς ὥρισε κατὰ τοῦτον ἐξ Αἰγύπτου τοὺς Ἑβραίους προαγαγών· οὗτος δ' αὐτῷ καὶ πρὸς ἁπάσας τὰς εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἦρχεν, ἐπὶ μέντοι γε πράσεις καὶ ὠνὰς καὶ τὴν ἄλλην διοίκησιν τὸν πρῶτον κόσμον διεφύλαξε· τὴν δ' ἐπομβρίαν
ἄρξασθαί φησιν ἑβδόμῃ τοῦ προειρημένου μηνὸς καὶ εἰκάδι. χρόνος 82
δὲ οὗτος ἀπὸ Ἀδάμου τοῦ πρώτου γεγονότος ἐτῶν ὑπῆρχε δισχιλίων διακοσίων ἑξηκονταδύο. ἀναγέγραπται δὲ ὁ χρόνος ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις σημειουμένων μετὰ πολλῆς ἀκριβείας τῶν τότε καὶ τὰς γενέσεις τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν καὶ τὰς τελευτάς.

4. Ἀδάμῳ μὲν τριακοστῷ ἤδη καὶ διακοσιοστῷ ἔτει γεγονότι 83
παῖς Σῆθος γίνεται, ὃς ἐνακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη ἐβίωσε. Σῆθος δὲ κατὰ πέμπτον καὶ διακοσιοστὸν ἔτος ἐγέννησεν Ἄνωσον, ὃς πέντε ζήσας ἔτη καὶ ἐνακόσια Καϊνᾷ τῷ παιδὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν δίδωσι τεκνώσας αὐτὸν περὶ ἐνενηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν

§ 80 = Gen. VII 11; § 83 = Gen. V 1.

OSPLELatZonaras I p. 27.

1 Ἀνώσου] ἐνώσου SPL *anos* Lat   σὺν ἀδελφοῖς πλείοσιν Holwerda simul haec u. 2 post Ἀδάμου collocans   Ἄνωσος] ἔνωσοσ SPL *anos* Lat   3 κατὰ om. L   4 νωέου SP *noe* Lat   ἀρχῆς] *natiuitatis* Lat   Δίῳ] *dyos* Lat   5 Μαρσουάνῃ] *maresuan* Lat   δὲ L   οὕτωσ SP   ἐν Αἰγύπτῳ] αἰγύπτω (ιοι) L   8 προαγαγών] *eduxit* Lat   9 γε s. m. 1 P   ὠνὰσ καὶ πράσεισ tr. LLat   10 κόσμον] μῆνα SP   11 ἄρξασθαι] ἄρξαι O   ἑβδόμῃ] τῆι ἑβδόμηι SP   προειρημένου] προκειμένου OL   12 δ' οὗτοσ SP   δισχιλίων διακοσίων ἑξηκονταδύο] δισχιλίων ἑξακοσίων πεντηκονταέξ (πεντήκον(τα) ἕξ P) SPL *duo milia sexcenti LVI* Lat   συνέβη δὲ τοῦτο τὸ πάθοσ κατὰ τὸ χιλιοστὸν πεντηκοστὸν ἕκτον ἔτοσ ἀπὸ ἀδὰμ (pro 3—13) E   μετὰ χιλίουσ ἑξακοσίουσ πεντήκοντα καὶ ἓξ ἐνιαυτοὺσ ὁ κατακλυσμὸσ τῇ γῇ ἐπενήνεκτο Zonarae codd. AB, qui numerus in E fuisse uid.   μετὰ χιλιάδα διπλῆν ἐτῶν πρὸς διακοσίοις τεσσαράκοντα καὶ δύο uulgo Zon cum LXX   13 δ' SP   16 μὲν] μὲν οὖν SPL   διακοσιοστῷ] τριακοσιοστῶ SP   17 ἐνακόσια] ἐννακόσια μὲν SPL   ἐβίωσεν ἔτη tr. SPL   18 διακοσιοστὸν] ἑκατοστὸν P² *centesimo* Lat   Ἄνωσον] ἔνωσον SPL *anos* Lat, i. marg. m. 1 ἐνὼσ O   πέντε] δώδεκα L   19 ἐνναχόσια SPL   20 δίδωσι] παραδίδωσι SPL *tradidit* Lat   ἐνενηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν] ἑκατοστὸν καὶ ἐνενηκοστὸν L *nonagesimo* Lat

84 ἔτος· οὗτος ἐβίωσεν ἔτη δώδεκα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις. Καϊνᾶς δὲ
βιοὺς δέκα καὶ ἐνακόσια Μαλαῆλον υἱὸν ἔσχεν ἔτει γενόμενον ἑβδομη-
κοστῷ καὶ ἑκατοστῷ. οὗτος ὁ Μαλαῆλος ζήσας πέντε καὶ ἐνενήκοντα
καὶ ὀκτακόσια ἔτη ἐτελεύτησεν Ἰάρεδον καταλιπὼν υἱόν, ὃν ἔτος
85 πέμπτον ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν γενόμενος ἐγέννησε. τοῦτον εἰς
ἐννέα καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις βιώσαντα Ἄνωχος υἱὸς
διαδέχεται γεννηθεὶς περὶ ἔτη δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν τοῦ
πατρὸς αὐτῷ τυγχάνοντος. οὗτος ζήσας πέντε καὶ ἑξήκοντα πρὸς
τοῖς τριακοσίοις ἀνεχώρησε πρὸς τὸ θεῖον, ὅθεν οὐδὲ τελευτὴν αὐ-
86 τοῦ ἀναγεγράφασι. Μαθουσάλας δὲ Ἀνώχου παῖς κατὰ ἔτος αὐτῷ
γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν Λάμεχον υἱὸν ἔσχε
περὶ ἔτη γεγονὼς ἑπτὰ καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν, ᾧ τὴν ἀρχὴν
παρέδωκεν αὐτὸς αὐτὴν κατασχὼν ἐννέα καὶ ἑξήκοντα καὶ ἐνακοσίοις.
87 Λάμεχος δὲ ἄρξας ἑπτὰ καὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι Νῶχον τῶν πραγ-
μάτων ἀποδείκνυσι προστάτην υἱόν, ὃς Λαμέχῳ γενόμενος ὄγδοον
καὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν ἔτος ἠνυκότι πεντήκοντα καὶ ἐνακο-
88 σίοις ἔτεσιν ἦρξε τῶν πραγμάτων. ταῦτα συναγόμενα τὰ ἔτη τὸν
προαναγεγραμμένον πληροῖ χρόνον. ἐξεταζέτω δὲ μηδεὶς τὰς τε-
λευτὰς τῶν ἀνδρῶν, τοῖς γὰρ αὐτῶν παισὶ καὶ τοῖς ἐκείνων ἀπο-
γόνοις παρεξέτεινον τὸν βίον, ἀλλὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν μόνον ὁράτω.

§ 83 = Gen. V 11.

OSPLLat

1 δώδεκα] δώδεκα, δώ expunxit m. 2 S δέκα P πέντε L ἐνναχοσίοισ SPL 2 ἐνναχόσια SPL Μαλαῆλον] μαλάηλον τὸν SP μαλέηλον L *malehel* Lat ἔσχεν] *dereliquit* Lat γενόμενοσ (σ corr. ex ν man. rec. S) SP ἑβδομηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ] ἑκατοστῶ ἑβδομηκοστῶ SPL *LXX* Lat 3 μαλάηλοσ SP μαλέηλοσ L *malehel* Lat καὶ] πρὸσ τοῖσ SP πρὸσ L 4 ὀκταχοσίοισ SPL ἔτη om. SPL ὃν] ὃσ SPL 5 πέμπτον ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν] ἑξηκοστὸν ἤδη καὶ ἑκατοστὸν καὶ πέμπτον (ε′ S) SP ἤδη β^ον′ καὶ ἑξήκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν (β^ον′ — ἑκατοστὸν i. ras. circiter 25 litt. m. alia) L *LX iam et C* Lat ἐγέννησε τοῦτον] ἐγέννησεν ἔνωχον L 6 ἐννέα] δύο SPL ἐνναχοσίοισ (alterum ν s. m. 1 P) SPL Ἄνωχος] ἔνωχοσ SP ἔνωχον δ' ὁ L *enoch* Lat, i. marg. m. 1 ἐνὼχ O 8 πρὸσστοῖσ S 10 μαθουσάλα S¹P Ἀνώχου] ἐνώχου, ἐν i. ras. uid. L *enoch* Lat ἔτος] τὸ ἔτοσ S¹ 11 πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν] πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν SP ἕβδομον καὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν L *quinto et centesimo* Lat λάμιχον S 12 γεγονὼς ἑπτὰ] γεγονότα δύο L ὀγδοήκοντα] ἑβδομήκοντα SP ἑκατὸν] ἑπτακόσια L 13 παραδέδωκεν O καὶ (ante ἐνακοσίοις)] πρὸσ, i. ras. 2–3 litt. P καὶ ex corr. L ἐνναχοσίοισ SPL 14 λάμιχοσ S ἔτεσι·, ante τ eras. uid. σ S Νῶχον] νώεον SP 15 υἱὸν] τὸν υἱὸν SPL λαμίχω S ὄγδοον] δεύτερον SPLLat 16 καὶ ἑκατοστὸν om. SPL et cod. Wiz. Lat ἐνναχοσίοισ SPL 18 προγεγραμμένον L πληροῖ] συμπληροῖ SPL 19 ἀπογόνοις] *auis aut atauis* Lat 20 παρεξέτεινον] συμπαρεξέτεινον SPL

5. Ἐπισημήναντος δὲ τοῦ θεοῦ καὶ ὕειν ἀρξαμένου τὸ ὕδωρ 89
ἡμέραις τεσσαράκοντα ὅλαις κατεφέρετο, ὡς ἐπὶ πήχεις πεντεκαίδεκα
τὴν γῆν ὑπερέχειν. καὶ τοῦτο ἦν τὸ αἴτιον τοῦ μὴ διασωθῆναι
πλείονας φυγῆς ἀφορμὴν οὐκ ἔχοντας. παυσαμένου δὲ τοῦ ὑετοῦ 90
μόλις ἤρξατο ὑποβαίνειν τὸ ὕδωρ ἐφ᾽ ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα,
ὡς μηνὶ ἑβδόμῳ, ἱσταμένου δὲ ἦν ἑβδόμη, κατ᾽ ὀλίγον ὑπονοστεῖν
ἀπολήγοντος. ἔπειτα τῆς λάρνακος περὶ ἄκραν τινὰ ὄρους σταθεί-
σης κατὰ τὴν Ἀρμενίαν συνεὶς ὁ Νῶχος ἀνοίγει τ᾽ αὐτὴν καὶ
θεασάμενος γῆν βραχεῖαν περὶ αὐτὴν ἐπὶ χρηστοτέρας ἤδη γεγονὼς
ἐλπίδος ἠρέμει. ὀλίγαις δ᾽ ὕστερον ἡμέραις μᾶλλον ὑποχωροῦντος 91
τοῦ ὕδατος μεθίησι κόρακα βουλόμενος μαθεῖν, εἴ τι καὶ ἄλλο τῆς
γῆς ἐκλελειμμένον ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἀσφαλές ἐστιν ἤδη πρὸς ἔκβασιν·
ὁ δὲ πᾶσαν εὑρὼν ἔτι λιμναζομένην πρὸς Νῶχον ἐπανῆλθε. μετὰ
δὲ ἡμέρας ἑπτὰ περιστερὰν ἐπὶ τῷ γνῶναι τὰ περὶ τὴν γῆν πρού-
πεμψεν· ἐπανελθούσης δὲ πεπηλωμένης ἅμα καὶ θαλλὸν ἐλαίας 92
κομιζούσης, μαθὼν τὴν γῆν ἀπηλλαγμένην τοῦ κατακλυσμοῦ μείνας
ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας τά τε ζῷα τῆς λάρνακος ἐξαφίησιν αὐτός τε
μετὰ τῆς γενεᾶς προελθὼν καὶ θύσας τῷ θεῷ συνευωχεῖτο τοῖς
οἰκείοις. ἀποβατήριον μέντοι τὸν τόπον τοῦτον Ἀρμένιοι καλοῦσιν·
ἐκεῖ γὰρ ἀνασωθείσης τῆς λάρνακος ἔτι νῦν αὐτῆς τὰ λείψανα ἐπι-
δεικνύουσι.

6. *Τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς λάρνακος μέμνηνται* 93

§ 89 — Gen. VII 10.

ROMSPLELatZonaras I p. 27 sq. Eusebius onomast. sacr. p. 208. 38 Lagarde, praep. euang. IX p. 414. Eustathius in hexaëm. p. 49. Michael Glycas p. 239.

1 ἐπισημήινάντοσ P^2 3 ὑπερέχειν] ὑπερσχεῖν SP ὑπερέσχε E καὶ τοῦτο — 4 ἔχοντας] *quod propterea factum est, ne plurimos fugae occasio liberaret* Lat 5 *τὸ ὕδωρ ὑποβαίνειν tr. SP ἡμέραισ (ι add. m. 1 P) SPE

6 δὲ] δ᾽ SP^2 ἑβδόμου O ἑβδόμη· P 6 ὑπονοστεῖν ἀπολήγοντος] *inchoauit latens herba parere* Lat 8 *ἀρμενίαν OSP Νῶχος] νώεοσ SP νῶχε E τ᾽ αὐτὴν] coni. ταύτην codd. E 10 ἐλπίδασ O hinc — 13 excerpsit Glycas δὲ L 12 ἐκλελειμμένον] incipit M *ἐκλελειμένον M ἐκλελυμένον O 13 ἔτι] ὅτι O νώεον SP ἐπανῆλθε] οὐκ ἐπανῆλθε EZon

14 δ᾽ E περιστερὰν — 15 πεπηλωμένης] *columba quam miserat, ut aliquid de terra cognosceret, lutulenta remeante* Lat τῷ] τὸ MSPL 15 ἐπανελθούσης δὲ] ME ἐπανελθούσησ O ἧσ ἐπανελθούσησ πρὸσ αὐτὸν SP ἧσ ἐπανελθούσησ L *προπηλωμένησ O θαλὸν $OMSP^1E$ 16 μαθὼν] καὶ μαθὼν MSP γνοὺσ E; incip. Euseb. onomast. *ἀπηλλαγμένην τὴν γῆν tr. Euseb 17 *τε om. MSP 19 ἀρμένιοι OPS^2E καλοῦσι O 20 [σωθείσης incip. R fol. 9

αὐτῆς] οἱ ἐπιχώριοι MLat αὐτῆσ οἱ ἐπιχώριοι SPL et ut uid. Eustath αὐτῆς οἱ περιχώριοι Euseb 21 *δεικνύουσιν Euseb 22 incip. Eusebius praep. *τοῦ — λάρνακος] τῆσ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ τούτου λάρνακοσ O

πάντες οἱ τὰς βαρβαρικὰς ἱστορίας ἀναγεγραφότες, ὧν ἐστι Βηρωσὸς ὁ Χαλδαῖος· διηγούμενος γὰρ τὰ περὶ τὸν κατακλυσμὸν οὕτως που διέξεισι· „λέγεται δὲ καὶ τοῦ πλοίου ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῶν Κορδυαίων ἔτι μέρος τι εἶναι καὶ κομίζειν τινὰς τῆς ἀσφάλτου ἀφαιροῦντας· χρῶνται δ' οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομένῳ
94 πρὸς τοὺς ἀποτροπιασμούς.“ μέμνηται δὲ τούτων καὶ Ἱερώνυμος ὁ Αἰγύπτιος ὁ τὴν ἀρχαιολογίαν τὴν Φοινικικὴν συγγραψάμενος καὶ Μνασέας δὲ καὶ ἄλλοι πλείους, καὶ Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ ἐνενηκοστῇ καὶ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν λέγων οὕτως·
95 „ἔστιν ὑπὲρ τὴν Μινυάδα μέγα ὄρος κατὰ τὴν Ἀρμενίαν Βάρις λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ λόγος ἔχει περισωθῆναι καί τινα ἐπὶ λάρνακος ὀχούμενον ἐπὶ τὴν ἀκρώρειαν ὀκεῖλαι καὶ τὰ λείψανα τῶν ξύλων ἐπὶ πολὺ σωθῆναι. γένοιτο δ' ἂν οὗτος, ὅντινα καὶ Μωυσῆς ἀνέγραψεν ὁ Ἰουδαίων νομοθέτης.“
96 7. Νῶχος δὲ φοβούμενος, μὴ καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπικλύζῃ τὴν γῆν ὁ θεὸς φθορὰν ἀνθρώπων καταψηφισάμενος, ἱερὰ καύσας ἐδεῖτο τὸν θεὸν τοῦ λοιποῦ ἐπὶ τῆς πρώτης μένειν εὐταξίας καὶ μηδὲν ἔτι τοιοῦτον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' οὗ κινδυνεύσει πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζῴων γένος, ἀλλὰ τετιμωρημένον τοὺς πονηροὺς φειδὼ ποιεῖσθαι τῶν διὰ χρηστότητα περιλειφθέντων καὶ τὸ δεινὸν δια-

§ — 96 Gen. VIII 20.

ROMSPLELatZonaras I p. 28 Eusebius praep. eu. IX p. 414, onom. sacra p. 208 Lagarde. cf. ibidem Hieronymus p. 83. Eustathius hexaëm. p. 49.

1 *Βηρωσὸς*] *καὶ βηρωσσὸσ* (*βηρωσὸσ* Euseb. onom.) MSPLEuseb. utroque loco *βηρωσὴσ* E *berossus* Lat *βηρωσόν* Zon 2 *τὰ*] *τὴν* L **οὕτω* MSP Euseb. utroque loco *οὕτω·* L 3 *διεξίησι* L *ἀρμενία* ROS[2]PLE **πρὸς* — 4 *Κορδυαίων*] *circa montem cordyeum* Lat 4 **τῶν*] *τῆσ* O *τῶ* L **Κορδυαίων*] *κορβυαίων* R *κορυναίων* O *κορδυλίων* M *κορδιαίων* P[2] *κορδιαίω* L *τινὰς*] *τινὰ* O 5 *δ'*] *δὲ μάλιστα* MSPLEuseb. utroque loco 7 *Αἰγύπτιος*] *αἰγύπτου* E *Φοινικικὴν*] *φοινικὴν* ROEEuseb. onom. *phoeniciae* Lat 8 **μνασαίασ* RO *μνασέασ*, *ν* i. ras. M *manaseas* Lat **δὲ* (post *Μνασέας*) om. L *καὶ ἄλλοι πλείους καὶ Νικόλαος δὲ* om. ROLELatZon **Δαμασκηνὸς*] *δασκηνὸσ* R[1]O[1] 9 *ἐνενηκοστῶ* sic RO[1] *ἐννενηκοστῇ* Euseb. onomast. *καὶ* om. OE (*ϛϛ'* E) 10 *Μινυάδα*] *μηνυάδα* ROL *Μιλυάδα* Is. Vossius *ἀρμενίαν* ROSP *βάρεισ* R *beris* Hieronymus 12 *λάρνακα* RO *ἐπὶ* — 13 *ὀκεῖλαι*] *in montis ocilae summitatem* Lat 13 *ὠκεῖλαι* S[1]P[1] *ὠκείλαι*, *ει* ex *ι* corr. L 14 *Μωσῆς* Euseb. praep. *ὁ Ἰουδαίων νομοθέτης*] *ὁ τούτων νομοθέτησ ὁ τῶν ἰουδαίων* M fin. Eusebii uterque locus 15 **Νῶχος*] *νώεοσ* SP *noe* Lat *ἐπικλύζει* ROMS[1]P 16 *ἱερὰ*] *ἱέρεια* M *ἱερεῖα* SPL *fana* Lat *κλαύσασ* M 17 *τοῦ λοιποῦ τὸν θεὸν* tr. MSPL 18 **ἔτι*] *ἐπὶ* M **τοιοῦτον*] *τὸ τοιοῦτον* ······ S *τοσοῦτον* MP **ὑπενεγκεῖν* M *κινδυνεύσειν* RO *πᾶν ἀπολέσθαι*] *ἐπαπολέσθαι* O 20 *ποιῆσθαι* O *ποιήσασθαι* M *περιληφθέντων* L

φυγεῖν κεκριμένων· κακοδαιμονεστέρους γὰρ ἐκείνων ἔσεσθαι καὶ 97
χείρω κακίαν καταδικασθέντας, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντελὲς εἶεν σεσω-
σμένοι, τηρηθεῖεν δ' ἑτέρῳ κατακλυσμῷ, τοῦ μὲν πρώτου τὸν φόβον
καὶ τὴν ἱστορίαν μαθόντες τοῦ δευτέρου δὲ τὴν ἀπώλειαν. εὐμε- 98
νῶς τε οὖν αὐτὸν προσδέχεσθαι τὴν θυσίαν παρεκάλει καὶ μηδε-
μίαν ὀργὴν ἐπὶ τὴν γῆν ὁμοίαν βαλεῖν, ὅπως ἔργοις τε τοῖς ταύτης
προσλιπαροῦντες καὶ πόλεις ἀναστήσαντες εὐδαιμόνως ζῆν ἔχοιεν
καὶ μηδενὸς ὧν καὶ πρὸ τῆς ἐπομβρίας ἀπέλαυον ὑστερῶσιν ἀγα-
θῶν, εἰς μακρὸν αὐτῶν γῆρας καὶ βίου μῆκος ὅμοιον τοῖς τάχιον
ἐπερχομένων.

8. Νώχου δὲ ταύτας ποιησαμένου τὰς ἱκετείας ὁ θεὸς ἐπὶ 99
δικαιοσύνῃ τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν ἐπένευεν αὐτῷ τὰς εὐχὰς εἰς τέλος
ἄξειν, οὔτε τοὺς διεφθαρμένους λέγων αὐτὸς ἀπολέσαι, κακίᾳ δὲ
τῇ οἰκείᾳ ταύτην αὐτοὺς ὑποσχεῖν τὴν δίκην, οὔτ' ἄν, εἰ γενομένους
ἀνθρώπους ἀφανίσαι διεγνώκει, παραγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν βίον,
σῶφρον γὰρ εἶναι τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς μηδὲ χαρίσασθαι τὸ ζῆν ἢ 100
δόντα τοῦτο διαφθείρειν· ἀλλ' οἷς ἐξύβριζον εἰς τὴν ἐμὴν εὐσέβειαν
καὶ ἀρετήν, τούτοις ἐξεβιάσαντό με ταύτην αὐτοῖς ἐπιθεῖναι τὴν
δίκην. παύσομαι δὲ τοῦ λοιποῦ μετὰ τοσαύτης ὀργῆς τὰς τιμωρίας 101
ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασιν εἰσπραττόμενος καὶ πολὺ μᾶλλον σοῦ παρα-

---

§ 97 — Gen. VIII 20.

ROMSPLELatZonaras I p. 28.

1 κεκρυμμένων L ἐκείνων ἔσεσθαι] ἐκείνους αὐτῶν ἔσεσθαι RO τούτους (ους ex ων corr.) ἔσεσθαι ἐκείνων M τούτους ἐκείνων ἔσεσθαι SP αὐτοὺς ἐκείνων ἔσεσθαι L *essent ab illis* Lat 2 κακίαν] καὶ λίαν M εἶεν, εν i. ras. P 3 δὲ ML 4 παθόντες ML μαθόντας S²P 6 ἐπὶ] ἔτι MSPL Lat βαλεῖν] λαβεῖν MSPLLat ἔργοις τε τοῖς ταύτης] ἔργοις τε αὐτοῖς ταύτην RO τε τοῖς ἔργοις ταύτῃ • (euan. σ) M *eius operibus* Lat, unde ἔργοις τ' αὐτῆς coni. 8 ὧν] ὅσων R ὅσον O πρὸ om. O ἀπέλαβον ROL ἀπήλαυον MSP ὑστερήσειν MSP 9 αὐτῶν] αὐτὸν S¹L γῆρας] χρόνον γῆρας SP¹L ὅμοιον τοῖς τάχιον om. Lat τοῖς] αὐτοῖς RO τάχιον] ι ex ει M πάλαι ed. pr. 10 ἐπερχομένου O ἐπερχομέ^ν M ἐπερχομένοις SP *peruenturi* Lat ἐπερχόμενοι (sic) ed. pr. 11 Νώχου] νωέου S²P νώεος S¹ ἐνώχου, ἐ add. rubricator L *noe* Lat ποιησάμενος S¹ ἱκεσείας S¹ 12 ἐπένευσεν MSPE εἰς] ἐς SPE 13 αὐτὸς λέγων tr. SP κακία^ν, ν s. m. 1 deinde deletum M 14 τῇ ex τὴν corr. M οἰκείαν M¹ 15 ἀνθρώποις O αὐτοὺς] ἂν αὐτοὺς SP 16 σῶφρον] σοφώτερον Naber αὐτοῖς, ι ex υ corr. uid. M 17 τοῦτο] τούτους MSPL 18 ἐπιθῆναι R ἐπιθεῖναι, εἶ i. ras. m. 2 P 19 μετὰ τοσαύτης ὀργῆς] *post hanc iram* Lat 20 πολὺ] πολλὺ S¹ πολλῷ L

καλοῦντος. εἰ δ' ἐπὶ πλέον ποτὲ χειμάσαιμι, μὴ δείσητε τῶν ὄμ-
102 *βρων τὸ μέγεθος· οὐ γὰρ ἔτι τὴν γῆν ἐπικλύσει τὸ ὕδωρ. παραινῶ*
μέντοι σφαγῆς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι καὶ καθαρεύειν φόνου τοὺς
δράσαντάς τι τοιοῦτον κολάζοντας, χρῆσθαι δὲ τοῖς ἄλλοις ζῴοις
ἅπασι πρὸς ἃ βούλεσθε καὶ τὰς ὀρέξεις ἔχετε. δεσπότας γὰρ
ἁπάντων ὑμᾶς εἶναι πεποίηκα τῶν τε χερσαίων καὶ νηκτῶν καὶ ὅσα
τὴν μετάρσιον αἰώραν ἔχει καὶ φοράν, χωρὶς αἵματος· ἐν τούτῳ
103 *γάρ ἐστιν ἡ ψυχή. σημανῶ δὲ ὑμῖν παῦλαν ἐσομένην τοξείᾳ τῇ*
ἐμῇ" τὴν ἶριν ἀποσημαίνων· τόξον γὰρ εἶναι τοῦ θεοῦ παρὰ τοῖς
ἐκεῖ νενόμισται. καὶ ὁ μὲν θεὸς ταῦτ' εἰπὼν καὶ ὑποσχόμενος ἀπαλ-
λάσσεται.
104 9. *Νῶχος δὲ βιοὺς μετὰ τὴν ἐπομβρίαν πεντήκοντα καὶ τρια-*
κόσια ἔτη καὶ πάντα τὸν χρόνον τοῦτον εὐδαιμόνως διαγαγὼν τε-
105 *λευτᾷ ζήσας ἐτῶν ἀριθμὸν ἐνακοσίων καὶ πεντήκοντα. μηδεὶς δὲ*
πρὸς τὸν νῦν βίον καὶ τὴν βραχύτητα τῶν ἐτῶν ἃ ζῶμεν συμβαλὼν
τὸν τῶν παλαιῶν ψευδῆ νομιζέτω τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα τῷ
μηδένα νῦν τοσοῦτον ἐν τῷ βίῳ παρατείνειν χρόνον τεκμαιρό-
106 *μενος μηδ' ἐκείνους εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος τῆς ζωῆς ἀφῖχθαι. οἱ*
μὲν γὰρ θεοφιλεῖς ὄντες καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ γενόμενοι καὶ
διὰ τὰς τροφὰς ἐπιτηδειοτέρας πρὸς πλείονα χρόνον οὔσας εἰκό-
τως ἔζων πλῆθος τοσοῦτον ἐτῶν· ἔπειτα καὶ δι' ἀρετὴν καὶ τὴν

§ 101 = Gen. VIII 21.

ROMSPLELatZonaras I p. 28 sq. Syncellus p. 77 sq. Eusebius praep. euang. IX p. 415. Eustathius hexaëm. p. 49 sq.

1 *πλεῖον* E **χειμάσαιμι*] *peccauerint* Lat **δείσητε*] *δείσηται* R *opus erit* Lat 2 **ἔτι*] *ἐπὶ* ROM[1] *ἔτι, τ* ex *π* aut *στ* corr. S **ἐπικλύση* L[1] 4 *δράσοντάσ* RO *κολάζοντας*] *puniturus* Lat *χρῆσθαι, αι* i. ras. m. 2 P 5 *βούλεσθε, ε* finale i. ras. RP 6 *ὑμᾶσ ἁπάντων* tr. L *εἶναι* s. m. 1 L *ὅσα — 7 φοράν*] *quaecumque uolatilem habent motum* (*modum* cod. Wiz) *et in aëre uegetantur* Lat 7 *αἰώραν*] *χώραν* MSPL **χωρίσ, ι* ex corr. SP 8 *σημαίνω* ROME *designo* Lat 9 *παρὰ τοῖς ἐκεῖ*] *παρ' αὐτοῖσ ἐκεῖνο* MSPE et ut uid. Lat 10 *ἀπαλάσσεται* L *siluit* Lat 12 incip. Syncellus *Νῶχος*] ROMLESync *νώεοσ* SP *noe* Lat 13 *καὶ* om. Lat *εὐδαιμονῶν* M *διάγων* Sync 14 **ἐτῶν*] *ἐτῶν τὸν* RO *϶ν'* Sync **ἐνναχοσίων* S[2]L *καὶ* om. E *μηδεὶς*] incip. Eusebius 15 **τῶν ἐτῶν*] *τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν ἐτῶν ἀποβλέπων* Sync 16 *τὸν*] *τὸ* RO *το*[ν] M **ψεύδη* Sync *τῷ*] *τὸ* RMP[1] 17 *μηδένα*] *μηδὲ* MSPLEusebSync et ut uid. Lat *παρατείνεν* M *τεκμηρόμενοσ* M 18 *μηδ'*] *μηδὲ* ROSPLSync *ἐφῖχθαι* L *ἀφιχέσθαι* Sync 20 *διὰ*] OSync et ut uid. Euseb *διὰ τὸ* RMSPE *τὸ διὰ* L **πρὸς* om. O *οὔσας*] *εἰ καὶ οὔσασ εἶ|ναι* (*εἶ* suppl. m. 1) S *εἶναι καὶ οὔσασ* (*καὶ οὔσασ* deleuit m. 2) P *εἶναι* EZon 21 *πλήθη* E *τοσούτων* R[2]OMPLELatZon SyncEuseb **καὶ* om. Sync *ἀρετὴν καὶ τὴν*] *ἀρετῆσ* O *τὴν*] *δι'* Euseb

εὐχρηστίαν ὧν ἐπενόουν ἀστρονομίας καὶ γεωμετρίας πλεῖον ζῆν
τὸν θεὸν αὐτοῖς παρασχεῖν, ἅπερ οὐκ ἦν ἀσφαλῶς αὐτοῖς προειπεῖν
μὴ ζήσασιν ἑξακοσίους ἐνιαυτούς· διὰ τοσούτων γὰρ ὁ μέγας ἐνιαυ-
τὸς πληροῦται. μαρτυροῦσι δέ μου τῷ λόγῳ πάντες οἱ παρ' Ἕλ- 107
λησι καὶ βαρβάροις συγγραψάμενοι τὰς ἀρχαιολογίας· καὶ γὰρ καὶ
Μανέθων ὁ τὴν Αἰγυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφὴν καὶ Βηρωσὸς
ὁ τὰ Χαλδαϊκὰ συναγαγὼν καὶ Μῶχός τε καὶ Ἑστιαῖος καὶ πρὸς
τούτοις ὁ Αἰγύπτιος Ἱερώνυμος οἱ τὰ Φοινικικὰ συγγραψάμενοι
συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις, Ἡσίοδός τε καὶ Ἑκαταῖος καὶ 108
Ἑλλάνικος καὶ Ἀκουσίλαος καὶ πρὸς τούτοις Ἔφορος καὶ Νικόλαος
ἱστοροῦσι τοὺς ἀρχαίους ζήσαντας ἔτη χίλια. περὶ μὲν τούτων, ὡς
ἂν ἑκάστοις ᾖ φίλον, οὕτω σκοπείτωσαν.

IV. 1. Οἱ δὲ Νώχου παῖδες τρεῖς ὄντες Σημᾶς καὶ Ἰαφθᾶς 109
καὶ Χαμᾶς ἔτεσιν ἑκατὸν ἔμπροσθεν τῆς ἐπομβρίας γεγονότες, πρῶ-
τοι κατελθόντες ἀπὸ τῶν ὀρῶν εἰς τὰ πεδία τὴν ἐν τούτοις οἴκησιν
ἐποιήσαντο, καὶ τοὺς ἄλλους σφόδρα δεδιότας διὰ τὸν κατακλυσμὸν
τὰ πεδία καὶ ὀκνηρῶς ἔχοντας πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν τόπων

§ 109 = Gen. IX 18.

ROMSPLELatZonaras I p. 29. Syncellus p. 78 sq. Eusebius praep. euang. IX p. 415 sq. Eustathius hexaëm. p. 50.

1 *εὐχρηστ·ίαν, eras. uid. ε M εὐχ·ρηστίαν S εὐχαριστίαν L *ἐπενόουν] ἐπόνουν RO *ἀστρονομίας] ἀστρολογίασ SPLatEuseb πλεῖον] πλέον MSP εἰς πλείονα Euseb 2 αὐτοὺσ OEZon 3 ζήσαντασ EZon *τοσούτων γὰρ] γὰρ τούτων Euseb *τοσοῦτον O *γὰρ] ἐτῶν Sync 5 καὶ] καὶ παρὰ MSPL καὶ γὰρ καὶ om. Sync *καὶ (post γὰρ) s. m. 2 P 6 *μάνεθωσ (supra ω ras. P) SPEuseb μανεθῶν Sync *τὴν] τὴν τῶν MEusebSync *Αἰγυπτιακῶν Euseb *ποιησάμενος] συγγραψάμενοσ O συγγραφὴν E καὶ Βηρωσὸς — συναγαγὼν u. 10 post Νικόλαος tr. E *βηρωσσὸσ MSPLEuseb Βήρωσσος Sync berosus Lat 7 *συνάγων Sync καὶ om. Sync *Μῶχος] μώχοσ M νῶχοσ L Μόλος Euseb *τε om. Euseb *αἰστιαῖοσ M ἑστιαῖοσ (ι s. m. 2) S ἱστιαῖοσ L aestius Lat 8 τούτοις] αὐτοῖσ MSPLEuseb Sync ὁ Αἰγύπτιος] ὁ αἰγύπτου E τοῖς Αἰγυπτίοις Sync *οἱ] οἵ τε Euseb φοινικὰ RLE phoeniciam Lat *συγγραψάμενοι] συνταξάμενοι MSPL Euseb composuerunt Lat 9 *ὑπ'] παρ' S τε] δὲ SP *ecateus Lat 10 *ἐλλανικὸσ R ἑλλανικὸσ OM[1] ἐλανικὸσ S ἑλανικὸσ P 11 *χίλια] ͵α' P περὶ — 12 σκοπείτωσαν om. Sync μὲν] μὲν οὖν MSPLLatEuseb 12 οὕτωσ M σκοπείτωσαν] fin. Euseb 13 *Νώχου] νόχου L νωέου SP *Σημᾶς — 14 Χαμᾶς] sem cham et iaphet Lat, i. marg. σὴμ χὰμ ἰάφεθ O *σήμασ MP *Ἰαφθᾶς] ἰάφθασ M ἰαφέθασ SP ἰάφεθοσ L 14 *χάμασ MSP ἑκατὸν ἔτεσιν tr. MSPLSync τῆς ἐπομβρίας ἔμπροσθεν tr. Sync 15 *τὰ πεδία] τὰ παιδία (ε supra) O τὰσ πεδιάδασ L τὴν πεδιάδα Zon 16 δεδειότασ M δεδιότας σφόδρα tr. Sync διὰ] κατὰ L 17 καὶ — p. 26,1 κατάβασιν om. Sync τόπων] τούτων L

110 κατάβασιν ἔπεισαν θαρσήσαντας μιμητὰς αὐτῶν γενέσθαι. καὶ τὸ
μὲν πεδίον, εἰς ὃ πρῶτον αὐτοὺς κατῴκισαν, καλεῖται Σεναάρ· τοῦ
δὲ θεοῦ κελεύσαντος αὐτοὺς διὰ πολυανθρωπίαν στέλλειν ἀποικίας,
ἵνα μὴ στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γῆν πολλὴν γεωργοῦντες
ἀφθονίας ἀπολαύοιεν τῶν καρπῶν, ὑπὸ ἀμαθίας παρήκουσαν τοῦ
θεοῦ καὶ διὰ τοῦτο συμφοραῖς περιπεσόντες ᾔσθοντο τῆς ἁμαρ-
111 τίας· ἐπεὶ γὰρ ἤνθουν νεότητος πλήθει, πάλιν ὁ θεὸς αὐτοῖς
συνεβούλευσε ποιεῖσθαι τὴν ἀποικίαν· οἱ δὲ οὐ κατὰ τὴν εὐμένειαν
τὴν ἐκείνου νομίζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθά, τὴν δ' ἰσχὺν αὐτοῖς τὴν
112 οἰκείαν αἰτίαν τῆς εὐπορίας ὑπολαμβάνοντες οὐκ ἐπείθοντο. προσ-
ετίθεσαν δὲ τῷ παρακούειν τῆς τοῦ θεοῦ γνώμης καὶ τὸ κατ'
ἐπιβουλὴν ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίαν αὐτοὺς παρορμᾶν, ἵνα διαιρεθέν-
τες εὐεπιχειρητότεροι γένωνται.
113 2. Ἐξῆρέ τε αὐτοὺς πρός τε ὕβριν τοῦ θεοῦ καὶ καταφρόνησιν
Ναβρώδης, ὃς υἱωνὸς μὲν ἦν Χάμου τοῦ Νώχου, τολμηρὸς δὲ καὶ κατὰ
χεῖρα γενναῖος· ἔπειθεν οὖν αὐτοὺς μὴ τῷ θεῷ διδόναι τὸ δι' ἐκεῖνον
εὐδαιμονεῖν, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν ταῦτα παρέχειν αὐτοῖς ἡγεῖ-
114 σθαι, καὶ περιίστα δὲ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα μόνως

§ 110 = Gen. XI 2; § 113 = Gen. X 8, XI 3.

ROMSPLELatZonaras I p. 29 sq. Syncellus p. 79. Eustathius hexaëm. p. 50.
1 θαρρήσαντασ L 2 αὐτοὺς] αὐτοὶ SPLE et ut uid. Lat κατώκησαν RSPLEZon κατώκησε O *habitauerunt* Lat Σεναάρ] σενναὰρ MSPELat σέναρον L Σίναρον in argumentis 3 αὐτοῖσ SP διὰ] εἰσ MLSync εἰ SP πολυανθρωπίαν] πολυανθρωπήσειαν, ή ex ί corr. P πολυανθρωπήσιαν, ή ex ί, ι ex ει corr. m. 2 S 4 ἀλλήλοισ P^1 πολλὴν] om. RO καλὴν Eustath 5 ἀφθονίας ἀπολαύοιεν] ἀπολάβοιεν ἀφθόνως Sync ἀπολάβοιεν L 6 ᾔσθοντο] ἤσθηνται R ἤσθηντο MP ἁμαρτίας] διαμαρτίασ L 7 i. marg. δ' R ἤνθουν] ην ἤσθουν L αὐτοῖς συνεβούλευσε] αὐτοῖσ συνεβούλευε M συνεβούλευεν αὐτοῖσ L
8 τὴν εὐμένειαν τὴν ἐκείνου] τὴν ἐκείνου εὐμένειαν Sync 9 δὲ S(?)Sync αὐτοῖσ Bekker 10 εὐφορίας Eustath 11 τῷ] τὸ RLatSync τῶ τοῦ L τὸ τοῦ om. O τὸ] τῶ M τοῦ L 12 *ἐπινοεῖν ROSync *αὐτοῦ M
13 εὐεπιχειρότεροι ESync γίνωνται O γένοιντο MSPL γίνοιντο E
14 i. marg. *IIII* Lat τε] δ' MSP δὲ E πρόσ|·τε, eras. uid. σ S τε om. Sync 15 *νεβρώδησ OSPLSync *nebroht* Lat *ὃς om. SPLat *υἱωνὸς] υἱὸσ LLat ἦν] ὢν MSPLELatSync *χάμου, χ ex γ corr. M χαμᾶ L *νωέου SP 16 *ἔπειθεν] ὃσ ἔπειθεν SP οὖν om. MSPLELat Sync *δι'] δ' P^1 18 *καὶ — πράγματα] *et cognatos generis sui ad causam tyrannidis adduxit* Lat *περιϊστᾶ RO μόνως] μόνοσ ROS^2LLat ἀνόμως Sync

οὕτως νομίζων ἀποστήσειν τοὺς ἀνθρώπους τοῦ φόβου τοῦ παρὰ τοῦ θεοῦ, εἰ χρώμενοι τῇ αὐτοῦ δυνάμει διατελοῖεν, ἀμυνεῖσθαί τε τὸν θεὸν πάλιν ἠπείλει τὴν γῆν ἐπικλύσαι θελήσαντα· πύργον γὰρ οἰκοδομήσειν ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβῆναι δυνηθείη, μετελεύσεσθαι δὲ καὶ τῆς τῶν προγόνων ἀπωλείας.

3. *Τὸ δὲ πλῆθος πρόθυμον ἦν τοῖς Ναβρώδου ἕπεσθαι δόγ-* 115
μασι δουλείαν ἡγούμενοι τὸ εἴκειν τῷ θεῷ, καὶ τὸν πύργον ᾠκο-
δόμουν οὐδὲν ἀπολείποντες σπουδῆς οὐδὲ πρὸς τὸ ἔργον ὀκνηρῶς
ἔχοντες· ἐλάμβανε δε θᾶττον ὕψος ἢ προσεδόκησεν ἄν τις ὑπὸ
πολυχειρίας. τὸ μέντοι πάχος ἦν ἰσχυρὸν τοσοῦτον, ὥσθ' ὑπ' αὐ- 116
τοῦ μειοῦσθαι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. ᾠκοδομεῖτο δὲ ἐκ πλίνθου
ὀπτῆς ἀσφάλτῳ συνδεδεμένης, ὡς ἂν μὴ περιρρέοι. οὕτως δὲ με-
μηνότας αὐτοὺς ὁρῶν ὁ θεὸς ἀφανίσαι μὲν ἐκ παντὸς οὐκ ἔκρινεν,
ὅτι μηδ' ὑπὸ τῶν πρώτων ἀπολωλότων σωφρονισθεῖεν, εἰς στάσιν 117
δὲ αὐτοὺς ἐνέβαλεν ἀλλογλώσσους ἀπεργασάμενος καὶ ὑπὸ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῶν ἀσυνέτους εἶναι. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν νῦν Βαβυλὼν καλεῖται διὰ τὴν σύγχυσιν τοῦ περὶ τὴν διάλεκτον πρῶτον ἐναργοῦς· Ἑβραῖοι γὰρ τὴν σύγχυσιν

---

§ 115 = Gen. XI 3.

ROMSPLELatZonaras I p. 30 Syncellus p. 79 sq. Eusebius praep. euang. IX p. 416 onomast. p. 230 Lagarde cf. Hieronymus ibid. p. 99. Eustathius hexaëm. p. 50.

1 *οὔτ·σ, ὔ* ex *ὖ* corr. S *οὕτοσ* LLat *νομίζειν* M *τοῦ φόβου* om. M *παρὰ τοῦ θεοῦ*] *περὶ τὸν θεὸν* O *παρὰ θεοῦ* L *θεοῦ* Sync 2 *εἰ — διατελοῖεν*] *et spem suam in propria uirtute reponerent* Lat *ἀμύνεσθαι* OESync 3 *ἠπείλει πάλιν* (*ει* i. ras. m. 2 P) tr. SPE **ἐπικλύσειν* ROSP *ἐπικλύσασ* M 4 **οἰκοδομήσασθαι* M **ἢ — δυνηθείη*] *ubi aqua non posset ascendere* Lat **ἢ*] *εἰ* R *ἤ* L **ἀναβῆναι*] *μὴ ἀναβῆναι* Sync **δυνηθείη*] *οὐ δυνηθείη* L 5 *ἀπωλείας*] *ἀδικίασ* O 6 *πρόθυμον* om. O *Ναβρώδου*] *ἀβρώδου* R *νεβρώδου* OSPLSync *nebroht* Lat *δόγμασιν ἕπεσθαι* tr. MSPLSync 7 *δουλείαν*] *δ • •|λείαν* M *ἡγούμενον* ROSPLSync *τὸ* om. Sync *εἴκειν* R *ἥκειν* O *εἴκειν, εἴ* ex corr. L *τῷ θεῷ*] *λόγοισ θεοῦ* O 8 *οὐδὲν — 9 ἔχοντες* om. Sync *ἀπολιπόντεσ* RO *ἀπολίποντεσ* M *ἀπολειπόντεσ* L *οὐδὲ — 9 ἔχοντες* om. Lat 9 *προσεδόκισεν* R 10 **πολυχρονίας* Sync *ἰσχυρὸν* om. Sync *ὥσθ'*] *ὡσ* M 11 *μῆκος*] *ὕψοσ* O *ᾠκοδόμειτο* (*η* supra) S *ᾠκοδόμητο* MESync *δ'* ESync 12 *ἄσφαλτον* R *ἀσφάλτου* E *περιρέοι* R *περιρρέει* (*οι* supra) L **ουτω* Sync **μεμηινότασ* P² 13 **αὐτοὺς* om. Sync *ὁρῶν αὐτοὺσ* tr. MSLE *ἐκ* corr. ex *αὐ* uid. R *οὐκ* s. R 15 *δ'* MSPL **ἐνέβαλεν, ἐ* ex *ἀ* corr. M *ἐνέβαλλεν* Sync *ἀπὸ* E 16 **ἑαυτῶν*] *αὐτοὺσ* L *ἑαυτῷ* Sync *ὁ δὲ* incip. Euseb. utroque loco 17 *ᾠκοδόμουν* EZon 18 **τὴν* om. R *ἐναργοῦς*] *ἐναργοῦσ οὔσησ* O **γὰρ*] *δὲ* L

118 *βαβὲλ καλοῦσι. περὶ δὲ τοῦ πύργου τούτου καὶ τῆς ἀλλοφωνίας
τῶν ἀνθρώπων μέμνηται καὶ Σίβυλλα λέγουσα οὕτως· „πάντων
ὁμοφώνων ὄντων τῶν ἀνθρώπων πύργον ᾠκοδόμησάν τινες ὑψηλό-
τατον ὡς ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτοῦ. οἱ δὲ θεοὶ
ἀνέμους ἐπιπέμψαντες ἀνέτρεψαν τὸν πύργον καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ
φωνὴν ἔδωκαν· καὶ διὰ τοῦτο Βαβυλῶνα συνέβη κληθῆναι τὴν πό-
119 λιν.“ περὶ δὲ τοῦ πεδίου τοῦ λεγομένου Σεναὰρ ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ
χώρᾳ μνημονεύει Ἑστιαῖος λέγων οὕτως· „τῶν δὲ ἱερέων τοὺς δια-
σωθέντας τὰ τοῦ Ἐνυαλίου Διὸς ἱερώματα λαβόντας εἰς Σεναὰρ
τῆς Βαβυλωνίας ἐλθεῖν.“
120 V. 1. Σκίδνανται δὴ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν ὑπὸ τῆς ἀλλογλωσ-
σίας τὰς ἀποικίας ποιησάμενοι πανταχοῦ, καὶ γῆν ἕκαστοι κατε-
λάμβανον τὴν ἐντυχοῦσαν καὶ εἰς ἣν αὐτοὺς ἦγεν ὁ θεός, ὡς πληρω-
θῆναι πᾶσαν αὐτῶν ἤπειρον μεσόγειόν τε καὶ παράλιον· εἰσὶ δ'
121 οἳ καὶ περαιωσάμενοι ναυσὶ τὰς νήσους κατῴκησαν. καὶ τῶν ἐθνῶν
ἔνια μὲν διασώζει τὰς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμένας προσηγορίας,
ἔνια δὲ καὶ μετέβαλεν, οἱ δὲ καὶ πρὸς τὸ σαφέστερον εἶναι δοκοῦν
τοῖς παροικοῦσι τροπὴν ἔλαβον. Ἕλληνες δ' εἰσὶν οἱ τούτου κατα-
στάντες αἴτιοι· ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ἐποιήσαντο*

§ 120 = Gen. X 32.

ROMSPLELatZonaras I p. 30. Syncellus p. 80. Eusebius praep. euang. IX 416, onomast. (cum Hieronym.) p. 230, 289 Lagarde. Eustathius hexaëm. p. 50 sq.
1 **βαβὲλ*] *Βαβυλὼν* Eustath **καλοῦσι*] fin. Sync 2 *σιβύλλα* RME *sybilla* Lat **λέγουσα*] *γράφουσα* Euseb. onom. 3 **τῶν* om. OSP *ἀνθρώπων ὄντων ὁμοφώνων* tr. O *ὁμοφώνων τῶν ἀνθρώπων ὄντων* tr. E
3 **τινες*] *τινες τῶν ἀνθρώπων* Euseb. onom. 6 **βαβυλῶν·* (α s. m. 2 P) *πόλιν*] fin. Euseb. onom. p. 230 7 *περὶ* — 10 *ἐλθεῖν* habet Euseb. onom. p. 289 *τοῦ πεδίου* om. M *λεγομένου*] *καλουμένου* O *Σεναὰρ*] *σενάαρ* M *σεαὰρ* (ν s. l.) P *σενναὰρ* SEusebLat *σενάρου* L *βαβυλωνίων* SP 8 *ἑστιαῖοσ* M Euseb. onom. *ἱστιαῖοσ* L *aestius* Lat *δ'* OL 9 *Ἐνυαλίου*] om. Lat *ἐναλίου* Gutschmid *εἰς*] *εἰ* S[1] *σενναὰρ* MPLat Euseb. utroque loco *σεαὰρ* (ν s. l.) L *Synnaar* Hieron. onomast. 11 i. marg. *ε'* R *ς'* M *V* Lat **ἀλλογλωίασ* (σ s. l.) S *ὁμογλωσσίας* Euseb 12 *ἀποικίας*] *συνοικίας* Euseb *ἕκαστοσ* MEustath *κατελάμβανεν* Eustath 13 *ἐντυχοῦσαν*] *ἐντυγχάνου* sic M *felicem* Lat *προστυγχάνουσαν* Eustath, fin. Euseb 14 *μεσώγεώ* R *μεσόγεώ* O *μεσογαίω* M *μεσόγειον* L *παράλιον*, *ρ* i. ras. m. 2 P **εἰσὶ δ' οἵ*] *ἠσῆδη* corr. ex *εἰσιδοι* M
16 *διασώζει τὰς*] *διασώζεται* L *παρηγορίασ* (προση s. l.), s. m. rec. L 17 *δὲ*] *τε* ML *μετέβαλεν*] Cocceji *μετέβαλον* codd *οἱ*] *αἳ* M *τὰ* SP *τὸ ἀσαφέστερον*, *ἀ* suppl. uid. M 18 *ἔλαβεν* P 19 *ὕστερον*] *ὕστερον χρόνοισ* L *posteris temporibus* Lat *ἐποιήσατο* O

καὶ τὴν πάλαι δόξαν καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ συνετὸν αὐτοῖς καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας ὡς ἀφ᾽ αὐτῶν γεγονόσιν.

VI. 1. *Ἦσαν δὲ τῶν Νώχου παίδων υἱοί, ὧν ἐπὶ τιμῇ τοῖς* 122
ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν οἱ γῆν τινα καταλαβόντες. Ἰαφθᾶ μὲν οὖν τοῦ Νώχου παιδὸς ἦσαν ἑπτὰ υἱοί. κατοικοῦσι δὲ οὗτοι ἀπὸ Ταύρου καὶ Ἀμάνου τῶν ὀρῶν ἀρξάμενοι καὶ προῆλθον ἐπὶ μὲν τῆς Ἀσίας ἄχρι ποταμοῦ Τανάιδος, ἐπὶ δὲ τῆς Εὐρώπης ἕως Γαδείρων γῆν ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, καὶ μηδενὸς προκατῳκηκότος τὰ ἔθνη τοῖς αὐτῶν ἐκάλουν ὀνόμασιν. τοὺς γὰρ νῦν ὑφ᾽ 123
Ἑλλήνων Γαλάτας καλουμένους, Γομαρεῖς δὲ λεγομένους, Γόμαρος ἔκτισε. Μαγώγης δὲ τοὺς ἀπ᾽ αὐτοῦ Μαγώγας ὀνομασθέντας ᾤκισεν, Σκύθας δὲ ὑπ᾽ αὐτῶν προσαγορευομένους. τῶν δὲ Ἰαφθᾶ παί- 124
δων Ἰαυάνου καὶ Μάδου ἀπὸ μὲν τούτου Μαδαῖοι γίνονται ἔθνος, οἳ πρὸς Ἑλλήνων Μῆδοι κέκληνται, ἀπὸ δὲ Ἰαυάνου Ἰωνία καὶ πάντες Ἕλληνες γεγόνασι. κατοικίζει δὲ καὶ Θεοβήλους Θεόβηλος, οἵτινες ἐν τοῖς νῦν Ἴβηρες καλοῦνται. καὶ Μεσχῆνοι δὲ ὑπὸ 125

---

§ 122 = Gen. X 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 30 sq. Eustathius hexaëm. p. 51. Hieronymus quaest. Gen. p. 950 Migne.

1 *τὴν πάλαι*] *antiquorum* Lat 2 *αὐτοῖς* Bekker *κόσμιον* L *πολιτείας — 3 γεγονόσιν*] *reipublicae uelut a se constitutae* Lat *πολίτασ*, i. marg. *γρ πολιτείασ* R *πο* ‖ * * * *είασ* M *ὡς*] *ὡσ ἂν* M *ἀπ᾽ αὐτῶν* S[2] *ἀφ᾽ αὐτῶν* RPL 3 *γεγόνασιν* ROL *γεγονόσι* P[1] 4 incip. Hieronymus i. marg. *ς′* R *VI* Lat **τῶν*] *τοῦ* L **νωέου* SP **υἱοί, ὧν*] *υἱῶν* M 5 *καταλαμβάνοντεσ* MSPE *Ἰαφθᾶ*] *ἰεφθᾶ* O *ἰαφέθου* SPL *ἰάφθα* E *iaphed* Lat 6 **οὖν*] eras. P om. L *νωέου* SP 7 **ἀμανοῦ* RO **ὅρων* M **προσῆλθον* RO 8 **ταναΐδοσ* P[1] 9 **Γαδείρων*] *γαζήρων* RO *gazirorum* Lat *ἔτυ·χον*, eras. *γ* P *προκατωκοικότοσ* R *προκατοικήσαντοσ* MSP *προκατοικηκότοσ* L 10 *αὐτῶν* codd. E *ὀνόμασι* OMS[1]P[1]E *γὰρ*] *μὲν γὰρ* MSPLE 11 *γομαρεῖσ — 12 ἔκτισε, μαρεῖσ — ἔκτισε* i. ras. 15 litt. m. 1 R **Γομαρεῖς*] *γομάρεισ* S *γαμαρεῖσ* LEustath *γωβαρεῖσ* P[2] *gomaritae* Lat **Γόμαρος*] *γωμάρησ* P[2] *γάμεροσ* L *gomer* Lat *Γάμερ* Eustath 12 **αὐτοῦ*] *αὐτῶν* RO **μαγωγὰσ* RO *ὤκησε·* S 13 *δ᾽* L *Ἰαφθᾶ*] *ἰάφθου* (*θ* ex corr. M) MS[1]P[1]E *ἰαφέθου* S[2]P[2]L *iaphed* Lat 14 **Ἰαυάνου*] *ἰαυγάνου* RO *ἰαουάνου*, *α* (post *ι*) ex corr. M *ἰωυάνου* SPL *ianus* Lat **Μάδου*] *μαδάνοσ* L *madeus* Lat *τούτου Μαδαῖοι*] *τοῦ μαδαίου* MLat *τοῦ μάδου μαδαῖοι* SPE 15 **οἳ*] *ὃ* OML **μῆδοι πρὸσ ἑλλήνων* tr. O **κέκληται* M **Ἰαυάνου*] *ἰαυγάνου* RO *ἰωυάνου* SPL *iano* Lat *Ἰουὰν* Eustath 16 **Θεοβήλους Θεόβηλος*] *θώβηλοσ θωβήλουσ* SP *θοβήλουσ θόβηλοσ* L *iobel iobelos* Lat *Θοβὲλ Θεοβέλους* Eustath 17 **ἐν τοῖς* om. SP **ἴβηρεσ, ἴβη* ex corr. M *ἴβηρεσ* RO *Μεσχῆνοι*] *μεσχινοὶ* M *μοσοχηνοὶ* SP *μοσχήνοι* L *μεσχηνοὶ* EZon *moschini* Lat *Μεσχηναίους* Eustath

Μέσχου κτισθέντες Καππάδοκες μὲν ἄρτι κέκληνται, τῆς δὲ ἀρχαίας αὐτῶν προσηγορίας σημεῖον δείκνυται· πόλις γάρ ἐστι παρ᾽ αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν Μάζακα, δηλοῦσα τοῖς συνιέναι δυναμένοις οὕτως ποτὲ προσαγορευθὲν πᾶν τὸ ἔθνος. Θείρης δὲ Θείρας μὲν ἐκάλεσεν ὧν
126 *ἦρξεν, Ἕλληνες δὲ Θρᾷκας αὐτοὺς μετωνόμασαν. καὶ τοσαῦτα μὲν ἔθνη ὑπὸ τῶν Ἰαφέθου παίδων κατοικεῖται· Γομάρου δὲ τριῶν υἱῶν γενομένων Ἀσχανάξης μὲν Ἀσχανάξους ᾤκισεν, οἳ νῦν Ῥήγινες ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καλοῦνται, Ῥιφάθης δὲ Ῥιφαθαίους τοὺς Παφλαγόνας λεγομένους, Θυγράμης δὲ Θυγραμαίους, οἳ δόξαν Ἕλλησι Φρύ-*
127 *γες ὠνομάσθησαν. Ἰαυάνου δὲ τοῦ Ἰάφθου τριῶν καὶ αὐτοῦ παίδων γενομένων Ἀλισᾶς μὲν Ἀλισαίους ἐκάλεσεν ὧν ἦρχεν, Αἰολεῖς δὲ νῦν εἰσι, Θάρσος δὲ Θαρσεῖς· οὕτως γὰρ ἐκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ Κιλικία. σημεῖον δέ· Ταρσὸς γὰρ παρ᾽ αὐτοῖς τῶν πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖται μητρόπολις οὖσα τὸ ταῦ πρὸς τὴν κλῆσιν ἀντὶ*
128 *τοῦ θῆτα μεταβαλόντων. Χέθιμος δὲ Χέθιμα τὴν νῆσον ἔσχε,*

§ 125 = Gen. X 2.

ROMSPLELatZonaras I p. 31. Hieronymus quaest. gen. p. 950 sq. Eustathius hexaëm. 51 sq. Iordanes Get. § 29. Stephanus Byz. s. *Ταρσός*. Eusebius onomast. p. 262 Lagarde.

1 **Μέσχου*] *μοσόχου* SPL *mosochin* Lat *καππαδόκεσ* RL *καππαδόκαι* (*αι* i. ras. m. 2 P) OPE *καππαδόκασ* M *μὲν*] *μὲν γὰρ* M 2 *δείκνυνται* L *παρ᾽*] *ἐν* O 3 *Μάζακα*] *μάζακαί* M *moza* Lat *Mazeca* Hieron *οὕτω* L 4 *πᾶν* om. M **Θείρης*] *θειρᾶσ* SP[1] *θηρᾶσ* P[2] *phyras* Lat **Θείρας*] *θῆρασ, ῆ* i. ras. m. 2 P *thirenses* Lat 6 **ὑπὸ*] *καὶ ὑπὸ* L **γομέρου* SP *γαμέρου* L *gomer* Lat *Γάμερ* Eustath 7 **Ἀσχανάξης*] *ἀσχανάξοσ* M *ἀσχάναζησ* S *ἀσχάναζοσ* P *ἀχανάζησ* L *ascenezas* Lat *Ἀσχανάξ* Eustath **ἀσχανώξουσ* O *ἀσχανάζουσ* SP *ἀχανάζουσ* L *ascenezos* Lat *Ἀσχαναξαῖοι* Eustath **ᾤκησεν* R[1]O *Ῥήγινες*] *ῥίγηνεσ* O *ῥηγῖνεσ* MPLEustath *ῥιγῖνεσ* S *ῥηγῆνεσ* EZon *regini* Lat *Reginos* Hieron 8 **ῥιφαθέουσ* O *ripheos* Lat **παφλαγῶνασ* R *παφλαγόνασ, όν* i. ras. M 9 *Θυγράμης*] *θυγράφησ* M *θοργάμμησ* SP *θυγράμμησ* E *tigran* Lat *Θυγραμμάεις* Eustath *Θυγραμαίους*] *θυγραμμάνουσ* M *θοργαμμαίουσ* SP *θυγραμμαίουσ* E *tigraneos* Lat *Θυγραμμεῖς* Eustath **Ἕλλησι*] *ἕλληνεσ* O 10 **Ἰαυάνου*] *αὐγάνου* RO *ἰωνάνου* SP *ἰουάνου* L *iano* Lat *Ἰωούα* (datiu.) Eustath **Ἰάφθου*] *ἰαφέθου* ROP[2]L *iafed* Lat **καὶ*] s. m. 1 O om.
οὖ
M **αὐτῶν* O 11 *ἀλίσαισ* M *ἐλισᾶσ, ἐ* ex *ἐ* corr. P *ἀλισᾶσ* (*σ* post *ι* i. ras. 2 litt. L) LE *helisas* Lat *ἀλισαίουσ* (*σ* post *ι* i. ras. 2 litt. L) MLE *ἐλισαίουσ* S *ἐλισαίουσ* P *heliseos* Lat **ἐκάλεσεν*] *ὠνόμασεν* O **αἰολῆσ* R 12 **εἰσὶν* OS[1] **Θάρσος δὲ Θαρσεῖς*] *tharsis uero tharsos* Lat **Θάρσος*] *ὁ θάρσοσ* O *θαρσὸσ* SPL *Θαρσῆς* Eustath *Θαρσεῖς* sqq. excerpsit Euseb. et Steph. Byz. **οὗτοσ* O *οὕτω* Eustath 13 **ἡ* om. RO **ἀξιολογοτάτη* (*ά* corr. M) RM[1] 14 **ταῦ*] *ταῦ* R[1] *τᾶ, ᾶ* i. ras. 2 litt. M **ἀντὶ* om. L 15 **μεταβαλόντων*] *μεταβαλλόντων* R[1]M *μετὰ λαμβανόντων* L **χέθιμοσ, ι* ex *η* corr. R *cetim* Lat **Χέθιμα*] *χεθιμὰ* MP *μεθιμᾶ* S *chetimam* Lat *Χεθειμᾶ* Eustath

Κύπρος αὕτη νῦν καλεῖται, καὶ ἀπ' αὐτῆς νῆσοί τε πᾶσαι καὶ τὰ πλείω τῶν παρὰ θάλατταν Χέθη ὑπὸ Ἑβραίων ὀνομάζεται· μάρτυς δέ μου τῷ λόγῳ μία τῶν ἐν Κύπρῳ πόλεων ἰσχύσασα τὴν προσηγορίαν φυλάξαι· Κίτιον γὰρ ὑπὸ τῶν ἐξελληνισάντων αὐτὴν καλεῖται μηδ' οὕτως διαφυγοῦσα τοῦ Χεθίμου τὸ ὄνομα. Ἰαφθᾶ μὲν
δὴ παῖδές τε καὶ υἱωνοὶ τοσαῦτα ἔσχον ἔθνη. ὃ δ' ἴσως ὑφ' Ἑλ- 129
λήνων ἀγνοεῖται, τοῦτο προειπὼν τρέψομαι πρὸς τὴν ἀφήγησιν ὧν κατέλιπον. τὰ γὰρ ὀνόματα διὰ τὸ τῆς γραφῆς εὐπρεπὲς ἡλλήνισται πρὸς ἡδονὴν τῶν ἐντευξομένων· οὐ γὰρ ἐπιχώριος ἡμῖν ὁ τοιοῦτος ατὐῶν τύπος, ἀλλ' ἕν τε αὐτῶν σχῆμα καὶ τελευτὴ μία, Νῶχός τέ τοι Νῶε καλεῖται καὶ τοῦτον τὸν τύπον ἐπὶ παντὸς τηρεῖ σχήματος.
2. *Οἱ δὲ Χάμου παῖδες τὴν ἀπὸ Συρίας καὶ Ἀμάνου καὶ Λι-* 130
βάνου τῶν ὀρῶν γῆν κατέσχον, ὅσα πρὸς θάλασσαν αὐτῆς ἐτέτραπτο καταλαβόντες καὶ τὰ μέχρι τοῦ ὠκεανοῦ ἐξιδιωσάμενοι· αἱ μέντοι προσηγορίαι τῶν μὲν καὶ παντελῶς ἐξίτηλοι γεγόνασιν, ἐνίων δὲ μεταβαλοῦσαι καὶ μεταρρυθμισθεῖσαι πρὸς ἑτέρας δύσγνωστοι τυγχάνουσιν, ὀλίγοι δὲ οἱ φυλάξαντες ἀκεραίους τὰς προσηγορίας
ὑπάρχουσι. τεσσάρων γὰρ Χάμου παίδων γενομένων Χουσαῖον μὲν 131

§ 128 = Gen. X 5.

ROMSPLELatZonaras I p. 31 sq. Eustathius hexaëm. p. 52. Hieronymus quaest. gen. p. 951 sq. Migne.

1 *Κύπρος — καλεῖται*] *κύπροσ δὲ νῦν αὕτη καλεῖται τῶν ἑλλήνων τοὔνομα ταύτῃ μεταθεμένων πρὸσ τὸ τῆσ παρ' αὐτοῖσ θεοῦ νομιζομένησ ἐπώνυμον. τὴν γὰρ ἀφροδίτην καὶ κύπριν καλοῦσι* E unde Zon *ἀπ' αὐτῆς*] *ἀπὸ ταύτησ* E *αὐτῆσ, ῆ* ex *οῖ* R 2 **παρὰ*] *περὶ* O *θάλασσαν* MSPLE *Χέθη*] *χεθημ* (*αι* superscr.), *η* ex *ει* corr. M *χετιεὶν* (*ν* in *μ* corr. P) SP *χεθεῖν* L *χεθὶν* E *cethim* Lat *Ἡθθὼ* Eustath **ὀνομάζονται* RO 3 *τοῦ λόγου* MSPL 4 *Κίτιον*] *κήτιοσ* M *κίτιοσ* SPLE *cithis* Lat 5 *μὴδὲ* L *οὕτω* M *Χεθίμου*] *cithi* Lat *Ἰαφθᾶ*] *ἰεφθᾶ* O *ἰαφέθου* MSPL *ἰάφθου* E *iafed* Lat 8 *κατάλειπον* M **τὸ* om. P[1] **ἡλλήνισται*] *ἑλληνισταὶ* RM *ἑλληνιστὶ λέλεκται* O *ἑλλήνισται* L 10 **ἀλλ — 11 καλεῖται*] *sed licet unum quidem schema et finis nominum sit unus, ultimas tamen nominum syllabas aliter illi declinant; noe namque nochus apud eos appellatur et abram abramus* Lat **αὐτῶν, ν* add. m. 1 M 11 **νώεοσ* SP *τέ*] *γέ* MSPLE *τήρει* MPLE, fort. recte 13 **Χάμου*] *χαμᾶ* L *ἀμανοῦ* RO 14 **ὀρέων* Eustath **γῆν* iterat M **αὐτοῖσ* L *αὐτὴν* Eustath **ἔτραπτο* RO *τέτραπτο* Eustath 17 **μεταβάλλουσαι* M *μεταρυθμισθεῖσαι* RMPLE *μεταριθμυσθεῖσαι, υ* in *ι* corr. O *μεταρρυθμισθεῖσαι, ι* ex *η* corr. SP *τυγχάνουσι* ROMLE 18 *ὀλίγοι — 19 ὑπάρχουσι* om. ROMLELat **χαμᾶ* L **Χουσαῖον*] *χουσαίων, αίω* corr. m. 1 ex *ον* ut uid. M *χοῦσον* (*χοῦ* ex *χρῦ* corr. S) SP *chuso* Lat *Χοὺς* Eustath

οὐδὲν ἔβλαψεν ὁ χρόνος· Αἰθίοπες γὰρ ὧν ἦρξεν ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ
132 *ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντων Χουσαῖοι καλοῦνται. ἐτη-*
ρήθη δὲ καὶ Μερσαίοις ἡ κατὰ τὴν προσηγορίαν μνήμη· τὴν γὰρ
Αἴγυπτον Μέρσην καὶ Μερσαίους τοὺς Αἰγυπτίους ἅπαντες οἱ
ταύτῃ καλοῦμεν. ἔκτισε δὲ καὶ Φούδης τὴν Λιβύην Φούτους ἀπ'
133 *αὐτοῦ καλέσας τοὺς ἐπιχωρίους. ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς ἐν τῇ Μαύ-*
ρων χώρᾳ τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα, ὅθεν καὶ τοὺς πλείστους τῶν Ἑλ-
ληνικῶν ἱστοριογράφων ἔστιν ἰδεῖν μεμνημένους τοῦ ποταμοῦ καὶ
τῆς παρακειμένης αὐτῷ χώρας Φούτης λεγομένης. μετέβαλε δὲ ὃ
νῦν αὐτῇ ἐστιν ὄνομα ἀπὸ τῶν Μεσράμου υἱῶν Λίβυος λεγομένου·
μετ' οὐ πολὺ δ' ἐροῦμεν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν αὐτὴν καὶ Ἀφρικὴν
134 *προσαγορεύεσθαι συμβέβηκε. Χαναναῖος δὲ τέταρτος ὢν Χάμου παῖς*
τὴν νῦν Ἰουδαίαν καλουμένην οἰκίσας ἀπ' αὐτοῦ Χαναναίαν προσ-
ηγόρευσεν. γίνονται δὲ παῖδες ἐξ αὐτῶν Χούσου μὲν ἕξ, ὧν Σάβας
μὲν Σαβαίους, Εὐίλας δὲ Εὐιλαίους ἔκτισεν, οἳ νῦν Γαιτοῦλοι λέ-
γονται, Σαβάθης δὲ Σαβαθηνούς, ὀνομάζονται δὲ Ἀστάβαροι παρ'

---

§ 131 = Gen. X 6.

ROMSPLELatZonaras I p. 32. Eustathius hexaëm. p. 52. Hieronymus quaest. gen. p. 952 Migne. Michael Glycas p. 242.

1 *ὑπὸ τε ἑαυτῶν* tr. E 2 *supra *τῇ ἀσία* s. *ἀνατολῇ* man. 2 L **Χουσαῖοι*] *ἐχουσαῖοι* M 3 *Μερσαίοις*] *μεστραίοισ* SPE *merseis* Lat 4 *Μέρσην*] *μέστρην* SP *μερσὴν* L *μεστρὴν* E *mersin* Lat *μεστραίουσ* SPE *merseos* Lat *Μεστραῖοι* Eustath **πάντεσ* L **οἱ* om. O 5 **ταύτην* MP[1] **δὲ* om. O **καὶ* om. L *Φούδης*] *φούτησ* (*ού* ex corr. M) MSPLE *fud* Lat *Φοὺτ* Eustath **φώτουσ* M *fotos* Lat *ἀπ' αὐτοῦ*] *ὑπ' αὐτοῦ* L *ἀφ' ἑαυτοῦ* E *a se* Lat 6 **ἔστι* — 7 *ὄνομα* om. O **Μαύρων*] *μαυρίων* SP *mauritania* Lat 8 **καὶ*] *et ex* Lat 9 **futh* Lat *Phuth* Hieron 10 *ἐστιν αὐτῇ* tr. MLE *Μεσράμου*] *μεράσμου* M *μεστράμου* SPE *mersim* Lat *Μεστρὼν* Eustath *υἱῶν*] *υἱῶν ἑνὸσ* E **λιβύοσ* R 11 *δὲ* ROSPL *Ἀφρικὴν*] *ἀφρικὰ* R *ἄφρικα* M *ἀφρικ·ὴν* S 12—13 *προσηγόρευσεν* laudat Glycas **Χαναναῖος*] *χανααvοσ* SP *Χαναὰν* Glycas **χαμᾶ* L 13 **οἰκήσασ* OMSPGlyc **ἀφ' ἑαυτοῦ* Glycas *a se* Lat *αὐτοῦ*] *αὐτοῦ τοῦ* R *αὐτοῦ τοὺσ* ME *Χαναναίαν*] PLZon *χαναὰν* ROMEGlycas *χαναναίαν*, *ναναίαν* i. ras. circiter 5 litt. m. 2 S *chananeam* Lat *προσηγόρευσε* OMS[2]P[2]LE 14 **δὲ*] *μὲν* M, om. L **ἐξ*] *ἓξ* M, spurium uid. **ἕξ*] *ἐξ* M et ut uid. Lat **Σάβας* — 15 *Σαβαίους*] *Σαβάτ, ἀφ' οὗ Σαβάκιοι, οἵτινες ἄχρι τοῦ δεῦρο τὴν ὀνομασίαν ἅμα τῇ χώρᾳ σώζουσιν* Eustath *σαβᾶσ* LE 15 **Σαβαίους*] *σαβίουσ* M *Εὐίλας*] *εὐίλατο* S *εὐΐλατοσ*, *το* eras. P *εὐιλὰσ* LE *γετοῦλοι* RP[1]LEEustath *γέτουλοι* MS *getuli* Lat **λέγονται*] *καλοῦνται* O 16 **σαβαθᾶσ* SP *Σαβαθηνούς*] desinit fol. 8, quae olim secuta sunt folia hodie sunt numero 15 et 64 O **σαβαθήνουσ* M *σαβαθηναιουσ* S *σαβαθην··οὺσ* P **Ἀστάβαροι*] *ἀστάβδροι* O *ἀστάβαρροι* M *ἀστάβορροι* L *astabarri* Lat

Ἕλλησιν· οἰκίζει δὲ καὶ Σαβάκτας Σαβακτηνούς· Ῥάμος δὲ Ῥαμαίους 135
ᾤκισε καὶ δύο παῖδας ἔσχεν, ὧν Ἰουδάδας μὲν Ἰουδαδαίους Αἰθιο-
πικὸν ἔθνος τῶν ἑσπερίων οἰκίσας ἐπωνύμους αὐτῷ κατέλιπε, Σα-
βαίους δὲ Σαβαῖος· Ναβρώδης δὲ Χούσου υἱὸς ὑπομείνας παρὰ
Βαβυλωνίοις ἐτυράννησεν, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται. τῶν 136
δὲ Μεσραίου παίδων ὀκτὼ γενομένων οἱ πάντες τὴν ἀπὸ Γάζης
ἕως Αἰγύπτου γῆν κατέσχον, μόνου δὲ Φυλιστίνου τὴν ἐπωνυμίαν
ἡ χώρα διεφύλαξε· Παλαιστίνην γὰρ οἱ Ἕλληνες αὐτοῦ τὴν μοῖραν
καλοῦσι. τῶν δὲ ἄλλων, Λουμαίου καὶ Ἀναμία καὶ Λαβίμου τοῦ 137
μόνου κατοικήσαντος ἐν Λιβύῃ καὶ ὧδε τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ κα-
λέσαντος, Νεδέμου τε καὶ Πεθρωσίμου καὶ Χεσλοίμου καὶ Χεφθώ-
μου πέρα τῶν ὀνομάτων οὐδὲν ἴσμεν· ὁ γὰρ Αἰθιοπικὸς πόλεμος,
περὶ οὗ δηλώσομεν ὕστερον, ἀναστάτους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίη-

---

§ 134 — Gen. X 7.

ROMSPLELatZonaras I p. 32. Eustathius in hexaëm. p. 53. Hieronymus quaest. gen. p. 953 sq.

1 *Σαβάκτας Σαβακτηνούς*] E *σαβὰ καὶ ἀσαβακτηνούσ* R *σαβὰ καὶ σαβακτηνούσ* O *σαβακαθὰ βακτήνουσ* M *σαβακαθᾶσ σαβακαθηνούσ* SP *σαβακαθὰσ σαβακτηνοὺσ* L *saba sabathenos* Lat *Σεβεκαθὰ Σαβακτηνοί* Eustath *Ῥάμος — Ῥαμαίους*] *Ῥεγμαρὰ Ἀλλαῖοι* (h. e. *Ῥέγμα Ῥαμαῖοι*) Eustath **Ῥάμος*] *σάμοσ* RO *ῥέγμοσ* P *ῥεγμόσ* S *ram* Lat **Ῥαμαίους*] *σαμαίουσ* O *ῥεγμαίουσ* SP *rameos* Lat 2 **ᾤκισε*] *ᾤκησε* M¹SP¹ *ἔκτισε* O **εἶχεν* L *Ἰουδάδας*] *ἰούδασ* ROMELat *δάδασ* L *Ἰουδαδαίους*] *ἰουδαίοισ* R *ἰουδαίουσ* OMELat *δαδαίουσ* L **Αἰθιοπικὸν*] *αἰθιωπικὸν* M *aegyptiacam* Lat 3 **ἑσπερινῶν* R *ἑσπερίων* (*δυτικῶν* s. m. 2) L **οἰκήσασ* R¹OMSP¹ *ἐπώνυμον* MSPLE *αὐτῷ*] *αὐτοῦ* MSPLE **Σαβαίους*] *sabatheos* Lat **Σαβαίους — 4 Σαβαῖος* om. Eustath **σαβαῖοσ δὲ σαβαίουσ* tr. O 4 **Σαβαῖος*] *σαβᾶσ* SL *σάβασοσ* P *sabas* Lat **Ναβρώδης*] *ναυρώδησ* R *νευρώδησ* O *ναβρωδὴσ* M *νεβρώδησ* (*η* i. ras. m. 2 S) SPL *nebroht* Lat *Νεβρὼδ* Eustath 6 *μεστραίου* MSPE *μεσράμου* L *mesroht* Lat *Μεστρέμ* Eustath 7 *Φυλιστίνου*] *φυστιλλίνου* O *φυλιστινοῦ*, *υ* ex *ι* corr. P *φιλυστηνοῦ* E *Φιλιστιείμ* Eust. *philistim* Lat 8 *αὐτοῦ — 10 χώραν ἀ* | in initio fol. 13ᵇ duo uersus solito angustius scripti alia manu S 9 *καλοῦσι*] *ἐκάλεσαν* E *τῶν δὲ* — p. 34, 1 *ἐποίησεν* om. Eustath *Λουμαίου*] *λουδιείμου* S *λουδιίμου* (*ι* i. ras. m. 2 P) PL *numeo* (ablat.) Lat *Ἀναμία*] *ἐναμία* M *ἐνεμιτιίμου καὶ ἐνεμία* SPL *ἐνεμίμου* Bernard *Λαβίμου*] *ἰλαβίμου* R *ἰλιμίμου* O *labim* Lat 10 *κατοικίσαντοσ*, *ι* i. ras. O *ἐν*] *ἐν τῇ* L *ὧδε*] *ὧ* R, om. MSPL *ἀφ' αὐτοῦ* Dindorf 11 *Νεδέμου*] *νεθέμου* M *τε*] *δὲ* L *Πεθρωσίμου*] *φαιθρωσίμου* M *φεθρωσίμου* SPL *phetrosim* Lat *χεσλοιμοῦ* S *χεσλίμου*, *ι* i. ras. 2 litt. m. 2 P *ceslim* Lat *Χεφθώμου*] *χεφθάμου* O *cephthos* Lat 12 *πέρα*] *πέραν* O *περὶ* M *αἰθιωπικὸσ* M 13 *δηλώσωμεν* OM

138 σεν. ἐγένοντο δὲ καὶ Χαναναίου παῖδες, Σιδώνιος, ὃς καὶ πόλιν
ἐπώνυμον ἔκτισεν ἐν τῇ Φοινίκῃ, Σιδὼν δ' ὑφ' Ἑλλήνων καλεῖται·
Ἀμαθοῦς δὲ Ἀμάθουν κατῴκισεν, ἥτις ἔστι καὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν
ἐπιχωρίων Ἀμάθη καλουμένη, Μακεδόνες δ' αὐτὴν Ἐπιφάνειαν ἀφ'
ἑνὸς τῶν ἐπιγόνων ἐπωνόμασαν· Ἀρουδαῖος δὲ Ἄραδον τὴν νῆσον
139 ἔσχεν· Ἀρουκαῖος δὲ Ἄρκην τὴν ἐν τῷ Λιβάνῳ. τῶν δὲ ἄλλων
ἑπτά, Εὐαίου Χετταίου Ἰεβουσαίου Ἀμορραίου Γεργεσαίου Σειναίου
Σαμαραίου, πλὴν τῶν ὀνομάτων ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὐδὲν ἔχο-
μεν· Ἑβραῖοι γὰρ αὐτῶν ἀνέστησαν τὰς πόλεις ἐκ τοιαύτης αἰτίας
ἐν συμφορᾷ γενομένας·
140 3. Νῶχος μετὰ τὴν ἐπομβρίαν τῆς γῆς κατασταθείσης εἰς τὴν
αὐτῆς φύσιν ἐπ' ἔργα χωρεῖ καὶ καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλοις,
ἡνίκα τοῦ καρποῦ τελεσφορηθέντος καθ' ὥραν ἐτρύγησε καὶ παρῆν
141 εἰς χρῆσιν ὁ οἶνος, θύσας ἐν εὐωχίαις ἦν. μεθυσθεὶς δὲ εἰς ὕπνον
καταφέρεται καὶ γεγυμνωμένος παρακόσμως ἔκειτο. θεασάμενος
δὲ αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων τοῖς ἀδελφοῖς ἐπιγελῶν δείκνυσιν·

§ 137 = Gen. X 15; § 140 = Gen. IX 20.

ROMSPLELatZonaras I p. 32. Eustathius in hexaëm. p. 53 sq. Hieronymus quaest. gen. p. 954 sq. Migne.

1 *Χανὰν Eustath Σιδώνιος ὅς] ἦν ἀνίοσοσ R ὢν ἀνίοσοσ O σιδὼν ὅσ (ι ex η corr. S, ι i. ras. m. 2 P) SP σιδώνιοσ ὅσ, ὅσ suppl. m. 1 L σιδάνιοσ ὅσ E *sidon qui* Lat; Σιδώνιος habet etiam Zon. Σιδὼν Eustath 2 *ἔκτισεν ἐν] ἔκτισε M *ἐν i. ras. 3 litt. m. 2 S *φοινιχῆ M 3 ἀμαθουσ RO ἀμαθοῦσ S ἄμαθοσ LE *amath* Lat Ἀμάθιος Eustath Ἀμάθουν] ἀμάθουσ ML ἀμαθηνοὺσ SPE *amatheos* Lat τὴν Ἀμαθινὴν Eustath *κατώκησεν ROSP¹ 4 **amathi* Lat *Amath* Hieron. *δὲ M 5 ἐπιγόνων] ROHieron. (qui uertit *Macedones qui post Alexandrum — regnauerunt*) ἀπογόνων MSPL *priscorum* Lat ἀπογόνων $πολε^{μι}$ cod. Laur. E ἀπογόνων πολέμου i. marg. m. 2 πτολεμαίου cod. Henn. E Πτολεμαίων ἐπιφανοῦς λεγομένου Zon ὠνόμασαν E μετωνόμασαν Zon Ἀρουδαῖος — 6 ἔσχεν u. 6 post Λιβάνῳ tr. Eustath Ἀρουδαῖος] ἀρουδαῖοσ cod. Laur. E ἀραδαῖοσ cod. Henn. E φρουδαῖοσ, φ add. rubricator L Ἀρόδιος Eustath Ἀράδιος Syncellus p. 89 et liber generationis c. 12 6 *Ἀρουκαῖος] *eruceus* Lat *Aracaeus* Hieron Ἄρκην] ἀράκην E γῆν Eustath τῶν — 10 γενομένας mutauit et ampliauit Eustath δ' S 7 Εὐαίου] εὐαίουσ ut uid. L *eugeo* Lat χεταίου O Ἰεβουσαίου om. RO Ἀμορραίου Γεργεσαίου om. M Ἀμορραίου] ἀμοραίου RO ἀμωραίου SP¹ ἀμορραίου ἀρουκαίου L Γεργεσαίου] γεργεσαίου εὐδαίου MSPLat Σειναίου Σαμαραίου] φερεζαίου L 8 Σειναίου] σινναίου SP *sineo* Lat, apud Eustath. aut Ἀσενναῖοι aut Κιναῖοι eius locum obtinent Σαμάρειος Eustath ἐν] τῶν ἐν SPL 8 ἔχομεν] ἔσχομεν SP *habuimus* Lat 9 $τοιαύτασ^{η}$ P 10 γενομένασ, α ex ου corr. M 11 §§ 140—142 om. Eustath νώεοσ SP 12 ἔργα, α ex ο corr. uid. S ἐχώρει (ἐ suppl. S) SPL 14 οἶνος] ras. 4—5 litt. R δ' L 15 παρακόσμοσ R παράκοσμοσ O παράκωμοσ L 16 δ' MSPL νεώτεροσ RO

οἱ δὲ περιστέλλουσι τὸν πατέρα. καὶ Νῶχος αἰσθόμενος τοῖς μὲν 142
*ἄλλοις παισὶν εὐδαιμονίαν εὔχεται, τῷ δὲ Χαμᾷ διὰ τὴν συγγένειαν
αὐτῷ μὲν οὐ κατηράσατο, τοῖς δ' ἐγγόνοις αὐτοῦ· καὶ τῶν ἄλλων
διαπεφευγότων τὴν ἀρὰν τοὺς Χαναναίου παῖδας μέτεισιν ὁ θεός.
καὶ περὶ μὲν τούτων ἐν τοῖς ἑξῆς ἐροῦμεν.*
4. *Σημᾷ δὲ τῷ τρίτῳ τῶν Νώχου υἱῶν πέντε γίνονται παῖδες,* 143
*οἳ τὴν μέχρι τοῦ κατ' Ἰνδίαν ὠκεανοῦ κατοικοῦσιν Ἀσίαν ἀπ' Εὐ-
φράτου τὴν ἀρχὴν πεποιημένοι. Ἔλυμος μὲν γὰρ Ἐλυμαίους Περ-
σῶν ὄντας ἀρχηγέτας κατέλιπεν· Ἀσσούρας δὲ Νίνον οἰκίζει πόλιν
καὶ τοὺς ὑπηκόους Ἀσσυρίους ἐπωνόμασεν, οἳ μάλιστα εὐδαιμόνη-
σαν· Ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νῦν Χαλδαίους καλουμένους Ἀρφαξαδαίους* 144
*ὠνόμασεν ἄρξας αὐτῶν· Ἀραμαίους δὲ Ἄραμος ἔσχεν, οὓς Ἕλληνες
Σύρους προσαγορεύουσιν· οὓς δὲ Λυδοὺς νῦν καλοῦσι, Λούδους δὲ
τότε, Λούδας ἔκτισε. τῶν δὲ Ἀράμου παίδων τεσσάρων ὄντων Οὔσης* 145
*μὲν κτίζει τὴν Τραχωνῖτιν καὶ Δαμασκόν, μέση δ' ἐστὶ τῆς Παλαι-
στίνης καὶ κοίλης Συρίας· Ἀρμενίαν δὲ Ὦτρος, καὶ Γεθέρης Βακ-
τριανούς, Μήσας δὲ Μησαναίους, Σπασίνου Χάραξ ἐν τοῖς νῦν κα-
λεῖται. Ἀρφαξάδου δὲ παῖς γίνεται Σάλης, τοῦ δὲ Ἕβερος, ἀφ' οὗ* 146

---

§ 141 = Gen. IX 23; § 143 = Gen. X 22.

ROMSPLELatZonaras I p. 33 Eustathius hexaëm. p. 54. Hieronymus quaest. gen. p. 955.

1 *νώεοσ* SP *αἰσθόμενοσ, ν* s. m. 1 S, *μ* i. ras. P 2 *παισὶ* P[1] *χάμα* MSP 3 *κατηράισατο* P[2] *κατηρᾶτο* M *δὲ* ROSPL *ἐκγόνοισ* MSPL 4 *διαπεφευγόντων* R[1] *Χαναναίου*] *χαναναίουσ* O *χαναάνου* SP *χαναναίουσ* ut uid. L 6 **σήμα* MSP **δὲ* om. M **τῷ τρίτῳ* om. L **τῶν* om. P (?) **Νώχου*] *νούχου* M *νωέου* SP **παῖδεσ γίνονται πέντε* tr. O 7 **κατ' Ἰνδίαν*] *seorsum* (h. e. *κατ' ἰδίαν*) Lat *κατιδίαν* Eustath **ἰνδίαν, ιν* i. ras. S 8 **Ἔλυμος*] *ἔλαμοσ* SPEustath *helam* Lat **ἐλαμαίουσ* SP Eustath *helamitas* Lat *Elamitae* Hieron 9 **ἀρχιγέτασ* R **κατέλειπεν* M *ἀσοῦρασ* S *ἀσούρασ* PE *Ἀσοὺρ* Eustath **νῖνον* R[1]SPL 10 **ὑπηκό·ουσ* P *ἀσυρίουσ* S[1]PE **ἐπωνόμασαν* M 11 **ἀρφαξήδησ* R *ἀρφάξαδησ* M 13 **προσαγορεύουσι* M **λύδουσ* (*ο* ex *ι* corr. M) RM **καλοῖσιν* S[1]P[1]L **Λούδους*] *λ* i. ras. P, *ο* post *δ* corr. M *Λυδαῖοι* Eustath 14 **Οὔσης*] *ὦσοσ* SP *οὖσοσ* L *chis* Lat *Οὖλ* Eustath 15 **τραχωνίτην* RS[1] **μέσησ, ησ* ex *η* corr. M *δὲ* E 16 *ἀρμενίαν* ROPE **Ὦτρος*] *οὖλοσ* SPEustath *otrus* Lat *Οὖρος* coni. *Γεθέρης*] *γέθερισ* M *γόθεροσ* S *γάθεροσ* PLEustath *γεθήρησ* E *gether* LatHieron **βακτηριανοὺσ* ROM *Σταφηνοὶ* Eustath *Acarnanii siue Carii* Hieron 17 **μησᾶσ* SPL *Μεσὸχ* Eustath **Μησαναίους*] *Μασσήνιοι* Eustath *Maeones* Hieron *πασίνου* ROMPE *ab omnibus* Lat **χάραξ, χ* corr. P *χαρὰξ* M *arax* Lat **ἐν* spurium uid. 18 **ἀρφαξάδουσ* M **γίνεται παῖσ* tr. M **Σάλης*] *σαλήσ* M *καϊνᾶσ τοῦ δὲ σάλησ* L et aliis uerbis Zon *ἕβεροσ, ἑ* ex *ἒ* corr. P *ἔβεροσ* E

τοὺς Ἰουδαίους Ἑβραίους ἀρχῆθεν ἐκάλουν· Ἔβερος δὲ Ἰούκταν καὶ Φάλεγον ἐγέννησεν· ἐκλήθη δὲ Φάλεγος, ἐπειδὴ κατὰ τὸν ἀποδασμὸν τῶν οἰκήσεων τίκτεται· φαλὲκ γὰρ τὸν μερισμὸν Ἑβραῖοι κα-
147 *λοῦσιν. Ἰούκτᾳ δὲ τῶν Ἑβέρου παίδων ἦσαν υἱοὶ Ἐλμόδαδος Σάλεφος Ἀζερμώθης Εἰράης Ἐδώραμος Οὐζάλης Δαήλης Ἤβαλος Ἀβιμάηλος Σάφας Ὀφίρης Εὐίλης Ἰόβηλος. οὗτοι ἀπὸ Κωφῆνος ποταμοῦ τῆς Ἰνδικῆς καὶ τῆς πρὸς αὐτῇ Σηρίας τινὰ κατοικοῦσι. ταῦτα μὲν περὶ τῶν Σημᾶ παίδων ἱστορήσθω.*
148 5. *Ποιήσομαι δὲ περὶ Ἑβραίων τὸν λόγον· Φαλέγου γὰρ τοῦ Ἑβέρου γίνεται παῖς Ῥεούς· τούτου δὲ Σεροῦγος, ᾧ Ναχώρης υἱὸς*

---

§ 146 = Gen. X 25; § 148 = Gen. XI 10.

ROMSPLELatZonaras I p. 33. Eustathius hexaëm. p. 54 sq. Hieronymus quaest. Gen. p. 955 sq. Eusebius onomast. p. 251 sq. 290. 308. Lagarde, cf. Hieronymus ibid. p. 117. 149.

1 * *ἀρχῆθεν ἑβραίουσ* tr. SP *ἔβεροσ, ἐ* ex *ἔ* corr. SP *ἔβεροσ* E * *Ἰούκταν*] *οὐικτὸν* R *οὐϊκτὰν* O *ἰούκταν, ν* i. ras. L *ἰουφὰν* M *gectam* Lat *Ἰεκτὰν* Eustath 2 *φάλεκον* SPL *φάλαγον* E *phalech* Lat *φάλεκοσ* SPL *φάλαγοσ* E *phalech* Lat *τὸν ἀποδασμὸν*] *τὸν ἀπόστολον* ROSPEustath *τὸν ἀπόδασμον* L *τὴν ἀποστολὴν* E *diuisionem* Lat 3 * *τῆσ οἰκήσεωσ* M *τῶν ἀποικιῶν* Eustath * *φαλὲκ γὰρ τὸν*] *φαλέκτρατον τὸν* RO 4 *Ἰούκτᾳ*] *οὐϊκτὰ* RO *ἴκτα* (*ού* supra) M *ἰουκτᾶ* P *iecta* Lat *τῶν Ἑβέρου παίδων*] *τῷ Ἑβέρου παιδὶ* Bekker *ἑβέρου, ἐ* ex *ἐ* corr. P *ἑβαίρου* L *Ἐλμόδαδος* — 5 *Ἐδώραμος* om. SP *helmodat* Lat *Σαλμωδὰδ* Eustath *Σάλεφος*] *salech* Lat 5 *ἀζερμόθησ* O *ἀζερμωθὴσ, ω* corr. M *ἀσαρμώθησ* LEustath *asarmoth* Lat *Εἰράης*] *ἰράησ* O *εἰραὴσ* M *ἱέραχοσ* L *iare* Lat *Ἐδώραμος*] om. L *adoram* Lat *Οὐζάλης*] *οὔζαλισ* M *λίζηλοσ* SPL *uxal* Lat *Δαήλης*] *δεκλαδᾶσ* SP *δέκελοσ* L *dehelas* Lat *δέκλας* Bernard *Δάκλης* coni. *Ἤβαλος*] *ἤμαλοσ* O, om. PL *ebal* Lat *Γεβάλ* Eustath 6 *Ἀβιμάηλος*] *ἀβιμαηλόσ* R *ἀβιμαηλόσ* (*μ* supra) O *ἐβημάηλοσ* M *abimahel* Lat *Σάφας*] *σαλεὶσ* S *σαβεύσ* P *σαβαῖοσ* L *sapha* Lat *Ὀφίρης*] *σοφίρησ* O *ὀφείρησ* SL *ὄφιρισ*, utrumque *ι* i. ras. m. 2 P *et ophir* Lat *Εὐίλης*] *εὐϊλάσ* M *εὐϊλάτησ* SPL *et euila* Lat *Εὐιλάτ* Euseb *Ἰόβηλος*] *καὶ ἰωάβαβοσ* SP *καὶ ἰώβαβοσ* L *et iobal* Lat *ἀπὸ* incip. Euseb *κώφηνοσ* M *cophino* Lat 7 *τῆς*] *τῆς τε* Euseb. p. 290, 71 *καὶ τῆς πρὸς αὐτῇ Σηρίας*] *et positae circa eam syriae* Lat *usque ad eum locum qui uocatur Hieria* Hieron. onom. p. 117 cf. p. 144. 149 quaest. gen. p. 956 *αὐτῇ Σηρίας*] *αὐτὴν συρίασ* RO *αὐ* (*τ* supra) *σηρίασ* M *αὐτῇ συρίασ* SP *αὐτὸν συρίασ* L *σριας* Euseb. p. 252, 100 *αὐτῆς Συρίας* Euseb. p. 290, 71 *αὐτῆς ἡρίας* idem p. 304, 1 *αὐτῷ Ἀρίας* Bernard cum Bocharto *αὐτῇ ὀρείας* coni. *κατοικοῦσι* fin. EusebHieronym 8 *σήμα* MS *ἱστορήσθω*] Bekker *ἱστορείσθω* codd. 9 *δὲ*] *δὴ* RSP *τὸν* om. RO *φαλέκου* SPL *φαλάγου* E *falech* Lat 10 *Ῥεούς*] *ῥέουσ* M *ῥάγαυοσ* (*υ* i. ras. L) SPL *ῥαγαῦσ* E *reus* Lat *Σεροῦγος*] *σέρουγοσ* E *seruc* Lat * *ᾧ*] *ὧν* R

τίκτεται· τούτου δὲ Θέρρος· πατὴρ δὲ οὗτος Ἀβράμου γίνεται, ὃς δέκατος μέν ἐστιν ἀπὸ Νώχου, δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ ἐνενηκοστῷ πρὸς ἐνακοσίοις μετὰ τὴν ἐπομβρίαν ἐγένετο. Θέρρος μὲν γὰρ ἑβδομη- 149
κοστῷ ποιεῖται τὸν Ἅβραμον· Ναχώρης δὲ Θέρρον εἰκοστὸν αὐτὸς [ἔτος] καὶ ἑκατοστὸν ἤδη γεγονὼς ἐγέννησε· Σερούγῳ δὲ Ναχώρης τίκτεται περὶ ἔτος δεύτερον καὶ τριακοστὸν καὶ ἑκατοστόν· Ῥοῦμος δὲ Σεροῦγον ἔτη τριάκοντα γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατόν· ἐν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ Ῥοῦμον Φάλεγος ἔσχεν· Ἕβερος δὲ τετάρτῳ καὶ 150
τριακοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν γεννᾷ Φάλεγον γεννηθεὶς αὐτὸς ὑπὸ Σέλου τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν, ὃν Ἀρφάξαδος ἐτέκνωσε κατὰ πέμπτον καὶ τριακοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν· Σημᾶ δὲ υἱὸς Ἀρφαξάδης ἦν μετὰ ἔτη δώδεκα τῆς ἐπομβρίας γενόμενος. Ἅβραμος δὲ εἶχεν ἀδελφοὺς Ναχώρην καὶ Ἀράνην· τούτων Ἀράνης 151
μὲν υἱὸν καταλιπὼν Λῶτον καὶ Σάρραν καὶ Μελχὰν θυγατέρας ἐν Χαλδαίοις ἀπέθανεν ἐν πόλει Οὐρῇ λεγομένῃ τῶν Χαλδαίων, καὶ τάφος αὐτοῦ μέχρι νῦν δείκνυται. γαμοῦσι δὲ τὰς ἀδελφιδὰς Μελχὰν μὲν Ναχώρης Σάρραν δὲ Ἅβραμος. Θέρρου δὲ μισήσαντος τὴν 152
Χαλδαίαν διὰ τὸ Ἀράνου πένθος μετοικίζονται πάντες εἰς Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας, ὅπου καὶ Θέρρον τελευτήσαντα θάπτουσιν

§ 148 — Gen. XI 10 sq.

ROMSPLELatZonaras I p. 33 sq. Eustathius hexaëm. p. 57. Eusebius onomast. p. 285 Lagarde cum Hieronymo.

1 **Θέρρος*] *θάρροσ* OSP *θάρρασ* L *thares* Lat **δ'* MSPL **ἀβρά-μ·ου* P *abraham* semper Lat 2 **νωέου* SP 3 *ἐνακοσίοις*] *διακοσίοισ* MSPLELatZon *Θέρρος*] *θερρὸσ* M *θάρροσ* OSP *θάρρασ* L *thares* Lat *ἑβδομηκοστῷ*] *septuagesimo anno* Lat 4 *θάρρον* SP *θάρραν* L *tharem* Lat *αὐτὸς*] *αὐτὸν* OL 5 *ἔτος*] om. M, post *ἑκατοστὸν* tr. SPL *ἐγέννησε*] *ἐγέννησε· σεροῦγον* SP *seruc* Lat 6 *Ῥοῦμος*] *ῥάγανοσ* SPL *reu* Lat 7 *Σεροῦγον*] *σεροῦγον* (*σεροῦχον* P *seruc* Lat) *ἔσχεν* MSPLLat 8 *Ῥοῦμον*] *ῥάγανον* SPL *reum* Lat *φαλεκὸσ* S[1] *φάλεκοσ* S[2]PL *phalech* Lat *ἔβεροσ* M 9 *γεννᾷ Φάλεγον* om. RO *φάλεγον, λ* ex *ρ* corr. M *φάλεκον* SPL *phalech* Lat 10 *Σέλου*] *σάλου* OL *σαλᾶ* SP *sela* Lat *ὃν*] *ὃν καϊνᾶσ τὸν δὲ* L *ἀρφαξάδησ* MSPL *ἐτέκνωσε*] *ἐγέννησε·* SP 11 *ἔτος*] *τῆσ ἡλικίασ ἔτοσ* SP *σημὰ* M 12 *δώδεκα*] *δύο καὶ δέκα* SP[1] *δυοκαίδεκα* P[2] § 151. 152 excerpsit Eustath 13 i. marg. *ζ'* O **ναχώριν* R 14 **καταλιπὼν* (*καταλειπὼν* M) *υἱὸν* tr. OM *σάραν* E **μελχᾶν* SP *θυγατέρα* E 15 *ἀπέθανεν* — 16 *δείκνυται* excerpsit Euseb *οὐρὴ* ROL *οὔρη* M *ur* Lat *Οὐρὼ* Eustath 16 **ἀδελφιδὰς*] *ἀδελφὰσ* ROEustath **μελχᾶν* MSP *μελεχὰν* L 17 **θάρρου* OSP *θάρρα* LEustath *thares* (nomin.) Lat 18 **ἀ^{ρ}ράνου* R *Χαρρὰν*] *χαρὰν* RE *χα^{ρ}ρὰν* P 19 *ὅπου*] *ἔνθα* E **θάρρον* SP *θάρραν* L *tharen* Lat *θάπτουσι* P[1]

ἔτη βιώσαντα πέντε καὶ διακόσια· συνετέμνετο γὰρ ἤδη τοῖς ἀν-
θρώποις τὸ ζῆν καὶ βραχύτερον ἐγίνετο μέχρι τῆς Μωυσέος γενέ-
σεως, μεθ' ὃν ὅρος ἦν τοῦ ζῆν ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι τοσαῦθ'
153 ὁρίσαντος τοῦ θεοῦ, ὅσα καὶ Μωυσεῖ συνέβη βιῶναι. Ναχώρῃ μὲν
οὖν ἐκ τῆς Μελχᾶς ὀκτὼ παῖδες ἐγένοντο, Οὖξος Βαοῦξος Μαουῆ-
λος Ζάχαμος Ἀζαοῦος Ἰαδελφᾶς Ἰαδαφᾶς Βαθουῆλος· οὗτοι μὲν
Ναχώρου παῖδες γνήσιοι· Ταβαῖος γὰρ καὶ Γάδαμος καὶ Ταaῦος
καὶ Μαχᾶς ἐκ Ῥούμας παλλακῆς αὐτῷ γεγόνασι. Βαθουήλῳ δὲ
τῶν Ναχώρου γνησίων παίδων γίνεται Ῥεβέκκα θυγάτηρ καὶ Λάβα-
νος υἱός.
154 VII. 1. Ἄβραμος δὲ Λῶτον τὸν Ἀράνου τοῦ ἀδελφοῦ υἱὸν
τῆς δὲ γυναικὸς αὐτοῦ Σάρρας ἀδελφὸν εἰσεποιήσατο γνησίου παι-
δὸς ἀπορῶν καὶ καταλείπει τὴν Χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε
γεγονὼς ἔτη τοῦ θεοῦ κελεύσαντος εἰς τὴν Χαναναίαν μετελθεῖν,
ἐν ᾗ κατῴκησε καὶ τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπε δεινὸς ὢν συνεῖναί τε
περὶ πάντων καὶ πιθανὸς τοῖς ἀκροωμένοις περί τε ὧν εἰκάσειεν
155 οὐ διαμαρτάνων. διὰ τοῦτο καὶ φρονεῖν μεῖζον ἐπ' ἀρετῇ τῶν
ἄλλων ἠργμένος καὶ τὴν περὶ τοῦ θεοῦ δόξαν, ἣν ἅπασι συνέβαι-
νεν εἶναι, καινίσαι καὶ μεταβαλεῖν ἔγνω. πρῶτος οὖν τολμᾷ θεὸν

§ 152 = Gen. XI 32; § 153 = Gen. XXII 20; § 154 = Gen. XII 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 34. ExcPeirescSyncellus p. 183. Eustath. hexaëm. p. 57 sq.

1 *συνετέμνετο*] ROSPLEustath *συνετέτμητο* ME *recidebatur* Lat 2 *τὸ ζῆν*] *κατ' ὀλίγον τὸ ζῆν* MSPE **καὶ — ἐγίνετο*] *fiebatque paulatim breuior* Lat *ἐγίνετο*] ROMPEustath *ἐγένετο* SLE *μωϋσέωσ* RSPEustath *μωσέωσ* ME 3 **ὅν* ex *ὧν* corr. R *εἴκοσιν* L *τοσαῦθ'*] Dindorf *ταῦθ'* codd. E Lat 4 **ὁρίαντοσ* (σ suprascr.) S *μωϋσῆ* O *μωϋσῆν* MSPLE **βιῶσαι* L 5 *ἐγίνοντο* M *uxos* Lat *Βαοῦξος*] *βάουξοσ* (*ά* ex corr. M) MSPL *bauz* Lat *Μαουῆλος*] *μαούηλοσ* M *μαθούηλοσ* SPL *camuel* Lat 6 *Ζάχαμος*] *χάζαμοσ* OL *zacham* Lat *Ἀζαοῦοσ*] *ἄζανοσ* MSPL *azaus* Lat *Ἰαδελφᾶς*] *ἰάδελφασ* M *zadelphas* Lat *Ἰαδαφᾶς*] om. M *ἰαδοφᾶσ* SPL *zadaphus* Lat *βαθούηλοσ* MSPL 7 *Ταβαῖος*] *ταβαὼσ* O *τάβαιοσ* MS *tabeus* Lat *Ταaῦος*] *τάανοσ* O *ταύαοσ* MSPL *thaat* Lat 8 *Μαχᾶς*] *μάχασ* M *maubas* Lat *ῥουμᾶσ* ML *παλλακῆσ*, *ῆ* ex *ι* corr. S *παλακῆσ* L *βαθουήλου* L 9 *τῶν*] *τῶι* SP *Λάβανος*] *βάνοσ* R 11 i. marg. *ζ'* R *η' ἀρ* (χ suprascr.) M *VII* Lat **ἄβραμοσ* incip. Exc **τὸν* om. L 12 **εἰσεποιήσατο*] *ἐποιήσατο*, ante *ἐ* spat. uacuum circiter 4 litt. M 14 **ἔτη γεγονὼσ* tr. L 15 *κατῴκησε*] *καὶ κατώκησε* (*η* ex *ι* corr. S) MSPEExcLat *τοὺσ ἀπογόνουσ* L *κατέλειπε* LExc *συνιέναι* MSPLExc 16 *πιθανὸς — 17 διαμαρτάνων* om. O *ἀκροωμένοισ*, *ρο* ex corr. M 17 *διαμαρτῶν* MExc § 155—157 apud Eustath *μείζω* MEustath *ἐπ' ἀρετῇ μεῖζον* (*μείζω* M) tr. MSPLExc 18 *ἠργμένος*] *ἠρμένοσ* P^1 *ἠιργμένοσ* P^2 19 *καινίσαι*] *καὶ νικῆσαι* MLExc *μεταβαλλεῖν* P^1

ἀποφήνασθαι δημιουργὸν τῶν ὅλων ἕνα, τῶν δὲ λοιπῶν εἰ καί τι πρὸς
εὐδαιμονίαν συντελεῖ κατὰ προσταγὴν τὴν τούτου παρέχειν ἕκαστον
καὶ οὐ κατ' οἰκείαν ἰσχύν. εἰκάζεται δὲ ταῦτα τοῖς γῆς καὶ θα- 156
λάσσης παθήμασι τοῖς τε περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ πᾶσι
τοῖς κατ' οὐρανὸν συμβαίνουσι· δυνάμεως γὰρ αὐτοῖς παρούσης
καὶ προνοῆσαι τῆς κατ' αὐτοὺς εὐταξίας, ταύτης δ' ὑστεροῦντας
φανεροὺς γίνεσθαι μηδ' ὅσα πρὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν συνερ-
γοῦσι κατὰ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ κελεύοντος
ἰσχὺν ὑπουργεῖν, ᾧ καλῶς ἔχει μόνῳ τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐχαρι-
στίαν ἀπονέμειν. δι' ἅπερ Χαλδαίων τε καὶ τῶν ἄλλων Μεσο- 157
ποταμιτῶν στασιασάντων πρὸς αὐτὸν μετοικεῖν δοκιμάσας κατὰ
βούλησιν καὶ βοήθειαν τοῦ θεοῦ τὴν Χαναναίαν ἔσχε γῆν, ἱδρυ-
θείς τε αὐτόθι βωμὸν ᾠκοδόμησε καὶ θυσίαν ἐτέλεσε τῷ θεῷ.
2. Μνημονεύει δὲ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβράμου Βηρωσός, οὐκ 158
ὀνομάζων, λέγων δ' οὕτως· „μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν δεκάτῃ γενεᾷ
παρὰ Χαλδαίοις τις ἦν δίκαιος ἀνὴρ καὶ μέγας καὶ τὰ οὐράνια
ἔμπειρος.“ Ἑκαταῖος δὲ καὶ τοῦ μνησθῆναι πλέον τι πεποίηκε· 159
βιβλίον γὰρ περὶ αὐτοῦ συνταξάμενος κατέλιπε. Νικόλαος δὲ ὁ
Δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν λέγει οὕτως· „Ἀβράμης

§ 157 = Gen. XII 6.

ROMSPLELatZonaras I p. 34. ExcPeirescSyncellus p. 183 sq. Eusebius praep. euang. IX p. 417. Eustath. hexaëm. p. 58.

1 *ἀποφήινασθαι P² 3 καὶ om. E οἰκίαν RE εἰκάζεται] εἴκαζε MSPLExc εἰκάζει E *coniciebat* Lat δὲ om. L τοῖς] τῆσ R¹L τοῖσ τῆσ SP EExc *θαλάττησ MSPEustath 4 *τὴν om. R 5 *δυνάμεως — 6 εὐταξίας] *uirtute enim eius praesente ex prouidentia ordinationis eorum cuncta disponi docebat* Lat *γὰρ] μὲν γὰρ, μὲν s. m. 1 L 6 *καὶ] κἂν coni. καθ' αὑτοὺσ MSPLEExc δ'] δ' αὖ S δὲ E 7 *γενέσθαι (litterae νέσθ lacuna absumptae R) RO 9 *ἔχειν Dindorf *μόνῳ] μόνωσ MExc 10 ἅπερ] ἅτε RO ἃ E τε καὶ] incip. fol. 64 col. 2, cuius margine corroso quaedam interierunt O 12 τοῦ om. E ἱδρυνθεῖσ RO 13 θυσίαν] θύσασ R θυσι * * O 14 Μνημονεύει] incip. Euseb, — 15 οὕτως breuiat Exc ἡμῶν τοῦ πατρὸς tr. Euseb ἀβραάμου Euseb *βιρωσὸσ RO βηρωσσὸσ MSPLEuseb βηρῶσοσ Exc οὐκ] οὐκ, ex οὐκ corr. M 15 δ'] om. M δὲ LEuseb μετὰ δὲ] MExc μετὰ ROSPLELatEuseb 16 *τις om. Exc *ἦν δίκαιος ἀνὴρ] δίκαιοσ ἦν RO ἀνὴρ ἦν δίκαιοσ Exc καὶ μέγας] μέγασ ME, om. Exc *καὶ ante τὰ om. OLat 17 ἑκάταιοσ M ἑκαταῖοσ, ἑ ex ἐ corr. P ἑκταῖοσ E *ecataeus* Lat καὶ om. Exc τοῦ — πεποίηκε om. EExc πλεῖον RSPLEuseb 18 βιβλίον, *l* i. ras. S βίβλουσ E γὰρ om. EExc συνταξάμενος] συγγραψάμενοσ EExc *κατέλειπε Exc 19 *ἐν τῇ τετάρτῃ] εἰσ τὴν δ' Exc *λέγει οὕτως om. Exc *ἄβραμοσ L ἀβράμησ Exc *abrahamus* cod. Wiz. *abrahamis* Bern. Lat Ἀβραάμης Euseb

ἐβασίλευσεν ἔπηλυς σὺν στρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τῆς γῆς τῆς ὑπὲρ
160 *Βαβυλῶνος Χαλδαίων λεγομένης. μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον μετα-*
ναστὰς καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας σὺν τῷ σφετέρῳ λαῷ εἰς τὴν
τότε μὲν Χαναναίαν λεγομένην νῦν δὲ Ἰουδαίαν μετῴκησε καὶ οἱ
ἀπ' ἐκείνου πληθύσαντες, περὶ ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστο-
ρούμενα. τοῦ δὲ Ἁβράμου ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ Δαμασκηνῇ τὸ ὄνομα
δοξάζεται καὶ κώμη δείκνυται ἀπ' αὐτοῦ Ἁβράμου οἴκησις λεγο-
μένη."
161 VIII. 1. *Λιμοῦ δὲ χρόνοις ὕστερον τὴν Ἰουδαίαν καταλαβόντος*
Ἅβραμος Αἰγυπτίους εὐδαιμονεῖν πυθόμενος μεταίρειν πρὸς αὐ-
τοὺς ἦν πρόθυμος τῆς τε ἀφθονίας τῆς ἐκείνων μεθέξων καὶ τῶν
ἱερέων ἀκροατὴς ἐσόμενος ὧν λέγοιεν περὶ θεῶν· ἢ γὰρ κρείσσοσιν
εὑρεθεῖσι κατακολουθήσειν ἢ μετακοσμήσειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ βέλτιον
162 *αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν. ἐπαγόμενος δὲ καὶ τὴν Σάρραν καὶ φοβού-*
μενος τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας τῶν Αἰγυπτίων ἐπιμανές, μὴ διὰ τὴν
εὐμορφίαν τῆς γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τέχνην ἐπενόησε
τοιαύτην· ἀδελφὸς αὐτῆς εἶναι προσεποιήσατο κἀκείνην τοῦθ' ὑπο-
163 *κρίνασθαι, συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς, ἐδίδαξεν. ὡς δ' ἧκον εἰς τὴν*
Αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῷ Ἁβράμῳ καθὼς ὑπενόησε· τὸ γὰρ κάλλος
ἐξεβοήθη τῆς γυναικὸς αὐτοῦ· διὸ καὶ Φαραώθης ὁ βασιλεὺς τῶν

---

§ 161 = Gen. XII 10.

ROMSPLELatExcPeirZonaras I p. 34. Eusebius praep. euang. IX p. 417. Eustathius hexaëm. p. 58.

1 *ἐβασίλευσεν*] *ἐβασίλευσε* (*ἐβασίλευε* Euseb) *Δαμασκοῦ* MSPLELatExc Euseb **τῆς* (ante *ὑπὲρ*) om. Exc 2 **χαλδαίασ* SPExc **πολὺν δὲ*] *δὲ πολὺν* RO *πολὺ δὲ* L **μεταναστὰς*] *μεταστὰσ* P *ἐξαναστὰς* Euseb 3 **ἀπὸ ταύτης*] *ἀπ' αὐτῆσ* RO *litterae *εἰσ τὴν τό* i. ras. 4 litt. S 4 **μετ-ώκισε* R 5 *πληθύσαντες*] *πλήθουσ ὄντεσ* R *πλῆθουσ ὄντεσ* (*οσ* superscr.) O *πληθύναντεσ* (*ν* i. ras. S) SL *ἑτέρῳ λόγῳ*] *ἑτέροισ* Exc *διέξειμι τα ἱστορούμενα*] *εἴπαμεν* Exc 6 *ἀβράμου* Exc *Ἀβραάμου* Euseb *in damascena ciuitate* Lat 7 *ἀπ' αὐτοῦ δείκνυται* tr. MSPLExcEuseb *ἀβράμου* Exc *Ἀβραάμου* Euseb *οἴκησισ*, *η* i. ras. S 9 i. marg. *η'* RO *θ' ἀρχ* M *VIII* Lat § 161 apud Eustath *Ἰουδαίαν*] *χαναναίαν* MSPLELatExcEuseb 10 *ἄβραμοσ* ExcEuseb *Αἰγυπτίους*] *τοὺσ αἰγυπτίουσ* (*τοὺσ* i. ras. S) SPL *μεταίρειν*] *διαίρειν* MSPLExcEuseb 11 *ἐκείνων*] *ἐκεῖ* E 12 **ἱερῶν* MExc **περὶ*] *τε περὶ* MExc et ut uid. Lat, fort. recte 13 **εὑρεθεῖσιν* S[1]PL **κατακολουθήσειν*] *κατακολουθεῖσει* R • • • • • • • • • • *ησει* O *κατακολουθήσειν αὐτοῖσ* SP *μετακομίσειν* SPE 14 *φρονῶν*] fin. Euseb *saram* Lat 15 *ἐπιμανές*] *ἐπιμηχανὲσ* O, om. M *καταφερὲσ* Exc 16 *αὐτῶν* RO[1]S[1] 17 *τοῦτο* MSPL Exc *ὑποκρίνασθαι*] *respondere* Lat *ἐδίδαξεν*] *ἔδοξεν* O 19 *ἀβράμω* S[1]Exc *ὑπενόησε*] *ἐπενόησε* MPLExc *praeuiderat* Lat *τὸ*] *τό τε* ROMLExcLat 20 *αὐτοῦ*] *αὐτῷ* (*ῶι* i. ras. P) MSPL *αὐτῶν* EExc *pharao* Lat

*Αἰγυπτίων οὐ τοῖς περὶ αὐτῆς λεγομένοις ἀρκεσθεὶς ἀλλὰ καὶ θεά-
σασθαι σπουδάσας οἷός τε ἦν ἅψασθαι τῆς Σάρρας. ἐμποδίζει δὲ* 164
*αὐτοῦ ὁ θεὸς τὴν ἄδικον ἐπιθυμίαν νόσῳ τε καὶ στάσει τῶν πραγ-
μάτων· καὶ θυομένῳ περὶ ἀπαλλαγῆς κατὰ μῆνιν θεοῦ τὸ δεινὸν
αὐτῷ παρεῖναι ἀπεσήμαινον οἱ ἱερεῖς, ἐφ' οἷς ἠθέλησεν ὑβρίσαι
τοῦ ξένου τὴν γυναῖκα. ὁ δὲ φοβηθεὶς ἠρώτα τὴν Σάρραν, τίς τε* 165
*εἴη καὶ τίνα τοῦτον ἐπάγοιτο, πυθόμενός τε τὴν ἀλήθειαν Ἄβρα-
μον παρῃτεῖτο· νομίζων γὰρ ἀδελφὴν ἀλλ' οὐ γυναῖκα αὐτοῦ σπου-
δάσαι περὶ αὐτὴν συγγένειαν ποιήσασθαι βουλόμενος, ἀλλ' οὐκ ἐνυ-
βρίσαι κατ' ἐπιθυμίαν ὡρμημένος· δωρεῖταί τε αὐτὸν πολλοῖς χρή-
μασι, καὶ συνῆν Αἰγυπτίων τοῖς λογιωτάτοις τήν τε ἀρετὴν αὐτῷ
καὶ τὴν ἐπ' αὐτῇ δόξαν ἐντεῦθεν ἐπιφανεστέραν συνέβη γενέσθαι.*
2. *Τῶν γὰρ Αἰγυπτίων διαφόροις ἀρεσκομένων ἔθεσι καὶ τὰ* 166
*παρ' ἀλλήλοις ἐκφαυλιζόντων νόμιμα καὶ διὰ τοῦτο δυσμενῶς ἐχόν-
των πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν αὐτῶν ἑκάστοις καὶ διαπτύων τοὺς
λόγους οὓς ἐποιοῦντο περὶ τῶν ἰδίων κενοὺς καὶ μηδὲν ἔχοντας
ἀληθὲς ἀπέφαινε. θαυμασθεὶς οὖν ὑπ' αὐτῶν ἐν ταῖς συνουσίαις* 167
*ὡς συνετώτατος καὶ δεινὸς ἀνὴρ οὐ νοῆσαι μόνον ἀλλὰ καὶ πεῖσαι
λέγων περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσειε διδάσκειν, τήν τε ἀριθμητικὴν αὐ-
τοῖς χαρίζεται καὶ τὰ περὶ ἀστρονομίαν παραδίδωσι. πρὸ γὰρ τῆς* 168

§ 163 = Gen. XII 15.

ROMSPLELatZonaras I p. 34. Eusebius praep. euang. IX 417 sq. Eustathius hexaëm. p. 58. Michael Glycas p. 246.

1 *λεγομένοισ, οι* corr. R 2 *τε ἦν*] *τε ἦ, ε* ex *η* corr. uid. (fuisse puto *τ' ἦν*) M *δὲ* om. M 3 *ἄδικον*] *ἀδόκιμον* MExc *ὁ θεὸσ τὴν ἄδικον αὐτοῦ* tr. SPL *ὁ θεὸσ αὐτοῦ τὴν ἀδόκιμον* tr. Exc 4 *θυομένῳ*] *πυθομένω* MSPLExc *cum sacrificaretur* Lat 5 *ἐφ'*] *ἐν* L *ἐνυβρίσαι* MSPL 6 *ἠρώτα*] *πρῶτα* M *saram* Lat *τε* om. MExc 7 *εἴη*] *ἦν* RO *ἐπαγάγοιτο* MSPL *τε*] *δὲ* MSPLExc *Ἄβραμον*] *τὸν ἄβραμον* SP 9 *συγγένειαν*] *συγγένειαν αὐτοῦ* ExcBekker *ποιῆσαι* RO *βουλόμενοσ, β* corr. M *οὐκ ἐνυβρίσαι*] *οὐχ ὑβρίσαι* MSPLExc 10 *ὡρμ···μένοσ*, 2—3 litt. eras. P 11 *καὶ συνῆν*] incip. Euseb *συνῆν — λογιωτάτοις*] *et ut esset inter sapientissimos egyptiorum instituit* Lat *συνῆν*] *συνεῖναι* RO *συνῆναι* Exc 11 *αὐτῷ* om. MExc 12 *αὐτῇ*] *αὐτῶ* MLExcEuseb 13 § 166—170 apud Eustath 14 *παρ' ἄλλοισ* SPL 15 *συμβαλὼν — διαπτύων*] *sibimet eos comparans et unum quemque despiciens* Lat *συμβάλλων* ExcBekker *αὐτῶν ἑκάστοις*] *αὐτὸσ ἕκαστον* L 16 *λόγους*] *λόγουσ ἀλλήλων* O *κενοὺς*] *εἰκοῦσ* Exc *ἔχοντασ* (*ειν* supra) O *ἀληθὲσ ἔχοντασ ἀπέφαινε* tr. SPLEuseb *ἔχοντασ ἀπέφαινεν ἀληθὲσ* tr. Exc 17 *ἀπέφαινε, αι* ex *η* corr. M 19 *ἐπιχειρήσειεν* S[1]PL *τήν τε* — p. 41, 2 habet Glycas **ἀριθμιτικὴν* M *ἀριθμητικὴν, μητικη* i. ras. 5 litt. P 20 *ἀστρονομίαν*] MSPEustath *ἀστρονομίασ* ROEZonGlyc *ἀστρολογίαν* LLatEuseb **παραδίδωσιν* S[1]P[1]L

Ἀβράμου παρουσίας Αἰγύπτιοι τούτων εἶχον ἀμαθῶς· ἐκ Χαλδαίων
γὰρ ταῦτ' ἐφοίτησεν εἰς Αἴγυπτον, ὅθεν ἦλθε καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας.
169 3. Ὡς δ' εἰς τὴν Χαναναίαν ἀφίκετο, μερίζεται πρὸς Λῶτον
τὴν γῆν τῶν ποιμένων αὐτοῖς στασιαζόντων περὶ τῆς χώρας ἐν ᾗ
νέμοιεν· τὴν ἐκλογὴν μέντοι καὶ τὴν αἵρεσιν ἐπιτρέπει τῷ Λώτῳ·
170 λαβὼν δ' αὐτὸς τὴν ὑπ' ἐκείνου καταλελειμμένην ὑπώρειαν ᾤκει
ἐν τῇ Ναβρῷ πόλει· παλαιοτέρα δέ ἐστιν ἔτεσιν ἑπτὰ πρὸ Τάνιδος
τῆς Αἰγύπτου. Λῶτος δὲ τὴν πρὸς τὸ πεδίον κειμένην καὶ ποταμὸν Ἰορδάνην εἶχεν οὐκ ἄπωθεν τῆς Σοδομιτῶν πόλεως, ἣ τότε
μὲν ἦν ἀγαθή, νῦν δὲ ἠφάνισται κατὰ βούλησιν θεοῦ. τὴν δὲ αἰτίαν κατὰ χώραν σημανῶ.
171 IX. 1. Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν Ἀσσυρίων κρατούντων τῆς
Ἀσίας Σοδομίταις ἤνθει τὰ πράγματα εἴς τε πλοῦτον αὐτῶν ἐπιδεδωκότων καὶ νεότητα πολλήν· βασιλεῖς δὲ αὐτοῖς πέντε διεῖπον
τὴν χώραν, Βάλας Βαλαίας Συναβάνης καὶ Συμμόβορος ὅ τε Βα-
172 λήνων βασιλεύς· μοίρας δ' ἦρχον ἕκαστος ἰδίας. ἐπὶ τούτους στρατεύσαντες Ἀσσύριοι καὶ μέρη τέσσαρα ποιήσαντες τῆς στρατιᾶς

§ 169 = Gen. XIII 1.

ROSPLELatExcPeirZonaras I p. 34. Eusebius praep. euang. IX 417sq. Eustathius hexaëm. p. 58. Michael Glycas p. 246.

1 **ἀβράμου* Exc *ἀβραάμου* Euseb *Αἰγύπτιοι*] EusebEustath *εἰσ αἴγυπτον* RO *εἰσ αἴγυπτον αἰγύπτιοι* MSPLELatExc et ut uid. Glyc **ἐκ*, *ἐ* i. ras. P 2 **τοῦτ'* O **ἐφοίτησεν*, *ἐ* ex *ἀ* corr. m. 2 S *ἐπεφοίτησεν* MExc *καταπεφοίτηκεν* Glyc **ἦλθε*] *ἀνῆλθε* M **καὶ ἦλθεν εἰσ* tr. SP *Ἕλληνας*] fin. Euseb 3 *δὲ* ROSPLExc *χαναναίαν*, *ναναί* i. ras. 4 litt. P 4 *ποιμαίνων*, *α* ex *ε* corr. R 6 *δὲ* L *ἐκείνου*] *ἐκείνου τῷ λώτῳ*, *τῷ λώτῳ* deleuit m. 1 M
ὑπώρειαν] *ὑπόρειαν* R *ὑπώρειον* M *ὑπώριον* S^{1}P^1 *ὑπόρειον* P^2 *πορὶ* Exc *partem* Lat *ᾤκει*] *ὤκει δὲ* RSP^{1}LExc *ᾤκησεν* M 7 *Ναβρῷ*] *ναυρῷ* RO *νάβρω* SP^1 *νάβρωι* P^2 *νεβρώνη* L *ἄκρο* Exc *nabroth* Lat *παλαιοτέρα δέ*] *παλαιοτέρα τέ* MP *ἣ παλαιοτερα* (τί supra) Exc *ἑπτά*‖ fin. fol. 10, deest insequens; i. marg. man. alia *λείπει* M *πρὸ Τάνιδος*] *protani* Lat 8 *τῶι πεδιωι* Exc
9 *ἰορδάνην* S^1 *ἄποθεν* ROS^{2}P^{2}LExc *τῆς*] *τῶν* OP *sodomorum* Lat
10 *ἦν*] *ἥν* S^1 *ἀγαθή*] *ἀπαθής* coni. *βούλησιν*] *βούλησιν καὶ μῆνιν* SPL
τὴν δὲ — 11 *σημανῶ* om. Exc *δὲ*] *τὲ* RO 12 i. marg. *VIIII* Lat
**ἀσυρίων* S^{1}P^{1}Exc *τῆς* om. Exc 13 *ἐπιδεδωκότων αὐτῶν* tr. SPL *ἐπιδεδοκότων* O 14 *δὲ*] *τε* SPLExc *διεῖπον πέντε* tr. L 15 *Βάλας*] *βάλακοσ* SP, om. L *ballas* Lat *Βαλαίας*] *βαλέασ* SPExc *βαρέασ* L *balleas* Lat *Συναβάνης*] *συναβάρεισ* S *συναβάρησ* P *σενάβαροσ* L *καὶ συνναβάρισ* Exc *sinnabaris* Lat *Συμμόβορος*] *συμβόβοροσ* O *συμόβοροσ* SPL *συνόβοροσ* Exc *sinnoborus* Lat *βαληνῶν* SP *βαλληνῶν* L *βαλλήνων* Exc *ballinorum* Lat
16 *δὲ* OL *ἦρχεν* SP i. marg. *θ'* R 17 *ἀσύριοι* S^{1}Exc *στρατείασ* SPExc

ἐπολιόρκουν αὐτούς· στρατηγὸς δ' ἑκάστοις ἦν εἷς ἐπιτεταγμένος.
γενομένης δὲ μάχης νικήσαντες οἱ Ἀσσύριοι φόρον ἐπιτάσσουσι τοῖς
Σοδομιτῶν βασιλεῦσι. δώδεκα μὲν οὖν ἔτη δουλεύοντες καὶ τοὺς 173
ἐπιταχθέντας αὐτοῖς φόρους τελοῦντες ὑπέμειναν, τῷ δὲ τρισκαι-
δεκάτῳ ἀπέστησαν, καὶ διαβαίνει στρατὸς Ἀσσυρίων ἐπ' αὐτοὺς
στρατηγούντων Ἀμαραψίδου Ἀριόχου Χοδολαμόρου Θαδάλου. οὗτοι 174
τήν τε Συρίαν ἅπασαν διηρπάσαντο καὶ τοὺς τῶν Γιγάντων ἀπο-
γόνους κατεστρέψαντο, γενόμενοι δὲ κατὰ τὰ Σόδομα στρατοπε-
δεύουσι κατὰ τὴν κοιλάδα τὴν λεγομένην φρέατα ἀσφάλτου· κατ'
ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν φρέατα ἦν ἐν τῷ τόπῳ, νῦν μέντοι τῆς
Σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης ἡ κοιλὰς ἐκείνη λίμνη γέγονεν ἡ
Ἀσφαλτῖτις λεγομένη. περὶ μὲν οὖν τῆς λίμνης ταύτης αὖθις μετ' 175
οὐ πολὺ δηλώσομεν, τῶν δὲ Σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς Ἀσσυ-
ρίοις καὶ καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἀπέ-
θανον, οἱ λοιποὶ δὲ ᾐχμαλωτίσθησαν, σὺν οἷς καὶ Λῶτος ἤγετο τοῖς
Σοδομίταις σύμμαχος ἐληλυθώς.

X. 1. Ἀβράμῳ δὲ ἀκούσαντι τὴν συμφορὰν αὐτῶν φόβος τε 176
ἅμα περὶ Λώτου τοῦ συγγενοῦς εἰσῆλθε καὶ οἶκτος περὶ τῶν Σοδομι-
τῶν φίλων ὄντων καὶ γειτνιώντων. καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς δοκιμάσας 177
οὐκ ἀνέμεινεν, ἀλλ' ἐπειχθεὶς καὶ κατὰ πέμπτην ἐπιπεσὼν νύκτα
τοῖς Ἀσσυρίοις περὶ Δάνον, οὕτως γὰρ ἡ ἑτέρα τοῦ Ἰορδάνου προσ-
αγορεύεται πηγή, καὶ φθάσας πρὶν ἐν ὅπλοις γενέσθαι τοὺς μὲν ἐν
ταῖς κοίταις ὄντας ἀπέκτεινε μηδ' ἐπίνοιαν τῆς συμφορᾶς ἔχοντας,
οἱ δὲ μήπω πρὸς ὕπνον τετραμμένοι μάχεσθαι δ' ὑπὸ μέθης ἀδύ-

§ 172 = Gen. XIV 3.

ROSPLELatExcPeirZonaras I p. 34.

1 δὲ L ἑκάστοις ἦν εἷς] *erat unus quisque* Lat ἑκάστησ O ἐπιτεταγμένοσ εἷσ tr. O ἐπιτεταγμένοισ S[1] 2 γενομένησ, γενο i. ras. 3 litt., ν i. ras. S οἱ om. O ἀσύριοι S[1]Exc ἐπιτάττουσι L 4 *τελοῦντες om. O 5 *ἀπέστησαν, η i. ras. m. 2 P ἀσυρίων Exc 6 στρατηγοῦντοσ P Ἀμαραψίδου] μαρφάδου L *rapsido* Lat ἀμραφήλου Bernard ἀριώχου O ἀριούχου SPExc χοδολαμώρου SP[1] χοδολλογομόρου L *codolamoro* Lat Θαδάλου] θαργάλου L *thadallo* Lat 7 τε om. Exc 8 κατεστρέψαντο, ε ex α corr. S, κατεστρέψατο Exc, quae hic finiunt τὰ om. SPL
9 *φρέατα] *puteus* Lat 11 *sodomorum* Lat 12 ἀσφαλτίτησ RE *λεγομένη ἀσφαλτίτισ tr. L οὖν om. P αὖθις om. SPL 13 *ἀσυρίοισ S[1]Exc 14 τῆς om. RO 15 οἱ δὲ λοιποὶ tr. E *ἠχμαλωτήσθησαν P 16 *sodomorum* Lat 17 i. marg. ι' R *X* Lat αὐτῶν] *eius* Lat 18 ἅμα] ἅμα καὶ R τοῦ συγγενοῦς] συγγενοῦσ R συγγενοῦσ ὄντοσ SPL 19 γειτνιόντων ROP[1] 20 *ἐπεισθεὶσ (χ suprascr.) L καὶ om. PE πέμπτην, η i. ras. m. 2 S 21 *ἀσυρίοισ S[1] *dan* Lat *γὰρ om. O 22 ἐνόπλοισ OL 24 δὲ SP

178 νατοι ἔφυγον. Ἄβραμος δὲ διώκων εἵπετο μέχρι καὶ δευτεραίους
συνήλασεν αὐτοὺς εἰς Ὠβὰ τῆς Δαμασκηνῶν γῆς, ἐπιδείξας ὅτι τὸ
νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν,
ἀλλὰ προθυμία τῶν μαχομένων καὶ τὸ γενναῖον κρατεῖ παντὸς
ἀριθμοῦ, τριακοσίοις καὶ δεκαοκτὼ οἰκέταις αὐτοῦ καὶ τρισὶ φί-
λοις τοσούτου στρατοῦ περιγενόμενος. ὁπόσοι δὲ αὐτῶν καὶ διέφυ-
γον ἀδόξως ἀνέστρεψαν.
179 2. Ἄβραμος δὲ τοὺς τῶν Σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους, οἳ
ληφθέντες ἔφθησαν ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων, καὶ τὸν συγγενῆ Λῶτον
ἀνέζευξεν μετὰ εἰρήνης. ἀπήντησε δὲ αὐτῷ ὁ τῶν Σοδομιτῶν βα-
180 σιλεὺς εἰς τόπον τινά, ὃν καλοῦσι πεδίον βασιλικόν. ἔνθα ὁ τῆς
Σολυμᾶ ὑποδέχεται βασιλεὺς αὐτὸν Μελχισεδέκ· σημαίνει δὲ τοῦτο
βασιλεὺς δίκαιος· καὶ ἦν δὲ τοιοῦτος ὁμολογουμένως, ὡς διὰ ταύ-
την αὐτὸν τὴν αἰτίαν καὶ ἱερέα γενέσθαι τοῦ θεοῦ· τὴν μέντοι
181 Σολυμᾶ ὕστερον ἐκάλεσεν Ἱεροσόλυμα. ἐχορήγησε δὲ οὗτος ὁ Μελ-
χισεδὲκ τῷ Ἀβράμου στρατῷ ξένια καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν
ἐπιτηδείων παρέσχε καὶ παρὰ τὴν εὐωχίαν αὐτόν τε ἐπαινεῖν ἤρ-
ξατο καὶ τὸν θεὸν εὐλογεῖν ὑποχειρίους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχ-
θρούς. Ἀβράμου δὲ διδόντος καὶ τὴν δεκάτην τῆς λείας αὐτῷ
182 προσδέχεται τὴν δόσιν. ὁ δὲ τῶν Σοδομιτῶν βασιλεὺς τὴν μὲν
λείαν ἔχειν Ἄβραμον παρεκάλει, τοὺς δ' ἀνθρώπους ἀπολαβεῖν
ἠξίου, οὓς παρὰ τῶν Ἀσσυρίων ἔσωσεν οἰκείους ὄντας. Ἄβραμος
δὲ οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσειν, οὐδ' ἂν ἄλλην ὠφέλειαν ἐκ τῆς λείας

§ 178 = Gen. XIV 15.

ROSPLELatZonaras I p. 34. ExcPeir.

1 *καὶ δευτεραίους* — 2 *Ὠβὰ*] om. Lat *δευτεραίους*] *δευτεραίουσ γινομένουσ* SP 2 *συνήλασσεν* L *εἰς Ὠβὰ*] Bernard *εἴσωβα* R *εἴσω* O *εἰσσωβὰ* S *εἰσ σαβὰ, α* ex *ω* corr., supra *αβ* scriptum aliquid, quod non intellego P *εἰσ σωβᾶ* L *usque ad* Lat 4 *ἀλλὰ*] *ἀλλ' ἤ, ἤ* i. ras. m. 2 P *προθυμίαι* S **κρατεῖν* O 5 *δέκα καὶ ὀκτὼ* SPL **οἰκέταις* iterat O *αὑτοῦ* E 7 *ἀπέστρεψαν* O 8 *τοὺς τῶν*] *τούτων* S^1 *τούσ τε τῶν* E 9 *ἔφθησαν*] *ἔτυχον* SPL et ut uid. Lat *ἀσυρίων* S^1 *καὶ τὸν συγγενῆ Λῶτον* om. Lat
10 *ἀνέζευξαν* R *ἀνέζευξε* OS^2P^2L *δὲ*] *δ'*· P **sodomorum* Lat 11 **ἔνθα* — 12 *ὑποδέχεται*] *in uia solimae ciuitatis suscepitque* Lat *ὁ*] *καὶ ὁ* E *ὁ τῆς* — 14 *θεοῦ* habent Exc **τῆς Σολυμᾶ*] *σολύμων* Exc 12 *Σολυμᾶ*] *σόλυμα πόλεωσ* SPLELatZon **αὐτὸν*] *ὁ* RO **μελχισεδέκησ* SPL *melchisedech* Lat 13 **δὲ τοιοῦτος*] *γὰρ* Exc 14 **αὐτὸν*] *αὐτοῦ* ROL **τοῦ* om. O 15 *σόλυμα* SPLE *ἐκάλεσαν* SLELat *μελχισεδέκησ* SPL *melchisedech* Lat 17 *παρὰ*] *περὶ* O 19 *αὐτῷ*] *αὐτοῦ* E 20 *δόσιν*] *δόξαν* E
**ὁ δὲ τῶν*] incip. Exc **sodomorum* Lat 21 **ἄβραμον* Exc *δὲ* LExc 22 *ἀσυρίων* S^1Exc *ἔσωσεν*] *ἐσεσώκει* Exc *ἄβραμοσ* Exc 23 **ποιῆσαι* RO **οὐδ' ἂν*] *οὐ γὰρ* coni.

ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥξειν πλὴν ὅσα τροφὴ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ γένοιτο·
μοῖραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις αὐτοῦ παρέσχε τοῖς συστρατευο-
μένοις. Ἔσχων δ' ὁ πρῶτος ἐκαλεῖτο [καὶ] Ἔννηρος καὶ Μαμβρῆς.
3. *Ἐπαινέσας δὲ αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν ὁ θεός, „ἀλλ' οὐκ ἀπολεῖς,* 183
φησί, μισθοὺς οὓς ἄξιόν ἐστιν σε ἐπὶ τοιαύταις εὐπραγίαις κομί-
ζεσθαι.“ τοῦ δ' ὑπολαβόντος „καὶ τίς ἂν εἴη χάρις τούτων τῶν
μισθῶν, οὐκ ὄντων οἳ διαδέξονται μετ' αὐτόν, ἔτι γὰρ ἦν ἄπαις,
ὁ θεὸς καὶ παῖδα αὐτῷ γενήσεσθαι καταγγέλλει καὶ πολλὴν ἐκείνου
γενεάν, ὡς παραπλησίως αὐτῇ τοῖς ἄστροις ἔσεσθαι τὸν ἀριθμόν.
καὶ ὁ μὲν ταῦτ' ἀκούσας θυσίαν προσφέρει τῷ θεῷ κελευσθεὶς 184
ὑπ' αὐτοῦ. ἦν δὲ ὁ τρόπος τῆς θυσίας τοιοῦτος· δάμαλιν τριετί-
ζουσαν καὶ αἶγα τριετίζουσαν καὶ κριὸν ὁμοίως τριετῆ καὶ τρυγόνα
καὶ περιστερὰν κελεύσαντος διεῖλε, τῶν ὀρνέων οὐδὲν διελών. εἶτα 185
πρὶν στῆναι τὸν βωμὸν οἰωνῶν ἐφιπταμένων ἐπιθυμίᾳ τοῦ αἵματος
φωνὴ θεία παρῆν ἀποσημαίνουσα πονηροὺς αὐτοῦ τοῖς ἐγγόνοις
γείτονας ἐπὶ ἔτη τετρακόσια γενησομένους κατὰ τὴν Αἴγυπτον· ἐν
οἷς κακοπαθήσαντας περιέσεσθαι τῶν ἐχθρῶν καὶ κρατήσαντας
πολέμῳ Χαναναίων ἕξειν αὐτῶν τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις.
4. *Ἄβραμος δὲ κατῴκει μὲν περὶ τὴν Ὠγύγην καλουμένην δρῦν,* 186
ἔστι δὲ τῆς Χαναναίας τὸ χωρίον οὐ πόρρω τῆς Ἑβρωνίων πόλεως,
δυσφορῶν δὲ ἐπὶ γυναικὶ μὴ κυούσῃ ἱκετεύει τὸν θεὸν γονὴν αὐτῷ

---

§ 182 — Gen. XIV 24; § 186 — Gen. XIII 18, XVI 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 35. ExcPeir.

2 **τοῖς* om. Exc *παρέσχε*] *παρασχεῖν* SPLELatExc *συστρατευσαμένοισ* SPLEExc et ut uid. Lat **τοῖσ συστρατευσαμένοισ φίλοισ αὐτοῦ παρασχεῖν* tr. Exc 3 **Ἔσχων — Μαμβρῆς* om. Exc *Ἔσχων*] *ἐσχὼν* SPE *ἐσχὼλ* LLat *δὲ* E **καὶ Ἔννηρος*] *ἐννῆροσ* R *ἐνῆροσ* O *et ner alius* Lat **καὶ Μαμβῆς*] *ὁ μαμβρήσ* R *mambre* Lat 4 **δ'* Exc 5 *ἔστι* SExc *σε*] *σοι* RO, om. L **ἐπὶ*] *ἐπὶ ταῖσ, ταῖσ* s. m. 2 S **τοιαύταισ, αι* i. ras., *σ* ex *ν* uid. corr. m. 2 S *οὓς*] *tuas* Lat 6 **τοῦ*] *καὶ τοῦ* Exc **δὲ* LExc 7 *αὐτῶν* L[1] 8 **ὁ*] *ὁ δὲ* Exc **παῖδασ* SP *καταγγέλει* RLE *ἐκείνου*] *ἐξ ἐκείνου* SPLELatExc 9 *παραπλησίαν* SPExc *αὐτῇ*] *αὐτὴν* MSPEExc, incip. fol. 11, quaternio tertius M 10 *ταῦτα* ROPL 11 *δ'* MSPExc *τριετίζουσαν*] *τριετῆζῶσαν* RO *τριετῆζουσαν* M[1] *τριετῆ* (*τριετῆι* S[1]) SPExc *τριετῆ οὖσαν* L 12 *καὶ αἶγα τριετίζουσαν* om. RO *τριγόνα* L 13 *περιστερὰν ἀκελεύσαντοσ* Exc *διεῖλαι* L *διελὼν* fin. Exc 14 *πρὶν*] *πρινὴ* L 15 *ἐκγόνοισ* MSPL 16 *τετρακόσια*] *τριακόσια* RO *CCCC* Lat *κατὰ*] *καὶ* L 17 *κακοπαθήσαντεσ* L 18 *τὴν γῆν αὐτῶν* tr. O 19 *δὲ*] *μὲν* ROM *κατοικεῖ* RO *μὲν* om. ROM *Ὠγύγην*] *μαμβρῆ ὠγύγην* RO *νωγύγην* M *ὠγύνην* ut uid. L *ogi* Lat *δρῦν*] *γῆν* RO 20 *Ἑβρωνίων*] *κεβρωνίων* O *εβρωνίων* M *ἐβρωνιῶν* P *hebron* Lat 21 *δ'* MSPL

187 *παιδὸς ἄρσενος παρασχεῖν. τοῦ δὲ θεοῦ θαρσεῖν αὐτὸν παρακελευο-
μένου τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτὸν ἀπὸ τῆς Με-
σοποταμίας ἡγμένον καὶ παίδων ἐσομένων, Σάρρα τοῦ θεοῦ κελεύ-
σαντος ἐπικλίνει μίαν τῶν θεραπαινίδων Ἀγάρην ὄνομα γένος οὖσαν
188 Αἰγυπτίαν ὡς ἐξ αὐτῆς παιδοποιησομένῳ. καὶ γενομένη ἐγκύμων
ἡ θεραπαινὶς ἐξυβρίζειν εἰς τὴν Σάρραν ἐτόλμησε βασιλίζουσα, ὡς
τῆς ἡγεμονίας περιστησομένης εἰς τὸν ὑπ' αὐτῆς τεχθησόμενον.
Ἀβράμου δὲ αὐτὴν πρὸς αἰκίαν παραδιδόντος τῇ Σάρρᾳ δρασμὸν
ἐπεβούλευσεν οὐχ ὑπομένουσα τὰς ταλαιπωρίας καὶ τὸν θεὸν ἱκέ-
189 τευεν οἶκτον αὐτῆς λαβεῖν. ὑπαντιάζει δὲ διὰ τῆς ἐρήμου προϊοῦ-
σαν αὐτὴν ἄγγελος θεῖος κελεύων πρὸς τοὺς δεσπότας ἐπανιέναι·
βίου γὰρ μείζονος τεύξεσθαι σωφρονοῦσαν· καὶ γὰρ νῦν εἰς τὴν
δέσποιναν ἀγνώμονα καὶ αὐθάδη γενομένην ἐν τούτοις εἶναι τοῖς
190 κακοῖς· παρακούουσαν μὲν τοῦ θεοῦ καὶ προσωτέρω χωροῦσαν ἔλεγεν
ἀπολεῖσθαι, νοστήσασαν δὲ αὐτὴν ὀπίσω γενήσεσθαι μητέρα παιδὸς
τῆς γῆς ἐκείνης βασιλεύσοντος. τούτοις πείθεται καὶ ἐπανελθοῦσα
πρὸς τοὺς δεσπότας συγγνώμης ἔτυχε· τίκτει δὲ μετ' οὐ πολὺ Ἰσ-
μάηλον, θεόκλυτον ἄν τις εἴποι, διὰ τὸ εἰσακοῦσαι τὸν θεὸν τῆς
ἱκεσίας.
191 5. Ἀβράμῳ μὲν οὖν ἕκτον ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονότι
ὁ προειρημένος ἐγεννήθη, εἰς ἔνατον δ' αὐτῷ καὶ ἐνενηκοστὸν παρελ-
θόντι ἐπιφανεὶς ὁ θεὸς ἀπήγγειλεν, ὡς παῖς αὐτῷ ἐκ Σάρρας ἔσοιτο·
κελεύει δ' αὐτὸν καλέσαι Ἴσακον δηλῶν ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ'
αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντες καθέξουσι τὴν Χαναναίαν*

§ 187 = Gen. XV 7, XVI 1; § 188 = Gen. XVI 4.

ROMSPLELatZonaras I p. 35. ExcPeiresc.

1 *ἄρρενοσ* MSPL *θεοῦ δὲ* tr. MP *θαρρεῖν* O *αὐτῶ* L 2 *τοῖς* — 3 *ἡγμένον*] *pro aliis omnibus bonis, in quibus a mesopotamia deductus fuerat* *αὐτῶν* coni. 3 *ἡγμένων* L fort. recte **σάρρᾳ* (sic) M *sara* Lat 4 **Ἀγάρην*] *ἄγαρ ἦν* ROLat *ἀγάρῃ* sic M **γένουσ* MSPL 5 *αἰγυπτίων* OM *παιδοποιησαμένω* R[1]OM 6 *sarae* Lat *βασιλίζουσα* om. Lat 8 *δ'* L *παραδόντοσ* SPL *τὴν σάρραν* R 9 *ἐπεβούλευσεν*] *ἐπεβούλευσε* O *ἐπενόησεν* M 11 *θεῖος* om. M 12 *τεύξασθαι* ML[1] *γὰρ νῦν*] *γονὴν* i. ras. ut uid. L 14 *παρακούσασαν* MSPL *μὲν*] *μὲν οὖν* MSP 15 *ἀπωλεῖσθαι* L *δ'* L *γενέσθαι* P 16 *βασιλεύσοντος*] LLat *βασιλεύοντοσ* ROMSP 17 *ἰσμάηλον* MSPL *ἰσμαὴλ* E 18 **θεόκλυτον*] *θεόκλητον* RO *deo nobilitatum* Lat *ὃν θεόκλυτον* coni. H. Vitelli 21 *ἔνατοσ* R *ἔν(ν)ατον* M *ἔννατον* E **αὐτῷ*] *αὐτὸν* O *ἐνενηκοστὸν*] *ἐ(ν)νενηκοστὸν* M *ἕκτον* E 22 *ἀπήγγειλε*] *ἐπήγγειλε* E *promittens* Lat **ἐκ*] *καὶ ἐκ* SP **σάρασ* S[1] *sara* Lat 23 *δὲ* PE **Ἴσακον*] *isaac* semper Lat 24 *πολεμίσαντεσ* R

ἅπασαν ἀπὸ Σιδῶνος μέχρι Αἰγύπτου, προσέταξέ τε βουλόμενος τὸ 192
ἀπ' αὐτοῦ γένος μένειν τοῖς ἄλλοις οὐ συμφυρόμενον περιτέμνεσθαι
τὰ αἰδοῖα καὶ τοῦτο ποιεῖν ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ γεννηθῆναι. τὴν
αἰτίαν δὲ τῆς περιτομῆς ἡμῶν ἐν ἄλλοις δηλώσω. πυθομένῳ δὲ 193
Ἀβράμῳ καὶ περὶ τοῦ Ἰσμαήλου, εἰ ζήσεται, πολυχρόνιόν τε ἀπεσή-
μαινεν ὁ θεὸς καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα. καὶ Ἄβραμος μὲν ἐπὶ
τούτοις εὐχαριστήσας τῷ θεῷ περιτέμνεται παραχρῆμα καὶ πάντες
οἱ παρ' αὐτοῦ καὶ ὁ παῖς Ἰσμαῆλος, οὗ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν
τρισκαιδέκατον ἔτος ἔχοντος αὐτὸς ἐνενηκοστὸν πρὸς τοῖς ἐννέα
διῆγεν.

XI. 1. Ὑπὸ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν οἱ Σοδομῖται πλήθει καὶ 194
μεγέθει χρημάτων ὑπερφρονοῦντες εἴς τε ἀνθρώπους ἦσαν ὑβρι-
σταὶ καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τῶν παρ'
αὐτοῦ γενομένων ὠφελειῶν, εἶναί τε μισόξενοι καὶ τὰς πρὸς ἄλ-
λους ὁμιλίας ἐκτρέπεσθαι. χαλεπήνας οὖν ἐπὶ τούτοις ὁ θεὸς ἔγνω 195
τιμωρήσασθαι τῆς ὑπερηφανίας αὐτοὺς καὶ τήν τε πόλιν αὐτὴν
κατασκάψασθαι καὶ τὴν χώραν οὕτως ἀφανίσαι, ὡς μήτε φυτὸν ἔτι
μήτε καρπὸν ἕτερον ἐξ αὐτῆς ἀναδοθῆναι.

2. Ταῦτα τοῦ θεοῦ κρίναντος περὶ τῶν Σοδομιτῶν Ἄβραμος 196
θεασάμενος τρεῖς ἀγγέλους, ἐκαθέζετο δὲ πρὸς τῇ δρυῒ τῇ Μαμβρῇ
παρὰ τῇ θύρᾳ τῆς αὐτοῦ αὐλῆς, καὶ νομίσας εἶναι ξένους ἀναστὰς
ἠσπάσατό τε καὶ παρ' αὐτῷ καταχθέντας παρεκάλει ξενίας μετα-
λαβεῖν. ἐπινευσάντων δὲ ἄρτους τε προσέταξεν εὐθὺς ἐκ σεμιδά- 197

---

§ 191 = Gen. XV 18, XVII 8; § 195 = Gen. XVII 9.

ROMSPLELatZonaras I p. 35. ExcPeiresc.

1 *σιδόνοσ* R *μέχρισ* OML *μέχρι* (σ supra) P *Αἰγύπτου*] *aegypti terminos* Lat *τε*] *δὲ* MSPE *autem* Lat *τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένοσ βουλόμενοσ* tr. ME 2 *οὐ*] *μὴ* E *συμφερόμενον* ME 4 *τῆς*] *τὴν τῆσ* M, recte si *τὴν* ante *αἰτίαν* omittitur 5 *τοῦ* om. P 7 **παραχρῆμα*] *παραντίκα* SP 8 *παρ'*] *ἀπ'* O *αὐτῷ* P²E *ἰσμάηλοσ* MSPLE *οὗ*] *οὐ* R, om. SP 9 **τρισκεδέκατον* L *ἔχοντος*] *ἔχων καὶ* SP *ἐννενηκοστὸν* ME *ἐνέα* R 11 i. marg. *ιβ' ἀρ* (χ supra) M *XI* Lat incip. ExcPeir *τὸν* om. O *πλήθει*] *πλούτῳ* MSPLExc *diuitiis* Lat 12 *μεγέθη* R 13 *τὸ θεῖον*] *τὸν θεὸν* E 14 *γενομένων*] *σεβομένων* (γ ν supra) L *ὠφελεῖν* O *ἄλλους*] *ἀλλήλουσ* ROMLEExc 16 *τάσ τε πόλεισ* SP *αὐτὴν*] *αὐτῶν* MSPLLat 17 *κατασκάψασθαι*] *καταστρέψασθαι* SPL *subuertere* Lat *οὕτως*] *simul* Lat 19 **ἄβραμοσ* Exc 20 **ἐκαθέζετο*] *ἐκάθητο* MExc **δὲ* om. O **πρὸς*] *παρὰ* O **Μαμβρῇ*] *μαυρῇ* L 21 *παρὰ*] *circa* Lat *αὐτοῦ* codd. 22 *ἠσπάσατό τε ἀναστὰσ* tr. M *ξενίας*] *ξενίων* MSPLE Exc *xeniorum* Lat *μεταλαβεῖν*] *μετασχεῖν* E 23 *εὐθὺς* om. MExc

λεως γενέσθαι, καὶ μόσχον θύσας καὶ ὀπτήσας ἐκόμισεν αὐτοῖς ὑπὸ τῇ δρυῒ κατακειμένοις· οἱ δὲ δόξαν αὐτῷ παρέσχον ἐσθιόντων, ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῖ ποτ' εἴη Σάρρα. τοῦ δ' εἰπόντος ἔνδον εἶναι, ἥξειν ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον καὶ εὑρήσειν
198 *αὐτὴν ἤδη μητέρα γεγενημένην. τῆς δὲ γυναικὸς ἐπὶ τούτῳ μειδιασάσης καὶ ἀδύνατον εἶναι τὴν τεκνοποιίαν εἰπούσης αὐτῆς μὲν ἐνενήκοντα ἔτη ἐχούσης τοῦ δ' ἀνδρὸς ἑκατόν, οὐκέτι κατέσχον λανθάνοντες ἀλλ' ἐμήνυσαν ἑαυτοὺς ὄντας ἀγγέλους τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι πεμφθείη μὲν ὁ εἷς σημανῶν περὶ τοῦ παιδός, οἱ δύο δὲ Σοδομίτας καταστρεψόμενοι.*

199 3. ***Ταῦτ'** ἀκούσας Ἄβραμος ἤλγησεν ἐπὶ τοῖς Σοδομίταις καὶ τὸν θεὸν ἀναστὰς ἱκέτευσε παρακαλῶν, μὴ τοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς συναπολλύναι τοῖς πονηροῖς. τοῦ δὲ θεοῦ φήσαντος μηδένα εἶναι τῶν Σοδομιτῶν ἀγαθόν, εἰ γὰρ ἐν αὐτοῖς δέκα εἶεν συγχωρεῖν ἅπασι τὴν ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασι τιμωρίαν, ὁ μὲν Ἄβραμος ἡσύχασεν·*
200 *οἱ δὲ ἄγγελοι παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν Σοδομιτῶν πόλιν, καὶ ὁ Λῶτος αὐτοὺς ἐπὶ ξενίαν παρεκάλει· λίαν γὰρ ἦν περὶ τοὺς ξένους φιλάνθρωπος καὶ μαθητὴς τῆς Ἀβράμου χρηστότητος. οἱ δὲ Σοδομῖται θεασάμενοι τοὺς νεανίσκους εὐπρεπεστάτους τῇ ὄψει διαφέροντας καὶ παρὰ Λώτῳ καταχθέντας ἐπὶ βίαν καὶ ὕβριν αὐτῶν τῆς*
201 *ὥρας ἐτράπησαν. τοῦ δὲ Λώτου παραινοῦντος σωφρονεῖν καὶ μὴ χωρεῖν ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν ξένων, ἀλλ' ἔχειν αἰδῶ τῆς παρ' αὐτῷ καταγωγῆς, εἰ δὲ ἔχουσιν ἀκρατῶς, τὰς θυγατέρας αὐτοῦ ὑπὲρ ἐκείνων ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῶν λέγοντος παρέξειν, οὐδ' οὕτως ἐπείσθησαν.*

§ 197 — Gen. XVIII 7.

ROMSPLELatExcPeiresc.

1 *αὐτοῖς*] *αὐτοὺσ* P¹ *αὐτῶν* S¹ *αὐτὸς* coni. *ὑπὸ*] *πρὸσ* MExc 2 **ἑστιόντων* R 3 *δὲ*] *τε* SP, om. OMLExc *ποῖ*] *ποῦ* E *ubi* Lat **ποτ'*] *ποτ' ἂν* RO *ποτε* SPExc **εἴη*] *εἴη τυγχάνουσα ἡ* MSPLExc *sara* Lat

4 *δ'*] *δὲ* MSPExc **μέλλον*] *μέσον* Exc 5 *ἐπὶ τούτῳ*] *ἐπὶ τοῦτο* ROS¹P¹ *ἐν τούτω* M 7 *ἐννενήκοντα* E *δὲ* ROSPLE 8 *τοῦ* om. E 9 **πεμφθείη μὲν*] *πεμφθείημεν* ROP **ὁ*] *ὁ μὲν* SP *σημανῶν*] ExcDindorf *σημαίνων* (*ω* ex *ο* corr. P) codd. E *οἱ* om. MEExc **σοδομίτασ, α* i. ras. S 10 **καταστρεψόμενοι*] *euerterent* Lat 11 *ταῦτα* RSPLExc *ἄβραμοσ* Exc

12 *ἱκέτευε* O *ἱκέτευσεν* S¹P¹Exc 13 *θεοῦ δὲ* tr. M 14 *σοδομιτῶν, τ* i. ras. m. 2 P *εἶεν*] *εἶναι* RO 15 *ἁμαρτήμασι*] *ἡμαρτημένοισ* O *ἄβραμοσ* Exc *ἡσύχαζεν* MSPLExc 16 **παρεγίνοντο* L *τῶν* om. E 17 **ἐπὶ ξένια* coni. **περὶ*] *ἐπὶ* L 18 **τῆς*] *τῆσ τοῦ* M **ἀβράμου* Exc 19 *νεανίσκους*] i. marg. *ια'* R *εὐπρεπεστάτους τῇ ὄψει*] *εὐπρεπεία τῆσ ὄψεωσ* MSPLLatExc *τῇ ὄψει* coni. 21 *ὥρας*] *ὡραιότητοσ* Exc 23 **ὑπὲρ*] *ὑπ'* RO

24 **παρέχειν* P **ἐπείσθησαν*] *ἠδέσθησαν* SP *quieuerunt* Lat

4. Ὁ θεὸς οὖν ἀγανακτήσας αὐτῶν ἐπὶ τοῖς τολμήμασι τοὺς 202
μὲν ἠμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθῆναι τὴν εἴσοδον τὴν εἰς τὴν οἰκίαν
εὑρεῖν, Σοδομιτῶν δὲ κατέκρινε πάνδημον ὄλεθρον. Λῶτος δὲ τοῦ
θεοῦ τὴν μέλλουσαν ἀπώλειαν τῶν Σοδομιτῶν αὐτῷ φράσαντος
ἀπαλλάσσεται τήν τε γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας, δύο δὲ ἦσαν ἔτι
παρθένοι, ἀναλαβών· οἱ γὰρ μνηστῆρες περιεφρόνησαν τῆς ἐξόδου
εὐήθειαν ἐπικαλοῦντες τοῖς ὑπὸ τοῦ Λώτου λεγομένοις. καὶ ὁ θεὸς 203
ἐνσκήπτει βέλος εἰς τὴν πόλιν καὶ σὺν τοῖς οἰκήτορσιν κατεπίμπρα
τὴν γῆν ὁμοίᾳ πυρώσει ἀφανίζων, ὥς μοι καὶ πρότερον λέλεκται
τὸν Ἰουδαϊκὸν ἀναγράφοντι πόλεμον. ἡ δὲ Λώτου γυνὴ παρὰ τὴν
ἀναχώρησιν συνεχῶς εἰς τὴν πόλιν ἀναστρεφομένη καὶ πολυπραγμο-
νοῦσα τὰ περὶ αὐτὴν ἀπηγορευκότος τοῦ θεοῦ τοῦτο μὴ ποιεῖν εἰς
στήλην ἁλῶν μετέβαλεν· ἱστόρησα δ' αὐτήν, ἔτι γὰρ καὶ νῦν δια-
μένει. διαφεύγει δ' αὐτὸς μετὰ τῶν θυγατέρων εἰς βραχύ τι χω- 204
ρίον κατασχὼν περιγραφὲν ὑπὸ τοῦ πυρός· Ζωὼρ ἔτι καὶ νῦν λέγε-
ται· καλοῦσι γὰρ οὕτως Ἑβραῖοι τὸ ὀλίγον. ἐνταῦθα τοίνυν ὑπό
τε ἀνθρώπων ἐρημίας καὶ τροφῆς ἀπορίας ταλαιπώρως διῆγεν.

5. Αἱ δὲ παρθένοι πᾶν ἠφανίσθαι τὸ ἀνθρώπινον ὑπολα- 205
βοῦσαι τῷ πατρὶ πλησιάζουσι προνοήσασαι λαθεῖν· ἐποίουν δὲ
τοῦτο ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ γένος ἐκλιπεῖν. γίνονται δὲ παῖδες ὑπὸ μὲν
τῆς πρεσβυτέρας Μώαβος· εἴποι δ' ἄν τις ἀπὸ πατρός. Ἄμμανον

§ 202 = Gen. XIX 11.

ROMSPLELatExcPeirescStephanus Byz. s. Ἄμανον.

1 ὁ θεὸς οὖν] ὁ θεὸσ MExc ὁ δὲ θεὸσ SLE ὁ (δὲ) θεὸσ P *deus autem* Lat *ἀγανακτίσασ R 2 *ἠμαύρωσεν] ἠμιθύρωσεν Exc 3 *κατέκρινε] κά-κρινε L 4 τῶν σοδομιτῶν ἀπώλειαν tr. MSPLExc 5 ἀπαλλάσσεται] ἀπηλλάσσεται R ἀπηλλάσσετο MSExc ἀπηλάσσετο PLE *ereptus est* Lat δ' SP Exc 6 περιεφρόνησαν] ὑπερεφρόνησαν MSPLEExc 7 *λώτου s. P 8 *ἐσκήπτει L^1 οἰκήτορσιν] οἰκήτορσι OMS^2P^2E, euan. L *κατεμπιπρᾶ L 9 τὴν γῆν — ἀφανίζων] *terramque similis exterminauit incensio* Lat την] καὶ τὴν ELat *πύρωσισ MLatExc ἀφανίζει ROMLEExc 10 πόλεμον] πόλεμον τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν RO Λώτου] τοῦ λώτου E^1 παρὰ] περὶ E 11 εἰσ τὴν πόλιν συνεχῶσ tr. M 12 μὴ om. MSPExc 13 *μετέβαλεν] μετεβλήθη L ἱστόρησα] ἱστόρ (η) (h. e. ἱστόρησα) M ἱστοροῦσαExc 14 *δὲ SP 15 κατασχων om. E ζώωρ O ζόωρ M ζοὼρ SPLE ζωὸρ Exc *zohor* Lat 16 Ἑβραῖοι] οἱ ἑβραῖοι E ἐντεῦθεν Exc τοίνυν om. MSPLExc 17 διῆγεν] fin. Exc 18 *ἀνθρώπινον] ἀνθρώπινον γένοσ P ἀνθρώπων γένοσ S *genus humanum* Lat *πᾶν τὸ ἀνθρώ * * * ἠφανίσθαι γένοσ ὑπολαβοῦσαι tr. L 19 τῷ πατρὶ — λαθεῖν] *cuicumque misceri uoluerint se latere credentes* Lat προνοοῦσαι O ἐποίουν] ἐποιοῦντο RO 20 *τὸ om. M *δὲ] μὲν M 21 *μόαβοσ O *Ἄμμανον] ἄμανον O *ammon* Lat, euan. L; hinc Steph. Byz.

206 δ' ἡ νεωτέρα ποιεῖται· γένους υἱὸν ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. καὶ
κτίζει δ' αὐτῶν ὁ μὲν Μωαβίτας μέγιστον ὄντας καὶ νῦν ἔθνος,
Ἀμμανίτας δὲ ὁ ἕτερος· Συρίας τῆς κοίλης ἐστὶν ἀμφότερα. καὶ
Λώτῳ μὲν τοιαύτην συνέβη τὴν ἐκ Σοδομιτῶν ἀναχώρησιν γενέσθαι.
207 XII. 1. Ἅβραμος δὲ μετῴκησεν εἰς Γέραρα τῆς Παλαιστίνης
ἐν ἀδελφῆς ἐπαγόμενος σχήματι τὴν Σάρραν, ὅμοια τοῖς πρὶν ὑπο-
κρινάμενος διὰ τὸν φόβον· ἐδεδίει γὰρ Ἀβιμέλεχον τὸν βασιλέα
τῶν ἐπιχωρίων· ὃς καὶ αὐτὸς ἐρασθεὶς τῆς Σάρρας φθείρειν οἷός
208 τε ἦν. εἴργεται δὲ τῆς ἐπιθυμίας ὑπὸ νόσου χαλεπῆς αὐτῷ προσ-
πεσούσης ἐκ θεοῦ καὶ τῶν ἰατρῶν αὐτὸν ἀπεγνωκότων ὑπνώσας
ὄναρ ὁρᾷ μηδὲν ὑβρίζειν τὴν τοῦ ξένου γυναῖκα, καὶ ῥᾷον διατεθεὶς
φράζει πρὸς τοὺς φίλους, ὡς ὁ θεὸς ταύτην αὐτῷ ἐπάγει τὴν νόσον
ὑπὲρ ἐκδικίας τοῦ ξένου φυλάσσων ἀνύβριστον αὐτῷ τὴν γυναῖκα,
μὴ γὰρ ἀδελφὴν οὖσαν ἐπάγεσθαι νόμῳ δ' αὐτῷ συνοικοῦσαν, ἐπαγ-
γέλλεταί τε παρέξειν αὐτὸν εὐμενῆ τὸ λοιπὸν ἀδεοῦς ἐκείνου περὶ
209 τὴν γυναῖκα γενομένου. ταῦτα εἰπὼν μεταπέμπεται τὸν Ἅβραμον
συμβουλευσάντων τῶν φίλων καὶ μηδὲν ἔτι περὶ τῆς γυναικὸς αὐ-
τὸν ὡς πεισομένης τι τῶν αἰσχρῶν ἐκέλευσε δεδιέναι, θεὸν γὰρ
αὐτοῦ κήδεσθαι, καὶ κατὰ τὴν συμμαχίαν τὴν ἐκείνου μεμενηκυῖαν
ἀνύβριστον κομίζεσθαι. τοῦ δὲ θεοῦ μάρτυρος ὄντος καὶ τοῦ τῆς
γυναικὸς συνειδότος ἔλεγε μηδ' ἂν ὀρεχθῆναι τὴν ἀρχήν, εἰ γαμετὴν
210 οὖσαν ἠπίστατο, ὡς ἀδελφὴν δὲ ἀγόμενον ἦν οὐκ ἠδίκουν. παρα-
καλεῖ τε πρᾴως ἔχειν πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν θεὸν εὐμενῆ ποιεῖν, παρ'
αὐτῷ τε μένειν βουλομένῳ πᾶσαν ἀφθονίαν ὑπάρξειν ἀπιέναι τε

§ 205 = Gen. XIX 38.

ROMSPLELatStephanus Byz. s. Ἄμανον.

1 *δὲ ROSPL *ἀποσημαίνει, αι et ει i. ras. m. 2 P καὶ om. ME 2 *κτίζει] τίκτει MSP *ὁ μὲν] ἡ μὲν MSP *μοαβίτασ O καὶ] ἔτι καὶ MSP et ut uid. L, in quo quae inter μέγιστον et καὶ fuere euanuerunt 3 *ἀμανίτασ S[1]P[1] *ammonitas* Lat *δ' L *ὁ ἕτερος] ἡ ἑτέρα MSP 4 Λώτῳ] τῶ λώτω RO 5 *μετοίκησεν M *γέραραν RO *παλαιστήνησ R 6 *saram* Lat 7 φόβον] φόνον, ν (ante ο) i. ras. R ἀβιμέλεχον, β ex μ corr. S 8 *σάρασ S[1] *saram* Lat φθεῖραι E 9 εἴργεται, εἴ ex εἴ corr. P 10 ἀπεγνωκότων, ν post γ i. ras. S 11 ῥάων O 12 φράζει om. O φίλους] φίλουσ ἔφη O αὐτῷ ταύτην tr. OMSPL ἐπάγει] ἐπαγάγοι MSPL *intulerit* Lat 13 αὐτῷ, ῶ ex οῦ corr. L 14 ἐπαγγέλεται RO 15 τε om. RO αὐτὸν codd. 16 γενομένου (ι supra) M γινομένου L ταῦτ' MSPL 19 τὴν (post κατὰ) om. O 22 ὡς — ἠδίκουν] *sed tamquam pro sorore seductum* Lat ἀδελφὴν δὲ] δ' ἀδελφὴν MSPL ἀγόμενοσ SP ἀγομένην L ἦν] ἦν SP[1], om. MP[2]L παρακαλεῖ τε] παρακαλεῖται R 24 βουλόμενον S

προαιρούμενον πείξεσθαι πομπῆς καὶ πάντων ὅσων καὶ χρήζων πρὸς αὐτὸν ἀφίκοιτο. ταῦτ' εἰπόντος Ἄβραμος οὔτε τὴν συγγέ- 211
νειαν τῆς γυναικὸς ἐψεῦσθαι ἔλεγεν, ἀδελφοῦ γὰρ αὐτὴν εἶναι παῖδα, καὶ δίχα τοιαύτης ὑποκρίσεως οὐκ ἀσφαλῆ τὴν ἐπιδημίαν ὑπολαβεῖν. ὅσα τε ἐπὶ τῷ μηδὲν αἴτιος τῆς νόσου γεγονέναι προθυμηθῆναι δ' αὐτοῦ περὶ τὴν σωτηρίαν, ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχειν παρ' αὐτῷ μένειν. καὶ Ἀβιμέλεχος τήν τε γῆν πρὸς αὐτὸν νέμεται καὶ 212
τὰ χρήματα, καὶ συντίθενται ἀδόλως πολιτεύσεσθαι ὑπέρ τινος φρέατος ποιούμενοι τὸν ὅρκον, ὃ Βηρσουβαὶ καλοῦσιν· ὅρκιον δὲ φρέαρ λέγοιτ' ἄν. οὕτω δ' ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ὠνόμασται.

2. *Γίνεται δὲ Ἀβράμῳ μετ' οὐ πολὺ καὶ παῖς ἐκ Σάρρας, ὡς* 213
αὐτῷ ὑπὸ τοῦ θεοῦ προείρητο, ὃν Ἴσακον ὠνόμασε· τοῦτο γέλωτα σημαίνει· διὰ μέντοι τὸ τὴν Σάρραν μειδιάσαι τέξεσθαι φήσαντος αὐτὴν τοῦ θεοῦ μὴ προσδοκῶσαν ἤδη τοκετοῦ πρεσβυτέραν οὖσαν τὸν υἱὸν οὕτως ἐκάλεσεν. αὐτὴ μὲν γὰρ ἐνενήκοντα εἶχεν ἔτη ἑκατὸν δὲ Ἄβραμος. τίκτεται δὲ παῖς ἑκατέρων τῷ ὑστάτῳ ἔτει, ὃν 214
εὐθὺς μετ' ὀγδόην ἡμέραν περιτέμνουσι, κἀξ ἐκείνου μετὰ τοσαύτας ἔθος ἔχουσιν οἱ Ἰουδαῖοι ποιεῖσθαι τὰς περιτομάς, Ἄραβες δὲ μετὰ ἔτος τρισκαιδέκατον· Ἰσμάηλος γὰρ ὁ κτίστης αὐτῶν τοῦ ἔθνους Ἀβράμῳ γενόμενος ἐκ τῆς παλλακῆς ἐν τούτῳ περιτέμνεται τῷ χρόνῳ· περὶ οὗ τὸν πάντα λόγον ἐκθήσομαι μετὰ πολλῆς ἀκριβείας.

---

§ 210 = Gen. XX 10; § 212 = Gen. XX 14, XXI 22; § 213 = Gen. XXI 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 35. Syncellus p. 191. Eustathius hexaëm. p. 60.
1 *προαιρούμενον, ν* finale i. ras. m. 2 P 2 *τοῦτ'* M 3 *ἐψεῦσθαι*] *εἰπόντοσ ἐψεῦσθαι, εἰπόντοσ* del. m. 1 M *ἐψεύ|δεσθαι* S[1] *ψεύδεσθαι* S[2] *ἐψεύσθαι, σ* ex *δε* corr. P 4 *ἐπιδημίαν, δη* ex *θυ* corr. M 5 *προθυμιθῆναι* R 6 *περὶ* s. R *ἑτοίμησ* L 7 *Ἀβιμέλεχος*] *ὁ ἀβιμέλεχοσ* O *ἀβιμέλεγοσ* S[1] *αὐτὸν, ὸ* ex *ὴ* corr. M *νέμεται*] *διανέμεται* SPE 8 *συντίθεται* MPL *πολιτεύσεσθαι*] coni. *πολιτεύσασθαι* RO *πολιτεύεσθαι* MSPL 9 **ποιούμενοσ* M **ὃ*] *ὃν* O **Βηρσουβαὶ*] *βηρσουβὲ* RO *βηρσοῦβα* M *βηρσουκαὶ* S *βηρσοῦκαι* P[1] *βηρσουκε* P[2] *uirisubae* Lat *ὅρκιον*] *ὄρκιον* M *ὅρκου* SPE *ὅρκιον — 10 φρέαρ*] *foedus putei* Lat 10 *λέγοιτο* ROSPLE *ὀνόμασται* R 12 **δ'* SPL **sara* Lat 14 **σημαίνει, μαι* i. ras. 2 litt. m. 2 S **τὸ*] *τὲ* R **sara* Lat **τέ·ξεσθαι* O **φείσαντοσ* L 15 **τοῦ θεοῦ αὐτὴν* tr. L 16 **ἐκάλεσαν* L *αὐτὴ*] Bekker *αὕτη* codd.ELat **γὰρ* om. P[1] *ἐνενήκοντα* (ν supra) M *ἐννενήκοντα* E 17 § 214—241 excerpsit Eustath *ἑκατέρων — ἔτει*] *utroque sene* Lat *τωιστάτωι* (ὑ supra) S 18 **τοσαύτας*] *τοσαύτασ ἡμέρασ* SPLLat 19 *οἱ* om. E **ἄρραβεσ* RM 20 *ἰσμάηλοσ* MSPLE i. marg. *ιβ'* R *ιγ' ἀρ* (χ supra) M *XII* Lat 21 *ἀβράμου* M *παλακῆσ* P[1]L 22 *ἅπαντα* L *πάντα λόγον*] *omne tempus* Lat

4*

215 3. *Σάρρα δὲ γεννηθέντα τὸν Ἰσμαῆλον ἐκ τῆς δούλης αὐτῆς
Ἀγάρης τὸ μὲν πρῶτον ἔστεργεν οὐδὲν ἀπολείπουσα τῆς πρὸς ἴδιον
υἱὸν εὐνοίας, ἐτρέφετο γὰρ ἐπὶ τῇ τῆς ἡγεμονίας διαδοχῇ, τεκοῦσα
δ' αὐτὴ τὸν Ἴσακον οὐκ ἠξίου παρατρέφεσθαι τούτῳ τὸν Ἰσμαῆ-
λον ὄντα πρεσβύτερον καὶ κακουργεῖν δυνάμενον τοῦ πατρὸς αὐτοῖς
216 ἀποθανόντος. ἔπειθεν οὖν τὸν Ἄβραμον εἰς ἀποικίαν ἐκπέμπειν
αὐτὸν μετὰ τῆς μητρός. ὁ δὲ κατὰ μὲν ἀρχὰς οὐ προσετίθετο τὴν
αὐτοῦ γνώμην οἷς ἡ Σάρρα ἐσπουδάκει πάντων ὠμότατον ἡγούμενος
εἶναι παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τῶν ἀναγκαίων ἐκπέμπειν.
217 ὕστερον δέ, καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἠρέσκετο τοῖς ὑπὸ τῆς Σάρρας προστατ-
τομένοις, πεισθεὶς παρεδίδου τὸν Ἰσμαῆλον τῇ μητρὶ μήπω δι' αὐ-
τοῦ χωρεῖν δυνάμενον, ὕδωρ τε ἐν ἀσκῷ καὶ ἄρτον φερομένην ἐκέ-
218 λευεν ἀπιέναι ὁδηγῷ τῇ ἀνάγκῃ χρωμένην. ὡς δ' ἀπιοῦσαν ἐπι-
λελοίπει τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κακοῖς ἦν, ὕδατος δὲ σπανίζοντος ὑπ'
ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρούσης τὴν
219 ψυχὴν ἀφῇ, προῄει πορρωτέρω. συντυχὼν δ' αὐτῇ θεῖος ἄγγελος
πηγήν τε φράζει παρακειμένην καὶ κελεύει προνοεῖν τῆς ἀνατροφῆς
τοῦ παιδίου· μεγάλα γὰρ αὐτὴν ἀγαθὰ περιμένειν ἐκ τῆς Ἰσμαήλου
σωτηρίας. ἡ δ' ἐθάρσησε τοῖς προκατηγγελμένοις καὶ συμβαλοῦσα
ποιμέσι διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν ἐπιμέλειαν διαφεύγει τὰς ταλαιπωρίας.
220 4. Ἀνδρωθέντι δὲ τῷ παιδὶ γύναιον ἄγεται τὸ γένος Αἰγύ-
πτιον, ἐνθένδε ἦν καὶ αὐτὴ τὸ ἀρχαῖον, ἐξ οὗ παῖδες Ἰσμαήλῳ γίνον-
ται δώδεκα πάντες, Ναβαιώθης Κήδαρος Ἀβδεῆλος Μάσσαμος*

§ 215 = Gen. XXI 9; § 220 = Gen. XXV 12, 1. Paral. I 29.

ROMSPLELatZonaras I p. 36. Eustathius hexaëm. p. 60.

1 *δὲ om. MPL *ἰσμάηλον* MSPLE 2 *ἔστεργε μηδὲν ἀπολιποῦσα* RO *ἀπολειποῦσα* L *πρὸς*] *ὡσ πρὸσ* MSPLLat 3 *υἱὸν* om. M *ἡγεμονείασ* M¹ i. marg. *ιγ'* R 4 *αὐτῇ* R *αὕτη* ML *ἰσμάηλον* MSPLE

5 *κακουργεῖν*] *κακουργεῖν αὐτὸν* ELat *αὐτοῖς*] *αὐτοῦ* E 7 **αὐτὸν ἐκπέμπειν* tr. L *ἀρχὰς*] *τὰσ ἀρχὰσ* O 8 *αὐτοῦ* codd. **sara* Lat 9 *εἶναι* om. O 10 *sara* Lat 11 *ἰσμάηλον* MSPLE *ismahelem* Lat **τῇ μητρὶ* om. O *δι' αὐτοῦ*] *δι' αυτοῦ* S *δι' ἑαυτοῦ* E 12 *ἐκέλευσεν* OME 13 *χρωμένη* L *ἐπιλέλοιπε* SP *ἐπελελοίπει* L *ἐπελελείπει* E 14 **ὑπὸ* SP

15 **θεῖσα*] *τιθεῖσα* O **ψυχοραγοῦν* P *τὴν ψυχὴν ἀφῇ*] *τῆσ ψυχῆσ ἀφεῖσα* RO *ἀφῇ τὴν ψυχὴν* E 18 *πεδίον* L *παιδὸσ* E 19 **ἡ δὲ* L **συμβαλοῦσα ποιμέσι*] *studens alere puerum* Lat 22 *ἐνθένδε*] *ἔνθεν δὲ* O *ἔνθεν δ'* MS *ἔνθεν δ·* P *ἔνθεν* L *unde* Lat *αὕτη* M *ἰσμαήλου* RO *ismaheli* Lat 23 *πάντες* om. ELat *ναβεώθησ* R *nabeoth* Lat *Κήδαρος*] *et darus* Lat *ἀβδέηλοσ* MSP *abdeilus* Lat *Μάσσαμος Μάσμασος Ἰδουμᾶς*] *ἠδουμᾶσ μάσσαμοσ μαίμασοσ* M *μασσαμὰσ ἰδουμὰσ μάσμασοσ* SP *μάβσαμοσ μάσμανοσ ἰδουμᾶσ* L

*Μάσμασος Ἰδουμᾶς Μάσμησος Χόδαμος Θέμανος Ἰετοῦρος Νά-
φαισος Κάδμασος. οὗτοι πᾶσαν τὴν ἀπ' Εὐφράτου καθήκουσαν* 221
*πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι Ναβατηνὴν τὴν χώραν
ὀνομάσαντες. εἰσὶ δὲ οὗτοι, οἳ τὸ τῶν Ἀράβων ἔθνος καὶ τὰς φυ-
λὰς ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν καὶ τὸ Ἀβράμου
ἀξίωμα.*

XIII. 1. *Ἴσακον δὲ ὁ πατὴρ Ἅβραμος ὑπερηγάπα μονογενῆ* 222
*ὄντα καὶ ἐπὶ γήρως οὐδῷ κατὰ δωρεὰν αὐτῷ τοῦ θεοῦ γενόμενον.
προεκαλεῖτο δὲ εἰς εὔνοιαν καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν γο-
νέων καὶ αὐτὸς ὁ παῖς ἐπιτηδεύων πᾶσαν ἀρετὴν καὶ τῆς τε τῶν
πατέρων θεραπείας ἐχόμενος καὶ περὶ τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν* 223
*ἐσπουδακώς. Ἅβραμος δὲ τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν ἐν μόνῳ τῷ τὸν
υἱὸν ἀπαθῆ καταλιπὼν ἐξελθεῖν τοῦ ζῆν ἐτίθετο. τούτου μέντοι
κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν ἔτυχεν, ὃς διάπειραν αὐτοῦ βουλόμε-
νος λαβεῖν τῆς περὶ αὐτὸν θρησκείας ἐμφανισθεὶς αὐτῷ καὶ πάντα
ὅσα εἴη παρεσχημένος καταριθμησάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείτ-* 224
*τονα ποιήσειε καὶ τὴν παροῦσαν εὐδαιμονίαν ἐκ τῆς αὐτοῦ σπουδῆς
ἔχοι καὶ τὸν υἱὸν Ἴσακον, ᾔτει τοῦτον αὐτῷ θῦμα καὶ ἱερεῖον αὐ-
τὸν παρασχεῖν ἐκέλευέ τε εἰς τὸ Μώριον ὄρος ἀναγαγόντα ὁλο-*

---

§ 220 = Gen. XXV 14, 1 Paral. I 30; § 222 = Gen. XXII 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 36. ExcPeirescEustathius hexaëm. p. 60.

1 *Μάσμησος*] *μασσῆσ* L *masmisus* Lat *Χόδαμος*] *χόδδασ* L *χόδαδος* Bernard *θεμανόσ* M *ἰέτουρος* MSL *ἰέτουροσ* P *iethurus* Lat *Νάφαισος*] *νάφεσοσ* O *ναφαῖοσ* SP *naphlesus* Lat 2 *κάδμασοσ, ο* ex *α* corr. uid. S *κάλμασοσ* M *κάδμοσ* L *chadmasus* Lat *ἀπὸ* Eustath *Εὐφράτου*] *εὐφράτου καὶ ἐπέκεινα* E **καθήκουσαν*] *καὶ καθήκουσαν* M 3 **κατοικοῦσι*] *tenuerunt* Lat **ναβατίνην* RO *ναβατινὴν* L *nabateam* Lat 4 **δ'* SP **οὗτοι* eicit Holwerda **τὸ* om. M **ἀρράβων* M *ἔθνος*] *γένοσ* E **καὶ τὰς φυλὰς*] *secundum tribus* Lat h. e. *κατὰ φυλάς*, quod proposuit Holwerda **φυλὰς*] *φωνὰσ* M 5 **ἀφ' αὐτῶν* Bekker **καλοῦσι*] *καλέσουσι* RO **καὶ*] *καὶ διὰ* MSPL *ἀβράμου*] *τοῦ ἀβράμου* E 7 i. marg. *ιδ' ἀρχ* M *ιβ'* O incip. ExcPeir litterae *ακον δὲ ὁ πατὴρ ἄβραμοσ* i. ras. 14 litt. R *ἄβραμοσ* Exc 8 *οὐδῷ*] *οὕτω* RO *οὐ* et spatium uacuum 5 litt. M 9 *προσεκαλεῖτο* MExc 12 *Ἅβραμος*] *ἄβραμοσ* Exc, i. marg. *XIII* Lat *δὲ*] *τε* M *μόνω, ὁ* ex corr. S *τῶν υἱῶν* L 13 *ἀπαθῆ* om. M 14 **διάπειραν*] *διάπειραν* M *διὰ πεῖραν* L[1] 16 *ὅσα εἴη παρ* i. ras. O *παρασχημένοσ* O 17 *ποιήσειεν* SP[1]L 18 *ἔχοι*] *ἔ·χοι* O *ἔχει* M *ἔχειν* Exc *καὶ* om. MSPLExc *υἱὸν* om. Exc *αὐτὸν* om. MSPEExc 19 **ἐκέλευέ τε*] *ἐκέλευεν* MLExc *ἐκέλευέ·τε τοῦτον* SP **τὸ Μώριον*] *ταμωρεῖον* (*α* minus clare expressum extare tamen uid. R) RO **ἀπαγαγόντα* Zon

*καντῶσαι βωμὸν ἱδρυσάμενον· οὕτως γὰρ ἐμφανίσειν τὴν περὶ αὐ-
τὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τῆς τοῦ τέκνου σωτηρίας προτιμήσειε τὸ τῷ
θεῷ κεχαρισμένον.*
225 2. *Ἄβραμος δὲ ἐπὶ μηδενὶ κρίνων παρακούειν τοῦ θεοῦ δί-
καιον ἅπαντά θ' ὑπουργεῖν ὡς ἐκ τῆς ἐκείνου προνοίας ἀπαντών-
των οἷς ἂν εὐμενὴς ᾖ, ἐπικρυψάμενος πρὸς τὴν γυναῖκα τήν τε τοῦ
θεοῦ πρόρρησιν καὶ ἣν εἶχεν αὐτὸς γνώμην περὶ τῆς τοῦ παιδὸς
σφαγῆς, ἀλλὰ μηδὲ τῶν οἰκετῶν τινι δηλώσας, ἐκωλύετο γὰρ ἂν
ὑπηρετῆσαι τῷ θεῷ, λαβὼν τὸν Ἴσακον μετὰ δύο οἰκετῶν καὶ τὰ*
226 *πρὸς τὴν ἱερουργίαν ἐπισάξας ὄνῳ ἀπῄει πρὸς τὸ ὄρος. καὶ δύο
μὲν ἡμέρας αὐτῷ συνώδευσαν οἱ οἰκέται, τῇ τρίτῃ δὲ ὡς κάτοπτον
ἦν αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόντας μετὰ μόνου
τοῦ παιδὸς παραγίνεται εἰς τὸ ὄρος, ἐφ' οὗ τὸ ἱερὸν Δαβίδης ὁ*
227 *βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύεται. ἔφερον δὲ σὺν αὐτοῖς ὅσα λοιπὰ πρὸς
τὴν θυσίαν ἦν πλὴν ἱερείου. τοῦ δ' Ἰσάκου πέμπτον τε καὶ εἰ-
κοστὸν ἔτος ἔχοντος τὸν βωμὸν κατασκευάζοντος καὶ πυθομένου, τί
καὶ μέλλοιεν θύειν ἱερείου μὴ παρόντος, τὸν θεὸν αὐτοῖς παρέξειν
ἔλεγεν ὄντα ἱκανὸν καὶ τῶν οὐκ ὄντων εἰς εὐπορίαν ἀνθρώποις
παραγαγεῖν καὶ τὰ ὄντα τῶν ἐπ' αὐτοῖς θαρρούντων ἀφελέσθαι·
δώσειν οὖν κἀκείνῳ ἱερεῖον, εἴπερ εὐμενὴς μέλλει τῇ θυσίᾳ παρα-
τυγχάνειν αὐτοῦ.*

---

§ 224 = Gen. XXII 2.

ROMSPLELatZonaras I p. 36. ExcPeiresc Syncellus p. 192. Eustathius hexaëm. p. 60.

1 *ἱδρυσάμενοσ* M *οὕτω* SPExc *αὐτόν, ὁ* i. ras. m. 2 P 2 *θρισκείαν* R *προτιμήσειε, ε* finale ex corr. L 5 *ἅπαντα*] *omnes* Lat *θ'*] *δ'* MSPLExcLat *ἀπαντώντων*] *ἁπάντων τῶν* RO *ἅπαν τῶντ* • (*ἀπαντῶντα?*) L (*tamquam* —) *uiuant omnes* Lat *ἁπάντων ἀπαντώντων* coni. 6 *οἷς ἂν εὐμενὴς ᾖ* om. spatio uacuo 18 litt. relicto M *ᾖ* om. RO 7 *πρόσρησιν* Exc *τοῦ, οῦ* ex *ὁ* corr. P *παιδὸσ* i. ras. 4—5 litt. P 8 *οἰκετῶν*] *ἰκετῶν* L 9 * *οἰκετῶν, ο* ex *ι* corr. M 10 *τὴν* om. MEExc * *ἐπεισάξασ* R * *ἀπίει, ι* ex *ῄ* corr. M 11 *αὐτῶ ἡμέρασ* tr. MSPEExc * *συνώιδευσαν* P[2] * *συνώδευσαν οἱ*] *συνωδευσάμενοι* R *συνοδευσάμενοι* O *δὲ τρίτῃ* tr. E *κάτοπτον*] *κατὰ τόπον* RO 12 *ἦν αὐτῷ τὸ ὄρος*] *ἦσαν τοῦ ὄρουσ* O *καταλιπὼν* — 13 *ὄρος* om. RO *συνόντας*] *συνόντασ αὐτῶι* Exc 13 *δαυίδησ* OMSPEExc 14 *ὕστερον* om. E *ἱδρύεται, αι* ex *ω* corr. S *ἱδρύετο* EExc *collocauit* Lat * *λοιπον* O 15 *ἦν* om. E * *ἱερείου*] *ἱερεῖον μόνον* SPL *δὲ* MSPLEExc *τε* om. SPE 16 * *ἔχοντος*] *ὄντοσ* MExc *τὸν*] *τόν τε* MSPLExc 17 *μέλλοιεν*] *μέλλοι* MSPLExc *μέλλει* E *esset (sacrificaturus) pater* Lat * *θύσειν* L *τὸν*] *ὁ δὲ τὸν* MSPLEExc *ille autem* Lat 18 *εἰς* delet Ernesti *ἀνθρώπους* ed. pr. 19 *τῶν*] *τὸν* S[1]P[1] *θαρρούντων, ρ* ante *ο* corr. M 20 *εὐμενὴσ, ῆ* i. ras. m. 2 S *μέλλοι* O

3. Ὡς δ' ὁ βωμὸς παρεσκεύαστο καὶ τὰς σχίζας ἐπενηνόχει 228
καὶ ἦν εὐτρεπῆ, λέγει πρὸς τὸν υἱόν· „ὦ παῖ, μυρίαις εὐχαῖς αἰτησάμενός σε γενέσθαι μοι παρὰ τοῦ θεοῦ, ἐπεὶ παρῆλθες εἰς τὸν βίον, οὐκ ἔστιν ὅ τι μὴ περὶ τὴν σὴν ἀνατροφὴν ἐφιλοτιμησάμην οὐδ' ἐφ' ᾧ μᾶλλον εὐδαιμονήσειν ᾤμην, ὡς εἰ σέ τ' ἴδοιμι ἠνδρωμένον καὶ τελευτῶν διάδοχον τῆς ἀρχῆς τῆς ἐμαυτοῦ καταλίποιμι.
ἀλλ' ἐπεὶ θεοῦ τε βουλομένου σὸς πατὴρ ἐγενόμην καὶ πάλιν τούτῳ 229
δοκοῦν ἀποτίθεμαί σε, φέρε γενναίως τὴν καθιέρωσιν· τῷ θεῷ γάρ σε παραχωρῶ ταύτης ἀξιώσαντι παρ' ἡμῶν τῆς τιμῆς ἀνθ' ὧν
εὐμενὴς γέγονέ μοι παραστάτης καὶ σύμμαχος νῦν ἐπιτυχεῖν. ἐπεὶ δ' 230
ἐγεννήθης * ἀποθάνῃς οὐ τὸν κοινὸν ἐκ τοῦ ζῆν τρόπον, ἀλλ' ὑπὸ πατρὸς ἰδίου θεῷ τῷ πάντων πατρὶ νόμῳ θυσίας προπεμπόμενος, ἄξιον οἶμαί σε κρίναντος αὐτοῦ μήτε νόσῳ μήτε πολέμῳ μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν, ἃ συμπίπτειν πέφυκεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆ-
ναι τοῦ βίου, μετ' εὐχῶν τε καὶ ἱερουργίας ἐκείνου ψυχὴν τὴν σὴν 231
προσδεξομένου καὶ παρ' αὐτῷ καθέξοντος· ἔσῃ τ' ἐμοὶ εἰς κηδεμόνα καὶ γηρωκόμον, διὸ καὶ σὲ μάλιστα ἀνετρεφόμην, τὸν θεὸν ἀντὶ σαυτοῦ παρεσχημένος."

§ 228 = Gen. XXII 9.

ROMSPLELatZonaras I p. 36. ExcPeiresc Eustathius hexaëm. p. 60 sq.

1 *ὡς] ἕωσ RO δὲ MEExc ἐπενηνόχη^{ει} M 2 *ἦν] ἦν πάντα SP πάντα ἦν L *omnia (praeparata)* Lat εὐπρεπῆ O εὐτρεπὴσ EExc ὦ παῖ — 18 accurate transcripsit Eustath *αἰτησάμενοσ, η ex corr. SP 3 παρὰ] περὶ O τοῦ om. Eustath παρῆλθες εἰς] παρῆλθον ἐσ E 5 εἰ σέ τ' ἴδοιμι] ἐπειδήμεσε Eustath εἰ σέ τ'] σὲ M σε SPExc εἴ γε σὲ L ἰδοίμην SP 6 τῆς (ante ἀρχῆς) om. Eustath καταλελείποιμι M καταλείποιμι LExc
7 τε om. EEustath *καὶ om. Eustath *τοῦτο R 8 *δοκοῦν] δοκοῦν^{τοσ} Exc αἰτοῦντι Eustath *ἀποτίθεμαι] ἀνατίθημι Eustath *φέρε] φέρε οὖν Eustath 9 παραχωρῶι S παρέχω PL 10 γέγονε — 11 κοινὸν] καὶ προστάτης μοι γέγονεν. ἄπιθι οὖν οὐκ ἀποθανὼν τὸν κοινὸν Eustath γέγοναί R 10 ἐπεὶ δ' ἐγεννήθης] ἐπεὶ δὲ γεννηθεὶσ R ἐπειδὴ γεννηθεὶσ MExc
ἐπεὶ δ' ἐγεννήθης ἀποθάνῃς] *natus ergo morere* Lat 11 ἀποθάνῃς] ἀποθανοίῃ sic M ἄπιθι νῦν SP ἀπόθανε νῦν L ἀποθανοισ ἄν, ἄν s. m. 1 Exc
οὐ τὸν] ὡστὸν^{ουχ}, s. man. recent., ὡσ corr. m. 2 ex ὁσ S ἐκ τοῦ ζῆν] *hanc uitam egrediens* Lat 13 κρίνοντοσ RO 14 ἀνθρώποις πέφυκεν tr. Eustath ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου om. Eustath 15 τε] δὲ MSPLExcEustath *sed* Lat ψυχὴν τὴν σὴν] τὴν ψυχὴν τὴν σὴν RSPL τὴν ψυχὴν O τὴν σὴν ψυχὴν Eustath
16 προσδεξαμένου ROLEustath καὶ — καθέξοντος om. Eustath αὐτῶ OP^1 τ' ἐμοὶ] ταίμοι R τέμοι OMSPExc δέ μοι Eustath 17 γηροκόμον S^1P^1ExcEustath διὸ — ἀνετρεφόμην om. Eustath τὸν θεὸν] τῶ θεῶ L τὸν θεόν μοι Eustath 18 παρασχόμενοσ OEustath

232 4. Ἴσακος δέ, πατρὸς γὰρ ἦν οἵου τετυχηκότα γενναῖον ἔδει τὸ
φρόνημα εἶναι, δέχεται πρὸς ἡδονὴν τοὺς λόγους καὶ φήσας, ὡς
οὐδὲ γεγονέναι τὴν ἀρχὴν ἦν δίκαιος, εἰ θεοῦ καὶ πατρὸς μέλλει
κρίσιν ἀπωθεῖσθαι καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸν τοῖς ἀμφοτέρων βουλή-
μασιν ἑτοίμως, ὅτε καὶ μόνου τοῦ πατρὸς ταῦτα προαιρουμένου μὴ
233 ὑπακούειν ἄδικον ἦν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν βωμὸν καὶ τὴν σφαγήν. κἂν
ἐπράχθη τὸ ἔργον μὴ στάντος ἐμποδὼν τοῦ θεοῦ· βοᾷ γὰρ ὀνομαστὶ
τὸν Ἄβραμον εἴργων τῆς τοῦ παιδὸς σφαγῆς. οὐ γὰρ ἐπιθυμήσας
αἵματος ἀνθρωπίνου τὴν σφαγὴν αὐτῷ προστάξαι τοῦ παιδὸς ἔλε-
γεν, οὐδὲ οὗ πατέρα ἐποίησεν αὐτὸς ἀφελέσθαι τούτου βουλόμενος
μετὰ τοιαύτης ἀσεβείας, ἀλλὰ δοκιμάσαι θέλων αὐτοῦ τὴν διάνοιαν,
234 εἰ καὶ τοιαῦτα προστασσόμενος ὑπακούοι. μαθὼν δὲ αὐτοῦ τὸ πρό-
θυμον καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας ἥδεσθαι μὲν οἷς αὐτῷ πα-
ρέσχεν, οὐχ ὑστερήσειν δὲ αὐτὸν ἀεὶ πάσης ἐπιμελείας καὶ τὸ γένος
ἀξιοῦντα, ἔσεσθαί τε τὸν υἱὸν αὐτοῦ πολυχρονιώτατον καὶ βιώσαντα
εὐδαιμόνως παισὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις παραδώσειν μεγάλην ἡγε-
235 μονίαν. προεδήλου τε τὸ γένος τὸ αὐτῶν εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πλοῦ-
τον ἐπιδώσειν, καὶ μνήμην αἰώνιον αὐτῶν ἔσεσθαι τοῖς γενάρχαις,
τήν τε Χαναναίαν ὅπλοις κατακτησαμένους ζηλωτοὺς ἔσεσθαι πᾶσιν
236 ἀνθρώποις. ταῦτα ὁ θεὸς εἰπὼν κριὸν ἐκ τἀφανοῦς παρήγαγεν
αὐτοῖς εἰς τὴν ἱερουργίαν. οἱ δὲ παρ' ἐλπίδας, αὐτοῦ κεκομισμένου
καὶ τοιούτων ἀγαθῶν ἐπαγγελίας ἀκηκοότες ἠσπάζοντό τε ἀλλήλους

§ 232 — Gen. XXII 10.

ROMSPLELatZonaras I p. 36. ExcPeiresc Eustathius hexaëm. p. 61 sq.
1 *ἴσακον R τετυχηκότα· P ἔδει] ἔτι R 2 *δέχεται, ε post χ i. ras. m. 2 S *φήισασ P² 3 *οὐδὲ] οὐ RO *ἦν om. ROL μέλλοι E 4 *ἀποθεῖσθαι R¹S¹P¹ αὐτὸν (ὸ ex ῶ corr. L) RMSP¹L βουλήμασιν] RM Eustath βουλεύμασιν OSPLExc *uoluntatum* Lat 5 μὴ] μὴ οὐχ O 6 ἄδικον] δίκαιον O 7 *ἐπράχθη] ἐπάχθη O¹ *ἐμποδὸν L 8 ἄβραμον LExc *εἵργων P² εἶργον S¹ ἐπιθυμίσασ Exc 10 αὐτὸς] αὐτ** R αὐτὸν MPLExcLat αὐτόν, ὸν i. ras. m. 2 S 11 θέλλων O¹ θέλων αὐτοῦ om. S 12 ὑπακούοι, paenultima litt. corr. R ὑπακούει LExc 13 θρισκείασ R 14 παρέσχεν] παρέχειν L τὸ γένος] γένοσ R γένουσ MSPLExc 15 ἀξιοῦνται R *αὐτῶ MSPLExc *πολυχρονιώτερον coni. 16 *παισὶν] *in omnibus* Lat *παραδόσειν R *ἡγεμονείαν M 17 τὸ (ante αὐτῶν) om. E 18 αὐτῶν] αὐτοῖς Ernesti γεννάρχαισ M 19 τήν τε] καὶ τὴν L 20 *ταῦτα — 21 ἱερουργίαν om. Exc *ταῦτ' ὁ (sic) M 21 αὐτοῦ κεκομισμένου] *semetipsos amplectentes* Lat αὐτοῦ] αὐ (τ̀ superscr.) (h e. ut uid. αὐτὸν) M ἑαυτοὺσ SPL αὐτοὺσ Exc κεκομισμένου] κεκομισμένοι MPLExc κεκο·μισμένοι S 22 ἀκηκοότες] ROMLExc τετυχηκότεσ SP τε om. MSPLatExc

καὶ θύσαντες ἀπενόστησαν πρὸς τὴν Σάρραν καὶ διῆγον εὐδαιμόνως
ἐφ' ἅπασιν οἷς ἐθελήσειαν τοῦ θεοῦ συλλαμβάνοντος αὐτοῖς.
XIV. Καὶ Σάρρα μὲν οὐ πολὺ ὕστερον ἀποθνήσκει βιώσασα 237
ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. θάπτουσι δ' αὐτὴν ἐν Νεβρῶνι
συγχωρούντων μὲν τῶν Χαναναίων καὶ δημοσίᾳ χοῦν αὐτῆς τὸν τά-
φον, Ἀβράμου δὲ ὠνησαμένου τὸ χωρίον σίκλων τετρακοσίων παρ'
Ἐφραίμου τινὸς ἐκ τῆς Νεβρῶνος. καὶ τὰ μνημεῖα Ἄβραμός τε καὶ
οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ταύτῃ κατεσκευάσαντο.
XV. 1. Γαμεῖ δ' αὐτὸς Κατούραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες 238
ἓξ γίνονται πρός τε πόνους καρτεροὶ καὶ δεινοὶ συνιέναι, Ζεμβράνης
Ἰαζάρης Μαδάνης Μαδιάνης Λουσούβαχος Σοῦος. φύονται δὲ καὶ
τούτοις παῖδες· καὶ Σούου μὲν Σαβακίνης γίνεται καὶ Δαδάνης,
τούτου δὲ Λατούσιμος Ἄσσουρις Λούουρις· Μαδάνου δὲ Ἠφᾶς
Ἑώφρην Ἄνωχος Ἐβιδᾶς Ἐλδᾶς. τούτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ τοῖς 239

§ 237 = Gen. XXIII 1; § 238 = Gen. XXV 1, 1 Paral. I 32.

ROMSPLELatZonaras I p. 36 sq. ExcPeiresc Eustathius hexaëm. p. 62; Hieronymus quaest. gen. p. 976.

1 *saram Lat εὐδαιμόνως] ἔβδαιμον | ὡσ (utrum αι ex ο, an ο ex αι correctum sit non liquet) M 2 τοῦ] ἂν τοῦ, ἂν s. Exc αὐτοῖς] fin. Exc 3 i. marg. ιδ' R ιγ' O ιε' ἀρ^χ M *XIIII* Lat *sara* Lat *οὐ] οὐ μετ' οὐ L *πολὺν M 4 ἑπτὰ καὶ εἴκοσι ἔτη tr. O εἴκοσιν L δὲ M Νεβρῶνι] ἐβρῶνι M χεβρῶνι SPE χευρῶνι L *hebron* Lat 5 καὶ — τάφον] *sepulchrumque eius publice factum est* Lat χοῦν] ἔχουσιν RO spat. uacuum 5 litt. M ἔχουν L χούντων coni. αὐτοῖσ R 6 δὲ om. OM σικλῶν L παρὰ ROSPL 7 Ἐφραίμου] ἐφρέμου M *ephrem* Lat Νεβρῶνος] χέβρωνοσ M χεβρῶνοσ SP χευρῶνοσ L *hebron* Lat

8 αὐτοῦ] αὐτῶν L ταύτῃ] ταυτὶ SPL 9 i. marg. ιε' R ιδ' O ις' ἀρ^χ M *XV* Lat *δὲ L Κατούραν] χαιτούραν M χατούραν SPE χε κατοῦραν L *cethuram* Lat Χεττοῦραν Eustath 10 συνιέναι] συνεῖναι RSPL Ζεμβράνης] ζέμβρανησ M ζαμβράνησ (α post ζ incertum L) SPL *zambri* Lat 11 Ἰαζάρης] ἰάζαρησ M *iezar* Lat Ἰαζὰν (accus.) Eustath Μαδάνης] μάδανησ M μαλάνησ SP Μαδὴν (accus.) Eustath Μαδιάνης] om. RO μαδιάμησ L *mazian* Lat Λουσούβαχος] RMLEustath λουσόβαχοσ O λαυσούβαχοσ SP *iesuoc* Lat Ἰουσούβαχος Schotanus Ἰωσούβαχος Bernard Σοῦος] *et suae* Lat φύονται] SPEEustath φῦνται ROML 12 Σούου] *suae* Lat Σαβακίνης] σαβακανὴσ M σαβακάνησ SPLEustath *sabachem* Lat δάδανησ M δαλάνησ SPL 13 Λατούσιμος — Λούουρις] *asurim et lacusim et lomni* Lat Ἄσσουρις] ἄσουρισ O ἄσσουροσ M ἀσσούριοσ L Ἄσουρος Eustath Λούουρις] λούουρησ MSP λουούριοσ L Λούοβος Eustath λουόμης Bernard Μαδάμου Eustath Ἠφᾶς] ἠφᾶσ SPL ἠφαέ M *epham* (acc.) Lat Ἡθὰ Eustath 14 Ἑώφρην] ἑώφρην O ὠφρησ M ὠφρὴσ SL ὠφρῆσ P *opher* Lat Θωφρῆς Eustath Ἄνωχος] *enoch* Lat Ἄμωχος Eustath Ἐβιδᾶσ] ἐβίδασ M ἐδηδᾶσ SP ἀβιδᾶσ L *abida* Lat Ἔβιδος Eustath ἐλδᾶσ SL *helda* Lat Ἔλδος Eustath § 239—240 habet Hieronymus

υἱωνοῖς Ἄβραμος ἀποικιῶν στόλους μηχανᾶται, καὶ τήν τε Τρωγλοδῦτιν καταλαμβάνουσι καὶ τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας ὅσον ἐπὶ τὴν Ἐρυθρὰν καθήκει θάλασσαν. λέγεται δέ, ὡς οὗτος ὁ Ἑώφρην στρατεύσας ἐπὶ τὴν Λιβύην κατέσχεν αὐτὴν καὶ οἱ υἱωνοὶ αὐτοῦ κατοικήσαντες ἐν αὐτῇ τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ὀνόματος Ἀφρικὰ
240 προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ Ἀλέξανδρος ὁ πολυίστωρ λέγων οὕτως· „Κλεόδημος δέ φησιν ὁ προφήτης ὁ καὶ Μάλχος ἱστορῶν τὰ περὶ Ἰουδαίων, καθὼς καὶ Μωυσῆς ἱστόρησεν ὁ νομοθέτης
241 αὐτῶν, ὅτι ἐκ τῆς Κατούρας Ἀβράμῳ ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί. λέγει δὲ αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα ὀνομάζων τρεῖς Ἰαφέραν Σούρην Ἰαφράν. ἀπὸ Σούρου μὲν τὴν Ἀσσυρίαν κεκλῆσθαι, ἀπὸ δὲ τῶν δύο Ἰαφρᾶ τε καὶ Ἰαφέρου, πόλιν τε Ἐφρᾶν καὶ τὴν χώραν Ἀφρικὰ ὀνομασθῆναι. τούτους γὰρ Ἡρακλεῖ συστρατεῦσαι ἐπὶ Λιβύην καὶ Ἀνταῖον· γήμαντά τε τὴν Ἀφράνου θυγατέρα Ἡρακλέα γεννῆσαι υἱὸν

---

§ 239 = Gen. XXV 6.

ROMSPLELatEusebius praep. euang. IX 422. Eustathius hexaëm. p. 62 sq.
1 υἱωνοῖσ, υ i. ras. S οἰωνοῖσ P ἀποικιῶν στόλους μηχανᾶται] *ex propriis dona praebuit* Lat ἀποικϊιῶν, ϊ ex ε corr. M στόλους] δόλουσ L μηχανᾶται, μηχ i. ras. P *τρωγλοδύτην RL *trogoditen* Lat 2 τῆς — ὅσον] *et felicem arabiam in quantum* Lat τὰ μέρη τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας καὶ Eustath *τῆς] E τὴν τῆσ codd. *εὐδαίμονος] εὐδαιμονίασ RO *ἀραβίαν R ἀρραβίασ M 3 καθήκει θάλασσαν] ROLEustath θάλασσαν καθήκει (καθϊκει, ϊ ex η corr. M διήκει E) MSPE λέγεται incip. Euseb δ' SPL ὡς] καὶ O ὁ om. O Ἑώφρην] ἑώφρην O ὤφρησ M ὠφρὴν SP ὠφρὴσ L ἀφρὴν EEuseb *opher* Lat Σωφρὴν Eustath *Apher* Hieron 4 *λιβύην, ι ex υ corr. R οἱ om. P 5 Ἀφρικὰ] (nomin. in E) REEuseb ἀφρικὴν OLEustath ἄφρικα M ἀφρίκαν SP *affricam* Lat *Aphricam* Hieron 6 Ἀλέξανδρος] καὶ ἀλέξανδροσ E post *πολυίστωρ add. ὁ πολυ R[1] 7 *Κλεόδημος] *cledemus* cod. Wiz. *cleodemus* cod. BernLat δὲ om. LE *ὁ om. RO *Μάλχος] μάλχασ O μαλχὰσ MSP Μαλχᾶς Euseb ἱστορῶν] ὁ ἱστορῶν MS 8 Μωσῆς Euseb 9 *τῆς om. Euseb Κατούρας] χατούρασ MSPE χαττούρασ L *cethura* Lat Χεττούρας Euseb Ἀβραάμῳ Euseb 10 Ἰαφέραν] ἄφεραν ML ἀφέραν SP ἀφερὰν E *apheran* Lat Ἀφὲρ Euseb Σούρην] σούριν O σουρείμ MLE σουρίν SP *surim* Lat Ἀσοὺρ Euseb ἴαφραν M ἰαφράμ E Ἀφράν Euseb 11 *ἀπὸ] καὶ ἀπὸ Euseb Σούρου] σουρείμ MLE σουρεῖ S σουρῆ, ῆ i. ras. 2 litt. m. 2 P *surim* Lat Ἀσσουρὶ Euseb Ἀσοὺρ Eustath *ἀσυρίαν S[1]P[1]Eustath *κεκλῆσθαι om. Euseb Ἰαφρᾶ τε καὶ Ἰαφέρου] *iaphram et apheran* Lat Ἰαφρᾶ τε] φράτι M φράτει S φρατῆ, ῆ i. ras. P φρᾶ τε L ἀφρά τε EEuseb 12 Ἰαφέρου] ἰαφράμου E Ἀφέρ Euseb Ἐφρᾶν] ἀφρὰν MEEuseb ἄφραν SPL *abran* Lat ἄφρικα M ἀφρίκαν SPE ἀφρικὴν L *africam* Lat 13 γὰρ] δὲ Euseb συνστρατεῦσαι M ἄνταιον SL ἄντεον M *haeteam* Lat 14 γήμαντά] γήμασάν R 14 τε] om. Lat δὲ Euseb Ἀφράνου] ὄφραν M ἄφρα SP ἄφραν L *iaphram* Lat Ἀφρὰ Euseb Οὐαφρῆ Eustath

ἐξ αὐτῆς Δίδωρον· τούτου δὲ γενέσθαι Σόφωνα, ἀφ᾽ οὗ τοὺς βαρβάρους Σόφακας λέγεσθαι."

XVI. 1. *Ἰσάκῳ δὲ περὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος γεγονότι γυναῖκα* 242
γνοὺς ἀγαγέσθαι ὁ πατὴρ Ἅβραμος Ῥεβέκκαν Ναχώρου παιδὸς θυγατέρα τἀδελφοῦ τὸν πρεσβύτατον πέμπει τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὴν μνηστείαν ἐνδησάμενος μεγάλαις πίστεσι. γίνονται δὲ αὗται τοῦτον 243
τὸν τρόπον· ὑπὸ τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες ἔπειτα ἐπικαλοῦνται τὸν θεὸν μάρτυρα τῶν ἐσομένων. ἔπεμπε δὲ καὶ δῶρα τοῖς ἐκεῖ διὰ τὸ σπάνιον ἢ μηδ᾽ ὅλως ἐπιχωριάζειν ἐκτετιμημένα. οὗτος ἀπερχόμενος χρόνῳ διὰ τὸ εἶναι χαλεπὴν ὁδεύε- 244
σθαι τὴν Μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθους, θέρους δ᾽ ὑπὸ ἀνυδρίας, ἔτι δὲ καὶ λῃστηρίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαφυγεῖν οὐκ ἐνῆν μὴ προνοοῦσι τούτου τοῖς ὁδεύουσιν, εἰς πόλιν ἀφικνεῖται Κάρραν καὶ γενόμενος ἐν τοῖς προαστείοις παρθένοις ἐντυγχάνει πλείοσιν ἐφ᾽ ὕδωρ βαδιζούσαις· εὔχεται μὲν οὖν τῷ θεῷ Ῥεβέκκαν, 245
ἣν τῷ παιδὶ Ἅβραμος μνηστευσόμενον ἐξαπέστειλεν, εἰ κατὰ νοῦν τὸν αὐτοῦ μέλλει ὁ γάμος οὗτος συντελεῖσθαι, ἐν ἐκείναις εὑρεθῆναι γνωρισθῆναί τε αὐτὴν τῶν μὲν ἄλλων αἰτοῦντι ποτὸν ἀρνουμένων ἐκείνης δὲ αὐτῷ παρασχούσης.

2. *Καὶ ὁ μὲν ἐπὶ ταύτης ὢν τῆς διανοίας ἐπὶ τὸ φρέαρ παρα-* 246
γίνεται καὶ παρακαλεῖ τὰς παρθένους ποτὸν αὐτῷ παρασχεῖν· τῶν δ᾽ ἐκτρεπομένων ὡς χρῃζουσῶν οἴκαδε κομίζειν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκείνῳ παρασχεῖν, καὶ γὰρ οὐδ᾽ εὔληπτον εἶναι τὸ ὕδωρ, μία ἐξ ἁπασῶν

§ 242 — Gen. XXIV 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 37. Eusebius praep. euang. IX 422. Eustathius hexaëm. p. 63.

1 *Δίδωρον*] *δέδωρον* M *δὲ δώρων* L *dodorim* Lat *Διόδωρον* Euseb *Βόδωρον* Eustath *Σόφωνα*] *σοφῶνα* M *σώφωνα* SP¹ *soron* Lat *Σοφωνᾶν* Euseb *Σωφονὰ* Eustath *Σοφῶκα* Freudenthal Alexander Polyh. p. 230 cf. Plutarch. Sertor. 9 2 *Σόφακας*] *σόφωνασ* O *osophaci* Lat *Σοφὰς* Euseb *σοφιστὰς* Eustath *λέγεσθαι*] fin. Euseb 3 **δὲ*] *δὴ* ML *δὲ δὴ* S 4 **ῥεβέχαν* (κ supra) R 5 *τἀδελφοῦ*] *τὲ ἀδελφοῦ* R *τοῦ ἀδελφοῦ* MSPLE *filia bathuelis* post *τἀδελφοῦ* add. Lat 6 **δ᾽* SP 7 **ὑπὸ*] *ἐπὶ* MS **τὰσ χεῖρασ ἀλλήλοισ* tr. OL 9 *ἐκτετιμημένα* om. MLat 10 *οὕτωσ* L 11 *θέρει* P *θέροσ* L 12 *δὲ* ROSPL *λῃστηρίων*] *λυπηρῶν* L *διαφεύγειν* MSPL 13 *τούτου*] *ταύτην* L 14 *Κάρραν*] *χαρρὰν* LE *charrinorum* Lat 15 *μὲν* om. SPE **οὖν* om. ML 16 *μνηστευόμενον* R *μνηστευόμενοσ* O *μνηστευσάμενοσ* M *ἐξαπέστειλε μνηστευόμενοσ* tr. O *ἐξαπέστειλεν*] *ἐξαπέσταλκεν* M *αὐτὸν ἐξαπέσταλκεν* SPL *eum miserat* Lat 18 *γνωρισθῆναι*] om. RO *γνωρισθῆναι αὐτῷ* E **τῶν*] *καὶ τῶν* O 19 *παρεχούσησ* E 21 *παρεκάλει* RO 22 *ὡς*] *καὶ* ROML *et* Lat *ἐκεῖνο* L 23 *παρασχεῖν, ρ* ex corr. M *μίαν* MSP¹L

ἐκείναις τε τῆς πρὸς τὸν ξένον ἐπιπλήττει δυσκολίας, τίνος ἄλλου
κοινωνήσειν πρὸς ἀνθρώπους αὐτάς ποτε, αἳ μηδ' ὕδατος μετέδοσαν
247 λέγουσα, καὶ παρέχει αὐτῷ φιλοφρόνως. ὁ δὲ ἐν ἐλπίδι μὲν τῶν
ὅλων γενόμενος, βουλόμενος δὲ τὴν ἀλήθειαν μαθεῖν, ἐπῄνει τε τῆς
εὐγενείας αὐτὴν καὶ τῆς χρηστότητος, ὅτι καὶ μετ' οἰκείου πόνου
τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν οὐκ ἔφυγεν, ἐπυνθάνετό τε τίνων εἴη γονέων
καὶ κατεύχεται αὐτοῖς ὄνησιν τοιαύτης παιδὸς καί „νυμφεύσειαν,
φησίν, ὡς αὐτοῖς ἐστι κεχαρισμένον, εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παῖδας
248 αὐτῷ τεξομένην γνησίους.“ ἡ δὲ οὐδὲ τούτων ἐφθόνησεν αὐτῷ βου-
λομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ γένος ἀπεσήμαινε καὶ „Ῥεβέκκα μέν,
φησίν, ἐγὼ καλοῦμαι, πατὴρ δέ μοι Βαθουῆλος ἦν· ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη
τέθνηκε, Λάβανος δὲ ἀδελφός ἐστιν ἡμέτερος τοῦ τε οἴκου παντὸς
σὺν τῇ μητρὶ προνοούμενος καὶ τῆς ἐμῆς παρθενίας ἐπιμελόμενος.“
249 τούτων ἀκροασάμενος ἔχαιρέ τε τοῖς γεγονόσι καὶ τοῖς εἰρημένοις
τὸν θεὸν οὕτως ὁρῶν αὐτῷ τῆς ὁδοῦ σαφῶς συλλαμβάνοντα, καὶ
προκομίσας ὁρμίσκον τε καί τινας κόσμους, οὓς εὐπρεπὲς φορεῖν
παρθένοις, ἀνεδίδου τῇ κόρῃ τῆς ἐπὶ τῷ πιεῖν χάριτος ἀμοιβὴν
εἶναι καὶ γέρας, δίκαιον λέγων τοιούτων αὐτὴν τυγχάνειν ἀγαθὴν
250 παρὰ τὰς τοσαύτας παρθένους γενομένην. ἠξίου τε παρ' αὐτοῖς
καταχθῆναι τοῦ προσωτέρω χωρεῖν τῆς νυκτὸς αὐτὸν ἀφαιρουμένης,
κόσμον τε φέρων γυναικεῖον πολυτελῆ πιστεύειν αὐτὸν οὐκ ἀσφα-
λεστέροις ἔφασκεν ἢ τούτοις, οἷς αὐτὸς ἐπειράθη. τεκμαίρεσθαι δὲ
καὶ τὴν τῆς μητρὸς καὶ τἀδελφοῦ φιλανθρωπίαν αὐτῆς ἔλεγεν, ὡς
οὐ δυσχερανοῦσιν, ἐκ τῆς περὶ αὐτὴν ἀρετῆς· οὐδὲ γὰρ ἔσεσθαι
βαρὺς μισθόν τε τῆς φιλοξενίας τελέσας καὶ δαπάναις ἰδίαις χρη-

§ 246 = Gen. XXIV 18.

ROMSPLELat

1 τὸν] τὸ O ἐπιπλήττειν MSL τίνος ἄλλου] τινὸσ ἀλλ' οὐ M 2 αἳ] εἰ Naber μηδ'] μὴ δι' M μὴ δὲ L 3 λέγουσαι M παρέχει, ει corr. ex ειν uid. M παρέσχεν L *φιλοφρόνως] *abundanter* Lat ἐν] ἐπ' RO 4 ἐπήνει, π ex σ corr. m. 2 S 6 *εἴη] ἂν εἴη SPL 7 ὄνησιν] γέννησιν M ὄνησιν — 8 αὐτοῖς om. ut uid. Lat νυμφευσίαν P[1] 11 *ἐγὼ om. M δ' ἐμοὶ M βαιθουῆλοσ O βαθούηλοσ MSPLE 13 παρθενείασ M ἐπιμελούμενοσ ML 15 σαφῶσ s. L, om. E συλλαμβάνοντα] συλλαμβανόμενον MSPLE 16 φορεῖν, ο i. ras. 2 litt., ρ ex ν uid. corr. P 17 τῆς om. M τῷ] τὸ ROL ποιεῖν O[1] 18 λέγων post εἶναι tr. M τοιούτων αὐτὴν] αὐτὸν τοιοῦτον O 21 πολυτελῆ, ῆ i. ras. P πολυτελῆι S πιστεύειν — 22 ἐπειράθη] *aestimans nihil sibi esse cautius quam quibus iam uidebatur expertus* Lat αὐτόν, ὸ ex ῶ R 22 τούτοις] τοιούτοισ SPL οἷς] οἵας Bekker αὐτὸς] αὐτῆσ MSP αὐτοῖσ L ἐπειράθην RO 24 δυσχεραίνουσιν ROMLLat 25 φιλοξενίας] ξενίασ MSPL *peregrinationis* Lat

σάμενος. ἡ δὲ περὶ μὲν τῆς τῶν γονέων φιλανθρωπίας αὐτῆς ὀρθῶς 251
εἰκάζειν αὐτὸν εἶπεν, ἐπεμέμφετο δὲ ὡς μικρολόγους ὑπειληφότα·
πάντων γὰρ ἀμισθὶ μεθέξειν. δηλώσασα μέντοι Λαβάνῳ πρότερον
τἀδελφῷ συγχωροῦντος ἄξειν αὐτὸν ἔλεγεν.
3. *Ὡς οὖν τούτου γενομένου παρῆγε τὸν ξένον, τὰς μὲν καμή-* 252
λους αὐτοῦ παραλαμβάνοντες οἱ Λαβάνου θεράποντες ἐτημέλουν, αὐ-
τὸς δὲ δειπνήσων εἰσήγετο σὺν αὐτῷ καὶ μετὰ τὸ δεῖπνόν φησι πρός
τε αὐτὸν καὶ τὴν μητέρα τῆς κόρης· „Ἄβραμος Θέρρου μέν ἐστιν
υἱός, συγγενὴς δ' ὑμέτερος· Ναχώρης γὰρ ὁ τούτων, ὦ γύναι, τῶν
παίδων πάππος ἀδελφὸς ἦν Ἀβράμου ὁμοπάτριός τε καὶ ὁμομή-
τριος. πέμπει τοίνυν οὗτος πρὸς ὑμᾶς ἀξιῶν τὴν κόρην ταύτην 253
παιδὶ τῷ ἑαυτοῦ λαβεῖν πρὸς γάμον, ὃς γνήσιός ἐστιν αὐτῷ καὶ
μόνος ἐπὶ τοῖς πᾶσι τεθραμμένος. ᾧ τῶν μὲν ἐκεῖ γυναικῶν δυνα-
τὸν αὐτῷ τὴν εὐδαιμονεστάτην λαβεῖν οὐκ ἠξίωσεν ἀγαγέσθαι, τι-
μῶν δὲ τὸ γένος τὸν γάμον πολιτεύει τοῦτον. οὗ τὴν σπουδὴν καὶ 254
τὴν προαίρεσιν μὴ ὑβρίσητε· κατὰ γὰρ θεοῦ βούλησιν τά τε ἄλλα
μοι κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπήντησε καὶ τὴν παῖδα καὶ τὸν ὑμέτερον οἶκον
εὗρον. ἐπεὶ γὰρ πλησίον τῆς πόλεως ἐγενόμην, παρθένους ἰδὼν
πολλὰς ἐπὶ τὸ φρέαρ παραγινομένας ηὐξάμην εἰς ταύτην ἐμπεσεῖν,
ὃ δὴ γέγονε. γάμον οὖν ὑπὸ θείας μνηστευόμενον ἐπιφανείας καὶ 255
ὑμεῖς κυρώσατε καὶ Ἄβραμον τὸν μετὰ τοσαύτης ἀπεσταλκότα
σπουδῆς τῷ κατανεῦσαι τὴν κόρην τιμήσατε.“ οἱ δέ, καλὰ γὰρ ἦν
αὐτοῖς καὶ κεχαρισμένα, τήν τε γνώμην τοῦ θεοῦ συνῆκαν καὶ πέμ-

§ 251 = Gen. XXIV 25.

ROMSPLELat

2 *ἰκάζειν* R *ἐπεμέμφετο*] *ἐμέμφετο* MSPL *ὡς — ὑπειληφότα*] *pro mercedis uerbo* Lat 3 *ἀμισθὶ, ι* ex *ει* corr. M *ἀμισθεὶ* L **λαμβάνω* R 4 *συγχωροῦντος*] *συγχωροῦντι* RO *συγχωροῦν πρὸσ* L 6 *παραλαβόντεσ* MSPL *Λαβάνου*] *λιβάνου* R *ἐπημέλουν* M 7 *εἰσήγετο*] *ἠγάγετο* M *εἰσηγάγετο* SP *σὺν*] *παρ'* SPL *cum* Lat *αὐτῷ*] *αὐτῷ εἰσηγάγετο οὖν* L *τὸν δεῖπνον* OE 8 **Θέρρου*] *θάρρου* O *θάρρα* SPL *tharis* Lat 9 **συγγενὴσ, ῆ* i. ras. S **δὲ* L **ὁ* om. M **ὁ τούτων* om. O *τῶν παίδων ὦ γύναι* tr. M **τῶν*] *ὁ τῶν* O 11 **οὗτος* om. RO 12 **παιδὶ*] *παιδίω* RO 13 *πᾶσι*] *παισὶ* RO *ᾧ*] *ἧ* R *ὅσ* O *cui* Lat *δυνατὸν*] *διὰ τὸν* L 14 *ἀγέσθαι* M 15 *πολιτεύει*] *πολιτεύει* et in marg. m. 1 *αἰτεῖ* S *αἰτεῖ πολιτεύει* P *αἰτεῖ καὶ πολιτεύει* L *postulat* Lat 16 *ὑβρίσητε, ὑ* ex corr. M *γὰρ*] *δὲ* RO 17 *κατὰ*] *καὶ τὰ κατὰ* R *τὰ κατὰ* O *παῖδα*] *puellam citius* Lat 18 *πόλεωσ, ω* ex *ο* corr. S 19 *πολλὰσ ἰδὼν* tr. L 20 *δὴ*] *δὴ καὶ* SPL *ἐπιφανίασ* R 21 *καὶ Ἄβραμον — 22 τιμήσατε* om. ROLLat

*πουσιν ἐφ' οἷς ἠξίου τὴν θυγατέρα. γαμεῖ δὲ ταύτην ὁ Ἴσακος τῶν
πραγμάτων εἰς αὐτὸν ἀφικομένων· οἱ γὰρ ἐκ τῆς Κατούρας εἰς τὰς
ἀποικίας ἐξεληλύθεισαν.*
256 XVII. *Τελευτᾷ δὲ καὶ Ἄβραμος μετ' ὀλίγον, ἀνὴρ πᾶσαν
ἀρετὴν ἄκρος καὶ τῆς περὶ αὐτὸν σπουδῆς ἀξίως ὑπὸ τοῦ θεοῦ
τετιμημένος. ἐβίωσε δὲ τὸν πάντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομηκονταπέντε
πρὸς τοῖς ἑκατὸν καὶ θάπτεται ἐν Νεβρῶνι μετὰ τῆς γυναικὸς
Σάρρας ὑπὸ τῶν παίδων Ἰσάκου καὶ Ἰσμαήλου.*
257 XVIII. 1. *Ἰσάκῳ δὲ μετὰ τὴν Ἀβράμου τελευτὴν ἐκύει τὸ γύ-
ναιον, καὶ τῆς γαστρὸς ἐπὶ μεῖζον ὀγκουμένης ἀγωνιάσας ἀνήρετο
τὸν θεόν. φράζει δ' αὐτῷ διδύμους τέξεσθαι τὴν Ῥεβέκκαν καὶ
φερώνυμα ἔσεσθαι τοῖς παισὶν ἔθνη, τοῦ δὲ μείζονος προτερήσειν*
258 *τὸ δοκοῦν ἔλασσον εἶναι. τίκτεται δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον κατὰ πρόρ-
ρησιν τοῦ θεοῦ δίδυμα παιδία, ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον ἀπὸ κεφαλῆς
ἐπὶ τοὺς πόδας περισσῶς ἦν δασύ, τὸ δὲ νεώτερον εἴχετο προϊόντος
αὐτοῦ κατὰ πτέρναν. ἠγάπα δὲ ὁ μὲν πατὴρ τὸν πρεσβύτερον
Ἠσαῦ λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τῆς τριχώσεως· Ἑβραῖοι γὰρ τὸ
ἤσαυρον τρίχωμα λέγουσιν· Ἰάκωβος δὲ ὁ νεώτερος τῇ μητρὶ προσ-
φιλὴς ἦν.*
259 2. *Λιμοῦ δὲ τὴν γῆν καταλαβόντος Ἴσακος, δόξαν αὐτῷ χωρεῖν*

---

§ 255 = Gen. XXIV 67; § 257 = Gen. XXV 21.

ROMSPLELatZonaras I p. 37.

1 *ἠξίουν* SPL *ἠξίωντο* E **γαμεῖ—2 ἀφικομένων* om. O *δὲ ταύτην*] *τε ταύτην* SPLE *τε αὐτὴν* M *τ' αὐτὴν* coni. *ὁ* om. ME 2 *κατούρασ, κ* ut uid. ex *χ* corr. M *χατούρασ* SP *cethura* Lat 3 *ἐξεληλύθεισαν, ει* corr. R, *ει* ex *η* corr. O *ἐξεληλύθησαν* L 4 i. marg. *ις'* R *ιζ' ἀρ* (superscr. *χ*, *τ*) M *XVI* Lat **καὶ*] *καὶ ὁ* MSL 5 *ἄκρωσ* OM[1] *αὐτὸν*] *αὐτὴν* O *αὐ* (superscr. *τ*) M *αὐτὸ* S 6 *ἅπαντα* MSPLE *ἑβδομήκοντα καὶ πέντε* MSPL 7 *τοῖσ* in spatio uacuo 2 litt. m. 2 S *Νεβρῶνι*] *ἔβρωνι, ἔ* in *νε* corr. M *χεβρῶνι* SPE *χευρῶνι* L *hebron* Lat 8 *παίδων*] *πεδίων* L **sara* Lat *ismahele* Lat 9 in marg. *ιη' ἀρ* (superscr. *χ*) M *XVII* Lat *τελευτὴν ἀβράμου* (superscr. *β*, *α*) tr. O 10 *ἀγωνιάσασαν ἤρετο* R *ἀγωνιάσασ ἤρετο* E 11 **δ'*] *τε* L *que* Lat **ῥεβέκκαν, ε* corr. uid. R *ῥεβέκαν* (superscr. *κ*) O 12 **παισὶν*] *in omnibus* Lat 13 *ἐλάσσον* MLE **δὲ* L i. marg. *ιζ'* R *κατὰ*] *κατὰ τὴν* SPL 14 *τοῦ* s. R 15 *δασὺ περισσῶσ ἦν* tr. MSPLE 17 *ἠσαῦ* OE *ἤσαυον* SP *ἥσαυον* L **τῆς τριχώσεως*] *τῆσ τριχώσεωσ εἶχε* (*εἶχε·* S) *δὲ καὶ ἕτερον ὄνομα σήειρον* (*σίειρον* P[2]) *λεγόμενον τῆσ τριχώσεωσ* SP cf. Holwerda p. 15 **τὸ* ante *τρίχωμα* ponit Bekker 18 *ἤσαυρον*] *ἴσαυρον* R *ἥσαυρον* O *σήειρον* MSLE *σίειρον, ι* ex *ή* corr. uid. P *seirion* Lat 20 **Ἴσακος*] *ἰάκωβοσ* (superscr. *ἴσακοσ*) s. man. rec. O

εἰς Αἴγυπτον τῆς χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης, ἐπὶ Γεράρων ἀπῄει
τοῦ θεοῦ κελεύσαντος. ὑποδέχεται δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Ἀβιμέλεχος
κατὰ ξενίαν καὶ φιλίαν τὴν Ἀβράμου καὶ πολλῇ πάνυ πρὸς αὐτὸν
εὐνοίᾳ χρησάμενος κατ' ἀρχὰς ἐπὶ ταύτης ὑπὸ φθόνου μεῖναι πρὸς
τὸ πᾶν ἐκωλύθη. ὁρῶν γὰρ τὸν θεὸν τῷ Ἰσάκῳ συμπαρόντα καὶ 260
τοσαύτῃ περὶ αὐτὸν σπουδῇ χρώμενον ἀπώσατο αὐτόν. ὁ δὲ τοι-
ούτου πάλιν ἐκ μεταβολῆς τῆς ἀπὸ τοῦ βασκάνου πειραθεὶς Ἀβι-
μελέχου τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν λεγομένην Φάραγγα χωρίον
οὐ μακρὰν Γεράρων, ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ ποιμένες ἐπιπεσόντες
εἰς μάχην ἐχώρησαν κωλύοντες τὸ ἔργον, καὶ μὴ βουληθέντος φι-
λονικεῖν ἔδοξαν κεκρατηκέναι. ὑποχωρήσας δὲ ὤρυσσεν ἕτερον, καὶ 261
βιασαμένων ἄλλων τινῶν Ἀβιμελέχου ποιμένων καὶ τοῦτο καταλιπὼν
ἀπεχώρησεν εὐγνώμονι λογισμῷ κτώμενος αὐτῷ τὴν ἄδειαν. εἶτα 262
αὐτομάτου παρασχόντος αὐτῷ τὴν φρεωρυχίαν ἀνεπικώλυτον, Ῥοω-
βὼθ τὸ φρέαρ ὠνόμασεν· εὐρύχωρον ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. τῶν
δὲ προτέρων τὸ μὲν Ἔσκον καλεῖται· μάχην ἄν τις αὐτὸ φήσειε· τὸ
δ' ἕτερον Σύαιναν· ἔχθραν ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα.

3. Ἰσάκῳ μὲν οὖν ἀκμάζειν συνέβαινε τὴν ἰσχὺν ὑπὸ μεγέθους 263
πραγμάτων, Ἀβιμέλεχος δὲ κατ' αὐτοῦ φύεσθαι νομίζων τὸν Ἴσακον,
ὑπόπτου μὲν αὐτοῖς καὶ τῆς συνδιαιτήσεως γενομένης, ἐπ' οὐ φανερᾷ
δὲ ἔχθρᾳ τοῦ Ἰσάκου ὑπεκστάντος, δείσας μὴ τῆς προτέρας αὐτῷ
φιλίας οὐδὲν ὄφελος γένηται πρὸς ἄμυναν ὧν ἔπαθεν Ἰσάκου τρα-
πέντος φιλίαν ἄνωθεν ποιεῖται πρὸς αὐτὸν ἕνα τῶν στρατηγῶν

§ 259 = Gen. XXVI 1.

ROMSPLELat

2 *ὑποδέ·χεται S δὲ L 3 τὴν] τοῦ OP πολλῇ] πολὺ R 4 χρη-σάμενοσ sic M ὑπὸ] ἐπὶ s. m. 2 R 5 ἐκωλύθη ex ἠκολούθει corr. M ὁρῶν] ρῶν s. ὁ s. m. 1 P 6 τοιοῦτου, υ finale ex ν corr. L 7 τῆς] τοὺσ M τῆς ἀπὸ expunxit P[2] πειραθεἰσ, ει i. ras. m. 2 P 8 λεγομένην] ὀφειλο-μένην R ὀφειλωμένην O 9 μακρὰν] μακρᾶ, αχ corr. M δὲ L 10 καὶ om. L μὴ om. O βουληθέντος] βουληθέντοσ δὲ, δὲ s. L φιλονει- κεῖν RMS[2]P[2]L 11 ἀποχωρήσασ O 12 ποιμένον S[1] καταλειπὼν M 13 ἀνεχώρησεν L εὐγνώμονι — ἄδειαν] *expectans bonae uoluntatis rationem licentiam* Lat αὐτῷ] αὐτῶν RO αὐτῶ MPL ἄδειαν] ἀναίδειαν RO ἀδικίαν SP 14 ῥοωβώθου M ῥοωβώθ' S *robooth* Lat 15 τὸφρέαρ, ὸφ ex οῦφ corr. M 16 ἐσκὸν SPL μάχησ MSPL *litigium* Lat 17 δὲ MSPL Σύαιναν] σύενναν M συεννά SP συεννὰν L *suennam* Lat σιτεννὰ uel σιτενὰ Bernard Στέναν coni. ἔχθραν] *inimicitias* Lat ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα] τοῦτο δη-λοῖ O 18 ὑπὸ] ἀπὸ O 19 καθ' αὐτοῦ SL καθ' ἑαυτοῦ P φύσεσθαι M 20 συνδιαιτήσεως] συνδιαίτησ L γενομένης om. L 22 οὐδὲν] μηδὲν SPL

264 *Φίλοχον ἐπαγόμενος. πάντων δὲ τετυχηκὼς ὧν ἠξίου διὰ τὴν Ἰσάκου*
χρηστότητα ὀργῆς προσφάτου πρεσβυτέραν χάριν εἰς αὐτόν τε καὶ
τὸν πατέρα γεγενημένην προτιμῶντος ἀπῆρεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ.
265 4. *Τῶν δὲ Ἰσάκου παίδων Ἠσαῦς, περὶ ὃν μάλιστα ὁ πατὴρ*
ἐσπουδάκει, τεσσαράκοντα γεγονὼς ἔτη γαμεῖ Ἄδαν τὴν Ἥλωνος καὶ
Ἀλιβάμην τὴν Εὐσεβεῶνος δυναστευόντων ἐν Χαναναίοις ἀνδρῶν
θυγατέρας, ἑαυτὸν ποιήσας τῆς περὶ τὸν γάμον ἐξουσίας κύριον καὶ
266 *μηδὲ τῷ πατρὶ συμβουλευσάμενος· οὐδὲ γὰρ ἂν ἐπέτρεψεν Ἴσακος*
ἐπ᾽ αὐτῷ τῆς γνώμης γενομένης· οὐ γὰρ ἦν αὐτῷ δι᾽ ἡδονῆς συνά-
ψασθαι συγγένειαν πρὸς τοὺς ἐπιχωρίους. οὐ βουλόμενος δὲ ἀπε-
χθὴς εἶναι τῷ παιδὶ κελεύων ἀφίστασθαι τῶν γυναικῶν σιγᾶν ἔκρινε.
267 5. *Γηραιὸς δὲ ὢν καὶ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος*
προσκαλεσάμενος τὸν Ἠσαῦν καὶ τὸ γῆρας εἰπὼν ὡς καὶ δίχα τῆς
πηρώσεως καὶ τοῦ κατὰ τὰς ὄψεις πάθους ἐμποδὼν ἦν αὐτῷ θερα-
268 *πεύειν τὸν θεὸν ἐκέλευσεν ἐξελθεῖν ἐπὶ κυνηγέσιον καὶ θηρασά-*
μενον ὅσα ἂν αὐτῷ δυνατὸν γίνηται παρασκευάσαι δεῖπνον, ἵνα
μετὰ τοῦτο ἱκετεύσῃ τὸν θεὸν σύμμαχον αὐτῷ καὶ συνεργὸν εἰς
ἅπαντα παρεῖναι τὸν βίον, ἄδηλον μὲν εἶναι λέγων, ὁπότε καὶ τε-
λευτήσειε, πρὸ δὲ τούτου παρασχεῖν αὐτῷ βούλεσθαι τὸν θεὸν ταῖς
εὐχαῖς ταῖς ὑπὲρ αὐτοῦ παρακεκλημένον.
269 6. *Καὶ Ἠσαῦς μὲν ἐπὶ τὸ κυνηγέσιον ἐξώρμησεν· ἡ δὲ Ῥεβέκκα*
τὸν θεὸν εἰς τὴν εὔνοιαν ἀξιοῦσα τὴν Ἰακώβου παρακαλεῖν καὶ παρὰ
τὴν Ἰσάκου γνώμην ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐρίφους κατασφάξαντα δεῖπνον
παρασκευάζειν. ὁ δὲ Ἰάκωβος ὑπηρέτει τῇ μητρὶ πάντα παρ᾽ αὐ-
270 *τῆς πεπυσμένος· ἐπεὶ δ᾽ εὐτρεπὲς ἦν τὸ δεῖπνον, ἐρίφου δέρματι*

§ 263 = Gen. XXVI 26.

ROMSPLELatZonaras I p. 37.

1 *Φίλοχον*] *φίκολον* Bernard *τετυχικὼσ* R *τετυχὼσ* L *τὴν, τ* i. ras. S 4 *ἰσάκου, ἰ* ex *ἠ* corr. M *Ἠσαῦς*] *ἠσαῦ* ROE *ἤσαυ·* S *ἤσαυοσ* M *ἤσαβοσ* L *esau* Lat *ὃν*] *ὧν* RS[1]L 5 *Ἄδαν*] *ἀγαμιάδαν* RO *agamidam* Lat *Ἥλωνος*] *eleonis* Lat 6 *alibamin* Lat *εὐσεβέωνοσ* MSL *εὐβέωνοσ* P *eusebonis* Lat *ἐσεβέωνος* Bernard 7 *τὸν γάμον*] incip. fol. 22[b], cuius margine arroso litterae quaedam perierunt R 9 *δι᾽, ι* suppl. m. 2 P 10 *δὲ* s. L 11 *ἔκρινε σιγᾶν* tr. M 13 *Ἠσαῦν*] *ἠσαῦ* ROE *ἠσαῦ* M *ἤσαυον* SP[1] *ἥσαυον* LP[2] *esau* Lat *δίχα*] *propter* Lat 16 *ὅσα*] *ὅ* • • R *ὅ* E *quodcumque* Lat, fort. recte *γένηται* MSPL 18 *παρῆναι* R **λέγειν* M 19 **τελευτήσειεν* S[1]PL **βούλεσθαι*] *βούλεσθαι λέγων* ROML 20 **παρακεκλημένον*] *κεκλημένον* L 21 **Ἠσαῦς*] *ἠσαῦ* O *ἤσαυοσ* SP[2] *ἥσαυοσ* P[1]L *esau* semper Lat **ῥέβεκα* O 22 **ἀξιοῦσα*] *παρεκάλει* RO et ut uid. Lat **παρακαλεῖν*] *παρα* • • • • • • • R *παραβαλεῖν* O 24 *ὑπηρετεῖ* (*εῖ* i. ras. S) RMSPLE 25 *πεπυσμένος*] *oboediens* Lat *εὐτρεπὲς*] *εὐπρεπὲσ* RE

τὸν βραχίονα περιβαλών, ἵνα πιστεύοιτο παρὰ τῷ πατρὶ διὰ τὴν δασύτητα Ἠσαῦς εἶναι, τὰ γὰρ ἄλλα πάντ' ὢν ὅμοιος διὰ τὸ εἶναι δίδυμος τούτῳ μόνῳ διέφερε, καὶ φοβηθεὶς μὴ πρὶν γενέσθαι τὰς εὐχὰς εὑρεθεὶς κακουργῶν εἰς τοὐναντίον παροξύνῃ τὸν πατέρα ποιήσασθαι ταύτας, προσέφερε τῷ πατρὶ τὸ δεῖπνον. καὶ ὁ Ἴσακος 271
ἐπαισθόμενος τῷ κατὰ τὴν φωνὴν ἰδίῳ προσκαλεῖται τὸν υἱόν· τοῦ δὲ τὸν βραχίονα προτείναντος, ᾧ τὴν αἰγέαν περιβέβλητο, ταύτης ἐπαφώμενος „φωνεῖς μέν, εἶπεν, Ἰακώβῳ παραπλήσιον, κατὰ δὲ τὸ τῆς τριχὸς βάθος Ἠσαῦς εἶναί μοι δοκεῖς.“ καὶ μηδὲν ὑπολαβὼν 272
κακοῦργον δειπνήσας τρέπεται πρὸς εὐχὰς καὶ παράκλησιν τοῦ θεοῦ „δέσποτα, λέγων, παντὸς αἰῶνος καὶ δημιουργὲ τῆς ὅλης οὐσίας· σὺ γὰρ πατρὶ τῷ ἐμῷ μεγάλην ἰσχὺν προὔθηκας ἀγαθῶν κἀμὲ τῶν παρόντων ἠξίωσας καὶ τοῖς ἐξ ἐμοῦ γενομένοις ὑπέσχου βοηθὸς εὐμενὴς καὶ δοτὴρ ἀεὶ τῶν κρειττόνων ἔσεσθαι· ταῦτ' οὖν καὶ βε- 273
βαίωσον καὶ μὴ περιίδῃς με διὰ τὴν παροῦσαν ἀσθένειαν, δι' ἣν καὶ μᾶλλόν σου δεόμενος τυγχάνω, καί μοι παῖδα τοῦτον εὐμενὴς σῶζε καὶ παντὸς ἀπαθῆ κακοῦ διαφύλαττε δοὺς αὐτῷ βίον εὐδαίμονα καὶ κτῆσιν ἀγαθῶν, ὅσων σοι δύναμις παρασχεῖν, ποιήσας δ' αὐτὸν φοβερὸν μὲν ἐχθροῖς φίλοις δὲ τίμιον καὶ κεχαρισμένον.“

7. Καὶ ὁ μὲν νομίζων εἰς Ἠσαῦν ποιεῖσθαι τὰς εὐχὰς παρε- 274
κάλει τὸν θεόν· ἄρτι δὲ πέπαυτο τούτων καὶ παρῆν Ἠσαῦς ἀπὸ τῆς θήρας. καὶ τῆς διαμαρτίας Ἴσακος αἰσθόμενος ἡσυχίαν ἄγει, Ἠσαῦς δὲ ἠξίου τῶν ὁμοίων τἀδελφῷ παρὰ τοῦ πατρὸς τυγχάνειν·

§ 270 = Gen. XXVII 16.

ROMSPLELatZonaras I p. 38.

2 ἤσανος SP[1] ἥσανοσ P[2]L ἡσαῦ E πάντα MSPL *ὢν ὅμοιος] cum — similarent Lat εἶναι δίδυμος] essent gemini Lat 3 διέφερε] differebant Lat 4 παροξύνῃ, η ex corr. R παροξύνει M παροξυνεῖ SP παροξύνειε L 5 ταῦτα M *τὸ δεῖπνον τῶ πατρὶ tr. M ὁ om. MSPE *ἴσακοσ S[1] 7 αἰγαίαν ROLE περιεβέβλητο MSPLE 8 *ἐπαφόμενοσ L φωνεῖς] φωνῆσ (ῆ i. ras. S) OMSPLLat *εἶπεν om. M *εἶπε φωνῆσ μὲν tr. L ἰακώβου RO δὲ] δέ τοι R δέ τι O μέντοι MSP 9 ἤσανοσ SP ἥσανοσ L ἡσαῦ E 10 κακοῦργον ex πανοῦργον corr. L 11 λέγων] fin. fol. 22[b] R 12 μεγάλων SP καὶ ἐμὲ M 13 γεννωμένοισ (ex γενομένοισ corr. R) RO 14 δωτὴρ M τοῦτ' M 16 σοῦ OSPL εὐμενὴς] Casaubonus et Bernard propitius Lat εὐμενῆ codd. E 18 κτίσιν M ὅσον L ποιήσας] ποιήσειασ ROPL ποιήσοισ M ποίησον E fac Lat 19 *δὲ L 20 ἤσανον S[2]P[1] ἥσανον S[1]P[2]L ποιοῦσθαι R 21 *δ' ἐπέπαυτο L *ἤσανοσ SP[1] ἥσανοσ P[2]L 22 Ἴσακος] ὁ ἴσακοσ SPL αἰσθανόμενοσ MSPL 23 ἤσανοσ S[1]P[1] ἥσανοσ S[2]P[2]L 23 τυγχάνειν — p. 66, 1 πατρὸς om. ut uid. Lat

275 τοῦ δὲ [πατρὸς] ἀρνουμένου διὰ τὸ πάσας εἰς Ἰάκωβον τὰς εὐχὰς
ἀνηλωκέναι πένθος ἦγεν ἐπὶ τῇ διαμαρτίᾳ. καὶ αὐτοῦ τοῖς δάκρυ-
σιν ἀχθόμενος ὁ πατὴρ τὰ μὲν περὶ τὸ κυνηγέσιον καὶ δύναμιν
σώματος ἐν ὅπλοις καὶ πᾶσιν ἔργοις εὐδοκιμήσειν αὐτὸν ἔφασκε καὶ
καρπώσεσθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν δι' αἰῶνος καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ
γένος, δουλεύσειν δὲ τἀδελφῷ.
276 8. Ἰάκωβον δὲ φοβούμενον τὸν ἀδελφὸν τιμωρίαν βουλόμενον
λαβεῖν τῆς ἐπὶ ταῖς εὐχαῖς διαμαρτίας ἡ μήτηρ ῥύεται· πείθει γὰρ
τὸν ἄνδρα Μεσοποταμίαν ἀγαγέσθαι τῷ Ἰακώβῳ γυναῖκα συγγενῆ.
277 ἤδη γὰρ τὴν Ἰσμαήλου παῖδα Ἡσαῦς παρειλήφει πρὸς γάμον Βα-
σεμάθην· οὐ γὰρ εὐνόουν τοῖς Χαναναίοις οἱ περὶ τὸν Ἴσακον, ὥστε
ἐπὶ τοῖς πρότερον αὐτοῦ γάμοις δυσχερῶς διακειμένων εἰς τὸ ἐκεί-
νοις κεχαρισμένον τὴν Βασεμάθην παρέλαβεν μάλιστα περὶ αὐτὴν
σπουδάσας.
278 XIX. 1. Ἰάκωβος δὲ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ
τῆς μητρὸς κατὰ γάμον τῆς Λαβάνου θυγατρὸς τοῦ ἐκείνης ἀδελ-
φοῦ, ἐπιτρέψαντος Ἰσάκου τὸν γάμον διὰ τὸ πείθεσθαι τοῖς βου-
λήμασι τῆς γυναικὸς διὰ τῆς Χαναναίας ἐπορεύετο καὶ διὰ τὸ πρὸς
279 τοὺς ἐπιχωρίους μῖσος παρ' οὐδένα μὲν ἠξίου κατάγεσθαι, ὑπαί-
θριος δὲ ηὐλίζετο τὴν κεφαλὴν λίθοις ὑπ' αὐτοῦ συμφορουμένοις
ἐπιτιθεὶς καὶ τοιαύτην κατὰ τοὺς ὕπνους ὄψιν ὁρᾷ παραστᾶσαν
αὐτῷ· κλίμακα γῆθεν ἔδοξεν ἐφικνουμένην τοῦ οὐρανοῦ βλέπειν καὶ

§ 275 = Gen. XXVII 37; § 277 = Gen. XXVIII 6; § 278 = Gen. XXVIII 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 38.

1 *πατρὸς om. O *πατρὸς ἀρνουμένου] προσαρνουμένου M *ἀρνουμένου] ἀρχομένου R 3 *τὰ] τὸ L 5 καρπώσεσθαι] ed. pr. καρπώσασθαι ROSPL καρπώασθαι M *fructum — habiturum* Lat ἀπ'] ἐπ' RO 6 δουλεύσειν, ου i. ras. S δουλεύσει P^1 7 i. marg. ιη' R ιθ' ἀρ (χ) M *XVIII* Lat τιμωρία S^1 8 λαβεῖν] ἀπολαβεῖν MSPL *εὐχαῖς] ἀραῖσ OMSP 9 Μεσοποταμίαν] εἰσ μεσοποταμίαν RO μεσοποταμῖτιν SPL *de mesopotamia* Lat συγγενῆ, ῆ i. ras. S 10 γὰρ] τε καὶ M γὰρ καὶ SP δὲ καὶ L εἰσμαήλου R *ismahelis* Lat παῖδα] πατρὸσ M θυγατέρα τοῦ πατρὸσ ἄκοντοσ SPL *patrui filiam* Lat ἤσαυοσ SP^1 ἥσαυοσ P^{2}L Βασεμάθην] σαβεμάθην O βασαθάμην ML βασαθάνην SP *basamin* Lat 11 εὐνοοῦν M τοῖς Χαναναίοις οἱ] *chananei* Lat ὥστ' MSPL 12 γάμοις] *bellis* Lat 13 Βασεμάθην] βασεμμαθὴν, ν corr. M βασαθήμαν (μ ex ν corr. S) SP βασαθάμην L *barемathim* Lat παρέλαβεν] παρέλαβε R^{2}OM ὁ ἤσαυοσ (ἠσαῦοσ P^{1}S^1 ἥσαυοσ P^{2}L) παρέλαβε SPL 15 i. marg. κ' ἀρ (χ) M 16 ἐκείνησ, η corr. S 17 ἐπιτρέποντοσ L 19 οὐδένα] οὐδενὶ MSPL ὕπαιθροσ (αι ex ε S) MSPLE 20 τὴν] καὶ καθεύδων τὴν SPL συμφορουμένουσ M 21 καὶ eras. P 22 *γῆθεν] δῆθεν RO *ἔδοξε τοῦ οὐρανοῦ ἀφικνουμένην tr. O *ἀφικνουμένην ROM^1

δι᾽ αὐτῆς ὄψεις κατιούσας σεμνότερον ἢ κατὰ ἀνθρώπου φύσιν
ἐχούσας, καὶ τελευταῖον ὑπὲρ αὐτῆς τὸν θεὸν ἐναργῶς αὐτῷ φαινό-
μενον ὀνομαστί τε καλέσαι καὶ ποιήσασθαι τοιούτους λόγους. „Ἰά- 280
κωβε, πατρὸς ὄντα σε ἀγαθοῦ καὶ πάππου δόξαν ἀρετῆς μεγάλης
εὑραμένου κάμνειν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν οὐ προσῆκεν, ἀλλ᾽ ἐλπίζειν
τὰ κρείττονα· καὶ γὰρ ἄφθονος ἐκδέξεταί σε μεγάλων ἀγαθῶν παρ- 281
ουσία πρὸς τὸ πᾶν κατὰ τὴν ἐμὴν ἐπικουρίαν. Ἄβραμόν τε γὰρ
ἐγὼ ἐκ τῆς Μεσοποταμίας δεῦρο ἤγαγον ἐλαυνόμενον ὑπὸ τῶν
συγγενῶν, καὶ πατέρα τὸν σὸν εὐδαίμονα ἀπέφηνα· ὧν οὐχ ἧττω
μοῖραν εἰς σὲ καταθήσομαι· θαρρῶν οὖν καὶ ταύτην πορεύου τὴν 282
ὁδὸν ἐμοὶ προπομπῷ χρώμενος· ἀνυσθήσεται γάρ σοι γάμος, ἐφ᾽
ὃν ἐσπούδακας, καὶ γενήσονταί σοι παῖδες ἀγαθοί, τὸ δὲ πλῆθος
αὐτῶν ἀριθμοῦ κρεῖττον ἔσται, μείζοσιν υἱοῖς αὐτῶν καταλιμπά-
νοντες· οἷς ἐγὼ τὸ ταύτης κράτος τῆς γῆς δίδωμι καὶ παισὶ τοῖς
αὐτῶν, οἳ πληρώσουσιν ὅσην ἥλιος ὁρᾷ καὶ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ 283
μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα μήτ᾽ εὐλαβοῦ τὸ πλῆθος τῶν πόνων
ἐμοῦ ποιουμένου τῶν σοὶ πραχθησομένων πρόνοιαν ἔν τε τοῖς νῦν
καὶ πολὺ πλέον ἐν τοῖς ὕστερον.“
2. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ θεὸς Ἰακώβῳ προαγορεύει· ὁ δὲ περιχαρὴς 284
γενόμενος ἐπὶ τοῖς ἑωραμένοις καὶ κατηγγελμένοις φαιδρύνει τε τοὺς
λίθους ὡς τηλικούτων ἀγαθῶν ἐπ᾽ αὐτοῖς προρρήσεως γεγενημένης
καὶ εὐχὴν ποιεῖται θύσειν ἐπ᾽ αὐτῶν, εἰ κτησάμενος βίον ἀπαθὴς
ἐπανίοι, τῷ θεῷ δεκάτην τῶν πεπορισμένων ποιεῖσθαι οὕτως ἀφικό-
μενος, τίμιόν τε κρίνει τὸ χωρίον ὄνομα αὐτῷ Βηθὴλ θέμενος, ση-
μαίνει δὲ τοῦτο θείαν ἑστίαν κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶτταν.

§ 279 = Gen. XXVIII 12.

ROMSPLELatZonaras I p. 38.

1 *δι᾽ αὐτῆς] διὰ ταύτησ PL *ἤ om. M *ἀνθρώπουσ M 2 *ὕπερ M 5 προσῆκεν] *oportet* Lat προσῆκεν ἀλλ᾽, οσῆκεν ἀλλ᾽ i. ras. 9 litt. P 6 ἀφθόνωσ RO ἐκδέχεται L περιουσία Ernesti 8 ἐκ] ed. pr. *ex* Lat, om. codd. δεῦρ᾽ SP 9 ἀπέφηινα P² ἥττων P¹ ἧττον L 11 προπομπῷ] προπόμπω R πομπῶ MSPLE *χρόμενοσ R 15 πληρώσουσι MS²P²L ὅσην] πᾶσαν ὅσην MSPLLat καὶ γῆν] γῆν M 18 πλέω M 19 *προσαγορεύει, i. marg. γρ προαγορεύει M 20 *φαιδρύνει τε] φαιδρύνεται L 21 προρρήσεωσ ἐπ᾽ αὐτοῖσ tr. L 22 *ποιεῖται] ποιεῖσθαι S *θύσειν, ει ex ι corr. S θήσειν L *ἀπαθὴς] *impassibilem* (h. e. ἀπαθῆ) Lat 23 *ἀπανίοι RO τῷ θεῷ — ἀφικόμενος] *deoque promissum exsoluit denuo remeans* Lat τῷ θεῷ] καὶ τῶι θεῶ SP τῶ δὲ θεῶ M τῶ θεῶ δὲ L ποιεῖσθαι] ποιεῖται M ποιήσηται PL ποιήσεται, ε. i. ras. m. 2 S ποιήσεσθαι Ernesti οὕτωσ] οὕτωσ αὖθισ MSE οὗτοσ αὖθισ PL 24 τίμιόν — θέμενος om. O *κρίνει] κρινεῖν coni. βηηθὴλ᾽ M βαιθὴλ P βεθὴλ SE βηηθὴλ L *bethel* Lat 25 *ἑστίαν] *hostias* Lat

285 3. Προϊὼν δὲ ἐπὶ τῆς Μεσοποταμίας χρόνῳ παρῆν εἰς τὴν
Χαρράν, καὶ ποιμένας ἐν τοῖς προαστείοις καταλαβὼν καὶ παῖδας
ἐφήβους καὶ παρθένους ὑπὲρ τινος ἱδρυμένους φρέατος συνδιέτριβεν
αὐτοῖς χρήζων ποτοῦ εἴς τε λόγους αὐτοῖς ἀφικνούμενος ἀνέκρινεν
αὐτούς, εἰ τυγχάνουσι Λάβανόν τινα παρ᾽ αὐτοῖς εἰδότες ἔτι πε-
286 ριόντα. οἱ δὲ πάντες ἐπίστασθαί τε ἔφασαν, οὐ γὰρ εἶναι τοιοῦτον
ὥστε ἀγνοεῖσθαι, καὶ συμποιμαίνειν αὐτοῖς θυγατέρα αὐτοῦ, ἣν
θαυμάζειν ὅτι μήπω παρείη· παρὰ γὰρ ταύτης μεμαθήκεις ἂν ἀκρι-
βέστερον ὅσα περὶ αὐτῶν ἀκοῦσαι ποθεῖς." ταῦτα δ᾽ αὐτῶν ἔτι
287 λεγόντων παρῆν ἡ παῖς σὺν τοῖς ἐπικατιοῦσι τῶν ποιμένων. καὶ
δεικνύουσι τὸν Ἰάκωβον αὐτῇ λέγοντες, ὡς ξένος οὗτος ἥκοι τὰ περὶ
τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἀναπυνθανόμενος. ἡ δὲ ἡσθεῖσα ὑπὸ νηπιό-
τητος τῇ παρουσίᾳ τοῦ Ἰακώβου ἀνέκρινεν αὐτόν, τίς τε ὢν καὶ
πόθεν ἥκοι πρὸς αὐτοὺς καὶ ὑπὸ τίνος χρείας ἠγμένος, ηὔχετο δὲ
δυνατὸν εἶναι αὐτοῖς παρέχειν ὧν ἀφικνεῖται δεόμενος.
288 4. Ἰάκωβος δὲ οὐχ ὑπὸ τῆς συγγενείας οὐδὲ τῆς διὰ ταύτην
εὐνοίας, ἀλλ᾽ ἔρωτι τῆς παιδὸς ἡττηθεὶς ἐκπέπληκτό τε τοῦ κάλ-
λους ὁρῶν οὕτως ἔχουσαν, ὡς ὀλίγαι τῶν τότε γυναικῶν ἤνθουν,
καὶ φησίν· „ἀλλ᾽ ἐμοὶ πρὸς σὲ καὶ πατέρα τὸν σόν, εἴπερ Λαβάνου
παῖς τυγχάνεις, οἰκειότης ἐστὶ πρεσβυτέρα τῆς τε σῆς καὶ ἐμῆς γε-
289 νέσεως· ἐκ Θάρρου γὰρ Ἅβραμος καὶ Ἀρράνης καὶ Ναχώρης ἦσαν
υἱοί, ὧν Βαθουῆλος ὁ σὸς πάππος Ναχώρου γίνεται παῖς, Ἁβρά-
μου δὲ καὶ τῆς Ἀρράνου Σάρρας Ἴσακος ὁ ἐμὸς πατήρ. ἔγγιον δὲ
καὶ νεώτερον τοῦθ᾽ ἡμεῖς τῆς συγγενείας ὁμήρευμα ἔχομεν πρὸς

§ 285 = Gen. XXIX 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 38.

1 *χρώνω L 2 *χα^{ρ}ράν R *charran* Lat καταλαβὼν] λαχὼν RO λαβὼν M 3 ἱδρυμένους] ἱδρυμένου L *haurituras* Lat 4 ἀνέκρινεν] *percunctabaturque* Lat 5 ἰδότεσ R 6 τε om. ROMLLat 8 μεμαθήκεισ, ει i. ras. SP μεμαθήκοις coni. ἂν μεμαθήκεισ tr. L 9 δὲ L 10 ἡ ex ὁ corr. O 11 ἥκει L et ut uid. Lat τὰ περὶ — 14 ἥκοι om. RO 12 αὐτῆς om. ut uid. Lat ἀναπυνθανόμενος] πυνθανόμενοσ P[1] ὑπ᾽ ἠπιότητος Naber

14 εὔχετο MSP[1]L 15 εἶναι δυνατὸν tr. MSP ἀφικνῦται O δε^{ό}μενοσ P

16 οὐχ] οὐχ οὕτως Naber διὰ ταύτησ R 17 τε] τε γὰρ R 18 τότε] τε RM, om. O 20 τῆσ τε ἐμῆσ καὶ σῆσ (σῆσ ex τῆσ corr. M) tr. MLat

21 θάρρα L *thares* Lat Ἅβραμος — Ναχώρης] καὶ ^{β}ἀρράνησ καὶ ^{γ}ναχώρησ καὶ ^{α}ἄβραμοσ tr. O ἀρράνησ, ησ ex corr. L *aran* Lat 22 υἱοὶ] οἱ υἱοὶ M βαθούηλοσ MSPL 23 καὶ τῆς] ἐκ τῆσ O *aran* Lat *sara* Lat ὁ ἐμὸς] ἐμὸσ MSP 24 πρὸσ ἀλλήλουσ ἔχομεν tr. MSPL

ἀλλήλους· Ῥεβέκκα γὰρ μήτηρ ἐμὴ Λαβάνου πατρὸς τοῦ σοῦ ἀδελφὴ 290
πατρός τε τοῦ αὐτοῦ καὶ μητρός, ἀνεψιοὶ δ' ἐσμὲν ἡμεῖς ἐγώ τε καὶ σύ. καὶ νῦν δεῦρο ἥκω ἀσπασόμενός τε ὑμᾶς καὶ τὴν προϋπάρχουσαν ἡμῖν συγγένειαν ἀνανεωσόμενος." ἡ δὲ ὑπὸ μνήμης, 291
ὁποῖα φιλεῖ συντυγχάνειν τοῖς νέοις, προπεπυσμένη παρὰ τοῦ πατρὸς τὰ περὶ τῆς Ῥεβέκκας καὶ τοὺς γονεῖς εἰδυῖα ποθοῦντας αὐτῆς τὸ ὄνομα ὑπὸ τῆς περὶ τὸν πατέρα εὐνοίας ἔνδακρυς γενομένη περιβάλλει τὸν Ἰάκωβον, καὶ κατασπασαμένη τὴν εὐκταιοτάτην καὶ 292
μεγίστην ἡδονὴν αὐτὸν κομίσαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἐπὶ τῆς οἰκίας ἅπασιν ἔλεγεν ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῆς μητρὸς αὐτοῦ κειμένῳ καὶ πρὸς μόνῃ ταύτῃ τυγχάνοντι· φανεῖσθαι δ' αὐτῷ παντὸς ἀντάξιον ἀγαθοῦ. χωρεῖν τε ἐκέλευεν ἤδη πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἕπεσθαι πρὸς αὐτὸν ἡγουμένῃ καὶ τῆς ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὸ πλέον αὐτὸν βραδύνοντα.

5. *Ταῦτ' εἰποῦσα παρῆγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Λάβανον, καὶ γνω-* 293
ρισθεὶς ὑπὸ τοῦ μήτρωος αὐτός τε ἀδεὴς ἦν ἐν φίλοις γενόμενος κἀκείνοις πολλὴν ἡδονὴν παρεῖχεν ἀδοκήτως ἐπιφανείς. μετὰ δὲ 294
οὐ πολλὰς ἡμέρας ὁ Λάβανος χαίρειν μὲν ἐπ' αὐτῷ παρόντι μειζόνως ἢ ὡς τῷ λόγῳ δηλώσειεν ἔλεγε, τὴν δ' αἰτίαν δι' ἣν ἀφῖκται μητέρα τε καὶ πατέρα πρεσβύτας καταλιπὼν καὶ θεραπείας τῆς παρ' αὐτοῦ δεομένους ἀνεπυνθάνετο· παρέξειν γὰρ αὐτῷ καὶ πρὸς ἅπασαν ἐπαμύνειν χρείαν. Ἰάκωβος δὲ πᾶσαν αὐτῷ τὴν αἰτίαν 295
διηγεῖτο λέγων Ἰσάκῳ γενέσθαι παῖδας διδύμους αὐτόν τε καὶ Ἠσαῦν, ὃν ἐπεὶ τῶν τοῦ πατρὸς εὐχῶν διήμαρτε σοφίᾳ τῆς μητρὸς εἰς αὐτὸν γενομένων, ἀποκτεῖναι ζητεῖν αὐτὸν ὡς ἀφῃρημένον τῆς

§ 290 = Gen. XXIX 12.

ROMSPLELat

1 *λαμβάνου* O *τοῦ σοῦ πατρὸσ* tr. O 2 *τοῦ* om. O 3 *δεῦρ'* SPL *δεῦρο — ὑμᾶς*] *inueniens uos amplector* Lat *προϋπάρχουσαν*] *προὔπουσαν* M *προϋπουσαν* S *προύπουσαν* P¹ *πρέπουσαν* P² *προϋποῦσαν* L *antiquam* Lat 4 *ἀνανεωσάμενοσ* L 5 *προσπεπυσμένη* L 6 *τῆς*] *τοῖσ* O 7 *περὶ*] *πρὸσ* O *τὸν* s. L 9 *τοῖς* om. O 11 *ταύτησ* L *δὲ* L *αὐτῷ*] *ἂν τοῦ* SP 12 *ἐκέλευσεν* S *ἕπεσθαι*] *ἔσεσθαι* R 13 *αὐτὸν*] *αὖ* (τ suprascr.) L 14 *βραδύνοντα*] *βραδύτατον* R 15 *παρήγαγεν* MSPL **πρὸς*] *εἰσ* O *γνωσθεὶσ* E 16 *ὑπὸ τοῦ*] *ὑπ' αὐτοῦ* SPL *μητρῶοσ* RP¹L *μητρώου* O *μητρ* (ω suprascr.) M *μητρῶιοσ* P² 18 *οὐ πολλὰς*] *non paucos* Lat *μειζόνως* om. RO *ὡς* om. O *τῶ*, *ῶ* ex *ο* corr. S 19 **ἀφῖκται*, *ῖ* i. ras. O 21 *αὐτῷ*] *αὐτὸν* O 22 *ἐπαμύνειν* om. Lat i. marg. *ιη'* O **πᾶσαν τὴν αἰτίαν αὐτῶ* tr. M *αὐτῶ πᾶσαν τὴν αἰτίαν* tr. SP 24 *Ἠσαῦν*] *ἠσαῦν* MS¹ *ἠσαῦ* S² *ἤσαυον*, *ἤ* ex *ἥ* corr. P *ἥσαυον* L *ὃν*] *ὃσ* RO *ἐπὶ* R 25 *ζητεῖ* O

296 παρὰ τοῦ θεοῦ βασιλείας καὶ ἀγαθῶν ὧν ὁ πατὴρ ηὔξατο. ταύτην τε εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς ἐνθάδε παρουσίας κατὰ τὴν τῆς μητρὸς ἐντολήν· πᾶσί τε γὰρ ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι καὶ πλέον τοῦ κατ' ἐκείνους συγγενοῦς ἡ μήτηρ προσλαμβάνει. ἔρυμα δὲ τῆς ἐμῆς, φησίν, ἀποδημίας σέ τε καὶ τὸν θεὸν ποιούμενος θαρρῶ τοῖς παροῦσι."

297 6. Λάβανος δὲ καὶ διὰ τοὺς προγόνους ὑπισχνεῖται πάσης αὐτῷ μεταδώσειν φιλανθρωπίας καὶ διὰ τὴν μητέρα, πρὸς ἣν τὴν εὔνοιαν διὰ τῆς περὶ αὐτὸν σπουδῆς ἐνδείξεσθαι καὶ μὴ παρούσης· ποιμνίων τε γὰρ αὐτὸν ἐπιμελητὴν καταστήσειν ἔφασκε καὶ προνομῆς ἀντὶ τούτων ἀξιώσειν, καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους ἀπαλλάττεσθαι γονεῖς βουλόμενον μετὰ δώρων ἐπανήξειν καὶ τιμῆς ὅσης εἰκὸς ἦν
298 τυχεῖν τὸν οὕτω συγγενῆ. Ἰακώβου δὲ ἀσμένως ταῦτα ἀκούσαντος καὶ φήσαντος ἡδέως πάντα μένων παρ' αὐτῷ πόνον εἰς ἡδονὴν ὑπομενεῖν τὴν ἐκείνου, μισθὸν δὲ ὑπὲρ τούτου λαβεῖν ἀξιοῦντος τὸν Ῥαχήλας γάμον διά τε τὰ ἄλλα τιμῆς ἀξίας παρ' αὐτοῦ τυγχάνειν οὔσης, καὶ ὅτι διάκονος τῆς πρὸς αὐτὸν ἀφίξεως γένοιτο· ὁ γὰρ τῆς παιδὸς ἔρως αὐτὸν ἠνάγκασε ποιήσασθαι τοὺς περὶ τούτου
299 λόγους. Λάβανος δὲ ἡσθεὶς τούτοις ἐπινεύει τὸν γάμον αὐτῷ τῆς παιδὸς οὐκ ἄλλον ἀμείνω γαμβρὸν εὐξάμενος ἐλθεῖν· εἰ μέντοι παρ'

---

§ 295 = Gen. XXIX 15.

ROMSPLELat

1 ὧν om. M 2 κατὰ] καὶ κατὰ, καὶ ex signo commatis corr. m. 2 M 3 πᾶσι] πάπποι coni. τυγχάνουσιν L καὶ πλέον — 6 παροῦσι] *sed mater amplius illius cognatione* (*cognationem* cod. Bern.) *metuens ita mihi prospexit, quod utique solum munimen meae praesentiae iudicauit. unde deum respiciens in praesentibus sum securus* Lat 4 τοῦ κατ' ἐκείνους] τοὐκάτεκνοῦσ R τοῦ κατ' ἐκεῖνον ML τοῦ κατ' ἐκείνων SP μήτηρ] $\overset{η}{μ}$ρ·· (s. m. 2) P φησι τῆσ ἐμῆσ tr. O 5 θαρσῶ MSPL 6 παροῦσιν S[1]P[1]L[1] 7 *ὑπισχνεῖται, ι ante σ i. ras. S 8 *αὐτῷ] αὐτὸν R[1]O 9 ἐνδείξεσθαι] Bekker ἐνδείξασθαι codd. *ostendere* Lat 10 γὰρ om. OE *αὐτὸν] αὐτῶν L προνομῆς] προνομίασ MS[1]PL προνοίασ S[2] προνομῆς — 11 ἀξιώσειν] *et praeponendum his exoptabat* Lat ἀπαλλάσσεσθαι MSPE ἀπαλάσσεσθαι L 12 δῶρον P[1]L ὅσης] ὡσ M ἦν] ἐστι ML ἐστι· SP 13 τυγχάνειν L οὕτωσ SL

‖ἰακώβου incip. fol. 25, cuius margo interior uitiatus et charta obductus est R in marg. ιθ' R ἀσμένως om. M ταῦτα ἀσμένωσ tr. O ταῦτ' L

14 μένων] codd. Lat μὲν τὸν ed. pr. *παρ' αὐτὸν L 15 ὑπομενεῖν] Dindorf ὑπομένειν RMSPLELat ὑπομένην O δ' MSP ὑπὲρ] ὑπὸ RO 16 *ῥάχηλοσ M τὰ om. O αὐτοῦ] αὐτῷ P[2] τυγχάνειν οὔσης] τυγχανούσησ MSPL et fort. Lat 17 τῆς] ἀπὸ τῆσ MSP[1]L αὐτῷ τῆσ P[2] 18 ἠνάγκαζε· SP 19 ἡσθεὶς] ἰσθεὶσ R 20 γαβρὸν O

αὐτῷ μένοι τινὰ χρόνον, τοῦτο ποιήσειν· εἰς γὰρ Χαναναίους οὐκ
ἂν πέμψαι τὴν θυγατέρα· μεταμέλειν γὰρ αὐτῷ καὶ τοῦ τῆς ἀδελ-
φῆς κήδους ἐκεῖ συναφθέντος. τοῦ δ' Ἰακώβου τούτοις συγχω- 300
ροῦντος ἑπτὰ ἐτῶν χρόνον συντίθεται· τοσάδε γὰρ αὐτῷ κέκριται
θητεῦσαι τῷ πενθερῷ, ἵνα τῆς ἀρετῆς πεῖραν δοὺς ἐπιγνωσθῇ μᾶλ-
λον τίς εἴη. καὶ προσδεξάμενος τὸν λόγον Λάβανος τοῦ χρόνου διελ-
θόντος προυτίθει τὴν εὐωχίαν τῶν γάμων. νυκτὸς δ' ἐπιγενομένης 301
οὐδὲν προῃσθημένῳ τῷ Ἰακώβῳ παρακατακλίνει τὴν ἑτέραν τῶν
θυγατέρων πρεσβυτέραν τε τῆς Ῥαχήλας καὶ τὴν ὄψιν οὐκ εὐπρεπῆ.
συνελθὼν δ' ἐκεῖνος ὑπὸ μέθης καὶ σκότους εἶτα μεθ' ἡμέραν
γνοὺς ἀδικίαν ἐπεκάλει Λαβάνῳ. ὁ δὲ συγγνώμην ᾐτεῖτο τῆς 302
ἀνάγκης, ὑφ' ἧς ταῦτα πράξειεν· οὐ γὰρ κατὰ κακουργίαν αὐτῷ τὴν
Λείαν παρασχεῖν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου μείζονος νενικημένον. τοῦτο
μέντοι γ' οὐδὲν ἐμποδίζειν πρὸς τὸν Ῥαχήλας γάμον, ἀλλ' ἐρῶντι
δώσειν ταύτην μετ' ἄλλην ἑπταετίαν. πείθεται δ' ὁ Ἰάκωβος, οὐ-
δὲν γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπέτρεπε, καὶ διελ-
θούσης ἄλλης ἑπταετίας τὴν Ῥαχήλαν παρέλαβεν.

7. Ἦσαν δ' ἑκατέραις θεραπαινίδες τοῦ πατρὸς δόντος Ζελφὰ 303
μὲν Λείας Ῥαχήλας δὲ Βάλλα, δοῦλαι μὲν οὐδαμῶς ὑποτεταγμέναι
δέ. καὶ τῆς Λείας ἥπτετο δεινῶς ὁ πρὸς τὴν ἀδελφὴν ἔρως τοῦ ἀν-
δρὸς προσεδόκα τε παίδων γενομένων ἔσεσθαι τιμία ἱκέτευέ τε
τὸν θεὸν διηνεκῶς. καὶ γενομένου παιδὸς ἄρρενος καὶ διὰ τοῦτο 304
πρὸς αὐτὴν ἐπεστραμμένου τοῦ ἀνδρὸς Ῥούβηλον ὀνομάζει τὸν υἱόν,

§ 299 = Gen. XXIX 19.

ROMSPLELatZonaras I p. 39.

1 μεινοι OE τοῦτο ποιήσειν om. Lat 2 πέμψαι] coni. πέμψειν codd. μεταμελεῖν RL μεταμέλλειν M αὐτῷ] αὐτὸν RO 3 συναφθείσησ P[2] δὲ M 4 χρόνων L *συντίθεσθαι RO τοσάδε] τόσα RO κεχρίσθαι coni. 5 διδοὺσ MSPL 6 προσδεξαμένου MSPL τοῦ om. RMSP[1]L 7 *προὺτίθη L δὲ SP 8 παρακλίνει RO κατακλίνει E 9 θυγατέραν O[1] *πρεσβυτέραν, ν i. ras. P ῥαχήλοσ M εὐπρεπῆ· P 10 *δεκεῖνοσ R δὲ ἐκεῖνοσ O εἶτα, α ex ε corr. uid. S 11 *ἀδοκίαν L *ἐπενεκάλει Zon

12 τὴν λείαν αὐτῶ tr. L 13 i. marg. κα' M 14 γε M πρὸς — γάμον om. Lat τὸν om. P[1] ῥαχῆλοσ M ὁρῶντι M 15 δὲ MSPL 16 γὰρ om. R 17 ῥαχήλα LE 18 *δὲ L ζελφὰν MLE ζαλφὰν SP *zelphan* Lat

19 λεία E ῥαχήλα E βάλλαν SPL βάλαν M βαλλὰν E *balan* Lat *οὐδαμῶς] οὖν οὐδαμῶσ RO 20 δέ] δὲ αὐταῖσ M δεινὸσ M τἀν-δρὸσ MSPLE 21 *προσεδόκα] προσεδόκει B προσε · · κει O *τε] δὲ L τιμία] τιμίαν ὅπερ καὶ M τιμία καὶ O τι · μία ὅπερ L τιμίαν E τε om. ROML

22 *γεννωμένου O 23 αὐτὴν] αὐτὸν RO ἀπεστραμμένου ROL τἀνδρὸσ L *Ῥούβηλον] *ruben* semper Lat, i. marg. m. 1 ῥουβίμ O

διότι κατ' ἔλεον αὐτῇ τοῦ θεοῦ γένοιτο· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. τεκνοῦνται δὲ αὐτοῖς καὶ τρεῖς ἕτεροι μετὰ χρόνον· Σεμεών, ἀποσημαίνει δὲ τὸ ὄνομα τὸ ἐπήκοον αὐτῇ τὸν θεὸν γεγονέναι, εἶτα Λευίς, κοινωνίας οἷον βεβαιωτής, μεθ' ὃν Ἰούδας, εὐχαριστίαν

305 *τοῦτο δηλοῖ. Ῥαχήλα δὲ φοβουμένη, μὴ διὰ τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς ἥττονος παρὰ τἀνδρὸς μοίρας τυγχάνῃ, παρακατακλίνει τῷ Ἰακώβῳ τὴν αὐτῆς θεραπαινίδα Βάλλαν. ἐγένετο δὲ παιδίον ἐξ αὐτῆς Δάν, θεόκριτον ἄν τινες εἴποιεν κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶτταν· καὶ μετ' αὐτὸν Νεφθάλεις, μηχανητὸς οἷον, διὰ τὸ ἀντιτεχνάσασθαι*

306 *πρὸς τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ Λεία ποιεῖ πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀντιτεχνασαμένη· παρακατακλίνει γὰρ τὴν αὐτῆς θεράπαιναν γίνεταί τε καὶ ἐκ τῆς Ζελφῆς υἱὸς Γάδας, τυχαῖον ἄν τις καλέσειεν αὐτόν, καὶ μετ' αὐτὸν Ἄσηρος, μακαριστὴς*

307 *λέγοιτ' ἂν ἐξ ὧν πρὸς εὔκλειαν προσελάμβανε. Ῥουβήλου δὲ τοῦ πρεσβυτάτου τῶν υἱῶν Λείας μανδραγόρου μῆλα κομίζοντος τῇ μητρί, Ῥαχήλα θεασαμένη παρακαλεῖ μεταδοῦναι δι' ἐπιθυμίας τοῦ βρώματος γενομένη. τῆς δ' οὐ πειθομένης, ἀρκεῖσθαι δ' αὐτὴν ἀξιούσης, ὅτι τῆς τιμῆς αὐτὴν ἀφέλοιτο τῆς παρὰ τοῦ ἀνδρός, Ῥαχήλα πεπαίνουσα τὸν θυμὸν τῆς ἀδελφῆς παραχωρήσειν αὐτῇ*

---

§ 304 = Gen. XXIX 32.

ROMSPLELatZonaras I p. 39sq.

1 *αὐτοῖς*] *αὐτῇ* MSPLLat 2 *Σεμεὼν*] *συμεὼν* ROSPE *συμεώνησ* L *symeon* Lat 4 **λευὴσ* R *λευὶ* MPL *λευεῖ* S *leui* Lat **βεβαιωτὴς*] *βεβαιότησ* RML *βεβαιωτάτησ* O *firmator* Lat *ὃν*] *ὧν* RE 5 **ῥαχήλᾳ* M **φοβουμένῃ* M *ἀτεκνίαν* O[1]E 6 *τυγχάνει* O *τυγχάνηι, ηι* i. ras. m. 2 SP *παρακλίνει* (*αταχ* s.) M *παρακλίνει* OE 7 *αὐτῆσ* ROL *ἑαυτῆσ* MSP **balan* Lat *ἐγένετο*] *γίνεται* MSPLE *nascitur* Lat 8 **Δάν*] *δάνησ* L *τινες*] *τισ* L, euan. R *τὴν*] *τὴν τῶν* L 9 **μετ' αὐτὸν*] *μετὰ τοῦτον* (*τοῦ* suppl. m. 1 S) SP *νεφθάλει* •, ultima litt. incerta, quae *σ* potius quam *μ* fuisse uid. R *νεφθαλεὶμ* O *νεφθαλεῖ* ME *νεφθαλλεὶ* (*μ* s.) S *νεφθάλιμοσ* L *neptalim* Lat *μηχανητὸς*] euan. R *ἀμηχάνητοσ* MSPL *εὐμηχάνητοσ* EZon *ex machinationibus* Lat **ἀντιτεχνᾶσθαι* (*ἀντι* s. M) MP 10 *τὴν* om. LE **ἀδελφῆς*] *ἀρετῆσ* M 12 *αὐτῆσ* ROSPLE *σαυτῆσ* M *τε*] *δὲ* MSPL *et* Lat *Ζελφῆς*] euan. R *ζελβῆσ* P[1] *ζελφὰσ* E **gad* Lat **τύχαιον* M 13 *μετὰ τοῦτον* SP *Ἄσηρος*] *ἄσειροσ* RO *ἀσὴρ* MSPE *aser* Lat *Ἀσήρ, ὅς* coni. **μακάριστοσ* R *μακαριστὸσ* O *beatificum* Lat 14 **λέγοιτο* ROMSP *πρὸσ εὔκλειαν* iteratum expunxit R *εὔκλειαν*] *εὔκλειαν τῇ λεία* MSPLELatZon **προσελάμβανε*] *μετελάμβανε* M 15 *πρεσβυτέρου* O *τῶν υἱῶν*] *τῶν παίδων τῶν υἱῶν* M

16 **ῥαχῆλα* M **παρεκάλει* MSPL *poscebat* Lat *μεταδοῦναι*] *μεταδοῦναι αὐτῇ* E *dari sibi* Lat 17 **δ' οὐ*] *δὲ οὔπω* L *δὲ* L 18 *ἀξιούσησ*, *ἀ* ex corr. M *αὐτὴν*] *αὐτὸν* M 19 *ῥαχῆλα* M

*τάνδρὸς ἔλεγε κοιμησομένου παρ' αὐτῇ κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν.
τῆς δὲ προσιεμένης τὴν χάριν Ἰάκωβος συγκαθεύδει τῇ Λείᾳ Ῥα-* 308
*χήλᾳ χαριζόμενος. πάλιν οὖν γίνονται παῖδες αὐτῇ, Ἰσσαχάρης μὲν
σημαίνων τὸν ἐκ μισθοῦ γενόμενον, Ζαβουλὼν δὲ ἠνεχυρασμένον
εὐνοίᾳ τῇ πρὸς αὐτήν, θυγάτηρ δὲ Δεῖνα. χρόνοις δ' ὕστερον καὶ
Ῥαχήλᾳ γίνεται Ἰώσηπος υἱός· προσθήκην γενησομένου τινὸς δηλοῖ.*

8. *Τοῦτον ἅπαντα τὸν χρόνον, ἔτη δ' ἐστὶν εἴκοσιν, ἐποίμαινε* 309
*τῷ πενθερῷ· μετὰ τὸν δ' ἠξίου τὰς γυναῖκας ἀναλαβὼν ἀπαλ-
λάττεσθαι πρὸς αὐτόν· τοῦ δὲ πενθεροῦ μὴ συγχωροῦντος κρύφα
τοῦτο ποιεῖν ἐπενόει. τῶν γυναικῶν οὖν ἀπεπειρᾶτο, πῶς ἔχοιεν* 310
*πρὸς τὴν ἀποδημίαν, τῶν δ' ἐχουσῶν ἡδέως Ῥαχήλα καὶ τοὺς τύ-
πους τῶν θεῶν, οὓς σέβειν πατρίους ὄντας νόμιμον ἦν, συνανελο-
μένη συναπεδίδρασκε μετὰ τῆς ἀδελφῆς οἵ τε ἑκατέρων παῖδες καὶ
αἱ θεραπαινίδες σὺν τοῖς υἱοῖς εἴ τέ τις ἦν κτῆσις αὐταῖς. ἐπή-* 311
*γετο δὲ Ἰάκωβος καὶ τῶν βοσκημάτων τὴν ἡμίσειαν Λαβάνου μὴ
προεγνωκότος. τοὺς δὲ τύπους ἐπεφέρετο τῶν θεῶν ἡ Ῥαχήλα
καταφρονεῖν μὲν τῆς τοιαύτης τιμῆς τῶν θεῶν διδάξαντος αὐτὴν
Ἰακώβου, ἵνα δ' εἰ καταληφθεῖεν ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς διωχθέντες
ἔχοι τούτοις προσφυγοῦσα συγγνώμης τυγχάνειν.*

9. *Λάβανος δὲ μεθ' ἡμέραν πρώτην γνοὺς τήν τε Ἰακώβου* 312
*ἀναχώρησιν καὶ τῶν θυγατέρων δεινοπαθῶν ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ
δυνάμεως ἐπειγόμενος, καὶ καθ' ἑβδόμην ἡμέραν ἐπί τινος λόφου*

---

§ 307 = Gen. XXX 15.

ROMSPLELatZonaras I p. 40 sq.

1 *κοιμηθησομένου* L *κατὰ* E 2 *προσεμένησ* E **συνκαθεύδει* M **Ῥαχήλᾳ χαριζόμενος* om. Lat 3 post *αὐτῇ* addit *ἰσάχαρ καὶ ζαβουλών* P² *ἰασσαχάρησ* R *ἰσαχάρησ* OSP *ἰσάχαρησ* L *ἰσάχαρισ* E *isachar* Lat 4 **τὸν*] *τὸ* O **ἦν ἐχυρασμένον* R *ἦν ἐχυρασμένοσ* L 5 *εὔνοιαν τὴν πρὸσ* L *θυγάτριον* E **δὲ* L *γίνεται καὶ ῥαχήλα* tr. L 6 *Ἰώσηπος*] *ὁ ἰώσηποσ* MSP¹E¹ *ὁ ἰώσηφοσ* P²E² *ἰώσηφοσ* L *ioseph* Lat **προσθήκην — δηλοῖ*] *quod indicat augmentum alicuius faciendum* Lat **γενησομένην* L 7 *τοῦτον*] *τοῦτον δ'* O **ἔτι* R **ἔστιν* ROP *εἴκοσι* S¹P¹ **ἐποίμαινε*] *ἐπέμενε* O 8 *μετὰ τὸν δ'*] *μετὰ δὲ τοῦτον* M *μετὰ τοῦτο δὲ* SPL *post quod* Lat *μετ' αὐτὸν δ'* coni. **ἀπαλλάσσθαι* sic P *ἀπαλάττεσθαι* L 9 *πρὸσ αὐτὸν* RO¹MS²P¹L *πρὸσ ἑαυτὸν* E *ab eo* Lat 11 *δ' ἐχουσῶν*] *δὲ ἐχουσῶν* R *δὲ | ἐ(ει)χουσῶν* O *δὲ ἐχουσῶν* L 12 *θεῶν*] *θν̄* (i. e. *θεὸν*) S¹ *ἦν*] *ἦσαν* RO 13 *τῆς ἀδελφῆς*] *lia sorore* Lat 14 *αἱ* om. M 15 **ἡμίσιαν* P¹ 16 *προεγνωτοσ* P¹ *τῶν θεῶν ἐπεφέρετο* tr. SPLE 17 *τῆσ τοιαύτησ, ῆσ* s., *τ* (in *τοι*) ex *ο* corr. S **αὐτὴν* om. O 18 **δ' εἰ*] *δὴ* S² 19 **τούτουσ* M 20 *μετὰ* ROSPL *πρώτην*] *μίαν* M *τρίτην* SPL *primum* Lat 21 *δεινὰ παθὼν* RO *δεινῶσ παθὼν* L *multa animo mala perpessus* Lat *ἐπ' αὐτῶν* L 22 **ἡμέραν ἑβδόμην* tr. M

313 λαμβάνει προκαθιδρυμένους. καὶ τότε μέν, ἑσπέρα γὰρ ἦν, ἡσύ-
χαζεν· ὄναρ δὲ ὁ θεὸς ἐπιστὰς αὐτῷ παρῄνεσε λαβόντι τὸν γαμ-
βρὸν καὶ τὰς θυγατέρας ἠρεμεῖν καὶ μηδὲν εἰς αὐτοὺς ὑπὸ θυμοῦ
τολμᾶν, σπονδὰς δὲ ποιεῖσθαι πρὸς Ἰάκωβον, αὐτὸς λέγων ἐκείνῳ
συμμαχήσειν, εἰ καταφρονήσας αὐτοῦ τῆς ὀλιγότητος χωρήσειεν αὐτῷ
314 διὰ μάχης. Λάβανος δὲ τοιαύτης αὐτῷ προρρήσεως γεγενημένης
μεθ' ἡμέραν τὸν Ἰάκωβον εἰς λόγους προκαλεσάμενος καὶ δηλώσας
αὐτῷ τὸ ὄναρ, ἐπεὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πεισθείς, ἤρξατο κατηγορεῖν
αὐτοῦ προφέρων, ὅτι καὶ πένητα αὐτὸν ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν καὶ
πάντων ἄπορον ὑπεδέξατο καὶ παράσχοι πᾶσαν ἀφθονίαν τῆς αὐ-
τοῦ κτήσεως· καὶ γὰρ καὶ θυγατέρας ἐμὰς συνέζευξα τὴν εὔνοιάν
315 σου τὴν πρὸς ἡμᾶς τούτοις αὐξήσεσθαι λογιζόμενος. σὺ δὲ οὔτε
τῆς μητρὸς τῆς σαυτοῦ καὶ ἧς ἔχεις πρὸς ἐμὲ συγγενείας οὔτε γυ-
ναικῶν ἃς ἔγημας αἰδῶ ποιησάμενος, οὐδὲ τέκνων ὧν εἰμι πάππος
φροντίσας, ἐχρήσω μοι πολέμου νόμῳ, κτῆσιν μὲν ἄγων τὴν ἐμὴν
316 θυγατέρας δὲ ἀναπείσας ἀποδρᾶναι τὸν γεγεννηκότα, ἱερά τε πά-
τρια βαστάσας οἴχῃ φερόμενος ὑπό τε τῶν ἐμῶν τιμηθέντα προ-
γόνων καὶ ὑπ' ἐμοῦ θρησκείας τῆς αὐτῆς ἐκείνοις ἀξιωθέντα· καὶ
ταῦτα ἃ μηδὲ οἱ πολεμήσαντες τοὺς ἐχθροὺς ἔδρασαν ὁ συγγενὴς
σὺ καὶ τῆς μὲν ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς υἱός, θυγατέρων δὲ τῶν ἐμῶν
ἀνήρ, ξένος δὲ καὶ ἐφέστιος τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγενημένος ἔδρασας."
317 ταῦτα εἰπόντος Λαβάνου Ἰάκωβος ἀπελογεῖτο μὴ μόνῳ πατρίδος

§ 312 = Gen. XXXI 23.

ROMSPLELatZonaras I p. 41.

1 *λαμβάνει*] *καταλαμβάνει* (i. ras. 9—10 litt. m. 2 P) PEZon *προσκαθιδρυμένουσ* S 2 *ὁ θεὸς* om. Lat *αὐτῶ ἐπιστὰσ* tr. MSPE 6 *προρρήσεως*] *ἐκ τοῦ θεοῦ προρρήσεωσ* MSP *προρρήσεωσ ἐκ τοῦ θεοῦ* L *a deo — alloquium* Lat *γενομένησ* O 7 *εἰσ λόγουσ τὸν ἰάκωβον* tr. ME *προσκαλεσάμενοσ* RMPLE *δηλώσων* L 8 *πρὸς*] *πρὸ* S[1] *πρὸς αὐτὸν ἦλθε*] *προσῆλθε πρὸσ αὐτὸν* L 10 *αὐτοῦ* codd. 11 *κτίσεωσ, ι* corr. M *καὶ* (post *γὰρ*) om. MSPL *ἐμὰς*] *τὰσ ἐμὰσ* MSPL 12 *τούτοισ, ι* ex *υ* corr. P *αὐξηθήσεσθαι* MSP *δὲ*] *τὲ* R 13 *σαυτοῦ*] *ἑαυτοῦ* MSPL *ἧς*] *κοινωνίασ ἧσ* MSPLLat *ἔχεις*] *εἶχεσ* MSPL *habes* Lat *ἐμὲ*] *ἐμὲ καὶ* S[2] 14 *αἰδῶ ποιησάμενος*] *παιδοποιησάμενοσ* RO *οὐδὲ*] *οὔτε* SPL 15 *φροντίσας* om. MSPLLat 16 *γεγενηκότα* L 17 *οἴχῃ*] *οἴκοι* M *domi* Lat *φερόμενοσ, ερο* i. ras. 4—5 litt. R 19 *ἃ* om. M *οἱ*] · *οἱ* (eras. uid. *ει*) P *εἰ* L *πολεμήσαντασ* L *ὁ*] *οὐ* M 20 *μὲν* om. in marg. suppl. m. 1 S 21 *οἰκίασ τῆσ ἐμῆσ* tr. L *τὴν ἐμὴν οἰκίαν* uertit Lat 22 *ταῦτ'* SP[2] *ἀπελογεῖτο*] *ἀπελογεῖτο μνήμη $\overline{\text{πρσ}}$ καὶ πατρίδοσ καὶ πάντων τῶν οἴκαδε ἠρωτηκέναι τὸν $\overline{\text{θν}}$ τὸν δὲ* (*τὸν δὲ* om. L) *ἐπιτρέψαι αὐτῶ δὲ* (*δὲ* om. L) SPL cf. Holwerda p. 19 *μόνῳ*] *μόνον* OMLLat *μόνον, ὁ* ex *ἑ* corr., *ον* i. ras. m. 2 P

ἔρωτα τὸν θεόν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμφῦσαι, καὶ μετὰ τοσοῦτον χρό-
νον καλῶς ἔχειν αὐτὸν κατελθεῖν εἰς ταύτην. „ὑπὲρ δὲ τῆς λείας 318
ἧς ἐγκαλεῖς, φησίν, ἀδικῶν αὐτὸς ἂν εὑρεθείης ἐπ' ἄλλῳ κριτῇ·
ὑπὲρ γὰρ ἧς ἐχρῆν σε χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθείσης ὑφ' ἡμῶν
καὶ πλείονος γεγενημένης, ὑπὲρ ταύτης πῶς οὐ διαμαρτάνεις τῶν
δικαίων χαλεπαίνων ἐμοί, εἰ μοῖραν αὐτῆς ὀλίγην λαβόντες ἔχομεν.
περὶ μέντοι γε τῶν θυγατέρων ἴσθι μὴ κατ' ἐμὴν κακουργίαν ἀπα-
ναστήσαντος ἀκολουθεῖν, ἀλλὰ κατ' εὔνοιαν δικαίαν, ἣν γυναιξὶ
γαμεταῖς πρὸς τοὺς συνοικοῦντας εἶναι συμβέβηκεν· ἕπονται τοίνυν
οὐχ ὡς ἐμοὶ τοσοῦτον, ὅσον τοῖς παισὶν αὐτῶν." καὶ ταῦτα μὲν 319
ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὸς ἔλεγε, προσενεκάλει δὲ καὶ κατηγο-
ρίαν ἐποιεῖτο, ὅτι μητρὸς ὢν ἀδελφὸς τῆς αὐτοῦ καὶ συζεύξας αὐτῷ
τὰς θυγατέρας ἐπιτάγμασιν ἐκτρυχώσειε χαλεποῖς, εἴκοσιν ἐτῶν
ἀριθμὸν ἐν αὐτοῖς κατασχών. καὶ τὰ μὲν προφάσει τῶν γάμων
ὑπ' αὐτοῦ γενόμενα καίπερ ὄντα χαλεπὰ κουφότερα ἔφασκε, χείρω
δὲ τὰ μετὰ τοὺς γάμους καὶ ἅ τις ἂν ἔπαθεν ἐχθρὸς ἔφυγε. καὶ 320
γὰρ σφόδρα κακούργως ὁ Λάβανος ἐχρήσατο τῷ Ἰακώβῳ· ὁρῶν γὰρ
αὐτῷ τὸν θεὸν πρὸς ὅτι θελήσειε συλλαμβανόμενον ὑπισχνεῖτο
τῶν τεχθησομένων αὐτῷ παρέξειν ἔσθ' ὅτε μὲν ὅτι καὶ γένοιτο
λευκόν, ποτὲ δ' αὖ τὰ μέλανα τῶν γεννωμένων. πληθυόντων δὲ 321
τῶν ἐπ' ὀνόματι τῷ Ἰακώβου τικτομένων, τὴν μὲν εἰς τὸ παρὸν
οὐκ ἐφύλαττε πίστιν, εἰς ἔτος δὲ παρέξειν ἐπηγγέλλετο διὰ τὸ ἐπο-
φθαλμιᾶν τῷ πλήθει τῆς κτήσεως, ἐπαγγελλόμενος μὲν διὰ τὸ
δυσέλπιστον γενέσθαι τοσαῦτα, ψευδόμενος δὲ ἐπὶ γενομένοις.
10. Περὶ μέντοι τῶν ἱερωμάτων ἐκέλευεν ἔρευναν ποιεῖσθαι· 322

§ 317 = Gen. XXXI 31; § 320 = Gen. XXX 27.

ROMSPLELatZonaras I p. 41. Suidas s. ἐποφθαλμίσασ.

1 τὸν θεὸν i. marg. suppl. m. 1 S 2 αὐτὸν] αὐτῶ MSPL 3 ἂν om. RO ἂν αὐτὸσ tr. L ἐπ'] ὑπ' O ἄλλο (ω superscr.) L 4 ἧσ, ἧ i. ras. m. 2 S 5 γεγενομένησ, γε expunxit m. 1 S ταύτης πῶς οὐ] αὐτῆσ πόσον RO 6 αὐτῆς] αὐτοῖσ L 9 πρὸς] πρὸ S[1] τοὺς om. MSPL 10 ὅσον] ὅσον ἀλλὰ ROM αὐτῶν] ἑαυτῶν MSPL 11 *μηδὲν] μηδὲ L[1] προσεκάλει (νε superscr.) R 13 χαλεπῆσ R χαλεποῖσ ἐκτρυχώσειε tr. M εἴκοσι MS[1]P[1]L 14 ἀριθμῶν O 15 ὄντα om. M 16 ἂν ἔπαθεν om. SPLLat ἔπαθεν om. M ἔφυγε] ἔφυγεν ἂν SPL, spurium uid. 17 τῷ] τὸ SP[1] 18 ὅτι] ὅ (τι superscr.) R 19 παρέξειν, έξ i. ras. m. 2 P 20 δὲ L αὖ τὰ] αὐτὰ RML πληθούντων R πληθυνόντων OML 21 τῷ] τοῦ ROSP τὴν μὲν] *aliquando quidem* Lat 22 ἐπηγγέλλετο] ἐπηγγέλλετο (ἠπηγγέλλετο P ἐπηγγέλλετο, ἐ i. ras. m. 2 S) τὸ ἑξῆσ MSPLLat διὰ — 23 κτήσεως habet Suid 24 δ' L ἐπιγενομένοισ ROMSP

δεξαμένου δὲ Λαβάνου τὴν ἔρευναν Ῥαχήλα πυνθανομένη κατατί-
θησι τοὺς τύπους εἰς τὴν σάγην τῆς φερούσης αὐτὴν καμήλου· ἐκα-
323 θέζετο δὲ φάσκουσα τὴν κατὰ φύσιν κάθαρσιν αὐτῇ ἐνοχλεῖν. καὶ
Λάβανος μὲν ἀφίσταται τῆς ἐπὶ πλεῖον ἐρεύνης οὐκ ἂν οἰηθεὶς τὴν
θυγατέρα μετὰ τοιούτου πάθους τοῖς τύποις προσελθεῖν, ποιεῖται
δ' ὅρκους πρὸς Ἰάκωβον οὐδενὸς αὐτῷ μνησικακήσειν τῶν γενομέ-
324 νων, ἀλλὰ κἀκεῖνος ἀγαπήσειν αὐτοῦ τὰς θυγατέρας. καὶ τὰς πί-
στεις τὰς ἐπὶ τούτοις ἐποιήσαντο ὑπὲρ ὀρῶν τινων, ἐφ' οἷς στήλην
ἀνέθεσαν κατὰ βωμοῦ σχῆμα, ὅθεν Γαλάδην λέγεται βουνός, ἀφ'
οὗ καὶ νῦν Γαλαδηνὴν καλοῦσι τὴν γῆν. ἑστιαθέντων δὲ ἐπὶ τοῖς
ὅρκοις ὁ μὲν Λάβανος ἀνέζευξεν.
325 XX. 1. Ἰακώβῳ δὲ εἰς τὴν Χαναναίαν προϊόντι φαντάσματα
συνετύγχανεν ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπαγορεύοντα περὶ τῶν ἐς ὕστερον·
καὶ τὸν μὲν τόπον ἐκεῖνον προσαγορεύει θεοῦ στρατόπεδον, βουλό-
μενος δὲ εἰδέναι, τί ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φρονεῖ, τοὺς γνωσομένους ἕκα-
στα μετὰ ἀκριβείας προύπεμψε δεδιὼς αὐτὸν διὰ τὴν προτέραν ὑπο-
326 ψίαν. ἐνετέλλετο δὲ τοῖς πεμπομένοις λέγειν πρὸς τὸν Ἡσαῦν, ὅτι
νομίσας Ἰάκωβος ἄδικον συνδιαιτᾶσθαι αὐτοῦ τῇ ὀργῇ τῆς χώρας ἑκὼν
ὑπεξέλθοι, καὶ νῦν τὸν χρόνον ἱκανὸν ἡγούμενος εἶναι διαλλάκτην
ἐπανήκοι γυναῖκάς τε καὶ παῖδας ἐπαγόμενος μετὰ τοῦ πορισθέν-
τος βίου, μετὰ τῶν τιμιωτάτων ἑαυτὸν ἐκείνῳ παραδιδούς, ὅτι κρίνοι
μέγιστον ἀγαθὸν τὸ τῷ ἀδελφῷ συμμεταλαμβάνειν τῶν ὑπὸ τοῦ
327 θεοῦ δεδομένων. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐδήλουν, Ἡσαῦς δὲ περιχαρὴς
γίνεται καὶ τῷ ἀδελφῷ ὑπήντα σὺν ὁπλίταις τετρακοσίοις. καὶ
Ἰάκωβος πυνθανόμενος ἥκειν αὐτὸν ὑπαντησόμενον μετὰ τοσούτων

---

§ 322 = Gen. XXXI 32.

ROMSPLELatZonaras I p. 41. Suidas s. *σάγη*. Stephanus Byz. s. *Γάλαδα*.
1 *Ῥαχήλα — 2 καμήλου* habet Suid *πυνθανομένηι* M *ἐντίθησιν* E
2 * *σαγὴν* L 3 * *αὐτῆσ* M * *ἐνοχλεῖν, εῖν* i. ras. m. 2 ex *ῆν* uid. S
6 *δὲ* MSPL *οὐδενὸς*] *μηδενὸσ* M, fort. recte *αὐτῶν* M *γενομένων*] *γεγονότων* MSPL 8 *ὅρων* M *ὁρῶν* O 9 *Γαλάδην*] *γαλαδηνὴ* ROSPL *galaad* Lat, hinc fort. Steph. Byz. *λέγεται — 10 ἑστιαθέν* i. ras. circa 24 litt. m. 2 P
βουνός] *ὁ βουνὸσ* MSPL 10 *γαλαδήνην* S *galaditen* Lat *Γαλαδῖτιν* Steph. fort. hinc *δ'* MSP 13 * *ἐς*] *εἰσ* ROSPL 14 * *ἐκεῖνον* om. M
15 *εἰδέναι, δ* ex *ρ* siue *ν* corr., *έ* i. ras. 2 litt. S *ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ*] *ὁ ἀδελφὸσ περὶ αὐτοῦ* SP *περὶ αὐτοῦ ὁ ἀδελφὸσ αὐτοῦ* L 16 *προέπεμψε* ROSPL
17 *ἐνετείλατο* M *ἠσαῦ* O *ἠσαῦ* M *ἥσαυον* S *ἠσαῦον* P[1] *ἥσαυον* P[2]L
19 *διαλάκτην* S[1]P[1] 20 *ἐπανίκοι, ί* ex *ή* corr. M *ἐπανήκει* L * *προϊσθέντοσ* L 21 *ἑαυτῶν* SP[1] *κρίνει* MSPL 22 *τοῦ* om. O 23 *δεδογμένων* O
ἐδήλου R * *ἠσαῦσ* M *ἠσαῦοσ* P[1]S[1] *ἥσαυοσ* S[2] *ἥσαυοσ* P[2]L 24 * *ὑπήντα*] *ἀπαντᾶ* sic L 25 * *τοσούτων*] *τοσούτων ὁπλιτῶν* MSP[2]LLat

ἦν περίφοβος, τῷ μέντοι θεῷ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἐπέτρεπε καὶ πρόνοιαν εἶχεν ἐκ τῶν παρόντων, ὅπως αὐτὸς ἀπαθὴς σώζοι τοὺς σὺν αὐτῷ κρατήσας τῶν ἐχθρῶν εἰ θέλοιεν ἀδικεῖν. νείμας 328
οὖν τοὺς σὺν αὐτῷ τοὺς μὲν προὔπεμπε, τοὺς δὲ λειπομένους ἆσσον ἐκέλευσεν ἀκολουθεῖν, ὅπως εἰ βιασθεῖεν οἱ προπεμφθέντες ἐπιθεμένου τοῦ ἀδελφοῦ, καταφυγὴν ἔχοιεν τοὺς ἑπομένους. καὶ τοῦ- 329
τον διατάξας τοὺς σὺν αὐτῷ τὸν τρόπον πέμπει τινὰς δῶρα κομίζοντας τἀδελφῷ· ὑποζύγια δὲ ἦν τὰ πεμπόμενα καὶ πλῆθος τετραπόδων ποικίλων, ἃ δὴ τίμια τοῖς ληψομένοις ἔμελλεν ἔσεσθαι παρὰ τὸ σπανίζειν αὐτῶν. ἦσαν δὲ οἱ πεμφθέντες ἐκ διαλειμμά- 330
των, ἵνα συνεχέστερον ἐντυγχάνοντες πολλοὶ δοκῶσιν· ἀνήσειν γὰρ ὑπὸ τῶν δωρεῶν τῆς ὀργῆς, εἰ διαμένοι τεθυμωμένος· ἔτι μέντοι καὶ λόγοις χρηστοῖς ὁμιλεῖν πρὸς αὐτὸν εἴρητο τοῖς πεμπομένοις.

2. *Ταῦτα συνθεὶς διὰ πάσης τῆς ἡμέρας νυκτὸς ἐπιγενο-* 331
μένης ἐκίνει τοὺς σὺν αὐτῷ· καὶ χειμάρρουν τινὰ Ἰάβακχον λεγόμενον διαβεβηκότων Ἰάκωβος ὑπολελειμμένος φαντάσματι συντυχὼν διεπάλαιεν ἐκείνου προκατάρχοντος τῆς μάχης ἐκράτει τε τοῦ φαντάσματος, ὃ δὴ καὶ φωνῇ χρῆται καὶ λόγοις πρὸς αὐτὸν χαίρειν 332
τε τοῖς γεγενημένοις παραινοῦν καὶ μὴ μικρὸν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἄγγελον νενικηκέναι καὶ σημεῖον ἡγεῖσθαι τοῦτο μεγάλων ἀγαθῶν ἐσομένων καὶ τοῦ μηδέποτε τὸ γένος ἐκλείψειν αὐτοῦ, μηδὲ ὑπέρτερον ἀνθρώπων τινὰ τῆς ἰσχύος ἔσεσθαι τῆς ἐκείνου. ἐκέλευσέ τε καλεῖν αὐτὸν Ἰσραῆλον, σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ 333

§ 327 = Gen. XXXII 7.

ROMSPLELatZonaras I p. 41. Hieronymus qu. hebr. p. 988 Migne.

1 **περίφοβοσ ἦν* tr. O 2 *ὅπως*] *ὅπωσ ἂν* MSPL *ἀπαθεῖσ* OMSP et ut uid. Lat 3 *αὐτῶ* codd. *τὸν ἐχθρὸν* L *ἐθέλοιεν* MSP 4 *αὐτῶ* codd. E *προέπεμπε* ROSPLE *λειπομένους*] *ἑπομένουσ* LE et ut uid. Lat **λειπομένους — 5 ἀκολουθεῖν*] *post tergum proxime sequi iubebat* Lat 5 *ἐκέλευεν* ME 6 *καταφυγεῖν* OE 7 *διατά· · ξασ* (eras. *τα*) P *αὐτῶ* codd. 8 *τῶ ἀδελφῶ* E *δ'* E 9 *τίμια, τ* i. ras. m. 2 S *ληψομένοις*] *συ·ληψομένοισ* L 10 *ἦσαν*] *ᾔεσαν* Ernesti *ἤγοντο* E **διαλιμάτων* L 11 **δοκῶσιν*] *δοκῶντεσ* L *ἀνείσειν* R 12 *δώρων* MSPL *διαμένοι, ο* ex corr. R 13 *ὁμιλεῖν χρηστοῖσ* tr. L *ἥρητο* RO 14 **ἐπιγεναμένησ* R *ἐπιγενομέν·ησ, η* i. ras. m. 2 P 15 *αὐτῶ* codd. E *χειμά^ρουν* R *χείμαρρον* MSPL *ἰάβοκχον* S *iaboc* Lat 16 **ὑπολελειμένοσ* L *ὑπολελειμμένος μόνος* Naber **φάντασμά τι* M 17 **ἐκράτει τε* om. Lat 18 *χρῆται, ῆ* corr. ex *ει* uid. R 19 *τοῖς*] *πρὸσ τοῖσ* M *μικρῶν* MPL *modico* Lat 21 *ἐσόμενον* MSPLLat **ἐκλήψειν* R 22 **μηδ'* MSP **ἀνθρώπων τινὰ*] *τινα τῶν ἀνθρώπων* M 23 — p. 78, 1 laudat Hieronymus *ἐκέλευέ* MSPLE **τε*] *δὲ* L *καλεῖν αὐτὸν*] *καλεῖσθαι αὐτὸν* SPL *καλεῖν* E *eum uocari* Lat **ἰσράηλον* M *δὲ* suppl. ut uid. S

τὴν Ἑβραίων γλῶτταν τὸν ἀντιστάτην ἀγγέλῳ θεοῦ. ταῦτα μέντοι
προύλεγεν Ἰακώβου δεηθέντος· αἰσθόμενος γὰρ ἄγγελον εἶναι θεοῦ,
τίνα μοῖραν ἕξει σημαίνειν παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν φάντασμα ταῦτ'
334 εἰπὸν ἀφανὲς γίνεται. ἡσθεὶς δὲ τούτοις Ἰάκωβος Φανουῆλον ὀνο-
μάζει τὸν τόπον, ὃ σημαίνει θεοῦ πρόσωπον. καὶ γενομένου διὰ
τὴν μάχην ἀλγήματος αὐτῷ περὶ τὸ νεῦρον τὸ πλατὺ αὐτός τε ἀπέ-
χεται τῆς τούτου βρώσεως καὶ δι' ἐκεῖνον οὐδὲ ἡμῖν ἐστιν ἐδώδιμον.
335 3. Πλησίον δ' ἤδη τὸν ἀδελφὸν πυνθανόμενος κελεύει προϊέναι
τῶν γυναικῶν ἑκατέραν κατ' αὐτὴν μετὰ τῶν θεραπαινίδων, ἵνα
πόρρωθεν ἀφορῷεν τὰ ἔργα τῶν ἀνδρῶν μαχομένων, εἰ τοῦτο θε-
λήσειεν Ἡσαῦς, προσεκύνει δ' αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγγὺς αὐτῷ γενό-
336 μενον οὐδὲν περὶ αὐτοῦ δόλιον φρονοῦντα. καὶ ὁ Ἡσαῦς ἀσπα-
σάμενος αὐτὸν ἀνήρετο τῶν παίδων τὸν ὄχλον καὶ τὰς γυναῖκας,
ἠξίου τε τότε μαθὼν περὶ αὐτῶν τὸ πᾶν καὶ αὐτὸς συμβαδίζειν
αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα, Ἰακώβου δὲ προφασιζομένου τὸν κόπον
τῶν ὑποζυγίων ὑπεχώρησεν εἰς Σάειραν· ἐνταῦθα γὰρ ἐποιεῖτο τὴν
δίαιταν προσαγορεύσας τὸ χωρίον ἀπὸ τῆς αὑτοῦ τριχώσεως [δασεῖαν].
337 XXI. 1. Ἰάκωβος δὲ ἀφίκετο εἰς τὰς ἔτι νῦν Σκηνὰς λεγομένας,
ὅθεν εἰς Σίκιμον παρῆν· Χαναναίων δ' ἐστὶν ἡ πόλις. τῶν δὲ
Σικιμωτῶν ἑορτὴν ἀγόντων Δεῖνα, θυγάτηρ ἡ Ἰακώβου μόνη, παρῆλ-

§ 333 = Gen. XXXII 28.

ROMSPLELatZonaras I p. 41 sq. Hieronymus qu. hebr. p. 988 Migne.

1 *τὴν] τὴν τῶν O *τὸν om. O ἀντιστάντα MSPLEZon θεοῦ] θείῳ MSLELat, om. P 2 προυλέγειν R προλέγειν O αἰσθόμενον L *θεοῦ] θεῖον M 3 *ἕξειν M 4 εἰπὼν O φανουήλον R φανούηλον MSP φανουὴλ E 5 *ὃ — θεοῦ om. Lat ὃ σημαίνει] σημαίνει δὲ MSPLE *πρόσωπον θεοῦ tr. SP 6 *περὶ] καὶ περὶ O *ἀπει·χετο S ἀπείχετο P ἀπέσχετο L *abstinuit* Lat 7 *δι'] δ' P^1 οὐδ' MSPE 8 δὲ L 9 τῶν] τὸ τῶν M^1 καθ' αὐτὴν M καθ' αὑτὴν SL καθ' ἑαυτὴν P 10 ἀφορῷεν] ἀφορῶσι O τῶν ἀνδρῶν om. O 11 *ἠσαῦσ M ἤσαυοσ S^{1}P^{2}L ἠσαῦοσ P^1 ἤσαυοσ S^2 δὲ L *αὐτῷ] αὐτὸν O 12 *ἠσαῦσ M ἤσαυοσ S ἠσαῦοσ P^1 ἤσαυοσ P^{2}L 13 τὰς γυναῖκας] *mulierum* (τῶν γυναικῶν) Lat 14 *ἠξίου] ἀξιοῖ RO τε om. RO τὸ πᾶν μαθὼν περὶ αὐτῶν tr. M μαθὼν τὸ πᾶν περὶ αὐτῶν tr. SPL αὐτὸς] αὐτὸσ μὲν SPE *συμβαδίζειν] συνεβάδιζεν RO
σαυου
συμβαδίζειν ἔλεγεν SP 15 *Ἰακώβου] ἰακώβου, s. m. 2 R 16 εἰς Σάειραν] εἰσάειραν R εἰσ ἄειραν OE εἰσ σήειρον SP^1 εἰσ σίειρον P^2 εἰσ σήειραν L *in sairan* Lat 17 ἀπὸ — δασεῖαν] *de sua scilicet hirsuta capillatura* Lat αὐτοῦ ROSPL δασεῖαν suspectum 18 *νῦν] καὶ νῦν SP 19 *Σίκιμον]
λ
sicimam Lat τὰ Σίκιμα Zon δέ L ἔστιν ROSP^2 ἡ πόλις] ὁπο (h. e. ὁ πόλισ) S 20 σικιμιτῶν (μιτ i. ras. 1 litt. m. 2 P) OMSPLLat *δεῖνα RO δεῖνα M θυγάτηρ] ἡ θυγάτηρ OLat θυγάτηρ γὰρ SPL ἰακώβῳ O

θεν εἰς τὴν πόλιν ὀψομένη τὸν κόσμον τῶν ἐπιχωρίων γυναικῶν.
θεασάμενος δ' αὐτὴν Συχέμμης ὁ Ἐμμώρου τοῦ βασιλέως υἱὸς φθείρει
δι' ἁρπαγῆς καὶ διατεθεὶς ἐρωτικῶς ἱκετεύει τὸν πατέρα λαβεῖν αὐτῷ
πρὸς γάμον τὴν κόρην. ὁ δὲ πεισθεὶς ἧκε πρὸς τὸν Ἰάκωβον δεό- 338
μενος τῷ παιδὶ αὐτοῦ Συχέμμῃ συζεῦξαι Δεῖναν κατὰ νόμον. Ἰά-
κωβος δὲ οὔτ' ἀντιλέγειν ἔχων διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ παρακαλοῦντος
οὔτε νόμιμον ἡγούμενος ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τὴν θυγατέρα ἠξίωσεν
ἐπιτρέψαι αὐτῷ βουλὴν ἀγαγεῖν περὶ ὧν παρακαλεῖ. ἀπῄει μὲν οὖν 339
ὁ βασιλεὺς ἐλπίζων Ἰάκωβον παρέξειν τὸν γάμον, Ἰάκωβος δὲ τοῖς
παισὶ δηλώσας τήν τε φθορὰν τῆς ἀδελφῆς καὶ τοῦ Ἐμμώρου τὴν
δέησιν ἠξίου βουλεύεσθαι τί δεῖ ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν πλείους ἡσύ-
χαζον γνώμης ἀποροῦντες, Σεμεὼν δὲ καὶ Λευὶς ὁμομήτριοι τῆς
κόρης ἀδελφοὶ συντίθενται πρὸς ἀλλήλους τοιάνδε τινὰ πρᾶξιν·
οὔσης ἑορτῆς καὶ τῶν Σικιμιωτῶν εἰς ἄνεσιν καὶ εὐωχίαν τετραμ- 340
μένων νύκτωρ πρώτοις ἐπιβαλόντες τοῖς φύλαξι κτείνουσι κοιμω-
μένους καὶ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀναιροῦσι πᾶν ἄρρεν καὶ τὸν
βασιλέα σὺν αὐτοῖς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, φείδονται δὲ τῶν γυναικῶν.
πράξαντες δὲ ταῦτα δίχα τῆς τοῦ πατρὸς γνώμης ἐπανάγουσι τὴν
ἀδελφήν.

2. Ἰακώβῳ δὲ ἐκπλαγέντι πρὸς τὸ μέγεθος τῶν γεγονότων καὶ 341
χαλεπαίνοντι πρὸς τοὺς υἱοὺς ὁ θεὸς παραστὰς ἐκέλευσε θαρρεῖν,
ἁγνίσαντι δὲ τὰς σκηνὰς θυσίας ἐπιτελεῖν, ἃς τὸ πρῶτον ἀπιὼν
εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἐπὶ τῇ ὄψει τοῦ ὀνείρου ηὔξατο. ἁγνίζων 342

---

§ 337 = Gen. XXXIV 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 42sq. ExcPeiresc.

1 *ὀψομένη] *emptura* Lat 2 *δὲ L *Συχέμμης] σιχέμμισ R σύχεμμισ O συχέμισ M συχέμησ S συχέμμισ L *sichem* Lat ὁ om. MSPLE *ἐμμόρου RO *υἱὸς] ὁ υἱὸσ L 4 ἥκει E 5 σύχεμμι RO συχέμι M συχέμμει S συχέμμη, η i. ras. m. 2 P συχέμμι L *sichem* Lat *συνζεῦξαι L δεῖναν RO δέϊναν M τὴν δεῖναν E 6 οὔτε ROSPL 7 *ἀλλοφύλλω O 8 παρεκάλει MSPL *poscebat* Lat ἀπῄει] ἀπίοι, ι ex ῄ corr. M 9 ἰάκωβον ἐλπίζων tr. M *δηλώσασ τοῖσ παισὶ tr. M 10 ἐμμόρου RO 11 *δεῖ om. P et ut uid. Lat 12 Σεμεὼν] συμεὼν OSPE συμεώνησ L *symeon* Lat *ὁμομήτριοι om. O 13 πρὸσ ἀλλήλουσ συντίθενται tr. MS PL 14 **sycimitae* Lat Σικιμιωτῶν] σικιμιτῶν OSPLE σικιμητῶν M τετραμμμένων M τετρα·μμένων P 15 κοιμωμένοισ S 16 *εἰς om. R τὴν om. E 17 δὲ, ε i. ras. 2 litt. S 18 *τὴν ἀδελφὴν] *dinam* Lat 20 δ' SP 21 ἐκέλευε OE 22 *ἐπιτελεῖν θυσίασ tr. P 23 *ηὔξατο] *deo uouerat* Lat *ἁγνίζων] incip. Exc

οὖν τοὺς ἑπομένους ἐπιτυγχάνει τοῖς Λαβάνου θεοῖς, οὐ γὰρ ἠπί-
στατο ὑπὸ τῆς Ῥαχήλης κλαπέντας, καὶ αὐτοὺς ἔκρυψεν ἐν Σικί-
μοις εἰς γῆν ὑπό τινα δρῦν, ἀπάρας τε τοὐντεῦθεν ἐν Βαιθήλοις
ἔθυεν, ὅπου τὸ ὄνειρον ἐθεάσατο χωρῶν πρότερον ἐπὶ τῆς Μεσο-
ποταμίας.
343 3. Ἐντεῦθεν δὲ προϊὼν ἐπεὶ κατὰ τὴν Ἐφραθηνὴν γίνεται,
ἐνθάδε Ῥαχήλαν ἐκ τοκετοῦ θανοῦσαν θάπτει μόνην τῶν συγγενῶν
τῆς ἐν Νεβρῶνι τιμῆς οὐ τυχοῦσαν. πενθήσας δὲ μεγάλως τὸ ἐξ
αὐτῆς παιδίον Βενιαμὶν ἐκάλεσε διὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ γενομένην ὀδύνην
344 τῇ μητρί. οὗτοι Ἰακώβου παῖδες οἱ πάντες, ἄρρενες μὲν δώδεκα
θήλεια δὲ μία. τούτων ὀκτὼ γνήσιοι, ἐκ Λείας μὲν ἕξ, δύο δὲ ἐκ
Ῥαχήλης, τέσσαρες δὲ ἐκ τῶν θεραπαινίδων δύο ἐξ ἑκατέρας, ὧν
καὶ τὰ ὀνόματα πάντων προεῖπον.
345 XXII. 1. Παρῆν δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ Νεβρῶνα πόλιν ἐν Χαναναίοις
κειμένην· ἐκεῖ δὲ Ἴσακος τὴν δίαιταν εἶχε· καὶ βραχέα μὲν ἀλλήλοις
συνδιατρίβουσι· τὴν γὰρ Ῥεβέκκαν Ἰάκωβος οὐ κατέλαβε ζῶσαν.
θνήσκει δὲ καὶ Ἴσακος οὐ μετὰ πολὺ τῆς ἀφίξεως τοῦ υἱοῦ καὶ
ταφῆς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ ἐν Νεβρῶνι μνημείου
346 προγονικοῦ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντος αὐτοῖς. ἐγένετο δὲ Ἴσακος ἀνὴρ
θεοφιλὴς καὶ προνοίας πολλῆς ἠξιωμένος ὑπ' αὐτοῦ μετὰ Ἄβρα-

§ 342 = Gen. XXXV 1.

ROMSPLELatZonaras I 43. ExcPeiresc

1 *οὖν τοὺς] οὖν O οὐ*|(τοὺς afuisse uid.) R *ἑπομένοισ O *ἐπιτυγχάνει] ἐν|··τυγχάνει, ν add. m. 2 P 2 ῥαχήλασ OSP ῥαχὴλ MExc *σικήμοισ Exc *ἐν Σικίμοις om. Lat 3 *τινα] τὴν SP *ἀπάιρασ P² τε τοὐντεῦθεν] τὲ οὖν ἐντεῦθεν RO Βαιθήλοις] βαθήλοισ R βεθήλοισ OMSLEExc *bethel* Lat 4 *τὸν ὄνειρον SPLExc Μεσοποταμίας] fin. Exc

6 τὴν] τὸν E Ἐφραθηνὴν] εὐφρανθηνὴν R εὐφραδηνὴν (θ supra) O ἐφραθὰν ἦν M ἐφραθανὴν S εὐφραθηνὴν P εὐφρανθάνην L ἐφραθάνην E *ephrata* Lat 7 ἐνθάδε, θάδε i. ras. P ἔνθα M *τοκετοῦ] τοῦ τοκετοῦ RO μόνων M 8 Νεβρῶνι] νεβρωνη R ἐβρῶνι M χεβρῶνι SP *hebron* Lat τυχοῦσα R 9 βενιαμὶν, ι ex η corr. S βενιαμὴν OE 11 γνήσια O et ut uid. R, in quo α uix apparet 12 ῥαχήλασ (η supra) O ῥαχήλασ (ασ ex corr. L) MSPL 13 πάντων] om. MLat πάντα O 14 δὲ E Νεβρῶνα] νέβρωνα M χεβρῶνα SP νευρῶνα L χεβρώνιν E *hebron* Lat *χαναίοισ R 15 βραχέα μὲν] βραχέασ μὲν ἡμέρασ L βραχὺ E 17 i. marg. κ' R ιθ' O κβ' ἀρ (χ supra) M *XVIIII* Lat καὶ om. ME οὐ μετὰ] οὐ μετ' οὐ OP 18 Νεβρῶνι] νεβρωνή R ἔβρωνι M χεβρῶνι SPE *hebron* Lat 19 δὲ] δ' ὁ SPL 20 ὑπ' αὐτοῦ] ὑπὸ τοῦ θεοῦ SPL μετ' (sic) M

μον τὸν πατέρα, πολυχρονιώτατος δέ· βιώσας γὰρ ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μετὰ ἀρετῆς οὕτως ἀπέθανεν.

§ 346 = Gen. XXXV 28.

ROMSPLELatZonaras I 43.

1 πολυχρονιώτερος coni. δέ om. L βιώσας γὰρ] βιώσασ ROE *cumque uixisset* Lat 2 ἀπέθανε M

Subscriptiones: *τέλοσ τῆσ ἰωσήπου ἀρχαιολογίασ τοῦ πρώτου λόγου* R *φλαυΐου ἰωσήπου ἰουδαϊκῆσ ἀρχαιολογίασ λόγοσ πρῶτοσ | τέλοσ εἴληφε σὺν θῷ πρώτη βίβλοσ | εἶτα καθεξῆσ τοῖσ ἄλλοισ ἀπαρκτέον* M *φλαυΐου ἰωσήπου ἰουδαϊκῆσ ἀρχαιολογίασ λόγοσ α'* P *φλαυΐου ἰωσήπου ἰουδαϊκῆσ ἀρ(χ)ολογίασ α'* S *τέλοσ τοῦ α' λόγου· ὃσ περιέχει χρόνον ἐτῶν ωλγ'* E *flauii iosephi antiquitatis iudaicae explicit liber primus* Lat

II.

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῇ β' τῶν Ἰωσήπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

α'. Ὡς Ἡσαῦς καὶ Ἰάκωβος Ἰσάκου παῖδες ὄντες διείλοντο τὴν οἴκησιν καὶ Ἡσαῦς μὲν τὴν Ἰδουμαίαν κατέσχεν, Ἰάκωβος δὲ τὴν Χαναναίαν.

β'. ὡς Ἰώσηπος ὁ νεώτατος τῶν Ἰακώβου παίδων ὀνειράτων αὐτῷ προδεικνύντων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

γ'. ὡς αὐτὸς οὗτος εἰς Αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος καὶ γενόμενος ἐπίσημος ἐκεῖ καὶ λαμπρότατος τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχειρίους.

[δ'. ἡ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς γενεᾶς πάσης πρὸς αὐτὸν μετάβασις διὰ τὸν γενόμενον λιμόν.

ε'. ὅσα τοῖς Ἑβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

ς'. ὡς Μωσέως ἡγουμένου τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον.

ζ'. ἡ Μωσέως γένεσις καὶ ἀνατροφή.

η'. ὡς ἡ θάλασσα τοῖς Ἑβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα φυγὴν δι' αὐτῆς παρέσχεν.

περιέχει δὲ ἡ βίβλος ἔτη διακόσια εἴκοσι].

ROMSPLLat

praemittitur: ἡ παροῦσα δέ ἐστι δευτέρα$^{β'}$ βίβλοσ$^{α'}$ | τῶν ἰωσήππου συγγραφῶν τοῦ φλαυΐου M ἰωσήπου βιβλίον δεύτερον O 1 τάδε — 2 ἀρχαιολογίας om. O β'] δευτέρα ML *secundo libro* Lat ἰωσήππου M 3 α'] numeros om. SPL, in O abscissi sunt Ὡς] πῶσ M ἠσαῦσ M ἤσαυοσ S ἥσαυοσ PL *esau* Lat hic et infra Ἰσάκου παῖδες iterat M διείλοντο] διεῖλον RO διείλαντο ML 4 ἠσαῦσ M ἤσαυοσ S ἥσαυοσ P ἡσαῦ L 6 ἰώσηφ, φ ex ποσ corr. m. 2 P 10 γενάμενοσ L λαμπρότατος] λαμπρὸσ MSPL *clarus* Lat

12 ἡ τοῦ — 20 εἴκοσι] om. ROLLat, in O pro eis extant haec: ὡσ ἑβραῖοι ἐδούλευσαν τοῖσ αἰγυπτίοισ ὡσ μωϋσῆσ τραφεὶσ ὑπὸ τῆσ φαραώθου παιδὸσ καὶ μέγασ γενόμενοσ πληγὰσ προσῆξε τοῖσ αἰγυπτίοισ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ὡσ λαβὼν τὸν λαὸν καὶ διελὼν τὴν ἐρυθρὰν αὐτοὺσ διεπέρασεν 13 τὴν γενομένην SP 14 ἐπὶ SP 15 τριακόσια SP 16 Μωσέως] μωσί^{ε} M μωσέωσ αὐτοῖσ SP 17 caput VII om. ed. pr., uulgo ponitur ante sextum Μωσέως] μωσί^{ε} M 18 τοῖς] αὐτοῖσ M(?) 19 φυγεῖν M παρέσχε MS^{2}P^2

I. 1. *Μετὰ δὲ τὴν Ἰσάκου τελευτὴν οἱ παῖδες αὐτοῦ μερισάμενοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους οὐχ ἣν ἔλαβον ταύτην κατέσχον, ἀλλ' Ἡσαῦς μὲν τῆς Νεβρωνίας πόλεως ἐκχωρήσας τῷ ἀδελφῷ ἐν Σαειρᾷ διῃτᾶτο καὶ τῆς Ἰδουμαίας ἦρχεν οὕτω καλέσας τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ· Ἄδωμος γὰρ ἐπωνομάζετο κατὰ τοιαύτην αἰτίαν τυχὼν τῆς ἐπικλήσεως. ἀπὸ θήρας ποτὲ καὶ πόνου τοῦ περὶ τὸ κυνή-* 2
γιον λιμώττων ἐπανῆκεν, ἔτι δὲ ἦν παῖς τὴν ἡλικίαν, ἐπιτυχὼν δὲ τἀδελφῷ φακῆν ἐσκευακότι πρὸς ἄριστον αὐτῷ ξανθὴν σφόδρα τὴν χροιὰν καὶ διὰ τοῦτ' ἔτι μᾶλλον ὀρεχθεὶς ἠξίου παρασχεῖν αὐτῷ πρὸς τροφήν. ὁ δὲ ἀποδόσθαι τὸ πρεσβεῖον αὐτῷ τοῦ φαγεῖν 3
συνεργῷ χρησάμενος τῇ πείνῃ τὸν ἀδελφὸν ἠνάγκαζε, κἀκεῖνος ὑπὸ τοῦ λιμοῦ προαχθεὶς παραχωρεῖ τῶν πρεσβείων αὐτῷ μεθ' ὅρκων. ἔνθεν διὰ τὴν ξανθότητα τοῦ βρώματος ὑπὸ τῶν ἡλικιωτῶν κατὰ παιδιὰν Ἄδωμος ἐπικληθείς, ἄδωμα γὰρ Ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι, τὴν χώραν οὕτως προσηγόρευσεν· Ἕλληνες γὰρ αὐτὴν ἐπὶ τὸ σεμνότερον Ἰδουμαίαν ὠνόμασαν.

2. *Γίνεται δὲ καὶ πατὴρ παίδων πέντε τὸν ἀριθμόν, ὧν Ἰάους* 4
μὲν καὶ Ἰόλαμος καὶ Κορῆος ἐκ γυναικὸς μιᾶς Ἀλιβάμης τοὔνομα,

---

§ 1 = Gen. XXXVI 6; § 2 = Gen. XXV 29; § 4 = Gen. XXXVI 1, 1 Paral. I 35.

ROMSPLELatZonaras I p. 43. Eustathius hexaëm. p. 64. Steph. Byz. s. *Ἰδουμαῖοι.*

φλαυΐου ἰωσήππου ἰουδαϊκῆσ ἀρχαιολογίασ βιβλίον ·εύτερον **praemittit M**

1 i. marg. ⁘ *α'* **M § 1—6 partim excerpsit Eustath 2** **κατέσχον*] *κατεῖχον* **M** *καὶ κατέσχον* **SPLLat 3** **ἤσαυοσ* **S** *ἠσαῦοσ* P^1 *ἥσαυοσ* P^2**L** *Νεβρωνίας*] *χεβρωνίασ* **SPE** *νευρωνίασ* **L** *hebron* **Lat** **τἀδελφῶι* S^1 **4** *σαΐρα* **M** *σαείραι* **SE** *σάειρα* **P** *seir* **Lat 5** **ἀπ' αὐτοῦ*] *a semet ipso* **Lat** *ἀφ' ἑαυτοῦ* **Zon** *ἀφ' αὑτοῦ* **Cocceji** **Ἄδωμος*] *ἔδωμοσ* **SP** *edom* **Lat** *Ἰδουμαίου* **(genet.) Eustath, i. marg.** *ἐδὼμ* **O** **γὰρ*] *δ'* **R** *δὲ* **O** **ἐπονομάζετο* **M 6** *κυνηγέσιον* **OMSPL 7** *ἐπανῆλθεν* **MSPE 8** *τῷ ἀδελφῷ* **L** *τἀδελφοῦ* **E** *ἐσκευακότοσ* **E** *αὐτῷ* **codd. 9** *τὴν χρόαν* **MSPE** *τῇ χροιᾷ* **L** **τοῦτο* **SP** *ἔπι* **E 10** **τοῦ*] *τὸ* **R** *πρὸσ τὸ* **O 11** *τῆι, ῆι* **i. ras. m. 2 S** *πείνην* S^1 *ἠνάγκασε* **ROMLEZon 12** **μετ' ὅρκων* **M 13** **ἔνθεν*] *ἔωθε* **L** *ἡλικιωτῶν — 14 ἄδωμα*] *ἡλικιωτῶν ἄδωμοσ καλεῖται κατὰ παιδίαν* (*ι* **ex** *ει* **corr.)** *ἐπικληθεὶσ· ἄδωμα* **M 14** *πεδιὰν* **L** *Ἄδωμος*] *ἔδωμοσ* **P** *σέδωμοσ* **S** *edom* **Lat** *ἄδωμα* **E** **ἐπικληθείς*] *ἐπεκλήθηι* **S** *ἐπεκλήθη* P^2**LLat** *ἐπεβλήθη* P^1 *ἄδωμα — καλοῦσι* **apud Steph.** *ἄδωμα*] **ROMLEStephByz.** *ἔδωμα* **P** *ἔσδωμα* **S** *edom* **Lat** *Ἰδουμὰ* **Eustath 15** **τὴν*] *καὶ τὴν* **P Lat** *οὕτω* **E** **γὰρ*] *δὲ* **SPL 16** *ὠνόμασαν*] *denominauerunt* **Lat 17** *δὲ* **om. M** *ἰαοῦσ* **SPL** *hieus* **Lat 18** *Ἰόλαμος*] *ἰέλωμοσ* **P** *ἰέκλωμοσ* **S** *ἰέγλωμοσ* **L** *hielom* **Lat** *κόρηοσ* **M** *κόρεοσ* **SPL** *chore* **Lat 18** *Ἀλιβάμης*] *ἀλι* • • • • • **R** *ὀλιβάνησ* **SP** *ὀλιβάμησ* **L** *alibam* **Lat**

τῶν δὲ λοιπῶν Ἀλιφάζης μὲν ἐξ Ἀδάσης, Ῥαουῆλος δὲ ἐκ Βασα-
5 μάθης ὑπῆρξαν αὐτῷ γεγονότες. καὶ Ἠσαῦ μὲν οὗτοι παῖδες ἦσαν·
Ἀλιφάζῃ δὲ γίνονται γνήσιοι πέντε Θημανὸς Ὄμερος Ὄφους Ἰόθα-
μος Καναζός· Ἀμαλῆκος γὰρ νόθος ἦν ἐκ παλλακῆς αὐτῷ γεγονὼς
6 Θαμνάης ὄνομα. οὗτοι κατῴκησαν τῆς Ἰδουμαίας τὴν Γοβολῖτιν
λεγομένην καὶ τὴν ἀπὸ Ἀμαλήκου κληθεῖσαν Ἀμαληκῖτιν· πολλὴ
γὰρ γενομένη ποτὲ ἡ Ἰδουμαία τό τε πάσης αὐτῆς ἀπέσωζεν ὄνομα
καὶ τοῖς μέρεσι τὰς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας διεφύλαξεν.
7 II. 1. Ἰακώβῳ δὲ συνέβη παρελθεῖν εἰς εὐδαιμονίας μέγεθος,
οἷον οὐκ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως· πλούτῳ τε γὰρ ὑπερέβαλλε τοὺς ἐπι-
χωρίους καὶ παίδων ἀρεταῖς ζηλωτὸς καὶ περίβλεπτος ἦν· οὐδενὸς
γὰρ ὅλως ὑστέρουν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔργα χειρῶν καὶ πόνων ὑπο-
8 μονὴν ἦσαν εὔψυχοι καὶ δεινοὶ συνιέναι. τοσαύτην δ' ἄρα τὸ θεῖον
αὐτοῦ πρόνοιαν ἔσχε καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιμέλειαν, ὡς κἀκ τῶν
λυπηρῶν αὐτῷ δοξάντων τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀγαθῶν παρασχεῖν καὶ
ποιῆσαι τῆς ἀπ' Αἰγύπτου τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεως
αἴτιον αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας·
9 Ἰώσηπον ἐκ Ῥαχήλας πεπαιδοποιημένος Ἰάκωβος διά τε τὴν

---

§ 4 = Gen. XXXVI 4, 1 Paral. I 35; § 7 = Gen. XXXVII 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 43. ExcPeiresc. Steph. Byz. s. Γομολῖται.

1 Ἀλιφάζης] ἐλιφάζησ SPL *eliphas* Lat Ἀδάσης] abscissum in R ἀάσησ M *ada* Lat Ἄδας Hudson Ῥαουῆλος] abscissum R ῥαγούηλοσ MSPL *raguel* Lat Βασαμάθης] * * * * μάθησ R βοσαμήθησ M βασεμάθησ SPL *basamath* Lat 2 καὶ Ἠσαῦ — ἦσαν] *hieus quidem filii non fuerunt* Lat, euan. R ἠσαύου SP[1] ἡσαύου P[2]L ἦσαν ‖ fin. fol. 29[a], in quo ultimorum trium uersuum partes abscissae sunt 3 ἐλιφάζῃ SPLE *eliphat* Lat γνήσιοι] γνήσιοι παῖδεσ MSPL θήμανοσ M θέμανοσ SPL *thyman* Lat ὄμερος, ὄ ex ι corr. uid. R ὅμανοσ SPL *omyr* cod. Wiz. *omer* cod. Bern. Lat Ὄφους] σώφαροσ SP σόφαροσ L Σάφους Bernard Ἰόθαμος] γόθαμοσ SP γόθομοσ L *iotham* Lat 4 Καναζός] ὀκάναζοσ M ὀκένεζοσ SP[2] ὀκένεζοσ P[1]L *canaz* Lat ἀμάληκοσ MSPL παλακῆσ PL 5 Θαμνάης] θαμάησ (μ ex ν corr. S) SP *thamna* Lat οὗτοι — 6 excerpsit Stephanus *Ἰδουμαίας] ἰουδαίασ R *γοβολίτην R Γομολῖται Steph. 6 *τὴν om. O Ἀμαλήκου] | μαλήκου M ἀμαλίκου P[1] μαλίκου codd. Stephani ἀμαληκίτην (ι ex η i. ras. m. 2 M) RMS[1]P ἀμαληκίτου E 7 ἰ · · δουμαία (eras. ου) S 8 τὰς] τῆσ R 9 Ἰακώβῳ] incip. Exc 10 ὑπερέβαλε OExc 11 οὐδενὸς] οὐδὲν RO 12 ὑστέρουν] *indigebat* Lat 13 συνεῖναι ROSPL δ' ἄρα] γὰρ RO δὲ ἄρα L 14 τῆς om. O 16 ἀπὸ MSPExc ἀναχωρήσεως] τῆσ ἀναχωρήσεωσ Exc 17 ὑπὸ — αἰτίας] *quo (patres nostri) huius modi causa morati sunt* Lat 18 i. marg. β' RO *II* Lat ἰώσηφον P[2]LE[2] παιδοποιησάμενοσ M ἰάκωβοσ, ἰακω i. ras. 7 litt. R

τοῦ σώματος εὐγένειαν καὶ διὰ ψυχῆς ἀρετήν, φρονήσει γὰρ διέφερε,
τῶν ἄλλων πλέον υἱῶν ἠγάπα. τούτῳ παρὰ τῶν ἀδελφῶν ἥ τε τοῦ 10
πατρὸς στοργὴ φθόνον ἐκίνησε καὶ μῖσος ἥ τε ἐκ τῶν ὀνειράτων,
ἃ θεασάμενος τῷ τε πατρὶ καὶ τούτοις ἐμήνυσεν, εὐδαιμονία κατ-
αγγελλομένη, ζηλοτυπούντων ἄρα τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς τῶν
οἰκειοτάτων εὐπραγίας. αἱ δὲ ὄψεις, ἃς κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδεν
Ἰώσηπος, τοιαίδε ἦσαν.
2. *Ἐκπεμφθεὶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐπὶ συλ-* 11
λογῇ τῶν καρπῶν θέρους ἀκμάζοντος ὁρᾷ πολὺ τῶν κατὰ συνήθειαν
ἐπιφοιτώντων κατὰ τοὺς ὕπνους ὀνειράτων διαφέρουσαν ὄψιν, ἣν
περιεγερθεὶς τοῖς ἀδελφοῖς ὡς κρινοῦσιν αὐτῷ τὸ σημαινόμενον
ἐξέθετο, λέγων ἰδεῖν ἐπὶ τῆς παρελθούσης νυκτὸς τὸ μὲν αὐτοῦ
δράγμα τῶν πυρῶν ἠρεμεῖν ἐφ' οὗ κατέθηκε τόπου, τὰ δὲ ἐκείνων
προστρέχοντα προσκυνεῖν αὐτὸ καθάπερ οἱ δοῦλοι τοὺς δεσπότας.
οἱ δὲ συνέντες ἰσχὺν αὐτῷ καὶ μέγεθος πραγμάτων τὴν ὄψιν προ- 12
λέγουσαν καὶ κατ' αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν ἐσομένην τῷ μὲν Ἰωσήπῳ
τούτων οὐδὲν ὡς οὐ γνώριμον αὐτοῖς τὸ ὄναρ ὂν διεσάφησαν, ἀρὰς
δ' ἐποιήσαντο μηδὲν εἰς τέλος αὐτῷ παρελθεῖν ὧν ὑπενόουν καὶ
πρὸς αὐτὸν ἔτι μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν.
3. *Τῷ δὲ παρ' αὐτῶν φθόνῳ προσφιλονικῆσαν τὸ θεῖον δευ-* 13
τέραν ὄψιν ἐπιπέμπει τῷ Ἰωσήπῳ πολὺ τῆς προτέρας θαυμασιω-
τέραν. τὸν ἥλιον γὰρ ἔδοξε τὴν σελήνην παραλαβόντα καὶ τοὺς
λοιποὺς ἀστέρας ἐπὶ τὴν γῆν κατελθεῖν καὶ προσκυνεῖν αὐτόν.

---

§ 9 = Gen. XXXVII 3.

ROMSPLELatZonaras I p. 43 sq. ExcPeiresc.

1 *διὰ*] *τὴν τῆσ* E **φρονήσει, ή* i. ras. S 2 **πλεῖον* SPExc **τοῦτο* R 3 *στοργῆι* P[1] *ἐκ* s. M 4 *εὐδαιμονία*] *ια* corr. uid. ex *ιαν* *ἐπ'* R *εὐδαιμονίαι* (s. m. 2) P *καταγγελλομένηι* P[2] *καταγγελλομένησ* Exc 5 *ζηλοτυπούντων*] *ζηλωτυπίαν* R *ἄρα*] *παρὰ* S *καὶ* om. M 7 *ἰώσηφοσ* P[2]L 8 *τῶν ἀδελφῶν παρὰ* om. M *παρὰ*] *ὑπὸ* SPLExc *συλλογῇ*] E *συλλογὴν* codd. 9 *κατὰ*] *κατὰ τὴν* MSPL 10 | *ἐπιφοιτώντων, ἐπι* suppl. m. 1 M *ἣν περιεγερθεὶς*] *ἥνπερ ἐγερθεὶσ* MSPLExc 11 *κρίνουσιν* ROLat *κρινουσειν* Exc *σημαινόμενον*] *σημεῖον* O • • • *εῖον* R 12 *αὐτοῦ* codd. E 13 **κατέθειχε* M *κατεθήκαμεν* L 14 *αὐτῶ* ME *αὐτὸ* (*ῶι*) S *δεσπότασ* ‖ finit fol. 29 R 15 **συνιέντεσ* O 16 *ἰωσήφω* P[2]L 17 *αὐτοῖς τὸ ὄναρ ὂν*] *τὸ ὄναρ αὐτοῖσ* M *αὐτοῖσ ὂν τὸ ὄναρ* SPLExc 18 *αὐτῶ παρελθεῖν εἰσ τέλοσ* tr. M *τέλος*] *πέρασ* Exc 20 *τῶι* i. ras. M *δὲ παρ'*] *δ' ἐπ'* MExc *προσφιλονεικῆσαν* OSPLExc *προσφιλονεικεῖσαν* M 21 *ἰωσήφω* P[2]LE[2] 22 *τὸν γὰρ ἥλιον* tr. MSPLExc *γὰρ* om. E **τοὺσ ἀστέρασ τοὺσ λοιποὺσ* M 23 **αὐτόν, όν* i. ras. maiore, i. marg. *γρ αὐτὸν* M

14 ταύτην τὴν ὄψιν τῷ πατρὶ μηδὲν παρὰ τῶν ἀδελφῶν κακόηθες
ὑφορώμενος καὶ τούτων παρατυγχανόντων διεσάφησε, τί καὶ βούλε-
15 ται σημαίνειν φράσαι παρακαλῶν. ὁ δὲ ἡσθεὶς τῷ ὀνείρατι, τὴν
γὰρ πρόρρησιν αὐτοῦ τῇ διανοίᾳ συλλαβὼν καὶ μετὰ σοφίας οὐκ
ἀσκόπως εἰκάσας ἔχαιρεν ἐπὶ μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις, ἃ εὐδαι-
μονίαν τῷ παιδὶ κατήγγελλε καὶ καιρὸν ἥξειν θεοῦ δόντος, καθ'
ὃν αὐτὸν ὑπό τε τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἔσεσθαι τίμιον καὶ
16 προσκυνήσεως ἄξιον, τὴν μὲν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον μητρὶ καὶ πατρί,
τῆς μὲν αὐξούσης ἅπαντα καὶ τρεφούσης τοῦ δ' ἐκτυποῦντος καὶ
τὴν ἄλλην ἰσχὺν ἐντιθέντος εἰκάζων, τοὺς δ' ἀστέρας τοῖς ἀδελφοῖς·
καὶ γὰρ τούτους ἕνδεκα εἶναι καθάπερ καὶ τοὺς ἀστέρας ἀπό τε
ἡλίου καὶ σελήνης τὴν ἰσχὺν λαμβάνοντας.
17 4. Καὶ ὁ μὲν Ἰάκωβος τοιαύτην οὐκ ἀσυνέτως ἐποιήσατο τῆς
ὄψεως τὴν κρίσιν, τοὺς δ' ἀδελφοὺς τοῦ Ἰωσήπου σφόδρα ἐλύπησε
τὰ προειρημένα καὶ διετέθησαν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ τινὶ μέλλοντι τὰ
σημαινόμενα διὰ τῶν ὀνειράτων ἀγαθὰ ἕξειν, ἀλλ' οὐκ ἀδελφῷ καὶ
ὧν συναπολαύσειν αὐτῷ εἰκὸς ἦν κοινωνοὺς ὡς τῆς γενέσεως οὕτως
18 καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐσομένους· ἀνελεῖν τε ὡρμήκεσαν τὸ μειράκιον,
καὶ ταύτην κυρώσαντες τὴν βουλήν, ἐπεὶ τὰ τῆς συγκομιδῆς αὐτοῖς
πέρας εἶχεν, ἐπὶ Σικίμων τραπέντες, χώρα δ' ἐστὶν αὕτη βόσκειν
ἀγαθὴ θρέμματα καὶ νομὰς ἐκφέρειν, αὐτόθι τῶν ποιμνίων ἐπε-
19 μελοῦντο μὴ προδηλώσαντες τῷ πατρὶ τὴν ἐκεῖσε ἄφιξιν. ὁ δὲ
ὑπὸ τῆς ἀγνοίας καὶ τοῦ μηδὲ ἀπὸ τῶν ποιμνίων πρὸς αὐτὸν ἀφι-

§ 14 = Gen. XXXVII 10.

ROMSPLELatZonaras I p. 44. ExcPeiresc.

2 *διεσάφησεν S¹P¹Exc καὶ τί tr. MSPLELatExc 3 *φράσαι om. OExc *παρακαλῶν] *poscebat* Lat ἡσθεὶς] ἥσθη Dindorf 4 μετὰ, τ ex γ corr. P 5 ἃ εὐδαιμονίαν] εὐδαιμονίαν γὰρ MSPLExc fort. recte *felicitatem* Lat 6 κατήγγελλον MExc κατήγγελον L κατήγγειλε EZon *καὶ ante καιρὸν om. Exc 7 *τίμιον] τιμὴν M 9 πάντα ML δὲ ROSPL
10 ἐπιτιθέντοσ R ἐπιτυθέντοσ O *δὲ LExc 11 γὰρ om. MExc τούτοισ MExc καὶ (ante τοὺς) om. M 12 λαμβάνοντεσ R 13 τῆσ ὄψεωσ τὴν κρίσιν ἐποιήσατο tr. M 14 δὲ LExc *ἰωσή·που S ἰωσήφου L τὰ εἰρημένα Exc 16 σημενόμενα Exc ἕξειν, ἕ i. ras. m. 2 P ἥξειν RMSLExc οὐκ] οὐκατ' R οὐκ ἐπ' Exc 17 συναπολαύειν L ᾧ συναπολαύσειν αὐτοὺς coni. οὕτω Exc 18 *τε om. SP¹ ὡρμήκεισαν E 19 *ταύτην] τοιαύτην L *κυρώσαντεσ, ρ i. ras. 2 litt. L ἐπεὶ τὰ] ἔπειτα R *ad* (h. e. ἐπὶ τὰ) Lat συγκομιδῆσ, ι ex η P 20 ἔσχεν M *σικείμων L ἔστιν codd.
21 ἀγαθὴ θρέμματα, ἡ i. ras., θ corr. ex ν uid. S ἐκφέρειν] ἐκτρέφειν MSPLLatExc *τῶν, ῶ i. ras. S 22 ἄφιξιν] ἄφηξιν R αὔξησιν, i. marg. γρ ἄφιξιν M

κέσθαι τινὰ τὸν περὶ τῶν παίδων αὐτῷ τἀληθὲς σημαίνειν δυνάμενον, σκυθρωπότερον τὴν περὶ αὐτῶν διάνοιαν λαμβάνων καὶ περιδεὴς ὢν πέμπει τὸν Ἰώσηπον εἰς τὰ ποίμνια μαθησόμενον τὰ περὶ τῶν ἀδελφῶν καὶ τί πράττοιεν σημανοῦντα.

III. 1. *Οἱ δὲ τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον,* 20
ἥσθησαν μέν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐπ' οἰκείου παρουσίᾳ καὶ πατρὸς ἀπεσταλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθροῦ καὶ ταῖς χερσὶν αὐτῶν κατὰ θείαν βούλησιν παραδοθέντος, ἀναιρεῖν τε ἤδη καὶ μὴ τὸν ἐν ποσὶν ὑπερβαλέσθαι καιρὸν ὡρμήκεσαν. οὕτως δ' αὐτοὺς Ῥουβῆλος ὁρῶν ἔχον- 21
τας ὁ πρεσβύτατος αὐτῶν καὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν ὡμονοηκότας ἐπειρᾶτο κατέχειν ὑποδεικνὺς τὸ μέγεθος τοῦ τολμήματος καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ μύσος, ὡς πονηρὸν μὲν καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώποις ἀνόσιον δο- 22
κοῦν καὶ τὸ μὴ συγγενοῦς ἀνθρώπου χειρουργῆσαι φόνον, πολὺ μέντοι μιαρώτερον τὸ σφαγὴν ἀδελφοῦ δράσαντας ὀφθῆναι, ᾧ πατήρ τε ἀναιρουμένῳ συναδικεῖται καὶ μήτηρ εἰς πένθος καὶ παιδὸς ἀποστέρησιν οὐ κατ' ἀνθρώπινον γενομένην νόμον συγκατασπᾶται. τούτων οὖν αὐτῶν αἰδῶ λαβόντας καὶ τῷ λογισμῷ τί καὶ 23
πείσονται τεθνηκότος αὐτοῖς παιδὸς ἀγαθοῦ καὶ νεωτάτου παραθεμένους ἀποσχέσθαι τοῦ τολμήματος παρεκάλει καὶ τὸν θεὸν δείσαντας, ὃς θεατὴς ἅμα καὶ μάρτυς ἤδη καὶ τῆς βουλῆς αὐτῶν τῆς ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν γεγενημένος ἀποστάντας μὲν τῆς πράξεως ἀγαπήσει μετανοίᾳ καὶ τῷ σωφρονεῖν εἴξαντας, προελθόντας δ' ἐπὶ 24
τοὔργον οὐκ ἔστιν ἣν οὐκ εἰσπράξεται τῆς ἀδελφοκτονίας δίκην μιάναντας αὐτοῦ τὴν πανταχοῦ παροῦσαν πρόνοιαν καὶ μήτε τῶν ἐπ'

§ 19 — Gen. XXXVII 13.

ROMSPLELatZonaras I p. 44. ExcPeiresc.

1 *τὸν*] *ὁ* ex *ῶ* corr. R *τῶν* SPLExc 2 *σκυθρωποτέραν* ExcBekker 3 **ἰώσηφον* L 4 *πράττειν* Exc 5 i. marg. *γ' ἀρ* (*χ* s. l.) M *τὸν ἀδελφὸν* ex *τῶν ἀδελφῶν* corr. S 6 *ὡς ἐπ' οἰκείου παρουσίᾳ*] *ὡσ ἐποίει παρουσία* R *ὡσ ἐπὶ παρουσία ἀδελφοῦ* O 8 *ὑπερβαλλέσθαι* MSP¹Exc 9 *ὥρμησαν* EZon *οὕτω* MExc *αὐτοῖσ* Exc *ῥούβηλοσ* MSP *ὁ ῥούβηλοσ* L *ῥούβηλοσ,* (*μ* s. m. 2) E *ruben* Lat 10 **πρεσβύτεροσ* Exc *ὁμονοηκότασ* RM 11 *ἐπ'*] *ἀπ'* P² 12 *αὐτοῦ* SPL *μῖσοσ* L *πονηρὸν, ὸν* ex *ῶ* corr. R *καὶ θεῷ* om. Exc *φόνῳ* RO 15 *καὶ* (ante *παιδὸς*) om. O 16 *κατ', α* ex *αι* corr. P *γινομένην* MExc *γινόμενον* SP *γενόμενον* L *νόμῳ* O 17 *οὖν*] *δ' οὖν* MSP *δὴ οὖν* Exc *δὲ* L 18 *παραθεμένου* L 19 *δήσαντασ* R 21 *γεγενημένος*] Bekker *γεγενημένησ* codd. Exc *τῆσ μὲν* tr. SPL *ἀγαπήσει*] *ἀγαπήσειν* RMSPLExc 22 *τῷ*] *τὸ* R *ἤξαντασ* M *προσελθόντασ* RO *δὲ* ROSPLExc 23 *τὸ ἔργον* ROPExc *τῷ ἔργῳ* (*ῷ* ex *ὸ* corr. S) SL *εἰσπράξετε* R *εἰσπράξαιτο* S *εἰσπράξαιντο* P *εἰσπράξοντε* Exc *μιάναντασ* P *μείναντασ* MExc *μιάναντεσ* L 24 *τὴν*] *τὴν εἰσ* RO *πρόνοιαν, αν* s. m. 2 P *τῶν*] *τῶν τῆσ* L

ἐρημίᾳ πραττομένων ὑστεροῦσαν μήτε τῶν κατὰ τὰς πόλεις· ὅπου
25 γὰρ ἂν ἄνθρωπος ᾖ χρὴ δοκεῖν ἐνταῦθα παρεῖναι καὶ θεόν. τό τε
συνειδὸς αὐτοὺς τὸ ἴδιον ἕξειν ἐχθρὸν ἐπὶ τοῖς τολμηθεῖσιν ἔλεγεν,
ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχουσι μήτε τοιοῦτον ὁποῖον αὐτοῖς συνοι-
26 κήσει τὸν ἀδελφὸν ἀνελοῦσιν ἔστιν ἀποδράναι. προσετίθει δὲ καὶ
ταῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν οὐδὲ ἀδικήσαντα κτείνειν
ὅσιον, καλὸν δὲ καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς οὕτω φίλοις ὑπὲρ ὧν
ἁμαρτεῖν ἔδοξαν. Ἰώσηπον δὲ οὐδὲ πονηρὸν εἰς αὐτοὺς γεγενη-
μένον διαφθεροῦσιν, ᾧ τὸ τῆς ἡλικίας ἀσθενὲς ἔλεον μᾶλλον καὶ
27 τὴν παρ' ἡμῶν ἐρανίζεται κηδεμονίαν· ἥ τε αἰτία τῆς ἀναιρέσεως
πολὺ χείρω τὴν πρᾶξιν αὐτοῖς τίθησι, διὰ φθόνον τῶν ἐσομένων
ἀγαθῶν αὐτῷ τοῦ ζῆν ἐξαγαγεῖν διεγνωκότων, ὧν τὸ ἴσον ἀπολαύ-
σουσι κοινωνοῦντες αὐτῷ τῆς μετουσίας οὐκ ἀλλοτρίων ὄντων ἀλλ'
28 οἰκείων· ἴδια γὰρ αὐτῶν ὑπολαμβάνειν, ὅσα ὁ θεὸς Ἰωσήπῳ δώσει,
προσεκίνουν τὴν ὀργὴν καὶ διὰ τοῦτο καλῶς ἔχειν χαλεπωτέραν
ἔσεσθαι νομίζειν, εἰ τὸν ὑπ' αὐτοῦ κεκριμένον τῶν ἐλπιζομένων
ἀγαθῶν ἄξιον ἀποκτείναντες ἀφαιρήσονται τὸν θεὸν ᾧ ταῦτα χα-
ρίσεται.
29 2. Καὶ ὁ μὲν Ῥουβῆλος ταῦτα λέγων καὶ πρὸς τούτοις ἔτι
πλείω καὶ δεόμενος ἐπειρᾶτο τῆς ἀδελφοκτονίας αὐτοὺς ἀποτρέπειν,
ἐπεὶ δὲ οὐδὲν μετριωτέρους ὑπὸ τῶν λόγων ἑώρα γεγενημένους,

§ 24 = Gen. XXXVII 22.

ROMSPLELatZonarasExcPeiresc.

1 ἐρημίαισ MSPLExc τὰς om. Exc 2 ἂν om. ROLExc ἄνθρωποσ ἂν tr. M καὶ παρεῖναι (παρῆναι R) tr. RO καὶ] suppl. m. 1 S om. Lat θεόν] τὸν θεὸν SPL 3 αὐτοὺς] αὐτὸσ O 4 αὐτὸ] αὐτὸν αὐτὸ Exc τοιοῦτο S τοιοῦτο^ν P συνοικήσειν L τὸν] τὸ^{τὸν} M 5 ἐστὶν MSP ἀποδρᾶσαι P 6 οὐδὲν ROL 7 ὅσιον] ἀνόσιον RO οὕτω] αὐτῶν RO οὕτωσ L 8 ἁμαρτάνειν PL ἰώσηφοσ sic L 9 διαφθείρουσιν ROMExc ᾧ] ὧ καὶ SPL μᾶλλον ἔλεον tr. M 10 ἡμῶν] ὑμῶν αὐτῶν MSPLExc *eorum* Lat 11 χείρονα M χεῖρον L αὐτοῖς] αὐτῶν MSP²LLatExc αὐτὸν P¹ τῶν] τῶν τε MSPL 12 ἀπολαύουσι OSP 13 τῆς περιουσίας T. Faber 14 ἰδία M γὰρ] γὰρ ἦν (ἦν s. L) MSP¹LExc γὰρ εἶναι P² ὅσα — προσεκίνουν] ὅσ' ἂν ὁ θεὸς Ἰωσήπῳ δῷ, καὶ πρὸς ἐκεῖνον coni. ὁ om. MSP ἰωσήφω L 15 προσεκίνουν] πρὸσ ἐκεῖνον οὖν O προσήκειν οὖν MSPL Exc προσήκειν οὐ Holwerda προσεκίνουν — 16 νομίζειν] *sed et iracundiam supernam propterea saeuiorem sibimet futuram* Lat διὰ τοῦτο] διὰ τούτων RO δι' αὐτὸν MExc διὰ τοῦτο αὐτοὺσ SP ἔχει O 16 τὸν] τῶν L αὐτοῦ] αὐτοῦ τοῦ θεοῦ SP *deo* Lat κεκριμένων L 17 χαρίσηται MSLExc 19 ῥούβηλοσ MSPL 20 πλείωι P 21 δ' MSPLEExc

ἀλλὰ σπεύδοντας ἐπὶ τὴν ἀναίρεσιν, συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐτοὺς
ἐπιεικέστερον ποιῆσαι τῷ τρόπῳ τῆς ἀναιρέσεως· καὶ γὰρ ἄμεινον 30
μὲν οἷς παρήνεσε τὸ πρῶτον πεπεῖσθαι λέγων αὐτούς, ἐπεὶ δ'
ἐκράτησαν ὥστε ἀνελεῖν τὸν ἀδελφόν, οὐκ ἔσεσθαι σφόδρα κακοὺς
οἷς νῦν παραινεῖ πεισθέντας· ἐν γὰρ τούτοις εἶναι καὶ τὸ ἔργον,
ἐφ' ᾧ σπεύδουσιν, οὐ μέντοι τοιοῦτον, ἀλλ' ὡς ἐν ἀπόροις κουφότερον. ἠξίου γὰρ αὐτοὺς αὐτόχειρας μὲν μὴ γενέσθαι τἀδελφοῦ, 31
ῥίψαντας δὲ εἰς τὸν παρακείμενον λάκκον οὕτως ἀποθανεῖν ἐᾶσαι
καὶ τό γε μὴ μιανθῆναι τὰς χεῖρας αὐτῶν κερδαίνειν. συναινεσάντων δὲ τούτοις τῶν νεανίσκων παραλαβὼν ὁ Ῥουβῆλος τὸ μειράκιον καὶ καλωδίου ἐκδήσας ἠρέμα καθίησιν εἰς τὸν λάκκον· καὶ
γὰρ ἱκανῶς ἄνυδρος ἦν. καὶ ὁ μὲν τοῦτο ποιήσας ἀπαλλάσσεται
κατὰ ζήτησιν χωρίων πρὸς νομὰς ἐπιτηδείων.

3. Ἰούδας δὲ καὶ αὐτὸς ὢν τῶν Ἰακώβου παίδων ἐμπόρους ἰδὼν 32
Ἄραβας τοῦ Ἰσμαηλιτῶν γένους ἀρώματα καὶ Σύρα φορτία κομίζοντας Αἰγυπτίοις ἐκ τῆς Γαλαδηνῆς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν
Ῥουβήλου τοῖς ἀδελφοῖς συνεβούλευεν ἀνιμήσασι τὸν Ἰώσηπον ἀπεμπολῆσαι τοῖς Ἄραψιν· ἐκεῖνόν τε γὰρ ὅτι πορρωτάτω γενόμενον 33
καὶ τεθνήξεσθαι παρὰ τοῖς ξένοις, αὐτούς τε τοῦ μιάσματος οὕτως
ἀπαλλαγήσεσθαι. δόξαν οὖν τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις ἀποδίδονται τὸν
Ἰώσηπον ἀνελκύσαντες ἐκ τοῦ λάκκου μνῶν εἴκοσιν ἑπτακαίδεκα
ἐτῶν γεγονότα. Ῥουβῆλος δὲ νύκτωρ ἐπὶ τὸν λάκκον ἐλθὼν σῶσαι 34
τοὺς ἀδελφοὺς λαθὼν τὸν Ἰώσηπον ἐγνώκει, καὶ ὡς ἀνακαλουμένῳ

§ 29 = Gen. XXXVII 22.

ROMSPLELatZonaras I p. 44. ExcPeiresc. Michael Glycas p. 272.

1 *ἄμεινον μὲν οἷς*] *ἀμυνομένοισ* MSPL *ulcisci se uolentes* Lat *ἄμεινον μὲν ἂν οἷσ* ExcHolwerdaBekker 3 *λέγων*] om. Lat *ἔλεγεν* coni. *αὐτούς* om. O 4 *ὥστ'* SP *κακοῖσ* Exc 5 *πεισθέντας*] *πεισθέντασ ἔλεγεν* SPLat 6 *ἐφ' ὃ* MSPLExc 7 *τοῦ ἀδελφοῦ* E 8 *ῥίψαντεσ* E **οὕτως*] *illic* Lat 9 *μὴ* om. RO et fort. Lat *αὐτῶν*] *αὐτοὺσ* MSP *αὐτοῦ* L *κερδανεῖν* O
αι
**συνενεσάντων* L 10 *ὁ* om. MSPLEExc *ῥούβηλοσ* MSPLE 11 *καλωδίου*] *caute* Lat *καθίησιν*] *καθίμησεν* MSPLEExcZon *deposuit* Lat cf. § 35 12 *ἀπαλάσσεται* PL *ἀπαλλάσεται* Exc 14 i. marg. *γ' III* LatR 15 **ἄρραβασ* M 16 *γαλαδινῆσ* R *galaad* Lat *τὴν Ῥ.*] *τοῦ ῥ.* OE 17 *συνεβούλευε* OE *συνεβούλευσεν* MSPLExcZon **ἰώσηφον* L **ἀπεμπωλῆσαι* RL 18 *ἐκεῖνον — 20 ἀπαλλαγήσεσθαι*] *quo longius constituto uel si moreretur apud peregrinos ipsi forent ab scelere liberi* Lat *ὅτι* om. RO 19 *καί*] *κἂν* MSPLExc *τεθνήξασθαι* R *παρὰ* om. M *ἑαυτοὺσ* M *αὐτοὺσ* L 20 *τοῦτο*] *οὕτω* E 21 *ἰώσηφον* L hinc excerpsit Glycas *ἀνελκύσαντες*] *ἀνελήσαντεσ* Exc *μνῶν*] SPLELatZonGlyc *μηνῶν* M *μεδίμνων* RO **εἴκοσιν*] spatium uacuum 6 litt. M *εἴκοσι* S[1]P[1]Exc 22 *ῥούβηλοσ* MSPLE 23 **ἰώσηφον* L

*μὴ ὑπήκουσε, δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν
αὐτοῦ κατεμέμφετο τοὺς ἀδελφούς. τῶν δὲ τὸ πραχθὲν αὐτῷ φρα-
σάντων παύεται τοῦ πένθους Ῥουβῆλος.*
35 4. *Ὡς δὲ ταῦτα περὶ τὸν Ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέπρακτο,
τί ποιήσαντες ἂν ἔξω τῆς ὑπονοίας παρὰ τῷ πατρὶ γενηθεῖεν ἐζή-
τουν, καὶ δὴ τὸν χιτωνίσκον, ὃν ἀφῖκτο μὲν πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰώση-
πος ἐνδεδυμένος, περιῃρήκεσαν δ' αὐτὸν ὅτε καθίεσαν εἰς τὸν λάκ-
κον, ἔδοξεν αὐτοῖς διασπαράξασιν αἵματι τράγου μολῦναι καὶ τῷ
πατρὶ δεῖξαι φέροντας, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτῷ φανείη διεφθαρ-*
36 *μένος. καὶ τοῦτο ποιήσαντες ἧκον πρὸς τὸν πρεσβύτην ἤδη τῶν
περὶ τὸν υἱὸν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένον, ἔλεγον δὲ τὸν μὲν Ἰώσηπον
οὔτ' ἰδεῖν οὔθ' ᾗ κέχρηται συμφορᾷ μεμαθηκέναι, χιτῶνα δὲ τοῦ-
τον εὑρεῖν ᾑμαγμένον καὶ λελακισμένον, ὅθεν αὐτοῖς ὑπόνοιαν εἶναι
περιπεσόντα θηρίοις αὐτὸν ἀπολωλέναι, εἴγε τοῦτον ἐνδεδυμένος*
37 *οἴκοθεν ἐστάλη. Ἰάκωβος δὲ ἐπὶ κουφοτέραις ὢν ἐλπίσιν ὡς ἠνδρα-
ποδισμένου δῆθεν αὐτῷ τοῦ παιδός, τοῦτον μὲν ἀφίησι τὸν λογισ-
μόν, πίστιν δ' αὐτοῦ τῆς τελευτῆς ἐναργῆ τὸν χιτῶνα ὑπολαβών,
καὶ γὰρ ἐγνώρισεν ἐκεῖνον αὐτὸν ὃν ἐνδεδυμένον ἐκπέμποι πρὸς τοὺς
ἀδελφούς, ὡς ἐπὶ νεκρῷ τὸ λοιπὸν οὕτω διέκειτο ἐπὶ τῷ μειρακίῳ*
38 *πενθῶν. καὶ ὡς ἑνὸς πατὴρ ὢν καὶ τῆς ἐξ ἄλλων παραμυθίας
ἐστερημένος οὕτως ἦν παρὰ τῷ κακῷ, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμ-
βαλεῖν εἰκάζων ὑπὸ θηρίων Ἰώσηπον ἀφανῆ γεγονέναι. ἐκαθ-
έζετο δὲ σακκίον ἐξαψάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρύς, ὡς μήτε ὑπὸ*

§ 34 = Gen. XXXVII 29.

ROMSPLELatZonaras I p. 45. ExcPeiresc. Suidas s. *σάκκος*.

1 *ὑπήκουσεν* S'P'Exc *ὑπήκουσαν* E 3 **παύεται, υ* i. ras. m. 2 S *Ῥουβῆλος*] *ῥούβηλοσ* SPL *ὁ ῥούβηλοσ* M, om. E 4 *ἰώσηφον* L 6 **χιτονίσκον* R **ὃν* om. M *ἀφίκτο* (*αι* supra) O **ἰώσηφοσ* L 7 *ἐνδεδυμένος* om. MExc *περιηρίκεσαν* R *δ'*] s. L *δὲ* OMExc *καθίεσαν*] *deponerent* Lat 8 **τράγων, ω* ex *ο* corr. m. 2 P 9 *ὑπὸ*] *ὑπὲρ* M 10 *ἤδη* — 11 *ἀφιγμένων*] *et cum ab eis de filii cognitione requireret* Lat 11 *ἀφιγμέ* (*ν* supra) M *ἀφιγμένων* ROSP[1] **ἰώσηφον* L 12 *οὔθ' ᾗ*] *οὔτε οἷα* M *οὔτ' εἰ* E *neque si qua* Lat 13 **καὶ λελακισμένον* om. RO 15 **Ἰάκωβος*] *ὁ ἰάκωβοσ* M *δὲ*] *δ' ὣσ* RO *δ'* L 16 *αὐτῷ* om. Exc *τοῦτο* O 17 *αὐτοῦ*] *αὐτὸ* Exc 18 *ἐκεῖνον*] *ὣσ ἐκεῖνον* MSPLExc et ut uid. Lat *αὐτὸν* om. O *ὃν* om. MSPLExc et ut uid. Lat *ἐκπέμπει* RO 19 *οὕτωσ* MSPL 21 *ἐστερημένος, ε* i. ras. S, *ε* ex *η* corr. m. 2 P *οὗτοσ* R *παρὰ*] *παραμυθία* RO *παρὰ τῷ κακῷ*] *apud se ipsum male* Lat 22 *ὑπὸ*] *οὐχ ὑπὸ* RO *ἰώσηφον* L *ἐκαθέζετο* — 23 *βαρύς* habet Suid. 23 *σάκκον* EZon *μήτε*] *μήθ', θ* ex *τ* corr. M

παίδων παρηγορούντων αὐτὸν ῥᾴονα γενέσθαι μήτε κάμνοντα τοῖς
πόνοις ἀπαγορεύειν.

IV. 1. Ἰώσηπον δὲ πωλούμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων ὠνησάμενος 39
Πετεφρῆς ἀνὴρ Αἰγύπτιος ἐπὶ τῶν Φαραώθου μαγείρων τοῦ βασι-
λέως εἶχεν ἐν πάσῃ τιμῇ καὶ παιδείαν τε τὴν ἐλευθέριον ἐπαίδευε
καὶ διαίτῃ χρῆσθαι κρείττονι τῆς ἐπὶ δούλῳ τύχης ἐπέτρεπεν ἐγ-
χειρίζει τε τὴν τῶν κατὰ τὸν οἶκον αὐτῷ πρόνοιαν. ὁ δὲ τούτων 40
τε ἀπέλαυε καὶ τὴν ἀρετήν, ἥτις ἦν περὶ αὐτόν, οὐδ' ὑπὸ τῆς μετα-
βολῆς ἐγκατέλιπεν, ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τῶν ἐν τῷ
βίῳ δυσκόλων δυνάμενον, οἷς ἂν παρῇ γνησίως καὶ μὴ πρὸς τὰς
εὐπραγίας τὰς κατὰ καιρὸν μόνον ἡρμοσμένον.

2. Τῆς γὰρ τοῦ δεσπότου γυναικὸς διά τε τὴν εὐμορφίαν καὶ 41
τὴν περὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ δεξιότητα ἐρωτικῶς διατεθείσης καὶ
νομιζούσης, εἰ ποιήσειεν αὐτῷ τοῦτο φανερόν, ῥᾳδίως πείσειν αὐ-
τὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν εὐτύχημα ἡγησάμενον τὸ τὴν δέσποιναν αὐ-
τοῦ δεηθῆναι, καὶ πρὸς τὸ σχῆμα τῆς τότε δουλείας ἀλλ' οὐ πρὸς 42
τὸν τρόπον ἀφορώσης τὸν καὶ παρὰ τὴν μεταβολὴν παραμένοντα
τήν τε ἐπιθυμίαν αὐτῷ ποιησάσης καταφανῆ καὶ λόγους προσφε-
ρούσης περὶ μίξεως, παρέπεμπε τὴν ἀξίωσιν οὐ κρίνας ὅσιον εἶναι
τοιαύτην αὐτῇ διδόναι χάριν, ἐν ᾗ τοῦ πριαμένου καὶ τοσαύτης
ἠξιωκότος τιμῆς ἀδικίαν συνέβαινεν εἶναι καὶ ὕβριν, ἀλλὰ κρατεῖν 43
τε τοῦ πάθους κἀκείνην παρεκάλει τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ τεύξεσθαι
τῆς ἐπιθυμίας προβαλλόμενος, σταλήσεσθαι γάρ τε αὐτῇ τοῦτο μὴ
παρούσης ἐλπίδος, αὐτός τε πάντα μᾶλλον ὑπομενεῖν ἔλεγεν ἢ πρὸς

---

§ 39 = Gen. XXXIX 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 45. ExcPeiresc.

1 *αὐτὸν] αὐτῶν αὐτὸν* M *ῥᾴονα γενέσθαι] ῥᾶον ἄγεσθαι* RO *ῥᾶον γενέσθαι* M^{1}LExc *ῥάω γενέσθαι* M^2 3 **ἰώσηφον* L 4 **πεντεφρὴσ* ROP^{1}Exc Zon **pharaonis* Lat **μαγείρων] μεγίστων* O 5 *ἁπάσῃ* MSPLEExc *παιδίαν* P^1 *τε] δὲ* SP *ἐπαίδευεν* S^{1}P^{1}Exc 6 *χρήισασθαι* M *χρήσασθαι* SPLExc **ἐγχιρίζει* S^{1}P^1 7 *τῶν]* s. RM, om. OEExc et fortasse Lat *κατ'* Exc *τὸν] τῶν* PE, om. Exc *οἴκων* E *αὐτῷ* om. MEExc 8 *ἀπήλαυε* RO *ἥν] ἣν* ex *ἦν* corr. R *τῆς] hac* Lat 9 *ἐγκατέλειπεν* M *ἐγκαταλέλοιπεν* Exc 11 *τὰς] τοῦ* Exc 14 *πείσειν] πεσεῖν* R 15 *δέσποιναν] δεσπότιν* O 16 *τότε] τε* MExc 17 *ἀφωρώσησ* P^1 18 **προ·φερούσησ*, eras. *σ* S *προφερούσησ* O 19 *ὅσιον] ἄξιον* RO 20 *τοιαύτην εἶναι* tr. R *αὐτῇ διδόναι, ῇδ* corr. ex *ἦν* R *διδόναι] δοῦναι* S 21 *κρατεῖ* MExc 22 *κἀκεῖνα* R *παρακαλεῖ* MExc *τεύξασθαι* RO 23 *σταλήσεσθαι — αὐτῇ] hoc ei facile auferre possit* Lat *σταλήσεσθαι — 24 ἐλπίδος* om. O *τε* seclusit Bekker *τοῦτο* om. Exc 24 *ὑπομενεῖν]* Bekker *ὑπομένειν* codd.

τοῦτο καταπειθὴς ἔσεσθαι· καὶ γὰρ εἰ τῇ δεσποίνῃ δοῦλον ὄντα
δεῖ ποιεῖν μηδὲν ἐναντίον, ἡ πρὸς τὰ τοιαῦτα τῶν προσταγμάτων
44 ἀντιλογία πολλὴν ἂν ἔχοι παραίτησιν. τῆς δ' ἔτι μᾶλλον ἐπέτεινε
τὸν ἔρωτα τὸ μὴ προσδοκώσῃ τὸν Ἰώσηπον ἀντισχεῖν καὶ δεινῶς
ὑπὸ τοῦ κακοῦ πολιορκουμένη δευτέρᾳ πάλιν πείρᾳ προεθυμεῖτο
κατεργάσασθαι.
45 3. Δημοτελοῦς οὖν ἑορτῆς ἐπιστάσης, καθ' ἣν εἰς τὴν πανή-
γυριν καὶ γυναιξὶ φοιτᾶν νόμιμον ἦν, σκήπτεται νόσον πρὸς τὸν
ἄνδρα θηρωμένη μόνωσιν καὶ σχολὴν εἰς τὸ δεηθῆναι τοῦ Ἰωσήπου,
καὶ γενομένης αὐτῇ ταύτης λιπαρεστέρους ἔτι τῶν πρώτων αὐτῷ
46 προσηνέγκατο λόγους, ὡς καλῶς μὲν εἶχεν αὐτὸν μετὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς
δέησιν εἶξαι καὶ μηδὲ ἀντειρηκέναι κατά τε τὴν τῆς παρακαλούσης
ἐντροπὴν καὶ τὴν τοῦ πάθους ὑπερβολήν, ὑφ' οὗ βιασθείη δέσποινα
οὖσα τοῦ κατὰ ταύτην ἀξιώματος ταπεινοτέρα γενέσθαι, φρονήσει
δὲ καὶ νῦν ἄμεινον ἐνδοὺς καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς παρελθοῦσιν ἄγνωμον
47 διορθώσεται· εἴτε γὰρ δευτέραν δέησιν ἐξεδέχετο, ταύτην γεγονέναι
καὶ μετὰ πλείονος σπουδῆς· νόσον τε γὰρ προφασίσασθαι καὶ τῆς
ἑορτῆς καὶ τῆς πανηγύρεως τὴν πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προτιμῆσαι·
εἴτε τοῖς πρώτοις ὑπὸ ἀπιστίας ἀντέκρουσε λογισμοῖς, τοῦ μηδε-
μίαν κακουργίαν εἶναι κρίνειν σύμβολον τὸ τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένειν.
48 προσδοκᾶν τε τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχειν, προσ-
θέμενον αὐτῆς τῷ ἔρωτι καὶ μειζόνων ἀπολαύσειν ὑπήκοον γενό-
μενον, ἄμυναν δὲ καὶ μῖσος παρ' αὐτῆς ἀποστραφέντα τὴν ἀξίωσιν
καὶ τοῦ χαρίσασθαι τῇ δεσποίνῃ τὴν τῆς σωφροσύνης δόκησιν ἐπί-
49 προσθε θέμενον. οὐ γὰρ αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσειν τραπείσης εἰς

§ 43 — Gen. XXXIX 10.

ROMSPLELatZonaras I p. 45. ExcPeiresc.

1 καταπειθὴς ἔσεσθαι] καταπεισθήσεσθαι RO καταπειθὴσ (καταπεισθὴσ L) ἔσται SPL καταπεισθὴσ ἔσεσθαι Exc *quodammodo consentiret* Lat εἰ] καὶ εἰ S 2 ἐναντίον μηδὲν tr. ML ἡ] ἢ RL τῶν πραγμάτων P 3 ἀντιλογίαν R ἀντιλογία· S ἂν om. L ἔχει PL τῆς] τῇ MLEExc 4 τὸ om. M προσδοκώσησ (ο ex ω corr. P) ROSP ἰώσηφον L 5 ὑπὸ om. R προεθυμεῖτο] προσεπιθυμεῖ M προσευθυμεῖτο Exc 8 γυναιξὶν S¹P¹Exc 9 ἰωσήφου L 10 αὐτῆσ ταύτησ M λιπαροτέρουσ M λιπαρωτέρουσ LEExc 11 αὐτὸν] αὐτῶ SPL 12 εἶξε L μηδὲν MSPLExc et ut uid. Lat παρακαλούσης] παρακολουθείσησ RO παρακαλουμένησ Exc 14 κατ' αὐτὴν MSPLExc ταπεινοτέραν RMLExc 15 δὲ] Dindorf τε codd. Exc *sed* Lat ἀγνῶμον ROSP 16 ταύτην] ταύτην ἤδη O 19 τοῖσ πρώτοισ, οῖσ et οισ i. ras. L 21 τε] τε τὴν Exc μετέχει coni. 22 ἀπολαύειν MSPLExc ἀπόλαυσιν coni. 24 χαρίζεσθαι RMSPLExc ἐπίπροσθε θέμενον] ἐπιπροσθέμενον ROMLExc ἐπίπροσθεν θέμενον S²P, om. Lat

*κατηγορίαν αὐτοῦ καὶ καταψευσαμένης πεῖραν ἐπὶ τἀνδρί, προσέξειν
δὲ μᾶλλον τοῖς αὐτῆς λόγοις Πετεφρὴν ἢ τοῖς ἐκείνου, κἂν ὅτι μά-
λιστα ἀπὸ τῆς ἀληθείας φέρωνται.*

4. *Ταῦτα λεγούσης τῆς γυναικὸς καὶ δακρυούσης οὔτε οἶκτος* 50
*αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἔπεισεν οὔτ' ἠνάγκασε φόβος, ἀλλὰ ταῖς δεή-
σεσιν ἀντέσχε καὶ ταῖς ἀπειλαῖς οὐκ ἐνέδωκε καὶ παθεῖν ἀδίκως
καὶ ὑπομένειν τι τῶν χαλεπωτέρων εἵλετο μᾶλλον ἢ τῶν παρόντων
ἀπολαύειν χαρισάμενος ἐφ' οἷς ἂν αὐτῷ συνειδῇ δικαίως ἀπολου-
μένῳ. γάμου τε αὐτὴν ὑπεμίμνησκε καὶ τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα συμ-* 51
*βιώσεως καὶ τούτοις τὸ πλέον νέμειν ἢ προσκαίρῳ τῆς ἐπιθυμίας
ἡδονῇ παρεκάλει, τῆς μὲν καὶ μετάνοιαν ἑξούσης αὖθις ἐπ' ὀδύνῃ
γενησομένην οὐκ ἐπὶ διορθώσει τῶν ἡμαρτημένων καὶ φόβον τοῦ
μὴ κατάφωρον γενέσθαι καὶ χάριν τοῦ λαθεῖν ἀγνοουμένου τοῦ
κακοῦ, τῆς δὲ πρὸς τὸν ἄνδρα κοινωνίας ἀπόλαυσιν ἐχούσης ἀκίν-* 52
*δυνον καὶ προσέτι πολλὴν τὴν ἀπὸ τοῦ συνειδότος καὶ πρὸς τὸν
θεὸν παρρησίαν καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ὡς αὐτοῦ δεσπόσει
μᾶλλον μείνασα καθαρὰ καὶ δεσποίνης ἐξουσίᾳ χρήσεται πρὸς αὐ-
τόν, ἀλλ' οὐ συνεξαμαρτάνοντος αἰδοῖ· πολὺ δὲ κρεῖττον εἶναι θαρ-
ρεῖν ἐπὶ γινωσκομένοις τοῖς εὖ βεβιωμένοις ἢ ἐπὶ λανθανούσῃ κα-
κοπραγίᾳ.*

5. *Ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅμοια τὴν τῆς γυναικὸς* 53
ὁρμὴν ἐπέχειν ἐπειρᾶτο καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ἐπιστρέ-

---

ROMSPLELatExcPeiresc.

1 *πειρᾶν* P² 2 *δὲ*] *τὲ* O *πεντεφρῆν* OExc *πετεφρῆν* (*ν* quod supra est eras.) P *petefrin* Lat *τοῖς*] *τῆσ* L 4 *οἶκτον* R *οἶκοσ* P¹ 5 *αὐτῷ* O *οὔτε* SPL *φόβος*] *φόνοσ* Exc *δεήσεσι* P 6 *ἐνέδωκε καὶ*] O *ἐνδέδωκε δείσασ* RMLLat *ἐνδέδωκε δείσασ καὶ* SP *ἐνέδωκε δείσασ* Exc 7 *καὶ*] *κἂν* RO, fort. recte *ὑπομένειν*] *ὑπομένῃ* coni. *χαλεποτέρων* P *εἵλατο* M 8 *ἀπολαύειν*] *ἀπολλύειν* M *ἀπολαύσειν* L *αὐτῷ* ROMSP¹LExc *συνειδῇ*] *συνίδῃ* RO *συνηιδει* M *συνίδηι*, *ι* i. ras. m. 2 S *συνήιδει*, *ηι* et *ει* i. ras. P *συνῄδει* LExc *ἀπολλουμένω* RO 9 *συμβιώσεως*] *ἀναβιώσεωσ* Exc 10 *ἢ*] *ἢ τῇ* MSPLExc 11 *τῆς*] *τῆσδε* SPExc *τῆσ δὲ* RML *μὲν καὶ* om. L *μετανοίασ* M *ἐξούσησ* ROL 12 *γενησομένη* R *διωρθώσει* P¹ *φόβω* SP¹ *φόβωι* P² *φόβων* L 13 *μὴ* om. RMExc *κατάφορον* RO *καὶ*] *ἀλλὰ* SPL *ἀγνοουμένου*, *ου* finale corr. uid. O 15 *πολλὴν τὴν*] *πολλὴν* RO *πολλὴν ἔλεγε τὴν* SPL 16 *τοὺς* om. MSPLExc *καὶ* (ante *ὡς*) om. MLExc *μᾶλλον δεσπόσει* tr. M 17 *δεσποίνησ*, *σ* finale ex *ν* corr. M *ἐξουσίαν* L *χρήσηται* MExc 18 *πολύ*, *λυ* i. ras. maiore S *θαρσεῖν* MSP LExc 19 *γινωσκομένοις*] *γινομένοισ* MExc *λανθανούσῃ*, *η* ex *ι* corr. S 21 *ἔτι*] *ἐπὶ* RO 22 *ἐπέχειν*] *ἐπισχεῖν* MSPLEExc

φειν, ἡ δὲ βιαιότερον ἐχρῆτο τῇ σπουδῇ καὶ ἐπιβαλοῦσα τὰς χεῖρας
54 ἀναγκάζειν ἀπογνοῦσα τὸ πείθειν ἤθελεν. ὡς δ' ἐξέφυγεν ὑπὸ
ὀργῆς ὁ Ἰώσηπος προσκαταλιπὼν καὶ τὸ ἱμάτιον, κατεχούσης καὶ
γὰρ αὐτὸν ἐκ τούτου μεθεὶς ἐξεπήδησε τοῦ δωματίου, περιδεὴς γενο-
μένη, μὴ κατείπῃ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ τῆς ὕβρεως περιαλ-
γῶς ἔχουσα φθάσαι καταψεύσασθαι πρὸς τὸν Πετεφρὴν ἔγνω τοῦ
Ἰωσήπου, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τιμωρῆσαι μὲν αὐτῇ δεινῶς ὑπερη-
φανημένῃ, προλαβεῖν δὲ τὴν διαβολὴν σοφὸν ἅμα καὶ γυναικεῖον
55 ἡγήσατο. καὶ καθῆστο μὲν κατηφὴς καὶ συγκεχυμένη τὴν ἐπὶ τῷ
διαμαρτεῖν τῆς ἐπιθυμίας λύπην ὡς ἐπὶ πείρᾳ διαφθορᾶς πλασα-
μένη μετ' ὀργῆς, ἐλθόντι δὲ τἀνδρὶ καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ταρα-
χθέντι καὶ πυνθανομένῳ τὴν αἰτίαν τῆς κατηγορίας τῆς Ἰωσήπου
κατήρξατο καί „τεθναίης, εἶπεν, ἄνερ, ἢ πονηρὸν δοῦλον κοίτην
56 μιᾶναι τὴν σὴν θελήσαντα κόλασον, ὃς οὔθ' οἷος ὢν εἰς τὸν ἡμέ-
τερον οἶκον ἀφῖκται μνησθεὶς ἐσωφρόνησεν οὔθ' ὧν ἐκ τῆς σῆς
χρηστότητος ἔτυχεν, ἀλλ' ἀχάριστος ὢν ἄν, εἰ μὴ πάντα παρεῖχεν
αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπεβούλευσεν ὑβρίσαι γάμον τὸν σόν, καὶ
ταῦτ' ἐν ἑορτῇ τὴν σὴν ἀπουσίαν παραφυλάξας· ὡς ὅσα καὶ μέ-
τριος ἐδόκει πρότερον διὰ τὸν ἐκ σοῦ φόβον ἠρέμει καὶ οὐχὶ φύσει
57 χρηστὸς ἦν. τοιοῦτον δ' ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ παρ' ἐλπίδας
εἰς τιμὴν παρελθεῖν ἐποίησεν, ὡς δέον ᾧ τὴν τῆς κτήσεως τῆς σῆς
πίστιν καὶ τὴν οἰκονομίαν λαβεῖν ἐξεγένετο καὶ τῶν πρεσβυτέρων
58 οἰκετῶν προτιμηθῆναι τούτῳ καὶ τῆς σῆς ψαύειν γυναικός." πανσα-

§ 53 = Gen. XXXIX 12.

ROMSPLELatZonaras I p. 45. ExcPeiresc.

1 *ἐχρῆιτο* P *καὶ* om. L 2 *τὸ*] MZon *τοῦ* ROSPLEExc *δὲ* ROSPLExc 3 **ὁ* om. MExc **ἰώσηφοσ* L *καὶ γὰρ* om. MLExc *καὶ γὰρ αὐτὸν*] in R euan. margine adeso, fuerunt circiter 8 litterae *καὶ γὰρ* — 4 *μεθεὶς*] *qua se exuerat* Lat 4 *αὐτὸν*] *αὐτὸ·* P *ἐκ τούτου*] *αὐτῇ* SP *μεθεῖσ, εἰ* ex *ῇ* corr. M *μεθεῖσα* SL 5 *κατείπη, η* i. ras. P *καὶ τῆς* om. M *περιαλγηνῶσ* R *περιαλγεινῶσ* O 6 *καταψεύσθαι.* (σα s. m. 2) P *πεντεφρῆν* RO *πετεφρῆν, ν* quod supra est eras. P *πεντεφρην* Exc 7 *ἰωσήφου* L *αὐτὴ* R *ὑπερηφανενομένη* P^2 *ὑπερηφανευμένη* Exc 9 **καθῆστο*] *κεκάθιστο* M 11 **τῷ ἀνδρὶ* P^2 12 *τῆς Ἰωσήπου*] *ἰωσήπου* MExc *ἰωσήφου* L *τοῦ ἰωσήπου* E 13 *ὦνερ* coni. 14 *ἐθελήσαντα* MSPLExc 15 *ἀφῖκται*] *ἐλθὼν ἀκοντὶ* RO *ἐσωφόνησεν* S^1 *ὧν*] *ὅσων* P *ὅσον* S *οἵων* L *quantum* Lat 17 *αὐτὸν* ROMSP^1L 18 *ταῦτα* MLExc *παραφυλάξας*] *φυλάξασ* L *παραφυλάξαντα* Exc *ὡς*] *ὅσ* SL *μετρίωσ* R 19 *ἠρεμεῖν* Exc *καὶ* — 20 *ἦν*] *non quia esset natura benignus* Lat, tamquam legisset *χρηστὸς ὢν* 20 *δὲ* L 21 *ἐποίησεν*] *ποιήσειεν* O *ᾧ*] *ὃν* O *ὦ* L *κτήσεως*] *κρίσεωσ* RO *κτίσεωσ* L 23 *τοῦτο* L

μένη δὲ τῶν λόγων ἐπεδείκνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, ὡς ὅτ' ἐπεχείρει
βιάσασθαι καταλιπόντος αὐτό. Πετεφρὴς δὲ μήτε δακρυούσῃ τῇ
γυναικὶ μήθ' οἷς ἔλεγε καὶ εἶδεν ἀπιστεῖν ἔχων τῷ τε πρὸς αὐτὴν
ἔρωτι πλέον νέμων ἐπὶ μὲν τὴν τῆς ἀληθείας ἐξέτασιν οὐκ ἐτρέ-
πετο, δοὺς δὲ σωφρονεῖν τῇ γυναικὶ πονηρὸν δ' εἶναι κατακρίνας 59
τὸν Ἰώσηπον τὸν μὲν εἰς τὴν τῶν κακούργων εἱρκτὴν ἐνέβαλεν, ἐπὶ
δὲ τῇ γυναικὶ καὶ μᾶλλον ἐφρόνει κοσμιότητα καὶ σωφροσύνην αὐτῇ
μαρτυρῶν.
V. 1. *Ἰώσηπος μὲν οὖν πάντ' ἐπὶ τῷ θεῷ ποιησάμενος τὰ* 60
περὶ αὐτὸν οὔτ' εἰς ἀπολογίαν οὔτ' ἐπ' ἀκριβῆ τῶν γεγονότων δή-
λωσιν ἐτράπη, τὰ δεσμὰ δὲ καὶ τὴν ἀνάγκην σιγῶν ὑπῆλθεν ἀμεί-
νονα ἔσεσθαι τῶν δεδεκότων θαρρῶν τὸν τὴν αἰτίαν τῆς συμφορᾶς
καὶ τὴν ἀλήθειαν εἰδότα θεόν, οὗ πεῖραν τῆς προνοίας εὐθὺς ἐλάμ-
βανεν· ὁ γὰρ δεσμοφύλαξ τήν τε ἐπιμέλειαν καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ 61
κατανοήσας ἐν οἷς τάξειεν αὐτὸν καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς μορφῆς ὑπανίει
τε τῶν δεσμῶν καὶ τὸ δεινὸν ἐλαφρότερον αὐτῷ καὶ κοῦφον ἐποίει,
διαίτῃ δὲ χρῆσθαι κρείττονι δεσμωτῶν ἐπέτρεπε. τῶν δὲ ἐν τοῖς 62
αὐτοῖς ὄντων εἴποτε παύσαιντο τῆς περὶ τὰ ἔργα ταλαιπωρίας εἰς
ὁμιλίαν, οἷα φιλεῖ κατὰ κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμφορᾶς, τρεπο-
μένων καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς κατακριθεῖεν ἀναπυν-
θανομένων, οἰνοχόος τοῦ βασιλέως καὶ σφόδρα αὐτῷ τιμώμενος 63
κατ' ὀργὴν δεδεμένος καὶ συνδιαφέρων τῷ Ἰωσήπῳ τὰς πέδας συνη-

---

§ 58 = Gen. XXXIX 18.

ROMSPLELatZonaras I p. 45. ExcPeiresc.

1 **ὅτε* OM 2 **βιάσθαι* (supra *ασ*) S *βιᾶσθαι* P **πεντεφρῆσ* OExcZon *πετεφρῆσ*, supra *τ* ras. 1 litt. P 3 *μήθ' οἷς*] *μύθοισ* Exc *εἶδεν*] *ἴδεν* S[1]P[1] *uidebat ipse* Lat *τῷ*] *τό* S[1]P[1] 4 *πλέον*] *πάλιν* ROSP *πάλαι* L *cuncta* Lat *νέμων*] *νόμῳ* L 5 *δὲ* ROSPL *εἶναι* om. O 6 **ἰώσηφον* L **εἱρκτὴν* RM **ἔβαλεν* O *ἐπὶ*] *ἐπεὶ* Exc 7 *σωφροσύνην*] *σωφρονεῖν* Exc 9 *ἰώσηφοσ* L *οὖν πάντ'*] *οὖν πάντα* M *ἅπαντα* Exc *τῷ* om. OMExc 10 *αὐτῶν* R *αἰτὸν* P[2] *οὔτ'*] Dindorf *οὐδ'* codd. Exc *οὔτ'*] Dindorf *οὐδ'* codd. Exc *ἀκριβῆ*, *ῆ* i. ras. SP 11 *ἐτράπει* Exc 12 *τῶν δεδωκότων* ROML *τὸν δεδωκότα* Exc *quam illos qui eum iniuste poenae contraderent* Lat 13 *ἰδότα* R 14 *τε* om. MLExc *ἐπιμέλ·ειαν* (eras. *λ*) S *τὴν πίστιν*, *τὴν π* i. ras. P 15 *ὑπανίει τε*] *ὑπανείῃ τε* R *ὑπανίει* SP *ὑπανιεῖτο* Exc 16 *δεινὸν*] post hanc uocem usque ad p. 96, 13 (§ 65) *καὶ πάλιν* ExcPeiresc. in cod. Turon. ita madore confecta esse, ut legi nequeant, testatur Wollenberg p. 7 *αὐτῷ καὶ κοῦφον* om. M 17 *χρήσασθαι* M *ἐπέτρεπε*] *ἐπ******* R *ἐπέτρεπεν* P *ἐτρέπετο*, i. marg. *γρ ἐπέτρεπε* M 18 *εἴποτε*] *ὁπότε* MSPL 20 *αἷς*] *οἷσ* sic L 21 *σφόδρα*] *σφόδρα δ'* (*δὲ* L) MSPL 22 **ἰωσήφῳ* L *πέδασ*, *ε* ex *αι* corr. R, *ε* i. ras. L

θέστερος αὐτῷ μᾶλλον ἐγένετο καί, συνέσει γὰρ ἐδόκει αὐτὸν πρού-
χειν, ὄναρ ἰδὼν ἐξέθετο παρακαλῶν δηλοῦν εἴ τι σημαίνει, μεμφό-
μενος ὅτι τοῖς ἐκ τοῦ βασιλέως κακοῖς ἔτι τὸ θεῖον αὐτῷ καὶ τὰς
ἐκ τῶν ὀνειράτων φροντίδας προστίθησιν.
64 2. Ἔλεγε δ' οὖν ἰδεῖν κατὰ τοὺς ὕπνους τριῶν κλημάτων πε-
φυκυίας ἀμπέλου βότρυς ἐξ ἑκάστου ἀποκρέμασθαι μεγάλους ἤδη
καὶ πρὸς τρύγητον ὡραίους, καὶ τούτους αὐτὸς ἀποθλίβειν εἰς φιά-
λην ὑπέχοντος τοῦ βασιλέως διηθήσας τε τὸ γλεῦκος δοῦναι τῷ
65 βασιλεῖ πιεῖν, κἀκεῖνον δέξασθαι κεχαρισμένως. τὸ μὲν οὖν ἑωρα-
μένον ἐδήλου τοιοῦτον ὄν, ἠξίου δ' εἴ τι μεμοίραται συνέσεως φρά-
ζειν αὐτῷ τὴν πρόρρησιν τῆς ὄψεως. ὁ δὲ θαρρεῖν τε παρεκάλει
καὶ προσδοκᾶν ἐν τρισὶν ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τῶν δεσμῶν τοῦ
βασιλέως ποθήσαντος αὐτοῦ τὴν διακονίαν καὶ πάλιν εἰς ταύτην
66 αὐτὸν ἐπανάξοντος· καρπὸν γὰρ ἐσήμαινεν ἀμπέλινον ἐπ' ἀγαθῷ
τὸν θεὸν ἀνθρώποις παρασχεῖν, ὃς αὐτῷ τε ἐκείνῳ σπένδεται καὶ
πίστιν ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ὁμηρεύει, διαλύων μὲν ἔχθρας τὰ
πάθη δὲ καὶ τὰς λύπας ἐξαιρῶν τοῖς προσφερομένοις αὐτὸν καὶ
67 πρὸς ἡδονὴν ὑποφέρων. τοῦτον οὖν φὴς ἐκ τριῶν ἀποθλιβέντα
βοτρύων χερσὶ ταῖς σαῖς προσέσθαι τὸν βασιλέα· καλὴν τοίνυν ἴσθι
σοι τὴν ὄψιν γεγενημένην καὶ προμηνύουσαν ἄφεσιν τῆς παρούσης
ἀνάγκης ἐν τοσαύταις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τὸν καρπὸν ἐτρύ-
68 γησας κατὰ τοὺς ὕπνους. μέμνησο μέντοι τούτων πειραθεὶς τοῦ
προκαταγγείλαντός σοι τὰ ἀγαθά, καὶ γενόμενος ἐν ἐξουσίᾳ μὴ περιί-
δῃς ἡμᾶς ἐν οἷς καταλείψεις πρὸς ἃ δεδηλώκαμεν ἀπερχόμενος·

§ 63 = Gen. XL 4.

ROMSPLELatZonaras I p. 45 sq. ExcPeiresc. Michael Glycas p. 272 sq.
1 γὰρ] παρ' L αὐτὸν ἐδόκει tr. MSPL 2 *εἴ τι] ὅτι O *quid* Lat
*εἴ τι σημαίνει] εἶτα σημαί^ν M 4 προτίθησιν O 5 *πεφυκείας R 6 *βό-
τρυας SL *ἀποκρεμᾶσθαι M ἀποκρέμμασθαι R 7 τρύγητον] Richter
τρυγητὸν codd. E 8 *διηθήσας τε] διηθήσασθαι L *τε] δὲ O 9 *κεχα-
ρισμένος S¹P¹ 10 ὄν] ὃν R 13 abhinc legi possunt Exc, uide ad p. 95, 16
14 ἐπανάξαντος RO ἐπανήξοντος S¹P¹Exc et ut uid. Lat ἐπανίξοντος,
ι ex *η* corr. M ἐπανήξοντα L ἐπανήξειν E ἐπ' ἀγαθὸν M 15 ὃς] ὅσα M
16 ὁμηρεύειν M 17 ἐξαιρῶν] Dindorf ἐξαίρων codd. *aufert* Lat
18 οὖν φὴς] ed. pr. οὖν ὃν φὴν R οὖν ὃν ἔφη O οὖν φῆσαι MExc ὃν φῆς SPL
ergo dicis inquit Lat ἀποθλίβοντα L 19 προέσθαι RO προσέσεσθαι MExc
πρόεσθαι L 20 σοι, ι i. ras. m. 2 P γεγενημένην] *futuram* Lat 21 καρπὸν]
χα^π ρὸν, α ex corr. M 22 *πειραθείς, ει ex α corr. P 23 προαγγείλαντος
E μὴ — p. 97, 2 κατεκρίθημεν habet Glycas παρίδῃς, αρί i. ras. 3—4 litt.
m. 2 P ὑπερίδῃς Glyc 24 πρὸς — ἀπερχόμενος om. Lat

οὐδὲν γὰρ ἐξαμαρτόντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετῆς ἕνεκα 69
καὶ σωφροσύνης τὰ τῶν κακούργων ὑπομένειν κατεκρίθημεν οὐδέ
γε μετ' οἰκείας ἡδονῆς τὸν ταῦθ' ἡμᾶς ἐργασάμενον ὑβρίσαι θελή-
σαντες.“ τῷ μὲν οὖν οἰνοχόῳ χαίρειν κατὰ τὸ εἰκὸς ἀκούσαντι
τοιαύτης τῆς τοῦ ὀνείρατος ἐξηγήσεως ὑπῆρχε καὶ περιμένειν τῶν
δεδηλωμένων τὴν τελευτήν.

3. Δοῦλος δέ τις ἐπὶ τῶν σιτοποιῶν τεταγμένος τοῦ βασιλέως 70
συνδεδεμένος τῷ οἰνοχόῳ τοιαύτην ποιησαμένου τοῦ Ἰωσήπου περὶ
τῆς ὄψεως ἐκείνῳ τὴν ἀπόφασιν εὔελπις ὤν, καὶ γὰρ καὐτὸς ὄναρ
ἦν τεθεαμένος, ἠξίωσε τὸν Ἰώσηπον φράσαι, τί κἀκείνῳ δηλοῦν
βούλεται τὰ διὰ τῆς παρελθούσης νυκτὸς ὀφθέντα. ἦν δὲ τοιαῦτα· 71
„τρία, φησί, κανᾶ φέρειν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἔδοξα, δύο μὲν ἄρτων
πλέα, τὸ δὲ τρίτον ὄψου τε καὶ ποικίλων βρωμάτων οἷα βασιλεῦσι
σκευάζεται· καταπταμένους δ' οἰωνοὺς ἅπαντα δαπανῆσαι μηδένα
λόγον αὐτοῦ ποιουμένους ἀποσοβοῦντος. καὶ ὁ μὲν ὁμοίαν τὴν 72
πρόρρησιν ἔσεσθαι τῇ τοῦ οἰνοχόου προσεδόκα· ὁ δὲ Ἰώσηπος συμ-
βαλὼν τῷ λογισμῷ τὸ ὄναρ καὶ πρὸς αὐτὸν εἰπών, ὡς ἐβούλετ'
ἂν ἀγαθῶν ἑρμηνευτὴς αὐτῷ γεγονέναι καὶ οὐχ οἵων τὸ ὄναρ αὐτῷ
δηλοῖ, λέγει δύο τὰς πάσας ἔτι τοῦ ζῆν αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας· τὰ
γὰρ κανᾶ τοῦτο σημαίνειν· τῇ τρίτῃ δ' αὐτὸν ἀνασταυρωθέντα βο- 73
ρὰν ἔσεσθαι πετεινοῖς οὐδὲν ἀμύνειν αὐτῷ δυνάμενον. καὶ δὴ ταῦτα
τέλος ὅμοιον οἷς ὁ Ἰώσηπος εἶπεν ἀμφοτέροις ἔλαβε· τῇ γὰρ ἡμέρᾳ
τῇ προειρημένῃ γενέθλιον τεθυκὼς ὁ βασιλεὺς τὸν μὲν ἐπὶ τῶν

§ 69 = Gen. XL 15.

ROMSPLELatZonaras I p. 46. ExcPeiresc. Michael Glycas p. 272 sq.

1 οὐδὲ M ἐξαμαρτῶντεσ O[1]MS[1]L ἁμαρτόντες Glyc δεσμοῖς — u. 20 δ' αὐτὸν Exc. in cod. legi non posse testatur Wollenberg ἀλλ' ἀρετῆς — 2 κατεκρίθημεν om. RO 3 γε om. MSPL ὑμᾶσ L θελήσαντεσ, εσ ex ασ corr. R 5 τῆς om. RO τοῦ [o]νείρατοσ S 6 τελ[υ]ετὴν L 7 *Δοῦλος] ἄλλος Ernesti opusc. p. 396 8 τοῦ] τὴν S τοῦ, οῦ i. ras. P ἰωσήφου L 9 ἐκεῖνου MLat καὐτὸς] αὐτὸσ ML καὶ αὐτὸσ SPE 10 *ἰώσηφον L 12 κανὰ RMSP[1]LE ὑπὲρ] ἐπὶ MSPLE super Lat 13 *ὄψων Glyc

14 *μηδένα] καὶ μηδένα MP *μηδένα — 15 ἀποσοβοῦντος om. Lat 15 *ὑποσοβοῦντοσ ROS[1]P[1]L 16 τῇ om. L δ' E *ἰώσηφοσ L συμβαλὼν] συλλαβὼν RO concipiens Lat 17 ἐβούλετ'] οὐ|βούλετ' O 18 αὐτῷ] ὧν αὐτῶ MSL ὧν αὐτοῦ P οἷον RSP 19 ἔχειν αὐτὸν ἔτι τοῦ ζῆν ἡμέρασ tr. O αὐτον ἔχειν τοῦ ζῆν ἡμέρασ (om. ἔτι) tr. E 20 σημαίνει SPLE σημαί M *βορρὰν R 21 *πετεινοῖς] τοῖσ πετεινοῖσ M αὐτῶ RO ἑαυτῶ MSP LExc 22 *ὁ om. O *ἰώσηφοσ L ἀμφότερα ἔλαχεν E 23 γενέθλιον — βασιλεὺς] cum natalis esset regis non sicut rex agens Lat τεθυκὼς] τεθεικὼσ MExc τετελεκὼσ SPL

σιτοποιῶν ἀνεσταύρωσε, τὸν δὲ οἰνοχόον τῶν δεσμῶν ἀπολύσας ἐπὶ
τῆς αὐτῆς ὑπηρεσίας κατέστησεν.
74 4. Ἰώσηπον δὲ διετῆ χρόνον τοῖς δεσμοῖς κακοπαθοῦντα καὶ
μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνοχόου κατὰ μνήμην τῶν προειρημένων ὠφελού-
μενον ὁ θεὸς ἀπέλυσε τῆς εἱρκτῆς τοιαύτην αὐτῷ τὴν ἀπαλλαγὴν
75 μηχανησάμενος· Φαραώθης ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἑσπέραν
ὄψεις ἐνυπνίων θεασάμενος δύο καὶ μετ' αὐτῶν τὴν ἑκατέρας ἐξή-
γησιν ταύτης μὲν ἠμνημόνησε, τῶν δὲ ὀνειράτων κατέσχεν. ἀχθό-
μενος οὖν ἐπὶ τοῖς ἑωραμένοις, καὶ γὰρ ἐδόκει σκυθρωπὰ ταῦτ'
αὐτῷ, συνεκάλει μεθ' ἡμέραν Αἰγυπτίων τοὺς λογιωτάτους χρῄζων
76 μαθεῖν τῶν ὀνειράτων τὴν κρίσιν. ἀπορούντων δ' ἐκείνων ἔτι μᾶλ-
λον ὁ βασιλεὺς ἐταράττετο. τὸν δὲ οἰνοχόον ὁρῶντα τοῦ Φαραώθου
τὴν σύγχυσιν ὑπέρχεται μνήμη τοῦ Ἰωσήπου καὶ τῆς περὶ τῶν ὀνει-
77 ράτων συνέσεως, καὶ προσελθὼν ἐμήνυσεν αὐτῷ τὸν Ἰώσηπον τήν
τε ὄψιν, ἣν αὐτὸς εἶδεν ἐν τῇ εἱρκτῇ, καὶ τὸ ἀποβὰν ἐκείνου φρά-
σαντος, ὅτι τε σταυρωθείη κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ ἐπὶ τῶν σιτο-
ποιῶν κἀκείνῳ τοῦτο συμβαίη κατὰ ἐξήγησιν ὀνείρατος Ἰωσήπου
78 προειπόντος. δεδέσθαι δὲ τοῦτον μὲν ὑπὸ Πετεφροῦ τοῦ ἐπὶ τῶν
μαγείρων ὡς δοῦλον, λέγειν δ' αὐτὸν Ἑβραίων ἐν ὀλίγοις εἶναι
γένους ἅμα καὶ τῆς τοῦ πατρὸς δόξης. τοῦτον οὖν μεταπεμψά-
μενος καὶ μὴ διὰ τὴν ἄρτι κακοπραγίαν αὐτοῦ καταγνοὺς μαθήσῃ τὰ
79 ὑπὸ τῶν ὀνειράτων σοι δηλούμενα.“ κελεύσαντος οὖν τοῦ βασιλέως
εἰς ὄψιν αὐτοῦ τὸν Ἰώσηπον παραγαγεῖν τὸν μὲν ἧκουσιν ἄγοντες
οἱ κεκελευσμένοι τημελήσαντες κατὰ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως.

---

§ 74 = Gen. XL 21.

ROMSPLELatZonaras I p. 46. ExcPeiresc. Michael Glycas p. 273.

1 ἀνεσταύρωσεν S¹P¹Exc 2 αὐτῆς] αὐτοῦ E 3 *ἰώσηφον L *διετεῖ χρόνω ROP διετεῖ χρόνωι, εῖ i. ras. m. 2, ωι ex ων corr. S 4 μνήμην] μηδένα Exc ὀφελούμενον R 5 *ἀπέλυσε] ἀπέλυσεν αὐτὸν O 6 *pharao Lat 8 *ἠμνημόνευσε M ἀμνημόνησε L ἐμνημόνευσεν Exc *ἠμνημόνησε — ἀχθόμενος om. P τὰ ὀνείρατα δὲ E 9 οὖν om. RMLExc ταῦτα MSL Exc 10 *συνεκάλει] καὶ συνεκάλει RMLExc 11 *ὀνηράτων Exc 12 δ' E Φαραώθου] φαραὼ R 13 *τοῦ] περὶ τοῦ M *ἰωσήφου L 14 ἰώσηφον L 15 ἣν] ἦν P ἀπόβαν M 17 συμβαίη, η i. ras. O κατ' L κατὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ ὀνείρατοσ O ἰωσήφου L u. 18—22 madore corrupti in cod. Exc μὲν om. SP Πετεφροῦ] πετεφροῦσ R πεντεφροῦ O πετεφροῦ, ν quod supra est eras. P πεν τεφρηοῦσ s. m. 2 M **** φρῆοσ Exc πετεφρῆ E petefre Lat 19 λέγει MSPLExc δὲ MSLExc ἑβραίων, ἑ ex ἐ corr. S 23 *ἰώσηφον L ἥκουσιν] ηκούσεῖν Exc 24 οἱ κεκελευσμένοι τημελήσαντες] τὸ κεκελευσμένον ποιῆσαι μὴ μελήσαντεσ M τὸ κεκελευσμένον μεμελήσαντεσ Exc κατὰ] κατὰ τὸ M

5. Ὁ δὲ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ λαβόμενος „ὦ νεανία, φησί, σὺ γάρ 80
μοι νῦν ἄριστος καὶ συνίσειν ἱκανώτατος ὑπὸ οἰκέτου τοὐμοῦ με-
μαρτύρησαι, τῶν αὐτῶν ἀγαθῶν, ὧν καὶ τούτῳ μετέδωκας ἀξίωσον
κἀμὲ φράσας ὅσα μοι κατὰ τοὺς ὕπνους ὀνειράτων ὄψεις προδη-
λοῦσι· βούλομαι δέ σε μηδὲν ὑποστελλόμενον φόβῳ κολακεῦσαι
ψευδεῖ λόγῳ καὶ τῷ πρὸς ἡδονήν, ἂν τἀληθὲς σκυθρωπότερον ᾖ.
ἔδοξα γὰρ παρὰ ποταμὸν βαδίζων βόας ἰδεῖν εὐτραφεῖς ἅμα καὶ 81
μεγέθει διαφερούσας ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν ἀπὸ τοῦ νάματος χωρεῖν
ἐπὶ τὸ ἕλος, ἄλλας δὲ ταύταις τὸν ἀριθμὸν παραπλησίας ἐκ τοῦ
ἕλους ὑπαντῆσαι λίαν κατισχνωμένας καὶ δεινὰς ὀραθῆναι, αἳ κατ-
εσθίουσαι τὰς εὐτραφεῖς καὶ μεγάλας οὐδὲν ὠφελοῦντο χαλεπῶς
ὑπὸ τοῦ λιμοῦ τετρυχωμέναι. μετὰ δὲ ταύτην τὴν ὄψιν διεγερθεὶς 82
ἐκ τοῦ ὕπνου καὶ τεταραγμένος ὢν καὶ τί ποτ' εἴη τὸ φάντασμα
παρ' ἐμαυτῷ σκοπῶν καταφέρομαι πάλιν εἰς ὕπνον καὶ δεύτερον
ὄναρ ὁρῶ πολὺ τοῦ προτέρου θαυμασιώτερον, ὅ με καὶ μᾶλλον ἐκ-
φοβεῖ καὶ ταράττει. στάχυας ἑπτὰ ἑώρων ἀπὸ μιᾶς ῥίζης ἐκφυέν- 83
τας καρηβαροῦντας ἤδη καὶ κεκλιμένους ὑπὸ τοῦ καρποῦ καὶ τῆς
πρὸς ἄμητον ὥρας καὶ τούτοις ἑτέρους ἑπτὰ στάχυας πλησίον
λιφερνοῦντας καὶ ἀσθενεῖς ὑπὸ ἀδροσίας, οἳ δαπανᾶν καὶ κατε-
σθίειν τοὺς ὡραίους τραπέντες ἔκπληξίν μοι παρέσχον."
6. Ἰώσηπος δὲ ὑπολαβών, „ὄνειρος μὲν οὗτος, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, 84
καίπερ ἐν δυσὶ μορφαῖς ὀφθεὶς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀποσημαίνει
τελευτὴν τῶν ἐσομένων. [τό τε γὰρ] τὰς βοῦς ἰδεῖν ζῷον ἐπ' ἀρό-
τρῳ πονεῖν γεγενημένον ὑπὸ τῶν χειρόνων κατεσθιομένας, καὶ οἱ 85

§ 80 = Gen. XLI 15.

ROMSPLELatZonaras I p. 46 sq. ExcPeiresc. Michael Glycas p. 273.
2 *συνίσειν*] *συνήσειν* O *σύνεσιν* MSPLExc *prudentia* Lat *τοῦ ἐμοῦ* ROSPLExc 3 *μεταδέδωκασ* MSPExc 4 **προδηλοῦσι·* SP *προδηλοῦσειν* Exc 5 *ὑποστειλάμενοσ* E fort. recte 6 *τῷ*] suppl. m. 1 S *τὸ* ML **ἂν*] *ἂν αὐ* Exc 8 **ἀπὸ τοῦ νάματος*] *de pascuis* Lat 9 **ἕλοσ* (*οσ* ex *εοσ* corr. S) RSP[1] 10 **ἕλουσ* RSP[1] **κατισχνωμένασ, ν* i. ras. P *αἳ*] om. LExc *καὶ* E *11 *εὐτραφεῖς καὶ*] *εὐτραφεῖσαι* L 13 *ἐκ*] *ἀπὸ* L *καὶ* om. Exc *ὢν* om. MSPLExc *ποτε* OM 14 *ἐμαυτοῦ* L *πάλιν*] *καὶ πάλιν* M
15 *ὅ* — 16 *ταράττει*] *quae me — terrent atque conturbant* Lat 17 **καρηβαροῦντασ, η* i. ras. S *καρυβαροῦντασ* L **κεκλημένουσ* R **τοῦ καρποῦ, οῦ* ex *ο* corr., *καρπ* i. ras. P 18 *ἄμητον, ἄ* ex *ἀ* corr. P *ἀμητὸν* ROMS 19 *λιφερνοῦντας*] *λειφερνοῦντασ* ROE *διεφθορότασ* SPL *διεφθαρμένων* Glyc *inanes* Lat **οἳ*] *οἱ δὲ* L **κατεσθίειν*] *ει* ex *η* corr. m. 2 P, *ειν* i. ras. m. 2 S
20 *παρεῖχον* MSPE 21 **Ἰώσηπος*] *Ἰώσηφοσ* L **ὄνειρος*] *ὁ ὄνειροσ* SP **εἶπεν* om. RO 23 **ἐσομένων*] *σημαινομένων* Exc **τό τε γὰρ*] om. RO *quod enim (boues uidisti)* Lat *τὰς*] *τοὺσ* E 24 *πονεῖν* om. E

*στάχυες ὑπὸ τῶν ἐλαττόνων δαπανώμενοι λιμὸν Αἰγύπτῳ καὶ ἀκαρ-
πίαν ἐπὶ τοσαῦτα προκαταγγέλλουσιν ἔτη τοῖς ἴσοις πρότερον
εὐδαιμονησάσῃ, ὡς τὴν τούτων εὐφορίαν τῶν ἐτῶν ὑπὸ τῆς τῶν
μετὰ τοσοῦτον ἀριθμὸν ἴσων ἀφορίας ὑπαναλωθῆναι. γενήσεται
86 δὴ σπάνις τῶν ἀναγκαίων σφόδρα δυσκατόρθωτος. σημεῖον δέ· αἱ
γὰρ κατισχνωμέναι βόες δαπανήσασαι τὰς κρείττονας οὐκ ἴσχυσαν
κορεσθῆναι. ὁ μέντοι θεὸς οὐκ ἐπὶ τῷ λυπεῖν τὰ μέλλοντα τοῖς
ἀνθρώποις προδείκνυσιν, ἀλλ᾽ ὅπως προυγνωκότες κουφοτέρας συν-
έσει ποιῶνται τὰς πείρας τῶν κατηγγελμένων. σὺ τοίνυν ταμιευ-
σάμενος τἀγαθὰ τὰ κατὰ τὸν πρῶτον χρόνον γενησόμενα ποιήσεις
ἀνεπαίσθητον Αἰγυπτίοις τὴν ἐπελευσομένην συμφοράν."*
87 7. *Θαυμάσαντος δὲ τοῦ βασιλέως τὴν φρόνησιν καὶ τὴν σοφίαν
τοῦ Ἰωσήπου καὶ πυθομένου, τίνα καὶ τρόπον ἂν προοικονομήσειεν
ἐν τοῖς τῆς εὐετηρίας καιροῖς τὰ περὶ τῶν μετὰ ταύτην, ὡς ἂν
88 ἐλαφρότερα γένοιτο τὰ τῆς ἀφορίας, ὑπετίθετο καὶ συνεβούλευε
φειδὼ τῶν ἀγαθῶν, καὶ μὴ κατὰ περιουσίαν αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς
Αἰγυπτίοις ἐπιτρέπειν, ἀλλ᾽ ὅσα ἂν κατὰ τρυφὴν ἀναλώσωσιν ἐκ
περισσοῦ, ταῦτα τηρεῖν εἰς τὸν τῆς ἐνδείας καιρόν, ἀποτίθεσθαί
τε παρῄνει λαμβάνοντα τὸν σῖτον παρὰ τῶν γεωργῶν τὰ διαρκῆ
89 μόνον εἰς διατροφὴν χορηγοῦντα. Φαραώθης δ᾽ ἀμφοτέρων θαυ-
μάσας Ἰώσηπον τῆς τε κρίσεως τοῦ ὀνείρατος καὶ τῆς συμβουλίας*

§ 85 = Gen. XLI 29.

ROMSPLELatZonaras I p. 47. ExcPeiresc.

1 **δαπανόμενοι* Exc 2 *προκαταγγέλουσιν* S[1]P[1] *καταγγέλλουσιν* OE 3 *εὐδαιμονησάσῃ*] *εὐδαιμονισάση* E *εὐδαιμονήσασιν* OMSPLExc *εὐδαιμονήσασαν* R *εὐθηνηθείσῃ* Zon *ὡς — 4 ὑπαναλωθῆναι*] *quorum ubertas posterorum totidem annorum sterilitate consumatur* Lat *τῆς τῶν*] *τῆσ* OMSPLExc *τῶν* E 4 *τοσοῦτον* ex *τοσούτων* corr. R **ἴσων*] *ἴσον* SPL *ἐτῶν* ExcCocceji, om. Lat *ἀφορίας*] *ἀπορίασ* RO, om. E *γένηται* MExc 5 *δὴ*] *δ᾽ ἡ* MSPLExc *δὲ* O *σπάνη* R 6 *δαπανήσασ·αι* P *τὰς*] *τοὺσ* RO 7 *τῷ*] *τὸ* L 8 *προεγνωκότεσ* ROSPLExc *κουφοτέροισ* L 9 *ποιῶνται συνέσῃ* tr. Exc *ποιῶνται, αι* i. ras. m. 2 P 10 *τὰ ἀγαθὰ* RSPLEExc 13 *ἰωσήφου* L *καὶ* (post *τίνα*) s. R *προοικονομήσειεν*] *καὶ οἰκονομήσειεν* O 14 *τῶν*] *τὸν* L 15 *ἀφορίασ, ἀ* i. ras. m. 2 P *εὐφορίασ* S *συνεβούλευεν* S[1]P[1]Exc *συνεβούλευεν ἐν* M 16 *φειδὼ*] $\overset{\varphi}{\pi}$*ειθὼ* L *φειδὼ*] *φειδὼ ποιεῖσθαι* MSPLLatExc *κατὰ*] *μετὰ* O 17 *ἐπιτρέπειν — 19 παρῄνει* om. Exc *ἀλλ᾽ — 18 περισσοῦ*] *sed quantum ad pabulum sufficeret erogaret, quae uero superessent* Lat *ὅσα*] *ὅσον* MSPL *κατὰ τρυφὴν* om. M *ἀναλώσουσιν* ML[1] *ἀνάλωσαν* coni. 18 *περι*$\overset{\sigma}{\sigma}$*οῦ* SP 19 *διαρκεῖ* R 20 *χωρηγοῦντα* R *δὲ* ROSPLExc 21 *ἰώσηφον* L *τὸν ἰώσηπον* E *συμβουλείασ* M *συμβουλῆσ* EZon

*αὐτῷ τὴν οἰκονομίαν παραδίδωσιν, ὥστε πράττειν ἃ καὶ τῷ πλήθει
τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέροντα ὑπολαμβάνει, τὸν ἐξευ-
ρόντα τὴν τοῦ πράγματος ὁδὸν καὶ προστάτην ἄριστον αὐτῆς ὑπο-
λαβὼν γενήσεσθαι. ὁ δὲ ταύτης αὐτῷ τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τοῦ βασι-* 90
*λέως δοθείσης σφραγῖδί τε χρῆσθαι τῇ αὐτοῦ καὶ πορφύραν ἐνδύ-
σασθαι διὰ τῆς γῆς ἁπάσης ἐλαύνων ἐφ' ἅρματος ἦγε τὸν σῖτον
παρὰ τῶν γεωργῶν τὸν ἀρκοῦντα πρός τε σπόρον καὶ διατροφὴν
ἑκάστοις ἀπομετρῶν, μηδενὶ σημαίνων τὴν αἰτίαν, ὑφ' ἧς ταῦτα
ἔπραττε.*

VI. 1. *Τριακοστὸν δ' ἔτος ἤδη τῆς ἡλικίας αὐτῷ διεληλύθει* 91
*καὶ τιμῆς ἁπάσης ἀπέλαυε τοῦ βασιλέως καὶ προσηγόρευσεν αὐτὸν
Ψονθονφάνηχον ἀπιδὼν αὐτοῦ πρὸς τὸ παράδοξον τῆς συνέσεως·
σημαίνει γὰρ τὸ ὄνομα κρυπτῶν εὑρετήν. γαμεῖ δὲ καὶ γάμον ἀξιο-
λογώτατον· ἄγεται γὰρ καὶ Πετεφροῦ θυγατέρα τῶν ἐν Ἡλιουπόλει
ἱερέων συμπράξαντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως ἔτι παρθένον Ἀσέννηθιν
ὀνόματι. ἐκ ταύτης δὲ καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸ τῆς ἀκαρ-* 92
*πίας Μανασσῆς μὲν πρεσβύτερος, σημαίνει δ' ἐπίληθον, διὰ τὸ
εὐδαιμονήσαντα λήθην εὕρασθαι τῶν ἀτυχημάτων, ὁ δὲ νεώτερος
Ἐφράδης, ἀποδιδοὺς δὲ τοῦτο σημαίνει, διὰ τὸ ἀποδοθῆναι αὐτὸν
τῇ ἐλευθερίᾳ τῶν προγόνων. τῆς δ' Αἰγύπτου κατὰ τὴν Ἰωσήπου* 93
τῶν ὀνειράτων ἐξήγησιν μακαριστῶς ἔτη ἑπτὰ διαγούσης ὁ λιμὸς

§ 89 = Gen. XLI 40.

ROMSPLELatZonaras I p. 47 sq. ExcPeiresc. Michael Glycas p. 273 sq.

1 *παραδίδωσι Exc καὶ om. Exc 2 τῶ βα | βασιλεῖ P ὑπολαμβάνοι M 3 προστάτην] πρὸσταύτην (την euan. R) RO πρόσστατὴν Exc αὐτῇ RO 4 γενέσθαι RO γενέσθαι ὑπολαβών tr. O 5 ἐνδύεσθαι MSEExcZon 6 ἦγε] εἶγε L 8 ὑφ' ἧς] δι' ἣν E 9 ἔπραττεν S¹PExc ἐπράττετο E 10 δὲ MSPEExc αὐτοῦ E διεληλύθη RS¹LEExc 11 ἀπήλαυε SP¹ ἀπέλαβε L τοῦ] παρὰ τοῦ MSPLExc et ut uid. Lat 12 ψονθὸν φάνηχον R ψονθῶν φάνηχον O ψονθομφάνηχον M ψοθομφάνηχον SPEZon ψοθομφανῆχον L ψονθοφάνηχον Exc *psointhomfanichos* Lat Ψομθομφάνιχον Glyc 13 δὲ] τε MSPLExc 14 ἄγεται — 20 προγόνων om. Exc καὶ om. MSPL πεντεφροῦ O πετεφροῦ (ν supra), ν quod supra est eras. P πετέφρου E *petefrae* Lat *Ἡλιουπόλει] ἱερουπόλει O 15 Ἀσέννηθιν] ἀσανέθη M ἀσενέθην (ν ante έ i. ras. maiore S) SPLE *asenez* cod. Wiz. *assened* BernLat 16 ὄνομα E *γίνονται om. RO *πρὸ] πρὸσ O 17 *μανασῆσ P μανασσὴσ M *μὲν] μὲν ὁ SL μὲν ἦν ὁ P δὲ OPLE *ἐπίληθον] *obliuionem* Lat 18 *λήθην, η i. ras. m. 2 S λήθειν P εὑρέσθαι (έ i. ras. m. 2 S) SE εὕρασθαι, α (in ασ) i. ras. L 19 Ἐφράδης] εὐφράησ M ἐφραίμησ OSPLE *ephraim* Lat Ἐφράνης coni. *ἀποδιδούς] *restitutionem* Lat *ἀποδοθῆναι] ἀποδιδόναι L *αὐτῶ O 20 *τὴν ἐλευθερίαν L τῇ τῶν προγόνων ἐλευθερίᾳ tr. E δὲ MLEExc ἰωσήφου L 21 μακαρίστωσ R *ὁ om. M

ἥπτετο τῷ ὀγδόῳ ἔτει καὶ διὰ τὸ μὴ προῃσθημένοις ἐπιπεσεῖν τὸ κακὸν πονούμενοι χαλεπῶς ὑπ᾽ αὐτοῦ πάντες ἐπὶ τὰς βασιλέως
94 θύρας συνέρρεον. ὁ δὲ Ἰώσηπον ἐκάλει, κἀκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀπεδίδοτο γεγενημένος σωτὴρ ὁμολογουμένως τοῦ πλήθους, καὶ τὴν ἀγορὰν οὐ τοῖς ἐγχωρίοις προὐτίθει μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρῆν πάντας ἀνθρώπους κατὰ συγγένειαν ἀξιοῦντος ἐπικουρίας τυγχάνειν Ἰωσήπου παρὰ τῶν εὐδαιμονίᾳ χρωμένων.
95 2. Πέμπει δὲ καὶ Ἰάκωβος τῆς Χαναναίας δεινῶς ἐκτετρυχωμένης, πάσης γὰρ ἥψατο τῆς ἠπείρου τὸ δεινόν, τοὺς υἱοὺς ἅπαντας εἰς τὴν Αἴγυπτον ὠνησομένους σῖτον πεπυσμένος ἐφεῖσθαι τὴν ἀγορὰν καὶ ξένοις· μόνον δὲ κατέσχε Βενιαμὶν ἐκ Ῥαχήλας αὐτῷ
96 γεγονότα ὁμομήτριον δὲ Ἰωσήπῳ. οἱ μὲν οὖν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐλθόντες ἐνετύγχανον τῷ Ἰωσήπῳ χρῄζοντες ἀγορᾶς· οὐδὲν γὰρ ἦν, ὃ μὴ μετὰ γνώμης ἐπράττετο τῆς ἐκείνου· καὶ γὰρ τὸ θεραπεῦσαι τὸν βασιλέα τότε χρήσιμον ἐγίνετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε καὶ τῆς
97 Ἰωσήπου τιμῆς ἐπιμεληθεῖεν. ὁ δὲ γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς οὐδὲν ἐνθυμουμένους περὶ αὐτοῦ διὰ τὸ μειράκιον μὲν αὐτὸς ἀπαλλαγῆναι, εἰς τοῦτο δὲ προελθεῖν τῆς ἡλικίας καὶ τῶν χαρακτήρων ἠλλαγμένων ἀγνώριστος αὐτοῖς εἶναι, τῷ δὲ μεγέθει τοῦ ἀξιώματος οὐδ᾽ εἰς ἐπίνοιαν ἐλθεῖν αὐτοῖς δυνάμενος διεπείραζεν, ὡς ἔχοιεν γνώ-
98 μης περὶ τῶν ὅλων. τόν τε γὰρ σῖτον αὐτοῖς οὐκ ἀπεδίδοτο κατασκόπους τε τῶν βασιλέως πραγμάτων ἔλεγεν ἥκειν καὶ πολλαχόθεν μὲν αὐτοὺς συνεληλυθέναι, προφασίζεσθαι δὲ συγγένειαν· οὐ γὰρ εἶναι δυνατὸν ἀνδρὶ ἰδιώτῃ τοιούτους παῖδας καὶ τὰς μορφὰς οὕτως

§ 93 — Gen. XLI 55.

ROMSPLELatZonaras I p. 48. ExcPeiresc.

1 *ἥπτετο] εἵπετο RO τῷ] ἐν τῷ E 2 *ἐπὶ] εἰσ M τὰς] τὰσ τοῦ MSPLEExc 3 δ᾽ E *ἰώσηφον L 5 μόνοισ E 6 ἀξιοῦντος] ἀξιοῦν τὲ R 7 ἰωσήφου L χρομένων Exc 8 *δὲ] δὴ ExcBekker δεινῶς] ἰδεῖνῶσ M ἐκτετρυχομένησ RExc 10 πεπυσμένοι R πεπυσμένουσ Exc ἐφεῖσθαι] ὠνεῖσθαι O τὰσ ἀγορὰσ Exc 11 *κατέσχεν S^1P^1Exc *βενιαμεῖν MExc βενιαμὴν S^1 βενιαμὶ S^2 ῥαχήλησ SP 12 Ἰωσήπῳ] τῶ ἰωσήπω MSPExc τῶ ἰωσήφω L *οἱ μὲν — 13 Ἰωσήπῳ om. O 13 *συνετύγχανον R ἐνέτυχον Exc χρήζοντεσἀγορᾶσ, s. m. 2 O (γοῦν supra) ἀγοράσαι Exc οὐδὲ RO 14 τῆς ἐκείνου] τοῦ ἰωσήπου RO 15 ἐγένετο OLExc 17 αὐτὸς] ἀὐ (τ supra) M αὐτὸν ed. pr. 18 καὶ] ut Lat ὡς coni. ἐνηλλαγμένων MSPLExc 19 οὐδὲ ROSPLExc 20 αὐτοῖς] αὐτοῦ SPL δυνάμενος] coni. δυναμένοισ codd. Exc αὐτοῦ δυναμένοισ ἐλθεῖν tr. L *διεπείραζεν] ἐπείραζεν Exc 21 τόν τε] τό τε S^1 ἀπεδίδετο M 23 μὲν om. Exc συγγένειαν] τὴν συγγένειαν E 24 καὶ τὰς] κατὰ M

ἐπιφανεῖς ἐκτραφῆναι, δυσκόλου καὶ βασιλεῦσιν οὔσης τοιαύτης
παιδοτροφίας. ὑπὲρ δὲ τοῦ γνῶναι τὰ κατὰ τὸν πατέρα καὶ τὰ 99
συμβεβηκότα αὐτῷ μετὰ τὴν ἰδίαν ἀπαλλαγὴν ταῦτ᾽ ἔπραττε μα-
θεῖν τε βουλόμενος καὶ τὰ περὶ Βενιαμὶν τὸν ἀδελφόν· ἐδεδίει γάρ,
μὴ κἀκεῖνον ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλμησαν εἶεν ἀπεσκευασμένοι
τοῦ γένους.

3. *Οἱ δ᾽ ἦσαν ἐν ταραχῇ καὶ φόβῳ κίνδυνον τὸν μέγιστον αὐ-* 100
τοῖς ἐπηρτῆσθαι νομίζοντες καὶ μηδὲν περὶ τἀδελφοῦ κατὰ νοῦν
λαμβάνοντες, καταστάντες τε πρὸς τὰς αἰτίας ἀπελογοῦντο Ῥουβήλου
προηγοροῦντος, ὃς ἦν πρεσβύτατος αὐτῶν· „ἡμεῖς γάρ, εἶπεν, οὐ 101
κατὰ ἀδικίαν δεῦρο ἤλθομεν οὐδὲ κακουργήσοντες τὰ βασιλέως πράγ-
ματα, σωθῆναι δὲ ζητοῦντες καὶ καταφυγὴν τῶν ἐπεχόντων τὴν χώ-
ραν ἡμῶν κακῶν τὴν ὑμετέραν φιλανθρωπίαν ὑπολαβόντες, οὓς
οὐχὶ πολίταις μόνοις τοῖς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ξένοις ἠκούομεν τὴν
ἀγορὰν τοῦ σίτου προτεθεικέναι πᾶσι τὸ σώζεσθαι τοῖς δεομένοις
παρέχειν διεγνωκότας. ὅτι δ᾽ ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοινὸν ἡμῖν αἷμα, 102
φανερὸν μὲν καὶ τῆς μορφῆς τὸ οἰκεῖον καὶ μὴ πολὺ παρηλλαγ-
μένον ποιεῖ, πατὴρ δ᾽ ἐστὶν ἡμῖν Ἰάκωβος ἀνὴρ Ἑβραῖος, ᾧ γινό-
μεθα δώδεκα παῖδες ἐκ γυναικῶν τεσσάρων, ὧν πάντων περιόντων
ἦμεν εὐδαίμονες. ἀποθανόντος δὲ ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν Ἰωσήπου τὰ 103
πράγματα ἡμῖν ἐπὶ τὸ χεῖρον μετέβαλεν· ὅ τε γὰρ πατὴρ μακρὸν
ἐπ᾽ αὐτῷ πένθος ἦρται καὶ ἡμεῖς ὑπό τε τῆς ἐπὶ τῷ τεθνηκότι
συμφορᾶς καὶ τῆς τοῦ πρεσβύτου ταλαιπωρίας κακοπαθοῦμεν. ἥκο- 104
μέν τε νῦν ἐπ᾽ ἀγορὰν σίτου τήν τε τοῦ πατρὸς ἐπιμέλειαν καὶ

---

§ 100 = Gen. XLII 10.

ROMSPLELatZonaras I p. 48. ExcPeiresc.

1 *τοιαύτης*] *τῆσ τοιαύτησ* MSPLExc 3 *ἔπραττεν* S¹P¹Exc 4 *τε* s. L *περὶ*] *κατὰ* E **βενιαμῖν* R *βενιαμεῖν* MExc *βενιαμὶν*, *ἰ* ex *εῖ* corr. S 5 *ὁμοίως* om. OL *εἶεν* — 6 *γένους*] *aliquid deliquissent* Lat 7 *οἳ δ᾽* SP *οἵ δ᾽* ROMLE **φόβω*, *ω* corr. ex *ου* uid. O *κίνδυνον*] *καὶ κίνδυνον* OMSPLExc 8 *ἐπηρτῆσθαι*, *ἐ* ex corr. R *ἐπηρτεῖσθαι* L *καὶ* om. Exc *μηδὲ* RO 9 *λαμβάνοντεσ* ex *λαβόντεσ* corr. L **τὰς* om. LExc **Ῥουβήλου*] i. marg. *ῥουβὴμ* O 10 **προηγοῦντοσ* R *προσηγοροῦντοσ* M 11 *κατ᾽* MSPL *δεῦρο*] *εἰσδεῦρο* R *δεῦρ᾽* MSPL *κακουργήσαντεσ* L 12 *ζητοῦντες*] *χρήζοντες* MSPL *egentes* Lat 13 *οὓς*] *ὅσ* Exc 14 *μόνον* MSPLExc 15 *προτεθηκέναι* R *σώιζεσθαι* S 17 *μὲν*] *δὲ* MExc, om. L 18 *ἔστιν* codd. *γινόμεθα*, *ό* ex *ώ* S *γενόμεθα* MExc *extitimus* Lat 19 *ὧν* om. L *περιόντων* om. L 20 *ἀποθανότοσ* M *ἰωσήφου* L 21 *πράγμαθ᾽* SP 22 *ἦρται*] Ernesti *ἥρηται* ROMSP *ἦρκται* LExc *protrahit* Lat *ὑπό*] *οἱ τό* Exc *τε* om. M *τῆς ἐπὶ* om. R 23 *τοῦ*] *ἐπὶ τοῦ* L 24 *τε νῦν*] *igitur* Lat

τὴν κατὰ τὸν οἶκον πρόνοιαν Βενιαμεὶ τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν πεπιστευκότες· δύνασαι δὲ πέμψας εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον μαθεῖν, εἴ τι ψευδές ἐστι τῶν λεγομένων."
105 4. *Καὶ Ῥουβῆλος μὲν τούτοις ἐπειρᾶτο πείθειν τὸν Ἰώσηπον
περὶ αὐτῶν τὰ ἀμείνω φρονῆσαι, ὁ δὲ τὸν Ἰάκωβον ζῶντα μαθὼν
καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐκ ἀπολωλότα τότε μὲν εἰς τὴν εἱρκτὴν αὐτοὺς
ὡς ἐπὶ σχολῆς βασανίσων ἐνέβαλε, τῇ δὲ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν προ-*
106 *αγαγὼν αὐτούς, „ἐπεί, φησί, διισχυρίζεσθε μήτ' ἐπὶ κακουργίᾳ τῶν
βασιλέως ἥκειν πραγμάτων εἶναί τε ἀδελφοὶ καὶ πατρὸς οὗ λέγετε,
πείσαιτ' ἄν με ταῦθ' οὕτως ἔχειν, εἰ καταλίποιτε μὲν ἐξ αὐτῶν
ἕνα παρ' ἐμοὶ μηδὲν ὑβριστικὸν πεισόμενον, ἀποκομίσαντες δὲ τὸν
σῖτον πρὸς τὸν πατέρα πάλιν ἔλθοιτε πρὸς ἐμὲ τὸν ἀδελφόν, ὃν
καταλιπεῖν ἐκεῖ φατε, μεθ' ἑαυτῶν ἄγοντες· τοῦτο γὰρ ἔσται πί-*
107 *στωμα τῆς ἀληθείας." οἱ δ' ἐν μείζοσι κακοῖς ἦσαν ἔκλαιόν τε καὶ
συνεχῶς πρὸς ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο τὴν Ἰωσήπου συμφοράν, ὡς
διὰ τὰ κατ' ἐκείνου βουλευθέντα τιμωροῦντος αὐτοὺς τοῦ θεοῦ
τούτοις περιπέσοιεν, Ῥουβῆλος δὲ πολὺς ἦν ἐπιπλήττων αὐτοῖς τῆς
μετανοίας, ἐξ ἧς ὄφελος οὐδὲν Ἰωσήπῳ γίνεται· φέρειν δ' αὐτοὺς
πᾶν ὅ τι καὶ πάθοιεν κατ' ἐκδικίαν ἐκείνου δρῶντος αὐτὰ τοῦ θεοῦ*
108 *καρτερῶς ἠξίουν. ταῦτα δ' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους οὐχ ἡγούμενοι τὸν
Ἰώσηπον γλώσσης τῆς αὐτῶν συνιέναι. κατήφεια δὲ πάντας εἶχε*

---

§ 104 = Gen. XLII 13.

ROMSPLELatZonaras I p. 48. ExcPeiresc.

1 *κατὰ*] *τῶν κατὰ* SPL *τὸν*] *τῶν* S¹P¹ *Βενιαμεὶ*] *βενιαμὶν* (*ὶ* ex *ει* S) ROSExc *βενιαμὶ^ν* P *βενιαμὶ* L *beniamin* Lat *τῶν* om. Exc *ἀδελφῶι* Exc 3 *ψευδὲσ*, *ὲ* ex corr. M 4 *ῥούβηλοσ* MSPL *τοιούτοισ* MSPLExcLat *ἰώσηφον* L *ἰώσιπον* Exc 5 *φροντίσαι* M *τὸν ἰακὼβ* M **ζῶ^ν^τα* P 6 **τότε*] *τὸ* R **εἱρκτὴν* RSL¹ 7 **ἐνέβαλεν* (*ἐ* i. ras. S) SP¹Exc **προσαγαγὼν* O 8 **διίσχυρίζεσθε*, *θε* ex *θαι* corr. R *δυσχυρίζεσθαι* Exc *κακουργίαι*, *αι* ex *αν* corr. P 9 *ἥκειν* om. Exc *πατρὸς*] *unius patris* Lat 10 *πείσαιτ'*, *αι* ex *αν* corr. uid. S *πείσετ'* (*αι* s.), *ε* post *σ* i. ras., s. m. 3 P *πείσετ'* ROMLExc *πείσετε* E **καταλείποιτε* OMLExc *αὑτῶν* ROMPLE 11 **ἀποκωμίσαντεσ* Exc **τὸν*] *τόν τε* ROMLExc 12 *πρόσ με* M 13 **καταλειπεῖν* M¹ **ἐκεῖ* om. O **ἀγαγόντεσ* O *τούτω* L *πίστωμα τῆς*] *πιστοτάτησ* RO *πίστομα τῆσ* Exc 15 *ἀνωλοφύροντο*] *ἀνωλοφυροῦντο* R *βλέποντεσ ἀνωλοφύροντο* L **ἰωσήφου* L, qui etiam postea in hoc nomine *φ* semper retinet 16 *βουληθέντα* OM **τιμωροῦντος*] *τιμωρεῖν*‖*τιμωροῦντοσ* M 17 *περιπέσοιεν*] *περι* s. P *ν* i. ras. m. 2 S *ῥούβηλοσ* MSPL *αὐτοῖσ*, *ῖ* ex *ὺ* corr. M *αὐτοὺσ* S²P 18 *δὲ* PExc 19 *πᾶν ὅτι*] *οὐδὲν εἴ τι* O 21 **γλώττησ* MSPLExc **αὑτῶν* S **συνιέναι*, *έ* ex corr. L

πρὸς τοὺς Ῥουβήλου λόγους καὶ τῶν πραγμάτων μετάμελος, ὥσπερ
οὖν καὶ τῶν ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δίκαιον ἔκρινον τὸν θεὸν
κολαζόμενοι. βλέπων δ' οὕτως ἀμηχανοῦντας Ἰώσηπος ὑπὸ τοῦ 109
πάθους εἰς δάκρυα προύπιπτε καὶ μὴ βουλόμενος τοῖς ἀδελφοῖς
γενέσθαι καταφανὴς ὑπεχώρει καὶ διαλιπὼν πάλιν ἧκε πρὸς αὐ-
τούς. καὶ Σεμεῶνα κατασχὼν ὅμηρον τῆς ἐπανόδου τῶν ἀδελφῶν 110
γενησόμενον ἐκείνους μεταλαβόντας τῆς ἀγορᾶς τοῦ σίτου προσέ-
ταξεν ἀπιέναι, κελεύσας τῷ ὑπηρέτῃ τἀργύριον, ὃ πρὸς τὴν ὠνὴν
εἶεν τοῦ σίτου κεκομικότες, κρύφα τοῖς φορτίοις ἐνθέντι ἀπολύειν
κἀκεῖνο κομίζοντας. καὶ ὁ μὲν τὰ ἐντεταλμένα ἔπραττεν.
5. Οἱ δὲ Ἰακώβου παῖδες ἐλθόντες εἰς τὴν Χαναναίαν ἀπήγ- 111
γελλον τῷ πατρὶ τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον αὐτοῖς συμπεσόντα, καὶ
ὅτι κατάσκοποι δόξειαν ἀφῖχθαι τοῦ βασιλέως καὶ λέγοντες ἀδελ-
φοί τε εἶναι καὶ τὸν ἑνδέκατον οἴκοι καταλιπεῖν παρὰ τῷ πατρὶ
ἀπιστηθεῖεν, ὡς καταλίποιέν τε Σεμεῶνα παρὰ τῷ στρατηγῷ μέχρι
Βενιαμὶς ὡς αὐτὸν ἀπιὼν πίστις αὐτοῖς τῶν εἰρημένων παρ' αὐτῷ
γένοιτο· ἠξίουν τε τὸν πατέρα μηδὲν φοβηθέντα πέμπειν σὺν αὐ- 112
τοῖς τὸν νεανίσκον. Ἰακώβῳ δ' οὐδὲν ἤρεσκε τῶν τοῖς υἱοῖς πε-
πραγμένων, καὶ πρὸς τὴν Σεμεῶνος δὲ κατοχὴν λυπηρῶς φέρων
ἀνόητον ἡγεῖτο προστιθέναι καὶ τὸν Βενιαμίν. καὶ ὁ μὲν οὐδὲ 113

§ 109 = Gen. XLII 24.

ROMSPLELatZonaras I p. 48. ExcPeiresc.

1 πραγμάτων] *rerum gestarum* Lat πεπραγμένων coni. μετάμελος, ωσ s. m. 3 P ὥσπερ — 2 ψηφισαμένων] *cur ipsi non cogitassent illo tempore* Lat 2 οὖν καὶ τῶν] οὐκ αὐτῶν MSPLExc ψηφησαμένων S 3 Ἰώσηπος] ὁ ἰώσηποσ O αὐτοὺσ ὁ (ὁ om. M) ἰώσηποσ MSPLExc et ut uid. Lat 4 προύπιπτεν S¹P¹Exc 5 καταφανὴς] κατάδηλοσ Exc ὑποχωρεῖ RO διαλείπων MExc 6 συμεῶνα OSPLEExc *symeon* Lat 7 ἀγορᾶς] ἀγορασίασ MExc 8 τὸν ὑπηρέτην MSPLExc τἀργύριον] ἀργύριον (ἀργύρ το i. ras. 2—3 litt. R) RMLEExc ἀργύριον O 9 κεκομηκότεσ M ἐνθέντα MSPLExc ἀπολαύειν Exc 10 κομίζοντας] *portaturos* Lat 11 *ἀπήγγελον SPL 12 συμπεσόντα] συμβάντα P συμπειόντα (?) Exc 13 *δόξαν L 14 ἐνδέκατον ROS καταλειπεῖν M πατρὶ — 15 παρὰ τῷ om. MP 15 *καταλείποιέν Exc τε] τὸν E συμεῶνα OSLEExcLat 16 *βενιαμεὶσ S βενιαμὶν M βενιαμεῖσ Exc *ὡς αὐτὸν] αὐτὸσ SPLLat αὐτοῖς] αὐτῷ MSPLEExc *παρ' αὐτῶν MSExc 17 γένοιτο] E γένηται codd. Exc 18 *νεανίσκον] βενιαμεῖν Exc δὲ MSPExc 19 συμεῶνοσ OSPLEExcLat δὲ] μὲν RO *λυπηρῶς φέρων] λυπηρῶσ εἶχε καὶ λυπηρῶσ φέρων M 20 ἀνόητον] θάνατον MLExc προστιθέναι] παρατιθέναι O *βενιαμίν, ι ex ει corr. S καὶ ὁ μὲν οὐδὲ] καὶ ὁ μὲν SP καὶ ὁ πατὴρ suppl. m. 1 in spatio uacuo circ. 7—8 litt. M

Ῥουβήλου δεομένου καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας ἀντιδιδόντος, ἵνα εἴ τι
πάθοι Βενιαμὶς κατὰ τὴν ἀποδημίαν ἀποκτείνειεν αὐτοὺς ὁ πάπ-
πος, πείθεται τοῖς λόγοις. οἱ δ' ἠπόρουν ἐπὶ τοῖς κακοῖς καὶ
μᾶλλον αὐτοὺς ἐτάραττε τἀργύριον ἐν τοῖς σακκίοις τοῦ σίτου κα-
114 τακεκρυμμένον εὑρεθέν. τοῦ δὲ σίτου τοῦ κομισθέντος ὑπ' αὐτῶν
ἐπιλιπόντος καὶ τοῦ λιμοῦ μᾶλλον ἁπτομένου βιαζομένης αὐτὸν τῆς
ἀνάγκης ὁ Ἰάκωβος ἐκπέμπειν ἐγίνωσκε τὸν Βενιαμὶν μετὰ τῶν
115 ἀδελφῶν· οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς εἰς Αἴγυπτον ἀπελθεῖν μὴ μετὰ τῶν
ἐπαγγελιῶν ἀπερχομένοις, καὶ τοῦ πάθους οὖν χείρονος καθ' ἑκά-
στην ἡμέραν γινομένου καὶ τῶν υἱῶν δεομένων οὐκ εἶχεν, ὅ τι χρή-
116 σαιτο τοῖς παροῦσιν. Ἰούδα δὲ τολμηροῦ τἆλλα τὴν φύσιν ἀνδρὸς
χρησαμένου πρὸς αὐτὸν παρρησίᾳ, ὡς οὐ προσῆκε μὲν αὐτὸν περὶ
τἀδελφοῦ δεδιέναι οὐδὲ τὰ μὴ δεινὰ δι' ὑποψίας λαμβάνειν, πρα-
χθήσεται γὰρ οὐδὲν αὐτῶν περὶ τὸν ἀδελφόν, ᾧ μὴ παρέσται θεός,
117 τοῦτο δὲ συμβήσεσθαι πάντως καὶ παρ' αὐτῷ μένοντι· φανερὰν δ'
οὕτως αὐτῶν ἀπώλειαν μὴ καταδικάζειν μηδὲ τὴν ἐκ Φαραώθου
τῆς τροφῆς αὐτῶν εὐπορίαν αὐτοὺς ἀφαιρεῖσθαι ἀλόγως περὶ τοῦ
παιδὸς δεδιότα, φροντίζειν δὲ καὶ τῆς Σεμεῶνος σωτηρίας, μὴ
φειδοῖ τῆς Βενιαμὶν ἀποδημίας ἐκεῖνος ἀπόληται· πιστεῦσαι δὲ
περὶ αὐτοῦ τῷ θεῷ παραινοῦντος καὶ αὐτῷ, ὡς ἢ σῶον ἐπανάξοντος

§ 113 = Gen. XLII 37.

ROMSPLELatZonaras I p. 48 sq. ExcPeiresc.
1 αὐτοῦ ROMSL ἑαυτοῦ P ἵν' MSPLExc 2 πάθοιε M πάθοιεν (εν deleuit P³) SPLExc βενιαμεῖσ MExc βενιαμῆσ S ἐπιδημίαν RO ἀποκτείνειεν, ε ante ν i. ras. m. 2 P ἀποκτείνη O 3 πείθεται τοῖς λόγοις om. RO δὲ MSPLExc 4 τὸ ἀργύριον ROExc ἐν τοῖς om. ROMExc σακκίοισ S¹P 5 *τοῦ (ante κομ.) om. M 6 *ἐπιλειπόντοσ MSPLExc αὐτὸν] αὐτῶν Exc 7 ἐγίνωσκεν S¹P¹Exc *deliberauit* Lat *βενιαμὴν R βενιαμεῖν MS 8 *ἀπελθεῖν] ἐλθεῖν MSPLExc 9 ἐπαγγελιῶν] ἐπηγγελμένων MSPLEExc *sua promissione* Lat 10 εἶχον Exc 11 τὰ ἄλλα ROSP 12 χρησάμενοσ Exc παρρησίαν RExc ὡς οὐ προσῆκε μὲν αὐτὸν] om. M οὐ Exc προσῆκον SP 13 τὰ μὴ δεινὰ] τὰ δεινὰ SPL τὸ τυχὸν, ὁ τυχὸν i. ras. 5 litt. m. 2 M *aliquid aduersi* Lat δι'] δ' L 14 αὐτῶν] αὐτὰ M τῶν coni. τὸν i. ras. 3—4 litt. M πάρεσται M παρέσεται O θεός] ὁ θεὸσ MSPLExc 15 τοῦτο] τοῦ RO τούτω LExc *quicquid ei immineret* Lat μένοντι] μὲν ὄντι R μὲν ὄντοσ O δὲ Exc 16 ἀπώλειαν αὐτῶν tr. MExc 17 αὐτῶν om. MSPLExc ἀλόγωι SP 18 δεδιότα] δέει SP, om. MLExcLat συμεῶνοσ OSPL συμεῶν ExcLat 19 βενιαμεῖν M βενιαμὶν, ι ex ει corr. S Βενιαμεῖ coni. ἀπολεῖται RO πιστεύσασ SP 20 τοῦ θεοῦ L αὐτῷ] αὐτοῦ (ῦ i. ras. m. 2 P) SP ἢ om. P(?) σῶιον SP² ἐπανάξαντοσ RO ἐπανήξοντοσ M ἐπανήξαντοσ Exc

αὐτῷ τὸν υἱὸν ἢ συγκαταστρέψοντος ἅμα ἐκείνῳ τὸν βίον, πει- 118
σθεὶς Ἰάκωβος παρεδίδου τὸν Βενιαμὶν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ σίτου
διπλασίονα τῶν τε παρὰ τοῖς Χαναναίοις γεννωμένων τό τε τῆς
βαλάνου μύρον καὶ στακτὴν τερέβινθόν τε καὶ μέλι δωρεὰς Ἰωσήπῳ
κομίζειν. πολλὰ δὲ ἦν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τῇ τῶν παίδων ἐξόδῳ
δάκρυα κἀκείνων αὐτῶν. ὁ μὲν γὰρ τοὺς υἱοὺς εἰ κομιεῖται σώους 119
ἐκ τῆς ἀποδημίας ἐφρόντιζεν, οἱ δ' εἰ τὸν πατέρα καταλάβοιεν
ἐρρωμένον καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης κακωθέντα. ἡμε-
ρήσιον δὲ αὐτοῖς ἠνύσθη τὸ πένθος, καὶ ὁ μὲν πρεσβύτης κοπω-
θεὶς ὑπέμενεν, οἱ δὲ ἐχώρουν εἰς Αἴγυπτον μετὰ κρείττονος ἐλπί-
δος τὴν ἐπὶ τοῖς παροῦσι λύπην ἰώμενοι.
6. Ὡς δ' ἦλθον εἰς τὴν Αἴγυπτον κατάγονται μὲν παρὰ τὸν 120
Ἰώσηπον, φόβος δὲ αὐτοὺς οὐχ ὁ τυχὼν διετάραττε, μὴ περὶ τῆς
τοῦ σίτου τιμῆς ἐγκλήματα λάβωσιν ὡς αὐτοί τι κεκακουργηκότες,
καὶ πρὸς τὸν ταμίαν τοῦ Ἰωσήπου πολλὴν ἀπολογίαν ἐποιοῦντο
κατ' οἶκόν τε φάσκοντες εὑρεῖν ἐν τοῖς σάκκοις τὸ ἀργύριον καὶ
νῦν ἥκειν ἐπανάγοντες αὐτό. τοῦ δὲ μηδ' ὅ τι λέγουσιν εἰδέναι 121
φήσαντος ἀνείθησαν τοῦ δέους. [λύσας τε τὸν Συμεῶνα ἐτημέλει
συνεσόμενον τοῖς ἀδελφοῖς.] ἐλθόντος δὲ ἐν τούτῳ καὶ Ἰωσήπου
ἀπὸ τῆς θεραπείας τοῦ βασιλέως τά τε δῶρα παρῆγον αὐτῷ καὶ
πυθομένου περὶ τοῦ πατρὸς ἔλεγον, ὅτι καταλάβοιεν αὐτὸν ἐρρω-
μένον. ὁ δὲ μαθὼν περιόντα καὶ περὶ τοῦ Βενιαμὶν εἰ οὗτος ὁ 122

§ 118 — Gen. XLIII 10.

ROMSPLELatZonaras I p. 49. ExcPeiresc.

1 τὸν υἱὸν αὐτῷ tr. M ἢ — βίον om. P συγκαταστρέψοντος] ed. pr. συγκαταστρέψαντοσ codd. Exc ἐκείνῳ om. O τῷ βίῳ O 2 Ἰάκωβος] οὖν ἰάκωβοσ L βενιαμεῖν MS[1] 3 γενομένων OSPL γινομένων Exc 4 στακτῆσ MEExc *τερέβινθόν τε] τερέβιθόν τε M τερέβ • • • • • • R καὶ τερέβινθον O δωρεὰς — 11 παροῦσι legi non poterant in cod. Exc

5 δ' MSPL ἦν om. O 6 αὐτῷ O υἱεῖσ O 7 δὲ MS 8 ἐπ' αὐτοὺσ RO ἡμερίσιον R 9 δ' SP 10 ὑπέμεινεν RO εἰς] τὴν ἐπ' MSPLExc in Lat
θον
12 *ἦλ s. m. 2 P παρὰ] περὶ O 13 δ' SPL 14 ἔγκλημα L κεκακουργηκότες] κακουργηκότεσ R 15 *τὸν ταμίαν] τὴν μανίαν R 16 *σακκίοισ MSPLExc ἐν τοῖσ σάκκοισ εὑρεῖν tr. E τὸ ἀργύριον ἐν τοῖσ σάκκοισ tr. O 17 ἐπαναγαγόντεσ ROL et ut uid. E ἐπανάγοντασ M *αὐτό] αὐτῶι τοῦτο M αὐτῷ L[1] *ὅ τι] ὁτιοῦν M 18 *ἀνήθησαν M λύσας — 19 ἀδελφοῖς om. ROE ἐτημέλει] μέλει (ante μ spatium uacuum 4 litt.) M 19 ἐλθόντεσ M δ' SPExc 20 παρήγαγον MSPLEExc 21 πυθομένῳ MSPLEExc *περὶ] παρὰ L *καταλάβομεν Exc

22 καὶ περὶ τοῦ] τὸν MSPLExcLat *βενιαμεῖν M βενιαμὶν, ι ex η corr. S Βενιαμεῖ coni.

νεώτερος ἀδελφὸς αὐτῶν εἴη, καὶ γὰρ ἦν αὐτὸν ἑωρακώς, ἀνέκρινε.
τῶν δὲ φησάντων αὐτὸν εἶναι οἰκέτην αὐτοῦ θεὸν μὲν ἐπὶ πᾶσι
123 προστάτην εἶπεν, ὑπὸ δὲ τοῦ πάθους προαγόμενος εἰς δάκρυα μεθ-
ίστατο μὴ βουλόμενος καταφανὴς εἶναι τοῖς ἀδελφοῖς, ἐπὶ δεῖπνόν
τε αὐτοὺς παραλαμβάνει καὶ κατακλίνονται οὕτως ὡς καὶ παρὰ τῷ
πατρί. πάντας δὲ αὐτοὺς ὁ Ἰώσηπος δεξιούμενος διπλασίοσι μοί-
ραις τῶν αὐτῷ παρακειμένων τὸν Βενιαμὶν ἐτίμα.
124 7. Ἐπεὶ δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον εἰς ὕπνον ἐτράποντο, κελεύει τῷ
ταμίᾳ τόν τε σῖτον αὐτοῖς δοῦναι μεμετρημένον καὶ τὴν τιμὴν πάλιν
ἐγκρύψαι τοῖς σακκίοις, εἰς δὲ τὸ τοῦ Βενιαμὶν φορτίον καὶ σκύφος
125 ἀργυροῦν, ᾧ πίνων ἔχαιρε, βαλόντα καταλιπεῖν. ἐποίει δὲ ταῦτα
διάπειραν βουλόμενος τῶν ἀδελφῶν λαβεῖν, πότερόν ποτε βοηθή-
σουσι τῷ Βενιαμὶν κλοπῆς ἀγομένῳ καὶ δοκοῦντι κινδυνεύειν, ἢ
καταλιπόντες ὡς οὐδὲν αὐτοὶ κεκακουργηκότες ἀπίασι πρὸς τὸν
126 πατέρα. ποιήσαντος δὲ τοῦ οἰκέτου τὰ ἐντεταλμένα μεθ' ἡμέραν
οὐδὲν τούτων εἰδότες οἱ τοῦ Ἰακώβου παῖδες ἀπῄεσαν ἀπειληφότες
τὸν Σεμεῶνα καὶ διπλῆν χαρὰν χαίροντες ἐπί τε τούτῳ κἀπὶ τῷ
Βενιαμὶν ἀποκομίζειν τῷ πατρί, καθὼς ὑπέσχοντο. περιελαύνουσι
δ' αὐτοὺς ἱππεῖς ἄγοντες τὸν οἰκέτην, ὃς ἐναπέθετο τῷ τοῦ Βεν-
127 ιαμὶν φορτίῳ τὸν σκύφον. ταραχθέντας δὲ ὑπὸ τῆς ἀδοκήτου τῶν
ἱππέων ἐφόδου καὶ τὴν αἰτίαν πυθομένους δι' ἣν ἐπ' ἄνδρας ἐλη-

§ 122 = Gen. XLIII 28.

ROMSPLELatZonaras I p. 49. ExcPeiresc.

1 αὐτῶν om. OMSPLExc αὐτὸν ἑωρακὼς] ἑωρακὼσ αὐτὸσ M αὐτὸσ ἑωρακὼσ L ἀνέκρινεν S¹P¹Exc 2 αὐτῶν R αὐτὸν εἶναι] τὸν M, om. Exc οἰκέτην αὐτοῦ om. MSPLLatExc μὲν om. OM πᾶσι προστάτην εἶπεν] πᾶσιν εἶπεν εἶναι προστάτην MSPLExc 3 προαγόμενον M 5 *αὐτοῖσ O αὐτοὺσ, οὐ ex ῃ corr. uid. L οὕτως] μὲν οὕτωσ SP 7 *βενιαμεῖν M βενιαμὶν, ὶν ex ην corr. S 8 τῷ ταμίᾳ] τὸν ταμιεῖα R τὸν ταμίαν MSPLEExc 9 μεμετριμένον Exc 10 *σακίοισ S¹P¹ σάκκοισ M σακ^κ^οισ, κ i. ras. L τοῦ om. MSPLEExc *βενιαμεῖν MExc βενιαμὶν, ὶν ex ην corr. S Βενιαμεῖ coni. σκῦφος] RO σκύφον (ν i. ras. uid. P) MSPLEExcZon 11 *ἀργύρεον Zon *βάλλοντα ROExc βαλλόντα L 12 τῶν om. L πότερόν om. L πότε RL τότε O βοηθοῦσι MSPExc et ut uid. Lat 13 βενιαμεῖν M βενιαμὶν, ὶν ex ην corr. S ἐναγομένῳ MSPExc 14 αὐτοί] αὐτὸσ (in αὐτὸν corr. ut uid.) L κακουργηκότεσ Exc 15 *τὰ ἐπεσταλμένα MExc 16 ἀπίεσαν ROM 17 τὸν] καὶ τὸν E etiam Lat συμεῶνα OSPLLatExc συμεὰν E διπλῆι χαρᾶ M τῷ] τῶ τὸν SP 18 Βενιαμὶν] βενιαμεῖν MS¹ abhinc usque ad p. 109, 6 φωραθεῖεν non legi poterat cod. Exc 19 δὲ E ὃς] ὡ^ὃ^σ R βενιαμεῖν M βενιαμὴν S Βενιαμεῖ coni. 20 ταραχθέντεσ MSPL δ' L 21 πυθόμενοι MSP πυθομένοισ L

λύθασιν, οἳ μικρὸν ἔμπροσθεν τιμῆς καὶ ξενίας τετυχήκασιν αὐτῶν 128
παρὰ τοῦ δεσπότου, κακίστους ἀπεκάλουν, οἳ μηδ᾽ αὐτὸ τοῦτο τὴν
ξενίαν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τὴν Ἰωσήπου διὰ μνήμης λαβόντες
οὐκ ὤκνησαν εἰς αὐτὸν ἄδικοι γενέσθαι, σκύφον δέ, ᾧ φιλοτησίας
αὐτοῖς προὔπιεν, ἀράμενοι φέροιεν κέρδους ἀδίκου τήν τε πρὸς
Ἰώσηπον φιλίαν τόν τε ἑαυτῶν εἰ φωραθεῖεν κίνδυνον ἐν δευτέρῳ
θέμενοι· τιμωρίαν τε αὐτοὺς ὑφέξειν ἠπείλουν οὐ λανθάνοντας τὸν 129
θεὸν οὐδ᾽ ἀποδράντας μετὰ τῆς κλοπῆς, εἰ καὶ τὸν διακονούμενον
οἰκέτην διέλαθον. πυνθάνεσθαί τε νῦν, τί παρόντες εἴημεν, ὡς
οὐκ εἰδότας· γνώσεσθαι μέντοι κολαζομένους αὐτίκα. καὶ ταῦτα καὶ
πέρα τούτων ὁ οἰκέτης εἰς αὐτοὺς λέγων ἐνύβριζεν. οἱ δὲ ὑπὸ 130
ἀγνοίας τῶν περὶ αὐτοὺς ἐχλεύαζον ἐπὶ τοῖς λεγομένοις καὶ τῆς
κουφολογίας τὸν οἰκέτην ἐθαύμαζον τολμῶντα αἰτίαν ἐπιφέρειν ἀνδράσιν, οἳ μηδὲ τὴν τοῦ σίτου τιμὴν ἐν τοῖς σακκίοις αὐτῶν εὑρεθεῖσαν κατέσχον, ἀλλ᾽ ἐκόμισαν μηδενὸς εἰδότος τὸ πραχθέν· τοσοῦτον ἀποδεῖν τοῦ γνώμῃ κακουργῆσαι. τῆς μέντοι γε ἀρνήσεως 131
ἀξιοπιστοτέραν ὑπολαβόντες τὴν ἔρευναν ἐκέλευον ταύτῃ χρῆσθαι
κἂν εὑρεθῇ τις ὑφῃρημένος ἅπαντας κολάζειν· οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς
συνειδότες ἦγον παρρησίαν, ὡς ἐδόκουν, ἀκίνδυνον. ὁ δὲ τὴν ἔρευναν
μὲν ἠξίωσε ποιήσασθαι, τὴν μέντοι τιμωρίαν ἑνὸς ἔφασκεν εἶναι
τοῦ τὴν κλοπὴν εὑρεθέντος πεποιημένου. τὴν δὲ ζήτησιν ποιού- 132
μενοι καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ἐκπεριελθόντες κατὰ τὴν ἔρευναν
ἐπὶ τὸν τελευταῖον Βενιαμὶν ἧκον οὐκ ἀγνοοῦντες, ὅτι εἰς τὸ ἐκεί-

§ 128 = Gen. XLIV 6.

ROMSPLELatExcPeiresc.

1 αὐτῷ R 2 μὴδὲ L αὐτὸ] αὐτῷ RL[1] τὴν] καὶ τὴν M 3 τὴν Ἰωσήπου] τοῦ ἰωσήπου OMSPL 4 ἄδικον (οι supra) R 5 αὐτοῖσ, ῖ ex ὺ corr. M προὔπινεν PL προὔτινεν S 7 τε] τε οὖν MSPLExc αὐτοὺς] αὐτοῖσ RMSPL ἠπείλουν, λ ex γ corr. S λαθόντασ MSP[2]LExc λανθόντασ P[1] 8 μετὰ om. O εἰ καὶ] καὶ (man. rec. in κἂν correctum) M 9 πυνθάνεσθέ SP πυνθάνοντέσ O *cognoscitis* Lat παρόντες] παροινοῦντεσ MExc *passi* (i. e. παθόντες) Lat 10 εἰδότας] BekkerExc εἰδότεσ codd. γνώσεσθε (ε finale in ras. SP) RSP κολαζόμενοι SP καὶ πέρα] περὶ RO 11 εἰς αὐτοὺσ λέγων ὁ οἰκέτησ tr. MSPLExc ἐνυβρίζειν L *οἱ δὲ — 12 ἐχλεύαζον om. in margine suppl. m. 1 P ὑπ᾽ E 13 τὸν] τὸν δε Exc 14 τοῦ om. RO σάκκοισ MSPL εὑρεθεῖσαν, σαν ex corr. L 15 ἀλλὰ Exc 16 ἀποδέειν M 18 ὑφῃρημένοσ εὑρεθῇ τισ tr. Exc αὐτοῖσ R[1]OMS[1]P[1]L 19 ὁ] οἱ MSPLLatExc 20 ἠξίωσαν MSPLLatExc ἔφασκον MSPLExc 21 πεποιημένου] πεποιῆσθαι SPLExc πεποιεῖσθαι M 22 *περιελθόντεσ O 23 *βενιαμεῖν M βενιαμεῖν, εῖ in ῖ corr. S

νου σακκίον τὸν σκύφον εἶεν ἀποκεκρυφότες, ἀλλ' ἀκριβῆ τὴν ζή-
133 *τησιν βουλόμενοι ποιεῖσθαι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τοῦ κατ'*
αὐτοὺς ἀπηλλαγμένοι δέους ἐν τῇ περὶ τὸν Βενιαμὶν φροντίδι τὸ
λοιπὸν ἦσαν, ἐθάρρουν δ' ὡς οὐδ' ἐν ἐκείνῳ τῆς κακουργίας εὑρε-
θησομένης ἐκάκιζόν τε τοὺς ἐπιδιώξαντας ὡς ἐμποδίσαντας αὐτοῖς
134 *τὴν ὁδὸν δυναμένοις ἤδη προκεκοφέναι. ὡς δὲ τὸ τοῦ Βενιαμὶν*
φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸν σκύφον εἰς οἰμωγὰς καὶ θρή-
νους εὐθὺς ἐτράπησαν καὶ τὰς στολὰς ἐπικαταρρήξαντες ἔκλαιόν
τε τὸν ἀδελφὸν ἐπὶ τῇ μελλούσῃ κολάσει τῆς κλοπῆς αὐτούς τε
135 *διαψευσομένους τὸν πατέρα περὶ τῆς Βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέ-*
τεινε δὲ τὸ δεινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ δόξαντας ἤδη διαφυγεῖν τὰ σκυ-
θρωπὰ διαφθονηθῆναι, τῶν δὲ περὶ τὸν ἀδελφὸν κακῶν καὶ τῆς
τοῦ πατρὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένους αὐτοὺς αἰτίους ἔλεγον βια-
σαμένους ἄκοντα τὸν πατέρα συναποστεῖλαι.
136 8. *Οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς παραλαβόντες τὸν Βενιαμὶν ἦγον πρὸς*
Ἰώσηπον καὶ τῶν ἀδελφῶν ἑπομένων, ὁ δὲ τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ,
τοὺς δ' ἐν πενθίμοις σχήμασι, „τί δή, φησίν, ὦ κάκιστοι, φρονή-
σαντες ἢ περὶ τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας ἢ περὶ τοῦ θεοῦ τῆς προ-
137 *νοίας τοιαῦτα πράττειν εἰς εὐεργέτην καὶ ξένον ἐτολμήσατε;" τῶν*
δὲ παραδιδόντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν ἐπὶ τῷ σώζεσθαι Βενιαμὶν
καὶ πάλιν ἀναμιμνησκομένων τῶν εἰς Ἰώσηπον τετολμημένων κἀ-
κεῖνον ἀποκαλούντων μακαριώτερον, εἰ μὲν τέθνηκεν ὅτι τῶν κατὰ
τὸν βίον ἀπήλλακται σκυθρωπῶν, εἰ δὲ περίεστιν ὅτι τῆς παρὰ

§ 132 = Gen. XLIV 12.

ROMSPLLatZonaras I p. 49. ExcPeiresc.

1 *εἶεν ἀποκεκρυφότες*] *ἐναποκεκρυφότεσ* M *ἀκριβεῖ* Exc 2 *ποιεῖσθαι βουλόμενοι* tr. M *καθ' αὐτοὺσ* (*αὐ* ex *αὐ* corr. P) MSPLExc 3 *ἀπηλαγμένοι* O[1]Exc *βενιαμεῖν* MS[1] 4 *οὐδ' ἐν*] *δὲν* Exc 5 *ἐκάκιζόν τε*] *ἐκκακίζονται* M *ἐμποδίζοντασ* MSPLExc 6 *προκεκυφέναι* Exc *δὲ] *δ' εἰσ* O *τοῦ* om. O *βενιαμεῖν* MS[1] *Βενιαμεῖ* coni. hic et infra 7 **ἐρευνῶντεσ*, *ῶ* ex *ὁ* corr. R *εὑρόντεσ* O *θρίνουσ* Exc 8 *ἐπικαταρρήξαντεσ*, *ε* ex corr. M *διαρρήξαντεσ* EZon 9 *τῆς*] *περὶ τῆσ* (*περὶ* s. R) ROSPLExc 10 *διαψευσαμένουσ* MSPLExc *mentitos* Lat *βενιαμεῖν* MS[1] 11 *τὸ δόξαντας*] *δόξαντασ* RO 12 *διαφθονηθῆναι*] *inciderent* Lat *διαφορηθῆναι* Naber 13 *ἐσομένησ* SP *αὐτοὺς*] *αὐτοὺσ* ROML *ἑαυτοὺσ* SP, om. Exc 14 *τὸν*] *αὐτοῖσ τὸν* SP 15 **βενιαμεῖν* MS[1] **πρὸς*] *πρὸσ τὸν* LExc

16 **ἑπομένων*] *ἐσομένων* S 16 *δ' ἐν*] *δὲ* MLExc *φρονήσαν* (*τεσ* s.) s. m. 2 P 19 **εὐεργέτην*, *τ* ex *σ* corr. SP 20 *αὐτοὺσ* R[1]OMP[1]L *σώζεσθαι*] *ὑβρίζεσθαι* Exc *βενιαμεῖν* MS[1] 21 *τῶν — τετολμημένων* om. MExc *Ἰώσηπον*] *ἰώσηπον αὐτοῖσ* SPL 22 *μακαριώτερον*] *μακαριώτερον αὐτῶν* SPL 23 *τὸν* om. O

τοῦ θεοῦ κατ' αὐτῶν ἐκδικίας τυγχάνει, λεγόντων δ' αὐτοὺς ἀλιτη-
ρίους τοῦ πατρός, ὅτι τῇ λύπῃ ἣν ἐπ' ἐκείνῳ μέχρι νῦν ἔχει καὶ
τὴν ἐπὶ Βενιαμὶν προσθήσουσι, πολὺς ἦν κἀνταῦθ' ὁ Ῥουβῆλος
αὐτῶν καθαπτόμενος. Ἰωσήπου δὲ τοὺς μὲν ἀπολύοντος, οὐδὲν γὰρ 138
αὐτὸν ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι δὲ μόνῃ τῇ τοῦ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντος,
οὔτε γὰρ τοῦτον ἀπολύειν διὰ τοὺς οὐδὲν ἐξαμαρτόντας σῶφρον
ἔλεγεν οὔτε συγκολάζειν ἐκείνους τῷ τὴν κλοπὴν εἰργασμένῳ, βαδι-
οῦσι δὲ παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένου, τοὺς μὲν ἄλλους ἔκ- 139
πληξις ἔλαβε καὶ πρὸς τὸ πάθος ἀφωνία, Ἰούδας δὲ ὁ καὶ τὸν
πατέρα πείσας ἐκπέμψαι τὸ μειράκιον καὶ τἆλλα δραστήριος ὢν
ἀνὴρ ὑπὲρ τῆς τἀδελφοῦ σωτηρίας ἔκρινε παραβάλλεσθαι, καὶ „δεινὰ 140
μέν, εἶπεν, ὦ στρατηγέ, τετολμήκαμεν εἰς σὲ καὶ τιμωρίας ἄξια
καὶ τοῦ κόλασιν ὑποσχεῖν ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα
μὴ ἄλλου τινός, ἀλλ' ἑνὸς τοῦ νεωτάτου γέγονεν. ὅμως δὲ ἀπεγνω-
κόσιν ἡμῖν τὴν δι' αὐτοῦ σωτηρίαν ἐλπὶς ὑπολέλειπται παρὰ τῆς
σῆς χρηστότητος ἐγγυωμένη τὴν τοῦ κινδύνου διαφυγήν. καὶ νῦν 141
μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀφορῶν μηδὲ τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ
πρὸς τὴν σαυτοῦ φύσιν καὶ τὴν ἀρετὴν σύμβουλον ποιησάμενος
ἀντὶ τῆς ὀργῆς, ἣν οἱ τἆλλα μικροὶ πρὸς ἰσχύος λαμβάνουσιν οὐκ
ἐν τοῖς μεγάλοις μόνον ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς τυχοῦσιν αὐτῇ χρώμενοι,
γενοῦ πρὸς αὐτὴν μεγαλόφρων καὶ μὴ νικηθῇς ὑπ' αὐτῆς, ὥστε
ἀποκτεῖναι τοὺς οὐδ' αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἔτι τῆς σωτηρίας ἀντιποιου-
μένους, ἀλλὰ παρὰ σοῦ λαβεῖν αὐτὴν ἀξιοῦντας. καὶ γὰρ οὐδὲ νῦν 142

§ 138 = Gen. XLIV 17.

ROMSPLELatZonaras I p. 49. ExcPeiresc. Suidas s. παραβαλέσθαι.

1 δὲ M αὐτοὺσ RMS¹P¹L 2 τὴν λύπην S μέχρι, ι ex η corr. S 3 βενιαμεῖν MS¹ ἣν] δ' ἣν RL κἀνταῦθα MSPLExc ὁ om. SP ῥούβηλοσ MSPL 5 αὐτὸν] ROLat αὐτοὺσ MSPLExc *μόνῃ om. O 6 ἐξαμαρτῶντασ MS¹P¹L σῶφον P¹ 7 ἐργασαμένωι SP βαδίζουσι MSPLExc abeuntibus Lat 9 ἔλαβεν S¹P¹Exc Ἰούδας — 11 παραβάλλεσθαι habet Suid

10 *καὶ om. P *τἆλλα, τ et ᾿ i. ras. m. 2 P τὰ ἄλλα RS 11 παραβαλέσθαι MSPLExcSuid παράλλεσθαι O δεινὸν Exc 13 κολάσεισ, σ finale ex ν corr. m. 1 R ἀδίκιμα Exc 14 ἄλλου τινός] πάντων ἡμῶν MSPExc πάντων ἦν ἡμῶν L omnium Lat ὅμως] ὁμοίωσ RO 15 δι' αὐτοῦ] eius Lat, fort. recte ἀπολέλειπται RO 16 ἐγγυωμένησ SP²L ἐγγυομένησ P¹ διαφυγεῖν, ἣν s. man. recent. (3) R φυγὴν OExc 18 σαυτοῦ] ἑαυτοῦ SP 19 τἆλλα] τε ἄλλοι R τε ἄλλα O τὰ ἄλλα L πρὸς] iterat O πρὸσ τῆσ L πρὸ Cocceji ἰσχύος] ἰσχὺν O ἰσχύη R 20 ἐν] ἐπὶ MSPLExc αὐτῇ] αὐτοὶ R 21 ὥστε] ὡσ τὸ M 22 τῆς om. Exc 23 σοῦ] σῆσ R αὐτὴν] om. O, s. L

πρῶτον ἡμῖν αὐτὴν παρέξεις, ἀλλὰ τάχιον ἐλθοῦσιν ἐπὶ τὴν ἀγορὰν
τοῦ σίτου καὶ τὴν εὐπορίαν τῆς τροφῆς ἐχαρίσω δοὺς ἀποκομίζειν
καὶ τοῖς οἰκείοις ὅσα κινδυνεύοντας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ διαφθα-
143 ρῆναι περιέσωσε. διαφέρει δ᾽ οὐδὲν ἢ μὴ περιιδεῖν ἀπολλυμένους
ὑπ᾽ ἐνδείας τῶν ἀναγκαίων, ἢ μὴ κολάσαι δόξαντας ἁμαρτεῖν καὶ
περὶ τὴν εὐεργεσίαν τὴν ἀπὸ σοῦ λαμπρὰν γενομένην φθονηθέντας,
144 ἡ δ᾽ αὐτὴ χάρις ἄλλῳ μέντοι τρόπῳ διδομένη· σώσεις γὰρ οὓς εἰς
τοῦτο καὶ ἔτρεφες καὶ ψυχάς, ἃς ὑπὸ λιμοῦ καμεῖν οὐκ εἴασας, τη-
ρήσεις ταῖς σαυτοῦ δωρεαῖς, ὡς θαυμαστὸν ἅμα καὶ μέγα δοῦναί
τε ψυχὰς ἡμῖν καὶ παρασχεῖν δι᾽ ὧν αὗται μενοῦσιν ἀπορουμένοις.
145 οἶμαί τε τὸν θεὸν αἰτίαν παρασκευάσαι βουλόμενον εἰς ἐπίδειξιν
τοῦ κατὰ τὴν ἀρετὴν περιόντος ἡμᾶς εἰς τοῦτο περιστῆσαι συμ-
φορᾶς, ἵνα καὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων συγγινώσκων φανῇς τοῖς
ἐπταικόσιν, ἀλλὰ μὴ πρὸς μόνους τοὺς κατ᾽ ἄλλην πρόφασιν δεο-
146 μένους ἐπικουρίας φιλάνθρωπος δοκοίης. ὡς μέγα μὲν καὶ τὸ
ποιῆσαί τινας εὖ καταστάντας εἰς χρείαν, ἡγεμονικώτερον δὲ σῶσαι
τοὺς ὑπὲρ τῶν εἰς ἑαυτὸν τετολμημένων δίκην ὀφείλοντας· εἰ γὰρ
τὸ περὶ μικρῶν ζημιωμάτων ἀφεῖναι τοὺς πλημμελήσαντας ἔπαινον
ἤνεγκε τοῖς ὑπεριδοῦσι, τό γε περὶ τούτων ἀόργητον, ὑπὲρ ὧν τὸ
ζῆν ὑπεύθυνον τῇ κολάσει γίνεται τῶν ἠδικηκότων, θεοῦ φύσει
147 προσετέθη. καὶ ἔγωγε, εἰ μὴ πατὴρ ἡμῖν ἦν πῶς ἐπὶ παίδων ἀπο-
βολῇ ταλαιπωρεῖ διὰ τῆς ἐπὶ Ἰωσήπῳ λύπης ἐπιδεδειγμένος, οὐκ
ἂν τοῦ γε καθ᾽ ἡμᾶς ἕνεκα περὶ τῆς σωτηρίας λόγους ἐποιησάμην,

§ 142 = Gen. XLIV 17.

ROMSPLLatExcPeiresc.

1 αὐτὴν ἡμῖν παρέξεισ tr. M ἡμῖν παρέξεισ αὐτὴν tr. SP αὐτὴν fort. spurium ἀλλὰ] ἀλλὰ καὶ SP fort. recte ἐπὶ τῆσ ἀγορᾶσ RO 2 καὶ] ὅτε καὶ O ἀποκομί[ει]ζων L 3 καὶ om. SP ὑπὸ] ἐπὶ ὑπὸ, ἐπὶ deleuit m. 1 M τοῦ om. MExc 4 περιέσωσεν S[1]PLExc διαφέρει] διαφέρειν O δια-φθείρειν R 5 μὴ om. MExc 6 γεγενημένην L 7 αὐτῇ R 9 ἑαυτοῦ MSPLExc μέγα om. i. marg. suppl. L 10 αὗται] αὐτὰσ L μενοῦσιν] coni. μένουσιν codd. Exc ἀπορουμένασ L 12 περιϊόντοσ M 13 αὐτὸν RMPLExc σαυτὸν, σ expunxit m. 1 S φανεῖσ SP 14 κατὰ ML 15 φι-λάνθρωπουσ Exc δοκεῖσ M δοκῇσ SLExc δοκῆισ, ῆι i. ras. 1 litt. P μὲν] μὲν γὰρ SPL 16 ἡγεμονικότερον R 17 ὑπὲρ] καὶ ὑπὲρ Exc σαυτὸν Exc 18 πλημελήσαντασ O 19 περιϊδοῦσι O ὑπεριδοῦσιν Exc τό γε] τὸ δὲ R τὸ O τό τε L τοῦτον S[1]P[1] 21 προσετέ[ει]θη O ἔγωγ᾽ L ἦν ἡμῖν tr. L πῶς] ὅσ ROSPLExc *quemadmodum* Lat 22 ταλαι-πορεῖ P[1] ἰωσήπου ROMExc λύπης] Dindorf ex Vat. apud Hauerkamp. τελευτῆσ codd. ExcLat ἐπιδεδηγμένοσ RO 23 τοῦ] τό R τῆς om. Exc

εἰ μὴ ὅσον τῷ σῷ χαριζόμενος ἤθει σώζειν αὐτῷ καλῶς ἔχοντι, καὶ τούτους οἳ λυπήσονται τεθνηκότων οὐκ ἔχοντες παρείχομεν ἂν αὐτοὺς πεισομένους ὅ τι καὶ θελήσειας· νῦν δ', οὐ γὰρ αὐτοὺς 148 ἐλεοῦντες, εἰ καὶ νέοι καὶ μήπω τῶν κατὰ τὸν βίον ἀπολελαυκότες τεθνηξόμεθα, τὸ δὲ τοῦ πατρὸς λογιζόμενοι καὶ τὸ γῆρας οἰκτείροντες τὸ ἐκείνου ταύτας σοι τὰς δεήσεις προσφέρομεν καὶ παραιτούμεθα ψυχὰς τὰς αὐτῶν, ἃς σοι τὸ ἡμέτερον κακούργημα πρὸς τιμωρίαν παρέδωκεν, οὔτε πονηρὸς αὐτὸς οὔτε τοιούτους ἐσομένους 149 ἐγέννησεν ἀλλὰ χρηστὸς ὢν καὶ πειραθῆναι τοιούτων οὐχὶ δίκαιος καὶ νῦν μὲν ἀποδημούντων ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν φροντίσι κακοπαθεῖ, πυθόμενος δὲ ἀπολωλότας καὶ τὴν αἰτίαν οὐχ ὑπομενεῖ ἀλλὰ διὰ ταύτην πολὺ μᾶλλον τὸν βίον καταλείπει, καὶ τὸ ἄδοξον αὐτὸν τῆς 150 ἡμετέρας καταστροφῆς φθήσεται διαχρησάμενον καὶ κακὴν αὐτῷ ποιήσει τὴν ἐκ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγήν, πρὶν εἰς ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς σπεύσαντος αὐτὸν εἰς ἀναισθησίαν μεταγαγεῖν. γενό- 151 μενος οὖν ἐν τούτῳ τὸν λογισμόν, εἰ καὶ ἡ κακία σε παροξύνει νῦν ἡ ἡμετέρα, τὸ κατ' αὐτῆς δίκαιον χάρισαι τῷ πατρὶ καὶ δυνηθήτω πλέον ὁ πρὸς ἐκεῖνον ἔλεος τῆς ἡμετέρας πονηρίας καὶ γῆρας ἐν ἐρημίᾳ βιωσόμενον καὶ τεθνηξόμενον ἡμῶν ἀπολομένων αἴδεσαι, τῷ πατέρων ὀνόματι ταύτην χαριζόμενος τὴν δωρεάν. ἐν γὰρ τούτῳ 152 καὶ τὸν σὲ φύσαντα τιμᾷς καὶ σαυτῷ δίδως, ἀπολαύων μὲν ἤδη τῆς προσηγορίας, ἀπαθὴς δ' ἐπ' αὐτῇ φυλαχθησόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ πάντων πατρός, εἰς ὃν κατὰ κοινωνίαν καὶ αὐτὸς τοῦ ὀνό-

§ 148 = Gen. XLIV 30.

ROMSPLLatExcPeiresc.

1 σώζειν — 2 τούτους] *quorum proprium est etiam hos saluare* Lat σώιζειν P² ἔχοντι] ἔχον Cocceji 2 τούτους] τοὺς Cocceji ἔχοντες] ἔχοντασ MSPExc ἔχοντασ ἃ L ἂν] δὲ ἂν RO δ' ἂν SP *sed etiam* Lat 3 αὐτοὺσ RMSP¹ πεισομένουσ, ει eras. M δὲ MSPExc αὐτοὺσ RO¹ ἑαυτοὺσ MSPLExc 4 ἀπολελαυκότων M 7 τὰς om. MLExc αὐτῶν RO ἑαυτῶν MSPLExc ἅς σοι] ἅσσοί P 8 οὔτε πονηρὸς] οὔτε γὰρ πονηρὸσ O ὃσ οὔτε πονηρὸσ MSPLExc *nam neque — malignus est* Lat τοιοῦτοσ O¹ 9 ἐγέννησεν] γεννήσας coni. τοιοῦτον P¹ δικαίωσ L 11 τὴν] δι' ἣν SP δι' ἣν τὴν L οὐχ ὑπομενεῖ] ὑπομένει M ὑπομενεῖ Exc *amarissime sustinebit* Lat ἀλλὰ om. MSPLExc διὰ] διὰ γὰρ SPL 12 μᾶλλον] *citius* Lat καταλίποι O καταλιπεῖν MSPExc καταλίπει L *derelinquet* Lat καταλείψει coni. αὐτῶν (ο supra) R 13 ὀφθήσεται ML ὃ φθήσεται Exc post καὶ eras. uid. καὶ P 14 εἰσ ἀλλήλουσ RO 15 αὐτὸν ROML ἑαυτὸν SP 16 ἐν τούτῳ — λογισμὸν] *in hac — ratione* Lat 17 τὸ] καὶ τὸ SPL 19 ἀπολομένων] Exc Bekker ἀπολλουμένων RO ἀπολουμένων MSPL 21 αὐτῶ M 23 αὐτὸς] αυτὸν MSPLExc

ματος εὐσεβεῖν δόξεις τοῦ ἡμετέρου πατρὸς οἶκτον λαβὼν ἐφ' οἷς
153 *πείσεται τῶν παίδων στερούμενος. σὸν οὖν, ἃ παρέσχεν ἡμῖν ὁ θεὸς ταῦτ' ἔχοντ' ἐξουσίαν ἀφελέσθαι δοῦναι καὶ μηδὲν ἐκείνου διενεγκεῖν τῇ χάριτι· τῆς γὰρ ἐπαμφότερον δυνάμεως τετυχηκότα καλὸν ταύτην ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιδείκνυσθαι, καὶ παρὸν καὶ ἀπολλύειν τῆς μὲν κατὰ τοῦτο ἐξουσίας ὡς μηδ' ὑπαρχούσης ἐπιλανθάνεσθαι, μόνον δ' ἐπιτετράφθαι τὸ σώζειν ὑπολαμβάνειν, καὶ ὅσῳ τις πλείοσι*
154 *τοῦτο παρέξει μᾶλλον αὐτῷ φαίνεσθαι διδόντα. σὺ δὲ πάντας ἡμᾶς σώσεις τἀδελφῷ συγγνοὺς ὑπὲρ ὧν ἠτύχηκεν· οὐδὲ γὰρ ἡμῖν βιώσιμα τούτου κολασθέντος, οἷς γε πρὸς τὸν πατέρα μὴ ἔξεστιν ἀνασωθῆναι μόνοις, ἀλλ' ἐνθάδε δεῖ κοινωνῆσαι τούτῳ τῆς αὐτῆς καταστροφῆς*
155 *τοῦ βίου. καὶ δεησόμεθά σου, στρατηγέ, κατακρίναντος τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ἀποθανεῖν συγκολάσαι καὶ ἡμᾶς ὡς τοῦ ἀδικήματος κεκοινωνηκότας· οὐ γὰρ ἀξιώσομεν ἡμεῖς ὡς ἐπὶ λύπῃ τεθνηκότος αὐτοὺς ἀνελεῖν, ἀλλ' ὡς ὁμοίως αὐτῷ πονηροὶ γεγονότες οὕτως*
156 *ἀποθανεῖν. καὶ ὅτι μὲν καὶ νέος ὢν ἥμαρτε καὶ μήπω τὸ φρονεῖν ἐρηρεισμένος καὶ ὡς ἀνθρώπινον τοῖς τοιούτοις συγγνώμην νέμειν, σοὶ καταλιπὼν παύομαι περαιτέρω λέγειν, ἵν' εἰ μὲν κατακρίνειας ἡμῶν, τὰ μὴ λεχθέντα δόξῃ βεβλαφέναι πρὸς τὸ σκυθρωπότερον*
157 *ἡμᾶς, εἰ δ' ἀπολύσειας, κἀκεῖνα τῇ σαυτοῦ χρηστότητι συνιδὼν*

---

§ 155 = Gen. XLIV 32.

ROMSPLLatExcPeiresc.

1 *δόξησ* P 2 *τῶν* om. O *σὸν*] *ἐὰν* RO 3 *ταῦτα* RSP *ἔχοντα* OMSPExc 4 *ἐπαμφότερον*] *ἐπ' ἀμφότερα* O *ἐπ' ἀμφο*^τρ/^ M *ἐπ' ἀμφοτέρων* (*ν* i. ras. P) PL *ἐπαμφοτέρωσε*, *ε* add. m. 1 S *ἐπ' ἀμφότερον* Exc *in utrumque* Lat 5 *παρὸν καὶ*] *παρὸν* OSP *ἀπολύειν* R¹SP¹ *ἀπολαύειν* MLExc 6 *τοῦτ'* L *ἐπιλαμβάνεσθαι* RO 7 *δ'* om. P¹ *καὶ ὅσῳ* — 8 *διδόντα* om. Lat *τις*] *τοῖσ* L 8 *παρέξειν* L *αὐτῷ*] *αὐτὰ* RMLExc *αὐτὸ* OP *αὑτῷ* Holwerda *διδόντασ* MLExc *δίδοντασ* R *διδόνται* O *δὲ πάντας*] *δ' ἐπὰν* R 9 *σώσησ* RP¹ *ὥσεισ* Exc *συγγνοὺσ*, *ν* i. ras. P *συνγνοὺσ* L 10 *γε*] *τὲ* R, om. O 11 *ἀλλ'* — 12 *βίου* om. Lat *δεῖ*] *δη* M *τούτῳ* om. M *αὐτῆς*] *αὐτοῦ* L 12 *καὶ*] *καὶ τοσούτου* MSPExc *καὶ τοσούτου* L (*καὶ σου* supra) *δεηθησόμεθα* R *σου* om. MSPLExc 14 *τεθνηκότος*] *τεθνηκότεσ* O *τεθνηκότοσ τἀδελφοῦ* SP *αὐτοὺσ* R *ἑαυτοὺσ* MSPLExc 15 *ἀλλ' ὡς*] *ἀλλοίωσ* MExc *ὁμοίουσ* O *ἀποθανεῖν οὕτωσ* tr. M 16 *ἀποθανεῖν*, *ποθανε* i. ras. 6—7 litt. R *ἥμαρτεν* Exc *μήπου* L *τῷ* S²Exc 17 *ἐρηιρεισμένοσ* S *ἐνηρισμένοσ*, *ρ* uid. corr. M *ἐρειρεισμένοσ*, *ει* (ante *ρ*) ex corr. L *ἐνηρεισμένοσ* Exc 18 *σοι* — 19 *ἡμῶν* om. RO *καταλειπὼν* M *παύσομαι* SP *cessabo* Lat *περαιτέρωι* S *παιρετέρω* Exc 19 *μὴ* om. SP *δόξῃ*] *δόξει* O *δόξεισ* M *δόξησ* SPExc *non uidebuntur* Lat 20 *ἀπολύεισ* Exc *τῆσ αὐτοῦ χρηστότητοσ* S

ἀπεψηφίσθαι νομισθῇς, οὐ σώσας μόνον ἡμᾶς ἀλλὰ καὶ δι' οὗ
δικαιότεροι μᾶλλον φανούμεθα τυχεῖν χαριζόμενος καὶ πλέον ἡμῶν
αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας νοήσας σωτηρίας. εἴτ' οὖν κτείνειν αὐτὸν 158
θέλεις, ἐμὲ τιμωρησάμενος ἀντὶ τούτου τῷ πατρὶ τοῦτον ἀπόπεμψον,
εἴτε καὶ κατέχειν σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ πρὸς τὰς χρείας σοι ὑπηρε-
τικώτερος, ἀμείνων ὡς ὁρᾷς πρὸς ἑκάτερον τῶν παθῶν ὑπάρχων.“
Ἰούδας μὲν οὖν πάντα ὑπομένειν ὑπὲρ τῆς τἀδελφοῦ σωτηρίας 159
ἡδέως ἔχων ῥίπτει πρὸ τῶν Ἰωσήπου ποδῶν ἑαυτόν, εἴ πως ἐκ-
μαλάξειε τὴν ὀργὴν αὐτοῦ καὶ καταπραΰνειεν ἀγωνιζόμενος, πρού-
πεσον δὲ καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες δακρύοντες καὶ παραδιδόντες
ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῆς Βενιαμὶν ψυχῆς ἀπολουμένους.
9. Ὁ δὲ Ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους καὶ μηκέτι 160
δυνάμενος τὴν τῆς ὀργῆς φέρειν ὑπόκρισιν κελεύει μὲν ἀπελθεῖν
τοὺς παρόντας, ἵνα μόνοις αὐτὸν τοῖς ἀδελφοῖς ποιήσῃ φανερόν,
ἀναχωρησάντων δὲ ποιεῖ γνώριμον αὐτὸν τοῖς ἀδελφοῖς καί φησι·
„τῆς μὲν ἀρετῆς ὑμᾶς καὶ τῆς εὐνοίας τῆς περὶ τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν 161
ἐπαινῶ καὶ κρείττονας ἢ προσεδόκων ἐκ τῶν περὶ ἐμὲ βεβουλευμέ-
νων εὑρίσκω ταῦτα πάντα ποιήσας ἐπὶ πείρᾳ τῆς ὑμετέρας φιλα-
δελφίας· φύσει δὲ οὐδὲ περὶ ἐμὲ νομίζω πονηροὺς γεγονέναι, θεοῦ
δὲ βουλήσει τήν τε νῦν πραγματευομένου τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν
καὶ τὴν ἐς ὕστερον, ἂν εὐμενὴς ἡμῖν παραμείνῃ. πατρός τε οὖν 162
σωτηρίαν ἐγνωκὼς οὐδ' ἐλπισθεῖσαν καὶ τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν περὶ
τὸν ἀδελφὸν οὐδ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε ἁμαρτεῖν ἔτι μνημονεύω, παύ-
σομαι δὲ τῆς ἐπ' αὐτοῖς μισοπονηρίας καὶ ὡς συναιτίοις τῶν τῷ θεῷ

§ 159 = Gen. XLIV 33.

ROMSPLELatZonaras I p. 49. ExcPeiresc.

1 σώσας] *saluabis* Lat ἀλλὰ καὶ] *sed etiam uitae redonabis* Lat δι' οὗ] ὧν MExc ὧν διὰ τοῦτο SP διὰ τοῦτο L 2 δικαιοτεροι^{μ}ᾶλλον M 3 νοήσας om. Exc 4 ἐθέλεισ O τιμωρισάμενοσ MP[1] 5 τὰς om. P σοι om. O 7 πάνθ' MSPLExc τἀδελφοῦ] ἀδελφοῦ OP 8 *πρὸ τῶν] πρὸσ τὸν Exc 9 καταπραΰνειν M *προύπεσον — 11 ἀπολουμένους om. Exc 10 *δακρύοντες om. M 11 ἑαυτοὺσ, ἑ ex σ corr. M βενιαμεῖν MS[1] Βενιαμεῖ coni. ἀπολλουμένουσ R ἀποθανουμένουσ S 12 δ' E 14 αὐτὸν R[1]O[1] ἑαυτὸν MSPLExc 15 ἀναχωρισάντων Exc αὐτὸν R ἑαυτὸν MSPLE Exc φησι] φασὶ R φησίν MSPEExc 16 καὶ τῆς] καὶ MSPLExc περὶ] πρὸσ Exc ἡμῶν] ὑμῶν (ὑ ex ἡ corr. M) OM, om. Exc 17 ἐμὲ] ἐμοῦ MSPLExc 18 πάντα ταῦτα tr. M πεῖραν L ἡμετέρασ L 19 φύσει δὲ οὐδὲ] οὐ φύσει δὲ SP 20 δὲ] τὲ ROMLExc πραγματευσαμένου L 21 ἐς] εἰσ ROSPL τε οὖν] γοῦν coni. 22 οὐδ'] οὐκ ROSPL et ut uid. Lat οὐδὲ E *ὑμᾶς ὁρῶν] ὁρῶν ἡμᾶσ L 23 *ἔτι om. Exc 24 μοσοπονηρίασ P *συναιτίοις] ἀναιτίοισ L

163 βεβουλευμένων εἰς τὰ παρόντα χάριν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς τε βούλομαι
καὶ αὐτοὺς λήθην ἐκείνων λαβόντας ἥδεσθαι μᾶλλον τῆς τότε ἀβου-
λίας εἰς τοιοῦτον ἐπελθούσης τέλος ἢ δυσφορεῖν αἰσχυνομένους ἐπὶ
τοῖς ἡμαρτημένοις. μὴ οὖν δόξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ' ἐμοῦ ψῆφον ἐνεγ-
κεῖν πονηρὰν καὶ ἡ ἐπ' αὐτῇ μετάνοια τῷ γε μὴ προχωρῆσαι τὰ
164 βεβουλευμένα. χαίροντες οὖν ἐπὶ τοῖς ἐκ θεοῦ γεγενημένοις ἄπιτε
ταῦτα δηλώσοντες τῷ πατρί, μὴ καὶ ταῖς ὑπὲρ ὑμῶν φροντίσιν
ἀναλωθεὶς ζημιώσῃ μου τὸ κάλλιστον τῆς εὐδαιμονίας πρὶν εἰς
ὄψιν ἐλθεῖν τὴν ἐμὴν καὶ μεταλαβεῖν τῶν παρόντων ἀποθανών.
165 αὐτὸν δὲ τοῦτον καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τὰ τέκνα καὶ πᾶσαν
τὴν συγγένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντες ἐνθάδε μετοικίζεσθε· οὐδὲ γὰρ
ἀποδήμους εἶναι δεῖ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἡμετέρων τοὺς ἐμοὶ φιλτά-
τους ἄλλως τε καὶ τοῦ λιμοῦ λοιπὴν ἔτι πενταετίαν περιμενοῦν-
166 τος." ταῦτ' εἰπὼν Ἰώσηπος περιβάλλει τοὺς ἀδελφούς· οἱ δ' ἐν
δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ τῶν ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων τιμωρίας
τ' οὐδὲν αὐτοῖς ἀπολιπεῖν ἐδόκει τὸ εὔγνωμον τἀδελφοῦ. καὶ τότε
167 μὲν ἦσαν ἐν εὐωχίᾳ· βασιλεὺς δ' ἀκούσας ἥκοντας πρὸς τὸν Ἰώση-
πον τοὺς ἀδελφοὺς ἥσθη τε μεγάλως καὶ ὡς ἐπ' οἰκείῳ διατεθεὶς
ἀγαθῷ παρεῖχεν αὐτοῖς ἁμάξας σίτου πλήρεις καὶ χρυσὸν καὶ ἄρ-
γυρον ἀποκομίζειν τῷ πατρί. λαβόντες δὲ πλείω παρὰ τἀδελφοῦ
τὰ μὲν τῷ πατρὶ φέρειν τὰ δὲ αὐτοὶ δωρεὰς ἔχειν ἕκαστος ἰδίας,
πλειόνων ἠξιωμένου Βενιαμὶν παρ' αὐτούς, ἀπῄεσαν.

§ 162 = Gen. XLV 5.

ROMSPLELatZonaras I p. 49 sq. ExcPeiresc.
1 εἰς] προσ E ἔχειν om. Exc 2 τότε] ὁ ex ε corr. P τε MLExc ἀβουλίας] εὐβουλίασ in S fuisse uid.; nam primae litterae uix apparent 3 ἐπελθούσης] ἐλθούσησ MSPLExc ἀπελθούσης coni. ἢ] μὴ MLExc ἐπὶ] ὑπὸ L 4 ἡμᾶσ OL 5 τῷ, ῷ i ras. P 6 *ἄπειτε S¹ ἄπητε Exc 7 δηλώσαντεσ EExc *nuntiantes* Lat ὑμῶν, ὑ ex ἡ corr. M ἡμῶν Exc 9 παρόντων] παρόντων ἀγαθῶν MSPLExc *praesentium rerum* Lat 10 τὰ om. MSPLExc 11 ἡμῶν L *μετοικίζεσθαι Exc οὐδὲ] οὐ MSPLEExc 12 *τῶν ἀγαθῶν δεῖ tr. M ἀγαθῶν τῶν ἡμετέρων] ἡμετέρων ἀγαθῶν L ἐμῶν ἀγαθῶν E 13 *λιμοῦ] ιμ i. ras. maiore P, ιμ corr. ex υπ S λύπην R ὑπομενοῦντοσ SPLE ὑπομένοντοσ MExc 14 Ἰώσηπος] ὁ ἰώσηποσ Exc 15 λύπην Exc τιμωρίας] καὶ τιμωρίασ SP 16 τ' οὐδὲν αὐτοῖς] τε οὐδὲν αὐτοῖσ RO τοῦ δ' ἐν αὐτοῖσ MLExc αὐτοῖσ οὐδὲν S αὐτοὺσ οὐδὲν P ἀπολειπειν MExc ἀπολείπειν L τ' εὔγνωμον M 17 δὲ ROSPEExc τὸν om. MSPLEExc 18 οἰκείων MLat 19 ἀγαθῶν MLat *αὐτουσ S *σίτου] εἰσ τὸ M *καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον] ἄργυρον καὶ χρυσὸν M 20 *λαβόντασ M 21 δ' MSPLEExc ἔχειν ἕκαστοσ, ειν ἕκ ut uid. i. ras. 3 litt. R ἕκαστοσ ἔχειν tr. O 22 *βενιαμεῖν MS¹ Βενιαμεῖ coni. *ἀπίεσαν OML

VII. 1. Ὡς δ' ἀφικομένων τῶν παίδων Ἰάκωβος τὰ περὶ τὸν 168
Ἰώσηπον ἔμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἴη τὸν θάνατον διαπεφευγὼς ἐφ'
ᾧ πενθῶν διῆγεν, ἀλλὰ καὶ ζῇ μετὰ λαμπρᾶς εὐδαιμονίας βασιλεῖ
συνδιέπων τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν ἅπασαν σχεδὸν ἐγκεχειρισμένος
αὐτῆς ἐπιμέλειαν, ἄπιστον μὲν οὐδὲν ἐδόκει τῶν ἠγγελμένων λογι- 169
ζόμενος τοῦ θεοῦ τὴν μεγαλουργίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν,
εἰ καὶ τῷ μεταξὺ χρόνῳ διέλιπεν, ὥρμητο δ' εὐθὺς πρὸς τὸν
Ἰώσηπον.

2. Ὡς δὲ κατέσχεν ἐπὶ τὸ Ὅρκιον φρέαρ θύσας αὐτόθι τῷ θεῷ 170
καὶ φοβούμενος διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τὴν ἐν Αἰγύπτῳ τῶν παίδων
ἐμφιλοχωρησάντων τῇ οἰκήσει τῇ ἐν αὐτῇ, μὴ οὐκέτ' εἰς τὴν Χανα-
ναίαν οἱ ἔγγονοι μετελθόντες κατάσχωσιν αὐτήν, ὡς ὁ θεὸς ἦν
ὑπεισχημένος, ἅμα τε μὴ δίχα θεοῦ βουλήσεως γενομένης τῆς 171
εἰς Αἴγυπτον ἀφόδου διαφθαρῇ τὸ γένος αὐτοῦ, πρὸς δὲ τούτοις
δεδιώς, μὴ προεξέλθῃ τοῦ βίου πρὶν εἰς ὄψιν Ἰωσήπου παραγε-
νέσθαι, καταφέρεται στρέφων ἐν ἑαυτῷ τοῦτον τὸν λογισμὸν εἰς
ὕπνον.

3. Ἐπιστὰς δὲ ὁ θεὸς αὐτῷ καὶ δὶς ὀνομαστὶ καλέσας πυνθα- 172
νομένῳ τίς ἐστιν, „ἀλλ' οὐ δίκαιον, εἶπεν, Ἰακώβῳ θεὸν ἀγνοεῖσθαι
τὸν ἀεὶ παραστάτην καὶ βοηθὸν προγόνοις τε τοῖς σοῖς καὶ μετ'
αὐτοὺς σοὶ γενόμενον. στερουμένῳ τε γάρ σοι τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ 173
πατρὸς ταύτην ἐγὼ παρέσχον, καὶ κατ' ἐμὴν εὔνοιαν εἰς τὴν Μεσο-
ποταμίαν μόνος σταλεὶς γάμων τε ἀγαθῶν ἔτυχες καὶ παίδων
ἐπαγόμενος πλῆθος καὶ χρημάτων ἐνόστησας. παρέμεινέ τέ σοι 174
γενεὰ πᾶσα προνοίᾳ τῇ ἐμῇ, καὶ ὃν ἀπολωλέναι τῶν υἱῶν ἐδόκεις

§ 168 = Gen. XLV 25.

ROMSPLELatZonaras I p. 50. ExcPeiresc.

1 δὲ MSPExc Ἰάκωβος] ὁ ἰάκωβοσ E 2 μὴ] s. P οὐ E 3 ἀλλα — εὐδαιμονίας] *sed etiam uiueret clara felicitate* Lat μετὰ] ed. pr. cum Lat καὶ μετὰ codd. Exc 5 τῶν ἐπηγγελμένων M 7 διέλειπεν MLExc ὥρμησεν EZon δὲ SP 9 i. marg. ⁓ δ' ἀρχ M *Ὅρκιον] *iuramenti* Lat 10 διὰ] μὴ διὰ SP 11 ἐμφιλοχωρησάντων] τῶν φιλοχωρησάντων RO μὴ οὐκέτ'] μηκέτ' ROPExc μηκέτι ML 12 ἔκγονοι MSPLExc κατασχῶσιν RO αὐτὴν, ῃ ex οι corr. L 13 ὑπεισχημένος] ὑπησχημένοσ M Exc ὑπεσχημένοσ ROSPL βουλήσεωσ θεοῦ tr. M γενομένησ, ε ex ι corr. uid. R 14 ἐφόδου ROL *aduentus* Lat διαφθαρεῖ R[1]Exc 15 προεξέλθοι O 16 τρέφων Exc ἐν om. ROML ἐν ἑαυτῷ om. Exc τοῦτον τὸν λογισμὸν] *has — cogitationes* Lat 19 τίς] τί SP 20 προστάτην O 21 αὐτοὺσ ex αὐτοῦ corr. L τοῦ] τοῦ σοῦ Exc 22 ταύτην om. M ἐγὼ, γὼ i. ras. P παρεῖχον MExc 24 τέ om. O 25 τῇ ἐμῇ προνοίᾳ tr. MLExc τῇ suppl. S τῇ ἐμῇ om. RO ὃν] ὧν R[1]

Ἰώσηπον εἰς ἀπόλαυσιν μειζόνων ἀγαθῶν ἤγαγον καὶ τῆς Αἰγύ-
175 πτου κύριον, ὡς ὀλίγῳ διαφέρειν τοῦ βασιλέως, ἐποίησα. ἥκω τε
νῦν ὁδοῦ τε ταύτης ἡγεμὼν ἐσόμενος καὶ βίου σου τελευτὴν ἐν
ταῖς Ἰωσήπου χερσὶ γενησομένην προδηλῶν καὶ μακρὸν αἰῶνα τῶν
σῶν ἐγγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ δόξῃ καταγγέλλων καταστήσων τε
αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ὑπέσχημαι."
176 4. Τούτῳ θαρρήσας τῷ ὀνείρατι προθυμότερον εἰς τὴν Αἴγυ-
πτον σὺν τοῖς υἱοῖς καὶ παισὶν τοῖς τούτων ἀπηλλάττετο. ἦσαν δ'
οἱ πάντες [πέντε καὶ] ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλῶσαι
τούτων οὐκ ἐδοκίμαζον καὶ μάλιστα διὰ τὴν δυσκολίαν αὐτῶν·
177 ἵνα μέντοι παραστήσω τοῖς οὐχ ὑπολαμβάνουσιν ἡμᾶς ἐκ τῆς Μεσο-
ποταμίας ἀλλ' Αἰγυπτίους εἶναι, ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνησθῆναι
τῶν ὀνομάτων. Ἰακώβου μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα· τούτων
Ἰώσηπος ἤδη προαφῖκτο· τοὺς οὖν μετ' αὐτὸν καὶ τοὺς ἐκ τούτων
178 γεγονότας δηλώσομεν. Ῥουβήλου μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες, Ἀνώ-
χης Φαλοὺς Ἐσσαρὼν Χάρμισος· Σεμεῶνος δ' ἕξ, Ἰούμηλος Ἰά-
μεινος Πούθοδος Ἰαχῖνος Σόαρος Σααρᾶς· τρεῖς δὲ Λευὶ γεγό-
νασιν υἱοί, Γολγόμης Κάαθος Μαράιρος· Ἰούδᾳ δὲ παῖδες ἦσαν
τρεῖς, Σάλας Φάρεσος Ἐζελοός, υἱωνοὶ δὲ δύο γεγονότες ἐκ Φαρέ-

§ 175 = Gen. XLVI 4.

ROMSPLELatExcPeiresc.

1 εἰς] τοῦτον εἰσ MSPLExc 2 ὀλίγον OL 3 βίωι M βίων^{ου} L σου] σοι EExc(Bekker) 4 χερσὶν MS¹P 5 ἐκγόνων MSPLExc *δόξη, η ex ει corr. R καταγγέλων RPLE¹ 6 τὴν om. E 7 *θαρσήσασ MSP θαρήσασ Exc 8 παισὶ OLExc πᾶσι MSPLat *ἀπηλάττετο L δὲ E 9 πέντε καὶ ἑβδομήκοντα] ἑβδομήκοντα MSPLELatExc ἑβδομήκοντα πέντε Zon, cf. § 214 οὖν om. L 10 ἐδοκίμασα Exc 11 ὑπολαμβάνου^{σιν} s. m. 2 P 13 οὖν om. L 14 προσαφίκτο R προαφίκετο MExc τοὺς οὖν — p. 120, 7 Ἰακώβου om. Exc, in quibus extat καὶ οἱ λοιποὶ ἀφείθησαν διὰ τὸ ὀχληρὸν 15 Ἀνώχης] ἀνόχησ R ἀνωχοσ O ἐνώχησ L enoch Lat Ἀνώχης Φαλοὺς] ἀνωχη· εφάλλουσ M 16 Φαλοὺς] φαλλούσ SP φαλλοῦσ L fallue Lat Ἐσσαρὼν] ἐσσάαρων M ἀσσάρων SP ἀσρώνησ L esrom Lat χάρμησοσ O charmi Lat Χάρμις Bosius συμεῶνοσ SPL συμεὼν OLat δ' ἕξ] δεξόσ O δὲ ἕξ MSPL ἰούμιλοσ M ἰούμηλοσ, η ex corr. L iumuel Lat ἰαμούηλος Bernard 17 ἰάμηνοσ ROSP iamin Lat Πούθοδος] aoth Lat Οὔοδος Bosius Ἰαχῖνος] ῖ i. ras. m. 2 P ἰαχῆνοσ OSM¹ ἰάχινοσ L Σόαρος] saber Lat Σααρᾶς] σάαροσ M οὔλσαροσ SP σάουλοσ L saul Lat λεύει M λευοὶ L 18 Γολγόμης] γήλσεμισ M γηρσόμησ SP γηρσώμησ L ierson Lat Κάαθος] chaat Lat μεράειροσ (ει i. ras.) P merari Lat 19 σαλᾶσ M σαλὰσ L silom Lat Φάρεσος] φαρὲσ MSP Ἐζελοός] ὀζέλεοσ M ζάρασοσ SP ἄρασοσ L zara Lat φερέσσου M

σου, Ἐσρὼν καὶ Ἄμουρος. Ἰσαχχάρου δὲ τέσσαρες, Θούλας Φρου-
ρᾶς Ἴωβος Σαμάρων. τρεῖς δὲ Ζαβουλὼν ἦγεν υἱούς, Σάραδον 179
Ἥλωνα Ἰάνηλον. τοῦτο μὲν τὸ ἐκ Λείας γένος· καὶ αὐτῇ συν-
ανῄει καὶ θυγάτηρ αὐτῆς Δεῖνα. τρεῖς οὗτοι καὶ τριάκοντα. Ῥαχή- 180
λας δὲ παῖδες ἦσαν δύο· τούτων Ἰωσήπῳ μὲν γεγόνεισαν υἱοὶ Μα-
νασσῆς καὶ Ἐφράνης. Βενιαμεῖ δὲ τῷ ἑτέρῳ δέκα, Βόλος Βάκχα-
ρις Ἀσαβῆλος Γήλας Νεεμάνης Ἴης Ἄρως Νομφθὴς Ὀππαῖς
Ἄροδος. οὗτοι τέσσαρες καὶ δέκα πρὸς τοῖς πρότερον κατειλεγ-
μένοις εἰς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα γίνονται τὸν ἀριθμόν. καὶ τὸ 181
μὲν γνήσιον γένος τῷ Ἰακώβῳ τοῦτο ἦν, ἐκ Βάλλας δὲ αὐτῷ γίνον-
ται τῆς Ῥαχήλας θεραπαινίδος Δάνος καὶ Νεφθαλίς, ᾧ τέσσαρες
εἵποντο παῖδες, Ἐλιῆλος Γοῦνις Σάρης τε καὶ Σέλλιμος, Δάνῳ δὲ
μονογενὲς ἦν παιδίον Οὖσις. τούτων προσγινομένων τοῖς προειρη- 182

§ 178 = Gen. XLVI 12.

ROMSPLLat

1 ἔσρωνοσ SP ἔσρινοσ (ω) L *esrom* Lat ἀμουρόσ RO ἄμυροσ M ἰάμουροσ L *amor* Lat ἰσαχάρου ML θουλᾶσ ML θουλασ S θουλάσ P *tholas* Lat Φρουρᾶς] φουρασ S φονᾶσ P φουρᾶσ L *furas* Lat 2 Ἴωβος] ἰάσουβοσ SPL Σαμάρων] ζαμάρωμοσ S ζαμάρανοσ P ζαμάραμοσ L *semron* Lat Σάραδον] σάραδον (ε, ε) L *sarud* Lat 3 ἥλωνα ML *ilon* Lat Ἰάνηλον] ἀλόηλον L *iahel* Lat Ἰάληλον Bernard λείασ, ει corr. L αὐτὴ OP²L αὔτη M συνανήει, συν i. ras. 2 litt. m. 2 P 4 δέϊνα M 5 δὲ om. M μὲν] μὲν δύο SP γεγόνασιν ROSP γεγόνησαν, η ex α corr. uid. L μανασῆσ SP 6 Ἐφράνης] εὐφρανῆσ R ἐφάνησ O ἐφράμησ M ἐφραίμησ SPL *ephraim* Lat βενιαμὶ R βενιαμὶν OLLat βενιαμεῖν M βενιαμὶ (ν) P Βόλος] βολοσσόσ M βολοσσόρ SP βάλσοσ L *bolus* Lat βάχχαρισ, ι i. ras. m. 2 P βάκχαρησ S χόβωροσ L *bechor* Lat 7 ἀσάβηλοσ MSPL ἀσαμῆλοσ O Γήλας] γίλασ RO γήρασοσ SP γήρασσ L *gera* Lat νααμανήσ R νεεμανίσ O ναιμανῆσ M ναιεμάνησ (αι i. ras. P) SP ναιμάνησ L *naaman* Lat Ἴης Ἄρως] ἤσαροσ RO ἴσησ ἀρώσ M ἰησαρωέ SP ἀγχείσησ ῥώσησ L *isar* Lat Ἴης] ἦις Bosius Νομφθής] νομφθεῖσ M μαμφένισ L *noptim* Lat Μόμφις Bernard Ὀππαῖς] ὀπταῖσ OP ὀπταΐσ M ὀπαῖσ S ὀφιμὴσ L *obphim* Lat Ὄπφις Bernard 8 Ἄροδος] Bernard σάροδοσ ROMSP σάραδοσ L *ared* Lat τεσσαρισκαίδεκα R κατηγγελμένοισ O 10 γνήσιον ἰακώβω γένοσ τοῦτο (τοῦτ' L) MSPL βάλασ MSP *bala* Lat δ' MSPL 11 δάνησ L νεφθαλΐσ, ῑ ex ῆ corr. R νεφθαλῆσ OMSP νεφθάλιμοσ L *neptalim* Lat 12 Ἐλιῆλος] ἐλιῆλοσ O ἐλῆϊνοσ M ἐλίηνοσ SP ἀσίηλοσ L *enol* Lat Ἰαζίηλος Bosius Ἰέσηλος Bernard Γοῦνις] τούνισ RO γούνησ ML σάρισ (ι i. ras. P) RP σάρρησ S *saris* Lat Ἰσσάρης Bernard σέλλημοσ (λλ ex λ corr. R) ROS ἔλλιμοσ M σέλλιμοσ, ι i. ras. P σέλημοσ L *sellim* Lat δάνη L δὲ] μὲν ML 13 Οὖσις] οὔσεισ R οὔσησ OM¹S ἀσώμησ L *us* Lat

μένοις πεντήκοντα καὶ τεσσάρων πληροῦσιν ἀριθμόν. Γάδης δὲ
καὶ Ἀσῆρος ἐκ Ζελφᾶς μὲν ἦσαν, ἦν Λείας δὲ αὕτη θεραπαινίς,
παῖδας δ' ἐπήγοντο Γάδης μὲν ἑπτά, Ζοφωνίαν Οὔγιν Σοῦνιν
183 *Ζάβρωνα Εἰρήνην Ἐρωίδην Ἀριήλην· Ἀσήρωνός τε ἦν θυγάτηρ*
καὶ ἄρσενες ἀριθμὸν ἕξ, οἷς ὀνόματα Ἰώμνης Ἰσούσιος Ἠϊούβης
Βάρης Ἀβαρός τε καὶ Μελχιῆλος. τούτων ἑκκαίδεκα ὄντων καὶ
προστιθεμένων τοῖς πεντήκοντα τέσσαρσιν ὁ προειρημένος ἀριθμὸς
πληροῦται μὴ συγκαταλεγέντος αὐτοῖς Ἰακώβου.
184 5. *Μαθὼν δὲ Ἰώσηπος παραγινόμενον τὸν πατέρα, καὶ γὰρ*
προλαβὼν Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν, ἀπαντησό-
μενος ἔξεισι καὶ καθ' Ἡρώων πόλιν αὐτῷ συνέβαλεν. ὁ δ' ὑπὸ
τῆς χαρᾶς ἀπροσδοκήτου τε καὶ μεγάλης γενομένης μικροῦ δεῖν
ἐξέλιπεν, ἀλλὰ ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν Ἰώσηπος οὐδ' αὐτὸς μὲν κρα-
τῆσαι δυνηθεὶς ὡς μὴ ταὐτὸ παθεῖν ὑφ' ἡδονῆς, οὐ μέντοι τὸν αὐ-
185 *τὸν τρόπον τῷ πατρὶ γενόμενος ἥττων τοῦ πάθους. ἔπειτα τὸν*
μὲν ἠρέμα κελεύσας ὁδεύειν αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πέντε τῶν ἀδελ-
φῶν ἠπείγετο πρὸς τὸν βασιλέα φράσων αὐτῷ παραγενόμενον
μετὰ τοῦ γένους τὸν Ἰάκωβον. ὁ δὲ τοῦτο χαίρων ἤκουσε καὶ τὸν

---

§ 182 = Gen. XLVI 16.

ROMSPLELatZonaras I p. 50. ExcPeiresc. Michael Glycas p. 274 sq.

1 *πληροῦσιν ἀριθμόν*] ***numerus adimpletur*** Lat *πληροῦται ἀριθμός* coni. 2 *ἄσηροσ* MSPL *ἦν*] *ἡ* M S P^{1} *τῆσ* P^{2}, om. L 3 *παῖδεσ δ' ἐπείγοντο* M *δ'* om. O *ζοφωνία* M *σαφωνίαν* SPL ***zoforonia*** Lat *Οὔγιν Σοῦνιν*] *οὐγισουνίν* RO ***uim unin*** Lat *οὔγην* L *Αὔγιν* Bernard *Σούνιν*] *σαύνην* SPL 4 *ζάβρονα* RO *ζαβρῶν* P^{1} *ζάβρων* M S P^{2} *ζαβαρῶνα* L ***zabron*** Lat *ζα-βῶνα* Bernard *Εἰρήνην*] *ἀηρήνην* S P^{1} *ἀειρήνην* P^{2} *ἀηρίνην* M *θασόβην* L ***iarin*** Lat *Ἦριν* Bosius *Ἐρωίδην*] *ἐρωΐδειν* R *ἐρωείδην* O *ἐρωΐδην* S *ἐρωέδεϊν* M *ἀηδήσην* L ***erodin*** Lat *Ἔρωδιν* seu *Ἐρώδην* Bosius *Ἀριήλην*] *ἀρίηλον* M *ἀριηλαν* S *ἀριηλᾶν* P *ναρόηλον* L ***arihil*** Lat *ἀσσήρωνοσ* R *ἀσήρω* OL *τε ἦν*] *δὲ σάρρα τε ἦν* L ***autem fuit (filia) sarra*** Lat 5 *ἰωμνήσ* R *ἰομνῆσ* O *ἰεμνησ* L ***iomnis*** Lat *Ἰσούσιος Ἠϊούβης Βάρης*] *ἰσούσιοσ ἰούβησ βάρησ* O *ἠσουσιώση ἰούβησ βάρισ* M *ἰσουσΐωση ἴουβισ βάρησ* S P^{1} *ἰησοῦσ ἰώσηποσ ἴουβισ βάρισ* P^{2} *ἰεσοῦσ ἰσοῦοσ ἰεοῦλλοσ βάρησ* L ***isus iose ubbaris*** Lat *Ἰσοῦς Ἰσοῦις Βάρης* Bosius 6 *Ἀβαρός*] *χώβαρόσ* L ***abar*** Lat *μελχίηλοσ* SPL *μέλκιυλοσ* M ***melcel*** Lat *ἑκκαίδεκα*] *ἕνδεκα* ROML 7 *τοῖς*] *τοῖσ προειρημένοισ* ROL Lat *πεντήκοντα καὶ τέσσαρσιν* (*τέσαρσι* P) SPL *πεντήκοντα καὶ τρισὶ* M ***XI*** Lat *ἀριθμὸς*] ***numerus lxx*** Lat 8 *μὴ* om. Lat *αὐτοῖς*] *αὐτοῖσ τοῦ πατρὸσ* SP 9 *παραγενόμενον* MSPLEExc 10 *αὐτῷ*] om. O ***eius*** Lat *ὑπαντησόμενοσ* MSPL *ὑπαντᾶ* E 11 **ἡρῶον* RO *ὁ δ'* — 15 *πάθους* habet Glycas 13 **ἐξέλειπεν* MLExc **ἀλλ'* MSPLE **ἀνεζωπύρισεν* M 14 *παθὴν* Exc 15 *ἥττων*] *ἥττων δὲ* RO 16 **δὲ* om. ExcLat 17 **ἐπεί-γεται* M *ἐπείγετο* LExc *αὐτὸ* O

Ἰώσηπον ἐκέλευσεν αὐτῷ λέγειν τίνι βίῳ τερπόμενοι διατελοῦσιν
ὡς αὐτοῖς τοῦτον ἐπιτρέψειε διάγειν. ὁ δὲ ποιμένας ἀγαθοὺς αὐ- 186
τοὺς ἔλεγε καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ τούτῳ μόνῳ προσανέχειν, τοῦ
τε μὴ διαζευγνυμένους ἀλλ' ἐν ταὐτῷ τυγχάνοντας ἐπιμελεῖσθαι
τοῦ πατρὸς προνοούμενος τοῦ τε τοῖς Αἰγυπτίοις εἶναι προσφιλεῖς
μηδὲν πράττοντας τῶν αὐτῶν ἐκείνοις· Αἰγυπτίοις γὰρ ἀπειρημέ-
νον ἦν περὶ νομὰς ἀναστρέφεσθαι.

6. Τοῦ δ' Ἰακώβου παραγενομένου πρὸς τὸν βασιλέα καὶ ἀσπα- 187
ζομένου τε καὶ κατευχομένου περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ ὁ Φαραώθης
ἐπυνθάνετο, πόσον ἤδη βεβιωκὼς εἴη χρόνον. τοῦ δ' ἑκατὸν ἔτη 188
καὶ τριάκοντα γεγονέναι φήσαντος ἐθαύμασε τοῦ μήκους τῆς ζωῆς
τὸν Ἰάκωβον. εἰπόντος δ' ὡς ἥττονα τῶν προγόνων εἴη βεβιωκὼς
ἔτη συνεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μετὰ τῶν τέκνων ἐν Ἡλιουπόλει· ἐν
ἐκείνῃ γὰρ καὶ οἱ ποιμένες αὐτοῦ τὰς νομὰς εἶχον.

7. Ὁ δὲ λιμὸς τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπετείνετο καὶ τὸ δεινὸν 189
ἀπορώτερον ἔτι καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἐγίνετο μήτε τοῦ ποταμοῦ ἐπάρ-
δοντος, οὐ γὰρ ηὔξανε, μήτε ὕοντος τοῦ θεοῦ πρόνοιάν τε μηδε-
μίαν αὐτῶν ὑπ' ἀγνοίας πεποιημένων. καὶ τοῦ Ἰωσήπου τὸν σῖτον
ἐπὶ χρήμασιν αὐτοῖς διδόντος, ὡς [δὲ] ταῦτ' αὐτοῖς ἐπέλιπε, τῶν
βοσκημάτων ἐωνοῦντο τὸν σῖτον καὶ τῶν ἀνδραπόδων· οἷς δὲ καὶ 190

---

§ 185 = Gen. XLVII 3.

ROMSPLELatZonaras I p. 50. ExcPeiresc. Michael Glycas p. 274.
1 *ἐκέλευεν* ExcBekker *αὐτῷ*] *eis* Lat **τερπόμενοι*] *διατερπόμενοι*
οὖ σὶν
M *διατελεῖεν* O *ὡσ αὐτοῖσ διατελοῦσι τοῦτον* tr. M 2 *ἐπιτρέψειειν* S^{1}PExc **ποιμαίνασ* Exc *αὐτοὺσ ἀγαθοὺσ* tr. MSPLEExc 3 **ἔλεγεν* S^{1}P^{1}Exc *τοῖτο* P^1 *μόνῳ* om. O *τοῦ τε*] *τούτω* R *τοῦτε, τε* i. ras.
γ
m. 2 P 4 *διαζευμένουσ* M *διεζευγμένουσ* Exc *ταὐτῷ*] *αὐτῶ* RO 5 *προσ-*
περὶ
φιλεῖς] *gratus* Lat 6 *πράττοντας*] *προστάττοντασ* Exc 7 *περὶ*] *προσ* M
8 *δὲ* MSPLEExc **ἀσπασαμένου* SP 9 *Φαραώθης*] *φαραὼ* M *βασι-λεὺσ* Exc *pharao* Lat 10 *πόστον* L 13 **αὐτῷ*] *αὐτὸν* R 14 **ποιμένεσ, οι* i. ras. m. 2 S **τὰσ νομὰσ αὐτοῦ* tr. L 16 *αὐτοῖσ, οῖσ* i. ras. 2 litt. repictum S *ποταμοῦ*] *ποτοῦ* P^1 *ἐπάρδοντος*] *τὴν γῆν ἐπάρδοντοσ* MSPL ExcLat 17 *ηὔξανε*] *ηὖξε* (*ηὖξεν* S^{1}P^{1}Exc) SPLExc *ἀνέβαινε* in spat. uacuo suppl. m. 1 M *crescebat ut mos erat* Lat *ὕοντος*] *ὑντὸσ* R *ὑετίζοντοσ* O
18 *ἑαυτῶν* MSPL *αὐτῶν* Exc *ἀπ' ἀγνοίασ* L *ὑπαγνοίαν* Exc 19 *δι-*
τ' αὐ
δόντος] fin. Exc *δὲ* om. Lat recte *ταῦτ' αὐτοῖς*] *τοῦτ' αὐτοῖσ* R *ταῦτοῖσ* M *ταῦτ' αὐ|τοῖσ‖, αὐ* corr. ex *ο··*, *τοῖσ* add. m. 1 S *ταῦτα αὐτοῖσ* P *eis etiam hoc* Lat *ἐπέλιπε*] *ἀπέλειπε* M *ἐπέλειπε* L *ἀπέλιπε* E *ἐπιλειπόντων* Zon
20 **ὠνοῦντο* SPL **καὶ* om. RO **τῶν*] *τὸν* R

γῆς τις ἦν μοῖρα ταύτην παρεχώρουν ἐπὶ τιμῇ τροφῆς. ουτως τε
τοῦ βασιλέως πάσης αὐτῶν τῆς περιουσίας κυρίου γεγενημένου,
μετῳκίσθησαν ἄλλος ἀλλαχοῦ, ὅπως βεβαία γένηται τῷ βασιλεῖ
τῆς χώρας τούτων ἡ κτῆσις, πλὴν τῶν ἱερέων· τούτοις γὰρ ἔμενεν
191 ἡ χώρα αὐτῶν. ἐδούλου τ' αὐτῶν οὐ τὰ σώματα μόνον τὸ δεινόν,
ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας καὶ τὸ λοιπὸν εἰς ἀσχήμονα τῆς τροφῆς
εὐπορίαν αὐτοὺς κατηνάγκαζε. λωφήσαντος δὲ τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ
τε ποταμοῦ τῆς γῆς ἐπιβάντος καὶ ταύτης τοὺς καρποὺς ἀφθόνως
192 ἐκφερούσης, ὁ Ἰώσηπος εἰς ἑκάστην παραγενόμενος πόλιν καὶ συλ-
λέγων ἐν αὐταῖς τὸ πλῆθος τήν τε γῆν αὐτοῖς, ἣν ἐκείνων παρα-
χωρούντων βασιλεὺς ἔχειν ἠδύνατο καὶ καρποῦσθαι μόνος, εἰς ἅπαν
ἐχαρίζετο καὶ κτῆμα ἴδιον ἡγουμένους φιλεργεῖν παρεκάλει τὴν
πέμπτην τῶν καρπῶν τῷ βασιλεῖ τελοῦντας ὑπὲρ τῆς χώρας, ἣν
193 δίδωσιν αὐτοῖς οὖσαν αὐτοῦ. τοὺς δὲ παρ' ἐλπίδας κυρίους τῆς
γῆς καθισταμένους χαρά τε ἐλάμβανε καὶ ὑφίσταντο τὰ προστάγ-
ματα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τό τε ἀξίωμα παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις
αὐτοῦ μεῖζον Ἰώσηπος ἀπεργάζεται, καὶ πλείω γε τὴν εὔνοιαν τῷ
βασιλεῖ παρ' αὐτῶν, ὅ τε τοῦ τελεῖν τὴν πέμπτην τῶν καρπῶν
νόμος ἔμεινε καὶ μέχρι τῶν ὕστερον βασιλέων.
194 VIII. 1. Ἰάκωβος δὲ ἑπτακαιδέκατον ἔτος ἐν Αἰγύπτῳ δια-
τρίψας καὶ νόσῳ χρησάμενος παρόντων αὐτῷ τῶν υἱῶν ἀπέθανεν,
ἐπευξάμενος τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν καὶ προειπὼν αὐτοῖς κατὰ
προφητείαν, πῶς μέλλει τῶν ἐκ τῆς γενεᾶς αὐτῶν ἕκαστος κατοι-
κεῖν τὴν Χαναναίαν· τοῦτο δὴ καὶ πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο·
195 Ἰωσήπου δ' ἐγκώμιον διεξελθών, ὅτι μὴ μνησικακήσειε τοῖς ἀδελ-

§ 190 = Gen. XLVII 20.

ROMSPLELatZonaras I p. 50sq.
1 *γῇ M ταύτην] ταύτησ EZon fort. recte οὕτω E 2 αὐτὸν R γενομένου E 3 *μετοικίσθησαν MS¹P¹L ἀλλαχοῦ] ἀλλαχόσε (σε ex θεν corr. L) MSPLE *alibi* Lat ἀλλαχῇ coni. *γεγένηται O 4 *κτίσισ M κτῆσισ, ι ex η corr. SP 5 ἐδούλου τ'] ἐδούλου τότε R ἐδουλοῦτό τε O ἐδουλοῦτο τ' SP² ἐδηλοῦτο τ' P¹ ἐδουλοῦ τ' L 6 τῆς om. L τρυφῆσ S¹ 7 εὐπορίαν] *egestatem* Lat 8 τε om. MSPL et ut uid. Lat τὴν γῆν MSPL 9 παραγινόμενοσ SP 10 *τε] γε Dindorf ἣν αὐτοῖσ ἐκείνων tr. L 11 ἐδύνατο MSPL μόνον M 13 τελοῦντας] τελεῖν SP τελοῦντεσ E ἣν] ἧσ M 15 *ὑφίστατο PL *πράγματα M 16 τε om. RO παρὰ] τὸ παρὰ MPL τὸ περὶ S 17 αὐτοῦ] αὐτῷ MSP¹ αὐτῶ P² αὐτὸ L Ἰώσηπος] ὁ ἰώσηποσ M γε] τὲ ROML recte, si ante πλείω omittitur καὶ 18 παρὰ M 19 *ὑστέρων MSPL 21 *ἀπέθανεν om. Lat 24 τοῦτο δὴ] τοῦτο δ' δὴ Bekker *quod* Lat τοῦτο δὲ coni. ἐγίνετο L 25 *ἐγκώμιον·· | διεξελθών, διεξ i. ras. 2—3 litt. S *μνησικακήσειε] μνησικαχήσ (η superscr.) ut uid. R μνησικακήσοι O

*φοῖς, ἀλλὰ καὶ τούτου πλέον χρηστὸς εἰς αὐτοὺς ἐγένετο δωρησά-
μενος αὐτοὺς ἀγαθοῖς, οἷς οὐδὲ εὐεργέτας τινὲς ἠμείψαντο, προσ-
έταξε τοῖς ἰδίοις παισίν, ἵνα τοὺς Ἰωσήπου παῖδας Ἐφρὴν καὶ
Μανασσῆν εἰς τὸν αὐτῶν ἀριθμὸν προσῶνται διαιρούμενοι μετ'
αὐτῶν τὴν Χαναναίαν, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν· ἠξίου μέντοι καὶ* 196
*ταφῆς ἐν Νεβρῶνι τυγχάνειν· τελευτᾷ δὲ βιοὺς ἔτη τὰ πάντα
τριῶν δέοντα πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, μηδενὸς μὲν τῶν προγόνων
ἀπολειφθεὶς ἐπ' εὐσεβείᾳ τοῦ θεοῦ, τυχὼν δὲ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον
ἦν τοὺς οὕτως ἀγαθοὺς γεγονότας. Ἰώσηπος δὲ συγχωρήσαντος αὐτῷ
τοῦ βασιλέως τὸν τοῦ πατρὸς νεκρὸν εἰς Νεβρῶνα κομίσας ἐκεῖ
θάπτει πολυτελῶς. τῶν δ' ἀδελφῶν οὐ βουλομένων αὐτῷ συν-* 197
*υποστρέφειν, δέος γὰρ αὐτοὺς εἶχε μὴ τεθνηκότος αὐτοῖς τοῦ πα-
τρὸς τιμωρήσαιτο τῆς εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς οὐκέτ' ὄντος ᾧ χαρίζοιτο
τὴν πρὸς αὐτοὺς μετριότητα, πείθει μηδὲν ὑφορᾶσθαι μηδ' ἔχειν
αὐτὸν δι' ὑποψίας, ἀγαγὼν δὲ μετ' αὐτοῦ κτῆσιν πολλὴν ἐχα-
ρίσατο καὶ πάσῃ περὶ αὐτοὺς σπουδῇ χρώμενος οὐκ ἀπέλιπε.*
2. *Τελευτᾷ δὲ καὶ οὗτος ἔτη βιώσας ἑκατὸν καὶ δέκα θαυ-* 198
*μάσιος τὴν ἀρετὴν γενόμενος καὶ λογισμῷ πάντα διοικῶν καὶ τὴν
ἐξουσίαν ταμιευόμενος, ὃ δὴ καὶ τῆς τοιαύτης εὐδαιμονίας αἴτιον
αὐτῷ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις ἀλλαχόθεν ἥκοντι καὶ μετὰ τοιαύτης
κακοπραγίας, μεθ' ἧς προειρήκαμεν, ὑπῆρχε. τελευτῶσι δ' αὐτοῦ* 199
καὶ οἱ ἀδελφοὶ ζήσαντες εὐδαιμόνως ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου. καὶ τού-

§ 195 = Gen. XLIX 22; § 198 = Exodus I 6.

ROMSPLAELatZonaras I p. 51. ExcPeiresc.

1 *τοῦτο* ML *εἰς αὐτοὺς*] *in eo* Lat 2 *αὐτοῖσ* ML *προσέταξεν* S[1]P[1]L 3 **τοῖς* om. L **τοὺς*] *τοῦ* M *Ἐφρὴν*] *εὔφριν* R *εὐφρῖν* O *ἐφραίμην* SPLE *ephraim* Lat 4 **μανασσῆν*, *ῆν* ex corr. R **αὐτῶν*] *αὐτὸν* OMSP[1] **ποσῶνται* ROL **διαιρούμενοι*, *ν* corr. ex *τ*· M 5 **τὴν*] *διαιρούμενοι τὴν* M 6 *Νεβρῶνι*] *νεβρώνη* R *νέβρωνι* M *χεβρῶνι* SP *ebron* Lat *τὰ* om. O 7 **δέοντα*] *δεόντων* SPL 9 *ἦν*] *ἦν τυχεῖν* SP *τοὺς οὕτως*] *τοσούτωσ* M *γεγονότας*] *γενέσθαι*, i. marg. m. 2 *γρ γεγονότασ* M **Ἰώσηπος*] hinc incip. A 10 *Νεβρῶνα*] *νέβρωνα* M *χεβρῶνα* SPEZon *hebron* Lat 11 *δὲ* MSPAE, abhinc huius paginae (fol. 42b) margo interior uitiatus est R *αὐτῷ*] *ἐκεῖ* O 12 *εἶχεν* S[1]P[1]A *αὐτοῖς*] *αὐτοὺσ* E *eos* Lat *τοῦ πατρὸσ αὐτοὺσ* tr. E 13 *οὐκέτι* M 14 **μηδὲν ὑφορᾶσθαι πείθει* tr. M *μηδ'*] *μὴ δὲ* M 15 **ἀγαγεῖν*, *εῖ* ex corr. L *δὲ* om. A[1] *μεθ' ἑαυτοῦ* (*οῦ* ex *ὸν* corr. S) MSPAE *μεθ' αὐτοῦ* L 16 *πᾶσι* LA[1] *ἀπέλειπε* M[1]LA *ἐνέλιπε*· SP 17 **δὲ καὶ*] *δὲ* LA *ἔτη*] *ἐπὶ ἔτη* L *δέκα καὶ ἑκατὸν* tr. L *θαυμάσιος*] incip. ExcPeir 18 *πάντα λογισμῷ* tr. Exc 19 *εὐδαιμονίας*] *αἰτίασ ἤτοι τῆσ εὐδαιμονίασ* M 20 *ἀλλαχόθεν*] *et aliunde* Lat 21 *ὑπῆρχε*] *ὑπῆρχεν* S[1]PA, fin. Exc **τελευτοῦσι* M *δὲ* ME **αὐτῶι* P

των μὲν τὰ σώματα κομίσαντες μετὰ χρόνον οἱ ἀπόγονοι καὶ οἱ
200 παῖδες ἔθαψαν ἐν Νεβρῶνι, τὰ δὲ Ἰωσήπου ὀστᾶ ὕστερον, ὅτε
μετανέστησαν ἐκ τῆς Αἰγύπτου οἱ Ἑβραῖοι, εἰς τὴν Χαναναίαν
ἐκόμισαν· οὕτως γὰρ αὐτοὺς ὁ Ἰώσηπος ἐξώρκισε. τούτων οὖν
ἕκαστος ὡς ἔσχε καὶ τίσι πόνοις ἐκράτησαν τῆς Χαναναίας σημανῶ
προδιηγησάμενος τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον.
201 IX. 1. Αἰγυπτίοις τρυφεροῖς καὶ ῥαθύμοις πρὸς πόνους οὖσι
καὶ τῶν τε ἄλλων ἡδονῶν ἥττοσι καὶ δὴ καὶ τῆς κατὰ φιλοκέρδειαν
συνέβη δεινῶς πρὸς τοὺς Ἑβραίους διατεθῆναι κατὰ φθόνον τῆς
202 εὐδαιμονίας. ὁρῶντες γὰρ τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν γένος ἀκμάζον καὶ
δι' ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς τὸ πονεῖν εὐφυΐαν πλήθει χρημάτων ἤδη
καὶ λαμπρούς, κατ' αὐτῶν αὔξεσθαι τούτους ὑπελάμβανον, ὧν τ'
ἦσαν ὑπὸ Ἰωσήπου τετυχηκότες διὰ χρόνου μῆκος λήθην λαβόντες καὶ τῆς βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μετεληλυθυίας δεινῶς
ἐνύβριζόν τε τοῖς Ἰσραηλίταις καὶ ταλαιπωρίας αὐτοῖς ποικίλας
203 ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διώρυχας αὐτοῖς πολλὰς προσέταξαν διατεμεῖν τείχη τε οἰκοδομῆσαι ταῖς πόλεσι καὶ χώματα, ὅπως ἂν εἴργοι τὸν ποταμὸν μὴ λιμνάζειν ἐπεκβαίνοντα, πυραμίδας τε ἀνοικοδομοῦντες ἐξετρύχουν ἡμῶν τὸ γένος, ὡς τέχνας τε

---

§ 200 = Gen. L 24; § 201 = Exodus I 7.

ROMSPALELatZonaras I p. 51 sq. ExcPeiresc. Eustathius hexaëm. p. 78.

1 *κομίσαντεσ, ο ex οι corr. L μετὰ χρόνον] *post uitam* Lat οἱ ἀπόγονοι] αὐτῶν οἱ ἀπόγονοι MSPLAELat καὶ οἱ παῖδες om. ELat 2 Νεβρῶνι] νεβρώνη R νέβρωνι M χεβρῶνι SPE *hebron* Lat *δ' SPA ὀστᾶ] ὅσ τὰ M¹ 4 ἐκόμισαν] ἐξεκόμισαν E *οὕτως γὰρ ‖ finit fol. 42 R ἐξώρκισεν (ι ex η corr. SP) SPA ἐξώρκησε E 5 ἕκαστοσ, σ finale in ras. A ἔσχεν S¹P¹A σημαινῶ M post σημανῶ eras. ut uid. τὴν L 6 προδιηγησάμενος — ἐξέλιπον om. O ἐξέλειπον MA 7 Αἰγυπτίοις] incip. Exc. Eustathius, i. marg. δ' O οὖσι πρὸσ πόνουσ tr. M πόνοισ Exc 8 καὶ s. A τῆς] τοῖσ (οῖ ex η corr. M) RML φιλοκερδίαν LExc et ex corr. A 9 συνέβει Exc 10 *τὸ om. L *ἀκμάζον] ἀκμάζοντα A¹ ἀκμάζοντασ A² καὶ δι'] δι' O 11 τὴν om. RMLAExc 12 καὶ om. ROSPLat καθ' αὐτῶν MSPLAExc ἄρξεσθαι RO τ' ἦσαν] τ' (τε E) ἦσαν εὖ OML EExcLat τοῖσ ἄνευ R τε ἦσαν SP 13 litt. *ἰωσήπου τε i. ras. 6 litt. R *διὰ — 14 λαβόντες i. marg. suppl., μῆκος om. P 15 ἐνύβριζόν τε] ἐνυβρίζοντεσ MLAExc ἐξύβριζον E τοὺσ ἰσραηλίτασ M *ταλαιπορίασ S¹ 16 *γὰρ om. A *διωρυγὰς Eustath πολλὰσ αὐτοῖσ tr. MSPLAEExc *προσέταξεν A¹ προσέταξε ML 17 *διατεμεῖν] διανέμειν O διαμένειν R διατέμνειν Eustath *τέ, ε corr. m. 2 A *ταῖς] τοῖσ L 18 *εἴργοι] εἴργοιεν RO εἴγοι MA¹ εἴργει L *λιμνάζην Exc ἐπεκβαίνοντα] ἕωσ ἐκείνων ἐπεκβαίνοντα MSPLAExc *τυραμίδασ Exc 19 ἐξετρύχων MA¹ ἐξέτρυχον A²SPLEExcZon ἐξετρύχ * * * R *τε] μὲν L

παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι καὶ τοῖς πόνοις γενέσθαι συνήθεις. καὶ 204
τετρακοσίων μὲν ἐτῶν χρόνον διήνυσαν ταῖς ταλαιπωρίαις· ἀντε-
φιλονείκουν γὰρ οἱ μὲν Αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς
Ἰσραηλίτας θέλοντες, οἱ δ᾽ ἀεὶ κρείττους φαίνεσθαι τῶν ἐπιταγ-
μάτων.

2. Ἐν τούτοις δ᾽ ὄντων αὐτῶν τοῖς πράγμασιν αἰτία τοῦ μᾶλ- 205
λον σπουδάσαι περὶ τὸν ἀφανισμὸν τοῦ γένους ἡμῶν τοῖς Αἰγυ-
πτίοις προσεγένετο τοιαύτη· τῶν ἱερογραμματέων τις, καὶ γάρ εἰσι
δεινοὶ περὶ τῶν μελλόντων τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, ἀγγέλλει τῷ
βασιλεῖ τεχθήσεσθαί τινα κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τοῖς Ἰσραηλίταις,
ὃς ταπεινώσει μὲν τὴν Αἰγυπτίων ἡγεμονίαν, αὐξήσει δὲ τοὺς
Ἰσραηλίτας τραφεὶς ἀρετῇ τε πάντας ὑπερβαλεῖ καὶ δόξαν ἀεί-
μνηστον κτήσεται. δείσας δ᾽ ὁ βασιλεὺς κατὰ γνώμην τὴν ἐκείνου 206
κελεύει πᾶν τὸ γεννηθὲν ἄρσεν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς τὸν ποτα-
μὸν ῥιπτοῦντας διαφθείρειν, παραφυλάσσειν τε τὰς ὠδῖνας τῶν
Ἑβραίων γυναικῶν καὶ τοὺς τοκετοὺς αὐτῶν παρατηρεῖν τὰς Αἰ-
γυπτίων μαίας· ὑπὸ γὰρ τούτων αὐτὰς ἐκέλευε μαιοῦσθαι, αἳ διὰ 207
συγγένειαν ἔμελλον μὴ παραβήσεσθαι τὴν τοῦ βασιλέως βούλησιν·
τοὺς μέντοι καταφρονήσαντας τοῦ προστάγματος καὶ σώζειν λάθρα
τολμήσαντας τὸ τεχθὲν αὐτοῖς ἀναιρεῖσθαι σὺν τῇ γενεᾷ προσ-
έταξεν. δεινὸν οὖν τοῖς ὑπομένουσι τὸ πάθος, οὐ καθὸ παίδων 208

---

§ 203 = Exodus I 14.

ROMSPALELatZonaras I p. 52. ExcPeiresc. Eustathius hexaëm. p. 78. Michael Glycas p. 279.

1 *διδάσκεσθαι* E **καὶ* (ante *τοῖς*) om. R **πόνοι* A[1] 2 *διήνυσαν*] *ἐπ᾽ αὐταῖσ διήνυσαν* MLAEExc *ἐπὶ ταύταισ διήνυσαν* SP *in his (miseriis) extiterunt* Lat *ἀντεφιλονίκουν* O 3 *τοὺσ πόνουσ* R 4 *θέλοντεσ*, *ε* ex *α* corr. uid. S *ἐθέλοντεσ* LExc *δὲ* MSPALExc 6 *δὲ* SP *αὐτῶν τοῖς πράγμασιν*] ROMExcLat *αὐτοῖσ τῶν πραγμάτων* SPA *τοῖσ πράγμασιν* L 7 *τοὺσ αἰγυπτίουσ* MSPAExc *τῶν*] abhinc excerpsit Glyc 8 **ἱερογαμματέων*, *α* post *γ* ex *ρ* corr. P *εἰσὶν* S[1]PExc *εἰσὶ δεινοὶ*] *ἦσαν* · · · · *οἱ*, *ἦσαν* alia ut uid. man. scripsit, ras. 3—4 litt. M 9 *τῶν μελλόντων* om. M *ἀγγέλει* LA[1]E 10 **τοῖσ ἰσραηλίταισ κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν* tr. M 11 **τὴν*] *τῶν* M *τὴν τῶν* SPAExcGlyc **αἰγύπτιον* RO **ἡγεμονείαν* M 12 *ἀρετὴν* Glyc *τε*] *δὲ* P, om. Glyc *ὑπερβάλλει* M *ὑπερβάλλειν* L 13 *δὲ* MSPAEExcGlyc 15 *τε*] *δὲ* E 16 **ταῖσ αἰγυπτίων μαίαισ* RO * *Αἰγυπτίας* Glyc 17 *ἐκέλευον* M *ἐκέλευεν* S[1]P[1]A *ἐκέλευσε* Glyc *ἐκέλευεν αὐτὰσ* tr. LExc *αἳ διὰ*] *διαὶ* Exc 18 *ἔμελλον — βούλησιν* om. Exc 19 **προστάγματος*] *πράγματοσ* L *σώιζειν* P[2] 20 *τολμίσαντασ* Exc *αὐτοῖς*] *αὐτῶν* O *τούτουσ* MLExc *αὐτοῖσ τούτουσ* SP *προσέταξε* OM S[2]L 21 *οὐ*] *non tantum* Lat

ἀπεστεροῦντο καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν ὑπουρ-
γοῦν τῶν γεννωμένων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπίνοια τῆς τοῦ γένους αὐτῶν
ἐπιλείψεως, φθειρομένων μὲν τῶν τικτομένων, αὐτῶν δὲ διαλυθη-
σομένων, χαλεπὴν αὐτοῖς καὶ δυσπαραμύθητον ἐποίει τὴν συμφο-
209 ράν. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτῳ τῷ κακῷ· κρατήσειε δ' ἂν οὐδεὶς
τῆς τοῦ θεοῦ γνώμης οὐδὲ μυρίας τέχνας ἐπὶ τούτῳ μηχανησάμε-
νος· ὅ τε γὰρ παῖς, ὃν προεῖπεν ὁ ἱερογραμματεύς, τρέφεται λαθὼν
τὴν τοῦ βασιλέως φυλακὴν καὶ ἀληθὴς ἐπὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ γενησο-
μένοις ὁ προειπὼν εὑρέθη. γίνεται δ' οὕτως.
210 3. Ἀμαράμης τῶν εὖ γεγονότων παρὰ τοῖς Ἑβραίοις, ὡς δεδιὼς
ὑπὲρ τοῦ παντὸς ἔθνους, μὴ σπάνει τῆς ἐπιτραφησομένης νεότητος
ἐπιλείπῃ, καὶ χαλεπῶς ἐπ' αὐτῷ φέρων, ἐκύει γὰρ αὐτῷ τὸ γύναιον,
211 ἐν ἀμηχάνοις ἦν, πρὸς ἱκετείαν τοῦ θεοῦ τρέπεται παρακαλῶν
οἶκτον ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν ἀνθρώπων μηδὲν τῆς εἰς αὐτὸν
θρησκείας παραβεβηκότων δοῦναί τ' ἀπαλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ'
ἐκεῖνον ἐκακοπάθουν τὸν καιρὸν καὶ τῆς ἐπ' ἀπωλείᾳ τοῦ γένους
212 αὐτῶν ἐλπίδος. ὁ δὲ θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν καὶ πρὸς τὴν ἱκεσίαν
ἐπικλασθεὶς ἐφίσταται κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ καὶ μήτε ἀπογι-
νώσκειν αὐτὸν περὶ τῶν μελλόντων παρεκάλει τήν τε εὐσέβειαν
αὐτῶν ἔλεγε διὰ μνήμης ἔχειν καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτῆς ἀμοιβὴν ἀεὶ
παρέξειν, ἤδη μὲν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν δωρησάμενος τὸ γε-
213 νέσθαι τοσοῦτον πλῆθος αὐτοὺς ἐξ ὀλίγων. καὶ Ἄβραμον μὲν
μόνον ἐκ τῆς Μεσοποταμίας εἰς τὴν Χαναναίαν παραγενόμενον
εὐδαιμονῆσαι τά τε ἄλλα καὶ τῆς γυναικὸς αὐτῷ πρὸς γονὴν ἀκαρ-

§ 208 = Exodus I 22.

ROMSPLAELatZonaras I p. 52. ExcPeiresc. Eustathius hexaëm. p. 79.
1 αὐτοῖσ RA τὴν om. P 2 γεννομένων Exc 3 τικτομένων] κτεινομένων A δὲ] τε SPA 4 καὶ — συμφοράν om. Lat ἐποίει καὶ δυσπαραμύθητον tr. O 6 οὐδὲ] οὐδ' εἰ L μυρίασ, ρι i. ras. S τούτῳ] τούτοισ ROEZon 7 *ἱρογραμματεὺσ P[1] 8 γενηθησομένοισ MLA[2]Exc γενηθησομένοισ, ν quod supra est, expunctum S 9 εὑρεθῇ L *γίνεται δ' οὕτως om. M δὲ SPLAEExc 10 *amaramis Lat hic et infra ὡς] ὅσ (ex ὡσ corr. MA) MLAExc, om. SPLat 11 σπανῇ L ἐπιγραφησομένησ P ἐπιστραφησομένησ S 12 ἐπιλίπῃ (ι ex ει, η i. ras. S, ι i. ras., η ex ει P) SP ἐφ' αὐτῷ LExc ἐφ' ἑαυτῷ E *γὰρ αὐτῷ] γὰρ O 13 ἐν ἀμηχάνοις ἦν] dumque in hesitatione consisteret Lat πρὸς] καὶ πρὸσ ROMLExc *ἱκετείαν] ἱκετείαν οὖν P[2] 15 τε MSPLAExc 16 ἐκεῖνον, ο ex ω SP καὶ τῆς — 17 ἐλπίδος om. Lat 17 ἱκετείαν M ἱκεσίαν, εσι i. ras. L 18 αὐτὸν ἀπογινώσκειν tr. L 19 τῶν] τὸν P[1] 20 τὴν iterat O αὐτῆς] ταύτησ MSPLExc 22 τοσοῦτο MSExc αὐτοὺς om. A ἄβραμον S[1] μὲν om. RO μὲν μόνον om. Exc 24 τ' Exc αὐτῷ] αὐτοῦ O

*πως ἐχούσης πρότερον ἔπειτα κατὰ τὴν αὐτοῦ βούλησιν ἀγαθῆς
πρὸς τοῦτο γενομένης τεκνῶσαι παῖδας καὶ καταλιπεῖν μὲν Ἰσμα-
ήλῳ καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ τὴν Ἀράβων χώραν, τοῖς δ' ἐκ Κατούρας
τὴν Τρωγλοδῦτιν, Ἰσάκῳ δὲ τὴν Χαναναίαν. „ὅσα τε πολεμῶν κατὰ* 214
*τὴν ἐμήν, φησί, συμμαχίαν ἠνδραγάθησε κἂν ἀσεβεῖς εἶναι δόξητε
καὶ μὴ διὰ μνήμης ἔχοντες. Ἰάκωβον δὲ καὶ τοῖς οὐχ ὁμοφύλοις
γνώριμον εἶναι συμβέβηκεν ἐπί τε μεγέθει τῆς εὐδαιμονίας μεθ'
ἧς ἐβίωσε καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ κατέλιπεν, οὗ μετὰ ἑβδομήκοντα
τῶν πάντων εἰς Αἴγυπτον ἀφικομένου ὑπὲρ ἑξήκοντά που μυριάδας
ἤδη γεγόνατε. νῦν δ' ἐμὲ τοῦ κοινῇ συμφέροντος ὑμῶν ἴστε προ-* 215
*νοούμενον καὶ τῆς σῆς εὐκλείας· ὁ παῖς γὰρ οὗτος, οὗ τὴν γένεσιν
Αἰγύπτιοι δεδιότες κατέκριναν ἀπολλύναι τὰ ἐξ Ἰσραηλιτῶν τι-
κτόμενα, σὸς ἔσται καὶ λήσεται μὲν τοὺς ἐπ' ὀλέθρῳ παραφυλάσ-
σοντας, τραφεὶς δὲ παραδόξως τὸ μὲν Ἑβραίων γένος τῆς παρ'* 216
*Αἰγυπτίοις ἀνάγκης ἀπολύσει, μνήμης δὲ ἐφ' ὅσον μενεῖ χρόνον
τὰ σύμπαντα τεύξεται παρ' ἀνθρώποις οὐχ Ἑβραίοις μόνον ἀλλὰ
καὶ παρὰ τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐμοῦ τοῦτο χαριζομένου σοί τε καὶ τοῖς
ἐκ σοῦ γενησομένοις. ἔσται δ' αὐτῷ καὶ ὁ ἀδελφὸς τοιοῦτος, ὥστε*

ROMSPLAELatZonaras I p. 52. ExcPeiresc.

1 *ἔπειτα*] *ἐπεὶ* MExc *ἐπεὶ τὰ* L *κατὰ*] *καὶ κατὰ* O 2 *καὶ καταλιπεῖν* — 4 *Χαναναίαν* om. Exc *καταλειπεῖν* A *ἰσμαήλω*, *ι* i. ras. A 3 *ἀρράβων* OM *τοῖς*] ex *τὸ* corr. M *τῆσ* RL *δ' ἐκ Κατούρας*] *δὲ κατούρασ* ROA *δὲ χετούρασ* SP *δ' ἐκ χατούρησ* L *cethurae* Lat 4 *τρογλωδύτϊν*, *ϊ* ex *η* corr. R *τρογλοδύτην* P^1S^1A *τρωγλοδύτην* S^2 *τρωγλωδύτιν* L *trogoditen* Lat *ἰσάκω*, *κ* corr. M 5 *ἠνδραγάθησεν* S^1P^1AExc *ἠνδραγάθησε*] *ἠνδραγάθησεν ὑπερασπιῶ δὲ καὶ ὑμῶν* A *κἂν ἀσεβεῖς εἶναι δόξητε* om. SP *κἂν* — 6 *ἔχοντες* om. Lat *ἀσεβῆσ*, *ῆ* ex *εῖ* corr. A *δόξαιτε* Holwerda 6 *καὶ μὴ*] *καὶ* MLExc *καὶ ὑμεῖσ* (*ὑ* i. ras. m. 2 S) SP *καὶ ὑμεῖς μὴ* Holwerda *μὴ* coni. *ἔχοντες*] *ἔχετε* (*σι σι*) SP *ὁμοφύλλοισ* R 7 *ἐπὶ*] *ἐπ·ί* S *μεθ'*] *ἐφ'* O 8 *παισὶ*] *παι*, *αι* i. ras. S *πᾶσι* ROMExc *κατέλειπεν* MLA *κατέλειπε* Exc *οὗ*] *οὐ* OL *οἳ* A **ἑβδομήκοντα*] *ἑβδομήκον* O 9 *ἀφικομένων* OE *ἀφικόμενοι* A *μυριάδας*] E *μυριάδεσ* codd. Exc 10 *γεγόνατε*, *ατε* ex *ότεσ* corr. A *γεγονότεσ* MLExc *γεγόνασι* ROE *δ' ἐμὲ*] *δέ με* codd. Exc 11 *γέννεσιν* Exc *γέννησιν* MAE 12 *ἰσραητῶν* P 13 **σὸσ*, *ὸ* i. ras. m. 2 P *σῶισ* S **σὸσ ἔσται καὶ* i. ras., in marg. *ἔσται* A **λήσεται*] *disperdet* Lat *διαφυλάσσοντασ* O 14 **ἑβραίων* S^1A *ἑβραῖον* Exc **γένος* om. M *παρ' αἰγυπτίων* E 15 **ἀπολύσει*, *ει* i. ras. m. 2 P *ἀπολύση* S *δ'* PLA **μένει* (s. L) ROSPLA *χρόνον* om. E *χρόνον μένει* tr. O 16 *παρὰ* MLAExc 17 *τούτου* L *χαριζομένου* ex *χαριζόμενο·* corr. S *σοί* — 18 *γενησομένοις* om. A, in marg. suppl. S *σοί*] *σοῦ* P^1 *τε* om. RO 18 *γεννησομένοισ* RO^2 *δὲ* MLEExc

*τὴν ἐμὴν ἕξειν ἱερωσύνην αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐγγόνους αὐτοῦ διὰ
παντὸς τοῦ χρόνου.“*
217 4. *Ταῦτα τῆς ὄψεως αὐτῷ δηλωσάσης περιεγερθεὶς ὁ Ἀμα-
ράμης ἐδήλου τῇ Ἰωχαβέλῃ, γυνὴ δ᾽ ἦν αὐτοῦ, καὶ τὸ δέος ἔτι μεῖ-
ζον διὰ τὴν τοῦ ὀνείρου πρόρρησιν αὐτοῖς συνίστατο· οὐ γὰρ ὡς
περὶ παιδὸς μόνον εὐλαβεῖς ἦσαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπὶ μεγέθει τοσαύ-*
218 *της εὐδαιμονίας ἐσομένου. τοῖς μέντοι προκατηγγελμένοις ὑπὸ
τοῦ θεοῦ πίστιν ὁ τοκετὸς τῆς γυναικὸς παρεῖχε λαθούσης τοὺς
φύλακας διὰ τὴν τῶν ὠδίνων ἐπιείκειαν καὶ τῷ μὴ βιαίας αὐτῇ
προσπεσεῖν τὰς ἀλγηδόνας. καὶ τρεῖς μὲν μῆνας παρ᾽ αὐτοῖς τρέ-*
219 *φουσι λανθάνοντες· ἔπειτα δὲ δείσας Ἀμαράμης, μὴ κατάφωρος
γένηται καὶ πεσὼν ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως ὀργὴν αὐτός τε ἀπόληται
μετὰ τοῦ παιδίου καὶ τοῦ θεοῦ τὴν ἐπαγγελίαν ἀφανίσειεν, ἔγνω
μᾶλλον ἐπὶ τούτῳ ποιήσασθαι τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν καὶ πρό-
νοιαν ἢ τῷ λήσεσθαι πεπιστευκώς, τοῦτο δ᾽ ἦν ἄδηλον, ἐναποκιν-
δυνεύειν οὐ τῷ παιδὶ μόνον κρυφαίως τρεφομένῳ ἀλλὰ καὶ αὐτῷ·*
220 *τὸν δὲ θεὸν ἡγεῖτο πᾶσαν ἐκποριεῖν ἀσφάλειαν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν
ψευδὲς γενέσθαι τῶν εἰρημένων. ταῦτα κρίναντες μηχανῶνται
πλέγμα βίβλινον ἐμφερὲς τῇ κατασκευῇ κοιτίδι μεγέθους αὐτὸ ποι-
ήσαντες αὐτάρκους εἰς τὸ μετ᾽ εὐρυχωρίας ἐναποκεῖσθαι τὸ βρέφος,*
221 *ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ, τῷ γὰρ ὕδατι τὴν διὰ τῶν πλεγμάτων*

---

§ 217 — Exodus II 2.

ROMSPLAELatZonaras I p. 53. ExcPeiresc. Eustathius hexaëm. p. 79. Suidas s. *Μωυσῆς*. Michael Glycas p. 279.

1 **ἕξειν*] *εὖ ἕξειν, εὖ* suppl. S **ἱερωσύνη* S² *ἱεροσύνην* Exc *τε* om. O *τοὺς* om. Exc **ἐκγόνουσ* MSPLAExc 3 *περιεγερθεὶς*] *περιχαρὴσ ἐγερθεὶσ* (*ἐγερθὴσ* R) RO *Ἀμαράμης*] *μαράμησ* RA 4 *Ἰωχαβέλῃ*] *ὀχαβέλη* RO *ἰωαχεβέλη* MSPLAE *ἰωχεβέλη* Exc *iochobel* Lat *Ἰωαχεβέδῃ* Bernard

δὲ E 6 *περὶ* om. Exc 7 *ἐσομένου*] *futurae (felicitatis)* Lat *ἐσομένης* ed. pr. *ἐσόμενοι* coni. 8 *τῆς γυναικὸς* om. M **λαθούσησ τῆσ φυλακῆσ* Exc **τοὺς*] *τὰς* coni. 9 *τῷ*] *τῶι* ex *τὸ* corr. A *τὸ* ROMSPLExc *διὰ τὸ* Glyc *αὐτὴν* R 10 *παρ᾽* — 11 *λανθάνοντες*] *τὸ βρέφοσ λανθάνοντεσ τρέφουσιν οἱ τοκεῖσ* E *αὐτοῖσ* P² *ἑαυτοῖς* Glyc **τρέφουσι*] *τρέφουσα* L *nutrierunt infantem* Lat 11 *εἶτα* EGlyc *δὲ* om. ROMLEGlyc 12 *ὑπὸ*] *ἐπὶ* M *ἀπόληται*] Dindorf *ἀπολεῖται* codd. 13 *παιδὸσ* O 15 *ἢ τῷ*] *οὕτω* RO *τῶ τε* MLExc *τούτω* RO 16 *οὐ* corr. uid. ex *αὐ* S *μόνω* R 17 *δὲ* om. Exc *ἐκπορίσειν* MSPAExc *ἐκπορήσειν* L 18 *ψεῦδοσ* ROMA *μηχανῶνται* — p. 129, 2 *βαλόντες* habet Suid 19 *πλέγμα*] ROMLExcSuid *πλέγμα τι* SPAEZonGlyc *βύβλινον* SEExcSuidGlyc *βίβλιον* P *κοιτίδι*] *κοιτίδα* R *κοίτη δὲ* M *κιστίδι* ExcSuid *μέγεθοσ* SP et ut uid. Lat *αὐτῶ* A 20 *αὔταρκεσ* MSPLAExcSuid et ut uid. Lat *τὸ* om. Suid 21 *χρήσαντεσ* R *χρίσαντεσ, ι* i. ras. SP *περιχρήσαντεσ* E *περιχρίσαντες* Zon

*ἀποφράττειν εἴσοδον ἡ ἄσφαλτος πέφυκεν, ἐντιθέασι τὸ παιδίον
καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες εἴασαν ἐπὶ τῷ θεῷ τὴν σωτηρίαν
αὐτοῦ. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς παραλαβὼν ἔφερε, Μαριάμη δὲ τοῦ
παιδὸς ἀδελφὴ κελευσθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς ἀντιπαρεξῄει φερό-
μενον ὅποι χωρήσει ὀψομένη τὸ πλέγμα. ἔνθα καὶ ἔδειξεν ὁ θεὸς* 222
*μηδὲν μὲν τὴν ἀνθρωπίνην σύνεσιν, πᾶν δ' ὅ τι καὶ βουληθείη
πράττειν αὐτὸ τέλους ἀγαθοῦ τυγχάνον, καὶ διαμαρτάνοντας μὲν
τοὺς ὑπὲρ οἰκείας ἀσφαλείας ἄλλων κατακρίνοντας ὄλεθρον καὶ
πολλῇ περὶ τούτου χρησαμένους σπουδῇ, σωζομένους δ' ἐκ παρα-* 223
*δόξου καὶ σχεδὸν ἐκ μέσου τῶν κακῶν εὑρισκομένους τὴν εὐπρα-
γίαν τοὺς κινδυνεύοντας τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. τοιοῦτον δέ τι καὶ
περὶ τὸν παῖδα τοῦτον γενόμενον ἐμφανίζει τὴν ἰσχὺν τοῦ θεοῦ.*

5. *Θέρμουθις ἦν θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη παίζουσα παρὰ* 224
*τὰς ᾐόνας τοῦ ποταμοῦ καὶ φερόμενον ὑπὸ τοῦ ῥεύματος θεασα-
μένη τὸ πλέγμα κολυμβητὰς ἐπιπέμπει κελεύσασα τὴν κοιτίδα πρὸς
αὐτὴν ἐκκομίσαι. παραγενομένων δὲ τῶν ἐπὶ τούτῳ σταλέντων μετὰ
τῆς κοιτίδος ἰδοῦσα τὸ παιδίον ὑπερηγάπησε μεγέθους τε ἕνεκα καὶ
κάλλους· τοσαύτῃ γὰρ ὁ θεὸς περὶ Μωυσῆν ἐχρήσατο σπουδῇ, ὡς* 225
ὑπ' αὐτῶν τῶν ψηφισαμένων διὰ τὴν αὐτοῦ γένεσιν καὶ τῶν ἄλλων

---

§ 221 = Exodus II 3.

ROMSPLAELatZonaras I p. 53. ExcPeiresc. Eustathius hexaëm. p. 79. Suidas s. *Μωυσῆς*. Michael Glycas p. 280.

1 *ἀποφράττειν*] *φράττειν* L *ἄσφαλτοσ, αλτ* i. ras. 2 litt. P * *πεδίον* L 3 *τὸ*] *τότε* M *ἔφερεν* S[1]P[1]AExc * *μαριάμμη* AZon *maria* Lat *δὲ*] *δὲ ἡ* E 4 *κελευσθῆσα* Exc *ἀντιπαρεξίει, ί* ex *ή* corr. M *φερόμενον ὅποι*] *ὅποι φερόμενον* MLExc *φερόμενον ποῦ* ROA *φερόμενον ὅπου* S 5 *ἔδειξεν*] *διέδειξεν* MSPLAExc 6 *μὲν* om. Exc *ἀνθρωπείαν* MSPAExc *ἀνθρωπίαν* L *σύνεσιν*] *σύνεσιν οὖσαν* Holwerda 7 *αὐτὸ*] *ipse* Lat *αὐτὸς* Ernesti *αὐτὸ τέλους*] *αὐτοτελοῦσ* ROMSPL *αὐτοτέλουσ* Exc *τυγχάνων* R *τυγχάνοντα* Exc 8 *οἰκείας*] *ὑγείασ* R *ἰδίασ* MSPLAExc *ἀσφαλείας*] *ὠφελείασ καὶ ἀσφαλείασ* M *ἄλλον* A 9 *περὶ τούτου*] om. P *περὶ τούτουσ* OL *περὶ τοῦτο* Bekker *χρησαμένου* M[1] *χρησαμένη* O, in R litt. *αμένουσ* paene omnino euan. 11 *τοιοῦτο* ExcBekker *δέ*] *γὰρ* MSPLAExc *ergo* Lat *τι*] *τοι* L 12 *τὴν*] *γ̈ὰρ̈ τὴν, γαρ* expunctum S 13 i. marg. *ε'* O * *θερμουθὶσ* (*ὶ* ex *ὴ* corr. R) ROMA *θερμουθισ* L *thermuth* Lat 14 *ᾐόνας*] *ἰόνασ* A *ἠϊόνασ* O[2]MSPLEExc *ῥεύματος*] *ῥεύμα* P[1] 15 * *πλέγμα*] *πλεῦμα* O * *κολυμβητὰς*] *κολυμβιτὰσ* R, om. Lat * *ἐκπέμπει* M * *τὴν* s. M * *κοιτίδα*] *κιστίδα* Exc 16 * *ἑαυτὴν* SP *αὐτὴν* Exc *ἐπὶ τοῦτο* SPL 17 *κοιτίδος*] *κιστίδοσ* Exc *ὑπερηγάπησεν* S[1]P[1]AExc 18 *μωυσῆν* A 19 *ὑπ' αὐτῶν τῶν ψηφισαμένων*] *ὑπὸ πάντων τῶν καταψηφισαμένων* MLExc *ὑπὸ πάντων τῶν τὰ ἔσχατα καταψηφισαμένων* SP *ὑπὸ τούτων τῶν τὰ ἔσχατα ψηφισαμένων* A *ab ipsis qui — decreuerant* Lat *καὶ*] *καὶ κατὰ* SP

τῶν ἐκ τοῦ Ἑβραίων γένους ἀπώλειαν ποιῆσαι τροφῆς καὶ ἐπιμε-
λείας ἀξιωθῆναι. κελεύει τε γύναιον ἡ Θέρμουθις ἀχθῆναι παρέ-
226 ξον θηλὴν τῷ παιδίῳ. μὴ προσεμένου δὲ αὐτοῦ τὴν θηλὴν ἀλλ'
ἀποστραφέντος καὶ τοῦτ' ἐπὶ πολλῶν ποιήσαντος γυναικῶν ἡ Μα-
ριάμη παρατυγχάνουσα τοῖς γινομένοις οὐχ ὥστε ἐκ παρασκευῆς
δοκεῖν ἀλλὰ κατὰ θεωρίαν, „μάτην, εἶπεν, ὦ βασίλισσα, ταύτας ἐπὶ
τροφῇ τοῦ παιδὸς μετακαλῇ τὰς γυναῖκας, αἳ μηδὲν πρὸς αὐτὸ
συγγενὲς ἔχουσιν. εἰ μέντοι τινὰ τῶν Ἑβραΐδων γυναικῶν ἀχθῆναι
227 ποιήσειας, τάχα ἂν προσοῖτο θηλὴν ὁμοφύλου.“ δόξασαν δὲ λέγειν
εὖ κελεύει τοῦτ' αὐτὴν ἐκπορίσαι καὶ τῶν γαλουχουσῶν τινα μετα-
θεῖν. ἡ δὲ τοιαύτης ἐξουσίας λαβομένη παρῆν ἄγουσα τὴν μη-
τέρα μηδενὶ γινωσκομένην. καὶ τὸ παιδίον ἀσμενίσαν πως προσ-
φύεται τῇ θηλῇ, καὶ δεηθείσης γε τῆς βασιλίδος πιστεύεται τὴν
τροφὴν τοῦ παιδίου πρὸς τὸ πᾶν.
228 6. Κἀπ' αὐτῶν τὴν ἐπίκλησιν ταύτην τῶν συμβεβηκότων ἔθετο
εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντι· τὸ γὰρ ὕδωρ μῶυ Αἰγύπτιοι καλοῦσιν,
ἐσῆς δὲ τοὺς [ἐξ ὕδατος] σωθέντας. συνθέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων
229 τὴν προσηγορίαν αὐτῷ ταύτην τίθενται. καὶ ἦν ὁμολογουμένως
κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ πρόρρησιν φρονήματός τε μεγέθει καὶ πόνων

§ 226 = Exodus II 7.

ROMSPLAELatZonaras I p. 53 sq. ExcPeiresc. Eustathius hexaëm. p. 79. Michael Glycas p. 280.

1 τῶν om. MLExc 2 *τε ex τὸ corr. A θερμουθισ ROMLA^1 *thermuth regis filia* Lat *παρέξον, ο ex ω SP παρέξων L 3 *θηλὴν, ὴ i. ras. m. 2 M *πεδίω L μὴ — 18 τίθενται. καὶ breuiauit Exc *προσιεμένου O προεμένου ML 4 ἀποστρέφοντοσ A *ποιησαμένου O γυναικῶν om. M *μαριάμμη RA *maria* Lat 5 τοῖς] τότε τοῖσ SA γενομένοισ SA 6 εἶπε μάτην tr. ROML *βασσίλισσα A^1 7 πρὸς αὐτὸν Dindorf 9 πρόσσοιτο codd. E προσοίσητο M *ὁμόφυλον Bekker ἐκπορίσαι] *abire* Lat μεταθεῖν] μετελθεῖν MSPLAE 11 *ἄγουσα, α ex αν corr. R 12 ἀσμενίσασάν R ἀσμενίσαν, νισ i. ras. L 13 γε] τὲ ROML δὲ A, om. Lat 15 κἀπ' — 16 ἐμπεσόντι] *cui secundum euentum rerum nomen impositum est eo quod de flumine sit saluatus* Lat κἀπ'] καὶ ἀπ' RO κατ' S^{1}A^1 κᾶτ' S^{2}A^2 κάτ' P καὶ E αὐτῶν] αὐτῶ SPLA αὐτὸ E τῶν συμβεβηκότων] κατὰ τὸ συμβεβηκὸσ MSPLAEGlyc 16 μῶϋ (ϋ eras. S) ROSEustath μώϋ AL μῶ οἱ M μῶ οἱ P^1 μῶσ οἱ P^2 μῶσ EZon *moy* Lat μω Glyc 17 ἐσῆς — σωθέντας] τὸ σῆς σωθῆναι Eustath ἐσῆς] ἔσησ M ὕσῆσ SP ὑσῆσ A σεῖσ L ὑσῆσ E *esis* Lat σῆς Eustath ὑσεῖς Glyc ἐξ ὕδατος] codd. EZonGlyc, om. LatEustath recte *συνθέντες οὖν om. L 18 *τὴν προσηγορίαν — τίθενται] *moyses ei nomen imposuerunt id est ex aqua saluatus* Lat, desideratur nomen Μωυσῆς, fort. ante u. 15 lacuna 19 φρονήματος — πόνων κατα om. MExc πόνων — p. 131, 1 ἄριστος] *et laboribus sapientium hebreorum nimis industrius* Lat

καταφρονήσει Ἑβραίων ἄριστος. Ἄβραμος γὰρ αὐτῷ πατὴρ ἕβδομος.
Ἀμαράμου γὰρ αὐτὸς ἦν παῖς τοῦ Καάθου, Καάθου δὲ πατὴρ
Λευὶς ὁ τοῦ Ἰακώβου, ὃς ἦν Ἰσάκῳ γενόμενος, Ἀβράμου δὲ οὗτος ἦν.
σύνεσις δὲ οὐ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐφύετ' αὐτῷ τοῦ δὲ ταύτης μέτρου 230
πολὺ κρείττων, καὶ πρεσβυτέραν διεδείκνυεν ταύτης τὴν περιουσίαν
ἐν ταῖς παιδιαῖς, καὶ μειζόνων τῶν ὑπ' ἀνδρὸς γενησομένων ἐπαγ-
γελίαν εἶχε τὰ τότε πραττόμενα. καὶ τριετεῖ μὲν αὐτῷ γεγενη-
μένῳ θαυμαστὸν ὁ θεὸς τὸ τῆς ἡλικίας ἐξῆρεν ἀνάστημα, πρὸς δὲ 231
κάλλος οὐδεὶς ἀφιλότιμος ἦν οὕτως, ὡς Μωυσῆν θεασάμενος μὴ
ἐκπλαγῆναι τῆς εὐμορφίας, πολλοῖς τε συνέβαινε καθ' ὁδὸν φερο-
μένῳ συντυγχάνουσιν ἐπιστρέφεσθαι μὲν ὑπὸ τῆς ὄψεως τοῦ παι-
δός, ἀφιέναι δὲ τὰ σπουδαζόμενα καὶ τῇ θεωρίᾳ προσευσχολεῖν
αὐτοῦ· καὶ γὰρ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ πολλὴ καὶ ἄκρατος περὶ αὐτὸν
οὖσα κατεῖχε τοὺς ὁρῶντας.
7. Ὄντα δ' αὐτὸν τοιοῦτον ἡ Θέρμουθις παῖδα ποιεῖται γο- 232
νῆς γνησίας οὐ μεμοιραμένη, καί ποτε κομίσασα τὸν Μωυσῆν πρὸς
τὸν πατέρα ἐπεδείκνυε τοῦτον καὶ ὡς φροντίσειε διαδοχῆς, εἰ καὶ

§ 229 = Exodus II 10.

ROMSPLAELatZonaras I p. 53 sq. ExcPeiresc. Eustathius hexaëm. p. 79. Suidas s. *Μωυσῆς, ἀνάστημα, ἀφιλότιμος.* Michael Glycas p. 280.

1 *Ἄβραμος* — 3 *ἦν* seclusit Ernesti; fort. ante *Ἄβραμος* lacuna statuenda *πατὴρ αὐτῷ* (*αὐτῶν* Exc) tr. LExc 2 *γὰρ*] om. O *μὲν γὰρ* MSPLAEExc *αὐτὸς*] *οὗτοσ* SPA *τοῦ Καάθου* — 3 *Ἰακώβου*] *καάθου δ' ὁ πατὴρ ὁ δὲ λευῒ καὶ λευῒσ τοῦ ἰακώβου* E *qui fuit de patre chaat, qui natus est de leui, leui uero de iacob* Lat *τοῦ*] om. MLAExc *ὁ δὲ* SP *καάθου*] *κ·· θου* M *καὶ ἄθου* A *κανάθου* Exc *καάθου δὲ*] om. MLAExc *οὗ* SP 3 *Λευὶς*] E *λευῒ* ROSP *καὶ λευῒ* MLAExc *ὁ τοῦ*] *τοῦ* MLAExc *ὁ* SP *ἰσάκου* E 4 *ἐφύετο* MSPLAExc *erat — concessa* Lat 5 **κρείττω* (*ω* ex *ον* corr. A) MA *πρεσβυτέρα* ROExc *πρεσβυτέρα* (ν supra) M *διεδείκνυεν*] *διεδείκνυε* MS^{2}A^2 *διεδείκνυε δὲ* ROExc *τὴν*] *τὴν παιδείαν* (*παιδείαν* deletum) M *παρουσίαν* A 6 *ἐν* om. A *παιδίαισ* R *παιδείαισ* OMSPA^{1}L *μειζόνα* Exc 7 *πρατόμενα* (τ supra) A *τριετεῖ* — 8 *ἀνάστημα* habet Suidas s. *Μωυσῆς* *τριετῆ* ME *αὐτὸν γεγενημένον* M *γενομένω* ESuid 8 *θαυμαστὸν* — *ἀνάστημα* habet Suidas s. *ἀνάστημα* **ἡλικίας* — *ἀνάστημα*] *staturae eleuauit spatium* Lat *ἐξῆρεν ἀνάστημα*] EExcSuidGlyc *ἐξῆρε διάστημα* codd. 9 *οὐδεὶς* — 10 *εὐμορφίας* habet Suid *ἀφιλότιμος*] ROSPLSuidGlyc *ἀφιλοτίμητοσ* MAExc *οὗτοσ* A^1 *ὡς*] *ὅσ* L *μωσῆν* A *μωϋσῆ* M^1 10 *ἐκπλαγείη* Suid *καθοδοῦ* AExc *φερομένοισ* P^1 12 *προσευσχολὴν* R *προσασχολεῖν* OL *προσευσχολεῖν, ευ* uid. in *α* corr. M 13 *περὶ*] *ἡ περὶ* A 14 *κατεῖχε*] *κατείχετο* MExc 15 *δὲ* E **θερμουθὶσ* ROMLAGlyc *παιδοποιεῖται* LEExc *παῖδα ποιεῖται, α* post *δ* ex *ο* corr. P *παιδοποιῆται* A 16 *μωϋσῆν* A *μωυσῆ* M 17 *ἐπεδείκνυε, ἐπε* i. ras. A *καὶ* om. ROLat *φροντίσειε*] *φροντίσειεν* S^{1}PAExc *φροντίσ εἶεν* L

βουλήσει θεοῦ μὴ τύχοι παιδὸς γνησίου, πρὸς αὐτόν τε ἔλεγεν, ἀναθρεψαμένη παῖδα μορφῇ τε θεῖον καὶ φρονήματι γενναῖον, θαυμασίως δὲ αὐτὸν καὶ παρὰ τῆς τοῦ ποταμοῦ λαβοῦσα χάριτος ἐμαυτῆς μὲν ἡγησάμην παῖδα ποιήσασθαι, τῆς δὲ σῆς βασιλείας
233 *διάδοχον." ταῦτα λέγουσα ταῖς τοῦ πατρὸς χερσὶν ἐνετίθει τὸ βρέφος, ὁ δὲ λαβὼν καὶ προστερνισάμενος κατὰ φιλοφρόνησιν χάριν τῆς θυγατρὸς ἐπιτίθησιν αὐτῷ τὸ διάδημα· καταφέρει δ' ὁ Μωυσῆς εἰς τὴν γῆν περιελόμενος αὐτὸ κατὰ νηπιότητα δῆθεν ἐπέ-*
234 *βαινέ τε αὐτῷ τοῖς ποσί. καὶ τοῦτο ἔδοξεν οἰωνὸν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ φέρειν. θεασάμενος δ' ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ καὶ τὴν γένεσιν αὐτοῦ προειπὼν ἐπὶ ταπεινώσει τῆς Αἰγυπτίων ἀρχῆς ἐσομένην*
235 *ὥρμησεν ἀποκτεῖναι, καὶ δεινὸν ἀνακραγών, „οὗτος, εἶπε, βασιλεῦ, ὁ παῖς ἐκεῖνος, ὃν κτείνασιν ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ θεὸς ἀφόβοις εἶναι, μαρτυρεῖ τῇ προαγορεύσει τοῦ γεγονότος ἐπιβεβηκὼς ἡγεμονίᾳ τῇ σῇ καὶ πατῶν τὸ διάδημα. τοῦτον οὖν ἀνελὼν Αἰγυπτίοις μὲν τὸ ἀπ' αὐτοῦ δέος ἄνες, Ἑβραίοις δὲ τὴν ἐλπίδα τοῦ δι' αὐτὸν θάρσους*
236 *ἀφελοῦ." φθάνει δ' αὐτὸν ἡ Θέρμουθις ἐξαρπάσασα, καὶ πρὸς τὸν φόνον ὀκνηρὸς ἦν ὁ βασιλεὺς τοιοῦτον αὐτὸν τοῦ θεοῦ παρασκευάσαντος, ᾧ πρόνοια τῆς Μωυσέος σωτηρίας ἦν. ἐτρέφετο οὖν πολλῆς ἐπιμελείας τυγχάνων, καὶ τοῖς μὲν Ἑβραίοις ἐπ' αὐτῷ παρῆν*
237 *ἐλπὶς περὶ τῶν ὅλων, δι' ὑποψίας δ' εἶχον Αἰγύπτιοι τὴν ἀνατρο-*

§ 232 = Exodus II 10.

ROMSPLAELatZonaras I p. 54. ExcPeiresc. Eustathius hexaëm. p. 79 sq. Michael Glycas p. 280 sq.

1 *τε*] *δὲ* Exc 2 *μορφήν* MLExc *τε*] *γε* MLAExc *θείω* L *καὶ* om. L *φρόνημά τι* M 3 *δὲ*] *τε* SP 4 *ἐμαυτῇ* E **παῖδα* suppl. m. 1 A 5 **ἐνετίθη* R *ἐντίθησι* MSPLAExcEustathGlyc 6 **δὲ*] *δὲ καὶ* M **προστερνησάμενοσ* RA *προσστερνισάμενοσ* LExcBekker *φιλοφροσύνην* E 7 **ἐπιτίθησειν* Exc *καταφέρει δ'*] *καὶ τοῦτο καταφέρει* Exc 8 *γῆν*] fin. Exc *αὐτῷ* A *ἐπέβαινέ τε*] *καὶ ἐπέβαινεν* (*καὶ* s. P) PE 9 *αὐτῷ*] *αὐτὸ* (ex *αὐτῷ* corr. S) R[1]SL *καὶ τοῦτο*] *καίω* A *ἔδειξεν* O 10 *φέρειν*] *διαφέρειν* M[1] *δὲ* ROSPLAE 11 **ἐπὶ*] *ἐπὶ τῇ* SPA *αἰγυπτίασ* E 12 **ἀποκτεῖνε* R **ἀνακραγὼσ* M *ἀνακεκραγὼν* (sic) O **οὗτος*] *οὕτωσ* ex corr. R, om. M *βασιλεῦσ* P[1]A[1] 13 **ὁ* om. MSPLA *κτείνασιν*, *ει* i. ras. L 14 *μαρτυρεῖ*] *καὶ μαρτυρεῖ* SP *προσαγορεύσει* A[1] *τοῦ*] *διὰ τοῦ* Ernesti *ἡγεμον·ία* M 15 *καὶ — διάδημα* om. Lat *οὖν*] om. M *μὲν οὖν* L 16 *ἑβραίουσ* PLA *δὲ* om. R *δι' αὐτὸν*] *δι' αὐτοῦ* OMSPA *ἀπ' αὐτοῦ* L *θράσουσ* O 17 **θερμουθὶσ* ROMAGlyc 18 *τοιοῦτον αὐτὸν*] *οὕτω τοῦτον* E **τοῦ θεοῦ* | iterat O 19 *ᾧ*] *ὅ* RO *μωϋσέωσ* RM SP *μωϋσέωσ* A *σωτηρίασ* (β) *μωυσέοσ* (α) tr. L 21 *ἐλπὶς*] *εὐέλπισιν εἶναι* MSP LA *spes — optima* Lat *ὅλων*] *ὁδῶν* M

φὴν αὐτοῦ· μηδενὸς δ' ὄντος φανεροῦ, δι' ὃν κἂν ἀπέκτεινεν αὐτὸν
ὁ βασιλεὺς μηδὲν ὄντα ἢ συγγενοὺς διὰ τῆς εἰσποιήσεως ἢ τῶν
ἄλλων τινός, ᾧ πλέον ὑπὲρ ὠφελείας τῆς Αἰγυπτίων ἐκ τοῦ προει-
δέναι τὰ μέλλοντα θαρρεῖν παρῆν, ἀπείχοντο τῆς ἀναιρέσεως αὐτοῦ.
X. 1. Μωυσῆς μὲν τῷ προειρημένῳ τρόπῳ γεννηθείς τε καὶ 238
τραφεὶς καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν φανερὰν τοῖς Αἰγυπτίοις τὴν
ἀρετὴν ἐποίησε καὶ τὸ ἐπὶ ταπεινώσει μὲν τῇ ἐκείνων, ἐπ' αὐξήσει
δὲ τῶν Ἑβραίων γεγονέναι τοιαύτης ἀφορμῆς λαβόμενος· Αἰθίοπες, 239
πρόσοικοι δ' εἰσὶ τοῖς Αἰγυπτίοις, ἐμβαλόντες εἰς χώραν αὐτῶν
ἔφερον καὶ ἦγον τὰ τῶν Αἰγυπτίων. οἱ δ' ὑπ' ὀργῆς στρατεύουσιν
ἐπ' αὐτοὺς ἀμυνούμενοι τῆς καταφρονήσεως, καὶ τῇ μάχῃ κρατη-
θέντες οἱ μὲν αὐτῶν ἔπεσον οἱ δ' αἰσχρῶς εἰς τὴν οἰκείαν διεσώ-
θησαν φυγόντες. ἐπηκολούθησαν δὲ διώκοντες Αἰθίοπες καὶ μα- 240
λακίας ὑπολαβόντες τὸ μὴ κρατεῖν ἁπάσης τῆς Αἰγύπτου τῆς χώρας
ἐπὶ πλεῖον ἥπτοντο καὶ γευσάμενοι τῶν ἀγαθῶν οὐκέτ' αὐτῶν
ἀπείχοντο, ὡς δὲ τὰ γειτνιῶντα μέρη πρῶτον αὐτοῖς ἐπερχομένων
οὐκ ἐτόλμων ἀντιστρατεύειν, προύβησαν ἄχρι Μέμφεως καὶ τῆς
θαλάσσης οὐδεμιᾶς τῶν πόλεων ἀντέχειν δυνηθείσης. τῷ δὲ κα- 241
κῷ πιεζόμενοι πρὸς χρησμοὺς Αἰγύπτιοι καὶ μαντείας τρέπονται·
συμβουλεύσαντος δ' αὐτοῖς τοῦ θεοῦ συμμάχῳ χρήσασθαι τῷ Ἑβραίῳ

---

§ 238 cf. Artapanum apud Eusebium praep. euang. IX 27 (p. 431 sq.)

ROMSPLAELatZonaras I p. 54. Eustathius hexaëm. p. 80.

1 *μηδενὸς — 4 αὐτοῦ] et cum nullus esset certus, ut uel si occideret aut rex infantem et cognatum propter adoptionem aut aliorum quilibet, quid amplius aegyptiae utilitati prodesset, quo iam non metuerent de praescientia futurorum, abstinebant omnes ab eius nece* Lat   *δὲ* MSPLA   *δι' ὃν] δι' ὅ* MSPLA   2 *ὁ] ἢ ὁ* SP   *μηδὲν ὄντα ἢ συγγενοὺς] μηδὲ ὄντοσ ἢ συγγενοῦσ* O *ἢ μηδὲν ὄντα καὶ συγγενῆ* MSP¹AL *ὄντα καὶ συγγενῆ* P²   *διὰ* om. O   *εἰσποιήσεως] ποιήσεωσ* MS¹P¹LA   3 *τινὸς] τισ* MSPLA   *τῆς] τῶν* M   *τὰ μέλλοντα* om. M   4 *παρῆν* om. L   *ἀπήχοντο* R   5 **μωϋσῆσ* A   *μὲν] μὲν οὖν* MSPLAE *itaque* Lat *οὖν* coni., nisi quid excidit infra   *τε* om. ROME   6 *τραφεὶς] ἀνατραφεὶσ* E   *τοῖς* om. E   7 *τὸ] τῷ* RA¹S²   *τῆσ ἐκείνων* ROA¹   8 *δὲ* om. O   *τῶν] τῆσ* O   **αἰθίωπεσ* O   9 *ἐμβαλλόντεσ* L   10 **ἦγον] ἧττον* S¹P   *ὑπ'* om. ME   *ὀργῆι, ι* ex *σ* corr. M *ὀ·ργῆσ* S *ὀργῇ* E   11 *ἀμυνούμενοι]* coni. *uindicaturi* Lat *ἀμυνόμενοι* codd.   *τῇ] δὴ* SPA   12 **ἔσπεσον* A¹   *οἰκίαν* O   *διεσώθησαν* om. O   *φεύγοντεσ* SPLA   *ἐπικολούθησαν* RL   **αἰθίωπεσ* O   *μαλακίασ* (ν superscr.) A *μαλακίαν, ν* corr. uid. S   14 *κρατεῖν πάσησ* (*εῖν π* ex *ῆν* corr. A) SPA   *τῆς χώρας] τε χώρασ* RO   15 *ἥπτοντο] εἵποντο* O   **οὐχέτι* M   16 **ἀπήχοντο* RP¹   *γειτνιόντα* R   *αὐτοῖς] αὐτῆσ* MSPLA   18 *ἀντισχεῖν* MSPLA   19 *μαντείασ, ει* ex *ι* corr. S *μάντασ* R *μάντεις* coni.   20 *δὲ* ROM   **χρῆσθαι* L   **ἑβρῷ* (αι ν superscr.) M

κελεύει ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα παρασχεῖν τὸν Μωυσῆν στρατη-
242 γὸν αὐτῷ γενησόμενον. ἡ δὲ ὅρκους ποιησαμένῳ, ὥστε μηδὲν διαθεῖναι κακόν, παραδίδωσιν ἀντὶ μεγάλης μὲν εὐεργεσίας κρίνουσα τὴν συμμαχίαν, κακίζουσα δὲ τοὺς ἱερέας, εἰ κτεῖναι προαγορεύσαντες αὐτὸν ὡς πολέμιον οὐκ ᾐδοῦντο νῦν χρῄζοντες αὐτοῦ τῆς ἐπικουρίας.

243 2. Μωυσῆς δὲ ὑπό τε τῆς Θερμούθιδος παρακληθεὶς καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἡδέως προσδέχεται τὸ ἔργον· ἔχαιρον δ' οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν, Αἰγυπτίων μὲν ὡς τούς τε πολεμίους τῇ ἐκείνου κρατήσοντες ἀρετῇ καὶ τὸν Μωυσῆν ταὐτῷ δόλῳ κατεργασόμενοι, οἱ δὲ τῶν Ἑβραίων ὡς φυγεῖν αὐτοῖς ἐσομένου
244 τοὺς Αἰγυπτίους διὰ τὸ Μωυσῆν αὐτοῖς στρατηγεῖν. ὁ δὲ φθάσας πρὶν ἢ καὶ πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔφοδον αὐτοῦ τὸν στρατὸν ἀναλαβὼν ἦγεν οὐ διὰ τοῦ ποταμοῦ ποιησάμενος τὴν ἐλασίαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. ἔνθα τῆς αὐτοῦ συνέσεως θαυμαστὴν ἐπίδειξιν
245 ἐποιήσατο· τῆς γὰρ γῆς οὔσης χαλεπῆς ὁδευθῆναι διὰ πλῆθος ἑρπετῶν, παμφορωτάτη γάρ ἐστι τούτων, ὡς καὶ τὰ παρ' ἄλλοις οὐκ ὄντα μόνη τρέφειν δυνάμει τε καὶ κακίᾳ καὶ τῷ τῆς ὄψεως ἀσυνήθει διαφέροντα, τινὰ δ' αὐτῶν ἐστι καὶ πετεινὰ ὡς λανθάνοντα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν καὶ μὴ προϊδομένους ἀδικεῖν ὑπερπετῆ γενόμενα, νοεῖ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀβλαβῆ πορείαν τοῦ στρα-
246 τεύματος στρατήγημα θαυμαστόν· πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς

§ 243 cf. Artapanum apud Eusebium praep. euang. IX 27 (p. 432).

ROMSPLAELatZonaras I p. 54. Eustath. hexaëm. p. 81. Michael Glycas p. 281.

1 τὸν om. E *μωϋσῆν A 2 *αὐτῶ στρατηγὸν tr. L *γεννησόμενον P γενόμενον RO *ποιησαμένων SP¹LA *διαθῆναι RL 3 μεγάλησ, η ex οι corr. O 4 εἰ] οἳ ROSPALat προαγορεύσαντοσ L 5 οὐκ ᾐδοῦντο] *quasi nescientes* Lat 7 θερμουθίδοσ ROL θερμούτιδοσ (τ in θ corr. A) MSPA *thermuthi* Lat ὑπὸ om. O 8 ἔχαιρον om. RO οἱ om. O 9 ἐθνῶν] ἐθνῶν ἀποδέχονται O 10 κρατήσοντεσ, ο ex α corr. P μωσῆν M ταὐτῷ] τῷ αὐτῷ MSPLA ἐν ταὐτῶ RO *ipso* Lat 11 κατεργασάμενοι ROP¹LA¹ κατεργασ(ά)μενοι M ὡς] ὡσ τοῦ O φυγὴν L αὐτοῖς] αὐτοὺσ O ἐσομένουσ R ἐσομένου, ἐ i. ras. corr. M 12 αὐτοῖς] αὐτῶν MSPLA 13 καὶ om. ME *αὐτοῦ, οῦ i. ras. A 16 χαλεπῆσ οὔσησ tr. MSPLAE *πλήθουσ A¹ 17 *ἑρπετῶν] τῶν ἑρπετῶν L ἐστιν MSP¹A ὡσ καὶ τὰ παρ' ἄλλοισ τούτων tr. M 18 μόνη s. L τῷ] τὸ O 19 συνήθει ROLat (ἀ)συνήθει A διαφέρονται R πετηνὰ MA λανθάνοντα] λαθόντα MSPLA *cum — nequeant* Lat 20 προϊδομένους] Dindorf προειδομένουσ codd. 21 γινόμενα MSPL ἀσφάλιαν R πορίαν L

ἐκ βίβλου κατασκευάσας καὶ πληρώσας ἴβεων ἐκόμιζε. πολεμιώτα-
τον δ' ἐστὶν ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῷον· φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένας
καὶ ἐφιστάμενοι καθάπερ ὑπ' ἐλάφων ἁρπαζόμενοι καταπίνονται·
χειροήθεις δ' εἰσὶν αἱ ἴβεις καὶ πρὸς μόνον τὸ τῶν ὄφεων γένος
ἄγριοι. καὶ περὶ μὲν τούτων παρίημι νῦν γράφειν οὐκ ἀγνοούν- 247
των τῶν Ἑλλήνων τῆς ἴβιδος τὸ εἶδος. ὡς οὖν εἰς τὴν γῆν ἐνέ-
βαλε τὴν θηριοτρόφον, ταύταις ἀπεμάχετο τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν
ἐπαφεὶς αὐτοῖς καὶ προπολεμούσαις χρώμενος. τοῦτον οὖν ὁδεύσας
τὸν τρόπον οὐδὲ προμαθοῦσι παρῆν τοῖς Αἰθίοψι, καὶ συμβαλὼν 248
αὐτοῖς κρατεῖ τῇ μάχῃ καὶ τῶν ἐλπίδων, ἃς εἶχον ἐπὶ τοὺς Αἰ-
γυπτίους, ἀφαιρεῖται τάς τε πόλεις αὐτῶν ἐπῄει καταστρεφόμενος,
καὶ φόνος πολὺς τῶν Αἰθιόπων ἐπράττετο. καὶ τῆς διὰ Μωυσῆν
εὐπραγίας γευσάμενον τὸ τῶν Αἰγυπτίων στράτευμα πονεῖν οὐκ
ἔκαμνεν, ὡς περὶ ἀνδραποδισμοῦ καὶ παντελοῦς ἀναστάσεως τὸν κίν-
δυνον εἶναι τοῖς Αἰθίοψι· καὶ τέλος συνελαθέντες εἰς Σαβὰν πόλιν 249
βασίλειον οὖσαν τῆς Αἰθιοπίας, ἣν ὕστερον Καμβύσης Μερόην ἐπω-
νόμασεν ἀδελφῆς ἰδίας τοῦτο καλουμένης, ἐπολιορκοῦντο. ἦν δὲ
δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον τοῦ τε Νείλου περιέχοντος αὐ-
τὴν καὶ κυκλουμένου ποταμῶν τε ἄλλων Ἀστάπου καὶ Ἀσταβόρα
δύσμαχον τοῖς πειρωμένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιούντων· ἡ γὰρ 250

§ 246 cf. Artapanum apud Eusebium praep. euang. IX 27 (p. 432).

ROMSPLAELatZonaras I p. 54 sq. Eusebius onomast. p. 296 (Lagarde) Eustathius hexaëm. p. 81. Syncellus p. 227. Michael Glycas p. 281 sq.

1 *βύβλου* Dindorf **ἱεβέων* R *de hibibus* Lat *πολεμιώτατον, εμιώτα* i. ras. 4—5 litt. P *πολεμιότατόν* A 2 **δέ* Glyc **ἐστι* MS^{2}P^2 **ὄφεσι*] *τοῖσ ὄφεσι* SPLAGlyc **τὸ* om. R *τε* om. A 3 *καὶ ἐφιστάμενοι — καταπίνονται*] *et cum se celare uoluerint uelut flatu ceruorum arreptae deuorantur* Lat *ἀφιστάμενοι* MSPLALat *ἀνθιστάμενοι* Glyc *ὑπὸ ἐλάφων* L *ὑφ'* (π supra) *ἐλάφων* A *ὑπὸ νεφῶν* Naber 4 **εἰσὶν αἱ* ex *εἶναι* corr. A **hibes* Lat 5 *πα-ρίειμι* O 6 *ἴβιδος*] *ἴβηδοσ* RM^1 *ἴβεωσ* PL et i. marg. S *hibis* Lat *τὸ εἶδος* suppl. i. marg. S 7 *θηριοτρόφον*] O^2 *θηροτρόφον* RO^{1}MSPLAGlyc *θηριο-τόκου* Eustath **ταύταις*] *per eas ut dixi* Lat **ἐπεμάχετο* O *τῇ τῶν ἑρπετῶν φύσει* RO 8 **προπολεμουσ··* (αισ supra) M 9 *οὐδὲν* E *μηδὲν* Zon 11 **ἐπῄει*] *ἐπὶ γῇ* RO *ἐπίει, ί* ex *ή* corr. M 14 *ἀναστατώσεωσ* S^2 15 *Αἰ-θίοψι*] *aegyptii* Lat *συνελαθέντες*] OEZon *συνελασθέντεσ* (σ ante θ i. ras. L) RMSPLA *insequentibus aegyptiis cunctos aethiopes* Lat **σαβὰ* MP^{2}Eustath Sync *σαβᾶν* SL 16 *τῆς* om. AE *ἣν — 17 καλουμένης* excerpsit Eusebius

ἐπωνόμασεν] *ὠνόμασεν* (*ὠ* ex *ὀ* corr. M) MLE *μετωνόμασεν* SPA *deno-minauit* Lat *ὀνομάσαι* Euseb 18 **δυσπολιόρκιτον* A *αὐτὴν*] *αὐτὸ* L *eam* Lat 19 *ἀσταβορρᾶ* R *ἀστοβορρᾶ* O *ἀστοβόρρα* ML *ἀσταβόρρα* A *astaburas* Lat 20 *δυσμάχητον* MSPLA *πειρομένοισ* L

πόλις ἐντὸς οὖσα νῆσος οἰκεῖται τείχους τε αὐτῇ καρτεροῦ περιηγμένου καὶ πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους πρόβλημα τοὺς ποταμοὺς ἔχουσα χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τοῦ τείχους, ὥστε ἀνεπίκλυστον εἶναι βιαιότερον ὑπὸ πληθώρας φερομένων, ἅπερ καὶ τοῖς περαιωσαμένοις τοὺς ποταμοὺς ἄπορον ἐποίει τῆς πόλεως τὴν ἅλω-
251 *σιν. φέροντι τοίνυν ἀηδῶς τῷ Μωυσεῖ τὴν τοῦ στρατεύματος ἀργίαν, εἰς χεῖρας γὰρ οὐκ ἐτόλμων ἀπαντᾶν οἱ πολέμιοι, συνέτυχέ*
252 *τι τοιοῦτον. Θάρβις θυγάτηρ ἦν τοῦ Αἰθιόπων βασιλέως. αὕτη τὸν Μωυσῆν πλησίον τοῖς τείχεσι προσάγοντα τὴν στρατιὰν καὶ μαχόμενον γενναίως ἀποσκοποῦσα καὶ τῆς ἐπινοίας τῶν ἐγχειρήσεων θαυμάζουσα, καὶ τοῖς τε Αἰγυπτίοις αἴτιον ἀπεγνωκόσιν ἤδη τὴν ἐλευθερίαν τῆς εὐπραγίας ὑπολαμβάνουσα καὶ τοῖς Αἰθίοψιν αὐχοῦσιν ἐπὶ τοῖς κατ᾽ αὐτῶν κατωρθωμένοις τοῦ περὶ τῶν ἐσχάτων κινδύνου, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὤλισθεν αὐτοῦ καὶ περιόντος τοῦ πάθους πέμπει πρὸς αὐτὸν τῶν οἰκετῶν τοὺς πιστοτάτους διαλε-*
253 *γομένη περὶ γάμου. προσδεξαμένου δὲ τὸν λόγον ἐπὶ τῷ παραδοῦναι τὴν πόλιν καὶ ποιησαμένου πίστεις ἐνόρκους ἦ μὴν ἄξεσθαι γυναῖκα καὶ κρατήσαντα τῆς πόλεως μὴ παραβήσεσθαι τὰς συνθήκας, φθάνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν Αἰθιόπων εὐχαριστήσας τῷ θεῷ συνετέλει τὸν γάμον Μωυσῆς καὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἀπήγαγεν εἰς τὴν ἑαυτῶν.*
254 XI. 1. *Οἱ δ᾽ ἐξ ὧν ἐσώζοντο ὑπὸ Μωυσέος μῖσος ἐκ τούτων*

---

§ 252 cf. Artapanum apud Eusebium praep. euang. IX 27 (p. 433).

ROMSPLAELatZonaras I p. 55. Eustathius hexaëm. p. 82. Syncellus p. 227. Michael Glycas p. 281 sq.

1 *νῆσος*] *ὡσ νῆσοσ* A *ut insula* Lat *αὐτῇ*] *αὕτη* M 2 *πολέμουσ* RO 3 *μεγάλουσ* O *μεταξὺ τοῦ τείχους*] *inter muros et flumina* Lat *ἀνεπίκλυστοσ* MLA 4 *βιαιότερον — φερομένων*] *aquae illic uiolentia deportata* Lat *πληθώρας*] *πλημμύρασ* MSPLA *πλημύρας* Bekker 6 *ἀηδῶς* om. RO *τῶ* ex *τοῦ* corr. O *Μωυσεῖ*] *μωϋσῆ* (i. ras. P) codd. *μωσεῖ* E 7 *γὰρ*] *μὲν* S 8 **τι*] *τι*, s. m. rec. *δὲ*, *ι* i. ras. S **θαρβὶσ* RO *Θάρμεις* Eustath *Θαρβῆ* Sync 9 *Μωϋσέα* Eustath *στρατείαν* ROS *στρατιὰν*, *ι* i. ras. P 10 *μαχόμενον*] *μαχόμενόν τε* RO *ἐπιχειρήσεων* Eustath 13 *κατ᾽*] *ὑπ᾽* M *κατορθωμένοισ* O et ut uid. M *τοῦ περὶ*] *τὸν περὶ* M *ἐσχάτων*] *ὅλων* ML 14 *κινδύνου*, *ου* ex *ων* corr. A *περιόντος*] ROSPLA LatGlyc *αὔξοντοσ* M *τοῦ πάθους*] RMSPLALatGlyc *αὐτοῦ* O 15 *τοὺς πιστοτάτους*] codd. Glyc. *τὸν πιστότατον* Eustath *πισ|στωτάτουσ* A *διαλεγομένη*] *ut — loquerentur* Lat 16 **τῷ*] *τὸ* L 17 *ἦ μὴν* ex *ἡμῖν* corr. m. 1 M 18 *γυναῖκα καὶ* i. ras. corr. A 20 **αἰθιόπων*, *αἰθιό* i. ras. M *Μωυσῆς*] *μωσὴσ* M *ὁ μωϋσῆσ* SPLA 21 **ἑαυτῶν*] *ἑαυτῶν γῆν* SPA *propriam terram* Lat fin. Eustath 22 *δὲ* E **ἐσώιζοντο* P[2] *μωυσέωσ* M *μωσέωσ* SPA *ἐκ τούτων πρὸς αὐτὸν*] *πρὸσ τοῦτον ἐξ αὐτῶν* O

*πρὸς αὐτὸν ἀνελάμβανον καὶ θερμότερον ἅπτεσθαι τῶν κατ' αὐ-
τοῦ βουλευμάτων ἠξίουν, ὑπονοοῦντες μὲν μὴ διὰ τὴν εὐπραγίαν
νεωτερίσειε κατὰ τὴν Αἴγυπτον, διδάσκοντες δὲ τὸν βασιλέα περὶ
τῆς σφαγῆς. ὁ δὲ καὶ καθ' αὐτὸν μὲν εἶχε τὴν τοῦ πράγματος* 255
*ἐπίνοιαν ὑπό τε φθόνου τῆς Μωυσέος στρατηγίας καὶ ὑπὸ δέους
ταπεινώσεως, ἐπειχθεὶς δ' ὑπὸ τῶν ἱερογραμματέων οἷός τε ἦν
ἐγχειρεῖν τῇ Μωυσέος ἀναιρέσει. φθάσας δὲ τὴν ἐπιβουλὴν κατα-* 256
*μαθεῖν λαθὼν ὑπέξεισι· καὶ τῶν ὁδῶν φυλαττομένων ποιεῖται
διὰ τῆς ἐρήμου τὸν δρασμὸν καὶ ὅθεν ἦν ὑπόνοια μὴ λαβεῖν τοὺς
ἐχθρούς, ἄπορός τε ὢν τροφῆς ἀπηλλάττετο τῇ καρτερίᾳ κατα-
φρονῶν, εἴς τε πόλιν Μαδιανὴν ἀφικόμενος πρὸς μὲν τῇ Ἐρυθρᾷ* 257
*θαλάσσῃ κειμένην ἐπώνυμον δ' ἑνὸς τῶν Ἀβράμῳ γενομένων ἐκ
Κατούρας υἱῶν, καθεσθεὶς ἐπί τινος φρέατος ἐκ τοῦ κόπου καὶ
τῆς ταλαιπωρίας ἠρέμει μεσημβρίας οὔσης οὐ πόρρω τῆς πόλεως.
ἐνταῦθ' αὐτῷ συνέβη καὶ πρᾶξις ἐκ διαίτης τῶν αὐτόθι συστή-
σασα τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμὴν παρασχοῦσα.*
2. *Τῶν γὰρ χωρίων δυσύδρων ὄντων προκατελάμβανον οἱ* 258
*ποιμένες τὰ φρέατα, ὅπως μὴ προεξαναλωμένου τοῦ ὕδατος ὑπὸ
τῶν ἄλλων σπανίζοι ποτοῦ τὰ θρέμματα. παραγίνονται οὖν ἐπὶ
τὸ φρέαρ ἑπτὰ παρθένοι ἀδελφαὶ Ῥαγουήλου θυγατέρες ἱερέως
καὶ πολλῆς ἠξιωμένου τιμῆς παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις, αἳ τῶν τοῦ* 259

§ 254 = Exodus II 15.

ROMSPLAELatZonaras I p. 55. Michael Glycas p. 282.

1 *ἐλάμβανον* O *θερμοτέρων* LLat *ἅπταισθαι* A 2 *μὴ* om. L 3 *νεωτερήσειε* R *νεωτερίσειεν* MA *νεωτερήσειεν* SPL 4 *καὶ* om. ROALat *καθ' αὑτοῦ* L 5 *τε*] *τε τοῦ* RO *μωϋσέωσ* MSPA 6 *δ'*] *δὲ* suppl. m. 2 M *οἷόσ τ'* E 7 **ἐνχειρεῖν* A **μωϋσέωσ* MSPLA *φθάσας δὲ*] *ὁ δὲ φθάσασ* A *φθάσασ δὲ καὶ* O *καταμαθεῖν*] *καταμαθὼν* O, om. M 8 *καὶ ὅθεν* — 10 *ἐχθρούς* om. Lat 9 *ὑπόνοιαν* (*αν* in *α* corr. m. rec. S) MSPLA 10 *ὢν*] *ἦν* O *ἀπηλάττετο* L 11 *μαδιηνὴν* MSPLE *δαμιήνην* A *mazian* Lat *μὲν τῇ*] *τῇ·* ^β *μὲν* ^α (*τῇ·* ex *τὴν* corr.) A *τῇ μὲν* RMSPL 12 *δὲ* MSPLAE **τῶν*] *τῷ* O *ἀβράμων* L *ἀβράμου* E 13 *Κατούρας*] *χετούρασ* S[1] PE *χεττούρασ* S[2] *κατούρησ* L *cethura* Lat **καθεσθεὶς*] *καθεσθεῖσ δ'* O 14 **ἠρεμεῖ* ROM *πόρω* (^ρ) R *πόρρωι* S 15 *ἐνταῦθ'*] *ἐνταῦθα* M *ἔνθ'* SP *ἐν* L *διαίτης*] *διαίτησ τῆσ* O *συστησάντων* RO 16 *παρασχοῦσα*] *ἀπάρχουσα* L 17 **δυσΐδρων* O *ἀνύδρων* SPA *inaquosa* Lat 18 **ποιμαίνεσ* M *προεξαναλωμένου*] *ἐξαναλουμένου* (*λου* ex *λω* corr. A) ROAE *ἐξαναλωμένου* MA[1] *προεξαναλουμένου* S[3] 19 *σπανίζει* E 20 **ἀδελφ*^αι*··ραγουήλου*, *ῥ* i. ras. M **Ῥαγουήλου*] *raguelis* Lat; i. marg. *οὗτοσ ἰοθὸρ ἐπικέκληται* E 21 *πολῆσ* M *ἐγχωρίοισ* E

πατρὸς ποιμνίων ἐπιμελούμεναι διὰ τὸ ταύτην ὑπουργίαν εἶναι
καὶ γυναιξὶν ἐπιχώριον παρὰ τοῖς Τρωγλοδύταις φθάσασαι τὸ
αὔταρκες ἐκ τοῦ φρέατος ἀνέσπασαν ὕδωρ τοῖς ποιμνίοις εἰς δεξα-
260 *μενάς, αἳ πρὸς ἐκδοχὴν τοῦ ὕδατος ἐγεγόνεισαν. ἐπιστάντων δὲ*
ποιμένων ταῖς παρθένοις, ὥστ' αὐτοὶ τοῦ ὕδατος κρατεῖν, Μωυσῆς
δεινὸν ἡγησάμενος εἶναι περιιδεῖν ἀδικουμένας τὰς κόρας καὶ τὴν
βίαν τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐᾶσαι κρείττονα γενέσθαι τοῦ τῶν παρθένων
δικαίου, τοὺς μὲν εἶρξε πλεονεκτεῖν ἐθέλοντας, ταῖς δὲ παρέσχε
261 *τὴν πρέπουσαν βοήθειαν. αἱ δ' εὐεργετηθεῖσαι παρῆσαν πρὸς τὸν*
πατέρα τήν τε ὕβριν τῶν ποιμένων αὐτῷ διηγούμεναι καὶ τὴν ἐπι-
κουρίαν τοῦ ξένου παρεκάλουν τε μὴ ματαίαν αὐτῷ γενέσθαι τὴν
εὐποιίαν μηδ' ἀμοιβῆς ὑστεροῦσαν. ὁ δὲ τάς τε παῖδας ἀπεδέ-
ξατο τῆς περὶ τὸν εὐεργετηκότα σπουδῆς καὶ τὸν Μωυσῆν εἰς ὄψιν
262 *ἐκέλευεν ἄγειν αὐτῷ τευξόμενον χάριτος δικαίας. ὡς δ' ἧκε, τήν*
τε τῶν θυγατέρων αὐτῷ ἀπεσήμαινε μαρτυρίαν ἐπὶ τῇ βοηθείᾳ
καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων οὐκ εἰς ἀναισθήτους εὐεργεσιῶν
καταθέσθαι τὴν ἐπικουρίαν ἔλεγεν, ἀλλ' ἱκανοὺς ἐκτῖσαι χάριν καὶ
τῷ μεγέθει τῆς ἀμοιβῆς ὑπερβαλεῖν τὸ μέτρον τῆς εὐποιίας.
263 *ποιεῖται δ' αὐτὸν υἱὸν καὶ μίαν τῶν θυγατέρων πρὸς γάμον δί-*
δωσι τῶν τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ πα-
λαιὸν ἦν τοῖς βαρβάροις, ἀποδείκνυσιν ἐπιμελητὴν καὶ δεσπότην.
264 XII. 1. *Καὶ Μωυσῆς μὲν τοιούτων τυχὼν τῶν παρὰ τοῦ*
Ἰεθεγλαίου, τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίκλημα τῷ Ῥαγουήλῳ, διῆγεν αὐτόθι
ποιμαίνων τὰ βοσκήματα. χρόνῳ δ' ὕστερον νέμων ἐπὶ τὸ Σιναῖον

§ 259 = Exodus II 16.

ROMSPLAELatZonaras I p. 55sq. Michael Glycas p. 282.

1 *ἐπιμελόμεναι* A 2 *τρωγλωδύταισ* R *trogoditarum* Lat 3 **αὔταρκεσ*, *εσ* i. ras. m. 2 M *εἰς δεξαμενὰς*] *δεξαμενὰσ* M[1] *ταῖσ δεξαμεναῖσ* M[2] *εἰσ δεξαμενὰσ*, *σ* finale suppl. P *expectantes* Lat 5 *ταῖς παρθένοις*] *καὶ ἀπελαυνόντων τὰσ παρθένουσ* ME *καὶ ἀπολαυόντων τοῖσ* (sic) *παρθένοισ* L *et uirgines expellentibus* Lat *ὥστ'*] *ὡσ* M *αὐτοὶ*] *αὐτοὺσ* SPA *τοῦ*] *τοῦθ'* M *κρατεῖεν*, *εν* ex *ν* corr. M 8 **εἶρξεν* MS[1]P[1]A *παρέσχεν* MS[1]P[1]A 9 *πρέπουσαν*] *δέουσαν* MSPLA *oportunum* Lat *δὲ* M *παρήεσαν* O 11**ματεαν* (*αι* suprascr.) M 13 *τῆς*] *τῆσ τε* L *εὐεργετηκότα*, *ετηκ* ex *έτην* corr. R *εὐηργετηκότα* S[3] *σπουδῆς*] *τιμῆσ* O *ἐκέλευεν εἰσ ὄψιν* tr. O 14 *αὐτῷ*] *αὐτὸν* L **ἦκεν* MS[1]P[1]A 15 *τε*] om. ROE *περὶ* M *ἀπεσήμαινεν* (*ἀπεσήμανεν* MA) *αὐτῷ* tr. MSPLA 18 *τῷ*] *τὸ* P(?) *ὑπερβάλλειν* MSL *ὑπερβαλλεῖν* P 19 **δίδωσι πρὸσ γάμον* tr. O **δίδωσιν* MS[1]P[1]A 21 **ἐπιμελετὴν* P 22 *τοιούτων*] *τούτων* O *τῶν* om. SL 23 *Ἰεθεγλαίου*] *ἰοθογλαίου*, i. marg. *ἰοθὸρ* O *ἰεθόρου* P *ἰοθόρου* SGlyc *ἰεθέρου* A *ὑεθεχλαίου*, i. marg. *ἰωθόρου* L *getheglech* Lat 23 *raguheli* Lat 24 **ποιμένων* A *σίναιον* SPLE *syna* Lat

καλούμενον ὄρος ἄγει τὰ ποίμνια· τοῦτο δ' ἐστὶν ὑψηλότατον τῶν 265
ταύτῃ ὀρῶν καὶ πρὸς νομὰς ἄριστον ἀγαθῆς φυομένης πόας καὶ
διὰ τὸ δόξαν ἔχειν ἐνδιατρίβειν αὐτῷ τὸν θεὸν οὐ κατανεμηθείσης
πρότερον, οὐ τολμώντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν ποιμένων· ἔνθα
δὴ καὶ τέρας αὐτῷ συντυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ θάμνου βά- 266
των νεμόμενον τὴν περὶ αὐτὸν χλόην τό τε ἄνθος αὐτοῦ παρῆλθεν
ἀβλαβὲς καὶ τῶν ἐγκάρπων κλάδων οὐδὲν ἠφάνισε καὶ ταῦτα τῆς
φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. ὁ δὲ καὶ αὐτὴν μὲν 267
ἔδεισε τὴν ὄψιν παράδοξον γενομένην, κατεπλάγη δ' ἔτι μᾶλλον
φωνὴν τοῦ πυρὸς ἀφιέντος καὶ ὀνομαστὶ καλέσαντος αὐτὸν καὶ
ποιησαμένου λόγους, οἷς τό τε θάρσος αὐτοῦ τολμήσαντος παρελ-
θεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφῖκτο διὰ τὸ
εἶναι θεῖον, ἐσήμαινε καὶ συνεβούλευε τῆς φλογὸς [ὡς] πορρωτάτω
χωρεῖν καὶ ἀρκεῖσθαι μὲν οἷς ἑώρακεν ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων
ἀνδρῶν ἔγγονον, πολυπραγμονεῖν δὲ μηδέν· τούτοις προηγόρευε πε- 268
ρισσότερον τὴν ἐσομένην αὐτῷ δόξαν καὶ τιμὴν παρ' ἀνθρώπων τοῦ
θεοῦ συμπαρόντος, καὶ θαρροῦντα ἐκέλευεν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπιέναι
στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς Ἑβραίων πληθύος ἐσόμενον καὶ τῆς
ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τοὺς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα· καὶ γὰρ γῆν οἰκήσουσι, 269
φησί, ταύτην εὐδαίμονα, ἣν Ἄβραμος ᾤκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος
καὶ τῶν πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σοῦ καὶ τῆς σῆς
συνέσεως αὐτοῖς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μέντοι τοὺς Ἑβραίους ἐκ
τῆς Αἰγύπτου θυσίας ἐκέλευε χαριστηρίους ἀφικόμενον εἰς ἐκεῖνον
ἐκτελέσαι τὸν τόπον. τοσαῦτα μὲν ἐκ τοῦ πυρὸς θεοκλυτεῖται.

---

§ 264 = Exodus III 1.

ROMSPLAEZonaras I p. 56.

2 *καὶ* (ante *πρὸς*) om. ML 3 *ἔχειν* om. RO 4 *τολμόντων* M 3 *αὐτὸ* O *συντυγχάνει*] *τυγχάνει* SPLA **θάμνου*] *θάμνον* Bosius **βάτον* RO et ex corr. MA 6 *περὶ αὐτὸ* RO 7 **κλάδων*] *δένδρων* RO **ἠφάνισεν* MS¹P¹A 10 **ἀφέντοσ* O **ὀνομαστῇ* A *ὀνομαστί, στ* ex corr. M 11 *θάρσοσ, οσ* ex *ουσ* corr. uid. R 12 *πρότεροσ* RO 13 **ἐσήμαινον* M *ἐσήμαινεν* S¹P¹A *συνεβούλευεν* MS¹P¹A **φογὸσ* A *ὡς* om. ROMLAE 14 *ἑώρακεν, ώ* ex *ό* corr. M *ἀγαθῶν* L 15 *ἔκγονον* MSPL *πολυπραγμονεῖ* L *τούτοις*] *τούτου* Cocceji *προηγόρευε περισσότερον*] *περισσότερον* (*περισότερον* P¹) *προηγόρευέν τε* (*τε* om. M) MSPLALat

16 *αὐτῶ* s. A *παρὰ* MSPLA *ἀνθρώποισ* SPL 17 *παρόντοσ* (*συμ* supra) P

18 **ἐσόμενον, ο* i. ras. M 19 **συγγενεῖσ, συ* ex *εν* corr. A *συνγενεῖσ* S **ἀπαλλάξαντα* P 20 *ἣν*] *ἦν* A *οἴκησεν* MLA¹ *ἡμέτεροσ* ML 21 *εἰς ταῦτα* om. O 22 *αὐτῆσ* M *ἡγου* | *ἡγουμένησ, η* ex *οι* corr. L *ἐξάγοντα* ROL¹E *ἐξαγόντα* sic L² **εγύπτου* (*αι* supra) M 23 **ἐκέλευεν* MS¹P¹ *ἐκέλευ·εν*, eras. *σ* A *ἀφικομένων* M 24 **θεοκλεῖται* O

270 2. Μωυσῆς δ' ἐκπεπληγμένος οἷς τ' εἶδε καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς
ἤκουσε, „δυνάμει μὲν ἀπιστεῖν, ἔφη, τῇ σῇ, δέσποτα, ἣν αὐτός τε
θρησκεύω καὶ προγόνοις οἶδα φανερὰν γενομένην, μανιωδέστερον
271 ἢ κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ φρόνησιν ἡγοῦμαι. πλὴν ἀπορῶ, πῶς ἂν
ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος εὐπορῶν ἢ πείσω λόγοις τοὺς
οἰκείους ἀφέντας ἣν ἄρτι κατοικοῦσι γῆν ἕπεσθαί μοι πρὸς ἣν
αὐτὸς ἡγοῦμαι, ἢ κἂν ἐκεῖνοι πεισθῶσι, πῶς ἂν βιασαίμην Φα-
ραώθην ἐπιτρέψαι τὴν ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς
ἔργοις τὴν οἰκείαν αὔξουσιν εὐδαιμονίαν."
272 3. Ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ περὶ πάντων συνεβούλευε θαρρεῖν ὑπι-
σχνούμενος αὐτὸς παρέσεσθαι καὶ οὗ μὲν ἂν δέῃ λόγων, πειθὼ
παρέξειν, οὗ δ' ἂν ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν, ἐκέλευέ τε τὴν βα-
κτηρίαν ἐπὶ τὴν γῆν ἀφέντα πίστιν ὧν ὑπισχνεῖται λαμβάνειν. καὶ
ποιήσαντος δράκων εἷρπε καὶ συνειλούμενος σπειρηδὸν ὡς διώκου-
σιν ἐπ' ἀμύνῃ τὴν κεφαλὴν ἐπανέτεινεν· εἶτα πάλιν βάκτρον ἦν.
273 μετὰ τοῦτο δὲ καθεῖναι τὴν δεξιὰν εἰς τὸν κόλπον προσέταξεν.
ὑπακούσας δὲ λευκὴν καὶ τιτάνῳ τὴν χρόαν ὁμοίαν προεκόμισεν·
εἶτα εἰς τὸ σύνηθες κατέστη. κελευσθεὶς δὲ καὶ τοῦ πλησίον ὕδα-
τος λαβὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχέαι ὁρᾷ τὴν χρόαν αἱματώδη γενομέ-
274 νην. θαυμάζοντα δ' ἐπὶ τούτοις θαρρεῖν παρεκελεύετο καὶ βοηθὸν
εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ συνεσόμενον καὶ σημείοις πρὸς τὸ πιστεύ-
εσθαι παρὰ πᾶσι χρῆσθαι, ὅτι πεμφθεὶς ὑπ' ἐμοῦ πάντα κατὰ
τὰς ἐμὰς ἐντολὰς ποιεῖς. κελεύω δὲ μηδὲν ἔτι μελλήσαντα σπεύ-

§ 269 = Exodus III 11.

ROMSPLAEZonaras I p. 56.

1 μωσῆσ E δὲ OA τ'] om. ROM τε SP εἶδεν MS¹P¹A 2 ἤκου-σεν MS¹P¹LA μὲν ἔφη τῇ σῇ ἀπιστεῖν tr. O δέσποτα] ὦ (ὧι P) δέσποτα OSP 3 προγόνοις οἶδα] πρόγονοι σοὶ δὲ L οἶδα] om. O, ex οἶδε corr. M 4 ἐμαυτοῦ] ἐμὴν O ἀπορῶι S 5 πείσω] πείσαιμι S³ 7 *pharaonem Lat 10 θαρρεῖν, θ ex ν corr. M θαρρεῖν ὑπισχνούμενοσ, θαρ et νύπ i. ras. A ὑπησχνούμενοσ R 11 αὐτοῖσ RO οὗ μὲν ἂν δέῃ] οὐδὲ μίαν L μὲν om. A ἂν] ἐὰν ROM 12 οὗ] οὐ S¹L ἔργον L *ἐκέλευεν MS¹P¹A *τε] δὲ ML 13 *ἀφθέντα S¹ ὑπισχνῆται R ὑπισχνεῖτε L 14 *δράκον A *εἷρπεν MS¹P¹A *σπειριδὸν R σπειρήδων M 15 ἐπ' ἀμύνῃ] ἐπαμυνεῖ RO ἐπαμύνειν L 16 τοῦτο] τούτω A 17 ὑπακούσας] ὑπ' ἄκουσ M τιτάνῳ — ὁμοίαν] uelut coloris niuei Lat ὁμοίαν τιτάνω τὴν χρόαν tr. E τιτάνω ὁμοίαν τὴν χρόαν tr. O προσεκόμισεν R ἐκόμισεν O 18 εἶτ' MSPLAE *εἰς] ὡσ O 19 *αἱματοειδῆ RO γεναμένην R γεγενημένην E 20 *θαρσεῖν RSPA 22 πᾶσιν MSP¹A 23 ποιεῖς] ποιή-σεισ RO facies Lat μελήσαντα ROS¹P¹A σπεύδειν] σε σπεύδειν SP τε σπεύδειν A

*δειν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπειγόμενον καὶ μὴ
τρίβοντα τὸν χρόνον πλείω ποιεῖν τοῦτον Ἑβραίοις ἐν δουλείᾳ κα-
κοπαθοῦσι."*
4. *Μωυσῆς δ' οὐκ ἔχων ἀπιστεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον* 275
*θεατής γε τοιούτων βεβαιωμάτων καὶ ἀκροατὴς γενόμενος, εὐξάμε-
νος αὐτῷ καὶ πειραθῆναι ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν Αἰγύπτῳ δεη-
θεὶς ἠντιβόλει μηδὲ ὀνόματος αὐτῷ γνῶσιν τοῦ ἰδίου φθονῆσαι,
φωνῆς δ' αὐτῷ μετεσχηκότι καὶ ὄψεως ἔτι καὶ τὴν προσηγορίαν
εἰπεῖν, ἵνα θύων ἐξ ὀνόματος αὐτὸν παρεῖναι τοῖς ἱεροῖς παρα-
καλῇ. καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τὴν αὐτοῦ προσηγορίαν οὐ πρό-* 276
*τερον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν, περὶ ἧς οὔ μοι θεμιτὸν εἰπεῖν.
Μωυσεῖ μέντοι τὰ σημεῖα ταῦτα οὐ τότε μόνον, διὰ παντὸς δὲ ὁπότε
δεηθείη συνετύγχανεν· ἐξ ὧν ἁπάντων πλέον περὶ τῆς ἀληθείας
τῷ πυρὶ νέμων καὶ τὸν θεὸν εὐμενῆ παραστάτην ἕξειν πιστεύων
τούς τε οἰκείους σώσειν ἤλπιζε καὶ τοὺς Αἰγυπτίους κακοῖς περι-
βαλεῖν.*
XIII. 1. *Καὶ πυθόμενος τὸν τῶν Αἰγυπτίων τεθνάναι βα-* 277
*σιλέα Φαραώθην, ἐφ' οὗπερ αὐτὸς ἔφυγε, δεῖται Ῥαγουήλου συγ-
χωρῆσαι κατὰ ὠφέλειαν αὐτῷ τῶν συγγενῶν εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν,
καὶ παραλαβὼν τὴν Σαπφώραν ἣν γεγαμήκει τοῦ Ῥαγουήλου θυγα-
τέρα καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας Γῆρσον καὶ Ἐλεάζαρον ὥρμησεν
εἰς τὴν Αἴγυπτον· τῶν δ' ὀνομάτων τούτων Γῆρσος μὲν σημαίνει* 278
κατὰ Ἑβραίων διάλεκτον, ὅτι εἰς ξένην γῆν, Ἐλεάζαρος δὲ συμ-

§ 275 = Exodus III 13; § 277 = Exodus IV 18.

ROMSPLAELatZonaras I p. 56.

1 *ἔγυπτον (αἴ supra) M ἐπειγόμενον] ἐπιγενόμενον RO 2 πλείωι S κακοπαθοῦσιν MS[1]PA 4 μωσῆσ E δὲ ROSPLA ἐπηγγέλετο ML ἐπήγγελτο A 5 βεβαιομάτων R 6 δεηθεὶς] δοθείσησ SPLA 9 ἱεροῖς] ἱερείοισ ROSPLA *hostiis* Lat παρακαλεῖ RSPLA, de R incertum, utrum εῖ ex ῆ, an ῆ ex εῖ corr. 10 αὐτοῦ RO ἑαυτοῦ MSPLAE 11 θεμιτὸν] θέμισ MAE 12 Μωυσεῖ] μωυσῆ· A μωυσῆσ ROMSPLA[1] μέντοι] μὲν MSPLA τὰ σημεῖα ταῦτα] τοῖσ σημείοισ τούτοισ SP δ' SPA ὁπότε] οὔποτε RA[1] οὗ ποτε OA[2] διὰ παντὸσ δὲ ὅποτε, τὸσ δὲ ὅπο suppl. m. 1 M δ' L 13 πλέων O 14 ἕξειν om. A 15 οἰκείους] οἴκουσ L σώσειν] Bekker σώζειν codd. ἤλπιζε] ἤλπιζεν MS[1]P[1], om. A ·γυπτίουσ (αι supra), ι ex corr. M 17 βασιλέα om. L 18 *pharaonem* Lat ἐφ'] ἀφ' O ἔφυγεν MS[1]P[1]A δεῖτε (αι supra) M *ῥαγουήλω R 19 ἐλθεῖν] ἀπελθεῖν E 20 *σεπφώραν O σαμφώραν M σεπφόραν L *sefforam* Lat θυγατέραν M 21 γήρσον MA γηρσὸν SPE γήρσαμον L 22 εἰς] ἐπὶ PLE δὲ MSPLA Γῆρσος] γήρσοσ MA γηρσόσ SP γήρσαμοσ L 23 *γῆν] ἣν γῆν SPA

μάχῳ τῷ πατρῴῳ θεῷ χρησάμενον αὐτὸν Αἰγυπτίους διαφυγεῖν.
279 *γενομένῳ δ' αὐτῷ πλησίον τῶν ὅρων ὁ ἀδελφὸς Ἀαρὼν ὑπήντησε*
τοῦ θεοῦ κελεύσαντος, πρὸς ὃν ἀποσημαίνει τὰ ἐν τῷ ὄρει συντυ-
χόντα καὶ τοῦ θεοῦ τὰς ἐντολάς. προϊοῦσι δ' αὐτοῖς ὑπηντία-
ζον Ἑβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι τὴν παρουσίαν αὐτοῦ μεμαθηκότες,
280 *οἷς Μωυσῆς τὰ σημεῖα ἐπεὶ πιθανῶς οὐκ ἦν λέγειν παρέσχεν αὐ-*
τῶν τὴν ὄψιν. οἱ δ' ὑπ' ἐκπλήξεως τῶν παρὰ δόξαν αὐτοῖς ὁρω-
μένων ἀνεθάρσουν καὶ περὶ τῶν ὅλων ἦσαν εὐέλπιδες, ὡς θεοῦ
προνοουμένου τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν.
281 2. *Ἐπεὶ δὲ καταπεισθεὶς εἶχεν ἤδη τοὺς Ἑβραίους Μωυσῆς καὶ*
οἷς ἂν κελεύσῃ τούτοις ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας καὶ τῆς ἐλευ-
θερίας ἐρῶντας, παραγίνεται πρὸς τὸν βασιλέα τὴν ἡγεμονίαν νε-
282 *ωστὶ παρειληφότα, καὶ ὅσα τε ὠφελήσειεν Αἰγυπτίους ὑπὸ Αἰ-*
θιόπων καταφρονουμένους καὶ διαρπαζομένης αὐτῶν τῆς χώρας
ἐδήλου στρατηγίᾳ καὶ πόνοις χρησάμενος ὡς περὶ οἰκείων ὅτιδὴ
κινδυνεύσειεν ἐπὶ τούτοις ὑπὸ αὐτῶν ἀμοιβὰς οὐ δικαίας κομιζό-
283 *μενος ἀνεδίδασκεν, τά τε κατὰ τὸ Σιναῖον ὄρος αὐτῷ συντυχόντα*
καὶ τὰς τοῦ θεοῦ φωνὰς καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν οὗτος αὐτῷ προσ-
τάξειεν ὑπ' αὐτοῦ δειχθέντα σημεῖα καθ' ἕκαστον ἐξετίθετο, παρ-
εκάλει τε μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἵστασθαι τῇ τοῦ θεοῦ
284 *γνώμῃ.*
3. *Χλευάσαντος δὲ τοῦ βασιλέως Μωυσῆς ἔργῳ παρεῖχεν αὐτῷ*
βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ Σιναῖον ὄρος γενόμενα· ὁ δ' ἀγανακτή-
σας πονηρὸν μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει καὶ πρότερον φυγόντα τὴν παρ'
Αἰγυπτίοις δουλείαν καὶ νῦν ἐξ ἀπάτης αὐτοῦ τὴν ἄφιξιν πεποιη-

---

§ 279 = Exodus IV 27.

ROMSPLAELatZonaras I p. 56 sq.

1 *διαφεύγειν* RO 2 **γενομένων δ' αὐτῶν* M **πλησίων* MA[1] **ὀρῶν* ROMLALat **ὑπήντησεν* MS[1]P[1]A *ἀπήντησε* O *ἠπήντησε* L 4 *προσιοῦσι* MSPLA *δὲ* L 5 *ἀξιολογότατοι* R 6 *σημεῖα*] *σημεῖα διηγούμενοσ* (*δηηγούμενοσ* S) SPLA; idem habuit E *ἐπεὶ — λέγειν*] *quoniam uerbis suadere non poterat* Lat *πιθανὸσ* OMSPLA *ἦν*] *εἶν* M *λέγειν* om. MSPLA 7 **δὲ* SPA **ὑπ'*] om. M *ὑπὸ* L *τῶν παραδόξων* ROA *ὁρωμένων*] *γινομένων* ML 8 *ἀνεθάρρουν* O 9 *ἀσφαλίασ* R 10 *καταπιθεῖσ* A *ἤδη*] suppl. i. marg. A, s. L *Μωυσῆς*] *ὁ μωϋσῆσ* MSPLA 11 *κελεύει* R *τούτουσ* ex *τούτοισ* corr. M 12 *ἐρῶντας*] *ὁρῶντασ* OL *respicere* Lat 13 *ὠφελήσ*[αι]*··εν* M 15 *στρατηγίᾳ*] *et quia militia* Lat *ὅτιδὴ*] *ὅτι δὲ* ML *ὅτι τε* SPA 16 *ὑπ'* MSPLA 17 *ἀνεδίδασκε* OL *σίναιον* SPLE 18 *τὰ*] *τὰσ* M *οὗτος*] *αὐτὸσ* RO *αὐτῷ* om. O 19 *καθεκάστην* RO *decenter* Lat **παρακαλεῖ* L 20 *τε*] *δὲ* A 22 *παρεῖχεν*] *παρέσχε*[illegible] SPA 23 *σίναιον* SPL *γινόμενα* PLA *δὲ* MSPLA 24 *μὲν* om. E *αὐτὸν μὲν* tr. L

μένον καὶ τερατουργίαις καὶ μαγείαις καταπλήξειν ἐπικεχειρηκότα.
καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων κελεύει τοὺς ἱερεῖς τὰς αὐτὰς ὄψεις αὐτῷ 285
παρασχεῖν ὁρᾶν, ὡς Αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ περὶ τὴν τού-
των ἐπιστήμην, καὶ ὅτι μὴ μόνος αὐτὸς ἔμπειρος ὢν εἰς θεὸν δύ-
ναται τὸ ἐν αὐτῇ παράδοξον ἀναφέρων πιθανὸς ὥσπερ ἀπαιδεύτοις
ὑπάρχειν. καὶ μεθεμένων ἐκείνων τὰς βακτηρίας δράκοντες ἦσαν.
Μωυσῆς δ' οὐ καταπλαγείς, „οὐδ' αὐτὸς μέν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, 286
τῆς Αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶ, τοσῷδε μέντοι κρείττονα τὰ
ὑπ' ἐμοῦ πραττόμενα τῆς τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημί, ὅσῳ
τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω δὲ οὐ κατὰ γοητείαν
καὶ πλάνην τῆς ἀληθοῦς δόξης τἀμά, κατὰ δὲ θεοῦ πρόνοιαν καὶ
δύναμιν φαινόμενα." καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθίησιν ἐπὶ τῆς γῆς τὴν 287
βακτηρίαν κελεύσας αὐτὴν εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν· ἡ δ' ἐπείθετο καὶ
τὰς τῶν Αἰγυπτίων βακτηρίας, οἳ δράκοντες ἐδόκουν, περιιοῦσα
κατήσθιε μέχρι πάσας ἀνήλωσεν· εἶτ' εἰς τὸ αὑτῆς σχῆμα μεταπε-
σοῦσαν κομίζεται Μωυσῆς.

4. Ὁ δὲ βασιλεὺς οὐδὲν τούτῳ μᾶλλον πραχθέντι καταπλήτ- 288
τεται, προσοργισθεὶς δὲ καὶ μηδὲν αὐτῷ προχωρήσειν εἰπὼν ἐκ
τῆς κατ' Αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος κελεύει τὸν ἐπὶ τῶν
Ἑβραίων τεταγμένον μηδεμίαν αὐτοῖς ἄνεσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν,
ἀλλὰ πλείοσι τῶν πρότερον κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δὲ 289
ἄχυρον αὐτοῖς παρέχων εἰς τὴν πλινθείαν πρότερον οὐκέτι παρεῖ-
χεν, ἀλλ' ἡμέρας μὲν ἐπὶ τοῖς ἔργοις ταλαιπωρεῖν ἐποίει, νυκτὸς

§ 285 = Exodus VII 10; § 288 = Exodus V 5.

ROMSPLAELatZonaras I p. 57. Michael Glycas p. 282.

1 τερατουργείαισ O μαγίαισ MS¹P¹ μαντείαισ O κατάπληξιν O κα-
ταπλῆξαι coni. ἐπικεχειρικότα L ἐπικεχεικότα, i. marg. suppl. ρη A 3 τὴν
περὶ tr. OMSPLA 4 καὶ ὅτι — 6 ὑπάρχειν] *et quasi non solus moyses peritus
esset rerum, quas ipse per deum posset explere, ut quod erat ualde mirabile
si etiam ab alio fieret ostenderetur, quoniam humana doctrina constaret* Lat
seclusit Dindorf μόνον L ἔμπειροσ ὢν (ὢν L) αὐτὸσ tr. MSPLA
5 ἐν αὐτῇ] γὰρ ἐπ' αὐτῷ MSPLA ἐπ' αὐτῇ coni. πιθανῶσ R ὥσπερ] ὡσ
παρ' MSPLA 6 *μεθεμένων] θεμένων ML *ponentibus* Lat ἐκείνων om.
M, fort. recte 7 μωσῆσ E βασιλεῦ· A 8 τόσω δὲ RA 11 τῆς —
τἀμὰ] *sed subsistere ueritate quae mea sunt* Lat τῆσ ἀληθείασ O δόξασ
RO 12 ταῦτα SP *μεθίησιν] *proiecit* Lat 13 εἰς] καὶ εἰσ A μετα-
βάλλειν L 14 οἳ] αἳ OSPAE *ἐδόκουν] ἐδόκουν εἶναι SL περιϊοῦσαι OL
15 *κατήσθιεν MS¹P¹A ἀνάλωσεν SPE αὐτῆσ RML ἑαυτῆσ SPAE
αὐτὸ O 17 οὐδὲν] οὐδ' ἐν O οὐδέν τι (οὐ i. ras. L) MSPLA μᾶλλον τούτω
tr. MSPLA πραχθέντι] προσαχθέντι L καταπλήττεται] *simulauit* Lat
19 τῶν] τοῖσ M 21 προτέρων ROPL et ut uid. A¹ αὐτοὺσ κακοῖσ tr. O
προσαναγκάζειν O 22 *πλινθίαν RL

δὲ συνάγειν τὸ ἄχυρον. καὶ τοῦ δεινοῦ διπλασίονος ὄντος αὐτοῖς
ἐν αἰτίαις Μωυσῆν εἶχον, ὡς τῶν ἔργων αὐτοῖς καὶ τῆς ταλαιπω-
290 ρίας δι' ἐκεῖνον χαλεπωτέρας γεγενημένης. ὁ δ' οὔτε πρὸς τὰς
τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἔκαμνεν οὔτε πρὸς τὰς τῶν Ἑβραίων μέμψεις
ἐνεδίδου, τήν τε ψυχὴν παραστησάμενος πρὸς ἑκάτερον ἐπὶ τῷ πο-
291 νεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐκπορίζειν τὴν ἐλευθερίαν ὑπῆρχε. καὶ παρα-
γενόμενος πρὸς τὸν βασιλέα ἔπειθεν αὐτὸν ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους
ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος ἐκεῖ θύσοντας τῷ θεῷ, τοῦτο γὰρ αὐτὸν κε-
κελευκέναι, καὶ μηδὲν ἀντιπράττειν οἷς ἐκεῖνος βούλεται, τὴν δ'
εὐμένειαν αὐτοῦ περὶ παντὸς ποιούμενον συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν
ἔξοδον, μὴ καὶ λάθῃ τούτων κωλυτὴς γενόμενος αὐτὸν αἰτιάσασθαι
πάσχων ὅσα παθεῖν εἰκὸς τὸν ἀντιπράττοντα θεοῦ προστάγμασι·
292 τοῖς γὰρ χόλον ἐπ' αὐτοὺς κινήσασι θεῖον ἐξ ἁπάντων φύεσθαι τὰ
δεινά, καὶ οὔτε γῆ τούτοις οὔτε ἀὴρ φίλος οὔτε γοναὶ τέκνων κατὰ
φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια. πειραθήσεσθαί τε τούτων
Αἰγυπτίους ἔφασκε μετὰ καὶ τοῦ τὸν Ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ
τῆς χώρας αὐτῶν ἀκόντων ἐκείνων.
293 XIV. 1. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐκφαυλίζοντος τοὺς Μωυσέος λό-
γους καὶ μηδεμίαν ἐπιστροφὴν ἔτι ποιουμένου πάθη δεινὰ τοὺς
Αἰγυπτίους κατελάμβανεν, ὧν ἕκαστον ἐκθήσομαι διά τε τὸ μὴ
πρότερόν τισι συμβάντα τοῖς Αἰγυπτίοις εἰς πεῖραν ἐλθεῖν καὶ
διὰ τὸ βούλεσθαι Μωυσῆν μηδὲν ὧν προεῖπεν αὐτοῖς ψευσάμενον
ἐπιδεῖξαι, καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις μαθοῦσι φυλάττεσθαι
ταῦτα ποιεῖν, ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεστήσῃ τὸ θεῖον μηδ' εἰς ὀργὴν

§ 289 = Exodus V 20; § 290 = Exodus V 1; § 293 = Exodus VII 13.

ROMSPLAELat

1 διπλασίονοσ ὄντος] διπλάσιον ὅσοντ, τ (ἐ ἐ superscr.) corr. ex τ (o superscr.) (i. e. τοσ) M αὐτοῖσ ὄντοσ tr. RO 2 *ἐν αἰτίαις — αὐτοῖς om. ROMLat 3 δ' ex corr. M 5 τῷ] τὸ SPLA 6 ὑπῆρχε] ὑπῆρχεν M ὑπήνεγκεν S^{1}P ὑπήνεγκε S^{2}A *παραγενάμενοσ ML 7 *τοὺς Ἑβραίους om. O 8 σίναιον SPLE *θύσαντασ L 10 ποιούμενον corr. ex ποιουμέν·· A ποιουμένου MSPL 11 γενάμενοσ, ά ex ό corr. R αὐτὸν ROMSP^{1}LA 13 ἐπ' αὐτοῖσ RO ἐφ' αὐτοὺσ S^{1}P^{1}A ἐφ' αὐτοῖσ L ἁπάντων ex ἀπατῶν corr. M 15 *πειραθήσεσθαι] euanuit πειρα, man. rec. suppl. ὑπερ R 16 ἔφασκεν MS^{1}P^{1}A τοῦ καὶ tr. ML τὸν] τῶν PS^{1}A τὸν δὲ τῶν E *ἑβραίων λαὸν|, euan. ραίων λαόν, i. marg. suppl. m. rec. ραίων R 18 τοῦ δὲ βασιλέως] ῦ δὲ βασιλέως euan. in fine uersus, suppl. m. rec. ῦτον δὲ R *μωϋσέωσ MSPLA 21 τισι] τι RO τότε P συμβάντα τοῖς] συμβὰν τοῖσ RO συμβάντα τότε τοῖσ ML συμβάντων τότε coni. Αἰγυπτίους coni. 22 βουλεύεσθαι RO μηδὲν om. R ὧν προεῖπεν αὐτοῖσ μηδὲν tr. O 23 μαθοῦσιν MS^{1}P^{1}A 24 ταῦτα] αὐτὰ MSPLA οἷς] οἷς ἂν coni. nisi δυσαρεστήσει et ἀμυνεῖται scribendum est δυσαρεστήσει O

τραπὲν ἀμύνηται τῆς ἀδικίας αὐτούς. ὁ γὰρ ποταμὸς αὐτοῖς αἱ- 294
*ματώδης θεοῦ κελεύσαντος ἐρρύη πίνεσθαι μὴ δυνάμενος, καὶ πη-
γὴν ἑτέραν ὑδάτων οὐκ ἔχουσιν οὐ τὴν χρόαν μόνον ἦν τοιοῦτος,
ἀλλὰ καὶ τοῖς πειρωμένοις ἀλγήματα καὶ πικρὰν ὀδύνην προσέφε-
ρεν. ἦν δὲ τοιοῦτος μὲν Αἰγυπτίοις, Ἑβραίοις δὲ γλυκὺς καὶ πό-* 295
*τιμος καὶ μηδὲν τοῦ κατὰ φύσιν παρηλλαγμένος. πρὸς οὖν τὸ πα-
ράδοξον ἀμηχανήσας ὁ βασιλεὺς καὶ δείσας περὶ τῶν Αἰγυπτίων
συνεχώρει τοῖς Ἑβραίοις ἀπιέναι· καὶ τοῦ κακοῦ λωφήσαντος πά-
λιν τὴν γνώμην μετέβαλεν οὐκ ἐπιτρέπων τὴν ἄφοδον αὐτοῖς.*
2. *Ὁ θεὸς δὲ ἀγνωμονοῦντος καὶ μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς* 296
*συμφορᾶς οὐκέτι σωφρονεῖν θέλοντος ἄλλην τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπι-
φέρει πληγήν· βατράχων πλῆθος ἄπειρον τὴν γῆν αὐτῶν ἐπεβό-
σκετο, μεστὸς δὲ τούτων καὶ ὁ ποταμὸς ἦν, ὡς διαμωμένους τὸ
ποτὸν τῷ τῶν ζῴων ἰχῶρι κεκακωμένον λαμβάνειν ἐναποθνησκόν-
των καὶ συνδιαφθειρομένων τῷ ὕδατι, ἥ τε χώρα μεστὴ κακῆς ἦν* 297
*ἰλύος γεννωμένων τε καὶ ἀποθνησκόντων, τάς τε κατ' οἶκον αὐτῶν
διαίτας ἠφάνιζον ἐν βρωτοῖς εὑρισκόμενοι καὶ ποτοῖς καὶ ταῖς
εὐναῖς αὐτῶν ἐπιπολάζοντες, ὀσμή τε χαλεπὴ ἦν καὶ δυσώδης
ἀποθνησκόντων τῶν βατράχων καὶ ζώντων καὶ διεφθαρμένων.
ὑπὸ δὲ τούτων τῶν κακῶν ἐλαυνομένων τῶν Αἰγυπτίων τὸν Μωυ-* 298
*σῆν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς οἴχεσθαι τοὺς Ἑβραίους λαβόντα, καὶ
παραχρῆμα τοῦτ' εἰπόντος ἠφάνιστο τῶν βατράχων τὸ πλῆθος καὶ*

§ 294 = Exodus VII 20.

ROMSPLALatE

1 *τραπὲν*] *περιτραπὲν* MSPLA **αἱματώδεισ* O *αἱματόδησ* A 2 *μὴ*] *τε μὴ* MSPLALat 3 *οὐ τὴν*] *οὔτε* O *οὐχὶ τὴν* MSPLAE **χρόαν*] *χρόαν δὲ* SP et ut uid. Lat **μόνην* O 4 **πειρωμένοις*] *πειρωμένοισ πίνειν* SPL *προσέφερεν, ν* i. ras. m. 2 S *ἐπέφερεν* E 6 *μηδὲν* om. Lat *παρηλαγμένοσ* M 8 **λωφήσαντος*] *λο|• • • αντοσ* R 9 *ἔφοδον* OLE 10 *ὁ*] om., in principio uersus uid. euan. R *ὁ δὲ θεὸσ* tr. MLE *τῆς συμφορᾶς* om. O 11 *ἐθέλοντοσ* MSPLA 12 **βατράχων*] *ranarum namque* Lat **ἐπεβόσκετο*] *ἐπεβάλλετο* A 13 *ὡς* — 15 *ὕδατι*] *et polluebatur eorum potus et animalibus ibi putrescentibus fetor cunctis noxius exalabat ex aqua* Lat *διαμωμένους*] *διααϊμωμένουσ* M *διαλυμαινομένουσ* L 14 **κεκακωμένων* L **ἐναποθνησκότων* A[1] 15 *καὶ συνδιαφθειρομένων* — 16 *ἀποθνησκόντων* om. i. marg. suppl. R *χώρα*] *χώρα αὐτῶν* SPL *κακοῖσ* O *κακῆς* — *ἰλύος*] *huiusmodi malo* Lat 16 *γενομένων* MS[1]P[1]A *τάσ τε κατ' οἴκων αὐτῶν* i. ras. L *αὐτῶν*] *αὐτοῖσ* RO 17 **ἠφάνιζον*] *uexabant* Lat *βροτοῖσ* L *βρωτῷ* E 18 *ὀσμὴ*] *ὠσμὴ* (*ὠσ* ex corr. uid.) M *ὀδμὴ* SPAE 19 **ἀποθνησκόντων* seclusit Bekker *ζώντων καὶ διεφθαρμένων*] *ζώντων διεφθαρμένων* SPA *putrescentibus* Lat *ἐν αὐτῷ διεφθαρμένων* ed. pr. 21 **ἐκέλευεν* O **καὶ* om. SPA 22 *ταῦτ'* SPA **ἠφάνισται* RO

299 ἥ τε γῆ καὶ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέστησαν. Φαραώ-
θης δὲ ἅμα τοῦ τε πάθους ἀπήλλακτο ἡ γῆ καὶ τῆς αἰτίας ἐπε-
λέληστο καὶ τοὺς Ἑβραίους κατεῖχε, καὶ ὥσπερ πλειόνων παθη-
μάτων φύσεις βουλόμενος μαθεῖν οὐκέτ' ἠφίει τοῖς περὶ τὸν Μωυσῆν
ἐξιέναι φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει ταύτην αὐτοῖς ἐπιτρέπων.
300 3. Πάλιν οὖν ἄλλου κακοῦ προσβολῇ μετῄει τὸ θεῖον αὐτοῦ
τὴν ἀπάτην· φθειρῶν γὰρ τοῖς Αἰγυπτίοις ἐξήνθησεν ἄπειρόν τι
πλῆθος ἔνδοθεν ἀναδιδομένων, ὑφ' ὧν κακοὶ κακῶς ἀπώλλυντο
μήτε λουτροῖς μήτε χρίσεσι φαρμάκων διαφθεῖραι τὸ γένος αὐτῶν
301 δυνάμενοι. καὶ πρὸς τοῦτο τὸ δεινὸν ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς
ταραχθεὶς καὶ δείσας ὁμοῦ τὸν ὄλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ τὴν αἰσχύ-
νην δὲ τῆς ἀπωλείας λογισάμενος ἐξ ἡμίσους ὑπὸ φαυλότητος
302 ἠναγκάζετο σωφρονεῖν· τοῖς μὲν γὰρ Ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τὴν
ἄφοδον, καὶ πρὸς τοῦτο λωφήσαντος τέκνα καὶ γυναῖκας ὅμηρα
τῆς ὑποστροφῆς αὐτῶν καταλιπεῖν αὐτοὺς ἠξίου. προσεξαγριαίνει
δὴ τὸν θεὸν νομίσας ἀπατήσειν αὐτοῦ τὴν πρόνοιαν, ὥσπερ Μωυ-
σέος ἀλλ' οὐκ ἐκείνου τιμωροῦντος τὴν Αἴγυπτον ὑπὲρ τῶν Ἑβραίων·
303 θηρίων γὰρ παντοίων καὶ πολυτρόπων, ὧν εἰς ὄψιν οὐδεὶς ἀπην-
τήκει πρότερον, τὴν χώραν αὐτῶν ἐγέμισεν, ὑφ' ὧν αὐτοί τε ἀπώλ-
λυντο καὶ ἡ γῆ τῆς ἐπιμελείας τῆς παρὰ τῶν γεωργῶν ἀπεστε-

§ 299 = Exodus VIII 15.

ROMSPLAELatMichael Glycas p. 283.

2 πάθουσ, ου i. ras. P ἀπήλακτο (λα) M ἀπήλχτο A ἡ γῆ spurium uid. *ἐπιλέληστο O 3 *κατεῖχεν MS[1]PA 4 οὐκέτ'] οὐκέτι M οὐκατ' RO ἠφίει, ἠ i. ras. M ἀφίησι L ἐφίει coni. τοῖς iterat L μωῦσῆν A 5 ταύτην] abire Lat; ταύτην retineri potest, si quid excidisse statuis αὐτοῖς om. P 6 *πάλι (ν) A μετίει, ι i. ras. M αὐτοῦ] αὐτοῖσ RO 7 φθειρῶν — 10 δυνάμενοι habet Glycas τι] MPLGlyc, om. ROE, suppl. S 8 ἔνδον ME ἀναδιδόμενον ROE κακοὶ] ἐκεῖνοι Glyc ἀπόλλυντο MS[1]P[1] ἀπώλοιντο R ἀπώλοντο OGlyc ἀπώλυντο L 9 χρήσεσι RM[1]SP[1]A 10 δυνάμενοι] δυναμένοισ RO τὸ om. L 11 καὶ τὴν — 12 ἐξ ἡμίσους] *licet fatue uerecundiam se deuicti uiri putaret habiturum* Lat 12 δὲ om. L ὑπὸ] ἀπὸ RO 14 ἔφοδον OLE λωφήσαντος] λοφήσαντοσ R et ex corr. M τοῦ πάθουσ λωφήσαντοσ E *τέκνα] τέκνα δὲ, δὲ suppl. man. rec. S 15 καταλειπεῖν A αὐτοὺσ ex αὐτοῖσ corr. L 16 *δὴ] δὲ A ἀπατήσιν P[1] μωϋσέωσ MSPA 17 οὐκ ἐκείνου, κέ i. ras. A 18 *παντοίων] παντοδαπῶν L *καὶ πολυτρόπων om. L *ἀπαντήκει R 19 ἀπώλλυντο ex ἀπόλλυνται corr. A ἀπώλυντο P[1] ἀπώλοιντο R ἀπώλοντο O 20 ἡ om. RO ἀπεστέρητο (η ex corr. L) MSPLA

ρεῖτο, εἰ δέ τι καὶ διέφυγε τὴν ὑπ' ἐκείνοις ἀπώλειαν, νόσῳ τοῦτο καὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπομενόντων ἐδαπανᾶτο.

4. *Τοῦ δὲ Φαραώθου μηδ' οὕτως εἴκοντος τοῖς τοῦ θεοῦ* 304
βουλήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας συναπαίρειν τοῖς ἀνδράσιν ἀξιοῦντος καταλείπεσθαι δὲ τοὺς παῖδας, οὐκ ἠπόρει τὸ θεῖον τὴν πονηρίαν αὐτοῦ ποικίλοις κακοῖς καὶ μείζοσι τῶν προενδεδημηκότων μετερχόμενον βασανίσαι· ἀλλὰ γὰρ δεινῶς αὐτοῖς ἐξηλκοῦτο τὰ σώματα τῶν ἐντὸς διαφθειρομένων, καὶ τὸ πολὺ τῶν Αἰγυπτίων οὕτως ἀπώλλυτο. μηδ' ὑπὸ ταύτης δὲ τῆς πληγῆς σωφρο- 305
νιζομένου τοῦ βασιλέως χάλαζα μήτε πρότερον τοῦ κατ' Αἴγυπτον ἀέρος τοῦτο πεπονθότος μήθ' ὁμοία τῇ παρ' ἄλλοις ὥρᾳ χειμῶνος κατιούσῃ, μείζων δὲ τῆς παρὰ τοῖς τὰ βόρεια καὶ τὴν ἄρκτον νεμομένοις, ἔαρος ἀκμάζοντος κατενεχθεῖσα τοὺς καρποὺς αὐτῶν κατέκλασεν. ἔπειτα φῦλον ἀκρίδων ἐπινέμεται τὴν ὑπὸ τῆς χαλά- 306
ζης μὴ καταβλαβεῖσαν σποράν, ὥστε πρὸς ἀκριβὲς πάσας τοῖς Αἰγυπτίοις τὰς ἀπὸ τῆς γῆς τῶν καρπῶν ἐλπίδας διολέσαι.

5. *Ἤρκει μὲν οὖν τὸν δίχα πονηρίας ἀνόητον καὶ τὰ προει-* 307
ρημένα τῶν κακῶν εἰς σύνεσιν καὶ τοῦ συμφέροντος τὴν ἐπίνοιαν ὠφελῆσαι, Φαραώθης δὲ οὐ τοσοῦτον ὑπὸ ἀφροσύνης ὅσον ὑπὸ κακίας ὅμως αἰσθόμενος γὰρ τῆς αἰτίας ἀντεφιλονείκει τῷ θεῷ καὶ τοῦ κρείττονος ἑκὼν προδότης ἐγένετο, καὶ κελεύει μὲν τὸν Μωυσῆν μετὰ γυναικῶν καὶ παίδων ἀπάγειν τοὺς Ἑβραίους, τὴν

§ 304 = Exodus IX 7.

ROMSPLAELat

1 *τι*] *quis* Lat *διέφυγεν* MS¹P¹A *ὑπ'*] om. RO *ὑπ'*·· (eras. uid. *ετ*) A *νόσῳ* — 2 *ἐδαπανᾶτο*] *hoc languore et interitu hominum talia sustinentium succumbebat* Lat *τοῦτο καὶ*] *καὶ τοῦτο* coni. 5 **καταλιπέσθαι* (*ί* corr. M) MSP¹ *τὸ θεῖον*] *deo* Lat 6 *μείζοσι τῶν προενδεδημηκότων*] *μείζοσιν ἐνδεδημηκόσι* ROM et ut uid. Lat 7 *ἐξηλκοῦντο* M *ἐξηλκοῦντο*, *η* i. ras. m. 2 SP *ἐξειλκοῦντο* A *ἐξήλκωντο* E 8 **τὸ πολὺ*] *οἱ πολλοὶ* SPA 9 **ἀπώλοιτο* R *ἀπώλετο* O *ἀπώλλυ(ν)το* M *ἀπώλοντο* SP *ἀπώλλοντο* A **ὑπὸ ταύτης*] *ὑπ' αὐτῆσ* A 11 **τοῦτο*] *τοῦ* M *μήτε* MSPLA *τῇ*, *ῃ* ex *οῖσ* corr. A *τῆι* i. ras. 3—4 litt. S *ὥιραι* S 12 **μεῖζον* RM *τῆς*] *τῆσ* ex *τοῖσ* corr. RA *τοῖσ* E *τοῖς*] om. E *τοῖσ*, *το* expunctum A **τὴν* om. RO **νεμομένησ* R 13 *ἔαρος*] *ἀέροσ* ROLELat **κατέπλασεν* R 15 *μὴ βλαβεῖσαν* RO *ἀκριβὲς*] *τἀκριβὲς* coni. 16 *τῆς* deleuit man. 1 A *γῆς* om. A 19 *ἀπὸ ἀφροσύνησ* RO *ἀπὸ κακίασ* O 20 *ὅμως*] *ὠμὸσ* RO, post *αἰτίας* tr. MSPLA *αἰσθανόμενοσ* SPA *γὰρ* om. Lat ed. pr. *τὰσ αἰτίασ* A *ἀντεφιλονίκει* R *τῶ θείω* O 21 *καὶ* (ante *τοῦ*) om. M *ἐγένετο*, *ἐγέ* i. ras. circ. 5 litt. A 22 **μετὰ*] *μετά τε* MSPA **καὶ παίδων* om. MLLat **ἀπαγαγεῖν* ML *ἀπάγην* A

308 *δὲ λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν ἐφθαρμένης αὐτοῖς τῆς οἰκείας. τοῦ*
δὲ Μωυσέος οὐχὶ δίκαια φήσαντος αὐτὸν ἀξιοῦν, δεῖν γὰρ αὐτοὺς
τῷ θεῷ τὰς θυσίας ἐκ τῆς λείας ἐπενεγκεῖν, καὶ τριβομένου διὰ
ταύτην τὴν αἰτίαν τοῦ χρόνου σκότος βαθὺ καὶ φέγγους ἄμοιρον
περιχεῖται τοῖς Αἰγυπτίοις, ὑφ' οὗ τάς τε ὄψεις ἀποκλειομένοις
καὶ τὰς ἀναπνοὰς ἐμφραττομένοις ὑπὸ παχύτητος οἰκτρῶς τε ἀπο-
θνήσκειν συνέβαινε καὶ δεδιέναι μὴ καταποθῶσιν ὑπὸ τοῦ νέφους.
309 *εἶτα τούτου διασκεδασθέντος μετὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύ-*
κτας, ὡς οὐ μετενόει πρὸς τὴν ἔξοδον τῶν Ἑβραίων ὁ Φαραώθης,
προσελθὼν ὁ Μωυσῆς φησιν· „ἄχρι πότε ἀπειθεῖς τῇ τοῦ θεοῦ
γνώμῃ· κελεύει γὰρ οὗτος ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους. καὶ οὐκ ἔστιν
310 *ἑτέρως ἀπαλλαγῆναι τῶν κακῶν ὑμᾶς μὴ ταῦτα ποιήσαντας." ὁ δὲ*
βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἠπείλησεν αὐτοῦ τὴν κε-
φαλὴν ἀποτεμεῖν, εἰ πάλιν περὶ τούτων ἐνοχλῶν αὐτῷ προσέλθοι.
Μωυσῆς δὲ αὐτὸς οὐκέτι ποιήσεσθαι περὶ τούτων λόγους ἔφησεν,
αὐτὸν δὲ ἐκεῖνον σὺν καὶ τοῖς πρώτοις τῶν Αἰγυπτίων παρακα-
λέσειν τοὺς Ἑβραίους ἀπελθεῖν. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλ-
λάσσεται.
311 6. *Ὁ δὲ θεὸς δηλώσας ἔτι μιᾷ πληγῇ τοὺς Αἰγυπτίους κατ-*
αναγκάσειν ἀπολῦσαι τοὺς Ἑβραίους ἐκέλευε Μωυσῆν παραγγεῖλαι
τῷ λαῷ θυσίαν ἑτοίμην ἔχειν παρασκευασαμένους τῇ δεκάτῃ τοῦ
Ξανθικοῦ μηνὸς εἰς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην, ὃς παρὰ μὲν Αἰγυ-
πτίοις Φαρμουθὶ καλεῖται, Νισὰν δὲ παρ' Ἑβραίοις, Μακεδόνες δ'
αὐτὸν Ξανθικὸν προσαγορεύουσιν, ἀπάγειν τε τοὺς Ἑβραίους πάντα
312 *ἐπικομιζομένους. καὶ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχων ἤδη τοὺς Ἑβραίους*

---

§ 307 = Exodus X 24.

ROMSPLAELatZonaras I p. 57.

1 **λίαν* R **αὐτοὺσ* L **καταλειπεῖν* M[1]S[1]P[1]A *οἰκείας*] *domos* Lat 2 *μωϋσέωσ* MSPA **αὐτοὺς*] *αὐτοῖσ* O 3 *προσενεγκεῖν* E 4 *φέγγοσ* MS[1]P[1] 5 **περιχεῖτ·* (*αι* supra) M **ἀποκλειόμενοι* M 6 **καὶ τὰς ἀναπνοὰς ἐμφραττομένοις* om. ROMLat *καὶ τὰς* iterat L 7 **συνέβαινεν* MS[1]P[1]A 8 *τοσαύτας*] *ἴσασ* E 10 **φησὶ* O **ἀπειθεῖσ*, utrumque *ει* i. ras. M 11 *κελεύει γὰρ οὗτος*] *iube* Lat *οὕτωσ* L 13 *εἰρημένοις*] *προειρημένοισ* ML **πάλι* (*ν* supra) M 14 *περὶ τούτου* E 15 *οὐκέτι αὐτὸσ* tr. SP 16 **δ'* L *τοῖς* om. P 17 *ἀπαλάσσεται* L 20 *ἐκέλευσε* MSPLAE *μωϋσῆι*, *ι* ex *ν* corr. S *μωϋσῆ* L et ex corr. A 21 **παρασκευασμένουσ* OP *δεκάτῃ*] *τρισκαιδεκάτη* ME **τοῦ* om. RO 22 **τεσσαρισκαιδεκάτην* RMA 23 **φαρμουθεῖ* A **νεισὰν* M **παρὰ* A(?) *μακεδόνεσ*, *ε* (in *κε*) i. ras. 2 litt. m. 2 S 24 *προσαγορεύουσι* L **ἀπαγαγεῖν* L **ἅπαντα* SPA 25 **ἑτοίμωσ* RO *ἔχειν* O

πρὸς τὴν ἔξοδον καὶ διατάξας εἰς φατρίας ἐν ταὐτῷ συνεῖχεν, ἐνστάσης δὲ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης πάντες πρὸς ἄφοδον ἔχοντες ἔθυον καὶ τῷ αἵματι τὰς οἰκίας ἥγνιζον ὑσσώπου κόμαις ἀναλαβόντες καὶ δειπνήσαντες τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν ἔκαυσαν ὡς ἐξελευσόμενοι. ὅθεν νῦν ἔτι κατὰ τὸ ἔθος οὕτως θύομεν τὴν ἑορτὴν 313
πάσχα καλοῦντες, σημαίνει δ' ὑπερβάσια, διότι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ θεὸς αὐτῶν ὑπερβὰς Αἰγυπτίοις ἐναπέσκηψε τὴν νόσον. ἡ γὰρ φθορὰ τῶν πρωτοτόκων κατ' ἐκείνην ἔπεισι τὴν νύκτα τοῖς Αἰγυπτίοις, ὡς συνελθόντας πολλοὺς τῶν περὶ τὸ βασίλειον διαιτωμένων τῷ Φαραώθῃ συμβουλεύειν ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους. καὶ 314
Μωυσῆν καλέσας ἐκεῖνος ἀπιέναι προσέταξεν, εἰ τῆς χώρας ἐξέλθοιεν παύσεσθαι τὴν Αἴγυπτον κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών, δώροις τε τοὺς Ἑβραίους ἐτίμων, οἱ μὲν ὑπὲρ τοῦ τάχιον ἐξελθεῖν, οἱ δὲ καὶ κατὰ γειτνιακὴν πρὸς αὐτοὺς συνήθειαν.
XV. 1. *Καὶ οἱ μὲν ἐξῄεσαν κλαιόντων καὶ μετανοούντων ὅτι* 315
χρήσαιντο χαλεπῶς αὐτοῖς τῶν Αἰγυπτίων, τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο κατὰ Λητοῦς πόλιν ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τότε· Βαβυλὼν γὰρ ὕστερον ἐκεῖ κτίζεται Καμβύσου καταστρεφομένου τὴν Αἴγυπτον. συντόμως δὲ ποιούμενοι τὴν ἄφοδον εἰς Βεελσεφῶντα χωρίον τριταῖοι παραγίνονται τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. μηδενὸς δὲ 316
τῶν ἀπὸ τῆς γῆς εὐποροῦντες διὰ τὴν ἐρημίαν πεφυραμένοις τοῖς

§ 312 = Exodus XII 21.

ROMSPLAELatZonaras I p. 57 sq. Theodoret. I p. 89. Michael Glycas p. 290 sq.
1 **φρατριὰς* ed. pr. **συνέσχεν* A **ἐνστάσησ, νστάση* i. ras. R 2 **τεσσαρισκαιδεκάτησ* RA *ἔφοδον* SPA 3 **τῷ*] *τὸ* A **οἰκείασ* S^1P^1 *ὑσώπου* E *hysopi* Lat *κόμασ* (*ο* ex *ω* corr. S) MSE *κόμα·σ* A 5 *ὅθεν*] incip. Glycas *κατὰ τὸ*] *κατ'* L 6 **πάσχα*] *φάσκα* i. ras. 4—5 litt. m. 2 P *δὲ* MSPLAEGlyc *ὑπερβάσια*] *ὑπερβασία* MSP^1LATheodoreti cod. Barocc. *ὑπερβασιε* (*α′* s.) R *ὑπερβασίαν* OP^2EZonGlyc *transcensionem* Lat 7 **ἡμέραν*] *ἑσπέραν* SPAGlyc *αὐτῶν*] *αὐτοὺσ* E **ἐναπέσκηψεν* MS^1PA **τῇ νόσῳ* RO 8 *προτοτόκων* (?)RMSPE **ἔπεισι*] *ἔπεισε* R *ἔπεσε* O 9 **συνανελθόντασ* O 10 **pharaoni* Lat 11 **ἀπιέναι, ι* i. ras., *ἐ* s., ex *ἀπεῖναι* corr. uid. M 12 *παύσεσθαι*] coni. *παύσασθαι* codd. *κακοπαθεῖσαν* L 13 **τε*] *δὲ* SPA *οἱ μὲν* iterat L *τοῦ* ex *τὸ* corr. A *τάχιον*] *ταχέωσ* SPA 14 *καὶ*] RMSPALat om. OL 15 **ἐξίεσαν* (*ι* i. ras. M) RM *κλεόντων* O *μετανοώντων* A^1 16 *χαλαιπῶσ* M *αἰγυπτίων, αἰγ* i. ras. m. 3 P 17 **Λητοῦς*] *litus* Lat 18 *κτίζεται ἐκεῖ* tr. MSPAE i. marg. *βαβυλὼν ἡ μικρὰ* O **καμβύσσου* L **καταστρεφομέ|··νου* A 19 **δὲ* om. RO *ἄμφοδον* S^3 *Βεελσεφῶντα*] *βελσεφῶντα* SPE *βειλσεφῶντα* A *beelsephon* Lat 20 **τριταῖοι*] *τριταῖ* R **παραγίνονται*] *γίνονται* RO 21 **πεφυραμένοις* — p. 150, 2 *διετρέφοντο*] *fermentata farina azimis panibus et modico tantummodo tempore coagulatis uescebantur* Lat

ἀλεύροις καὶ πεπηγόσι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητος τοῖς ἀπ' αὐτῶν ἄρτοις διετρέφοντο, καὶ τούτοις ἐπὶ τριάκονθ' ἡμέρας ἐχρήσαντο· πρὸς πλείονα γὰρ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς ὅσα ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐπεφέροντο καὶ ταῦτα τὴν τροφὴν ταμιευομένοις καὶ
317 *πρὸς ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῇ χρωμένοις· ὅθεν εἰς μνήμην τῆς τότε ἐνδείας ἑορτὴν ἄγομεν ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ τὴν τῶν ἀζύμων λεγομένην. τὸ μὲν οὖν πᾶν πλῆθος τῶν μετανισταμένων γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις σκοποῦσιν οὐκ εὐαρίθμητον ἦν, οἱ δὲ στρατεύσιμον ἔχοντες τὴν ἡλικίαν περὶ ἑξήκοντα μυριάδες ἦσαν.*
318 2. *Κατέλιπον δὲ τὴν Αἴγυπτον μηνὶ Ξανθικῷ πεντεκαιδεκάτῃ κατὰ σελήνην μετὰ ἔτη τριάκοντα καὶ τετρακόσια ἢ τὸν πρόγονον ἡμῶν Ἄβραμον εἰς τὴν Χαναναίαν ἐλθεῖν, τῆς δὲ Ἰακώβου μεταναστάσεως εἰς τὴν Αἴγυπτον γενομένης διακοσίοις πρὸς τοῖς δεκα-*
319 *πέντε ἐνιαυτοῖς ὕστερον. Μωυσῆς δ' ἐγεγόνει μὲν ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἤδη, ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀαρὼν τρισὶ πλείοσιν. ἐπεκομίζοντο δὲ καὶ τὰ τοῦ Ἰωσήπου ὀστᾶ ταῦτ' ἐκείνου τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ κελεύσαντος.*
320 3. *Αἰγύπτιοι δ' ἐπὶ τοῖς Ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μετενόουν καὶ τοῦ βασιλέως δεινῶς φέροντος ὡς κατὰ γοητείαν τὴν Μωυσέος τούτων γεγονότων ἐπ' αὐτοὺς ἐγνώκεσαν ἀπιέναι. καὶ λαβόντες ὅπλα καὶ παρασκευὴν ἐδίωκον ὡς ἐπανάξοντες αὐτοὺς εἰ καταλάβοιεν· καὶ γὰρ οὐκέτ' αὐτοὺς ἐνέχεσθαι τῷ θεῷ· τὴν γὰρ ἔξοδον*
321 *αὐτοῖς γεγονέναι· κρατήσειν δὲ ῥᾳδίως αὐτῶν ὑπέλαβον ἀνόπλων*

§ 316 = Exod. XII 39; § 319 = Exod. VII 7, XIII 19; § 320 = Exod. XIV 5.

ROMSPLAELatZonaras I p. 58. Michael Glycas p. 291.
2 *τριάκοντα* EGlyc *ἡμέραισ* (*ι* suppl. m. 1 P) OMSPLAEGlyc 3 **ἐξήρκεσαν* ROGlyc *ἐξήρκει* A **ὅσα*] *ὃν* A 4 *ἐπεφέροντο*] fin. Glyc *ταῦτα*] *ταύτην* ROML *καὶ πρὸς* — 5 *χρωμένοις* om. P 5 *αὐτῇ*] *αὐτῆσ*, *ῆσ* ex *οῖσ* corr. L **εἰς*] *πρὸσ* O *τὴν* om. E 7 **λεγομέν·ν* S *ἅπαν* SL 9 *τὴν* om. MSPLAE *περὶ* om. ME **ἑξήκοντα*] *ἑξήκοντα που* P[2] **μυριάδες*] *μυριάδασ*, *ασ* i. ras. (m. 2 P m. 3 S) SP 10 *κατέλειπον* A *μηνὸσ ξανθικοῦ* E *πέμπτη καὶ δεκάτη* MSPAE 12 **ἄβραμον* SA[1] *ἄβραμον*|·· M **μεταστάσεωσ* O 13 **διακοσίοις* — *δεκαπέντε*] *ducentesimo et quinto* Lat **πρὸς τοῖς δεκαπέντε*] *πρὸσ τούτοισ καὶ πέντε* SPALat 14 *Μωυσῆς*] *μωϋσῆ* MSPLE *μωϋσεῖ* A *δὲ γεγόνει* MSL *δεγεγόνει* A *δὲ ἐγεγόνει* E 15 **αὐτοῦ* om. O **ἀαρώνησ* O **πλείοσιν*] *πλεῖον* coni. 16 *ἰωσήφ* E *αὐτοῦ* s. L 18 *καὶ* — 19 *φέροντος* om. A 19 *τὴν*] *τῆσ* M *μωϋσέωσ* MSPA 20 *γεγονότων*] *γεγονότων* (*ὅθεν* superscr.) A 21 *καὶ παρασκευὴν* om. ELat *αὐτοὺς*] *τούτουσ* O **εἰ*] *εἰ·* S 22 *ἐνέχεσθαι*] *ἐντεύξεσθαι* MSPLA *committere* Lat *τὴν* — 23 *γεγονέναι* om. Lat 23 *αὐτοῖς*] *αὐτοὺσ* R *αὐτῶν* L *ὑπελάμβανον* O *ἀόπλων* coni.

τε ὄντων καὶ ὑπὸ τῆς ὁδοιπορίας κεκοπωμένων. παρ' ἑκάστων τε
ἀναπυνθανόμενοι ᾗ χωρήσειαν ἐπέσπευδον τὴν δίωξιν, καίτοι χα-
λεπῆς οὔσης ὁδευθῆναι τῆς γῆς οὐ στρατοπέδοις μόνον ἀλλὰ καὶ
καθ' ἕνα. Μωυσῆς δὲ ταύτῃ τοὺς Ἑβραίους ἀπήγαγεν, ἵν' εἰ μετα- 322
νοήσαντες οἱ Αἰγύπτιοι διώκειν ἐθέλοιεν τιμωρίαν τῆς πονηρίας
καὶ παραβάσεως τῶν ὡμολογημένων ὑπόσχοιεν, καὶ διὰ Παλαιστί-
νους, οὓς δυσμενῶς ἔχοντας κατὰ παλαιὰν ἀπέχθειαν οὖσαν ὁπωσ-
οῦν ἐβούλετο λανθάνειν ἀπερχόμενος· ὅμορος γάρ ἐστι τῇ τῶν
Αἰγυπτίων χώρᾳ· καὶ διὰ τοῦτο τὴν μὲν ἄγουσαν εἰς τὴν Πα- 323
λαιστίνην οὐκ ἀνήγαγε τὸν λαόν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐρήμου πολλὴν
ἀνύσας ὁδὸν καὶ κακοπαθήσας ἠθέλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Χανα-
ναίαν· ἔτι τε καὶ διὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ κελεύσαντος ἄγειν τὸν
λαὸν εἰς τὸ Σιναῖον ὄρος ἐκεῖ ποιήσοντας τὰς θυσίας. καταλα- 324
βόντες δὲ τοὺς Ἑβραίους οἱ Αἰγύπτιοι εἰς μάχην παρεσκευάζοντο καὶ
συνελαύνουσιν αὐτοὺς ὑπὸ πολυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον· ἑξακόσια
γὰρ αὐτοῖς ἅρματα εἵπετο σὺν ἱππεῦσι πεντακισμυρίοις καὶ ὁπλι-
τῶν μυριάδες ἦσαν εἴκοσι. τὰς δὲ ὁδοὺς ἀπέφραγνυσαν, αἷς φεύ-
ξεσθαι τοὺς Ἑβραίους ὑπελάμβανον, μεταξὺ κρημνῶν αὐτοὺς ἀπροσ-
βάτων καὶ τῆς θαλάττης ἀπολαμβάνοντες· τελευτᾷ γὰρ εἰς αὐτὴν 325
ὄρος ὑπὸ τραχύτητος ὁδῶν ἄπορον καὶ φυγῆς ἀπολαμβανόμενον.
τοιγαροῦν ἐν τῇ εἰσβολῇ τῇ πρὸς θάλατταν τοῦ ὄρους τοὺς Ἑβραί-
ους ἀπέφραττον τῷ στρατοπέδῳ κατὰ στόμα τοῦτο ἱδρυσάμενοι,
ὅπως τὴν εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοὺς ἀφῃρημένοι.

§ 322 = Exodus XIII 17; § 324 = Exodus XIV 9.

ROMSPLAELatZonaras I p. 58.

1 ὁδυπορίασ R κεκοπωμένων, κε ex καὶ corr. P παρ' ἑκάστων τε] παρ' ἕκαστον M καὶ παρ' ἑκάστων SPA παρ' ἑκάστων L 2 ᾗι, ι eras. P εἰ R ἢ ML *quo* Lat 3 μόνοισ R 4 καθ' ἕνα] *singulariter ambulantibus* Lat ὑπήγαγεν O ἵν' εἰ, ex ἵνα corr. M et ut uid. L 5 πονηρίας] τιμωρίασ O 6 ὁμολογημένων M ὁμολογουμένων O 7 οὓς] addidi, om. codd. Lat ὁπωσοῦν] ὁποσῶν M ἀπάγων οὖν SPA ἀπάγων L 8 ἐβούλετο] ἐβουλεύετο ROMSPA *uolebat* Lat ἀπερχόμενοι R ἐστιν MS[1]A 9 ἄγουσαν] ἀπάγουσαν SP παλεστίνην, ι i. ras. M 10 ἀπήγαγε MSPLA *eduxit* Lat πολὺν M 12 τε] δὲ MSPLA κελεύσαντασ ut uid. P[1] ἀγαγεῖν MSPLA 13 σίναιον SP[2]L ἐκεῖ] ἐκ O ποιήσαντασ MP[1] τὰς om. ROML 14 οἱ om. ML παρεσκεβάζοντο M 15 *ὀλίγον χωρίον] ἕνα χῶρον, in marg. ὀλίγον χωρίον O 17 δὲ] τε MSPL φεύξασθαι RO σφεύξεσθαι M 18 αὐτοῖσ O 20 ὑπὸ] ἀπὸ RO βραχύτητοσ O ὁδὸν M ἀπόρων RO ἀπολαμβανόμενοι MLat 21 εἰσβολῇ] προσβολῇ M συμβολῇ SPL συμβο·λῇ A *congressione* Lat θάλασσαν SP 22 στρατοπαίδω M τοῦτἱδρυσάμενοι, ἱ ex ἰ corr. P 23 παιδίον M αὐτοὺς om. A

326 4. *Μήτ' οὖν ὑπομένειν πολιορκουμένων τρόπῳ διὰ τὴν ἔν-
δειαν τῶν ἐπιτηδείων δυνάμενοι μήτε φυγῆς εὐπορίαν ὁρῶντες,
ὅπλων τε σπανίζοντες εἰ καὶ μάχεσθαι δόξειεν αὐτοῖς, ἐν ἐλπίδι
τοῦ πάντως ἀπολεῖσθαι καθειστήκεσαν, εἰ μὴ παραδώσουσιν ἑαυ-
327 τοὺς τοῖς Αἰγυπτίοις ἐθελουσίους. καὶ τὸν Μωυσῆν ᾐτιῶντο πάν-
των ἐπιλελησμένοι τῶν ἐκ θεοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ση-
μείων γεγονότων, ὡς καὶ τὸν προφήτην παρορμῶντα καὶ τὴν σω-
τηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον ὑπὸ ἀπιστίας λίθοις ἐθελῆσαι βαλεῖν
328 παραδιδόναι τε σφᾶς τοῖς Αἰγυπτίοις διεγνωκέναι. πένθος τε ἦν
καὶ ὀδυρμοὶ γυναικῶν καὶ παίδων πρὸ ὀφθαλμῶν ἐχόντων τὸν
ὄλεθρον ὄρεσι καὶ θαλάττῃ περικεκλεισμένων καὶ πολεμίοις καὶ
φυγὴν οὐδαμόθεν ἐκ τούτων ἐπινοούντων.*
329 5. *Μωυσῆς δὲ καίπερ ἀγριαίνοντος πρὸς αὐτὸν τοῦ πλήθους
οὔτ' αὐτὸς ἐνέκαμνε τῇ περὶ αὐτοὺς προνοίᾳ καὶ τῷ θεῷ κατε-
φρόνει τά τε ἄλλα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα προεῖπε παρ-
εσχηκότος καὶ μηδὲ τότ' αὐτοὺς ἐάσοντος ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς γενο-
330 μένους ἢ δουλεύειν ἢ ἀπολέσθαι, καὶ στὰς ἐν μέσοις „οὐδὲ ἀν-
θρώποις, εἶπε, καλῶς τὰ παρόντα πεπολιτευμένοις πρὸς ἡμᾶς
δίκαιον ἦν ἀπιστεῖν ὡς οὐχ ὁμοίοις ἐσομένοις πρὸς τὰ μέλλοντα,
τῆς δὲ τοῦ θεοῦ νῦν ἀπογινώσκειν ὑμᾶς προνοίας μανίας ἔργον
331 ἂν εἴη, παρ' οὗ πάνθ' ὑμῖν ἀπήντηκεν ὅσα δι' ἐμοῦ πρὸς σωτη-
ρίαν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς δουλείας οὐδὲ προσδοκῶσιν ὑπέσχετο.
μᾶλλον δ' ἐχρῆν ἀπόρους, ὡς δοκεῖτε, γεγενημένους βοηθὸν ἐλπίζειν
τὸν θεόν, οὗ καὶ τὸ νῦν εἰς ταύτην ὑμᾶς περικεκλεῖσθαι τὴν δυσ-
332 χωρίαν ἔργον, ἵν' ἐξ ἀμηχάνων ὅθεν οὐθ' αὐτοὺς νομίζετε σωτη-*

§ 326 = **Exodus XIV 10.**

ROMSPLAELatZonaras I p. 58.

4 *πάντοσ* A *παντὸσ* M *ἀπολεῖσθαι*] coni. *ἀπολέσθαι* codd. ELat *καθεστήκεσαν* ROSP *καθιστήκεσαν* ML *καθιστήκεισαν* E *παραδώσωσιν* S[1]P[1]A 5 *τοῖς — ἐθελουσίους*] *uoluntatibus aegyptiorum* Lat *τοῖς*] *τοῖσ τε*R *τὸ κατ'* SP[1]LA *αἰγυπτίουσ* P[1] *ἐθελουσίωσ* OMSPLA 6 *ἐπιλελησμένων* L *θεοῦ*] *τοῦ θεοῦ* O 7 *καὶ* (ante *τὴν*) om. L 8 *αὐτοῖς* — 9 *βαλεῖν παρα* om. O *ἐπαγγελόμενον* M *ἐπαγελλόμενον* A 9 *τε* om. A 10 *ὀρδυρμοὶ* O *ὀδυρμὸσ* MSPLA *gemitus* Lat 11 *θαλάσσαισ* E **περικεκλεισμένον* P[1] 13 **πρὸς*] *εἰσ* O 15 *προεῖπεν* MS[1]PA *παρεσχηκότι* Dindorf 16 *τότ'*] *τοῦτ'* RO *ἐάσαντοσ* ROA *ἐάσοντι* Dindorf 17 *δουλεύσειν* A *στάσ, σ* ante *τ* suppl. man. rec. S 18 *εἶπεν* MSPA *ἡμᾶς*] *ὑμᾶς* coni. 19 *ἦν*] · *ἦν* M 21 *ἄν, ν* add. m. 2 S *ἡμῖν* O 23 *δὲ χρῆν* SLA *ἀπόρους*] *ἐν ἀπόροισ* MSPLALat *ὡς* om. M *δωκεῖτε* M *γεγενημένοισ* M 24 *τὸ* om. SPA *ἡμᾶσ* MSPLALat 25 *ἵν'* — p. 153, 1 *ἕξειν*] *ex desperatione sicut uos creditis habituros salutem* Lat 25 *ὅθεν οὐθ' αὐτοὺς*] *ὅτε οὐθ'* (*θ'* suppl.) *αὐτοὶ* M *ὅτ' οὐκέθ' αὐτοὺσ* SP *ὅτε οὐκέθ' αὐτοὺσ* A *ὅτε οὐθ' αὐτοὺσ* L

ρίαν ἕξειν οὔθ' οἱ πολέμιοι ἐκ τούτων ῥυσάμενος τήν τε ἰσχὺν ἐπιδείξηται τὴν ἑαυτοῦ καὶ τὴν περὶ ὑμᾶς πρόνοιαν. οὐ γὰρ ἐπὶ μικροῖς τὸ θεῖον τὴν ἑαυτοῦ συμμαχίαν οἷς ἂν εὔνουν ᾖ δίδωσιν, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἀνθρωπίνην ἐλπίδα μὴ βλέποι πρὸς τὸ κρεῖττον παροῦσαν. ὅθεν τοιούτῳ βοηθῷ πεπιστευκότες, ᾧ δύναμις καὶ τὰ 333
μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα καὶ τῶν τηλικούτων ἀσθένειαν καταψηφίσασθαι, μὴ καταπέπληχθε τὴν Αἰγυπτίων παρασκευήν, μηδ' ὅτι θάλασσα καὶ κατόπιν ὑμῖν ὄρη φυγῆς ὁδὸν οὐ παρέχοντα διὰ τοῦτ' ἀπογινώσκετε τὴν σωτηρίαν· γένοιτο γὰρ ἂν καὶ ταῦθ' ὑμῖν πεδία τοῦ θεοῦ θελήσαντος καὶ γῆ τὸ πέλαγος."

XVI. 1. Τοσαῦτα εἰπὼν ἦγεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν θάλασσαν τῶν 334
Αἰγυπτίων ὁρώντων· ἐν ὄψει γὰρ ἦσαν καὶ τῷ πόνῳ τεταλαιπωρημένοι τῆς διώξεως εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν μάχην ὑπερβαλέσθαι καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπειδὴ δὲ πρὸς τῷ αἰγιαλῷ Μωυσῆς ἐγεγόνει, λαβὼν τὴν βακτηρίαν τὸν θεὸν ἱκέτευε καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐκάλει λέγων· „οὐδ' αὐτὸς μὲν ἀγνοεῖς, ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐκ 335
τῶν παρόντων οὔτε κατὰ ῥώμην οὔτε κατ' ἐπίνοιάν ἐστιν ἀνθρωπίνην, ἀλλ' εἰ δή τι πάντως σωτήριον στρατῷ τῷ κατὰ τὴν σὴν βούλησιν ἀφέντι τὴν Αἴγυπτον, σόν ἐστιν ἐκπορίζειν. ἡμεῖς τε 336
ἄλλην ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν εἰς τὴν ἀπὸ σοῦ μόνου καταφεύγομεν, καὶ εἴ τι παρὰ τῆς σῆς ἔλθοι προνοίας ἐξαρπάσαι τῆς Αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς δυνάμενον ἀφορῶμεν. ἀφίκοιτο δὲ τοῦτο ταχέως τὴν σὴν ἐμφάνισον ἡμῖν δύναμιν καὶ τὸν λαὸν ὑπὸ ἀνελπιστίας καταπεπτωκότα πρὸς τὸ χεῖρον ἀνάστησον εἰς εὐθυμίαν καὶ τὸ περὶ τῆς σωτηρίας θάρσος. ἐν οὐκ ἀλλοτρίοις δ' 337

§ 332 = Exodus XIV 13.

ROMSPLAELatZonaras I p. 58 sq.

1 οὔθ'] ὅθεν RO ἐκ] ὁ ἐκ M 2 ἡμᾶσ ROA[1] 3 οἷς] οὖσ ex οἷσ corr. M ᾖ] suppl. m. 1 R, om. M 4 ἐφ' οἷς] ἐφ' οἷς ἂν Bekker βλέπῃ Dindorf 6 ἀσθένιαν R 7 καταπεπλῆχθαι OMSLA τὴν τῶν αἰγυπτίων O 8 καὶ om. MPL ὑμῖν] ἡμῖν R[1]L ἡμῖν καί, καὶ suppl. m. 2 P ὄρη] καὶ ὄρη L ὄρη φυγῆς] ὄρη φυ (τε) · · · γῆσ, φυγῆσ i. ras. 6—7 litt. M 9 τὴν σωτηρίαν in τῆσ σωτηρίασ corr. R τῆσ σωτηρίασ OMSPLA *salutis spatia* Lat ἡμῖν L 10 πεδία om. O γῆ] ἡ γῆ O γῆ · · | A 11 *θάλατταν MSA 12 γὰρ] τε γὰρ SPA *ταλαιπωρημένοι R 13 *ὑστερέαν R ὑπερβάλλεσθαι MS[1]P[1]A 14 ἐπειδὴ] ἐπεὶ MSPLA 16 λέγων] λέγων οὕτωσ SP οὕτωσ λέγων L ἀγνοεῖς] ἀγνοεῖσ ὦ (ὦι P[1]) δέσποτα SP ἀγνοεῖσ δέσποτα L 17 ἀνθρωπίνην] ἡμετέραν O 18 εἰ δή τι] ἤδη τί ROM et ut uid. Lat εἰ δεῖ τι SPL πάντων R πάντω O τῷ om. O 19 ἡμῆσ R 20 ἀπεγνωκότεσ, ἀ i. ras. M 21 προνοίασ ἔλθοι tr. MSPLA 22 ὑμᾶσ O 23 ἐμφανίζον MSPL ἐμφανίζων A 24 ἀνάστησον MLALat

*ἐσμὲν τοῖς ἀπόροις, ἀλλὰ σὴ μὲν ἡ θάλασσα, σὸν δὲ τὸ περικλεῖον
ἡμᾶς ὄρος, ὡς ἀνοιγῆναι μὲν τοῦτο σοῦ κελεύσαντος, ἠπειρωθῆναι
δὲ καὶ τὸ πέλαγος, εἶναι δὲ ἡμῖν ἀποδρᾶναι καὶ δι' ἀέρος δόξαν
ἰσχύι τῇ σῇ τοῦτον ἡμᾶς σώζεσθαι τὸν τρόπον.“*
338 2. *Τοσαῦτα ἐπιθειάσας τύπτει τῇ βακτηρίᾳ τὴν θάλατταν.
ἡ δ' ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀνεκόπη καὶ εἰς αὑτὴν ὑποχωρήσασα γυμνὴν*
339 *ἀφίησι τὴν γῆν ὁδὸν Ἑβραίοις εἶναι καὶ φυγήν. Μωυσῆς δὲ ὁρῶν
τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ θεοῦ καὶ τὸ πέλαγος ἐκκεχωρηκὸς αὐτοῖς τῆς
ἰδίας ἠπείρου πρῶτος ἐνέβαινεν αὐτῇ καὶ τοὺς Ἑβραίους ἐκέλευεν
ἕπεσθαι διὰ θείας ὁδοῦ ποιουμένους τὴν πορείαν καὶ τῷ κινδύνῳ
τῶν παρόντων πολεμίων ἡδομένους καὶ χάριν ἔχοντας διὰ τὴν πα-
ράλογον οὕτως ἐξ αὐτοῦ σωτηρίαν ἀναφανεῖσαν.*
340 3. *Τῶν δ' οὐκέτ' ὀκνούντων, ἀλλ' ἱεμένων μετὰ σπουδῆς ὡς
συμπαρόντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, μαίνεσθαι μὲν αὐτοὺς τὸ πρῶτον
Αἰγύπτιοι ἐδόκουν ὡς ἐπὶ πρόδηλον ὄλεθρον ὁρμωμένους, ἐπεὶ δὲ
ἑώρων ἀβλαβεῖς ἐπὶ τὸ πολὺ προκεκοφότας καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμ-
πόδιον μηδὲ δυσχερὲς ἀπαντῆσαν, διώκειν ὡρμήκεσαν αὐτοὺς ὡς
κἀκείνοις ἠρεμήσοντος τοῦ πελάγους, καὶ προτάξαντες τὴν ἵππον*
341 *κατέβαινον. Ἑβραῖοι δὲ καθοπλιζομένους καὶ τὸν χρόνον εἰς τοῦτο
τρίβοντας ἔφθασαν εἰς τὴν ἀντιπέραν γῆν ἀπαθεῖς ἐκφυγόντες,
ὅθεν καὶ θαρσαλεωτέροις συνέβαινε πρὸς τὴν δίωξιν ὡς οὐδὲν οὐδ'*
342 *αὐτῶν πεισομένων εἶναι. Αἰγύπτιοι δ' ἐλάνθανον ἰδίαν ὁδὸν
Ἑβραίοις γεγενημένην, ἀλλ' οὐχὶ κοινὴν ἐπεμβαίνοντες καὶ μέχρι*

338 = Exodus XIV 21.

ROMSPLLatZonaras I p. 59.

1 *ἀλλ' ἀσὴ* M *θάλλασσα* M 2 *ἀνοιγῆναι*] *ἀνοιγέναι* A *ἀνεῳγέναι* coni.; sequuntur duae paginae detritae et postea repictae in A *ἠπηρωθῆναι* L 3 inter *δὲ* et *καὶ* ras. circ. 25 litt. M *ἀέρος*] *desertum* Lat 4 *ἰσχύϊ τῇ*, *ϊτ* corr. ex *η* R *ἰσχύϊ·τῇ* M 5 *θάλασσαν* OMLE 6 *δὲ* SPAE *ἀπὸ* E *αὑτὴν*] *αὐτὴν* R *ἑαυτὴν* OSPLE *ἑαύτὴν* M *ἑταύτην*, *τ* post *ἑ* in repingendo add. A *ὑποχωρήσασα*] *ἀνεχώρησε* E 7 *μωσῆσ* E

8 *ἐπιφάνιαν* R 10 *πορίαν* L 11 *τῶν*] *τῶ* O *παρὰ λόγον* R *παραλόγον* O 13 *δὲ* SPA *οὐκέτ'*] *οὐκέτι* R *οὐκ* MSPLA *nequaquam* Lat 14 **μὲν*] *μὲν οὖν* P *μὲν εἰσ*, *εἰσ* i. ras. S *αὐτοὺς*] *αὐτοῖσ* R *αἰγύπτιοι τὸ πρῶτον* tr. MSPLAE 15 *ὡρμωμένουσ* P^1A *ὡρμημένουσ* L *δ'* PLE 16 *τὸ* om. OLE 17 **ὡρμήκεσαν*, i. marg. *ἐγνώκεσαν* L 18 **προτάξαντοσ* M 19 **κατέβαινον*, *ο* i. ras. P *τοῦτο*] *ταὐτὸ* ML 20 *εἰς*] *ἐπὶ* OMSPLAE *ἀντιπέραν*] EZon *ἀντίπερα* ROMPL *ἀντίπεραν* SA **ἐκπεφευγότεσ* O 21 *θαρσαλεωτέρουσ* R *θαρσαλαιοτέροισ* S^1P^1 *συνέβαινεν* MS^1P^1A *οὐδὲν* om. P 22 *πησομένων* M *Αἰγύπτιοι δ' ἐλάνθανον*] *cum nescirent* Lat *Αἰγυπτίοις. ἐλάνθανον δ'* coni. *δὲ* O 23 *ἐμβαίνοντεσ* MSPL *ἐμβέν-νοντεσ* A

σωτηρίας τῶν κεκινδυνευκότων πεποιημένην, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοῖς ἐπ'
ἀπωλείᾳ τῇ τούτων ὡρμημένοις χρῆσθαι θέλουσιν. ὡς οὖν ὁ 343
τῶν Αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας ἐντὸς ἦν, ἐπιχεῖται πάλιν ἡ θάλασσα
καὶ περικαταλαμβάνει ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατιοῦσα τοὺς Αἰ-
γυπτίους, ὄμβροι τ' ἀπ' οὐρανοῦ κατέβαινον καὶ βρονταὶ σκληραὶ
προσεξαπτομένης ἀστραπῆς καὶ κεραυνοὶ δὲ κατηνέχθησαν. ὅλως δ' 344
οὐδὲν ἦν τῶν ἐπ' ἀπωλείᾳ κατὰ μῆνιν θεοῦ συμπιπτόντων ἀν-
θρώποις, ὃ μὴ τότε συνῆλθε· καὶ γὰρ νὺξ αὐτοὺς ζοφώδης καὶ
σκοτεινὴ κατέλαβε. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπώλοντο πάντες, ὡς μηδ'
ἄγγελον τῆς συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμμένοις ὑποστρέψαι.

4. Τοὺς δ' Ἑβραίους οὐδὲ κατασχεῖν ἦν ἐπὶ τῇ χαρᾷ τῆς πα- 345
ραδόξου σωτηρίας καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀπωλείᾳ, βεβαίως νομί-
ζοντας ἠλευθερῶσθαι τῶν ἀναγκαζόντων δουλεύειν διεφθαρμένων
καὶ τὸν θεὸν οὕτως ἐναργῶς ἔχοντας βοηθοῦντα. καὶ οἱ μὲν αὐτοί 346
τε τὸν κίνδυνον οὕτως ἐκφυγόντες καὶ προσέτι τοὺς ἐχθροὺς ἐπι-
δόντες κεκολασμένους, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύονται τῶν πρό-
σθεν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν καὶ παιδιαῖς ὅλην τὴν νύκτα, καὶ
Μωυσῆς ᾠδὴν εἰς τὸν θεὸν ἐγκώμιόν τε καὶ τῆς εὐμενείας εὐχα-
ριστίαν περιέχουσαν ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ συντίθησιν.

5. Ἐγὼ μὲν οὖν ὡς εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὕτως ἕκαστον 347
τούτων παραδέδωκα· θαυμάσῃ δὲ μηδεὶς τοῦ λόγου τὸ παράδοξον,
εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις καὶ πονηρίας ἀπείροις εὑρέθη σωτηρίας
ὁδὸς καὶ διὰ θαλάσσης εἴτε κατὰ βούλησιν θεοῦ εἴτε κατὰ ταὐτό-
ματον, ὁπότε καὶ τοῖς περὶ τὸν Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα τῆς Μα- 348
κεδονίας χθὲς καὶ πρῴην γεγονόσιν ὑπεχώρησε τὸ Παμφύλιον πέ-

§ 343 = Exodus XIV 24.

ROMSPLAELatZonaras I p. 59.

1 οὐχὶ] οὐ R 2 χρῆσθαι] χρήσασθαι SPLA 3 *ἐπηχεῖται, η ex ι corr., αι i. ras. M 4 ὑπὸ πνεύματοσ E τοὺσ αἰγυπτίουσ, οὐ et ου ex corr. L 5 *τε ex corr. M *ἀπὸ M 6 προ·εξαπτομένησ M 8 συνῆλθεν MS¹P¹A accessit Lat *καὶ σκοτεινὴ — 9 πάντες om. O κατέλαβεν MS¹P¹A 10 τοῖσ, οῖ ex corr. L 11 ἑβραίουσ M 14 ἐναγῶσ (ρ supra) P 15 τε om. A καὶ om. L 17 *παιδείαισ M 18 *εὐμενίασ M εὐ··· μενείασ S 19 *τόνῳ] τῶνῶ, ῶ (post τ) ex ο corr. M 21 παραδέδωκα] παρέδωκα MSPLA θαυμάσῃ] θαυμάσει RM²P¹SLAE θαυμάσειε O 22 *εἰ] εἰ· P *εὑρέθη] licet Lat 23 θεοῦ βούλησιν tr. E κατὰ αὐτόματον O κατ' αὐτόματον MSPLAE 24 *τοῖς om. M τῆς om. O 25 *χθὲσ, χ i. ras. 5—6 litt. M ἐχθὲσ SP¹A γεγονόσι R *ὑπεχώρησε — p. 156, 1 ἔχουσι om. RO *ὑπεχώρησεν MS¹P¹A *παμφίλιον L

λαγος καὶ ὁδὸν ἄλλην οὐκ ἔχουσι παρέσχε τὴν δι᾽ αὐτοῦ καταλῦσαι τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν τοῦ θεοῦ θελήσαντος, καὶ τοῦτο πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς Ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενοι. περὶ μὲν οὖν τούτων ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ διαλαμβανέτω.

349 6. *Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τῶν Αἰγυπτίων προσενεχθέντα τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἑβραίων ὑπὸ τοῦ ῥοῦ καὶ τῆς βίας τοῦ πνεύματος ἐπ᾽ ἐκεῖνο ἐκδιδούσης ὁ Μωυσῆς καὶ τοῦτο εἰκάσας τῇ τοῦ θεοῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδὲ ὅπλων ὦσιν ἄποροι, συναγαγὼν καὶ τούτοις σκεπάσας τοὺς Ἑβραίους ἦγεν ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος θύσων ἐκεῖ τῷ θεῷ καὶ τὰ σῶστρα τῆς πληθύος ἀποδώσων, καθὼς αὐτῷ καὶ προείρητο.*

ROMSPLAELatZonaras I p. 59. Eustathius in hexaëm. p. 89.

1 **ἔχουσιν* MS[1]P[1]A **παρέσχεν* MS[1]P[1]A **τὴν*] *τὸ* RO **δι᾽ αὐτοῦ* P[2] 3 **ὁμολογοῦσιν*, *μολογ* i. ras. 2—3 litt. P 4 *οὖν* om. R 5 § 349 excerpsit Eustath *ὑστερέα* R 6 *τῷ*] *ἐν τῶ* SA **ῥοῦ*] *ὄρου* M 7 *ἐκείνω* R[1]P[1]A[1] *ἐκείνωι* S *εἰσδιδούσησ* ROSPLA **ὁ Μωυσῆς*] MSPLA LatEustath, om. RO 8 *ὦσιν*] *εἰσὶν* RO 9 *σίναιον* SPLE 11 **αὐτῷ*] *αὐτῶι* ex *αὐτοὶ* corr. S *αὐτὸ* P[1] **προείρηται* ML

Subscriptiones: *τέλοσ τοῦ δευτέρου λόγου τῆσ ἰωσήπου ἀρχαιολογίασ* R *φλᾱιοῦ ἰωσήπου ἰουδαϊκῆσ ἀρχαιολογίασ βιβλίον β′* M *φανίου* (sic) *ἰωσήπου ἰουδαϊκῆσ ἀρχαιολογίασ β′* S *φλανίου ἰωσήπου ἰουδαϊκῆσ ἀρχαιολογίασ λόγοσ β′* PA *φλαβίου ἰωσήπου ἰουδαϊκῆσ ἀρχαιολογίασ βιβλίον δεύτερον* L *explicit flauii iosepphi iudaicae antiquitatis liber II incipit liber tertius* Lat *περιέχει ὁ λόγοσ ἔτη σκ′* E

III.

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Ἰωσήπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

α'. Ὡς Μωυσῆς τὸν λαὸν ἀπ' Αἰγύπτου ἀναλαβὼν ἤγαγεν ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος πολλὰ ταλαιπωρήσαντα ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ.

β'. ὡς πολεμήσαντες Ἑβραίοις Ἀμαληκῖται καὶ οἱ πέριξ ἡττήθησαν καὶ πολλὴν τῆς στρατιᾶς ἀπέβαλον.

γ'. ὅτι τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἰεθῆρ Μωυσῆς παραγενόμενον πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ Σιναῖον ἀσμένως ὑπεδέξατο.

δ'. ὡς ὑπέθετο διατάξαι τὸν λαὸν αὐτῷ κατὰ χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους ἄτακτον ὄντα τὸ πρῶτον, καὶ ὡς ἕκαστα τούτων ἐποίησε Μωυσῆς κατὰ τὴν τοῦ πενθεροῦ παραίνεσιν.

ε'. ὡς ἀναβὰς Μωυσῆς ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος καὶ λαβὼν παρὰ τοῦ θεοῦ τοὺς νόμους τοῖς Ἑβραίοις ἔδωκεν.

ς'. περὶ τῆς σκηνῆς ἣν κατεσκεύασε Μωυσῆς ἐν τῷ ἐρημίᾳ εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ, ὥστε ναὸν εἶναι δοκεῖν.

ζ'. τίνες τε τοῖς ἱερεῦσίν εἰσιν αἱ στολαὶ καὶ ἡ τοῦ ἀρχιερέως· καὶ τῶν ἁγνειῶν οἱ τρόποι καὶ περὶ τῶν ἑορτῶν καὶ ὡς ἑκάστη τῶν ἑορτῶν διατέτακται.

ROSPLat

argumenta om. ML 1 *τάδε* — 2 *ἀρχαιολογίας*] *ἰωσήπου ἰουδαίου βιβλίον τρίτον* O *τρίτῃ*] *γ'* P *iosepphi* Lat 3 *α'*] numeri absunt P *ἀπὸ* RSP *ἦγεν* O 4 *σίναιον* SP *ταλαιπωρήσαντασ* S¹P 5 *β' ὡς* — 6 *ἀπέβαλον* om. O *πολεμήσαντασ* R 6 *καὶ* — *ἀπέβαλον*] *et israhelitae praedam hostium perceperunt* Lat *πολλὴν*] *τὴν πολλὴν* SP *ἀπέβαλον*] *ἀπέβαλον πληθύν* S² 7 *γ'*] *β'* O eadem ratione deinceps numerans *αὐτοῦ* OP *Ἰεθῆρ*] *ἰοθὸρ* O *ἰοθόρην* SP *iethorin* Lat 8 *σίναιον* SP 9 *ὑπέθετο*] *ἐπείθετο* RO *persuasit ei* Lat *αὐτῷ*] *αὐτοῦ* R *καὶ ἑκατοντάρχους* om. RO 10 *καὶ ὡς*] *quomodo* Lat, in quo nouum cap. *V* incipit, ut abhinc cetera capp. uno maiorem numerum habeant quam in graecis est 12 *σίναιον* SP 13 *ἔδωκε* R²P² 14 *Μωυσῆς ἐν τῷ ἐρημίᾳ*] *ἐν τῇ ἐρήμῳ μωϋσῆσ* SP 16 *τε* om. SPLat *ἱερεῦσι* P 17 *καὶ τῶν* — 18 *διατέτακται*] *et quae purificationes et quemadmodum de festiuitatibus et singulis diebus fuerit constitutum* Lat *καὶ*] *καὶ ἡ* RO *ἁγνειῶν* RO *ἁγνιῶν* S¹P¹ *οἱ τρόποι*] *ὃν τρόπον* RO 19 *ἑορτῶν*] *ἡμερῶν* SP

η'. ὡς ἐκεῖθεν ἄρας Μωυσῆς ἤγαγεν εἰς τοὺς ὅρους τῶν Χαναναίων καὶ τοὺς κατοψομένους αὐτῶν τὴν χώραν καὶ τῶν πόλεων τὸ μέγεθος ἐξαπέστειλεν.

θ'. ὅτι τῶν πεμφθέντων μετὰ τεσσαρακοστὴν ὑποστρεψάντων ἡμέραν καὶ λεγόντων οὐκ ἀξιομάχους αὐτοὺς ἀλλὰ τὴν τῶν Χαναναίων ὑπεξαιρόντων δύναμιν, τὸ πλῆθος ταραχθὲν καὶ πεσὸν εἰς ἀπόγνωσιν ὥρμησεν ὥστε καταλεῦσαι παρὰ μικρὸν τὸν Μωυσῆν καὶ πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον ὑποστρέψαι δουλεύειν διεγνωκότες.

ι'. καὶ ὡς ἐπὶ τούτῳ Μωυσῆς διαγανακτήσας τὸν θεὸν αὐτοῖς ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα τὴν ἐπὶ τῆς ἐρημίας διατριβὴν προειπεῖν ὠργίσθαι, καὶ μήτ' εἰς Αἴγυπτον ὑποστρέφειν μήτε λαβεῖν τὴν Χαναναίαν.

περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν δύο.

I. 1. *Παραδόξου δὲ τῆς σωτηρίας τοῖς Ἑβραίοις οὕτως γενομένης δεινῶς ἐλύπει πάλιν αὐτοὺς ἀγομένους ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος ἡ χώρα τελέως οὖσα ἔρημος καὶ τῶν τε πρὸς τροφὴν αὐτοῖς ἄπορος, σπανίζουσα δὲ καὶ ὕδατος εἰς τὸ ἔσχατον, καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποις τι παρασχεῖν ἐνδεής, ἀλλὰ καὶ μηδ' ἄλλο τι τῶν ζῴων ἱκανὴ βόσκειν· ψαφαρὰ γάρ ἐστι καὶ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς οὐδὲν ὅ τι καὶ φῦσαι καρπὸν δύναιτο. τοιαύτην δὲ οὖσαν τὴν χώραν ἐξ ἀνάγ-*
2 *κης ὥδευον ἑτέραν ἀπελθεῖν οὐκ ἔχοντες. ἐπεφέροντο δ' ἐκ τῆς προωδοιπορημένης ὕδωρ τοῦ στρατηγοῦ κεκελευκότος, καὶ τούτου*

---

§ 1 = Exodus XV 22.

ROSPLat

1 *ἤγαγεν*] *ἤγαγε τὸν λαὸν* SPLat 2 *κατοψομένους*] *κατασκεψομένουσ* SP *τὴν*] *τήν τε* SP 3 *τὸ μέγεθος*] *magnitudines* Lat 7 *ἀπόγνωσην* S *ὥρμησε·* P *ὥστε*] *ὡσ* S, om. P *καταλεῦσαι*] *desereret* Lat *παρὰ μικρὸν* om. SP 8 *Αἴγυπτον*] *ἔρημον* R *δουλεύσειν, ει* i. ras. m. 2 P 9 *τὸν θεὸν* — 11 *ὑποστρέφειν*] *deum eis iratum et quadraginta annis eos in deserto moraturos esse praedixit et neque in aegyptum reuersuros* Lat 10 *τεσαράκοντα* P *προεῖπεν* SP 11 *μήτε λαβεῖν* — 13 *δύο* om. Lat 13 *χρόνων* (ο supra ω) P *δύο*] *β̄* SP[1] *β̆* P[2]

ROMSPLELatZonaras I p. 59.

φλαυίου ἰωσήπου ἀρχαιολογίασ λόγοσ τρίτοσ praemittit E 14 *τῆς σωτηρίας τοῖς Ἑβραίοις*] *τοῖσ ἑβραίοισ τῆσ σωτηρίασ* MSP *τοῖσ ἑβραίοισ τῆσ σωτηρίασ καὶ διαβάσεωσ* L *οὕτω* MP[2]L 15 *σίναιον* SPLE 18 *καὶ* om. MSPL *μὴδὲ* SP 19 *ἐστὶν* MS[1]P[1] *νοτερὸν*] *nouus* Lat 20 *τοιαύτην* — *χώραν*] *per huiusmodi siquidem regionem* Lat 22 *προοδοιπορησαμένησ* RO *προοδοιπορημένησ* (ι suppl. m. 1 M) ML

δαπανηθέντος ἐκ φρεάτων ἐποιοῦντο τὴν ὑδρείαν ἐπιπόνως διὰ
σκληρότητα τῆς γῆς, καὶ τὸ εὑρισκόμενον δὲ πικρὸν ἀλλ' οὐ πότι-
μον ἦν, καὶ τοῦτο δὲ σπάνιον. ἀφικνοῦνται δὲ τοῦτον ὁδεύοντες 3
τὸν τρόπον περὶ δείλην ὀψίαν εἰς Μὰρ τόπον οὕτως διὰ τὴν τοῦ
ὕδατος κακίαν ὀνομάσαντες· μὰρ γὰρ ἡ πικρία λέγεται. καὶ αὐ-
τόθι τεταλαιπωρημένοι τῷ τε συνεχεῖ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῇ τῆς
τροφῆς ἀπορίᾳ, καὶ γὰρ τότ' αὐτοὺς τελείως ἐπιλελοίπει, κατά-
γονται· φρέαρ γὰρ ἦν, διὸ καὶ μᾶλλον ἔμειναν, οὐδ' αὐτὸ μὲν ἐξαρ- 4
κεῖν δυνάμενον τοσούτῳ στρατῷ, βραχεῖαν μέντοι παρέχον αὐτοῖς
εὐθυμίαν ἐν ἐκείνοις εὑρεθὲν τοῖς χωρίοις· καὶ γὰρ ἤκουον παρὰ
τῶν ἐξερευνώντων μηδὲν ἔμπροσθεν βαδίζουσιν εἶναι. πικρὸν δὲ
ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ καὶ ἄποτον ἦν οὐκ ἀνθρώποις μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς
ὑποζυγίοις ἀφόρητον.

2. Ὁρῶν δ' ὁ Μωυσῆς ἀθύμως διακειμένους καὶ τοῦ πράγματος 5
τὸ ἀναντίλεκτον, οὐ γὰρ καθαρὸς ἦν στρατὸς ὥστε τῷ βιαζομένῳ
τῆς ἀνάγκης ἀντιτάξαι τὸ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ διέφθειρε τὸ κατ' ἐκεί-
νους γενναῖον παίδων τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσθενέστερος τῆς ἐκ
λόγων διδασκαλίας, ἐν χαλεπωτέροις ἦν τὴν συμφορὰν τὴν ἁπάν-
των ἰδίαν αὐτοῦ ποιούμενος· καὶ γὰρ οὐδ' ἐπ' ἄλλον τινὰ συνέ- 6
τρεχον ἀλλ' ἐπ' αὐτόν, ἀντιβολοῦντες γύναια μὲν ὑπὲρ νηπίων οἱ
δ' ἄνδρες ὑπὲρ ἐκείνων μὴ περιορᾶν, ἀλλ' ἐκπορίζειν αὐτοῖς ἀφορ-
μήν τινα σωτηρίας. ἱκετεύειν οὖν τρέπεται τὸν θεὸν μεταβαλεῖν
τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς παρούσης κακίας καὶ πότιμον αὐτοῖς παρασχεῖν.
καὶ κατανεύσαντος τοῦ θεοῦ τὴν χάριν λαβὼν τομάδος τὸ ἄκρον 7
ἐν ποσὶν ἐρριμμένης διαιρεῖ μέσην καὶ κατὰ τὸ μῆκος τὴν τομὴν

§ 2 Exodus XV 22.

ROMSPLELatZonaras I p. 59 sq.

1 ὑδρίαν M 2 τῆς om. RO 3 τοῦτο] οὕτω ROM 4 περὶ δείλην] *circa meridiana* Lat Μὰρ] ἀμὰρ R ἄμαρον, in marg. μερρὰν O μαρτὸν M μὰρ τὸν SP μάρτον L μὰν EZonarae cod. A *mar* Lat 5 μὰρ] μὰν EZon. cod. A 6 τῇ om. R 7 τότ'] καὶ τότ' P τοῦτ' L αὐτοῖσ RO τελέωσ MSPL ἐπιλελύπει M¹L 8 *φρέα M ἐξαρχοῖν R ἐξαρχοῦν O 9 παρέχον] παρεῖχεν L 11 ἐξερανούντων M *πικρὸν — 12 ἄποτον ἦν om. O δ' L 12 ἦν] εἶναι RM 13 ἀφόρητον om. ELat 14 δὲ M 15 τὸ ἀντίλεκτον ROL καθαρὸς ἦν στρατὸς] *inimicus erat hostis* Lat 17 παίδων] Bernard *infantum* Lat παῖδεσ codd. τῆς] τοῖσ L ἐκ λόγων] ἐκείνων M 18 διδασκαλείασ M¹ ἦν] γὰρ ἦν R ἁπάντων] τῶν ἁπάντων SPL 20 *γύναια] γυναῖκα O *νιπίων M¹ 22 *μεταβαλεῖν, εῖν i. ras. m. 2 S 24 τομάδος] ἀποτομάδοσ MSP¹LE ἀπὸ τομάδοσ P², in marg. ῥάβδου O ἀποκεκομμένου ξύλου S 25 ἐρριμμένησ, ιμ i. ras. SP ἐριμμένησ E *μέσηι SP μέση L καὶ om. E τὸ om. MSPLE

*ποιησάμενος, ἔπειτα μεθεὶς εἰς τὸ φρέαρ ἔπειθε τοὺς Ἑβραίους
τὸν θεὸν ἐπήκοον αὐτοῦ τῶν εὐχῶν γεγονέναι καὶ ὑπεσχῆσθαι τὸ
ὕδωρ αὐτοῖς παρέξειν οἷον ἐπιθυμοῦσιν, ἂν πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ*
8 *κελευόμενα μὴ ὀκνηρῶς ἀλλὰ προθύμως ὑπουργῶσιν. ἐρομένων δ'
αὐτῶν, τί καὶ ποιούντων ἂν μεταβάλοι τὸ ὕδωρ ἐπὶ τὸ κρεῖττον,
κελεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ περιστάντας ἐξαντλεῖν λέγων τὸ ὑπολειπόμενον ἔσεσθαι πότιμον αὐτοῖς προεκκενωθέντος τοῦ πλείονος. καὶ
οἱ μὲν ἐπόνουν, τὸ δ' ὑπὸ τῶν συνεχῶν πληγῶν γεγυμνασμένον καὶ
κεκαθαρμένον ἤδη πότιμον ἦν.*
9 3. *Ἄραντες δ' ἐκεῖθεν εἰς Ἦλιν ἀφικνοῦνται πόρρωθεν μὲν
ἀγαθὴν ὁραθῆναι, καὶ γὰρ φοινικόφυτος ἦν, πλησιάζουσα δ' ἀπηλέγχετο πονηρά· καὶ γὰρ οἱ φοίνικες ὄντες οὐ πλείους ἑβδομήκοντα
δυσαυξεῖς τε ἦσαν καὶ χαμαίζηλοι δι' ὕδατος ἀπορίαν ψαφαροῦ τοῦ*
10 *παντὸς ὄντος χωρίου· οὔτε γὰρ ἐκ τῶν πηγῶν δώδεκα οὐσῶν τὸν
ἀριθμὸν νοτερόν τι προσαρδεῦον αὐτοῖς δι' ἐλπίδα χρήσιμον, ἀλλὰ
μὴ δυναμένων ἐκβλύσαι μηδ' ἀνασχεῖν ἰκμάδες ἦσαν ὀλίγαι, καὶ
διαμωμένοις τὴν ψάμμον οὐδὲν ἀπήντα, κἂν εἴ τι δὲ στάζον ἔλαβον*
11 *εἰς χεῖρας, ἄχρηστον ηὕρισκον ὑπὸ τοῦ θολερὸν εἶναι· καρπόν τε
φέρειν ἦν ἀσθενῆ τὰ δένδρα διὰ σπάνιν τῆς ἐξ ὕδατος εἰς τοῦτο
ἀφορμῆς καὶ παρακλήσεως. εἶχον οὖν ἐν αἰτίᾳ τὸν στρατηγὸν καὶ
κατεβόων αὐτοῦ τὴν ταλαιπωρίαν καὶ τὴν πεῖραν τῶν κακῶν δι'
αὐτὸν πάσχειν λέγοντες· τριακοστὴν γὰρ ἐκείνην ὁδεύοντες ἡμέραν*

---

§ 7 = **Exodus XV 25.**

ROMSPLELatZonaras I p. 60.

1 *ἔπειθε] ἔπειθέ τε L 2 αὐτοῦ] ἀπὸ ROM αὐτῷ coni. τὴσ εὐχῆσ ME ὑπεσχεῖσθαι R 3 *αὐτοῖς] αὐτὸν M ἂν om. M 4 ὑπουργοῦσιν M ἐρωμένων M δ' om. R 5 μεταβάλοι] μεταβάλοιτο SPL ἐπὶ τὸ κρεῖττον om. spatio uacuo 3 litt. relicto M 6 περιστάντας] περιστὰσ M 7 προσεκκενωθέντοσ RO 8 *ἐπόνουν] *laudauerunt dictum* Lat *δὲ MSP *πληγῶν u. 9 post κεκαθαρμένον tr. O *γεγυμνωμένον RO 10 Ἦλιν] ἤλιν R ἥλιν OE ἰλὺν (σ) corr. ex ηλιν M ὕλην L *elim* Lat 11 πλησιάζουσι Vat. apud Hudson δὲ ROSP 12 ἑβδομήκοντα] ο' SPE 13 τε] μὲν RO *χαμέζηλοι S[1]P 15 νοτερόν — χρήσιμον] *umectatio quaedam aut ad rigandum spes utilis habebatur* Lat *τι] δὲ P προσαρδεῦον] καὶ πρὸσ ἀρδεύειν M καὶ πρὸσ ἄρδευσιν SPLE δι'] δη M[1] δι' ἐλπίδα] διεπήδα Dindorf διὰ κάλπιδος Naber ἀλλὰ] ἄλλο, ο corr. ex ὰ S 16 μὴ] μηδὲ S *ἦσαν] γὰρ ἦσαν SP 17 *διαμωμένησ M κἂν εἴ τι] κἂν ὅτι, ὅ i. ras. M κἂν τι E *δὲ στάζον] δὲ στασιάζον, ἐστ in ras. corr. uid. ex · · σ M 18 ἄχριστον E εὕρισκον MLE εὑρίσκετο SP 19 σπάνηνRS[1]P[1] τοῦτ' L 21 κατεβόουν (ω) αὐτοὺσ τὴν L 22 αὐτόν, ὂν i. ras. R ἐκείνην om. M

οσα μὲν ἐπεφέροντο πάντ᾽ ἦσαν ἀναλωκότες, μηδενὶ δὲ περιτυγχάνοντες δυσέλπιδες ἦσαν περὶ τῶν ὅλων. πρὸς δὲ τῷ παρόντι κα- 12 κῷ τὴν διάνοιαν ὄντες καὶ ἐν μνήμῃ εἶναι τῶν ὑπηργμένων αὐτοῖς ἔκ τε τοῦ θεοῦ καὶ τῆς Μωυσέος ἀρετῆς καὶ συνέσεως κωλυόμενοι δι᾽ ὀργῆς τὸν στρατηγὸν εἶχον καὶ βάλλειν αὐτὸν ὡρμήκεσαν ὡς αἰτιώτατον τῆς ἐν ποσὶ συμφορᾶς.

4. Ὁ δ᾽ οὕτως ἀνηρεθισμένου τοῦ πλήθους καὶ πικρῶς ἐπ᾽ 13 αὐτὸν κεκινημένου τῷ θεῷ θαρρῶν καὶ τῷ συνειδότι τῆς περὶ τοὺς ὁμοφύλους προνοίας πάρεισιν εἰς μέσους, καὶ καταβοώντων καὶ κατὰ χεῖρας ἔτι τοὺς λίθους ἐχόντων, ὀραθῆναί τε κεχαρισμένος ὢν καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώτατος, καταπαύειν ἤρξατο τῆς ὀργῆς, μὴ τῶν παρόντων αὐτοὺς δυσκόλων μεμνημένους λήθην 14 ἔχειν τῶν ἔμπροσθεν εὐεργεσιῶν παρακαλῶν, μηδ᾽ ὅτι νῦν πονοῦσι τῆς διανοίας ἐκβάλλειν τὰς τοῦ θεοῦ χάριτας καὶ δωρεάς, ὧν μεγάλων καὶ ἐκ παραδόξου ἔτυχον γενομένων, προσδοκᾶν δὲ καὶ τῆς παρούσης ἀπαλλαγῆναι ἀμηχανίας ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ κηδεμονίας, ὃν 15 εἰκὸς δοκιμάζοντα τὴν ἀρετὴν αὐτῶν πῶς τε καρτερίας ἔχουσι καὶ μνήμης τῶν προϋπηργμένων, εἰ μὴ πρὸς ἐκεῖνα γίγνοιντο διὰ τὰ ἐν ποσὶ κακά, γυμνάζειν αὐτοὺς τοῖς ἄρτι χαλεποῖς. ἐλέγχεσθαι 16 δὲ αὐτοὺς οὐκ ἀγαθοὺς οὔτε περὶ τὴν ὑπομονὴν οὔτε περὶ τὴν μνήμην τῶν εὖ γεγονότων, οὕτως μὲν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου γνώμης, καθ᾽ ἣν ἐκλελοίπασι τὴν Αἴγυπτον, καταφρονοῦντας, οὕτως δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν ὑπηρέτην αὐτοῦ διατεθέντας καὶ ταῦτα μηδὲν αὐτοὺς διαψευσάμενον περὶ ὧν εἴποι τε καὶ πράττειν κατ᾽ ἐντολὴν

§ 12 = Exodus XVI 2.

ROMSPLELat

1 ὅσα] ἃ E πάντα ROP πάνθ᾽ ἦσαν, θ᾽ ἦ ex τ᾽ ἦ corr. M δὲ om. L 3 *ὑπηργμένων, γ s. L 4 τῆς] τοῦ RO μωϋσέως MSP μωσέως LE 5 καὶ — 6 αἰτιώτατον in ras. 9 litt. R *βάλλειν] βαλεῖν ROS² λίθοις βαλλεῖν (λίθοις add. man. rec.) M 6 ἐν ποσὶν MP ἐμποσὶ S¹ 7 *ὁ δ᾽] οὐδ᾽ M¹ ἀνηρεθισμένου, θι i. ras. m. 2 P 8 τῷ post καὶ om. O 9 καταβοόντων R 10 κατὰ χεῖρας ἔτι τοὺς λίθους] τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῖς λίθοις MSPLELat 12 λίθην R 13 ἔχειν, ειν i. ras. m. 2 S 14 ἐκβάλειν R ἐκβαλεῖν M 16 ἀπαλλαγὴν Naber recte, nisi ἀπαλλαγήσεσθαι mauis μηχανίας (ἀ s. m. 2 P) ἐκ τῆς — κηδεμονίας om. RO ὃν] ὧν R 17 δοκιμάζειντα, ει ex ο m. 2, α i. ras. m. 2 S πῶς τε] ὥστε R ὥς γε O ἔχουσιν MS¹P¹ 18 γίνοιντο ML διὰ om. RO 19 ποσὶν MS¹P κακά, γυμνάζειν] καταγυμνάζειν RO 20 ἀγαθοὺς] ἀγαθοὺς ὄντας O ὑπομονήν, ὑπομον i. ras. 4—5 litt. P 22 καθ᾽ ἣν] ἐπιλησθ᾽ ἣν O καταφρονοῦντας om. RO 23 αὐτὸν τὸν ὑπηρέτην om. R τὸν ὑπηρέτην αὐτοῦ om. O διατιθέντας M

17 *τοῦ θεοῦ κελεύσειε. κατηρίθμει τε πάντα, πῶς τε φθαρεῖεν Αἰ-*
γύπτιοι κατέχειν αὐτοὺς παρὰ τὴν τοῦ θεοῦ γνώμην βιαζόμενοι,
καὶ τίνα τρόπον ὁ αὐτὸς ποταμὸς ἐκείνοις μὲν αἷμα ἦν καὶ ἄπο-
18 *τος αὐτοῖς δὲ πότιμος καὶ γλυκύς, πῶς τε διὰ τῆς θαλάσσης ἀνα-*
φυγούσης αὐτοῖς πορρωτάτω καινὴν ὁδὸν ἀπελθόντες αὐτῇ ταύτῃ
σωθείησαν μὲν αὐτοί, τοὺς δὲ ἐχθροὺς ἐπίδοιεν ἀπολωλότας, ὅτι
τε σπανίζοντας ὅπλων εἰς εὐπορίαν ὁ θεὸς καὶ τούτων καταστή-
σειε, τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς αὐτῷ τῷ διαφθαρήσεσθαι δόξαντας
γεγονέναι καὶ σώσειεν ὁ θεὸς ἐκ παραλόγου καὶ ὡς δύναμις αὐτῷ·
19 *μὴ ἀπογινώσκειν δὲ μηδὲ νῦν αὐτοῦ τὴν πρόνοιαν, ἀλλ' ἀοργήτως*
περιμένειν, λογιζομένους μὲν τὴν ἐπικουρίαν μηδὲ βραδεῖαν γίνε-
σθαι, εἰ μὴ παραυτίκα καὶ εἰ μὴ πρίν τινος πειραθῆναι δυσκό-
λου πάρεστιν, ἡγουμένους δὲ οὐ κατὰ ὀλιγωρίαν μέλλειν τὸν θεόν,
ἀλλ' ἐπὶ πείρᾳ τῆς ἀνδρείας αὐτῶν καὶ τῆς περὶ τὴν ἐλευθερίαν
20 *ἡδονῆς, ἵνα μάθοι πότερόν ποτε καὶ τροφῆς ἀπορίαν καὶ σπάνιν*
ὕδατος ὑπὲρ αὐτῆς ἐστε ἐνεγκεῖν γενναῖοι, ἢ δουλεύειν μᾶλλον ἀγα-
πᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς κρατοῦσι καὶ τοῖς πρὸς τὰς
21 *ἐκείνων ὑπηρεσίας ἀφθόνως τρεφομένοις· δεδιέναι δ' εἰπὼν οὐχ*
οὕτως ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας, πείσεσθαι γὰρ οὐδὲν κακὸν ἀδί-
κως ἀποθανών, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν, μὴ δι' ὧνπερ αὐτὸν βάλλουσι
22 *λίθων τοῦ θεοῦ κατακρίνειν νομισθῶσιν, 5. ἐπράυνεν αὐτοὺς καὶ*

§ 16 = Exodus XVI 6.

ROMSPLLat

1 *κελεύσειεν* MS¹PL *κατηρίθμει τε*] *καταριθμεῖτε* [*αι*] s. m. 2 M *καταριθ-μεῖται*, *εῖ* i. ras. m. 2 S *καταριθμεῖ τε* PL *enumerabat igitur* Lat *καταριθμεῖται οὖν* ed. pr. 4 *δὲ*] *τε* SL 5 *αὐτοῖς*] *αὐτῆσ* ROSP *αὐτοὺς* Dindorf *πορρω-τάτω*· P *αὐτῇ*] *αὐτὴν* L 6 *δ'* PL *ἐ· · χθροὺσ* S *ἀπίδοιεν* O 7 *κατα-στήσειεν* MS¹PL 8 *αὐτῷ τῷ*] *αὐτὸ τὸ* RO *αὐτῶ τὸ* L *δόξαντας*] *δόξαν* R *δόξασ* ML 10 *μὴ ἀπογινώσκειν δὲ*] *non ergo debetis, inquit — desperare* Lat *μὴ* om. lacunae signo addito Dindorf *δὲ*] om. OM *δὴ* Dindorf *ἀοργίτωσ* O 11 *τὴν ἐπικουρίαν — 13 θεόν*] *eius auxilium non quidem tardum esse, sed ideo nunc differri, ut uos hac difficultate probet, utique credatis deum non per defectum esse segnem* Lat *γενέσθαι* SP 12 *καὶ εἰ μὴ*] *εἰ μὴ* M om. SPL *καὶ* Cocceji *δυσκόλου*, *ου* corr. ex *ων* uid. M 13 *ἡγουμένου* R *κατ'* MSPL *ὀλιγορίαν* R 14 *ἀνδρίασ* OP² 15 *σπάνην* RS¹P¹ *σπᾶνιν* P² 16 *ἐστὲ*, *ὲ* i. ras. m. 2 S *ἐστὶν* R *μάλον* M 17 *κρατοῦσιν* M¹S¹P¹ *τὰς* om. O 18 *τρεφόμενοι* MP² *τρεφομένοσ* (sic) P¹ *δ' εἰπὼν*] *δὲ λοιπὸν* M 19 *οὕτωσ* ex *οὗτοσ* corr. m. 2 M *πείσεσθαι*] *παθέσθαι* O *κακῶσ* RO 20 *ὧνπερ αὐτὸν*] *ὧν ὑπὲρ αὐτῶν* R *ὧν ἐπ' αὐτὸν* MSPL et ut uid. Lat 21 *κατακρίνειν*] *κρίνειν* O *καταφρονεῖν* SPL *contemnere* Lat *ἐπράυνεν*] *sic itaque mitigauit* Lat *οὕτως οὖν ἐπράυνεν* ed. pr.

τῆς μὲν τοῦ βάλλειν ὁρμῆς ἐπέσχε καὶ εἰς μετάνοιαν ὧν ἔμελλον δρᾶν ἔτρεψε. παθεῖν δ' οὐκ ἀλόγως αὐτοὺς διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦτο νομίσας ἔγνω δεῖν ἐφ' ἱκετείαν τοῦ θεοῦ καὶ παράκλησιν ἐλθεῖν, καὶ ἀναβὰς ἐπί τινα σκοπὴν ᾔτει πόρον τινὰ τῷ λαῷ καὶ τῆς ἐνδείας ἀπαλλαγήν· ἐν αὐτῷ γὰρ εἶναι τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ καὶ 23
οὐκ ἐν ἄλλῳ· συγγινώσκειν δὲ τοῖς νῦν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὑπὸ τοῦ λαοῦ πραττομένοις φύσει δυσαρέστου καὶ φιλαιτίου τοῦ τῶν ἀνθρώπων ἐν οἷς ἂν ἀτυχῇ γένους ὄντος. ὁ θεὸς δὲ προνοήσειν τε ἐπαγγέλλεται καὶ παρέξειν ἀφορμὴν ἣν ποθοῦσι. Μωυσῆς δὲ τοῦ 24
θεοῦ ταῦτ' ἀκούσας καταβαίνει πρὸς τὸ πλῆθος· οἱ δ' ὡς ἑώρων καὶ ταῖς ἐπαγγελίαις ταῖς παρὰ τοῦ θεοῦ γεγηθότα μετέβαλον ἐκ τῆς κατηφείας πρὸς τὸ ἱλαρώτερον, καὶ στὰς ἐκεῖνος ἐν μέσοις ἥκειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς παρὰ τοῦ θεοῦ τὴν περὶ τῶν ἐνεστηκότων ἀπόρων ἀπαλλαγήν. καὶ μετ' ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, τρέφει 25
δὲ τοῦτο τὸ ὄρνεον ὡς οὐδὲν ἕτερον ὁ Ἀράβιος κόλπος, ἐφίπταται τὴν μεταξὺ θάλατταν ὑπερελθὸν καὶ ὑπὸ κόπου τε ἅμα τῆς πτήσεως καὶ πρόσγαιον μᾶλλον τῶν ἄλλων ὂν καταφέρεται εἰς τοὺς Ἑβραίους· οἱ δὲ συλλαμβάνοντες ὡς τροφὴν αὐτοῖς τοῦ θεοῦ ταύτην μηχανησαμένου τὴν ἔνδειαν ἰῶνται, καὶ Μωυσῆς ἐπ' εὐχὰς τρέπεται τοῦ θεοῦ ταχεῖαν καὶ παρὰ τὴν ὑπόσχεσιν ποιησαμένου τὴν ἐπικουρίαν.

6. Εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν πρώτην ἀφορμὴν τῆς τροφῆς καὶ δευ- 26
τέραν αὐτοῖς κατέπεμπεν ὁ θεός· ἀνέχοντος γὰρ τοῦ Μωυσέος τὰς χεῖρας ἐπὶ ταῖς εὐχαῖς δρόσος κατηνέχθη, καὶ περιπηγνυμένης ταῖς χερσὶ Μωυσῆς ὑπονοήσας καὶ ταύτην εἰς τροφὴν ἥκειν αὐτοῖς παρὰ τοῦ θεοῦ γεύεταί τε καὶ ἡσθείς, τοῦ πλήθους ἀγνοοῦντος καὶ νο- 27

§ 23 — Exodus XVI 11.

ROMSPLELatZonaras I p. 60.

1 βαλλεῖν M ἐπέσχε] ἐπέσχεν MS¹P¹, om. O 2 *ἔτρεψε] ἔτρεψεν M ἐπέτρεψε· S ἐπέστρεψεν P ἐπέτρεψεν L ἀλόγοσ S¹ rationabiliter Lat 3 ἱκετίαν M καὶ παράκλησιν (β) τοῦ θεοῦ (α) tr. L 4 *σκοπὴν] σκοπὸν O σκοπὴν (σκοπιὴν S²) ὑψηλὴν SP 6 συνγινώσκειν L δὲ] τε SP 7 τοῦ τῶν] τούτων L 8 ἀτυχῇ γένους ὄντος] ἀτυχήσοντοσ L ὁ δὲ θεὸσ tr. MLE 9 ἣν om. O ποθοῦσι] ποθοῦσιν S¹PL ζητοῦσιν M 10 ταῦτα R δὲ M 11 μετεβάλοντο L 12 πρὸς] ἐπὶ MSPL 13 ἔλεγεν MS¹P¹ φέρειν RO παρὰ] ὑπὸ RO τοῦ s. S 14 *ὀρτύγων] ortigiarum Lat 15 *ἀρράβιοσ O 16 θάλασσαν ROSPE ὑπερελθὸν] ἐπελθὸν E 17 πρόσγιον M¹ πρόσγειον SPM²LE *μᾶλλον] ἅμα O 18 *συλλαβάνοντεσ O 19 μηχανισαμένου S¹ *ἰῶντο MSPL 23 καταπέμπει LE γὰρ om. ROE *μωϋσέωσ MSP 24 *περιπηγνυμένης] πηγνυμένησ O 25 *χερσὶν MS¹P¹ 26 τε om. SPE

μίζοντος νίφεσθαι καὶ τῆς ὥρας εἶναι τοῦ ἔτους τὸ γινόμενον,
ἀνεδίδασκεν οὐ κατὰ τὴν ἐκείνων ὑπόληψιν ἀπ᾽ οὐρανοῦ καταφέρε-
σθαι τὴν δρόσον, ἀλλ᾽ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ αὐτῶν καὶ διατροφῇ, καὶ
28 *γενομένοις τοῦτο αὐτοῖς παρεῖχε πιστεύειν. οἱ δὲ μιμούμενοι τὸν*
στρατηγὸν ἥδοντο τῷ βρώματι· μέλιτι γὰρ ἦν τὴν γλυκύτητα καὶ
τὴν ἡδονὴν ἐμφερές, ὅμοιον δὲ τῇ τῶν ἀρωμάτων βδέλλῃ, τὸ δὲ
μέγεθος τῷ κοριάννου σπέρματι· καὶ περὶ συλλογὴν λίαν αὐτοῦ
29 *ἐσπουδάκεσαν. παρηγγέλλετο δ᾽ ἐξ ἴσου πᾶσιν ἀσσαρῶνα, τοῦτο*
δ᾽ ἐστὶ μέτρον, εἰς ἑκάστην ἡμέραν συλλέγειν ὡς οὐκ ἐπιλείψοντος
αὐτοῖς τοῦ βρώματος, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἄπορον ᾖ τὸ λαμ-
βάνειν δι᾽ ἀλκὴν τῶν δυνατωτέρων πλεονεκτούντων περὶ τὴν ἀναί-
30 *ρεσιν. οἱ μέντοι πλέον τοῦ προστεταγμένου μέτρου συναγαγόντες*
οὐδὲν περισσότερον εἶχον τοῦ κακοπαθῆσαι· ἀσσαρῶνος γὰρ οὐδὲν
πλέον εὕρισκον· τοῦ δ᾽ ὑπολειφθέντος εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ὄνησις οὐδ᾽
ἥτις ἦν διεφθαρμένου ὑπό τε σκωλήκων καὶ πικρίας· οὕτω θεῖον
31 *ἦν τὸ βρῶμα καὶ παράδοξον. ἀμύνει δὲ τοῖς ταύτην νεμομένοις*
τὴν ἐκ τῶν ἄλλων ἀπορίαν, ἔτι δὲ καὶ νῦν [ὕεται] πᾶς ἐκεῖνος ὁ
τόπος, καθάπερ καὶ τότε Μωυσεῖ χαριζόμενον τὸ θεῖον κατέπεμψε
32 *τὴν διατροφήν. καλοῦσι δὲ Ἑβραῖοι τὸ βρῶμα τοῦτο μάννα· τὸ*
γὰρ μάν ἐπερώτησις κατὰ τὴν ἡμετέραν διάλεκτον, τί τοῦτ᾽ ἔστιν
ἀνακρίνουσα. καὶ οἱ μὲν χαίροντες ἐπὶ τοῖς ἀπ᾽ οὐρανοῦ κατα-
πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διετέλουν, τῇ δὲ τροφῇ ταύτῃ τεσσαράκοντα ἔτη
ἐχρήσαντο ἐφ᾽ ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ.
33 7. *Ὡς δ᾽ ἐκεῖθεν ἄραντες εἰς Ῥαφιδεὶν ἧκον ταλαιπωρηθέντες*

---

§ 27 = Exodus XVI 14.

ROMSPLELatZonaras I p. 60.

1 *νείφεσθαι* RM[1]L *ἔτους*] *ὑετοῦ* ROSPL *pluuiarum* Lat 2 *ὑπόληψιν*] *ὑπόνοιαν* O **ἀπὸ* P 4 *γενόμενοσ* MSPLLat *τοῦτ᾽* MSPL 6 **τῶν ἀρωμάτων βδέλλῃ*] *aromatibus praecipuis* Lat 7 *τῷ* om. E *κοριάννου*] *κοριάνου* O *κοριάνδρου* MSPLEZon *coriandri* Lat *περὶ*] *περὶ τὴν* SP 8 *παραγγέλλεται, αι* ex *ο* corr. M *παρηγγήλετο* sic L *παρήγγελτο* E *δὲ* E *ἀσσάρωνα* MLE *assarii* (gen.) Lat 9 **ἐστὶν* M *οὐκέτι λείψοντοσ* RO 11 **ἀλκὴν*] *ὁλκὴν* O 12 *προτεταγμένου* O *συνάγοντεσ* OE 13 *περιττότερον* SP *κακοπαθῆν* P *ἀσσαρῶνος*] *quam assarium* Lat 14 **ἐπιλειφθέντοσ* L 17 *ἀπορίαν*] *ἀποριῶν* L **ὕεται*] om. RO *ὕζεται* M[1] *ὁ τόποσ ἐκεῖνοσ* tr. OLE 18 *μωϋσῇ* OMSPL 19 **δ᾽* L **ἑβραῖοι τὸ βρῶμα τοῦτο*, litt. *ραῖοι τὸ* | *βρῶμα τοῦ* suppl. m. 1 in spatio uacuo 3 litt. M 20 **μᾶν* M *τί τοῦτ᾽ ἔστιν*] *τουτέστιν* ROM *τί ἐστὶν* E *quid hoc est* Lat *τὸ τί ἐστιν* coni., i. marg. *τί τοῦτο σημαίνει τὸ μάννα* O 21 *καταπεφθεῖσιν* P *πεμφθεῖσιν* ML *missa* Lat 22 *ἔτεσιν* MSPLE 23 *χρόνον* om. LE 24 *Ῥαφιδεὶν*] *ῥαφίδην* RO *ῥαφιδὶν* SP[1]LZon *ῥαφιδὴν* P[2]E *raphidin* Lat

ὑπὸ δίψους εἰς ἔσχατον ἔν τε ταῖς πρότερον ἡμέραις πίδαξιν ὀλί-
γαις ἐντυγχάνοντες καὶ τότε παντάπασιν ἄνυδρον εὑρόντες τὴν γῆν,
ἐν κακοῖς ἦσαν καὶ πάλιν δι᾽ ὀργῆς τὸν Μωυσῆν ἐποιοῦντο. ὁ δὲ 34
τὴν ὁρμὴν τοῦ πλήθους πρὸς μικρὸν ἐκκλίνας ἐπὶ λιτὰς τρέπεται
τοῦ θεοῦ παρακαλῶν ὡς τροφὴν ἔδωκεν ἀπορουμένοις οὕτως καὶ
ποτὸν παρασχεῖν, διαφθειρομένης καὶ τῆς ἐπὶ τροφῇ χάριτος πο-
τοῦ μὴ παρόντος. ὁ δ᾽ οὐκ εἰς μακρὰν τὴν δωρεὰν ἀνεβάλλετο, 35
τῷ δὲ Μωυσεῖ παρέξειν ὑπισχνεῖται πηγὴν καὶ πλῆθος ὕδατος
ὅθεν οὐ προσδοκήσειαν, καὶ κελεύει τῷ βάκτρῳ πλήξαντα τὴν πέ-
τραν, ἣν ἑώρων αὐτόθι παρακειμένην, παρ᾽ αὐτῆς λαμβάνειν τὴν
εὐπορίαν ὧν δέονται· φροντίζει γὰρ καὶ τοῦ μὴ σὺν πόνῳ μηδ᾽
ἐργασίᾳ τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανῆναι. καὶ Μωυσῆς ταῦτα λαβὼν 36
παρὰ τοῦ θεοῦ παραγίνεται πρὸς τὸν λαὸν περιμένοντα καὶ εἰς
αὐτὸν ἀφορῶντα· καὶ γὰρ ἤδη καθεώρων αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς
ὁρμώμενον. ὡς δ᾽ ἧκεν, ἀπολύειν αὐτοὺς καὶ ταύτης τῆς ἀνάγκης
τὸν θεὸν ἔλεγε καὶ χαρίσασθαι σωτηρίαν οὐδ᾽ ἐλπισθεῖσαν ἐκ τῆς
πέτρας ποταμὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τῶν δὲ πρὸς τὴν ἀκοὴν 37
καταπλαγέντων, εἰ ὑπό τε τοῦ δίψους καὶ τῆς ὁδοιπορίας τεταλαι-
πωρημένοις ἀνάγκη γένοιτο κόπτειν τὴν πέτραν, ὁ Μωυσῆς πλήττει
τῇ βακτηρίᾳ, καὶ χανούσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέστατον.
οἱ δὲ τῷ παραδόξῳ τοῦ γεγονότος κατεπλάγησαν, καὶ πρὸς τὴν 38
ὄψιν αὐτοῖς ἤδη τὸ δίψος ἔληγε, καὶ πίνουσιν ἡδὺ καὶ γλυκὺ τὸ
νᾶμα καὶ οἷον ἂν εἴη θεοῦ τὸ δῶρον δόντος ἐφαίνετο· τόν τε οὖν
Μωυσῆν ἐθαύμαζον οὕτως ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίαις
ἠμείβοντο τὴν τοῦ θεοῦ περὶ αὐτοὺς πρόνοιαν. δηλοῖ δὲ ἐν τῷ

---

§ 33 = Exodus XVII 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 60 sq.

1 *δίψους*] *τοῦ δίψουσ* SPL *πρότερον*] *πρότεσιν, ό* ex *ω̃* corr. M *πήδαξιν* R 3 **μωΰσῆν* M **ἐποιοῦντο, οι* ex *ι* corr. m. 2 M 4 post *ἐκκλίνας* 3 litt. eras. R 5 *ἔδωκεν*] *αὐτοῖσ ἔδωκεν* M *ἔδωκεν αὐτοῖσ* SPL *eis — praebuit* Lat *οὕτω* SP 6 *διαφθειρομένοισ* (*ειρο* i. ras. 2—3 litt. R) RM *ἐπὶ*] *ἐπὶ τῇ* SP 7 *παρόντος. ὁ δ᾽*] *παρόντοσ οὐδὲν ὁ δ᾽* (*ὁ* ex *οὐ* corr.) M *εἰσ* i. marg. suppl. S 8 *μωϋσῆ* OMSPL *πηγὴν*] *terram* Lat 9 *προσδοκήσειαν, ει* suppl. m. 1 M *posset sperare* Lat 11 *φροντίζειν* MSP 12 *μωΰσῆσ* M 14 *καθεώρων*] *καὶ ἐθεώρων* M *καὶ ἐθεώρουν* SP 15 *δὲ* R *ἀπολύειν*] *liberaturum* Lat 16 *ἔλεγε· τὸν θεὸν* tr. SP *ἔλεγεν* MS¹P¹ *χαρίσασθαι*] *κεχαρίσθαι* (*ί* ex corr. SP) MSPL *donatam* Lat 18 *ὁδοι-πορίας*] *ταλαιπωρίασ* L 20 **τῇ*] *τε τῇ* MSPL 21 *ἐξεπλάγησαν* E 22 *ἤδη τὸ δίψοσ αὐτοῖσ* tr. MSPL *ἔληγεν* MS¹P¹ 23 *θεοῦ τὸ δῶρον*] *τὸ ὕδωρ* L **τόν τε*] *τότε* ML 24 *τοῦ* om. L

ἱερῷ ἀνακειμένη γραφὴ τὸν θεὸν προειπεῖν Μωυσεῖ οὕτως ἐκ τῆς
πέτρας ἀναδοθήσεσθαι ὕδωρ.
39 II. 1. Τοῦ δὲ Ἑβραίων ὀνόματος ἤδη πολλοῦ κατὰ πάντας δια-
βοωμένου καὶ τοῦ περὶ αὐτῶν λόγου φοιτῶντος ἐν φόβῳ συνέβαινεν
οὐ μικρῷ τοὺς ἐπιχωρίους εἶναι, καὶ πρεσβευόμενοι πρὸς ἀλλήλους
40 παρεκάλουν ἀμύνειν καὶ πειρᾶσθαι τοὺς ἄνδρας διαφθείρειν. ἐτύγ-
χανον δὲ οἱ πρὸς τοῦτο ἐνάγοντες οἵ τε τὴν Γοβολῖτιν καὶ τὴν
Πέτραν κατοικοῦντες, οἳ καλοῦνται μὲν Ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι
δὲ τῶν ἐκεῖσε ἐθνῶν ὑπῆρχον, ὧν πέμποντες οἱ βασιλεῖς ἀλλήλους
τε καὶ τοὺς περιοίκους ἐπὶ τὸν πρὸς Ἑβραίους πόλεμον παρεκάλουν,
στρατὸν ἀλλότριον καὶ τῆς Αἰγυπτίων ἀποδράντα δουλείας ἐφε-
41 δρεύειν αὐτοῖς λέγοντες, ὃν οὐ καλῶς ἔχει περιορᾶν, ἀλλὰ πρὶν ἢ
λαβεῖν ἰσχὺν καὶ παρελθεῖν εἰς εὐπορίαν καὶ αὐτὸν τῆς πρὸς ἡμᾶς
κατάρξαι μάχης θαρρήσαντας τῷ μηδὲν αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἀπαντᾶν
καταλύειν ἀσφαλὲς καὶ σῶφρον δίκην αὐτοὺς καὶ περὶ τῆς ἐρήμου
καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πραχθέντων ἀπαιτοῦντας, ἀλλ' οὐχ ὅταν ταῖς
42 πόλεσιν ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιβάλωσι τὰς χεῖρας. οἱ δὲ ἀρχο-
μένην δύναμιν ἐχθρῶν πειρώμενοι καταλύειν ἀγαθοὶ συνεῖναι μᾶλ-
λον, ἢ οἱ προκόψασαν μείζω κωλύοντες γενέσθαι· οἱ μὲν γὰρ τοῦ
περισσοῦ δοκοῦσι νεμεσᾶν, οἱ δ' οὐδεμίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν κατ'
αὐτῶν ἐῶσι γενέσθαι. τοιαῦτα τοῖς τε πλησιοχώροις καὶ πρὸς
ἀλλήλους πρεσβευόμενοι χωρεῖν τοῖς Ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην.
43 2. Μωυσεῖ δ' οὐδὲν προσδοκῶντι πολέμιον ἀπορίαν καὶ ταρα-
χὴν ἐνεποίει τὰ τῶν ἐπιχωρίων, καὶ παρόντων ἐπὶ τὴν μάχην ἤδη
καὶ κινδυνεύειν δέον ἐθορύβει χαλεπῶς τὸ τῶν Ἑβραίων πλῆθος

§ 39 = Exodus XVII 8.

ROMSPLELatZonaras I p. 61.

1 *προειπεῖν Μωυσεῖ*] *προσειπεῖν μωϋσῆ* (*ῆ* in *εῖ* corr. R) RO *μωϋσῆ προειπεῖν* (*προεῖπεν* M) MSPL *οὕτωσ*, *ο* ex *ν* corr. R 3 i. marg. *β'* R *II* Lat *Ἑβραίων*] *τῶν ἑβραίων* MSPLE 4 *αὐτὸν* O 7 *οἱ* (ante *πρὸς*) fort. spurium *γοβολίτην* ML^1 *γομβολίτην* E *goboth* Lat 8 *μαχημώτατοι* S^1 9 *τῶν ἐκεῖσε*] *illarum tunc* Lat *ὧν — βασιλεῖς*] *quorum quinque reges* Lat 11 *ἀλλότριον*] *ἀλλόφυλον* (*ἀλόφυλον* M) MSPL *alienigenam* Lat *ἐφεδρεύειν*] *ἐφοδεύειν*, *ο* ex *ε* corr. S 12 *ὃν*] *ὃ* M *ἔχειν* L 13 *καὶ* (post *ἰσχὺν*) om. M^{1}L *αὐτὸν*] *αὐτοὺσ*, *ὺσ* ex *ν* corr. M 14 *μάχην* O *θαρσήσαντασ* MSP *τῷ*] *τὸ* L 15 *αὐτοὺς*] *αὐτοῖσ* O et ut uid. M^1 *περὶ τῆς ἐρήμου* corruptum 16 *ἐν*] *ἐπ'* L *ὅταν*] *οὕτωσ ὅταν* MSPLLat 17 *ταῖς*] *τοῖσ* L *ἐπιβάλουσι* R *ἐπιβάλλουσι* OL *ἐπιβάλλωσι* SP^1 *δὲ*] *δ'* MSPL 18 *ἀγαθοῖσ* L *συνιέναι* Cocceji 19 *μείζω*] *μείζω, καὶ* (*καὶ* s. man. rec., eadem deleuit M) 20 *δοκοῦσιν ἐμεσὰν* L *καθ' αὐτῶν* SP 21 *τε*, *τ* ex *π* corr. M 23 *μωϋσῆ* OMSPL 24 *τὰ* om. O **ἢ δὴ* O 25 **ἐθορύβει*, *ει* i. ras. m. 2 S

ἐν ἀπορίᾳ μὲν ὂν ἁπάντων, μέλλον δὲ πολεμεῖν πρὸς ἀνθρώπους
τοῖς πᾶσι καλῶς ἐξηρτυμένους. παραμυθίας οὖν ὁ Μωυσῆς ἤρχετο 44
καὶ θαρρεῖν παρεκάλει τῇ τοῦ θεοῦ ψήφῳ πεπιστευκότας, ὑφ' ἧς
εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἠρμένοι κατανικήσειαν τοὺς περὶ αὐτῆς εἰς μά-
χην αὐτοῖς καθισταμένους, ὑπολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῶν εἶναι 45
στράτευμα πολὺ καὶ πάντων ἀπροσδεές, ὅπλων χρημάτων τροφῆς
τῶν ἄλλων, ὧν παρόντων ἐκ πεποιθήσεως πολεμοῦσιν ἄνθρωποι,
κρίνοντας ἐν τῇ παρὰ τοῦ θεοῦ συμμαχίᾳ ταῦτα αὐτοῖς παρεῖναι,
τὸ δὲ τῶν ἐναντίων ὀλίγον ἄνοπλον ἀσθενές, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοι-
ούτων, οἵοις αὐτοῖς σύνοιδεν οὖσιν, νικᾶσθαι βουλομένου τοῦ θεοῦ.
εἰδέναι δ' οἷος οὗτος ἐπίκουρος ἐκ πολλῶν πεπειραμένους καὶ δεινο- 46
τέρων τοῦ πολέμου· τοῦτον μὲν γὰρ εἶναι πρὸς ἀνθρώπους, ἃ δ'
ἦν αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν
ὁδὸν οὐκ ἔχουσι φυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς διὰ τὴν εὐμένειαν τὴν παρὰ
τοῦ θεοῦ νενικῆσθαι. νῦν δὲ γίνεσθαι παρεκάλει προθυμοτάτους,
ὡς τῆς ἁπάντων εὐπορίας αὐτοῖς ἐν τῷ κρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν
κειμένης.

3. Καὶ Μωυσῆς μὲν τοιούτοις παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγοις 47
συγκαλῶν τούς τε φυλάρχους καὶ τῶν ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε καὶ
σὺν ἀλλήλοις τοὺς μὲν νεωτέρους παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρε-
σβυτέροις, τοὺς δὲ ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ· οἱ δ' ἦσαν ἐπὶ τὸν 48
κίνδυνον τὰς ψυχὰς ἠρμένοι καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες
ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαί ποτε τῶν κακῶν, καὶ τὸν Μωυσῆν ἐκέ-
λευον ἄγειν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἤδη καὶ μὴ μέλλειν, ὡς
τῆς ἀναβολῆς ἐμποδιζούσης τὴν προθυμίαν αὐτῶν. ὁ δὲ τῆς πλη- 49
θύος ἀποκρίνας πᾶν τὸ μάχιμον Ἰησοῦν ἐφίστησιν αὐτῷ Ναυήκου

§ 49 = Exodus XVII 9.

ROMSPLELatZonaras I p. 61.

1 ἐν s. L μὲν ὂν] μένον ROL μέλον M 2 πᾶσι] ἅπασι SP ἐξηρτυμένους] coni. ἐξηρτυσμένουσ RO ἐξηρτισμένουσ MSP ἐξηρτημένουσ L *qui essent — conditi* Lat *παραμυθίας — 5 καθισταμένους om. RO, in marg. λεί (π supra) O *παραμυθίας] παραμυθεῖσθαι (εῖ ex ῆ corr. m. 2 S) SP 4 εἰς] οἳ L ἠργμένοι L 5 αὐτῶν] αὐτὸ L εἶναι] om. MSP, u. 6 post στράτευμα tr. L 7 ὧν] τῶν L 8 κρίνοντεσ S τοῦ om. L 10 οἵοις] οἵοσ O αὐτῆσ M¹ οὖσι O 11 οὗτος om. RO πεπειρασμένουσ L δεινότερον M¹ 12 πρὸσ ex τοὺσ corr. S ἀνθρώπους] ἀ·νουσ S 15 γενέσθαι MSPL 19 συγκαλῶν] καὶ συγκαλῶν Dindorf 21 ἀκροάσασθαι RO τοὺσ στρατηγοὺσ L 22 *ἠιρμένοι P 24 αὐτοὺς om. OE *ἐπὶ τοὺς] om. R εἰσ τοὺσ O *πολεμίους] *bella* Lat 26 *αὐτῷ] αὐτῶν O *Ναυήκου] ναυϊκοῦ RO ναίκου L *naue* Lat Ναυήνου Bernard

μὲν υἱὸν φυλῆς τῆς Ἐφραιμίτιδος, ἀνδρειότατον δὲ καὶ πόνους
ὑποστῆναι γενναῖον καὶ νοῆσαί τε καὶ εἰπεῖν ἱκανώτατον καὶ θρη-
σκεύοντα τὸν θεὸν ἐκπρεπῶς καὶ Μωυσῆν διδάσκαλον τῆς πρὸς
αὐτὸν εὐσεβείας πεποιημένον τιμώμενόν τε παρὰ τοῖς Ἑβραίοις.
50 βραχὺ δέ τι περὶ τὸ ὕδωρ ἔταξε τῶν ὁπλιτῶν ἐπὶ φυλακῇ παίδων
καὶ γυναικῶν τοῦ τε παντὸς στρατοπέδου. καὶ νύκτα μὲν πᾶσαν
ἐν παρασκευαῖς ἦσαν τῶν τε ὅπλων εἴ τι πεπονηκὸς ἦν ἀναλαμ-
βάνοντες καὶ τοῖς στρατηγοῖς προσέχοντες, ὡς ὁρμήσοντες ἐπὶ τὴν
μάχην ὁπότε κελεύσειεν αὐτοὺς Μωυσῆς. διηγρύπνει δὲ καὶ Μωυ-
σῆς ἀναδιδάσκων τὸν Ἰησοῦν ὃν τρόπον ἐκτάξειε τὸ στρατόπεδον.
51 ἠργμένης δὲ ὑποφαίνειν τῆς ἡμέρας αὖθις τόν τε Ἰησοῦν παρεκάλει
μηδὲν χείρονα φανῆναι κατὰ τὸ ἔργον τῆς οὔσης περὶ αὐτὸν ἐλπί-
δος δόξαν τε διὰ τῆς παρούσης κτήσασθαι στρατηγίας παρὰ τοῖς
ἀρχομένοις ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις, τῶν τε Ἑβραίων τοὺς ἀξιολογω-
τάτους ἰδίᾳ παρεκάλει καὶ σύμπαν ἤδη τὸ πλῆθος ὡπλισμένον
52 παρώρμα. καὶ ὁ μὲν οὕτως παραστησάμενος τὸν στρατὸν τοῖς τε
λόγοις καὶ τῇ διὰ τῶν ἔργων παρασκευῇ ἀνεχώρει πρὸς τὸ ὄρος
θεῷ τε καὶ Ἰησοῦ παραδιδοὺς τὸ στράτευμα.
53 4. Προσέμισγον δὲ οἱ πολέμιοι κἂν χερσὶν ἦν ἡ μάχη· προθυ-
μίᾳ δὲ καὶ διακελευσμῷ τὰ πρὸς ἀλλήλους χρωμένων μέχρι μὲν
οὖν Μωυσῆς αὖθις ἀνίσχει τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς Ἀμαληκίτας κατε-
πόνουν οἱ Ἑβραῖοι. τὸν οὖν πόνον τῆς ἀνατάσεως τῶν χειρῶν ὁ
Μωυσῆς οὐχ ὑπομένων, ὁσάκις γὰρ ἂν αὐτὰς καθίει τοσαυτάκις
54 ἐλαττοῦσθαι τοὺς οἰκείους αὐτοῦ συνέβαινε, κελεύει τόν τε ἀδελφὸν

§ 49 = Exodus XVII 9.

ROMSPLELatZonaras I p. 61.

1 ἐφρεμίτιδοσ, ε ex αι corr. R ἐφραιμήτιδοσ E *effraim* Lat ἀνδριότατον M δὲ] τε R, om. L 2 γενναῖον] γεννικὸν MSPL εἰπεῖν ex εἶπεν corr. M 3 ἐκπρεπῶς] εὐπρεπῶσ ROL *decenter* Lat μωϋσῆ M 4 τιμώμενόν om. ROMLLat 5 *τι om. RO ὁπλιτῶν] πλείστων MLat 6 παντὸς] πρὸσ παντὸσ ML πρόπαντος Dindorf *νύκτην L 8 στρατιγοῖσ M[1] 9 κελεύσειεν] *praeciperent* Lat αὐτοῖσ M Μωυσῆς (post αὐτοὺς) om. Lat διηγρύπνει δὲ καὶ Μωυσῆς om. O 10 ἐκτάξειεν S[1]PL 11 ἠργμένης] ἀρχομένησ SP παρακαλεῖ M 12 περὶ αὐτῶν R 13 τε] δὲ L κτίσασθαι R 14 ἀξιολογοτάτουσ R 15 litterae υσ ἰδίᾳ παρεκάλει i. ras. S ὡσπλισμένον P[1] 19 προσέσμιγον O προσέμιγον E 20 δὲ] τε MSPL Lat *μέχρισ SL 21 *αὖθις ἀνίσχει] *ad caelum extenderet* Lat *αὖθις] ὀρθὰς Cocceji, lacuna statuenda uid. καὶ om. ELat 22 *ἀνατάσεως] ἀναπαύσεωσ O ἀναστάσεωσ M 23 *γὰρ ἂν] ἂν RO γὰρ coni. *καθίῃ RM καθίῃ· L καθίοι coni. 24 αὐτοῦ] αὐτοῦ τὲ L, om. E *συνέβαινεν MS[1]P

Ἀαρῶνα καὶ τῆς ἀδελφῆς Μαριάμης τὸν ἄνδρα Οὖρον ὄνομα στάν-
τας ἑκατέρωθεν αὐτοῦ διακρατεῖν τὰς χεῖρας καὶ μὴ ἐπιτρέπειν
κάμνειν βοηθοῦντας. καὶ τούτου γενομένου κατὰ κράτος ἐνίκων τοὺς
Ἀμαληκίτας οἱ Ἑβραῖοι, καὶ πάντες ἂν ἀπωλώλεισαν, εἰ μὴ νυκτὸς
ἐπιγενομένης ἀπέσχοντο τοῦ κτείνειν. νίκην καλλίστην καὶ καιριω- 55
τάτην νικῶσιν ἡμῶν οἱ πρόγονοι· καὶ γὰρ τῶν ἐπιστρατευσάντων
ἐκράτησαν καὶ τοὺς περιοίκους ἐφόβησαν, μεγάλων τε καὶ λαμπρῶν
ἐκ τοῦ πονεῖν ἐπέτυχον ἀγαθῶν ἑλόντες τὸ στρατόπεδον τῶν πολε-
μίων, πλούτους τε μεγάλους δημοσίᾳ καὶ κατ' ἰδίαν ἔσχον οὐδὲ
τῆς ἀναγκαίου τροφῆς πρότερον εὐποροῦντες. ὑπῆρξε δ' αὐτοῖς 56
οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὖθις αἰῶνα τῶν ἀγα-
θῶν αἰτία κατορθωθεῖσα ἡ προειρημένη μάχη· οὐ γὰρ τὰ σώματα
μόνον τῶν ἐπιστρατευσάντων ἐδούλωσαν ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα,
καὶ τοῖς περιοίκοις ἅπασι μετὰ τὴν ἐκείνων ἧτταν ἐγένοντο φο-
βεροί, αὐτοί τε πλούτου μεγάλου δύναμιν προσέλαβον· πολὺς γὰρ 57
ὁ ἄργυρός τε καὶ χρυσὸς ἐγκατελήφθη ἐν τῷ στρατοπέδῳ καὶ σκεύη
χαλκᾶ, οἷς ἐχρῶντο περὶ τὴν δίαιταν, πολὺ δὲ ἐπίσημον πλῆθος
ἑκατέρων ὅσα τε ὑφαντὰ καὶ κόσμοι περὶ τὰς ὁπλίσεις ἥ τε ἄλλη
θεραπεία καὶ κατασκευὴ ἐκείνων λεία τε παντοία κτηνῶν καὶ ὅσα
φιλεῖ στρατοπέδοις ἐξωδευκόσιν ἕπεσθαι. φρονήματός τε ὑπεπλή- 58
σθησαν ἐπ' ἀνδρείᾳ Ἑβραῖοι καὶ πολλὴ μεταποίησις ἦν ἀρετῆς
αὐτοῖς πρός τε τῷ πονεῖν ἦσαν ἀεὶ τούτῳ πάντα ληπτὰ νομίζον-
τες εἶναι. καὶ ταύτης μὲν τῆς μάχης τοῦτο τὸ πέρας.

§ 54 = Exodus XVII 12.

ROMSPLELatZonaras I p. 61.

1 *μαριάμμησ* RMSE *μαριάμνησ* PL *mariae* Lat *Οὖρον*] *οὖρονα* M *ὥρον* OSPL *ὦρον* E *uron* Lat 2 **αὐτοὺσ* RO 3 *βοηθοῦντασ* suppl. m. 1 R *βοηθοῦντα* Dindorf *κατὰ κράτοσ, κατὰ κρά* i. ras. R *ἀνακράτοσ* E 4 *ἂν*] om. ROML, post *ἀπωλώλεισαν* tr. E *ἀπολώλεισαν* RMS[1]PLE 5 *νίκην*] *uictoriam ergo* Lat *νίκην δὲ* ed. pr. *καιριωτάτην*] *καιριοτάτην* M[1] *καιριωτάτην ταύτην* coni. 7 *μεγάλων* — 9 *πολεμίων*] *abundantiamque potiti sunt magnorum clarorumque bonorum, quae suis laboribus habuerunt; deuincentes namque exercitum hostium* Lat *μεγάλων τε*] *εὐπορήσαντεσ μεγάλων* MSPL et ut uid. Lat *λαμπρῶν*] *λαμπρῶν ὧν* RMSPLLat 10 *τῆσ ἀναγκαίασ* OMSPL *δὲ* M 14 *ἅπασιν* MS[1] 15 *πολὺς*] *καὶ πολὺσ μὲν* M *πολὺσ μὲν* SPL *γὰρ* om. L 16 *ὁ* om. SPL *χρυσὸς*] *ὁ χρυσὸσ* ML *ἐγκατελείφθη* ROMSLLat *ἐγκατελήφθη, ή* ex *ει* corr. P 17 *ἐχ·ρῶντο* S 18 *περὶ*] *παρὰ* M *ὁπλίσεισ, ι* ex *η* corr. S *πλήσεισ* P 19 *κατασκευὴ*] *τὰ σκεύη* L 20 *ἐξοδευκόσιν* P(?) 21 *ἀνδρία* P[2] *ἀρετῆσ ἦν* tr. SP 22 *αὐτοῖσ, οῖσ* i. ras. L *τε*] *τε τὲ* M *τῷ*] *τὸ* R[1]SP[1] *αἰεὶ* M *τοῦτο* S[1]

59 5. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ Μωυσῆς νεκρούς τε ἐσκύλευε τῶν πολεμίων
καὶ τὰς παντευχίας τῶν φυγόντων συνέλεγεν ἀριστεῦσί τε τιμὰς
ἐδίδου καὶ τὸν στρατηγὸν Ἰησοῦν ἐνεκωμίαζε μαρτυρούμενον ἐφ' οἷς
ἔπραξεν ὑπὸ παντὸς τοῦ στρατοῦ. ἀπέθανεν δὲ Ἑβραίων μὲν οὐ-
δείς, τῶν δὲ πολεμίων ὅσους οὐδ' ἀριθμῷ γνῶναι δυνατὸν ἦν.
60 θύσας δὲ χαριστήρια βωμὸν ἱδρύεται νικαῖον ὀνομάσας τὸν θεὸν
προεφήτευέ τε πανωλεθρὶ τοὺς Ἀμαληκίτας ἀπολουμένους καὶ μη-
δένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αὖθις διὰ τὸ Ἑβραίοις ἐπιστρα-
τεύσασθαι καὶ ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τε γῇ καὶ ταλαιπωρουμένοις, τόν
61 τε στρατὸν εὐωχίαις ἀνελάμβανε. καὶ ταύτην μὲν τὴν μάχην πρώ-
την μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς κατατολμήσαντας αὐτῶν μετὰ τὴν ἐξ
Αἰγύπτου γενομένην ἔξοδον οὕτως ἐπολέμησαν, ἐπεὶ δὲ τὴν τῶν
ἐπινικίων ἑορτὴν ἤγαγον, ὁ Μωυσῆς ἀναπαύσας ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας
62 τοὺς Ἑβραίους μετὰ τὴν μάχην προῆγε συντεταγμένους· πολὺ δ' ἦν
ἤδη τὸ ὁπλιτικὸν αὐτοῖς· καὶ προϊὼν κατ' ὀλίγον ἐν τριμήνῳ μετὰ
τὴν ἐξ Αἰγύπτου κίνησιν παρῆν ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος, ἐν ᾧ τά τε
περὶ τὸν θάμνον αὐτῷ καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συντυχεῖν προ-
ειρήκαμεν.
63 III. Καὶ Ῥαγουῆλος ὁ πενθερὸς αὐτοῦ πυνθανόμενος εὐπρα-
ξίαν ἀσμένως ἀπήντα τόν τε Μωυσῆν καὶ τὴν Σαπφώραν δεχό-
μενος καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν. ἥδεται δὲ Μωυσῆς ἐπὶ τῇ τοῦ πεν-
θεροῦ ἀφίξει καὶ θύσας εὐωχεῖ τὸ πλῆθος τοῦ θάμνου πλησίον,
64 ὃς διαπεφεύγει τοῦ πυρὸς τὴν φλόγωσιν· καὶ τὸ μὲν πλῆθος κατὰ

§ 60 = Exodus XVII 14; § 62 = Exodus XIX 1; § 63 = Exodus XVIII 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 61.

1 *δὲ ML *ὑστερέα R τε om. LE 2 *τῶν om. ROML *φυγόντων] φευγόντων SP *συνέλεγεν, ν finale i. ras. m. 2 P 3 ἐνεγκωμίαζε ROM^{2}L ἐφ' οἷς ἔπραξεν] ἔφραξεν O 4 *ἀπέθανον R ἀπέθανε OS^{2}P^{2}LE δὲ] μὲν L μὲν om. OE οὐθεὶσ SP οὐδὲ εἶσ EZon 5 *ἀριθμοῦ R 6 δὲ] δὲ μωσῆσ E *νικαῖον — θεὸν] *quod dei uictoriam nominauit* Lat νίκαιον SPLE 7 πανωλεθρὶ] πανωλεθρὶ^{α} M πανωλεθρία SPL μηδένα] *nihil* Lat 8 ἀπολειφθησόμενον RO 9 γῇ] καὶ γῆ R ταλαιπωρημένοισ RO 10 στρατὸν] στρατηγὸν M ἀνελάμβανεν MS^{1}P^1 11 ἐξ om. ROM 13 ἤγαγον, ὁ Μωυσῆς] ὁ μωϋσῆσ ἤγαγεν MSPLLat ἤγαγεν E ἐπὶ ROSP 14 *προῆγεν M^{1}S^{1}P^1 15 ὁπλητικὸν M^{1}S^{1}P^1 ὁπλικὸν O προϊὸν, ὁ i. ras. M 16 σίναιον SPLE 17 θάμνον] θάνατον L καὶ τὰ λοιπὰ] *multas* Lat 19 i. marg. γ' R *III* Lat *Ῥαγουῆλος] ῥαγούηλοσ MSL ῥαγούλοσ (η s. l.) P Ἰεθὴρ in argumentis *ὁ om. O αὐτοῦ] τὴν αὐτοῦ MSPL εὐπραξίαν] τὴν εὐπραξίαν coni. 20 τόν τε — 21 Μωυσῆς] *et moyses accipiens cum eo saphoram uxorem suam et filios delectatus est* Lat τε om. L 21 δὲ om. O 22 εὐώχει SPLE *τὸ πλῆθοσ s. L 23 κατὰ συγγενείασ MSPL *per cognationes* Lat

συγγένειαν ὡς ἕκαστοι τῆς εὐωχίας μετελάμβανον, Ἀαρὼν δὲ σὺν
τοῖς παροῦσι Ῥαγουῆλον προσλαβόμενος ὕμνους τε ᾖδον εἰς τὸν
θεὸν ὡς τῆς σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς ἐλευθερίας αἴτιον καὶ πορι-
στὴν γεγενημένον, καὶ τὸν στρατηγὸν εὐφήμουν ὡς κατὰ ἀρετὴν 65
ἐκείνου πάντων αὐτοῖς κατὰ νοῦν ἀπηντηκότων. καὶ Ῥαγουῆλος
πολλὰ μὲν ἐγκώμια τοῦ πλήθους ἐπὶ τῇ πρὸς τὸν Μωυσῆν εὐχα-
ριστίᾳ διεξῄει, ἐθαύμαζε δὲ καὶ τὸν Μωυσῆν τῆς ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν
φίλων ἀνδραγαθίας.

IV. 1. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ θεασάμενος ὁ Ῥαγουῆλος τὸν Μωυσῆν 66
ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα· διέλυε γὰρ τὰς δίκας τοῖς δεομένοις
πάντων ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων καὶ μόνως ἂν τοῦ δικαίου τυχεῖν
ἡγουμένων, εἰ διαιτητὴς αὐτοῖς οὗτος γένοιτο· καὶ γὰρ τοῖς ἡττω- 67
μένοις κοῦφον ἐδόκει τὸ λείπεσθαι κατὰ δικαιοσύνην οὐ κατὰ
πλεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσι· τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε μὴ βου-
λόμενος ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετῇ χρῆσθαι τοῦ στρατηγοῦ θέλουσι,
παυσάμενον δὲ τοῦ θορύβου παραλαβὼν καὶ συμμονωθεὶς ἀνεδί-
δασκεν ἃ δεῖ ποιεῖν. καὶ συνεβούλευε τῆς μὲν ἐπὶ τοῖς ἥττοσι τα- 68
λαιπωρίας ἑτέροις ἐκστῆναι, περὶ δὲ τῶν μειζόνων καὶ τῆς σωτη-
ρίας τοῦ πλήθους ἔχειν τὴν πρόνοιαν αὐτόν· δικάσαι μὲν γὰρ ἀγα-
θοὺς κἂν ἄλλους Ἑβραίων εὑρεθῆναι, φροντίσαι δὲ τοσούτων
μυριάδων σωτηρίας οὐκ ἄλλον τινὰ δύνασθαι μὴ Μωυσῆν γενό-
μενον. „αἰσθανόμενος οὖν τῆς ἀρετῆς, φησί, σαυτοῦ καὶ οἷος γέ- 69
γονας ἐπὶ τῷ τὸν λαὸν ὑπουργῶν τῷ θεῷ σώζειν τὴν μὲν τῶν
ἐγκλημάτων δίαιταν ἐπίτρεψον αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ ἐπ' ἄλλων,

§ 64 = Exodus XVIII 12.

ROMSPLELatZonaras I p. 61.

1 δὲ] τε ROSPL 2 παροῦσιν M¹S¹P¹ ῥαγούηλον SPL 3 ἐλευθερίας] *libertatis et egressionis* Lat 5 ῥαγούηλοσ SPL 6 μὲν πολλὰ tr. O πλήθους ἐπὶ τῇ] πλήθουσ ἐποιεῖτο· ἔπειτα M εὐχαριστίᾳ — 7 Μωυσῆν om. ROMLat 7 τῆς om. O ἐπὶ] ἐπὶ τῇ RML 8 ἀνδραγαθίας] ἀνδραγαθίασ ἐποιεῖτο RO 9 i. marg. *IIII* Lat δὲ E ὑστερέα RM¹S¹E ῥαγούηλοσ SPLE 11 μόνως] μόνον ὡσ RO μόνοσ L 12 οὗτος om. RO γὰρ τοῖς] παρὰ τοῖσ MSP ἄρτοισ L ἡττομένοισ R 13 κατὰ (post οὐ) om. M 14 αὐτὸ] αὐτοῦ, οῦ ex ὸν corr. P νομίζουσι (υσι i. ras. 3—4 litt.) πάσχειν tr. P νομίζουσιν MS¹ ἦγεν M¹S¹P¹L 15 θέλουσιν MS¹P¹ 16 *παυσαμένου O 17 δεῖ] δὴ R χρὴ MSPLE *συνεβούλευεν MS¹P¹ *ἥττοσι ex ἥτωσι corr. M 19 δικάσαι, ά i. ras. 2—3 litt. M 20 τοιούτων L αἰσθόμενοσ RO αἰσθανόμενοσ, σ finale ex ι corr. S φησί, σαυτοῦ] φήσεισ αὐτοῦ R φύσεισ αὐτοῦ O φύσι σαυτοῦ, ύ ex η corr. M οἷος] θεῖοσ RO 23 τῷ om. M 24 *δίεταν (αι s. m. 2) M *ἐπ'] ὑπ' L *ἄλλων] ἀλλήλων M

σὺ δὲ πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ θεοῦ θεραπείᾳ κατέχων σεαυτὸν διατέλει
70 *ζητῶν οἷς ἂν τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τῆς νῦν ἀπορίας. ὑποθήκαις*
δὲ ταῖς ἐμαῖς περὶ τῶν ἀνθρωπίνων χρησάμενος τὸν στρατὸν ἐξ-
ετάσεις ἀκριβῶς καὶ κατὰ μυρίους τούτων κεκριμένους ἄρχοντας
ἀποδείξεις, εἶτα κατὰ χιλίους, διαιρήσεις δὲ μετ᾽ αὐτοὺς εἰς πεν-
71 *τακοσίους, καὶ πάλιν εἰς ἑκατόν, εἶτ᾽ εἰς πεντήκοντα. ἄρχοντάς τε*
ἐπὶ τούτοις τάξεις, οἳ κατὰ τριάκοντα μερισθέντας διακοσμήσουσι
καὶ κατὰ εἴκοσι καὶ κατὰ δέκα συναριθμουμένους, ἔστω δέ τις ἐπὶ
τούτοις εἰς τὴν προσηγορίαν ἀπὸ τοῦ τῶν ἀρχομένων ἀριθμοῦ λαμ-
βάνων, δοκιμασθέντες ὑπὸ τοῦ πλήθους παντὸς εἶναι ἀγαθοὶ καὶ
72 *δίκαιοι, οἳ περί τε τῶν διαφόρων αὐτοῖς κρινοῦσι κἂν ᾖ τι μεῖζον*
ἐπὶ τοὺς ἐν ἀξιώματι τὴν περὶ τούτου διάγνωσιν ἐπανοίσουσιν, ἂν
δὲ κἀκείνους διαφύγῃ τὸ περὶ τοῦ πράγματος δύσκολον, ἐπὶ σὲ
τοῦτο ἀναπέμψουσιν· ἔσται γὰρ οὕτως ἀμφότερα· καὶ τῶν δικαίων
Ἑβραῖοι τεύξονται καὶ σὺ τῷ θεῷ προσεδρεύων εὐμενέστερον ἂν
ποιήσειας αὐτὸν τῷ στρατῷ.
73 2. *Ταῦτα Ῥαγουήλου παραινέσαντος Μωυσῆς ἀσμένως προσ-*
ήκατο τὴν συμβουλίαν καὶ ποιεῖ κατὰ τὴν ὑποθήκην τὴν ἐκείνου
τοῦ τρόπου τὴν ἐπίνοιαν οὐκ ἀποκρυψάμενος οὐδὲ σφετερισάμενος
74 *αὐτήν, ἀλλὰ ποιήσας φανερὸν τὸν ἐξευρηκότα τῷ πλήθει. κἀν τοῖς*

---

§ 70 — Exodus XVIII 19.

ROMSPLELatZonaras I p. 61 sq. Suidas s. *προσήκατο.*

1 **τοῦ* corr. ex *θερ* M **διετέλει* L 2 i. marg. *δ'* R 3 *ἀνθρωπείων, ει* ex *ι* corr. M *τοῦ στρατοῦ* ex *τὸν στρατὸν* corr. M *ἐξετάσεισ, ει* i. ras. m. 2 S, *ει* ex *η* corr. P 4 **κεχρυμένουσ* L 5 **διαιρέσεισ* RO *διαιρήσεισ, ει* ex *ι* corr. m. 2 M, *ει* i. ras. m. 2 S *μετ᾽ αὐτοὺς*] *μετατοὺσ* (υ supra) S *μετὰ τούτουσ* E 6 *εἶτ᾽ εἰσ, τ᾽ εἰ* i. ras. (ex *θ··* corr. uid.) M *εἶτα εἰσ* L *εἶτα* E 7 **οἳ* — 8 *συναριθμουμένους*] *qui per triginta rursum diuisi et per uicenos et denos habebunt proprios iudices eorum negotia finientes* Lat *μερισθέντεσ* ELat **διακοσμήσουσιν* M[1]S[1]P[1] *διακοσμήσωσι* R *κοσμήσουσι* O 8 *κατὰ δέκα*] E *δέκα* codd. Lat **συναριθμουμένοισ* MSPL *συναριθμούμενοι* coni. 9 *εἷς*] *εἰσ* MLE **τὴν*] *τῶν* R, om. O *τοῦ τῶν*] *τούτων* L *τοῦ* E et ut uid. Lat *ἀρχομένου* E et ut uid. Lat 10 *δοκιμασθέντες*] *οἱ δὲ δοκιμασθέντεσ* ME *et hi siquidem sint approbati* Lat *δοκιμασθέντας* coni. *πάντωσ* M 11 *οἳ* om. ME *διαφορῶν* ROSPE **κρινοῦσιν* M[1]S[1]P[1] 12 **ἐπὶ τοὺς* om. RO *τὴν περὶ τούτου* — 13 *διαφύγῃ* om. ROME *ἐπανοίσουσι·* P 13 *κἀκείνοισ* L 16 *αὐτὸν ποιήσειασ* tr. MSPL 17 i. marg. *V* Lat *Μωυσῆς* — 18 *συμβουλίαν* habet Suidas *Μωυσῆς*] *ὁ μωϋσῆσ* SPE *προσήκατο, ο* finale i. ras. m. 2 M 18 i. marg. *γ'* O 19 *ἀποκρυψόμενοσ* M 20 *φανερὰν* O *ἐξευρικότα* R *τῷ πλήθει* — p. 173, 1 *εὑρηκότα* om. O *κἀν*] *καὶ ἐν* R *καὶ* MSPL

βιβλίοις δὲ Ῥαγουῆλον ἔγραψεν ὡς εὑρηκότα τὴν διάταξιν τὴν προειρημένην, καλῶς ἔχειν ἡγούμενος τἀληθῆ μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις, εἰ καὶ δόξαν ἔμελλε φέρειν ἐπιγραφομένῳ τὰ ὑπὸ ἄλλων εὑρημένα, ὥστε τὴν Μωυσέος ἀρετὴν κἀκ τούτου καταμαθεῖν. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης εὐκαίρως ἐν ἄλλοις τῆς γραφῆς δηλώσομεν.

V. 1. Μωυσῆς δὲ συγκαλέσας τὴν πληθὺν αὐτὸς μὲν εἰς τὸ 75
ὄρος ἀπέρχεσθαι τὸ Σιναῖον ἔλεγεν ὡς συνεσόμενος τῷ θεῷ καί τι
λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρήσιμον ἐπανήξων πρὸς αὐτούς, ἐκείνους δ'
ἐκέλευσε πλησίον μετασκηνῶσαι τῷ ὄρει τὴν γειτνίασιν τοῦ θεοῦ
προτιμήσαντας. ταῦτ' εἰπὼν ἀνῄει πρὸς τὸ Σιναῖον ὑψηλότατον 76
τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς χωρίοις ὀρῶν τυγχάνον καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν
τοῦ μεγέθους καὶ τῶν κρημνῶν τὸ ἀπότομον ἀνθρώποις οὐ μόνον
οὐκ ἀναβατὸν ἀλλ' οὐδὲ ὁραθῆναι δίχα πόνου τῆς ὄψεως δυνάμενον
ἄλλως τε διὰ τὸ λόγον εἶναι περὶ τοῦ τὸν θεὸν ἐν αὐτῷ
διατρίβειν φοβερὸν καὶ ἀπρόσιτον. Ἑβραῖοι δὲ κατὰ τὰς Μωυσέος 77
ἐντολὰς μετεσκήνουν καὶ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους κατελαμβάνοντο
ἠρμένοι ταῖς διανοίαις ὡς μετὰ τῆς ἐπαγγελίας τῶν ἀγαθῶν, ἣν
προύτεινεν αὐτοῖς, ἐπανήξοντος Μωυσέος παρὰ τοῦ θεοῦ. ἑορτά- 78
ζοντες δὲ τὸν στρατηγὸν περιέμενον ἁγνεύοντες τήν τε ἄλλην ἁγνείαν καὶ ἀπὸ συνουσίας τῆς γυναικῶν ἡμέρας τρεῖς, καθὼς ἐκεῖνος αὐτοῖς προεῖπε, καὶ παρακαλοῦντες τὸν θεὸν εὐμενῆ συμβάλλοντα Μωυσεῖ δοῦναι δωρεάν, ὑφ' ἧς εὖ βιώσονται. ταῖς τ' οὖν διαίταις

§ 75 = Exodus XIX 3.

ROMSPLELatZonaras I p. 62.

1 ῥαγούηλον SPL ἔγραψεν] ἐνέγραψεν SP *conscripsit* Lat 3 καὶ] καὶ μὴ RO ὑπ' MSPL 4 μωϋσέωσ MSP καὶ ἐκ M 5 ἐν ἄλλοις τῆς γραφῆς] *in scriptura alia* Lat 6 i. marg. δ' O συγκαλέσασ, υγ ex corr. L *μὲν om. RO 7 *ἀπέρχεσθαι εἰσ τὸ ὄροσ (πέρχεσθαι εἰσ i. ras. L) tr. ROL ἀπέρ·χεσθαι M σίναιον SPLE post ἔλεγεν ras. 2—3 litt. O καί τι] καὶ τινα (τινα i. marg. suppl. S) SP 8 χρήσιμον παρ' αὐτοῦ tr. L χρήσιμον] χρησμὸν SP ἐπανήξειν SP 9 ἐκέλευσεν MS[1]P[1] ἐκέλευε E i. marg. ε' R *VI* Lat 10 προτιμήσαντοσ O ταῦτα E *ἀνῄει] ἀνΐει ΐ i. ras. M ἄνεισι SP ἀνήσει L σίναιον SPL 11 τῶν] τὸν S[1]P[1] ἐν] s. m. 2 RP suppl. i. marg. m. 2 S om. OML *in* Lat τοῖς χωρίοις om. M recte, si scribitur τῶν ἐκεῖ (uel ἐκείνῃ) ὀρῶν 13 οὐκ] οὐκ ὂν (ὂ ex ὢ corr. m. 2 SP) SPL ἀνάβατον M ἄβατον SPL δίχα] μὴ δίχα ROM 14 τε] τε καὶ SP τὸ] τὸν O περὶ τοῦ] περὶ τούτου P[2] 15 καὶ] ἦν καὶ SPL αἰβραῖοι, αἰ a rubricatore add. L μωϋσέωσ MSP 16 *ἀπωρείασ corr. ex ἀπορίουσ O κατελάμβανον LE 18 μωϋσέωσ MSP 20 τῆς] τῶν ROSPL, om. E 21 *προεῖπεν MS[1]P συμβαλόντα MS[2]PL 22 μωϋσῇ codd. τε ROSPL

ἐχρῶντο πολυτελεστέραις καὶ τῷ κόσμῳ γυναιξὶν ὁμοῦ καὶ τέκνοις
ἐκπρεπῶς ἤσκηντο.
79 2. Ἐπὶ δύο μὲν οὖν ἡμέρας εὐωχούμενοι διῆγον, τῇ τρίτῃ δὲ
πρὶν τὸν ἥλιον ἀνασχεῖν νεφέλη τε ὑπεράνω ἀνέσχε τοῦ παντὸς
στρατοπέδου τῶν Ἑβραίων οὐ πρότερον τοῦτο ἰδόντων γενόμενον
80 καὶ τὸ χωρίον οὗ τὰς σκηνὰς ἦσαν πεποιημένοι περιέγραφε, καὶ
τοῦ λοιποῦ παντὸς ἐν αἰθρίᾳ τυγχάνοντος ἄνεμοί τε σφοδροὶ λά-
βρον κινοῦντες ὑετὸν κατήγιζον, ἀστραπαί τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς
ὁρῶσι, καὶ κεραυνοὶ κατενεχθέντες ἐδήλουν τὴν παρουσίαν τοῦ
81 θεοῦ οἷς Μωυσῆς ἔχαιρεν εὐμενοῦς παρατυχόντος. καὶ περὶ μὲν
τούτων ὡς βούλεται φρονείτω ἕκαστος τῶν ἐντευξομένων, ἐμοὶ δὲ
ἀνάγκη ταῦτα ἱστορεῖν καθάπερ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγρα-
πται. τοὺς δὲ Ἑβραίους τά τε ὁρώμενα καὶ ὁ ταῖς ἀκοαῖς προσβάλ-
82 λων ψόφος δεινῶς ἐτάραττεν, ἀήθεις τε γὰρ ἦσαν αὐτῶν, καὶ ὁ
περὶ τοῦ ὄρους διαπεφοιτηκὼς λόγος ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτῶντος
τοῦ θεοῦ σφόδρα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξέπληττε. κατεῖχον δ' αὐ-
τοὺς πρὸς ταῖς σκηναῖς ἀχθόμενοι καὶ τόν τε Μωυσῆν ἀπολωλέναι
νομίζοντες ὑπ' ὀργῆς τοῦ θεοῦ καὶ περὶ αὐτῶν ὅμοια προσδοκῶντες.
83 3. Οὕτως δ' αὐτῶν διακειμένων ἐπιφαίνεται Μωυσῆς γαῦρός
τε καὶ μέγα φρονῶν. ὀφθείς τε οὖν αὐτὸς ἀπαλλάσσει τοῦ δέους
αὐτοὺς καὶ περὶ τῶν μελλόντων κρείττονας ὑπετίθετο τὰς ἐλπίδας,
αἴθριός τε καὶ καθαρὸς ὁ ἀὴρ τῶν πρὸ ὀλίγου παθῶν ἦν Μω-
84 σέος παραγεγονότος. ἐπὶ τούτοις οὖν συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκ-
κλησίαν ἀκουσόμενον ὧν ὁ θεὸς εἴποι πρὸς αὐτόν, καὶ συναθροι-
σθέντων στὰς ἐπὶ ὑψηλοῦ τινος, ὅθεν ἔμελλον πάντες ἀκούσεσθαι,

---

§ 78 = **Exodus XIX 14.**

ROMSPLELatZonaras I p. 62.

1 *ἐχρῶντο*, *ρ* corr. uid. ex *θ*, *ῶ* ex *ο* S *ἐχ·ρῶντο*, eras. *θ* P *ὁμοῦ*] *ὁμοῦ τὲ* ML 2 *ἐκπρεπῶς*] *εὐπρεπῶσ* OSPL *decenter* Lat 3 **μὲν οὖν* om. M **ἡμέραισ* SP 4 *πρὶν*] *πρὶν ἢ* MSPLE *ὑπεράνω ἀνέσχε*] *ὑπερίζανε* MSPLE *operuit* Lat 5 *ἰδόντων*] *εἰδότων* O *γινόμενον* Bekker 6 **τὰς*] *τὰ* M **περιέγραφεν* MS¹P¹ 7 *λαῦρον* E 8 *κατήγιζον*] E *κατήκιζον* M *κατεκόμιζον* RO *κατεφέροντο* SPL *undique ferebantur* Lat **φοβεροὶ* L 9 *ὁρῶσιν* MS¹P¹ 10 *οἷς — παρατυχόντος* om. Lat *ἔχαιρεν*] *ἤθελεν* MSPLE *παρατυχόντεσ* M *παρατυγχάνοντοσ* E 11 *ὡσ βούλει* O 13 *δὲ*] *δ'* O *τε* M *γὲ* ex *τὲ* corr. L *γε μὴν* E 14 *ἀήθησ* L *ἦσαν*] *ἦν* L *αὐτῶν*, *ῶν* ex *ῶ* corr. L 16 *ἐξέπληττεν* MS¹P¹ *δὲ* MSPL *αὐτοὺσ* S¹P¹ *ἑαυτοὺσ* E 17 **ταῖσκηναῖσ* S¹ 18 *ὑπὸ* SP *αὐτῶν* P²L *προσδοκῶντοσ* O 19 *οὕτω*, *ω* ex *οσ* corr. M *δὲ* P 20 *ἀπαλάσσει*, *πα* i. ras. m. 2 M *ἀπαλλάττει* EZon 21 *περὶ*] *περὶ μὲν* O 22 **ὁ* om. M **πρὸ ὀλίγον* R *μωύσέωσ* MSP 24 *εἴπε* L 25 *ἐπὶ*] *ἐφ'* E *ἅπαντεσ* MSPL

„ὁ μὲν θεός, εἶπεν, ὦ Ἑβραῖοι, καθάπερ καὶ πρότερον εὐμενὴς
προσεδέξατό με καὶ βίον τε ὑμῖν εὐδαίμονα καὶ πολιτείας κόσμον
ὑπαγορεύσας πάρεστι καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. πρὸς γοῦν 85
αὐτοῦ καὶ τῶν ἔργων, ἃ δι' ἐκεῖνον ἡμῖν ἤδη πέπρακται, μὴ κατα-
φρονήσητε τῶν λεγομένων εἰς ἐμὲ τὸν λέγοντα ἀφορῶντες μηδ' ὅτι
γλῶττα ἀνθρωπίνη πρὸς ὑμᾶς λέγει· τὴν δ' ἀρετὴν αὐτῶν κατανο-
ήσαντες ἐπιγνώσεσθε καὶ τὸ μέγεθος τοῦ νενοηκότος καὶ ἐπὶ συμ-
φέροντι τῷ ὑμετέρῳ πρὸς ἐμὲ μὴ φθονήσαντος εἰπεῖν· οὐ γὰρ 86
Μωυσῆς ὁ Ἀμαράμου καὶ Ἰωχαβάδης υἱός, ἀλλ' ὁ τὸν Νεῖλον
ἀναγκάσας ᾑματωμένον ὑπὲρ ὑμῶν ῥυῆναι καὶ ποικίλοις δαμάσας
κακοῖς τὸ τῶν Αἰγυπτίων φρόνημα, ὁ διὰ θαλάσσης ὁδὸν ὑμῖν
παρασχών, ὁ καὶ τροφὴν ἐξ οὐρανοῦ μηχανησάμενος ἐλθεῖν ἀπορου-
μένοις, ὁ ποτὸν ἐκ πέτρας ἀναβλύσας σπανίζουσι, δι' ὃν Ἄδαμος 87
τῶν ἀπὸ γῆς τε καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει, δι' ὃν Νῶχος
ἐκ τῆς ἐπομβρίας διέφυγε, δι' ὃν Ἄβραμος ὁ ἡμέτερος πρόγονος
ἐξ ἀλήτου τὴν Χαναναίαν κατέσχε γῆν, δι' ὃν Ἴσακος γηραιοῖς ἐτέχθη
γονεῦσι, δι' ὃν Ἰάκωβος δώδεκα παίδων ἀρεταῖς ἐκοσμήθη, δι' ὃν
Ἰώσηπος ἐδεσπότευσε τῆς Αἰγυπτίων δυνάμεως, οὗτος ὑμῖν τού-
τους χαρίζεται τοὺς λόγους δι' ἑρμηνέως ἐμοῦ. σεβάσμιοι δ' ὑμῖν 88
γενέσθωσαν καὶ παίδων περιμαχητότεροι καὶ γυναικῶν· εὐδαίμονα
γὰρ διάξετε βίον τούτοις ἑπόμενοι καὶ γῆς ἀπολαύοντες καρπίμου
καὶ θαλάσσης ἀχειμάστου καὶ τέκνων γονῆς κατὰ φύσιν τικτομένων
καὶ πολεμίοις ἔσεσθε φοβεροί· τῷ θεῷ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθὼν ἀκροα-
τὴς ἀφθάρτου φωνῆς ἐγενόμην· οὕτως ἐκείνῳ τοῦ γένους ἡμῶν καὶ
τῆς τούτου μέλει διαμονῆς."

4. Ταῦτ' εἰπὼν προάγει τὸν λαὸν γυναιξὶν ὁμοῦ καὶ τέκνοις, 89

§ 84 = Exodus XIX 25.

ROMSPLELatZonaras I p. 62.

2 τε om. E 3 πάρεστη SP[1] 5 *λεγομένων] πεπραγμένων M *εἰσ, σ s. L *τὸν λέγοντα] αὐτὸν O 6 γλῶττα] γλώττα[η] O γλῶττα ταῦτα MSP ὑμᾶσ, ὑ i. ras. L 7 ἐπιγνώσεσθαι R[1]M[1]SP[1] 8 ἡμετέρω OM 9 Ἀμαράμου] ἀράμου RO Ἰωχαβάδης] ἰωχαφάδησ OM ἰωχαβέλησ SPL *iochobel* Lat 10 ἡματωμένον ἀναγκάσασ tr. SPL ἡμῶν RL 11 τῶν om. SPL αἰγύπτιον SL ὑμῖν] Bekker ἡμῖν codd. Lat ἡμῖν ὁδὸν tr. L 12 τροφὴν] τὴν τροφὴν ML 13 σπανίζουσιν MS[1]P ὄν, ὃ i. ras. m. 2 M 14 τε om. SP Νῶχος] *noe* Lat 15 διέφυγεν MS[1]P 16 κατέσχεν MS[1]P[1] 17 γονεῦσιν MS[1]P 18 ἰώσηπποσ M ἰώσηφοσ L *ioseph* Lat ἐδε-σπότευσεν MS[1]P[1] ἡμῖν O 20 γινέσθωσαν SP παίδων] τέκνων MSPL περιμαχητώτεροι SP[1] 21 ἀπολαβόντεσ L 22 θαλάσησ M γονεῖσ O 23 ἔσεσθαι S[1]P[1] τῶ γὰρ θεῶ tr. E 24 ὑμῶν (ὑ ex ἡ corr. M) MSPLLat 25 μέλλει ROML 26 ταῦτα SPE *προσάγει MZon ὁμοῦ] ἅμα EZon

ὡς ἀκούσαιεν τοῦ θεοῦ διαλεγομένου πρὸς αὐτοὺς περὶ τῶν πρα-
κτέων, ἵνα μὴ βλαβείη τῶν λεγομένων ἡ ἀρετὴ ὑπὸ ἀνθρωπίνης
90 γλώττης ἀσθενῶς εἰς γνῶσιν αὐτοῖς παραδιδομένη. πάντες τε ἤκουον
φωνῆς ὑψόθεν παραγενομένης εἰς ἅπαντας, ὡς διαφυγεῖν μηδένα
καὶ λόγων οὓς Μωυσῆς ἐν ταῖς δύο πλαξὶ γεγραμμένους κατέλιπεν·
οὓς οὐ θεμιτόν ἐστιν ἡμῖν λέγειν φανερῶς πρὸς λέξιν, τὰς δὲ δυνά-
μεις αὐτῶν δηλώσομεν.

91 5. Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος, ὅτι θεός ἐστιν εἷς
καὶ τοῦτον δεῖ σέβεσθαι μόνον· ὁ δὲ δεύτερος κελεύει μηδενὸς εἰ-
κόνα ζῴου ποιήσαντας προσκυνεῖν· ὁ τρίτος δὲ ἐπὶ μηδενὶ φαύλῳ
τὸν θεὸν ὀμνύναι· ὁ δὲ τέταρτος παρατηρεῖν τὰς ἑβδομάδας ἀνα-
92 πανομένους ἀπὸ παντὸς ἔργου· ὁ δὲ πέμπτος γονεῖς τιμᾶν· ὁ δὲ
ἕκτος ἀπέχεσθαι φόνου· ὁ δὲ ἕβδομος μὴ μοιχεύειν· ὁ δὲ ὄγδοος
μὴ κλοπὴν δρᾶν· ὁ δὲ ἔνατος μὴ ψευδομαρτυρεῖν· ὁ δὲ δέκατος
μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμίαν λαμβάνειν.

93 6. Καὶ τὸ μὲν πλῆθος ἀκροασάμενον αὐτοῦ τοῦ θεοῦ περὶ ὧν
Μωυσῆς διελέχθη χαῖρον ἐπὶ τοῖς προειρημένοις τοῦ συλλόγου δι-
ελύθη, ταῖς δ' ἐφεξῆς φοιτῶντες ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἠξίουν αὐτὸν καὶ
94 νόμους αὐτοῖς παρὰ τοῦ θεοῦ κομίζειν. ὁ δὲ τούτους τε τίθεται
καὶ περὶ τῶν ὅλων ὃν ἂν πραχθείη τρόπον ἐν τοῖς αὖθις ἀπεσή-
μαινε χρόνοις, ὧν μνησθήσομαι κατὰ καιρὸν οἰκεῖον. τοὺς δὲ πλεί-
ονας τῶν νόμων εἰς ἑτέραν ἀνατίθεμαι γραφὴν ἰδίαν περὶ αὐτῶν
ποιησόμενος ἀφήγησιν.

95 7. Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ἐχόντων ὁ Μωυσῆς πάλιν
εἰς τὸ Σιναῖον ὄρος ἀνῄει προειπὼν τοῖς Ἑβραίοις, βλεπόντων δ'
αὐτῶν ἐποιεῖτο τὴν ἄνοδον. καὶ χρόνου τριβομένου, τεσσαράκοντα

---

§ 89 = Exodus XX 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 62. 64.

1 ἀκούσαι E 3 ἀσθενῶς — αὐτοῖς om. Lat παραδεδομένη L 4 παρα-γϊνομένησ E fort. recte *ὡσ μὴ διαφυγεῖν O 5 καὶ λόγων — 6 λέγειν] *et uerba quidem, quae moyses — dereliquit, fas nobis non est — depromere* Lat

καὶ λόγων] λόγον E τῶν δέκα λόγων coni. λόγων οὓς] λόγουσ L μωσῆσ E *δύο] δυσὶ O *πλαξὶν MS¹P¹ 6 *οὓς om. Lat *ἐστιν om. O *δὲ] om. M, post φανερῶς tr. L 7 *δηλώσωμεν SP¹ 8 *θεός] θσ̄ corr. ex θε· S 9 τοῦτον δεῖ] δεῖ τοῦτον SPE τοῦτον L *σέβεσθε ex corr. M *δὲ om. M 11 ἑβδομάδας] codd. Zon ἑβδόμασ E 13 *ἀποσχέσθαι M 14 ἔννατοσ LEZon 15 *ἐπιθυμίαν om. RO 16 πλῆθος] πλῆθοσ ὡσ OMSL τοῦ θεοῦ om. Lat 18 ἐφεξῆς] ἑξῆσ MSPLE 19 αὐτοῖς om. LE τε om. ROE *τίθεται, τί i. ras. 1 litt. m. 2 P τέθειται RO

20 ἀπεσήμαινεν MS¹P 23 ποιησάμενοσ P 24 οὕτωσ SPL αὐτοῖς] αὐτῶν O 25 σίναιον SPLE *ἀνῄει] ἀνίη, ίη i. ras. M δὲ M

γὰρ ἡμέρας διήγαγεν ἀπ' αὐτῶν, δέος εἶχε τοὺς Ἑβραίους, μή τι Μωυσῆς πάθοι, καὶ τῶν συντυχόντων δεινῶν οὐκ ἔστιν ὃ οὕτως ἐλύπησεν αὐτούς, ὡς τὸ νομίζειν Μωυσῆν ἀπολωλέναι. ἦν γὰρ τοῖς 96
ἀνθρώποις ἔρις τῶν μὲν ἀπολωλέναι λεγόντων θηρίοις περιπεσόντα, καὶ μάλιστα ὅσοι πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἦσαν διακείμενοι ταύτην τὴν ψῆφον ἔφερον, τῶν δὲ πρὸς τὸ θεῖον ἀνακεχωρηκέναι. τοὺς δὲ 97
σώφρονας καὶ μηδέτερον τῶν λεγομένων εἰς ἡδονὴν λαμβάνοντας ἰδίαν, καὶ τὸ θηρίοις περιπεσόντα ἀποθανεῖν ἀνθρώπινον ἡγουμένους καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτὸν μεταστῆναι διὰ τὴν προσοῦσαν ἀρετὴν εἰκὸς νομίζοντας, πρᾴως ἔχειν οὗτος ὁ λογισμὸς ἐποίει.
προστάτου δὲ ἠρημῶσθαι καὶ κηδεμόνος ὑπολαμβάνοντες, οἵου τυ- 98
χεῖν οὐκ ἂν ἄλλου δύναιντο, σφόδρα λυπούμενοι διετέλουν καὶ οὔτε ὑπονοεῖν αὐτοὺς εἴα τὸ προσδοκᾶν τι χρηστὸν περὶ τἀνδρὸς οὔτε μὴ λυπεῖσθαι καὶ κατηφεῖν ἠδύναντο. τὸ δὲ στρατόπεδον οὐκ ἐθάρρουν μετάγειν Μωυσέος αὐτοὺς ἐκεῖ παραμένειν προειρηκότος.

8. Ἤδη δὲ τεσσαράκοντα ἡμερῶν διεληλυθυιῶν καὶ τοσούτων 99
νυκτῶν παρῆν οὐδενὸς σιτίου τῶν τοῖς ἀνθρώποις νενομισμένων γεγευμένος. χαρᾶς δ' ἐνέπλησε τὴν στρατιὰν ἐπιφανείς, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν ἣν εἶχε περὶ αὐτῶν ἀπεδήλου τόν τε τρόπον καθ' ὃν εὐδαιμονήσουσι πολιτευόμενοι λέγων αὐτῷ κατὰ ταύτας
ὑποθέσθαι τὰς ἡμέρας, καὶ σκηνὴν ὅτι βούλεται γενέσθαι αὐτῷ, 100
εἰς ἣν κάτεισι πρὸς αὐτοὺς παραγινόμενος, ὅπως καὶ μεταβαίνοντες ἀλλαχοῦ ταύτην ἐπαγώμεθα καὶ μηκέτι δεώμεθα τῆς ἐπὶ τὸ

§ 95 = Exodus XXXII 1; § 99 = Exodus XXV 2.

ROMSPLELatZonaras I p. 63.

1 εἶχεν MS[1]P[1] 2 συντυχόντων] συνεχόντων L οὐκ] ὃ οὐκ R 3 ἦν—4 ἀπολωλέναι om. L 4 μὲν s. P *ἀπωλωλέναι S ἀπολωλέναι—5 αὐτὸν om. O 5 καὶ μάλιστα i. ras. 2—3 litt. (fuit ·α) P ὅσοι] δὲ οἳ R ὅσοι δὲ, δὲ s., eras. uid. P 7 μὴδ' ἕτερον O μηδὲν ἕτερον M 11 προστάτου, σ i. ras. m. 2 M 12 οὔτε—13 τἀνδρὸς] *neque opinari poterant in tanta mora, quia illi uiro boni aliquid accidisset* Lat 13 ὑπονοεῖν] eras. P ἀπονοεῖν Holwerda πενθεῖν Naber 14 καὶ om. O κατηφιᾶν, ιᾶ corr. ex εῖ P ἐδύναντο M δὲ, δ i. ras. S 15 μωϋσέωσ MSP μωσέωσ E *προειρηκότος] διεγνωκότοσ SP προειρη|ρηκότοσ L 16 *δὲ om. L *διεληλυθυιῶν corr. ex διεληθ··ῶν M 17 *παρῆν, ἦν s. m. 2 L σιτίου τῶν τοῖς] σιτίων τοῖσ RO τοιούτων M σιτίου τῶν coni. 18 *χαρᾶσ, σ ex ν corr. M *δ' ἐνέπλησε] δὲ·̈νέπλησε R δ' ἐνέπλησεν M *στρατείαν L 19 αὐτὸν, ὸ i. ras. M τόν τε] τὸν δὲ R τόν δε τὸν O 20 *εὐδαιμονίσουσι R εὐδαιμονήσουσιν MS[1] εὐδαιμονήσου P[1] *πολιτευομένουσ M 21 τὰσ ἡμέρασ ὑποθέσθαι tr. O 22 *παραγενόμενοσ SP *ὅπως] οὕτωσ R οὗτοσ O ὅπωσ οὕτωσ L 23 *ἐπαγόμεθα ROS[1]P[1] *δεόμεθα ROL τὸ suppl. m. 1 P

Σιναῖον ἀνόδου, ἀλλ' αὐτὸς ἐπιφοιτῶν τῇ σκηνῇ παρατυγχάνῃ ταῖς
101 ἡμετέραις εὐχαῖς. γενήσεται δὲ ἡ σκηνὴ μέτροις τε καὶ κατασκευῇ
οἷς αὐτὸς ὑπέδειξεν ὑμῶν ἀόκνως ἐχόντων πρὸς τὸ ἔργον. ταῦτ'
εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς ἐπιδείκνυσιν ἐγγεγραμμένους ἐχούσας τοὺς
δέκα λόγους, ἐν ἑκατέρᾳ πέντε. καὶ χεὶρ ἦν ἐπὶ τῇ γραφῇ τοῦ θεοῦ.
102 VI. 1. Οἱ δὲ χαίροντες οἷς τε ἑώρων καὶ οἷς ἤκουον τοῦ στρα-
τηγοῦ τῆς κατὰ δύναμιν αὐτῶν σπουδῆς οὐκ ἀπελείποντο, ἀλλ' εἰσ-
έφερον ἄργυρόν τε καὶ χρυσὸν καὶ χαλκὸν ξύλα τε τῆς καλλίστης
ὕλης καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς σήψεως παθεῖν δυνάμενα, αἰγείους τε τρί-
χας καὶ δορὰς προβάτων τὰς μὲν ὑακίνθῳ βεβαμμένας τὰς δὲ
φοίνικι· αἱ δὲ πορφύρας ἄνθος, ἕτεραι δὲ λευκὴν παρεῖχον τὴν
103 χρόαν· ἔριά τε τοῖς προειρημένοις ἄνθεσι μεμολυσμένα καὶ λίνου
βύσσον λίθους τε τούτοις ἐνδεδεμένους, οὓς χρυσίῳ καθειργνύντες
ἄνθρωποι κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ, θυμιαμάτων τε πλῆθος συν-
έφερον· ἐκ γὰρ τοιαύτης ὕλης κατεσκεύασε τὴν σκηνήν. ἡ δ' οὐδὲν
104 μεταφερομένου καὶ συμπερινοστοῦντος ναοῦ διέφερε. τούτων οὖν
κατὰ σπουδὴν συγκομισθέντων ἑκάστου καὶ παρὰ δύναμιν φιλοτι-
μησαμένου, ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησι κατ' ἐντολὴν τοῦ θεοῦ
οὓς καὶ τὸ πλῆθος ἂν ἐπελέξατο τῆς ἐξουσίας ἐπ' αὐτῷ γενομένης.
105 τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν, καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγρα-
πται, ταῦτ' ἦν· Βασάηλος [μὲν] Οὐρὶ παῖς τῆς Ἰούδα φυλῆς, υἱὸς

§ 101 = Exodus XXXI 18, XXXII 16; § 102 = Exodus XXXV 5, cf. XXV 2.

ROMSPLELatZonaras I p. 63 sq.

1 σίναιον SPL ἀλλ' — 2 εὐχαῖς] *quando ad eos ipse descenderet deus, ut eorum adesset orationibus* Lat τῇ σκηνῇ] συσκηνῇ (συ i. ras. 2—3 litt. ex ὼν corr. uid. P) MSP συνσκηνῇ L παρατυγχάνῃ] παρατυγχάνει ROP² καὶ παρατυγχάνει P¹ καὶ παρατυγχάνῃ S παρατυγχάνων M 3 ὑμῖν RO i. marg. ε' O ταῦτα E 4 i. marg. ϛ' R ἐγγεγραμμέναϲ MSP et Holwerda γεγραμμέναϲ E *ἐχούσας damnat Holwerda, fort. recte 7 κατὰ] κα·· τὰ M οὐκ ἀπελείποντο] οὐ κατελείποντο SPL 8 *χρυσίον M 9 τῆς om. MSPL δυνάμε··να M *αἰγίουϲ RM¹L 10 *δορὰϲ (ρ superscr.) M *τὰς] καὶ τὰϲ SP 11 *φοίνικι, ι finale i. ras. P φοινικί (δ superscr.) M *αἱ δὲ] οἱ δὲ O 12 *λίνου βύσσον] λίνου καὶ βύσσον O *linum byssinum* Lat 13 λίθους] τέλουϲ RO θουϲ (λι superscr.) L τούτουϲ M ἐνδεδυμένουϲ O οὓς χρυσίῳ καθειργνύντες] χρυσίω καθειργνῦντεϲ M χρυσίω καθειργνύντεϲ οἷϲ SPL 14 θυμιαμάτων] θυμάτων E *pecudum* Lat 15 κατεσκεύαζε (— ζεν M) MSPL *δὲ P 16 συνπερινοϲ ·· τοῦντοϲ M περινοστοῦντοϲ RO et ut uid. Lat διέφερεν MS¹P¹ 18 *τοῖς ἔργοις] τῆϲ ὕληϲ O *ἐφίστησιν MS¹P¹ τοῦ om. M 21 ταῦτ' ἦν] ταῦτα L *haec sunt* Lat Βασάηλος] βεσέηλοϲ SP βεσελέηλοϲ L βεσέηλον (accus.) E *basahel* Lat *μὲν om. RO Οὐρὶ] οὐρῆ SPE ἰώρου L *uria* Lat *υἱὸς] υἱωνὸς Bernard

δὲ Μαριάμης τῆς ἀδελφῆς τοῦ στρατηγοῦ, Ἐλίβαζος δὲ Ἰσαμάχου
Δανίδος φυλῆς. τὸ δὲ πλῆθος οὕτως ὑπὸ προθυμίας τοῖς ἐγχειρου- 106
μένοις ἐπῆλθεν, ὥστε Μωυσῆς ἀνεῖρξεν αὐτοὺς ὑποκηρυξάμενος
ἀρκεῖν τοὺς ὄντας· τοῦτο γὰρ οἱ δημιουργοὶ προειρήκεσαν· ἐχώρουν
οὖν ἐπὶ τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευήν, καὶ Μωυσῆς αὐτοὺς ἕκαστα 107
περὶ τῶν μέτρων κατὰ τὴν ὑποθήκην τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ μεγέθους
ὅσα τε δεῖ σκεύη χωρεῖν αὐτὴν ἀνεδίδασκε πρὸς τὰς θυσίας ὑπη-
ρετήσοντα. ἐφιλοτιμοῦντο δὲ καὶ γυναῖκες περί τε στολὰς ἱερατικὰς
καὶ περὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἔχρῃζε τὸ ἔργον κόσμου τε καὶ λειτουργίας
ἕνεκα τοῦ θεοῦ.

2. Πάντων δ' ἐν ἑτοίμῳ γεγενημένων χρυσίου τε καὶ χαλκοῦ 108
καὶ τῶν ὑφαντῶν, προειπὼν ἑορτὴν Μωυσῆς καὶ θυσίας κατὰ τὴν
ἑκάστου δύναμιν ἵστη τὴν σκηνήν, πρῶτον μὲν αἴθριον διαμετρη-
σάμενος τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα πηχῶν ἑκατὸν δὲ τὸ μῆκος. κά- 109
μακας δὲ ἔστησε χαλκέας πενταπήχεις τὸ ὕψος καθ' ἑκατέραν πλευ-
ρὰν εἴκοσι τῶν ἐπιμηκεστέρων, δέκα δὲ τῶν ἐν πλάτει κειμένων
τῆς κατόπιν, κρίκοι δὲ τῶν καμάκων ἑκάστῃ προσῆσαν· * κιονόκρανα
μὲν ἀργύρεα, βάσεις δὲ χρυσαῖ σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς, χαλκαῖ δὲ
ἦσαν, ἐπὶ τῆς γῆς ἐρηρεισμέναι. ἐξῆπτετο δὲ τῶν κρίκων καλώδια 110
τὴν ἀρχὴν ἥλων χαλκέων πηχυαίων τὸ μέγεθος ἐκδεδεμένα, οἳ καθ'
ἑκάστην κάμακα παρέντες κατὰ τοῦ ἐδάφους ἀκίνητον ὑπὸ βίας

§ 105 — Exodus XXXI 1, XXXV 30; § 108 — Exodus XXXVII 1, XL 16.

ROMSPLELatZonaras I p. 64.

1 *μαριάμμησ* RMLE *μαριάμνησ* S *mariae* Lat *Ἐλίβαζος*] *ἐλέβαζοσ* O *ἐλλαβοσ* L *ἐλίφαζον* (accus.) E *helifas* Lat **Ἰσαμάχου*] *ἰσαχάμου* SP 2 *δάνιδοσ* MSPLE 3 *ὑπῆλθεν* M *ἐπῆλθον* P *ἀνῆρξεν* SP[1] 4 *τοὺς ὄντας*] *ea quae data fuissent* Lat 4 *προειρήκασιν* M *ἐχώρουν οὖν*] *ἐχώρουν* R *οἳ ἐχώρουν* O 7 **τε δεῖ*] *τ' ἔδει* RO *τε δὴ* SP **ἀνεδίδασκεν* MS[1]P[1]

8 **γυναῖκες*] *αἱ γυναῖκεσ* L **ἔχρηζεν* MS[1]P 9 *λειτουργείασ* M 11 *ἑτοίμω*$^{\nu}$ M *γενομένων* SP *χρυσίου τε*] *auro et argento* Lat, unde *χρυσίου τε καὶ ἀργύρου* Bernard recte ut uid. 13 *ἵστη* i. ras. 4—5 litt., quarum ultima fuit *ε*, m. 2 R *εἵστε* O *ἵστα* MSPE *ἱστᾶ* L *διαμετρησάμενος*] *μετρησάμενοσ* O 14 i. marg. *VII* Lat **πηχέων* M *πήχων* L *κάμακας*] *tabulas* Lat 15 *δὲ* om. MSPL *χαλκείασ* SP *ἑκατέραν*] *ἑτέραν* RMSPL *utroque* Lat 16 *εἴκοσι*] *εἴκοσι μὲν, μὲν* s. L 17 *τῆς κατόπιν*] *τοῖσ κατόπιν* O, om. Lat *προσῆσαν*] *προσήεσαν* RO *κιονόκρανα*] *et capita tabularum* Lat 18 *χρυσαῖ* — 19 *ἐρηρεισμέναι*] *deauratae et caelatae per circuitum et in terram confixae* Lat

19 *ἐρηρισμέναι* M *καλώδια*] *κάλω* L 20 *τὴν* — p. 180, 2 *ποικιλωτάτη* om. L 20 *πηχυαίων*] *πηχίαίων*, *ιαίων* i. ras. 2—3 litt. m. 2 R *πηχέων* O *πηχυϊέων* M *πήχεων*, *ε* i. ras. 2 litt. S *πηχυαίων*, *υαί* i. ras. 2 litt. (*ε*·) P

*ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἔμελλον παρέξειν. σινδὼν δ' ἐκ βύσσου ποι-
κιλωτάτη διὰ πασῶν ἐπήει ἀπὸ τοῦ κιονοκράνου κατιοῦσα μέχρι
τῆς βάσεως πολλὴ κεχυμένη, περιφράττουσα ἅπαν κύκλῳ τὸ χωρίον,*
111 *ὡς μηδὲν δοκεῖν τείχους διαφέρειν. καὶ οὕτως μὲν εἶχον αἱ τρεῖς
πλευραὶ τοῦ περιβόλου· τῆς δὲ τετάρτης πλευρᾶς, πεντήκοντα γὰρ
οὖσα πήχεων ἡ ἑτέρα μέτωπον τοῦ παντὸς ἦν, εἴκοσι μὲν πήχεις
ἀνεῴγεσαν κατὰ πύλας, ἐν αἷς ἀνὰ δύο κάμακες εἱστήκεσαν κατὰ*
112 *μίμησιν πυλώνων. ὅλαις δ' αὐταῖς ἄργυρος ἦν ἐπικεχαλκωμένος
πάρεξ τῶν βάσεων· χαλκαῖ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν δὲ τοῦ πυλῶνος
τρεῖς κάμακες ἦσαν ἑστῶσαι, αἳ τοῖς πυλούχοις ἐμβεβήκεσαν ἐρη-
ρεισμέναι, καὶ κατ' αὐτῶν δὲ βύσσινον ὕφος σινδόνος ἦν περιηγ-*
113 *μένον. τὸ δὲ κατὰ τὰς πύλας μήκους μὲν ὄντος πήχεων εἴκοσι
πέντε δὲ βάθους ὕφος ἦν πορφύρας φοίνικος σὺν ὑακίνθῳ καὶ
βύσσῳ πεποιημένον πολλῶν αὐτῷ συνανθούντων καὶ ποικίλων,*
114 *ὁπόσα μὴ ζῴων ἐξετυποῦτο μορφάς. ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν περιρ-
ραντήριον ἦν χάλκεον ὁμοίαν αὐτῷ καὶ τὴν κρηπῖδα παρεχόμενον,
ἐξ οὗ τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν καὶ τῶν ποδῶν καταχεῖν
παρῆν. καὶ ὁ μὲν τοῦ αἰθρίου περίβολος τοῦτον τὸν τρόπον ἦν
διακεκοσμημένος.*
115 3. *Τὴν δὲ σκηνὴν ἵστησιν αὐτοῦ κατὰ μέσον τετραμμένην πρὸς
τὰς ἀνατολάς, ἵνα πρῶτον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὴν ἀνιὼν ἀφίῃ τὰς ἀκ-
τῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς ἐπὶ πήχεις ἐγήγερτο τριάκοντα τὸ
δὲ εὖρος ἐπὶ δέκα διειστήκει, καὶ ὁ μὲν ἕτερος τῶν τοίχων νότιος
ἦν, ὁ δὲ ἕτερος κατὰ βορέαν ἐτέτραπτο, κατόπιν δ' αὐτῆς ἡ δύσις*

§ 111 = Exodus XXVII 16; § 115 = Exodus XXVI 8.

ROMSPLELat

1 *δὲ* SP *ποικιλωτάτη*] *μαλακωτάτη* MSPLat 2 *ἐπήει*] *ἐποίει* O *ἐπίει* (*ί* i. ras. M) ME *ὑπὸ* RO *κατιοῦσα* fort. spurium 3 **περιπλάττουσα* RO *κύκλῳ*] *ἐν κύκλω* MSPLE 4 *ὡς*] *ὡσ ἂν* (*ἂν* eras. L) ML *τείχους*] *a pariete* Lat 6 *πηχέων* ROML 7 *κάμακες εἱστήκεσαν*] *καμάκεσιν στή-κεισαν*, *ει* ex *η* corr. M *ἑστήκεσαν* RO 8 *ὅλαις*] *ὅλοσ* RO *ὅλαι*, *ὅ* ex *ï* corr. uid. M *αὐτοῖσ* M *ἐπικεχαλκωμένεσ* M *ἐπικεχαλκευμένος* Cocceji 10 *αἳ τοῖς*] *οἷσ* M *τοῖσ* L *τοῖσ* alio atramento scriptum S *ἐμβεβήκεισαν* MSP *ἐρηρισμέναι* M 11 *δὲ* om. SP 12 *μῆκος* coni. *ὄντος*] *ὂν* coni. *πηχέων* ROM *πηχῶν* SP *εἴκοσιν* L 13 *βάθους*] *κάθουσ* S *βάθος* coni. *πορφύρας φοίνικος*] *ex purpura et cocco* Lat *ὑακίνθω* M 14 *πεποιημένων* SP[1] *πολλῶν* — 15 *μορφάς*] *multis floribus et uariis exceptis animalium figuris ornatum* Lat *αὐτῷ*] *αὐτῶν* ML[1] 15 *ἐξετυποῦτο*] Dindorf *ἐξετυποῦντο* codd. *περιραντήριον* ROMS[1]P[1]LE 17 **τὰς*] *τάσ τε* L *κατασχεῖν* OE

18 **περιβόλου* R[1]O 21 *τὰς* (ante *ἀνατολὰς*) om. SPLE *αὐτὴν*] *αὐτὸν ἀν*, *ἀν* eras. L 22 *ἐγείγερτο* MP[1] *ἐγήγερται* E 23 **δεκάδι εἰστήκει*, *εἰ* ex *σ* corr. M **διεστήκει* O 24 *δ'* MSPLE **βορὰν* SP[1] *βορρᾶν* P[2]

κατελείπετο. ἀνίστασθαι δ' αὐτὴν ἐχρῆν ἐφ' ὅσον προβαίνοι τὸ 116
εὖρος. κίονες δ' ἦσαν ξύλου πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν
εἴκοσι τετράγωνοι μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένοι, εἰς δὲ πλάτος διε-
στῶτες πήχεώς τε καὶ ἡμίσους, τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων.
λεπίδες δ' αὐτοῖς ἦσαν ἐπικεχαλκευμέναι πανταχόθεν χρυσαῖ διά 117
τε τῶν ἔνδοθεν καὶ τῶν ἐκτὸς μερῶν. δύο δ' αὐτῶν ἑκάστῳ προσ-
ῆσαν στρόφιγγες ἐλαυνόμενοι κατὰ δύο βάσεων· αὗται δ' ἀργυραῖ
μὲν ἦσαν, πυλὶς δ' ἑκατέρᾳ τούτων προσῆν δεχομένη τὴν στρόφιγγα.
τοῦ δὲ κατὰ δύσιν τοίχου κίονες μὲν ἓξ ἦσαν, συνῄεσαν δ' ἀλλήλοις 118
ἀκριβῶς ἅπαντες, ὥστε μεμυκότων τῶν ἁρμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶναι
τοῖχον αὐτῶν τὴν συνέλευσιν χρύσειον τά τε ἔνδοθεν καὶ τὰ ἐκτός·
ἀνηλόγει γὰρ ὁ τῶν κιόνων ἀριθμός· εἴκοσι γὰρ ἦσαν καὶ παρεῖχε 119
πλάτος * τρίτον σπιθαμῆς ἕκαστος αὐτῶν, ὥστε συμπληροῦσθαι
τοὺς τριάκοντα πήχεις ὑπ' αὐτῶν· κατὰ δὲ τὸν ὄπισθεν τοῖχον,
ἐννέα γὰρ πήχεις οἱ ἓξ κίονες παρέχονται συνελθόντες, δύ' ἑτέρους
ποιοῦνται κίονας ἐκ πήχεως τετμημένους, οὓς ἐγγωνίους ἔθεσαν
ἐπ' ἴσης τοῖς μείζοσιν ἠσκημένους. ἕκαστος δὲ τῶν κιόνων κρίκον 120
εἶχε χρύσεον κατὰ τὸ ἔξω μέτωπον προσφυὴς ὥσπερ ῥίζαις τισὶν

§ 116 = Exodus XXVI 18.

ROMSPLELat

1 *κατελλπετο R[1]OM[2] ἐφ' — 2 εὖρος] *quantam latitudinem esse constabat* Lat ἐφ' ὅσον] ὁπόσον E προβαίνοι] προσβαίνοι RMSPL προβαίνει E 3 εἰς] ἐσ R πλάτος] πάχοσ M 4 πήχεοσ ROL πηχέοσ M 5 λεπίδες — 6 μερῶν om. RO δ' αὐτησ (οἷ suprascr.) L 6 προσῆσαν ἑκάστω tr. O 7 κατὰ] ἐπὶ τῶν P κατὰ, in marg. m. ut uid. 2 ἐπὶ τῶν S 8 πυλὶς — στρόφιγγα] *et in suis foraminibus tabularum cardines suscipiebant* Lat πύλη ROM ἑκατέρουσ O ἑκατέρα (σ suprascr.) M προσῆν] ἦν RO τὸν στρόφιγγα MSPL 9 τοῦ δὲ — ἦσαν si deessent, cetera melius procederent λύσιν S[1] συνίεσαν L 10 ὡς eras. L τοῖχον εἶναι δοκεῖν tr. O 11 το·χον M χρύσειον] χρυσέων M χρύσεον SPL 12 ἀνελόγει MSPL ἀνηλόγει — 13 αὐτῶν] *ex lateribus autem erant tabulae numero uiginti, quarum habebat latitudo mensuram unius et dimidii cubiti altitudo tertiam partem palmae* Lat, quare lacuna statuenda est παρεῖχεν MS[1]P[1] 13 πλάτος] βάθος Bernard σπηθαμῆσ R 14 τοὺς] τὰσ O, om. P ὑπ'] ἐπ' SP ὄπισθε L 15 ἐνέα O συνεισελθόντεσ M δύ'] Dindorf δύο ROSPL ᾱυ M 16 πήχεως] πήχεοσ ROSPL *medio cubito* Lat, fort. recte τετμημέναισ O ἐκγωνίουσ RO 17 ἕκαστος — p. 182, 2 περιφέρειαν] *singulae uero tabulae anulos habebant aureos per exteriores frontes eminentes uelut quibusdam radicibus confixos per ordinem ad inuicem per circuitum respicientes* Lat κρίκον] κρίνον S[1] κρίκους Bernard 18 ἔχει L χρυσέους Bernard προσφυῆ M[2] προσφυεῖς Bernard ῥίζαισ, αι ex α corr. S

ἐμπεπλεγμένος κατὰ στίχον πρὸς ἀλλήλους τετραμμένοι τὴν περιφέρειαν, καὶ δι' αὐτῶν ἐπίχρυσοι σκυταλίδες ἐλαυνόμεναι πέντε πήχεων ἑκάστη τὸ μέγεθος σύνδεσμος ἦσαν τῶν κιόνων, ἐμβαινούσης κατὰ κεφαλὴν σκυταλίδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ τεχνητῷ στρόφιγγι
121 κοχλίου τρόπον δεδημιουργημένῳ. κατὰ δὲ τὸν ὄπισθεν τοῖχον μία φάλαγξ ἦν διὰ πάντων ἰοῦσα τῶν κιόνων, εἰς ἣν ἐνέβαινον πλάγιαι αἱ τελευταῖαι τῶν σκυταλίδων ἐξ ἑκατέρου τοίχου τῶν ἐπιμηκεστέρων καὶ κρατεῖσθαι συνέβαινεν αὐταῖς γιγλύμοις τῷ θήλει τοῦ ἄρρενος συνελθόντος. τοῦτο μέντοι πρὸς τὸ μήθ' ὑπὸ ἀνέμων κραδαίνεσθαι μήτ' ἄλλης αἰτίας τὴν σκηνὴν συνεῖχεν, ἀλλ' ἀκίνητον αὐτὴν ἐν ἠρεμίᾳ πολλῇ διαφυλάξειν ἔμελλεν.

122 4. Ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς τρία μέρη μετὰ δέκα πήχεας ἡρμοσμένους ἐκ τοῦ μυχοῦ τέσσαρας ἵστησι κίονας ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίαις ἐπικειμένους διαλείποντας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. τὸ δ' ἐνδοτέρω αὐτῶν ἄδυτον ἦν,
123 τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀνεῖτο. τὴν μέντοι διαμέτρησιν τὴν τοιαύτην τῆς σκηνῆς καὶ μίμησιν τῆς τῶν ὅλων φύσεως συνέβαινεν εἶναι· τὸ μὲν γὰρ τρίτον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄβατον, ὡς οὐρανὸς ἀνεῖτο τῷ θεῷ, οἱ δ' εἴκοσι πήχεις, ὥσπερ γῆ καὶ θάλασσα βάσιμος ἀνθρώποις,

---

§ 120 — Exodus XXVI 26.

ROMSPLELat

1 *ἐμπεπλεγμένους* Bernard *τετραμμένους* Bernard 2 *ἐπὶ χρυσοῖσ κυταλίδεσ* M 3 *πηχέωσ ἑκάστησ* M 4 *τεχνητῷ*] Bekker *τέχνη τῷ* codd. 5 *τρόπω* L *κατὰ — τοῖχον*] *et postergum parietum in longitudine positorum* Lat *τὸν*] *τῶν* ROM *ὄπισθε* L *τοῖχον* om. ROM 6 *φάλαξ* OS¹P *ἦν*] *ἡ* O *πλάγιαι*] *πλατεῖαι* RO *πλάγιοι, οι* i. ras. m. 2 S 7 *αἱ*] om. RO *καὶ αἱ* SP *τελευταῖαι*] *τελευταὶ* S *ἑκατέρων* RO *τοίχων* (ου supra) O *τῶν ἐπιμηκεστέρων* om. Lat 8 *καὶ* om. M *συνέβαινεν αὐταῖς*] *σὺν ἑαυταῖσ* M *γιγλυσμοῖσ* OM *γιγγλύμοισ* L *τῷ* ex *τὸ* corr. SP *θήλεϊ* RO 9 *μηθ'*] *μὴ* s. L *ὑπ'* MSPL 10 *συνέχειν* RO 11 *ἠρεμίᾳ*] *ἐρημία* ROM 12 **ἐντὸς* — 15 *ὀλίγον*] *intrinsecus autem eius longitudinem tripertite diuisit, id est decem cubitos ad interiorem partem profuturos distribuit, quibus dimensis in medio quattuor tabulas similiter operatas statuit paululum abinuicem deiunctas alterutris, quae separarent decem cubitos a reliquis XX* Lat *μετὰ*] *κατὰ* E 13 *ἡρμοσμένους*] *ἀρχομένοις* uel *ἠργμένοις* Holwerda *μοιχοῦ* ML¹ *τέσαρ··* (ασ supra) (eras. *εσ*) M *ὁμοίωσ, ω* ex *οι* corr. M 14 *τοῖς*] *τῆσ* M *καὶ — ἐπικειμένους* om. RO *διαλιπόντασ* ROM *διαλελειπότασ* L 15 *ἐνδότερον* RO *ἐνδοτέρωθεν* MSLE 17 *καὶ*] *πρὸσ* MSPL 18 *τεσάρων* M 19 **ὡς — θεῷ*] *uelut caelum dei erat* Lat **ἀνεῖτο*] *ἂν εἴη* M 20 **δὲ* ROSPL *πήχεις*] Dindorf *πήχεεσ* codd. E

οὕτως τοῖς ἱερεῦσι μόνοις ἐπετέτραπτο. κατὰ μέτωπον δέ, ἐξ οὗ 124
τὴν εἴσοδον ἦσαν πεποιημένοι, κίονες ἕστασαν χρύσεοι χαλκείαις
βάσεσιν ἐφεστῶτες τὸν ἀριθμὸν πέντε. κατεπετάννυσαν δὲ τὴν
σκηνὴν ὕφεσι βύσσου καὶ πορφύρας ὑακίνθου καὶ φοίνικος βαφῆς
συγκεκραμένης. καὶ πρῶτον μὲν ἦν πήχεων δέκα πανταχόθεν, ᾧ 125
κατεπετάννυσαν τοὺς κίονας, οἳ διαιροῦντες τὸν νεὼν τὸ ἄδυτον
ἔνδον αὐτῶν ἀπελάμβανον· καὶ τοῦτο ἦν τὸ ποιοῦν αὐτὸ μηδενὶ
κάτοπτον. καὶ ὁ μὲν πᾶς ναὸς ἅγιον ἐκαλεῖτο, τὸ δ' ἄβατον τὸ
ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων τοῦ ἁγίου τὸ ἅγιον. ὡραῖον δὲ τὸ 126
φάρσος ἄνθεσι παντοίοις, ὅσα γῆθεν ἀνέρχεται, διαπεποικιλμένον
τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν ἐνυφασμένον, ὅσα κόσμον οἴσειν ἔμελλε, πλὴν
ζῴων μορφῆς. ἕτερον δὲ τούτῳ καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῇ ὑφῇ καὶ τῇ 127
χρόᾳ παραπλήσιον τοὺς ἐπὶ ταῖς εἰσόδοις πέντε κίονας περιέβαλλε
κατὰ γωνίαν ἑκάστου κίονος κρίκου κατέχοντος αὐτὸ ἀπὸ κορυφῆς
ἄχρι ἡμίσους τοῦ κίονος. τὸ δὲ λοιπὸν εἴσοδος ἀνεῖτο τοῖς ἱερεῦσιν
ὑποδυομένοις. ὑπὲρ δὲ τούτου λίνεον ἦν ἰσομέγεθες φάρσος ἐφελ- 128
κόμενον ἀπὸ κάλων ἐπὶ θάτερα, τῶν κρίκων τῷ τε ὕφει καὶ τῷ
κάλῳ διακονούντων πρός τε τὸ ἐκπετάννυσθαι καὶ συνελκόμενον
ἵστασθαι κατὰ γωνίαν ἐμποδὼν οὐκ ἐσόμενον πρὸς τὸ κατοπτεύ-
εσθαι καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ἐπισήμοις ἡμέραις. κατὰ δὲ τὰς λοι- 129
πὰς καὶ μάλισθ' ὅταν ᾖ νιφετώδης προπεταννύμενον στεγανὸν

---

§ 123 = Exodus XXVI 31, XXXVII 7.

ROMSPLELat

1 *οὕτω O *ἱερεῦσιν M *ἐπιτέτραπτο P ἐξ οὗ] οὗ coni. 2 κίονες] κιόνασ, ασ i. ras. corr. M ἕστασαν] ἔστησαν, ἐ ex ἑ, η i. ras. M χρυσέου corr. ex χρυσαίοι M 3 ἐφεστῶτ·· M πέντε τὸν ἀριθμόν tr. MSPL 4 βαφῇ SP 5 συγκεκραμένης] coni. συγκεκραμένοι R συγκεκραμμένοι O συγκεκραμένοισ (συνκ. P, γ i. ras. m. 2 S) MSPL πρῶτοσ RO πήχεων] ἐκ πήχεων (ἐκ s. m. 1 R) RO ἓν πήχεων SPL ·· πηχῶν M 6 ἄδυτον] δ' ἄδυτον R 7 αὑτῶν codd. 8 *νεὼσ MSPL δὲ SPE 9 τεσάρων M *δὲ] δὲ ἦν SPL 10 i. marg. πανταχοῦ φάρσοσ μετὰ τοῦ σ̄ γράφε SL *ἄνθεσι] quasi floribus Lat 11 *ἅπασιν] ἄγασιν RO *ἐνυφασμένοσ ἃ κόσμον M *οἴσειναιμελλον, ἔ s. man. rec. M ἔμελλον MSPE 12 τοῦτο R¹O τῷ] τὸ R¹ 13 χροᾷ M ἐπὶ ταῖς] ἐ|ταῖσ P¹ ἐν ταῖσ P³ περιέβαλε R¹O περιέβαλλεν MS¹P 14 αὐτὸ] αὐτῷ L 16 ἀποδυομένοισ O ὑποδυομένοσ L ὕπερ RM λίναιον R λίνειον L ἦν om. O φάροσ SPL ἐφελκόμενον, ἐ i. ras. S 17 ἐπιθατέρων ROM 18 διακινούντων P τε i. ras. M 19 ἐκποδὼν R¹O ἔμποδον, ον in ων corr. M οὐκ om. Lat ἐσομένων SP 21 ᾖ] ἡ RO ἢ M ἦν L προπεταννυμμένον M στεγαννὸν S¹

ἐποίει τὸ ἐκ τῶν βαμμάτων ὕφος· ὅθεν δὴ παρέμεινε τὸ ἔθος καὶ
τὸν ναὸν οἰκοδομησαμένων ἡμῶν, ὥστε τὴν σινδόνα τοιουτότροπον
130 *περικεῖσθαι ταῖς εἰσόδοις. δέκα δὲ ἄλλα φάρση πηχῶν τὸ πλάτος*
τεσσάρων τὸ δὲ μῆκος ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, χρυσείους ἔχοντα γιγλύ-
μους ἐπὶ συναφῇ θηλείας τε καὶ ἄρρενος συνείλεκτο, ὡς ἓν εἶναι
δοκεῖν, εἶτα ὑπερτεινόμενα τοῦ ναοῦ τό τ' ἐφύπερθεν ἐσκίαζε καὶ
τῶν τοίχων τοὺς κατὰ πλευρὰν καὶ κατόπιν ἑστῶτας ἀπὸ τῆς γῆς
131 *ὅσον πῆχυν ἀνέχοντα. ἴσαι δὲ τῷ πλάτει καὶ ἄλλαι σινδόνες μιᾷ*
πλείους τὸν ἀριθμὸν τὸ δὲ μῆκος ὑπερβάλλουσαι, τριακονταπήχεις
γὰρ ἦσαν, ὑφασμέναι δ' ἐκ τριχῶν ὁμοίως κατὰ λεπτουργίαν ταῖς
*ἐκ τῶν ἐρίων πεποιημέναι ἐτέταντο μέχρι τῆς γῆς κεχυμέναι * κατὰ*
θύρας ἀετώματι παραπλήσιον καὶ παστάδι παρεῖχον, τοῦ ἑνδεκάτου
132 *φάρσους εἰς τοῦτο παρειλημμένου. ἄλλαι δ' ἐπάνω τούτων ἐκ*
διφθερῶν κατεσκευασμέναι ὑπερῄεσαν σκέπη καὶ βοήθεια ταῖς
ὑφανταῖς ἔν τε τοῖς καύμασι καὶ ὁπότε ὑετὸς εἴη γεγενημέναι.
πολλὴ δ' ἔκπληξις ἐλάμβανε τοὺς πόρρωθεν θεωμένους· τὴν γὰρ
χρόαν τοῖς κατὰ τὸν οὐρανὸν συμβαίνουσιν οὐδὲν ἐδόκουν διαφέ-
133 *ρειν. αἱ δ' ἐκ τῆς τριχὸς καὶ τῶν διφθερῶν πεποιημέναι κατῄεσαν*
ὁμοίως τῷ περὶ τὰς πύλας ὑφάσματι τό τε καῦμα καὶ τὴν ἀπὸ

---

§ 130 = Exodus XXVI 1, cf. XXXVII 1.

ROMSPLLat

1 *ἐποιεῖτο ἐκ* R *παρέμενεν* M 2 *ᾠκοδομησαμένων* MS^{1}L *τοιουτότροπον*] *τοιουτρόπῳ* ex *τοιουτόπον* corr. M 3 *περίκεισθαι* R *δέκα*] *δώδεκα* MSPL *δ'* MSP *φάρη* L *πήχεων* L 4 *τεσάρων* M *χρυσίουσ* R^1 *χρυσέουσ* MSPL *χρυσείους — 5 συνείλεκτο*] *et uiginti aureos habentes uncinos ad copulandum alterutris uncinis et anulis* (*uncinos et anulos* coni.) *γιγγλυσμοὺσ* R *γιγλυσμοὺσ* OM *γυγγλίμουσ* L 5 *θήλεάσ* SP *θήλυοσ* M(?) ed. pr. *ἄρρενασ* MSPL 6 *εἶθ'* MSPL *ὑπερτινόμενα* M *τε* SP |*ἐέφύπερθεν, ἐέφυ* suppl. m. 1 M *ἐσκίαζεν* MS^{1}P^1 8 *πῆχυν*] *uno pede* Lat *μία* ROML *μιἀπλείουσ* S *μιᾷ — 9 ἀριθμὸν*] *una plus numero id est undecim* Lat 9 *τριακονταπήχεις*] Bekker *τριάκοντα πήχεισ* codd. *triginta pedum* Lat 10 *ὑφασμέναι — 11 πεποιημέναι*] *textae uero de pilis sicut illae de lana simile omnes singillata uarietate contextae* Lat 11 *πεποιημέναι*] coni. ex Lat *πεποιημέναισ* codd. *τῆς* om. O *κατὰ — 12 παρεῖχον*] *ad instar thalami culmen uelaminis exhibentes una corthina ante frontem pendente* Lat *κατὰ*] *καὶ κατὰ* Dindorf 12 *θύρασ, ρ* suppl. M *παστάδει* M *παραστάδι* RO 13 *φάρουσ* L *ἄλλα* L *δὲ* P(?) *τούτων* om. O 14 *διφθέρων* ROM *κατεσκευασμένα* L *ὑπερίεσαν* O *insuper erant inpositae* Lat *σκέπηι καὶ βοηθείαι, ι ι* muta primum suppl. deinde eras. P 15 *τε* eras. M *καύμασιν* MS^{1}P^1 16 *ἐλάμβανεν* MS^1 17 *χροὰν* M 18 *διφθέρων* ROM *κατίεσαν* (*ι* ex *η* corr. M) OML 19 *τό τε καῦμα*] om. i. marg. suppl. *τῶ τε καύματι* R *τῶ τε καλύμματι* O *τῇ* RO fort. recte

*τῶν ὄμβρων ὕβριν ἀπομαχόμεναι. καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοῦτον πήγνυ-
ται τὸν τρόπον.*
5. *Γίνεται δὲ καὶ κιβωτὸς τῷ θεῷ ξύλων ἰσχυρῶν τὴν φύσιν* 134
*καὶ σῆψιν παθεῖν οὐ δυναμένων· ἡ δ' ἐρὼν μὲν καλεῖται κατὰ τὴν
ἡμετέραν γλῶτταν, ἡ δὲ κατασκευὴ τοιαύτη τις ἦν· μῆκος μὲν ἦν* 135
*αὐτῇ πέντε σπιθαμῶν, τὸ δ' εὖρος καὶ τὸ βάθος τριῶν σπιθαμῶν
εἰς ἑκάτερον· χρυσῷ δὲ τά τ' ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν περιελήλατο
πᾶσα, ὡς ἀποκεκρύφθαι τὴν ξύλωσιν, στρόφιγξί τε χρυσοῖς τὸ ἐπί-
θεμα προσηνωμένον εἶχε θαυμαστῶς, ὃ πανταχόθεν ἴσον ἦν κατ'
οὐδέτερον μέρος ἐξοχαῖς τὴν εὐαρμοστίαν λυμαινόμενον. καὶ καθ'* 136
*ἑκάτερον δὲ τοῖχον τῶν ἐπιμηκεστέρων κρίκοι προσῆσαν χρυσοῖ δύο
τοῦ παντὸς διήκοντες ξύλου, καὶ δι' αὐτῶν ἔνετοι σκυταλίδες ἐπί-
χρυσοι καθ' ἑκάτερον τοῖχον, ὡς ἂν ὑπ' αὐτῶν ὁπότε δεήσειεν
ἄγοιτο κινουμένη· οὐ γὰρ ἐπὶ ζεύγους ἐκομίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τῶν
ἱερέων ἐφέρετο. τῷ δὲ ἐπιθέματι αὐτῆς ἦσαν πρόστυποι δύο, Χε-* 137
*ρουβεῖς μὲν αὐτοὺς Ἑβραῖοι καλοῦσι, ζῷα δέ ἐστι πετεινὰ μορφὴν δ'
οὐδενὶ τῶν ὑπ' ἀνθρώπων ἑωραμένων παραπλήσια, Μωυσῆς δέ
φησι τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ προστυπεῖς ἑωρακέναι. ταύτῃ τὰς δύο* 138
*πλάκας, ἐν αἷς τοὺς δέκα λόγους συγγεγράφθαι συμβεβήκει ἀνὰ
πέντε μὲν εἰς ἑκατέραν ἀνὰ δύο δὲ καὶ ἥμισυ κατὰ μέτωπον, ἐγκατέ-
θετο. καὶ ταύτην ἐν τῷ ἀδύτῳ κατατίθησιν.*
6. *Ἐν δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύεται Δελφικαῖς παραπλησίαν* 139

---

§ 134 = Exodus XXV 9, XXXVIII 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 64.

1 *ὄμβρον* M *ὕβρει* RO *iniuriis* Lat fort. recte *ἀπομαχόμεναι*] *ἀπεχόμεναι* O 4 *δ'*] *δὲ* OMS¹PE *δι'* L *ἐρὼν μὲν*] *ἐρωμὲν* R *ἐρωμὶν* O *ἑώρων μὲν* M *ἱερώνυμον μὲν* SP *ἐρὸν μὲν* L *ἱερωνυμία* E *heron* Lat 5 **γλῶσσαν* R *ἡ δὲ κατασκευὴ*] *τῇ δὲ κατασκευῇ* coni. *τοιαύτη·* S 6 *αὐτῇ*, *ῇ* i. ras. 2 litt. m. 2 S **τὸ δ'* — 7 *ἐντὸς*] *latitudinis trium ex auro purissimo, intrinsecus autem* Lat **δὲ* SP 7 *τ'*] om. M *τε* E **περιελήλαστο* ROMS¹P 8 *στρόφιγξιν τὲ* M *τε*] *δὲ* L *χρυσέοισ* (*έ* i. ras. R) ROSPL 9 *εἶχεν* MS¹P 10 *οὐδ' ἑτέρων* M *καὶ* om. SL *κατ' ἑκάτερον* R *καθ' ἕτερον* MSPLE 11 *προσῆσαν*] coni. *προσήεσαν* RO *προήεσαν* MSPLE *erant* Lat *χρύσεοι* ROSPLE 12 *διήκοντοσ* MS¹PL *ἔνετοι*] *μέντοι* MSP *μέν·τι* L *inmissibiles* Lat 13 **ἑκάτερον*, o ex α corr. uid. M 15 *δ'* MSPLE **ἐπιθύματι* M *χερουβὶμ* ROE *cerubim* Lat 16 **καλοῦσιν* MS¹P *δ' ἐστὶ* MSPLE **πετηνά* M¹ *δ'* om. E 18 **φησὶν* MS¹ **προστυπεῖς*] *πρὸσ τύπουσ* L *figurata* Lat 19 **συγγεγράφθαι*, *γγε* i. ras. 5 litt. M *συμβε|βήκει*, *βε* add. man. rec. M *συμβέβηκεν* E 20 *μέτοπον* M *μέτωπα* E 21 *ταύτην*] *ταύτην μὲν* coni. **ἀδύτῳ*] *ἀλύτω* (δ supra λ) L 22 **ἵδρυται* RO *δέλφικεσ* (αϊ supra ε) L

τὸ μῆκος μὲν δύο πηχῶν, τὸ δὲ πλάτος ἑνὸς πήχεως καὶ σπιθα-
μῶν τριῶν τὸ ὕψος. ἦσαν δ' αὐτῇ πόδες τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἕως
τῶν κάτω τελέως ἐξηρτισμένοι οἷς Δωριεῖς προστιθέασι ταῖς κλί-
ναις ἐμφερεῖς, τὸ δὲ πρὸς αὐτὴν ἀνατεῖνον τετράγωνοι τῇ ἐρ-
140 γασίᾳ. κοιλαίνεται δὲ καθ' ἕκαστον πλευρὸν κοιλαίνουσά πως
κατὰ παλαιστὴν τὸ ἔδαφος ἕλικος περιθεούσης τό τε ἄνω καὶ τὸ
κάτω μέρος τοῦ σώματος, καθ' ἕκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ ταύτῃ
ἐλήλατο κρίκος οὐκ ἄπωθεν τοῦ ἐπιθέματος, δι' ὧν ᾖεσαν στελεοὶ
141 χρύσεοι ξύλου τἄνερθεν ὄντες, οὐκ ἐξαίρετοι· κοῖλον γὰρ εἶχεν ἐπ'
αὐτοῖς τὸ κατὰ τοὺς κρίκους κοινωθέντας· οὐδὲ γάρ εἰσι διηνεκεῖς,
ἀλλὰ πρὶν συνελθεῖν εἰς τὸ ἄπειρον εἰς περονίδας τὴν ἀρχὴν τε-
λευτῶντες, ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ προανέχον ἐμβαίνει τῆς τραπέζης, ἡ
142 δὲ εἰς τὸν πόδα· καὶ τούτοις κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐκομίζετο. ἐπὶ ταύ-
της, ἐτίθετο γὰρ ἐν τῷ ναῷ τετραμμένη πρὸς ἄρκτον οὐ πόρρω
τοῦ μυχοῦ, διετίθεσαν ἄρτους τε δώδεκα ἀζύμους κατὰ ἓξ ἐπαλλή-
λους καθαροῦ πάνυ τοῦ ἀλεύρου ἐκ δύο ἀσσάρων, ὃ μέτρον Ἑβραίων
143 ἑπτὰ κοτύλας Ἀττικὰς ἔχει. ὑπὲρ δὲ τῶν ἄρτων ἐτίθεντο φιάλαι
δύο χρύσεαι λιβάνου πλήρεις, μετὰ δὲ ἡμέρας ἑπτὰ πάλιν ἄλλοι
ἐκομίζοντο [ἄρτοι] ἐν τῷ καλουμένῳ ὑφ' ἡμῶν Σαββάτῳ· τὴν γὰρ

§ 139 = Exodus XXV 22, XXXVIII 9.

ROMSPLELatZonaras I p. 64.

1 πήχεοσ ROMS[1]PL 3 ἐξηρτισμένοι] ἀπηρτισμένοι MSPL ἐξηρτισμένοι — 4 ἐμφερεῖς] *facti per circuitum rotundi et tornatiles* Lat προστίθησι M ταῖς κλίναις] MSPL τὰσ κανὰσ RO 4 τετράγωνον L 5 κοιλαίνετε O κοιλαίνεται — 8 ἐπιθέματος] *habebatque per circuitum uniuscuiusque lateris labium exornatum uelut quattuor digitis alto limbo circumeunte superiorem et inferiorem eius corporis partem, et per singulos eius pedes sub eius labio erant anuli* Lat πως om. RO 7 ταύτῃ] ταύτην ROMSP 8 ἐλλλατο M[1]S[1] οὐκ ἄποθεν ROL οὐκάτωθεν P ἐπιθέματοσ, έ ex ή corr. M

δι' ὧν — 13 ἐκομίζετο] *per quos uectes deaurati mittebantur in ligno quod eminebat; sinum enim habebant (-bat), ubi anuli erant commissi, et his per uiam portabatur* Lat ἦσαν O στέλεοι RL στέλαιοι O 9 τἄνερθεν ὄντες] τὰ νέρθεν ὄντεσ SP τἄνερθένοντεσ M ὄντες] ὄντοσ RO οὐκ] deletum in M, om. R?S? 10 κοινωθέν Bernard εἰσὶν MS[1]P[1] 11 περωνίδασ R[1]OS[1]P

τελευτῶντεσ, εσ ex ασ corr. R 14 * νεῷ MSP οὐ] οὗ R πόρρωι S 15 μυχοῦ] μειχοῦ (υ superscr.) L *adito* Lat * διετέθεσαν (ι superscr.) P ἄρτους τε] δ' ἄρτουσ SP γὰρ ἄρτουσ τὲ L ἄρτουσ E * ἀπαλλήλουσ P ἀπαλλήλων, ων i. ras. m. 2 S

16 καθαροῦ] καθαροὺσ ROLat κειμένουσ καθαροὺσ M κειμένουσ καθαροῦ (οῦ ex οὺσ corr. L) SPLE τοῦ om. E * ἀσσύρων RO ἀσσαρ·ων S *assariorum* Lat ἑβραῖον MP[1]L et ut uid. Lat ἑβραίοισ E 17 ἔχον E * ὕπερ RM * δύο φιάλαι tr. SP 18 * λιβάνου] λιβανωτοῦ SPL * ἄλλοι] οἱ ἄλλοι ROM ··ἄλλοι S 19 * ἄρτοι ἐκομίζοντο tr. RO * ἄρτοι, οι i. ras. corr. S

ἑβδόμην ἡμέραν Σάββατα καλοῦμεν· τὴν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς ταῦτα
ἐπενοήθησαν ἐν ἑτέροις ἐροῦμεν.
7. Κατὰ πρόσωπον δὲ τῆς τραπέζης τῷ πρὸς μεσημβρίαν 144
τετραμμένῳ τοίχῳ πλησίον ἵσταται λυχνία ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη
διάκενος σταθμὸν ἔχουσα μνᾶς ἑκατόν· Ἑβραῖοι μὲν καλοῦσι κίγχα-
ρες, εἰς δὲ τὴν Ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενον γλῶτταν σημαίνει τά-
λαντον. πεποίηται δὲ σφαιρία καὶ κρίνα σὺν ῥοΐσκοις καὶ κρατηρι- 145
δίοις, ἑβδομήκοντα δ' ἦν τὰ πάντα, ἐξ ὧν ἀπὸ μιᾶς βάσεως συνε-
τέθη πρὸς ὕψος, ποιήσαντος αὐτὴν συγκειμένην εἰς μοίρας εἰς ὅσας
τοὺς πλανήτας καὶ τὸν ἥλιον κατανέμουσιν. ἀπαρτίζεται δὲ εἰς 146
ἑπτὰ κεφαλὰς καταλλήλας ἐν στίχῳ διακειμένας. λύχνοι δ' ἐπιφέ-
ρονται αὐταῖς ἑπτὰ κατὰ μίαν τῶν πλανητῶν τὸν ἀριθμὸν μεμι-
μημένοι, ὁρῶσι δὲ εἴς τε τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν μεσημβρίαν λοξῶς
αὐτῆς κειμένης.
8. Μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς τραπέζης ἔνδον, ὡς προεῖπον, 147
θυμιατήριον ξύλινον μέν, ἐξ οὗ καὶ τὰ πρότερα ἦν σκεύη μὴ ση-
πόμενα, στερεὰ δὲ περιελήλατ' αὐτῷ λεπίς, πηχυαῖον μὲν κατὰ
πλευρὰν ἑκάστην τὸ πλάτος ὕψος δὲ διπλάσιον. ἐπῆν τε ἐσχάρα 148
χρυσεία ὑπερανεστῶσα ἔχουσα κατὰ γωνίαν ἑκάστην στέφανον καὶ
τοῦτον δ' ἐκπεριοδεύοντα χρύσεον, ᾗ καὶ κρίκοι καὶ σκυταλίδες
προσῆσαν, αἷς κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυτο 149
δὲ καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς βωμὸς χάλκεος ὑπόξυλος καὶ αὐτὸς ἑκάστην
πλευρὰν πέντε πήχεσιν ἐκμεμετρημένος, τὸ δὲ ὕψος τρίπηχυς, ὁμοίως

§ 144 = Exodus XXV 30, XXXVIII 13; § 147 = Exodus XXX 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 64.

1 *σάββατον O καλοῦμεν·· τὴν S δὲ O ταῦτ' MSPL 3 *μεσημ-βρία R 5 *διάκενος] *uestitum* Lat *ἑκατόν] ἑκατὸν ἃσ PS²L *centum quod* Lat *κίγχαρεσ O *cinchares* Lat 6 γλῶσσαν MSPLE τάλαντα E 9 συγγκειμένην S 10 πλανήιτασ R πλάνηταϲ L ἀπαρτίζεται] ἀρπάζεται RO 11 καταλλήλασ, ασ ex ουσ corr. P στοίχω M δὲ O ἐπιφέρονται] *imponuntur* Lat 12 πλανήτων RO μεμ·μένοι M μεμν·μένοι S¹ (νη s. l.) 13 δ' SP 16 *θυμιατήριον] *turibulum et altare* Lat *ξύλινον] ξύλον Cocceji σιπώμενα (α ex ω corr. P) S¹P¹ *(de ligno-) imputribili* Lat σηπόμενον Bernard σηπομένου Cocceji 17 *περιελήλατ' — λεπίς om. Lat περιελήλατο MSPLE *λεπίς] ἐλπίσ O¹ 18 τε] δὲ MSP δὲ καὶ E 19 χρυσέα MSPLE στέφανον — 20 χρύσεον] *coronas ex auro purissimo sex* Lat 20 τοῦτον] τοῦ P δ' om. L χρύσειον P ᾗ] om. SP ᾧ ed. pr. 21 προσῆσαν] coni. προσίεσαν (ι ex η corr. M) RM προσήεσαν OSPL *erant* Lat 21 αἷς] ἐν αἷσ RO ὑπὸ s. L ἵδρυστο RO ἵδρυται E 22 *χάλκεος om. Lat 23 δ' S τρί|πηχοσ M

τῷ χρυσῷ κεκοσμημένος, χαλκείαις λεπίσιν ἐξησκημένος, δικτύῳ
τὴν ἐσχάραν ἐμφερής· ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ἀπὸ τῆς ἐσχάρας
150 πῦρ καταφερόμενον τῆς βάσεως διὰ παντὸς οὐχ ὑποκειμένης. ἀντι-
κρὺ δ' ἐτίθεντο τοῦ χρυσέου οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυΐσκαις
καὶ κρατῆρσιν ἦσαν ὅσα τε ἄλλα πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο
χρύσεα πάντα ὑπῆρχε. καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοιαύτη τε ἦν καὶ τὰ περὶ
αὐτὴν σκευή.
151 VII. 1. Γίνονται δὲ καὶ τοῖς ἱερεῦσι στολαὶ πᾶσί τε τοῖς ἄλ-
λοις, οὓς χαναναίας καλοῦσι, καὶ δὴ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ, ὃν ἀραβάχην
προσαγορεύουσι· σημαίνει δὲ ἀρχιερέα. * τὴν μὲν οὖν τῶν ἄλλων
152 στολὴν τοιαύτην εἶναι συμβέβηκεν. ὅταν δὲ προσίῃ ταῖς ἱερουρ-
γίαις ὁ ἱερεὺς ἡγνευκὼς ἣν ὁ νόμος ἁγνείαν προαγορεύει, πρῶτον
μὲν περιτίθεται τὸν μαναχάσην λεγόμενον· βούλεται δὲ τοῦτο συν-
ακτῆρα μὲν δηλοῦν, διάζωμα δ' ἐστὶ περὶ τὰ αἰδοῖα ῥαπτὸν ἐκ
βύσσου κλωστῆς εἰργασμένον ἐμβαινόντων εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν
ὥσπερ εἰς ἀναξυρίδας, ἀποτέμνεται δὲ ὑπὲρ ἥμισυ καὶ τελευτῆσαν
ἄχρι τῆς λαγόνος περὶ αὐτὴν ἀποσφίγγεται.
153 2. Ἐπὶ δὲ τούτῳ λίνεον ἔνδυμα διπλῆς φορεῖ σινδόνος βυσ-
σίνης, χεθομένη μὲν καλεῖται, λίνεον δὲ τοῦτο σημαίνει· χέθον γὰρ

§ 150 = Exodus XXV 28; § 152 = Exodus XXVIII 4, XXXVI 8.

ROMSPLELatZonaras I p. 64. Lexicon Bachmanni anecd. gr. I p. 245.

1 *χαλκείαισ, αισ i. ras. 1 litt. m. 2 S χαλκέαις Dindorf 2 τῆι ἐσχάρα SPL 3 καταφλεγόμενον S ἀντικρυσ PE 4 ἐτίθετο ROE τοῦ χρυσέου] τοῦ βωμοῦ E, om. Lat χρυσέου, έ ex ι corr. P χρυσίου O χρυσαίου L *φυάλαι O θυΐσκοισ (ο i. ras. M) ME 5 ἦσαν] om. ELat ἐκ χρυσοῦ Bernard ἄλλα] ἄλλα σκεύη MSPLELatZon 6 *χρύσεα] χρύσε P *aerea aurea* Lat χάλκεα Bernard *ἅπαντα SP *ὑπῆρχεν M ὑπῆρχον SP 8 i. marg. ζ' R *VIII* Lat *ἱερεῦσιν MS¹P¹ 9 οὓς] ἃσ SPE *quas* Lat *χαναναίας] χαναναίουσ O χαναίας ed. pr. χααναίας Bernard *καλοῦσιν M¹S¹P¹L τὸ O *ὃν] ἣν P ἀραβάχην] ἀναραβάχην ME ἀναραβήχην SP *arabarchin* Lat recte 10 *προσαγορεύουσιν M¹S¹P¹ τὴν — 11 συμβέβηκεν u. 12 post προαγορεύει tr. Lat 11 συμβέβηκε L προσείη L 12 ἁγνείαν προσαγορεύει ὁ νόμοσ tr. O προαγορεύει] coni. προσαγορεύει ROML διαγορεύει (i. marg. προσα S) SP *iussit* Lat 13 μενναχάσην SP μανναχάσην L *manachasin* (*manachamsin* cod. Wiz.) Lat μαχανασὴν Bernard τοῦτο] om. M τοῦτον O 14 διάζωσμα O ἐστὶν M¹S¹ ῥαπτὸν] βαπτὸν RO *subtile* (h. e. λεπτὸν?) Lat 15 κλω·στῆσ, στ ex corr. M εἰργασμένον] εἰργνύμενον MSPL ἐμβαινόντων] τῶν RO 16 ὥσπερ εἰς] ὡσπερεὶ P ὡσ περὶ (i. marg. εἰ S) MSL εἰς ἀναξυρίδας] *de uastrapis* Lat δ' SP 18 ahhinc excerpsit Lexic τούτῳ] om. O τοῦτο RS¹ λιναῖον RO λίναιον L φέρει RO 19 χεθομένην M *chetomene* (*checomo* cod. Wiz.) Lat χεθόνη Bernard λιναῖον RO λίναιον L δὲ om. MSP σημαίνει om. S χεθὼν MSP χεθὸν L *cheton* Lat

τὸ λίνον ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν
περιγεγραμμένος τῷ σώματι καὶ τὰς χειρῖδας περὶ τοῖς βραχίοσιν
κατεσφιγμένος, ὃν ἐπιζώννυνται κατὰ στῆθος ὀλίγον τῆς μασχάλης 154
ὑπεράνω τὴν ζώνην περιάγοντες πλατεῖαν μὲν ὡς εἰς τέσσαρας
δακτύλους, διακένως δ' ὑφασμένην ὥστε λεβηρίδα δοκεῖν ὄφεως·
ἄνθη δ' εἰς αὐτὴν ἐνύφανται φοίνικι καὶ πορφύρᾳ μετὰ ὑακίν-
θου καὶ βύσσου πεποικιλμένα, στήμων δ' ἐστὶ μόνη βύσσος. καὶ 155
λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν τῆς ἑλίξεως κατὰ στέρνον καὶ περιελθοῦσα
πάλιν δεῖται, καὶ κέχυται μὲν πολλὴ μέχρι καὶ τῶν σφυρῶν ἕως
οὗ μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ, πρὸς γὰρ εὐπρέπειαν οὕτως ἔχει τοῖς
ὁρῶσι καλῶς, ὅταν δὲ σπουδάζειν περὶ τὰς θυσίας δέῃ καὶ δια-
κονεῖν, ὅπως μὴ κινουμένης ἐμποδίζηται πρὸς τὸ ἔργον, ἀνα-
βαλόμενος ἐπὶ τὸν λαιὸν ὦμον φέρει. Μωυσῆς μὲν οὖν ἀβαῖθ αὐ- 156
τὴν ἐκάλεσεν, ἡμεῖς δὲ παρὰ Βαβυλωνίων μεμαθηκότες ἐμίαν αὐ-
τὴν καλοῦμεν· οὕτως γὰρ προσαγορεύεται παρ' αὐτοῖς. οὗτος ὁ
χιτὼν κολποῦται μὲν οὐδαμόθεν, λαγαρὸν δὲ παρέχων τὸν βροχω-
τῆρα τοῦ αὐχένος ἀρπεδόσιν ἐκ τῆς ὤας καὶ τῶν κατὰ στέρνον καὶ
μετάφρενον ἠρτημέναις ἀναδεῖται ὑπὲρ ἑκατέραν κατακλεῖδα· μασ-
σαβάνης καλεῖται.
3. Ὑπὲρ δὲ τῆς κεφαλῆς φορεῖ πῖλον ἄκωνον οὐ διικνούμενον 157
εἰς πᾶσαν αὐτὴν ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον ὑπερβεβηκότα μέσης· καλεῖται

§ 153 = Exodus XXVIII 4, XXXVI 8.

ROMSPLLat, Lexicon Bachmanni anecd. gr. I p. 245.

1 λινὸν ROMSP *lineum* Lat τὸ om. SPL 2 περιεστραμμένοσ Lexic περὶ om. Lexic 3 ἐπιζώννυται RMLLexic ἐπιζώνυται O ὀλίγου, υ ex ν corr. M 4 ὑπὲρ ἀνα M πλατεῖαν μὲν] πλατεῖαν M πλέον RO *latam* Lat τεσάρασ M 5 δὲ ROSPL ὑφασμένοι RO λεβυρίδα RO 6 ἄνθη — 7 πεποικιλμένα] *in qua flores intexti sunt coccinei et purpurei cum iacinto et bysso commixti* Lat 6 φοίνικι] ed. pr. φοῖνιξ ROL φοίνιξι MSP 7 βύσσοισ O στήμμων R στίμμων O 9 πολλὴ] πολὺ RO σφυρῶν] fin. Lexic

10 ἐνεργῆ, ῆ ex εῖ corr. S οὗτοσ R οὔτ^{ο}ωσ O 11 διακονῆ O 12 κινουμένησ, ι i. ras. M κενουμένησ SP ἀναλαβόμενοσ O ἀναβαλλόμενοσ MSPL 13 ὦμον φέρει] ὦμον φορεῖ SPL ὠμοφορεῖ M ἀβαῖθ] ἀβανὴθ MSPL *abanaeth* Lat 14 ἐμίαν] *heman* Lat 16 λα·γαρὸν, eras. uid. ι P λαγαρὸν — 17 αὐχένος] *sed larga est ad collum eius apertura* Lat βροχωτῆρα] βροχασῆρα, α post χ incertum R βροχοτῆρα S[1]P βρογχωτῆρα ed. Geneu. 18 ἠρτημέναις] ἡρμέναισ O κατακλίδα M μασσαβάνης] μασσαβαζάνησ MPL μασσ^{βα}αζάνησ S *massabazan* (*massauatan* cod. Wiz.) Lat 20 φορεῖ om. O ἄκονον P πῖλον ἄκωνον] *pilum in modum paruuli calamauci aut cassidis* Lat

μὲν μασναεφθῆς, τῇ δὲ κατασκευῇ τοιοῦτός ἐστιν ὡς στεφάνη δο-
κεῖν ἐξ ὑφάσματος λινέου ταινία πεποιημένη παχεῖα· καὶ γὰρ
158 ἐπιπτυσσόμενον ῥάπτεται πολλάκις. ἔπειτα σινδὼν ἄνωθεν αὐτὸν
ἐκπεριέρχεται διήκουσα μέχρι μετώπου τήν τε ῥαφὴν τῆς ταινίας
καὶ τὸ ἀπ᾽ αὐτῆς ἀπρεπὲς καλύπτουσα καὶ ὅλῃ δὲ τῷ κρανίῳ
γιγνομένη ἐπίπεδον· ἥρμοσται δὲ ἀκριβῶς, ὡς ἂν μὴ περιρρυείη
πονοῦντος περὶ τὴν ἱερουργίαν. καὶ ὁποία μέν ἐστιν ἡ τῶν πολ-
λῶν ἱερέων στολὴ δεδηλώκαμεν.
159 4. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς κοσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ παραλιπὼν οὐδὲν
τῶν προειρημένων, ἐπενδυσάμενος δ᾽ ἐξ ὑακίνθου πεποιημένον
χιτῶνα, ποδήρης δ᾽ ἐστὶ καὶ οὗτος, μεεὶρ καλεῖται κατὰ τὴν ἡμε-
τέραν γλῶσσαν, ζώνῃ περισφίγγεται βάμμασιν οἷς ἡ πρότερον ἤνθει
160 διαπεποικιλμένῃ χρυσοῦ συνυφασμένου· κατὰ πέζαν δ᾽ αὐτῷ προσ-
ερραμμένοι θύσανοι ῥοῶν τρόπον ἐκ βαφῆς μεμιμημένοι ἀπήρτηντο
καὶ κώδωνες χρύσεοι κατὰ πολλὴν ἐπιτήδευσιν τῆς εὐπρεπείας,
ὥστε μέσον ἀπολαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ῥοΐσκον, καὶ ῥοῶν
161 κωδώνιον. ἔστι δ᾽ ὁ χιτὼν οὗτος οὐκ ἐκ δυοῖν περιτμημάτων, ὥστε
ῥαπτὸς ἐπὶ τῶν ὤμων εἶναι καὶ τῶν παρὰ πλευράν, φάρσος δ᾽ ἓν
ἐπίμηκες ὑφασμένον σχιστὸν ἔχει βροχωτῆρα πλάγιον, ἀλλὰ κατὰ
μῆκος ἐρρωγότα πρός τε τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μετάφρενον· πέζα
δ᾽ αὐτῷ προσέρραπται ὑπὲρ τοῦ μὴ διελέγχεσθαι τὴς τομῆς τὴν
δυσπρέπειαν· ὁμοίως δὲ καὶ ὅθεν αἱ χεῖρες διείργονται σχιστός ἐστιν.

---

§ 157 = Exodus XXVIII 4, XXXVI 8.

ROMSPLELat

1 μὲν] δὲ OL μασναεφθῆς] μασναεμφθὴσ M μασναέφθησ SPL *masna-emphthis* Lat δὲ om. O στεφάνηι P 2 λιναίου ROM¹SL ταινίαι πεποιη-μένηι παχείαι P 3 ἐπιπτυσσόμενον, ν finale ex σ corr. M ἔπειτα σινδὼν] πεπήγασιν δ᾽ ὤν, ή i. ras. corr. ex εί uid. M αὐτῶν RO 4 μετώπου] ed. pr. μετώπων RO τῶν ἔσω MSPL *inferiora barbae* Lat 5 καὶ ὅλῃ — 6 ἐπίπεδον] *et totam capitis superficiem (celans)* Lat ὅλῳ MSPL τὸ M¹ 6 γινομένη OMSP περιρυείη M περιρυῇ RS¹P¹ περιρρυῇ OS²P²L 7 ποία M πολλῶν] πο-λῶν M *ceterorum* Lat 9 ταύτην ROS 11 ἐστὶν MS¹P¹ μεείρ, ει ex η corr. O μερὶν E *mechir* Lat 12 γλῶτταν L 13 διαπεποικιλμένον M² πεποικιλ-μένη O συνϋφασμένον M *πεζάν R *προσερραμένοι O προσῤεραμ-μένοι ML 14 ῥοιῶν MSPE μεμιγμένοι RO μεμιμημένον, ον ex οι corr. M μεμμημένον SP¹L μεμμημένων P² ἀπήρτηνται E 15 *χρύσεοι κώδωνεσ tr. L 17 ἔστιν MS¹P¹ οὐκ om. Lat δυεῖν M 18 ἐπὶ] περὶ O φάρσος — 20 ἐρρωγότα] *sed uno uelo in longum undique circumtexta ad collum habens tantum modo sectionem non e latere sed in longum fissam* Lat φάροσ L δὲ O 19 βροχωτῆρα] οὐ βροχωτῆρα L βρογχωτῆρα ed. Geneu. πλά-γιον] οὐ πλάγιον Bernard 21 προσρέραπται ML 22 διείργονται] διήργον-ται O *egrediuntur* Lat διέρχονται Cocceji

5. Ἐπὶ δὲ τούτοις τρίτον ἐνδύεται τὸν λεγόμενον μὲν ἐφώδην, 162
Ἑλληνικῇ δ' ἐπωμίδι προσεοικότα· γίνεται γὰρ τοῦτον τὸν τρόπον.
ὑφανθεὶς ἐπὶ βάθος πηχυαῖον ἔκ τε χρωμάτων παντοίων καὶ χρυσοῦ
συμπεποικιλμένος ἀπερίπτυκτον τοῦ στέρνου τὸ μέσον καταλιμπάνει
χειρῖσί τε ἠσκημένος καὶ τῷ παντὶ σχήματι χιτὼν εἶναι πεποιημένος.
τῷ δὲ διακένῳ τοῦ ἐνδύματος σύνεισι περίτμημα σπιθαμῆς τὸ μέγεθος 163
χρυσῷ τε καὶ τοῖς αὐτοῖς τῷ ἐφώδῃ βάμμασι διηνθισμένον· ἐσσὴν μὲν
καλεῖται, σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶτταν λόγιον· πλη- 164
ροῖ δὲ ἀκριβῶς τοῦ ἐφώδου ὅπερ ὑφαίνοντες κατὰ στῆθος ἐξέλιπον,
ἑνοῦται δ' ὑπὸ κρίκων χρυσέων αὐτῷ τε κατὰ γωνίαν ἑκάστην κἀκείνῳ
τῶν ἴσων προσκεκοινωμένων, ῥάμματος ὑακίνθου παραληφθέντος
εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλους κατάδεσιν τοῖς κρίκοις. πρὸς δὲ τὸ μὴ 165
χαλαρὸν εἶναι τὸ ἐν μέσῳ τῶν κρίκων καταλιμπανόμενον ῥαφὴν
αὐτοῦ νήμασιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν. πορποῦσι δὲ τὴν ἐπωμίδα
σαρδόνυχες δύο κατὰ τῶν ὤμων ἑκάτερον τέλος ἐπ' αὐτοὺς ἐπιθέον
χρύσεον ἔχοντες πρὸς τὸ ταῖς περονίσιν ἐπιτήδειον εἶναι. ἐγγέ- 166
γραπται δὲ τούτοις τῶν Ἰακώβου παίδων τὰ ὀνόματα γράμμασιν
ἐπιχωρίοις γλώσσῃ τῇ ἡμετέρᾳ κατὰ ἓξ τῶν λίθων ἑκατέρῳ, οἱ
πρεσβύτεροι δ' εἰσὶ κατὰ ὦμον τὸν δεξιόν. ἐπίασι δὲ καὶ τὸν
ἐσσήνην λίθοι δώδεκα μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντες οὐ κτητὸς
ἀνθρώποις κόσμος διὰ τιμῆς ὑπερβολὴν ὄντες· οὗτοι μέντοι κατὰ 167

§ 162 = Exodus XXVIII 6, XXXVI 11, cf. Bellum Iud. V 5. 7.

ROMSPLELatHesychius s. ἐφούδ, Lexic. Bachmanni anecd. gr. I p. 244.

1 τὸν] τὸ LE μὲν] ras. 2—3 litt. M, om. E ἐφούδην PL ἐφύδην S ἐφώδη E *ephod* Lat ἐφούδ lexica, quae hic incip. 2 γίνεται] τείνεται M 3 ὑφανθὲν lexica πηχυαῖον, ν ex σ corr. M 4 συμπεποικιλμένα MSP συμπεποικιλμένον (ου ut uid. ex ω corr. L) LHesych ἀπερίπυκτον R περίπτυκτον ML ἀπερίπτυκτον — καταλιμπάνει] *amplectens omnem pectoris locum* Lat τὸ μέσον τοῦ στέρνου tr. Hesych πεποιημένον lexica, quae hic fin.

6 τοῦ] τούτου τοῦ SPLE σύνεισι] σύνεστι E 7 *ἐφώδει, ει ex η corr. M ἐφούδῃ SPL *βάμμασιν M[1]S[1]P[1] *ἔσσην M ἐσσὴ R ἔσση O *essin* (*et sinis, is* eras. cod. Wiz.) Lat 8 τὴν] τὴν τῶν OL *λογεῖον (εῖ ex ί corr. S) SPL

ου
9 δ' O ἐφούδου SP ἐφώδου L *ephod* Lat ἐξέλιπον, ι ex ει corr. L 10 δὲ SP 11 παραληφθέντοσ, η i. ras. 2 litt. M 13 τῶν κρίκων] *anulorum et rationalis* Lat 14 αὐτοῦ νήμασιν, οῦν i. ras. 2 litt. M 15 σαρδώνυχεσ OSP LE *κατὰ τῶν ὤμων] *per singulos humeros auro clausi habentes per extremitates circellos aureos, in quibus suscipiunt rationalis ligaturas* Lat ἐπιθέον] ἐπιθέα L 17 *ὀνόματα] ο͞ο SP 18 κατὰ] καὶ τὰ ROE *ἑκατέρων SP

19 *ἐπίασιν M[1]S[1]P[1] τὸν ἐσσήνην] τὴν ἐσσήνην E *in essin* Lat 20 *χάλει P[1] *οὐ] οἳ R οἱ O 21 *ὑπερβολῆσ RO

*στίχον τρεῖς ἐπὶ τεσσάρων διακείμενοι γραμμῶν ἐνήσκηνται τῷ
ὕφει, χρυσὸς δ' αὐτοὺς ἐκπεριέρχεται τὰς ἕλικας ἐντιθεὶς τῷ ὕφει
168 πρὸς τὸ μὴ διαρρεῖν οὕτως πεποιημένος. καὶ ἡ μὲν πρώτη τριάς
ἐστι σαρδόνυξ τόπαζος σμάραγδος, ἡ δευτέρα δὲ ἄνθρακα παρέχε-
ται καὶ ἴασπιν καὶ σάπφειρον, τῆς δὲ τρίτης λίγυρος μὲν ἄρχει
εἶτα ἀμέθυσος ἀχάτης δὲ τρίτος ἔνατος ὢν τοῖς πᾶσι, τετάρτου δὲ
στίχου χρυσόλιθος μὲν πρόκειται, μετὰ δὲ αὐτὸν ὄνυξ, εἶτα βήρυλ-
169 λος, τελευταῖος οὗτος. γράμματα δὲ ἐπετέτμητο πᾶσι τῶν Ἰακώβου
υἱῶν, οὓς καὶ φυλάρχους νομίζομεν, ἑκάστου τῶν λίθων ὀνόματι
τετιμημένου κατὰ τάξιν ἣν ἕκαστον αὐτῶν γενέσθαι συμβέβηκε.
170 τῶν οὖν κρίκων ἀσθενῶν ὄντων κατ' αὐτοὺς ἐνεγκεῖν τὸ βάρος τῶν
λίθων ἑτέρους δύο κρίκους μείζονας τῇ πέζῃ τοῦ ἐσσήνου ᾗπερ
ἀνήκει πρὸς τὸν τράχηλον ἐμβεβηκότας τῷ ὑφάσματι ποιοῦσι, δε-
ξομένους ἁλύσεις εἰργασμένας, αἳ συνῆσαν κατ' ἄκρον τῶν ὤμων
σειραῖς ἐκ χρυσοῦ πεπλεγμέναις συνάπτουσαι, ὧν τὸ ἄκρον ἀνε-
στραμμένον ἐνέβαινε κρίκῳ προέχοντι τῆς νωτιαίας πέζης τοῦ ἐφώ-
171 δου. καὶ τοῦτο ἦν ἀσφάλεια τῷ ἐσσήνῃ πρὸς τὸ μὴ περιρρεῖν,
ζώνῃ δὲ τῷ ἐσσήνῃ προσέρραπτο βάμμασιν οἷς προεῖπον μετὰ*

---

§ 167 = **Exodus XXVIII 17, XXXVI 17, cf. Bellum Iud. V** 5. 7.

ROMSPLELat

1 **τεσάρων* M **γραμμῶν*] *διὰ γραμμῶν* R *διὰ ῥαμμῶν* O 2 *χρυσὸς — τῷ ὕφει* om. RO 3 *πεποιημένουσ* RO *πεποιημένοισ* P 4 *σαρδώνυξ* S^{2}PLE **topadius* Lat 5 **ἰάσπιν* ROM *hiaspidem* Lat *σάμφειρον* M *saphyrum* Lat **λιγυρὸσ* S *ligyrius* Lat 6 *εἶτα*] *εἶτα δὲ* MSPL **ἀμέθυστοσ* R *ἀμέθυσσοσ, σ* ante *ο* corr. uid. M *amitestus* Lat *ἔννατοσ* L 7 **στοίχου* M *βήρυλοσ* OE 8 **δ'* L **ἐπιτέτμητο* OM 9 **καὶ* om. L **φιλάρχουσ* RO **νομίζομεν*] *ὀνομάζομεν* O **ἑκάστου — 10 τετιμημένου*] *singulis utique lapidibus eorum nomina referentibus* Lat 10 **τετιμημένου*] *τετμημένου* RO *κεκοσμημένου* S *γενέσθαι*] *γενήσεσθαι* MSPE *γεγενῆσθαι* L **συμβέβηκεν* MS^{1}P 11 *καθ' αὐτοὺσ* MSPL 12 *ἑτέρους — 17 ἐφώδου*] *alios duos maiores anulos in extremitate rationalis, quae respicit ad collum, eminentes ipsam texturam faciunt, qui suscipiant catenas aureas opere plectili uenientes per fistulas quasdam ab extremitatibus humerorum; quarum catenarum summitas ascendens perducitur postergum et in circulo qui est ad dorsum in superhumerali conseritur* Lat *πεζῆ* R *ἐσσηνοῦ* M *ᾗπερ*] ed. pr. *ἥπερ* codd. Lat 13 *ὑφάσμα* (*τι* s. m. 2) P 14 *ἀλλύσεισ* S^1 *συνῆσαν* (*ε* suprascr.) R *συνήεσαν* O *σύνεισαν* L *ἄκρων* L 15 *σιραῖσ* R 16 *ἐνέβαινε*] *ἀνέβαινεν* MS^{1}P^1 *ἀνέβαινε* S^{2}P^{2}L *νοτιαίασ* O *πεζῆσ* R *ἐφόδου* O *ἐφύδου* S *ἐφούδου* P *ἐφώδου* (*ου* suprascr.) L 17 *ἐσηνῆ* M *περιρεῖν* MS^{1}P^1 18 **ζω·νη* P **ἐσηνῆ* M **προσερέραπτο* R *προσέρραπται* E **ῥάμμασιν* R

χρυσίου προσφερής, ἣ περιοδεύσασα δεῖται πάλιν ἐπὶ τῇ ῥαφῇ
καὶ κατακρεμνᾶται· τοὺς δὲ θυσάνους χρύσεαι σύριγγες καθ' ἑκα-
τέραν ἄκραν ἐκλαβοῦσαι πάντας ἐμπεριέχουσιν αὗται.
6. *Πῖλον δὲ ἦν ὁ καὶ πρότερον αὐτῷ παραπλησίως εἰργασ-* 172
μένος τοῖς πᾶσιν ἱερεῦσιν, ὑπ' αὐτὸν δὲ συνερραμμένος ἕτερος ἐξ
ὑακίνθου πεποικιλμένος περιέρχεται στέφανος χρύσεος ἐπὶ τριστι-
χίαν κεχαλκευμένος. θάλλει δ' ἐπ' αὐτῷ κάλυξ χρύσεος τῇ σακχάρῳ
βοτάνῃ παρ' ἡμῖν λεγομένῃ ἀπομεμιμημένος, ὑὸς δὲ κύαμον Ἑλλήνων
οἱ περὶ τομὰς ῥιζῶν ἐμπείρως ἔχοντες προσαγορεύουσιν. εἰ δέ τις 173
ἢ θεασάμενος τὴν βοτάνην ἀμαθίᾳ τούτου ἀγνοεῖ τὴν φύσιν αὐτῆς
ἢ τὴν κλῆσιν ἐπιστάμενος οὐκ ἰδὼν δ' ἀναγνωρίσειε, τοῖς οὕτω δὴ
ἔχουσι σημανῶ τὸν τρόπον· βοτάνη μέν ἐστιν ὑπὲρ τρεῖς σπιθαμὰς 174
πολλάκις αὐξανομένη τὸ ὕψος, τὴν δὲ ῥίζαν ἐμφερὴς βουνιάδι,
ταύτῃ γὰρ οὐκ ἂν ἁμάρτοι τις εἰκάζων αὐτήν, τὰ δὲ φύλλα τοῖς
εὐζώμων· ἐκ μέντοι τῶν κλάδων ἀνίησι κάλυκα προσεχῆ τῷ κλωνί,
περίεισι δ' αὐτὴν ἔλυτρον, ὅπερ ἀποκρίνεται κατ' αὐτὸ πρὸς τὸν
καρπὸν μεταβαλεῖν ἠργμένης· ὁ δὲ κάλυξ μεγέθους ἐστὶ σκυταλίδος
τοῦ μικροῦ δακτύλου, κρατῆρι δ' ἐμφερὴς τὴν περιγραφήν. σημανῶ
δὲ καὶ τοῦτο τοῖς οὐ μεμαθηκόσι· σφαιρίδος εἰς δύο τετμημένης 175

---

§ 172 = Exodus XXVIII 32, cf. Bellum Iud. V 5. 7.

ROMSPLELat

1 **προσφερήσ, ἣ*] *προσφερήση* corr. in *προσφερέσι* M *ἣ — 2 κατακρεμνᾶται*] *quae ex utroque latere circumducta et iterum reuoluta ante pectus ex ambabus summitatibus pendere dimittitur et habet quasdam fimbrias ex aureis fistellis miro decore compositas in utraque zonae summitate pendentes* Lat **δεῖτε* M[1] 2 *κατακρεμνᾶται*] *κατακρημνᾶται* MSPLE *κατακρέμαται* coni. cf. VII § 239 4 *πῖλον*] *πῖλοσ* MSPLE **πῖλον — 6 πεποικιλμένος*] *pileum autem priori similiter operatum habet pontifex, sicut reliqui sacerdotes, et alium consutum ex iacinto uariatum* Lat *ἦν*] *ἦν μὲν* MSPLE 5 **ὑπ'*] *ὑπὲρ* ed. pr., latet corruptela **συνεραμμένοσ* M 6 **πεποικιλμένοισ* S[1] **περιέρχεται*] *circumdatur autem ei* Lat *περιέρχεται δὲ* ed. pr. **χρύσεωσ* S[1] **τριστοιχίαν, οι* ex *ι* corr. M 7 **χρίσεωσ* S[1] **τῇ σακχάρῳ*] *τῆ δ'ακχάρω* M *τῆσάκμαχάρω* S *τῆ δὲ ἀκχάρω* L *accaro* Lat 8 **υἱὸσ* RMS[1]P *δὲ κύαμον*] *κύαμον δ'* L *κύαμον* E 10 *ἢ*] *ἡ μη* R *ἢ μὴ* O *μὴ* SPL *cum non (uiderit)* Lat
11 *ἢ* om. L *τὴν*] *τινὶ* R *οὐκ ἰδὼν ἀναγνωρίσειε* M *οὐκ ἂν ἰδὼν γνωρίσειεν* SP *οὐκ ἰδὼν ἂν γνωρίσειε* L *δὴ ἔχουσι*] *διέχουσι* L 12 *σημαίνω* SP et ut uid. Lat *τρόπον*] *τρόπον τοῦτον* MSPL *eius modum* Lat
13 *αὐξομένη* S *βουνιάδη* R 14 *ἁμάρτη* L *φύλα* M *τοῖς*] *τοῖσ γ'* ROL 15 *κάδων* P[1] *προσεχεῖ* L *κλονὶ* (*ο* i. ras. M) O[1]MP[1] 16 *περίεισιν* M[1] *καθ' αὐτὸ* MSPL *τὸν*] *τὸ* O 17 *μεταβάλλειν* ROM
18 *σημαίνω* MS[1]P[1] 19 *τοῖς οὐ μεμαθηκόσι*] *condiscipulis* Lat *σφαιρίδος — τετμημένης*] *est enim quasi sphaera diuisa et* Lat *σφαίρησ* M *σφαίρασ* SP *σφαιρίσ* L *δύο*] *δύο μέρη* MSPL *τετμημένη* L

περὶ τῷ πυθμένι τὴν ἑτέραν τομὴν ἔχει φυόμενος ἀπὸ ῥίζης πε-
ριφερής· εἶτα συνιὼν κατ' ὀλίγον ὑποκοιλαινούσης εὐπρεπῶς τῆς
ὑποχωρήσεως ἀνευρύνεται πάλιν ἠρέμα κατὰ χεῖλος, ὁμοίως ὀμφαλῷ
176 ῥοιᾶς τετμημένος. ἐπίθεμα δ' αὐτῷ ἡμισφαίριον προσπέφυκεν
ἀκριβῶς ἂν εἴποι τις τετορνευμένον, ὑπερανεστώσας ἔχον τὰς ἐν-
τομάς, ἃς εἶπον τῇ ῥοᾷ παραπλησίως βλαστάνειν, ἀκανθώδεις καὶ
177 εἰς ὀξὺ παντελῶς ἀποληγούσας τὸ ἄκρον. φυλάττει δ' ἐπὶ τῷ
ἐπιθέματι τὸν καρπὸν διὰ παντὸς τοῦ κάλυκος ὄντα βοτάνης σπέρ-
ματι τῆς σιδηρίτιδος ὅμοιον, ἀφίησι δ' ἄνθος τῷ τῆς μήκωνος
178 πλαταγωνίῳ δυνάμενον δοκεῖν ἐμφερὲς εἶναι. ἐκ τούτου μὲν στέ-
φανος ἐκκεχάλκευται ὅσον ἀπὸ τοῦ ἰνίου πρὸς ἑκάτερον τῶν κροτά-
φων. τὸ δὲ μέτωπον ἡ μὲν ἐφιελὶς οὐκ ἔπεισι, λεγέσθω γὰρ οὕτως
ὁ κάλυξ, τελαμὼν δ' ἐστὶ χρύσεος, ὃς ἱεροῖς γράμμασι τοῦ θεοῦ
τὴν προσηγορίαν ἐπιτετμημένος ἐστί. καὶ τοιοῦτος μὲν ὁ τοῦ ἀρ-
χιερέως κόσμος ἐστί.
179 7. Θαυμάσειε δ' ἄν τις τῶν ἀνθρώπων τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀπέ-
χθειαν, ἣν ὡς ἐκφαυλιζόντων ἡμῶν τὸ θεῖον ὅπερ αὐτοὶ σέβειν
180 προῄρηνται διατετελέκασιν ἐσχηκότες· εἰ γάρ τις τῆς σκηνῆς κατα-
νοήσειε τὴν πῆξιν καὶ τοῦ ἱερέως ἴδοι τὴν στολὴν τά τε σκεύη,
οἷς περὶ τὴν ἱερουργίαν χρώμεθα, τόν τε νομοθέτην εὑρήσει θεῖον
ἄνδρα καὶ ματαίως ἡμᾶς ὑπὸ τῶν ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούον-
τας· ἕκαστα γὰρ τούτων εἰς ἀπομίμησιν καὶ διατύπωσιν τῶν ὅλων,
εἴ τις ἀφθόνως ἐθέλοι καὶ μετὰ συνέσεως σκοπεῖν, εὑρήσει γεγο-
181 νότα· τήν τε γὰρ σκηνὴν τριάκοντα πηχῶν οὖσαν νείμας εἰς τρία
καὶ δύο μέρη πᾶσιν ἀνεὶς τοῖς ἱερεῦσιν ὥσπερ βέβηλόν τινα καὶ
κοινὸν τόπον, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ἀποσημαίνει· καὶ γὰρ

§ 179 sq. cf. Bellum Iud. V § 4.

ROMSPLE

1 περιφερῆ, ῆ i. ras. ex ῆσ corr. uid. M 3 ὅμοιοσ RO 4 τετμημένησ O ἡμισφέριον R 5 ὑπερανεστῶτασ RO 6 τῇ om. R ῥοιᾷ SPL et ex corr. M παραπλησίασ RO ἀκανθώδησ L 7 εἰς om. O ἀπολιγούσασ R 8 διὰ] δι O 9 ἀφίησιν MP^1 ἀφίησι δ', ιδ' i. ras. ex η·· corr. S τῷ] τὸ O τῆς] τοῦ OML 10 πλαταγωνίῳ] πλαταιῶνι· M 11 *ἰνίου] ἰδεῖν RO 12 ἐφιελλσ. l, ex ἡ corr. R ἐφιελεισ ut uid. L ἐφιελὴσ E, om. Lat *ἔπεισιν M^1S^1PL 13 *τελαμὼν] *lamina* Lat *ἐστὶν $M^1S^1P^1$ *γράμμασιν MS^1P^1 τοῦ — 14 προσηγορίαν] τῆσ τοῦ θεοῦ προσηγορίασ E 14 ὁ om. MSPL 15 κόσμος ἐστί] ἐστὶ · κόσμοσ M ἐστὶν ὁ κόσμοσ SPL 16 *θαυμάσειεν L 18 προείρηνται RL κατανοήσειεν M^1S^1P 23 ἀφθόνως om. RO ἐθέλει L 25 πᾶσιν] πάλιν RO *ἱερεῦσι L βέβηλόν] βατὸν βέβηλον SPL *prophanum* Lat 26 *θάλατταν MSP

ταῦτα πᾶσίν ἐστιν ἐπιβατά. τὴν δὲ τρίτην μοῖραν μόνῳ περιέ-
γραψε τῷ θεῷ διὰ τὸ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνεπίβατον εἶναι ἀνθρώ-
ποις. ἐπί τε τῇ τραπέζῃ τοὺς δώδεκα τιθεὶς ἄρτους ἀποσημαίνει 182
τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τοσούτους μῆνας διῃρημένον. τὴν δὲ λυχνίαν ἐξ
ἑβδομήκοντα μορίων ποιήσας συγκειμένην τὰς τῶν πλανητῶν δε-
καμοιρίας ᾐνίξατο· καὶ λύχνους ὑπὲρ αὐτῆς ἑπτά, τῶν πλανητῶν
τὴν φοράν· τοσοῦτοι γάρ εἰσι τὸν ἀριθμόν. τά τε φάρση ἐκ τεσ- 183
σάρων ὑφανθέντα τὴν τῶν στοιχείων φύσιν δηλοῖ· ἥ τε γὰρ βύσ-
σος τὴν γῆν ἀποσημαίνειν ἔοικε διὰ τὸ ἐξ αὐτῆς ἀνεῖσθαι τὸ λίνον,
ἥ τε πορφύρα τὴν θάλασσαν τῷ πεφοινῖχθαι τῶν ἰχθύων τῷ
αἵματι, τὸν δὲ ἀέρα βούλεται δηλοῦν ὁ ὑάκινθος, καὶ ὁ φοῖνιξ δ'
ἂν εἴη τεκμήριον τοῦ πυρός. ἀποσημαίνει δὲ καὶ ὁ τοῦ ἀρχιερέως 184
χιτὼν τὴν γῆν λίνεος ὤν, ὁ δὲ ὑάκινθος τὸν πόλον, ἀστραπαῖς μὲν
κατὰ τοὺς ῥοΐσκους ἀπεικασμένος βρονταῖς δὲ κατὰ τὸν τῶν κω-
δώνων ψόφον. καὶ τὴν ἐφαπτίδα τοῦ παντὸς τὴν φύσιν ἐκ τεσ-
σάρων δοχθεῖσαν γενέσθαι τῷ θεῷ χρυσῷ συνυφασμένην κατ'
ἐπίνοιαν οἶμαι τῆς προσούσης ἅπασιν αὐγῆς. καὶ τὸν ἐσσῆνα 185
μέσον ὄντα τῆς ἐφαπτίδος ἐν τρόπῳ γῆς ἔταξε· καὶ γὰρ αὕτη
τὸν μεσαίτατον τόπον ἔχει· ζώνῃ τε περιοδεύσας τὸν ὠκεανὸν
ἀποσημαίνει· καὶ γὰρ οὗτος ἐμπεριείληφε τὰ πάντα. δηλοῖ δὲ
καὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην τῶν σαρδονύχων ἑκάτερος, οἷς ἐνε-

---

§ 181 sq. cf. Bellum Iud. V 5 §§ 4—7; § 184 cf. Philo uit. Moys. III §§ 6. 12.

ROMSPLELatZonaras I p. 64 sq.

1 ἐπίβατα codd. E *περιέγραψεν M¹S¹P¹ 3 τιθεὶς] θεὶσ MSPLE 4 *εἰς om. RO 5 πλανητῶν δεκαμοιρίας] Bernard πλανήτων δώδεκα μοίρασ ROE πλανητῶν δώδεκα μοιρίασ M ζωδίων δώδεκα μοίρασ SPL *septem planetarum decamoriae* Lat 6 *ἠνοίξατο O αὐτῆς] αὐτοὺσ E *τῶν] *ipsarum* Lat *πλανήτων ROSP 7 *τε] τε γὰρ ROML *τεσάρων M 9 ἔοικεν M¹S¹P *ἀνιεῖσθαι MSL *τὸν λῖνον RO 10 τῶν ἰχθύων] τῆσ κόχλου E 11 *δ' O ὑάκυνθοσ E καὶ om. E *δὲ R 13 *λιναῖοσ RO λίναιοσ S λίνεοσ, ε i. ras. m. 2 P λίνεοσ ὤν, εοσ ὢν i. ras. M *ὁ δὲ ὑάκινθος (ὑάκυνθοσ E)] *iacintina uero uestis* Lat *αἰστραπαῖσ L 15 *καὶ τὴν — 17 αὐγῆς] *superhumeralis etiam ad similitudinem naturae totius est, quando et eum deo placuit ex quattuor coloribus fieri et auro contexti* (*contexi* coni.) *propter splendorem reor, qui mundo diffunditur* Lat *ἐφαπίδα O ἐφαπρίδα (τ supra) L *τὴν (ante φύσιν) om. P *τεσάρων M 16 δοχθεῖσαν γενέσθαι] γενέσθαι δειχθεῖσαν MSPLE 17 τῆς προσούσης] τοῖσ προσοῦσιν L τῆσ προσοῦσιν E αὐγῆς] αὐτοῖσ L ἐσσῆνα μέσον] ἐσσὴν ἀναμέσον MSPLE et ut uid. Lat 18 *ἐφαπίδοσ O ἐφαπτρίδοσ SPL *τρόπῳ] τόπῳ RO *ἔταξεν M¹SP¹ 19 *τε] δὲ S περιοδεύσασα M περιδέουσα E 20 *ἐμπεριείληφεν M¹S¹P¹ *δὲ om. O 21 σαρδωνύχων OS²P²LE

186 πόρπωσε τὸν ἀρχιερέα. τήν τε δωδεκάδα τῶν λίθων εἴτε τοὺς
μῆνάς τις θέλοι νοεῖν, εἴτε τὸν οὕτως [ἀριθμὸν τῶν] ἀστέρων, ὃν
ζωδιακὸν κύκλον Ἕλληνες καλοῦσι, τῆς κατ' ἐκεῖνο γνώμης οὐκ ἂν
ἁμάρτοι· καὶ ὁ πῖλος δέ μοι δοκεῖ τὸν οὐρανὸν τεκμηριοῦν ὑακίν-
187 θινος πεποιημένος, οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ὑπερανετίθετο αὐτῷ τὸ
ὄνομα τοῦ θεοῦ τῇ στεφάνῃ ἠγλαϊσμένον καὶ ταύτῃ χρυσέᾳ, διὰ
τὴν αὐγήν, ᾗ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ το-
σοῦτόν μοι δεδηλώσθω πολλάκις τε καὶ ἐν πολλοῖς τὴν ἀρετὴν
τοῦ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῶν πραγμάτων.
188 VIII. 1. Ὡς δὲ τὸ προειρημένον πέρας εἶχε, τῶν ἀναθημάτων
μήπω καθιερωμένων ἐπιστὰς ὁ θεὸς Μωυσεῖ τὴν ἱερωσύνην Ἀαρῶνι
τἀδελφῷ προσέταξε δοῦναι ὡς ἁπάντων δι' ἀρετὴν τῆς τιμῆς δι-
καιοτέρῳ τυχεῖν. καὶ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος τήν τε
ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν εὔνοιαν διεξῄει καὶ τοὺς κινδύνους οὓς ὑπο-
189 μείνειεν ὑπὲρ αὐτῶν. μαρτυρούντων δ' ἐφ' ἅπασιν αὐτῷ καὶ τὸ
περὶ αὐτὸν πρόθυμον ἐνδεικνυμένων, „ἄνδρες, εἶπεν, Ἰσραηλῖται,
τὸ μὲν ἔργον ἤδη τέλος ἔχει οἷον αὐτῷ τε τῷ θεῷ ἥδιστον ἦν καὶ
δυνατὸν ἡμῖν, ἐπεὶ δὲ δεῖ τοῦτον τῇ σκηνῇ καταδέχεσθαι, δεῖ πρῶ-
τον ἡμῖν τοῦ ἱερατευσομένου καὶ ὑπηρετήσοντος ταῖς θυσίαις καὶ
190 ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν εὐχαῖς. καὶ ἔγωγε ταύτης ἐμοὶ τῆς σκέψεως ἐπι-
τραπείσης ἐμαυτὸν ἂν τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκρινα διά τε τὸ φύσει
πάντας εἶναι φιλαύτους, καὶ ὅτι πολλὰ ἐμαυτῷ καμόντι περὶ σωτη-

§ 186 cf. Philo uit. Moys. III § 12; § 188 = Exodus XXVIII 1. Leuit. VIII 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 64 sq.

1 *τε] om. RO δὲ M 2 τις θέλοι] ἐθελήσοι τισ MSP ἐθελήσει τισ L τις θέλοι νοεῖν] νοήσειέ τισ E οὕτως] τοσοῦτον E ἀριθμὸν τῶν om. RO ἀστέρων] ἀστέρα RO οἴκων (i. marg. τῶν ἀστέρων S) MSE 3 καλοῦσιν M¹ κατ' ἐκείνω RO κατ' ἐκεῖνον LE 4 *ἁμάρτοι, οι i. ras. L *τεκμήριον M τεκμηριοῦν, τεκμη i. ras. 4 litt. (· · · η) m. 2 P ὑακίνθυνοσ OE 5 *ἄλλοσ O *ὑπερανετίθετο, ι i. ras. m. 2 S 6 *τῇ] τῇ τε MSPL ἠγλαϊσμένον, ον ex οσ corr. E ἠγλαϊσμένος ed. pr. *τῇ — χρυσέᾳ] *et in corona scilicet designatum et in aurea lammina* Lat *χρυσέᾳ] χροιᾶ RO χρυσεία SP 7 *αὐγὴν] αὐτὴν RO *ἢ S¹P¹ 8 τε] δὲ M δη L 9 litterae τοῦ νομοθέτου παρ i. ras. L 10 τὰ εἰρημένα E ἀναθυμάτων O 11 μωϋσῆ OMSPE ἀαρὼν LE 12 τῷ ἀδελφῷ ROSPE *προσέταξεν M¹S¹P 14 διεξίει (ί i. ras. M) ML καὶ τοὺς — 15 αὐτῶν] *et propter eos passurum esse pericula* Lat ὑπομείνοιεν RO ὑπέμεινεν SP 15 δὲ OSP ἅπασι L 16 αὐτὸν] αὐτῶν L *εἰσραηλῖται P¹ 17 τε om. L ἥιδιστον P¹ 18 δὲ δεῖ] δὲ δεῖ, ε ante ῖ ex corr. L δ' εἴδοιτε, εἴ i. ras., οιτε i. ras. 2—3 litt. M δ' ἤδη δέον Cocceji 19 *ἡμῖν] ὑμῖν ROSP, om. Lat ταῖς θυσίαις] ταῖσ θείαισ RO, i. marg. τὸ θεῖον O 20 ὑμῶν SP *nobis* Lat 22 φιλαύτους] αὐτοὺσ M πολλὰσ L κάμνοντι MSP

ρίας τῆς ὑμετέρας σύνοιδα· νῦν δ' αὐτὸς ὁ θεὸς Ἀαρῶνα τῆς τι-
μῆς ἄξιον ἔκρινε καὶ τοῦτον ᾕρηται ἱερέα, τὸν δικαιότερον ἡμῶν
μᾶλλον εἰδώς, ὡς οὗτος ἐνδύσεται στολὴν τῷ θεῷ καθωσιωμένην 191
καὶ βωμῶν ἐπιμέλειαν ἕξει καὶ πρόνοιαν ἱερείων καὶ τὰς ὑπὲρ
ἡμῶν εὐχὰς ποιήσεται πρὸς τὸν θεὸν ἡδέως ἀκουσόμενον, ὅτι τε
κήδεται γένους τοῦ ἡμετέρου καὶ παρ' ἀνδρὸς ὃν αὐτὸς ἐπελέξατο
γινομένας προσδέχεται ταύτας." Ἑβραῖοι δὲ ἠρέσκοντο τοῖς λεγο- 192
μένοις καὶ συνῄνουν τῇ τοῦ θεοῦ χειροτονίᾳ· ἦν γὰρ Ἀαρὼν διά
τε τὸ γένος καὶ τὴν προφητείαν καὶ τὴν ἀρετὴν τἀδελφοῦ πρὸς
τιμὴν ἁπάντων ἀξιολογώτερος. ἦσαν δ' αὐτῷ καὶ παῖδες κατ'
ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες Νάβαδος Ἀβιοῦς Ἐλεάζαρος Ἰθάμαρος.
2. Ὅσα δὲ τῶν πρὸς τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν παρεσκευασ- 193
μένων ἦν περιττὰ ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρση σκεπαστήρια τῆς τε
σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῆς λυχνίας καὶ τοῦ θυμιατηρίου καὶ τῶν ἄλλων
σκευῶν ἀναλῶσαι, ὅπως κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ταῦτα μήτ' ἐξ ὑετοῦ
μηδὲν μήτ' ἐκ κονιορτοῦ βλάπτηται. τό τε πλῆθος ἀθροίσας πάλιν 194
εἰσφορὰν αὐτῷ προσέταξεν εἰσφέρειν σίκλου τὸ ἥμισυ καθ' ἕκαστον,
ὁ δὲ σίκλος νόμισμα Ἑβραίων ὢν Ἀττικὰς δέχεται δραχμὰς τέσσαρας·
οἱ δ' ἑτοίμως ὑπήκουον οἷς ἐκέλευσε Μωυσῆς καὶ τὸ πλῆθος τῶν 196
εἰσφερόντων ἦν ἑξήκοντα μυριάδες καὶ πεντακισχίλιοι καὶ πεντα-
κόσιοι καὶ πεντήκοντα. ἔφερον δὲ τὸ ἀργύριον τῶν ἐλευθέρων οἱ
ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. τὸ δὲ συγκομισθὲν
εἰς τὰς περὶ τὴν σκηνὴν χρείας ἀναλοῦτο.

§ 192 = Exod. XXVIII 1; § 194 = Exod. XXX 11; § 196 = Exod. XXXIX 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 65.

1 τῆς ὑμετέρας om. RO σύνοιδα καμόντι περὶ σωτηρίασ tr. O δὲ SPL τιμῆς] τιμῆσ ταύτησ MSPLE *hoc honore* Lat 2 *ἔκρινεν M[1]S[1]P[1] *καὶ τοῦτον — 3 στολὴν] *et hunc sacerdotem nobis credidit iustiorem sciens quia dignus induetur stola* Lat *εἴρηται R[1] ἡμῶν] ex Lat ὑμῶν codd. μᾶλλον ὑμῶν tr. ML 3 ἐνδύσεται, ε ex η corr. m. 2 R καθοσιωμένην L 5 ὑμῶν MSPL ἀκουσόμενον, ό corr. ex α uel ω S 6 ὑμετέρου RMSP παρ'] παρὰ MPL ὑπὸ, i. marg. παρὰ S ἐξελέξατο SP 7 γενομένασ L δὲ] τε SP 8 *χειροτονεία O 10 τιμὴν] τὴν τιμὴν MSL *honore hoc* Lat καὶ om. M 11 *Νάβαδος] ῥάβαδοσ RO *nabaht* Lat **abiud* Lat *ἰαθάμαροσ R 12 παρεσκευασμένον S[1]P[1] 13 ἐκέλευ[σ]εν O φάρ[σ]σησκεπαστήρια M 14 τοῦ om. MSPL 15 μήτ' ἐκ] μήτε ROM 17 αὐτῶν M αὐτὸ ed. pr. *τὰ ἥμισυ R 18 *ἑβραῖον RSPL *ὢν] ὃν RL, om. M **dragmas* Lat *τέσαρασ M 19 *ἐπήκουον RO ἐκέλευε OL ἐκέλευε· MSP 20 καὶ (ante πεντακόσιοι) om. LE 21 ἔφερον] εἰσέφερον E οἱ om. O 22 εἴκοσι] εἴκοσι · · · · M εἴκοσι καὶ ἄνω SPL εἴκοσιν ἄνω E συνκομισθὲν M[1] litterae ν εἰσ τὰσ i. ras. L 23 *ἀνηλοῦτο MSPL

197 3. Ἥγνιζε δὲ καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τοὺς ἱερέας τρόπῳ τοιούτῳ
ποιούμενος αὐτῶν τὴν κάθαρσιν. σμύρνης ἐπιλέκτου σίκλους πεν-
τακοσίους καὶ ἴρεως ἴσους, κινναμώμου δὲ καὶ καλάμου, ἔστι δὲ καὶ
τοῦτο εἶδος θυμιάματος, ἡμίσειαν τῶν πρότερον ὁλκὴν κεκομμένα
δεύειν ἐκέλευσεν, ἐλαίου τε ἐλαΐνου εἶν, μέτρον δ᾽ ἐστὶ τοῦτο ἐπι-
χώριον δύο χόας Ἀττικοὺς δεχόμενον, ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαν-
198 τας σκευάσαι τέχνῃ μυρεψῶν χρῖσμα εὐωδέστατον. κἄπειτα τοῦτο
λαβὼν αὐτούς τε τοὺς ἱερέας καὶ πᾶσαν τὴν σκηνὴν χρίων κεκά-
θαρκε, τά τε θυμιώμενα, πολλὰ δ᾽ ἐστὶ ταῦτα καὶ ποικίλα, κατὰ
τὴν σκηνὴν ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ θυμιατηρίου μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα
συνεφέρετο, ὧν παραλείπω τὴν φύσιν ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ δι᾽ ὄχλου
199 γένηται τοῖς ἐντυγχάνουσι. δὶς δὲ τῆς ἡμέρας πρίν τε ἀνασχεῖν τὸν
ἥλιον καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐχρῆν ἔλαιόν τε ἁγνίσαντας φυλάσ-
σειν εἰς τοὺς λύχνους, ὧν τοὺς μὲν τρεῖς ἐπὶ τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγ-
γειν ἔδει τῷ θεῷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν, τοὺς δὲ λοιποὺς περὶ τὴν
ἑσπέραν ἅπτοντας.
200 4. Ἁπάντων δ᾽ ἤδη πέρας εἰληφότων ἔδοξαν ἄριστοι τῶν
δημιουργῶν Βεσέβηλος καὶ Ἐλίαβος, τῶν γὰρ ἐξευρημένων τοῖς
προτέροις αὐτοὶ προεθυμήθησαν ἀμείνονα προσεξεργάσασθαι, λα-
βεῖν τε ἐπίνοιαν ὧν πρότερον ἠγνόουν τὴν κατασκευὴν ἱκανώτατοι·
201 τούτων μέντοι Βεσέβηλον συνέβη κριθῆναι τὸν κράτιστον. ὁ δὲ
πᾶς χρόνος εἰς τὸ ἔργον διῆλθε μηνῶν ἑπτὰ καὶ μετὰ τοῦτο ἀφ᾽
οὗ τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον ἐνιαυτὸς αὐτοῖς πρῶτος ἐτελειοῦτο.

---

§ 197 = Exod. XXX 22; § 200 = Exod. XXXI 2, XXXIX 23; § 201 = Exod. XL 2.

ROMSPLELatZonaras I p. 65. Theodoretus I p. 110.

2 *αὐτῶν τὴν* i. ras. L *ἐπιλέκτουσ* RL *ἐπιλέκτον·* M 3 *ἴρεως*] *ἴ·ρεωσ* (eras. *ε*) M *ἱερέασ* RO *itreos* Lat *κιναμώμου* RMPLE *cinamomi* Lat *δὲ*] *δέκα* SP **καλάμου·* M *ἔστιν* M[1]S[1]P[1] 4 *θυμιάματος*] *θυμιαμάτων* R *θυμίατοσ*, *μία* corr. ex *ώμα* M *θυώματοσ* SPL *προτέρων* ROML 5 *δεύειν*] *δυοῖν* (*ο* ex *ε* corr. M) ML *δυεῖν* SP *τε*] *δὲ* M *ἐλατίνου* ROML *εἶν*] *ἶν* ROP[1] *νίν*, *ν* initiale i. ras. M *ἶν* SP[2] *ἦν* L *ein* Lat hinc Theodoretus *ἐστὶ·* SP *ἐστὶ ἐ* i. ras. 2 litt., *στὶ* i. ras. 3 litt. M 6 *χοὰσ* ROMSP *ἀττικὰσ* P[2] 8 *κεκάθαρκε*] *κεκαθάρικε·* SP *ἐκαθάρικε·* M *ἐκαθάρισε* L 9 *τε* om. SP *θυμιώμενα*] *θυόμενα* MSP *θυμώμενα* L *hostias* Lat *καὶ ταῦτα* tr. P *παραλίπω* ex corr. MP *παραλείπωι* P[1] 12 *ἐντυγχάνουσιν* M[1]S[1]P 13 **δυσμὰσ* O **ἔλεόν* O *φυλάττειν* E 14 *λύχνους*] *ν´ λύχνουσ* E 17 *δὲ* L **δόξαν* O 18 *βεσεβῆλοσ* R *βεσελεῆλοσ* O *βεσελέηλοσ* SPLE *beselel* Lat cf. § 105 **Ἐλίαβος*] *βελίαβοσ* M *helyab* Lat 19 *προσεξειργάσασθαι* RO *προεξεργάσασθαι* L 20 post *κατασκευὴν* | deleuit *βὴν* M 21 *Βεσέβηλον*] *βεσελεῆλον* RO *βεσελέηλον* SPLE *besehel* Lat 21 **κράτιστον*] *ἄριστον* RO 22 **διῆλθεν* M[1]SP **διῆλθεν εἰσ τὸ ἔργον* tr. SP 23 **ἐξέλειπον* L *αὐτοῖς*] *μὲν αὐτοῖσ* O

ἀρχομένου δὲ τοῦ δευτέρου ἔτους μηνὶ Ξανθικῷ κατὰ Μακεδόνας
Νισὰν δὲ κατὰ Ἑβραίους νουμηνίᾳ τὴν σκηνὴν ἀφιεροῦσι καὶ πάνθ'
ὅσα περὶ αὐτὴν σκεύη μοι δεδήλωται.

5. Ἐπέδειξε δὲ ὁ θεὸς αὐτὸν ἡσθέντα τῷ ἔργῳ τῶν Ἑβραίων 202
καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ὑπερηφανίᾳ τῆς χρήσεως, ἀλλ'
ἐπεξενώθη καὶ κατεσκήνωσε τῷ ναῷ τούτῳ. τὴν δὲ παρουσίαν
οὕτως ἐποίησεν· ὁ μὲν οὐρανὸς καθαρὸς ἦν, ὑπὲρ δὲ τὴν σκηνὴν 203
μόνην ἤχλυσεν οὔτε βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ περιλαβὼν αὐ-
τήν, ὥστ' εἶναι δόξαι χειμέριον, οὔτε μὴν λεπτὸν οὕτως, ὥστε
τὴν ὄψιν ἰσχύσαι τι δι' αὐτοῦ κατανοῆσαι· ἡδεῖα δὲ ἀπ' αὐτοῦ
δρόσος ἔρρει καὶ θεοῦ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τοῦτο καὶ βουλο-
μένοις καὶ πεπιστευκόσι.

6. Μωυσῆς δὲ τοὺς τέκτονας οἵαις εἰκὸς ἦν δωρεαῖς τοὺς 204
τοιαῦτα ἐργασαμένους τιμήσας ἔθυεν ἐν τῷ τῆς σκηνῆς αἰθρίῳ
κατὰ προσταγὴν θεοῦ ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτά-
δων. καὶ δή, λέγειν γὰρ ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν μέλλω τὰ πρασσό- 205
μενα περὶ τὰς ἱερουργίας ἐν ἐκείνοις δηλώσων περί τε ὧν ὁλοκαυτεῖν
κελεύει καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τῆς βρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμος, κἀκ
τοῦ αἵματος τῶν τεθυμένων τήν τε στολὴν τοῦ Ἀαρῶνος καὶ αὐτὸν
σὺν τοῖς παισὶν ἔρραινεν ἀφαγνίσας πηγαίοις τε ὕδασι καὶ μύρῳ,
ἵνα τοῦ θεοῦ γίγνοιντο. ἐπὶ μὲν οὖν ἡμέρας ἑπτὰ τοῦτον τὸν 206
τρόπον αὐτούς τε καὶ τὰς στολὰς ἐθεράπευε τήν τε σκηνὴν καὶ τὰ
περὶ αὐτὴν σκεύη ἐλαίῳ τε προσχριομένῳ, καθὼς εἶπον, καὶ τῷ
αἵματι τῶν ταύρων καὶ κριῶν σφαγέντων καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς
κατὰ γένος, τῇ δὲ ὀγδόῃ κατήγγειλεν ἑορτὴν τῷ λαῷ καὶ θύειν

---

§ 202 = Exodus XL 28; § 204 = Exod. XXXIX 23, XXIX 1, Leuit. VIII 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 65.

2 *νισσὰν RP *nisa* Lat *ἀφιεροῦσιν M¹S¹P¹ *καὶ iterat P 4 ὁ] καὶ ὁ O αὐτὸν ROMPLE αὐτὸν ὁ θεὸσ tr. MLE 5 ὑπερηφανεία M ὑπερηφανίᾳ τῆς χρήσεως] *in pulchritudine illius aedificii* Lat 6 καὶ om. E *τῷ] ἐν τῷ coni. 8 *βαθεῖ] βαθὺ, ὑ i. ras. L 9 ὥστε ME 11 *καὶ (post τοῦτο) om. O 14 τοιαύτασ M ἀτιμήσασ, ἀ eras. L *ἐν om. MSP 15 θεοῦ] τοῦ θεοῦ MSPLE 16 μέλλωι P¹ 17 δηλώσ·ν (ω supra) M δηλώσω SP ὁλοκαυτοῦν (οῦν i. ras. m. 2 P) OP ὧν] ὃν L 19 *τεθυο-μένων RO ἀαρὼν E 20 *πᾶσιν RO *ἔραινεν R ἔρραινεν, αι i. ras. 1 litt. m. 2 SP ἔρρενεν, ε post ρ i. ras. 2 litt. M ἐφαγνίσασ O τε] τοῖσ L ὕδασιν MS¹P¹ 21 γίγνοιτο L 22 *ἐθεράπευεν M¹S¹P¹ 23 προσ-χριομένῳ] coni. προχριομένων R προχριομένω O προθυμιωμένω ML προθυο-μένω SPE *praelibato* Lat 23 *τῷ αἵματι om. RO 24 *κριῶν] τῶν κριῶν L *hircorum* Lat κριῶν καὶ ἐρίφων Bernard *καθ'] καὶ καθ' O 25 *κα-τήγγειλαν ML κατήγγελλεν, ηγγελλ i. ras. S κατήγγελεν P *λαῷ] ναῷ L

207 προσέταξε κατὰ δύναμιν. οἱ δ' ἀλλήλοις ἁμιλλώμενοι καὶ ὑπερ-
βάλλειν φιλοτιμούμενοι τὰς θυσίας, ἃς ἕκαστος ἐπιφέροι, τοῖς λε-
γομένοις ὑπήκουον. ἐπικειμένων δὲ τῶν ἱερῶν τῷ βωμῷ αἰφνί-
διον ἐξ αὐτοῦ πῦρ ἀνήφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμ-
πηδόνι ὁρώμενον τῇ φλογὶ πάντα ἐδαπάνα τὰ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ.
208 7. Συνέβη δὲ καὶ Ἀαρῶνι συμφορά τις ἐκ τούτου λογιζομένῳ
ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ πατρί, γενναίως δ' ὑπ' αὐτοῦ καρτερηθεῖσα,
ὅτι καὶ τὴν ψυχὴν πρὸς τὰ συμπίπτοντα στερρὸς ἦν καὶ κατὰ
209 βούλησιν τοῦ θεοῦ ἡγεῖτο τὸ πάθος γεγονέναι· τῶν γὰρ υἱῶν αὐ-
τοῦ τεσσάρων ὄντων, ὡς προεῖπον, δύο οἱ πρεσβύτεροι Νάβαδος
καὶ Ἀβιοῦς κομίσαντες ἐπὶ τὸν βωμὸν οὐχ ὧν προεῖπε Μωυσῆς
θυμάτων, ἀλλ' οἷς ἐχρῶντο πρότερον, κατεκαύθησαν τοῦ πυρὸς
ἐπ' αὐτοὺς τὴν ὁρμὴν βαλόντος καὶ τὰ στέρνα καὶ τὰ πρόσωπα
210 φλέγειν αὐτῶν ἀρξαμένου καὶ σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. καὶ οἱ
μὲν οὕτως ἀπέθανον· Μωυσῆς δὲ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ
τοὺς ἀδελφοὺς βαστάξαντας τὰ σώματα καὶ κομίσαντας τῆς παρεμ-
βολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. πενθεῖ δὲ αὐτοὺς τὸ πλῆθος
χαλεπῶς ἐπὶ τῷ θανάτῳ παρὰ δόξαν οὕτω γεγενημένῳ διατεθέν.
211 μόνους δὲ Μωυσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν καὶ τὸν πατέρα μὴ φρον-
τίζειν τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἠξίωσε προκρίναντας τὴν εἰς τὸν θεὸν
τιμὴν τοῦ περὶ αὐτοὺς σκυθρωποῦ· ἤδη γὰρ Ἀαρὼν καὶ τὴν στο-
λὴν τὴν ἱερὰν ἠμφίεστο.
212 8. Μωυσῆς δὲ πᾶσαν τιμὴν παραιτησάμενος, ἣν ἑώρα τὸ πλῆ-
θος αὐτῷ παρασχεῖν ἕτοιμον, πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ θεοῦ θεραπείᾳ
διετέλει. καὶ τῶν μὲν εἰς τὸ Σιναῖον ἀνόδων ἀπείχετο, εἰς δὲ τὴν
σκηνὴν εἰσιὼν ἐχρηματίζετο περὶ ὧν ἐδεῖτο παρὰ τοῦ θεοῦ ἰδιω-

---

§ 207 = Leuit. IX 24; § 208 = Leuit. X 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 65.

1 *προσέταξεν* $M^1S^1P^1$ *δὲ* E **ἀμμιλλώμενοι* P *ὑπερβαλεῖν* M 2 *τὰς θυσίας* om. O *ἐπιφέρει* RO 3 *ὑπήκουον*] *ὑπεῖχον* RO **ἱερῶν*] *ἱερείων* SPL *hostiis* Lat *αἰφνιδίωσ* E 4 *αὐτοῦ*] *αὐτῶν* MSPLELat 5 **πάντα*] *πάντα δ'* MSP *καὶ πάντα* L 6 **ἀαρῶνοσ* L *σύμφορον* E 8 *τὴν φυχὴν πρὸσ τὰ συμ* i. ras. 8 litt. R *συμπίπταντα* ut uid. R *στερὸσ* $M^1S^1P^1$ 9 **αὐτοῦ, οῦ* ex *ῶν* corr. M 10 **τεσάρων* M **nabath* Lat 11 **abiud* Lat **προσεῖπεν* M *προεῖπεν* S^1P^1L 12 **θυμαμάτων* O *ἐπ' αὐτοῖσ* R 13 *λαβόντος* coni. 15 *μωσῆσ* E 16 *βαστάξαντασ, ξ* i. ras. M 17 *δ'* SP 2υ *ἠξίωσεν* $M^1S^1P^1$ 21 *αὐτοῦ* M 22 *ἠμφίετο, ε* i. ras. maiore M 23 *τιμὴν*] *τὴν τιμὴν* L *αὐτὸν* L 24 *παρέχειν* MSPL *πρὸς*] *ὁ δὲ πρὸσ* O 25 **καὶ τῶν — ἀπείχετο*] *et aliquando quidem ad montem sina ibat* Lat **τῶν*] *τὴν* R *τῆσ* O **σίναιον* SPL **ἀνόδων*] *ἄνοδον* R *ἀνόδου* O

τεύων καὶ τῇ στολῇ καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώ-
τερον καὶ μηδὲν βουλόμενος τῶν πολλῶν διαφέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ
τῷ προνοούμενος αὐτῶν βλέπεσθαι. ἔτι δὲ τὴν πολιτείαν καὶ νό- 213
μους αὐτῶν ἔγραφε, καθ' οὓς κεχαρισμένως τῷ θεῷ βιώσονται μη-
δὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες· ταῦτα μέντοι κατὰ τὴν ὑπαγόρευσιν
τοῦ θεοῦ συνετάττετο. διέξειμι μὲν οὖν περὶ τῆς πολιτείας καὶ
τῶν νόμων.

9. Ὃ μέντοι περὶ τῆς τοῦ ἀρχιερέως στολῆς παρέλιπον διελ- 214
θεῖν βούλομαι· οὐδαμόθεν γὰρ προφητῶν κακουργίαις κατέλιπεν
ἀφορμήν, εἰ δέ τινες τοιοῦτοι γένοιντο παρεγχειρεῖν τῷ τοῦ θεοῦ
ἀξιώματι, αὐτοκράτορα δ' εἶναι τὸν θεὸν παρατυγχάνειν τοῖς ἱεροῖς
κατέλιπεν ὁπότε θελήσειε καὶ μὴ παρεῖναι, καὶ τοῦτ' οὐχ Ἑβραίοις
δῆλον εἶναι μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων τοῖς παρατυγχά-
νουσι. τῶν γὰρ λίθων, οὓς ἐπὶ τοῖς ὤμοις φέρειν τὸν ἀρχιερέα 215
προεῖπον, σαρδόνυχες δὲ ἦσαν καὶ σημαίνειν αὐτῶν τὴν φύσιν
ἡγοῦμαι περισσὸν πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένων, συνέβαινε λάμπειν,
ὁπότε ταῖς ἱερουργίαις ὁ θεὸς παρείη, τὸν ἕτερον τὸν ἐπὶ τῷ δε-
ξιῷ τῶν ὤμων πεπορπημένον αὐγῆς ἀποπηδώσης καὶ τοῖς πορρω-
τάτω φαινομένης, οὐ πρότερον ταύτης ὑπαρχούσης τῷ λίθῳ. θαυ- 216
μαστὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῖς μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' ἐκφαυλισμῷ
τῶν θείων ἠσκηκόσιν, ὃ δ' ἐστὶ τούτου θαυμασιώτερον ἐρῶ· διὰ
γὰρ τῶν δώδεκα λίθων, οὓς κατὰ στέρνον ὁ ἀρχιερεὺς ἐνερραμμέ-
νους τῷ ἐσσῆνι φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμεῖν προεμήνυεν ὁ θεός·
τοσαύτη γὰρ ἀπήστραπτεν ἀπ' αὐτῶν αὐγὴ μήπω τῆς στρατιᾶς 217
κεκινημένης, ὡς τῷ πλήθει παντὶ γνώριμον εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν

ROMSPLELatSyncellus p. 253.

3 *αὐτῶν*, *ῶ* ex *ὸ* corr. L *νόμους αὐτῶν*] *νόμουσ* ML *τοὺσ νόμουσ* SPE 6 *συνεπράττετο* RO 8 *παρέλειπον* L *διελθεῖν βούλομαι* om. L 9 *προφητῶν*] *συκοφαντῶν* SPL *συκοφαντῶν γὰρ* tr. L *κατέλιπον* L 10 *εἰ δέ* — 12 *παρεῖναι*] *si qui tamen tales sint, ut dignitatem temptent dei cognoscere, omnipotentem deum legentes scire dereliquit siue ad sacra ueniat siue adesse nolit* Lat *δὲ*] *καὶ* O *δή* Holwerda *τοιοῦτοι*] *τοιοῦτον* O *τοιοῦτοι οἷοι* Holwerda 11 *δ'*] *γὰρ* Holwerda *τοῖς ἱεροῖς*] *τοὺσ ἱερεῖσ* O 12 *κατέλιπεν* spurium iudicat Bernard, retinet Holwerda p. 52 *θελήσειεν* MS¹PL *τοῦτ'*] *τοῦτο* O *τοῦτο δ'* SP 13 *παρατυγχάνουσιν* MS¹P *legentibus* Lat 14 *ἐπὶ τῶν ὤμων* MSPLE 15 *προεῖπε* E *σαρδώνυχεσ* OS²P²LE *δὲ* om. OE 16 *περιττὸν* O 17 **παρείη*] *παρίει*, *ι* i. ras. M *παρήει* OSPL 18 **πεπορπομένον* R §§ 216, 217 laudat Syncellus 22 *ἐνεραμμένουσ* M *ἀνερραμμένουσ* E 23 *ἐσσήνῃ* RO *ἐσσῆν* PE *essin* Lat 24 **ἀπήστραπτε* RO *ἀπήστραπεν* M **ἀπ'*] *παρ'* RO **στρατείασ* L 25 **κεκεινημένησ* M¹ *τὸ*] *τῶ* LE

θεὸν εἰς τὴν ἐπικουρίαν, ὅθεν Ἕλληνες οἱ τὰ ἡμέτερα τιμῶντες
ἔθη διὰ τὸ μηδὲν ἀντιλέγειν δύνασθαι τούτοις τὸν ἐσσῆνα λόγιον
218 καλοῦσιν. ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅ τε ἐσσὴν καὶ ὁ σαρδόνυξ τοῦ λάμ-
πειν ἔτεσι διακοσίοις πρότερον ἢ ταύτην ἐμὲ συνθεῖναι τὴν γραφὴν
τοῦ θεοῦ δυσχεράναντος ἐπὶ τῇ παραβάσει τῶν νόμων, περὶ ὧν
ἐροῦμεν εὐκαιρότερον. τρέψομαι δὲ νῦν ἐπὶ τὸν ἑξῆς λόγον.
219 10. Καθιερωμένης γὰρ δὴ τῆς σκηνῆς καὶ διακεκοσμημένων
τῶν περὶ τοὺς ἱερέας τό τε πλῆθος ὁμόσκηνον αὐτῷ τὸν θεὸν
ἔκρινεν εἶναι καὶ τρέπεται πρὸς θυσίας τε καὶ ἀνέσεις ὡς ἅπασαν
ἤδη κακοῦ προσδοκίαν ἀπεωσμένον, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὡς
ἀμεινόνων ἐπιθυμοῦντες δωρεάς τε τῷ θεῷ τὰς μὲν κοινῇ τὰς δὲ
220 κατ' ἰδίαν ἀνετίθεσαν κατὰ φυλάς· οἵ τε γὰρ φύλαρχοι κατὰ δύο
συνελθόντες ἅμαξαν καὶ δύο βόας προσκομίζουσιν· ἓξ μὲν οὖν ἦσαν
αὗται καὶ τὴν σκηνὴν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις παρεκόμιζον. πρὸς
τούτοις ἕκαστος φιάλην τε κομίζει καὶ τρύβλιον καὶ θυΐσκην, τὴν
221 μὲν δαρεικοὺς δέκα δυναμένην καὶ πλήρη θυμιαμάτων· τὸ δὲ τρύ-
βλιον καὶ ἡ φιάλη, ἀργυρᾶ δὲ ἦν, σίκλους μὲν αἱ δύο διακοσίους
εἷλκον, εἰς δὲ τὴν φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι δεδαπάνηντο, πλήρεις
δὲ ἦσαν ἀλεύρων ἐλαίῳ πεφυραμένων, οἷς ἐπὶ τῷ βωμῷ χρῶνται
πρὸς τὰς ἱερουργίας· μόσχον τε καὶ κριὸν σὺν ἀρνίῳ ἐτείῳ ὁλομελῆ
καυθησόμενα καὶ σὺν αὐτοῖς χίμαρον ἐπὶ παραιτήσει ἁμαρτημάτων.
222 προσῆγε δὲ τῶν ἀρχόντων ἕκαστος καὶ ἑτέρας θυσίας σωτηρίους
λεγομένας καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο βόας καὶ πέντε κριοὺς σὺν
ἀρνάσιν ἐτείοις καὶ ἐρίφοις. οὗτοι μὲν δὴ θύουσιν ἐπὶ ἡμέρας

§ 219 = Num. VII 1.

ROMSPLELatSyncellus p. 253.

1 εἰς om. E 2 *τὸν ἐσσῆνα] τὸν ἐνσινᾶ R τὸ ἐνσινᾶ O *essin* Lat 3 καλοῦσι E post καλοῦσιν ras. 1—2 litt. M ἐπαύσαντο E **essin* Lat σαρδώνυξ OS[2]PLE 5 *δυσχερήναντοσ M 7 δὴ] ἤδη MSPLE 8 ἑαυτῶ SP 9 *ἀνέσεις] coni. *requiem* Lat αἰνέσεισ codd. E 10 ἀπεωσμένων ROL 11 ἀμεινόνων] ἄμεινον ὧν M ἐπιθυμοῦντες] ἐπιθυμοῦντασ M *desiderantes* Lat εὐθυμοῦντες Cocceji 12 *κατ'] καὶ κατ' MSPL ἐτίθεσαν ROSPE *φίλαρχοι R 13 προκομίζουσιν O 14 παρεκόμιζον om. M 15 τρυβλίον ROM τρυβλεῖον L τὴν] τὸ RO 16 δαρικοὺσ MS[1]PL τρυβλίον ROM τρυβλεῖον L 17 ἀργύρεα ROSP δὲ om. SP μὲν] μὲν δὴ SP 18 εἷλκον] *habentes* Lat πλῆρεσ M πλήρησ S[1] 19 ἐλαίου ML πεφυρμένων M 20 κριῶν M ἀρνίῳ] ἀρνείω R ἀρνι M ἀρνειῶ S ἀρνιῶ P ἐτείῳ] τῶν ἐτησίων MSPL ὁλωμελῆ M[2] 21 χείμαρον R χείμαρρον M χίμαρρον S 22 προσῆγεν M[1]S[1] δὲ] δὲ καὶ P, om. Lat σωτηρίου SPL 23 δύο] δύο τε MSL 24 ἄρνασιν SP ἐτείοισ, ει in ι corr. M ἐτησίοισ PL δὴ] οὖν O

*δώδεκα κατὰ πᾶσαν ἡμέραν εἰς· Μωυσῆς δὲ οὐκέτ' ἀναβαίνων ἐπὶ
τὸ Σιναῖον ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιὼν ἀνεμάνθανε παρὰ θεοῦ περί
τε τῶν πρακτέων καὶ τῶν νόμων τῆς συντάξεως· οὓς κρείττονας ἢ* 223
*κατὰ σύνεσιν ἀνθρωπίνην ὄντας εἰς τὸν ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα
συνέβη φυλαχθῆναι δωρεὰν εἶναι δόξαντας τοῦ θεοῦ, ὡς μήτ' ἐν
εἰρήνῃ ὑπὸ τρυφῆς μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην Ἑβραίους παρα-
βῆναί τινα τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων παύομαι λέγων
γραφὴν ἑτέραν ἠξιωκὼς συνθεῖναι περὶ τῶν νόμων.*

IX. 1. *Νυνὶ δ' ὀλίγων τινῶν ἐπιμνησθήσομαι τῶν ἐφ' ἁγνείαις* 224
*καὶ ἱερουργίαις κειμένων· καὶ γὰρ τὸν λόγον μοι περὶ τῶν θυσιῶν
ἐνεστάναι συμβέβηκε. δύο μὲν γάρ εἰσιν ἱερουργίαι, τούτων δ' ἡ
μὲν ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν ἑτέρα δ' ὑπὸ τοῦ δήμου συντελούμεναι κατὰ
δύο γίνονται τρόπους· τῆς μὲν ὁλοκαυτεῖται πᾶν τὸ θυόμενον καὶ* 225
*διὰ τοῦτο καὶ τὴν προσηγορίαν τοιαύτην ἔλαβεν, ἡ δὲ χαριστήριός
τέ ἐστι καὶ κατ' εὐωχίαν δρᾶται τῶν τεθυκότων· ἐρῶ δὲ περὶ τῆς
προτέρας. ἀνὴρ ἰδιώτης ὁλοκαυτῶν θύει μὲν βοῦν καὶ ἀρνίον καὶ* 226
*ἔριφον· ταῦτα μὲν ἐπέτεια, τοὺς δὲ βοῦς ἐφεῖται θύειν καὶ προή-
κοντας· ἄρρενα δὲ ὁλοκαυτεῖται τὰ πάντα. σφαγέντων δὲ τούτων
τὸν κύκλον τῷ αἵματι δεύουσι τοῦ βωμοῦ οἱ ἱερεῖς, εἶτα καθαρὰ* 227
*ποιήσαντες διαμελίζουσι καὶ πάσαντες ἁλσὶν ἐπὶ τὸν βωμὸν ἀνα-
τιθέασι σχιζῶν ἤδη πεπληρωμένον καὶ πυρὸς φλεγομένου. τοὺς δὲ
πόδας τῶν ἱερείων καὶ τὰ κατὰ νηδὺν ἐκκαθάραντες ἀκριβῶς τοῖς
ἄλλοις καθαγνισθησόμενα προσεπιφέρουσι, τὰς δορὰς τῶν ἱερέων
λαμβανόντων. καὶ ὁ μὲν τῆς ὁλοκαυτώσεως τρόπος ἐστὶν οὗτος.*

2. *Τὰς δὲ χαριστηρίους θυσίας ἐπιτελοῦντες τὰ αὐτὰ μὲν ζῷα* 228

---

§ 222 = Num. VII 89; § 224 = Leuit. I 1.

ROMSPLLat

1 *εἷς*] *εἰσ τὴν σκηνὴν* SPL *δ'* MSL 2 *Σιναῖον*] *σίναιον ὄροσ* SP *montem sina* Lat *ἀλλ'* om. S *θεοῦ*] *τοῦ θεοῦ* MSPL 5 *τῷ θεῷ* O *ἐν εἰρήνῃ, ἐν εἰ* i. ras. man. 2 S 7 *πάβομαι* M 8 *γράφειν* RO *συνθεῖναι, εῖν* i. ras. m. 2 S *συνθῆναι* L 10 *τῶν* om. MSPL 11 *ἑστάναι* M *ἑστάναι* (*νε* suprascr.) L *συμβέβηκεν* MS[1]P 12 *δὲ* L *τοῦ* i. ras. M 13 *ὁλοκαυτεῖται*] *ὁλοκαυτοῦται* O *ὁλογλυτεῖται* M *ὅλησ ὁλοκαυτεῖται* L 14 *καὶ* om. O *τὴν — τοιαύτην*] *nomen holocaustomatis* Lat 15 *ἐστὶν* MS[1]P[1] 16 *προτέρας*] *δευτέρασ* RO *ἀνὴρ*] *ἀνὴρ δ'* RO *μὲν*] *μὲν οὖν* L *ἀρν·ὸν*, eras. *ι* S 17 *μὲν* om. O *ἐφεῖται*] *ἔφηβάστε* R *ἐφήβουστε* O *προσήκοντασ* O 18 *ἄρεννα* R *ὁλοκαυτοῦται* O 19 *καθαροποιήσαντεσ* M 20 *διαμελήζουσι* O *διαμελίζουσιν* MS[1]P[1] *πάσσαντεσ* PL *πάσαντες ἁλσὶν*] *omnia* Lat *ἀνατιθέασιν* MS[1]P 22 *τὰ* om. O 23 *καταγνισθησόμενα* S[1]P *δωρὰσ* M 24 *holocaustomatis* Lat *ἔστιν* ROL *οὗτοσ, ο* i. ras. m. 2 M 25 *τὰ αὐτὰ*] *haec* Lat

θύουσιν, ὁλόκληρα δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἐπετείων πρεσβύτερα, ἄρρενα
μέντοι θήλεσι συνδυαζόμενα. θύσαντες δὲ ταῦτα φοινίσσουσι μὲν
αἵματι τὸν βωμόν, τοὺς δὲ νεφροὺς καὶ τὸν ἐπίπλουν καὶ πάντα
τὰ πιμελῆ σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος καὶ σὺν αὐτοῖς τὴν οὐρὰν τοῦ
229 *ἀρνὸς ἐπιφέρουσι τῷ βωμῷ. τὸ δὲ στῆθος καὶ τὴν κνήμην τὴν*
δεξιὰν τοῖς ἱερεῦσι παρασχόντες ἐπὶ δύο ἡμέρας εὐωχοῦνται τοῖς
καταλειπομένοις τῶν κρεῶν, ἃ δ' ἂν περισσεύσῃ κατακαίουσι.
230 3. *Θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων καὶ ὁμοίως τῷ προειρη-*
μένῳ τὸ περὶ τῶν ἁμαρτάδων τῆς ἱερουργίας τρόπῳ γίνεται. οἱ δὲ
ἀδύνατοι πορίζειν τὰ τέλεια θύματα περιστερὰς ἢ τρυγόνας δύο,
ὧν τὸ μὲν ὁλοκαυτεῖται τῷ θεῷ, τὸ δὲ τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρῶσιν
διδόασιν. ἀκριβέστερον δὲ περὶ τῆς θυσίας τῶνδε τῶν ζῴων ἐν
231 *τοῖς περὶ θυσιῶν ἐροῦμεν. ὁ μὲν γὰρ κατὰ ἄγνοιαν εἰς τοῦτο*
προπεσὼν ἄρνα καὶ ἔριφον θήλειαν τῶν αὐτοετῶν προσφέρει, καὶ
τῷ μὲν αἵματι δεύει τὸν βωμὸν ὁ ἱερεὺς οὐχ ὡς τὸ πρῶτον ἀλλὰ
τῶν γωνιῶν τὰς ἐξοχάς, καὶ τούς τε νεφροὺς καὶ τὴν ἄλλην πιμε-
λὴν σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος ἐπιφέρουσι τῷ βωμῷ, οἱ δὲ ἱερεῖς
τάς τε δορὰς ἀποφέρονται καὶ τὰ κρέα ἐπ' ἐκείνης δαπανήσοντες
τῆς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ· ὁ γὰρ νόμος εἰς τὴν αὔριον ἀπολιπεῖν
232 *οὐκ ἐᾷ. ὁ δὲ ἁμαρτὼν μὲν αὐτῷ δὲ συνειδὼς καὶ μηδένα ἔχων τὸν*
ἐξελέγχοντα κριὸν θύει τοῦ νόμου τοῦτο κελεύοντος, οὗ τὰ κρέα
κατὰ τὸ ἱερὸν ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθημερὸν σιτοῦνται. οἱ δὲ ἄρ-
χοντες ἐφ' οἷς ἡμάρτανον ἐκθυόμενοι ταὐτὰ μὲν κομίζουσι τοῖς
ἰδιώταις, διαλλάσσουσι δὲ τῷ προσάγειν θύματα ταῦρον ἔριφον
ἄρσενας.

---

§ 228 = Leuit. III 1; § 230 = Leuit. V 7; § 231 = Leuit. IV 1 sq.

ROMSPLLat

1 *ἄρρεν* R *ἄρσεν* O 2 *συνδιαζόμενα* OM 4 *τὰ* om. M *πημελῆ* SPL *λωβῶ* R *λοβοῦ* O[1] 5 *βωιμῶι* S 6 *ἱερεῦσιν* M *παρασχόντες*] *παρατυχόντεσ* O 7 *καταλιπομένοισ* L *περισσεύσοι* O *κατακαίουσιν* MS[1]P 8 *θύουσι* — 9 *γίνεται*] *similiter autem praedicto modo sacrificii etiam pro peccatis hostiae celebrantur* Lat *καὶ* (ante *ὁμοίως*) om. L 9 *τὸ περὶ*] *τῶ περὶ* SPL *ἁμαρτάδων*] *χαριστηρίων* SPL *τρόπῳ* om. L *δ'* MSPL 11 *ὁλοκαυτοῦται* O *ὁλοκαυτεῖται, εῖ* i. ras. M 12 *διδόασι* L 13 *εἰς τοῦτο*] *in peccatum* Lat 14 *προσπεσὼν* ML *αὐτοετῶν*] *αὐτῶ* (*ῶ* ex *ὸ* corr.) *ἔτων* M *αὐτῶν ἐτῶν* SPL *eorundem annorum* Lat 16 *πημελὴν* MSPL 17 *λωβῶ* R *δ'* SP 18 *δωρὰσ* M *δαπανήσοντες*] coni. *δαπανήσαντεσ* codd. *consumendas (carnes)* Lat 19 *ἀπολείπειν* SP 20 *μὲν* om. RO *αὐτῷ* ROM *ἑαυτῶ* SPL 21 *ἐξελέγχοντα*] *ἐλέγχοντα* L 22 *αὐθημερῶν* R *αὐθημερὸν, ὸν* in *ων* corr. M 23 *τὰ αὐτὰ* RO *ταῦτα* ML 24 *διαλάσσουσι* SP *τῷ*] *τὸ* L 25 *ἄρσενας*] *ἄρρνασ* sic L

4. *Νόμος δὲ ταῖς ἰδιωτικαῖς καὶ ταῖς δημοσίαις θυσίαις καὶ* 233
ἄλευρον ἐπιφέρεσθαι καθαρώτατον, ἀρνὶ μὲν ἀσσαρῶνος μέτρον
κριῷ δὲ δυοῖν ταύρῳ δὲ τριῶν. τοῦτο καθαγνίζουσιν ἐπὶ τῷ βω-
μῷ μεμαγμένον ἐλαίῳ· κομίζεται γὰρ δὴ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῶν τε- 234
θυκότων ἐπὶ μὲν βοῒ ἰνὸς ἥμισυ, ἐπὶ δὲ κριῷ μέρος τούτου τρίτον
τοῦ μέτρου, καὶ τετάρτη μερὶς ἐπ' ἀρνί· ὁ δὲ ἶν μέτρον ἀρχαῖον
Ἑβραίων δύναται δύο χόας Ἀττικούς. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον τῷ ἐλαίῳ
καὶ οἴνου παρῆγον, σπένδουσι δὲ περὶ τὸν βωμὸν τὸν οἶνον. εἰ 235
δέ τις θυσίαν οὐκ ἐπιτελῶν ἐπήνεγκε κατ' εὐχὴν σεμίδαλιν, ταύτης
ἀπαρχὴν μίαν ἐπιβάλλει τῷ βωμῷ δράκα, τὴν δὲ λοιπὴν οἱ ἱερεῖς
πρὸς τροφὴν λαμβάνουσιν ἢ ἑψηθεῖσαν, ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύραται,
ἢ γενομένων ἄρτων. ἱερέως δὲ κομίσαντος καὶ ὁποσονοῦν ὁλοκαυ-
τεῖν ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῷον αὐθημερὸν μετὰ 236
τοῦ γεγεννηκότος ἐπὶ ταὐτό, οὐδ' ἄλλως δὲ πρὶν ὀγδόην ἡμέραν
γεννηθέντι διελθεῖν. γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τοῦ τὰς νό-
σους διαφυγεῖν ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς πέμματα σὺν ἱερείοις
ἀναλίσκεται, ὧν εἰς τὴν ὑστέραν οὐδὲν ὑπολιπεῖν ἐστι νόμιμον, τῶν
ἱερέων μέρος ἴδιον λαβόντων.

X. 1. *Ἐκ δὲ τοῦ δημοσίου ἀναλώματος νόμος ἐστὶν ἄρνα καθ'* 237
ἑκάστην ἡμέραν σφάζεσθαι τῶν αὐτοετῶν ἀρχομένης τε ἡμέρας καὶ
ληγούσης, κατὰ δὲ ἑβδόμην ἡμέραν, ἥτις σάββατα καλεῖται, δύο
σφάττουσι τὸν αὐτὸν τρόπον ἱερουργοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ τάς 238
τε καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελοῦσι καὶ δύο βόας σὺν ἀρνάσιν

---

§ 233 = Num. XV 4; § 236 = Leuit. XXII 26, II 4; § 237 = Num. XXVIII 3.

ROMSPLLat

1 *ἰδιωταῖσ* O *θυσίαις* om. O 2 *ἀρνί*] *ἀρνειῶ* SP *ἀρνείω* L *ἀσσάρωνοσ* MS *assarii* Lat 3 *κριῶι* ex *κριῶν* corr. S *ταύρων* L *καθαγνίζουσιν*] *καθαγιάζουσιν* MS^{1}PL *καθαγίζουσιν* S^2 *τῷ* om. RO 4 *μεμαγμένον*] *μεμ·αγμένον* R *μεμϊγμένον, ϊ* ex *υ* corr. uid. M *γὰρ* om. O *δὴ* om. L
5 *ἰνὸς ἥμισυ*] *·νὸσ* (eras. *ἑ*) *ἥμισυ* M *ἑνὸσ ἥμισυ ἶν* RO *ἑνὸσ ἥμισυ* L *hin medietatem* Lat *κριοῦ* RO *τρίτον τούτου* tr. SP 6 *τετάρτου* O *ἀρνί*] *ἀρνειῶ* SP *ἶν, ἶ* ex *ἐ* corr. M *ἦν* L *hin* Lat 7 *ἑβραῖον* RM^{1}SP^1
δύναται] *ὃ δύναται* SP *χοὰσ* ROMS *Ἀττικούς*] *ἀττικὰσ ποιῆσαι* L
τὸ δ' — 8 *παρῆγον*] *secundum quam mensuram oleum offerebant et uinum* Lat *μέτρον*] *μὲν* RO 9 *ἐπενέγκαι* MSPL 10 *ἐπιβάλοι* L *δράκα*] *dragmam* Lat 11 *ἑψεθεῖσαν* ML 12 *κομίσαντι* (*οσ* supra) P *ὁλοκαυτεῖν, εῖν* i. ras. (ex *ῆν* P) SP *ὁλοκαυτοῦν* O 13 *κωλύει*] *κωλύ* O *αὐθημερινὸν* MSPL 14 *γεγενηκότοσ* OL *ἄλωσ* O 17 *ὑστέραν*] *ἑτέραν* RO *ὑστεραίαν* coni. *ἀπολιπεῖν* SP 20 *αὐτοετῶν*] *αὐτῶν ἐτῶν* RO *τε*] *τῆσ* P 21 *sabbatum* Lat 23 *ἐπιτελοῦσιν* MS^{1}P^1 *σὺν*| *·ἄρνασιν*, eras. *ν* S

ἐνιαυσιαίοις ἑπτὰ καὶ κριόν, ἔριφον δὲ ἐπὶ παραιτήσεσιν ἁμαρτά-
δων, εἴ τι κατὰ λήθην γένοιτο.
239 2. Τῷ δ' ἑβδόμῳ μηνί, ὃν Μακεδόνες Ὑπερβερεταῖον καλοῦσι,
προσθέντες τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ θύ-
ουσι καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων.
240 3. Δεκάτῃ δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ σελήνην διανηστεύοντες
ἕως ἑσπέρας θύουσι δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρόν τε καὶ κριοὺς
241 δύο καὶ ἄρνας ἑπτὰ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ἔριφον. προσάγουσι δὲ
δύο πρὸς τούτοις ἐρίφους, ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν ὑπερόριον ἐρημίαν
πέμπεται ἀποτροπιασμὸς καὶ παραίτησις τοῦ πλήθους παντὸς
ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος, τὸν δ' ἐν τοῖς προαστείοις εἰς κα-
θαρώτατον ἄγοντες χωρίον αὐτόθι σὺν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ μη-
242 δὲν ὅλως καθάραντες. συγκατακαίεται δὲ ταῦρος οὐχ ὑπὸ τοῦ δή-
μου προσαχθείς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων τοῦ ἀρχιερέως
παρασχόντος· οὗ δὴ σφαγέντος εἰσκομίσας εἰς τὸν ναὸν τοῦ αἵματος
243 ἅμα καὶ τοῦ ἐρίφου ῥαίνει τῷ δακτύλῳ τὸν ὄροφον ἑπτάκις, τοῦ
δ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἔδαφος καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν καὶ περὶ τὸν
χρύσεον βωμὸν καὶ τὸ λοιπὸν περὶ τῷ μείζονι κομίσας εἰς τὸ αἴ-
θριον· πρὸς τούτοις τὰς ἐξοχὰς καὶ τοὺς νεφροὺς καὶ τὴν πιμελὴν
σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος ἐπιφέρουσι τῷ βωμῷ. παρέχεται δὲ καὶ
κριὸν ὁ ἀρχιερεὺς ὁλοκαύτωσιν τῷ θεῷ.
244 4. Τῇ δὲ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ δεκάτῃ τρεπομένου τὸ
λοιπὸν τοῦ καιροῦ πρὸς τὴν χειμερινὴν ὥραν σκηνὰς πήγνυσθαι
κελεύει κατὰ οἰκίαν ἕκαστον, τό τε κρύος ὑφορωμένους ἐπὶ φυλακῇ
245 τοῦ ἔτους, ὅταν πατρίδων ἐπιτύχοιεν, παραγινομένους εἰς ἐκείνην
τὴν πόλιν, ἣν διὰ τὸν ναὸν μητρόπολιν ἕξουσιν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ
ἑορτὴν ἄγοντας ὁλοκαυτεῖν τε καὶ θύειν τῷ θεῷ τότε χαριστήρια,

§ 238 = Num. XXVIII 11; § 239 = Num. XXIX 1; § 244 = Leuit. XXIII 34.

ROMSPLLat

1 ἐνιαυσιαίουσ RO ἐνιαυσίοισ MSPL παραιτήσει coni. 2 λίθην R 3 δὲ MSP ὑπερβεραιτέον R ὑπερβερετέον M καλοῦσιν M[1]S[1]P[1] 4 θύουσιν M[1]S[1]P[1] 6 δεκάτῃ — 8 ἔριφον om. Lat νηστεύοντεσ ML 7 θύουσι δ'] θύουσιν Dindorf τε om. SP 9 ὑπερορίαν P 11 τὸν δ'] τὸν δὲ O οἱ δὲ R προαστίοισ S[1] 13 ὅλοσ ut uid. M τοῦ om. O 14 προαχθεὶσ O 16 τοῦ δ' — 18 αἴθριον] *eodem autem numero et pauimentum totiensque templum et auream aram et reliquum quidem circa maius uestibulum portans* Lat 17 δὲ L ἐδάφουσ P[1] 18 λοιπὸν] λιπὸν L 19 πημελὴν SP 20 ἐπιφέρουσιν MS[1]P[1] 23 χειμερινὴν] χειμέριον MSPL 24 κελεύει|·· κατὰ M ἕκαστοσ M τε om. Lat ed. pr. litt. κῆ τοῦ ἔ i. ras. P 25 ὅταν] *dumque* Lat ὅταν τε ed. pr. 27 ἑορτὴν] ἑορτήν τε MSPL ὁλοκαυτοῦν OM[2]

φέροντας ἐν ταῖς χερσὶν εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν κράδῃ
φοίνικος πεποιημένην τοῦ μήλου τοῦ τῆς περσέας προσόντος. εἶναι 246
δὲ τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν τὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως θυσίαν ἐκ τριῶν
καὶ δέκα βοῶν καὶ ἀρνῶν ἑνὶ πλειόνων καὶ κριῶν δύο κατὰ παραί-
τησιν ἁμαρτιῶν ἐρίφου προστιθεμένου. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις ὁ μὲν
αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν ἀρνῶν καὶ τῶν κριῶν σὺν τῷ ἐρίφῳ θύεται,
ὑφαιροῦντες δὲ ἑκάστης ἡμέρας ἕνα τῶν βοῶν εἰς ἑπτὰ καταντῶσιν.
ἀνίενται δὲ ἀπὸ παντὸς ἔργου κατὰ τὴν ὀγδόην ἡμέραν καὶ τῷ 247
θεῷ, καθάπερ εἰρήκαμεν, μόσχον τε θύομεν καὶ κριὸν καὶ ἄρνας
ἑπτά, ὑπὲρ δὲ ἁμαρτημάτων παραιτήσεως ἔριφον. καὶ ταῦτα μὲν
Ἑβραίοις τὰς σκηνὰς πηγνύουσιν ἐπιτελεῖν ἐστι πάτριον.

5. Τῷ δὲ μηνὶ τῷ Ξανθικῷ, ὃς Νισὰν παρ' ἡμῖν καλεῖται 248
καὶ τοῦ ἔτους ἐστὶν ἀρχή, τεσσαρεσκαιδεκάτῃ κατὰ σελήνην ἐν κριῷ
τοῦ ἡλίου καθεστῶτος, τούτῳ γὰρ τῷ μηνὶ τῆς ὑπ' Αἰγυπτίους
δουλείας ἠλευθερώθημεν, καὶ τὴν θυσίαν, ἣν τότ' ἐξιόντας ἀπ'
Αἰγύπτου θῦσαι προεῖπον ἡμᾶς πάσχα λεγομένην, δι' ἔτους ἑκά-
στου θύειν ἐνόμισεν, καὶ δὴ τελοῦμεν αὐτὴν κατὰ φατρίας μηδενὸς
τῶν τεθυμένων εἰς τὴν ἐπιοῦσαν τηρουμένου. πέμπτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ 249
διαδέχεται τὴν πάσχα ἡ τῶν ἀζύμων ἑορτὴ ἑπτὰ ἡμέρας οὖσα, καθ'
ἣν ἀζύμοις τρέφονται καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ταῦροι σφάζονται
δύο καὶ κριὸς μὲν εἷς ἑπτὰ δὲ ἄρνες. καὶ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτεῖται
προστιθεμένου τοῖς πᾶσι καὶ ἐρίφου ὑπὲρ ἁμαρτάδων εἰς εὐωχίαν
κατὰ ἡμέραν ἑκάστην τοῖς ἱερεῦσιν. τῇ δὲ δευτέρᾳ τῶν ἀζύμων 250
ἡμέρᾳ, ἕκτη δ' ἐστὶν αὕτη καὶ δεκάτη, τῶν καρπῶν οὓς ἐθέρισαν,

§ 246 = Num. XXIX 13; § 248 = Leuit. XXIII 5.

ROMSPLLat

1 φέροντασ, α i. ras. m. 2 M φέροντεσ L εἰρεσιώνην] εἰρεσιῶν ἣν R ἱρεσιων ἣν M εἰρεσιὼν S κραδὶ RO 2 περσίασ R 4 ἑνὶ] ἕν' ἢ i. ras. M 5 ἐρίφου] ἐφοῦ M ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις] *sex autem diebus* Lat 6 σὺν] σὺν καὶ MSPL 7 ὑφαιροῦντοσ R ἑπτὰ] πέντε RO *septimum* Lat 8 ἀνίενται] ἐνίεται L 9 καθὰ προειρήκαμεν SPL *sicut praediximus* Lat θύομεν] θυόμενον O θύουσι MSPLLat 10 ὑπὲρ δὲ] ὑπὲρ M καὶ ὑπὲρ SPL *et — pro* Lat παραιτήσεως] καὶ παραιτήσεωσ SP 11 πήγνυσιν M πηγνύουσι L ἐστὶν ἐπιτελεῖν tr. M 12 νεισὰν P[1] νισσὰν L *nysan* Lat 13 τεσσαρεσκαιδεκάτην RS[1]L 14 αἰγυπτίοισ SP αἰγυπτίων ML 15 ἣν] ἦν P τότε MSPL ἀπ' om. MSPL 16 προεῖπον] προεῖπεν, εν ex ον corr. S *ait* Lat 17 ἐνό|μισε‖, μισε suppl. m. 2 P ἐνόμισε OMS[2]PL φατρίας] φ·ατρίασ M φρατρίας ed. pr. 18 τεθυομένων O ἐπιοῦσαν] ἐνοῦσαν L τὴν πάσχα] τὴν τοῦ πάσχα M, om. Lat 21 ὁλοκαυτοῦται O 22 ἁμαρτάδον S[1] 23 ἱερεῦσι OMS[2]L 24 δεκάτη] δεκάτη τοῦ μηνὸσ O ἠθέρισαν R

οὐ γὰρ ἥψαντο πρότερον αὐτῶν, μεταλαμβάνουσι καὶ τὸν θεὸν
ἡγούμενοι τιμᾶν δίκαιον εἶναι πρῶτον, παρ' οὗ τῆς εὐπορίας τού-
των ἔτυχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτῷ τῆς κριθῆς ἐπιφέρουσι τρόπον
251 τοιοῦτον. φρύξαντες τῶν ἀσταχύων τὸ δράγμα καὶ πτίσαντες καὶ
καθαρὰς πρὸς ἄλεστον τὰς κριθὰς ποιήσαντες τῷ βωμῷ ἀσσαρῶνα
προσφέρουσι τῷ θεῷ, καὶ μίαν ἐξ αὐτοῦ δράκα ἐπιβαλόντες τὸ
λοιπὸν ἀφιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι· καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ
ἔξεστι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι δ' ἐπὶ ταῖς ἀπαρχαῖς τῶν
καρπῶν ἀρνίον εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ θεῷ.
252 6. Ἑβδόμης ἑβδομάδος διαγεγενημένης μετὰ ταύτην τὴν θυσίαν,
αὗται δ' εἰσὶν αἱ τῶν ἑβδομάδων ἡμέραι τεσσαράκοντα καὶ ἐννέα,
[τῇ πεντηκοστῇ], ἣν Ἑβραῖοι ἀσαρθὰ καλοῦσι, σημαίνει δὲ τοῦτο
πεντηκοστήν, καθ' ἣν προσάγουσι τῷ θεῷ ἄρτον ἀλφίτων μὲν πυ-
ρίνων ἀσσαρῶνας δύο μετὰ ζύμης γεγονότων, θυμάτων δὲ ἄρνας
253 δύο· ταῦτα μὲν γὰρ τῷ θεῷ προσάγειν νόμιμον μόνον, εἰς δὲ
δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι σκευάζεται καὶ καταλιπεῖν οὐδέν ἐστιν ἐξ αὐ-
τῶν εἰς τὴν ἐπιοῦσαν συγκεχωρημένον· ὁλοκαυτωθησομένους μό-
σχους τε θύουσι τρεῖς καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας τεσσαρεσκαίδεκα,
254 ἐρίφους δὲ δύο ὑπὲρ ἁμαρτημάτων. ἔστι δ' οὐδεμία τῶν ἑορτῶν,
καθ' ἣν οὐχ ὁλοκαυτοῦσιν οὐδὲ τῶν πόνων τῶν ἐπὶ τοῖς ἔργοις
ἄνεσιν οὐ διδόασιν, ἀλλ' ἐν πάσαις νόμιμον τό τε τῆς θυσίας

§ 250 = Leuit. XXIII 11.

ROMSPLLat

1 οὐ γὰρ ἥψαντο] ὧν ἥψατο RO οὐ ῥύψαντεσ, ε ex ο corr. M μεταλαμβάνουσι] οὐ μεταλαμβάνουσι R οὐ μεταλαμβάνουσι O 3 αὐτῷ, ῷ i. ras. R τρόπον τοιοῦτον] τὸν τρόπον τοῦτον SP τὸν τρόπον τοιοῦτον L 4 φρύξαντοσ M σταχύων MSPL πτίσαντες] πτήσαντεσ M ὀπτήσαντεσ L καὶ om. P 5 ἄλεστον] ἀλαιστὸν R ἀλεστὸν O ἀλεστῶν M ἀλεσμὸν S[1]P ἀλησμὸν corr. S ἄλεστρον L *coquendum* Lat ἀσσαρῶνα — 6 ἐπιβαλόντες om. L ἀσσάρωνα MSP[1] *assarium* Lat 6 προσφέρουσι] προσάγουσι MSP τῷ θεῷ] *dei* Lat τοῦ θεοῦ Cocceji δράκα] *dragmam* Lat ἐπιβαλόντες] ἐπιβαλόντεσ τῶι βωμῶι SP 7 λοιπὸν] τὸ λοιπὸν R 9 ἀρνειόν, ει ex ι corr. S ὁλοκάρπωσιν MSPL *holocaustum* Lat 10 ἑβδόμης] ἑβδόμησ δὲ SP *septima uero* Lat 11 τεσσαρακονταεννέα ML 12 τῇ πεντηκοστῇ] om. RO *pentecoste celebratur* Lat πεντικοστῇ P Ἑβραῖοι om. P σημαίνουσι ROML 13 καθ' ἣν om. ed. pr. ἄρτων ROMSP *panes* Lat 14 ἀσσάρωνασ MSP[1] *assariorum* Lat 15 προσάγειν — 16 δεῖπνον] *solummodo offeruntur nam ad cenam* Lat νόμιμον om. MSPLLat δὲ om. MSPL 17 ὁλοκαυθησομένουσ RP μόσχους] δὲ μόσχουσ SP et ut uid. Lat 18 τε om. SPLat ἄρνασ, ασ i. ras. m. 2 S τέσσαρασ καὶ δέκα RO 19 δὲ M 20 οὐχ] om. O οὐκ MP

εἶδος καὶ τὸ τῆς ἀργίας ἀταλαίπωρον καὶ πρὸς εὐωχίαις εἰσὶ τεθυκότες.

7. Ἐκ μέντοι τοῦ κοινοῦ σῖτος ὀπτὸς ζύμης ἄμοιρος, ἀσσαρῶνες 255 δ' εἴκοσι καὶ τέσσαρες εἰς τοῦτο ἀναλοῦνται. ὀπτῶνται δὲ ἀνὰ δύο διαιρεθέντες μὲν τῇ πρὸ τοῦ σαββάτου, τῷ δὲ σαββάτῳ πρωῒ κομισθέντες ἐπὶ τῆς ἱερᾶς τραπέζης τίθενται κατὰ ἓξ εἰς ἀλλήλους τετραμμένοι. δύο δὲ χρυσέων ὑπερκειμένων πινάκων λιβανωτοῦ γεμόντων 256 διαμένουσιν ἕως τοῦ ἑτέρου σαββάτου· καὶ τότε μὲν ἀντ' ἐκείνων ἄλλοι κομίζονται, οἱ δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρὸς τροφὴν δίδονται, καὶ τοῦ λιβανωτοῦ θυμιωμένου ἐπὶ τῷ ἱερῷ πυρί, ἐφ' ᾧ καὶ ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα, λιβανωτὸς ὑπὲρ ἐκείνου ἄλλος ὑπὲρ τῶν ἄρτων προστίθεται. θύει δ' ὁ ἱερεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων, καὶ δὶς 257 ἑκάστης ἡμέρας τοῦτο ποιεῖ, ἄλευρον ἐλαίῳ μεμαγμένον καὶ πεπηγὸς ὀπτήσει βραχείᾳ, καὶ εἷς μέν ἐστιν ἀσσάρων τοῦ ἀλεύρου, τούτου δὲ τὸ μὲν ἥμισυ τὸ πρωΐ, τὸ δ' ἕτερον δείλης ἐπιφέρει τῷ πυρί. τὸν μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον ἀκριβέστερον αὖθις δηλώσομεν, ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν προειρῆσθαι.

XI. 1. Μωυσῆς δὲ τοῦ Λευὶ τὴν φυλὴν τῆς πρὸς τὸν λαὸν 258 κοινωνίας ὑπεξελόμενος ἱερὰν ἐσομένην ἥγνιζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀενάοις καὶ θυσίαις, ἃς ἐπὶ τοῖς τοιούτοις νομίμους παρέχονται τῷ θεῷ, τήν τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ἄλλ' ὅσα πρὸς σκέπην τῆς σκηνῆς ἐπεποίητο παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγουμένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσωσιν· ἤδη γὰρ τῷ θεῷ καθιέρωτο.

§ 255 = Leuit. XXIV 5; § 258 = Num. III 5.

ROMSPLELatZonaras I p. 65sq.

1 ταλαίπωρον O εὐωχίαις] coni. εὐωχίασ (σ ex ν corr. R) codd. Lat τεθυκότες] τετυχότεσ RM τετυχηκότεσ O 3 Ἐκ — 4 ἀναλοῦνται] *ex communi tamen simila cocta fermento carens datur assariorum uiginti et quattuor et ad panes faciendos expenduntur* Lat μέντοι] μέντο S¹ post ἄμοιρος lacunam statuit Holwerda ἀσσάρωνεσ MSP¹ 4 ἀνακαλοῦνται O ὀπτῶντε L δὲ om. L 5 διαιρεθέντες] αἱρεθέντεσ M μὲν τῇ] μέντοι RO πρὸ] πρὸσ L 6 κατὰ] καὶ τὰ ML ἀλλήλων RO ἀλλήλουσ, ου ex α corr. M 11 λιβανωτὸς] λιβανωτὸσ δὲ MSPL ὑπὲρ τῶν ἄρτων] ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἤτοι ὑπὲρ τῶν ἄρτων M *super alios panes* Lat 12 δὲ MSPL 13 μεμαγμένον] μεμιγμένον ROM *mixtum* Lat 14 ἀσσαρὼν OP²L *assarii* (genet.) Lat 15 τὸ (ante πρωΐ) om. MSPL δὲ SP πυρί, ν i. ras. R 16 περὶ τούτου OL ἀκριβέστερον om. O 18 τοῦ Λευὶ τὴν] τὴν λευιτι-κὴν ME τὴν λευῖτιν (ιν ex ην corr. S) SPL *leui* Lat 19 *ὑφεξελόμενοσ ML ἥγνισε EZon πηγέοισ R ἀεννάοισ RMSP²L 20 νομίμοισ, οι ex ου corr. S 21 *αὐτῆσ L *καὶ τὰ σκεύη — 22 ἐπεποίητο om. O *ἱερὰ] ἱερατικὰ SP ἄλλα MSPL 23 *ὑπηρετήσουσιν MS¹L καθιέρωντο SP καθιέρον (το supra), ο (post ρ) ex αν corr. L

259 2. *Καὶ περὶ τῶν ζῴων δὲ διέκρινεν ἕκαστον, ὅτι τρέφοιντο
καὶ οὖ πάλιν ἀπεχόμενοι διατελοῖεν, περὶ ὧν ἐν οἷς ἂν ἡμῖν ἀφορμὴ
τῆς γραφῆς γένηται διελευσόμεθα τὰς αἰτίας προστιθέντες, ἀφ'
ὧν κινηθεὶς τὰ μὲν αὐτῶν βρωτὰ ἡμῖν ἐκέλευσεν εἶναι, τῶν δὲ
260 προσέταξεν ἀπέχεσθαι. αἵματος μέντοι παντὸς εἰς τροφὴν ἀπη-
γόρευσε τὴν χρῆσιν ψυχὴν αὐτὸ καὶ πνεῦμα νομίζων, καὶ κρέως
τοῦ τεθνηκότος αὐτομάτως ζῴου τὴν βρῶσιν διεκώλυσεν, ἐπίπλου
τε καὶ στέατος αἰγείου καὶ προβατείου καὶ τοῦ τῶν βοῶν ἀπέχε-
σθαι προεῖπεν.*
261 3. *Ἀπήλασε δὲ τῆς πόλεως καὶ τοὺς λέπρᾳ τὰ σώματα κα-
κωθέντας καὶ τοὺς περὶ τὴν γονὴν ῥεομένους· καὶ τὰς γυναῖκας
δ' αἷς ἡ τῶν κατὰ φύσιν ἔκκρισις ἔπεισι μετέστησε πρὸς ἡμέραν
262 ἑβδόμην, μεθ' ἣν ὡς ἤδη καθαραῖς ἐνδημεῖν ἐφίησιν. ὁμοίως δὲ
καὶ τοῖς κηδεύσασι νεκρὸν μετὰ τοσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐν-
δημεῖν· τὸν δ' ὑπὲρ τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν ἐνεχόμενον
ἐν τῷ μιάσματι θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο, ὧν τὴν μὲν ἑτέραν
263 καθαγνίζειν δεῖ, τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δὲ
θύουσι καὶ περὶ τοῦ τὴν γονὴν ῥεομένου. ὃς δ' ἂν κατὰ τοὺς ὕπ-
νους ἀποκρίνῃ γονήν, καθεὶς αὐτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ὁμοίως τοῖς
264 κατὰ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν ἐξουσίαν ἔχει. τοὺς δὲ λεπροὺς
εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως μηδενὶ συνδιαιτωμένους καὶ
νεκροῦ μηδὲν διαφέροντας· ἂν δέ τις ἐξικετεύσας τὸν θεὸν ἀπο-
λυθῇ τῆς νόσου καὶ τὴν ἐρρωμένην κομίσηται χρόαν, ὁ δὴ τοιοῦτος
ποικίλαις ἀμείβεται θυσίαις τὸν θεόν, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν.*
265 4. *Ὅθεν καὶ καταγελάσειεν ἄν τις τῶν λεγόντων Μωυσῆν λέ-
πρᾳ κεκακωμένον αὐτόν τε ἀπ' Αἰγύπτου φυγεῖν καὶ τῶν ἐκπεσόν-
των διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἡγησάμενον εἰς τὴν Χαναναίαν ἀγαγεῖν*

---

§ 259 = Leuit. XI 1; § 260 = Leuit. XVII 10, XI 39, VII 13; § 261 = Leuit. XIII—XV.

ROMSPLELat

1 *δὲ*] *ὃ* L *ἕκαστα* E **ὅτι*] *ᾧ τε* Burius 2 *οὗ πάλιν*] *ὧν* E 3 *ἀφ'*] *ὑφ'* coni. 4 *βρωτὰ*] *βρώματα* OMSPL *ad cibum* Lat *ἡμᾶσ* O *εἶναι*] *ἐσθίειν* O 6 **νομίζων*] *ὀνομάζων* RO 7 **αὐτομάτοσ* S¹ *διεκώλυσεν*] *ἐκώλυε* E 8 **αἰγίου* L **προβατίου* S¹ **τοῦ* om. O 12 *δ' αἷς*] *ὅτε* in spatio uacuo 5 litt. suppl. M *δ' ἐν αἷσ* SP *δὲ αἷσ* L *αἷσ* E *ἔπεισι*] *ἐπίοι* MSPLE *ἐπίοι ἔκκρισισ* tr. E 13 **ὡς* om. O 15 *δ'*] om. O *δὲ* LE 17 **καθαγνίζειν — ἑτέραν* om. M *δ'*] *δὲ* E 18 *ὃς δ' ἂν*] *quotiens* Lat 19 *ἀποκρίνει* O *ἀποκρίνοι* MSPLE *αὐτὸν* ROM *ἑαυτὸν* SPLE 20 *γυναιξὶ* OE 22 *ἐὰν* E 25 *καταγελάσειέ* S²L *ἂν* om. MSPL *μωϋσῆ* L 26 *αὐτόν — φυγεῖν* om. Lat

αὐτούς. εἰ γὰρ τοῦτ' ἦν ἀληθές, οὐκ ἂν ἐπὶ τῇ αὑτοῦ Μωυσῆς 266
ἀτιμίᾳ τοιαῦτ' ἐνομοθέτησεν, οἷς εὔλογον ἦν αὐτὸν καὶ ἑτέρων
εἰσηγουμένων ἀντειρηκέναι, καὶ ταῦτα παρὰ πολλοῖς ὄντων λε-
πρῶν ἔθνεσι καὶ τιμῆς ἀπολαυόντων, οὐ μόνον ὕβρεως καὶ φυγῆς
ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπισημοτάτας στρατείας στρατευομέ-
νων καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πιστευομένων καὶ εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς
ἐχόντων ἐξουσίαν εἰσιέναι· ὥστ' οὐδὲν ἐκώλυε καὶ Μωυσῆν, εἰ 267
τοιούτῳ τινὶ συμπτώματι περὶ τὴν χρόαν ἢ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος
ἠλάττωτο, νομοθετῆσαι περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα καὶ μηδεμίαν
τοιαύτην ὁρίσαι ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον μέν, ὡς ταῦτα περὶ ἡμῶν λέ- 268
γουσιν ὑπὸ βασκανίας προαγόμενοι, Μωυσῆς δὲ τούτων καθαρὸς
ὢν ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις περὶ τῶν νενοσηκότων ἐνομοθέτει
κατὰ τιμὴν τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστος
ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.
5. *Τὰς δὲ γυναῖκας ἐπειδὰν τέκωσιν εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι* 269
κεκώλυκε καὶ θυσιῶν ἅπτεσθαι μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν, ἂν
ἄρρεν τὸ τεχθὲν ᾖ· διπλασίονας γὰρ εἶναι τὰς ἡμέρας ἐπὶ θηλυ-
τοκίαις συμβέβηκεν. εἰσιοῦσαι μέντοι μετὰ τὴν προειρημένην προ-
θεσμίαν θυσίας ἐπιτελοῦσιν, ἃς οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν θεὸν διανέ-
μονται.
6. *Ἂν δ' ὑπονοήσῃ μεμοιχεῦσθαί τις αὐτῷ τὴν γυναῖκα, κομίζει* 270
κριθῆς ἀληλεσμένης ἀσσάρωνα, καὶ μίαν αὐτῆς δράκα ἐπιβαλόντες
τῷ θεῷ τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι διδόασιν εἰς τροφήν. τὴν δὲ γυ-

---

§ 269 = Leuit. XII 1; § 270 = Num. V 12.

ROMSPLELatCedrenus I p. 121 Bonn.

1 *τοῦτο* M *μωυσῆσ ἐπὶ τῇ αὐτοῦ* tr. M *αὐτοῦ* ROMSPL 2 *τοιαῦτα* RMSPL *haec* Lat 3 *ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν* tr. MSPL 4 *ἀπολαβόντων* R *οὐ μόνον*] *et non solum* Lat *ὕβρεως*] *ὕβρεωσ καὶ ἀτιμίασ* SPL 5 *ἀπηλαγμένων* L *στρατίασ* M 6 *καὶ — πιστευομένων* om. ROP 7 *ἐξουσίαν ἐχόντων* tr. MSPL *καὶ* om. O *Μωυσῆν, εἰ*] *μωυσεῖ* M *μωϋσῆ εἰ* L 8 *ἢ*] *ἢι* P² *ipse aut* Lat, unde *ἢ αὐτὸς ἢ* Bernard 9 *ἠλάττωτο*] *ἤλατο* L *κάλιστα* O 10 *ὁρίσαι τοιαύτην* (β α) tr. L *ὡς ταῦτα μὲν* tr. MSPL 11 *προσαγόμενοι* RO *προσαγορευόμενοι* L (*προαγόμενοι* superscr.) 13 *περὶ μὲν*] *τὰ μὲν περὶ* L 15 **ἱερ·ὸν* S 16 **κεκώλυκεν* MS¹P¹ *ἅπτεσθαι*] *ἀπέχεσθαι* E **μέχρι*] *ἄχρι* O 17 **θηλοτοκίαισ* L 18 *συμβέβηκεν*] *νενόμισται* E *προειρημένην* om. OE 21 incip. Cedrenus **τισ μεμοιχεῦσθαι* tr. O *αὐτῷ τὴν*] *αὐτοῦ τὴν* MSLCedren *τὴν ἑαυτοῦ* E 22 **ἀληλαισμένησ* R *ἀληλεσμένησ, εσ* ex *ασ* corr. M *ἀληλησμένησ* SP **ἀσσαρῶνα* PL *assarium* Lat *ἐπιβάλοντεσ* ROLE 23 **δίδωσιν* ROM *διδόασιν, ό* ex *ώ* corr. SP *διαδιδόασιν* L

*ναῖκα στήσας τις τῶν ἱερέων κατὰ τὰς πύλας, αἳ δ' εἰσὶ τετραμ-
μέναι πρὸς τὸν νεών, καὶ τῆς κεφαλῆς τὶ ἱμάτιον ἀφελὼν ἐπιγρά-*
271 *φει μὲν τοῦ θεοῦ τὴν προσηγορίαν διφθέρᾳ, κελεύει δὲ ὀμνύειν
μηδὲν ἠδικηκέναι τὸν ἄνδρα, παραβᾶσαν δὲ τὸ σῶφρον τοῦ δεξιοῦ
σκέλους ἔξαρθρον γενέσθαι καὶ τὴν γαστέρα πρησθεῖσαν οὕτως
ἀποθανεῖν· ἂν δ' ὑπὸ πολλοῦ τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς διὰ τοῦτον ζη-
λοτυπίας προπετῶς ὁ ἀνὴρ διὰ τὴν ὑπόνοιαν εἴη κεκινημένος, μηνὶ*
272 *δεκάτῳ γενέσθαι παιδίον ἄρρεν αὐτῇ. τῶν δ' ὅρκων τελειωθέντων
τῆς διφθέρας ἀπαλείψας τοὔνομα εἰς φιάλην ἐκπιέζει, προκομίσας
τε ἐκ τοῦ ἱεροῦ γῆς εἴ τι προστύχοι καὶ καταπάσας ἐκπιεῖν δίδω-
σιν· ἡ δ' εἰ μὲν ἀδίκως ἐνεκλήθη, ἐγκύμων τε γίνεται καὶ τε-*
273 *λεσφορεῖται κατὰ τὴν γαστέρα· ψευσαμένη δὲ τὸν ἄνδρα ἐπὶ τοῖς
γάμοις καὶ τὸν θεὸν ἐπὶ τοῖς ὅρκοις μετ' αἰσχύνης καταστρέφει
τὸν βίον τοῦ τε σκέλους ἐκπεσόντος αὐτῇ καὶ τὴν κοιλίαν ὑδέρου
καταλαβόντος. καὶ περὶ μὲν τῶν θυσιῶν καὶ τῆς ἁγνείας τῆς ἐπ'
αὐταῖς ταῦτα Μωυσῆς τοῖς ὁμοφύλοις προενόησε, νόμους δὲ αὐτοῖς
τοιούτους ἔθετο.*
274 XII. 1. *Μοιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε νομίσας εὔδαι-
μον τὸ περὶ τοὺς γάμους ὑγιαίνειν τοὺς ἄνδρας, καὶ ταῖς τε πό-
λεσι καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας εἶναι γνησίους.
καὶ μίσγεσθαι δὲ μητράσι κακὸν μέγιστον ὁ νόμος ἀπεῖπεν, ὁμοίως
δὲ καὶ πατρὸς συνεῖναι γαμετῇ καὶ τηθίσι καὶ ἀδελφαῖς καὶ παίδων*
275 *γυναιξὶν ὡς ἔκφυλον ἔχον τὴν ἀδικίαν μεμίσηκεν. ἐκώλυσε δὲ καὶ*

§ 270 — Num. V 16; § 274 = Leuit. XX 10.

ROMSPLELatCedrenus I p. 121 sq. Bonn.

2 * *νεών*] *νεὼ* ROM 4 * *τὸν*] *περὶ τὸν* Cedren 5 * *σκέλλουσ* M * *ἔξαρθρον*] *ἔξαθρον* L *τὸ ἄρθρον ἔξαρθρον* Cedren *πρησθεῖσαν*] *πρισθεῖσαν* RO ECedren *putrefacto* Lat 6 * *ἐὰν δὲ* Cedren * *ὑπὸ πολλοῦ*] *ὑπολλοῦ* S * *τοῦ* om. Cedren * *καὶ* iterat L * *τοῦτο* MSPL 7 * *εἴη* om. M * *μηνὶ — 8 αὐτῇ* om. RO 8 *παιδίον γενέσθαι* tr. E * *ἄρρεν | · · αὐτῇ* S * *δ'*] om. RO *δὲ* Cedren * *τελεσθέντων* O 9 * *φιάλην*] *τὴν φιάλην* O * *προσκομίσας* Cedren 10 * *τε*] *δὲ* LCedren * *τοῦ*] *τῆς τοῦ* Cedren * *γῆς εἴ τι προστύχοι*] *terram — circa parietes iacentem* Lat * *καταπάσσασ* R 11 * *ἡ* i. ras. M * *εἰ*] i. ras. m. 2 P *ἡ* OS *τελεσφορεῖ* E, fort. recte 12 * *δὲ*] *τὲ* L 13 * *ὅρκοισ*, *ὅ* i. ras. m. 2 ex *ε*, *κ* i. ras. m. 2 P 14 * *ἐκπεσόντος*] *putrescit* Lat * *αὐτῇ*] *αὐτὴν* L *αὐτῆς* Cedren 15 *καταλαβόντος* fin. Cedren *ἁγνίασ* M 16 *αὐταῖς*] *αὐτοῖσ* MSPL *τοιαῦτα* L 18 * *εἰς*] *ἐσ* L 19 *τε* om. M 20 *τὸ τοὺς*] *τούτουσ* RO 21 *μίσγεσθαι*] *τὸ μίσγεσθαι* MSPLE *κακὸν*] *κακῶν* M *tamquam malum* Lat *ἀπεῖπε* O 22 *πατρὸς*] *τὸ πατρὸσ* E *τηθίσι*] *τιτθίσι* ROS[2] *τηθ σϊ* (post *θ* spatium uacuum) M *τιθίσι* S[1] *τίτθαισ*, *αισ* i. ras. m. 2 P *τῇ θύσι* E *nutricibus* Lat 23 *ἔκφαυλον* ML *prauam* Lat *ἔχων* RO

*γυναικὶ μεμιασμένῃ τοῖς κατὰ φύσιν πλησιάζειν μηδὲ κτήνεσιν εἰς
συνουσίαν φοιτᾶν μηδὲ τὴν πρὸς τὰ ἄρρενα μῖξιν τιμᾶν διὰ τὴν
ἐπ᾽ αὐτοῖς ὥραν ἡδονὴν θηρωμένους παράνομον. κατὰ δὲ τῶν εἰς
ταῦτ᾽ ἐξυβρισάντων θάνατον ὥρισε τὴν τιμωρίαν.*
2. *Τῶν δ᾽ ἱερέων καὶ διπλασίονα τὴν ἁγνείαν ἐποίησε· τούτων* 276
*τε γὰρ αὐτοὺς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἴργει καὶ προσέτι γαμεῖν τὰς
ἡταιρηκυίας ἐκώλυσε, μήτε δούλην μήτ᾽ αἰχμάλωτον γαμεῖν αὐτοὺς
κεκώλυκε καὶ τὰς ἐκ καπηλείας καὶ τοῦ πανδοκεύειν πεποριςμένας
τὸν βίον μηδὲ τὰς τῶν προτέρων ἀνδρῶν ἐφ᾽ αἱσδηποτοῦν αἰτίαις
ἀπηλλαγμένας. τὸν ἀρχιερέα μέντοι οὐδὲ τεθνηκότος ἀνδρὸς ἠξίωσε* 277
*γυναῖκα τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν, μόνην δ᾽ αὐτῷ [δέ-
δωκε] γαμεῖν παρθένον καὶ ταύτην φυλάττειν· ὅθεν οὐδὲ νεκρῷ
πρόσεισιν ὁ ἀρχιερεὺς τῶν λοιπῶν οὐ κεκωλυμένων ἀδελφοῖς καὶ
γονεῦσι καὶ παισὶ τοῖς αὐτῶν προσιέναι μεταστᾶσιν. ἀφελεῖς δὲ* 278
*εἶναι πᾶσαν ἀφέλειαν· τὸν δὲ μὴ ὁλόκληρον τῶν ἱερέων νέμεσθαι
πρὸς τοὺς ἱερεῖς ἐκέλευσε τὰ γέρα, ἀναβαίνειν δὲ ἐπὶ τὸν βωμὸν
καὶ εἰσιέναι εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυσε· μὴ μόνον δὲ περὶ τὰς ἱερουρ-
γίας καθαροὺς εἶναι, σπουδάζειν δὲ καὶ περὶ τὴν αὐτῶν δίαιταν,
ὥστ᾽ αὐτὴν ἄμεμπτον εἶναι. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ τὴν ἱερα-* 279
*τικὴν στολὴν φοροῦντες ἄμωμοί τέ εἰσι καὶ περὶ πάντα καθαροὶ
καὶ νηφάλιοι, πίνειν οἶνον ἕως οὗ τὴν στολὴν ἔχουσι κεκωλυμένοι·
ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύουσιν ὁλόκληρα καὶ κατὰ μηδὲν λελωβημένα.*
3. *Ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ κατὰ τὸν ζωῆς χρόνον τῆς αὐτοῦ* 280

---

§ 275 = Leuit. XX 18, 13; § 276 = Leuit. XXI 7; § 277 = Leuit. XXI 13, 11.

ROMSPLELat

1 **γυναιξὶ* O **κατὰ*] *κατὰ τὴν* RO 2 **ἄρσενα* ROSPL 3 *θηρώμενοσ* P 5 **δὲ* L 6 *εἴργει* RP¹ **γαμεῖν — 7 ἐκώλυσε*] *neque meretrices neque concubinas eos habere permisit* Lat 7 **ἑταιρικυίασ*, *ρι* ex *ρη* corr. M *ἠιταιρηκυίασ* S *μήτε — 8 κεκώλυκε* seclusit Dindorf *μήτε*] *μήτε μὴν* E
αὐτοὺσ γαμεῖν tr. O *γαμεῖν — 8 κεκώλυκε* om. E 8 *κεκώλυκε*] *uoluit sed* Lat *ἠξίωσεν, ἀλλὰ* Holwerda *τὰς*] *ταῖσ* S¹P *πανδοχεύειν* E
9 **μηδὲ*] *μήτε* M *τῶν* om. O **ἐφ᾽*, *φ* ex *ν* corr. M *ἀφ᾽* R **αἰτίασ* L 10 **τὸν*] *τὸν δ᾽* L post *ἀπηλλαγμένας*: *ab eorum coniunctione prohibuit* addit Lat 11 *γυναῖκα*] *γυναῖκα λαβεῖν* E *habere — uxorem* Lat *γαμεῖν γυναῖκα* ed. pr. *μόνην*] E *μόνῳ* codd. Lat *δὲ* ROSPLE **δέδωκε* om. RO
12 **οὐδὲ*] *οὖν οὐδὲ* RO 13 *οὐ* om. E 14 **πᾶσι* ROM *αὐτῶν* ROSPLE *ἑαυτῶν* M **προιέναι* M *προσεῖναι* SP 15 *πᾶσαν*] *κατὰ πᾶσαν* SP *ἀσφέλειαν* S¹ *ἀσφάλειαν* S² **δὲ μὴ*] *μὴ δὲ* O 16 **δὲ*] *δὲ*, *δ* i. ras. m. 2 S *τε* ROL
18 **τὴν*] *τῶν* O *αὐτῶν δίαιταν*] *δίαιταν ἑαυτῶν* E **διαιτᾶν* RO 19 *ὡσ ταύτην* ML 21 **ἕωσ·οὗ*, eras. *σ* S **ἔχωσι* S² 22 **τὰ* om. SP **κατὰ*] *τὰ* L 23 *τὸν ζωῆς*] ed. pr. *τῆσ ζωῆσ* RO *τὸν τῆσ ζωῆσ* MSPL

*γινόμενα παρέδωκε Μωυσῆς, τῶν δὲ αὖθις καίπερ ἐπὶ τῆς ἐρημίας
διαιτώμενος προενόησεν, ὅπως ἐπειδὰν τὴν Χαναναίαν λάβωσι τάδε
281 ποιῶσι· δι' ἑβδόμου ἔτους ἄνεσιν δίδωσι τῇ γῇ ἀπό τε ἀρότρου
καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτοῖς δι' ἑβδόμης ἡμέρας τὴν ἀπὸ τῶν
ἔργων προεῖπεν ἀνάπαυσιν. καὶ τῶν αὐτομάτως ἀναδοθέντων ἀπὸ
τῆς γῆς κοινὴν εἶναι τοῖς θέλουσι τὴν χρῆσιν τῶν τε ὁμοφύλων
καὶ τῶν ἀλλοτριοχώρων, μηδὲν ἐξ αὐτῶν φυλάττοντας· ποιεῖν δὲ
282 τοῦτο καὶ μεθ' ἑβδόμην ἐτῶν ἑβδομάδα. ταῦτα πεντήκοντα μέν
ἐστιν ἔτη τὰ πάντα, καλεῖται δὲ ὑπὸ Ἑβραίων ὁ πεντηκοστὸς
ἐνιαυτὸς ἰώβηλος, ἐν ᾧ οἵ τε χρεῶσται τῶν δανείων ἀπολύονται
καὶ οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται, οὓς ὄντας ὁμοφύλους καὶ
παραβάντας τι τῶν νομίμων τῷ σχήματι τῆς δουλείας ἐκόλασε
283 θάνατον οὐκ ἐκδεχομένους. ἀποδίδωσι δὲ καὶ τοὺς ἀγροὺς τοῖς
ἀρχῆθεν αὐτῶν δεσπόταις τοῦτον τὸν τρόπον· ἐνστάντος τοῦ ἰω-
βήλου, ἐλευθερίαν σημαίνει τοὔνομα, συνέρχονται ὅ τε ἀποδόμενος τὸ
χωρίον καὶ ὁ πριάμενος, καὶ λογισάμενοι τοὺς καρποὺς καὶ τὰς
εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγενημένας τῶν μὲν καρπῶν πλεονάζειν
284 εὑρεθέντων προσδέχεται τὸν ἀγρὸν ὁ ἀποδόμενος, τοῦ δ' ἀναλώ-
ματος ὑπερβάλλοντος ὑπὲρ τοῦ λείποντος καταβαλὼν τὸ ἱκνούμενον
ἐξέχεται τῆς κτήσεως, ἴσων δὲ συναριθμουμένων τῶν τε καρπῶν
285 καὶ τῶν ἀναλωμάτων ἀποδίδωσι τοῖς καὶ πρότερον νεμηθεῖσι. τὸ
αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ ταῖς οἰκίαις νόμιμον ἰσχύειν ἠθέλησε ταῖς κατὰ
κώμας πεπραμέναις· περὶ γὰρ τῶν ἐν τῇ πόλει πεπραμένων
ἔγνωκεν ἑτέρως. εἰ μὲν γὰρ πρὸ τοῦ τελειωθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν
καταβάλοι τὸ ἀργύριον, ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδοῦναι, εἰ δὲ*

---

§ 280 = Leuit. XXV 1.

ROMSPLELat

1 *παρέδωκε Μωυσῆς*] *μωυσῆσ παραδέδωκε* M 2 *ὅπως*] *ὥσ ὅπωσ* M 3 **δίδωσι*] *praebeant* Lat 5 **ἀπὸ*] *ὑπὸ* M 7 *φυλάσσοντοσ* RO *φυλάσσοντασ* SP 8 **τοῦτο καὶ*] *τοῦτο* O *καὶ τοῦτο* RML **μετ' ἑβδόμην*, *ἐ* ex *ἐ* corr. M 9 **τὰ* om. SP *ὑπὸ Ἑβραίων* om. ME 10 **ἰόβηλοσ* RM *iubileus* Lat 12 **τι* om. ROML **σχίματι* R **ἐκόλασε*] *ἐκώλυσε* RO 13 **θάνατον οὐκ ἐκδεχομένους*] *mortemque sustinere prohibuit* Lat **οὐκ*] *δ'*, antea spatio uacuo 3 litt. relicto M **δὲ* om. RO 14 **ἰοβήλου* RM *iubileo* Lat
15 *σημαίνει*] *δὲ σημαίνει* MSPLE *τὸ ὄνομα* E **ἀποδώμενοσ* R 18 *δὲ* MSPLE 19 **καταβαλὼν*] *καταβάλλων* M *recipiens* Lat *καταλαβὼν* Bernard 20 *ἐξέχεται*] *ἐξέρχεται* R *ἐξίσταται* SPL *ἔχεται* E *discedit* Lat
21 **νεμηθεῖσι*] *δυνηθεῖσι* RO *νεμηθεῖσι*, i. marg. ·/. *δια* S *διανεμηθεῖσι* L 22 *αὐτὸ δὲ*] *δ' αὐτὸ* E **οἰκείαισ* M¹S¹L **νόμιμον*] *νόμον* M 23 **πεπραγμέναισ* RO *γὰρ*] *δὲ* ROSPE *ἐν τῇ πόλει*] *ἐν πόλει* SPE *in ciuitatibus* Lat
**πεπραγμένων* RO 25 **καταβάλοι*] *recipiat* Lat **ἀναγκάζειν* M

πλῆρες γένοιτο τὸ ἔτος, βεβαιοῖ τὴν κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. ταύτην 286
Μωυσῆς τὴν διάταξιν τῶν νόμων, ὅθ' ὑπὸ τὸ Σιναῖον καθιδρύκει
τὴν στρατιάν, ἐξέμαθε παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ τοῖς Ἑβραίοις γεγραμ-
μένην παραδίδωσιν.
4. Ἐπειδὴ δὲ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὴν νομοθεσίαν ἔχειν ἐδό- 287
κει, πρὸς ἐξέτασιν τοῦ στρατοῦ τὸ λοιπὸν ἐτράπη τῶν πολεμικῶν
ἤδη κατὰ νοῦν ἔχων ἅπτεσθαι, προστάσσει τε τοῖς φυλάρχοις πλὴν
τῆς Λευίτιδος φυλῆς ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν ἐκμαθεῖν τῶν στρα-
τεύεσθαι δυναμένων· ἱεροὶ γὰρ ἦσαν οἱ Λευῖται καὶ πάντων ἀτε-
λεῖς. γενομένης δὲ τῆς ἐξετάσεως εὑρέθησαν μυριάδες ἑξήκοντα 288
τῶν ὁπλιτεύειν δυναμένων ὄντων ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν ἕως πεντήκοντα
καὶ τρισχίλιοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. ἀντὶ δὲ Λευὶ κατ-
έλεξεν εἰς τοὺς φυλάρχους Μανασσῆν τὸν Ἰωσήπου παῖδα καὶ
Ἐφράην ἀντὶ τοῦ Ἰωσήπου· δέησις δὲ ἦν αὕτη Ἰακώβου πρὸς
Ἰώσηπον ποιητοὺς αὐτῷ παρασχεῖν τοὺς παῖδας, ὡς καὶ προεῖπον.
5. Πηγνύντες δὲ τὴν σκηνὴν μέσην ἀπελάμβανον τριῶν φυ- 289
λῶν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην παρασκηνουμένων· ὁδοὶ δὲ διὰ μέσων
ἐτέτμηντο, καὶ κόσμος ἦν ἀγορᾶς, καὶ τῶν πωλουμένων ἕκαστον ἐν
τάξει διέκειτο, καὶ δημιουργοὶ τέχνης ἁπάσης ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις
ἦσαν, οὐδενί τε ἄλλῳ ἢ πόλει μετανισταμένῃ καὶ καθιδρυμένῃ
ἐῴκει. τὰ δὲ περὶ τὴν σκηνὴν πρῶτοι μὲν οἱ ἱερεῖς κατεῖχον, 290
ἔπειτα δὲ οἱ Λευῖται πάντες ὄντες τὸ πλῆθος, ἐξητάσθησαν γὰρ
καὶ αὐτοὶ τοῦ μὲν ἄρρενος ὅσον τριακοστὴν εἶχεν ἡμέραν γενόμε-
νον, δισμύριοι καὶ δισχίλιοι πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα. καὶ
ἐφ' ὅσον μὲν ὑπὲρ τὴν σκηνὴν συνέβαινεν ἑστάναι τὴν νεφέλην,

§§ 287—290 = Num. I—III; § 290 = Num. IX 18.

ROMSPLELatZonaras I p. 66.

1 πλήρησ M 2 μωσῆσ E ὅθ'] ὅτ' M σίναιον SPL 3 στρατείαν L 4 παραδίδωσιν] *ipse contradidit* Lat 5 i. marg. *VIIII* Lat ἔχειν om. O 7 τε] E *que* Lat δὲ codd. *φιλάρχοισ OP 8 *λευίδοσ M fort. recte 10 *μοιριάδεσ S¹P 11 ὄντων — 12 πεντήκοντα i. ras. m. 1 ut uid. R ὄντων] τῶν SP εἴκοσι ἐτῶν] εἰκοσαετῶν RO εἴκοσιν ἐτῶν E et ex corr. S 12 *καὶ (ante πεντήκοντα) om. L 13 φιλάρχουσ E μανασσῆ E *ἰωσήφου L 14 Ἐφράην] ἐφράθην RO ἐφραίμην SPE εὐφράνην L *effraim* Lat *ἀντὶ τοῦ Ἰωσήπου] ἀντὶ εὐφραὶμ τοῦ ἰωσήφου L *pro ipso ioseph* Lat δὲ om. E 15 *ἰώσηφον L *αὐτοῦ M *τοὺς om. SP *παῖδας] παῖδασ πρὸσ ἰώσηπον (πρὸσ ἰώσηπον expunxit m. 1) M 16 πηγνύντες] *figentes — castra* Lat 17 δὲ] τε SP μέσον L 18 ἐτέτμητο O 20 μεθιδρυμένῃ Naber 23 ἄρσενοσ ROSPL *ὅσον] ὄντοσ RO 24 *δϊϊσμύριοι L δισχίλιοι] τρισχίλιοι MLEZon τοῖς om. ME 25 *συνέβαινεν om. RO

μένειν αὐτοῖς ὡς ἐπιδημοῦντος ἐδόκει τοῦ θεοῦ, τρεπομένης δὲ
ταύτης μετανίστασθαι.
291 6. *Εὗρε δὲ καὶ βυκάνης τρόπον ἐξ ἀργύρου ποιησάμενος, ἔστι*
δὲ τοιαύτη· μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον ὀλίγῳ λεῖπον, στενὴ δ' ἐστὶ
σύριγξ αὐλοῦ βραχεῖ παχυτέρα, παρέχουσα δὲ εὖρος ἀρκοῦν ἐπὶ τῷ
στόματι πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος εἰς κώδωνα ταῖς σάλπιγξι πα-
ραπλησίως τελοῦντα· ἀσώσρα καλεῖται κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶσσαν.
292 *γίνονται δὲ δύο, καὶ τῇ μὲν ἑτέρᾳ πρὸς παρακέλευσιν καὶ συλλο-*
γὴν ἐχρῶντο τοῦ πλήθους εἰς τὰς ἐκκλησίας· καὶ μιᾷ μὲν ἀποση-
μάναντος ἔδει τὰς ἀρχὰς συνελθεῖν σκεψομένας περὶ τῶν οἰκείων,
293 *ἀμφοτέραις δὲ συνῆγε τὸ πλῆθος. τῆς δὲ σκηνῆς μετακινουμένης*
ταῦτα ἐγίνετο· ἀποσημήναντος γὰρ τὸ πρῶτον οἱ παρὰ ταῖς ἀνα-
τολαῖς ἐσκηνωκότες ἀνίσταντο, καὶ πρὸς τὴν δευτέραν οἱ πρὸς τὸν
νότον αὖθις καθεστῶτες. εἶθ' ἡ σκηνὴ λυομένη μέση τῶν προϊου-
σῶν ἓξ φυλῶν ἐκομίζετο καὶ τῶν ἑπομένων ἕξ, Λευῖται δὲ περὶ
294 *τὴν σκηνὴν πάντες ἦσαν. τρίτον δὲ σημήναντος τὸ κατὰ λίβα τε-*
τραμμένον τῶν ἐσκηνωκότων μέρος ἐκινεῖτο, καὶ τέταρτον τὸ κατὰ
βορρᾶν. ταῖς δὲ βυκάναις ἐχρῶντο καὶ ἐπὶ ταῖς ἱερουργίαις προσ-
άγοντες τὰς θυσίας καὶ τοῖς σαββάτοις καὶ ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις.
θύει δὲ τότε πρῶτον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Αἰγύπτου τὴν
πάσχα λεγομένην ἐπὶ τῆς ἐρήμου.
295 XIII. *Καὶ βραχὺ διαλιπὼν ἀπανίσταται τοῦ Σιναίου ὄρους*
καὶ τόπους τινὰς ἀμείψας, περὶ ὧν δηλώσομεν, εἴς τι χωρίον
Ἐσερμὼθ λεγόμενον παρῆν, κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν στασιάζειν

§ 290 = Num. IX 18; § 291 = Num. X 1; § 294 = Num. IX 1; § 295 = Num. XI 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 66. Suidas s. *βυκάνη*.

1 *αὐτοῖς*] *αὐτὴν* E 3 *Εὗρε* — 10 *ἀρχὰς* excerpsit Suidas **βουκάνησ* S[1] *ἀργύρου*] ROLESuid *ἀργυρίου* MSP 4 **πηχύϊον* M *πηχυαίου* coni. **ὀλίγον* L 5 **σύριξ* P *βραχεῖ*] *βραχεῖα* M *βραχὺ* LE, om. Lat **βραχυτέρα* SP **ἀρκοῦν*] *δοκοῦν* ROL 7 **τελοῦντα*] *τελοῦν* ed. pr. *ἀσωσρὰ* SPL *ἀσώστρα* O *ἀσωστρὰ* E *γλῶτταν* E 8 *πρὸς* om. L 9 *ἐχρῶντο* om. RO *καὶ μίαν* — 10 *ἔδει*] *altera uero cum oporteret* Lat *μιᾷ*] Cocceji *μία* ROM *μίαν* SPL *ἀποσημάναντος*] *ἀπο·· μήναντοσ* L 10 *σκεψομέναισ* M 11 *ἀμφοτέρασ* S 12 *ἀποσημάναντοσ* MSP 14 *αὖθις*] *αὐτῆσ* MSPL *εἶθ'* — 15 *ἕξ*] *et ita in thecam (decum* cod. Wiz.) *inuoluti tabernaculi medietas praecedentibus sex tribubus portabatur et alia media sequentibus sex* Lat *μέση*] *μέρη* RO *προσϊουσῶν* O 15 *δὲ* om. SP 16 *σημάναντοσ* SP *σημήναντεσ* L 17 *ἐκινεῖτο*] ed. pr. *ἐνέκειτο* codd. *ferebatur* Lat 18 *δὲ* om. O *καὶ* om. L *προσάγοντες*] *πρὸσ αἶσ προσάγοντεσ* SPL 19 *ταῖσ θυσίαισ* R[1] 21 **πάσχα*] *φάσκα* RO 23 **τόπουσ* i. ras. P 24 *Ἐσερμὼθ*] *ἐσερμὸθ* SP *εἰσ ἐρημώ*[ϑ] M *σερμώθ* E *aesermoth* Lat

ἄρχεται, καὶ τὸν Μωυσῆν αἰτιᾶσθαί τῶν τε κατὰ τὴν ἀποδημίαν
αὐτῷ πεπειραμένων, καὶ ὅτι γῆς ἀγαθῆς αὐτοὺς πείσαντος ἀπα- 296
ναστῆναι τὴν μὲν ἀπολέσειαν, ἀντὶ δὲ ἧς ὑπέσχετο παρέξειν εὐ-
δαιμονίας ἐν ταύταις ἁλῶνται ταῖς ταλαιπωρίαις, ὕδατος μὲν σπανί-
ζοντες, εἰ δὲ καὶ τὴν μάνναν ἐπιλιπεῖν συμβαίη τέλεον ἀπολούμενοι.
πολλὰ δὲ εἰς τὸν ἄνδρα καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις αὐτοῖς 297
παρῄνει, μήτε Μωυσέος καὶ τῶν πεπονημένων αὐτῷ περὶ τῆς
κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν μήτ' ἀπογινώσκειν τῆς τοῦ θεοῦ βο-
ηθείας. τὸ δὲ πλῆθος πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκινήθη καὶ θορυβῆσαν
ἔτι μᾶλλον πρὸς τὸν Μωυσῆν ἐπετείνετο. Μωυσῆς δὲ παραθαρ- 298
σύνων αὐτοὺς οὕτως ἀπεγνωκότας ὑπέσχετο καίπερ αἰσχρῶς ὑπ'
αὐτῶν περιυβρισμένος πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρεῶν οὐκ εἰς μίαν
ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δ' ἐπὶ τούτῳ καί τινος
ἐρομένου, πόθεν ἂν τοσαύταις εὐπορήσειε μυριάσι τῶν προειρημέ-
νων, „ὁ θεός, εἶπε, κἀγὼ καί τοι κακῶς ἀκούοντες πρὸς ὑμῶν οὐκ
ἂν ἀποσταίημεν κάμνοντες ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ταῦτα οὐκ εἰς μακρὰν
ἔσται." ἅμα ταῦτ' ἔλεγε καὶ πίμπλαται τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων 299
ἅπαν καὶ ἤθροιζον αὐτοὺς περιστάντες. ὁ μέντοι θεὸς οὐκ εἰς
μακρὰν μετέρχεται τοὺς Ἑβραίους τῆς εἰς αὐτὸν θρασύτητος καὶ
λοιδορίας· ἀπέθανε γὰρ οὐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν, καὶ νῦν ἔτι
κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται Καβρωθαβά, ἐπιθυμίας μνη-
μεῖα λέγοιτο ἄν.

XIV. 1. Ἀναγαγὼν δὲ αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ Μωυσῆς εἰς τὴν κα- 300
λουμένην Φάραγγα πλησίον οὖσαν τοῖς Χαναναίων ὁρίοις καὶ χα-

§ 295 = Num. XI 4; § 300 = Num. XIII 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 66.

1 ἀποδημίαν] ἐπϊδημίαν (α o supra) i. ras. L 2 αὐτοὺσ ἀγαθῆσ tr. MSPLE 3 ἀπωλέσειαν M 4 *ἁλῶνται ταῖς om. M *ταῖσ i. ras. L σπανίζοντεσ, εσ i. ras. corr. m. 2 ex α·· S 5 τὴν μάννα OE τὸ μάννα P *ἐπιλειπεῖν M ἐπι | ἐπιλιπεῖν L *συμβαίηι S συμβαίνει L *ἀπωλούμενοι, ω ex ο corr. M 6 δὲ] μὲν MSPL εἷς] εἰ L δέ] om. Lat δή Dindorf αὐτοὺσ L 7 μωυσέωσ MSP 8 μήτε S τοῦ] ἐκ τοῦ MSPL 9 δὲ om. L ἐκινήθη] ἐκεκίνητο SPL 11 ὑπ' αὐτὸν P¹ 13 ἐπὶ τοῦτο R 14 ἐρωμένου R¹M εὐπορίσειε P εὐπορήσεισ R εὐπορήσησ O 15 ὁ θεός — 16 καὶ ταῦτα om. O οὐκ ἂν — 16 ὑμῶν om. RP οὐκ] καὶ οὐκ L ὑμῶν, ὑ ex ἡ corr. M 16 ταῦτα] τοῦτο M τοῦτ' SPL istud Lat 21 *Καβρωθαβά] χαρβωθαβὰ R χαρβωβαθὰ (θ β supra) O κεβρώθαβα M καιβρωθαβὰ L καβρωβαθὰ cod. Busb. E ἐπιθυμίας] ὅ ἐστιν ἐπιθυμίασ E 22 λέγοιτο ἄν] coni. λέγοιτο codd., om. E 23 i. marg. η' R *δ' MSPL *καλουμένην] λεγομένην L 24 τοῖς] τῆσ E ὁρίοις] ed. pr. χωρίοισ ROMSP ὅροισ L γῆσ E terminos Lat

λεπὴν ἐνδιαιτᾶσθαι εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζει τὸ πλῆθος καὶ κατα-
στάς, „δύο, φησί, τοῦ θεοῦ κρίναντος ἡμῖν παρασχεῖν ἀγαθά,
ἐλευθερίαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμονος, τὴν μὲν ἤδη δόντος ἔχετε,
301 τὴν δὲ ἤδη λήψεσθε. Χαναναίων γὰρ ἐπὶ τοῖς ὅροις καθήμεθα,
καὶ κωλύσει τὸ λοιπὸν ἐπιόντας οὐ μόνον οὐ βασιλεὺς οὐ πόλις
ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ τὸ πᾶν ἀθροισθέντων ἔθνος. παρασκευαζώμεθα
οὖν πρὸς τὸ ἔργον· οὐ γὰρ ἀμαχητὶ παραχωρήσουσιν ἡμῖν τῆς
302 γῆς, ἀλλὰ μεγάλοις αὐτὴν ἀγῶσιν ἀφαιρεθέντες. πέμψωμεν δὲ
κατασκόπους, οἳ τῆσδε τῆς γῆς ἀρετὴν κατανοήσουσι καὶ πόση
δύναμις αὐτοῖς. πρὸ δὲ πάντων ὁμονοῶμεν καὶ τὸν θεόν, ὅς ἐστιν
ἐπὶ πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸς καὶ σύμμαχος, διὰ τιμῆς ἔχωμεν."
303 2. Μωυσέος δὲ ταῦτ' εἰπόντος τὸ πλῆθος αὐτὸν τιμαῖς ἀμεί-
βεται, καὶ κατασκόπους αἱρεῖται δώδεκα τῶν γνωριμωτάτων ἐξ
ἑκάστης φυλῆς ἕνα, οἳ διεξελθόντες ἀπὸ τῶν πρὸς Αἰγύπτῳ τὴν
Χαναναίαν ἅπασαν ἐπί τε Ἀμάθην πόλιν καὶ Λίβανον ἀφικνοῦνται
τὸ ὄρος, καὶ τήν τε τῆς γῆς φύσιν καὶ τὴν τῶν ἐνοικούντων ἀνθρώ-
πων ἐξιστορήσαντες παρῆσαν τεσσαράκοντα ἡμέραις εἰς πᾶν κατ-
304 αχρησάμενοι τὸ ἔργον, ἔτι τε καρποὺς ὧν ἔφερεν ἡ γῆ κομίζοντες
τῇ τε τούτων εὐπρεπείᾳ καὶ τῷ πλήθει τῶν ἀγαθῶν, ἃ τὴν γῆν
ἔχειν διηγοῦντο, πολεμεῖν ἐπαίροντες τὸ πλῆθος, φοβοῦντες δὲ πά-
λιν αὐτὸ τῷ τῆς κτήσεως ἀπόρῳ ποταμούς τε διαβῆναι λέγον-
τες ἀδυνάτους ὑπὸ μεγέθους ἅμα καὶ βάθους καὶ ὄρη ἀμήχανα
τοῖς ὁδεύουσι καὶ πόλεις καρτερὰς τείχεσι καὶ περιβόλων ὀχυρό-
305 τητι· ἐν δ' Ἐβρῶνι καὶ τῶν γιγάντων ἔφασκον τοὺς ἀπογόνους
καταλαβεῖν. καὶ οἱ μὲν κατάσκοποι τεθεαμένοι πάντων οἷς μετὰ
τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' Αἰγύπτου ἐνέτυχον μείζω τὰ κατὰ τὴν Χα-

---

§ 300 = Num. XIII 2.

ROMSPLELatZonaras I p. 66.

2 *ὑμῖν* SP 4 *χαναναίασ, σ* ex *ν* corr. S 5 *οὐ μόνον — πόλις*] *neque rex neque ciuitas* Lat *οὐ πόλις*] *ἢ πόλισ* MSPL 6 *ἀθροισθέντων*] *ἀθροισθὲν αὐτῶν* MSPL *παρασκευαζόμεθα* R^{1}SP^{1}L 7 *ἀμαχεὶ* S^{2}P *ἀμαχὶ* S^{1}L *παραχωροῦσιν* RO 9 *τῆσδε τῆς*] *τῆσ δὲ* L *τῆσ* E *huius* Lat *τῆς τε* ed. pr. *ἀρετὴν*] *τὴν ἀρετὴν* SPE 10 *πρὸ*] *πρὸσ* L 11 *τιμῆσ*, i. ras. m. 2 R 12 i. marg. *ζ'* O *X* Lat *μωυσέωσ* MSP *ταῦτ'*] *τοῦτο* M *αὐτὸν τιμαῖς*] *αὐτὸν τε τιμαῖσ* SP *αὐτῶν τιμαῖσ αὐτὸν* M 13 i. marg. *θ'* R 14 *οἳ διεξελθόντες*] *οἱ δὲ ἐξελθόντεσ* ROSP *οἳ διελθόντεσ* E *πρὸσ αἴγυπτον* RO 15 **πᾶσαν* SP *ἀμαθὴν* MSP *emathim* Lat 18 *ἔτι τε*] *ἔτι* M *ἔτι δὲ καὶ* SPL *insuper et* Lat 21 **αὐτὸ*] *αὐτοὺσ* M 23 *ὁδεύουσι*] *διοδεύουσι* SPL *iter agentibus* Lat 24 *δ' Ἐβρῶνι*] *δὲ ἑβρῶνι* M *δὲ νεβρῶνι* OL *δὲ χεβρῶνι* SPE *ebron* Lat 25 *θεασάμενοι* SP

ναναίαν αὐτοί τε κατεπλάγησαν καὶ τὸ πλῆθος οὕτως ἔχειν ἐπει-
ρῶντο.
3. Οἱ δὲ ἄπορον ἐξ ὧν ἠκροάσαντο τὴν κτῆσιν τῆς γῆς ὑπε- 306
λάμβανον καὶ διαλυθέντες ἐκ τῆς ἐκκλησίας σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν
ὀλοφυρόμενοι διῆγον, ὡς οὐδὲν ἔργῳ τοῦ θεοῦ βοηθοῦντος λόγῳ
δὲ μόνον ὑπισχνουμένου. καὶ τὸν Μωυσῆν πάλιν ᾐτιῶντο καὶ κατ- 307
εβόων αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀαρῶνος τοῦ ἀρχιερέως καὶ πο-
νηρὰν μὲν καὶ μετὰ τῶν εἰς τοὺς ἄνδρας βλασφημιῶν διάγουσι τὴν
νύκτα. πρωῒ δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν συντρέχουσι, δι' ἐννοίας ἔχοντες
καταλεύσαντες τόν τε Μωυσῆν καὶ τὸν Ἀαρῶνα ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον
ὑποστρέφειν.
4. Τῶν δὲ κατασκόπων Ἰησοῦς τε ὁ Ναυήχου παῖς φυλῆς 308
Ἐφραιμίτιδος καὶ Χάλεβος τῆς Ἰούδα φυλῆς φοβηθέντες χωροῦσιν
εἰς μέσους καὶ τὸ πλῆθος κατεῖχον θαρσεῖν δεόμενοι καὶ μήτε
ψευδολογίαν κατακρίνειν τοῦ θεοῦ μήτε πιστεύειν τοῖς ἐκ τοῦ μὴ
τἀληθῆ περὶ τῶν Χαναναίων εἰρηκέναι καταπληξαμένοις, ἀλλὰ τοῖς
ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν κτῆσιν αὐτοὺς τῶν ἀγαθῶν παρορ-
μῶσιν· οὔτε γὰρ τῶν ὀρῶν τὸ μέγεθος οὔτε τῶν ποταμῶν τὸ βά- 309
θος τοῖς ἀρετὴν ἠσκηκόσιν ἐμποδὼν στήσεσθαι πρὸς τὰ ἔργα καὶ
ταῦτα τοῦ θεοῦ συμπροθυμουμένου καὶ ὑπερμαχοῦντος αὐτῶν. „ἴω-
μεν οὖν, ἔφασαν, ἐπὶ τοὺς πολεμίους μηδὲν ἔχοντες δι' ὑποψίας
ἡγεμόνι τε τῷ θεῷ πεπιστευκότες καὶ ὁδηγοῦσιν ἡμῖν ἑπόμενοι."
καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες ἐπεχείρουν τὴν ὀργὴν καταπραΰνειν τοῦ 310
πλήθους, Μωυσῆς δὲ καὶ Ἀαρὼν πεσόντες ἐπὶ τὴν γῆν τὸν θεὸν
ἱκέτευον οὐχ ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, ἀλλ' ὅπως τῆς ἀμαθίας
παύσῃ τὸ πλῆθος καὶ καταστήσῃ τὴν διάνοιαν αὐτῶν ὑπὸ τῆς
ἀμηχανίας τοῦ παραστάντος αὐτοῖς πάθους τεταραγμένην, παρῆν

§ 306 = Num. XIV 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 66sq. ExcPeiresc.

1 κατεπλάγησαν] καταπεπλήγεσαν M κατεπεπλήγεσαν L οὕτως — 2 ἐπειρῶντο] *hoc credere compulerunt* παρασκευάζειν post ἔχειν inserit Cocceji 4 πᾶσιν M 6 μόνῳ OL κατεβόουν R 8 τοὺς om. M 9 δὲ MSPL 10 *καταλεύσοντεσ R καταλεύσαντασ O καταλεύσαντεσ, τεσ i. ras. 2 litt. S τε om. SPE *ἀαρὼν M ἐπὶ τὴν] εἰσ MZon εἰσ τὴν E 12 τε om. OMLE *Ναυήχου] ναβήχου RO τοῦ ναυήχου MSP τοῦ ναυίκου L *naue* Lat 13 *effrem* Lat *χαλέβοσ R *calep* Lat 14 μήτε] μὴ SP 15 μήτε] μηδὲ SP 17 καὶ τὴν κτῆσιν αὐτοὺς om. RO 19 ἠσκημένοισ S ἐμποδὸν R 20 τοῦ om. O συμπροθυμουμένου, συμπρο i. ras. 3—4 litt. R *ἴωμεν] *pergimus* Lat 23 καταπραΰνει L[1] τοῦ πλήθουσ καταπραΰνειν tr. M 24 μωσῆσ E 26 καταστήσι R 27 τεταραγμένων L *παρῆν] incip. ExcPeiresc

δ' ἡ νεφέλη καὶ στᾶσα ὑπὲρ τὴν σκηνὴν ἐσήμαινε τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ θεοῦ.

311 XV. 1. *Μωυσῆς δὲ θαρρήσας πάρεισιν εἰς τὸ πλῆθος καὶ τὸν θεὸν ἐδήλου κινηθέντα ὑπὸ τῆς ὕβρεως αὐτῷ λήψεσθαι τιμωρίαν, οὐκ ἀξίαν μὲν τῶν ἁμαρτημάτων, οἵαν δὲ οἱ πατέρες ἐπὶ*
312 *νουθεσίᾳ τοῖς τέκνοις ἐπιφέρουσι. παρελθόντι γὰρ εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῷ καὶ περὶ τῆς μελλούσης ὑπ' αὐτῶν ἀπωλείας ἀποκλαιομένῳ τὸν θεὸν ὑπομνῆσαι μέν, ὅσα παθόντες ἐξ αὐτοῦ καὶ πηλίκων εὐεργεσιῶν μεταλαβόντες ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν γένοιντο, ὅτι τε τῇ νῦν τῶν κατασκόπων ὑπαχθέντες δειλίᾳ τοὺς ἐκείνων λόγους ἀλη-*
313 *θεστέρους τῆς ὑποσχέσεως ἡγήσαντο τῆς αὐτοῦ. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν οὐκ ἀπολεῖ μὲν ἅπαντας οὐδ' ἐξαφανίσει τὸ γένος αὐτῶν, ὃ πάντων μᾶλλον ἀνθρώπων ἔσχε διὰ τιμῆς, τὴν μέντοι Χαναναίαν οὐ παρέξειν γῆν αὐτοῖς λαβεῖν οὐδὲ τὴν ἀπ' αὐτῆς εὐδαιμονίαν,*
314 *ἀνεστίους δὲ ποιήσειν καὶ ἀπόλιδας ἐπὶ τῆς ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα καταβιῶναι τῆς παρανομίας ποινὴν ταύτην ἐκτίνοντας· παισὶ μέντοι τοῖς ὑμετέροις παραδώσειν τὴν γῆν ὑπέσχετο κἀκείνους τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀκρασίας ἐφθονήσατε μετασχεῖν, ποιήσειν δεσπότας."*

315 2. *Ταῦτα δὲ Μωυσέος κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ γνώμην διαλεχθέντος ἐν λύπῃ καὶ συμφορᾷ τὸ πλῆθος ἐγένετο, καὶ τὸν Μωυσῆν παρεκάλει καταλλάκτην αὐτῶν γενέσθαι πρὸς τὸν θεὸν καὶ τῆς ἄλης τῆς κατὰ τὴν ἐρημίαν ἀπαλλάξαντα πόλεις αὐτοῖς παρασχεῖν. ὁ δ' οὐκ ἔφασκε τὸν θεὸν τοιαύτην πεῖραν προσήσεσθαι, μὴ γὰρ*

---

§ 310 = Num. XIV 10.

ROMSPLELatZonaras I p. 67. ExcPeiresc.

1 *δὲ* E **ἐσήμανε* Exc **ἐπιφάνιαν* R 2 **τοῦ θεοῦ τὴν ἐπιφάνειαν* tr. Exc 3 i. marg. *XI* Lat *θαρρήσας*] *θαρσήσασ* OMSPLEZonExc *iam confidens* Lat *εἰς*] *ἐπὶ* MLEExc 4 *αὐτῷ* RO *αὐτῶν* MSPLELatExc *λείψεσθαι* R¹M 5 *ἁμαρτημάτων*] *ἐξημαρτημένων* MSPLExc 7 *ὑπ'* om. S ExcLat *ἀπωλίασ* R 8 *τὸν θεὸν*] *populum* Lat *πηλίκων*] *ποικίλων* O 11 *ἐπισχέσεωσ* S *ἡγήσαιντο* P 12 *πάντασ* OE *οὐδ'*] *μηδὲ* E **ἐξαφανίσῃ* M *ἐξαφανίσαι* S 13 **Χαναναίαν*] *chananeorum* Lat 14 *οὐ*] *μὴ* E **παρέξει* OMLExc 16 *ἐκτείνοντασ* ML 17 **παισὶν* Exc *μέντοι*] *μὲν* L *γέ τοι* E *ἡμετέροισ* SPL **γῆν*] *γῆν ἐκείνην* SP 18 **ἑαυτοὺσ* S **ὑπακρασίασ, ἀ* ex *ο* corr. S *ὑπὸ*] *ὑπὸ τῆσ* E *μετασχεῖν* om. E 20 *δὲ* om. EExc *μωϋσέωσ* MSPExc *μωσέωσ* E **γνώμην* om. O 21 *μωϋσῆ* LExc 22 *καταλλακτὴν* SPL 23 *ἄλης τῆς*] *ἄλλησ τῆσ* PL *ἁμαρτίασ, μαρτίασ* suppl. in spatio uacuo 4—5 litt. M *ἀπαλλάξαντασ* Exc 24 *τὸν θεὸν*] *ὁ θεὸσ* MSPLExc *πεῖραν προσήσεσθαι*] *habere consilium* Lat *προσήσεσθαι*] Dindorf *προσοίσεσθαι* ROMSPL *προσοίεσθαι* Exc

κατὰ κουφότητα προαχθῆναι τὸν θεὸν ἀνθρωπίνην εἰς τὴν ὀργὴν
τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀλλὰ γνώμῃ καταψηφισάμενον αὐτῶν. οὐ δεῖ δὲ 316
ἀπιστεῖν, εἰ Μωυσῆς εἷς ἀνὴρ ὢν τοσαύτας μυριάδας ὀργιζομένας
ἐπράυνε καὶ μετήγαγε πρὸς τὸ ἥμερον· ὁ γὰρ θεὸς αὐτῷ συμπαρ-
ὼν ἡττᾶσθαι τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ πλῆθος παρεσκεύαζε, καὶ πολ-
λάκις παρακούσαντες ἀσύμφορον ἑαυτοῖς τὴν ἀπείθειαν ἐπέγνωσαν
ἐκ τοῦ συμφορᾷ περιπεσεῖν.
3. Θαυμαστὸς δὲ τῆς ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ καὶ τῆς ἰσχύος τῆς τοῦ 317
πιστεύεσθαι περὶ ὧν ἂν εἴπῃ οὐ παρ᾽ ὃν ἔζη χρόνον ὑπῆρξε μό-
νον, ἀλλὰ καὶ νῦν· ἔστι γοῦν οὐδεὶς Ἑβραίων, ὃς οὐχὶ καθάπερ παρ-
όντος αὐτοῦ καὶ κολάσοντος ἂν ἀκοσμῇ πειθαρχεῖ τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ
νομοθετηθεῖσι, κἂν λαθεῖν δύνηται. καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα τεκ- 318
μήρια τῆς ὑπὲρ ἄνθρωπόν ἐστι δυνάμεως αὐτοῦ, ἤδη δέ τινες καὶ
τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην μηνῶν ὁδὸν τεσσάρων ἐλθόντες κατὰ τιμὴν
τοῦ παρ᾽ ἡμῖν ἱεροῦ μετὰ πολλῶν κινδύνων καὶ ἀναλωμάτων καὶ
θύσαντες οὐκ ἴσχυσαν τῶν ἱερῶν μεταλαβεῖν Μωυσέος ἀπηγορευ-
κότος ἐπί τινι τῶν οὐ νομιζομένων οὐδ᾽ ἐκ τῶν πατρίων ἡμῖν αὐ-
τοῖς συντυχόντων. καὶ οἱ μὲν μηδὲ θύσαντες, οἱ δὲ ἡμιέργους τὰς 319
θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δ᾽ οὐδ᾽ ἀρχὴν εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν
δυνηθέντες ἀπίασιν ὑπακούειν τοῖς Μωυσέος προστάγμασι μᾶλλον
ἢ ποιεῖν τὰ κατὰ βούλησιν τὴν ἑαυτῶν προτιμῶντες, καὶ τὸν ἐλέγ-
ξοντα περὶ τούτων αὐτοὺς οὐ δεδιότες, ἀλλὰ μόνον τὸ συνειδὸς
ὑφορώμενοι. οὕτως ἡ νομοθεσία τοῦ θεοῦ δοκοῦσα τὸν ἄνδρα 320

§ 315 = Num. XIV 40.

ROMSṖLLatExcPeiresc.

1 *προαχθῆναι*] *πραχθῆναι* L[1] 2 *τὴν* om. OMLExc *καταψηφησάμενον* S[1]P *καταψηφισάμενοσ* O 3 *μυριάδασ*, *μυριάδ* i. ras. R 4 *ἐπράϋνεν* S[1]P[1] Exc *μετήγαγεν* MSPLExc *πρὸς*] *εἰσ* MSPLExc *ἡμερώτερον* MSPLExc 5 *παρεσκεύαζεν* S[1]P[1]Exc *καὶ*] *quippe cum* Lat 6 *αὐτοῖσ* MSP *αὑτοῖσ* LExc 7 *ἐκ — περιπεσεῖν* seclusit Ernesti 8 *καὶ τῆς ἰσχύος τῆς* om. S *τοῦ*] *ἐκ τοῦ* PL 9 *εἴπῃ*] coni. *εἴποι* RO *εἴποιεν* MSPLExc *εἴπειεν* Dindorf *ἔζη*, ζ ex ξ corr. S 10 *ἔστι γοῦν οὐδεὶς*] *ἐστιν οὐδεὶσ* MLExc *ἐστιν οὐδεὶσ γοῦν* SP *nullus enim est* Lat *καθάπερ* om. P 11 *ἂν*] *ἐὰν* SP *ἂν ἀκοσμῇ*] *ἀνακοσμεῖται* RO *πειθαρχεῖν* RO *πειθαρχῇ* S[1]P *ὑπ᾽*] *ἐπ᾽* S
12 *νομοθετηθεῖσιν* S[1]P[1]Exc *δύνωνται* MSPLExc 13 *ἔστι* (*ἐστιν* Exc) *δυνάμεως αὐτοῦ*] *ἐστὶν αὐτοῦ δυνάμεωσ* SL *αὐτοῦ δυνάμεωσ* P 14 *ὁδῶν* RS[1]PExc *τιμὴν*] *τὴν τιμὴν* Exc 15 *καὶ* om. Lat 16 *τῶν ἱερείων* ROSPL *μωϋσέωσ* MSPExc *ἀπειρηκότοσ* O 18 *συντυχόντων*] *συντυχόντοσ* ROMLExc *τῶν συντυχόντων* Selden 19 *πολλοὶ δ᾽*] *οἳ δ᾽* O *εἰσελθεῖν* om. L 20 *ἀπίασιν*, *ία* i. ras. 1 litt. m. 2 S *μωϋσέωσ* SPExc *μωσέωσ* (ϋ superscr.) M *προστάγμασιν* OS[1]P[1] 21 *τὴν* om. ROExc *αὐτῶν* Exc

πεποίηκε τῆς αὐτοῦ φύσεως κρείττονα νομίζεσθαι. οὐ μὴν ἀλλὰ
καὶ τοῦδε τοῦ πολέμου μικρὸν ἔμπροσθεν Κλαυδίου Ῥωμαίων ἄρχον-
τος Ἰσμαήλου δὲ παρ᾽ ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμοῦ τὴν χώραν
ἡμῶν καταλαβόντος, ὡς τεσσάρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τὸν ἀσσά-
321 *ρωνα, κομισθέντος ἀλεύρου κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων εἰς κό-*
ρους ἑβδομήκοντα, μέδιμνοι δὲ οὗτοι Σικελοὶ μέν εἰσιν εἷς καὶ
τριακόσιοι Ἀττικοὶ δὲ τεσσαράκοντα εἷς, οὐδεὶς ἐτόλμησε τῶν ἱερέων
κρίμνον ἓν φαγεῖν τοσαύτης ἀπορίας τὴν γῆν κατεχούσης, δεδιὼς
τὸν νόμον καὶ τὴν ὀργήν, ἣν καὶ ἐπὶ ἀνεξελέγκτοις ἀεὶ τὸ θεῖον
322 *τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει. ὥστ᾽ οὐ δεῖ θαυμάζειν περὶ τῶν τότε πε-*
πραγμένων, ὁπότε καὶ μέχρι τοῦ νῦν τὰ καταλειφθέντα ὑπὸ Μωυ-
σέος γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχει, ὥστε καὶ τοὺς μισοῦντας
ἡμᾶς ὁμολογεῖν, ὅτι καὶ τὴν πολιτείαν ἡμῖν ὁ καταστησάμενός ἐστι
θεὸς διὰ Μωυσέος καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐκείνου. ἀλλὰ περὶ μὲν
τούτων ὡς αὐτῷ τινι δοκεῖ διαλήψεται.

ROMSPLLatExcPeiresc.

2 *τοῦδε τοῦ*] *τοῦ δεσπό*[τ] M *τοῦδε τοῦ τοῦ* (alterum *τοῦ* expunctum) S *τοῦδε τοῦ δεσπότου* Exc 3 *καὶ* om. Lat 4 *δραγμῶν* R *dragmis* Lat 4 *πολεῖσθαι* Exc *ἀσσαρῶνα* L *assarium* Lat 6 *ἑβδομήκοντα*] *τεσσαράκοντα* M *μέδιμνοι*] *μέ*[δι]*μνοι* s. m. 2 R *μέμνοι* M *μόδιοι* Hultsch, quem uide Metrol. p. 455 not. *δὲ*] *μὲν* M *οὗτοι*] *ō* Exc *σικελοὶ*] *σικελλοὶ* R *σίκλοι* MSP Exc *εἰσιν*] *εἰσιν οὗτοι* Exc 7 *τριακόσιοι*] [τρϊ] *διακόσιοι* O *τ̄* Exc *triginta* Lat *τριάκοντα* ed. pr. ante *εἷσ* suppl. m. alia *καὶ* (ut uid.) S *οὐδεὶς*] *εἰσ οὐκ* Exc 8 *κρίμνων* O *ἓν φαγεῖν*] LExc ed. pr. *ἐκφαγεῖν* RO *ἐμφαγεῖν* MSP *comedere* Lat *ἀπορίας*] *ἀφορίας* coni. 9 *ἀνεξελέκτοισ* ROExc 10 *τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει*] *τὴν ἐκδίκησιν ἔχει τοῖσ ἀδικήμασιν ἔχει* L 11 *τοῦ*] om. ML Exc *καὶ* SP *μωυσέωσ* RMSPExc 12 *γράμματα*] *πράγματα* M *μισοῦντασ*, *τασ* s. m. 3 P 13 *ὁμολογεῖν*, *μολο* i. ras. P *καὶ* om. MSPLExcLat *ἐστιν* S¹Exc 14 *μωυσέωσ* MSPExc *τῆς* (ante *ἐκείνου*) om. RO *περὶ μὲν*] *μὲν περὶ* R *μὲν* O *περὶ* Exc

Subscriptiones: *τέλοσ τοῦ τρίτου λόγου* R *φλαυΐου ἰωσήππου λόγοσ τρίτοσ* M *φαυΐου* (sic) *ἰωσήπου λόγοσ γ΄* S *φλαβίου ἰωσήπου λόγου τρίτου τέλοσ* L

περιέχει ὁ λόγοσ χρόνον ἐτῶν δύο E *τέλοσ του γ΄ λόγου τησ ἀρχαιολογίασ ἰωσήπου* Exc *flauii ioseppi iudaicae antiquitatis explicit liber tertius incipit liber quartus* Lat

IV.

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Ἰωσήπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

α΄. Ἑβραίων δίχα τῆς Μωυσέος γνώμης μάχη πρὸς Χαναναίους καὶ ἧττα.

β΄. στάσις Κορέου καὶ τοῦ πλήθους πρὸς Μωυσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ περὶ τῆς ἱερωσύνης.

γ΄. τὰ συμβάντα τοῖς Ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσιν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

δ΄. ὡς Σηχῶνα καὶ Ὤγην τοὺς Ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας Μωυσῆς καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας κατεκλήρωσεν αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῶν Ἑβραίων.

ε΄. Μωυσέος πολιτεία καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

περιέχει ἡ βίβλος αὕτη χρόνον ἐτῶν τριάκοντα καὶ ὀκτώ.

ROMSPLLat

τάδε — 2 *ἀρχαιολογίας*] *ἰωσήπου ἰουδαίου βιβλίον τέταρτον* O *δ΄* P *Ἰωσήπου*] *ἰωση* (ππ superscr.) M *ioseppi* Lat 3 *α΄*] numeros om. MPL *δίχα*] *διὰ* MSP *μωυσέωσ* MSPL[2] *moseos* Lat 4 *καὶ ἧττα* om. L 5 *τοῦ* om. S 8 *λ΄* P tertio capiti subiungunt SP: *δ΄* (om. P) *ὡσ οἱ μὲν τῆσ στάσεωσ κατάρξαντεσ διεφθάρησαν κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ, τὴν δ᾽ ἱερωσύνην ἀαρὼν ὁ μωϋσέωσ* (*μωϋσέοσ* L[1]) *ἀδελφὸσ κατέσχε καὶ οἱ ἔγγονοι* (*ἔκγονοι* P) *αὐτοῦ*, eadem inter secundum et tertium caput inserit L *δ΄*] *έ* S *σηχῶνα, ση* ex corr. R *σίχωνα* M *σηῶνα* OL *sichem* Lat *Ὤγην*] *μώγην* M *ἀμοραίων* O 10 *τὴν* s. P *στρατείαν* L *ἅπασαν* om. Lat *αὐτῶν ἅπασαν* tr. SP 11 *ἡμισία* M 12 capiti quarto subiungunt SPL: *ς΄* (om. PL) *περὶ βαλάμου* (*βαλαάμου* S) *τοῦ μάντεωσ καὶ ποταπὸς* (*ποταπὸν* S) *ἦν τὸ εἶδοσ. ὡσ ἐπὶ μαδιανίτασ* (α ante σ i. ras. m. 2 P *μαδιανι* (τ superscr.) S) *ἑβραῖοι στρατεύσαντεσ ἐκράτησαν αὐτῶν* *ε΄*] *ζ΄* S *Μωυσέος*] *ἡ μωυσέωσ* (*ωσ* ex *οσ* corr. L) MSPL 13 *περιέχει* — *ὀκτώ* argumentis praemittit P *αὕτη*] RLat, om. OMSPL *χρόνων* P *τριάκοντα καὶ ὀκτώ*] *λη΄* O *η΄ καὶ τριάκοντα* SP *ὀκτὼ καὶ τριάκοντα* ML *XXX* Lat

I. 1. *Ἑβραίους δ' ὁ κατὰ τὴν ἐρημίαν βίος ἀηδὴς καὶ χαλεπὸς ὢν ἐπόνει καὶ κωλύοντος τοῦ θεοῦ τῶν Χαναναίων πεῖραν λαμβάνειν· οὐ γὰρ ἠξίουν τοῖς Μωυσέος πειθαρχοῦντες λόγοις ἠρεμεῖν, ἀλλὰ καὶ δίχα τῆς παρ' ἐκείνου προθυμίας κρατήσειν αὐτοὶ τῶν πολεμίων νομίζοντες κατηγόρουν μὲν αὐτοῦ καὶ πραγματεύεσθαι μένειν αὐτοὺς ἀπόρους ὑπενόουν, ἵν' ἀεὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ*
2 *βοηθείας δέωνται, πολεμεῖν δὲ τοῖς Χαναναίοις ὡρμήκεσαν λέγοντες τὸν θεὸν οὐχὶ Μωυσεῖ χαριζόμενον ἐπικουρεῖν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῇ κηδόμενον αὐτῶν τοῦ ἔθνους διὰ τοὺς προγόνους ὧν ἐπετρόπευσε καὶ διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν πρότερόν τε παρασχεῖν τὴν ἐλευθερίαν καὶ νῦν βουλομένοις πονεῖν ἀεὶ παρέσεσθαι σύμ-*
3 *μαχον· εἶναί τε καὶ κατ' αὐτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τῶν ἐθνῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτῶν Μωυσῆς ἐθελήσῃ τὸν θεόν· ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶναι, καὶ μὴ χαίροντας ἐπὶ τῷ τῆς παρ' Αἰγυπτίων ἐξελθεῖν ὕβρεως Μωυσῆν τύραννον ἀνέχεσθαι*
4 *καὶ ζῆν πρὸς τὴν τούτου βούλησιν ἐξαπατωμένους, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτῷ προδηλοῖ περὶ τῶν ἡμετέρων κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, ὡς οὐχ ἁπάντων ἐκ τῆς Ἀβράμου γενεᾶς ὄντων, ἀλλ' αἴτιον ἕνα τούτων τοῦ θεοῦ παρεσχηκότος εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν εἰδέναι τὰ*
5 *μέλλοντα παρ' αὐτοῦ μανθάνοντα· δόξειν τε συνετοὺς εἶναι τῆς ἀλαζονείας αὐτοῦ καταγνόντες καὶ τῷ θεῷ πιστεύσαντες κτήσασθαι γῆν ἣν αὐτοῖς ὑπέσχηται θελήσασιν, ἀλλὰ μὴ τῷ διὰ τὴν αἰτίαν ταύ-*
6 *την ἐπ' ὀνόματι τοῦ θεοῦ κωλύοντι προσσχοῖεν. τὴν ἀπορίαν οὖν λογιζόμενοι καὶ τὴν ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἔτι ταύτην αὐτοῖς χείρω συνέ-*

---

§ 1 — Num. XIV 40.

ROMSPLELatZonaras I p. 67.

φλαυΐου (*φαυΐου* S *φλαβίου* L) *ἰωσήπου* (*ἰωσήππου* M) *ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγος τέταρτοσ* (*δ'* SP) praemittunt MSPL 1 *ἐβραίοισ* O *ἀηδὴς*] *ἀηδὴσ αὐτοῖσ* SP 2 *ἐπόνει*] *ἐπίεζε* PL *ἐπόνει*, i. marg. *ἐπίεζεν* S *ἐποίει* Ernesti **καὶ κωλύοντος*] *κεκωλυκότος* Naber **χαναίων* P 3 *μωϋσέωσ* MSP *μωϋσε*(ωσ) L *λόγοις* om. RO 4 *αὐτοὶ*] *αὐτοῦ* RO 6 *ἵνα εἰ* M *ἵν' αἰεὶ* L 7 *δέονται* O *ὁρμήκεσαν* R 8 *μωϋσῇ* OL² 9 *αὐτὸν* M 11 *πονεῖν* om. RO 12 *εἶναί τε* om. RO *καθ' αὐτοὺσ* SL *καθ' ἑαυτοὺσ* P 13 *ὅλως*] *omnibus* Lat 16 *τούτων* R¹L 18 *οὐχ ὡσ* tr. RO *τῆς*] *γῆσ* P *ἀβράμου* R *γενεᾶς*] *καὶ γενεᾶσ, καὶ* s. m. 1 P 19 *τοῦτον* SP *πάντα* M *τὰ* om. RO 20 *δόξειν* — 22 *θελήσασιν*] *qui uiderentur sapere, si eius superbiam contemnentes et deo credentes optinerent terram quam eis uolentibus compromiserat* Lat *τῆς*] *εἰ τῆσ* O ed. pr. 21 *ἀλαζωνείασ* R *ἀλαζωνίασ* S¹ *κτήσασθαι γῆν* om. O 22 *γῆν* om. R *αὐτοῖς* om. RO *ὑπέσχητε* L *θελήσουσιν* O 23 *προσσχοῖεν*] *πρόσχοιεν* RO *προσχοῖεν* SPL 24 *ἔτι*] *ἐπὶ* RO *χείρω*] *χωρεῖν* RO

*βαινεν εἶναι δοκεῖν, ἐπὶ τὴν πρὸς τοὺς Χαναναίους μάχην ἦσαν
ὡρμημένοι, τὸν θεὸν προστησάμενοι στρατηγὸν ἀλλ' οὐχὶ τὴν παρὰ
τοῦ νομοθέτου συνεργίαν περιμένοντες.*

2. *Ὡς οὖν ταῦτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἕξειν ἔκριναν καὶ τοῖς πολε-* 7
*μίοις ἐπῆλθον, οἱ μὲν οὐ καταπλαγέντες αὐτῶν τὴν ἔφοδον οὐδὲ
τὴν πληθὺν γενναίως αὐτοὺς ἐδέξαντο, τῶν δὲ Ἑβραίων ἀποθνή-
σκουσί τε πολλοὶ καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα τῆς φάλαγγος αὐτῶν
διαλυθείσης ἀκόσμως διωκόμενον εἰς τὴν παρεμβολὴν συνέφυγε, καὶ* 8
*τῷ παρ' ἐλπίδας ἀτυχῆσαι παντάπασιν ἀθυμοῦν οὐδὲν ἔτι χρηστὸν
προσεδόκα λογιζόμενον, ὅτι καὶ ταῦτα κατὰ μῆνιν θεοῦ πάθοιεν
προεξορμήσαντες ἐπὶ τὸν πόλεμον τῆς ἐκείνου βουλήσεως.*

3. *Μωυσῆς δὲ τοὺς μὲν οἰκείους ὁρῶν ὑπὸ τῆς ἥττης κατα-* 9
*πεπληγότας, φοβούμενος δὲ μὴ θαρσήσαντες ἐπὶ τῇ νίκῃ οἱ πολέ-
μιοι καὶ μειζόνων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν τὴν
στρατιὰν ἀπαγαγεῖν πορρωτέρω τῶν Χαναναίων εἰς τὴν ἔρημον.
καὶ τοῦ πλήθους ἐπιτρέψαντος ἑαυτὸ πάλιν ἐκείνῳ, συνῆκε γὰρ* 10
*δίχα τῆς αὐτοῦ προνοίας οὐ δυνησόμενον ἐρρῶσθαι τοῖς πράγμασιν,
ἀναστήσας τὸ στράτευμα προῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον, ἐνταῦθα νομί-
ζων ἡσυχάσειν αὐτοὺς καὶ μὴ πρότερον τοῖς Χαναναίοις εἰς χεῖρας
ἥξειν πρὶν ἢ παρὰ τοῦ θεοῦ τὸν εἰς τοῦτο καιρὸν λάβωσιν.*

II. 1. *Ὅπερ δὲ τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατοπέδοις καὶ μά-* 11
*λιστα παρὰ τὰς κακοπραγίας δυσάρκτοις εἶναι καὶ δυσπειθέσι,
τοῦτο καὶ τοῖς Ἰουδαίοις συνέπεσεν· ἑξήκοντα γὰρ ὄντες μυριάδες
καὶ διὰ τὸ πλῆθος ἴσως ἂν μηδ' ἐν ἀγαθοῖς ὑποταγέντες τοῖς
κρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἀπορίας καὶ συμφορᾶς ἐξηγανά-
κτουν καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν ἡγεμόνα. στάσις οὖν αὐτοὺς* 12
οἵαν ἴσμεν οὔτε παρ' Ἕλλησιν οὔτε παρὰ βαρβάροις γενομένην κατ-

---

§ 6 = Num. XIV 45; § 9 = Num. XIV 25.

ROMSPLELatZonaras I p. 67.

1 *τοὺς om. OL 2 ὁρμημένοι L τὸν] τῶ τὸν M προστησόμενοι M *existimantes* Lat ἀλλὰ O 3 νομοθέτου, θ i. ras. m. 2 S 4 Ὡς] ἕωσ OL *donec* Lat οὖν om. Lat ἕξειν] ἐξεῖναι RO 5 μὲν] μὲν οὖν M μὲν · · · S 6 δ' E 9 *τῷ] τὸ SPL ἀτυχῆσαι] δυστυχῆσαι MSPLE 10 *προσεδώκα S[1]P[1] καὶ ταῦτα] ταῦτα O ταῦτα καὶ R 11 προσεξορμήσαντεσ O προεξορμησάντων MSPL βουλήσεως] δίχα βουλήσεωσ SPL et fort. Lat, in quo *contra uoluntatem* 14 *ἐπ' αὐτοῖσ ML 15 πορρωτέρωι S[1] τῶν] τὴν M 16 ἑαυτὸ] ἑαυτῶ O ταὐτῶ M αὐτὸ SPL 19 ἡσυχάζειν RO μὴ] μὴ ὡσ RO 20 ἥξειν] ἥ ἕξειν s. m. 1 M 21 δὲ om. M 22 δυσπειθέσιν OS[1]P[1] 23 γὰρ om. M 24 μηδὲν ἀγαθοῖσ S 25 συμφορᾶς] τῆσ συμφορᾶσ M 26 *αὐτοῖσ RO 27 ἴσμεν] οὐκ ἴσμεν SPL παρὰ βαρβάροις] παρ' ἑβραίοισ M

ἔλαβεν, ὑφ᾽ ἧς ἅπαντας ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας ἔσωσε Μωυσῆς
οὐ μνησικακῶν, ὅτι παρ᾽ ὀλίγον ἦλθε καταλευσθεὶς ὑπ᾽ αὐτῶν
13 ἀποθανεῖν. οὐδ᾽ ὁ θεὸς δὲ ἠμέλησε τοῦ μηδὲν αὐτοὺς παθεῖν τῶν
δεινῶν, ἀλλὰ καίπερ εἰς τὸν νομοθέτην αὐτῶν ἐξυβρισάντων καὶ
τὰς ἐντολάς, ἃς αὐτὸς διὰ Μωυσέος αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐρρύσατο
τῶν ἐκ τοῦ στασιάζειν αὐτοῖς ἂν γενομένων δεινῶν, εἰ μὴ προενόησε.
τήν τε οὖν στάσιν καὶ ὅσα μετ᾽ αὐτὴν Μωυσῆς ἐπολιτεύσατο διη-
γήσομαι προδιελθὼν τὴν αἰτίαν ἀφ᾽ ἧς ἐγένετο.
14 2. Κορῆς τις Ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει καὶ πλούτῳ
διαφέρων ἱκανὸς δ᾽ εἰπεῖν καὶ δήμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν
ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν Μωυσῆν καθεστῶτα χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ
φθόνου, καὶ γὰρ φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτοῦ καὶ συγγενής, ἀχθό-
μενος ὅτι ταύτης τῆς δόξης δικαιότερον ἂν τῷ πλουτεῖν ἐκείνου
15 μᾶλλον μὴ χείρων ὢν κατὰ γένος αὐτὸς ἀπέλαυε. παρά τε τοῖς
Λευίταις, φυλέται δ᾽ ἦσαν, καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς συγγενέσι κατ-
εβόα δεινὸν εἶναι λέγων Μωυσῆν δόξαν αὑτῷ θηρώμενον κατα-
σκευάσαι καὶ κακουργοῦντα κτήσασθαι ταύτην ἐπὶ προφάσει τοῦ
θεοῦ περιορᾶν, παρὰ τοὺς νόμους μὲν τἀδελφῷ τὴν ἱερωσύνην
Ἀαρῶνι δόντα, μὴ τῷ κοινῷ δόγματι τοῦ πλήθους ἀλλ᾽ αὑτοῦ
16 ψηφισαμένου, τυράννων δὲ τρόπῳ καταχαριζομένου τὰς τιμὰς οἷς
ἂν ἐθελήσῃ χαλεπώτερον ἤδη τυγχάνειν τοῦ βιάζεσθαι τό τε λελη-
θότως ἐξυβρίζειν, ὅτι μὴ μόνον ἄκοντας μηδὲ συνιέντας τῆς ἐπι-
17 βουλῆς τὴν ἰσχὺν ἀφαιρεῖται· ὅστις γὰρ αὑτῷ σύνοιδεν ὄντι λαβεῖν

§ 14 = Num. XVI 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 67 sq.

1 ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας] ed. pr. ἀπολείπεσθαι (ἀπολίπεσθαι R ἀπολιπέσθαι S²P²) κινδυνεύσαντασ ἢ ἀπολέσθαι ROSPL ἀπολεῖσθαι κινδυνεύσαντασ ἀπολείπεσθαι, ante ἀπολείπ. spatium uacuum 2 litt. M *deserendos a deo atque perditionis periculum suscepturos* Lat 3 δὲ om. M 5 μωυσέωσ MSP ἐρύσατο L 6 ἂν γενομένων] ἀναγομένων L εἰ μὴ] καὶ SP προνοήσειε O 7 μετὰ ταύτην MSPL ἐπολιτεύετο L 8 προελθὼν OS 9 i. marg. β′ R

Κορῆς τις] κόρησοσ M κόρκοσ O κορῆσ SE κορὲ, ὲ i. ras. P κόρε (o supra) ὅσ (h. e. κόρεοσ ὅσ) L *chore* Lat Κόρεος in argumentis 11 ὑπερβαλούσῃ R¹LE *ὑπὸ] ἐπὶ O 13 ὅτι] οὖν ὅτι S ἂν τῷ] Dindorf αὐτῷ codd. 14 ἀπέλαυε] ἀπήλαυε RO ἀπόλλυε M ὑπέλαβε ed. pr. παρά τε iterat R 15 μάλιστα. ι i. ras. 2 litt. m. 2 S 16 αὐτῷ ROMSP¹L 18 παρὰ] περὶ RO 19 *ἀαρὼν ἰδόντα O 20 τυράννων δὲ] coni. τυράννῳ δὲ RO τυράννου δὲ MSL τυράννου τε PE *καταχαριζομένου] χαριζομένου L 21 θελήσῃ MSPL ἐθέλοι E · χαλεπότερον O τοῦ om. RO τε om. Dindorf λεληθὼσ RO λελυθότωσ L 22 ἐξυβρίζειν] ὑβρίζειν R ἐξύβριζεν M μηδὲ] *sed neque* Lat ἀλλὰ μηδὲ Dindorf 23 τὴν ἐπιβουλὴν R¹ τὴν ἰσχὺν] *honores* Lat ἀφήρηνται SP αὐτῶι P² ὄντι] ὅτι RO

ἀξίῳ πείθει τυγχάνειν αὐτὸν καὶ τότε βιάσασθαι μὴ θρασυνόμε-
νος, οἷς δὲ ἄπορον ἐκ τοῦ δικαίου τιμᾶσθαι, βίαν μὲν ἀγαθοὶ βου-
λόμενοι δοκεῖν οὐ προσφέρουσι, τέχνῃ δ' εἶναι κακουργοῦσι δυνατοί.
συμφέρειν δὲ τῷ πλήθει τοὺς τοιούτους ἔτι λανθάνειν οἰομένους 18
κολάζειν καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας φανεροὺς ἔχειν
πολεμίους. τίνα γὰρ καὶ λόγον ἀποδοῦναι δυνάμενος Μωυσῆς
Ἀαρῶνι καὶ τοῖς υἱέσιν αὐτοῦ τὴν ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ μὲν 19
γὰρ ἐκ τῆς Λευίτιδος φυλῆς τὴν τιμὴν ὁ θεός τινι παρασχεῖν
ἔκρινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος τυγχάνειν γένει μὲν ὁ αὐτὸς ὢν
Μωυσεῖ, πλούτῳ δὲ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων· εἰ δὲ τῇ πρεσβυτάτῃ
τῶν φυλῶν, εἰκότως ἂν ἡ Ῥουβήλου τὴν τιμὴν ἔχοι λαμβανόντων
αὐτὴν Δαθάμου καὶ Ἀβιράμου καὶ Φαλαοῦς· πρεσβύτατοι γὰρ
οὗτοι τῶν ταύτην τὴν φυλὴν νεμομένων καὶ δυνατοὶ χρημάτων πε-
ριουσίᾳ.
3. Ἐβούλετο μὲν οὖν ταῦτα λέγων ὁ Κορῆς τοῦ κοινοῦ προ- 20
νοεῖσθαι δοκεῖν, ἔργῳ δὲ εἰς ἑαυτὸν ἐπραγματεύετο τὴν παρὰ τοῦ
πλήθους τιμὴν μεταστῆσαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακοήθως μετ' εὐ-
πρεπείας πρὸς τοὺς φυλέτας ἔλεγε. προϊόντος δ' εἰς τοὺς πλείονας 21
κατ' ὀλίγον τοῦ λόγου καὶ τῶν ἀκροωμένων προστιθεμένων ταῖς
κατὰ Ἀαρῶνος διαβολαῖς ἀναπίμπλαται τούτων ἅπας ὁ στρατός.
ἦσαν δὲ οἱ συντεταγμένοι τῷ Κορῇ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι τῶν
πρώτων ἄνδρες σπεύδοντες ἀφελέσθαι τὴν ἱερωσύνην τὸν Μωυ-
σέος ἀδελφὸν καὶ τοῦτον αὐτὸν ἀτιμοῦν. ἀνηρέθιστο δὲ καὶ τὸ 22
πλῆθος καὶ βάλλειν τὸν Μωυσῆν ὡρμήκεσαν, εἴς τε ἐκκλησίαν
ἀκόσμως μετὰ θορύβου καὶ ταραχῆς συνελέγοντο, καὶ πρὸ τῆς
σκηνῆς τοῦ θεοῦ στάντες ἐβόων ἥκειν τὸν τύραννον καὶ τῆς ἀπ'

§ 17 — Num. XVI 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 67 sq.

1 *ἀξίῳ πείθει*] *ἀξιοπειθῆ* SPL *τότε*] *ταῦτα* MSPL 2 *βία* S[1]P[1]L *βίαι* P[2] 3 *δὲ* L *κακουργοῦσι*, *ουργοῦσι* i. ras. 5 litt. m. 1 R 4 *ἔτι* om. O 5 *ἐλάσαντασ* M 7 **παρέδωκε* L 8 *ὁ θεός τινι παρασχεῖν*] *παρασχεῖν ὁ θεὸσ* RO, recte si *τινι* post *φυλῆς* collocabimus 9 **ταύτης*] *hoc* Lat (h. e. *τούτου*) *τυγχάνων* O *τυχεῖν* EZon 10 *μωϋσῆ* OSPL *μωσεῖ* E 12 **Δαθάμου*] *δαθάνου* OL *δι' ἀθάμου* M *dathan* Lat *ἀβιραάμου* RM *ἀβειρώνου* OL *ἀβειρώμου* SPE *habiron* Lat **Φαλαοῦς*] *φαλάουσ* RO *φαλαοὺσ* SP *filas* Lat 13 *περιουσίᾳ*] *καὶ περιουσία* L 15 *κορῆσ* R *κορὲ*, *ὲ* i. ras. 2 litt. P *κόρεοσ* L *choreb* Lat 18 *πρὸς*] *δὲ πρὸς* Dindorf *δὲ* E *τοὺς πλείονας*] *πλείονσ* E 19 *ταῖς* om. O 21 **Κορῇ*] *κορὲ*, *ὲ* i. ras. P *κορέω* L *choreb* Lat 22 *μωϋσέωσ* MSP 23 *καὶ τοῦτον*] *et per hoc* Lat **ἀνηρέθαιστο* ut uid. L 24 **βαλεῖν* L 26 *στάντες*] *πάντεσ* ROM Lat *ἥκειν*] *διώκειν* M *exeat* Lat

αὐτοῦ δουλείας ἀπηλλάχθαι τὸ πλῆθος, τῇ τοῦ θεοῦ προφάσει
23 βίαια προστάγματα κελεύοντος· τὸν γὰρ θεόν, εἴπερ αὐτὸς ἦν ὁ
τὸν ἱερωσόμενον ἐκλεγόμενος, τὸν ἄξιον ἂν εἰς τὴν τιμὴν παράγειν,
οὐχὶ τοῖς πολλῶν ὑποδεεστέροις ταύτην φέροντα προσνεῖμαι, κρί-
νοντά τε παρασχεῖν Ἀαρῶνι ταύτην ἐπὶ τῷ πλήθει ποιήσασθαι
τὴν δόσιν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τἀδελφῷ καταλιπεῖν.
24 4. Μωυσῆς δὲ τὴν Κορέου διαβολὴν ἐκ πολλοῦ προειδὼς καὶ
τὸν λαὸν παροξυνόμενον ἰδὼν οὐκ ἔδεισεν, ἀλλὰ θαρρῶν οἷς περὶ
τῶν πραγμάτων καλῶς ἐβουλεύετο καὶ τὸν ἀδελφὸν εἰδὼς κατὰ τὴν
τοῦ θεοῦ προαίρεσιν τῆς ἱερωσύνης τυχεῖν, ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν αὐ-
25 τοῦ χάριν, ἧκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πρὸς μὲν τὸ πλῆθος οὐ-
δένα ἐποιήσατο λόγον, πρὸς δὲ τὸν Κορῆ βοῶν ἐφ' ὅσον ἐδύνατο,
δεξιὸς ὢν καὶ κατὰ τἆλλα καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν εὐφυής, „ἐμοί,
φησίν, ὦ Κορῆ, καὶ σὺ καὶ τούτων ἕκαστος," ἀπεδήλου δὲ τοὺς
πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄνδρας, „τιμῆς ἄξιοι δοκεῖτε, καὶ τὸν
ὅμιλον δὲ πάντα τῆς ὁμοίας οὐκ ἀποστερῶ τιμῆς, κἂν ὑστερῶσιν
26 ὧν ὑμῖν ἐκ πλούτου καὶ τῆς ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχει. καὶ νῦν
Ἀαρῶνι τὴν ἱερωσύνην οὐκ ἐπειδὴ πλούτῳ προεῖχε, σὺ γὰρ καὶ
ἀμφοτέρους ἡμᾶς μεγέθει χρημάτων ὑπερβάλλεις, οὐ μὴν οὐδ' εὐ-
γενείᾳ, κοινὸν γὰρ ἡμῖν τοῦτο ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν αὐτὸν δοὺς
προπάτορα, οὐδὲ διὰ φιλαδελφίαν ὃ δικαίως ἂν ἕτερος εἶχε τοῦτο
27 φέρων ἔδωκα τἀδελφῷ· καὶ γὰρ εἰ μὴ φροντίζων τοῦ θεοῦ καὶ τῶν
νόμων τὴν τιμὴν ἐχαριζόμην, οὐκ ἂν ἐμαυτῷ παρεὶς δοῦναι παρ-
έσχον ἑτέρῳ συγγενέστερος ὢν ἐμαυτῷ τἀδελφοῦ, καὶ πρὸς ἐμαυ-
τὸν οἰκειότερον ἢ πρὸς ἐκεῖνον διακείμενος· καὶ γὰρ οὐδὲ συνετὸν
ἦν τοῖς κινδύνοις ἐμαυτὸν ὑποτιθέντα τοῖς ἐκ τοῦ παρανομεῖν ἄλλῳ
28 τὴν διὰ τούτου εὐδαιμονίαν χαρίζεσθαι. ἀλλ' ἐγώ τε κρείττων ἢ

§ 22 = Num. XVI 3.

ROMSPLELatZonaras I p. 68.

2 ἦν om. RO 3 τῶν ἱερωσομένων RO τὸν ἱερασόμενον Cocceji τὴν om. M παραγαγεῖν coni. 4 πολλοῖσ RO κρίναντά L 5 ἐπὶ τὸ πλῆθοσ, τὸ ex τῶ corr. S 7 *Κορέου*] *choreb* Lat προειδὼς] προϊδὼν MSP 8 παροξυμένον M παρωξυμμένον SP 10 *αὐτοῦ P 12 τὸν Κορῆ] τῶ κορῆ O τὸν κορέον L τὸν κορῆν E *chore* Lat *βοῶν om. RO ἠδύνατο MSPLE 13 τἆλλα] τὰ ἄλλα OSP ἄλλα RML καὶ post τἆλλα om. RO 14 *κορέε L *σὺ] σοὶ M *καὶ ante τούτων om. O 17 ὑμῖν] ὑμεῖσ M ὑπάρχετε M ὑπάρχεισ L 20 τοῦτ' MSPL 21 ἑτέρουσ S εἶχε] ἂν εἶχε R 22 ἔδωκε O 23 ἐμαυτῷ] ed. pr. ἐμαυτοῦ codd. *mihi* Lat 24 τἀδελφοῦ] τἀδελφῶ RO *quam alter* Lat καὶ om. M 25 οἰκειότεροσ RO οὐδὲ] Dindorf οὔτε codd. 26 ἦν] ἐν RO 27 τὴν om. RO τούτου] τοῦτ' ROSPL ἀλλ' — p. 229, 2 χαρίζεσθε bis scripsit priora eras. L ἐγώ τε] ἔγωγε L *ego* Lat

κακουργεῖν ὅ τε θεὸς οὐκ ἂν περιεῖδεν ἑαυτὸν καταφρονούμενον
οὐδ' ὑμᾶς ἀγνοοῦντας ὅτι καὶ ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθε, ἀλλ' αὐ-
τὸς ἐπιλεξάμενος τὸν ἱερωσόμενον αὐτῷ τῆς κατὰ τοῦτ' αἰτίας ἡμᾶς
ἠλευθέρωσεν. οὐ μὴν ἐξ ἐμῆς χάριτος λαβεῖν ἀλλὰ μὴ κατὰ κρίσιν 29
θεοῦ, κατατίθησιν αὐτὴν εἰς μέσον ἐπιδικάσιμον τοῖς βουλομένοις,
οὐκ ἐκ τοῦ προκριθεὶς ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξιῶν ἐπιτραπῆναι καὶ
τοῦτο νῦν αὐτῷ [συγχωρηθῆναι] περὶ αὐτῆς σπουδάσαι, προτιμῶν 30
τοῦ τὸ γέρας ἔχειν τὸ μὴ στασιάζοντας ὑμᾶς ὁρᾶν καί τοι κατὰ
τὴν ὑμετέραν γνώμην αὐτοῦ τυγχάνων· ὃ γὰρ ἔδωκεν ὁ θεὸς οὐχ
ἡμάρτομεν τοῦτο καὶ μὴ βουλομένων ὑμῶν λαμβάνοντες. ἦν δὲ 31
καὶ τὸ μὴ προσέσθαι παρέχοντος ἐκείνου τὴν τιμὴν ἀσεβές, καὶ
πάλιν ἀξιοῦντ' ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον μὴ τὴν ἀσφάλειαν τὴν
ἐπ' αὐτῇ βεβαιοῦντος ἡμῖν τοῦ θεοῦ παντάπασιν ἀλόγιστον. κρι-
νεῖ τοίνυν πάλιν αὐτός, τίνας βούλεται τὰς ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῷ θυ-
σίας ἐπιτελεῖν καὶ προεστάναι τῆς εὐσεβείας· ἄτοπον γὰρ Κορῆν 32
ἐφιέμενον τῆς τιμῆς τὴν ἐξουσίαν τοῦ τίνι παράσχῃ ταύτην ἀφε-
λέσθαι τὸν θεόν. τῆς οὖν στάσεως καὶ τῆς διὰ τοῦτο ταραχῆς
παύσασθε, πρωῒ δὲ ὅσοι τῆς ἱερωσύνης ἀντιποιεῖσθε κομίζων ἕκα-
στος θυμιατήριον οἴκοθεν σὺν θυμιάμασι καὶ πῦρ πάριτε. καὶ σὺ 33

§ 28 = Num. XVI 5.

ROMSPLELatZonaras I p. 68.

1 περιεῖδεν, εῖ i. ras. SP 2 ὅτι καὶ — χαρίζεσθε] *quia hoc facientes ei praestatis* Lat ποιοῦντεσ, ε i. ras. S χαρίζεσθαι O¹MS¹P et priore loco L 3 ἐπιλεξάμενος] ἀπελέξατο E *ἱερωσόμενον, ό ex corr. L ἱερασόμενον Cocceji κατὰ τοῦτ'] κατὰ τοῦτο M κατὰ τοὺσ S¹ καταὐτοὺσ S² 4 ante οὐ lacunam statuo οὐ μὴν — λαβεῖν] *non enim aaron — sortitus est* Lat λαβὼν ed. pr. μὴ om. ed. Geneu. 6 οὐκ — 9 τυγχάνων cum non intellegeret breuiauit Lat οὐκ om. MSPL ἐκ τοῦ] ἐκ τούτου SPL 7 τοῦτο] τοῦ ML τὸ (ex τῶ corr. P) SP συγχωρηθῆναι] om. RO συγχωρησθῆναι S¹ αὐτῆς] τῆσ RO προτιμῶν] προτιμᾶν, ᾶ ex ῶ corr. S προτιμῶν δὲ coni. 8 τοῦ τὸ] Bigot τοῦτο codd. ἡμᾶσ L ὁρᾶν, ᾶ ex ῶ corr. S 9 τυγχάνον ROP οὐχ — 10 λαμβάνοντες] *non delinquimus si uolentes accepisse iudicamur* Lat 10 ἡμαρτάνομεν MSP ἁμαρτάνομεν L μὴ om. MSPLLat ἡμῶν R $\overset{ϋ}{ἡ}$μῶν O λαμβάνοντεσ] λαβεῖν (s. L) νομίζοντεσ MSPL 11 προσέσθαι] προσίεσθαι RO προσέσεσθαι, έσ (prius) i. ras. m. 2 S καὶ om. P καὶ πάλιν — 13 ἀλόγιστον] *et nimis inrationabile uniuerso tempore securitatem promittente deo contemnere* Lat 12 ἀξιοῦντ'] ἀξιοῦντα ROML ἀξιοῦντοσ, οσ i. ras. m. 2 corr. ex α uid. S ἀξιοῦν coni. μὴ] O καὶ RMSPL ἀσφάλιαν RP¹ 14 πάλιν] καὶ πάλιν SPE *τίνας] *qui* Lat unde τίνα Bernard *ὑμῶν (ὑ ex ἡ corr. R) ROMLLat *αὐτῶν L 15 Κορῆν] κορὴν M κορέον L *o chore* Lat 16 παρασχεῖν M 19 *θυμιάμασι] θυμιάσι· P *πῦρ] πυρὶ ROSPLLat *πάρειτε R παρεῖτε M

δέ, Κορῆ, παραχώρησον τὴν κρίσιν τῷ θεῷ καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις αὐτοῦ μένε ψηφοφορίαν, ἀλλὰ μὴ σαυτὸν ποίει τοῦ θεοῦ κρείττονα, παραγίνου δὲ κριθησόμενος οὕτως περὶ τοῦ γέρως. ἀνεμέσητον δ' οἶμαι καὶ Ἀαρῶνα προσδέξασθαι συγκριθησόμενον, γένους μὲν ὄντα τοῦ αὐτοῦ μηδὲν δὲ μεμφθῆναι τοῖς παρὰ τὴν ἱερωσύνην πεπραγ-
34 *μένοις δυνάμενον. θυμιάσετε οὖν συνελθόντες ἐν φανερῷ παντὶ τῷ λαῷ, καὶ θυμιωμένων ὑμῶν οὗπερ ἂν τὴν θυσίαν ἥδιω κρίνῃ ὁ θεός, οὗτος ὑμῖν ἱερεὺς κεχειροτονήσεται, τῆς ἐπὶ τἀδελφῷ διαβολῆς ὡς κεχαρισμένου τὴν τιμὴν αὐτῷ ῥυόμενος."*
35 III. 1. *Ταῦτα Μωυσέος εἰπόντος παύεται καὶ τῆς ταραχῆς τὸ πλῆθος καὶ τῆς εἰς Μωυσῆν ὑποψίας, ἐπένευσαν δὲ τοῖς εἰρημένοις· καὶ γὰρ ἦν καὶ ἐδόκει χρηστὰ τῷ λαῷ. τότε μὲν οὖν διαλύουσι τὸν σύλλογον, τῇ δ' ἐπιούσῃ συνῆλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν παρατευξόμενοι τῇ θυσίᾳ καὶ τῇ δι' αὐτῆς κρίσει τῶν περὶ τῆς ἱερωσύνης*
36 *ἀγωνιζομένων. συνέβαινε δ' εἶναι θορυβώδη τὴν ἐκκλησίαν μετεώρου τοῦ πλήθους ὄντος ἐπ' ἐλπίδι τῶν ἐσομένων, καὶ τῶν μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ Μωυσῆς ἐλεγχθείη κακουργῶν, τῶν δὲ φρονίμων, εἰ πραγμάτων ἀπαλλαγείησαν καὶ ταραχῆς· ἐδεδίεσαν γάρ, μὴ τῆς στάσεως προϊούσης ἀφανισθῇ μᾶλλον αὐτοῖς ὁ κόσμος τῆς*
37 *καταστάσεως. ὁ δὲ πᾶς ὅμιλος φύσει χαίρων τῷ καταβοᾶν τῶν ἐν τέλει καὶ πρὸς ὅ τις εἴποι πρὸς τοῦτο τὴν γνώμην τρέπων ἐθορύβει. πέμψας δὲ καὶ Μωυσῆς πρὸς Ἀβίραμον καὶ Δαθάμην*

§ 33 = Num. XVI 16.

ROMSPLELatZonaras I p. 68.

1 **κορέε* L *παραχώρησαι* MSP *παραχώρησε* L *παραχωρήσασ* E **κρίσιν*] *κρίσιν εἰ θέλησ* (*θέλεισ* S²) SP *καὶ* om. MSE 2 **μένε* om. SP **ψηφηφορίαν* M 3 **παραγενοῦ* SP *ἀνεμέσητον*] *ἄξιον* suppl. m. 1 in spatio uacuo 9 litt. M 4 **ἄρωνα* M *συγκριθησόμενον*] *κριθησόμενον* O 6 *θυμιάσετε*] *θυμιάσατε* RMSP *καὶ θυμιάσατε* LLat *καὶ θυσιάσατε* E *οὖν* om. MSPLE et ut uid. Lat 7 **θυμιωμένων*] *θυομένων* SPL **ἡδίων* R *ἡδείω* MS¹P¹L *κρίνῃ ὁ*] *κρίνειεν ὁ* ROS¹PE *κρινεῖεν ὁ* M *κρίνη* S² *κρίνοιεν ὁ* L 8 *ὑμῖν ἱερεὺς — 9 ὡς* om. O *ἡμῖν* RE *τῆς — 9 ῥυόμενος*] *et ita derogatione fraterna tamquam ei honorem sacerdotii ego donauerim liberabor* Lat 9 *ὡς* om. M *κεχαρισμένου*] *κεχαρισμένου ἐμοῦ* coni.; cf. Holwerda p. 63 10 *μωϋσέωσ* MSP *μωσέωσ* E *παύετε* R 11 *ἐπένευσαν*] *ἐπήνεσαν* (*ή* ex *εί* m. 2 P *ήνε* i. ras. 2 litt. m. 2 S) MSPLEZon *laudauerunt* Lat *τὰ εἰρημένα* (*α* utrumque corr. ex *ο*·· S) SP 13 **συνῆλθον*, *ο* ex *ε* corr. S *παρατεξόμενοι* R 16 *ἐλπίδι*] R¹O *ἐλπίσι* MSPL et ex corr. R 18 *ἐδεδίεισαν* RO *ἐδεδίησαν* M 19 *ἀφανισθείη* O 20 *ὅμιλλοσ* L 21 *εἴποι*] *εἴποιεν* ML *εἴποι*·· SP 22 *μωσῆσ* E *Ἀβίραμον*] *ἀβιάραμον* R *ἀβειρῶνα* OSP *ἀβειρώνην* L *ἀβείρωμον* E *abiron* Lat **Δαθάμην*] *δαθάνην* OSPL *δαθάμην* (ν supra) M *dathan* Lat

ὑπηρέτας ἐκέλευσεν ἥκειν κατὰ τὰ συγκείμενα καὶ περιμένειν τὴν ἱε-
ρουργίαν. ὡς δ' οὔτε ὑπακούσεσθαι τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν καὶ Μωυσῆν 38
οὐ περιόψεσθαι κατὰ τοῦ λαοῦ παντὸς ἐκ κακουργίας αὐξανόμενον,
ἀκούσας τὰ παρ' αὐτῶν ὁ Μωυσῆς ἀκολουθεῖν αὐτῷ τοὺς προβού-
λους ἀξιώσας ἀπῄει πρὸς τοὺς περὶ Δαθάμην, οὐχ ἡγούμενος εἶναι
δεινὸν βαδίζειν πρὸς τοὺς ὑπερηφανήσαντας· οἱ δ' οὐδὲν ἀντειπόν-
τες ἠκολούθουν. οἱ δὲ περὶ Δαθάμην πυθόμενοι τὸν Μωυσῆν μετὰ 39
τῶν ἀξιολόγων τῆς πληθύος πρὸς αὐτοὺς παραγινόμενον προελ-
θόντες γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις πρὸ τῶν σκηνῶν ἀπέβλεπον, τί
καὶ μέλλοι ποιεῖν ὁ Μωυσῆς· ἔτι τε θεράποντες ἦσαν περὶ αὐτούς,
ὡς εἰ βίαν τινὰ προσφέροι Μωυσῆς ἀμυνούμενοι.

2. Ὁ δὲ πλησίον γενόμενος τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνασχὼν 40
γεγωνότερον ἐκβοήσας, ὡς ἀκουστὸν πάσῃ τῇ πληθύι γενέσθαι,
„δέσποτα, φησί, τῶν ἐπ' οὐρανοῦ τε καὶ γῆς καὶ θαλάσσης· σὺ γὰρ
ἐμοὶ τῶν ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένων μάρτυς ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμῃ
τε σῇ γίνεται πάντα καὶ δρωμένοις μηχανὴν ἐξεπόρισας οἶκτον ἐν
πᾶσι δεινοῖς Ἑβραίων ποιησάμενος, ἐλθέ μοι τούτων ἀκροατὴς τῶν
λόγων· σὲ γὰρ οὔτε πραττόμενον οὔτε νοηθὲν λανθάνει, ὥστ' οὐδὲ 41
φθονήσεις μοι τῆς ἀληθείας τὴν τούτων ἀχαριστίαν ἐπίπροσθεν
θέμενος. τὰ μὲν οὖν πρεσβύτερα τῆς ἐμῆς γενέσεως αὐτὸς οἶσθ'
ἀκριβέστερον οὐκ ἀκοῇ μαθὼν ὄψει δὲ τότ' αὐτοῖς παρὼν γινομέ-
νοις, ἃ δὲ ἐπὶ τούτοις καίπερ ἐπιστάμενοι σαφῶς ἀδίκως ὑπονοοῦσι
τούτων μοι γενοῦ μάρτυς. ἐγὼ βίον ἀπράγμονα καταστησάμενος 42

---

§ 37 = Num. XVI 12; § 38 = Num. XVI 25; § 40 = Num. XVI 15.

ROMSPLELatZonaras I p. 68.

1 ἐκέλευεν E *κατὰ τὰ συγκείμενα] ὑπέρτατα RO 2 *ὑπακούεσθαι MLat 4 μωσῆσ E *προβόλουσ M 5 πρὸς] προὺσ P *τοὺς περὶ Δαθάμην] *dathan et abiron* Lat *δαθάνην OSPL δαθάμνην M 6 ὑπερηφανίσαντασ L δὲ M ἀντιπόντεσ R 7 δαθάνην OSPL δαθάμνην M *dathan* Lat 8 παραγενόμενον ROSP *προελθόντες] *accedentes* (h. e. προσελθόντες) Lat 10 *μέλλει L μωσῆσ E ἔτι] ὅτι M οἵ SPL θεραπεύοντεσ RO περὶ αὐτούς om. O 11 βίαν] βίαν ἂν ROMSP[1] τινὰ] τινὰ ἂν L προσφέρει R προφέρῃ O ἀμυνούμενοι] ex corr. man. rec. S ἀμυνόμενοι ROMS[1]PL 13 γεγωνὸσ M γεγωνὸν SP 14 ἐπ' οὐρανοῦ] ἐπουρανίων O γῆς καὶ] τῆσ L 15 ὑπ'] ὑπὲρ O 16 τε σῇ] τῇ τῇ MSP τὲ σοὶ L πάντα] τὰ πάντα MSPL δρωμένοις] *fugientibus* Lat ἀπορουμένοις Naber 18 πραττόμενον] πραττόμενόν τι SPL νοηθὲν] νοηθὲν οὐθὲν Naber 19 εὐχαριστίαν L ἐπίπροσθε P[1] ἐπιπροσ M (θ supra) ἐπιπροσ RL 20 γεννήσεωσ O οἶσθα ROSPL 21 τότ'] τότε SP τοῦτ' M γινομένοις] γινόμε M (ν supra) 22 ἐπὶ τούτου M

ἀνδραγαθίᾳ μὲν ἐμῇ σῇ δὲ βουλῇ, καὶ τοῦτον Ῥαγουήλου μοι τοῦ
πενθεροῦ καταλιπόντος ἀφεὶς τὴν ἐκείνων ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν
ἐμαυτὸν ἐπέδωκα ταῖς ὑπὲρ τούτων ταλαιπωρίαις. καὶ πρότερον
μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, νῦν δ' ὑπὲρ τῆς σωτηρίας μεγάλους
43 ὑπέστην πόνους καὶ παντὶ δεινῷ τοὐμὸν ἀντιτάξας πρόθυμον. νῦν
οὖν ἐπεὶ κακουργεῖν ὑποπτεύομαι παρ' ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τῶν ἐμῶν
καμάτων ὑπῆρχε τὸ περιεῖναι, εἰκότως ἂν αὐτός, ὁ τὸ πῦρ ἐκεῖνό
μοι φήνας κατὰ τὸ Σιναῖον καὶ τῆς σαυτοῦ φωνῆς ἀκροατὴν τότε
καταστήσας καὶ θεατὴν τεράτων ὅσα μοι παρέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνος
ὁ τόπος ποιήσας, ὁ κελεύσας ἐπ' Αἴγυπτον σταλῆναι καὶ τὴν σὴν
44 γνώμην τούτοις ἐμφανίσαι, ὁ τὴν Αἰγυπτίων εὐδαιμονίαν σείσας
καὶ τῆς ὑπ' αὐτοὺς δουλείας δρασμὸν ἡμῖν παρασχὼν καὶ μικρο-
τέραν ἐμοῦ τὴν Φαραώθου ποιήσας ἡγεμονίαν, ὁ γῆν ἡμῖν ἀμαθῶς
ἔχουσι τῶν ὁδῶν ποιήσας τὸ πέλαγος καὶ τὴν ἀνακεκομμένην θά-
λασσαν τοῖς Αἰγυπτίων ἐπικυμήνας ὀλέθροις, ὁ γυμνοῖς οὖσι τὴν
45 ἐξ ὅπλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος, ὁ ποτίμους ἡμῖν διεφθαρμένας
πηγὰς ῥεῦσαι παρασκευάσας καὶ τελέως ἀπορούσιν ἐκ πετρῶν ἐλ-
θεῖν ἡμῖν ποτὸν μηχανησάμενος, ὁ τῶν γῆθεν ἀπορουμένους εἰς
τροφὴν διασώσας τοῖς ἀπὸ θαλάσσης, ὁ καὶ ἀπ' οὐρανοῦ τροφὴν
καταπέμψας οὐ πρότερον ἱστορηθεῖσαν, ὁ νόμων ἡμῖν ἐπίνοιαν
46 ὑποθέμενος καὶ διάταξιν πολιτείας· ἐλθέ, δέσποτα τῶν ὅλων, δι-
καστής μου καὶ μάρτυς ἀδωροδόκητος, ὡς οὔτε δωρεὰν ἐγὼ παρ'
Ἑβραίων τινὸς κατὰ τοῦ δικαίου προσηκάμην οὔτε πλούτῳ κατέ-
κρινα πενίαν νικᾶν δυναμένην οὔτε ἐπὶ βλάβῃ τοῦ κοινοῦ πολιτευ-
σάμενος εἰς ἀλλοτριωτάτας τῶν ἐμῶν ἐπιτηδευμάτων ἐπινοίας
πάρειμι, ὡς οὐχὶ σοῦ κελεύσαντος Ἀαρῶνι δοὺς τὴν ἱερωσύνην
47 ἀλλὰ κατ' ἐμὴν χάριν. παράστησον δὲ καὶ νῦν, ὅτι πάντα σῇ προ-
νοίᾳ διοικεῖται καὶ μηδὲν αὐτομάτως ἀλλὰ κατὰ βούλησιν βρα-

§ 46 = Num. XVI 15.

ROMSPLELatZonaras I p. 68.

1 τοῦτο L 3 ἀπέδωκα RO 4 δὲ ROSPL σωτηρίας] σωτηρίασ αὐτῶν R 7 ὑπάρχει MSPLE *subsistit* Lat 8 φήνασ P²L σίναιον SPL σαυτοῦ] αὐτοῦ MSPL 9 καταστήσας] στήσασ MSPL περάτων M ὅσων O 10 ὁ τόποσ ἐκεῖνοσ tr. L ὁ κελεύσας] ἐκέλευσασ L 11 αἰγυπτίων, ίων ex corr. L 12 ὑπ' αὐτοῖσ MSPL 13 ἐμοῦ] ὁμοῦ R ἡγεμονείαν M 15 ἐπικυμήνασ P² 16 ἀσφάλιαν R 17 τελείωσ L ἡμῖν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν tr. M 18 ἀπορουμένων O 19 διασώσας] καταπέμψασ διασώσασ P 20 ἐπίνοιαν ἡμῖν tr. MSPL 22 *ἀδωροδοκήτων R 23 οὔτε] οὔτω R 24 οὔτ' MSPL 26 *κελεύσοντοσ P *ἀαρωνίδουσ R 27 *δὲ] δὴ SP 28 μηδὲν] οὐδὲν E

*βευόμενον τὴν σὴν εἰς τέλος ἔρχεται, ὅτι δὲ φροντίζεις τῶν Ἑβραίους
ὀνησόντων, μετελθὼν Ἀβίραμον καὶ Δαθάμην, οἵ σου καταδι-
κάζουσιν ἀναισθησίαν ὡς ὑπ' ἐμῆς τέχνης νικωμένου. ποιήσεις δὲ* 48
*φανερὰν τὴν ἐπ' αὐτοῖς δίκην οὕτως μεμηνότων κατὰ τῆς σῆς δόξης,
μὴ κοινῶς ἐκ τοῦ ζῆν αὐτοὺς μεταστήσας μηδ' ὡς ἀποθανόντας
κατ' ἀνθρώπινον ἐξεληλυθότας τοῦ βίου φανέντας νόμον, ἀλλὰ
χάνοι περὶ αὐτοὺς ἅμα τῇ γενεᾷ καὶ τοῖς ὑπάρχουσιν ἣν πατοῦσι
γῆν· τοῦτο γὰρ σῆς ἐπίδειξις ἂν ἰσχύος ἅπασι γένοιτο καὶ διδα-* 49
*σκαλία σωφροσύνης δὲ εἰς τοὺς ταῦτα πείσεσθαι περὶ σοῦ δοξά-
ζοντας οὐχ ὅσια· εὑρεθείην γὰρ ἂν οὕτως ἀγαθὸς ὑπηρέτης ὢν σὺ
προστάσσεις. εἰ δ' ἀληθεῖς πεποίηνται τὰς κατ' ἐμοῦ διαβολάς,* 50
*τοὺς μὲν ἀπαθεῖς ἀπὸ παντὸς φυλάξεις κακοῦ, ὃν δ' ἐπηρασάμην
ὄλεθρον αὐτοῖς τοῦτον ποιήσεις ἐμόν, καὶ δίκην εἰσπραξάμενος παρὰ
τοῦ τὸν σὸν ἀδικῆσαι θελήσαντος λαὸν τοῦ λοιποῦ βραβεύων ὁμό-
νοιαν καὶ εἰρήνην σῶζε τὴν πληθὺν ἑπομένην τοῖς σοῖς προστάγμασιν,
ἀπαθῆ τηρῶν αὐτὴν καὶ ἀκοινώνητον τῆς τῶν ἡμαρτηκότων κο-
λάσεως· σὺ γὰρ αὐτὸς οἶσθα, ὡς οὐ δίκαιον ὑπὲρ τῆς ἐκείνων κα-
κίας κοινῇ πάντας Ἰσραηλίτας τιμωρίαν ἐκτίνειν."*

3. *Ταῦτ' εἰπόντος καὶ δακρύοντος σείεται μὲν αἰφνίδιον ἡ γῆ,* 51
*σάλου δ' ἐπ' αὐτῆς κινηθέντος ὥσπερ ἐξ ἀνέμου βίας σαλευομένου
κύματος πᾶς μὲν ἔδεισεν ὁ λαός, πατάγου δὲ καὶ σκληροῦ ῥαγέντος*

§ 48 = Num. XVI 28.

ROMSPLELatZonaras I p. 68.

1 *δὲ*] *τε* O^2 *ἑβραίων* O^1 2 **μέτελθε* SP *ἀβιάραμον* R *ἀβειρῶνα* OSP *ἀβειρώνην* L *ἀβείρωμον* E *abiron* Lat **δαθάνην* OSPL *δαθάμνην* M *dathan* Lat **οἵ σου*] *οἷσ οὐ* RM^1 *οἵ σε* SP 3 **νικωμένου*] *compressi* (h. e. *νικώμενοι*) Lat *ποιήσεισ, ει* ex *η* corr. SP 4 *την* ex *τοῖσ* corr. M *ἐπ'*] *ἐν* RO *δίκην* suppl. m. 1 R *μεμηινότων* P^2 5 *ἐκ τοῦ ζῆν αὐτοὺς*] om. M *αὐτοὺσ ἐκ τοῦ ζῆν* E *ὡς* om. O *ἀποθανόντας* damnat Bigot 7 **ἣν πατοῦσι γῆν καὶ τοῖσ ὑπάρχουσι* tr. M 8 *τοῦτο* — 10 *ὅσια*] *haec enim erit tuae uirtutis ostensio atque doctrina cunctorum, si* (*sic* alii) *enim castigabis eos qui talia de te non bene suspicantur* Lat *ἂν ἐπίδειξισ* tr. SP *διδασκαλίασ* M 9 *δὲ* om. Bernard *δὲ εἰς τοὺς*] *δέει τοῦ* Holwerda *ταῦτα πείσεσθαι* seclusit Dindorf 12 *φυλάξειασ* SPL *seruato* Lat *φυλάξεισ ἀπὸ παντὸσ* tr. M **ἐπῆρασάμην, ῆ* i. ras. m. 2 L 13 *ποιήσειασ* MSPL *ποίησον* E *facito* Lat 14 *τοῦ*] *τοῖσ* R^{1}O *τὸν*] *τὸ* R^1 *θελήσαντος*] *θελήσασι* O^2 *ὁμόνοιαν*] *ὁμοίαν* S^1 15 *ἑπομένην*] *ἐπαγομένην* RO *προστάγμασι* L 17 *αὐτοῖσ* P^1 18 *ἐκτείνειν* O *ἐκτιννύναι* M 19 *ταῦτα* ROSPLE **αἰφνήδιον* L 20 **σάλου δ' ἐπ' αὐτῆς κινηθέντος*] *σαλευομένη*, i. marg. m. 1 *γρ σάλου ἐπ' αὐτὴν κινηθέντοσ* O *δ'*] om. R *δὲ* E *ἐπ'*] *ἀπ'* MSPLE 21 **παττάγου* L

ἦχου κατὰ τὰς ἐκείνων σκηνὰς συνίζησεν ἡ γῆ καὶ πάνθ᾿ ὅσα φίλα
52 τούτοις ἦν ὑπήνεγκεν εἰς αὐτήν. ἠφανισμένων δ᾿ οὕτως, ὡς μηδὲ
φανῆναί τινας γνῶναι, συνῄει τε πάλιν τῆς γῆς τὸ περὶ ἐκείνοις κεχη-
νὸς καὶ καθίστατο, ὡς μηδ᾿ εἰ πάθοι τι τῶν προειρημένων φανε-
ρὸν εἶναι τοῖς ὁρῶσι. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπώλοντο ἐπίδειξις τοῦ
53 θεοῦ τῆς ἰσχύος γενόμενοι· ὀδύραιτο δ᾿ ἄν τις οὐ μόνον τῆς συμ-
φορᾶς αὐτοὺς καὶ καθ᾿ ἑαυτὴν οὔσης ἀξίας οἴκτου, ἀλλ᾿ ὅτι καὶ
τοιαῦτα παθόντων ἐφήσθησαν οἱ συγγενεῖς· τῶν γὰρ συντεταγμέ-
νων ἐκλαθόμενοι πρὸς τὴν ὄψιν τοῦ συμβεβηκότος ἐβεβαίουν τὴν
κρίσιν, καὶ νομίζοντες ὡς ἀλιτηρίους ἀπολωλέναι τοὺς περὶ Δα-
θάμην οὐδ᾿ ἐλυποῦντο.
54 4. Μωυσῆς δ᾿ ἐκάλει τοὺς περὶ τῆς ἱερωσύνης ἁμιλλωμένους
διὰ τὴν τῶν ἱερέων δοκιμασίαν, ἵν᾿ οὗ προσδέξηται τὴν θυσίαν ὁ
θεὸς ἥδιον εἴη κεχειροτονημένος. συνελθόντων δὲ πεντήκοντα καὶ
διακοσίων ἀνδρῶν, οἳ καὶ διὰ πατέρων ἀρετὴν ἐτιμῶντο παρὰ τῷ
λαῷ καὶ διὰ τὴν αὐτῶν, ᾗ κἀκείνους ὑπερεβάλλοντο, προῆλθον καὶ
Ἀαρὼν καὶ Κορῆς, καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς πάντες καθήγνισαν ἐπὶ τοῖς
55 θυμιατηρίοις ὁπόσα κομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμψε δὲ πῦρ τοσοῦτον
ὅσον οὔτε χειροποίητον ἱστόρησέ τις οὔτε γῆθεν ἀναδοθὲν κατὰ
ὑποδρομὴν καύματος οὔτε κατὰ βίαν πνευμάτων ὕλης πρὸς αὐτὸ
παρατριβείσης αὐτομάτως ἐξεκρούσθη, ἀλλ᾿ ὁποῖον θεοῦ κελεύσαν-
56 τος ἀφθείη λαμπρὸν καὶ φλογωδέστατον· ὑφ᾿ οὗ πάντες, οἵ τε

§ 51 = Num. XVI 31.

ROMSPLELatZonaras I p. 68 sq.

1 *ἐκείνων, ω ex ου corr. O *συνίζησιν OM συνέζησεν S *φύλα L 2 αὐτήν codd. E ὡς — 3 γνῶναι] *ut non occurrerent quidam illud agnoscere* Lat μηδὲ φανῆναι] μὴδ᾿ ὀφθῆναι MSPL μηδὲ φθῆναι Cocceji 3 τινὰ P teste Bernard τε om. ME ἐκείνησ RO ἐκείνου E 5 ὁρῶσιν S¹P τῆσ ἰσχύοσ τοῦ θεοῦ tr. MSPL 6 ὠδύρετο ROML ὠδύραιτο P¹ ὠδύρατο, α i. ras. m. 2 S δὲ L 7 καθ᾿ αὐτὴν (αὐτὴν ML) MSPL 8 ἐφήσθησαν] ἔφθησαν L 10 δαθάνην OSPL δαθάμνην M *datan* Lat οὐδ᾿] οὔδ᾿ O 12 δὲ καλεῖ MSPLE *igitur — euocauit* Lat τῆς om. E ἀμιλωμένουσ O 13 ἵνα E *προσδέξεται coni. *τὴν θυσίαν om. O 14 *ἡδίων R ἡδίω O ἡδεῖον M ἥδειον S¹P¹ ἡδεῖον L εἴη] ἐκεῖνοσ ἡ ML ἐκεῖνοσ εἴη SPE *κεχειρωτονημένοσ S¹P 15 *διακοσίων] τριακοσίων RO 16 ᾗ] ἡ MS¹L ὑπερεβάλοντο O προῆλθε O 17 *Ἀαρὼν] ἀαρώνην L *κορῆσ R κορὲ, ὲ i. ras. corr. ex ·σ P κορέον L *chore* Lat καθήγνισον sic R καθηγίαζον MSPL καθηγίζον E 18 ὁπόσα] ὅσα M ἃ E 19 οὔτε] Dindorf οὐδὲ codd. ἱστορήσῃ O οὔτε] E οὐδὲ codd. 20 καύματος] κύματοσ MSLat αὐτὸ] αὐτὸν L αὐτὴν Bekker, cf. Thucyd. II 77. 4 21 ὁποῖον] οἷον E οἷον ἂν Zon ὁποῖον ἂν Bekker 22 ἀφθείη ROM *ἀφ᾿ οὗ M

διακόσιοι καὶ πεντήκοντα καὶ Κορῆς, ἄξαντος ἐπ' αὐτοὺς ἐφθάρη-
σαν, ὡς καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἀφανῆ γεγονέναι. περισώζεται δὲ
μόνος Ἀαρὼν μηδὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς βλαβεὶς τῷ τὸν θεὸν [εἶναι]
τὸν οὓς ἔδει καίειν ἀπεσταλκότα. Μωυσῆς δὲ τούτων ἀπολομένων 57
βουλόμενος τὴν τιμωρίαν αὐτῶν μνήμῃ παραδοθῆναι καὶ τοὺς αὖθις
ἐσομένους αὐτὴν μαθεῖν, ἐκέλευσεν Ἐλεάζαρον τὸν Ἀαρῶνος υἱὸν τὰ
θυμιατήρια αὐτῶν παρὰ τὸν χάλκεον καταθέσθαι βωμόν, ὡς ἂν 58
ὑπόμνησις εἴη τοῖς αὖθις ὧν ἔπαθον καὶ ὅτι τὴν ἰσχὺν τοῦ θεοῦ
νομίσειαν ἀπατᾶσθαι δύνασθαι. καὶ Ἀαρὼν μὲν οὐκέτι τῇ Μωυσέος
χάριτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει φα-
νερᾷ γενομένῃ, μετὰ τῶν υἱῶν ἤδη βεβαίως ἀπέλαυε τῆς τιμῆς.

IV. 1. Τὴν μέντοι στάσιν οὐδ' οὕτως συνέβη παύσασθαι, 59
πολλῷ δὲ μᾶλλον αὔξειν καὶ φύεσθαι· χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τῆς
ἐπὶ τὸ χεῖρον προκοπῆς αἰτίαν, ὑφ' ἧς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν
ἦν εἰκὸς ἀλλ' εἰς χρόνον παραμενεῖν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι πεπιστευ- 60
κότες ἤδη μηδὲν γίνεσθαι δίχα τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας οὐκ ἐβού-
λοντο ταῦτα χωρὶς τῆς εἰς Μωυσῆν χάριτος τοῦ θεοῦ πεπρᾶχθαι,
κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ γίνεσθαι τοσαύτην οὐχ
οὕτω διὰ τὴν τῶν κολασθέντων ἀδικίαν, ὡς Μωυσέος πραγματευ-
σαμένου· καὶ τοὺς μὲν διεφθάρθαι μηδὲν ἐξαμαρτόντας ἢ ὅτι περὶ 61
τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐσπουδάκεσαν, τὸν δὲ τοιούτων [ἀνδρῶν]
ὀλέθρῳ καὶ πάντων ἀρίστων ἐζημιωκότα τὸν λαὸν πρὸς τῷ μηδε-

§ 56 = Num. XVI 35.

ROMSPLELatZonaras I p. 69.

1 *διακόσιοι] τριακόσιοι R τετρακόσιοι O *καὶ (ante πεντήκοντα)] καὶ οἱ OML, om. SP *καὶ (ante Κορῆς) om. O *χορὴσ RM χορέοσ L *chore* Lat αἴξαντοσ SP ἥξαντοσ L 2 *ἀφανῆ suppl. L 3 τῷ — 4 ἀπεσταλκότα] *qui utique a deo uidebatur electus* Lat τὸν] spatium uacuum 3 litt. M εἶναι om. RO 4 τὸν οὓς] spatium uacuum 5—6 litt. M καίειν] καὶ καίειν M μωσῆσ E ἀπωλομένων R ἀπολλυμένων S² ἀπολλομένων L 6 *ἐκέλευεν M 7 *χαλκέων R 8 ὧν — 9 δύνασθαι] *quae illi sunt passi, qui putabant uirtutem dei se posse deludere* Lat ἔπαθον, ο i. ras. S καὶ om. LatErnesti 9 νομίσειισαν P δύνασθαι] οὐ δύνασθαι R οὐ δύναται O μωυσέωσ M μωσέωσ SP 10 φανερᾷ] φανερᾷ ἤδη, ἤδη deletum M 11 ἀπέλαυε] ἀπήλαυε ROM ἀπήλαυε· SP¹ ἀπέλαυε· P² ἀπέλαυσε L 12 οὕτω E *συνέβη] συνεύη, νεύη i. ras. R 13 δ' αὔξειν μᾶλλον tr. O ἐλάμβανε] ἐλάμβανε δὲ MSPLLat (in quo *eratque*) τ' ἐλάμβανε coni. 15 εἰκὸσ ἦν tr. MSPL παραμενεῖν] Dindorf παραμένειν codd. 16 γίνεσθαι, εσθ litteris angustioribus ex corr. S τοῦ θεοῦ om. R οὐκ ἐβουλεύοντο RO 18 *γενέσθαι Bekker 19 οὕτωσ MSPLE μωϋσέωσ MSP 20 ἐξ-αμαρτάνοντασ MSPL 21 ἐσπουδάκεισαν MSP τὸν] τῶν ROSPL τοιούτων] τοσούτων coni. ἀνδρῶν om. RO 22 τῷ] τὸ RMS¹PL

μίαν ὑποσχεῖν δίκην ἔτι καὶ τὴν ἱερωσύνην ἀναμφίλεκτον τἀδελφῷ
62 παρασχεῖν· οὐδένα γὰρ ἔτι αὐτῆς ἄλλον ἀντιποιήσεσθαι καὶ τοὺς
πρώτους ὁρῶντα κακῶς ἀπολωλότας. ἔτι γε μὴν καὶ παρὰ τῶν
οἰκείων τοῖς διεφθαρμένοις δέησις ἐγένετο πολλὴ τοῦ πλήθους
μειῶσαί τι τῆς Μωυσέος μεγαλαυχίας· ἀσφαλὲς γὰρ αὐτοῖς τοῦτ'
εἶναι.
63 2. Μωυσῆς δέ, καὶ γὰρ ἐκ πολλοῦ συνιστάμενον ἠκροᾶτο τὸν
θόρυβον, δείσας μή τι νεωτερίσωσι πάλιν καὶ γένηταί τι μέγα καὶ
χαλεπὸν συνήγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, [καὶ] περὶ μὲν ὧν
ἠκροᾶτο εἰς ἀπολογίαν οὐ καθιστάμενος, ἵνα μὴ παροξύνῃ τὸ πλῆ-
θος, αὐτὸ δὲ μόνον τοῖς φυλάρχοις προειπὼν κομίζειν τὰ τῶν φυ-
64 λῶν ὀνόματα βακτηρίαις ἐπιγεγραμμένα· λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τὴν
ἱερωσύνην, οὗπερ ἂν ὁ θεὸς ἐπισημήνῃ τῇ βακτηρίᾳ. δόξαν οὖν
κομίζουσιν οἵ τε ἄλλοι καὶ Ἀαρὼν ἐπιγράψας Λευῖτιν ἐν τῇ βα-
κτηρίᾳ, καὶ ταύτας Μωυσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ θεοῦ κατατίθησι. τῇ
δὲ ἐπιούσῃ προεκόμισε τὰς βακτηρίας· γνώριμοι δ' ἦσαν κατασῃ-
μηναμένων αὐτὰς τῶν τε ἀνδρῶν οἵπερ ἐκόμιζον καὶ τοῦ πλήθους.
65 καὶ τὰς μὲν ἄλλας ἐφ' οὗπερ αὐτὰς σχήματος Μωυσῆς παρέλαβεν
ἐπὶ τούτου μεμενηκυίας ἔβλεπον, ἐκ δὲ τῆς Ἀαρῶνος βλαστούς τε
καὶ κλάδους ἀναφύντας ἑώρων καὶ καρπὸν ὡραῖον, ἀμύγδαλα δ' ἦν,
66 ἐκ τοιούτου ξύλου τῆς βακτηρίας κατεσκευασμένης. ἐκπλαγέντες δ'
ἐπὶ τῷ παραλόγῳ τῆς θέας, εἰ καὶ τισι διὰ μῖσους ἦν ὁ Μωυσῆς καὶ
Ἀαρών, ἀφέντες τοῦτο θαυμάζειν ἤρξαντο τὴν τοῦ θεοῦ περὶ αὐ-
τῶν κρίσιν καὶ τὸ λοιπὸν ἐπευφημοῦντες τοῖς δεδογμένοις τῷ θεῷ

§ 63 = Num. XVII 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 69. Cedrenus p. 122.

1 ἀναφίλεκτον O τῶι ἀδελφῶι SP 2 οὐθένα MSP οὔθ' ἕνα L ἔτ' MSPL ἀντιποιήσεσθαι] Bigot ἀντιποιήσασθαι codd. *promouendum* Lat καὶ om. SP 3 παρὰ] περὶ O 4 ἐγίνετο OL τοῦ] πρὸσ τοῦ RO 5 μωϋσέωσ MSPL αὐτοῖς] αὐτῷ MSP αὐτὸ L 7 συνιστάμενοσ L 8 νεωτερήσωσι M νεωτερίσασι O καὶ post πάλιν om. O 9 καὶ seclusit Holwerda p. 65 περὶ μὲν ὧν] περὶ μὲν O^1 περιμένων M *sustinens* Lat 10 παροξύνει P^1 11 *φιλάρχοισ OL 13 *ἐπισημήινῃ P^2 14 λευΐτην $RMS^1PLEZon$ λεβίτην O ἐν τῇ βακτηρία λευίτην tr. E 15 ταῦτα μωσῆσ E 16 *δ' SP προεκόμισε (σ i. ras. R)] ROMLatZon προεκόμισαν SP προσεκόμισε LE κατασημηιναμένων P^2 17 τε] τότε (τό suppl. m. 1 P) ROMSPLat τῶν τότε ἀνδρῶν κατασημηναμένων αὐτὰσ tr. M 18 § 65 excerpsit Cedrenus 21 *ἐκ τοιούτου] ἐκ τοῦ τοιούτου τοῦ M *ex eo (ligno)* Lat
λόγω
κατασκευασμένησ P 22 παραλόγῳ] παραδόξω MSP παραδόξω L θέας] θείασ O τισι] τι M 23 τὴν] τὴν περὶ O 24 τοῖς δεδογμένοις om. L

συνεχώρουν Ἀαρῶνι καλῶς ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην. καὶ ὁ μὲν τρὶς αὐτὸν τοῦ θεοῦ χειροτονήσαντος βεβαίως εἶχε τὴν τιμήν, ἡ δὲ τῶν Ἑβραίων στάσις πολὺν ἀκμάσασα χρόνον τοῦτον ἐπαύθη τὸν τρόπον.

3. Μωυσῆς δ' ἐπεὶ πολέμου καὶ στρατείας ἡ τῶν Λευιτῶν 67
ἀφεῖτο φυλὴ θεραπεύουσα τὸν θεόν, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τῶν εἰς τὸν βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τοῦ ἱεροῦ, κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ τὴν Χαναναίαν κτησαμένους τοὺς Ἑβραίους ἐκέλευε καταγεῖμαι τοῖς Λευίταις ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα πόλεις ἀγαθὰς καὶ καλὰς τῆς τε πρὸ αὐτῶν γῆς περιγράψαντας εἰς δισχιλίους πήχεις ἀπὸ τῶν τειχῶν αὐτοῖς ἀνεῖναι. πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸν λαὸν 68
ἐξέταξε τῶν ἐπετείων καρπῶν δεκάτην αὐτοῖς τε τοῖς Λευίταις καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ φυλὴ παρὰ τοῦ πλήθους λαμβάνει ταῦτ' ἐστίν· ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμην ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἰδίᾳ παρὰ πάντων γίνεται δηλῶσαι.

4. Τῶν μὲν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεων τρισκαίδεκα πα- 69
ραχωρῆσαι τοὺς Λευίτας αὐτοῖς προσέταξε καὶ τῆς δεκάτης, ἧς παρὰ τοῦ λαοῦ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δεκάτην αὐτοῖς ἀπομερίζειν. ἔτι δὲ ἀπαρχὰς τὸν λαὸν δίκαιον τῷ θεῷ πάντων τῶν ἐκ τῆς γῆς 70
φυομένων καρπῶν ἐπιφέρειν, καὶ τῶν τετραπόδων δὲ τῶν εἰς τὰς θυσίας νενομισμένων τὸ γεννηθὲν πρῶτον, ἂν ἄρσεν ᾖ, καταθῦσαι παρασχεῖν τοῖς ἱερεῦσιν, ὥστε αὐτοὺς πανοικὶ σιτεῖσθαι ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. τῶν δ' οὐ νενομισμένων ἐσθίειν παρ' αὐτοῖς κατὰ τοὺς 71
πατρίους νόμους τοὺς δεσπότας σίκλον καὶ ἥμισυ αὐτοῖς ἀναφέρειν, ἀνθρώπου δὲ πρωτοτόκου πέντε σίκλους, εἶναι δὲ ἀπαρχὰς αὐτοῖς

§ 67 = Num. XVIII 1, XXXV 6; § 68 = Num. XVIII 21; § 70 = Num. XVIII 8.

ROMSPLELatZonaras I p. 69 sq.

1 *τρὶσ, ὶ ex εῖ corr. R 3 ἐπαύσθη M πέπαυτο E 5 i. marg. γ' R *III* Lat δὲ SPE *ἐπεὶ] om. SPLat ἐπιόντοσ L *στρατιᾶσ MSP *ἡ] τὴν SPL 6 *ἀφεῖτο φυλὴ] ἀφίησι (ἀφίει L) φυλὴν SPLLat θεραπεύουσαν SPL *seruituram* Lat θεραπεύσουσα Bernard *ἀπορίαν, ο ex ει corr. L 7 βούλησιν] βούλησιν δὲ SP et ut uid. Lat, in quo *iussitque* τοῦ om. L 10 *τῆς τε] καὶ τῆσ τε RO *πρὸ] πρὸσ SP *περιγράψαντας] ἐπιγράψαντασ M ἐπιτρέψαντασ RO *δισχιλίουσ ex χιλίουσ corr. S 11 *ἀνῆναι S 12 ἐξέταζε RO ἔταξε E *ἐπετίων M 14 ἴδια RMSPLLat 16 καὶ om. PE 17 *τοῖσ λευΐταισ (ex τοὺσ λευίτασ corr. P) PL 20 litterae ν εἰσ τὰ i. ras. R 22 *παρασχεῖν] κατασχεῖν M 23 οὐ] οὖν M 24 πατρώουσ RO δεσπότας] δεσπότασ τῶν τικτομένων MSPLE ἀναφέρειν] ἀντεισφέρειν E 25 *εἶναι δὲ — p. 238, 2 χορηγεῖν] *sunt autem apud eos primitiae etiam tonsionis ouium et messium, unde panes facti eis sollemniter ministrantur* Lat

καὶ τῆς τῶν προβάτων κουρᾶς, τούς τε πέττοντας τὸν σῖτον καὶ
72 *ἀρτοποιουμένους τῶν πεμμάτων αὐτοῖς τινα χορηγεῖν. ὅσοι δ' ἂν*
αὑτοὺς καθιερῶσιν εὐχὴν πεποιημένοι, ναζιραῖοι δὲ οὗτοι καλοῦν-
ται, κομῶντες καὶ οἶνον οὐ προσφερόμενοι, τούτους δὲ ὅταν τὰς
τρίχας ἀφιερῶσιν ἐπὶ θυσίᾳ τε δρῶσι τὰς κουρὰς νέμεσθαι πρὸς
73 *τοὺς ἱερέας. καὶ οἱ κορβᾶν αὑτοὺς ὀνομάσαντες τῷ θεῷ, δῶρον δὲ*
τοῦτο σημαίνει κατὰ Ἑλλήνων γλῶτταν, βουλομένους ἀφίεσθαι τῆς
λειτουργίας τοῖς ἱερεῦσι καταβάλλειν ἀργύριον, γυναῖκα μὲν τριά-
κοντα σίκλους ἄνδρα δὲ πεντήκοντα. ὅσοι δὲ ἂν ἐνδεέστερα τῶν
ὡρισμένων ἔχωσι χρήματα τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι περὶ τούτων ὡς
74 *βούλονται δοκιμάσαι. εἶναι δὲ καὶ τοῖς κατ' οἶκον θύουσιν εὐωχίας*
ἕνεκα τῆς αὐτῶν ἀλλὰ μὴ θρησκείας ἀνάγκην κομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν
ἔνυστρόν τε καὶ χελύνιον καὶ τὸν δεξιὸν βραχίονα τοῦ θύματος.
καὶ τοῖς μὲν ἱερεῦσι Μωυσῆς τοσαύτην, πάρεξ ὧν ὑπὲρ ἁμαρτη-
μάτων θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς, ὡς ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ
75 *δεδηλώκαμεν, εὐπορίαν ἐπενόησε. πάντων δὲ τῶν τοῖς ἱερεῦσι*
τελουμένων κοινωνεῖν διέταξε καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ θυγατέρας καὶ
γυναῖκας ἔξω τῶν ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐπιφερομένων θυσιῶν· ταύ-
τας γὰρ ἐν τῷ ἱερῷ μόνοι δαπανῶσιν οἱ ἄρρενες τῶν ἱερέων αὐ-
θημερόν.
76 5. *Ὡς δὲ ταῦτα μετὰ τὴν στάσιν Μωυσῆς διέταξεν, ἄρας μετὰ*
πάσης τῆς στρατιᾶς ἐπὶ τοὺς τῆς Ἰδουμαίας ὅρους ἦλθε καὶ πρέ-

---

§ 72 = Num. VI 2; § 73 = Leuit. XXVII 1; § 74 = Deuteron. XVIII 3; § 76 = Num. XX 14.

ROMSPLELatZonaras I p. 70. Cedrenus I p. 122.

1 **τῆσ*, *ῆ* ex *οῖ* corr. ROP   *πέτοντασ* L   *πέττοντας τὸν σῖτον καὶ* om. E   2 **χωρηγεῖν* R   *ὅσοι* — 9 *πεντήκοντα* habet Cedrenus   **ὅσον* L   **ἂν* om. M   3 *αὑτοὺς*] *αὐτοὺσ* RO *αὐτοῖσ* MSPL *ἑαυτοὺσ* ECedren   **ναζηραῖοι* ROS¹ *nazareos* Lat   **δὲ* om. Cedr   **οὗτοι* om. M   4 **οὐ*] *μὴ* Cedr   **τούτους* — 6 *θεῷ*] *isti dum capillos suos dicant propter sacrificia uenientes ad sacerdotes corban offerunt deo* Lat   *τούτους*] *τούτοισ* P *τούτων* ME   *δὲ*] om. E *δεῖ* coni.   5 **τε*] *δὲ* Cocceji   **δρῶσι*] *ἀροῦσι* RO   **κουρὰς*] *θυσίασ* O   6 *αὐτοὺσ* codd. ECedr   7 *κατὰ* — *γλῶτταν* om. ELat Cedr   *γλῶτταν*, *ττ* i. ras. L   **βουλομένους* — 8 *λειτουργίας* om. Lat   *βουλόμενοι* ECedr   8 *τοῖς*] *ὡρίσθησαν τοῖσ* E   **καταβαλεῖν* LCedr   *τὸ ἀργύριον* Cedr   *γυναῖκα*] *γυνὴ* E *γυναικὸς* Cedr   9 *ἄνδρα*] *ἀνὴρ* E *ἀνδρὸς* Cedr   *δ'* MSPLE   10 *ὡρισμένων*] *ὁρισμένων* L *εἰρημένων* Bekker   *χρήματα*] Bekker *χρημάτων* codd. E   12 *αὐτῶν* codd.   13 **ἤνυστρον* Dindorf   **ἔνυστρόν* — *χελύνιον*] *pectus* Lat   14 *καὶ τοῖς* — 15 *αὐτοῖς* om. P   *πάρεξ ὧν*] *παρέξων* ROM   16 **τῶν* om. ROM   17 *τοὺς* om. E   18 *τῶν* om. O   *ταύτας*] *τὰσ* RO   21 *μετὰ τὴν στάσιν* om. ELat   22 **Ἰδουμαίουσ* O

σβεις πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Ἰδουμαίων πέμψας ἠξίου δίοδον αὐτῷ
παρασχεῖν, πίστεις ἃς αὐτὸς ἐθέλοι λαβεῖν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἀδικη-
θήσεσθαι δώσειν ὁμολογῶν, ἀγοράν τε τῷ στρατῷ χορηγῆσαι καὶ
τιμὴν τοῦ ὕδατος αὐτοὺς κελεῦσαι καταβαλεῖν. ὁ δ' οἷς ἐπρεσβεύ- 77
σατο Μωυσῆς οὐκ ἀρεσκόμενος οὐδὲ συγχωρῶν τὴν δίοδον ἔνοπλον
τὴν στρατιὰν ἀγαγὼν προαπήντα τῷ Μωυσεῖ, κωλύσων αὐτοὺς εἰ
τολμήσαιεν βίᾳ περαιοῦσθαι. καὶ Μωυσῆς, ἄρχειν γὰρ μάχης οὐ
συνεβούλευσεν ὁ θεὸς χρωμένῳ, τὴν δύναμιν ὑπανῆγε διὰ τῆς
ἐρήμου ἐκπεριιών.

6. Τότε δὴ καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ Μαριάμην τελευτὴ τοῦ 78
βίου καταλαμβάνει τεσσαρακοστὸν ἔτος πεπληρωκυῖαν ἀφ' οὗ τὴν
Αἴγυπτον κατέλιπε μηνὸς δὲ Ξανθικοῦ νουμηνίᾳ κατὰ σελήνην.
θάπτουσι δ' αὐτὴν δημοσίᾳ πολυτελῶς ὑπέρ τινος ὄρους, ὃ καλοῦσι
Σίν, καὶ πενθήσαντα ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν ἐκάθηρε
Μωυσῆς τούτῳ τῷ τρόπῳ· μόσχον θήλειαν, ἀρότρου μὲν καὶ γε- 79
ωργίας ἄπειρον ὁλόκληρον δέ, ξανθὴν πᾶσαν, μικρὸν ἄπωθεν τοῦ
στρατοπέδου προαγαγὼν εἰς χωρίον καθαρώτατον ὁ ἀρχιερεὺς ἔθυέ
τε καὶ τοῦ αἵματος ἑπτάκις ἔρρανε τῷ δακτύλῳ ἀντικρὺ τῆς σκη-
νῆς τοῦ θεοῦ. ἔπειτα καιομένης ὡς εἶχεν ὅλης τῆς δαμάλιδος σὺν 80
τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ
πῦρ καὶ ὕσσωπον καὶ φοινικτὸν ἔριον· συναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν
τὴν τέφραν ἁγνὸς ἀνὴρ κατατίθησιν εἰς χωρίον καθαρώτατον. τοὺς 81

§ 76 = Num. XX 14; § 78 = Num. XX 1; § 79 = Num. XIX 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 70.

1 πέμψας — 3 ὁμολογῶν] *misit poscens uiam sibi concedi, quam se confidebat accipere et illum cum nihil laederetur sine dubitatione praebere* Lat *δίοδον] δὲ ὁδὸν M αὐτῷ] αὐτοῖσ E 2 πίστεις] καὶ ἐγγύασ M πίστεις — 3 χορηγῆσαι om. E ἀδικηθήσεσθε S[1] 3 δόσειν L χωρηγῆσαι R καὶ τιμὴν — 4 καταβαλεῖν] καὶ τὴν τιμὴν τοῦ ὕδατοσ καταβάλλουσι εἰ καὶ τοῦτο ἀπαιτοῖντο E καὶ] ROMSPLat εἰ καὶ L καὶ τὴν E κἂν ed. pr. 4 αὐτοῖσ M κελεῦσαι] κελεύσειε ML εἰ κελεύσειε SP *iubebat* Lat καταβαλλεῖν L *accipere* Lat 6 ἀναγαγὼν O μωϋσῆ SPLE κωλύσειν O 7 τολμήσειαν MSPL *ἀρχὴν L 8 συνεβούλευσεν, σεν ex εν corr. R συνεβούλευεν E 9 ἐκπεριὼν ROM ἐκπεραιῶν L 10 μαριάμμην ROSPLEZon μαριάμνην M *mariam* Lat 12 Ξανθικοῦ] i. marg. ἀπρ • • • (fuit ἀπριλλίου) L νουμηνίαι R 13 δὲ L 14 *Σίν] σῖν R σείν M *ἡμέραισ RO 15 καὶ γεωργίας om. O 16 ἄποθεν ROLE ἄπωθεν (ο supra ω) P 17 καθαρότατον R ἔθυσε MSPL ἔρανε RML ἔρραινε O ἄντικρυ RO ἄντικρυσ MPL ἀντικρὺσ, σ eras. S 19 δαμάλεωσ (εωσ i. ras. S) SPE δαμαλίδοσ OL 20 ἐμβάλουσι RL 21 *hysopum* Lat δὲ L ἅπασαν αὐτῆσ tr. L

οὖν ἀπὸ νεκροῦ μεμιασμένους τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν ἐνιέντες καὶ ὕσσωπον βαπτίσαντές τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν ἔρραινον τρίτῃ τε καὶ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν καὶ καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τοῦτο δὲ καὶ κατελθοῦσιν εἰς τὰς κληρουχίας προσέταξε ποιεῖν.

82 7. *Μετὰ δὲ τὴν ἐπὶ τῷ πένθει τῆς ἀδελφῆς τοῦ στρατηγοῦ κάθαρσιν τοιαύτην γενομένην ἀπῆγε τὴν δύναμιν διὰ τῆς ἐρήμου καὶ τῆς Ἀραβίας ἐλθὼν εἰς χωρίον, ὃ μητρόπολιν αὐτῶν Ἄραβες νενομίκασι, πρότερον μὲν Ἄρκην λεγομένην Πέτραν δὲ νῦν ὀνομα-*
83 *ζομένην. ἐνταῦθα ὑψηλοῦ περιέχοντος ὄρους αὐτὸ ἀναβὰς Ἀαρὼν ἐπ' αὐτὸ Μωυσέος αὐτῷ δεδηλωκότος, ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, παντὸς τοῦ στρατεύματος ὁρῶντος, κάταντες γὰρ ἦν τὸ χωρίον, ἀποδύεται τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν καὶ παραδοὺς αὐτὴν Ἐλεαζάρῳ τῷ παιδί, πρὸς ὃν διὰ τὴν ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη παραγίνεται, θνήσκει τοῦ*
84 *πλήθους εἰς αὐτὸν ἀφορῶντος, τῷ μὲν αὐτῷ τελευτήσας ἔτει, ᾧ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀπέβαλε, βιοὺς δὲ ἔτη τὰ πάντα τρία πρὸς τοῖς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἀποθνήσκει δὲ κατὰ σελήνην νουμηνίᾳ μηνὸς ὄντος τοῦ παρὰ μὲν Ἀθηναίοις Ἑκατομβαιῶνος καλουμένου Λώου δὲ παρὰ Μακεδόσι Σαβὰ δὲ παρὰ Ἑβραίοις.*

85 V. 1. *Πένθος δὲ ἐπ' αὐτῷ τοῦ λαοῦ τριακονθήμερον ἄγοντος, ἐπεὶ τοῦτ' ἐλώφησεν, ἀναλαβὼν ἐκεῖθεν Μωυσῆς τὸν στρατὸν παρῆν ἐπὶ τὸν ποταμὸν Ἀρνῶν', ὃς ἐκ τῶν τῆς Ἀραβίας ὀρῶν*

---

§ 81 = Num. XIX 11, 18 sq.; § 82 = Num. XX 22; § 85 = Num. XXI 12.

ROMSPLELatZonaras I p. 70. Eusebius onomast. p. 228, 55 Lagarde cf. Hieronymus p. 98, 3.

2 *καὶ ὕσσωπον — 4 ἦσαν*] *et hysopum baptizantes et hoc cinere spargentes erant in reliquo mundi* Lat *ὑσσώπω* RO *ὕσωπον* (σ s. l.) S *βαπτήσαντεσ* R *τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν* om. Bekker *εἰς πηγὴν* om. Lat 3 *ἔραινον* R *ἔρραιον* (ν s. l.) S *καὶ* (ante *καθαροὶ*) om. MSPL 4 *κατελθοῦσαν* RO 6 *τοῦ στρατηγοῦ*] *in exercitu* Lat 8 *ἐλθὼν*] *uenitque* Lat *ἐλθὼν δ'* ed. pr. *αὐτῶν*] *αὐτῶν* ROMSP *αὐτο* L *ἄρραβεσ* M 9 *Ἄρκην*] *ἀρχὴν* S *ἄρχειν* M *Ἀρκέμ* Euseb *ἀρεκέμην* Bernard cf. § 161 10 *ἐνταῦθα*] *hic itaque* Lat *αὐτὸ*] *αὐτῶ* RO 11 *ἐπ' αὐτῶ* ROP[1]L *Μωυσέος αὐτῷ* om. RO *μωϋσέωσ* MSP *μέλλει* L *ἅπαντοσ* MSPL 16 *δ'* L **εἴκοσι*] *XXI* Lat (cod. Wiz.) 18 *τοῦ* om. OMSP *ἑκατομβαίονοσ* R *aecatonbion* Lat *λωοῦ* O 19 *σαβὰ*] *σαβὰτ* M *σαββὰ* L *sebath* Lat *ἀββὰ* Bernard *παρ'* MSPL *ἐβραίοισ, ἐ* i. ras. 2 litt. S post *Ἑβραίοις* addit *apud romanos nuncupatur augustus* Lat 20 *δ'* MSP 21 *ἐλόφησεν* R i. marg. *δ'* R *IIII* Lat 22 *τὸν* om. MSPL *Ἀρνῶν'*] *ἀρνῶνοσ* R *ἀρνῶνα* OE *ἀρνῶν* MSP *ἀρνὼν* L *arnorum* Lat *ὃς* om. R *ἀρραβίασ ὅρων* M

ὡρμημένος καὶ διὰ πάσης ἐρήμου ῥέων εἰς τὴν Ἀσφαλτῖτιν λίμνην
ἐκδίδωσιν ὁρίζων τήν τε Μωαβῖτιν καὶ Ἀμωρῖτιν. γῆ δ' αὕτη
καρποφόρος καὶ πλῆθος ἀνθρώπων τοῖς παρ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἱκανὴ
τρέφειν. πρὸς οὖν Σιχῶνα τὸν βασιλεύοντα τῆς χώρας ταύτης 86
ἀπέστειλε Μωυσῆς τῷ στρατῷ δίοδον αἰτῶν ἐφ' αἷς ἂν θελήσειε
πίστεσιν, ὥστε μηδὲν ἀδικηθῆναι μήτε τὴν γῆν μήτε τοὺς ἐνοικοῦν-
τας, ὧν Σιχὼν ἐκράτει, τοῖς τε κατὰ τὴν ἀγορὰν χρῆσθαι πρὸς τὸ
ἐκείνων λυσιτελές, εἰ καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πιπράσκειν ἐθέλοιεν.
Σιχὼν δ' ἀρνούμενος ὁπλίζει τὸν οἰκεῖον στρατὸν καὶ τοὺς Ἑβραί-
ους διαβαίνειν τὸν Ἀρνῶνα κωλύειν ἑτοιμότατος ἦν.
2. Μωυσῆς δὲ ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τὸν Ἀμοραῖον διακεί- 87
μενον οὔτε περιφρονούμενος ἀνέχεσθαι δεῖν ἔγνω καὶ τοὺς Ἑβραίους
τῆς ἀπραξίας καὶ τῆς δι' αὐτὴν ἀπορίας, ὑφ' ἧς στασιάσαι τε
πρότερον αὐτοῖς συνέπεσε καὶ τότε δυσκόλως εἶχον, ἀπαλλάξαι
διαγνοὺς ἤρετο τὸν θεόν, εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. τοῦ δὲ θεοῦ 88
καὶ νίκην ἐπισημήναντος αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε πρὸς τὸν ἀγῶνα
καὶ τοὺς στρατιώτας παρώρμα, νῦν αὐτοὺς ἀξιῶν τῆς τοῦ πολε-
μεῖν ἡδονῆς ἀπολαύειν, ὅτ' αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ
δ' ἧς ἐπόθουν ἐξουσίας λαβόμενοι καὶ τὰς πανοπλίας ἀναλαβόντες
εὐθέως ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον. ὁ δὲ Ἀμορραῖος οὐκέτ' ἦν ἐπιόντων 89
ὅμοιος αὐτῷ, ἀλλ' αὐτός τε κατεπλάγη τοὺς Ἑβραίους καὶ ἡ δύ-
ναμις αὐτοῦ παρέχουσα θᾶττον αὐτὴν εὔψυχον εἶναι δοκεῖν τότ'
ἀπηλέγχθη πεφοβημένη. τὴν πρώτην οὖν σύνοδον οὐχ ὑπομείναν-

§ 85 = Num. XXI 13.

ROMSPLELatZonaras I p. 70.

θέων
1 ὁρμώμενοσ MSPL πάσης] μέσης Bigot ῥέων] ῥέων L ἀσφαλ-τίτην R^{1}OS^1 *asphaltiten* Lat 2 μωαβίτην R^{1}S^{1}E ἀμμωρίτιν O ἀμορίτιν L ἀμμορρίτην E 3 τοῖς] ἴσον (ἶσον ML) τοῖσ OML παρ' αὐτοῖσ OM
4 σίχωνα M σηχῶνα RSP^{1}LE σηῶνα OP^2 *seg* Lat 5 *δίοδον αἰτῶν] δι-δόναι τῶν M ἐθελήσειε P 7 σίχων M σηχὼν RSP^{1}L σηὼν P^2 σιὼν O
8 ἐκεῖνον R εἰ καὶ] εἰσ O πιπράσκειν] πιπράσκειν ὧν RO πιπρά-σκειν σίχων M πιπράσκειν σηχὼν L ἐθέλοιε· S 9 σίχων M σηχὼν RSPE σηὼν OZon *seg* Lat δὲ E 10 *Ἀρνῶνα] *armon* Lat cod. Wiz. ἑτοι-μότατοσ ἦν κωλύειν tr. O 11 ἀμμοραῖον OL ἀμορραῖον MSP *amorreum*
πολέμιον
Lat διακείμενον L 12 ἔγνω καὶ] ἔγνωκε SP^1 16 *καὶ om. O ἐπισημ-μείναντοσ R ἀποσημήναντοσ MSP^{1}LE ἀποσημήιναντοσ P^2 18 αὐτῇ] αὐτοῖσ SPL συγχωρεῖν L χρήσασθαι SP 19 καὶ iteranit P 20 ἀμοραῖοσ O ἀμμοραῖοσ E οὐκέτι SP 21 ὁμοίωσ L αὐτῷ] αὐτῶ ROMSP αὐτῶν L
22 αὐτὴν codd. τότε ἀπηλέγχη O 23 πεφοβημένοσ OL τὴν] κατὰ τὴν Bigot σύνοδον] ἔφοδον E

τες ἀντιστῆναι καὶ δέξασθαι τοὺς Ἑβραίους τρέπονται, τοῦτο ἑαυ-
90 τοῖς σωτηρίαν ὑπολαβόντες ἢ τὸ μάχεσθαι παρέξειν· ἐθάρρουν γὰρ
ταῖς πόλεσιν οὔσαις ὀχυραῖς. παρ᾽ ὧν οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος ἦν εἰς
ταύτας συνδιωχθεῖσιν· Ἑβραῖοι γὰρ ὡς ἐνδόντας αὐτοὺς εὐθὺς
εἶδον, ἐνέκειντο καὶ παραλύσαντες αὐτῶν τὸν κόσμον εἰς φόβον
91 κατέστησαν. καὶ οἱ μὲν ἀπορραγέντες ἔφευγον ἐπὶ τῶν πόλεων,
οἱ δὲ πρὸς τὴν δίωξιν οὐκ ἔκαμνον, ἀλλ᾽ οἷς προπεπονήκεσαν προσ-
επιταλαιπωρῆσαι προθέμενοι, καὶ σφενδονᾶν τε ἄριστοι τυγχάνον-
τες καὶ πᾶσι τοῖς ἑκηβόλοις δεξιοὶ χρῆσθαι, καὶ διὰ τὴν ὅπλισιν
οὖσαν εὐσταλῆ κοῦφοι πρὸς τὸ διώκειν ὄντες μετέθεον τοὺς πολε-
μίους καὶ τοὺς πορρωτάτω συλληφθῆναι γεγονότας ταῖς σφενδό-
92 ναις καὶ τοῖς τοξεύμασι κατελάμβανον. φόνος τε οὖν γίνεται πολὺς
καὶ τραύμασιν ἐπόνουν οἱ διαφεύγοντες, ἔκαμνόν τε ἐπὶ δίψει
μᾶλλον ἤ τινι τῶν πολεμικῶν, καὶ γὰρ ὥρα θέρους ἦν, καὶ ἐπιθυ-
μίᾳ τοῦ πιεῖν. ἐπὶ ποταμὸν οὖν τοὺς πλείους καταραχθέντας, καὶ
ὅσον συνεστραμμένον ἔφευγε, περιστάντες ἔβαλλον καὶ πάντας αὐ-
93 τοὺς ἀκοντίζοντες ἅμα καὶ τοξεύοντες διέφθειραν. ἀποθνήσκει δ᾽
αὐτῶν καὶ Σιχὼν ὁ βασιλεύς. Ἑβραῖοι δὲ νεκροὺς ἐσκύλευον καὶ
λείαν ἔλαβον καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐκ τῆς γῆς εἶχον μεστῆς
94 ἔτι τῶν καρπῶν ὑπαρχούσης, καὶ διεξῄει πᾶσιν ἀδεῶς τὸ στρά-
τευμα προνομῇ χρώμενον ἁλισκομένων καὶ τῶν πόλεων· οὐδὲν γὰρ
παρὰ τούτων ἦν ἐμπόδιον τοῦ μαχίμου παντὸς ἀπολωλότος. Ἀμορ-
ραίους μὲν οὖν τοιοῦτο πάθος κατέλαβεν οὔτε φρονῆσαι δεινοὺς

§ 89 — Num. XXI 24.

ROMSPLELatZonaras I p. 70 sq.

1 τοῦτ᾽ αὐτοῖσ ROSPL 2 ἢ] *potius — quam* Lat μᾶλλον ἢ Bigot μαχέσασθαι O 3 ὄφελοσ, σ ex ν corr. M εἰσ ταύταισ O 4 συνδιωθισθεῖσιν S ἐνδόντας] ἔνδον ὄντασ ML 5 εἶδον εὐθὺσ tr. SP παραλύσαντες] παραδώσαντεσ (ω ex ου corr. O) RO φόβον] φόρον O 6 ἔφυγον O πόλεων, ω ex μο corr. S 7 προσπεπονήκεσαν MSPL προσεπιταλαιπωρῆσαι, ι finale ex ν corr. P 8 προθέμενοι] Bekker προσθέμενοι codd. σφενδονᾶν τε] σφενδονῖται R σφενδονῆται O 9 καὶ (ante διὰ) om. MLLat *ὅπλησιν L 11 *πορρωτάτω] πόρρω τοῦ S[3] 13 *διαφυγόντεσ M τε] δὲ MSPL δίψη R 15 οὖν om. MSPLat καταραχθέντας] καταρραχθέντασ ROSPL ταραχθέντασ M *concurrerent* Lat 16 ἔφυγε OMS 17 *διέφθειρον SP δὲ L 18 σηχὼν RSPLE σίχων M σιὼν O *seg* Lat νεκροὺς] τοὺσ νεκροὺσ E 19 *τῆς om. MSPL 20 ὑπαρχούσης] ὑπάρχ̄ M διεξῄει] διεξ·ει M πᾶσιν] πᾶσαν Bekker 21 χρώμενον] χρόμενον ἀλλὰ R χρώμενον ἀλλὰ καὶ O *πόλεων] πολεμίων ROMLLat πόλε|·ων S 22 παρὰ] περὶ O ἐμπόδιον, μ ex ισ corr. S μαχίμου] μαχισμοῦ M ἀμοραίουσ O 23 οὖν] οὐ L τοιοῦτον OL

οὔτε ἀγαθοὺς κατὰ τὸ ἔργον γεγονότας, Ἑβραῖοι δὲ τὴν ἐκείνων
παρελάμβανον. ἔστι δὲ χωρίον, ὃ τριῶν μεταξὺ ποταμῶν κείμενον 95
ὅμοιόν τι νήσῳ τὴν φύσιν ὑπάρχει, τοῦ μὲν Ἀρνῶνος ἀπὸ μεσημ-
βρίας ὁρίζοντος αὐτό, Ἰοβάκου δὲ τὴν ἀρκτῴαν αὐτοῦ πλευρὰν πε-
ριγράφοντος, ὃς εἰς τὸν Ἰόρδανον ποταμὸν ἐκβάλλων ἐκείνῳ καὶ
τοῦ ὀνόματος μεταδίδωσι, τὰ μέντοι γε πρὸς τῇ δύσει τοῦ χωρίου
περίεισιν αὐτὴν Ἰόρδανος.

3. *Οὕτως οὖν ἐχόντων τῶν πραγμάτων ἐπιτίθεται τοῖς Ἰσρα-* 96
ηλίταις Ὤγης ὁ τῆς Γαλαδηνῆς καὶ Γαυλανίτιδος βασιλεὺς στρα-
τὸν ἄγων, καὶ σπεύδων μὲν ὡς ἐπὶ συμμαχίαν τὴν Σιχῶνος φίλου
τυγχάνοντος εὑρὼν δὲ ἐκεῖνον ἤδη προαπολωλότα καὶ οὕτως ἔγνω
τοῖς Ἑβραίοις εἰς μάχην ἐλθεῖν περιέσεσθαί τε νομίζων καὶ τῆς
ἀρετῆς αὐτῶν διάπειραν βουλόμενος λαβεῖν· διαμαρτὼν δὲ τῆς 97
ἐλπίδος αὐτός τε ἀποθνήσκει κατὰ τὴν μάχην καὶ σύμπας ὁ στρα-
τὸς αὐτοῦ διαφθείρεται. Μωυσῆς δὲ τὸν ποταμὸν Ἰόβακον περαι-
ωσάμενος διεξῄει τῆς Ὤγου βασιλείας τάς τε πόλεις καταστρεφό-
μενος καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας, οἳ καὶ πλούτῳ διέφερον
πάντων τῶν ἐκείνῃ ἠπειρωτῶν δι᾽ ἀρετὴν γῆς καὶ πλῆθος χρη-
μάτων. Ὤγης δὲ μέγεθός τε καὶ κάλλος ἦν οἷος ὀλίγοι σφόδρα, 98
ἦν δὲ καὶ κατὰ χεῖρα γενναῖος ἀνήρ, ὡς ἴσα τὰ τῶν ἔργων εἶναι
τοῖς τοῦ μεγέθους καὶ τῆς εὐπρεπείας πλεονεκτήμασι. τὴν δ᾽ ἰσχὺν

§ 94 = Num. XXI 25; § 98 = Deuteron. III 11.

ROMSPLELatZonaras I p. 71.

1 *τὸ ἔργον*, *ε* corr. uid. ex *υ* S *ἐκείνων*] *ἐκείνων γῆν* MSPLE *quorum — terram* Lat 2 *παρέλαβον* E *ὃ τριῶν*] *ὀτρίων* M 3 *τι*] *τῇ* ROM, om. SP *Ἀρνῶνος*] ed. pr., ut uid. ex Lat *γὰρ ἀρνῶνοσ* codd. *Ἀρνῶνος*] *ἀρρῶνοσ* M *arnus* Lat *ἀπομεσημβρίαν* L 4 *αὐτό*] *ἀ τασ* $\overset{\tau}{\text{αὐ}}$, inter *ἀ* et *τ* spat. uacuum 1—2 litt. M *ἀήτασ αὐτὸ* L *Ἰοβάκου*] *ἰοβάκκου* M *ἰαβώκου* (*κ* ex *β* corr. m. 2 P) SP *iabohc* Lat *αὐτοῦ*] *αὐτῶν* O 5 *εἰς* om. L *ἰορδάνην* SPLLat *ἐκβάλλων*] *ἐμβάλων* L 6 *τὴν δύσιν* L 7 *περίεισιν*] *περιΐεισιν* O *περιΐησιν* MSP *αὐτὸν* O *ἰορδάνησ* L *iordanis* Lat 8 *οὖν* om. O *τοῖς*] *μὲν τοῖσ* L 9 **Γαλαδηνῆς*] *γαλαδίνησ* R *γαλαδήνησ* O *γαλαδινῆσ* (*ι* ex *η* corr. S) MS *γαλὰ* L *galadinae* Lat **Γαυλανίτιδος*] *γαυλατίδοσ* O *γαλαύτιδοσ* RMSP *galanitidis* Lat 10 *συμμαχίαν τὴν*] *συμμαχία τοῦ* E *σίχωνοσ* M *σηχῶνοσ* RSPLE *σηῶνοσ* O *se (seg)* Lat 11 *παραπολωλότα* L *οὕτως*] *οὗτοσ* SL $\overset{\text{ο}}{\text{οὗτωσ}}$ P 12 *ἐλθεῖν*] *ἐλθεῖν καὶ* ROL 13 *αὐτῶν* om. M *δὲ*] *δὴ* R 15 *Ἰόβακον*] *ἰάβηκον* M *ἰάβωκον* SP *iaboch* Lat 18 *τῶν* om. O *ἐκείνῃ ἠπειρωτῶν*] *ἐν ἐκείνῃ τῇ ἠπείρῳ τῶν* RO *in illa terra* Lat *ἐνοικούντων ἐκείνῃ ἠπειρωτῶν* Excerpta Neapol. *πλήθουσ* RO 19 *Ὤγης*] *ὤγη* SPLELat *οἷος ὀλίγοι*] *οἷον ὀλίγοισ* MSPELat *οἷον ὀλίγοι* L 20 *καὶ*] E, om. codd. Lat *ἀνὴρ*] *ὁ ἀνὴρ* SP

αὐτοῦ καὶ τὸ μέγεθος ἐτεκμηριώσαντο κλίνην αὐτοῦ λαβόντες ἐν
Ῥαβαθᾶ πόλει τῶν βασιλείων τῆς Ἀμμανίτιδος, τῇ μὲν κατασκευῇ
σιδηρέαν, τεσσάρων δὲ πηχῶν τὸ εὖρος, μήκει δὲ τοῦ διπλασίονος
99 ἑνὶ πήχει μείζονα. τούτου τοίνυν πταίσαντος οὐκ εἰς τὸ παρὸν
μόνον τοῖς Ἑβραίοις ἐπέδωκε τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ
μέλλον ἀγαθῶν αὐτοῖς αἴτιος ἀποθανὼν ὑπῆρξε· καὶ γὰρ πόλεις
ἑξήκοντα λαμπρῶς πάνυ τετειχισμένας ὑποτελεῖς ἐκείνῳ παρέλαβον
καὶ λείαν πολλὴν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πάντες εὐπόρησαν.
100 VI. 1. Μωυσῆς μὲν οὖν στρατοπεδεύει καὶ ἀγαγὼν τὴν δύναμιν ἐπὶ τῷ Ἰορδάνῳ κατὰ τὸ μέγα πεδίον Ἱεριχοῦντος ἀντικρύ,
πόλις δ' ἐστὶν εὐδαίμων αὕτη φοινικά τε φέρειν ἀγαθὴ καὶ βάλσαμον νεμομένη. ἤρχοντο δὲ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα Ἰσραηλῖται
101 καὶ τὴν πρὸς τοὺς πολέμους ἐπιθυμίαν ὑπερέτεινον. καὶ Μωυσῆς
ὀλίγων ἡμερῶν θύσας χαριστήρια πρῶτον τῷ θεῷ καὶ τὸν λαὸν
εὐωχήσας μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν ἐξέπεμψε δῃῶσον τὴν Μαδιηνιτῶν γῆν καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἐκπολιορκῆσον. τοῦ δ' ἐκπολεμηθῆναι πρὸς αὐτοὺς αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.
102 2. Βάλακος ὁ τῶν Μωαβιτῶν βασιλεὺς φιλίας αὐτῷ πατρῴας
οὔσης καὶ συμμαχίας πρὸς Μαδιηνίτας, ἐπεὶ τοὺς Ἰσραηλίτας τοσοῦτον φυομένους ἑώρα καὶ περὶ τῶν αὐτοῦ πραγμάτων λίαν εὐλαβεῖτο, καὶ γὰρ οὐδὲν πέπυστο γῆν ἄλλω πολυπραγμονεῖν τοὺς

§ 98 = Deuteron. III 11; § 100 = Num. XXII 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 71.

1 λαβόντες] *qui — tulerunt* Lat 2 ῥαββαθᾶ O ῥαβαθθᾶ M τῶν βασιλειῶν R τῷ βασιλεῖ O *regni* Lat *amanitidum* Lat τῇ] τὴν R 3 σιδηρέαν] Dindorf σιδηρέην codd. 4 μείζονι ROML * πταίσαντος] πεσόντοσ PL *cadente* Lat 5 * ἐπιδέδωκε O 7 τετυχισμέναϲ O 9—10 μωϋσῆσ μὲν οὖν ἀγαγὼν τὴν δύναμιν κατὰ τὸ μέγα πεδίον στρατοπεδεύει E 9 * μὲν] τὲ RO καὶ ἀγαγὼν] ἀγαγὼν ed. pr. καταγαγὼν coni. 10 τὸν ἰορδάνην SP τῷ ἰορδάνῃ L * ἱεριχοῦντοσ OSP ἄντικρυ RO ἄντικρυσ ME 11 φοινικάσ τε MSPLELat 12 * νεμομένη, η ex ην corr. R Ἰσραηλῖται] οἱ ἰσραηλῖται MSPL 13 πολεμίουσ ROSP 14 ὀλίγων] δι' ὀλίγων Cocceji * χαριστήρια] ἐσχαριστήρια O 15 δῃῶσον] δῃώσονταϲ MSPE δηλώσονταϲ L *qui — explorarent* Lat * μαδιϊνιτῶν M μαδιανιτῶν SP *madianitarum* Lat 16 ἐκπολιορκήσονταϲ MSPLLat τοῦ] τοὺσ R δὲ L ἐκπολεμωθῆναι, ω i. ras. P 17 ἔλαβε, ε ex ον corr. M ἔλαβε· SP 18 * *balach* Lat 19 μαδιϊνίταϲ M μαδιανίταϲ SPELat 20 φυσομένουσ P φυσσ·μένουσ (ω supra) L ἑώρα ex ὁρᾶ corr. M αὐτοῦ, οῦ ex ῶν corr. P εὐλαβεῖτο] εὐλαβὴσ (εὐλαβὴσ ante λίαν tr. SL) ἦν MSPL 21 οὐδὲν — p. 245, 1 Χαναναίων] *non credebat terram aliam hebreos quaerere nisi suam, cum promisisset utique deus chananeam illos fore possessuros* Lat οὐδὲν πέπυστο] οὐδὲ πέπειστο MLat οὐδ' ἐπέπυστο SL οὐδ' ἔπυστο P ἄλλω] ἄλλην OMSPL ἄλλην οὐ Schotanus

Ἑβραίους ἀπηγορευκότος τοῦ θεοῦ κτησαμένους τὴν Χαναναίων,
θᾶττον ἢ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω τοῖς λόγοις. καὶ πολεμεῖν 103
μὲν ἐπὶ ταῖς εὐπραγίαις θρασύτερον ὑπὸ τῆς κακοπραγίας κατει-
λημμένοις οὐκ ἔκρινε, κωλῦσαι δ' εἰ δύναιτο γενέσθαι μεγάλους λο-
γιζόμενος πρεσβεῦσαι πρὸς Μαδιηνίτας ὑπὲρ αὐτῶν. οἱ δέ, ἦν γάρ 104
τις ἀπὸ Εὐφράτου Βάλαμος μάντις ἄριστος τῶν τότε καὶ πρὸς
αὐτοὺς ἐπιτηδείως ἔχων, πέμπουσι μετὰ τῶν Βαλάκου πρέσβεων
ἄνδρας τῶν παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων παρακαλέσοντας τὸν μάντιν
ἐλθεῖν, ὅπως ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀρὰς ποιήσηται. πα- 105
ραγενομένους δὲ τοὺς πρέσβεις δέχεται ξενίᾳ φιλοφρόνως καὶ δει-
πνίσας ἀνέκρινε τὴν τοῦ θεοῦ διάνοιαν, τίς αὕτη ἐστὶν ἐφ' οἷς
Μαδιηνῖται παρακαλοῦσι. τοῦ δ' ἐμποδὼν στάντος ἀφικνεῖται πρὸς
τοὺς πρέσβεις, προθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν τὴν ἰδίαν ἐμφανίζων
αὐτοῖς εἰς ἃ δέονται τυχεῖν, τὸν δὲ θεὸν ἀντιλέγειν αὐτοῦ τῇ προ-
αιρέσει δηλῶν, ὃς αὐτὸν ἐπὶ τοσοῦτον κλέος δι' ἀλήθειαν καὶ τὴν
ταύτης πρόρρησιν ἀγάγοι· τὸν γὰρ στρατόν, ᾧ καταρασόμενον αὐ- 106
τὸν ἐλθεῖν παρακαλοῦσι, δι' εὐνοίας εἶναι τῷ θεῷ· συνεβούλευέ τε
διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν χωρεῖν παρ' αὐτοὺς τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς
τοὺς Ἰσραηλίτας καταλυσαμένους. καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτα
εἰπὼν ἀπέλυσε.

3. Μαδιηνῖται δὲ Βαλάκου σφόδρα ἐγκειμένου καὶ δέησιν 107

§ 102 — Num. XXII 4.

ROMSPLELatZonaras I p. 71. Suidas s. ἐξώλης, εὐνοίας.

1 ἀπηγορευκότασ RO 2 θᾶττον — λόγοις] *uelociterque studuit amicos de hac re suis temptare sermonibus* Lat θᾶττον] καὶ θᾶττον ed. pr. ex Lat λόγοις] ἔργοις Cocceji καὶ — 4 ἔκρινε] *et pugnare quidem ipse in felicitate constitutus contra illos qui obstringerentur aerumnis non iudicauit* Lat 3 θρασύτερον] θράσουσ τε M θρασυτέροισ γεγενημένοισ (γεγεννημένοισ S[1]) SP θρασὺσ τὲ L κατειλημμένοσ R κατειλημμένοι O κατειλημμένοισ, οισ i. ras. L 4 δύνατο S[1] λογιζόμενος] *deliberauitque* Lat 5 πρεσβεῦσαι] καὶ πρεσβεῦσαι Bernard ex Lat ἐπρέσβευσε coni. μαδιϊνίτασ M μαδιανίτασ SP Lat ὑπὲρ ἑαυτῶν O οἱ δέ] ὁ· δὲ S οἱ δὲ (ὁ δὲ) L 6 *Βάλαμος om. Lat 7 *πέμπουσι] πέμπει P *βαλάκου, κ i. ras. S *balaahc* Lat 8 τῶν om. M τῶν παρ' αὐτοῖσ ἀξιολόγων om. ROE 9 ὅπως — ποιήσηται habet Suidas s. ἐξώλης ὅπως] ὅπως ἂν MSPLESuid *ἐξωλία M 10 ξενίᾳ] ἐπὶ ξενία L δειπνήσασ (ή in ι corr. S) codd. 11 ἐστιν αὕτη tr. MSPL οἷς] ἧσ RO 12 μαδιανῖται OSP *ἐμποδὸν L 13 τὴν ἰδίαν om. O 14 δὲ θεὸν] θεὸν δ' SP 15 ὃς] ὡσ RO τοσοῦτο MSP 16 τὸν γὰρ — 17 θεῷ habet Suidas s. εὐνοίας ᾧ] οὗ Bigot *καταρασσόμενον ML 17 ἐλθεῖν αὐτὸν tr. Suid 18 παρ' αὐτοὺσ χωρεῖν tr. M 19 ταῦτ' O 21 μαδιανῖται OSP ELat *balaac Lat

λιπαρὰν προσφέροντος πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν Βάλαμον. κἀκεῖνος
βουλόμενος χαρίζεσθαί τι τοῖς ἀνδράσιν ἀνήρετο τὸν θεόν, ὁ δὲ καὶ
τῆς πείρας δυσχεράνας κελεύει μηδὲν ἀντιλέγειν τοῖς πρέσβεσιν.
ὁ δ' οὐχ ὑπολαβὼν ἀπάτῃ ταῦτα τὸν θεὸν κεκελευκέναι συναπῄει
108 τοῖς πρέσβεσι. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ἀγγέλου θείου προσβαλόντος
αὐτῷ κατά τι στενὸν χωρίον περιειλημμένον αἱμασιαῖς διπλαῖς ἡ
ὄνος, ἐφ' ἧς ὁ Βάλαμος ὠχεῖτο, συνεῖσα τοῦ θείου πνεύματος ὑπαν-
τῶντος ἀπέκλινε τὸν Βάλαμον πρὸς τὸν ἕτερον τῶν τριγχῶν ἀναι-
σθήτως ἔχουσα τῶν πληγῶν, ἃς ὁ Βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ κακο-
109 παθῶν τῇ θλίψει τῇ πρὸς τὸν τριγχόν. ὡς δ' ἐγκειμένου τοῦ
ἀγγέλου ἡ ὄνος τυπτομένη ὤκλασε, κατὰ βούλησιν θεοῦ φωνὴν ἀν-
θρωπίνην ἀφεῖσα κατεμέμφετο τὸν Βάλαμον ὡς ἄδικον ἐπὶ ταῖς
πρότερον διακονίαις μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ πληγὰς ἐπιφέρειν
μὴ συνιείς, ὅτι νῦν κατὰ θεοῦ προαίρεσιν οἷς αὐτὸς ἔσπευσεν ὑπη-
110 ρετεῖν εἴργεται. ταραττομένου δὲ αὐτοῦ διὰ τὴν τῆς ὄνου φωνὴν
ἀνθρωπίνην οὖσαν ἐπιφανεὶς καὶ ὁ ἄγγελος ἐναργὴς ἐνεκάλει τῶν
πληγῶν, ὡς οὐχὶ τοῦ κτήνους ὄντος αἰτίου, τὴν δὲ ὁδὸν αὐτοῦ δια-
111 κωλύοντος παρὰ γνώμην τοῦ θεοῦ γενομένην. καταδείσας δ' ὁ Βά-
λαμος οἷός τε ἦν ἀναστρέφειν, ἀλλ' ὁ θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὴν προ-
κειμένην παρώρμησε προστάξας ὅτιπερ ἂν αὐτὸς κατὰ νοῦν αὐτῷ
ποιήσειε τοῦτο σημαίνειν.

§ 107 = Num. XXII 15.

ROMSPLELatZonaras I p. 71.

1 λιπαρὴν SPL λιπαρῆ Ernesti *balaam Lat 2 τι] om. MSP τε L ἀνήρετο] αὖθισ ἤρετο E denuo consuluit Lat καὶ om. SP 3 πρέσβεσι L 4 ὁ om. L ἀπάτη, ἀτ i. ras. S 5 *ἀγγέλου θείου] ἄγγελοσ θεοῦ R ἄγγελοσ τοῦ θεοῦ O *προσβαλλόντοσ ML 6 *περιειλημμένον — διπλαῖς] qui erat accinctus gladio bis acuto Lat *αἱμασιαῖς] αἷμα τριγχοὶ ὁσίαισ RO *διπλαῖς] διπλαὶ R διπλαῖ O διπλ.....(αισ) M *ἡ — 7 ἧς] asinus in quo Lat *ἡ om. M et ut uid. Lat 7 *ἧς] οἷσ O¹ *balaam Lat, item infra *ὀχεῖτο M 8 ὑπέκλινε E τριγχῶν] θρηγχῶν M θριγκῶν (κ ex γ corr. L) SPL θριγγῶν E *ἀναισχήτωσ, ή i. ras. 2 litt. O 10 τὸν τριγχόν] τὸν θριγκόν MSP τὸ θριγκίον L τὸ θριγγίον E 12 ἀφεῖσα] λαβοῦσα MSPLE κατεμέμφετο — 14 συνιείς] ἄδικον ἐκάλει τὸν βάλαμον ὡσ πληγὰσ αὐτῇ ἐπιφέροντα καὶ μὴ συνιέντα E *βάλαμον, μ i. ras. S ἐπὶ] quia (h. e. ἐπεὶ) Lat 13 πρότερον] πρώην L ἐγκαλεῖν O αὐτὴν L πληγὰς] νῦν πληγὰσ δ' (δὲ L) ML tunc ei plagas Lat ἐπιφέρει M 14 *συνεὶσ M 15 δ' MSPE 16 *ἐπιφανὴσ L 17 ὡσ, σ add. m. 2 S οὐχὶ] οὐ O αὐτοῦ] αὐτῷ R 18 δ' om. M 19 ἀλλ' ὁ] ἀλλὰ MSPL αὐτὸν] αὐτῷ O 21 *ποιήσειεν L

4. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα τοῦ θεοῦ κελεύσαντος ἥκει πρὸς Βάλακον. 112
δεξαμένου δὲ αὐτὸν τοῦ βασιλέως ἐκπρεπῶς ἠξίου προαχθεὶς ἐπί
τι τῶν ὀρῶν σκέψασθαι, πῶς τὸ τῶν Ἑβραίων ἔχοι στρατόπεδον.
Βάλακος δ' αὐτὸς ἀφικνεῖται τὸν μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ
φιλοτίμως ἀγόμενος εἰς ὄρος, ὅπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν ἔκειτο τοῦ
στρατοπέδου σταδίους ἀπέχον ἑξήκοντα. κατιδὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖνος 113
βωμούς τε ἐκέλευσεν ἑπτὰ δείμασθαι τὸν βασιλέα καὶ τοσούτους
ταύρους καὶ κριοὺς παραστῆσαι· ὑπουργήσαντος δὲ διὰ ταχέων τοῦ
βασιλέως ὁλοκαυτεῖ τυθέντας, ὡς τρόπον εἶδε σημαινομένην, „ὁ 114
λεώς, φησίν, οὗτος εὐδαίμων, ᾧ ὁ θεὸς δίδωσι μυρίων κτῆσιν ἀγαθῶν καὶ σύμμαχον εἰς ἅπαντα καὶ ἡγεμόνα τὴν ἑαυτοῦ πρόνοιαν ἐπένευσεν. ὡς οὐδέν ἐστιν ἀνθρώπινον γένος, οὗ μὴ κατ' ἀρετὴν καὶ ζήλωσιν ἐπιτηδευμάτων ἀρίστων καὶ καθαρῶν πονηρίας ὑμεῖς ἀμείνους κριθήσεσθε καὶ παισὶ βελτίοσιν αὐτῶν ταῦτα καταλείψετε, θεοῦ μόνους ὑμᾶς ἀνθρώπους ἐφορῶντος καὶ ὅθεν ἂν γένοισθε
πάντων εὐδαιμονέστεροι τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐκπορίζοντος. γῆν τε 115
οὖν ἐφ' ἣν ὑμᾶς αὐτὸς ἔστειλε καθέξετε δουλεύσουσαν αἰεὶ παισὶν ὑμετέροις καὶ τοῦ περὶ αὐτῶν κλέους ἐμπλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ θάλασσα, ἀρκέσετε δὲ τῷ κόσμῳ παρασχεῖν ἑκάστῃ γῇ τῶν ἀφ'
ὑμετέρου γένους οἰκήτορας. θαυμάζετε οὖν, ὦ μακάριος στρατός, 116

§ 112 = Num. XXII 36.

ROMSPLELatZonaras I p. 71.

1 *balaac Lat, item infra 2 δ' MSPL ἐκπρεπῶς] εὐπρεπῶσ ROM 3 ὅρων M ἔχοι] ἔχει SPE 4 δὲ O 6 ἀπέχον supra ον rasura P δὲ L ἐκεῖνο·σ, eras. υ M 8 παραστῆναι MPE διαταχέοσ L 9 *ὁλοκαυτοῖ $O^{2}P^{3}$ ὁλοκαυτὶ L ὡς] ὡσ οὖν E ὡς δὲ Bekker ὡς — σημαινομένην] *quo facto caepit e diuerso benedicere* Lat τρόπον εἶδε] τροπὴν ἰδεῖν (τροπὴν suppl. M) MSP τροπὴν εἶδε L τροπὴν οἶδε E εἶδε τροπὴν Zon *ὁ λεώς] ὁ δὲ ὥσ (ὁ δὲ s. P) MSP 10 θεὸς] θεόσ τε MSPL μυρίων] μυρίων τε E 11 εἰς ἅπαντα] εἰσ ἅπαν MSPL fort. recte *in omnibus* Lat *ἑαυτοῦ] αὐτοῦ L 12 ἀνθρώπειον MSPLE καὶ om. RO^{1} 14 *κριθήσεσθαι ML καταλήψετε SP καταλείψειν M καταλείψεται L 15 ἀνθρώπων coni. *ἐφορῶντασ i. marg. γρ ἐφορῶντοσ M γένησθε O 16 τῶν] τὸν P^{1} 17 ἔστειλεν αὐτὸσ tr. E *καθέξετε] καθέ·ετε M δουλεύσουσαν] coni. *seruituram* Lat δουλεύουσαν codd. αἰεὶ] om. O ἀεὶ MSPL 18 αὐτῶν] αὐτὸν RL αὐτὴν O 19 θάλασσα, σσ i. ras. L *ἀρκέσητε RO *ἀρκέσετε — κόσμῳ] *sic habundabitis in orbe terrarum ut* Lat, unde ὡς post κόσμῳ addendum coni. ἀφ'] ἐφ' OMLE 20 ὑμετέρου] ὑμῖν ἑτέρου ME οἰκήτορασ, α i. ras. corr. S θαυμάζετε — στρατός] *o ammirandum atque beatum exercitum* Lat θαυμάζεται RO θαυμάζεσθαι SP θαυμάζεσθε E et ut uid. L οὖν] τοίνυν MLE νῦν SP ὦ] ὁ ROM

ὅτι τοσοῦτος ἐξ ἑνὸς πατρὸς γεγόνατε. ἀλλὰ τὸν νῦν ὑμῶν ὀλίγον
ἡ Χαναναίων χωρήσει γῆ, τὴν δ᾽ οἰκουμένην οἰκητήριον δι᾽ αἰῶνος
ἴστε προκειμένην ὑμῖν, καὶ τὸ πλῆθος ὑμῶν ἔν τε νήσοις καὶ κατ᾽
ἤπειρον βιοτεύσετε ὅσον ἐστὶν οὐδ᾽ ἀστέρων ἀριθμὸς ἐν οὐρανῷ.
τοσούτοις δὲ οὖσιν οὐκ ἀπαγορεύσει τὸ θεῖον ἀφθονίαν μὲν παν-
τοίων ἀγαθῶν ἐν εἰρήνῃ χορηγοῦν, νίκην δὲ καὶ κράτος ἐν πολέμῳ.
117 παῖδας ἐχθρῶν ἔρως τοῦ πρὸς ὑμᾶς πολέμου λάβοι καὶ θρασυν-
θεῖεν ὥστε εἰς ὅπλα καὶ τὰς ὑμετέρας χεῖρας ἐλθεῖν· οὐ γὰρ ἂν
ὑποστρέψειέ τις νικηφόρος οὐδ᾽ ὥστε παῖδας εὐφρᾶναι καὶ γυναῖκας.
τοσοῦτον ὑμῖν ἀνδρείας τὸ περιὸν ἐκ θεοῦ προνοίας ἀνήρηται, ᾧ
καὶ τὰ περιττὰ μειοῦν ἰσχὺς καὶ τὰ λείποντα διδόναι."
118 5. Καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα ἐπεθείαζεν οὐκ ὢν ἐν ἑαυτῷ τῷ δὲ θείῳ
πνεύματι πρὸς αὐτὰ νενικημένος. τοῦ δὲ Βαλάκου δυσχεραίνοντος
καὶ παραβαίνειν αὐτὸν τὰς συνθήκας ἐφ᾽ αἷς αὐτὸν ἀντὶ μεγάλων
λάβοι δωρεῶν παρὰ τῶν συμμάχων ἐπικαλοῦντος, ἐλθόντα γὰρ ἐπὶ
κατάρᾳ τῶν πολεμίων ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακαριωτάτους
119 ἀποφαίνειν ἀνθρώπων, „ὦ Βάλακε, φησί, περὶ τῶν ὅλων λογίζῃ
καὶ δοκεῖς ἐφ᾽ ἡμῖν εἶναί τι περὶ τῶν τοιούτων σιγᾶν ἢ λέγειν,
ὅταν ἡμᾶς τὶ τοῦ θεοῦ λάβῃ πνεῦμα; φωνὰς γὰρ ἃς βούλεται τοῦτο
120 καὶ λόγους οὐδὲν ἡμῶν εἰδότων ἀφίησιν. ἐγὼ δὲ μέμνημαι μὲν
ὦντε καὶ σὺ καὶ Μαδιηνῖται δεηθέντες ἐνταυθοῖ με προθύμως
ἠγάγετε καὶ δι᾽ ἃ τὴν ἄφιξιν ἐποιησάμην, ἥν τέ μοι δι᾽ εὐχῆς
121 μηδὲν ἀδικῆσαί σου τὴν ἐπιθυμίαν. κρείττων δὲ ὁ θεὸς ὢν ἐγὼ

---

§ 116 = Num. XXIII 10, 22; § 118 = Num. XXIII 11.

ROMSPLELatZonaras I p. 71 sq.

1 *τὸν] τῶν RMSPL *ὀλίγον] ὀλίγων MSPL 2 χαναναία E *αἰῶνοσ, ῶ i. ras. R 3 *εἴστε ML *ὑμῖν] ὑμῶν SPL ὑμῶν] ὑμεῖσ MSPL ἡμεῖσ E 4 *βιωτεύσετε (ο supra ω) M βιοτεύσεται L *ὅσον] ὅσοσ, σ ex ν corr. S ὅσον δ᾽ L ἀστέρων ἀριθμὸς] ἀριθμὸν ἀστέρων E 6 *χορηγῶν ROML πολέμοισ E 8 εἰσ s. O 9 ὑποστρέψειέ τις] ὑποστρέψειέτι ὁ M ὑποστρέψῃ ἔτι ὁ S ὑποστρέψηι ἔτι ὁ P ἐπιστρέψειέτι ὁ L ὑποστρέψειαν ἔτι E νικηφόρος — γυναῖκας om. E 10 *ἀνδρείας] ἀνδρίασ O εὐανδρίασ SP *ἀνήρηται] ἀνήρτηται Dindorf prestabitur Lat ᾧ] ὧ ex corr. S ὅ ut uid. O 11 λιπόντα L διδόναι] augere Lat 12 τοιαῦτ᾽ O ἐπεθείαζεν, ει ex ύ corr. m. 2 R ἐπεθείασεν E 13 νενικημένος] κεκινημένοσ OE *balaac Lat 14 αὐτὸν τὰς] αὐτῶν τὰσ SP αἷς αὐτὸν] αἷσ αὐτῶν L 15 λαύοι L συμμάχων — 16 τῶν om. O ἐλθόντοσ M 17 *βαλὰκ M balaac Lat *φησί] ait — balaam Lat 19 *λάβοι R[1]O 21 ὦντε] ὥστε RO quoniam Lat καὶ σὺ] σὺ MSPL μαδιανῖται O 22 δι᾽ ἃ ex διὰ corr. R διὰ M propterea Lat ἄφηξιν R 23 ὢν] ὧν O ὧι M ἐγὼ, ἐ ex νὲ corr. M

χαρίζεσθαι διεγνώκειν· καὶ παντελῶς ἀσθενεῖς οἱ προγινώσκειν περὶ
τῶν ἀνθρωπίνων παρ' ἑαυτῶν ὑπολαμβάνοντες, ὡς μὴ ταῦθ' ἅπερ
ὑπαγορεύει τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεσθαι δὲ τὴν ἐκείνου βούλησιν·
οὐδὲν γὰρ ἐν ἡμῖν ἔτι φθάσαντος εἰσελθεῖν ἐκείνου ἡμέτερον. ἔγωγ' 122
οὖν τὸν στρατὸν τοῦτον οὔτ' ἐπαινέσαι προεθέμην οὔτ' ἐφ' οἷς τὸ
γένος αὐτῶν ὁ θεὸς ἀγαθοῖς ἐμηχανήσατο διελθεῖν, ἀλλ' εὐμενὴς
αὐτοῖς οὗτος ὢν καὶ σπεύδων αὐτοῖς εὐδαίμονα βίον καὶ κλέος
αἰώνιον παρασχεῖν ἐμοὶ τοιούτων ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέθετο. νῦν 123
δέ, χαρίζεσθαί τε γὰρ αὐτῷ σοὶ διὰ σπουδῆς ἐστί μοι καὶ Μα-
διηνίταις, ὧν ἀπώσασθαί μοι τὴν ἀξίωσιν οὐκ εὐπρεπές, φέρε βω-
μούς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν καὶ θυσίας ταῖς πρὶν παραπλησίας
ἐπιτελέσωμεν, εἰ πεῖσαι τὸν θεὸν δυνηθείην ἐπιτρέψαι μοι τοὺς
ἀνθρώπους ἀραῖς ἐνδῆσαι.“ συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Βαλάκου δὶς 124
μὲν τεθυκότι τὸ θεῖον οὐκ ἐπένευσε τὰς κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀράς,
θύσας δὲ καὶ τρίτον ἄλλων πάλιν ἀνασταθέντων βωμῶν οὐδὲ τότε
μὲν κατηράσατο τοῖς Ἰσραηλίταις, πεσὼν δ' ἐπὶ στόμα πάθη πρού- 125
λεγεν ὅσα τε βασιλεῦσιν ἔσται καὶ ὅσα πόλεσι ταῖς ἀξιολογωτάταις,
ὧν ἐνίαις οὐδ' οἰκεῖσθαί πω συνέβαινε τὴν ἀρχήν, ἅ τε καὶ προϋπ-
ῆρξεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις γενόμενα τοῖς ἀνθρώποις διὰ
γῆς ἢ θαλάσσης εἰς μνήμην τὴν ἐμήν. ἐξ ὧν ἁπάντων λαβόντων
τέλος ὁποῖον ἐκεῖνος προεῖπε τεκμαίροιτ' ἄν τις, ὅ τι καὶ ἔσοιτο
πρὸς τὸ μέλλον.

6. *Βάλακος δὲ ἀγανακτήσας ἐπὶ τῷ μὴ καταράτους γενέσθαι* 126

§ 121 = Num. XXIII 12.

ROMSPLELatZonaras I p. 72. Cedrenus I p. 122sq.
1 *καὶ — προγινώσκειν* om. M 2 *ἀνθρωπείων* ML *ἀνθρωπίνων, ιν* i. ras. P *ἀνθρωπ·ινων* S *ὑπολαμβάνοντες*] *λαμβάνοντεσ* MSPLLat *ὡς*] *ὥστε* SPL litt. *στε μὴ ταῦθ' ἅπερ ὑπαγορεύει τὸ* i. ras. circiter 20 litt. S 4 *οὐδὲν — ἡμέτερον* om. Lat *ἔγωγε οὖν* RO *ἐγὼ γ' οὖν* PS[1] 5 *οὔτε* L *ἐπαινέσαι, αι* (in *σαι*) i. ras. maiore S *προὐθέμην* L 8 *ἀπαγγελίαν*] *promissionum* Lat 9 *τε*] om. MSPL *τι* coni. *μαδιανίταισ* OSPLat 10 *ὧν*] *ὧν ἂν* RO *ἐπρεπέσ* R 11 *θυσίας*] *θύσασ* R 12 *δυνηθείη* RL 13 *balaac* semper Lat 14 **τεθυκότι*] *τετυχηκότι* RO **ἰσραηλιτῶν, ισ* i. ras. P 15 *θύσας* — 16 *Ἰσραηλίταις*] om. ROMELat, u. 16 post *στόμα* ponit L 16 *πεσὼν* — 18 *ἀρχήν* habet Cedrenus **πάθη*] *πάθη* (*δὲ* supra) L *τὰ πάθη* Cedr 18 *οὐδὲ* Cedr *πω*] Dindorf *πωσ* codd. Cedr *ἅ τε*] *εἴ τε* (*εἴ* in spatio uacuo 3—4 litt. suppl.) M *προϋπῆρξεν*] *προύπαρξεν, π* ex *ῦ* corr. M 19 *γενάμενα* R 20 *ἢ*] *ἢ διὰ* SPL *τέλοσ λαβόντων* tr. M 21 *προσεῖπε* O *τεκμαίρετ'* ML *τεκμαίρετο* R *τεκμήραιτο* O *ἔσοιτο πρὸς τὸ μέλλον*] *in futuro sic erit quemammodum ille praefatus est* Lat 23 **δ'* MSP *τῷ* ex *τὸ* corr. SP *τὸ* L

τοὺς Ἰσραηλίτας ἀποπέμπει τὸν Βάλαμον μηδεμιᾶς τιμῆς ἀξιώσας·
ὁ δὲ ἀπιὼν ἤδη κἀπὶ τῷ περαιοῦν τὸν Εὐφράτην γενόμενος τόν τε
Βάλακον μεταπεμψάμενος καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν Μαδιηνιτῶν
127 *„Βαλακέ, φησί, καὶ Μαδιηνιτῶν οἱ παρόντες, χρὴ γὰρ καὶ παρὰ*
βούλησιν τοῦ θεοῦ χαρίσασθαι ὑμῖν, τὸ μὲν Ἑβραίων γένος οὐκ
ἂν ὄλεθρος παντελὴς καταλάβοι οὔτ' ἐν πολέμῳ οὔτ' ἐν λοιμῷ
καὶ σπάνει τῶν ἀπὸ γῆς καρπῶν, οὔτ' ἄλλη τις αἰτία παράλογος
128 *διαφθείρειεν. πρόνοια γάρ ἐστιν αὐτῶν τῷ θεῷ σώζειν ἀπὸ παν-*
τὸς κακοῦ καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς [ἐᾶσαι τοιοῦτον πάθος] ἐλθεῖν,
ὑφ' οὗ κἂν ἀπόλοιντο πάντες· συμπέσοι δ' αὐτοῖς ὀλίγα τε καὶ
πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν ταπεινοῦσθαι δοκοῦντες εἶτ' ἀνθήσουσιν ἐπὶ
129 *φόβῳ τῶν ἐπαγαγόντων αὐτοῖς τὰς βλάβας. ὑμεῖς δ' εἰ νίκην τινὰ*
πρὸς βραχὺν καιρὸν κατ' αὐτῶν κερδᾶναι ποθεῖτε, τύχοιτ' ἂν αὐ-
τῆς ταῦτα ποιήσαντες· τῶν θυγατέρων τὰς μάλιστα εὐπρεπεῖς καὶ
βιάσασθαι καὶ νικῆσαι τὴν τῶν ὁρώντων σωφροσύνην ἱκανὰς διὰ
τὸ κάλλος ἀσκήσαντες τὴν εὐμορφίαν αὐτῶν ἐπὶ τὸ μᾶλλον εὐπρεπὲς
πέμψατε πλησίον ἐσομένας τοῦ ἐκείνων στρατοπέδου, καὶ δεομένοις
130 *συνεῖναι τοῖς νεανίαις αὐτῶν προστάξατε. ἐπειδὰν δὲ κεχειρω-*
μένους ὁρῶσι ταῖς ἐπιθυμίαις, καταλιπέτωσαν καὶ παρακαλούν-
των μένειν μὴ πρότερον ἐπινευέτωσαν, πρὶν ἂν πείσωσιν αὐτοὺς
ἀφέντας τοὺς πατρίους νόμους καὶ τὸν τούτους αὐτοῖς θέμενον
τιμᾶν θεὸν τοὺς Μαδιηνιτῶν καὶ Μωαβιτῶν σέβωσιν· οὕτως γὰρ

§ 126 = Num. XXIV 11.

ROMSPLELatZonaras I p. 72.

2 *δ'* MSPLE *τῷ*] *τὸ* RL 3 *τῶν Μαδιηνιτῶν*] *madianitarum* Lat 4 *Μαδιηνιτῶν*] *τῶν μαδιηνιτῶν* MSPL *madianitae* Lat *γὰρ*] *γάρ με* MSPL

5 **τὸ*] *τῶν* L *ἑβραῖον* E **γένος*] *τὸ γένοσ* L 6 *καταλάβη* E *οὔτε* L *οὔτ' ἐν λοιμῷ*] om. RO *nec aliqua necessitas* Lat *οὔτε* L 7 *καὶ — καρπῶν*] *nec sterilitas fructuum terrenorum* Lat *σπάνῃ* RML *οὔτ'*] *οὐδ'* coni. 8 *διαφθείρει ἐν* RO *διαφθείρειε* MS²P² **προνοίᾳ* RO **αὐτῶν*, *ν* suppl. m. 1 M **τοῦ θεοῦ* RO 9 *ἐᾶσαι — πάθος* om. RO *τοιοῦτο* SP 10 *ὑφ'*] *ἀφ'* O *κἂν*] *καὶ* MS *ἀπώλοντο* O *ἀπώλλυντο* P *ἀπώλλυνται*, *αι* i. ras. 1 litt. S *ἀπώλοιντο* L *συμπέσοι*] *euenient* Lat *δ'*] *δ' ἂν* Dindorf 11 *πρὸσ ὀλίγων*, *ω* ex *ο* corr. S *πρὸς ὀλίγα* RO *ὑφ' ὧν*] *ὑμῶν* RO *εἶτ'*] *μᾶλλον* M *ἀνθήσουσιν*] *intellegent* Lat 12 *δ' εἰ*] *δ' εἰ* (*εἰ* s.) M *δὲ* LLat *δὲ εἰ* E 14 ante **ταῦτα* deletum *τῶν θ* M *μάλιστ'* SL 16 *ἀσκήσαντες — εὐπρεπὲς* om. Lat 17 **πέμψατε*] *πέμψαντεσ* L **ἐσομένασ*, *α* ex *ου* corr. M **δεομένασ* SP 18 **δὲ* om. M 19 **καταλ·ιπέτωσαν* SP *καταλειπέτωσαν* L **καὶ παρακαλούντων — 20 ἐπινευέτωσαν* om. O

20 *πρότερον* om. E **ἐπινευσάτωσαν* SPL 21 *πατρῴουσ* ROP 22 **τοὺς — p. 251, 1 θεὸν* om. O **θεὸν*] *θεοὺς* Bekker **madianitarum* Lat **καὶ Μωαβιτῶν* om. L **σέβωσιν* delet Bekker

αὐτοῖς τὸν θεὸν ὀργισθήσεσθαι. καὶ ὁ μὲν τοῦθ᾽ ὑποθέμενος αὐ-
τοῖς ᾤχετο.
7. Τῶν δὲ Μαδιηνιτῶν πεμψάντων τὰς θυγατέρας κατὰ τὴν 131
ἐκείνου παραίνεσιν οἱ τῶν Ἑβραίων ἁλίσκονται νέοι τῆς εὐπρεπείας
αὐτῶν καὶ παραγενόμενοι εἰς λόγους αὐταῖς παρεκάλουν μὴ φθονεῖν
αὐτοῖς τῆς τοῦ κάλλους αὐτῶν ἀπολαύσεως μηδὲ τῆς τοῦ πλησιάζειν
συνηθείας· αἱ δ᾽ ἀσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους συνήεσαν αὐ-
τοῖς. ἐνδησάμεναι δ᾽ αὐτοὺς τῷ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι καὶ τῆς ἐπιθυ- 132
μίας ἀκμαζούσης περὶ ἀπαλλαγὴν ἐγίνοντο. τοὺς δ᾽ ἀθυμία πολλὴ
πρὸς τὴν ἀναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλαβε καὶ λιπαροῦντες
ἐνέκειντο, μὴ σφᾶς καταλιπεῖν, ἀλλὰ γαμετὰς αὐτῶν ἐσομένας αὐ-
τόθι μένειν καὶ δεσποίνας ἀποδειχθησομένας πάντων ὧν ὑπῆρχεν
αὐτοῖς. ταῦτα δὲ ὀμνύντες ἔλεγον καὶ θεὸν μεσίτην ὧν ὑπισχνοῦντο 133
ποιούμενοι δακρύοντές τε καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἐλεεινοὺς ταῖς
γυναιξὶ κατασκευάζοντες εἶναι. αἱ δ᾽ ὡς δεδουλωμένους αὐτοὺς
κατενόησαν καὶ τελέως ὑπὸ τῆς συνηθείας ἐχομένους, ἤρξαντο πρὸς
αὐτοὺς λέγειν·
8. „Ἡμῖν, ὦ κράτιστοι νέων, οἶκοί τέ εἰσι πατρῷοι καὶ κτῆσις 134
ἀγαθῶν ἄφθονος καὶ ἡ παρὰ τῶν γονέων καὶ τῶν οἰκείων εὔνοια
καὶ στοργή, καὶ κατ᾽ οὐδενὸς τούτων πόρον ἐνθάδ᾽ ἥκουσαι ἡμεῖς
εἰς ὁμιλίαν ἥκομεν, οὐδ᾽ ἐμπορευσόμεναι τὴν ὥραν τοῦ σώματος
προσηκάμεθα τὴν ὑμετέραν ἀξίωσιν, ἀλλ᾽ ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ δι-
καίους ὑπολαβοῦσαι τοιούτοις ὑμᾶς τιμῆσαι ξενίοις δεομένους ἐπεί-
σθημεν. καὶ νῦν, ἐπεί φατε πρὸς ἡμᾶς φιλοστόργως ἔχειν καὶ 135
λυπεῖσθε μελλουσῶν ἀναχωρεῖν, οὐδ᾽ αὐταὶ τὴν δέησιν ὑμῶν ἀπο-

§ 131 = Num. XXV 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 72
1 ταῦθ᾽ SE *τοῦθ᾽ ὑποθέμενος] τοῦ θῦ (h. e. θεοῦ) πυθόμενοσ L
3 *δὲ s. P *madianitae Lat 5 παραγινόμενοι OM παραγενάμενοι L
παρεκάλουν om. L μηδὲ] μὴδ᾽ ἐκ (κ eras. P) MSPLLat 7 *αἱ] οἵ
L *συνήεσαν] consenserunt Lat συνῆσαν Cocceji 8 *ἐνδησάμεναι] ἐνδημη-
σάμεναι R ἐνδυσάμεναι O δ᾽ αὐτοὺς] δ᾽ αὐτοῖσ R euan. O δὲ τούτουσ E
9 δὲ ROSPL πολλὴ] δεινὴ MSPLLat 11 *ἀπολιπεῖν O *γαμεταῖσ
(sic) M 12 δέσποιναισ RPL ἀποδειχθησομέναισ, ησο corr. ex ῆνα aut ῆνω
P 13 θεὸν] τὸν θεὸν SPL 14 αὐτοὺσ ROSPL ἑαυτοὺσ M ἐλεεινοὺσ,
οὺ ex ῶ corr. R ἐλεεινῶσ M 15 *δὲ L 18 νέων] νεανιῶν SP 20 καὶ
κατ᾽ οὐδενὸς] κατ᾽ οὐδενὸσ δὲ MSPL πόρον] ἀποροῦσαι SP ἀπορούσαισ L
egentes Lat ἄποροι Bernard ἐνθάδε διήκουσαι M ἡμεῖς] ὑμῖν Bekker
21 ἐμπορευσάμεναι O τοῦ] τὴν τοῦ ML 23 ὑμᾶς] ἡμᾶσ RO δεομένοισ
MSPL ἐπείσθημεν] aduenimus Lat 24 ὑμᾶσ L 25 λυπεῖσθαι ROLat
λυπεῖσ (θ supra) M αὐταὶ] αὖται M δέσιν (η supra) s. m. 2 O

στρεφόμεθα, πίστιν δ' εὐνοίας λαβοῦσαι τὴν μόνην ἡμῖν ἀξιόλογον
νομισθεῖσαν ἀγαπήσομεν τὸν μεθ' ὑμῶν βίον ὡς γαμεταὶ διανύσαι.
136 *δέος γάρ, μὴ καὶ κόρον τῆς ἡμετέρας ὁμιλίας λαβόντες ἔπειθ' ὑβρί-*
σητε καὶ ἀτίμους ἀποπέμψητε πρὸς τοὺς γονεῖς. συγγινώσκειν τε
ταῦτα φυλαττομέναις ἠξίουν. τῶν δὲ ἣν βούλονται πίστιν δώσειν
ὁμολογούντων καὶ πρὸς τὸ μηδὲν ἀντιλεγόντων ὑπὸ τοῦ πρὸς αὐ-
137 *τὰς πάθους „ἐπεὶ ταῦτα ὑμῖν, ἔφασαν, δέδοκται, τοῖς δ' ἔθεσι καὶ*
τῷ βίῳ πρὸς ἅπαντας ἀλλοτριώτατα χρῆσθε, ὡς καὶ τὰς τροφὰς
ὑμῖν ἰδιοτρόπους εἶναι καὶ τὰ ποτὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις, ἀνάγκη
βουλομένους ἡμῖν συνοικεῖν καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους σέβειν, καὶ
οὐκ ἂν ἄλλο γένοιτο τεκμήριον ἧς ἔχειν τε νῦν φατε πρὸς ἡμᾶς
εὐνοίας καὶ τῆς ἐσομένης ἢ τὸ τοὺς αὐτοὺς ἡμῖν θεοὺς προσκυνεῖν.
138 *μέμψαιτο δ' ἂν οὐδείς, εἰ γῆς εἰς ἣν ἀφῖχθε τοὺς ἰδίους αὐτῆς*
θεοὺς προστρέποισθε καὶ ταῦτα τῶν μὲν ἡμετέρων κοινῶν ὄντων
πρὸς ἅπαντας, τοῦ δ' ὑμετέρου πρὸς μηδένα τοιούτου τυγχάνοντος.
δεῖν οὖν αὐτοῖς ἔλεγον ἢ ταὐτὰ πᾶσιν ἡγητέον ἢ ζητεῖν ἄλλην οἰ-
κουμένην, ἐν ᾗ βιώσονται μόνοι κατὰ τοὺς ἰδίους νόμους.“
139 9. *Οἱ δ' ὑπὸ τοῦ πρὸς αὐτὰς ἔρωτος κάλλιστα λέγεσθαι ταῦτα*
ὑπολαβόντες καὶ παραδόντες αὑτοὺς εἰς ἃ προεκαλοῦντο παρέβησαν
τὰ πάτρια, θεούς τε πλείονας εἶναι νομίσαντες καὶ θύειν αὐτοῖς
κατὰ νόμον τὸν ἐπιχώριον τοῖς καθιδρυσαμένοις προθέμενοι ξενικοῖς
τε βρώμασιν ἔχαιρον καὶ πάντ' εἰς ἡδονὴν τῶν γυναικῶν ἐπὶ τοὐ-
140 *ναντίον οἷς ὁ νόμος αὐτῶν ἐκέλευε ποιοῦντες διετέλουν, ὡς διὰ*
παντὸς ἤδη τοῦ στρατοῦ τὴν παρανομίαν χωρεῖν τῶν νέων καὶ
στάσιν αὐτοῖς πολὺ χείρω τῆς προτέρας ἐμπεσεῖν καὶ κίνδυνον παν-
τελοῦς τῶν ἰδίων ἐθισμῶν ἀπωλείας. ἅπαξ γὰρ τὸ νέον γευσάμενον

---

§ 137 = Num. XXV 2.

ROMSPLELatZonaras I p. 72. ExcPeiresc.

1 *μονὴν* L 3 *καὶ* om. SP 5 *δ'* MSPLE **ἣν*] *ἧν* P² *ἦν* L **βούλωνται* SP 6 *τὸ* om. MSPL *πρὸσ ταύτασ* RO 7 *πάθους*] *πόθου* SP *ἔφασαν ὑμῖν* tr. SP *δὲ* L 8 *χρῆσθαι* R¹L 10 *βουλομένοισ* E **ὑμῖν* M **ὑμετέρουσ* M 12 *εὐνοίασ φατὲ πρὸς ἡμᾶσ* tr. MSPL *τῆσ·ἐσομένησ* S *ἡμῖν* om. M *θεοὺσ ἡμῖν* (β α) tr. L 13 *ἂν* om. MSPL *ἀφῖχθαι* ROML 14 *προστρέποισθε*] S¹ *προτρέποισθε* ROMS²PL *colatis* Lat *μὲν τῶν* tr. O 15 *δὲ* L 16 *δεῖν — ἡγητέον*] *dicebantque ut aut quae essent omnium ea facerent* Lat *ταῦτα* ROMS¹PL *ἡγητέον*] *ἡγεῖσθαι* Cocceji 17 *μόνοι* om. LLat 19 *αὐτοὺσ* RML *ἑαυτοὺσ* SP *προσεκαλοῦντο* ML 21 *τὸν νόμον* tr. O 22 *πάντ'*] *πάντεσ* MLLat *πάντα* SP 25 *παντελῶσ* RO 26 *ἐθισμὸσ* O **ἅπαξ*] incip. Exc **τὸν νέον* R *τῶν νέων* L **γευσαμένων* S¹L

ξενικῶν ἐθισμῶν ἀπλήστως ἐνεφορεῖτο, καὶ εἴ τινες τῶν πρώτων
ἀνδρῶν διὰ πατέρων ἀρετὰς ἐπιφανεῖς ἦσαν συνδιεφθείροντο,

10. καὶ Ζαμβρίας ὁ τῆς Σεμεωνίδος ἡγούμενος φυλῆς Χοσβίᾳ 141
συνὼν Μαδιανίτιδι Οὔρου θυγατρὶ τῶν ἐκείνῃ δυναστεύοντος ἀν-
δρὸς κελευσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς πρὸ τῶν Μωυσεῖ δοχθέντων τὸ
πρὸς ἡδονὴν αὐτῇ γενησόμενον ἐθεράπευεν. ἐν τούτοις δ' ὄντων τῶν 142
πραγμάτων δείσας Μωυσῆς, μὴ γένηταί τι χεῖρον, συναγαγὼν εἰς
ἐκκλησίαν τὸν λαὸν οὐδενὸς μὲν κατηγόρει πρὸς ὄνομα μὴ βουλό-
μενος εἰς ἀπόνοιαν περιστῆσαι τοὺς ἐκ τοῦ λανθάνειν μετανοῆσαι
δυναμένους, ἔλεγε δ' ὡς οὐκ ἄξια δρῷεν οὔτ' αὐτῶν οὔτε πατέρων 143
τὴν ἡδονὴν προτιμήσαντες τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ κατὰ τοῦτον βίου,
προσήκειν δ' ἕως ἔτι καὶ καλῶς αὐτοῖς ἂν ἔχοι μεταβαλέσθαι, τὴν
ἀνδρείαν ὑπολαμβάνουσιν οὐκ ἐν τῷ βιάζεσθαι τοὺς νόμους ἀλλ'
ἐν τῷ μὴ εἴκειν ταῖς ἐπιθυμίαις εἶναι. πρὸς τούτοις δ' οὐδ' εὔλογον 144
ἔφασκε σωφρονήσαντας αὐτοὺς ἐπὶ τῆς ἐρήμου νῦν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς
ὄντας παροινεῖν, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ τῆς ἐνδείας δι' εὐπορίαν
αὐτῶν ἀπολέσθαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα λέγων ἐπειρᾶτο τοὺς νέους
ἐπανορθοῦν καὶ εἰς μετάνοιαν ἄγειν ὧν ἔπραττον.

11. Ἀναστὰς δὲ μετ' αὐτὸν Ζαμβρίας „ἀλλὰ σὺ μέν, εἶπεν, ὦ 145
Μωυσῆ, χρῶ νόμοις οἷς αὐτὸς ἐσπούδακας ἐκ τῆς τούτων εὐηθείας

---

§ 140 = Num. XXV 3; § 141 = Num. XXV 6, 14.

ROMSPLEZonaras I p. 72. ExcPeiresc.

1 *ἀπλήστοισ O *ἐνεφορεῖτο] αὐτῶν ἐνεφορεῖτο SP 3 *Ζαμβρίας] αμβρίασ M ζαμαρίασ Exc *zamarias* Lat *ὁ om. O Σεμεωνίδος] συμεωνίδοσ O συμεωνίτιδοσ PE εὐμεωνίτιδοσ S σουμεωνίδοσ L *simeon* Lat φυλῆσ ἡγούμενοσ tr. SPE Χοσβίᾳ] χοσμῆ (ο in α corr. E) RE χοσμῇ O χοσμι M *chosmi* Lat 4 μαδιηνίτιδι SPLEExc Οὔρου] *diciori* Lat Σούρου Bernard

5 μωυσῆ (ῆ ex εῖ corr. R) ROLExc 6 γενησόμενον om. O ἐθεράπευεν] ἐθεράπευεν (ἐθεράπευσεν Exc) οὔτε θύων τὰ πάτρια καὶ γάμον ἠγμένοσ (ἡγούμενοσ Exc) ἀλλόφυλον (ἀλλότριον Exc) MSPLExcLat, eadem paullo immutata E 9 εἰς] πρὸσ O 10 δὲ OMSPLExc οὔτ'] οὔθ' SPLExc, om. E *αὐτῶν SP²LExc 11 *τοῦ θεοῦ] θεοῦ O *κατὰ τοῦτο Exc βίου] βιοῦν MSPLE βιβιοῦν Exc 12 προσήκει Exc ἕως] coni. ὡσ codd. Exc *dum* Lat καὶ om. P fort. recte αὐτοῖς ἂν] ἂν αὐτοῖσ tr. OM ἂν delendum ἔχοι] ἔχειν ROSP ἔχῃ LExc μεταβάλεσθαι L 13 ἀνδρίαν MP² 14 ἐν τῷ] εἰσ τὸ SP εἴκειν] ἥκειν L πρὸσ τού|τούτοισ P δὲ MSPExc 15 σωφρονήσαντασ, α ante σ i. ras. L τῆσ, σ i. ras. ex ι uid. corr. P 17 ἀπολέσαι SPL *amitterent* Lat τοιαῦτα E 18 ἄγειν] ἀπάγειν SPL 19 *Ζαμβρίας] *zamarias* Lat *εἶπεν s. L 20 *μωϋσῆι S μωϋσῆ· P μωϋσεῖ L εὐηθείας] συνηθείασ ROMLExcLat συνηθείασ τούτων tr. MExc

*τὸ βέβαιον αὐτοῖς παρεσχημένος· ἐπεὶ μὴ τοῦτον αὐτῶν ἐχόντων
τὸν τρόπον πολλάκις ἂν ἤδη κεκολασμένος ἔγνως ἂν οὐκ εὐπαρα-*
146 *λογίστους Ἑβραίους. ἐμὲ δ' οὐκ ἂν ἀκόλουθον οἷς σὺ προστάττεις
τυραννικῶς λάβοις· οὐ γὰρ ἄλλο τι μέχρι νῦν ἢ προσχήματι νόμων
καὶ τοῦ θεοῦ δουλείαν μὲν ἡμῖν ἀρχὴν δὲ σαυτῷ κακουργεῖς ἀφαι-
ρούμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ καὶ τὸ κατὰ τὸν βίον αὐτεξούσιον, ὅ τῶν*
147 *ἐλευθέρων ἐστὶ καὶ δεσπότην οὐκ ἐχόντων. χαλεπώτερος δ' ἂν
οὕτως Αἰγυπτίων Ἑβραίοις γένοιο τιμωρεῖν ἀξιῶν κατὰ [τοὺς] νό-
μους τὴν ἑκάστου πρὸς τὸ κεχαρισμένον αὐτῷ βούλησιν. πολὺ δ'
ἂν δικαιότερον αὐτὸς τιμωρίαν ὑπομένοις τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμο-
λογούμενα καλῶς ἔχειν ἀφανίσαι προῃρημένος καὶ κατὰ τῆς ἁπάν-*
148 *των δόξης ἰσχυρὰν τὴν σεαυτοῦ κατεσκευακὼς ἀτοπίαν· ἐγὼ δ' ἂν
στεροίμην εἰκότως ὧν πράττω νυνὶ κρίνας ἀγαθὰ ταῦτ' ἔπειτα
περὶ αὐτῶν ὁμολογεῖν ἐν τούτοις οὐκ ὀκνήσαιμι. γύναιόν τε ξενι-
κόν, ὡς φής, ἦγμαι· παρ' ἐμαυτοῦ γὰρ ἀκούσῃ τὰς ἐμὰς πράξεις*
149 *ὡς παρὰ ἐλευθέρου, καὶ γὰρ οὐδὲ λαθεῖν προεθέμην· θύω τε θεοῖς
οἷς θύειν μοι νομίζεται δίκαιον ἡγούμενος παρὰ πολλῶν ἐμαυτῷ
πραγματεύεσθαι τὴν ἀλήθειαν, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐν τυραννίδι ζῆν
τὴν ὅλην ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα τοῦ βίου παντὸς ἀνηρτηκότα· χαρείη τ'
ἂν οὐδεὶς κυριώτερον αὐτὸν περὶ ὧν πράξαιμι γνώμης τῆς ἐμῆς
ἀποφαινόμενος.*
150 12. *Τοῦ δὲ Ζαμβρίου ταῦτα περὶ ὧν αὐτός τε ἠδίκει καὶ τῶν
ἄλλων τινὲς εἰπόντος ὁ μὲν λαὸς ἡσύχαζε φόβῳ τε τοῦ μέλλοντος*

ROMSPLELatExcPeiresc.

1 *τοῦτον*] *τούτων* (o suprascr.) S 2 *τῶν τρόπων* (o suprascr.) M *κεκολασμένωσ* RO *καὶ κολασμένωσ* L *ἔγνως ἂν*] *ἔγνωσαν* RO *ἂν* L 3 **οἷς*] *ὡσ* O *προστάσσεισ* ROSPLE *προστάσεισ* Exc 4 *λάβησ* E *προσσχήματι* M 7 *ἐλευθερίων* SP 8 *οὕτως*] *οἵτοσ* R¹MLExc *tu solus* Lat *ἑβραίοισ, οισ* i. ras. 2 litt. m. 2 S *γένοιτο* ROMLExc *ἀξίων* M *κατὰ τοὺς νόμους*] *secundum leges tibi placitas* Lat *τοὺς* om. RO 9 *αὐτῷ*] *αὐτοῦ* L 12 *ἀτοπίαν* — 13 *εἰκότως* om. ROMExc *ἀτοπίαν* — 14 *ὀκνήσαιμι* om. Lat *δ'*] *δὲ* P 13 *εἰκότως*] i. ras. m. 1 S *ἐν σκότω εἰκότωσ* L *ὧν*] *ἂν* Exc *πράττων* ROMExc *νυνὶ*] *νυνὶ εἰ* Dindorf *νῦν εἰ* coni. *ταῦτα* ROSPLExc *ἐπεὶ τὰ* ML 14 *αὐτῶν*] *αὐτὸν* L¹Exc *ἐν τούτοις* om. Exc *οὐκ* om. Dindorf 15 **φῆισ* P² *φεῖσ* Exc *ἐμαυτῷ* O *ἀκούσει* OL *ἀκούει* (σ suprascr.) M *ἐμὰς*] *ἐμαυτοῦ* SP 16 *παρ'* MSP *καὶ — προεθέμην*] *non enim latere proposui nec pro me alter delator erit* Lat *θεοῖς*] *θὕοῖσ* O 17 *μοι νομίζεται*] *μὴ νομίζετε* OMELat *μὴ νομίζητε* R *νομίζεται* Exc 18 **ζῆν*] *ζῶν* O 19 **παντὸς* om. Exc *χαρείη* — 21 *ἀποφαινόμενος* om. ELat *χαρείη τ'*] *χαρίηται* M *χαρίη τ'* LExc 20 *αὐτὸν* RSPL *αὐτῶν*, supra *ω* s. *o* M 22 **zamarias* Lat 23 *τινὲς*] *τινὸσ* O **εἰπόντεσ* L *ἡσύχαζεν* S¹P¹Exc

καὶ τὸν νομοθέτην δὲ ὁρῶν μὴ περαιτέρω τὴν ἀπόνοιαν αὐτοῦ
προαγαγεῖν ἐκ τῆς ἄντικρυς διαμάχης θελήσαντα· περιίστατο γάρ, 151
μὴ πολλοὶ τῆς τῶν λόγων ἀσελγείας αὐτοῦ μιμηταὶ γενόμενοι ταρά-
ξωσι τὸ πλῆθος. καὶ διαλύεται μὲν ἐπὶ τούτοις ὁ σύλλογος. προ-
εληλύθει δ' ἂν ἐπὶ πλεῖον ἡ τοῦ κακοῦ πεῖρα μὴ φθάσαντος
Ζαμβρία τελευτῆσαι ἐκ τοιαύτης αἰτίας. Φινεὲς ἀνὴρ τά τε ἄλλα 152
τῶν νεωτέρων κρείττων καὶ τοῦ πατρὸς ἀξιώματι τοὺς ἡλικιώτας
ὑπερέχων, Ἐλεαζάρου γὰρ τοῦ ἀρχιερέως ἦν, περιαλγήσας τοῖς
πεπραγμένοις ὑπὸ τοῦ Ζαμβρίου, καὶ πρὶν ἰσχυροτέραν γενέσθαι
τὴν ὕβριν ὑπὸ τῆς ἀδείας ἔργῳ τὴν δίκην αὐτὸν εἰσπράξασθαι δια-
γνοὺς καὶ κωλῦσαι διαβῆναι τὴν παρανομίαν εἰς πλείονας τῶν ἀρξα-
μένων οὐ κολαζομένων, τόλμῃ δὲ καὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνδρείᾳ 153
τοσοῦτον προύχων, ὡς μὴ πρότερον εἴ τινι συσταίη τῶν δεινῶν
ἀπαλλάττεσθαι, πρὶν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκην τὴν ἐπ' αὐτῷ
λαβεῖν, ἐπὶ τὴν τοῦ Ζαμβρίου σκηνὴν παραγενόμενος αὐτόν τε
παίων τῇ ῥομφαίᾳ καὶ τὴν Χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ νέοι πάν- 154
τες, οἷς ἀρετῆς ἀντιποίησις ἦν καὶ τοῦ φιλοκαλεῖν, μιμηταὶ γενό-
μενοι τῆς Φινεέσσου τόλμης ἀνῄρουν τοὺς ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις Ζαμ-
βρίᾳ τὴν αἰτίαν εἰληφότας. ἀπόλλυνται μὲν οὖν καὶ ὑπὸ τῆς τού-
των ἀνδραγαθίας πολλοὶ τῶν παρανομησάντων, ἐφθάρησαν δὲ 155
[πάντες] καὶ λοιμῷ ταύτην ἐνσκήψαντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ τὴν νόσον

§ 151 = Num. XXV 7, 5.

ROMSPLELatZonaras I p. 72 sq. ExcPeiresc. Suidas s. περιιστάμενος, Φινεές.

1 δὲ ὁρῶν] δ' ἑώρων RO ἑώρα L περαιτέρωι (ερ ex αρ corr.) S 2 παραγαγεῖν L ἄντικρυ R ἄντικρεσ O περιίστατο — 3 γενόμενοι habet Suidas περὶ ἵστατο R 3 γινόμενοι M 5 πλέον E 6 ζαμβρίου MSPLExc *zamarias* Lat *Φινεές] φινεέσησ L, incip. Suidas s. Φινεὲς ἀνὴρ] καὶ ἀνὴρ (καὶ eras. P expunxit S) SP 7 κρείττων τῶν νεωτέρων tr. ExcSuid κρείτων O καὶ] καὶ τῶ MSPLExcSuid τοὺς] πολὺ τοὺσ PL ἡλικιώτας] ἄλλουσ Exc 8 ἦν] υἱὸς ἦν μωϋσέωσ (μωϋσέοσ L et ex corr. S) δὲ ἀδελφοῦ παιδὸσ υἱόσ MSPLExcSuidLat *περιαλγήσας] ὃς περιαλγήσας Suid 9 τοῦ om. Suid *zamarias* Lat Ζαμβρῆ (Ζαμβρὶ) Suid 10 ἀδείας] ἀδϊκίασ (κι i. ras., ασ suppl.; ἀδϊασ fuisse uid.) M *δίκην, ην i. ras. S αὐτὸν] αὐτῶν ROML 11 *πλέονασ SP 12 *καὶ (ante ψυχῆς) om. OLExc, eras. P *ἀνδρία OMP[2] 13 προέχων ROSPLESuid 14 ἀπαλάττεσθαι L πρὶν ἢ καταγωνίσασθαι om. RO καταγονίσασθαι Exc 15 *zamariae* Lat Ζαμβρὶ Suid 16 χοσβίαν, ι i. ras. P, ι ex ει corr. S, ο in α corr. E χωσβίαν L *chosbi* Lat *πάντες] στάντεσ RO 17 *ἀρετῆς iterauit O 18 φινεέσου ML *finees* Lat Φινεὲς Suid Ζαμβρίᾳ] ζαμβρὶ RMExcSuid ζαμβρῆ E *zamariae* Lat 19 εἰληφότεσ E *ἀπόλυνται O 21 *πάντες suspectum *τῆσ νόσου Exc

*ὅσοι [τε] συγγενεῖς ὄντες κωλύειν δέον ἐξώτρυνον αὐτοὺς ἐπὶ ταῦτα
ἀδικεῖν τῷ θεῷ δοκοῦντες ἀπέθνησκον. ἀπόλλυνται μὲν οὖν ἐκ
τῶν τάξεων ἄνδρες οὐκ ἐλάττους τετρακισχιλίων καὶ μυρίων.*
156 13. *Ὑπὸ δὲ ταύτης παροξυνθεὶς τῆς αἰτίας Μωυσῆς ἐπὶ τὸν
Μαδιανιτῶν ὄλεθρον τὴν στρατιὰν ἐξέπεμπε, περὶ ὧν τῆς ἐπ' αὐ-
τοὺς ἐξόδου μετὰ μικρὸν ἀπαγγελοῦμεν προδιηγησάμενοι πρῶτον
ὃ παρελίπομεν· δίκαιον [γὰρ] ἐπὶ τούτου τὴν τοῦ νομοθέτου γνώ-*
157 *μην μὴ παρελθεῖν ἀνεγκωμίαστον. τὸν γὰρ Βάλαμον παραληφθέντα
ὑπὸ τῶν Μαδιηνιτῶν, ὅπως ἐπαράσηται τοῖς Ἑβραίοις, καὶ τοῦτο
μὲν οὐ δυνηθέντα θείᾳ προνοίᾳ, γνώμην δὲ ὑποθέμενον, ᾗ χρη-
σαμένων τῶν πολεμίων ὀλίγου τὸ τῶν Ἑβραίων πλῆθος διεφθάρη
τοῖς ἐπιτηδεύμασι νοσησάντων δή τινων περὶ ταῦτα, μεγάλως ἐτί-*
158 *μησεν ἀναγράψας αὐτοῦ τὰς μαντείας, καὶ παρὸν αὐτῷ σφετερίσα-
σθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν καὶ ἐξιδιώσασθαι μηδενὸς ἂν γενομένου
μάρτυρος τοῦ διελέγξοντος, ἐκείνῳ τὴν μαρτυρίαν ἔδωκε καὶ τῆς ἐπ'
αὐτῷ μνήμης ἠξίωσε. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἂν αὐτοῖς τισι δοκῇ οὕτω
σκοπείτωσαν.*
159 VII. 1. *Μωυσῆς δὲ ὑπὲρ ὧν καὶ προεῖπον ἐπὶ τὴν Μαδιηνιτῶν
γῆν ἔπεμψεν στρατιὰν τοὺς πάντας εἰς δισχιλίους καὶ μυρίους ἐξ
ἑκάστης φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν ἐπιλεξάμενος, στρατηγὸν δ' αὐ-
τῶν ἀπέδειξε Φινεές, οὗ μικρῷ πρότερον ἐμνήσθημεν φυλάξαντος*

---

§ 155 = Num. XXV 9.

ROMSPLELatZonaras I p. 73. ExcPeiresc. Suidas s. *Φινεές.*

1 *τε* **spurium** *δέον, έ* **i. ras. 2 litt. S** *δὲ ὂν* **R** *τὲ ὂν* **O** **2** *ἀδικεῖν*] *συναδικεῖν* **SPExc** *ἀπέθνησκον*] *ἔθνησκον* **E** *συναπέθνησκον* **Bekker; aut hoc aut** *ἀπόλλυνται* **spurium** **ἀπόλνυνται* **R** *ἀπώλλοντο* **SP** **3** **καὶ μυρίων*] *δυσμυρίων* **L** **4** **τῆσ αἰτίασ παροξυνθεὶσ* (β α) **tr. L** *τὸν*] *τῶν* **ME** **5** *μαδιηνιτῶν* **SPLEExc** *madianitarum* **Lat** *τὴν* **om. E** **στρατείαν* **LExc** *ἐξέπεμπε*] *ἐξέπεμψε* **EZon, fin. ExcSuid** **6** *μικροῦ* **R** *ἀπαγγελοῦμεν*] *ἐροῦμεν* **M** **7** *παρελείπομεν* **RML** *γὰρ* **om. RO** *τούτου*] *τούτω* **MSP** **9** *madianitis* **Lat** **10** *δ'* **SP** **12** *τοῖς — ταῦτα* **om. Lat** *νοσησάντων*] *νοησάντων* **MSPL** *δὴ τινῶν* **RO** *περὶ* **i. ras. R** **13** *παρὸν*] *παρόντων* **M** **15** *ἔδωκε*] *ἀπέδωκε* **MSPL** *reddidit* **Lat** **16** *δοκῇ*] *δοκεῖ* **OM** *δοκῆ περὶ τούτων* **L** *οὕτωσ* **SL** **17** *σκοπήτωσαν* **R** *σκοπείτωσαν, ει* **i. ras. S** **18** *προείπομεν* **SP** *τὴν*] *τῶν* **L** *μαδιανιτῶν* **OSPLat** *μαδιηνίτην* **M** **19** *ἔπεμψε* **OMSPL** *στρατείαν* **ROL** **εἰς* **om. M** **20** **τὸν ἴσον ἀριθμὸν*] *τὸ ἴσον,* **i. marg.** *γρ τὸν ἴσον ἀριθμὸν* **O** *δ'* **om. M** **αὐτῶν*] *αὐτὸν* **R¹P¹** *αὐτοῖσ* **M** **21** **Φινεές*] *φινεέσην* **OL** *μικρῷ*] *μικρὸν* **ML** *μικρῶ πρότερον, ῶπ* **corr. ex** *ὸν* **P** *ἐπεμνήσθημεν* **O**

τοῖς Ἑβραίοις τοὺς νόμους καὶ τὸν παρανομοῦντα τούτους Ζαμ-
βρίαν τιμωρησαμένου. Μαδιηνῖται δὲ προπυθόμενοι τὸν στρατὸν 160
ἐπὶ σφᾶς ἐλαύνοντα καὶ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον ἠθροίζοντό τε
καὶ τὰς εἰσβολὰς τῆς χώρας, ᾗ προσεδέχοντο τοὺς πολεμίους, ἀσφαλι-
σάμενοι περιέμενον αὐτούς. ἐλθόντων δὲ καὶ συμβολῆς γενομένης 161
πίπτει τῶν Μαδιηνιτῶν πλῆθος ἀσυλλόγιστον καὶ ἀριθμοῦ κρεῖτ-
τον οἵ τε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες· πέντε δὲ ἦσαν, Ὠχός τε καὶ
Σούρης ἔτι δὲ Ῥοβέης καὶ Οὔρης, πέμπτος δὲ Ῥέκεμος, οὗ πόλις
ἐπώνυμος τὸ πᾶν ἀξίωμα τῆς Ἀράβων ἔχουσα γῆς καὶ μέχρι νῦν
ὑπὸ παντὸς τοῦ Ἀραβίου τοῦ κτίσαντος βασιλέως τὸ ὄνομα Ῥε-
κέμης καλεῖται, Πέτρα παρ' Ἕλλησι λεγομένη. τραπέντων δὲ τῶν 162
πολεμίων οἱ Ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τὴν χώραν καὶ πολλὴν λείαν
λαβόντες καὶ τοὺς οἰκήτορας γυναιξὶν ἅμα διαφθείραντες μόνας
τὰς παρθένους κατέλιπον, τοῦτο Μωυσέος Φινέει κελεύσαντος. ὃς 163
ἧκεν ἄγων τὸν στρατὸν ἀπαθῆ καὶ λείαν ἄφθονον, βόας μὲν γὰρ
δισχιλίους καὶ πεντακισμυρίους, ὄις δὲ πεντακισχιλίας πρὸς μυ-
ριάσιν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα, ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας, χρυσοῦ δὲ καὶ
ἀργύρου ἄπειρόν τι πλῆθος κατασκευῆς, ᾗ κατ' οἶκον ἐχρῶντο· ὑπὸ
γὰρ εὐδαιμονίας καὶ ἁβροδίαιτοι σφόδρα ἐτύγχανον. ἤχθησαν δὲ
καὶ αἱ παρθένοι περὶ δισχιλίας καὶ τρισμυρίας. Μωυσῆς δὲ με- 164
ρίσας τὴν λείαν τῆς μὲν ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν Ἐλεαζάρῳ δίδωσι
καὶ τοῖς ἱερεῦσι, Λευίταις δὲ τῆς ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν μέρος,
τὴν δὲ λοιπὴν νέμει τῷ λαῷ. καὶ διῆγον τὸ λοιπὸν εὐδαιμόνως,
ἀφθονίας μὲν ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀρετῆς γεγενημένης, ὑπὸ μηδενὸς
δὲ σκυθρωποῦ ταύτης ἀπολαύειν ἐμποδιζόμενοι.

§ 160 = Num. XXV 18. Iosua XIII 21.

ROMSPLELatZonaras I p. 73. Eusebius onomast. sacra p. 228, 5 Lagarde, cf. Hieronymus l. l. p. 98, 3.

1 *zamariam* Lat 2 *μαδιανῖται* OSPLat *προπυθόμενοι*, *πυθ* i. ras. 3 *προθυμούμενοι* M *στρατὸν*] *στρατηγὸν* MP 6 *μαδιανιτῶν* SPELat 7 *δὲ* om. M 8 *Σούρης*] *ἀσούρ* P *ἰασούρησ* S *ἀσούρησ* L *σούργησ* E *sur* Lat *Ῥοβέης*] *ῥοβέησ τε* MSPLE *robet* Lat *Οὔρης*] *οὔβησ* (*η* ex corr. S) MSPLE *uiri* (h. e. *uri*) Lat *Ῥέκεμος*] *ῥέβεκοσ* E *recem* Lat 10 *ὑπὸ*] *ἀπὸ* RO *ἀρραβίου* M *Ῥεκέμης*] *ἀρεκέμη* MSP *ῥεκέμη* L *arachen* Lat *Ἀρκέμ* Euseb 13 **διαφθείραντασ* R 14 **τὰς*] *τὲ* O **κατέλειπον* L *μωυσέωσ* MP *μωϋσέοσ* *ο* ex *ω* corr. S *Φινέει*] *φινεὲσ* RP *φινὲσ* S *φινεέση* OL *finees* Lat 15 *ἀπαθῆ*] *ἀγαθὴν* RO 16 *ὄις* — 17 *μυριάσιν* om. ROMLat *ὄεισ* S *ὄ·ισ* P *πεντακισχιλίασ*, *ασ* ex *ουσ* corr. P *πεντακισχιλίουσ* L *πρὸς μυριάσιν*] *καὶ μυριᾶσιν* L 17 *ὄνους*] *asinos* Lat *ἑξακισμυρίασ*, *ασ* ex *ουσ* corr. O *ἑξακισμυρίουσ* MSPL 18 *ἐχ·ρῶντο* S 20 *αἱ* eras. P **τρισμυ-ρίας*] *δισμυρίασ* P **μωσῆσ* M 21 **τῆς μὲν ἑτέρας* om. M 25 *ἐμποδι-ζόμενοι*] Cocceji *ἐμποδιζομένοισ* codd.

165 2. *Μωυσῆς δὲ γηραιὸς ἤδη τυγχάνων διάδοχον ἑαυτοῦ Ἰησοῦν*
καθίστησιν ἐπί τε ταῖς προφητείαις καὶ στρατηγὸν εἴ που δεήσειε
γενησόμενον, κελεύσαντος καὶ τοῦ θεοῦ τούτῳ τὴν προστασίαν ἐπι-
τρέψαι τῶν πραγμάτων. ὁ δὲ Ἰησοῦς πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν περὶ
τοὺς νόμους παιδείαν καὶ τὸ θεῖον Μωυσέος ἐκδιδάξαντος.
166 3. *Κἂν τούτῳ δύο φυλαὶ Γαδίς τε καὶ Ῥουβήλου καὶ τῆς Μα-*
νασσίτιδος ἡμίσεια πλήθει τετραπόδων εὐδαιμονοῦντες καὶ τοῖς
ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τὸν Μωυσῆν ἐξαίρετον
αὐτοῖς τὴν Ἀμορῖτιν παρασχεῖν δορίκτητον οὖσαν· ἀγαθὴν γὰρ εἶναι
167 *βοσκήματα τρέφειν. ὁ δ' ὑπολαβὼν αὐτοὺς δείσαντας τὴν πρὸς*
Χαναναίους μάχην πρόφασιν εὐπρεπῆ τὴν τῶν βοσκημάτων ἐπι-
μέλειαν εὑρῆσθαι κακίστους τε ἀπεκάλει καὶ δειλίας εὐσχήμονα
πρόφασιν ἐπινοήσαντας αὐτοὺς μὲν βούλεσθαι τρυφᾶν ἀπόνως διά-
γοντας πάντων τεταλαιπωρηκότων ὑπὲρ τοῦ κτήσασθαι τὴν αἰτου-
168 *μένην ὑπ' αὐτῶν γῆν, μὴ θέλειν δὲ συναραμένους τῶν ἐπιλοίπων*
ἀγώνων γῆν ἣν διαβᾶσιν αὐτοῖς τὸν Ἰορδάνην ὁ θεὸς παραδώσειν
ὑπέσχηται ταύτην λαβεῖν καταστρεψαμένους οὓς ἐκεῖνος ἀπέδειξεν
169 *ἡμῖν πολεμίους. οἱ δ' ὁρῶντες ὀργιζόμενον αὐτὸν καὶ δικαίως ἠρε-*
θίσθαι πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν ὑπολαβόντες ἀπελογοῦντο μὴ διὰ
φόβον κινδύνων μηδὲ διὰ τὴν πρὸς τὸ πονεῖν μαλακίαν πεποιῆσθαι
170 *τὴν αἴτησιν, ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ἐπιτηδείοις καταλιπόντες εὔζωνοι*
πρὸς τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς μάχας χωρεῖν δύναιντο, ἑτοίμους τε ἔλε-
γον ἑαυτοὺς κτίσαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ

§ 165 = Num. XXVII 18; § 166 = Num. XXXII 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 73.

1 i. marg. *ε'* O 2 *προφητίαισ* O 5 **μωϋσέοσ, ο* ex *ω* corr. S *μωϋ-σέωσ* MP 6 *κἂν*] *καὶ* P *Γαδίς*] *γάδισ, ι* ex *η* corr. M *γάδου* ROSPLE *gad* Lat *ῥουβίμου* E *ruben* Lat *μανασσήτιδοσ* SP¹L *μανασήτιδοσ* E 7 **ἡμισία* M 8 *κοινολογισάμενοι* S¹P 9 *Ἀμορῖτιν παρασχεῖν δορίκτητον*] *ἀμορίκτητον* RO *ἀμωρῖτιν* SP *ἀμορρίτιν* L *ἀμμορίτιν* E *amorream* Lat *δορίκτητον*] *δορίκτηκτον* P *δορύκτητον* L, om. ELat **οὖσαν*] *ἦσαν* RO 10 *δ'*] *δὲ* P 11 *εὐπρεπῆ*] *εὐτρεπῆ* O 12 *εὑρῆσθαι*] *εὕρασθαι* ROS¹PL *εὑρέσθαι* S² **ἀπεκάλει, ε* (post *π*) ex *ο* corr. O *εὐσχήμονα*] ed. pr. *ἀσχή-μονα* codd. Lat 13 *ἐπινοήσαντεσ* E 14 *πάντων*] *πάντων δὲ* SPE 15 **μὴ*] *μηδὲ* P *δὲ* om. E **δὲ συναραμένους*] *δ' οὖν ἀραμένουσ* M 16 *παραδώσειν*] *παραδίδωσιν* RO 17 *ὑπέσχηται*] *ὑπισχνῆται* R *ὑπϊσχνεῖται* O *ὑπέσχητε* L *ὑπείσχηται* coni. *λαβεῖν*] *λαβὴν* R 18 **οἱ δ'*] *ὅν δ', ν* ex *ι* corr. m. 2 O *καὶ δικαίως* iterauit M *ἠρεθεῖσθαι* L 20 **φόβον, β* ex *ρ* corr. R *κινδύνων*] *τῶν κινδύνων* SPL *τὴν*] *τὸ* RO **πεποιεῖσθαι* RM 21 **ἐν* om. O **ἐν ἐπιτηδείοις*] *in oportunis — locis* Lat 22 *τε, ε* suppl. m. 2 S 23 *ἑαυτοὺς*] *αὐτοὺσ* MSPL

κτήσεως αὐτοῦ διδόντος συναπιέναι τῷ στρατῷ. καὶ Μωυσῆς ἀρε- 171
σθεὶς τῷ λόγῳ καλέσας Ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα καὶ Ἰησοῦν καὶ τοὺς
ἐν τέλει πάντας συνεχώρει τὴν Ἀμορρῖτιν αὐτοῖς ἐπὶ τῷ συμμαχῆ-
σαι τοῖς συγγενέσιν, ἕως ἂν καταστήσωνται τὰ πάντα. λαβόντες
οὖν ἐπὶ τούτοις τὴν χώραν καὶ κτίσαντες πόλεις καρτερὰς τέκνα
τε καὶ γυναῖκας καὶ τἆλλα ὅσα συμπεριάγειν μέλλουσιν αὐτοῖς ἂν
ἦν ἐμπόδια τοῦ πονεῖν ἀπέθεντο εἰς αὐτάς.
4. *Οἰκοδομεῖ δὲ καὶ Μωυσῆς τὰς δέκα πόλεις τὰς εἰς τὸν* 172
ἀριθμὸν τῶν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα γενησομένας, ὧν τρεῖς ἀπέ-
δειξε τοῖς ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ φευξομένοις, καὶ χρόνον ἔταξεν εἶναι
τῆς φυγῆς τὸν αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ, ἐφ' οὗ δράσας τις τὸν φόνον
ἔφυγε. μεθ' ὃν συνεχώρει τελευτήσαντα κάθοδον, ἐχόντων ἐξουσίαν
τῶν τοῦ πεφονευμένου συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν ὅρων
τῆς πόλεως εἰς ἣν ἔφυγε τὸν πεφονευκότα· ἑτέρῳ δὲ οὐκ ἐπετέ-
τραπτο. αἱ δὲ πόλεις αἱ πρὸς τὰς φυγὰς ἀποδεδειγμέναι ἦσαν 173
αἵδε· Βοσάρα μὲν ἐπὶ τοῖς ὁρίοις τῆς Ἀραβίας, Ἀρίμανον δὲ τῆς
Γαλαδηνῶν γῆς, καὶ Γαυλανὰν δ' ἐν τῇ Βατανίδι. κτησαμένων δ'
αὐτῶν καὶ τὴν Χαναναίων γῆν τρεῖς ἕτεραι πόλεις ἔμελλον ἀνατε-
θήσεσθαι τῶν Λευίτιδων πόλεων τοῖς φυγάσιν εἰς κατοικισμὸν
Μωυσέος ἐπιστείλαντος.

§ 171 = Num. XXXII 28; § 172 = Deuteron. IV 41, Num. XXXV 11.

ROMSPLELatZonaras I p. 73.

1 *συναπιέναι*] Cocceji *συναπεῖναι* codd. *συναπαίροντεσ* E 2 *Ἐλεάζαρον*] *τὸν ἐλεάζαρον* O 3 *Ἀμορρῖτιν*] *ἀμορῖτιν* MZon *ἀμωρίτιν* OSP *ἀμμορίτιν* E *amorream* Lat 4 **ἕως ἂν*] *ὡσ* RO *καταστήσονται* ROE 5 **κτήσαντεσ* SP¹ *possidentes* Lat 6 *τε* om. MSPLE **τὰ ἄλλα* SPL *ἂν ἦν*] *ἃ ἦν* ROSPL *ἦν ἂν* M 7 **ἀπέθεντο*] *απέ ἔθεντο* M 8 **καὶ* om. P **δέκα*] *δώδεκα* SP **τὰς* om. O 9 **γενησομένας*] *γενομένασ* i. marg. *γρ γενησομένασ* M 10 *τοῖς*] *τοὺσ* S **φευξομένουσ, ου* ex *οι* corr. S 11 **τὸν αὐτὸν* — 12 *κάθοδον* om. Lat *ἀρχιερεῖ*] *ἀρχιερεῖ τῆσ ζωῆσ* E *οὗ*] Bekker *ὧ* codd. *οὗ δὴ* E 12 **ὃν*] *ὧν* L **συνεχώρει*] *συγχωρεῖ* M **καθ' ὁδὸν* ROM *καθοδὸν* L 14 *δ'* E **ἐπιτέτραπτο* OS 16 *Βοσάρα*] *βωσάρα* (*ά* ex *ο* corr. O) RO *βοσόρα* M *βόσορα* SPL *bosor* Lat *ὁρίοις*] *ὅροισ* ML *ἀρραβίασ* M *Ἀριμανὸν*] *ἀριμαδνάνον, δνα* expunxit m. 2 S *ἀριμὰν* O *ἀρειμανὸν* L *ariman* Lat 17 *γαλαδινῶν, ῶν* i. ras. R *galaditenorum* Lat *Γαυλανὰν δ'*] *γαυλάλιμάν δ'* RO *γαυλαδημᾶν δ'* M *γαυλανὰν δὲ* SP *γαυλαδιμάν δ'* L *gaulalim uero* Lat *Βατανίδι*] *βατναει δ'* M *βαλαΐτιδι* SP *βατναΐ δϊ* L *bataldite regione* Lat 18 *ἔμελλον, ο* ex *ε* corr. m. 2 S 19 *λευϊτίδων* SPL *κατοικισμὸν*] *κατοχισμὸν* R *κατωκισμὸν* OM *κατωικισμὸν* S¹P¹ 20 *μωϋσέωσ* MP ex et corr. S

174 5. *Μωυσῆς δὲ προσελθόντων αὐτῷ τῶν πρώτων τῆς Μανασσίτιδος φυλῆς καὶ δηλούντων μὲν ὡς τεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν ἐπίσημος ἀνὴρ Σωλοφάντης ὄνομα, παῖδας μὲν οὐ καταλιπὼν ἄρσενας θυγατέρας δέ τοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο,*
175 *φησίν, εἰ μὲν μέλλουσί τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, μετὰ τοῦ κλήρου πρὸς αὐτοὺς ἀπιέναι, εἰ δ' ἐξ ἄλλης γαμοῖντό τισι φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐν τῇ πατρῴᾳ φυλῇ καταλιπεῖν. καὶ τότε μένειν ἑκάστου τὸν κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ διετάξατο.*

176 VIII. 1. *Τῶν δὲ τεσσαράκοντα ἐτῶν παρὰ τριάκοντα ἡμέρας συμπεπληρωμένων Μωυσῆς ἐκκλησίαν ἐπὶ τῷ Ἰορδάνῃ συναγαγών, ὅπου νῦν πόλις ἐστὶν Ἀβίλη, φοινικόφυτον δ' ἐστὶ τὸ χωρίον, συνελθόντος τοῦ λαοῦ παντὸς λέγει τοιάδε·*

177 2. *„Ἄνδρες συστρατιῶται καὶ τῆς μακρᾶς κοινωνοὶ ταλαιπωρίας, ἐπεὶ τῷ θεῷ δοκοῦν ἤδη καὶ τῷ γήρᾳ χρόνον ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἠνυσμένον δεῖ με τοῦ ζῆν ἀπελθεῖν καὶ τῶν πέρα τοῦ Ἰορδάνου πραχθησομένων οὐ μέλλω βοηθὸς ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχος*
178 *κωλυόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, δίκαιον ἡγησάμην μηδὲ νῦν ἐγκαταλιπεῖν τοὐμὸν ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας εὐδαιμονίας πρόθυμον, ἀλλ' ἀίδιόν τε ὑμῖν πραγματεύσασθαι τὴν τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ μνήμην*
179 *ἐμαυτῷ γενομένων ὑμῶν ἐν ἀφθονίᾳ τῶν κρειττόνων. φέρε οὖν ὑποθέμενος ὃν τρόπον ὑμεῖς τ' ἂν εὐδαιμονήσαιτε καὶ παισὶ τοῖς αὐτῶν καταλίποιτε κτῆσιν ἀγαθῶν ἀίδιον παραθέμενος οὕτως ἀπέλθω τοῦ βίου. πιστεύεσθαι δὲ ἄξιός εἰμι διά τε τὰς πρότερον ὑπὲρ*

§ 174 = Num. XXVII 1; § 176 = Deuteron. I 1; § 177 = Deuteron. XXXI 2.

ROMSPLELatZonaras I p. 74. Michael Glycas p. 297.

1 *Μωυσῆς*] *μωϋσέοσ* O **μανασσήτιδοσ* S 2 **φυγῆσ* O[1] *τεθνήκει* O[1] 3 *Σωλοφάντης*] *δολοφάντησ* O *ὀλοφάντησ* P *ὀλόφαντισ* S *ὀλοφάντου* (genet.) E *horofatim* (accus.) Lat 4 *δέ τοι*] *μέντοι* MSPL **πυθομένων*, *υ* i. ras. m. 2 S *εἰ·* P **ἔσοιτο*, *οι* ex corr. M 5 **μέλλουσιν*, *ν* expunctum O 6 *ἀπιέναι*] E *ἀπεῖναι* codd. *irent* Lat **δὲ* SP *τισὶ* om. E 7 **καταλειπεῖν*, *ει* i. ras. m. 2 S *τότε*] *οὕτω* E **τῶν κλήρων* M 8 **διετάξαντο* P 9 i. marg. *V* Lat *παρὰ*] *περὶ* E **τριάκονθ'* MSPL 11 *πόλεισ* P[1] *ἀβίλη*, *ι* ex *ει* corr. O *ἀβιλὴ* SPL *abla* Lat 13 **συστρατιῶται*] *στρατιῶται* RO *commilitones* Lat, abhinc — 15 *ἀπελθεῖν* habet Glycas *καὶ — ταλαιπωρίας* om. EGlyc 14 **χρόνων* LGlyc **ἐτῶν* om. Glyc 15 *ἠνυσμένου* M *ἠνυσμένων* EGlyc *πέραν* SLE 16 **προαχθησομένων* M *ὑμῖν*] *ὑμῶν* SP, om. L *ἡμῖν* E 17 *τοὐμὸν*] *τοῦ μὸν* S *τοῦ μὲν* O 18 *ἀλλ' ἀίδιον*] *ἀλλὰ ἴδιον* P *ἀλλ' ἴδιον* ROM *set propriam* Lat 20 *ἐμαυτῷ*] *ἐπ' αὐτῷ* L 21 *εὐδαιμονήσαιτε*] Dindorf *εὐδαιμονήσητε* codd. E **παισὶ*] *πᾶσι* RO 22 *αὐτῶν* ROMLE *ἑαυτῶν* SP 22 *καταλίποιτε*] *καταλείποιτϊσ* M *καταλείποιτε* L *καταλίπητε* E *ἀίδιον παραθέμενος* om. Lat *παραθέμενος* om. Bekker

ὑμῶν φιλοτιμίας καὶ διὰ τὸ τὰς ψυχὰς ἐπὶ τελευτῇ γιγνομένας μετ'
ἀρετῆς πάσης ὁμιλεῖν. ὦ παῖδες Ἰσραήλου, μία πᾶσιν ἀνθρώποις 180
ἀγαθῶν κτήσεως αἰτία ὁ θεὸς εὐμενής· μόνος γὰρ οὗτος δοῦναί
τε ταῦτα τοῖς ἀξίοις καὶ ἀφελέσθαι τῶν ἁμαρτανόντων εἰς
αὐτὸν ἱκανός, ᾧ παρέχοντες ἑαυτοὺς οἵους αὐτός τε βούλεται κἀγὼ
τὴν διάνοιαν αὐτοῦ σαφῶς ἐξεπιστάμενος παραινῶ, οὐκ ἂν ὄντες
μακαριστοὶ καὶ ζηλωτοὶ πᾶσιν ἀτυχήσαιτέ ποτ' ἢ παύσαισθε, ἀλλ'
ὧν τε νῦν ὑμῖν ἐστιν ἀγαθῶν ἡ κτῆσις βεβαία μενεῖ τῶν τε ἀπόν-
των ταχεῖαν ἕξετε τὴν παρουσίαν. μόνον οἷς ὁ θεὸς ὑμᾶς ἕπε- 181
σθαι βούλεται, τούτοις πειθαρχεῖτε, καὶ μήτε νομίμων τῶν παρόν-
των ἄλλην προτιμήσητε διάταξιν μήτ' εὐσεβείας ἧς νῦν περὶ τὸν
θεὸν ἔχοντες καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον μεταστήσησθε τρόπον.
ταῦτα δὲ πράττοντες ἀλκιμώτατοι μάχας διενεγκεῖν ἁπάντων ἔσεσθε
καὶ μηδενὶ τῶν ἐχθρῶν εὐάλωτοι. θεοῦ γὰρ παρόντος ὑμῖν βοηθοῦ 182
πάντων περιφρονεῖν εὔλογον. τῆς δ' ἀρετῆς ἔπαθλα ὑμῖν μεγάλα
κεῖται πρὸς ἅπαντα τὸν βίον κτησαμένοις· αὐτή γε τὸ πρῶτον
ἀγαθῶν τὸ πρέσβιστόν ἐστιν, ἔπειτα καὶ τὴν τῶν ἄλλων χαρίζεται
περιουσίαν, ὡς καὶ πρὸς ἀλλήλους ὑμῖν χρωμένοις αὐτῇ μακαριστὸν 183
ποιῆσαι τὸν βίον καὶ τῶν ἀλλοφύλων πλέον δοξαζομένους ἀδήριτον

§ 180 = Deuteron. IV 23.

ROMSPLLat

1 γε(ι)νομένασ M γινομένασ SPL 3 ὁ θεὸς] θεὸσ (suppl. m. 2 S) MSPLE οὗτος] οὗτοσ δύναται SPL ταῦτα om. M 5 αὐτὸν O οἵους] οἷσ RO οἷοσ L¹E τε om. ROE 6 *παραινῶν RO οὐκ ἂν — 7 παύσαισθε] *non enim eritis beatissimi et omnibus imitabiles aut felices, si ex illius mandatis aliquando cessaueritis* Lat 7 ἀτυχήσαιτέ] Dindorf ἀτυχήσητέ ROM²PE ἀτυχήσεται M¹ ἀτυχήσετε SL ποτε MSL ἀτυχήσαιτέ ποτ' ἢ] u. 6 ante ὄντες posuit Cocceji, seclusit Dindorf ἀτυχήσαντές ποτε Holwerda p. 68 παύσαισθε] Dindorf παύσησθε ROM² ἐπαύσησθε P παύσεσθε M¹SL litt. σετε ποτὲ ἢ παύσεσθε suppl. m. 2 in spatio uacuo S 8 ἐστὶν ὑμῖν tr. L ὑμῖν] ἡμῖν SP¹ ἡ om. O μένει ROPL ἀπόντων] παρόντων (ἀπ s.) s. m. 2 M μὴ παρόντων PL ἀπόντων μὴ παρόντων S *praesentium* Lat 9 ταχεῖαν] βεβαίαν O ὑμᾶσ ὁ θεὸσ tr. ML βούλεται ἕπεσθαι tr. M 10 μήτε — 11 διάταξιν om. O 11 προτιμήσετε MSPL μήτε L 12 ἔχοντες] *geritis* Lat ἔχετε ed. pr. μεταστήσεσθε ROSPL 13 μάχαισ L 14 ἡμῖν L 15 πάντων] πάντα, α i. ras. 2 litt. P 16 κτησομένοις coni. αὐτή] αὕτη ROSPL γε τὸ] γε MSPL *etenim* Lat γὰρ Dindorf γέ τοι coni. 17 ἀγαθῶν] ἀγαθὸν OMS¹P τὸ] καὶ O πρέσβιστόν] πρεσβεῖον L 18 χρωμένουσ SP μακαριστὸν] *magnam* Lat 19 ποιῆσαι] ποιεῖται MPL ποιῆται S¹ ποιεῖτε S² ἀλλωφύλων P¹ ἀλλοφύλλων (ων euan.) O¹ δοξαζομένους] δοξαζομένου RO δοξαζομένοις coni. sed cf. § 204 ἀδήριτον] ἀδήρητον R ἀδηλότατον, λότα m. 2 in spatio uacuo suppl. M

καὶ παρὰ τοῖς αὖθις τὴν εὔκλειαν ὑμῖν ὑπάρξαι. τούτων δ' ἂν ἐφικέσθαι δυνηθείητε, εἰ τῶν νόμων οὓς ὑπαγορεύσαντός μοι τοῦ θεοῦ συνεταξάμην κατήκοοι καὶ φύλακες γένοισθε καὶ μελετῴητε
184 τὴν σύνεσιν αὐτῶν. ἄπειμι δ' αὐτὸς χαίρων ἐπὶ τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς παρατιθέμενος ὑμᾶς νόμων τε σωφροσύνῃ καὶ κόσμῳ τῆς πολιτείας καὶ ταῖς τῶν στρατηγῶν ἀρεταῖς, οἳ πρόνοιαν ἕξουσιν ὑμῶν
185 τοῦ συμφέροντος. θεός τε ὁ μέχρι νῦν ἡγεμονεύσας ἡμῖν, καθ' οὗ βούλησιν κἀγὼ χρήσιμος ὑμῖν ἐγενόμην, οὐ μέχρι τοῦ δεῦρο στήσει τὴν αὑτοῦ πρόνοιαν, ἀλλ' ἐφ' ὃν αὐτοὶ βούλεσθε χρόνον τοῦτον ἔχειν προστάτην ἐν τοῖς τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδεύμασι μένοντες, ἐπὶ
186 τοσοῦτον αὐτοῦ χρήσεσθε τῇ προμηθείᾳ. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσονται τὰς ἀρίστας, αἷς ἑπόμενοι τὴν εὐδαιμονίαν ἕξετε, ὁ ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος καὶ Ἰησοῦς ἥ τε γερουσία καὶ τὰ τέλη τῶν φυλῶν, ὧν ἀκροᾶσθε μὴ χαλεπῶς, γινώσκοντες ὅτι πάντες οἱ ἄρχεσθαι καλῶς εἰδότες καὶ ἄρχειν εἴσονται παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν
187 αὐτοῦ, τήν τ' ἐλευθερίαν ἡγεῖσθε μὴ τὸ προσαγανακτεῖν οἷς ἂν ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες πράττειν ἀξιῶσι· νῦν μὲν γὰρ ἐν τῷ τοὺς εὐεργέτας ὑβρίζειν ἐν τούτῳ τὴν παρρησίαν τίθεσθε, ὃ δὴ τοῦ λοιποῦ
188 φυλαττομένοις ὑμῖν ἄμεινον ἕξει τὰ πράγματα· μηδὲ τὴν ἴσην ἐπὶ τούτοις ὀργήν ποτε λαμβάνετε, ἣ κατ' ἐμοῦ πολλάκις ἐτολμήσατε χρῆσθαι· γινώσκετε γὰρ ὡς πλεονάκις ἐκινδύνευσα ὑφ' ὑμῶν ἀπο-
189 θανεῖν ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων. ταῦτα δ' οὐκ ὀνειδίζειν ὑμᾶς προεθέμην, οὐ γὰρ ἐπ' ἐξόδου τοῦ ζῆν δυσχεραίνοντας καταλιπεῖν ἠξίουν εἰς τὴν ἀνάμνησιν φέρων μηδὲ παρ' ὃν ἔπασχον αὐτὰ καιρὸν ἐν

§ 183 = Deuteron. IV 23.

ROMSPLELat

1 παρὰ τοῖς] παρ' αὐτοῖσ RO 3 κατήκοοι] κατοίκοιοι R γένησθε LE *καὶ (ante μελετῴητε) om. O *μελετῴητε] μελετῶντεσ RO μελετῷτε coni. 4 *ἡμετέροισ, ἡ ex ὑ corr. M 5 νόμων τε σωφροσύνῃ] coni. νόμω τὲ σωφροσύνησ codd. 6 ὑμῶν ἕξουσι· tr. SP 7 ἡμῖν] ὑμῶν MSPL *uestri* Lat 8 κἀγὼι S[1] ὑμῖν] ὑμῶν ML στήσει] ὑμῖν στήσει MSPL 9 αὐτοῦ codd. ὃν] ὅσον MSPL 10 ἔχειν, ν s. R ἀρετῆς] ἀρτῆσ L ἐπιτηδεύμασι] παιδεύμασι O 11 χρήσεσθε] χρήσασθε (ε i. ras. SP) SPL χρήσασθαι M 12 *τὰσ ἀρίστουσ RO 13 *Ἐλεάζαρος] ἐλεάροσ P[1] 14 *ἀκροᾶσθαι O ἄρχεται O 15 ἴσονται M ἔσονται L[1] 16 τε ROSPL ἡγεῖσθε] ἡγεῖσθαι RO αὐτοῦ ἡγεῖσθε L τὸ] τῷ, ῷ ex ὸ corr. P προσσαγανακτεῖν R προσ·· ανάγκην (eras. ·γ, γκ i. ras. m. 2) S 17 ἀξιοῦσι ROP[2] 19 ἕξει] ἥξει O ἴσην] ὅσην L 20 ποτε] τε RO λαμβάνεται O 22 ἢ om. M ὀνειδίζων (ω ex ει corr. P) P et fort. Lat 23 ἐπ' ἐξόδου] ἐπ' ἐξόδῳ SP ἐπιδόξου RO ἐν ἐξόδῳ L 24 τὴν om. MSPL ὃν ex corr. M

ὀργῇ γενόμενος, ἀλλ' ὥστε τοῦ σωφρονήσειν ὑμᾶς εἰς τὸ μέλλον
κατ' αὐτό γε τοῦτ' ἀσφαλὲς εἶναι, καὶ μηδὲν εἰς τοὺς προεστηκό-
τας ἐξυβρίσαι διὰ πλοῦτον, ὃς ὑμῖν πολὺς διαβᾶσι τὸν Ἰορδάνην
καὶ τὴν Χαναναίαν κτησαμένοις περιστήσεται. ἐπεὶ προαχθέντες 190
εἰς καταφρόνησιν ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς ὀλιγωρίαν ἀπολεῖτε
καὶ τὴν εὔνοιαν τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ, ποιήσαντες δὲ τοῦτον ἐχθρὸν
τήν τε γῆν, ἣν κτήσεσθε, κρατηθέντες ὅπλοις ὑπὸ τῶν αὖθις ἀφαιρε-
θήσεσθε μετὰ μεγίστων ὀνειδῶν καὶ σκεδασθέντες διὰ τῆς οἰκου-
μένης πᾶσαν ἐμπλήσετε καὶ γῆν καὶ θάλασσαν τῆς αὐτῶν δουλείας.
ἔσται δ' ὑμῖν τούτων πεῖραν λαμβάνουσιν ἀνωφελὴς ἡ μετάνοια 191
καὶ ἡ τῶν οὐ φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ βούλοισθε
τούτους ὑμῖν μένειν, τῶν πολεμίων μηδένα ὑπολείπησθε κρατήσαντες
αὐτῶν, ἀλλ' ἀπολλύναι πάντας κρίνατε συμφέρειν, ἵνα μή τινων
παραγευσάμενοι τῆς ἐκείνων ἐπιτηδεύσεως διαφθείρητε τὴν πάτριον
πολιτείαν. ἔτι δὲ καὶ βωμοὺς καὶ ἄλση καὶ νεὼς ὁπόσους ἂν ἔχοιεν 192
κατερείπειν παραινῶ καὶ δαπανᾶν πυρὶ τὸ γένος αὐτῶν καὶ τὴν
μνήμην· βέβαια γὰρ ἂν οὕτως ὑμῖν μόνον ὑπάρξειεν ἡ τῶν οἰκείων
ἀγαθῶν ἀσφάλεια. ἵνα δὲ μὴ δι' ἀμαθίαν τοῦ κρείττονος ἡ φύσις 193
ὑμῶν πρὸς τὸ χεῖρον ἀπονεύσῃ, συνέθηκα ὑμῖν καὶ νόμους ὑπαγο-
ρεύσαντός μοι τοῦ θεοῦ καὶ πολιτείαν, ἧς τὸν κόσμον φυλάξαντες
πάντων ἂν εὐδαιμονέστατοι κριθείητε."

3. Ταῦτα εἰπὼν δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νόμους καὶ 194
τὴν διάταξιν τῆς πολιτείας ἀναγεγραμμένην. οἱ δὲ ἐδάκρυόν τε
καὶ πολλὴν ἐπιζήτησιν ἐποιοῦντο τοῦ στρατηγοῦ μεμνημένοι τε ὧν
κινδυνεύσειε καὶ προθυμηθείη τῆς περὶ αὐτῶν σωτηρίας καὶ δυσ-
ελπιστοῦντες περὶ τῶν μελλόντων ὡς οὐκ ἐσομένης ἄλλης ἀρχῆς

§ 190 = Deuteron. IV 26; § 192 = Deuteron. XII 2; § 194 = Deuteron. V 1.

ROMSPLELat

1 σωφρονίσειν L 2 τοῦτο SP ἀσφαλεῖσ SPL 5 *ἀπολεῖται P 7 ἣν — ὅπλοις] *quam armis obtinuistis* Lat ἥν] ἢ R κτήσεσθε] κτᾶσθε MP νῦν κτᾶσθε SL κεκτήσεσθε coni. ὑπὸ τῶν] ὑπ' αὐτῶν SP ἀφαιρεθήσεσθε, σεσθε ex corr. L ἀφαιρήσεσθε E 8 ὀνείδων ROMPL 9 καὶ γῆν] την γῆν MSPLE αὐτῶν] αὐτῶν MP[1]LE ὑπ' αὐτῶν RO 10 *δὲ MSPL η om. E 11 οὐ] μὴ E 12 μηδένα] μηδὲν ἄσ M[1] μηδένασ M[2]SP μή τινασ E μηδέν' ἂν coni. *ὑπολείπεσθε SPL ὑπολείποισθε coni. 13 ἀλλὰ πάντασ ἀπολλύναι tr. MSPL ἀπολύναι, λ i. ras. O κρίνατε] κρίναντεσ SP κρίναιτε coni. τινων] ζώντων MSPLELat 14 *πάτριον] πατρώαν ROML 15 *νεῶισ S[1] 16 κατερείπειν] καταρρίπτειν ME καταρριπτεῖν (corr. ex κατερ·ιπειν m. 2 S) SPL 17 ὑπάρξει O 20 καὶ] κατὰ RO καὶ κατα M 21 ἁπάντων SP ἂν om. M 22 *τοὺς | iterat L 23 *δ' L 25 κινδυνεύσειε] κινδυνεύσοι, οι i. spatio uacuo 3 litt. suppl. m. 2 M

τοιαύτης, ἧττόν τε τοῦ θεοῦ προνοησομένου διὰ τὸ Μωυσῆν εἶναι
195 τὸν παρακαλοῦντα. ὧν τε ἐπὶ τῆς ἐρήμου μετ' ὀργῆς ὁμιλήσειαν αὐτῷ μετανοοῦντες ἤλγουν, ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν εἰς δάκρυα προπεσόντα κρεῖττον καὶ τῆς ἐκ λόγου παρηγορίας τὸ ἐπ' αὐτῷ ποιῆσαι πάθος. Μωυσῆς δ' αὐτοὺς παρηγόρει, καὶ τοῦ δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπολαμβάνειν ἀπάγων αὐτοὺς χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ παρεκάλει. καὶ τότε μὲν οὕτω διελύθησαν.
196 4. Βούλομαι δὲ τὴν πολιτείαν πρότερον εἰπὼν τῷ τε Μωυσέος ἀξιώματι τῆς ἀρετῆς ἀναλογοῦσαν καὶ μαθεῖν παρέξων δι' αὐτῆς τοῖς ἐντευξομένοις, οἷα τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρχῆθεν ἦν, ἐπὶ τὴν τῶν ἄλλων τραπέσθαι διήγησιν. γέγραπται δὲ πάνθ' ὡς ἐκεῖνος κατέλιπεν οὐδὲν ἡμῶν ἐπὶ καλλωπισμῷ προσθέντων οὐδ' ὅτι μὴ κατε-
197 λέλοιπε Μωυσῆς. νενεωτέρισται δ' ἡμῖν τὸ κατὰ γένος ἕκαστα τάξαι· σποράδην γὰρ ὑπ' ἐκείνου κατελείφθη γραφέντα καὶ ὡς ἕκαστόν τι παρὰ τοῦ θεοῦ πύθοιτο. τούτου χάριν ἀναγκαῖον ἡγησάμην προδιαστείλασθαι, μὴ καί τις ἡμῖν παρὰ τῶν ὁμοφύλων ἐντυχόν-
198 των τῇ γραφῇ μέμψις ὡς διημαρτηκόσι γένηται. ἔχει δὲ οὕτως ἡ διάταξις ἡμῶν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν πολιτείαν. οὓς δὲ κοινοὺς ἡμῖν καὶ πρὸς ἀλλήλους κατέλιπε τούτους ὑπερεθέμην εἰς τὴν περὶ ἐθῶν καὶ αἰτιῶν ἀπόδοσιν, ἣν συλλαμβανομένου τοῦ θεοῦ μετὰ ταύτην ἡμῖν τὴν πραγματείαν συντάξασθαι πρόκειται.
199 5. Ἐπειδὰν τὴν Χαναναίων γῆν κτησάμενοι καὶ σχολὴν ἐν χρήσει τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες πόλεις τὸ λοιπὸν ἤδη κτίζειν προαιρῆσθε, ταῦτα ποιοῦντες τῷ θεῷ φίλα πράξετε καὶ τὴν εὐδαιμονίαν

§ 199 — Deuteron. XII 5.

ROMSPLELatZonaras I p. 74.

1 προνοησαμένου M διὰ τὸ — 2 παρακαλοῦντα] corruptum uid., deest μὴ aut μηκέτι 2 ὁμιλήσειεν RO 3 *ἤλγουν] ἦγουν O προσπεσόντα L 4 καὶ] τε καὶ RO ἐπ' αὐτῷ] coni. ἐπ' αὐτὸν P ὑπ' αὐτῶν ROML ὑπ' αὐτὸν S 5 δὲ E παρηγορεῖ ME τοῦ] τῶν E 6 *ἀπαγαγὼν L 8 μωϋσέωσ MSPL 9 τὴν ἀρετὴν L παρέξων] γὰρ ἐξ ὧν L 10 ἐπὶ] οὕτωσ ἐπὶ MSPL 11 ὡς] ὅσ' S ὅσα P οἷα (ὅσα) L 12 μὴ om. RO καταλέλοιπε SPL 15 τούτου χάριν] propterea namque Lat δ' τούτου χάριν coni.

16 προδιαστείλασθαι] haec praedicare Lat μὴ κέτισ (αι') M ἐντυχόντων] ἐντυγχανόντων MSPL 18 ἡμῶν] ἡμῖν MSL 19 καὶ πρὸσ ἀλλήλουσ ἡμῖν tr. M κατέλειπε (ει ex ι corr. L) ML 20 ἣν] ἢ O συλλαμβανομένου] συναντιλαμβανομένου PL συναντιλλαμβανομένου S 22 ante *ἐπειδὰν addit ait enim Lat ἐν χρήσει] ἐπὶ χρήσει MSPL 23 τὸ] Dindorf τε τὸ codd. προαιρῆσθε] E προαιρεῖσθε codd. 24 πράξετε] Bekker πράττετε codd.

βεβαίαν ἕξετε· ἱερὰ πόλις ἔστω μία τῆς Χαναναίων γῆς ἐν τῷ 200
καλλίστῳ καὶ δι᾽ ἀρετὴν ἐπιφανεῖ, ἣν ἂν ὁ θεὸς ἑαυτῷ διὰ προ-
φητείας ἕληται, καὶ νεὼς εἷς ἐν ταύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ
λίθων μὴ κατειργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων, οἳ κονιάματι
χρισθέντες εὐπρεπεῖς τε εἶεν καὶ καθάριοι πρὸς τὴν θέαν. ἡ δ᾽ 201
ἐπὶ τοῦτον πρόσβασις ἔστω μὴ διὰ βαθμίδων, ἀλλὰ προσχώσεως
αὐτῷ καταπρανοῦς γενομένης. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πόλει μήτε βωμὸς μήτε
νεὼς ἔστω· θεὸς γὰρ εἷς καὶ τὸ Ἑβραίων γένος ἕν.
6. *Ὁ δὲ βλασφημήσας θεὸν καταλευσθεὶς κρεμάσθω δι᾽ ἡμέρας* 202
καὶ ἀτίμως καὶ ἀφανῶς θαπτέσθω.
7. *Συνερχέσθωσαν δὲ εἰς ἣν ἀποφήνωσι πόλιν τὸν νεὼν τρὶς* 203
τοῦ ἔτους οἱ ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς, ἧς ἂν Ἑβραῖοι κρατῶσιν,
ὅπως τῷ θεῷ τῶν μὲν ὑπηργμένων εὐχαριστῶσι καὶ περὶ τῶν εἰς
τὸ μέλλον παρακαλῶσι καὶ συνιόντες ἀλλήλοις καὶ συνευωχούμενοι
προσφιλεῖς ὦσι· καλὸν γὰρ εἶναι μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους ὁμοφύλους 204
τε ὄντας καὶ τῶν αὐτῶν κοινωνοῦντας ἐπιτηδευμάτων, τοῦτο δὲ ἐκ
μὲν τῆς αὐτῆς ἐπιμιξίας αὐτοῖς ὑπάρξειν, τῇ τε ὄψει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ
μνήμην αὐτῶν ἐντιθέντας· ἀνεπιμίκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας
ἀλλοτριωτάτους αὐτοῖς νομισθήσεσθαι.
8. *Ἔστω δὲ καὶ δεκάτη τῶν καρπῶν ἐξαίρεσις ὑμῖν χωρὶς ἧς* 205
διετάξατε τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λευίταις δεδόσθαι, ἣ πιπρασκέσθω μὲν
ἐπὶ τῶν πατρίδων, εἰς δὲ τὰς εὐωχίας ὑπηρετείτω καὶ τὰς θυσίας

---

§ 202 = Leuit. XXIV 15; § 203 = Deuteron. XII 11; § 205 = Deuteron. XIV 21.

ROMSPLELat

1 *βεβαίωσ* O 2 **ἂν* om. RO **ἑαυτῷ*] *αὐτῶ* MP[1]L *αὑτῶ* SP[2] **προφητείας*] *prophetam* Lat 3 *ἕληται*] *ἐξέληται* ME *ἐκλέξηται* SPL **ταύτῃ*] *αὐτῆ* O **ἐκ*, *κ* s. P 4 **κατεργασμένων* ROM 5 *χρησθέντεσ* RE **εἶεν*] *ἂν εἶεν* coni. *καθαροὶ* E 6 *τοῦτον*] *τούτων* ROE **πρόβασισ* L

**ἀλλὰ* — 7 *γενομένης* om. Lat 7 **κατὰ πρανοῦσ* OSP *καταπρ*^{αν} M **γενομένησ*, *ησ* ex *η* corr. R 9 **βλασφημήσας*] *βλασφημῆσαι* (*ῆ* corr. L) *τολμήσασ* SPL *κρεμάσθω*] *κρεμνάσθω* SPLE *κριμνάσθω* M **ἡμέρας*] *ὅλησ ἡμέρασ* SP 11 **ἣν*] *ἣν ἂν* coni. **ἀποφήινωσι*· P[2] **τρὶς*] *τρεῖσ* R 12 *κρατῶσιν*, *ν* i. ras. P 14 *συνιόντες*] *συνιέντεσ* MSPL *συνόντες* Ernesti **συνευχούμενοι* (ω supra) S 16 *δ᾽* L *ἐκ μὲν τῆς αὐτῆς*] *ex hac (societate)* Lat *ἐκ μόνης τῆς* coni. 17 *ὁμιλεία* R 18 *αὐτῶν*] *αὐτοῖσ* O **ἀνεπιμήκτουσ* R **ἀλλήλουσ* RO 19 *αὐτοῖσ* ROSPL *αὐτοὺσ* M *ἑαυτοῖσ* E **νομισθήσεσθε* R 20 **ἐξαίρεσις*] *ἐξιέρωσισ* P *ἐξαίρεσισ* (*ϊέρωσισ* supra) L *ἧς*] *οἷσ* L 21 *διετάξατε*] *διετάξατο* RO *διέταξα* SPL *δεδόσθαι*] *δίδοσθαι* MSPL *ἣ*] *ἢ* R 22 *ἐπὶ τῆσ πατρίδοσ* E *θυσίας*] *θυσίασ αὐτῶν* ME

τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει· δίκαιον γὰρ εἶναι τῶν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, ἣν ὁ θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι παρέσχεν, ἐπὶ τιμῇ τοῦ δεδωκότος ἀπολαύειν.

206 9. *Ἐκ μισθοῦ γυναικὸς ἡταιρημένης θυσίας μὴ τελεῖν· ἥδεσθαι γὰρ μηδενὶ τῶν ἀφ' ὕβρεως τὸ θεῖον, χείρων δ' οὐκ ἂν εἴη τῆς ἐπὶ τοῖς σώμασιν αἰσχύνης· ὁμοίως μηδ' ἂν ἐπ' ὀχεύσει κυνὸς ἤτοι θηρευτικοῦ ἢ ποιμνίων φύλακος λάβῃ τις μισθόν, ἐκ τούτου θύειν τῷ θεῷ.*

207 10. *Βλασφημείτω δὲ μηδεὶς θεοὺς οὓς πόλεις ἄλλαι νομίζουσι. μηδὲ συλᾶν ἱερὰ ξενικά, μηδ' ἂν ἐπωνομασμένον ᾖ τινι θεῷ κειμήλιον λαμβάνειν.*

208 11. *Μηδεὶς δ' ἐξ ὑμῶν κλωστὴν ἐξ ἐρίου καὶ λίνου στολὴν φορείτω· τοῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις ταύτην ἀποδεδεῖχθαι.*

209 12. *Συνελθόντος δὲ τοῦ πλήθους εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν ἐπὶ ταῖς θυσίαις δι' ἐτῶν ἑπτὰ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνστάσης ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ σταθείς, ἀφ' οὗ γένοιτο ἐξάκουστος, ἀναγινωσκέτω τοὺς νόμους ἅπασι, καὶ μήτε γυνὴ μήτε παῖδες εἰργέσθωσαν*
210 *τοῦ ἀκούειν, ἀλλὰ μηδὲ οἱ δοῦλοι· καλὸν γὰρ ταῖς ψυχαῖς ἐγγραφέντας καὶ τῇ μνήμῃ φυλαχθῆναι μηδέποτε ἐξαλειφθῆναι δυναμένους. οὕτως γὰρ οὐδὲν ἁμαρτήσονται μὴ δυνάμενοι λέγειν ἄγνοιαν τῶν ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων, οἵ τε νόμοι πολλὴν πρὸς ἁμαρτάνοντας ἕξουσι παρρησίαν, ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ πείσονται*
211 *καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐγγραψάντων διὰ τῆς ἀκοῆς ἃ κελεύουσιν, ὥστ' εἶναι διὰ παντὸς ἔνδον αὐτοῖς τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἧς ὀλιγωρήσαντες ἠδίκησαν καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς αἴτιοι γεγόνασι. μανθανέ-*

§ 206 = Deuteron. XXIII 18; § 207 = Exod. XXII 28, Deuteron. VII 25; § 208 = Deut. XXII 11; § 209 = Deut. XXXI 10; § 211 = Deut. VI 18.

ROMSPLELat

4 **μισθοῦ*] *μισθοῦ δὲ* L **ἡταιρισμένησ* R 5 *ἀφ'*] *ἐφ'* O *χείρων*] Bigot *χείρω* codd. *peius* Lat *τῆς*] *τοῖσ* RM 6 **μηδ'*] *δ'* O **ἐποχεύσῃ* R **ἤτοι θηρευτικοῦ, οιθ* i. ras. R 7 *λάβῃ*] Dindorf *λάβοι* codd. E **τούτου*] *τούτων* RO 9 *δὲ* om. E **νομίζουσιν* S¹P¹L 10 *μηδὲ*] *μὴ* OMSPE **θεῶν* Cocceji 12 **δὲ* ROS *κλωστὴν*] *καλῶσ τὴν* M *τὴν* E **λινοῦ* M 15 **scenophegia* Lat 16 *ἀφ' οὗ*] coni. *ἐφ' οὗ* codd. *unde* Lat *γένοιτο*] *γένοιτ' ἂν* coni. 17 *ἅπασι*] *πᾶσι* (*πᾶσιν* S¹P¹L) MSPLE **εἰργέσθωσαν* P 18 *μηδὲ*] *μήτε* ROMSPE 19 *καὶ*] *αὐτοὺσ καὶ* MSPL *μηδέποτε*] *ὡσ μηδέποτε* SPL *δυναμένου* M 20 *οὐδὲν*] *οὐδὲ* SPL *καὶ οὐδὲ* M *neque* Lat

21 *νό·οι* (μ superscr.) P *πρὸς*] *πρὸσ τοὺσ* O 22 *ἕξουσι*] *ἄξουσι* ML *αὔξουσι* SP 23 *ὥστε* MSP 24 *αὐτοῖς*] *παρ' αὐτοῖσ* MSPL *ἧς*] *ὧν*, *ὦ* ex *ὅ* corr., *ν* i. ras. P 25 *ἠδίκησαν καὶ* om. Lat, fort. recte *αὐτοῖσ* RMSPL *αὐτῆσ* O *γεγόνασιν* S¹PL

τωσαν δὲ καὶ οἱ παῖδες πρῶτον τοὺς νόμους μάθημα κάλλιστον
καὶ τῆς εὐδαιμονίας αἴτιον.
13. Δίς τε ἑκάστης ἡμέρας ἀρχομένης τε αὐτῆς καὶ ὁπότε πρὸς 212
ὕπνον ὥρα τρέπεσθαι μαρτυρεῖν τῷ θεῷ τὰς δωρεάς, ἃς ἀπαλλαγεῖσιν
αὐτοῖς ἐκ τῆς Αἰγυπτίων γῆς παρέσχε, δικαίας οὔσης φύσει τῆς
εὐχαριστίας καὶ γενομένης ἐπ' ἀμοιβῇ μὲν τῶν ἤδη γεγονότων ἐπὶ
δὲ προτροπῇ τῶν ἐσομένων· ἐπιγράφειν δὲ καὶ τοῖς θυρώμασιν 213
αὐτῶν τὰ μέγιστα ὧν εὐεργέτησεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἔν τε βραχίοσιν
ἕκαστον διαφαίνειν, ὅσα τε τὴν ἰσχὺν ἀποσημαίνειν δύναται τοῦ
θεοῦ καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν φέρειν ἐγγεγραμμένα ἐπὶ τῆς
κεφαλῆς καὶ τοῦ βραχίονος, ὡς περίβλεπτον πανταχόθεν τὸ περὶ
αὐτοὺς πρόθυμον τοῦ θεοῦ.
14. Ἀρχέτωσαν δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν ἄνδρες ἑπτὰ οἱ καὶ τὴν 214
ἀρετὴν καὶ τὴν περὶ τὸ δίκαιον σπουδὴν προησκηκότες· ἑκάστῃ δὲ
ἀρχῇ δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τῶν Λευιτῶν φυλῆς.
ἔστωσαν δὲ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες ταῖς πόλεσιν ἐν πάσῃ τιμῇ, 215
ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων μήτε θρασύνεσθαί τισιν
ἐξεῖναι τῆς πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώματι τῶν ἀνθρώπων αἰδοῦς αὐτῶν
εὐλαβεστέρους, ὥστε τοῦ θεοῦ μὴ καταφρονεῖν, ἀπεργαζομένης. οἱ 216
δὲ δικασταὶ ἀποφήνασθαι κύριοι περὶ τοῦ δόξαντος αὐτοῖς ἔστωσαν,
πλὴν εἰ μή τι χρήματα λαβόντας τις αὐτοὺς ἐπὶ διαφθορᾷ τοῦ
δικαίου ἐνδείξαιτ' ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν προφέροι, καθ' ἣν οὐ καλῶς ἐλέγχει αὐτοὺς ἀποφηναμένους· οὔτε γὰρ κέρδει χαριζομένους
οὔτ' ἀξιώματι προσῆκε φανερὰς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ
δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰρ θεὸς ἂν οὕτως δόξειε 217

§ 211 = Deuteron. XI 19; § 214 = Deuteron. XVI 18.

ROMSPLELat

1 *πρῶτον] πρώτουσ MSP 3 Δίς τε] διότε O δὶσ δ' MSPLE 4 τὰσ s. R 5 παρέσχεν S¹P¹L 6 εὐχαριστείασ O *ἀμοιβὴν L 8 εὐεργέτησαν O εὐηργέτησεν MLE ἔν τε — 11 βραχίονος] *et brachiis singula quaeque declaranda, quae uirtutem dei ualent designare et fauorem eius circa eos ostendere* Lat ἔν τε — 9 διαφαίνειν om. E 9 διαφαίνειν L (ἐρειν) 11 περίβλεπτον] περίβλεπτον εἶναι Cocceji 13 *ἀρχέσθωσαν M 14 ἑκάστην O 15 ὑπηρέται· S 16 ἁπάσῃ MLE 17 ὡς] καὶ E 18 *τῆσ ex τοῖσ corr. L αὐτῶν εὐλαβεστέρους] εὐλαβεστέρουσ αὐτοὺσ E 19 *οἱ] ὡσ O 20 *ἀποφαίνεσθαι SP 21 *εἰ] ἢ L μή τι] μή τε MPL μήτε ex μῆτι corr. S μή τισ E μὴ Cocceji τις om. E, fort. recte *διαφθορᾷ] *diuersitate* Lat 22 ἐνδείξαιτο Dindorf ἐνδείξηται ROMPL ἐνδείξεται (ε i. ras. m. 2 S) SE προσφέροι O προφέρει E *οὐ ‖ iterat M 23 *ἀποφηιναμένουσ P² οὔτε SPL 24 προσῆχον SP φανερὰς] φανερὰσ, i. marg. πονηρὰσ L, om. Lat τὸ] τὸν R

καταφρονεῖσθαι καὶ ἀσθενέστερος ἐκείνων οἷς ἄν τις κατὰ φόβον
ἰσχύος προσνέμοι τὴν ψῆφον κεκρίσθαι· τοῦ θεοῦ γὰρ ἰσχύς ἐστι
τὸ δίκαιον. ὃ τοῖς ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις
218 ἐκείνους τοῦ θεοῦ δυνατωτέρους ποιεῖ. ἂν δ' οἱ δικασταὶ μὴ νοῶσι
περὶ τῶν ἐπ' αὐτοὺς παρατεταγμένων ἀποφήνασθαι, συμβαίνει δὲ
πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀνθρώποις, ἀναπεμπέτωσαν τὴν δίκην εἰς τὴν
ἱερὰν πόλιν, καὶ συνελθόντες ὅ τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης καὶ
ἡ γερουσία τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν.
219 15. Εἷς δὲ μὴ πιστευέσθω μάρτυς, ἀλλὰ τρεῖς ἢ τὸ τελευταῖον
δύο, ὧν τὴν μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὰ προβεβιωμένα. γυναι-
κῶν δὲ μὴ ἔστω μαρτυρία διὰ κουφότητα καὶ θράσος τοῦ γένους
αὐτῶν· μαρτυρείτωσαν δὲ μηδὲ δοῦλοι διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀγένειαν,
οὓς ἢ διὰ κέρδος εἰκὸς ἢ διὰ φόβον μὴ τἀληθῆ μαρτυρῆσαι. ἂν
δέ τις ψευδομαρτυρήσας πιστευθῇ, πασχέτω ταῦτ' ἐλεγχθεὶς ὅσα
ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν.
220 16. Ἂν δὲ πραχθέντος φόνου ἔν τινι χώρᾳ μὴ εὑρίσκηται ὁ δρά-
σας μηδ' ὑπονοῆταί τις ὡς διὰ μῖσος ἀπεκτονηκώς, ζητείτωσαν μὲν
αὐτὸν μετὰ πολλῆς σπουδῆς μήνυτρα προθέμενοι· μηδενὸς δὲ μηνύ-
οντος αἱ ἀρχαὶ τῶν πόλεων τῶν πλησίον τῇ χώρᾳ, ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπρά-
χθη, καὶ ἡ γερουσία συνελθόντες μετρείτωσαν ἀπὸ τοῦ τόπου ὅπου
221 κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χώραν. ᾗ δ' ἂν ᾖ πλησιαιτάτη πόλις, οἱ ἐν
αὐτῇ δημόσιοι πριάμενοι δάμαλιν καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα καὶ
ἀνεπιτήδειον ἀρότρῳ καὶ φυτοῖς χωρίον τοὺς τένοντας κοψάτωσαν τῆς

§ 219 = Deuteron. XVII 6, XIX 15; § 220 = Deuteron. XXI 1.

ROMSPLELat

1 καταφρονῆσθαι RS¹P¹ ασθενεστέρασ M 2 προσνείμη ML προσνείμοι RO τοῦ] τῆσ SP γὰρ θεοῦ tr. MSP γὰρ θεοῦ (γὰρ supra lineam) L ἰσχύς] ἰσχύοσ S²P 3 ὃ — τις] *quisquis enim praestat eis qui aut non iuste quaerunt aliquid aut in dignitate sunt constituti* Lat ὃ τοῖς] τοῖσ οὖν MSPLLat ἐν om. O ἀξιώματι OLat 5 ἐπ' αὐτοὺς] ἐπ' αὐτοῖσ MSPL παρατεταγμένων] *creditis* Lat ἀναγομένων uel simile coni. *ἀποφήινασθαι P² 6 ἀναπεμπέτωσαν] ἀκέραιον ἀναπεμπέτωσαν MSPLELat 8 *τὸ] καὶ τὸ M 9 *πιστευέτω L *τὸ τελευταῖον] τοὐλάχιστον coni. 11 μὴ ἔστω μαρτυρία] μαρτυρία οὐκ ἀσφαλὴσ E *θράσος] θάρσοσ RO 12 μηδὲ] Dindorf μήτε codd. E ψυχῆς] τύχησ L 14 ψευδομαρτυρήσας] ***δομαρτυρῆσαι O ψευδῆ μαρτυρήσασ MSPLE 17 μηδ'] Dindorf μήθ' codd. E ὑπονοεῖται RMS¹P¹LE ἀποκτενηκὼσ O ζητήτωσαν RL 18 μήνυστρα ut uid. L *δὲ] δὲ των τοιούτων M 20 συνελθόντες] συνελθοῦσαι E *μετρήτωσαν L *ὅπου] ἐν ὧι S ὅπου, i. marg. ἐν ᾧ L *ubi* Lat 21 *δὲ SP *ᾗ] ἡ· P *πλησιαιστάτη O πλησιετάτη M 22 *αὐτῇ, ῇ i. ras. P καὶ (ante κομίσαντες) om. E 23 *ἂν ἐπιτήδειον L ἀρότῳ coni. *κοψά·τωσον O κοψάτω (σαν supra lineam) P

βοός, καὶ χέρνιβας ἑλόμενοι ὑπὲρ κεφαλῆς τῆς βοὸς οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ 222
Λευῖται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης καθαρὰς ἀναβοησάτωσαν
τὰς χεῖρας ἔχειν ἀπὸ τοῦ φόνου καὶ μήτε δρᾶσαι μήτε δρωμένῳ
παρατυχεῖν, ἐπικαλεῖσθαι δὲ ἵλεω τὸν θεὸν καὶ μηκέτι τοιοῦτον
δεινὸν συμβῆναι τῇ γῇ πάθος.

17. Ἀριστοκρατία μὲν οὖν κράτιστον καὶ ὁ κατ' αὐτὴν βίος, 223
καὶ μὴ λάβῃ πόθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύτην στέργοιτε
καὶ τοὺς νόμους ἔχοντες δεσπότας κατ' αὐτοὺς ἕκαστα πράττετε·
ἀρκεῖ γὰρ ὁ θεὸς ἡγεμὼν εἶναι. βασιλέως δ' εἰ γένοιτο ἔρως ὑμῖν,
ἔστω μὲν οὗτος ὁμόφυλος, πρόνοια δ' αὐτῷ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλ-
λης ἀρετῆς διὰ παντὸς ἔστω. παραχωροίη δὲ οὗτος τοῖς μὲν νόμοις 224
καὶ τῷ θεῷ τὰ πλείονα τοῦ φρονεῖν, πρασσέτω δὲ μηδὲν δίχα τοῦ
ἀρχιερέως καὶ τῆς τῶν γερουσιαστῶν γνώμης γάμοις τε μὴ πολλοῖς
χρώμενος μηδὲ πλῆθος διώκων χρημάτων μηδ' ἵππων, ὧν αὐτῷ
παραγενομένων ὑπερήφανος ἂν τῶν νόμων ἔσοιτο. κωλυέσθω δ',
εἰ τούτων τι διὰ σπουδῆς ἔχοι, γίγνεσθαι τοῦ συμφέροντος ὑμῖν
δυνατώτερος.

18. Ὅρους γῆς μὴ ἐξέστω κινεῖν μήτε οἰκείας μήτ' ἀλλοτρίας 225
πρὸς οὓς ἐστιν ὑμῖν εἰρήνη, φυλαττέσθω δ' ὥσπερ θεοῦ ψῆφον
βεβαίαν εἰς αἰῶνα κειμένην ἀναιρεῖν, ὡς πολέμων ἐντεῦθεν καὶ
στάσεων γινομένων ἐκ τοῦ πλεονεκτοῦντας προσωτέρω χωρεῖν βού-
λεσθαι τῶν ὅρων· μὴ γὰρ μακρὰν εἶναι τοῦ καὶ τοὺς νόμους ὑπερ-
βαίνειν τοὺς τὸν ὅρον μετακινοῦντας.

19. Γῆν ὁ φυτεύσας, πρὸ ἐτῶν τεσσάρων ἂν καρπὸν προβάλῃ τὰ 226
φυτά, μήτε τῷ θεῷ ἀπαρχὰς ἐντεῦθεν ἀποφερέτω μήτ' αὐτὸς χρή-
σθω· οὐ γὰρ κατὰ καιρὸν τοῦτον ὑπ' αὐτῶν ἐνεχθῆναι, βιασαμένης

§ 222 = Deuteron. XXI 5; § 223 = Deuteron. XVII 14; § 225 = Deuteron. XIX 14; § 226 = Deuteron. XXVII 17; § 226 = Leuit. XIX 23.

ROMSPLELat

1 *τῆς] τοῦ O 3 *δρωμένων M 4 δ' L τοιοῦτο SP 6 ἀριστοκράτεια RO ἀριστοκρατίας E αὐτὴν] αὐτῶν O 7 λάβοι ROM πάθος (πόθος) L ταύτης O 8 καὶ om. MSPLLat κατ' αὐτοὺς] καὶ κατὰ τούτους SP καὶ κατ' αὐτοὺς L *et secundum eas* Lat πράττετε] πράττοντες MSPLLat 9 δὲ εἰ E 11 παραχωροίη] παραχωρεῖν M παραχωρείτω O 13 τε] δὲ E 14 πλήθη E *μηδὲ SP 16 γίνεσθαι MSPL 18 οἰκείους E *μήτε ROSP ἀλλοτρίους E 19 *ὑμῖν] ἡμῖν ROMS δὲ O 20 βέβαιον MSPL 21 *στάσεως O *πλεονεκτοῦντος O *προσωτέρωι S 22 καὶ τοῦ tr. E *καὶ τοὺς] κατὰ τοὺς R κατὰ O *ὑπερβένειν P 24 *τεσσάρων om. L *ἂν om. M *προβάλῃ (σ) P 25 *τὰ φυτά] *folia* Lat *αὐτὸς] αὐτοῖς M *χράσθω SPL 26 τοῦτον] τούτων MSL ἀνεχθῆναι L

δὲ τῆς φύσεως ἀώρως μήτε τῷ θεῷ ἁρμόζειν μήτ' αὐτῷ τῷ δε-
227 *σπότῃ χρῆσθαι. τῷ δὲ τετάρτῳ τρυγάτω πᾶν τὸ γενόμενον, τότε*
γὰρ ὥριον εἶναι, καὶ συναγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν κομιζέτω, καὶ
σὺν τῇ δεκάτῃ τοῦ ἄλλου καρποῦ μετὰ τῶν φίλων εὐωχούμενος
ἀναλισκέτω καὶ μετ' ὀρφανῶν καὶ χηρευουσῶν γυναικῶν. πέμπτου
δὲ ἔτους κύριος ἔστω τὰ φυτὰ καρποῦσθαι.
228 20. *Τὴν ἀμπέλοις κατάφυτον γῆν μὴ σπείρειν· ἀρκεῖσθαι γὰρ*
αὐτὴν τρέφειν τοῦτο τὸ φυτὸν καὶ τῶν ἐξ ἀρότρου πόνων ἀπηλ-
λάχθαι. βουσὶν ἀροῦν τὴν γῆν, καὶ μηδὲν τῶν ἑτέρων ζῴων [σὺν
αὐτοῖς] ὑπὸ ζεύγλην ἄγοντας, ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα γένη κἀκείνοις ποι-
εῖσθαι τὸν ἄροτον. εἶναι δὲ καθαρὰ τὰ σπέρματα καὶ ἀνεπίμικτα,
καὶ μὴ σύνδυο καὶ τρία σπείρειν· οὐ γὰρ τῇ τῶν ἀνομοίων κοινωνίᾳ
229 *χαίρειν τὴν φύσιν. μηδὲ κτήνεσιν ἐπάγειν ὅσα μὴ συγγενῆ· δέος*
γὰρ ἐκ τούτου μὴ διαβῇ καὶ μέχρι τῶν ἀνθρωπείων ἡ πρὸς τὸ
ὁμόφυλον ἀτιμία τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν περὶ τὰ μικρὰ καὶ τὰ φαῦλα
230 *πρότερον λαβοῦσα. δεῖ δὲ μηδὲν εἶναι τοιοῦτον συγκεχωρημένον,*
ἐξ οὗ κατὰ μίμησιν παρατροπή τις τῶν κατὰ τὴν πολιτείαν ἔσοιτο,
ἀλλ' ὡς οὐδὲ περὶ τῶν τυχόντων ἠμέληται τοῖς νόμοις εἰδόσι προνο-
εῖσθαι τοῦ κατ' αὐτοὺς ἀμέμπτου.
231 21. *Ἀμῶντας δὲ καὶ συναιροῦντας τὰ θέρη μὴ καλαμᾶσθαι,*
καταλιπεῖν δέ τινα καὶ τῶν δραγμάτων τοῖς βίου σπανίζουσιν ἕρ-
μαιον εἶναι [τούτοις] πρὸς διατροφήν· ὁμοίως δὲ καὶ τῆς τρύγης
ἀπολιπεῖν τὰς ἐπιφυλλίδας τοῖς πένησι καὶ τῶν ἐλαιῶν παρεῖναί

---

§ 228 = Deut. XXII 9, Leuit. XIX 19; § 231 = Deut. XXIV 21, Leuit. XIX 9.

ROMSPLELat

1 *ἀώρουσ* O *θεῷ*] *θεῶ γὰρ* RO 2 **δὲ*] *τε* L *γϊνόμενον* E 3 *ὥριμον* L 5 *μετὰ* ROSPLE 7 *ἀρκεῖσθαι*] *ἀρκεῖ* MSPL et ut uid. Lat 8 *αὐτὴν, ὴν* in *ῆ* corr. R *αὐτῆ* OMSPL 9 *σὺν αὐτοῖς* om. RO 10 *ὑπὸ*] *ἀπὸ* O **ἀλλὰ* — 11 *ἄροτον*] *sed proprium hoc genus sit ad arandum* Lat 11 *τὸν ἄροτον*] Cocceji *τὸν ἄροτρον* RMS *τὸ ἄροτρον* OPLE **καθαρὰ τὰ*] *καθαρώτατα* M 12 *συνδύο* RE *σὺν δύο* OMPL *γὰρ τῇ*] *γάρ τι* M *ἀνομήων* R *ἀνομίων* L 13 **συγγενῆ, ῆ* ex *εῖ* S 14 *τούτου*] *τούτων* OE **διαβῇ*] *διαβῆναι* RO *ἀνθρωπείων*] *ἀνθρωπίων* R *ἀνθρωπίνων* P *ἀνθρώπων* LE *homines* Lat 16 *δεῖν* coni. *τοιοῦτο* S[2] *συνκεχωρημένον* R 18 *ἀλλ' ὡς — νόμοις*] *quapropter de rebus uilibus leges negligentiam non* (om. cod. Wiz.) *habuerunt* Lat *ἀλλ' ὡς*] *ἄλλως* Dindorf *οὐδὲ*] *οὐ* ROM *οὔτε* SP *ἠμέληται*] *ἀμεληταὶ* M *ἀμελεῖται* SPL *εἰδόσι προνοεῖσθαι* s. al. man. *εἰδόσι προνοεῖ* R 19 *καθ' αὐτοὺσ* L 21 *καταλείπειν* E **καὶ* s. R **τοῖς*] *τοῦ* O *ἕρμαιον εἶναι*] *ἕρμαιον* (*ἕρμαιον* R) *εἶναι καὶ εὕρεμα* ROM 22 *τούτοις* om. ROM **πρὸς* om. S 23 *ἀπολείπειν* E *ἐλαιῶν*] *ἐλαιώνων* ROM

τι τοῦ καρποῦ πρὸς συλλογὴν τοῖς ἐξ ἰδίων οὐκ ἔχουσι μεταλαβεῖν·
οὐ τοσαύτη γὰρ ἂν ἐκ τῆς ἐπ᾽ ἀκριβὲς αὐτῶν συλλογῆς εὐπορία 232
τοῖς δεσπόταις γένοιτο, ὅση χάρις ἐκ τῶν δεομένων ἔλθοι. τό τε
θεῖον τὴν γῆν προθυμοτέραν εἰς τὴν ἐκτροφὴν τῶν καρπῶν ἀπεργάσεται μὴ τοῦ κατ᾽ αὐτοὺς προνοουμένων λυσιτελοῦς, ἀλλὰ καὶ
τῆς τῶν ἄλλων διατροφῆς λόγον ἐχόντων. μηδὲ βοῶν ὁπότε τρί- 233
βοιεν τοὺς στάχυας ἀποδεῖν τὰ στόματα ἐπὶ τῆς ἅλωος· οὐ γὰρ
εἶναι δίκαιον εἴργειν τοὺς συνειργασμένους τοῦ καρποῦ καὶ περὶ
τὴν γένεσιν αὐτοῦ πονήσαντας. μηδὲ ὀπώρας ἀκμαζούσης κωλύειν 234
ἅπτεσθαι τοὺς ὁδῷ βαδίζοντας, ἀλλ᾽ ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ἐπιτρέπειν ἐμπίπλασθαι, κἂν ἐγχώριοι τυγχάνωσι κἂν ξένοι, χαίροντας
ἐπὶ τῷ παρέχειν αὐτοῖς τῶν ὡραίων μεταλαμβάνειν· ἀποφέρεσθαι
δ᾽ αὐτοῖς μηδὲν ἐξέστω. μηδὲ τρυγῶντες ὧν ἂν εἰς τὰς ληνοὺς 235
κομίζωσιν εἰργέτωσαν τοὺς ὑπαντιάζοντας ἐπεσθίειν· ἄδικον γὰρ
ἀγαθῶν, ἃ κατὰ βούλησιν θεοῦ παρῆλθεν εἰς τὸν βίον, φθονεῖν
τοῖς ἐπιθυμοῦσιν αὐτῶν μεταλαμβάνειν τῆς ὥρας ἐν ἀκμῇ τε οὔσης
καὶ σπευδούσης ἀπελθεῖν· ὡς τῷ θεῷ κεχαρισμένον ἂν εἴη, κἂν 236
ὑπ᾽ αἰσχύνης τινὰς ὀκνοῦντας ἅψασθαι λαβεῖν παρακαλῶσιν, ὄντας
μὲν Ἰσραηλίτας ὡς κοινωνοὺς καὶ δεσπότας διὰ τὴν συγγένειαν, ἀφιγμένους δ᾽ ἀλλαχόθεν ἀνθρώπους ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντας ὧν ὁ
θεὸς καθ᾽ ὥραν αὐτοῖς παρέσχεν. ἀναλώματα γὰρ οὐχ ἡγητέον ὅσα 237

§ 233 = Deut. XXV 4; § 235 = Deut. XXIV 1.

ROMSPLELat

1 *συλλογῆσ* S *οὐκ*] *μὴ* E 3 *οὐ τοσαύτη γὰρ*] *οὗτοσ γὰρ αὐτῇ* M *αὐτῶν* om. L 4 *προθυμότερον* OML *ἀπεργάσηται* M 5 *μὴ — λυσιτελοῦς*] *qui non suae tantummodo utilitati prospiciunt* Lat, unde *μόνον* post *προνοουμένων* inserendum coni. *κατ᾽ αὐτοὺς*] *καθ᾽ αὑτοὺσ* (*αὐτοὺσ* ML) MSPL *προνοουμένου* L 7 *ἁλώοσ* M *ἅλωνοσ* L 8 *εἴργειν* L 9 *πονήσοντασ* R **μὴδ᾽* SP 10 **βαδίζειντασ* O 11 *ἐμπίμπλασθαι* SP *χαίροντεσ* L 12 *τῷ*] *τὸ* L *παρέχειν*] *παρασχεῖν* S *ὡραίων*] *ὡρέων* M *ὀπώρων* L *ἀποφέρεσθαι*] *ἐπιφέρεσθαι* ROMLE *portare* Lat 13 **δὲ* L **αὐτοῖς*] *αὐτῷ* RO *ἂν* om. MS **τὰς*] *τοὺσ* O **ληνοὺσ, η* ex *ι* corr. R *λινοὺσ* M 14 *κομίζουσιν* OML **εἰργέτωσαν* RP **ἐπεσθίειν, ἐ* ex *ἐ*, *ί* ex *αι* corr. M *ἀπεσθίειν* Cocceji 15 *παρῆλθεν*] *παρῆλ*ϑ M 16 *ὥρας*] *pomum* (h. e. *ὀπώρας*) Lat *ἀκμῇ*] *ἀμῇ* R 18 *παρακαλῶσιν*] coni. *παρακαλῶεν, εν* i. ras. R *παρακαλῶεν* OMPL *παρακαλῷιεν* S *παρακαλείτωσαν* ceteris mutatis E *παρακαλοῖεν* Dindorf 19 *συγγενίαν* M 20 *δ᾽ ἀλλαχόθεν*] *ἀλλαχόθεν δ᾽* R *δ᾽ ἀλλαχόθεν* (*δ᾽* incertum) O *ἀλλαχόθεν* M *δὲ ἀλλαχόθεν* L *ξενίων*] *ξενίασ* SP *ὡς ξενίων* coni. *τυχεῖν*] *τυγχάνειν* SP 21 *καθ᾽ ὥραν*] *καθορᾶν* RO *καθωραν* M *uidere* Lat

τις κατὰ χρηστότητα παρίησιν ἀνθρώποις λαμβάνειν, τοῦ θεοῦ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀγαθῶν χορηγοῦντος οὐκ ἐπὶ τῷ καρποῦσθαι μόνοις, ἀλλὰ καὶ τῷ τοῖς ἄλλοις μεταδιδόναι φιλοτίμως, καὶ βουλομένου τῷ τρόπῳ τούτῳ τὴν ἰδίαν περὶ τὸν Ἰσραηλιτῶν λαὸν εὔνοιαν καὶ τὴν χορηγίαν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι ἐκ
238 *πολλοῦ τοῦ περιόντος αὐτοῖς κἀκείνοις μεταδιδόντων. ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιήσας πληγὰς μιᾷ λειπούσας τεσσαράκοντα τῷ δημοσίῳ σκύτει λαβὼν τιμωρίαν ταύτην αἰσχίστην ἐλεύθερος ὑπομενέτω, ὅτι*
239 *τῷ κέρδει δουλεύσας ὕβρισε τὸ ἀξίωμα· καλῶς γὰρ ὑμῖν ἔχει πεπειραμένοις ἐν Αἰγύπτῳ συμφορῶν καὶ κατὰ τὴν ἐρημίαν πρόνοιαν τῶν ἐν τοῖς ὁμοίοις ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι, καὶ τυχόντας εὐπορίας ἐξ ἐλέου καὶ προνοίας τοῦ θεοῦ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐξ ὁμοίου πάθους ἀπομερίζειν τοῖς δεομένοις.*
240 22. *Ταῖς δὲ δεκάταις ταῖς δυσίν, ἃς ἔτους ἑκάστου προεῖπον τελεῖν, τὴν μὲν τοῖς Λευίταις, τὴν δ' ἑτέραν πρὸς τὰς εὐωχίας, τρίτην πρὸς αὐταῖς κατὰ τὸ ἔτος τρίτον συμφέρειν εἰς διανέμησιν*
241 *τῶν σπανιζόντων γυναιξί τε χήραις καὶ παισὶν ὀρφανοῖς· τῶν δ' ὡραίων ὅ τι καὶ πρῶτον ἑκάστῳ τύχῃ γενόμενον εἰς τὸ ἱερὸν κομιζέτωσαν, καὶ τὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς ἐνεγκαμένης αὐτὸ γῆς, ἣν αὐτοῖς κτήσασθαι παρέσχεν, εὐλογήσαντες θυσίας ἃς ὁ νόμος αὐτοῖς ἐπιφέρειν κελεύει ἐπιτελέσαντες τούτων τὰ προτέλεια τοῖς ἱερεῦσι δι-*
242 *δότωσαν. ἐπειδὰν δὲ ταῦτά τις ποιήσας καὶ πάντων τὰς δεκάτας*

---

§ 238 = Deuteron. XXV 3; § 240 = Deuteron. XIV 27, XXVI 12.

ROMSPLELat

1 **παρίησιν*] *πάρεισιν* RO **ἀνθρώποις*] *ἀνθρώπων* ML *ἀνθρώπω* SP *transeuntibus* Lat 2 *χορηγοῦντασ* R *τῷ*] *τὸ* MSP¹L *μόνοισ, οισ* ex *ον* corr. R 3 *τῷ*] *τὸ* MSP¹L *τοῖς ἄλλοις μεταδιδόναι*] *διδόναι* M *τοῖσ ἄλλοισ διδόναι* L *βουλομένου*] L ed. pr. *βουλόμενοσ* ROMSP 4 *τὸν* ex *τῶν* corr. R *Ἰσραηλιτῶν*] *τῶν ἰσραηλιτῶν* O *ἰσραηλίτην, ην* i. ras. m. 2 S 7 **πληγὰς*] *πλ* i. ras. R, om. L *μιᾷ*] *μὴ* SP *μιᾶσ λειπούσησ* E *λιπούσασ* L 8 *λαμβάνων* E 9 *κέρδι* R *πεπειρασμένοισ* R 10 *πρόνοιαν*, supra *οι* nota, quam non expedio O 12 *ἐξ ἐλέου καὶ προνοίας* om. RO *ἐλαίου* (ε supra) M *ταύτην*] *τάξιν* O *ὁμοίου πάθους*] *ὁμοιοπαθοῦσ* L 14 *δὲ* om. ROME 15 **τὰς εὐωχίας*] *τὴν εὐωχίαν* O 16 **πρὸς*] *ταῖσ* O **τὸ* om. Dindorf *τρίτον*] *τὸ τρίτον* E 17 *παισὶν*] *πᾶσιν* M 20 *θυσίας*] *θυσίασ τε* E 21 **ἐπιτελέσαντες τούτων τὰ προτέλειά*] *ἐπιτέλεια* RO *προτέλεια*] *πρωτόλεια* SPE *προτέλεια* (ω supra) L *primitias* Lat **διδώτωσαν* L 22 *τις ποιήσας*] *ἐποιησαστισ* M *ποιήσασ τισ* SPLE *πάντων* — p. 273, 1 *ἀπενηνοχὼς*] *et omnes decimas una cum primitiis quas leuitis et ad epulandum dari mos est optulerit* Lat *τὰς δεκάτας*] L et ex Lat Bernard *ταῖσ δεκάταισ* ROMSP

ἅμα ταῖς εἰς τοὺς Λευίτας καὶ τὰς εὐωχίας ἀπενηνοχὼς ἀπιέναι
μέλλῃ πρὸς αὐτὸν οἴκαδε, στὰς ἀντικρὺ τοῦ τεμενίσματος εὐχαριστη-
σάτω μὲν τῷ θεῷ, ὅτι τῆς ἀπ᾽ Αἰγυπτίων αὐτοὺς ὕβρεως ἀπαλ-
λάξας γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔδωκε καρποῦσθαι, μαρτυρά- 243
μενος δὲ ὡς τάς τε δεκάτας κατὰ τοὺς Μωυσέος τελέσειε νόμους
αἰτησάσθω τὸν θεὸν εὐμενῆ καὶ ἵλεων αὐτῷ διὰ παντὸς εἶναι καὶ
κοινῇ πᾶσιν Ἑβραίοις διαμένειν, φυλάττοντα μὲν ἃ δέδωκεν αὐτοῖς
ἀγαθὰ προσκτήσασθαι δὲ ὅσα δύναται χαρίζεσθαι.

23. Γαμείτωσαν δὲ ἐν ὥρᾳ γάμου γενόμενοι παρθένους ἐλευ- 244
θέρας γονέων ἀγαθῶν, ὁ δὲ μὴ μέλλων ἄγεσθαι παρθένον μὴ ζευγ-
νύσθω συνοικοῦσαν ἄλλῳ νοθεύσας μηδὲ λυπῶν τὸν πρότερον αὐτῆς
ἄνδρα· δούλας δὲ μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐλευθέροις, μηδ᾽ ἂν ὑπ᾽ ἔρωτος
πρὸς τοῦτό τινες ἐκβιάζωνται, κρατεῖν δὲ τῆς ἐπιθυμίας τὸ εὐπρε-
πὲς καὶ τοῖς ἀξιώμασι πρόσφορον. ἔτι μηδὲ ἡταιρημένης εἶναι 245
γάμον, ἧς δι᾽ ὕβριν τοῦ σώματος τὰς ἐπὶ τῷ γάμῳ θυσίας ὁ θεὸς
οὐκ ἂν προσοῖτο· γένοιτο γὰρ ἂν οὕτω τῶν παίδων τὰ φρονήματα
ἐλευθέρια καὶ πρὸς ἀρετὴν ὄρθια, εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμων φύντες
αἰσχρῶν, μηδ᾽ ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθερίας συνελθόντων. εἴ 246

---

§ 242 = Deuteron. XXVI 5; § 244 = Deuteron. XXII 22, Leuit. XXI 7; § 245 — Deuteron. XXIII 2.

ROMSPLELat

1 εἰς] ἐπὶ S εὐωχίας] εὐωχίασ ταῖσ ἀπαρχαῖσ MSPL εὐωχίας τὰς ἀπαρχὰς Bernard εὐωχίας ἀπαρχαῖς Bekker ἀπιέναι] E ἀπεῖναι codd. 2 *μέλλοι R μέλοι O μέλλῃ, η i. ras. m. 2 S μέλλει PL αὐτὸν ROMSP¹L ἑαυτὸν E ἀντικρὺ] ἄντικρυσ ME δ᾽ ἀντικρὺσ L *τεμενίσματοσ, με s. man. 2 O εὐχαριστείτω E 3 μὲν om. P 4 *μαρτυρόμενοσ RO 5 δὲ s. m. 2 M τε] δὲ P δεκάτας] δεκάτασ καὶ τἄλλα E τοὺς] τοῦ O¹E τοὺσ τοῦ O² μωϋσέωσ MSP μωσέωσ E *τελέσειεν SP¹L 6 ἵλεω ROS¹P 7 φυλάττοντα] *atque seruet* Lat δέδωκεν] ἔδωκεν MSPL 8 προσκτήσασθαι] προσκτήσασ P *et addat* Lat, unde προσκτήσαντα Bernard 9 δ᾽ E 10 *ζευγνύσθω··· S *ζευγνείσθω L 11 *συνοικοῦσαν — νοθεύσας] *quam discedere suasit ab alio* Lat *ἄλλῳ] ἄλλων (ο s. ω) s. m. 2 O *νοθεύσας] παρθένον M λυπῶν] λιποῦσαν s. m. 2 O 12 *ὑπ᾽] ἐπ᾽ L *ὑπ᾽ ἔρωτος] ὑπέροπτοσ RO 13 *πρὸς om. RO τινὸσ E ἐκβιάζωνται] ἐγκωμιάζονται RO ἐκβιάζονται L ἐκβιάζοιντο E εὐπρεπὲς] ἀπρεπὲσ O 14 ἔτι] ἔτι δὲ SPL *μηδ᾽ SP *ἡταιρισμένησ O ἠιταιρημένησ, τ i. ras. S 16 προσοῖτο] πρόσοιτο RMSP πρόσειτο (οι s. ει) O *ἂν (post γὰρ) om. L 17 *ἐλεύθερα RO *καὶ — ὄρθια om. RO *μὴ om. P 18 *αἰσχρῶν] οὐκ αἰσχρῶν, οὐκ add. m. 3 P ἐξ om. S ἐπιθυμίας οὐκ] ἐπιθυμίαι ὀυκ, litt. αιό corr. ex αισ uel ασ S οὐκ] οὐκ ἐξ SP ἐλευθερίας] ἐλευθερία ML *legitime* Lat ἐλευθερίως coni. *εἴ] εἰ δέ S

τις ὡς παρθένον μνηστευσάμενος ἔπειτα μὴ τοιαύτην εὕροι, δίκην
λαχὼν αὐτὸς μὲν κατηγορείτω χρώμενος εἰς ἀπόδειξιν οἷς ἂν ἔχῃ
τεκμηρίοις, ἀπολογείσθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ ἢ ἀδελφὸς ἢ ὃς
247 *ἂν μετὰ τούτους ἐγγυτέρω δοκῇ τοῦ γένους. καὶ κριθεῖσα μὲν ἡ*
κόρη μὴ ἀδικεῖν συνοικείτω τῷ κατηγορήσαντι μηδεμίαν ἐξουσίαν
ἔχοντος ἐκείνου ἀποπέμπεσθαι αὐτήν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας
248 *αὐτῷ παράσχοι καὶ πρὸς ἃς οὐδ᾽ ἀντειπεῖν δυνηθείη. τοῦ δὲ τολ-*
μηρῶς καὶ προπετῶς ἐπενεγκεῖν αἰτίαν καὶ διαβολὴν πρόστιμον ἐκ-
τινύτω πληγὰς τεσσαράκοντα μιᾶ λειπούσας λαμβάνων καὶ πεντή-
κοντα σίκλους ἀποτινύτω τῷ πατρί. ἂν δ᾽ ἐξελέγξῃ τὴν παιδίσκην
ἐφθαρμένην, δημότις μὲν οὖσα τοῦ μὴ σωφρόνως προστῆναι τῆς
παρθενίας ἄχρι νομίμων γάμων καταλευέσθω, ἂν δ᾽ ἐξ ἱερέων ᾖ
249 *γεγενημένη, καιέσθω ζῶσα. δύο γυναικῶν οὐσῶν τινι, καὶ τῆς*
μὲν ἑτέρας ἐν τιμῇ σφόδρα καὶ εὐνοίᾳ κειμένης ἢ δι᾽ ἔρωτα καὶ
κάλλος ἢ κατ᾽ ἄλλην αἰτίαν, τῆς δ᾽ ἑτέρας ἐν ἐλάττονι μοίρᾳ τυγ-
χανούσης, ἂν ὁ ἐκ τῆς ἀγαπωμένης παῖς γενόμενος νεώτερος ὢν
τοῦ ἐκ τῆς ἑτέρας φύντος ἀξιοῖ διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα τοῦ πατρὸς
εὔνοιαν τῶν πρεσβείων τυγχάνειν, ὥστε διπλοῦν τὸ μέρος τῆς πα-
τρῴας οὐσίας ἐκλαμβάνειν, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς νόμοις διεταξάμην,
250 *μὴ συγκεχωρήσθω· ἄδικον γὰρ τὸν τῇ γενέσει πρεσβύτερον, ὅτι τὰ*
τῆς μητρὸς αὐτῷ ἧττονα παρὰ τῇ διαθέσει τοῦ πατρός, τῶν ὀφει-
251 *λομένων αὐτῷ στερεῖσθαι. ὁ κόρην ἄλλῳ κατηγγυημένην φθείρας,*
εἰ μὲν πείσας καὶ πρὸς τὴν φθορὰν συγκάταινον λαβών, ἀποθνη-

§ 246 = Deuteron. XXII 13, XXV 3; § 249 = Deuteron. XXI 15; § 251 = Deuteron. XXII 23.

ROMSPLELat

2 *λαχὼν*] *λαβὼν* RO *(causam) dicturus* Lat *ἔχοι* ML 3 *ἀδελφὸς*] *ὁ ἀδελφὸσ* OE 4 **ἐγγυτέρωι* S *ἐγκυτέρω* L *δοκεῖ* ROE *δοκῇ, ῃ* ex *εῖ* corr. M 6 *μεγάλασ, α* ex *αι* uid. corr. S *μεγάλαισ αἰτίαισ αὐτὴν* (*ὴ* ex *ὸ* corr. R) *παράσχοι* RO 7 *ἄντειπεῖν* R *ἂν εἰπεῖν* O 8 *προπετῶσ, ε* ex corr. L **πρόστιμον*] *πρὸστιμὴν* M *ἐκτιννύτω* RO *ἐκτεινέτω* M *ἐκτινέτω* SPLE 9 *μιᾶσ* OS^{2}E *λειπούσας*] *λειπούσαισ* M *λιπούσησ* (*ι* ex *ει* corr., *η* i. ras. m. 2) S *λειπούσησ* PE *λυποῦσασ* L 10 *ἀποτιννύτω* ROPLE *ἀποτινέτω* M *ἐξελέγξῃ*] *ἐλέγξῃ* ME **πεδίσκην* L 11 **δημῶτισ* RO 12 **ἱερέων*] *sacerdote* Lat **ᾗ* i. ras. 4 litt. R 13 **γεγεννημένη* P **ζῶσα, σα* corr. ex *ει* R 14 *ἐν*] *ἐπὶ* M 17 **τοῦ*] *τοὺσ* M **πρὸς τὴν* om. R **πατρὸς*] *παιδὸσ* O 19 *ἐκλαμβάνειν*] *λαμβάνειν* MSPLE *accipiat* Lat 20 *συγκεχωρίσθω* R *συγκεχω-ρείσθω* O^{1}L *συγχωρείσθω* (*εί* i. ras. m. 2 P) PE *ὅτι* — 21 *πατρός*] *eo quod minus mater eius a patre diligatur* *ὅτι*] *ὄντα* SL *ὅ·τι, ι* ex corr. P *τὰ* om. L 21 *αὐτῷ*] *αὐτῶν* RO *παρὰ*] *πρὸσ* O 22 *στέρεσθαι* MSPL **κατηγγυημένην*] *κατεγγυημένην* S^{1}P *κατεγγυωμένην* ROM 23 **πείσας*] *πειράσασ* RO *suadens* Lat *συγκάταινον*] *συγκάτευνον* M *συγκατανεύουσαν* E

*σκέτω σὺν αὐτῇ· πονηροὶ γὰρ ὁμοίως ἑκάτεροι, ὁ μὲν τὸ αἴσχιστον
πείσας ἑκουσίως ὑπομεῖναι καὶ προτιμῆσαι τοῦτο τοῦ ἐλευθέρου
γάμου τὴν κόρην, ἡ δὲ παρασχεῖν ἑαυτὴν πεισθεῖσα δι᾽ ἡδονὴν ἢ
διὰ κέρδος πρὸς τὴν ὕβριν· ἐὰν δέ που μόνῃ περιπεσὼν βιάσηται* 252
*μηδενὸς βοηθοῦ παρόντος, μόνος ἀποθνησκέτω. ὁ φθείρας παρ-
θένον μήπω κατηγγυημένην αὐτὸς γαμείτω· ἢν δὲ τῷ πατρὶ τῆς
κόρης μὴ δόξῃ συνοικίζειν αὐτῷ, πεντήκοντα σίκλους τιμὴν τῆς
ὕβρεως καταβαλλέτω. γυναικὸς δὲ τῆς συνοικούσης βουλόμενος δια-* 253
*ζευχθῆναι καθ᾽ ἁσδηποτοῦν αἰτίας, πολλαὶ δ᾽ ἂν τοῖς ἀνθρώποις
τοιαῦται γίγνοιντο, γράμμασι μὲν περὶ τοῦ μηδέποτε συνελθεῖν
ἰσχυριζέσθω· λάβοι γὰρ ἂν οὕτως ἐξουσίαν συνοικεῖν ἑτέρῳ, πρό-
τερον γὰρ οὐκ ἐφετέον· εἰ δὲ καὶ πρὸς ἐκεῖνον κακωθείη καὶ τελευ-
τήσαντος αὐτοῦ θελήσειε γαμεῖν ὁ πρότερος, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ ἐπαν-
ιέναι. τὴν ἄτεκνον τἀνδρὸς αὐτῇ τετελευτηκότος ὁ ἀδελφὸς* 254
*ἐκείνου γαμείτω καὶ τὸν παῖδα τὸν γενόμενον τῷ τοῦ τεθνεῶτος
καλέσας ὀνόματι τρεφέτω τοῦ κλήρου διάδοχον· τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς
δημοσίοις λυσιτελήσει γιγνόμενον τῶν οἴκων οὐκ ἐκλειπόντων καὶ
τῶν χρημάτων τοῖς συγγενέσι μενόντων, καὶ ταῖς γυναιξὶ κουφι-
σμὸν οἴσει τῆς συμφορᾶς τοῖς ἔγγιστα τῶν προτέρων ἀνδρῶν συνοι-
κούσαις. ἐὰν δὲ μὴ βούληται γαμεῖν ὁ ἀδελφός, ἐπὶ τὴν γερουσίαν* 255
ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ μαρτυράσθω τοῦθ᾽, ὅτι βουλομένην αὐτὴν ἐπὶ

---

§ 251 = Deut. XXII 24; § 253 = Deut. XXIV 3; § 254 = Deut. XXV 5.

ROMSPLELat

1 *ἑκάτεροι*, *ι* i. ras. m. 2 S 3 *αὐτὴν* MSP¹L *αὑτὴν* P² *ἡδονὴν ἢ διὰ κέρδος*] ed. pr. *ἡδονὴν ἰδίαν* (*ἰδίαν ἡδονὴν* tr. O) *ἢ διὰ κέρδοσ* ROSPL *ἡδονὴν ἰδίαν κέρδοσ ἡ δία* M *libidinem propriam aut propter lucrum* Lat 4 *ἐὰν*] *εἰ* E *βιάσεται* E 6 **κατεγγυημένην* MS¹P *κατεγγυωμένην* RO **ἢν*] *ἐὰν* O 7 **τιμὴν*] *τὴν τιμὴν* M 8 **καταβαλέτω* L **δὲ* om. MLat **τῆς*
ζευ
om. O **διαχθῆναι* M 10 *γίνοιντο* MSP *γίνωνται* L 11 *ἐξουσίαν*] *ἐξουσίαν ἡ γυνὴ* SPE **συνοικεῖν*] *ἐνοικεῖν* M 12 *γὰρ*] *δ᾽* E **ἐφετέον*] *ἀφετέον* SP *ἐφεκτέον* M **εἰ δὲ* — 13 *θελήσειε*] *si autem et illo moriente uoluerit* Lat *κακωθῇ* E *καὶ*] *ἢ* MLE, om. SP 13 *αὐτοῦ*] om. L *ἐκείνου* E *θελήσειε*] om. RO *θελήσειεν* L *θελήσει* E **γαμεῖν*] *γαμεῖν αὐτὴν* SP *ὁ πρότερον* E *αὐτῇ*] *αὐτὴν* OSPLE 14 **τὴν* om. L **ἀτέκνου* L *τἀνδρὸς*] *τοῦ ἀνδρὸσ* P¹LE *ἀνδρὸσ* ROM **αὐτῇ*] *αὐτῆσ* SPL 15 *γενόμενον*] *γεννώμενον* ROE **τῷ* om. M **τεθνεῶτοσ*, *νε* i. ras. P *τετελευτηκότοσ* O 16 *τοῖς δημοσίοις λυσιτελήσει*] *publicis utilitatibus proderit* Lat 17 *λυσιτελήσει*, *ή* i. ras. m. 2 S *γινόμενον* MSPL *οἴκων*] *οἰκείων* OSP *ἐκλιπόντων* (*ι* i. ras. m. 2 S) RSL
ν
ἐκλειπότων M 19 *πρότερον* coni. 20 **ἐὰν*] *ἂν* L **βούλεται* M **γερουσία* P 21 *τοῦτο* E

*τοῦ οἴκου μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ προσδέχοιτο ὑβρίζων τὴν
τοῦ τεθνηκότος ἀδελφοῦ μνήμην. ἐρομένης δὲ τῆς γερουσίας, διὰ
ποίαν αἰτίαν ἀλλοτρίως ἔχοι πρὸς τὸν γάμον, ἄν τε μικρὰν ἄν*
256 *τε μείζω λέγῃ, πρὸς ταῦτα ῥεπέτω· ὑπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ
τἀδελφοῦ τὰ σάνδαλα, καὶ πτύουσα αὐτοῦ εἰς τὸ πρόσωπον τού-
των αὐτὸν ἄξιον εἶναι παρ' αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν ὑβρίσαντα
τὴν τοῦ κατοιχομένου μνήμην. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς γερουσίας ἀπίτω
τοῦτ' ἔχων ὄνειδος πρὸς ἅπαντα τὸν βίον, ἡ δ' ᾧπερ ἂν βουληθῇ*
257 *τινι τῶν δεομένων γαμείσθω. ἂν δ' αἰχμάλωτόν τις λάβῃ παρ-
θένον ἄν τε καὶ γεγαμημένην, βουλομένῳ συνοικεῖν μὴ πρότερον
ἐξέστω εὐνῆς ἅψασθαι καὶ κοινωνίας, πρὶν ἢ ξυραμένην αὐτὴν καὶ
πένθιμον σχῆμα ἀναλαβοῦσαν ἀποθρηνῆσαι συγγενεῖς καὶ φίλους*
258 *τοὺς ἀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ, ὅπως τὸ ἐπ' αὐτοῖς κορέσασα λυπη-
ρὸν ἔπειθ' οὕτως ἐπ' εὐωχίας τράπηται καὶ γάμους· καλὸν γὰρ
εἶναι καὶ δίκαιον παιδοποιὸν παραλαμβάνοντα θεραπεύειν αὐτῆς
τὸ βουλητὸν, ἀλλὰ μὴ τὴν ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον τοῦ κατ'*
259 *αὐτὴν ἀμελεῖν κεχαρισμένου. τριάκοντα δ' ἡμερῶν τῷ πένθει διελ-
θουσῶν, αὐτάρκεις γὰρ ἐπὶ τοῖς δακρύοις αὗται τῶν φιλτάτων ταῖς
φρονίμοις, τότε χωρεῖν ἐπὶ τὸν γάμον. εἰ δ' ἐμπλησθεὶς τῆς ἐπι-
θυμίας ὑπερηφανεύσειεν αὐτὴν γαμετὴν ἔχειν, μηκέτ' ἐξουσίαν
ἐχέτω καταδουλοῦν αὐτήν, ἀλλ' ὅπῃ βούλεται χωρεῖν ἀπίτω τοῦτο
ἐλεύθερον ἔχουσα.*
260 24. *Ὅσοι δ' ἂν τῶν νέων περιφρονῶσι τοὺς γονεῖς καὶ τὴν
τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμωσιν ἢ δι' αἰσχύνην ἢ διὰ σύνεσιν ἐξυβρίζοντες*

---

§ 255 = Deut. XXV 7; § 257 = Deut. XXI 10; § 260 = Deut. XXI 18.

ROMSPLELat

1 **μένειν*, *ει* i. ras. O, *ειν* i. ras. m. 2 S **τεκνοῦν*] *τέκνον* RO 3 *αἰτίαν* iterauit, iteratum expunxit P *ἔχει* E *μικρὰ* E 4 *μείζονα* E **πρὸς — γυνὴ*] *ad hoc ueniendum est ut soluens uxor* Lat **ῥεπέτω*] *ῥέπων* R *ῥέπωεν* O **αὐτὸν*] *αὐτὴν* R 5 **σανδάλια* L *πτύσασα* SPLE 6 *τούτων αὐτὸν*] om. M *τοῦτο αὐτὸσ* L 7 *κατοιχουμένου* RE *ἀπείτω* M 8 *βουληθείη* E 9 *δὲ* MLE **λάβοι* SP 10 **καὶ* om. O 11 **ἅψασθαι*] *ἅπτσθαι* (*ἅπτεσθαι*?) M **ξυράμενον* O 12 **πένθημον* RS[1] *καὶ*] *ἢ* E 13 *τὸ*] *τε* M *ἐπ'*] *ἐν* RO *αὐτοῖσ* ex *αὐτῆσ* corr. L 14 **εὐωχίασ*, *ασ* ex *αισ* corr. uid. R *τράπηται*] *τραπῆναι* MSPLE 16 *βουλητόν*] *λυπηρὸν* SPL 17 *τῷ*] *ἐπὶ τῷ* E **διελθοῦσαν* ROM 18 *ταῖς*] *τοῖσ* MSPL 19 *φρονήμοισ* R *δὲ πλησθεὶσ* E 20 *ὑπερηφάνευσεν* M *ὑπερηφανήσειεν* S *ὑπερηφανίσειεν* P *ὑπερηφανεύοιτο* E **γαμετὴν*, *ἡ* ex *εῖ* corr. m. 2 O *μηκέτ'*] *μὴ κατ'* OMSPL 21 **καταδουλοῦν*] *δουλοῦν* L **ἀπείτω* M *τοῦτο*] *τὸ* SP *hanc (libertatem)* Lat 23 *δ' ἂν*] *δὲ* E *περιφρονοῦσι* MSPLE *τὴν* om. MSPL 24 *διὰ σύνεσιν*] *δι' ἀσύνεσιν* R *propter insipientiam* Lat

εἰς αὐτούς, πρῶτον μὲν λόγοις αὐτοὺς νουθετείτωσαν οἱ πατέρες,
αὐτάρκεις γὰρ ἐφ' υἱάσιν οὗτοι δικασταί, συνελθεῖν μὲν ἀλλήλοις 261
οὐχ ἡδονῆς ἕνεκα λέγοντες οὐδὲ τῆς τῶν χρημάτων αὐξήσεως κοινῶν
τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόντων γενομένων, ἀλλ' ὅπως παίδων τύχωσιν,
οἳ γηρωκομήσουσιν αὐτοὺς καὶ ὧν ἂν δέωνται παρ' αὐτῶν ἕξουσι,
γενόμενόν τε μετὰ χαρᾶς καὶ τοῦ τῷ θεῷ χάριν εἰδέναι τὴν μεγίστην
ἀράμενοι διὰ σπουδῆς ἀνεθρέψαμεν μηδενὸς φειδὼ ποιούμενοι τοῦ
καὶ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τὴν σὴν καὶ παιδείαν τῶν ἀρίστων εἶναι
χρησίμου. νῦν δέ, συγγνώμην γὰρ χρὴ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασι 262
νέων, ἀπόχρη σοι ὅσα τῆς εἰς ἡμᾶς τιμῆς ὠλιγώρησας, καὶ μεταβαλοῦ
πρὸς τὸ σωφρονέστερον λογισάμενος καὶ τὸν θεὸν ἐπὶ τοῖς εἰς
πατέρας τολμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι καὶ αὐτὸς πατὴρ τοῦ παν-
τὸς ἀνθρώπων γένους ἐστὶ καὶ συνατιμοῦσθαι δοκεῖ τοῖς τὴν αὐτὴν
αὐτῷ προσηγορίαν ἔχουσιν οὐχ ὧν προσῆκεν αὐτοῖς παρὰ τῶν παίδων
τυγχανόντων, καὶ νόμος κολαστὴς γίνεται τῶν τοιούτων ἀπαραίτη-
τος, οὗ σὺ μὴ πειραθείης." κἂν μὲν τούτοις θεραπεύηται τὸ τῶν 263
νέων αὔθαδες, ἀπαλλαττέσθωσαν τῶν ἐπὶ τοῖς ἠγνοημένοις ὀνειδῶν.
οὕτως γὰρ ἂν ὅ τε νομοθέτης ἀγαθὸς εἴη καὶ οἱ πατέρες εὐτυχεῖς οὐκ
ἐπιδόντες οὔτε υἱὸν κολαζόμενον οὔτε θυγατέρα. οὐδ' ἂν οἱ λόγοι 264
καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία τοῦ σωφρονεῖν τὸ μηδὲν εἶναι φανῶ-
σιν, ἐχθροὺς δ' ἀσπόνδους αὐτῷ ποιῇ τοὺς νόμους τοῖς συνεχέσι

---

§ 261 = Deuteron. XXI 18.

ROMSPLELat

1 *εἰς* om. O *πρῶτον*] *πρότερον* RO **νουθετήσωσαν* ML 2 **αὐτάρκεις — δικασταί*] *sufficiunt enim ad haec huiusmodi iudices* Lat *ἐφ' υἱάσιν*] *ἐφ' ὑᾶσιν* (*ὑϊᾶσιν* L) RL *φυάσιν* O *ἐφ' υἱέσιν* SPE *ἐφυϊασιν* corr. in *πεφύκασιν* M, unde *ἐπεφύκασιν* ed. pr. *ἀλλήλουσ* RO 5 *γηρωκομήσωσιν* O *γηρωκομίσουσιν* L *γηροκομήσουσιν* Dindorf *δέονται* R 6 *γενόμενόν — 7 ἀνεθρέψαμεν* *quod dum cum gratia fiet et deo praecipue carum est, adiciantque haec uerba dicentes: fouentes studio magno nutriuimus* Lat *γενόμενον*] *γενομένων* ROS *τε*] *δέ γε* MSPL *τέ σε* coni. *μετὰ χαρᾶς καὶ τοῦ τῷ*] *καὶ τούτων μετὰ χαρᾶσ* RO *τὴν* om. O 7 *ἀραμένοι* M[1] 8 *καί*] *τε* RO *καὶ — 9 χρησίμου*] *et utilitatem optimae tibi eruditionis afferret* Lat 9 *χρὴ*] *δεῖ* MSPL 10 *ἀπόχρη σοι, σοι* suppl. m. 1 M *ἀποχρήσοι* L *respue* Lat *ὀλιγώρησασ* R *ὀλιγωρήσασ* M *μεταβαλοῦ*] *μετακαλοῦ* RO 12 *πατέρα* RO *πατὴρ*] *ὁ πατὴρ* M 13 *δοκεῖν* RO 14 *αὐτῶν* L *προσῆκον* ROM 15 *τυγχάνουσιν* Dindorf *νόμοσ, οσ* i. ras. S *νόμοισ* L *ὁ νόμος* Dindorf 16 *πειρασθείησ* M *θεραπεύεται* R *θεραπεύοιτο* E 17 **ἀπαλαττέσθωσαν* L *ὀνείδων* MPE 18 *ὅ τε νομοθέτησ ἀγαθὸσ ἂν* tr. M 19 *ἐπειδόντεσ* M *οὐδ' ἂν*] *εἰ δ' ἂν* O *οὖσ δ' ἂν* SPL *ἂν δ'* E *cui uero* Lat *εἰ δὲ* ed. pr. *οὗ δ' ἂν* Dindorf *ᾧ δ' ἂν* Bekker 20 *τὸ*] *τὲ* RO 21 *δ'* om. Lat *αὐτῷ*] *αὐτῶ* ROSPL, om. M *ποιεῖ* ROSPL *faciet* Lat

*κατὰ τῶν γονέων τολμήμασι, προαχθεὶς ὑπ' αὐτῶν τούτων ἔξω τῆς
πόλεως τοῦ πλήθους ἑπομένου καταλευέσθω καὶ μείνας δι' ὅλης*
265 *τῆς ἡμέρας εἰς θέαν τὴν ἁπάντων θαπτέσθω νυκτός. οὕτως δὲ
καὶ οἱ ὁπωσοῦν ὑπὸ τῶν νόμων ἀναιρεθῆναι κατακριθέντες. θα-
πτέσθωσαν δὲ καὶ οἱ πολέμιοι καὶ νεκρὸς μηδὲ εἷς ἄμοιρος γῆς
κείσθω περαιτέρω τοῦ δικαίου τιμωρίαν ἐκτίνων.*
266 25. *Δανείζειν δ' Ἑβραίων ἐπὶ τόκοις ἐξέστω μηδενὶ μήτε βρω-
τὸν μήτε ποτόν· οὐ γὰρ δίκαιον προσοδεύεσθαι τοῦ ὁμοφύλου τὰς
τύχας, ἀλλὰ βοηθήσαντας ταῖς χρείαις αὐτοῦ κέρδος εἶναι νομίζειν
τήν τ' ἐκείνων εὐχαριστίαν καὶ τὴν ἀμοιβὴν τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ
γενησομένην ἐπὶ τῇ χρηστότητι.*
267 26. *Οἱ δὲ λαβόντες εἴτε ἀργύρια εἴτε τινὰ τῶν καρπῶν ὑγρὸν
ἢ ξηρόν, κατὰ νοῦν αὐτοῖς τῶν παρὰ τοῦ θεοῦ χωρησάντων κομί-
ζοντες μεθ' ἡδονῆς ἀποδιδότωσαν τοῖς δοῦσιν ὥσπερ ἀποθέμενοι*
268 *εἰς τὰ αὐτῶν καὶ πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἕξοντες. ἂν δὲ ἀναισχυντῶσι
περὶ τὴν ἀπόδοσιν, μὴ περὶ τὴν οἰκίαν βαδίσαντας ἐνεχυριάζειν
πρὶν ἢ δίκη περὶ τούτου γένηται· τὸ δ' ἐνέχυρον αἰτεῖν ἔξω καὶ
τὸν ὀφείλοντα κομίζειν δι' αὐτοῦ μηδὲν ἀντιλέγοντα τῷ μετὰ νόμου*
269 *βοηθείας ἐπ' αὐτὸν ἥκοντι. κἂν μὲν εὔπορος ᾖ ὁ ἐνεχυρασμένος,
κατεχέτω τοῦτο μέχρι τῆς ἀποδόσεως ὁ δεδανεικώς, ἂν δὲ πένης,
ἀποτιθέτω πρὶν ἡλίου δυσμῶν, καὶ μάλιστ' ἂν ἱμάτιον ᾖ τὸ ἐνέχυ-
ρον, ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦτο, φύσει τοῦ θεοῦ τοῖς πενομένοις ἔλεον*

---

§ 264 = Deuteron. XXI 21; § 266 = Deuteron. XXIII 19, Leuit. XXV 36; § 267 = Deuteron. XXIV 12 cf. Exod. XXII 26.

ROMSPLELat

1 *προαχθεὶς ὑπ' αὐτῶν τούτων*] *is enim (inquit) eiectus* Lat *προσαχθεὶσ* E 2 **καταλευέσθω*] *lignoque suspensus* Lat 3 **τῆς*] *τοιαύτησ* M **θαπτέσθω*] *θαπτέον* RO 5 *μηδὲ εἷς*] *μηδεὶσ* E **ἄμοιροσ, οι* i. ras. m. 2 S **γῆσ ἄμοιροσ* tr. M 6 *ἐκτίνων*] *τιννύων* M 7 *δανίζειν* ROP¹E * *δ'*] om. O *δὲ* MSPL **ἐξέστω* i. ras. R 8 *τοὺσ ὁμοφύλουσ* M 9 *τύχας*] *ψυχὰσ* S *βοηθήσαντα* MSPL 10 *τε* RSPL *ἐκείνων*, supra *ων* s. *ου* L 11 *τῆσ χρηστότητοσ* L 12 *ὑγρῶν ἢ ξηρῶν* P² 13 *χωρησάντων*] *χορηγησάντων* ROM 14 **ἀποδιδώτωσαν* L *δοῦσιν*] *διδοῦσιν* ROE 15 *αὐτῶν* ROMSP¹L *δ'* OE 16 **μὴ — βαδίσαντας*] *non in domibus eorum introeundum est* Lat **περὶ τὴν* — 17 *δίκη* om. O *περὶ*] *πρὸσ* E *βαδίσαντεσ* RMLE **ἐνεχειριάζειν* L 17 **ἢ*] *ἡ* RMS **δὲ* M **ἐνέχειρον* L 18 **δι' αὐτοῦ*] *διὰ τοῦ* RO *per se* Lat *δι' αὐτοῦ* Bernard 19 **ἥκοντι*] *ἥκοντα* i. marg. *γρ ἥκοντι* M **ἐνεχυριασμένοσ* M *ἐνεχειριασμένοσ* L *ἠνεχυριασμένος* Dindorf 20 *δεδανεικὼσ, ει* ex *ϊ* corr. m. 2 O **ἂν δὲ*] *εἰ δὲ* O 21 **μάλιστα* SP **ἐνέχειρον* L 22 *ἔλαιον* R *ἔλαιον* (supra *ε*) M

νέμοντος. μύλην δὲ καὶ τὰ περὶ ταύτην σκεύη μὴ ἐξεῖναι λαμβάνειν 270
ἐνέχυρον, ὅπως μὴ στερῶνται καὶ τῶν πρὸς τὰ σιτία ὀργάνων μηδ'
ὑπ' ἐνδείας πάθωσί τι τῶν χειρόνων.
27. Ἐπ' ἀνθρώπου μὲν κλοπῇ θάνατος ἔστω ζημία, ὁ δὲ χρυσὸν 271
ἢ ἄργυρον ὑφελόμενος τὸ διπλοῦν ἀποτινέτω. κτείνας δ' ἐπὶ τοῖς
κατ' οἶκον κλεπτομένοις τις ἀθῷος ἔστω κἂν εἰ πρὸς διορύγματι
τειχίου. βόσκημα δὲ ὁ κλέψας τετραπλῆν τὴν ζημίαν ἀποτινέτω 272
πλὴν βοός, πενταπλῆν δ' ὑπὲρ τούτου καταβαλλέτω. ὁ δὲ τὸ ἐπι-
τίμιον ἄπορος διαλύσασθαι δοῦλος ἔστω τοῖς καταδεδικασμένοις.
28. Πραθεὶς δὲ ὁμοφύλῳ τις ἓξ ἔτη δουλευέτω, τῷ δ' ἑβδόμῳ 273
ἐλεύθερος ἀφείσθω· ἐὰν δὲ τέκνων αὐτῷ γενομένων ἐκ δούλης παρὰ
τῷ πριαμένῳ διὰ τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν πρὸς τὰ οἰκεῖα φιλοστορ-
γίαν βούληται δουλεύειν, ἐνιαυτοῦ ἐνστάντος τοῦ ἰοβήλου, πεντηκο-
στὸς δὲ ἐνιαυτός ἐστιν, ἐλευθερούσθω καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα
ἐλευθέραν ἐπαγόμενος.
29. Ἐὰν δέ τις ἢ χρυσίον ἢ ἀργύριον εὕρῃ καθ' ὁδόν, ἐπι- 274
ζητήσας τὸν ἀπολωλεκότα καὶ κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ εὗρεν ἀπο-
δότω, τὴν ἐκ τῆς ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν οὐκ ἀγαθὴν ὑπολαμβάνων.
ὁμοίως καὶ περὶ βοσκημάτων οἷς ἂν ἐντύχῃ τις κατ' ἐρημίαν πλανω-
μένοις, μὴ εὑρεθέντος τοῦ κυρίου παραχρῆμα παρ' αὑτῷ φυλαττέτω
μαρτυράμενος τὸν θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια.

§ 270 = Deuteron. XXIV 8; § 271 = Deuteron. XXIV 9, Exod. XXI 17, XXII 2; § 272 = Exod. XXII 1; § 273 = Exod. XXI 2 cf. Deuteron. XV 12; § 274 = Deuteron. XXII 1.

ROMSPLELat
1 ταύτην] αὐτὴν E σκεύηι S 2 *ἐνέχειρον L στέρωνται M 4 *ζημία] ἡ ζημία Dindorf 5 ἢ] καὶ E ἀφελόμενοσ E *τὸ] τῷ M ἀποτεινέτω M ἀποτιννύτω E *κτείνας — 7 τειχίου om. Lat *δ'] δὲ M, om. O 6 *τισ, σ suppl. L *εἰ] ἢ Bernard *διορύγματι] διώρυγμάτι M διόρυγμάτι L 7 τειχίου] τοίχου SPE ἀποτεινέτω M 8 *δ'] δὲ MSPL *καταβαλέτω OML 9 *ἄπορος] εἰ ἄποροσ ἐστὶ L καταδεδικασ·μένοισ S καταδικασαμένοισ MPLE 10 δὲ MSPLE 11 *ἐὰν] ἂν L *τέκνον ROML *filio* Lat *γενόμενον ROML *nato* Lat 13 βούληται, αι i. ras. 1 litt. m. 2 S ἐνστάντος τοῦ om. M ἐνιστάντοσ E τοῦ om. E ἰωβήλου OSPE *iobileo* Lat 14 *δ' L ἐστιν] ἐστιν οὗτοσ E *ἐλευθεροῦσθαι S 15 *ἐλευθέραν] ἐλευθερίαν O ἐλεύθερα coni. ἀπαγόμενοσ RE 16 *ἐὰν] ἂν L ἢ (ante χρυσίον) om. SPE *ἀργύριον] ἀργύρον (ι s. l.) S ἄργυρον O *ἐπιζητήσας] ἐπιζη τήτω s. m. 2 O 17 ἀπολελωκότα, β α s. m. 2 O ἀπολελωκότα E ἀποδιδότω E 18 ἐκ τῆς ἑτέρου] ἑκατέρου L 19 ἐντύχοι E *πλανομένοισ M 20 εὑρεθέντος] εὑρεθέντοσ δὲ E fort. recte αὐτῷ codd. E

275 30. *Μὴ ἐξεῖναι δὲ παριέναι κτηνῶν τινι κακοπαθούντων ὑπὸ χειμῶνος πεπτωκότων ἐν πηλῷ, συνδιασώζειν δὲ καὶ τὸν πόνον οἰκεῖον ἡγησάμενον βοηθεῖν.*

276 31. *Μηνύειν δὲ καὶ τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα θηρωμένους αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλάνῃ τὴν ἑτέρου χρείαν.*

32. *Ὁμοίως μηδὲ βλασφημείτω τις τὸν ἀπόντα καὶ τὸν ἐνεόν.*

277 33. *Ἐν μάχῃ τις ὅπου μὴ σίδηρος πληγεὶς παραχρῆμα μὲν ἀποθανὼν ἐκδικείσθω ταὐτὸν παθόντος τοῦ πεπληχότος. ἂν δὲ κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ἐπὶ πλείονας ἡμέρας ἔπειτ' ἀποθάνῃ, ἀθῷος ἔστω ὁ πλήξας, σωθέντος δὲ καὶ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τὴν νοσηλείαν ἀποτινέτω πάνθ' ὅσα παρὰ τὸν χρόνον*
278 *τῆς κατακλίσεως ἀνάλωσε καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. ὁ γυναῖκα λακτίσας ἔγκυον, ἂν μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δικαστῶν ὡς παρὰ τὸ διαφθαρὲν ἐν τῇ γαστρὶ μειώσας τὸ πλῆθος, διδόσθω δὲ καὶ τῷ ἀνδρὶ τῆς γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα· θνησκούσης δ' ἐκ τῆς πληγῆς καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καταθέσθαι δικαιοῦντος τοῦ νόμου.*

279 34. *Φάρμακον μήτε θανάσιμον μήτε τῶν εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων Ἰσραηλιτῶν ἐχέτω μηδὲ εἷς· ἐὰν δὲ κεκτημένος φωραθῇ τεθνάτω, τοῦτο πάσχων ὃ διέθηκεν ἂν ἐκείνους καθ' ὧν τὸ φάρμακον ἦν παρεσκευασμένον.*

280 35. *Πηρώσας πασχέτω [τὰ ὅμοια] στερούμενος οὗπερ ἄλλον ἐστέρησε, πλὴν εἰ μήτι χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπηρωμένος,*

§ 275 = Deuteron. XXII 4; § 276 = Deuteron. XXVII 18, Leuit. XIX 14; § 277 = Exod. XXI 18; § 279 = Exod. XXII 18; § 280 = Exod. XXI 24.

ROMSPLELat

1 *κτηνῶν — 2 πηλῷ] *cum iumentum alicuius tempestate fatigatum in luto uiderit cecidisse* Lat *τινι] τιμῆι P τιμῇ S κακοπαθούντων ὑπὸ χειμῶνος om. E ὑπὸ] ἢ ὑπὸ SP 2 ἐμπεπτωκότων E *πηλῷ] τῆι πηλῶι P 5 αὐτοῖς] αὐτοῖσ ROMS¹L αὐτοὺσ S² 6 *μηδὲ] δὲ μὴ O *ἀπόντα] ἄοπτον SP ἄοπον Bernard καὶ τὸν ἐνεόν] καὶ τὸν νέον O καὶ τῶν νέων (cum insequentibus coniungens) L καὶ τὸν ἄοπτον E, om. cod. Wiz. aliique Lat (*et surdum* Lat. cod. Voss. apud Bernard) 8 ἀποθανὼν om. ROMELat *ἐκδικείσθωι S πεπονθότοσ E πεπληγότοσ E 9 ἔπειτα MSPL 10 *ἔστω] ἐστὶν L 11 *νοσηλίαν M ἀποτεινέτω M ἀποτιννύτω E 12 τῆς] τὸν τῆσ MPL κατακλίσεωσ, *ι* i. ras. corr. S κατακλήσεωσ M *ἔδωκε L 13 *λακτήσασ M ἔγκυον, *κ* ex *γ* corr. M ἔγκυμον P ἔγγυον E *χρήματα E 14 *ὑπὸ] ὡσ ὑπὸ, ὡσ deleuit m. 1 M διαφθαρὲν] διεφθαρμένον S 15 *παρ' αὐτοῦ om. L 16 *δὲ SP 19 μηδὲ εἷς] μηδεὶσ E ἐὰν] ἂν SPE *φωραθῇ] φοραθείη (*ο* in *ω* corr. O) RO 20 *τεθνάτο R 21 ἦν om. O 22 Πηρώσας] ὁ πηρώσασ MSPLE *τὰ ὅμοια om. R στερόμενοσ MSPL 23 θελήσειεν E

αὐτὸν τὸν πεπονθότα κύριον τοῦ νόμου ποιοῦντος τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος καὶ συγχωροῦντος, εἰ μὴ βούλεται γενέσθαι πικρότερος.

36. *Βοῦν τοῖς κέρασι πλήττοντα ὁ δεσπότης ἀποσφαττέτω·* 281
εἰ δ' ἐφ' ἅλωος κτείνειέ τινα πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλευσθεὶς ἀποθνησκέτω μηδ' εἰς τροφὴν εὔχρηστος εἶναι κατηξιωμένος, ἐὰν δὲ καὶ ὁ δεσπότης ἐλέγχηται προειδὼς αὐτοῦ τὴν φύσιν καὶ μὴ φυλαξάμενος, ἀποθνησκέτω ὡς αἴτιος τῷ ὑπὸ τοῦ βοὸς ἀνῃρημένῳ
γεγενημένος. ἐὰν δὲ δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς 282
μὲν καταλιθούσθω, τριάκοντα δὲ σίκλους ὁ κύριος τοῦ βοὸς ἀποτινέτω τῷ δεσπότῃ τοῦ ἀνῃρημένου. βοῦς δὲ ἐὰν οὕτως πληγεὶς ἀποθάνῃ, πωλείσθωσαν καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ ὁ πλήξας καὶ τὴν τιμὴν τὴν ἀμφοτέρων οἱ δεσπόται αὐτῶν διανεμέσθωσαν.

37. *Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες ἐπιμελὲς ποιείσθωσαν ὥστε* 283
σανίδων ἐπιβολαῖς ἔχειν κεκλεισμένα, οὐχ ὅπως τινὲς εἴργοιντο
ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μηδεὶς κίνδυνος ὡς ἐμπεσουμένοις ᾖ. οὗ δ' ἂν 284
εἰς ὄρυγμα τοιοῦτον μὴ κλειστὸν ἐμπεσὸν βόσκημά τινος διαφθαρῇ, τὴν τιμὴν αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. περιβαλλέσθω δὲ καὶ τοῖς στέγεσιν ἅπερ ὡς ἀντὶ τείχους ὄντα οὐκ ἐάσει τινὰς ἀποκυλισθέντας ἀπολέσθαι.

38. *Παρακαταθήκην δὲ ὥσπερ ἱερόν τι καὶ θεῖον χρῆμα ὁ* 285
παραλαβὼν φυλακῆς ἀξιούτω, καὶ μηδεὶς ἀποστερῆσαι θρασυνθείη τὸν πεπιστευκότα μήτ' ἀνὴρ μήτε γυνή, μηδ' εἰ χρυσὸν ἄπειρον μέλλοι κερδαίνειν, καταφρονῶν τῷ μηδένα εἶναι τὸν ἐξελέγξοντα.
καθόλου μὲν γὰρ τὸ συνειδὸς ἐπιστάμενον τὸ αὐτοῦ προσῆκεν ἑκα- 286

§ 281 = Exod. XXI 28; § 285 = Exod. XXII 7.

ROMSPLELat

2 *μὴ* om. Lat *βούλεσθαι* L 5 *ἐφ' ἅλωος*] *ἀφ' ἅλωοσ* RO, om. ELat i. marg. *ἀντι τοῦ ἐπι ἅλωνοσ* S **κτείνειεν* MS¹PL 6 **μηδ' — κατηξιωμένοσ* i. ras. R **μηδὲ* L 7 *καὶ* om. OE *ἐλέγχεται* M 8 *ἀποθνησκέτω*] *καὶ αὐτὸσ θνησκέτω* ME *καὶ αὐτὸσ ἀποθνησκέτω* SPL *et ipse moriatur* Lat

τῷ] *τοῦ* RO *ἀνηρημένου* RO **ἂν* L 10 **ὁ κύριος — 11 ἀνῃρημένου*] *eius domino lapidati dominus dare damnetur* Lat *τοῦ βοὸς*] *αὐτοῦ* ELat 11 *ἐὰν*] *ἂν* E *οὕτω* OE 12 *τεθνηκὼσ* O 13 *τὴν*] *τῶν* O 14 **οἱ*] *οἱ δὲ* SP

15 *ἐπιβουλαῖσ* O¹ *εἴργοιντο* R²O¹P²L 16 *ὑδρίασ* M *οὗ*] *οὐ* in *εἰ* corr. m. 1 M *(ei) si* Lat 18 **δεσπότι* R **καταβαλέτω* L¹ *περιβαλέσθω* OL¹ *περιβαλλέσθω — 19 ἐάσει*] *circumdanda est quoque macheria in puteis seu lacis quae pro muro sit, quatenus non sinat* Lat 19 *ἅπερ*] *ὅπερ* L *οὐκ ἐάσει*] *οὐκεᾶσι* R *ἀποκυλισθέντας*] *ἀποκλεισθέντασ* ROML 20 *ἀπολέσθαι*] *ἀποβάλλεσθαι* M *ἀποβαλέσθαι* L 23 *μήτε* MSPL 24 *μέλλει* R *μέλοι* L *τῷ*] *τὸ* R *ἐξελέγχοντα* ROSP 25 *αὐτοῦ* P²

*στον εὖ πράττειν, καὶ μάρτυρι ἀρκούμενος αὐτῷ πάντα ποιείτω ἃ παρ'
ἄλλων ἔπαινον αὐτῷ παρέξει, μάλιστα δὲ τὸν θεόν, ὃν οὐδεὶς πονηρὸς*
287 *ὢν λανθάνει. εἰ δὲ μηδὲν ἐπίβουλον δρῶν ὁ πιστευθεὶς ἀπολέσειεν,
ἀφικόμενος ἐπὶ τοὺς ἑπτὰ κριτὰς ὀμνύτω τὸν θεόν, ὅτι μηδὲν παρὰ
τὴν αὐτοῦ βούλησιν ἀπόλοιτο καὶ κακίαν οὐδὲ χρησαμένου τινὶ μέρει
αὐτῆς, καὶ οὕτως ἀνεπαιτίατος ἀπίτω. χρησάμενος δὲ κἂν ἐλαχί-
στῳ μέρει τῶν πεπιστευμένων ἂν ἀπολέσας τύχῃ τὰ λοιπὰ πάντα*
288 *ἃ ἔλαβεν ἀποδοῦναι κατεγνώσθω. ὁμοίως δὲ τῷ περὶ παρακατα-
θηκῶν κἂν μισθόν τις ἀποστερήσῃ τῶν ἐπὶ σώμασι τοῖς αὐτῶν
ἐργαζομένων, μεμισήσθω. ὅθεν οὐκ ἀποστερητέον ἀνδρὸς πένητος
μισθὸν εἰδότας, ὡς ἀντὶ γῆς καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων ὁ θεὸς αὐ-
τῷ τοῦτον εἴη παρεσχηκώς· ἀλλὰ μηδὲ ἀναβάλλεσθαι τὴν ἀπόδοσιν,
ἀλλ' αὐθημερὸν ἐκτίνειν ὡς οὐ βουλομένου τοῦ θεοῦ τῆς ἐξ ὧν
πεπόνηκε χρήσεως ὑστερεῖν τὸν ἐργασάμενον.*
289 39. *Παῖδας ὑπὲρ ἀδικίας πατέρων μὴ κολάζειν, ἀλλὰ διὰ τὴν
ἐκείνων αὐτῶν ἀρετὴν οἴκτου μᾶλλον ἀξιοῦν, ὅτι μοχθηρῶν ἐγένοντο
πατέρων, ἢ μίσους φύντας ἐκ φαύλων. οὐ μὴν οὐδὲ πατράσιν υἱῶν
ἁμαρτίαν λογιστέον τῶν νέων πολλὰ παρὰ τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν
αὐτοῖς ἐπιτρεπόντων ὑπερηφανίᾳ τοῦ διδάσκεσθαι.*
290 40. *Γάλλους ἐκτρέπεσθαι καὶ σύνοδον φεύγειν τὴν μετ' αὐτῶν
ἀφελομένων αὐτοὺς τὸ ἄρρεν καὶ τὸν τῆς παιδοποιίας καρπόν, ὃν*

---

§ 287 = Exod. XXII 11; § 288 = Deut. XXIV 16; § 290 = Deut. XXIII 1.

ROMSPLELat

1 *μάρτυρι*, ι ex ει corr. m. 2 P *μαρτυρεῖ* M *ἀρκούμενον* SPL et ut uid. Lat *αὐτῷ*] *αὐῶ* M *ποιείτω*] *ποιεῖν* SPL et ut uid. Lat 2 *ἄλλων*] *ἄλλω* SP 3 **δρῶν ἐπίβουλον* tr. P 4 *ὀμνύέτω* E **μηδὲν*] *μηδὲ* ROSP *neque* Lat 5 *αὐτοῦ* S² *ἑαυτοῦ* E *ἀπώλοιτο* L *ἀπώλετο* E 6 **οὕτω* R *ἀναπαιτίατοσ* SP **ἀπείτω* (*εί* ex *ή* R) ROM **κἂν ἐλαχίστῳ μέρει*] *uel in aliqua parte* Lat *κἂν ἐλάχιστον μέρος* Dindorf 7 *ἂν* om. MSPLE *ἀπολέσας* — 8 *ἔλαβεν*] *ipse perdat, aeque uniuersa et quaecumque accepit* Lat

πάντα ἃ] *πάντ' οὖν ἃ* M *πάντ' οὖν* RO 8 **κατεγνώσθη* RO *τῷ*] *τὸ* RO 9 *μισθόν*] *μισθοῦ* S² *τῶν*] *τὸν* S² *αὐτῶν* P² 10 *ἐργαζόμενον* S² *μεμισήσθω*] *μεμνήσθω* M *habeatur odibilis* L *ὅθεν*] *ὅτι* ed. pr. 11 *γῆς*] *τῆσ γῆσ* L 12 **ἀναβαλλέσθω* M 13 **αὐθημερῶν* R *οὐ*] suppl. m. 1 R *μη* SPL 14 *ἐργασάμενον*] *εἰργασμένον* MSPL 16 *οἴκτου* — *ἀξιοῦν*] *misericordia praebenda est non laesio* Lat 17 *ἢ μίσους* — *φαύλων*] *neque odio habendi sunt ab iniquis nati* Lat *ἢ*] *ἡ* R *ὁ* O *φύντας*] ed. pr. *φύντεσ* codd. *οὐ μὴν οὐδὲ*] *οὐδὲ μὴν* MSPLE 19 *αὐτοῖς*] *ἑαυτοῖσ* SP *ἐπιτρεπόντων*] *ἐπειπόντων* (*ει* ex *ι* corr. R) RO *ὑπερηφανίαι*, *αι* corr. m. 2 ex *αν* ut uid. P

20 **Γάλλους ἐκτρέπεσθαι* om. Lat **Γάλλους*] *γάμουσ* ROM *καὶ* — 21 *ἀφελομένων*] *καὶ τοὺσ ἀφελομένουσ* E *μετ' αὐτῶν*] *μετὰ τῶν* SP 21 *ἀφελομένων*, *ων* i. ras. L *αὐτοὺσ* ROMSP¹L *αὐτῶν* E *ἄρσεν* E

ἀνθρώποις ἐπ' αὐξήσει τοῦ γένους ἡμῖν ὁ θεὸς παρέσχεν, ἐλαύνειν
δὲ οὕτως ὡς ἐπὶ τέκνων σφαγῇ καὶ πρὸς τούτῳ ἀπολλύντας τὸ
ἐκείνων αἴτιον· δῆλον γάρ, ὡς τῆς ψυχῆς αὐτοῖς τεθηλυσμένης 291
μετεκοσμήσαντο πρὸς τοῦτο καὶ τὸ σῶμα· ὁμοίως δὲ καὶ πᾶν τὸ
νομιζόμενον τέρας τοῖς ὁρῶσι. μὴ ἐξεῖναι δὲ ποιεῖν ἐκτομίας μήτε
ἀνθρώπους μήτε τῶν ἄλλων ζῴων.

41. Αὕτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρηνικὴ τῶν νόμων κατὰ τὴν πολιτείαν 292
διάταξις ἔστω· καὶ ὁ θεὸς εὐμενὴς ἀστασίαστον αὐτῆς τὸν κόσμον
παρέξεται, γένοιτο δὲ χρόνος μηδὲ εἷς, ὃς καινίσει τι τούτων καὶ
πρὸς τὸ ἐναντίον μεταβαλεῖ. ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη τὸ ἀνθρώπειον καὶ 293
εἰς ἀβουλήτους ἢ κατὰ προαίρεσιν ταραχὰς καὶ κινδύνους ἐμπεσεῖν,
φέρε καὶ περὶ τούτων βραχέα προσδιατάξωμεν, ὡς ἂν προειδότες
ἃ χρὴ ποιεῖν ἐν τῇ χρείᾳ τῶν σωτηρίων εὐπορῆτε καὶ μὴ τότε ἃ
δεῖ ποιεῖν ἐπιζητοῦντες ἀπαρασκεύαστοι τοῖς καιροῖς περιπέσητε.

Γῆν ὑμῖν ἣν ὁ θεὸς ἔδωκε πόνων καταφρονοῦσι καὶ ψυχὰς πρὸς 294
ἀρετὴν ἠσκημένοις ἀπόλεμον μὲν νέμεσθαι παράσχοι τε κεκτη-
μένοις αὐτὴν μήτε ἀλλοτρίων εἰς αὐτὴν ἐπὶ κακώσει στρατευ-
σάντων μήτε στάσεως ἐμφυλίου κατασχούσης ὑμᾶς, ὑφ' ἧς τἀναν- 295
τία πατράσι τοῖς ἑαυτῶν πράττοντες ἀπολεῖτε τὰ ἐκείνοις νομισθέντα,
χρώμενοί τε νόμοις οὓς ἀγαθοὺς δοκιμάσας ὁ θεὸς παραδίδωσι
διατελοίητε· ἔργον δ' ὅτι ἂν πολεμικὸν ἢ νῦν ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον
ἐπὶ παίδων ὑμετέρων γένηται τοῦθ' ὑπερόριον πραχθείη. μέλλοντας 296
δὲ πολεμεῖν πρεσβείαν καὶ κήρυκας πέμπειν παρὰ τοὺς ἑκουσίως

§ 296 — Deuteron. XX 10.

ROMSPLELat

1 ἀνθρώποις] ἄνθρωποι M ἡμῖν] ἡμῶν, i. marg. γρ ἡμῖν M ὁ om. L 2 πρὸς τούτῳ] πρὸ τούτων MSPL *per hoc* Lat ἀπολῦντασ O 3 ἐκεῖνον R τεθηλυσμένησ, ησ ex οισ corr. R 4 μετεκοσμήσαντο] μετεκομήσαντο M πρὸσ τούτω L 5 ὁρῶσιν S¹PL *ἐκτομίας om. Lat 7 ὑμῖν] ἡμῖν O 9 χρόνοσ, σ ex ν corr. R τι om. M 10 μεταβαλεῖ] μεταβάλλοι M μεταβάλοι L ἐπεὶ] ἐπειδὴ SP ἀνθρώπιον RM ἀνθρώπινον SP τὸ ἀνθρώπινον ἀνάγκη tr. SP 12 τούτων] τούτου (ου ex ων corr. S) SP προσδιατάξωμεν] *proloquamur* Lat 13 ἐν τῇ χρείᾳ — 14 ποιεῖν om. O σωτηριῶν M εὐπορεῖτε ML 14 δεῖ] δὴ RM περιπέσητε] Bekker παραπέσητε codd. *succumbatis* Lat 15 ἣν om. M 16 νέμεσθαι παράσχοι τε] νέμεσθαι παράσχοιτε R νέμεσθαι παράσχητε O νέμοισθε παράσχοιτε M νέμεσθαι παράσχοιτο SP νέμοισθε παράσχητε L *praestet quidem ut ea sine bello fruamini* Lat. νέμεσθαι παράσχοι τοῖς Dindorf 18 ὑφ'] ἀφ' RO 19 πράττοντες] πράττεσ R πράττεσθαι O ἀπολεῖται O 21 ὑφ'] ἐφ' P 22 τοῦθ'] τοῦ θῦ (h. e. τοῦ θεοῦ) M 23 *πρεσβείαν] πρὸσ βίαν M πρεσβείασ SPLLat *ἑκουσίουσ M ἑκουσίουσ (ωσ supra) L

*πολεμίους· πρὸ γὰρ τῶν ὅπλων καλὸν εἶναι χρῆσθαι λόγοις πρὸς
αὐτοὺς δηλοῦντας, ὅτι καὶ στρατιὰν πολλὴν ἔχοντες καὶ ἵππους καὶ
ὅπλα καὶ πρὸ τούτων εὐμενῆ τὸν θεὸν καὶ σύμμαχον, ὅμως ἀξιοῦτε
μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν αὐτοῖς μηδὲ τὰ ἐκείνων ἀφαιρουμένους
297 ἀβούλητον αὐτοῖς κέρδος προσλαμβάνειν. καὶ πειθομένων μὲν καλῶς
ὑμᾶς ἔχειν τὴν εἰρήνην φυλάττειν, εἰ δὲ φρονοῦντες ἐφ' ἑαυτοῖς
ὡς ἰσχύι διαφέρουσιν ἀδικεῖν ἐθέλοιεν, στρατὸν ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγοιτε,
στρατηγῷ μὲν αὐτοκράτορι χρώμενοι τῷ θεῷ, ὑποστράτηγον δὲ
χειροτονήσαντες ἕνα τὸν ἀρετῇ προύχοντα· πολυαρχία γὰρ πρὸς τῷ
τοῖς ὀξέως τι πράττειν ἀνάγκην ἔχουσιν ἐμπόδιον εἶναι καὶ βλά-
298 πτειν πέφυκε τοὺς χρωμένους. στρατὸν δ' ἄγειν καθαρὸν ἐκ πάν-
των τῶν ῥώμῃ σωμάτων καὶ ψυχῆς εὐτολμίᾳ διαφερόντων τὸ δειλὸν
ἀποκρίναντας, μὴ τοὺς πολεμίους παρὰ τὸ ἔργον τραπὲν εἰς φυγὴν
ὠφελήσῃ. τούς τε νεωστὶ δειμαμένους οἰκίας, οἷς οὔπω χρόνος
ἀπολαύσεως αὐτῶν ἐνιαύσιος, καὶ φυτεύσαντας οὔπω δὲ καρπῶν
μετεσχηκότας, ἐᾶν κατὰ χώραν, καὶ τοὺς μνηστευσαμένους δὲ καὶ
νεωστὶ γεγαμηκότας, μὴ πόθῳ τούτων φειδόμενοι τοῦ ζῆν καὶ τηροῦν-
τες αὐτοὺς εἰς τὴν τούτων ἀπόλαυσιν ἐθελοκακήσωσι περὶ τὰς
γυναῖκας.
299 42. Στρατοπεδευσάμενοι δὲ προνοεῖσθε, μή τι τῶν δυσχερεστέ-
ρων ἐργάσησθε. πολιορκοῦντας δὲ καὶ ξύλων ἀπορουμένους εἰς
ποίησιν μηχανημάτων μὴ κείρειν τὴν γῆν ἥμερα δένδρα κόπτοντας
ἀλλὰ φείδεσθαι, λογιζομένους ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα τῶν ἀνθρώπων
γεγονέναι, καὶ φωνῆς ἂν εὐπορήσαντα δικαιολογήσασθαι πρὸς ὑμᾶς,
ὡς οὐδὲν αἴτια τοῦ πολέμου γεγονότα πάσχοι κακῶς παρὰ δίκην,
εἰ δύναμις αὐτοῖς ἦν καὶ μετοικήσαντα ἂν καὶ πρὸς ἄλλην μετα-*

§ 298 = Deuteron. XXIII 9, XX 5, XXIV 7; § 299 = Deuteron. XX 19.

ROMSPLELat
2 *στρατείαν* ROL *ἔχοντεσ, εσ* i. ras. R 4 * *αὐτοῖσ, οῖ* ex *οῦ* corr. M
φυλάττειν
5 *αὐτοῖς*] *αὐτοῖσ* ROMPL 6 * *φυλάττειν, ειν* paene euan. M *φυλάττουσαν* L
7 * *ἀδικεῖν*] *et uos uexare* Lat * *ἐθέλοιεν, ν* s. M *ἀγάγοιτε*] *ἀγάγετε* MSPL *ἄγειν* E *inducite* Lat 8 * *ὑπὸ στρατηγὸν* M 10 *τοῖς*] *τῆσ* O 11 *δ'*] *δὲ* SPLE 12 *σώματοσ* E *τὸ*] E *τὸ δὲ* codd. Lat * *δειλὸν*] *δῆλον* R 13 *ἀποκρίνοντασ* ROSPLE *τραπὲν*] *τρέπειν* RO 14 *ὠφελήσῃ, η* i. ras. S *ὠφελήσει* ROMPL 16 * *μνηστευσαμένους*] *μνησαμένουσ* S * *δὲ* om. P 18 *αὐτοὺς*] *αὐτοὺσ* RP[1] *αὐτοῖσ* O *ἑαυτοὺσ* ML *περὶ τὰς γυναῖκας* om. Lat et Richter 20 *στρατοπαιδευσάμενοι* M *δὲ*] *τε* SP *προνοεῖσθε*] *προνοεῖσθαι* SP *προνοεῖτε* M 21 * *πολιορκοῦντεσ* O 24 *ἂν εὐπορήσαντα*] *ἄνευ ποιήσαντα*
και
RO *διολογήσασθαι* P 25 *γεγονότα τοῦ πολέμου* tr. M *πάσχει* SP
26 *μετοικίσαντα* O

βάντα γῆν. κρατήσαντες δὲ τῇ μάχῃ τοὺς ἀντιταξαμένους κτείνατε, 300
τοὺς δ' ἄλλους εἰς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε πλὴν τοῦ Χα-
ναναίων ἔθνους· τούτους γὰρ πανοικὶ χρῆναι ἀφανίσαι.
43. Φυλάσσειν δὲ μάλιστα ἐν ταῖς μάχαις, ὡς μήτε γυναῖκα 301
ἀνδρικῇ σκευῇ χρῆσθαι μήτ' ἄνδρα στολῇ γυναικείᾳ.
44. Πολιτείαν μὲν οὖν τοιάνδε Μωυσῆς κατέλιπε, νόμους δ' 302
ἔτι πρότερον τεσσαρακοστῷ ἔτει γεγραμμένους παραδίδωσι, περὶ
ὧν ἐν ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις, συνεχὲς γὰρ
ἐκκλησίασεν, εὐλογίας αὐτοῖς δίδωσι καὶ κατάρας ἐπὶ τοὺς μὴ κατὰ
τοὺς νόμους ζησομένους ἀλλὰ παραβησομένους τὰ ἐν αὐτοῖς διω-
ρισμένα. ἔπειτα ποίησιν ἑξάμετρον αὐτοῖς ἀνέγνω, ἣν καὶ κατα- 303
λέλοιπεν ἐν βίβλῳ ἐν τῷ ἱερῷ πρόρρησιν περιέχουσαν τῶν ἐσομέ-
νων, καθ' ἣν καὶ γέγονε τὰ πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνου διη-
μαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία παραδίδωσι τοῖς 304
ἱερεῦσι καὶ τὴν κιβωτόν, εἰς ἣν καὶ τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους
ἐν δυσὶ πλαξὶ κατέθετο καὶ τὴν σκηνήν· τῷ τε λαῷ παρῄνεσε κρα-
τήσαντι τῆς γῆς καὶ ἱδρυθέντι μὴ λήθην λαβεῖν τῆς Ἀμαληκιτῶν
ὕβρεως, ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς τιμωρίαν ἀπολαβεῖν ὧν
ἐπὶ τῆς ἐρήμου τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶς, ἐξελόντας δὲ τὴν 305
Χαναναίων γῆν καὶ πᾶσαν διαφθείραντας τὴν ἐν αὐτῇ πληθὺν
καθὰ πρέπει, τὸν βωμόν τε ἀναστῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τε-
τραμμένον οὐ πόρρω τῆς Σικιμίων πόλεως ἐμπεριάγειν μεταξὺ

§ 300 = Deuteron. XX 13; § 301 = Deuteron. XXII 5; § 302 = Deuteron. XXVII sq.; § 303 = Deuteron. XXXI 19; § 305 = Deuteron. XXVII 4.

ROMSPLELatZonaras I p. 74.

1 τῇ om. SP *τὴν μάχην* E 2 *εἰς] ἐσ M *ὑμῖν*] *ὑμᾶσ* RO *ἡμῖν* L 3 *τούτου L 4 *φυλάσσειν*] *φυλάσσετε* MSPLE *ἐν τῇ μάχῃ* E *ως*] *ὥστε* ML 5 *σκεύη L *χρῆισθαι S *μήτε* MSPLE *στολῆ *γυναικείω* MPL 6 *μωσῆσ* E *κατέλειπε* ML *καταλέλοιπε* E *νόμους — 7 *παραδίδωσι*] *leges autem prius quadragesimo anno conscriptas tradidit* Lat 7 *ἔτι*] *ἔτει* E *ἔτει* om. E 8 *ἑξῆς*] *ἒξ* RO *συνεχὲς γαρ*] *συνεχειγὰρ* M *αἶσ* RO 9 *ἐκκλησίασεν*] *ἐξεκλησίασεν* M *ἐξεκκλησίασεν* SP *ἐξέκκλησίασ* L *per ecclesias* Lat 10 *παραβησομένουσ* S[1] *ἐν*] *ἐπ'* MP *αὐτοῖς*] *αὐτῇ* RO 11 *ποίησιν corr. ex *ποιήσειν* M *καὶ* om. ML *καταλέλιπεν* R 12 *βίβλῳ*] *τῶ βιβλίω* M *βιβλίω* L *ἐν* ante *τῷ* om. M *περιέχουσαν*] *περιοῦσαν* RO *ἔχουσαν* M 13 *καὶ γέγονε τὰ πάντα*] *γέγονε πάντα* MSPLE *γίγνεται R 16 *κατέθεντο SP *καὶ τὴν σκηνήν om. O *τῷ τε*] *τῶ* P *καὶ τῶ* E 17 *ἱδρυθέντι*] *ἡδρυθέντι* (ν s. m. 2) S *ἱδρυνθέντι* O *λίθην* R *ἀμαλικιτῶν M *ἀμαλικητῶν* R 19 *τυγχάνοντας*] ed. pr. *τυγχάνοντεσ* codd. *positos* Lat 20 *διαφθείραντεσ L *αὐτῇ*] *αὐτοῖσ* O *αὐτῶ* L 21 *καθὰ πρέπει* om. Lat *ἀναστήσαα* L 22 *πόρρω*] *πολλῶ* ROM *Σικιμίων*] *σικίμων* MSPE *σηκήμων* L *sicimorum* Lat *Σικιμιτῶν* coni. *ἐμπεριάγειν* om. Lat. et ed. pr.

δυοῖν ὀροῖν, Γριζαίου μὲν τοῦ ἐκ δεξιῶν κειμένου, τοῦ δ' ἐκ λαιῶν
Βουλῇ προσαγορευομένου, μερισθεῖσαν δὲ τὴν στρατιὰν καθ' ἓξ
φυλὰς ἐπὶ τοῖν δυοῖν ὀροῖν ἀναστῆναι καὶ σὺν αὐτοῖς Λευίτας τε
306 καὶ ἱερέας. καὶ πρώτους μὲν τοὺς ἐπὶ τῷ Γρίζειν γενομένους εὔχε-
σθαι τὰ κάλλιστα τοῖς περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν τῶν
νόμων φυλακὴν σπουδάσασιν ὧν τε Μωυσῆς εἶπε μὴ παρακουσα-
μένοις, εὐφημεῖν δὲ τὰς ἑτέρας, καὶ τούτων πάλιν εὐχομένων τὰς
307 προηγμένας ἐπαινεῖν· ἔπειτα κατὰ ταὐτὰ τοῖς παραβησομένοις
κατάρας τίθεσθαι ὑποφωνούσας ἀλλήλαις ἐπὶ τῇ κυρώσει τῶν
λεγομένων. ἀνέγραψε δὲ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κατάρας αὐτός, ὡς
308 μηδέποτε ἐκλιπεῖν τὴν μάθησιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου, ἃς δὴ καὶ
τῷ βωμῷ τελευτῶν ἐνέγραψε κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν, ᾗ καὶ στάντα
φησὶ τὸν λαὸν θῦσαί τε καὶ ὁλοκαυτῶσαι καὶ μετ' ἐκείνην τὴν
ἡμέραν οὐκ ἐπενεγκεῖν ἱερεῖον ἕτερον, οὐ γὰρ εἶναι νόμιμον. ταῦτ'
οὖν Μωυσῆς διέταξε καὶ τὸ Ἑβραίων ἔθνος ἀκόλουθα τούτοις
ποιοῦν διατελεῖ.
309 45. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὸν λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις
εἰς ἐκκλησίαν συναγαγών, ὡς παρεῖναι καὶ τὰ ἀνδράποδα, ὅρκου
τῶν νόμων αὐτοὺς φυλακὴν ποιήσασθαι καὶ τῆς τοῦ θεοῦ διανοίας
ἀκριβεῖς λογιστὰς γινομένους εἰ μηδὲν εἰς αὐτοὺς μήτε συγγενείᾳ
χαριζομένους μήτε εἴκοντας φόβῳ μήτε ἄλλην καθάπαξ αἰτίαν κυ-
ριωτέραν τῆς τῶν νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας παραβῆναι τού-

---

§ 305 = Deuteron. XXVII 4, cf. Iosua IX 3; § 309 = Deuteron. XXIX 10.

ROMSPLELatZonaras I p. 74.

1 ὅροιν RL ὄροιν OE Γριζαίου] γριζέου M τριζέου R ταριζέου O γαριζαίου SPE γαριζεινοῦ L *garizeo* Lat *δ' ἐκ λαιῶν] δὲ λαιῶν O δὲ κλαιων M δὲ ἐλαιῶν P[1] δὲ ἐκ λαιῶν P[2]S δὲ·κλεων L 2 βουλὴ ROE βούλη L *hebal* Lat Γιβάλου ed. pr. cf. V § 69 *στρατείαν L 3 ὀροῖν] ὅροισ R ὄροισ, σ ex ν corr. O ἀναστῆναι] ἀναβῆναι Bekker 4 *ἱερέας] τοὺσ ἱερέασ MSPL *πρῶτα M ἐπὶ] ἐν E *τῷ] τὸ RL Γρίζειν] γαριζεὶν S[1] γαριζὶν S[2]P γαρίζειν L γαριζὶν, ὶ i. ras. E *garizeo* Lat 5 *τοῖς] τῆσ L 6 *σπουδάσασιν] σπουδάζουσιν MSPL παρακρουσαμένοισ MSP *offenderent* Lat 8 *κατὰ] καὶ MSPL ταὐτὰ] coni. ταῦτα codd. E τοῖσ παραβησομένοισ κατὰ ταῦτα tr. E 9 ὑποφωνοῦσαισ L τῇ om. MSPL 10 *δὲ] δὲ καὶ O *αὐτός] αὐτῶν MLat 11 ἐκλειπειν M ἐκλειπεῖν S[1]P[1] ἐκλείπειν L 12 ἐνέγραψε] ἔγραψε O ἐνέγραφεν E 13 *μετ'] κατ' RO 14 οὐκ ἐπενεγκεῖν] οὐχ ὑπενεγκεῖν RO οὐκ ἔτ' ἐπενεγκεῖν SPLE *ἱερείων ἑτέρων M 15 Μωυσῆς] μωυσῆσ τε M 16 διατελεῖ] διετέλει RO 18 ὅρκου LE 19 *τῷ νόμῳ RO 20 γενομένουσ SP εἰ] om. MSPLat ἢ uel ἦ μὴν coni. μηδὲν εἰς αὐτοὺς om. Lat μηδὲν εἰς] μηδὲν O μηδενὸς coni. 22 τῆς om. L

τους, ἀλλ' ἄν τέ τις τῶν ἐξ αἵματος συγχεῖν καὶ καταλύειν ἐπι- 310
χειρῇ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν ἄν τε πόλις, ἀμύνειν αὐτοῖς καὶ
κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, καὶ κρατήσαντας μὲν ἐξ αὐτῶν ἀνασπᾶν θε-
μελίων καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τῶν ἀπονοηθέντων εἰ δυνατὸν κατα-
λιπεῖν, εἰ δ' ἀσθενοῖεν λαβεῖν τὴν τιμωρίαν, αὐτὸ τὸ μὴ κατὰ
βούλησιν ἰδίαν ταῦτα γίνεσθαι δεικνύναι. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὤμνυεν.
46. Ἐδίδασκε δὲ αὐτούς, ὡς ἂν αἱ θυσίαι τῷ θεῷ μᾶλλον 311
κεχαρισμέναι γένοιντο καὶ ὅπως ἂν οἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν τεκμηρίῳ
χρώμενοι τοῖς λίθοις, ὡς καὶ πρότερον δεδήλωκα. προεφήτευσε
δὲ καὶ Ἰησοῦς Μωυσέος παρόντος. ἔπειτα πάνθ' ὅσα ποιήσειεν 312
ὑπὲρ τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας ἔν τε πολέμοις καὶ κατ' εἰρήνην νό-
μους τε συντιθεὶς καὶ τὸν τῆς πολιτείας κόσμον συμπορίζων ἀνα-
λογιζόμενος προεῖπεν, ὡς δηλώσειεν αὐτῷ τὸ θεῖον, ὅτι παραβάντες
τὴν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν πειραθήσονται κακῶν, ὡς ὅπλων τε 313
αὐτοῖς πολεμίων πληρωθῆναι τὴν γῆν καὶ κατασκαφῆναι πόλεις
καὶ τὸν νεὼν καταπρησθῆναι καὶ πραθέντας δουλεύειν ἀνδράσιν
οὐδένα ληψομένοις οἶκτον ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς αὐτῶν, μετανοήσειν
δ' αὐτοὺς ἐπὶ μηδενὶ χρησίμῳ ταῦτα πάσχοντας. ὁ μέντοι θεὸς 314
ὁ κτίσας ὑμᾶς πόλεις τε πολίταις ὑμετέροις ἀποδώσει καὶ τὸν
ναόν· ἔσεσθαι δὲ τὴν τούτων ἀποβολὴν οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις.
47. Παρορμήσας οὖν τὸν Ἰησοῦν ἐπὶ τοὺς Χαναναίους στρα- 315
τιὰν ἐξάγειν, ὡς τοῦ θεοῦ συνεργοῦντος οἷς ἂν ἐπιχειρήσειε, καὶ
πᾶσαν ἐπευφημήσας τὴν πληθύν, „ἐπεί, φησί, πρὸς τοὺς ἡμετέρους
ἄπειμι προγόνους καὶ θεὸς τήνδε μοι τὴν ἡμέραν τῆς πρὸς ἐκείνους
ἀφίξεως ὥρισε, χάριν μὲν αὐτῷ ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν 316

---

§ 311 = Num. XXVIII sq., XXVII 18; § 312 = Deut. XXVIII 15, XXX 17; § 315 = Deut. XXXI 7.

ROMSPLELatZonaras I p. 74.
1 *συγχεῖν*] *συγχωρεῖν* E   **ἐγχειρῇ*, *ῇ* i. ras. m. 2 S *ἐγχειρεῖ* MP   2 **πόλις*] *πόλαῖσ* (λ supra) R *πόλαισ* O *πόλιν* M   **ἀμύνειν*] *ἀμβλύνειν* O   *αὐτοῖς*] *αὐτοὺσ* SPLE *in eis* Lat   3 **καὶ* post *κοινῇ* om. M   4 *μηδὲ τὸ*] *μήποτε* R *μήτε* O   6 *ὤμνυεν. Ἐδίδασκε*] *ὀμνυέναι διδάσκειν* R *ὀμνύναι διδάσκειν* O   7 *δ'* SP   8 *γίνοιντο* E   **ἐξιοῖεν* M   **ἐξίοιεν* — 9 *λίθοις*] *digni fierent utentes coniectura lapidum* Lat   10 *δὲ*] *τε* E   *μωϋσέωσ* MSP *μωσέωσ* E   *ἔπειτα*] *ἐπεὶ* M *ἔπειτα μωσῆσ* E *igitur moyses* Lat *ἔτι* ed. pr. *ἔτι καὶ* Hauerkamp   *ποιήσειεν*] *πονήσειεν* SP (*quae*) *forent facienda* Lat   11 *πολέμουσ* M   12 *συντιθεὶς*] *συνθεὶσ* O   15 *πόλεις*] *τὰς πόλεις* Bekker   16 *τὸν νεὼ* M   *καταπρϊσθῆναι* OM   *πραθέντας*] *καταπραθέντασ* M   17 *ληψομένουσ* ROML *ληψομένου* legisse uid. Lat   19 *ὑμᾶς*] *ὑμαᾶσ* (sic), *ὑ* ex *ἡ* corr. M   20 *δὲ* om. O   21 *οὖν*] *δὲ* MSPLE   *στρατείαν* ROPL   22 *ἐξαγαγεῖν* MSPL   **ὡς*] *ὼσ ἐκ* RO   *ἐπιχειρήσῃ* coni.

ὁμολογῶ προνοίας τε τῆς ὑπὲρ ὑμῶν, ἣν οὐχ ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς μόνον τῶν ὑμετέρων ἐποιήσατο κακῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς τῶν κρειττόνων, ὅτι τε πονοῦντί μοι καὶ κατὰ πᾶσαν ἐπὶ νοῦν τῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον ὑμῶν μεταβολῆς φροντίδα λαμβάνοντι συνηγωνίσατο καὶ παρέσχεν
317 *ἐν ἅπασιν αὐτὸν ὑμῖν εὐμενῆ. μᾶλλον δ' αὐτὸς ἦν ὁ καὶ τὴν ἀφήγησιν αὐτῶν διδοὺς καὶ τὰ τέλη χαριζόμενος, ὑποστρατήγῳ χρώμενος ἐμοὶ καὶ ὑπηρέτῃ ὧν τὸν ἡμέτερον λαὸν εὐεργετεῖν ἠθέλησεν.*
318 *ἀνθ' ὧν προευλογῆσαι τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν, ᾧ μελήσει καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑμῶν, ἀπαλλασσόμενος καλῶς ἔχειν ἡγησάμην, αὐτός τε ταύτην ὀφειλομένην ἀμοιβὴν ἀποδιδοὺς καὶ καταλείπων εἰς μνήμην ὑμῖν τὸ σέβειν τε καὶ τιμᾶν προσήκειν τοῦτον ὑμῖν καὶ τοὺς νόμους πάντων ὧν τε παρέσχηκε καὶ μένων εὐμενὴς ἔτι παρέξει δώρημα*
319 *κάλλιστον φυλάττειν. ὡς δεινὸς μὲν ἐχθρὸς καὶ ἄνθρωπος νομοθέτης ὑβριζομένων αὐτῷ τῶν νόμων καὶ μάτην κειμένων, θεοῦ δὲ μὴ πειραθείητε χαλεπαίνοντος ὑπὲρ ἀμελουμένων νόμων, οὓς αὐτὸς γεννήσας ὑμῖν ἔδωκε.“*
320 48. *Μωυσέος δὲ ταῦτα πρὸς τελευτῇ τοῦ βίου φήσαντος καὶ μετ' εὐλογίας ἑκάστῃ τῶν φυλῶν προφητεύσαντος τὰ καὶ γενόμενα τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα προὔπεσεν, ὡς καὶ τὰς γυναῖκας στερνοτυπουμένας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ τεθνηξομένῳ πάθος. καὶ οἱ παῖδες δὲ θρηνοῦντες ἔτι μᾶλλον ὡς ἀσθενέστεροι κρατεῖν λύπης ἐδήλουν, ὅτι τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ μεγαλουργίας παρ' αὐτὴν τὴν ἡλι-*
321 *κίαν συνίεσαν. ἦν δὲ κατ' ἐπίνοιαν τοῖς τε νέοις καὶ προηβηκόσιν*

§ 316 = Deuteron. XXXII; § 320 = Deuteron. XXXIII 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 74.

1 *ὑμῶν*] *ἡμῶν* R *οὐχ* — 2 *κακῶν*] *non propter libertatem solummodo uestram gerens* Lat *μόνων* L 2 *ὑμετέρων*] ex LatBernard *ἡμετέρων* codd. 3 *καὶ κατὰ* — 4 *λαμβάνοντι*] *et omnem sollicitudinem adhibenti pro meliori uestra conuersatione* Lat *κατὰ* om. SP *ἐπὶ νοῦν*] *ἐπινοοῦντι* SP *ἐπίνοιαν* ed. Geneu. 5 *ἐν* om. SP *αὐτὸν* ROML *ἑαυτὸν* SP *ὑμῖν*] *ἡμῖν* MSPLLat *εὐμενῆ ἡμῖν* tr. M 6 *ὑποστρατηγῷ* R *ὑπὸ στρατηγῷ* M 7 *ἐμοὶ*] *μοι* M *ἡμέτερον*] *ὑμέτερον* MSPLLat 8 *προσευλογῆσαι* SPL 9 *ἀπαλασσόμενοσ* L 10 *καταλιπὼν* ROML 11 *προσήκει* RO 12 *μένων*] *μένων μὲν* RO 13 *δεινὸς μὲν*] *δὲ δεινὸσ* RO *δεινὸν μὲν* SP *ἀνθρώποισ* M 14 *κειμένων*] *κειμένων ὀργισθήσεται* RO 15 *αὐτὸς*] *αὐτὸσ, ὁ* ex *οὐ* corr. M 16 *γενήσασ* S²L *ὑμῖν*] *ἡμῖν* R 17 *μωυσέωσ* MSP *πρὸς*] *πρὸ* R *τελευτῇ*] coni. *τελευτὴν* codd. 18 *τὰ καὶ γενόμενα*] *futura* Lat *καὶ*] expunxit S om. P *γενόμενα, γ* i. ras. S 19 **στερνοτυπουμένας*] *στερνωτυπτουμένασ* R *στερνοτυπτουμένασ* O¹SPL *στερνοντυπτουμένασ* ex corr. O 20 *τὸ*] *τῷ* O 21 *ἀσθενέστερον* RO 23 *συνήεσαν* RO litterae *κατ' ἐπ* i. ras. 3 litt. R *προηβηκόσιν*] *προβεβηκόσιν* MSPL *senioribus* Lat

ἡ ἅμιλλα τῆς λύπης· οἱ μὲν γὰρ εἰδότες οἵου ἐστέρηνται κηδε-
μόνος περὶ τοῦ μέλλοντος ἀπεθρήνουν, τοῖς δὲ καὶ περὶ τούτου
τὸ πένθος ἦν καὶ ὅτι μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ γεγευμένοις
ἀπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτοῦ. τὴν δ' ὑπερβολὴν τῆς τοῦ πλή- 322
θους οἰμωγῆς καὶ τῶν ὀδυρμῶν τεκμαίροιτο ἄν τις ἐκ τοῦ συμ-
βάντος τῷ νομοθέτῃ· καὶ γὰρ πεπεισμένος ἅπαντι τῷ χρόνῳ μὴ
δεῖν ἐπὶ μελλούσῃ τελευτῇ κατηφεῖν, ὡς κατὰ βούλησιν αὐτὸ πά-
σχοντας θεοῦ καὶ φύσεως νόμῳ, ἐπὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ λαοῦ πραττομέ-
νοις ἐνικήθη δακρῦσαι. πορευομένῳ δ' ἔνθεν οὗ ἔμελλεν ἀφανι- 323
σθήσεσθαι πάντες εἵποντο δεδακρυμένοι, καὶ Μωυσῆς τοὺς μὲν
πόρρω τῇ χειρὶ κατασείων μένειν ἠρεμοῦντας ἐκέλευε, τὸ δ' ἔγγιον
λόγοις παρεκάλει μὴ ποιεῖν αὐτῷ δακρυτὴν τὴν ἀπαλλαγὴν ἑπο-
μένους. οἱ δὲ καὶ τοῦτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίνοντες τὸ κατὰ βού- 324
λησιν ἀπελθεῖν αὐτῷ τὴν ἰδίαν ἐφεῖναι κατέχουσιν ἑαυτοὺς ἐν ἀλ-
λήλοις δακρύοντες. μόνη δ' ἡ γερουσία προύπεμψεν αὐτὸν καὶ ὁ
ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος καὶ ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς. ὡς δ' ἐπὶ τῷ ὄρει 325
τῷ Ἀβαρεῖ καλουμένῳ ἐγένετο, τοῦτο δὲ ὑψηλὸν Ἱεριχοῦντος ἀντικρὺ
κεῖται γῆν ἀρίστην τῶν Χαναναίων καὶ πλείστην παρέχον τοῖς ἐπ'
αὐτοῦ κατοπτεύειν, ἀπέπεμπε τὴν γερουσίαν. ἀσπαζομένου δὲ καὶ 326
τὸν Ἐλεάζαρον αὐτοῦ καὶ τὸν Ἰησοῦν καὶ προσομιλοῦντος ἔτι, νέ-
φους αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτὸν στάντος ἀφανίζεται κατά τινος φάραγγος.

§ 325 — Deuteron. XXXII 48, XXXIV 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 74. Michael Glycas p. 297.

1 ἡ om. MSPL ἰδότεσ R ἐστέρηνται] ἐστέρηντο O στεροιντο M στεροῖντο SPL 2 τούτου τὸ] τοῦτο L 3 γεγευσμένοισ (ευσ ex corr., οι i. ras. 1 litt. O) RO γεγευμένοι MSP 4 συνέβαινον M 5 τεκμαίροιτο] τεκμαίρετο RM τεκμήραιτο OE τεκμαίρετ' L 7 αὐτῶ R¹L 8 φύσεως νόμῳ] *legis natura* Lat φύσεως om. O νόμῳ] καὶ νόμω R νόμων M νόμον, ον ex οι corr. uid. S νόμον P 9 *διακρῦσαι S¹ πορευομένῳ — 10 δεδακρυμένοι habet Glycas *πορευομένων M πορευομένου L ἔνθεν] ἐντεῦθεν S, om. EZon *ἀφανισθῆναι Glyc 10 μωσῆσ E 11 *πόρρωι S ἐκέλευεν O¹P ἐκέλευσε E τὸ] τοὺσ MSPLE et ut uid. Lat, in quo *proximos* *ἔγγυον L 12 δακρυτὴν] δακρυντὴν M δακρύειν E *ἑπομένοισ RO 13 αὐτῷ] αὐτὸ RO τὸ] τῶ L 14 αὐτῶ, ῶ ex ὸν corr. R *κατέχουσιν — 15 δακρύοντες] *semetipsos in aliis locis retinuere flentes et abeuntem lacrimis currentibus intuentes* Lat *ἑαυτοὺς] αὑτοὺσ P² αὐτοὺσ MSP¹L *semetipsos* Lat *ἐν euan. O 16 *δ' ἐπὶ euan. O 17 *abari* Lat Ἀβαρίμ (genet.) Glyc δ' MSPLE ἀντικρὺ] ἄντικρυσ ME κατ' ἀντικρὺ SP κατ' ἄντικρυ L 18 χαναναίων, ω ex ν· corr. R παρέχων M 19 ἀσπαζομένου — 21 φάραγγος habet Glycas 20 τὸν (ante Ἰησοῦν) om. MSP LEGlyc ἔτι] αὐτοῖσ ἔτι MSLLatGlyc αὐτοῦ E αὐτοῖσ Zon 20 *νέφουσ, ουσ i. ras. Q 21 αἰφνήδιον O αἰσφνιδίοσ E αὐτὸν] αὐτοῦ MEGlyc

γέγραφε δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ δι'
ὑπερβολὴν τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι
τολμήσωσιν εἰπεῖν.
327 49. Ἐβίωσε δὲ τὸν πάντα χρόνον ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατόν, ὧν
ἦρξε τὸ τρίτον μέρος ἑνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε δὲ τῷ ὑστάτῳ
μηνὶ τοῦ ἔτους, ὑπὸ μὲν Μακεδόνων Δύστρου καλουμένου Ἀδάρου
328 δ' ὑφ' ἡμῶν νουμηνίᾳ, συνέσει τε τοὺς πώποτ' ἀνθρώπους ὑπερ-
βαλὼν καὶ χρησάμενος ἄριστα τοῖς νοηθεῖσιν, εἰπεῖν τε καὶ πλή-
θεσιν ὁμιλῆσαι κεχαρισμένος τά τε ἄλλα καὶ τῶν παθῶν [αὐτο-
329 κράτωρ], ὡς μηδὲ ἐνεῖναι τούτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτοῦ καὶ γινώ-
σκειν μόνον αὐτῶν τὴν προσηγορίαν ἐκ τοῦ παρ' ἄλλοις αὐτὰ
βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ' αὐτῷ. καὶ στρατηγὸς μὲν ἐν ὀλίγοις, προ-
φήτης δὲ οἷος οὐκ ἄλλος, ὥσθ' ὅ τι ἂν φθέγξαιτο δοκεῖν αὐτοῦ
330 λέγοντος ἀκροᾶσθαι τοῦ θεοῦ. πενθεῖ μὲν οὖν αὐτὸν ὁ λαὸς ἐφ'
ἡμέρας τριάκοντα, λύπη δὲ οὐκ ἄλλη κατέσχεν Ἑβραίους τοσαύτη
331 τὸ μέγεθος, ὅση τότε Μωυσέος ἀποθανόντος. ἐπόθουν δ' αὐτὸν
οὐχ οἱ πειραθέντες αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγ-
χάνοντες αὐτοῦ δεινὴν ἐποιοῦντο τὴν ἐπιζήτησιν, τὸ περιὸν αὐτοῦ
τῆς ἀρετῆς ἐκ τούτων λογιζόμενοι. καὶ τὸ μὲν κατὰ Μωυσῆν τέλος
τοιοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω.

---

§ 326 = Deuteron. XXXIV 5.

ROMSPLELatZonaras I p. 75.

1 *γέγραφε] γέγραπται L *scriptum — est* Lat *αὐτὸν codd. δι'] διὰ RO δ' PE 4 *τὸν πάντα, ὀνπ i. ras. R τὰ πάντα O 5 ἑνὸσ λείποντοσ μηνόσ EZon λείποντι] λεῖπον uel λείποντα coni. 6 *ὑπὸ μὲν — 7 νουμηνίᾳ] *qui a macedonibus uocatur distrus, apud nos autem adari mensis initium est* Lat μακεδόνοσ E Δύστρου] δρύστρου M δύστρω SPE καλουμένω SPE ἀδάρω SPE 7 δὲ ME *συνέσει] συνέβη RO *πώποτε ROSP

8 καὶ (post τε) s. R 9 κεχαρισμένος] καιχαρησάμενοσ R καὶ χαρισάμενοσ O

τά τε — 10 αὐτοκράτωρ] *et alia multa bona possidendo nimis idoneus, sic quoque cunctis abstinens passionibus* Lat *αὐτοκράτωρ om. RO et ut uid. Lat 10 μηδὲ ἐνεῖναι] μὴ δεῖν|·· εἶναι, ῖν suppl. m. 2 S μηδὲ ἓν εἶναι L μηδὲ ἐνεῖναι τι ed. pr. 11 μόν$\overset{ο}{ω}$ν M 12 μᾶλλον βλέπειν tr. SP αὐτῷ] αὐτῶ ROMSP[1]L 13 *δὲ] δ' S *οἷος] οἶσ M 14 ἀκροᾶσθε P 15 *ἡμέραισ M τοσαύτη om. M 16 μωϋσέωσ MS μ$\overset{υ}{ω}$σέωσ P 17 μόνον αὐτοῦ tr. P

20 τοιοῦτον — δεληλώσθω] *declaratus a nobis hoc modo sufficiat* Lat τοιοῦτον] τοῦτον SP ἡμῖν] ὑμῖν RO δεδηλώσθω] δεδηλώσθω τὸν τρόπον SP

Subscriptiones: τέλοσ τοῦ τετάρτου λόγου τῆσ ἰουδαϊκῆσ ἀρχαιολογίασ R φλαβίου ἰωσήπου ἰουδαϊκῆσ ἀρχαιολογίασ ἱστορία τετάρτη O φλαυίου ἰωσή$^{π·}$ (fuit ἰωσή^{ππ}) ἰουδαϊκῆσ ἱστορίασ λόγοσ δ' M φλαυΐου ἰωσήπου ἰουδαϊκῆσ ἀρχαιολογίασ λόγοσ δ' S τέλοσ τού τετάρτου λόγου τῆσ ἰουδαϊκῆσ ἱστορίασ φλαυίου ἰωσήπου L *flauii ioseppi de antiquitate iudaica explicit liber IIII* Lat περιέχει ὁ τέταρτοσ οὗτοσ ὁ λόγοσ χρόνον ἐτῶν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα E

V.

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν Ἰωσήπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

α'. Ὡς Ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν Ἑβραίων πολεμήσας πρὸς Χαναναίους καὶ κρατήσας αὐτῶν τοὺς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατακληρουχήσας διένειμε ταῖς φυλαῖς.

β'. ὡς ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ παραβαίνοντες οἱ Ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν, καὶ στασιασάντων ἡ Βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

γ'. πῶς μετὰ ταύτην τὴν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς ὁ θεὸς Ἀσσυρίοις ἐδούλωσεν.

δ'. ἡ διὰ Κενίζου τοῦ Ἀθνιήλου παιδὸς αὐτοῖς ἐλευθερία γενομένη ἄρξαντος ἔτη τεσσαράκοντα λεγομένου δὲ παρά τε Ἕλλησι καὶ Φοίνιξι κριτοῦ.

ε'. ὅτι πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδούλευσε Μωαβίταις ὀκτωκαίδεκα ἔτη καὶ ὑπό τινος Ἰούδου τῆς δουλείας ἀπηλλάγη τὴν ἀρχὴν ἐπ' ἔτη κατασχόντος ὀγδοήκοντα.

ς'. ὡς Χαναναίων αὐτοὺς καταδουλωσαμένων ἐπ' ἔτη εἴκοσιν ἠλευθερώθησαν ὑπὸ Βαράκου καὶ Δεβώρας, οἳ ἦρξαν αὐτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

ζ'. ὅτι πολεμήσαντες Ἀμαληκῖται τοῖς Ἰσραηλίταις ἐνίκησάν τε καὶ τὴν χώραν ἐκάκωσαν ἔτη ἑπτά.

η'. ὡς Γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ Ἀμαληκιτῶν καὶ ἦρξε τοῦ πλήθους ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα.

ROMSPLLat

βιβλίον ε' praemittit R 1 *πέμπτῃ*] *πέμπτῃ βίβλῳ* ML *ε'* OP *quinto libro* Lat *ἰωσή*^ππ^ M *ioseppi* Lat 2 *τῆς — ἀρχαιολογίας* om. ML 3 *α'*] numeros om. MSPL *πολεμήσας*] *τολμήσασ* L 4 *τοὺς*] *τούτουσ* SPL *κατακληρουχήσας*] *κατακληρονομήσασ*, *ν* in *υ* corr., *ομήσασ* et quod supra est *χήσασ* deletum, i. marg. *χήσασ* R 8 *βενιαμεῖσ* M *βενιαμῖτισ* SP 10 *Ἀσσυρίοις*] *συρίοισ* R 11 *διὰ — Ἀθνιήλου*] *per genes seniheli* (h. e. *cenes eniheli*) Lat *κενέζου* MSP *Ἀθνιήλου*] Bernard *ἀενιήλου* (*ε* ex *ν* corr. O) ROML *ναθαναήλου* S *ναθαήλου* P 12 *δὲ*] *τὲ* SP 15 *Ἰούδου*] *ἰουδοῦσ* ROL *ἠουδοῦσ* MS *ἰουδοῦ*, *ἰ* ex *ἠ* corr. P *aod* Lat 17 *εἴκοσι* MP[1] 18 *ἐλευθερώθησαν* L *barachum* Lat *δεββώρασ* L *deborram* Lat *αὐτῶν*] *αὐτοῖσ* RO *ἐπ'* om. ML 20 *Ἀμαληκῖται*] *οἱ ἀμαληκῖται* SPL 21 *ἔτη*] *ἐπὶ ἔτη* S *ἐπ' ἔτη* P 22 *ἀμαλἰκιτῶν* O 23 *τεσσαράκοντα ἔτη* tr. M

θ'. ὅτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ γενόμενοι διάδοχοι τοῖς πέριξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῷ χρόνῳ.

ι'. περὶ τῆς Σαμψῶνος ἀνδρείας καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος Παλαιστίνοις ἐγένετο.

ια'. ὡς οἱ υἱοὶ Ἠλὶ τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν ἐν τῇ πρὸς Παλαιστίνους μάχῃ.

ιβ'. ὡς ὁ πατὴρ αὐτῶν ἀκούσας τὴν συμφορὰν βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν.

ιγ'. ὡς νικήσαντες ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ τοὺς Ἑβραίους οἱ Παλαιστῖνοι καὶ τὴν κιβωτὸν αὐτῶν αἰχμάλωτον ἔλαβον.

ιδ'. ὡς οἱ ἀπὸ Κενίζου ἄρξαντες πάντες κριταὶ ἐκλήθησαν.

περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν τετρακοσίων ἑβδομήκοντα.

I. 1. Μωυσέος δὲ τὸν προειρημένον τρόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀπογεγονότος Ἰησοῦς ἁπάντων ἤδη τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων τέλος ἐχόντων καὶ τοῦ πένθους λελωφηκότος παρήγγειλεν ἐπὶ στρατείαν
2 ἕτοιμον εἶναι τὸ πλῆθος, πέμπει τε κατασκόπους εἰς Ἱεριχοῦντα τήν τε δύναμιν αὐτῶν καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ γνωσομένους, αὐτὸς δὲ ἐξήταζε τὸν στρατὸν ὡς κατὰ καιρὸν διαβησόμενος τὸν
3 Ἰόρδανον. ἀνακαλεσάμενος δὲ τοὺς τῆς Ῥουβηλίδος φυλῆς ἄρχοντας καὶ τοὺς τῆς Γάδιδος καὶ Μανασσήτιδος προεστῶτας, ἐξ ἡμισείας

---

§ 1 = Iosua I 11; § 2 = Iosua II 1.

ROMSPLLat

1 μετ' αὐτῶν ROL 3 Σαμψῶνος] samson Lat ἀνδρεΐασ P παλαιστήνοισ R παλαιστηνοῖσ P 5 οἱ om. L ἠλεὶ P ἱερέως] ἀρχιερέωσ O ἐσφ·άγησαν S 10 ἔλαβον] παρέλαβον SP 11 ιδ' om. ut uid. R ιδ' ὡς — ἐκλήθησαν om. Lat κενέζου SP ἐκλίθησαν O 12 περιέχει — ἑβδομήκοντα om. M χρόνων P τετρακοσίων ἑβδομήκοντα] νο' O ἑβδομήκοντα] ἑβδομήκοντα ἕξ SL et in calce libri E οϛ' P ἑβδομ••••τα (extiteritne ἕξ non apparet margine uitiato) R *LXXVI* Lat

---

ROMSPLELatZonaras I p. 75.

Titulus: φλαυίου (φλαβίου L) ἰωσήπου ἰουδαϊκῆσ ἱστορίασ λόγοσ πέμπτοσ (ε' L) ML φαυΐου (λ s. m. 2) ἰωσήπου ἰουδαϊκῆσ ἀρχαιολογίασ λόγοσ ε̄ S φλαυίου ἰωσήπου ἀρχαιολογίασ λόγοσ ε' E 13 μωυσέωσ MS¹P ἀπογεγονότοσ, ἀπο s. M 14 *ἰησοῦσ, ἰ suppl., σ post η ex corr. R πάντων E 15 *λελοφηκότοσ RO *παρήγγελλεν M *στρατείαν] στρατιὰν MS 16 *τε] δὲ ML *ad iericho Lat 17 γνωσομένους] coni. ex Lat (in quo *qui agnoscerent*) γνωσόμενοσ ROMSP γνωσόμενοι L 18 δ' E ἐξήταζε] PLE et i. marg. S ἐξήγαγε ROMS *disponebat* (h. e. ἐξέταξε) Lat 19 ἰορδάνην MSPLLat *ῥουβήλιδοσ ROM 20 τῆς om. E *Γάδιδος] γάτιδοσ SP γαδίτιδοσ L Μανασσήτιδος] τῆσ μανασσίτιδοσ E *παρεστῶτασ L *ἡμισίασ M

γὰρ καὶ τῇδε τῇ φυλῇ τὴν Ἀμορίαν κατοικεῖν ἐπετέτραπτο τῆς Χα-
ναναίων γῆς ἕβδομον οὖσαν μέρος, ὑπεμίμνησκεν ἃ ὑπέσχοντο Μωυ-
σεῖ, καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῇ τε ἐκείνου προνοίᾳ μηδ' ὅτε 4
ἀπέθνησκε περὶ αὐτοὺς καμούσῃ τῷ τε κοινῇ συμφέροντι παρέχειν
αὐτοὺς εἰς τὰ παραγγελλόμενα προθύμους. τῶν δ' ἑπομένων ὁπλί-
ταις πεντακισμυρίοις ἀπὸ τῆς Ἀβέλης ἐπὶ τὸν Ἰόρδανον ἐξήει στα-
δίους ἑξήκοντα.

2. Καὶ στρατοπεδεύσαντος εὐθὺς οἱ κατάσκοποι παρῆσαν μηδὲν 5
ἀγνοήσαντες τῶν παρὰ τοῖς Χαναναίοις· ἐλθόντες γὰρ τὸ πρῶτον
ἅπασαν ἐπ' ἀδείας αὐτῶν τὴν πόλιν κατενόησαν, τῶν τε τειχῶν
ὅσα καρτερὰ καὶ ὅσα μὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς
καὶ τῶν πυλίδων αἳ πρὸς εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀσθένειαν
συνέφερον. ἠμέλουν δὲ θεωμένων οἱ ἐντυγχάνοντες κατὰ ἱστορίαν 6
ξένοις προσήκουσαν ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τῶν ἐν τῇ
πόλει νομίζοντες, ἀλλ' οὐχὶ διανοίᾳ πολεμίων. ὡς δὲ γενομένης 7
ὀψίας ὑποχωροῦσιν εἴς τι καταγώγιον τοῦ τείχους πλησίον, εἰς ὃ
καὶ προήχθησαν δειπνοποιησάμενοι καὶ περὶ ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς τὸ
λοιπὸν ἡ φροντὶς ἦν, μηνύονται τῷ βασιλεῖ περὶ δεῖπνον ὄντι 8
κατασκεψόμενοί τινες τὴν πόλιν ἀπὸ τοῦ τῶν Ἑβραίων στρατοπέδου
παρεῖναι καὶ ὄντες ἐν τῷ τῆς Ῥαάβης καταγωγίῳ μετὰ πολλῆς τῆς
τοῦ λανθάνειν προνοίας ὑπάρχειν. ὁ δ' εὐθὺς πέμψας πρὸς αὐ-
τοὺς ἐκέλευσεν ἀγαγεῖν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας μάθῃ, τί καὶ
βουλόμενοι παρεῖεν. ὡς δ' ἔγνω τὴν ἔφοδον αὐτῶν ἡ Ῥαάβη, λίνου 9
γὰρ ἀγκαλίδας ἐπὶ τοῦ τείχους ἔψυχε, τοὺς μὲν κατασκόπους εἰς
ταύτας ἀποκρύπτει, τοῖς δὲ πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἔλεγεν,

§ 3 = Iosua I 12; § 5 = Iosua II 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 75sq.

1 ἀμορεῖαν O ἀμοραίαν S[1]P ἀμορραίαν S[2] ἀμμορίαν L ἀμμορῖτιν E *amorrea* Lat *ἐπετέτραπτο] *descripserat* Lat *τῆς — 2 μέρος damnant Relandus et Ernesti 2 *ὑπέσχοντο] ὑπέσχετο RO ὑπέσχηντο SP ὑπέσχοιντο L μωϋσῆ RLE μωϋσῆι SP 3 τε om. RO προνοία· S 4 καμούσει RO 5 αὐτοὺς] αὐτοὺσ ROM[1]SP[1]L ἑαυτοὺσ E *προθύμουσ, ου ex ω corr. R προθύμωσ S *ὁπλίταις πεντακισμυρίοις] ὁπλίσασ πεντακισμυρίουσ M 6 *Ἀβέλης] ἀβίλησ M ἀβειλῆσ SP ἀβύλησ L *abela* Lat ἰορδάνην SPLELat 9 ἐλθόντες] E λαθόντεσ codd. *latenter* Lat 10 τὴν πόλιν αὐτῶν tr. M SPL 11 ἔχοι SP 13 κατ' ἱστορίαν M[1]L καθιστορίαν M[2] 16 εἰς ὃ — 17 δειπνοποιησάμενοι] *in quo etiam cenaturi erant* Lat 17 δεῖπνον ποιησάμενοι RO δειπνοποιησόμενοι Bekker 19 *κατασκεψάμενοι M 20 Ῥαάβησ] ῥαχάβησ MSPE *raab* Lat hic et infra 21 λανθάνειν] λαθεῖν SP 21 πρὸς] ἐπ' SP 22 ἄγειν E μάθῃ] μάθοι OM 23 *δ'] δὲ ROSP ἡ om. SP Ῥαάβη] ῥαχάβη MSPE 24 τείχους] τέγουσ E ἔψυγε E 25 *ἀποκρύπτει] κατακρύπτει SP

ὡς ξένοι τινὲς εἶεν ἀγνῶτες ὀλίγῳ πρότερον ἢ δῦναι τὸν ἥλιον παρ'
αὐτῇ δειπνήσαντες ἀπαλλαγεῖεν, οὓς εἰ φοβεροὶ τῇ πόλει δοκοῦσιν,
ἢ κίνδυνον τῷ βασιλεῖ φέροντες ἧκον, ἀπόνως εἶναι λαβεῖν διω-
10 χθέντας. οἱ δὲ τῆς γυναικὸς οὕτως αὐτοὺς ὑπελθούσης οὐδένα
ὑπονοήσαντες δόλον ἀπῆλθον οὐδ' ἐρευνήσαντες τὸ καταγώγιον.
ἐπεὶ δ' ὁρμήσαντες καθ' ἃς ἐνόμιζον αὐτοὺς μάλιστα τῶν ὁδῶν
ἀπέρχεσθαι καὶ κατὰ τὰς εἰς τὸν ποταμὸν φερούσας οὐδενὶ γνω-
11 ρίσματι περιετύγχανον, παύονται τοῦ πονεῖν. τοῦ δὲ θορύβου
σταλέντος ἡ Ῥαάβη καταγαγοῦσα τοὺς ἄνδρας καὶ τὸν κίνδυνον εἰ-
ποῦσα, ὃν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ὑπέλθοι σωτηρίας, ἁλοῦσαν γὰρ ἀπο-
κρύπτουσαν αὐτοὺς οὐκ ἂν διαφυγεῖν τὴν ἐκ τοῦ βασιλέως τιμωρίαν,
12 ἀλλὰ πανοικὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι κακῶς, παρακαλέσασα διὰ μνήμης
ἔχειν, ὅταν ἐγκρατεῖς τῆς Χαναναίων γῆς καταστάντες ἀμοιβὴν
ἐκτῖσαι δύνωνται τῆς ἄρτι σωτηρίας, χωρεῖν ἐκέλευεν ἐπὶ τὰ οἰ-
κεῖα ὀμόσαντας ἦ μὴν σώσειν αὐτὴν καὶ τὰ αὐτῆς, ὅταν τὴν πόλιν
ἑλόντες φθείρωσι πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ κατὰ ψήφισμα τὸ παρ'
αὐτοῖς γενόμενον· ταῦτα γὰρ εἰδέναι σημείοις τοῖς ἐκ τοῦ θεοῦ
13 διδαχθεῖσαν. οἱ δὲ καὶ τῶν παρόντων αὐτῇ χάριν ἔχειν ὡμολό-
γουν καὶ περὶ τῶν αὖθις ὤμνυον ἔργῳ τὴν ἀμοιβὴν ἀποδώσειν·
ἡνίκα δ' ἂν αἴσθηται μελλούσης ἁλίσκεσθαι τῆς πόλεως, συνε-
βούλευον κτῆσίν τε τὴν αὐτῆς καὶ τοὺς οἰκείους ἅπαντας εἰς τὸ
καταγώγιον ἀποθεμένην ἐγκαθεῖρξαι πρὸ τῶν θυρῶν ἀνατείνασαν
φοινικίδας, ὅπως εἰδὼς τὴν οἰκίαν ὁ στρατηγὸς φυλάττηται κακῶς
14 ποιεῖν· „μηνύσομεν γὰρ αὐτῷ, ἔφασαν, διὰ τὸ σὸν σώζεσθαι πρό-

§ 9 = Iosua II 4.

ROMSPLELatZonaras I p. 76. Suidas s. *ὑπελθεῖν, φοινικίδα.*

1 **εἶεν*] om. P², ras. 3—4 litt. (· · *εν*) M *οἶεν* priore scriptura corrupta suppl. m. rec. L *fuerint* Lat 2 **δειπνήσαντες*] *et cenantes* Lat *ἀπαλλαγεῖεν*] *καὶ ἀπαλλαγέντεσ* E *εἰ* ex *οἱ* corr. O 3 **ἀπόνως*] *ἄπονον* corr. ex *ἀπόν* · · M 4 *οἱ δὲ* — 5 *ἀπῆλθον* habet Suidas **οὕτως αὐτοὺς*] *αὐτοῖς οὕτως* Suid 6 **ὁρμήσαντες*] *ὁρμήσαντεσ διώκειν* SP *ὁρμήσαντεσ ἐδίωκον* L

7 *ἀπέχεσθαι* O *κατὰ τὰς εἰς*] *καταστάσεισ* M 9 *σταλέντος*] *κατασταλέντοσ* M *Ῥαάβη*] *ῥαχάβη* MSPE **καὶ τὸν* — 10 *σωτηρίας*] *et periculum pro eorum salute faciens suum* Lat *εἰποῦσα* om. MS¹LELat 12 *ἀπολεῖσθαι* SP 14 *δύνονται* L **ἐκέλευσεν* M 15 *ἦ*] *ἢ* codd. 16 *φθείρωσι, ω* ex *ου* corr. M *φθείρουσι* L *κατὰ*] *κατὰ τὸ* MSPL 17 *αὐτοῖσ, οῖ* i. ras. P *αὐτῆσ* RO 18 *τῶν*] *περὶ τῶν* ROSPL *de (praesentibus)* Lat

**ὁμολόγουν* R 21 *κτῆσιν* — 23 *φοινικίδας* habet Suidas *αὐτῆς*] *σὴν* Suid 22 **ἐγκαθεῖρξαι, γ* ex *ν* corr. M **ἀνατείνασαν*] *ἀνατιθεῖσαν* P

23 **φοινικίδας*] *coccineum funem* Lat *φοινικίδα* Zon et Toupius apud Suid *εἰδὼς*] *ἰδὼν* MLE *τὴν οἰκίαν ἰδὼν* tr. E **οἰκείαν* M 24 **μηνύσομεν*] *μηνύσειν* MSPL **αὐτῷ* om. P

θυμον. εἰ δέ τις ἐν τῇ μάχῃ πέσοι τῶν σῶν, σύ τε οὐκ ἂν ἡμῖν
ἐπενέγκοις αἰτίαν καὶ τὸν θεὸν ὃν ὀμωμόκαμεν παραιτούμεθα μη-
δὲν ὡς ἐπὶ παραβαίνουσι τοὺς ὅρκους δυσχερᾶναι.“ καὶ οἱ μὲν 15
ταῦτα συνθέμενοι ἐχώρουν διὰ τοῦ τείχους καθιμήσαντες ἑαυτούς,
καὶ διασωθέντες πρὸς τοὺς οἰκείους ἐδήλωσαν ὅσα πράξαντες ἐπὶ
τῆς πόλεως ἧκον· Ἰησοῦς δὲ τῷ ἀρχιερεῖ Ἐλεαζάρῳ καὶ τῇ γερουσίᾳ
φράζει τὰ τοῖς σκοποῖς ὁμοθέντα πρὸς τὴν Ῥαάβην· οἱ δ' ἐπεκύ-
ρουν τὸν ὅρκον.

3. Δεδιότος δὲ τοῦ στρατοῦ τὴν διάβασιν, μέγας γὰρ ἦν ὁ 16
ποταμὸς τῷ ῥεύματι καὶ οὔτε γεφύραις πορευτός, οὐ γὰρ ἔζευκτο
τὸ πρότερον, βουλομένους τε γεφυροῦν οὐχ ἕξειν σχολὴν παρὰ τῶν
πολεμίων ὑπελάμβανον πορθμείων τε μὴ τυγχανόντων, διαβατὸν
αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐπαγγέλλεται ποιήσειν τὸν ποταμὸν μειώσας αὐτοῦ
τὸ πλῆθος. καὶ δύο ἐπισχὼν ἡμέρας Ἰησοῦς διεβίβαζε τὸν στρα- 17
τὸν καὶ τὴν πληθὺν ἅπασαν τοιούτῳ τρόπῳ· προῄεσαν μὲν οἱ
ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν ἔχοντες, ἔπειτα οἱ Λευῖται τήν τε σκηνὴν καὶ
τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν ταῖς θυσίαις σκεύη κομίζοντες, εἵποντο δὲ τοῖς
Λευίταις κατὰ φυλὰς ὁ πᾶς ὅμιλος μέσους ἔχων παῖδας καὶ γυ-
ναῖκας, δεδιὼς περὶ αὐτῶν μὴ βιασθεῖεν ὑπὸ τοῦ ῥεύματος. ὡς 18
δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρώτοις ἐμβᾶσι πορευτὸς ἔδοξεν ὁ ποταμός, τοῦ
μὲν βάθους ἐπεσχημένου, τοῦ δὲ κάχληκος τῷ μὴ πολὺν εἶναι μηδ'
ὀξὺν τὸν ῥοῦν ὥσθ' ὑποφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ ἀντ' ἐδάφους κει-

§ 15 = Iosua II 19.

ROMSPLELatZonaras I p. 76. Sulpicius Seuerus chron. I 22, 3.
1 πέση L 2 ἐπενέγκαισ ML αἰτίαν ἐπενέγκαισ tr. L καὶ τὸν] τόν τε MSPL 4 *καθειμήσαντεσ RO 6 δὲ] E τε codd. autem Lat 7 σκοποῖς] κατασκόποισ SP *ὁμοσθέντα RO ὁμο·θέντα M ὀμοσθέντα SPL *τὴν, ν s. R Ῥαάβην] ῥαχάβην MSPE δὲ E *ἐπεκύρουν] ἐκύρουν O 9 § 16 usus est Sulpicius Seu. στρατοῦ] στρατηγοῦ ROMLLat 11 τὸ] πω MSPL οὐχ] οὐκ M[1]P[1] οὐχ, χ i. ras. m. 2 S 12 ὑπελάμβανε M[2] πορθμείων — τυγχανόντων om. Lat πορθμείων] πορθμίων O πορθμῶν M 13 ὁ θεὸς om. O (?) ἐπαγγέλλεται ὁ θεὸσ (ὁ eras. M) tr. ML ποιήσειν] ποιεῖν RO αὐτοῦ τὸ πλῆθος] τὸ πλῆθοσ[β] αὐτοῦ[α] τοῦ ῥεύματοσ L 14 πλῆθοσ i. ras. S *ἡμέρας] ἡμέρασ τῆσ ὁδοῦ SP *Ἰησοῦς] ὁ ἰησοῦσ L *τὸν] τόν τε ML 15 *προῄεσαν] προσήεσαν SP προσίεσαν O 16 *ἔχοντες] φέροντεσ SP habentes Lat ἔπειτα] ἔπειτα μετ' αὐτοὺσ SP εἶτα E 18 ὅμιλόσ, ὅμιλ i. spatio uacuo 2—3 litt. suppl. S ὁ λαὸσ E *ἔχων] δ' ἔχων ROL *γυναῖκασ καὶ παῖδασ tr. P 19 δεδιὼς] ὡσ δεδιὼσ, ὡσ i. ras. m. 2 M
20 *πρώτοις] πρώτωσ (ex πρῶτοσ corr. R) RO 21 ἐπεσχημένου] ἀπεσχημένου R ἀπεσχομένου O ἐπεσχημένου, ε (ante σ) ex η corr. m. 2 M τῷ] τὸ ROL 22 ἀντ'] ἐπὶ τοῦ, ἐπὶ i. ras. 1—2 litt. m. 2 M ἂν τοῦ L

μένου, πάντες ἤδη θαρσαλέως ἐπεραιοῦντο τὸν ποταμόν, οἷον αὐ-
19 *τὸν ὁ θεὸς προεῖπε ποιήσειν τοιοῦτον κατανοοῦντες. ἔστησαν δὲ*
ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς ἕως οὗ διαβαίη τὸ πλῆθος καὶ τἀσφαλοῦς ἁψά-
μενον τύχοι. πάντων δὲ διαβάντων ἐξῄεσαν οἱ ἱερεῖς ἐλεύθερον
ἀφέντες ἤδη τὸ ῥεῦμα χωρεῖν κατὰ τὴν συνήθειαν. καὶ ὁ μὲν πο-
ταμὸς εὐθὺς ἐκβάντων αὐτὸν τῶν Ἑβραίων ηὔξετο καὶ τὸ ἴδιον
ἀπελάμβανε μέγεθος.
20 4. *Οἱ δὲ πεντήκοντα προελθόντες στάδια βάλλονται στρατό-*
πεδον ἀπὸ δέκα σταδίων τῆς Ἱεριχοῦντος, Ἰησοῦς τε τόν τε βωμὸν
ἐκ τῶν λίθων ὧν ἕκαστος ἀνείλετο τῶν φυλάρχων ἐκ τοῦ βυθοῦ
τοῦ προφήτου κελεύσαντος ἱδρυσάμενος τεκμήριον γενησόμενον τῆς
ἀνακοπῆς τοῦ ῥεύματος ἔθυεν ἐπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ, καὶ τὴν φάσκα
21 *ἑώρταζον ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων ὧν αὐτοῖς πρότερον συνέ-*
βαινε σπανίζειν τότε ῥᾳδίως εὐποροῦντες· τόν τε γὰρ σῖτον ἀκμά-
ζοντα ἤδη τῶν Χαναναίων ἐθέριζον καὶ τὰ λοιπὰ λείαν ἦγον· τότε
γὰρ αὐτοὺς καὶ ἡ τῆς μάννας ἐπελελοίπει τροφὴ χρησαμένους ἐπὶ
ἔτη τεσσαράκοντα.
22 5. *Ὡς δὲ ταῦτα ποιούντων τῶν Ἰσραηλιτῶν οὐκ ἐπεξῄεσαν οἱ*
Χαναναῖοι τειχήρεις δ' ἡσύχαζον, πολιορκεῖν αὐτοὺς Ἰησοῦς ἔγνω. καὶ
τῇ πρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ τὴν κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες, περὶ δ'
23 *αὐτὴν ἐν κύκλῳ μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν φυλάττον ἦν, οἳ καὶ προῄεσαν*
ἑπτὰ κέρασιν αὐτῶν σαλπίζοντες παρεκάλουν τὸν στρατὸν εἰς ἀλκὴν,
περιώδευόν τε τὸ τεῖχος ἑπομένης τῆς γερουσίας, καὶ σαλπισάντων

§ 19 = Iosua IV 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 76 sq.

1 **ἐπεραιοῦντο*] *περαιοῦντο* RO[1] *ἐπορεύοντο* M *αὐτὸν*] *αὐτὸσ* M 2 *κατανοοῦντοσ* M[1] *δ'* SPLE 3 *καὶ τἀσφαλοῦς*] *κατ' ἀσφαλοῦσ* OL 4 *τύχοι*] Dindorf *τύχῃ* codd. 8 **βάλλονται*] *βάλλοντεσ* SP[1] *βάλονται* L 9 *τε τόν τε*] *δὲ τόν τε* ML *δὲ* SPE *autem* Lat 10 **ἐκ τῶν λίθων ὧν*] *ὃν ἐκ τῶν λίθων* M **βυθοῦ*] *profundo iordanis* Lat *βυθοῦ τοῦ Ἰορδάνου* Zon 12 **φάσκα*] *paschae* Lat *πάσχα* Zon 13 *ἑώρταζον*] *ἑόρταζεν* RO[1] *ἑώρταζεν* O[2]SPZon *ἑόρταζον* E *cunctus populus celebrauit* Lat 15 *λείαν*] *λεῖον* RO *opulentissime* Lat 16 *μάννησ* MSP *μάννα* LE *ἐπιλελοίπει* (*ει* suppl. man. rec. priore scriptura abscissa L) LE **χρησαμένοισ* M 18 *ἐπεξίεσαν* M[2] 20 **φέροντεσ*] *οἱ μὲν ἔφερον* Ernesti *ferebant* Lat 21 *αὐτὴν*] *αὐτῶν* RO *οἳ καὶ* — 23 *τεῖχος*] *aliique sacerdotes praecedebant septem bucinis suis tubas mittentes rogabantque simul exercitum, ut uiriliter circuirent murum* Lat *οἳ* seclusit Dindorf *οἳ καὶ* seclusit Bekker *καὶ*] *δὲ* Ernesti *προῄεσαν*] *προσήεσαν* M, seclusit Dindorf 22 *αὐτῶν* seclusit Dindorf *σαλπίσαντεσ* E *παρεκάλουν*] *καὶ παρεκάλουν* ed. pr. 23 **περιόδευόν* RO **τῆς*] *καὶ τῆσ* SP *σαλπισάντων*, *σ* (ante *α*) i. ras. P

μόνον τῶν ἱερέων, τούτου γὰρ οὐδὲν ἐποίησαν περισσότερον, ἀνέ-
ζευξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τοῦτο ἐπὶ ἡμέρας ἓξ ποιησάντων 24
τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν Ἰησοῦς συναγαγὼν καὶ τὸν λαὸν ἅπαντα
τὴν ἅλωσιν αὐτοῖς τῆς πόλεως εὐηγγελίζετο, ὡς κατ᾽ ἐκείνην τὴν
ἡμέραν αὐτοῖς τοῦ θεοῦ ταύτην παρέξοντος αὐτομάτως καὶ δίχα
[τοῦ] πόνου τοῦ σφετέρου τῶν τειχῶν κατενεχθησομένων. κτείνειν 25
μέντοι πάνθ᾽ ὁντινοῦν εἰ λάβοιεν παρεκελεύετο καὶ μήτε κάμνον-
τας ἀποστῆναι τοῦ φόνου τῶν πολεμίων, μήτ᾽ ἐλέῳ παραχωρήσαν-
τας μήτε περὶ ἁρπαγὴν γινομένους περιορᾶν φεύγοντας τοὺς ἐχ-
θρούς· ἀλλὰ τὰ μὲν ζῷα πάντα διαφθείρειν μηδὲν αὐτοὺς εἰς ἰδίαν 26
ὠφέλειαν λαμβάνοντας, ὅσος δ᾽ ἂν ἄργυρος ᾖ καὶ χρυσός, ταῦτα
ἐκέλευσε συγκομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαίρετον τῶν κατωρθωμένων τῷ
θεῷ τηρεῖν ἐκ τῆς πρῶτον ἁλισκομένης πόλεως εἰληφότας· σώζειν
δὲ μόνην Ῥαάβην καὶ τὴν γενεὰν αὐτῆς διὰ τοὺς γενομένους πρὸς
αὐτὴν τοῖς κατασκόποις ὅρκους.

6. Ταῦτ᾽ εἰπὼν καὶ διατάξας τὸν στρατὸν προσήγαγεν ἐπὶ τὴν 27
πόλιν· περιῄεσαν δὲ πάλιν τὴν πόλιν ἡγουμένης τῆς κιβωτοῦ καὶ
τῶν ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοτρυνόντων τὴν δύναμιν πρὸς τὸ ἔργον.
καὶ περιελθόντων ἑπτάκις καὶ πρὸς ὀλίγον ἠρεμησάντων κατέπεσε
τὸ τεῖχος μήτε μηχανῆς μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ προσενεχθείσης ὑπὸ
τῶν Ἑβραίων.

7. Οἱ δ᾽ εἰσελθόντες εἰς Ἱεριχοῦντα πάντας ἔκτεινον, τῶν ἐν 28
αὐτῇ πρὸς τὴν παράδοξον τοῦ τείχους ἀνατροπὴν καταπεπληγότων
καὶ τοῦ φρονήματος αὐτοῖς πρὸς ἄμυναν ἀχρείου γεγονότος· ἀνῃ-
ροῦντο δ᾽ οὖν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἀποσφαττόμενοι καὶ ἐν ταῖς οἰκίαις
ἐπικαταλαμβανόμενοι. παρῃτεῖτο δ᾽ οὐδὲν αὐτούς, ἀλλὰ πάντες 29

---

§ 23 = Iosua VI 14.

ROMSPLELatZonaras I p. 77.

1 μόνον] μόνων ROL μόνον (μόνων L) σαλπισάντων tr. ML περισσότερον] περαιτέρωι SP ἀνέζευξαν] ἄνευξαν R 2 εἰς] ἐπὶ E 3 ὁπλητικὸν L *Ἰησοῦς] ὁ ἰησοῦσ SP 4 αὐτοῖσ] αὐτῷ ROML εὐηγγελίσατο MSPLE 6 τοῦ πόνου] πόνου coni. 7 *μέντοι] μέντοι γε SPL πάνθ᾽] πάθ᾽ M ὁντινοῦν (ὅντινα οὖν L) εἰ] ὃν ἂν SP 8 μήτε MSP παραχωρήσαντας] παραχωρήσαντασ φείσασθαι SPL 9 περὶ om. P γινομένους] γενομένην L 11 ὅσος] ὃσ M ὅσα SPLE ἂν ἄργυρος] ἐν ἀργύρῳ E χρυσῷ E 12 ἐκέλευε OML κατορθωμένων OL κατορθωρμένων (sic) (o in ω corr.) R κατορθωμάτων E 14 Ῥαάβην] ῥαχάβην MSP 16 προσήγαγεν] προσῆγεν MSPLE 17 *περιῄσαν O 18 *τοῖς κέρασιν om. Lat 22 εἰς] εἰσ τὴν SP 23 τοῦ expunxit O τείχουσ s. m. 2 RO 25 ἀποσφαττόμενοι] constipati Lat καὶ ἐν — 26 ἐπικαταλαμβανόμενοι om. M

*ἀπώλλυντο ἄχρι γυναικῶν καὶ παιδίων, καὶ νεκρῶν ἡ πόλις ἦν
ἀνάπλεως καὶ διέφυγεν οὐδέν. τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν*
30 *καὶ τὴν χώραν. καὶ τὴν Ῥαάβην σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καταγώ-
γιον συμφυγοῦσαν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι, καὶ πρὸς αὐτὸν Ἰησοῦς
ἀχθείσῃ χάριν ἔχειν ὡμολόγει τῆς σωτηρίας τῶν κατασκόπων καὶ
μὴν τῆς εὐεργεσίας ταύτης ἔλεγεν ἐν ταῖς ἀμοιβαῖς οὐχ ἥττονα
φανήσεσθαι, δωρεῖται δ' αὐτὴν εὐθὺς ἀγροῖς καὶ διὰ τιμῆς εἶχε
τῆς πάσης.*
31 8. *Τῆς δὲ πόλεως εἰ καί τι παρέλθοι τὸ πῦρ κατέσκαπτε καὶ
κατὰ τῶν οἰκησόντων, εἴ τις πορθηθεῖσαν ἀνεγείρειν ἐθελήσειεν,
ἀρὰς ἔθετο, ὅπως θεμελίους μὲν τειχῶν βαλόμενος στερηθῇ τοῦ
πρώτου παιδός, τελειώσας δὲ τὸν νεώτατον τῶν παίδων ἀποβάλῃ.
τῆς δὲ ἀρᾶς τὸ θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ὑστέροις ἀπαγ-
γελοῦμεν τὸ περὶ αὐτὴν πάθος γενόμενον.*
32 9. *Ἄπειρον δέ τι πλῆθος ἐκ τῆς ἁλώσεως συναθροίζεται ἀρ-
γύρου τε καὶ χρυσοῦ καὶ προσέτι χαλκοῦ μηδενὸς παραβάντος τὰ
δεδογμένα μηδ' εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ διαρπασαμένων, ἀλλ'
ἀποσχομένων ὡς ἤδη τῷ θεῷ καθιερωμένων. καὶ ταῦτα μὲν Ἰη-
σοῦς τοῖς ἱερεῦσιν εἰς τοὺς θησαυροὺς παραδίδωσι καταθέσθαι.
καὶ Ἱεριχοῦς μὲν τοῦτον ἀπώλετο τὸν τρόπον.*
33 10. *Ἄχαρος δέ τις Ζεβεδαίου παῖς ὢν ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς
εὑρὼν χλαμύδα βασίλειον ἐκ χρυσοῦ μὲν πᾶσαν ὑφασμένην, μᾶζαν
δὲ χρυσοῦ σταθμὸν ἕλκουσαν σίκλων διακοσίων καὶ δεινὸν ἡγησά-*

---

§ 29 = Iosua VI 21.

ROMSPLELatZonaras I p. 77sq. Theodoretus I p. 201.

1 **ἄχρι*] *ἄχρι καὶ* ML *μέχρι* SP 2 *οὐδέν*] *οὐδεισ* E *nullus* Lat **ἐνέπρϊσαν* O 3 *καὶ τὴν*] *τὴν δὲ* E *Ῥαάβην*] *ῥαχάβην* MSPE 4 **συμφυγοῦσιν* Naber **αὐτὸν*] *τὸν* L **Ἰησοῦς*] *ἰσοῦσ* M *ἰησοῦν* O²L 6 *μὴν*] *μηδὲν* ROSPL *οὐχ* om. SP 8 *τῆς* om. E *ἁπάσησ* MLE 9 *πόλεως*] *πόλεωσ ὡσ* M *τι*] *τι·* P *τοι* L *κατέσκαπται* M *destruebant* Lat 10 *οἰκισόντων* L *οἰκησάντων* E *οἰκισάντων* Hudson *εἴ*] *ἐάν* E *πορθησθεῖσαν* M *ἀνεγείρειν*] *ἐγείρειν* ROMLEZon *ἀνεγείρειν ἐθελήσειεν*] *ἐθέλοι ἐγείρειν* E 11 *βαλλόμενοσ* MSPLEZon *στερηθείη* E 12 *ἀποβάλῃ*] *ἀποβαλεῖ* (*εῖ* ex *η* corr. R) ROE *ἀποβάλει* L 13 *ὑστέροις ἀπαγγελοῦμεν*] *ὕστερον ἐροῦμεν* M *ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν* LE 14 **αὐτὴν*, *ὴ* i. ras. P 17 *ἀλλ'* — 18 *καθιερωμένων* om. ROM 19 **τοῖς* om. P **παραδίδωσι*, *δίδω* i. ras. ex *θέσθαι* corr. uid. O 21 *Ζεβεδαίου*] *ζεβεδίου* MSP *χαρμίου ζεβεδίου* L *zebedei* Lat **τῆς Ἰούδα φυλῆς*] *φυλῆσ ἰούδα* ML 22 **χλαμύδα*] *χλανίδα* Theodoretus 23 *σταθμόν*, *όν* ex *ῶν* corr. R *σικλῶν* ROML

μενος, εἰ ὃ κινδυνεύσας ηὕρατο κέρδος, τοῦτο τῆς ἰδίας χρείας ἀφε-
λόμενος δοῦναι φέρων τῷ θεῷ καὶ μὴ δεομένῳ, ὄρυγμα βαθὺ
ποιήσας ἐν τῇ αὐτοῦ σκηνῇ κατώρυξεν εἰς τοῦτο, λήσειν νομίζων
ὡς τοὺς συστρατιώτας οὕτως καὶ τὸν θεόν.
11. Ἐκλήθη δὲ ὁ τόπος ἐν ᾧ στρατόπεδον ἐβάλετο Ἰησοῦς 34
Γάλγαλα· σημαίνει δὲ τοῦτο ἐλευθέριον ὄνομα· διαβάντες γὰρ τὸν
ποταμὸν ἐλευθέρους ἑαυτοὺς ἤδη ἀπό τε τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῆς
ἐν τῇ ἐρήμῳ ταλαιπωρίας ἐγίνωσκον.
12. Μετὰ δ' ὀλίγας ἡμέρας τῆς Ἱεριχοῦντος συμφορᾶς πέμπει 35
τρισχιλίους ὁπλίτας Ἰησοῦς εἰς Ναϊὰν πόλιν ὑπὲρ τῆς Ἱεριχοῦντος
κειμένην αἱρήσοντας, οἳ συμβαλόντων αὐτοῖς τῶν Ναϊητῶν τραπέντες
ἀποβάλλουσιν ἄνδρας ἓξ καὶ τριάκοντα. τοῦτ' ἀγγελθὲν τοῖς Ἰσραη- 36
λίταις λύπην τε μεγάλην καὶ δεινὴν ἐποίησεν ἀθυμίαν οὐ κατὰ τὸ
οἰκεῖον τῶν ἀπολωλότων, καίτοι γε πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ
σπουδῆς ἀξίων διεφθαρμένων, ἀλλὰ κατὰ ἀπόγνωσιν· πιστεύοντες 37
γὰρ ἤδη τῆς γῆς ἐγκρατεῖς εἶναι καὶ σῶον ἕξειν ἐν ταῖς μάχαις
τὸν στρατὸν οὕτως τοῦ θεοῦ προϋπεσχημένου, τεθαρρηκότας παρα-
δόξως ἑώρων τοὺς πολεμίους· καὶ σάκκους ἐπενδύντες ταῖς στο-
λαῖς δι' ὅλης ἡμέρας ἐν δακρύοις ἦσαν καὶ πένθει τροφῆς οὐδε-

§ 33 = Iosua VII 1; § 34 = Iosua V 9; § 35 = Iosua VII 2.

ROMSPLELatZonaras I p. 78 sq. Theodoretus I p. 199. Stephanus Byz. s. Ἄννα.

1 εἰ — 2 θεῷ] *si is qui periculum habuerat lucrum inueniens quod in sua utilitate conferret daret hoc deo* Lat εἰ ὃ] εἰ ὁ ML εἰσ ὃ RO ὃ Ernesti εὕρατο ROSPL 3 ἐν om. ROMLE λήσειν] λήσεσθαι ROSPL 4 συστρατιώτας] συνστρατιώτασ M στρατιώτασ RO οὕτω OML 5 στρατό-πεδον] τὸ στρατόπεδον SL et ut uid. E ἐβάλετο] ἐβάλλετο, alterum λ suppl. m. 1 S ἔβαλλεν M ἔβαλεν L 6 *Γάλγαλα] γαλγὰν RO γαλγὰλ ML *galgala* Lat *ἐλευθερίαν Theodoretus γὰρ] δὲ M 7 *ἑαυτοὺς] αὐτοὺσ MSP[1]L αὑτοὺσ P[2] 9 δ'] δὲ ROSPL ἡμέρασ ὀλίγασ tr. ML 10 *τρισχιλίους] *triginta milia* Lat *εἰς delet Ernesti Ναϊὰν] ἄναν M ἀγαΐν P γαΐν (γαΐ) l. ras. m. 2 S ἀνὰν L ἄΐαν E *aian* Lat; hinc Steph. Byz. Ἄννα πόλις τῆς Ἰουδαίας ὑπὲρ Ἱεριχοῦντα· τὸ ἐθνικὸν Ἀννίτης, ὡς Ἰώσηπος, καὶ Ἀννιανὸς ἀπὸ τοῦ Ἀννία 11 αἱρήσοντας] ἐρήσοντασ M *quatenus dimicarent* Lat τῶν] τῷ S Ναϊητῶν] ἀνιατων M γαϊνιτῶν SP ἀνιατῶν (γαϊτῶν) L *hostibus* Lat Ἀϊητῶν coni. Ἀννιτῶν Dindorf ex Steph. Byz 12 *ἀποβάλουσι L[1] ἀγγελθὲν τοῖς] ἀγγελθέντοσ M 13 τε suppl. m. rec. S 16 *σώιον P[2] 17 *τεθαρσηκότασ RSP τεθαρσηκότωσ, ω corr. ex ο aut α O 18 *ἐπενδύντεσ, ε (ante σ) ex corr. m. 2 S ὑπερδῦντεσ RO 19 ὅλης] ὅλησ τῆσ OM δι' ὅλησ τῆσ ἡμέρασ ταῖσ στολαῖσ tr. M δάκρυσιν E

*μίαν ἐπιζήτησιν ποιούμενοι, μειζόνως δὲ τὸ συμβεβηκὸς εἶχον ἀχ-
θόμενοι.*
38 13. *Βλέπων δὲ οὕτως ὁ Ἰησοῦς τήν τε στρατιὰν καταπεπλη-
γυῖαν καὶ περὶ τῶν ὅλων πονηρὰν ἤδη τὴν ἐλπίδα λαμβάνουσαν*
39 *παρρησίαν λαμβάνει πρὸς τὸν θεόν· „ἡμεῖς γὰρ εἶπεν οὐχ ὑπ᾽
αὐθαδείας προήχθημεν ὥστε ταύτην ὑπάγεσθαι τοῖς ὅπλοις τὴν
γῆν, ἀλλὰ Μωυσέος τοῦ σοῦ δούλου πρὸς τοῦθ᾽ ἡμᾶς ἐξεγείραντος,
ᾧ διὰ πολλῶν τεκμηρίων ἐπηγγέλλου κτήσασθαι παρέξειν ἡμῖν
τήνδε τὴν γῆν καὶ τὸν στρατὸν ἡμῶν ἀεὶ τῶν πολεμίων ποιήσειν*
40 *τοῖς ὅπλοις κρείττονα. τινὰ μὲν οὖν κατὰ τὰς ὑποσχέσεις ἡμῖν
ἀπήντησε τὰς σάς, νῦν δὲ παρὰ δόξαν ἐπταικότες καὶ τῆς δυνά-
μεώς τινας ἀποβαλόντες ἐπὶ τούτοις ὡς οὐ βεβαίων τῶν παρὰ σοῦ
καὶ ὧν προεῖπε Μωυσῆς ἀχθόμεθα καὶ χεῖρον ἡ τῶν μελλόντων*
41 *ἐλπὶς ἡμᾶς ἀνιᾷ τῇ πρώτῃ πείρᾳ τοιαύτῃ συντυχόντας. ἀλλὰ σύ,
δέσποτα, δύναμις γάρ σοι τούτων ἴασιν εὑρεῖν, τό τε παρὸν ἡμῶν
λυπηρὸν νίκην παρασχόμενος καὶ τὸ περὶ τῶν αὖθις δύσελπι δια-
κείμενον οὕτως τῆς διανοίας ἔξελε."*
42 14. *Ταῦτα μὲν Ἰησοῦς ἐπὶ στόμα πεσὼν ἠρώτα τὸν θεόν·
χρηματίσαντος δὲ ἀνίστασθαι τοῦ θεοῦ καὶ καθαίρειν τὸν στρατὸν
μιάσματος ἐν αὐτῷ γεγονότος κλοπῆς τε τῶν καθιερωμένων αὐτῷ
χρημάτων τετολμημένης, διὰ γὰρ ταῦτα τὴν νῦν αὐτοῖς ἧτταν συμ-
πεσεῖν, ἀναζητηθέντος δὲ τοῦ δράσαντος καὶ κολασθέντος νίκην
αὐτοῖς ἀεὶ πορίζεσθαι τῶν πολεμίων, φράζει ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν*
43 *Ἰησοῦς, καὶ καλέσας Ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἐν τέλει κατὰ*

§ 37 = Iosua VII 5.

ROMSPLELatZonaras I p. 78.

1 δὲ] δὴ ML δ᾽ ἢ Ernesti συμβεβικῶσ R συμβεβηκῶσ, ὁ s. m. 2 O εἶχεν Ernesti 3 στρατείαν ROL 5 λαμβάνει] ἄγει P γὰρ om. O 6 ὥστε ταύτην] ὡσ ταύτην M ὥστ᾽ αὐτὴν L ὑπαγαγέσθαι SP 7 μωυσέωσ MS¹P ἐπεγείραντοσ ML 8 ᾧ] ὡσ ML *dum* Lat ἐπηγγέλου R¹L 9 ἀεὶ] s. M, om. Lat ποιήσειν, ειν i. ras. m. 2 S 10 τινὰ] *quae* (h. e. τίνα) Lat 11 ἀπήντισε RO ἀπήντηκε M τὰσ ex ν factum M τὰσ σὰσ ἀπήντησε tr. L ἐπταικότες] ἐπταικότασ, εσ s. M ἐπταικόταισ O 12 ἐπὶ] ἐπί τε MSPL 13 ἀχθόμεθα] ἀπεχόμεθα ROL 15 παρὸν] παρ᾽ L 16 το om. M δύσελπι] δύσελπισ RM δύσελπισ, ε s. m. rec. O διακείμενον] διακειμένουσ ML et ut uid. Lat 18 μὲν] μὲν οὖν L *ἠρώτα] *deprecabatur* Lat ἠρώτα τὸν θεὸν] τὸν θεὸν ἱκέτευεν (ἱκέτευε· S) SP 19 *καθαίρειν] καθαρεύειν RO 20 κλοπῆς τε] ὡσ κλοπῆσ E 21 αὐτοῖς] αὐτῆσ M ἧτταν om. RO 23 πορίζεσθαι] περισώζεσθαι RO *prouenirei* Lat περιέσεσθαι coni. 24 Ἰησοῦς] ὁ ἰησοῦσ L

*φυλὴν ἐκλήρου. τούτου δὲ τὸ τετολμημένον ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς
δηλοῦντος κατὰ φατρίας πάλιν ταύτης προτίθησι τὸν κλῆρον. τὸ
δ' ἀληθὲς τοῦ κακουργήματος περὶ τὴν Ἀχάρου συγγένειαν ηὑρίσκετο.
κατ' ἄνδρα δὲ τῆς ἐξετάσεως γινομένης λαμβάνουσι τὸν Ἄχαρον·* 44
*ὁ δ' οὐκ ἔχων ἔξαρνος εἶναι τοῦ θεοῦ δεινῶς αὐτὸν ἐκπεριελθόντος
ὡμολόγει τε τὴν κλοπὴν καὶ τὰ φώρια παρῆγεν εἰς μέσον. καὶ
οὗτος μὲν εὐθὺς ἀναιρεθεὶς ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀτίμου καὶ καταδίκῳ
πρεπούσης τυγχάνει.*
15. *Ἰησοῦς δὲ ἁγνίσας τὸν στρατὸν ἐξῆγεν ἐπὶ τὴν Ναϊὰν αὐτὸς* 45
*καὶ νυκτὸς τὰ περὶ τὴν πόλιν ἐνέδραις προλοχίσας ὑπὸ τὸν ὄρθρον
συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῶν δὲ μετὰ θράσους αὐτοῖς διὰ τὴν
προτέραν νίκην ἐπιόντων ὑποχωρεῖν προσποιησάμενος ἕλκει τῷ
τρόπῳ τούτῳ μακρὰν αὐτοὺς τῆς πόλεως διώκειν οἰομένους καὶ ὡς
ἐπὶ νίκῃ καταφρονοῦντας. ἔπειτ' ἀναστρέψας τὴν δύναμιν κατὰ* 46
*πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ, σημεῖά τε δοὺς ἃ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐνέ-
δραις συνετέτακτο κἀκείνους ἐπὶ τὴν μάχην ἐξανίστησιν. οἱ δ'
εἰσεπήδων εἰς τὴν πόλιν τῶν ἔνδον περὶ τοῖς τείχεσιν ὄντων, ἐνίων
δὲ καὶ πρὸς θέαν τῶν ἔξω τὴν γνώμην περισπωμένων. καὶ οἱ μὲν* 47
*τὴν πόλιν ᾕρουν καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον, Ἰησοῦς δὲ
τοὺς προσελθόντας εἰς χεῖρας βιασάμενος φυγεῖν τρέπεται, συνε-
λαυνόμενοι δὲ ὡς εἰς ἀκέραιον τὴν πόλιν ἐπεὶ καὶ ταύτην ἐχομένην*

---

§ 43 = Iosua VII 17.

ROMSPLELatZonaras I p. 78. Theodoretus I p. 201.

1 *ἐκκλήρου* L *τούτου*] *τοῦτο* MSL *τὸ* om. O *τετολμημένον*, *έν* ex corr. S 2 *δηλοῦντος*] *δηλοῦντοσ εἶναι* (*εἶναι* deletum) M *προτίθησι τὸν κλῆρον ταύτησ* tr. M *προστίθησι* E 3 **Ἀχάρου*] *ἀχαρίου* SP *σαχαρίου* M *σαραχίου* Bernard cum Schotano *εὑρίσκετο* ML 4 *κατὰ* SP *γιγνομένησ* M 5 *δεινῶσ αὐτὸν τοῦ θεοῦ* tr. ML *δεινὸσ* RO[1] 6 *ὁμολογεῖ* LEZon *τὰ φώρια παρῆγεν*] *παράγει τὰ φώρια* EZon 7 *ἐν*]-*τῇ* O *ἐν νυκτὶ* om. Lat 8 *πρεπούσης*] *προσηκούσησ* ML 9 *Ναϊὰν*] *ἄναν* M *γαΐαν* S *γαῒν* P *ἀνὰν*, i. marg. *γαϊνὰν* L *αἴαν* E *adadan* Lat *Ναῒν* Zon *αὐτὸς*] *αὐτοὺς* ed. pr., om. ELat 10 **προλογχίσασ* O *προλολουχίσασ*, *ουχίσασ* suppl. m. rec. antiqua scriptura euanida L 11 **συμβάλλει*] *προβάλλει*, *προ* suppl. m. rec. priore scriptura euanida L **θράσους*] *θάρσουσ* ROSPL *αὐτῆσ* L[1] 13 *τούτω*, *τ* ante *ω* i. ras. m. 2 S 14 **ἔπειτ'*] *ἐπεὶ δ'* ML 15 *σημεῖά τε δοὺς*] errare uid. Theodoretus p. 201: *τὸ μέντοι γαῖσον, ᾧ τοὺς λοχῶντας διήγειρεν Ἰησοῦς, ἀσπίδα ἡρμήνευσεν ὁ Ἰώσηπος;* cf. Iosua VIII 18 17 *ἔνδον*] *ἔνδον*, *ο* ex *ω* corr. RS *ἔνδων*, *ω* ex *ο* uid. corr. M *τοῖς* om. MSPL 19 **ᾕρουν* ROMP[1]L 20 **προσελθόντας*] *procedentibus* Lat *προελθόντας* coni. **χεῖρας*] *τὰσ χεῖρασ* SPL *βιασάμενος* om. E *φυγεῖν*] *φεύγειν* MSP, om. L *εἰσ φυγεῖν* E *in fugam* Lat 21 *ἐχομένην*] *οἰχομένην* ROE

ἑώρων καὶ καταπιμπραμένην ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον, διὰ τῶν ἀγρῶν σκεδασθέντες καὶ ἀμύνειν αὐτοῖς ὑπὸ μονώ-
48 *σεως οὐ δυνάμενοι *. τοιαύτης δὲ τῆς συμφορᾶς τοὺς Ναϊτιανοὺς καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλος ἑάλω καὶ γυναικῶν καὶ θεραπείας καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς ἄπειρόν τι πλῆθος, ἀγέλας τε βοσκημάτων ἔλαβον οἱ Ἑβραῖοι καὶ χρήματα πολλά, καὶ γὰρ πλούσιον ἦν τὸ χωρίον, καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρατιώταις Ἰησοῦς διένειμεν ἐν Γαλγάλοις γενόμενος.*
49 16. *Γεβεωνῖται δὲ κατοικοῦντες ἔγγιστα τοῖς Ἱεροσολύμοις. τά τε τοῖς Ἱεριχουντίοις συμβεβηκότα πάθη καὶ τὰ τοῖς Ναϊτίνοις ὁρῶντες καὶ πρὸς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, Ἰησοῦν μὲν παρακαλεῖν οὐ διέγνωσαν· οὐδὲ γὰρ τεύξεσθαί τινος τῶν μετρίων ὑπελάμβανον ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ Χαναναίων ἔθνους παντὸς*
50 *πολεμοῦντος αὐτούς· Κεφηρίτας δὲ καὶ Καριαθιαριμίτας γείτονας ὄντας αὐτοῖς ἐπὶ συμμαχίαν παρεκάλουν, οὐδ' αὐτοὺς διαφεύξεσθαι τὸν κίνδυνον λέγοντες, εἰ φθάσαιεν αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν, συνασπίσαντας δὲ αὐτοῖς διέγνωσαν διαδρᾶναι τὴν δύναμιν*
51 *αὐτῶν. προσδεξαμένων δὲ τοὺς λόγους αὐτῶν πέμπουσι πρέσβεις πρὸς Ἰησοῦν φιλίαν σπεισομένους οὓς μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐδοκί-*
52 *μαζον ἱκανοὺς πρᾶξαι τὰ συμφέροντα τῷ πλήθει. οἱ δὲ ὁμολογεῖν αὐτοὺς Χαναναίους ἐπισφαλὲς ἡγούμενοι, διαφεύξεσθαι τὸν διὰ*

§ 47 = Iosua VIII 21; § 49 = Iosua IX 9. –

ROMSPLELatZonaras I p. 78. Stephanus Byz. s. *Γεβεωνῖται.*

2 *διὰ — σκεδασθέντες*] ***per agros dispersi sunt*** **Lat** *εἰσ τοὺσ ἀγροὺσ ἤεσαν ἐσκεδάννυντο* **E** *σκεδασθέντες*] *ἦσαν* (*ἤεσαν* **M**) *σκεδασθέντεσ* **MSPL** *καὶ* **om. MSPLLat** *αὐτοῖς*] *ἑαυτοῖσ* **SP** ***semetipsos*** **Lat** 3 *οὐ*] *μὴ* **M** *Ναϊτιανοὺς*] *ναϊτιανοὺσ, ϊ* **ante** *τ* **suppl. m. 1 O** *ἀνατινουσ* **M** *γαϊτηνοὺσ, ϊ* **corr.,** *η* **ex** *ι* **corr. S** *γαϊνοὺσ* **P** *ἀνατινοὺσ* **et i. marg.** *γαϊτηνοὺσ* **L** *ἀϊτηνοὺσ* **E** ***hostes*** **Lat** 5 **ἄλησ* **R** **ἀποσκευῆσ*] *σκευῆσ* **P** ***uasorum*** **Lat** 7 *διένειμε γενόμενοσ ἐν γαλγάλοισ* **tr. ML** 9 *Γεβεωνῖται*] **MSteph. Byz.** *γαβαωνῖται* **ROSPELatZon** *γαναωνῖται* **L** 10 *Ναϊτίναις*] *αἰατινοῖσ* **M** *γαϊατινοῖσ* **S** *γαϊνοῖσ* **P** *ἀνατινοῖσ* **et i. marg.** *γαϊτηνοῖσ* **L** *ἀϊτηνοῖσ* **E** ***adatinis*** **Lat** 12 *οὐ* **om. RO** *οὐδὲ*] **Dindorf** *οὔτε* **codd.** 14 *πολεμοῦντοσ* **iterauit R[1]** **Κεφηρίτας*] *καὶ φερητίτασ* **RO** *χεφηρίτασ* **L** ***cheferitas*** **Lat** **Καριαθιαριμίτας*] *καθιερεμίτασ* **RO** *καθιερημίτασ* **M** *βερωθίτασ καὶ ἰαρημίτασ* **L** ***cathiarimitas*** **Lat** 15 **διαφεύξασθαι* **M** 16 *λέγοντασ* (*εσ* supra) **M** *φθάσαιεν, εν* **i. ras. corr. R** *φθάσειαν* **M** *φθάσειεν* **L** 17 *συνασπίσαντας*] *συνασπίσαντεσ* **S** *συμπείσαντεσ* **MPLE** ***adunati*** **Lat** *δ'* **S** *αὐτοῖς*] *αὐτοὺσ* **MLE** *διέγνωσαν*] ***possent*** **Lat** *διαδρᾶναι*] *ἀδρὰν εἶναι* **RO** 18 *προσδεξαμένοισ* **ML** 21 *αὐτοὺσ* **codd.** *διαφεύξασθαι* **ML** *τὸν*] *δὲ τὸν* **MSPL**

τοῦτο κίνδυνον ὑπολαμβάνοντες, εἰ λέγοιεν αὐτοὺς μὴ προσήκειν
κατὰ μηδὲν Χαναναίοις ἀλλὰ πορρωτάτω τούτων κατοικεῖν, ἥκειν
τε κατὰ πύστιν τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ πολλὴν ἀνύσαντες ὁδὸν ἔφασκον
καὶ τεκμήριον τοῦ λόγου τούτου τὸ σχῆμα ὑπεδείκνυον· τὰς γὰρ 53
ἐσθῆτας καινὰς ὅτε ἐξῄεσαν οὔσας ὑπὸ τοῦ χρόνου τῆς ὁδοιπορίας
αὐτοῖς τετρῖφθαι· τρυχίνας γὰρ εἰς τὸ ταῦτα πιστοῦσθαι πρὸς
αὐτῶν ἐπίτηδες ἔλαβον. στάντες οὖν εἰς μέσους ἔλεγον, ὡς πεμ- 54
φθεῖεν ὑπὸ τῶν Γεβεωνιτῶν καὶ τῶν περιοίκων πόλεων πλεῖστον
ἀπεχουσῶν τῆσδε τῆς γῆς ποιησόμενοι πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐφ᾽ αἷς
πάτριον αὐτοῖς ἐστι συνθήκαις· μαθόντες γὰρ ἐκ θεοῦ χάριτος καὶ
δωρεᾶς τὴν Χαναναίων αὐτοῖς γῆν κτήσασθαι δεδόσθαι τούτοις τ᾽
ἔλεγον ἥδεσθαι καὶ πολίτας ἀξιοῦν αὐτῶν γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν 55
ταῦτα λέγοντες καὶ ἐπιδεικνύντες τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοιπορίας παρ-
εκάλουν ἐπὶ συνθήκας καὶ φιλίαν τοὺς Ἑβραίους· Ἰησοῦς δὲ πιστεύ-
σας οἷς ἔλεγον, ὡς οὐκ εἰσὶ τοῦ Χαναναίων ἔθνους, ποιεῖται πρὸς
αὐτοὺς φιλίαν, καὶ Ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς γερουσίας ὄμνυ-
σιν ἕξειν τε φίλους καὶ συμμάχους καὶ μηδὲν μοχλεύσεσθαι κατ᾽
αὐτῶν ἄδικον τοῖς ὅρκοις ἐπισυναινέσαντος τοῦ πλήθους. καὶ οἱ 56
μὲν ὧν ἤθελον τυχόντες ἐξ ἀπάτης ἀπῄεσαν πρὸς αὐτούς. Ἰησοῦς
δὲ τῆς Χαναναίας στρατεύσας εἰς τὴν ὑπώρειον καὶ μαθὼν οὐ
πόρρω τῶν Ἱεροσολύμων τοὺς Γεβεωνίτας κατῳκημένους καὶ τοῦ
γένους ὄντας τῶν Χαναναίων, μεταπεμψάμενος αὐτῶν τοὺς ἐν τέλει
τῆς ἀπάτης αὐτοῖς ἐνεκάλει. τῶν δ᾽ οὐκ ἄλλην ἀφορμὴν σωτηρίας 57
ἔχειν ἢ ταύτην προφασιζομένων καὶ διὰ τοῦτ᾽ ἐπ᾽ αὐτὴν ἐξ ἀνάγκης

§ 52 = Iosua IX 12.

ROMSPLELatZonaras I p. 78.

1 αὐτοὺσ RO ἑαυτοὺσ MSPL 2 *τούτω L 3 πύστιν] Bekker πίστιν codd. *fide* Lat αὐτοῦ] αὐτοὺσ RO ἀνύσαντες] E ἀνύσαντασ codd. 4 γὰρ om. RO 5 ὅτ᾽ E *ἐξῄασιν L 6 τρυχίνασ] τριχίνασ RO *cilicinis* Lat ταῦτα] ταύτασ M 7 αὐτῶν] αὐτὸν ROML μέσους] μέσον O *medio* Lat 8 γαβαωνιτῶν SPLELat πλείστων ML 11 δωρεαῖσ P *αὐτοῖς] αὐτοὺσ ROML et ut uid. Lat *κτίσασθαι R *τούτοις — 12 ἥδεσθαι] om. RO *his tributa ferre gratari* Lat τ᾽] τε λίαν SP 14 *φιλλασ RO 15 εἰσὶ] εἶεν MSPL 16 Ἐλεάζαρος] ἐλεάζαρ ROMLat 17 μοχλεύσεσθαι] μοχλεύσασθαι RO μοχλεύεσθαι M βουλεύεσθαι SP *cogitari* Lat 18 ἐπισυνε-νέσαντοσ L 19 ἐξ ἀπάτης ἀπῄεσαν] ἐξαπατήσαντεσ ἤεσαν RO ἐξαπατήσαντεσ ἀπήεσαν SP ἀπίεσαν E αὐτούσ RO ἑαυτούσ MSPL 20 ὑπώρειον] ὑπώ-ριον RO ὑπόρειον, ό ex ώ, ει ex ι corr. P ὑπώρειαν, ει ex ι corr. m. 2 S *(in) confinio gabaonitarum* Lat 21 γαβαωνίτασ ROSPLELat κατῳκημένους] ὑκατωκημένουσ, ὑ add. rubricator R κατωκισμένουσ S^{2}L 22 *τῶν] τοῦ MSP 24 τοῦτ᾽] τοῦτο καὶ M

καταφυγεῖν συγκαλεῖ τὸν ἀρχιερέα Ἐλεάζαρον καὶ τὴν γερουσίαν, καὶ δημοσίους αὐτοὺς δικαιούντων ποιεῖν ἐπὶ τῷ μὴ παραβῆναι τὸν ὅρκον ἀποδείκνυσιν εἶναι τοιούτους. καὶ οἱ μὲν τῆς καταλαβούσης αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτην φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν εὕραντο.

58 17. *Τοῦ δὲ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέροντος
ἐπὶ τῷ μετατάξασθαι πρὸς τὸν Ἰησοῦν τοὺς Γεβεωνίτας καὶ τοὺς
τῶν πλησίον ἐθνῶν παρακαλέσαντος βασιλέας συνάρασθαι τῷ κατ᾽
αὐτῶν πολέμῳ, ὡς τούτους τε εἶδον παρόντας σὺν αὐτῷ, τέσσαρες
δὲ ἦσαν, οἱ Γεβεωνῖται καὶ στρατοπεδευσαμένους ἐπί τινι πηγῇ
τῆς πόλεως οὐκ ἄπωθεν παρασκευάζεσθαι πρὸς πολιορκίαν, ἐπεκα-*
59 *λοῦντο σύμμαχον Ἰησοῦν· ἐν τούτοις γὰρ ἦν αὐτοῖς τὰ πράγματα,
ὡς ὑπὸ μὲν τούτων ἀπολεῖσθαι προσδοκᾶν, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπ᾽ ὀλέθρῳ
τοῦ Χαναναίων γένους στρατευσάντων σωθήσεσθαι διὰ τὴν γενο-*
60 *μένην φιλίαν ὑπολαμβάνειν. καὶ Ἰησοῦς πανστρατιᾷ σπεύσας ἐπὶ
τὴν βοήθειαν καὶ δι᾽ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἀνύσας ὄρθριος προσμί-
γνυσι τοῖς πολεμίοις καὶ τραπεῖσιν εἵπετο διώκων διὰ χωρίων ἐπι-
κλινῶν, Βηθωρὰ καλεῖται. ἔνθα καὶ τὴν τοῦ θεοῦ συνεργίαν ἔμα-
θεν ἐπισημήναντος αὐτοῦ βρονταῖς τε καὶ κεραυνῶν ἀφέσει καὶ*
61 *χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς συνήθους· ἔτι γε μὴν καὶ τὴν ἡμέ-
ραν αὐξηθῆναι πλέον, ὡς ἂν μὴ καταλαβοῦσα νὺξ ἐπίσχῃ τὸ τῶν
Ἑβραίων πρόθυμον, συνέπεσεν, ὥστε καὶ λαμβάνει τοὺς βασιλέας*

---

§ 57 = Iosua IX 25.

ROMSPLELatZonaras I p. 78sq.

3 * *ἀποδείκνυσιν*] *ἀποδεικνύουσιν* ROML *τοιούτοισ* S[1] 4 *αὐτοὺς*] *αὐτοῖσ* M 5 *τῶν ἱεροσολύμων* EZon *hierosolymorum* Lat 6 * *τῷ*] *τὸ* L *γαβαωνίτασ* ROSPLELat 7 *βασιλεῖσ* E * *συναρᾶσθαι* R , *τῷ*] *τὸ* R 8 *ὡς* — 9 *στρατοπεδευσαμένους*] *quibus ei praesentibus, quattuor enim erant, et cum eo castra metantibus — gabaonitae* Lat *τούτους*] *τοὺσ* S *εἶδον* om. MSPLat et L, in quo hic locus man. rec. suppletus est antiqua scriptura corrupta 9 *γαβαωνῖται* SPLELat *οἱ Γεβεωνῖται*] *οἱ γεβεωνῖται* (*γαβαωνῖται* L) *ἰδόντεσ* ML *ἰδόντεσ οἱ γαβαωνῖται* (*α* ante *ω* ex *αι* corr. S) SP *καὶ* om. aut euan. L *τινι*] *τῇ* L 10 *ἄποθεν* RO *ἄπωθεν*, *ω* i. ras. S *ἄπωθεν* P *ἄπωθεν* man. rec. suppl. L 12 *τούτων*] *τῶν τοιούτων* RO *τῶν οἰκείων* SPL *(a) suis* Lat 15 * *δι᾽*] *δὴ* SP et in suppletis L * *ἀνύσας*] *τὴν ὁδὸν ἀνύσασ* RO *ὀρθρίοισ* L *προσμίγνυσι*] *προσβαίνουσι* MLE *οὐ προσμένουσι* SP *uenit (ad hostes)* Lat 16 *τοῖς πολεμίοις*] *τοῖσ πολεμίοισ ἐπιπίπτει* (*ἐμπίπτει* E) MSP LE * *εἵπετο*] *εἵρπετο* R *εἵρπετο* O[1] *ἐπικλινῶν*] *ἐπίκλην ὧν* L 17 * *βηθώρα* SP *βοηθωρα* M *βηθῶρα* L *bethura* Lat *ἔμαθον* E 18 * *ἐπισημήναντος*] in suppl. L *ἐπισημήιναντοσ* P[2] *ἐπιμείναντοσ* RO *αὐτοῦ* om. E *βροντέσ* R 20 * *ἐπισχῇ* (*ῇ* ex *εῖ* m. 2 O) ROML *τὸ*] *τὴν* MSPLE 21 *πρόθυμον*] *προθυμίαν* MSPL *ἐπιθυμίαν* E

Ἰησοῦς ἔν τινι κρυπτομένους σπηλαίῳ κατὰ Μακχίδα καὶ κολάζει πάντας. ὅτι δὲ τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας ἐπέδωκε τότε καὶ τοῦ συνήθους ἐπλεόνασε, δηλοῦται διὰ τῶν ἀνακειμένων ἐν τῷ ἱερῷ γραμμάτων.

18. Κατεστραμμένων δ' οὕτως τῶν περὶ τοὺς βασιλέας, οἳ τοὺς 62
Γεβεωνίτας πολεμήσοντες ἐστράτευσαν, ἐπανῄει πάλιν τῆς Χαναναίας ἐπὶ τὴν ὀρεινὴν Ἰησοῦς καὶ πολὺν τῶν ἐν αὐτῇ φόνον ἐργασάμενος καὶ λείαν λαβὼν παρῆν εἰς τὸ ἐν Γαλγάλοις στρατόπεδον.
τοῦ δὲ περὶ τῆς τῶν Ἑβραίων ἀρετῆς λόγου πολλοῦ φοιτῶντος εἰς 63
τοὺς περιοίκους κατάπληξις εἶχε τοὺς ἀκούοντας τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος καὶ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ περὶ Λίβανον ὄρος βασιλεῖς ὄντες Χαναναῖοι καὶ οἱ ἐν τοῖς πεδίοις τῶν Χαναναίων Παλαιστίνους προσλαβόντες στρατοπεδεύουσι πρὸς Βηρώθῃ πόλει Γαλιλαίας τῆς ἄνω Κεδέσης οὐ πόρρω· Γαλιλαίων δ' ἐστὶ καὶ
τοῦτο τὸ χωρίον. τοῦ δὲ στρατοῦ παντὸς ὁπλιτῶν μὲν ἦσαν μυ- 64
ριάδες τριάκοντα μύριοι δ' ἱππεῖς καὶ ἅρματα δισμύρια. καταπλήττει δὲ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων αὐτόν τε Ἰησοῦν καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας καὶ πρὸς τὴν ἐλπίδα τοῦ κρείττονος εὐλαβεστέρως εἶχον
δι' ὑπερβολὴν τοῦ δέους. τοῦ θεοῦ δ' ἐξονειδίσαντος αὐτοῖς τὸν 65
φόβον καὶ τί πλέον τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας ποθοῦσιν, ὑποσχομένου τε νικήσειν τοὺς ἐχθροὺς καὶ κελεύσαντος τούς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι καὶ τὰ ἅρματα πυρῶσαι, θαρσαλέος πρὸς τὰς
ὑποσχέσεις τοῦ θεοῦ γενόμενος ἐξώρμησεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ 66
διὰ πέμπτης ἡμέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθὼν συνάπτει καὶ καρτερὰ μάχῃ

§ 61 = Iosua X 16; § 62 = Iosua XI 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 79.

1 *τινι] τι R *Μακχίδα*] μακχηδα M μακκηδᾶ PE μακκηδᾶι S μακήχιδα L *maccidam* Lat 5 οὕτω E τοῖσ γαβαωνίταισ E γαβαωνίτασ (α ante ω ex αι corr. S) SLLat γαβαιωνίτασ P 6 *πολεμήσαντεσ OL πολεμήσαντεσ, ον s. m. rec. M *πάλιν, ν i. ras. 3 litt. L 7 *τῶν] τὸν OL 8 *καὶ ante λείαν om. Lat 9 τῆσ s. R τῶν om. MSPLE 11 *στρατεύουσιν] στρατεύσειν SP 12 πεδίοις] πεδινοῖσ MEZon 13 *προσλαβόντες] λαβόντεσ ROL στρατοπεδεύουσι] ἔγνωσαν στρατοπεδεύουσι τοίνυν, ἔγνωσαν et τοίνυν s. m. 2 siue 3 P στρατεύουσι L *ueneruntque* Lat Βηρώθῃ] βηρωθῆ RO ῥοβώθη S ῥαβάθη i. marg. L *byrothi* Lat Μηρώθῃ Masius, cf. bell. Iud. III 3, 1, uit. 37 14 Κεδέσης οὐ] καὶ δέσησ οὐ RLat καὶ ἐδέσησ οὐ O κεδεσήσου M καὶ κεδέσησ οὐ SPL Κεδέσης — 15 χωρίον] *et deseec qui locus non procul a galileis est* Lat δὲ ML ἔστι RO 16 *μυρίοι L *ἱππῆσ R δυσμύρια LE τρισμύρια Zon 20 τί] εἰ MSPL *si* Lat ποθοῦσιν] μαθοῦσιν RO 21 *τοὺσ ἐχθροὺσ νικήσειν tr. M ἵππους] *equos hostium* Lat 22 θαρσαλέωσ O

*γίνεται καὶ φόνος κρείττων πίστεως παρὰ τοῖς ἀκροωμένοις. διώ-
κων δ' ἐπὶ πλεῖστον ἐξῆλθε καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν*
67 *πλὴν ὀλίγων διέφθειρε, καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον, ὥστε τῶν
ἀνθρώπων ἐπιλελοιπότων πρὸς τὸ κτείνεσθαι τοὺς ἵππους Ἰησοῦς
αὐτῶν ἀνῄρει καὶ τὰ ἅρματα ἐνεπίμπρα, τήν τε χώραν ἐπ' ἀδείας
διεπορεύετο μηδενὸς τολμῶντος εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν, ἀλλὰ πολι-
ορκίᾳ τὰς πόλεις αἱρῶν καὶ πᾶν ὅ τι λάβοι φονεύων.*
68 19. *Ἔτος δὲ πέμπτον ἤδη παρεληλύθει καὶ Χαναναίων οὐκέτ'
οὐδεὶς ὑπολέλειπτο πλὴν εἰ μή τινες ὀχυρότητι τειχῶν διέφυγον.
Ἰησοῦς δ' ἐκ τῶν Γαλγάλων ἀναστρατοπεδεύσας εἰς τὴν ὄρειον ἱστᾷ
τὴν ἱερὰν σκηνὴν κατὰ Σιλοῦν πόλιν, ἐπιτήδειον γὰρ ἐδόκει τὸ
χωρίον διὰ κάλλος, ἕως οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὰ πράγματα πα-*
69 *ράσχοι. καὶ χωρήσας ἐντεῦθεν ἐπὶ Σικίμων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ
βωμόν τε ἵστησιν ὅπου προεῖπε Μωυσῆς καὶ νείμας τὴν στρατιὰν
ἐπὶ μὲν τῷ Γαριζεῖ ὄρει τὴν ἡμίσειαν ἵστησιν, ἐπὶ δὲ τῷ Ἡβήλῳ
τὴν ἡμίσειαν ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ἐστι καὶ τὸ Λευιτικὸν καὶ τοὺς*
70 *ἱερέας. θύσαντες δὲ καὶ ἀρὰς ποιησάμενοι καὶ ταύτας ἐπὶ τῷ
βωμῷ γεγραμμένας καταλιπόντες εἰς τὴν Σιλοῦν ἀνέζευξαν.*
71 20. *Ἰησοῦς δ' ἤδη γηραιὸς ὢν καὶ τὰς τῶν Χαναναίων πόλεις
ὁρῶν οὐκ εὐαλώτους ὑπό τε τῶν χωρίων ἐν οἷς ἦσαν ὀχυρότητος
καὶ τῆς τῶν τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τῶν πόλεων πλεονεξίᾳ
προσεπιβαλλόμενοι προσεδόκων τοὺς πολεμίους ἀφέξεσθαι πολιορ-*

---

§ 66 = Iosua XI 8; § 68 = Iosua XVIII 1; § 69 = Iosua IX 3; § 71 = Iosua XI 23.

ROMSPLELatZonaras I p. 79sq.

2 *δ'*] *τ'* ML *autem* Lat 3 *διέφθειρε*] *διέφθειρεν ἰησοῦσ* (*ῑσ̄* S) SP 4 *πρὸς τὸ*] *πρὸσ εἰσ τὸ* S **Ἰησοῦς* om. P 7 **αἱρῶν*] *αἱρων* M *αἷρων* L *πᾶν*] *πάλιν* ME 8 **παρεληλύθει*, *ει* ex *η* corr. L *οὐκέτι* EZon 9 **ὑπελέλειπτο* L *ὀχυρότητι*] *ὀχυρο* M *ἐχυρότητι* SP *τειχῶν*, *ει* ex *υ* corr. O 10 *δὲ* MSPE **εἰς τὴν ὄρειον* om. Lat *ὄρειον*] *ὅριον* RO *ὄριον* ML *ὀρεινὴν* SPE **ἱστᾷ*] *ἵστα* RO 11 **Σιλοῦν*] *συλοῦν* O *silon* Lat *ἐπιτήδιον* O 12 **ἕως*] *ἕωσ ἂν* SP *παράσχοι*] coni. *παράσχῃ* codd. 13 **σηκίμων* L *sicimam* Lat 14 **στρατείαν* L 15 *Γαριζεῖ*] *γαριζὶν* SPE *γαρίζειν* L *garazi* Lat **ἡμισίαν* M **ἵστησιν*] *ἵστησι μοῖραν* SP *ἥστησιν* L *Ἡβήλῳ*] *ἠβήλω*, *ή* ex *ι* corr. m. 2 P *ἠβιλω* S *γηβήλω* (sub *ή* scriptum *ι* L) ML *ἰωβήλω* E *bael* cod. Wiz. *ebal* edit. Lat, cf. IV § 305 16 **ἡμισίαν* M **ὁ*] om. P s. O *βωμός ἐστι*] *altare aedificauit* Lat *ἐστι*] om. E *ἔστη* coni. 17 *δὲ* om. E **δὲ καὶ*] *καὶ δέκα* L *τῶν βωμῶν* M *τὸν βωμὸν* LE 18 **καταλει-πόντεσ* M **Σιλοῦν*] *σιλουὰν* M *syloam* Lat 19 *δὲ* PE 20 *τε*] *τε τῆσ* MSP *ἐχυρότητοσ* MSP 22 *προσεπιβαλλόμενοι*] *προσπεριβαλλόμενοι* SPL *περιβαλλόμενοι* M et ut uid. Lat *προσεδόκουν* O *ἀφίξεσθαι* RO

κίας δι' ἀπόγνωσιν τοῦ λαβεῖν, καὶ γὰρ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἑαυτῶν οἱ 72
Χαναναῖοι μαθόντες τοὺς Ἰσραηλίτας ποιησαμένους τὴν ἔξοδον τὴν
ἀπ' Αἰγύπτου πρὸς τῷ τὰς πόλεις καρτερὰς ποιεῖν ἐκεῖνον ἅπαντ'
ἦσαν τὸν χρόνον, συναγαγὼν τὸν λαὸν εἰς τὴν Σιλοῦν ἐκκλησίαν
παρήγγειλε. καὶ σπουδῇ συνδραμόντων τά τε ἤδη κατωρθωμένα 73
καὶ τὰς γεγενημένας πράξεις, ὡς εἰσὶν ἄρισται καὶ τοῦ θείου τοῦ
παρασχόντος αὐτὰς ἄξιαι καὶ τῆς ἀρετῆς τῶν νόμων οἷς κατακολου-
θοῦσιν ἔλεγε, βασιλεῖς τε τριάκοντα καὶ ἕνα τολμήσαντας αὐτοῖς
εἰς χεῖρας ἐλθεῖν κεκρατῆσθαι δηλῶν καὶ στρατιὰν ὅση ποτὲ κατ-
ελπίσασα τῆς αὐτῶν δυνάμεως εἰς μάχην συνῆψεν ἅπασαν δια-
φθαρεῖσαν, ὡς μηδὲ γενεὰν αὐτοῖς ὑπολελεῖφθαι. τῶν δὲ πόλεων 74
ἐπειδήπερ αἱ μὲν ἑαλώκεσαν, πρὸς ἃς δὲ δεῖ χρόνου καὶ μεγάλης
πολιορκίας διὰ τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα καὶ τὴν ἐπὶ ταύτῃ τῶν
οἰκητόρων πεποίθησιν, ἠξίου τοὺς ἐκ τῆς περαίας τοῦ Ἰορδάνου
συνεξορμήσαντας αὐτοῖς καὶ τῶν κινδύνων συναραμένους ὄντας συγ-
γενεῖς ἀπολύειν ἤδη πρὸς τὰ οἰκεῖα χάριν αὐτοῖς ὧν συνέκαμον
ὁμολογοῦντας, ἕνα τε κατὰ φυλὴν ἀρετῇ προύχειν μαρτυρηθέντα 75
πέμπειν, οἳ τὴν γῆν ἐκμετρησόμενοι πιστῶς καὶ μηδὲν κακουργή-
σοντες δηλώσουσιν ἡμῖν ἀδόλως αὐτῆς τὸ μέγεθος".
21. *Καὶ Ἰησοῦς μὲν τούτους ποιησάμενος τοὺς λόγους συγκά-* 76
ταινον ἔσχε τὸ πλῆθος καὶ ἄνδρας τοὺς ἐκμετρησομένους τὴν χώραν
αὐτῶν ἐξέπεμψε παραδοὺς αὐτοῖς τινας γεωμετρίας ἐπιστήμονας,
οὓς τἀληθὲς οὐκ ἔμελλε λήσεσθαι διὰ τὴν τέχνην, ἐντολὰς δοὺς
ἀποτιμήσασθαι τῆς τε εὐδαίμονος ἰδίᾳ τὸ μέτρον γῆς καὶ τῆς ἧσσον

§ 72 = Iosua XIII 1; § 73 = Iosua XXIV 1, XII 1; § 74 = Iosua XXII 1; § 75 = Iosua XVIII 3.

ROMSPLELatZonaras I p. 80.

1 *τοῦ*] *τοῦτο* RO 2 *ποιησομένουσ* M 3 *ἀπ'*] *ἐπ'* L *τῷ*] *τὸ* ROSPL *ἅπαντ' ἦσαν*] *ἀπαντῆσαν* M 4 **συναγαγεῖν* SPLat *εἰς τὴν* om. E *εἰς τὴν Σιλοῦν* om. P **Σιλοῦν*] *siloae* Lat 5 **παρήγγειλε*] *παραγγέλλει* SP **κατορθωμένα* L 6 *θείου*] *θεοῦ* SP 9 **κεκρατεῖσθαι* M *καὶ κρατεῖσθαι* L *στρατιὰν*] in suppletis L *στρατείαν* RO *κατελπίσασα*] *κατελπίσασαν* S¹P¹ *κατελπίδα* ··· S³ 11 *αὐτοῖς*] *αὐτῆσ* P² 13 **πολιορκίας*] *oppressione* Lat *τὴν* s. M *τειχῶν*, *τ* i. ras. m. 2 S **ἐχυρότητα* SPZon *ἐπὶ* s. P 14 **τοὺς*] *τῶν* L **Ἰορδάνου*] *ἰορδάν* (suppl. man. rec. antiqua scriptura corrupta) L 15 **συναραμένους*] *ἐναραμένουσ* RO 17 **ὡμολογοῦντασ* L 18 **ἐκμετρησόμενοι*, *ό* ex *ώ* corr. S *ἐκμετρησάμενοι* coni. *μηδὲν*] *μηδενὶ* ROL *κακουργήσαντες* coni. 19 *αὐτοῖσ* E 20 *συγκάτενον* R 23 *οὐκ ἤμελλε* M 24 *ἀποτιμήσασθαι*] *ἀποτίσασθαι* ML *ἰδίᾳ τὸ μέτρον*] *διὰ τὸ μέτρον* RO *διάμετρον* ML *in ea mensura* Lat **ἧσσον*] *ἦσον* L¹

77 ἀγαθῆς. ἡ γὰρ φύσις τῆς Χαναναίων γῆς τοιαύτη τίς ἐστιν, ὡς
ἴδοι τις ἂν πεδία μεγάλα καὶ καρποὺς φέρειν ἱκανώτατα καὶ συγ-
κρινόμενα μὲν ἑτέρᾳ γῇ πανευδαίμονα νομισθησόμενα, τοῖς δ' Ἱερι-
χουντίων χωρίοις παραβαλλόμενα καὶ τοῖς Ἱεροσολυμιτῶν τὸ μηδὲν
78 ἀναφανησόμενα· καίτοι παντελῶς ὀλίγην αὐτῶν εἶναι τὴν γῆν συμ-
βέβηκε ταύτης δὲ ὀρεινὴν τὴν πολλήν, ἀλλ' ὑπερβολὴν εἰς καρπῶν
ἐκτροφήν τε καὶ κάλλος οὐκ ἀπολέλοιπεν ἑτέρᾳ. καὶ διὰ τοῦτο τι-
μητοὺς μᾶλλον ἢ μετρητοὺς τοὺς κλήρους εἶναι δεῖν ὑπέλαβε πολ-
79 λάκις ἑνὸς πλέθρου κἂν χιλίων ἀνταξίου γενομένου. οἱ δὲ ἄνδρες
οἱ πεμφθέντες, δέκα δὲ ἦσαν, περιοδεύσαντες καὶ τιμησάμενοι τὴν
γῆν ἐν ἑβδόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς Σιλοῦντα πόλιν,
ἔνθα τὴν σκηνὴν ἐστάκεσαν.
80 22. Καὶ Ἰησοῦς Ἐλεάζαρόν τε καὶ τὴν γερουσίαν σὺν τοῖς φυ-
λάρχοις παραλαβὼν νέμει ταῖς ἐννέα φυλαῖς καὶ τῶν Μανασσητῶν
τοῖς ἡμίσεσι, κατὰ μέγεθος ἑκάστης τῶν φυλῶν τὴν μέτρησιν ποιη-
81 σάμενος. κληρώσαντος δὲ αὐτοῦ, ἡ μὲν Ἰούδα λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖ-
ται τὴν καθύπερθεν Ἰδουμαίαν παρατείνουσαν μὲν ἄχρι τῶν Ἱεροσο-
λύμων τὸ δ' εὖρος ἕως τῆς Σοδομίτιδος λίμνης καθήκουσαν· ἐν δὲ
82 τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν Ἀσκάλων καὶ Γάζα. Σεμεωνὶς δέ,
δευτέρα γὰρ ἦν, ἔλαχε τῆς Ἰδουμαίας τὴν Αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ Ἀραβίᾳ
πρόσορον οὖσαν. Βενιαμῖται δὲ τὴν ἀπὸ Ἰορδάνου ποταμοῦ ἔλαχον
ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος, τὸ δὲ πλάτος Ἱεροσολύμοις ὁριζο-
μένην καὶ Βηθήλοις· στενώτατος δὲ ὁ κλῆρος οὗτος ἦν διὰ τὴν τῆς
γῆς ἀρετήν· Ἱεριχοῦντα γὰρ καὶ τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαβον.

---

§ 79 = Iosua XVIII 8; § 81 = Iosua XV 1; § 82 = Iosua XVIII, XIX.

ROMSPLELat

1 ἡ — ἐστιν om. E ὡς ἴδοι τις ἂν] ἴδοι γὰρ ἄν τισ E *ut — habeat* Lat ὡς] ὡσ εἰ RO 2 *καὶ om. L καρπὸν E 3 πανευδαίμονα] παρ' εὐδαίμονα RO *δὲ MSPL *ἱεριχουντίοισ RO *ierichuntis* Lat 4 *παραβαλόμενα L 5 *ἀναφανησόμενα] ἀναφανισόμενα ML ἂν φανησόμενα S ἂν ἀφανησόμενα P ὀλίγην] εἰσ ὀλίγην RO αὐτῶν] τούτων E 6 ταύτης δὲ] καὶ ταύτησ MSPLE *πολλὴν] πολην M *ὑπερβολῇ M *καρπῶν] καρπῶν ἦν L 7 ἑτέρᾳ] ἕτερα O ἑτέρασ ML ἑτέραισ SPE 8 *τοὺς om. O *εἶναι om. MP 9 κἂν] καὶ LE 11 ἐν spurium uid. *silon* Lat 12 ἐστάκεισαν (ει ex ε corr. R, ει ex η corr. M) codd. 13 σὺν] καὶ σὺν M 14 τῶν] τῇ M μανασσιτῶν MSP 15 ἑκάστησ, η ex οι corr. O 16 αἱρεῖται] αἷρει RO *elegit* Lat 17 Ἰδουμαίαν] ROLat ἰουδαίαν MSPL παρατείνουσα RO 18 δὲ L σοδομήτιδοσ R 19 ἀσκαλὼν ROL Σεμεωνὶς] συμεωνὶσ MSPL *symeon* Lat 20 τὴν] τῇ O αἴγυπτον L τῇ Ἀραβίᾳ πρόσορον] (*circa*) *arabiae montem* Lat τῇ om. L ἀραβίαν L 23 βηθηλοῖσ RO βεθήλοισ MSPL στενώτατος] Bekker στενότατοσ codd.

ἡ δ' Ἐφρὰν φυλὴ τὴν ἄχρι Γαζάρων ἀπὸ Ἰορδάνου ποταμοῦ μηκυνο- 83
μένην ἔλαχεν, εὐρεῖαν δὲ ὅσον ἀπὸ Βεθήλων εἰς τὸ μέγα τελευτᾷ
πεδίον, τῆς τε Μανασσήτιδος οἱ ἡμίσεις ἀπὸ μὲν Ἰορδάνου μέχρι
Δώρων πόλεως, πλάτος δὲ ἐπὶ Βηθησάνων, ἣ νῦν Σκυθόπολις
καλεῖται, καὶ μετὰ τούτους Ἰσαχαρὶς Κάρμηλόν τε τὸ ὄρος καὶ τὸν 84
ποταμὸν τοῦ μήκους ποιησαμένη τέρμονα, τὸ δὲ Ἰταβύριον ὄρος τοῦ
πλάτους. Ζαβουλωνῖται δὲ τὴν μέχρι Γενησαρίδος καθήκουσαν δὲ
περὶ Κάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον. τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ Καρμήλου 85
κοιλάδα προσαγορευομένην διὰ τὸ καὶ τοιαύτην εἶναι Ἀσηρῖται
φέρονται πᾶσαν τὴν ἐπὶ Σιδῶνος τετραμμένην· Ἄρκη δὲ πόλις
ὑπῆρχεν αὐτοῖς ἐν τῇ μερίδι ἡ καὶ Ἐκδείπους. τὰ δὲ πρὸς τὰς 86
ἀνατολὰς τετραμμένα μέχρι Δαμασκοῦ πόλεως καὶ τῆς Γαλιλαίας
τὰ καθύπερθεν Νεφθαλῖται παρέλαβον ἕως τοῦ Λιβάνου ὄρους καὶ
τῶν τοῦ Ἰορδάνου πηγῶν, αἳ τὴν ὁρμὴν ἐκ τοῦ ὄρους ἔχουσιν, ἐκ τοῦ
καθήκοντος τοῖς ὅροις κατὰ τὰ βόρεια πόλεως Ἄρκης παροικούσης.
Δανῖται δὲ τῆς κοίλης ὅσα πρὸς δυόμενον τέτραπται τὸν ἥλιον 87
λαγχάνουσιν Ἀζώτῳ καὶ Δώροις ὁριζόμενοι Ἰάμνειάν τε πᾶσαν καὶ
Γίτταν ἀπ' Ἀκκαρῶνος ἕως τοῦ ὄρους, ἐξ οὗ ἡ Ἰούδα ἦρκτο φυλή.
23. *Καὶ ἓξ μὲν ἔθνη τῶν υἱέων τοῦ Χαναναίου φέροντα τὴν* 88

§ 83 = Iosua XVI 5; § 84 sq. = Iosua XIX 10 sq.

ROMSPLLatStephanus Byz. s. *Δῶρος, Ἄρκη, Νεφθαλῖται.*

1 *δὲ* SP *Ἐφρὰν] ἐφραὶμ* O *ἐφράμου* M *ἐφραίμου* SPL *effrem* Lat *Γαζάρων] γαδάρων* ML *gazara* Lat 2 *ἔλαχον* OS *βαιθήλων* L 3 *τε] uero* Lat, unde *δὲ* Bernard *οἱ] ἡ* L *ἀπὸ μὲν — 4 πόλεως* habet Steph. Byz. s. *Δῶρος* 4 *δωρῶν* RO *βηθησανῶν* MSP (*ad*) *bithisanos* Lat 5 *Ἰσαχαρὶς] ἰσάχαρισ* (*ι* ex *η* corr. R) ROSP *ἰσσαχαρησ* M *ἡ ἰσαχάρουσ* L 6 *τέρμονα] τέρματα* ROSP *δὲ ἠταβύριον* O *δ' εἰταβύριον* M *δὲ ἰταβήριον* (*ω* supra *η*) L *taburium* Lat 7 *Γενησαρίδος] γενησάριδοσ* RO *γεννησαρίτιδοσ* ML *γεννησαρίτιδοσ λίμνησ* SP *gennesar* Lat *δὲ περὶ] δὴ περὶ* RO *δὲ ὑπὲρ* S 8 *ἔλαχε* M *δὲ] et* Lat 9 *Ἀσηρῖται] ἀσηλῖται* RO *ἀσηρειται* M *aseritae uero* Lat 10 *ἐπὶ* s. M hinc Steph. s. *Ἄρκη* 11 *αὐτοῖς] αὐτῶν* MSP *αὐτῷ* L *eorum* Lat *ἡ* om. L *Ἐκδείπους] ἀκτίκουσ* SP *ἀκτικουσ* M *ἀκτίπουσ* L *actipos* Lat 12 *μέχρι] δίχα* P *γαληλαίασ* L 13 *τὰ* om. O hinc Steph. s. *Νεφθαλῖται* *καὶ* om. ROML 14 *τοῦ* om. SP *αἳ] καὶ* RO *ἐκ τοῦ καθ. — 15 παροικούσης* om. Lat *ἐκ τοῦ] τούτου* SP 15 *ὅροις] ὁρίοισ* SP *τὰ* om. MSP *βόρια* M 17 *Ἀζώτῳ — ὁριζόμενοι* habet Steph. Byz. s. *Δῶρος* *Ἀζώτῳ]* MSPL Steph. Byz. *ἀζώτω δὲ* RO *ὁριζόμενοι, οι* ex *αι* corr. R *ἰάμνιαν* RSP *ἀμνιαν* M 18 *Γίτταν] geth* Lat *Γίτταν ἀπ' Ἀκκαρῶνος] τιτᾶνα πακκαρῶνοσ* P *τιτᾶνα παλακκαρῶνοσ* S *ἀκαρῶνοσ* L *etheron* (h. e. *echeron*) Lat *ἡ* om. RO 19 *Καὶ* — p. 310, 1 *ἐπωνυμίαν* om. Lat *ἓξ] εἰσ* RO *ἓξ αἳ ἴσμὲν, αἳ ἴσ* deleuit m. 2 P *ἓξ ἃ ἴσμὲν, ἃ* ex *αἳ* corr. S *υἱῶν* MSPL *χαναναίων* RO *φέροντα, ρον* ex corr. R

ἐπωνυμίαν διεῖλεν οὕτως Ἰησοῦς καὶ τὴν γῆν ταῖς ἐννέα καὶ τῇ
89 *ἡμισείᾳ φυλαῖς ἔδωκε νέμεσθαι· τὴν γὰρ Ἀμορρῖτιν καὶ αὐτὴν*
οὕτως ἀφ᾿ ἑνὸς τῶν Χαναναίου παίδων καλουμένην Μωυσῆς ἤδη
προειληφὼς νενεμήκει ταῖς δυσὶ φυλαῖς καὶ τῷ ἡμίσει· τοῦτο δὲ καὶ
πρότερον δεδηλώκαμεν. τὰ δὲ περὶ Σιδῶνα καὶ Ἀρουκαίους καὶ
Ἀμαθαίους καὶ Ἀριδαίους ἀδιακόσμητα ἦν.
90 24. *Ἰησοῦς δὲ τοῦ γήρως ἐμποδίζοντος ἤδη πράττειν ὅσα καὶ*
νοήσειε τῶν τε μετ᾿ αὐτὸν τὴν ἡγεμονίαν παραλαβόντων ἀμελῶς
προστάντων τοῦ κοινῇ συμφέροντος, παρήγγειλέ τε φυλῇ ἑκάστῃ
τοῦ γένους τῶν Χαναναίων μηδὲν ὑπολιπεῖν ἐν τῇ κατακεκληρωμένῃ
γῇ· τὴν γὰρ ἀσφάλειαν αὐτοῖς καὶ τὴν φυλακὴν τῶν πατρίων ἐθῶν
ἐν μόνῳ τούτῳ καὶ Μωυσῆν αὐτοῖς εἶναι προειπεῖν καὶ τοῦτ᾿ αὐ-
91 *τοὺς πεπεῖσθαι. καὶ τοῖς Λευίταις δὲ τὰς ὀκτὼ καὶ τριάκοντα*
πόλεις ἀποδιδόναι· προειλήφεισαν γὰρ ἤδη κατὰ τὴν Ἀμορραίαν
τὰς δέκα. τούτων τρεῖς ἀπονέμει τοῖς φυγάσιν οἰκεῖν ἐν αὐταῖς,
πολλὴ γὰρ ἦν πρόνοια τοῦ μηδὲν ὧν Μωυσῆς διέταξε παραλιπεῖν,
τῆς μὲν οὖν Ἰούδα φυλῆς Ἱέβρωνα, Σίκιμα δὲ τῆς Ἐφραίμ, τῆς
Νεφθαλίτιδος δὲ Κεδέσην· ἔστι τῆς καθύπερθεν Γαλιλαίας τοῦτο
92 *τὸ χωρίον. νέμει δὲ καὶ τῆς λείας ὅσα ἦν ἔτι λοιπά, πλείστη δ᾿*
ἐγεγόνει, καὶ μεγάλους πλούτους περιεβέβληντο καὶ κοινῇ πάντες

---

§ 90 = Iosua XXIII 1; § 91 = Iosua XXI 1, XX 1; § 92 = Iosua XXII 8.

ROMSPLLat

2 *ἡμίσεα* RO *ἡμισία* M *Ἀμορρῖτιν*] *ἀμορρίτην* O *ἀμορίτιν* M *ἀμωρῖτιν* *ω* ex *ο*, *ιν* i. ras. P *ἀμωρίτην*, *ω* ex *ο* corr. S *ἀμμορρίτιν* L *amorream* Lat 3 *χαναναίων* O 4 *προσειληφὼσ* RO *ἡμίσει*] *ἡμίσει* (*ἡμήσει* P) *φυλῆσ μανασσῆ* SPL 5 *δεδηλώκαμεν*] coni. *δεδηλώκειμεν* RO *δεδηλώκει* MSP *δεδηλώκειν* (in suppletis) L *indicaui* Lat *Ἀρουκαίους*] *archeos* Lat 6 *ἀμαθέουσ* M *Ἀριδαίους*] *ἀριδεοῦσ* M *arideos* Lat *Ἀραδαίους* coni. 7 *Ἰησοῦς — ὅσα* om. L¹ 8 *αὐτὸν*] *αὐτῶν* P¹ *αὐτῶν* M *αὐτον* in suppletis L *ἡγεμονεῖαν* M *παραλαβόντων*] *erant — sumpturi* Lat 9 *παρήγγελλε* M *τε* om. ed. pr. cum Lat 10 *ὑπολείπειν* MSP et L in suppletis 12 *ἐν*] *ἓν* R *ἑνὶ* O *τούτῳ*] *τούτω βλαφθῆναι* SP et in suppletis L *εἶναι*] *ἤδη* SP *αὐτοὺς*] *αὐτὸς* Naber 14 *προειλήφησαν* O *ἀμωραίαν*, *ω* ex *ο* corr. S *ἀμοραίαν* P *ἀμορίαν* M *ἀμμορίαν* L *amorrea* Lat 16 *πολλὴ — παραλιπεῖν* om. Lat *παραλειπεῖν* S¹P et L in suppletis 17 *οὖν* om. O *Ἱέβρωνα*] *ἱέβρωνα* O *χέβρωνα* SP *hebron* Lat *σίκημα* L *sichem* Lat *τῆς Νεφθαλίτιδος δὲ Κεδέσην*] *τῆσ νεφθαλίτιδοσ δέ* RO *κέδασαν δὲ τῆσ νεφθαλίτιδοσ* (*κέδασαν δὲ* s. m. 1 L) SPL *et cades de nepthalis* Lat 18 *ἔστι*] *ἔστι δὲ* MSPLLat *τῆς*] *καὶ τῆσ* M *καθύπερθε* SP et L in suppletis 19 *τὸ* om. M *πλείστη δ᾿ ἐγεγόνει*] *erat namque terra ampla* Lat *δὲ γεγόνει* SL 20 *περιεβέβλητο* O

*καὶ κατ' ἰδίαν ἕκαστος χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου καὶ ἐσθήτων καὶ τῆς
ἄλλης ἐπισκευῆς ἕνεκα, τετραπόδων τε πλήθους ὅσον οὐδὲ ἀριθμῷ
μαθεῖν ἦν προσγενομένου.*
25. *Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν στρατὸν τοῖς* 93
*ὑπὲρ τὸν Ἰόρδανον κατὰ τὴν Ἀμορραίαν ἱδρυμένοις, συνεστράτευον
δ' αὐτοῖς πεντακισμύριοι ὁπλῖται, ἔλεξε τάδε· „ἐπεὶ ὁ θεός, πατὴρ
καὶ δεσπότης τοῦ Ἑβραίων γένους, γῆν τε κτήσασθαι ταύτην ἔδωκε
καὶ κτηθεῖσαν εἰς ἅπαν ἡμετέραν φυλάξειν ὑπείσχηται, συνεργίας* 94
*δὲ τῆς παρ' ὑμῶν κατ' ἐντολὴν τὴν ἐκείνου δεομένοις ἑαυτοὺς εἰς
ἅπαν προθύμους ἐδώκατε, δίκαιον ὑμᾶς μηδενὸς ἔτι δυσκόλου
περιμένοντος ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν φειδοῖ τῆς προθυμίας ὑμῶν,
ἵν' εἰ καὶ πάλιν δεήσειεν ἡμῖν αὐτῆς ἄοκνον ἔχωμεν εἰς τὰ κατεπ-
είξοντα καὶ μὴ τοῖς νῦν καμοῦσαν αὖθις βραδυτέραν. χάριν τε* 95
*οὖν ὑμῖν ὧν συνήρασθε κινδύνων καὶ οὐχὶ νῦν μόνον ἀλλ' ἀεὶ
πάντως ἕξομεν, ὄντες ἀγαθοὶ μεμνῆσθαι τῶν φίλων καὶ παρὰ τῇ
διανοίᾳ κρατεῖν ὅσα παρ' αὐτῶν ἡμῖν ὑπῆρξεν, ὅτι τε τὴν ἀπόλαυσιν
τῶν ὑπαρχόντων ὑμῖν ἀγαθῶν δι' ἡμᾶς ἀνεβάλεσθε καὶ πονήσαντες
εἰς ἃ νῦν εὐνοίᾳ θεοῦ κατέστημεν ἔπειθ' οὕτως ἐκρίνατε αὐτῶν
μεταλαμβάνειν. γέγονε δὲ πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς ἐκ τῶν* 96
*σὺν ἡμῖν πόνων πλοῦτος ἄφθονος λείαν τε πολλὴν ἐπαξομένοις
καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ τὸ τούτων ἔτι πλεῖον, παρ' ἡμῖν εὔνοια*

§ 93 = Iosua XXII 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 80.

1 *καὶ ἀργύρου* om. ROML¹Lat 2 *ἐπισκευῆς*] *ἀποσκευῆσ* SL *τε*] *δὲ* MSPL *πλῆθοσ* SP *ὅσων* M 3 *προσγενόμενον* P 4 **δὲ*] *δὴ* MSPL **τοῖς*] *τῆσ* L 5 **ἰορδάνην* SP *ἰορδάνην* (ου) L *ἀμοραίαν* S¹P¹ *ἀμωραίαν* M *ἀμμοραίαν* L *ἀμμοραίων* E *amorrea* Lat 6 **δὲ* L **ἔλεξεν* S¹P¹ *ἔλεξαν* L *ὁ* s. R *θεὸς*] *θεὸσ καὶ* MSPL 8 *κτησθεῖσαν* RO *ὑπείσχηται*] *ὑπησχῆται* R *ὑπέσχηται* OMSP *ὑπέσχητο* L 9 **ἑαυτοὺς*] *αὐτοὺσ* MS¹P *αὐτοῖσ* L et ex corr. S 10 *ἅπαν*] *ἅπαντα* MSPLELat *προθύμωσ* E *δεδώκατε* E 12 *αὐτῆσ, ῆ* i. ras. L 13 *τοῖς νῦν*] *τοίνυν* ROM *καμοῦσαν*] *συγκαμοῦσαν* S *αὖθις*] *εἰσ αὖθισ* SP *χάρισ* OMSPL *χάριν* — 15 *ἕξομεν*] *gratias ergo uobis pro periculis in quibus iuuistis non modo solum sed etiam semper acturi sumus* Lat 14 *συνήρασθαι* S¹L *καὶ* om. Lat *μόνον*] *οὕτωσ* M *ἀλλ' ἀεὶ πάντως*] *ἀλλὰ ἀεὶ πάντωσ οὕτωσ* RO *ἀλλὰ εἰσ πᾶν οὕτωσ* M *ἀλλεὶ εἰσ ἅπαν οὕτωσ* S *ἀλλὰ εἰσ | εἰσ ἅπαν οὕτωσ* P *ἀλλὰ εἰσ ἅπαν οὕτωσ* L 15 *ἕξομεν ὄντες*] *ἔξω μένοντεσ* M *ἕξειν ἐμμένοντεσ* RO *μέμνησθε* L et ut uid. Lat (*memoriam habebitis*) 16 *ἡμῖν*] *ὑμῖν* M 17 *ὑμῖν*] *ἡμῖν* Cocceji *ἀνεβάλλεσθε* S²L *πονήσαντες*] *ποιήσαντεσ* M *συμπονήσαντεσ* SP 18 *ἔπειθ'*] *ἐπεὶ* ROML 19 *δὲ* om. M 20 *ἐπαξομένουσ* MSPL 21 *τὸ* om. L *ἔτι*] *ἐπὶ* M *πλείω* RO *πλέον* M *παρ' ἡμῖν*] *ἡ παρ' ἡμῶν* MSPL *uester* Lat

καὶ πρὸς ὅ τι βουληθείητε κατ' ἀμοιβὴν πρόθυμον. οὔτε γὰρ ὧν
Μωυσῆς προεῖπεν ἀπελείφθητε καταφρονήσαντες ἐξ ἀνθρώπων
97 ἀπελθόντος οὔτ' ἔστιν οὐδὲν ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν οἴδαμεν. χαί-
ροντας οὖν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς κληρουχίας ἀπολύομεν καὶ παρακαλοῦμεν
μηδένα τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγενείας ὅρον ὑπολαμβάνειν, μηδ' ὅτι
μεταξὺ ποταμὸς οὗτός ἐστιν ἑτέρους ἡμᾶς νομίσητε καὶ οὐχὶ Ἑβραίους.
Ἀβράμου γὰρ ἅπαντές ἐσμεν οἵ τ' ἐνθάδε κἀκεῖ κατοικοῦντες, θεός
τε εἷς, ὃς τούς τε ἡμετέρους προγόνους καὶ τοὺς ὑμῶν αὐτῶν παρή-
98 γαγεν εἰς τὸν βίον· οὗ τῆς θρησκείας ἐπιμελεῖσθε καὶ πολιτείας,
ἣν αὐτὸς διὰ Μωυσέος διέταξε, φυλακὴν ἔχετε τὴν πᾶσαν, ὡς
ἐμμενόντων μὲν τούτοις καὶ τοῦ θεοῦ παρέξοντος εὔνουν εἶναι καὶ
σύμμαχον ἑαυτόν, ἐκτραπέντων δὲ εἰς ἑτέρων ἐθνῶν μίμησιν ἀπο-
99 στραφησομένου τὸ γένος ὑμῶν." ταῦτα εἰπὼν καὶ καθ' ἕνα τοὺς
ἐν τέλει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀσπασάμενος αὐτὸς μὲν ὑπέ-
μεινε, προύπεμπε δ' αὐτοὺς ὁ λαὸς οὐκ ἀδακρυτὶ καὶ μόλις ἀλλή-
λων ἀπελύθησαν.
100 26. Διαβᾶσα δὲ τὸν ποταμὸν ἥ τε Ῥουβηλὶς φυλὴ καὶ Γαδὶς
καὶ ὅσοι τῶν Μανασσητῶν αὐτοῖς συνείποντο βωμὸν ὑπὲρ τῆς
ὄχθης ἱδρύονται τοῦ Ἰορδάνου, μνημεῖον τοῖς ἔπειτα γενησόμενον
101 [σύμβολον] τῆς πρὸς τοὺς πέραν κατῳκημένους οἰκειότητος. ἀκού-
σαντες δὲ οἱ πέραν βωμὸν ἱδρῦσθαι τοὺς ἀπολυθέντας οὐ μεθ' ἧς
ἐκεῖνοι γνώμης ἀνέστησαν αὐτόν, ἀλλ' ἐπὶ νεωτερισμῷ καὶ ξενικῶν
εἰσαγωγῇ θεῶν, οὐκ ἤθελον ἀπιστεῖν, ἀλλὰ περὶ θείαν θρησκείαν
τὴν διαβολὴν πιθανὴν νομίζοντες ἐν ὅπλοις ἦσαν, ὡς ἐπ' ἀμύνῃ

§ 100 = Iosua XXII 10.

ROMSPLELatZonaras I p. 80.

1 κατὰ ROSPL 3 οὔτε ROSPL *ᾧ] ὧν RO 4 *ἀπολλύομεν O 5 ὑμᾶσ S 6 νομίσητε] νοήσετε O νομίσηται M νομίσετε SP εἶναι νομίσητε L 7 οἵ τε ROSL 8 ὃς om. M 9 ἐπιμελεῖσθαι ML πολιτείας] πολιτείασ δεῖν M 10 μωϋσέωσ SP ἅπασαν SP 11 εἶναι] ἀεὶ εἶναι SP 14 αὐτῶν] αὐτὸν O αὐτῶν ἅπαν ML *ὑπέμενε SP 15 προέπεμπε δὲ RO SPLE *ἀδάκρυτοι L 17 Διαβᾶσα] διαβοῦσα R δὲ s. M ῥουβῆλισ RO ῥουβήλησ M ῥουβήλου L γάδισ RO γάδησ M γάδδισ L 18 μανασσιτῶν S μανασιτῶν (σ suprascr.) P αὐτοὶ L *ὕπερ M 19 μνημεῖον — 20 οἰκειότητος] *ut memorabile signum generationi futurae cognationis eorum qui intra iordanem habitare uidebantur existeret* Lat γενησόμενον] coni. γενησομένοισ (γε·νησομένοισ S) codd. ELat 20 σύμβολον] καὶ σύμβολον SP, om. ELat recte, cf. § 112 *τῆς] τοῖσ L *τοὺσ] τοῦ L *κατῳκημένους] κατοικησομένουσ ROML 21 *οἱ om. RO 22 *ξενικῶν] ξένων L 23 *εἰσαγωγὴν L θείαν] θείων RO τὴν θείαν MSPL 24 πειθανὴν R *ἐν ὅπλοις] ἔνοπλοι MSPL *armati* Lat

τῶν τὸν βωμὸν ἱδρυσαμένων περαιωσόμενοι τὸν ποταμὸν καὶ κολά-
σοντες αὐτοὺς τῆς παρατροπῆς τῶν πατρίων ἐθῶν. οὐ γὰρ ἐδόκει 102
τὴν συγγένειαν αὐτοὺς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν τὴν αἰτίαν
εἰληφότων, ἀλλὰ τὸ τοῦ θεοῦ βουλητὸν καὶ ᾧ τρόπῳ τιμώμενος
χαίρει. καὶ οἱ μὲν ἐστράτευσαν ὑπ' ὀργῆς, ἐπέσχε δ' αὐτοὺς Ἰησοῦς 103
καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος καὶ ἡ γερουσία λόγοις συμβουλεύοντες
ἀπόπειραν αὐτῶν τῆς γνώμης λαβεῖν πρῶτον, ἔπειτ' ἂν κακοήθη
μάθωσι τὴν διάνοιαν αὐτῶν τότε τοῖς ὅπλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς.
πέμπουσιν οὖν πρεσβευτὰς πρὸς αὐτοὺς Φινεέσην τὸν υἱὸν Ἐλεα- 104
ζάρου καὶ δέκα σὺν αὐτῷ τῶν ἐν τιμῇ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις μα-
θησομένους, τί καὶ φρονήσαντες τὸν βωμὸν ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ πο-
ταμοῦ διαβάντες ἔστησαν. ὡς δὲ περαιωσαμένων καὶ πρὸς αὐτοὺς 105
ἀφικομένων ἐκκλησία συνελέγη, στὰς Φινεέσης μείζω μὲν αὐτοὺς
ἁμαρτεῖν ἔλεγεν, ἢ ὥστε λόγοις ἐπιτιμηθέντας νενουθετῆσθαι πρὸς
τὰ μέλλοντα· πλὴν οὐ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς παρανομίας ἀπιδόντας
εὐθὺς ἐφ' ὅπλα καὶ τὴν ἐκ χειρῶν τιμωρίαν ὁρμῆσαι, πρὸς δὲ τὸ
συγγενὲς καὶ τὸ τάχα καὶ λόγοις ἂν σωφρονῆσαι σκοπήσαντας οὕτω
ποιήσασθαι τὴν πρεσβείαν, ἵνα τὴν αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς προή- 106
χθητε τὸν βωμὸν κατασκευάσαι μήτε προπετεῖς δοκῶμεν ὅπλοις
μετιόντες ὑμᾶς κατὰ λογισμὸν ὅσιον ποιησαμένους τὸν βωμόν, κατι
δικαίως ἀμυνώμεθα τῆς διαβολῆς ἐλεγχθείσης ἀληθοῦς. οὐ γὰρ 107
ἠξιοῦμεν ὑμᾶς πείρᾳ τῆς τοῦ θεοῦ γνώμης ἐντὸς γεγενημένους καὶ
νόμων ὧν αὐτὸς ἡμῖν δέδωκεν ἀκροατὰς ὑπάρχοντας, διαζευχθέντας
ἡμῶν καὶ παρόντας εἰς τὸν ἴδιον κλῆρον, ὃν κατὰ χάριν τοῦ θεοῦ
καὶ τῆς ἐκείνου περὶ ἡμᾶς προνοίας ἐλάχετε, λήθην λαβεῖν αὐτοῦ καὶ

---

§ 101 = Iosua XXII 12.

ROMSPLELatZonaras I p. 80.

1 *τῶν* om. OL *τὸν* om. R **κολάσαντεσ* L 7 *ὑπόπειραν* M *αὐτῶν*] *αὐτοὺσ* RO *ἔπειτ' ἂν*] *ἔπειτ' ἄν γε* S et in suppletis L *ἐπειτά γε* (*ει* supra) P 8 *διάνοιαν*] *δὲ ἄνοιαν* L *ὅπλοις*] *ὄχλοισ* S 9 **finees* Lat, item infra 11 *φρονήσαντεσ, εσ* ex *ασ* corr. RO *τῆς*] *τοῖσ* R 13 **ἐκκλησίαν* R **συνελέγει* M *μεῖζον* L *maius* Lat 14 *ἁμαρτοῦν* E 15 *ἀπιδόντας*] *ἀποδιδόντασ* M *ἀπιδόντασ, ἀπιδ* in suppletis L 16 *ἐπ' ὅπλα* M *ἐκ* om. P 19 *μήτε*] *μή τι* Dindorf 20 *κατὰ λογισμὸν* — 22 *ὑμᾶς* om. RO *κατὰ λογισμὸν* — 21 *ἀληθοῦς*] *utrum uoluntate sancta fecistis hoc an re uera culpa conuincitur, unde in uobis iustius ulciscamur* Lat *ὅσιον*] *θεῖον* (rescriptum in L) SL *τὸν* om. SP *κατι*] M *καὶ ἔτι* S *εἰ δὲ ἄδικον* P *εἰ δὲ ἄδικον καὶ τί* L *καὶ* ed. pr.
21 *ἀμυνόμεθα* (*ό* ex *ώ* corr. S) SL *ἀληθοῦσ ἐλεγχθείσησ* tr. SPL 22 *ἠξίου μὲν* L 23 *ἔδωκεν* ML *διαζευχθέντας*] *διαχευθέντασ*, i. marg. *γρ διαζευχθέντασ* M 25 *ἔλαχέ τε* L *αὐτούσ* RO

τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν καταλιπόντας καὶ βωμὸν ὃς ἡμῖν πάτριος ξενικοῖς ϑεοῖς ἐπιφέρειν τοῖς Χαναναίων κακοῖς προσκεχωρηκότας.
108 ἀλλ' οὐδὲν ἀδικεῖν δόξετε μετανοήσαντες καὶ μὴ περαιτέρω μανέντες νόμων δὲ πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην λαβόντες. ἂν δ' ἐπιμένητε τοῖς ἡμαρτημένοις, οὐ περιστησόμεϑα τὸν ὑπὲρ τῶν νόμων πόνον, ἀλλὰ περαιωσάμενοι τὸν Ἰόρδανον τούτοις βοηϑήσομεν καὶ πρὸ αὐτῶν τῷ ϑεῷ, μηδὲν ὑμᾶς Χαναναίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες
109 ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφϑείροντες. μὴ γὰρ νομίσητε τῷ διαβεβηκέναι τὸν ποταμὸν καὶ τῆς τοῦ ϑεοῦ δυνάμεως ἔξω γεγονέναι· πανταχοῦ δ' ἐν τοῖς τούτου ἐστὲ καὶ ἀποδρᾶναι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπὸ ταύτης δίκην ἀδύνατον. εἰ δ' οἴεσϑε τὴν ἐνϑάδε παρουσίαν ὑμῖν ἐμπόδιον εἶναι τοῦ σωφρονεῖν, οὐδὲν κωλύει πάλιν
110 τὴν γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασϑαι καὶ ταύτην ἀνεῖναι μηλόβοτον. ἀλλ' εὖ ποιήσετε σωφρονήσαντες καὶ ἐπὶ νεαροῖς μετατιϑέμενοι τοῖς ἁμαρτήμασι. καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς πρὸς παίδων καὶ γυναικῶν μὴ παρασχεῖν ἡμῖν ἀνάγκην ἀμύνασϑαι. ὡς οὖν τῆς ὑμετέρας αὐτῶν σωτηρίας καὶ τῶν φιλτάτων ὑμῖν ἐν τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ κειμένης οὕτω βουλεύεσϑε, λόγοις ἡττηϑῆναι συμφέρειν ὑπολαμβάνοντες ἢ πεῖραν ἔργων καὶ πολέμου περιμένειν".

111 27. Τοσαῦτα τοῦ Φινεέσου διαλεχϑέντος οἱ προεστῶτες τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆϑος αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο περὶ τῶν ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπολογεῖσϑαι, καὶ μήτε συγγενείας τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστήσεσϑαι μήτε κατὰ νεωτερισμὸν ἀναστῆσαι τὸν βωμὸν λέγειν,
112 ἀλλὰ ϑεόν τε ἕνα γινώσκειν τὸν Ἑβραίοις ἅπασι κοινὸν καὶ τὸν πρὸ τῆς σκηνῆς βωμὸν χάλκεον, ᾧ τὰς ϑυσίας ποιήσειν· τὸν μέντοι

§ 107 — Iosua XXII 17.

ROMSPLELatZonaras I p. 80.

1 *καταλειπόντασ M 3 *περαιτέρω (περαιτέρωι S) μὴ tr. MSPL 4 πατρώων SP *ἐπιμένητε] ἐπιμένη RO 5 περιστησόμεϑα] παραιτησόμεϑα SPE 6 ἰορδάνην SPELat ἰορδάνον^{ην} L *βοηϑήσομεν] βοηϑησόμενον M πρὸ αὐτῶν] ex corr. ut uid. L *ante omnia* Lat 8 τῷ] τὸ L 10 δ'] *enim* Lat ἐστὲ] ἐστὶ RO 11 ἀπὸ ταύτης] ἀπ' αὐτῆσ ML παρουσίαν iterauit R 12 ὑμῖν] ἡμῖν RO κωλύσει M 13 ἀναδ^{ά}·σασϑαι L ἂν εἶναι RO μηλόβητον (μηλ ex μϊλ corr.) R 14 *εὖ] οὐ RO *ποιήσατε L μεταϑέμενοι ML 16 *ἡμῖν] ὑμῖν M ὡς οὖν] ὼσ οὔτε ROL ὥστε SP *quia nec* Lat αὐτῶν] ὑμῶν αὐτῶν SP 17 ὑμῖν, ὑ i. ras. O τῇ om. RO 18 οὕτω] οὕτω· P ὑπο L βουλεύεσϑε] βούλεσϑαι RO βουλεύεσϑαι L et ut uid. Lat ὑπολαβόντεσ ML 20 ταῦτα E *διαλεγχϑέντοσ M 21 αὐτὸ] αὐτῷ P[1] αὐτῶν SL 21 ἤρξατο OS[1] 25 *σκηνῆς] κοινῆσ (κ i. ras. O) RO χάλκεον] χάλκεων, ωι ex corr. R, om. S ᾧ] ὼσ RO

γε νῦν ἀνασταθέντα, δι' ὃν καὶ ὕποπτοι γεγόνασιν, οὐ κατὰ θρη-
σκείαν ἱδρῦσθαι, σύμβολον δὲ ὅπως εἴη καὶ τεκμήριον εἰς τὸν
αἰῶνα τῆς πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος καὶ ἀνάγκη τοῦ σωφρονεῖν καὶ
τοῖς πατρίοις ἐμμένειν, ἀλλ' οὐχὶ παραβάσεως ἀρχήν, ὡς ὑπονοεῖτε.
μάρτυς δ' ἡμῖν τοῦ ἐπὶ τοιαύτῃ τὸν βωμὸν αἰτίᾳ κατασκευάσαι 113
γένοιτο ὁ θεὸς ἀξιόχρεως, ὅθεν ἀμείνονα περὶ ἡμῶν ἔχοντες ὑπό-
ληψιν μηδὲν καταγινώσκετε τούτων, ἐφ' οἷς ἐξώλεις εἶναι δίκαιοι
πάντες ὅσοι τοῦ Ἀβράμου γένους ὄντες νεωτέροις ἐπιχειροῦσιν
ἔθεσι καὶ τοῦ συνήθους τρόπου παρηλλαγμένοις".
28. Ταῦτα εἰπόντας ἐπαινέσας ὁ Φινεέσης παρῆν πρὸς Ἰησοῦν 114
καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἀνήγγειλε τῷ λαῷ. ὁ δὲ χαίρων, ὅτι μηδεμία
στρατολογεῖν αὐτοὺς ἀνάγκη μέλλει μηδ' εἰς ὅπλα καὶ πόλεμον
ἐξαγαγεῖν κατὰ ἀνδρῶν συγγενῶν, χαριστηρίους ὑπὲρ τούτων τῷ
θεῷ θυσίας ἐπιτελεῖ. καὶ διαλύσας μετὰ ταῦτα τὸ πλῆθος εἰς τὰς
ἰδίας κληρουχίας Ἰησοῦς αὐτὸς ἐν Σικίμοις διῆγεν. ἔτει δ' ὕστερον 115
εἰκοστῷ ὑπέργηρως ὢν μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλι-
στα τῶν πόλεων καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν γερουσίαν καὶ τοῦ πλήθους
ὅσον ἦν ἐφικτὸν αὐτῷ συναγαγών, ἐπεὶ παρῆσαν, τάς τε εὐεργεσίας
τοῦ θεοῦ ἁπάσας ἀνεμίμνησκεν αὐτούς, πολλαὶ δὲ ἦσαν τοῖς ἐκ
ταπεινοῦ σχήματος εἰς τοῦτο δόξης καὶ περιουσίας προελθοῦσι,
φυλάττειν τε τὴν τοῦ θεοῦ προαίρεσιν οὕτως ἔχουσαν πρὸς αὐτοὺς 116
παρεκάλει καὶ τῇ εὐσεβείᾳ, ᾗ γε μόνῃ φίλον αὐτοῖς διαμένειν τὸ
θεῖον· αὐτῷ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀπιέναι μέλλοντι τοῦ ζῆν παραίνεσιν

§ 112 = Iosua XXII 24; § 115 = Iosua XXIV 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 80.
1 *νῦν, ῦ i. ras. 2 litt. m. 2 S οὐ] μὴ E 2 σύμβολον] *signum* Lat
2 δ' E 4 οὐχὶ] οὐ ROSPLE *ἀρχὴ ed. pr. 5 *δὲ ROSP *ἡμῖν]
ὑμῖν RO 6 *ἀξιόχρεοσ R ἀμείνονα] ἄμεινον ἃ M 7 ἐφ' οἷς — 8 ὅσοι]
neque nos extra sortem iudicandos esse credatis nec eorum similes qui Lat
ἐξώλεις] ἐξωλείασ RO 8 ἀβραάμου M 9 ἔθ·εσι· S καὶ — παρηλλαγ-
μένοις om. Lat περιηλλαγμένοισ RO 10 *φινεέσησ, ι ex η corr. R
11 *ἀνήγγελε O ἀνήγγελλε, γε ex γει corr., λλ i. ras. R μηδεμία — 12 μέλλει]
neque ulla foret pugnandi necessitas Lat μηδεμιᾶ S[2] 12 ἀνάγκη στρατο-
λογεῖν αὐτοὺσ μέλλει tr. M στρατολογεῖν ἀνάγκη αὐτοὺσ μέλλει tr. L ὅπλα]
αἷμα MSPLLat 13 κατ' SP 14 ἐπετέλει MLE *immolauit* Lat 15 *αὐ-
τὸς] αὐτοῖσ M *σικήμοισ L *sichem* Lat *δὲ ROSPL 16 *ὢν] γὰρ ἦν
SP ἐν E ἀξιώματι LE 17 *τὰσ γερουσίασ ML 18 *τάς om. RO
19 πάσασ E δὲ, ὲ i. ras. O δ' MSPL 20 προελθοῦσιν M[1]S[1]P[1]L
21 ἔχουσαν οὕτωσ tr. MLE 22 *παρεκάλει] παρακαλεῖ L καὶ τῇ εὐσεβείᾳ]
τιμῇ πάσῃ χρωμένουσ καὶ εὐσεβείᾳ SP *et pie cunctos poscebat agere* Lat καὶ
τὴν εὐσέβειαν coni. ᾗ γε] om. ROSP ἤγε M γε L διαμενεῖν coni.
23 *αὐτῷ] *hoc* Lat ἔχει E ἔχειν ἀπιέναι, νά i. ras. 1 litt. R

αὐτοῖς τοιαύτην καταλιπεῖν κἀκείνους ἠξίου διὰ μνήμης ποιήσασθαι
τὴν παρακέλευσιν.
117 29. Καὶ ὁ μὲν τοσαῦτα πρὸς τοὺς παρόντας διαλεχθεὶς τε-
λευτᾷ βιοὺς ἑκατὸν ἔτη καὶ δέκα, ὧν Μωυσεῖ μὲν ἐπὶ διδασκαλίᾳ
τῶν χρησίμων συνδιέτριψεν τεσσαράκοντα, στρατηγὸς δὲ μετὰ τὴν
118 ἐκείνου τελευτὴν γίνεται πέντε καὶ εἴκοσιν, ἀνὴρ [δὲ] μήτε συνέσεως
ὢν ἐνδεὴς μήτε τοῦ τὰ νοηθέντα πρὸς τοὺς πολλοὺς σαφῶς ἐξ-
ενεγκεῖν ἄπειρος, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις ἄκρος πρός τε τὰ ἔργα καὶ
τοὺς κινδύνους εὔψυχος καὶ μεγαλότολμος πρυτανεῦσαί τε τὰ κατὰ
τὴν εἰρήνην δεξιώτατος καὶ πρὸς ἅπαντα καιρὸν τὴν ἀρετὴν ἡρμο-
119 σμένος. θάπτεται δὲ ἐν πόλει Θαμνᾶ τῆς Ἐφραίμου φυλῆς. θνήσκει
δὲ ὑπ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ Ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς Φινεέσῃ τῷ
παιδὶ τὴν ἱερωσύνην καταλιπών, καὶ μνημεῖον αὐτῷ καὶ τάφος ἐν
Γαβαθᾶ πόλει τυγχάνει.
120 II. 1. Μετὰ δὲ τὴν τούτων τελευτὴν Φινεέσης προφητεύει κατὰ
τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν ἐπ' ἐξωλείᾳ τοῦ Χαναναίων γένους τῇ Ἰούδα
φυλῇ παρασχεῖν τὴν ἡγεμονίαν· καὶ γὰρ τῷ λαῷ διὰ σπουδῆς ἦν
μαθεῖν τί καὶ τῷ θεῷ δοκεῖ. καὶ προσλαβοῦσα τὴν Σεμεωνίδα, ἐφ'
ᾧτε ἐξαιρεθέντων τῶν ἐκείνης ὑποτελῶν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ κλη-
ρουχίᾳ τοῦτο ποιῶσιν *
121 2. Χαναναῖοι δ' ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν
τῶν πραγμάτων στρατῷ μεγάλῳ κατὰ Ζεβέκην αὐτοὺς ὑπέμενον τῷ

§ 117 = Iosua XXIV 29; § 119 = Iudic. II 8; § 120 = Iudic. I 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 80 sq. Stephanus Byz. s. *Ζεβέκη*. Michael Glycas p. 305.

1 **καταλειπεῖν* M *κἀκείνοισ* E *ἠξίου* om. E *ποιεῖσθαι* E 3 *ταῦτα* E 4 *μωϋσῆ* ROLE 5 *συνδιέτριψε* O²MS²P²L 6 **πέντε*] *sex* Lat *εἴκοσι* MS¹P *δὲ*] eras. S om. Lat ut uid. 7 *ὢν* om. ROSPL *μήτε*] *μηδὲ* RO 8 *ἄχρωσ* M *τε τὰ*] *τά τε* RO 10 *πάντα* SP 12 *ὑπ'*] *κατ'* MLE *τὸν* om. E 13 *ἱερωσύνην*] *ἀρχιερωσύνην* OMSPLEZon *sacerdotium* Lat **καταλειπὼν* M 15 i. marg. *β'* RO *II* Lat **φινεέσσησ* M 16 *Ἰούδα*] *ἰουδαία* ME 17 **ἡγεμονείαν* O 18 **καὶ προσλαβοῦσα — 20 ποιῶσιν*] *tunc assumpta est etiam tribus symeon ad pugnandum, quatenus exterminatis hostibus sub ditione etiam eos qui in ipsa sorte consistebant efficerent* Lat *καὶ προσλαβοῦσα*] *προσλαβούσῃ* Dindorf *Σεμεωνίδα*] *συμεωνίδα* ME *συμεωνίδα φυλήν* SPLLat 19 **ἐξαιρεθέντων, αι* i. ras. m. 2 P **τῶν ἐκείνης*] *ἐκείνων* ROML *τῶν ἐκείνῃ* Cocceji *τοὺς*] *τοῦ* S¹E **αὐτῇ τῇ*] *αὐτῆ* ROP *αὐτῆ τῆσ* L *ταύτῃ τῇ* coni. *αὐτῆς τῇ* Cocceji **κληρουχίασ* L 20 *ποιῶσιν*] *ποιῶμεν* ROML *ποιοῦμεν* E 21 § 121 excerpsit Glycas 22 *κατὰ Ζεβέκην*] ROSPE Steph. Byz. *κατεζεβέκην* M *κατὰ ζεβέκην* (β ζ superscr.) L *in bezechin* Lat

βασιλεῖ τῶν Ζεβεκηνῶν Ἀδωνιζεβέκῳ τὴν ἡγεμονίαν ἐπιτρέψαντες· τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο σημαίνει Ζεβεκηνῶν κύριος· ἀδωνὶ γὰρ τῇ Ἑβραίων διαλέκτῳ κύριος γίνεται· ἤλπιζόν τε κρατήσειν τῶν Ἰσραηλιτῶν διὰ τὸ τεθνάναι Ἰησοῦν. συμμίξαντες δὲ αὐτοῖς Ἰσραηλῖται ταῖς δυσὶ 122
φυλαῖς αἷς προεῖπον ἐμαχέσαντο λαμπρῶς καὶ κτείνουσι μὲν αὐτῶν ὑπὲρ μυρίους, τρεψάμενοι δὲ τὸ λοιπὸν καὶ διώκοντες αἱροῦσι τὸν Ἀδωνιζέβεκον, ὃς ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ' αὐτῶν φησιν, „ἀλλ' οὐκ εἰς 123
τὸ πᾶν ἄρα λήσεσθαι θεὸν ἔμελλον τάδε πεπονθώς, ἃ κατὰ δυοῖν καὶ ἑβδομήκοντα βασιλέων πρᾶξαι πρότερον οὐκ ἐνετράπην.“ καὶ 124
ζῶντα μὲν κομίζουσιν ἕως Ἱεροσολύμων, τελευτήσαντα δὲ γῇ θάπτουσι. καὶ διεξῄεσαν αἱροῦντες τὰς πόλεις, πλείστας τε λαβόντες ἐπολιόρκουν Ἱεροσόλυμα· καὶ τὴν μὲν κάτω λαβόντες σὺν χρόνῳ πάντας ἔκτεινον τοὺς ἐνοικοῦντας, χαλεπὴ δ' ἦν ἡ καθύπερθεν αὐτοῖς αἱρεθῆναι τειχῶν ὀχυρότητι καὶ φύσει τοῦ χωρίου.

3. *Ὅθεν μετεστρατοπέδευσαν εἰς Νεβρῶνα καὶ ταύτην ἑλόντες* 125
κτείνουσι πάντας· ὑπελείπετο δὲ τῶν γιγάντων ἔτι γένος, οἳ διὰ σωμάτων μεγέθη καὶ μορφὰς οὐδὲν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις παραπλησίας παράδοξον ἦσαν θέαμα καὶ δεινὸν ἄκουσμα. δείκνυται δὲ καὶ νῦν ἔτι τούτων ὀστᾶ μηδὲν τοῖς ὑπὸ πύστιν ἐρχομένοις ἐοικότα.
καὶ τοῦτο μὲν τοῖς Λευίταις ἐξαίρετον γέρας ἔδοσαν μετὰ καὶ τῶν 126

---

§ 121 = Iudic. I 5; § 126 = Iudic. I 9, Iosua XXI 11.

ROMSPLELatZonaras I p. 81. Stephanus Byz. s. *Ζεβέκη*. Michael Glycas p. 305.

1 *Ζεβεκηνῶν*] ROMSESteph. *ζεβεκηνῶν*, *κ* i. ras. m. 2 P *ζεβεκηνῶν* (β ζ s.) L *bezechinorum* Lat *Ἀδωνιζεβέκῳ*] *ἀδωνὶ* | *βεζέκω*, *βε* suppl. m. 1 M *ἀδωνιβεζέκω* LLatE cod. Busb. 2 *Ζεβεκηνῶν*] *βεζεκηνῶν* ME (cod. Busb.) *bezechinorum* Lat **ἄδωνι* RO 3 *διαλέκτῳ*] *γλώττῃ* ML *lingua* Lat *γίνεται*] *λέγεται* E *indicatur* Lat *τε*] *enim* Lat **κρατήσειν*, *ει* ex *ι* corr. m. 2 S 4 *Ἰησοῦν*] *τὸν ἰησοῦν* L *δ'* MSPL *αὐτοῖς*] *αὐτοῖσ οἱ* SP 6 *μυρίους*] *τρισμυρίουσ* E *τοὺσ λοιποὺσ* E **αἴρουσι* L 7 *Ἀδωνιζέβεκον*] *ἀδωνιζεβέκην* O *ἀδωνοβέζεκον* M *ἀδωνιβέζεκον* LLatE cod. Busb. **ἀκροτηριασθεὶσ* R 8 *λήσεσθαι*] *λήσειν τὸν* E **δυεῖν* SP 10 *γῇ* om. Lat 11 **διεξίεσαν*, *ϊ* ex *η* corr. M **πλεῖστά* RO 12 **κάτω λαβόντες*] *capientes* (h. e. *καταλαβόντες*) Lat 13 *ἔκτειναν* MSPL *ἀπέκτειναν* EZon *αὐτοῖσ*, *ι* s. M *αὐτῆσ* RO 14 **ἐχυρότητι* SP *χωρίου*] *πεδίου* ME 15 *Νεβρῶνα*] *χεβρῶνα* MSPE *χερῶνα* (β s.) L *hebron* Lat 16 *ὑπελείπετο* — 19 *ἐοικότα* habet Glycas **ὑπολέλειπτο* S *δὲ*] *δὲ τὸ* MSPLEGlyc *τῶν* om. E 17 **ἄλλοις* om. RO *ἀνθρώποις* om. E *παραπλησίας ἀνθρώποις* tr. Glyc **παραπλησίωσ* L 18 **δείκνυνται* OP *δ' ἔτι καὶ νῦν* tr. M 19 *ἔτι* om. E *πύστιν*] Cocceji *πίστιν* codd. LatGlyc 20 *ἐξαίρετον*, *ν* s. m. 2 R *καὶ μετὰ* tr. RO

διςχιλίων πηχῶν, τὴν δὲ γῆν Χαλέβῳ δωρεὰν ἔδοσαν κατὰ Μωυ-
σέος ἐντολάς· οὗτος δ' ἦν τῶν κατασκόπων εἰς ὧν ἔπεμψε Μωυ-
127 σῆς εἰς τὴν Χαναναίαν. διδόασι δὲ καὶ τοῖς Ἰέθρου τοῦ Μαδια-
νίτου ἀπογόνοις, Μωυσέος γὰρ ἦν γαμβρός, γῆν ἵνα νέμοιντο· τὴν
γὰρ πατρίδα καταλιπόντες ἠκολούθησαν ἐκείνοις καὶ συνῆσαν αὐ-
τοῖς ἐπὶ τῆς ἐρήμου.
128 4. Ἡ δὲ Ἰούδα φυλὴ καὶ Σεμεωνὶς τὰς μὲν κατὰ τὴν ὀρεινὴν
τῆς Χαναναίας πόλεις εἷλον, τῶν δ' ἐν τῷ πεδίῳ καὶ πρὸς θα-
λάσσῃ Ἀσκάλωνά τε καὶ Ἄζωτον. διαφεύγει δ' αὐτοὺς Γάζα καὶ
Ἀκκάρων· πεδίων γὰρ ὄντων καὶ πολλῆς ἁρμάτων εὐπορίας κακῶς
ἐποίουν τοὺς ἐπελθόντας. καὶ αἵδε μὲν αἱ φυλαὶ μεγάλως ἐκ τοῦ
πολεμεῖν εὐδαιμονήσασαι ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις καὶ
κατατίθενται τὰ ὅπλα.
129 5. Βενιαμῖται δέ, τούτων γὰρ ἦν Ἱεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν
αὐτῶν συνεχώρησαν φόρους τελεῖν. καὶ οὕτως παυσάμενοι πάντες
οἱ μὲν τοῦ κτείνειν οἱ δὲ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τὴν γῆν εὐσχόλουν.
τὸ δ' αὐτὸ καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ τὴν Βενιαμῖτιν μιμησάμεναι ἐποίουν
καὶ τοῖς τελουμένοις ἀρκούμενοι φόροις ἐπέτρεπον τοῖς Χαναναίοις
ἀπολέμοις εἶναι.
130 6. Ἡ δ' Ἐφρὰν πολιορκοῦσα Βήθηλα τέλος οὐδὲν ἄξιον τοῦ
χρόνου καὶ τῶν πόνων ηὕρισκε τῆς πολιορκίας, οἱ δὲ καίπερ ἀχθό-
131 μενοι τῇ καθέδρᾳ προσεκαρτέρουν. ἔπειτα συλλαβόντες τινὰ τῶν
ἐν τῇ πόλει προελθόντα ἐπὶ κομιδῇ τῶν ἀναγκαίων τινὰς πίστεις
ἔδοσαν αὐτῷ παραδιδόντι τὴν πόλιν σώσειν αὐτόν τε καὶ τοὺς
συγγενεῖς αὐτοῦ. κἀκεῖνος ἐπὶ τούτοις ὤμνυε τὴν πόλιν αὐτοῖς

§ 126 = Iosua XIV 6; § 127 = Iudic. I 16.

ROMSPLELatZonaras I p. 81 sq.

1 *μωυσέωσ MSP 2 *δὲ L 3 Ἰέθρου] ἰοθόρου ROSPLE *gethri* Lat μαδιηνίτου MLE 4 *ἀπόγονοσ M μωυσέωσ MSP μωσέωσ E 5 *καταλειπόντεσ M ἠκολουθήκεσαν ML ἐκείνω^{οισ} M 7 Σεμεωνὶς] σεμεωνὴσ S συμεὼν καὶ P συμεωνὶσ LE *symeon* Lat 8 τῶν δ'] οὐ μὴν καὶ τὰσ E 9 ἀσκαλῶνα L διαφεύγει δ' αὐτοὺς] καὶ E 10 ἀκκαρῶν MSPL ἀκκαρῶνα (accus.) E 12 *εὐδαιμονίσασαι RO *τὰσ s. R 16 κτένειν R ἐσχόλουν L 17 *δὲ L βενιαμήτιν O βενιαμίτην S[1] 18 φόροισ ex φόρουσ corr. M 20 δὲ ME Ἐφρὰν] ἐφραὶμ M ἐφραίμου SPLE *effrem* Lat Βήθηλα] βηθηλᾶ RO βηθαλὰ M βέθηλα SPLE *bethelam* Lat 21 εὕρισκε ROE εὕρισκε· SP 22 *τῶν] τὸν L 23 προελθόντα] coni. προσελθόντα codd. Lat τινὰς] suspectum om. Lat τινὰ coni., deleto τινὰ quod u. 22 est *πίστεις] *fidem* Lat 24 *αὐτοῦ L *παραδόντι MSPL *σώζειν RO 25 ὤμνυεν S[1]P[1]L

ἐγχειριεῖν. καὶ ὁ μὲν οὕτως προδοὺς σώζεται μετὰ τῶν οἰκείων, οἱ
δὲ ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας εἶχον τὴν πόλιν.
7. Καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους μαλακῶς εἶχον 132
οἱ Ἰσραηλῖται, τῆς δὲ γῆς καὶ τῶν ταύτης ἔργων ἐπεμελοῦντο. τῶν
δὲ κατὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῖς ἐπιδιδόντων ὑπὸ τρυφῆς καὶ ἡδονῆς
τοῦ κόσμου ὠλιγώρουν καὶ τῆς πολιτείας τῶν νόμων οὐκέτ' ἦσαν
ἀκριβεῖς ἀκροαταί. παροξυνθὲν δ' ἐπὶ τούτοις τὸ θεῖον ἀναιρεῖ, 133
πρῶτον μὲν ὡς φείσαιντο παρὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην τῶν Χαναναίων,
ἔπειθ' ὡς ἐκεῖνοι χρήσοιντο πολλῇ κατ' αὐτῶν ὠμότητι καιροῦ
λαβόμενοι. οἱ δὲ καὶ πρὸς τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ δυσθύμως εἶχον καὶ 134
πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀηδῶς πολλά τε παρὰ τῶν Χαναναίων λαβόντες
καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη διὰ τὴν τρυφὴν ἐκλελυμένοι. καὶ συνέ- 135
βαινεν ἤδη τὴν ἀριστοκρατίαν διεφθάρθαι, καὶ τὰς γερουσίας οὐκ
ἀπεδείκνυσαν οὐδ' ἀρχὴν ἄλλην οὐδεμίαν τῶν πρότερον νενομι-
σμένων, ἦσαν δὲ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἡδονῇ τοῦ κερδαίνειν προσδεδεμένοι.
καὶ διὰ τὴν πολλὴν ἄδειαν στάσις αὐτοὺς πάλιν καταλαμβάνει
δεινὴ καὶ προήχθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐκ τοιαύτης αἰτίας.
8. Λευίτης ἀνὴρ τῶν δημοτικωτέρων τῆς Ἐφράνου κληρουχίας 136
ὢν καὶ ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν ἄγεται γύναιον ἀπὸ Βηθλέμων, τῆς δὲ
Ἰούδα φυλῆς τοῦτ' ἔστι τὸ χωρίον. ἐρῶν δὲ σφόδρα τῆς γυναικὸς
καὶ τοῦ κάλλους αὐτῆς ἡττημένος ἠτύχει τῶν παρ' ἐκείνης οὐχ
ὁμοίων πειρώμενος. ἀλλοτρίως δ' αὐτῆς ἐχούσης καὶ διὰ τοῦτο 137
μᾶλλον ἐκκαιομένου τῷ πάθει μέμψεις συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο
καὶ τέλος ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὰς βαρυνομένη καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα
πρὸς τοὺς γονεῖς παραγίνεται μηνὶ τετάρτῳ. χαλεπῶς δὲ φέρων
ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τῷ ἔρωτι ἧκε πρὸς τοὺς πενθεροὺς καὶ διαλυσάμενος

§ 131 = Iudic. I 25; § 132 = Iudic. II 11, 1; § 136 = Iudic. XIX 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 82.

1 ἐγχειριεῖν] Dindorf ἐγχειρεῖν codd. *traditurum* Lat 2 δ' E 3 πολέμουσ E 6 *ὀλιγώρουν M οὐκέτϊ E 7 *ἀκροαταί, αταί i. ras. 3 litt. R ἀναιρεῖ — 10 λαβόμενοι] *suscitauit primum quidem ut ita dicam sua uoluntate chananeos, qui postea secundum eorum actus multa contra eos crudelitate sunt usi* Lat ἀναιρεῖ] ἀνερεῖ SP αἰτιᾶται E 8 *μὲν om. P φήσαιντο R 9 ἔπειθ' ex ἐπεὶ corr. P ἔπειθ'] ἔπειτα προλέγει E χρήσοιντο] Bekker χρήσαιντο codd. ELat 10 *πρὸς τὰ om. RO 11 πολεμεῖν] πονεῖν E *ἐκλελυμμένοι R 13 *ἀριστοκράτειαν RO 14 *οὐδὲ SP 15 ἀγροῖς] ἄκροισ M γρ ἀγροῖσ ἄκροισ L 16 *κατελάμβανε ML 18 δημωτικωτέρων (ο supra ω) M δημοτικοτέρων P[1] *τῆσ ex τὴν corr. R Ἐφράνου] ἐν ἐφράνου R ἐφρὰν M ἐφραίμου OSPLE *ephraim* Lat 19 *βηθλεμῶν M βηθλεέμων L *betleem* Lat 21 παρ' ἐκείνοισ O 24 καταλειποῦσα L

138 τὰς μέμψεις καταλλάττεται πρὸς αὐτήν. καὶ τέτταρας μὲν ἡμέρας
προσαυτόθι διαιτᾶται φιλοφρονουμένων αὐτὸν τῶν γονέων, τῇ δὲ
πέμπτῃ δόξαν ἀπιέναι πρὸς αὐτὸν περὶ δείλην ἔξεισι· βράδιον γὰρ
ἀπέλυον οἱ γονεῖς τὴν θυγατέρα καὶ τῆς ἡμέρας τριβὴν ἐποιοῦντο.
θεράπων δ' αὐτοῖς εἷς εἵπετο καὶ ὄνος ἦν αὐτοῖς, ἐφ' ἧς ὠχεῖτο
139 τὸ γύναιον. γενομένων δ' αὐτῶν κατὰ Ἱεροσόλυμα, σταδίους δ'
ἐληλύθεσαν ἤδη τριάκοντα, συνεβούλευεν ὁ θεράπων καταχθῆναί
που, μὴ καί τι τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁδεύοντας καταλάβῃ δύσκολον
καὶ ταῦτα οὐδὲ πόρρω πολεμίων ὄντας, τοῦ καιροῦ πολλάκις ἐπι-
140 σφαλῆ καὶ ὕποπτα ποιοῦντος καὶ τὰ φίλα. τῷ δ' οὐκ ἤρεσεν ἡ
γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις ἀνδράσι ξενοῦσθαι, Χαναναίων γὰρ ἦν ἡ
πόλις, ἀλλὰ προελθόντας εἴκοσι στάδια εἰς οἰκείαν ἠξίου κατάγε-
σθαι πόλιν, καὶ κρατήσας τῇ γνώμῃ παρῆν εἰς Γαβὰν φυλῆς τῆς
141 Βενιαμίτιδος ἤδη ὀψίας οὔσης. καὶ μηδενὸς ἐπὶ ξενίαν τῶν κατὰ
τὴν ἀγορὰν αὐτὸν παρακαλοῦντος πρεσβύτης ἐξ ἀγροῦ κατιὼν τῆς
μὲν Ἐφράμιος φυλῆς ὢν ἐν δὲ τῇ Γάβῃ διαιτώμενος συντυγχάνων
αὐτῷ, τίς τε ὢν ἤρετο καὶ δι' ἃς αἰτίας στελλόμενος σκότους ἤδη
142 τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δὲ Λευίτης μὲν ἔφησεν
εἶναι, γύναιον δὲ παρὰ τῶν γονέων ἄγων πρὸς αὐτὸν ἀπιέναι, τὴν
δ' οἴκησιν ἐδήλου τυγχάνειν ἐν τῇ Ἐφράμου κληρουχίᾳ. ὁ δὲ πρε-
σβύτης καὶ διὰ συγγένειαν καὶ διὰ τὸ τὴν αὐτὴν φυλὴν νέμειν καὶ
143 διὰ τὴν συντυχίαν παρ' αὐτὸν ξενισθησόμενον ἦγε. νεανίαι δέ τινες
τῶν Γαβαηνῶν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τὸ γύναιον θεασάμενοι καὶ τὴν

§ 137 = Iudic. XIX 3.

ROMSPLELatZonaras I p. 82. Stephanus Byz. s. *Γάβα*.

1 *καταλάττεται* LE *τέταρασ* R *τέσσαρασ, ασ* ex *εσ* corr. M 2 *προσαυτόθι*] *πρὸσ αὐτόθι* ROM *αὐτόθι* SPL 2 *αὐτὸν*] *αὐτῶν* L *τῶν γονέων*] *puellae parentibus* Lat 3 *αὐτὸν* RO[1]MSP[1] *δείλην*] *meridiem* Lat *βράδυον* ROP[1] 5 *ἧς*] *οἷσ* R **ὀχεῖτο* OL 6 *γινομένων* M *δὲ* ML *δ' ἐληλύθεσαν*] *διεληλύθεσαν* RO *δ' ἐληλύθησαν* ML *δὲ ἐληλύθεισαν* SP 7 *ἤδη* om. P 8 *μὴ καί τι*] *καὶ μηκέτι* SP[1] *μὴ καί τι καὶ* L *καταλάβοι* M 9 *οὐδὲ — ὄντας*] *dum nec procul hostes existerent* Lat 10 *ποιοῦντασ* O *ποιοῦντα* R 11 *ἦν* om. R 12 *προελθόντεσ* PL *προσελθόντεσ* S *ἠξίουν* SP *κατάγεσθαι*] *καταγενέσθαι* S 13 **Γαβὰν*] *Γάβα* Steph. Byz. *gabaa* Lat 14 *ἤδη*] *ἤδη δὲ* SPE et Dindorf fort. recte 16 *Ἐφράμιος*] *ἐφραμίτιδοσ* M *ἐφραιμίτιδοσ* SPLE *ephrem* Lat *Γάβῃ*] *γαβῇ* S *γαβῆι* P *γαβᾶ* MLE *gabaa* Lat 17 *καὶ — σκότους* om. RO *ἤδη τὰ*] *ἥδιστα* RO 18 *αὐτῷ*] *αὐτὸν* RO *αὐτῶ* MSPL *λαμβάνοι*] *λαμβάνει* SP *λαμβάνων* RO *requireret* Lat 19 *πρὸς αὐτὸν ἀπιέναι* om. RO *ἀπιέναι*] Dindorf *ἀπεῖναι* codd. 20 *ἐδήλωσε·* SP *Ἐφράμου*] *ἐφραμίω* M *ἐφραίμου* SP *ἐφραιμίω* L *effrem* Lat 21 *συγγένειαν*] *τὴν συγγένειαν* M *νέμειν*] *νέμειν ναὶ μὴν* M *ναὶ μὴν* L *νέμειν καὶ μὴν* ed. pr. 22 **νεανίσκοι* L 23 **γαβαϊνῶν* R[1]O *gabaonitarum* Lat, *Γαβαηνὸς* ethnicum testatur Steph.

*εὐπρέπειαν θαυμάσαντες, ἐπεὶ παρὰ τῷ πρεσβύτῃ κατηγμένην ἔμα-
θον καταφρονήσαντες τῆς ἀσθενείας καὶ τῆς ὀλιγότητος ἧκον ἐπὶ
τὰς θύρας. τοῦ δὲ πρεσβύτου παρακαλοῦντος ἀπαλλάττεσθαι καὶ
μὴ προσφέρειν βίαν μηδὲ ὕβριν ἠξίουν αὐτὸν παρασχόντα τὴν ξένην
πραγμάτων ἀπηλλάχθαι. συγγενῆ δὲ λέγοντος καὶ Λευῖτιν τοῦ* 144
*πρεσβύτου καὶ δράσειν αὐτοὺς δεινὰ ὑφ' ἡδονῆς εἰς τοὺς νόμους
ἐξαμαρτάνοντας ὠλιγώρουν τοῦ δικαίου καὶ κατεγέλων, ἠπείλουν δὲ
ἀποκτείνειν αὐτὸν ἐμποδίζοντα ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῶν. εἰς δ'* 145
*ἀνάγκην περιηγμένος καὶ μὴ βουλόμενος τοὺς ξένους περιιδεῖν
ὑβρισθέντας τῆς ἑαυτοῦ θυγατρὸς αὐτοῖς παρεχώρει, πληρώσειν τε
τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοὺς λέγων νομιμώτερον δίχα τῆς εἰς τοὺς ξένους
ὕβρεως αὐτός τε μηδὲν ἀδικήσειν οὓς ὑπεδέξατο τούτῳ τῷ τρόπῳ
νομίζων. ὡς δ' οὐδὲν τῆς σπουδῆς τῆς ἐπὶ τὴν ξένην ἐνεδίδοσαν,* 146
*ἀλλὰ ἐνέκειντο ταύτην παραλαβεῖν ἀξιοῦντες, ὁ μὲν ἱκέτευε μηδὲν
τολμᾶν παράνομον, οἱ δ' ἁρπασάμενοι καὶ προσθέμενοι μᾶλλον τῷ
βιαίῳ τῆς ἡδονῆς ἀπήγαγον πρὸς αὐτοὺς τὴν γυναῖκα καὶ δι' ὅλης
νυκτὸς ἐμπλησθέντες τῆς ὕβρεως ἀπέλυσαν περὶ ἀρχομένην ἡμέραν.
ἡ δὲ τεταλαιπωρημένη τοῖς συμβεβηκόσι παρῆν ἐπὶ τὴν ξενίαν καὶ* 147
*ὑπὸ λύπης ὧν ἐπεπόνθει καὶ τοῦ μὴ τολμᾶν ὑπ' αἰσχύνης εἰς ὄψιν
ἐλθεῖν τἀνδρί, τοῦτον γὰρ μάλιστα τοῖς γεγενημένοις ἔχειν ἀνιάτως
ἐλογίζετο, καταπεσοῦσα τὴν ψυχὴν ἀφίησιν. ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς οἰό-* 148
*μενος ὕπνῳ βαθεῖ κατεισχῆσθαι τὴν γυναῖκα καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν
ὑφορώμενος ἀνεγείρειν ἐπειρᾶτο παραμυθήσασθαι διεγνωκώς, ὡς
οὐκ ἐξ ἑκουσίου γνώμης αὐτὴν παράσχοι τοῖς καθυβρίσασιν, ἀλλ'
ἁρπασαμένων ἐπὶ τὴν ξενίαν ἐλθόντων αὐτῶν. ὡς δὲ τελευτήσασαν* 149

§ 143 = Iudic. XIX 22.

ROMSPLELatZonaras I p. 82.

1 *ἐπεὶ* — 2 *ὀλιγότητος* om., i. marg. suppl. R 3 **ἀπαλλάσσεσθαι* OS *ἀπαλλάσεσθαι* R *ἀπαλάσσεσθαι* P *ἀπαλάττεσθαι* L 4 *μὴδ'* L 5 *συγγενῆ δὲ*] *ὡσ συγγενῆ δὲ* RO *ὡσ δὲ συγγενῆ τε* MSPL *συγγενῆ* — 6 *πρεσβύτου*] *seniore uero dicente, quia et cognata esset et leuitis* Lat *λευίτην* ROMSPL 6 *δράσειν*] *ἀνδράσιν* S[1] *ἂν δράσειν* ex corr. S *ἐὰν* (*μὴ* supra) *δράσειν* (*ἐὰν* i. ras. 2 litt.) P 8 *αὐτὸν*] om. i. marg. suppl. S, ante *ἀποκτείνειν* ponit P, om. E *δ'* erasum P 9 *ὑπεριδεῖν* M 10 *ὑβρισθέντας*] *ὑβρισθῆναι* RO *περιυβρισθέντασ* SP **αὐτοῖς*] *αὐτὸσ* O *αὐτοὺσ* L 12 *αὐτὸς*] *αὐτοὺσ* P[2] *τε*] Dindorf *δὲ* codd. 13 *ἐπὶ τῇ ξένῃ* coni. 14 *ἀλλ'* MSPL **ἱκέτευσε* ML 15 *οἱ δὲ* PE *προθέμενοι* P[1] 16 *αὐτοὺσ* ROMS[1]P[1]L *ἑαυτοὺσ* E 17 *νυκτὸς*] *τῆσ νυκτὸσ* SPE 19 **ὑπὸ* ex *ἀπὸ* corr. S 20 *ἀνιάτως*] *ἀνίατον* ROML *ἀνιαρῶς* Ernesti *incurabilem* Lat 22 *κατεισχῆσθαι*] *κατησχῆσθαι* M *κατεσχῆσθαι* ROSPL 24 *αὐτὴν* codd. *παράσχῃ* L *ἀλλ'* — 25 *αὐτῶν* om. Lat *ἀλλὰ* M 25 *ἐλθόντων* om. MSPL **τελευτήσασαν*, *αν* ex *ιν* corr. P

ἔμαθε, σωφρόνως πρὸς τὸ μέγεθος τῶν κακῶν ἐπιθέμενος τῷ
κτήνει νεκρὰν τὴν γυναῖκα κομίζει πρὸς αὑτόν, καὶ διελὼν αὐτὴν
κατὰ μέλος εἰς μέρη δώδεκα διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλὴν ἐντειλά-
μενος τοῖς κομίζουσι λέγειν τοὺς αἰτίους τῆς τελευτῆς τῇ γυναικὶ
καὶ τὴν παροινίαν τῆς φυλῆς.
150 9. Οἱ δ' ὑπό τε τῆς ὄψεως καὶ τῆς ἀκοῆς τῶν βεβιασμένων
κακῶς διατεθέντες πρότερον οὐδενὸς τοιούτου πεῖραν εἰληφότες,
ὑπ' ὀργῆς ἀκράτου καὶ δικαίας εἰς τὴν Σιλοῦν συλλεγέντες καὶ πρὸ
τῆς σκηνῆς ἀθροισθέντες εἰς ὅπλα χωρεῖν εὐθὺς ὥρμηντο καὶ
151 χρήσασθαι τοῖς Γαβαηνοῖς ὡς πολεμίοις. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἡ γε-
ρουσία πείσασα μὴ δεῖν ὀξέως οὕτως πρὸς τοὺς ὁμοφύλους ἐκφέ-
ρειν πόλεμον πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἐγκλημάτων, τοῦ
νόμου μηδ' ἐπὶ τοὺς ἀλλοτρίους ἐφιέντος δίχα πρεσβείας καὶ τοι-
αύτης πρὸς τὸ μετανοῆσαι πείρας τοὺς δόξαντας ἀδικεῖν στρατιὰν
152 ἀγαγεῖν· καλῶς οὖν ἔχει τῷ νόμῳ πειθομένους πρὸς τοὺς Γαβαη-
νοὺς ἐξαιτοῦντας τοὺς αἰτίους ἐκπέμψαι καὶ παρεχομένων μὲν ἀρ-
κεῖσθαι τῇ τούτων κολάσει, καταφρονησάντων δὲ τότε τοῖς ὅπλοις
153 αὐτοὺς ἀμύνασθαι. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς Γαβαηνοὺς κατη-
γοροῦντες τῶν νεανίσκων τὰ περὶ τὴν γυναῖκα καὶ πρὸς τιμωρίαν
αἰτοῦντες τοὺς δράσαντας μὲν οὐ νόμιμα, γενομένους δὲ δικαίους
154 ἀντ' αὐτῶν ἐκείνων ἀποθανεῖν. οἱ δὲ Γαβαηνοὶ οὔτε τοὺς νεανίσκους
ἐξέδοσαν καὶ δεινὸν ἀλλοτρίοις ὑπακούειν προστάγμασιν ἡγοῦντο
πολέμου φόβῳ μηδενὸς ἀξιοῦντες εἶναι χείρους ἐν τοῖς ὅπλοις
μήτε διὰ πλῆθος μήτε δι' εὐψυχίαν. ἦσαν δὲ ἐν παρασκευῇ μεγάλῃ

§ 149 = Iudic. XIX 28.

ROMSPLELatZonaras I p. 82.

1 σωφρόνως] σωφρονῶν SP δυσφορῶν Naber 2 αὐτόν] αὐτὸν ROM ἑαυτὸν SPLE 3 μέλοσ, έλοσ i. ras. 2—3 litt. R μέροσ OSPE *μέρη] μέλη O 5 παροινίαν] παρθενείαν M παροινίαν (παρανομίαν) L βίαν E τῆς φυλῆς] ταῖσ φυλαῖσ O(?)MSPLE *cunctis tribubus* Lat 6 δὲ MSPE τῶν βεβιασμένων κακῶς] *grauissimorum malorum* Lat 8 τὴν] τὸ E **silo* Lat *καὶ — 9 ἀθροισθέντες om. RO 10 *gabaonitis* Lat hic et infra *ἐπέσχαι S[1] 13 ἀφιέντοσ O 14 ἀδικεῖν] ἀδικεῖσθαι ed. pr. στρατείαν ROSL 15 ἀγαγεῖν] ἀναγαγεῖν M ἔχει] ἔχει (ν) P ἔχειν O *(bonum) — esse* Lat πρὸς] πέμψαι πρὸσ MSPL πρὸς] προὺσ O 16 ἐκπέμψαι om. MSPL 18 αὐτοὺς om. L *πέμπουσι γοῦν πρὸσ L γαβαηνοὺσ, αη i. ras. 1 litt. E 21 ἀντ' αὐτῶν ἐκείνων] *ut pro omnibus illi* Lat γαβηνοί (α), αβ i. ras. 1 litt. E 22 ἥγηντο E 24 πλῆθος] τὸ πλῆθοσ ML ἦσαν — p. 323, 2 βιαζομένους] *erant autem nimis instructi et super alias tribus industrii despexeruntque illos et indignati sunt e diuerso tamquam compressuri uiolentiam facientes* Lat

*καὶ τῶν ἄλλων φυλετῶν, συναπενοήθησαν γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀμυνού-
μενοι βιαζομένους.*
10. *Ὡς δὲ τοιαῦτα τοῖς Ἰσραηλίταις τὰ παρὰ τῶν Γαβαηνῶν* 155
*ἀπηγγέλθη, ὅρκους ποιοῦνται μηδένα σφῶν ἀνδρὶ Βενιαμίτῃ δώσειν
πρὸς γάμον θυγατέρα στρατεύσειν τε ἐπ' αὐτούς, μᾶλλον αὐτοῖς
δι' ὀργῆς ὄντες ἢ τοῖς Χαναναίοις τοὺς προγόνους ἡμῶν παρειλήφα-
μεν γενομένους. παραχρῆμά τε ἐξῆγον ἐπ' αὐτοὺς τὸ στρατόπεδον* 156
*μυριάδας τεσσαράκοντα ὁπλιτῶν· καὶ Βενιαμιτῶν τὸ ὁπλιτικὸν ἦν
ὑπὸ δισμυρίων καὶ πεντακισχιλίων καὶ ἑξακοσίων, ὧν ἦσαν εἰς
πεντακοσίους ταῖς λαιαῖς τῶν χειρῶν σφενδονᾶν ἄριστοι, ὥστε καὶ* 157
*μάχης πρὸς τῇ Γαβᾷ γενομένης τρέπουσι τοὺς Ἰσραηλίτας οἱ Βεν-
ιαμῖται ἄνδρες τε. πίπτουσιν ἐξ αὐτῶν εἰς δισμυρίους καὶ δισχι-
λίους, ἐφθάρησαν δὲ ἴσως ἂν καὶ πλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοὺς ἐπέσχε
καὶ διέλυσε μαχομένους. καὶ οἱ μὲν Βενιαμῖται χαίροντες ἀνεχώ-* 158
*ρουν εἰς τὴν πόλιν, οἱ δ' Ἰσραηλῖται καταπεπληγότες ὑπὸ τῆς ἥτ-
της εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ἐπιούσῃ πάλιν συμβαλόντων οἱ
Βενιαμῖται κρατοῦσι καὶ θνήσκουσι τῶν Ἰσραηλιτῶν ὀκτακισχίλιοι
καὶ μύριοι, καὶ δείσαντες τὸν φόνον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. παρα-* 159
*γενόμενοι δὲ εἰς Βέθηλα πόλιν ἔγγιστα κειμένην καὶ νηστεύσαντες
κατὰ τὴν ὑστεραίαν τὸν θεὸν ἱκέτευον διὰ Φινεέσου τοῦ ἀρχιερέως
παύσασθαι τῆς ὀργῆς τῆς πρὸς αὐτοὺς καὶ ταῖς δυσὶν αὐτῶν ἥτταις*

§ 154 = Iudic. XX 14.

ROMSPLELatZonaras I p. 82sq.

1 *καὶ*] *μετὰ* Cocceji *μετὰ καὶ* Dindorf *συνεπενοήθησαν* O *ἀμυνούμενοι*] ex Lat *ἀμυνόμενοι* codd. 3 *ταῦτα* E *τοῖς*] *ἠγγέλθη τοῖσ* MSPLE 4 *ἀπηγγέλθη* om. MSPLE 5 **στρατεύειν* L *αὐτοῖς* om. L 6 *ὄντες*] *aduersos* (h. e. *ὄντας*) Lat *Χαναναίοις*] ed. pr. *χαναναίοισ οἷσ* codd. et ut uid. Lat, in quo *chananeos quos hebrei saepius expugnassent* 8 *καὶ Βενιαμιτῶν* — 10 *ἄριστοι*] *beniamitae uero habuerunt uiginti quinque milia armatorum et aliorum sexcentorum, qui sinistris manibus ad fundibulas uidebantur experti* Lat *καὶ* om. MSPL *Βενιαμιτῶν*] *βενιαμῖται* L *τὸ ὁπλιτικὸν ἦν ὑπὸ*] *δ' ὁπλιτικὸν ὑπὸ* SP *δ' ὁπλιτῶν ὑπὸ* M *δὲ εἶχον ὁπλιτικὸν* L 9 *δυσμυρίων* ML 10 *λαιαῖς*] *λεαῖσ* M *ἀδείαισ* RO *σφενδονᾶν*, *ᾱ* corr. ex *ω* uid. S *σφενδόναν*, *ν* ante *δ* suppl. M 11 **γενομένης*] *πρὸστῆνησ* O *τρέπουσιν* ex corr. M **τοὺς Ἰσραηλίτας οἱ Βενιαμῖται*] *τοὺσ βενιαμίτασ οἱ ἰσραηλῖται* M[1] *οἱ βενιαμῖται τοὺσ ἰσραηλίτασ* M ex corr. 12 **τε*] *δὲ* RO **πίπτουσι*ν P **ἐξ* om. ML **δυσμυρίουσ* L 13 *δ'* L 15 *πόλιν*] *ἰδίαν πόλιν* O 17 *καὶ θνήσκουσι* iterat M 18 *τὸν φόνον*] om. LLat *τὸν φόβον* M *ἐξέλειπον* M **παραγενόμενοι*] *παραγόμενοι* M 19 **βεθήλα* M *βεθηλὰ* R *βεθηλᾶ* O *βαίθηλα* L *behlem* Lat **νϊστεύσαντεσ* R 20 **ἀρχιερέως*] *sacerdotem* Lat

*ἀρκεσθέντα δοῦναι νίκην καὶ κράτος κατὰ τῶν πολεμίων. ὁ δὲ
θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα διὰ Φινεέσου προφητεύσαντος.*
160 11. *Ποιήσαντες οὖν τὴν στρατιὰν δύο μέρη τὴν μὲν ἡμίσειαν
προλοχίζουσι νυκτὸς περὶ τὴν πόλιν, οἱ δ' ἡμίσεις συνέβαλον τοῖς
Βενιαμίταις ὑπεχώρουν τε ἐγκειμένων, καὶ ἐδίωκον οἱ Βενιαμῖται
τῶν Ἑβραίων ὑποφευγόντων ἠρέμα καὶ ἐπὶ πολὺ θελόντων εἰς ἅπαν*
161 *αὐτοὺς ἐξελθεῖν ἀναχωροῦσιν εἵποντο, ὡς καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει
πρεσβύτας καὶ νέους ὑπολειφθέντας διεκδραμεῖν δι' ἀσθένειαν αὐ-
τοῖς πασσυδὶ βουλομένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ
πολὺ τῆς πόλεως ἀπέσχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ Ἑβραῖοι,
ἐπιστραφέντες δ' ἵστανται πρὸς μάχην καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις*
162 *οὖσι τὸ σημεῖον αἴρουσιν ὃ συνέκειτο. οἱ δ' ἐξαναστάντες μετὰ
βοῆς ἐπῄεσαν τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ ἅμα τε ἠπατημένους αὐτοὺς
ᾔσθοντο καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνεστήκεσαν, καὶ εἴς τι κοῖλον συνελα-
θέντας καὶ φαραγγῶδες χωρίον περιστάντες κατηκόντισαν, ὥστε*
163 *πάντας διαφθαρῆναι πλὴν ἑξακοσίων. οὗτοι δὲ συστραφέντες καὶ
πυκνώσαντες ἑαυτοὺς καὶ διὰ μέσων ὠσάμενοι τῶν πολεμίων ἔφυγον
ἐπὶ τὰ πλησίον ὄρη, καὶ κατασχόντες ἱδρύθησαν. οἱ δ' ἄλλοι πάν-*
164 *τες περὶ δισμυρίους ὄντες καὶ πεντακισχιλίους ἀπέθανον. οἱ δ'
Ἰσραηλῖται τήν τε Γάβαν ἐμπιπρᾶσι καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τῶν
ἀρρένων τοὺς μὴ ἐν ἀκμῇ διεχρήσαντο, τάς τε ἄλλας τῶν Βενιαμι-
τῶν πόλεις ταὐτὰ δρῶσιν, οὕτως τε ἦσαν παρωξυμμένοι, ὡς καὶ*

---

§ 159 = Iudic. XX 28.

ROMSPLELatZonaras I p. 83.

1 **νίκην*] *δίκην* O 2 *διὰ*] *τοῦ* E, om. Lat *Φινεέσου*] *φινεέσου τοῦ ἀρχιερέωσ* RO *φινεέ·σου* E 3 *στρατείαν* (*εί* ex *ί* corr. S) SL *ἡμισίαν* M 4 *προλοχίζουσιν* S[1]P **συνέβαλλον* SP 6 *τῶν*] *οἱ τῶν* Dindorf aut *ἐπὶ πολὺ* aut *εἰς ἅπαν* om. Lat 7 post *ἐξελθεῖν* lacunam statuo *ἐξελθεῖν — εἵποντο*] *ab urbe protrahere, quos quasi fugientes insequebantur* Lat 8 *ὑπολειφθέντας διεκδραμεῖν δι' ἀσθένειαν*] *propter infirmitatem relicti discurrerent* Lat *ὑπολειφθέντας δι' ἀσθένειαν συνεκδραμεῖν* ed. pr. 9 *πασσυδὶ*] *πανσυδὶ* SPL *πάντασ* M 11 *δὲ* ROSPLE 12 *αἴρουσιν ὃ συνέκειτο*] *ἀνεκινεῖτο* RO 13 **ἐπίεσαν*, *ί* ex *ή* corr. M *αὐτοὺσ ἠπατημένουσ* tr. M *αὐτοὺσ* ROMSP *ἐαὐτοὺσ* L 14 *ᾔσθηντο* MSP *ἀμηχανία*, *α* ante *ν* ex *ι* corr. m. 2 P *ἀμηχανίη*, *ί* ex corr. M **τι* om. P[1] *συνελαθέντας*] S[2] *συνελασθέντασ* (*λασθ* i. ras. 5 litt. R) ROMS[1]PL *συνελαθέντεσ* E 15 **κατηκόντισαν*, *ι* ex *η* corr. R *κατηκοντίσθησαν* P[2] 17 *ἑαυτοὺσ*] *αὐτοὺσ* SP 18 *ἱδρύνθησαν* ROP[2] 19 **δυσμυρίουσ* L *δὲ* MSPLE 20 *γαβὰν* MPLE *γαβᾶν* OS *gaba* Lat **ἐμπιπρ^α* M *ἐμπίπρασι* L **τὰς*] *τάσ τε* MSP 21 *μὴ*] *μὲν* E 22 **ταῦτα* ROML *οὕτως τε*] *οὐ τὲ* RO *παρωξυμμένοι*] *παρωξυμένοι* R *παροξυμένοι* O *παρωργισμένοι* MSPL *infesti* Lat *ὡς*] om. M *ὥστε* L

Ἰάβησον τῆς Γαλαδίτιδος οὖσαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειεν αὐτοῖς κατὰ
τῶν Βενιαμιτῶν, πέμψαντες μυρίους καὶ δισχιλίους ἐκ τῶν τάξεων
ἐκέλευσαν ἀνελεῖν. καὶ φονεύουσι τὸ μάχιμον τῆς πόλεως οἱ πεμ- 165
φθέντες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξὶ πλὴν τετρακοσίων παρθένων. ἐπὶ
τοσοῦτον ὑπ' ὀργῆς προήχθησαν τῷ κατὰ τὴν γυναῖκα πάθει προσ-
λαβόντες καὶ τὸ κατὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ὁπλιτῶν.

12. Μετάνοια δ' αὐτοὺς λαμβάνει τῆς τῶν Βενιαμιτῶν συμ- 166
φορᾶς καὶ νηστείαν ἐπ' αὐτοῖς προέθεντο καίτοι δίκαια παθεῖν
αὐτοὺς ἀξιοῦντες εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας, καὶ τοὺς δια-
φυγόντας αὐτῶν ἑξακοσίους διὰ πρεσβευτῶν ἐκάλουν· καθίδρυντο
γὰρ ὑπὲρ πέτρας τινὸς Ῥοᾶς καλουμένης κατὰ τὴν ἔρημον. οἱ δὲ 167
πρέσβεις ὡς οὐκ ἐκείνοις τῆς συμφορᾶς μόνοις γεγενημένης ἀλλὰ
καὶ αὐτοῖς τῶν συγγενῶν ἀπολωλότων ὀδυρόμενοι πρᾴως ἔπειθον
φέρειν καὶ συνελθεῖν εἰς ταὐτὸ καὶ μὴ παντελῆ τῆς Βενιαμίτιδος
φυλῆς ὄλεθρον τό γε ἐπ' αὐτοῖς καταψηφίσασθαι. „συγχωροῦμεν
δὲ ὑμῖν, ἔλεγον, τὴν ἁπάσης τῆς φυλῆς γῆν καὶ λείαν ὅσην ἂν ἄγειν
δυνηθῆτε". οἱ δὲ τῶν καθ' ἑαυτοὺς θεοῦ ψήφῳ γεγονότων καὶ κατ' 168
ἀδικίαν τὴν αὐτῶν γνωσιμαχήσαντες κατήεσαν εἰς τὴν πάτριον φυ-
λὴν πειθόμενοι τοῖς προκαλουμένοις. οἱ δ' Ἰσραηλῖται γυναῖκας
αὐτοῖς τὰς τετρακοσίας ἔδοσαν παρθένους τὰς Ἰαβίτιδας, περὶ δὲ
τῶν διακοσίων ἐσκόπουν, ὅπως κἀκεῖνοι γυναικῶν εὐπορήσαντες
παιδοποιῶνται. γεγενημένων δὲ αὐτοῖς ὅρκων ὥστε μηδενὶ Βενια- 169
μίτῃ συνοικίσαι θυγατέρα πρὸ τοῦ πολέμου, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνε-
βούλευον τῶν ὀμωμοσμένων ὡς ὑπ' ὀργῆς ὀμόσαντες οὐ γνώμῃ καὶ
κρίσει, τῷ δὲ θεῷ μηδὲν ἐναντίον ποιήσειν εἰ φυλὴν ὅλην κινδυ-
νεύουσαν ἀπολέσθαι σῶσαι δυνηθεῖεν, τάς τε ἐπιορκίας οὐχ ὅταν

§ 164 = Iudic. XXI 8; § 166 = Iudic. XXI 2.

ROMSPLELatZonaras I p. 83. Stephanus Byz. s. Ἴαβις.

1 Ἰάβησον] ἰάβεισον SPE ἰάβισον ML *iabitas* Lat ἰαβησόσ et ἰαβισόσ codd. Stephani γαλαλίτιδοσ RO γαλατίδοσ E *συμμαχίσειεν RO *αὐτοῖς] αὐτῷ RO 2 καὶ δισχιλίουσ om. i. marg. suppl. M 3 *μάχιμον, ι i. ras. M 6 τὸ] τῷ RM ἀναίρεσιν] αἵρεσιν M et Lat, in quo *electa conditione* ὁπλιτῶν] *armorum* Lat 7 *λαμβάνει] συλλαμβάνει RO 8 ἐπ' αὐτοὺσ O προέθεντο] διέθεντο RO δὴ (η ex ει corr.) προέθεντο S καίτοι] καὶ τὸ RO 11 γὰρ ὑπὲρ] δὲ ἐπὶ MSPL *enim super* Lat ῥοὰσ RL ῥόασ S κατὰ τὴν ἔρημον om. Lat 12 γεγενημένοισ MP[1] 16 ἂν ἄγειν] ἀπάγειν MSP 17 δυνηθῆτε] coni. δυνηθείητε codd. τῶν om. RO 18 *κατίεσαν, ί i. ras. m. 2 M 19 *πυθόμενοι RO δὲ E 20 τὰς τετρακοσίας] τετρακοσίουσ RO ἔδωσαν RS[1] ἔδωκαν E ἰαβειτιδασ E 22 γενομένων E δ' MSPLE 23 συνοικίσαι] Ernesti συνοικῆσαι codd. *ὠλιγωρεῖν RS[1] 24 ὀμωμοσμένων M ὠμομοσμένων P ὡμομοσμένων S[1]O[2] ὀμωσμένων R μεμοσμένων O[1] *ὑπ' ὀργῆσ, ὑ s., ὀ corr. ex ε uid. M 25 κινδυνεύσασαν ML 26 ἐφιορκίασ M

ὑπὸ ἀνάγκης γένωνται χαλεπὰς εἶναι καὶ ἐπισφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐν
170 κακουργίᾳ τολμηθῶσι. τῆς δὲ γερουσίας πρὸς τὸ τῆς ἐπιορκίας
ὄνομα σχετλιασάσης ἔφη τις τούτοις τε γυναικῶν εὐπορίαν ἔχειν
εἰπεῖν καὶ τήρησιν τῶν ὅρκων. ἐρομένων δὲ τὴν ἐπίνοιαν, „ἡμῖν,
εἶπεν, τρὶς τοῦ ἔτους εἰς Σιλὼ συνιοῦσιν ἕπονται κατὰ πανήγυριν
171 αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες. τούτων κατὰ ἁρπαγὴν ἐφείσθω γα-
μεῖν Βενιαμίταις ἃς ἂν δυνηθεῖεν ἡμῶν οὔτε προτρεπομένων οὔτε
κωλυόντων. πρὸς δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν δυσχεραίνοντας καὶ τι-
μωρίαν λαμβάνειν ἀξιοῦντας φήσομεν αὐτοὺς αἰτίους φυλακῆς ἀμελή-
σαντας τῶν θυγατέρων, ὅτι δὲ δεῖ τῆς ὀργῆς ἐπὶ Βενιαμίταις ὑφεῖναι
172 χρησαμένους αὐτῇ καὶ θᾶττον ἀμέτρως". καὶ οἱ μὲν τούτοις πει-
σθέντες ψηφίζονται τὸν διὰ τῆς ἁρπαγῆς γάμον τοῖς Βενιαμίταις.
ἐνστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς οἱ μὲν διακόσιοι κατὰ δύο καὶ τρεῖς πρὸ
τῆς πόλεως ἐνήδρευον παρεσομένας τὰς παρθένους ἔν τε ἀμπελῶσι
173 καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν ἔμελλον, αἱ δὲ μετὰ παιδιᾶς οὐδὲν ὑφορώ-
μεναι τῶν μελλόντων ἀφυλάκτως ὥδευον· οἱ δὲ σκεδασθεισῶν εἴ-
χοντο ἐξαναστάντες. καὶ οὗτοι μὲν οὕτως γαμήσαντες ἐπ' ἔργα τῆς
γῆς ἐχώρησαν καὶ πρόνοιαν ἐποιήσαντο πάλιν εἰς τὴν προτέραν
174 εὐδαιμονίαν ἐπανελθεῖν. Βενιαμιτῶν μὲν οὖν ἡ φυλὴ κινδυνεύσασα
τελέως ἐκφθαρῆναι τῷ προειρημένῳ τρόπῳ κατὰ τὴν Ἰσραηλιτῶν
σοφίαν σώζεται ἤνθησέ τε παραχρῆμα καὶ ταχεῖαν εἴς τε πλῆθος
καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐποιήσατο τὴν ἐπίδοσιν. οὗτος μὲν οὖν ὁ
πόλεμος οὕτως παύεται.
175 III. 1. Ὅμοια δὲ τούτοις παθεῖν καὶ τὴν Δάνην συνέβη φυλὴν
176 ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς τοῦτο προαχθεῖσαν. τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐκ-
λελοιπότων ἤδη τὴν ἐν τοῖς πολέμοις ἄσκησιν καὶ πρὸς τοῖς ἔργοις

§ 169 = Iudic. XXI 18.

ROMSPLELatZonaras I p. 83.

1 ὑπ' L 2 τολμηθῶσιν S¹P *τῆς ἐπιορκίας] τῆγ ἐφιορκίασ sic M 3 *τούτοις] τοῦτο P τούτω S τοῦ τῶν L τε om. ME 4 τήρησιν τῶν ὅρκων] τηρήσειν τὸν ὅρκον MSPLELat 5 εἶπε R εἰπεῖν ML *Σιλὼ] σιλῶ RO σηλὼ MPL σηλῶ S 7 βενιαμίταισ MLE *ἂν suspectum 10 ὅτι δὲ δεῖ] ὅτι τε δεῖ ML ·δεῖ δὲ, eras. η siue ει, accentus in δεῖ suppl. S δεῖ δὲ P

ὑφεῖναι] Bekker ἀφεῖναι RO ἐφεῖναι MSPL ἀνεῖναι Ernesti 11 καὶ om. Dindorf ἀμέτρως] καὶ ἀμέτρωσ SP 12 διὰ τῆς] δι' LE fort. recte 14 ἐνίδρευον S 15 λήσειν] λήγειν L ὑφορώμεναι] ὑφορῶσαι δει (ὴ superscr.) εἶναι M ὑφορῶσαι δεινὸν εἶναι L 16 ὥδευον ἀφυλάκτωσ tr. L 21 εἴς τε] εἰσ τὸ ML 22 ἐποιήσαντο R 23 *οὕτως] οὕτω SP οὗτοσ οὕτωσ M 24 i. marg. *III* Lat Δάνην] διανὴν MPL διάνην S δανιτινὴν i. marg. L δανιανὴν E *dan* Lat Δάνιν coni. *συνέβη] συνεύει R 26 πολεμίοισ RO πολέμω E

*ὄντων τῆς γῆς Χαναναῖοι καταφρονήσαντες αὐτῶν συνεποιήσαντο
δύναμιν, οὐδὲν μὲν αὐτοὶ πείσεσθαι προσδοκῶντες, ὡς δὲ βεβαίαν
τὴν τοῦ ποιήσειν κακῶς τοὺς Ἑβραίους ἐλπίδα λαβόντες ἐπ' ἀδείας
τὸ λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἠξίουν. ἅρματά τε οὖν παρεσκευά-* 177
*ζοντο καὶ τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν αἵ τε πόλεις αὐτῶν συνεφρό-
νουν καὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς τὴν Ἀσκάλωνα καὶ Ἀκαρῶνα παρε-
σπάσαντο ἄλλας τε πολλὰς τῶν ἐν τῷ πεδίῳ καὶ Δανίτας εἰς τὸ
ὄρος ἠνάγκασαν συμφυγεῖν οὐδὲ ὀλίγον αὐτοῖς ἐπιβατὸν τοῦ πεδίου
καταλιπόντες. οἱ δ' οὔτε πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ γῆν τε οὐκ ἔχοντες* 178
*ἀρκοῦσαν πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τὴν μεσόγειον
κατοψομένους γῆν, εἰς ἣν μετοικήσαιντο. οἱ δ' οὐ πόρρω τοῦ Λι-
βάνου ὄρους καὶ ἐλάσσονος Ἰορδάνου τῶν πηγῶν κατὰ τὸ μέγα
πεδίον Σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς προελθόντες καὶ κατα-
σκεψάμενοι γῆν ἀγαθὴν καὶ πάμφορον σημαίνουσι τοῖς αὐτῶν· οἱ
δ' ὁρμηθέντες στρατῷ κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν Δάνα ὁμώνυμον τῷ
Ἰακώβου παιδὶ φυλῆς δ' ἐπώνυμον τῆς αὐτῶν.*
2. *Τοῖς δ' Ἰσραηλίταις προύβαινεν ὑπό τε ἀπειρίας τοῦ πονεῖν* 179
*τὰ κακὰ καὶ ἀπὸ τῆς περὶ τὸ θεῖον ὀλιγωρίας· μετακινηθέντες γὰρ
ἅπαξ τοῦ κόσμου τῆς πολιτείας ἐφέροντο πρὸς τὸ καθ' ἡδονὴν καὶ
βούλησιν ἰδίαν βιοῦν, ὡς καὶ τῶν ἐπιχωριαζόντων παρὰ τοῖς Χα-
ναναίοις ἀναπίμπλασθαι κακῶν. ὀργίζεται τοίνυν αὐτοῖς ὁ θεὸς* 180
*καὶ ἣν σὺν πόνοις μυρίοις εὐδαιμονίαν ἐκτήσαντο, ταύτην ἀπέβαλον
διὰ τρυφήν. στρατεύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτοὺς Χουσαρσάθου τοῦ τῶν*

---

§ 177 = Iudic. I 18, I 34; § 178 = XVIII 1; § 179 = Iudic. III 4.

ROMSPLELatZonaras I p. 83 sq.

1 *τῆσ* ex *τὴν* corr. R   **Χαναναῖοι*] *καὶ χαναναῖοι* RO   *συνεποιήσαντο δύναμιν*] *suum collegerunt exercitum* Lat   2 *ὡς δὲ*] *ὥστε* ROML   3 *τοῦ* om. ML   *ποίησιν* L   4 *τὸ* om. M   *οὖν παρεσκευάζοντο*] *συμπαρεσκευάζοντο* ML   6 **ἀσκαλῶνα* RO   *Ἀκαρῶνα*] *ἀκαρῶνα* (κ supra) R *ἀκκαρῶνα* OSP *ἀκκάρωνα* ML *τὴν ἀκαρῶ* E *acharon* Lat   8 *ὀλίγων* O   *ἐπιβατὸν*] *ἐπιβάντων* RO *ἐπίβατον* ML   9 *δὲ* E   10 **μεσόγιον* M   11 **γῆν*] *τὴν γῆν* ROSP   **μετοικήσαντο* RO[1] *μερικήσαιντο* (τοι supra) cod. Busb. E   12 *ὄρου* R   *ἐλάσσονος*] *ἐλάσωνοσ* L, om. Lat   13 *σιδόνοσ* R   *ἡμέρας μιᾶς*] *trium dierum* Lat   *προ·ελθόντεσ* S   14 *αὐτῶν* codd. E   15 **κτίζουσι* P   *δανά* ROSPLE *dan* Lat   16 **φυλῆς — αὐτῶν*] *ex quo ipsa tribus appellata uidebatur* Lat, qui *ἐπωνύμῳ* habuisse uid.   17 i. marg. *γ'* RO   18 *ἀπὸ*] *ὑπὸ* SP   *μετακινηθέντοσ* O fort. recte   19 *ἐφέροντο*] *ἐφ' ἕτερον τὸ* M   21 *ἀναπιμπλᾶσθαι* PL   **ὁ* om. M   22 *ἣν συμπόνοισ* RL   *ἐκτίσαντο* RL   23 *Χουσαρσάθου*] *χουσάρθου* MSPLE *σουσαρσαθέμου* i. marg. L *chusasartho* Lat

Ἀσσυρίων βασιλέως πολλούς τε τῶν παραταξαμένων ἀπώλεσαν καὶ
181 *πολιορκούμενοι κατὰ κράτος ᾑρέθησαν, εἰσὶ δ' οἳ διὰ φόβον ἑκου-*
σίως αὐτῷ προσεχώρησαν, φόρους τε τοῦ δυνατοῦ μείζονας ἐπι-
ταγέντες ἐτέλουν καὶ ὕβρεις παντοίας ὑπέμενον ἕως ἐτῶν ὀκτώ, μεθ'
ἃ τῶν κακῶν οὕτως ἠλευθερώθησαν.

182 3. *Τῆς Ἰούδα φυλῆς τις Κενίαζος ὄνομα δραστήριος ἀνὴρ καὶ*
τὸ φρόνημα γενναῖος, χρησθὲν αὐτῷ μὴ περιορᾶν ἐν τοιαύτῃ τοὺς
Ἰσραηλίτας ἀνάγκῃ κειμένους ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτοὺς ἐξαιρεῖ-
σθαι τολμᾶν, παρακελευσάμενος συλλαμβάνεσθαι τῶν κινδύνων
αὐτῷ τινάς, ὀλίγοι δ' ἦσαν, οἷς αἰδὼς ἐπὶ τοῖς τότε παροῦσιν ἐτύγ-
183 *χανε καὶ προθυμία μεταβολῆς, πρῶτον μὲν τὴν παρ' αὐτοῖς οὖσαν*
φρουρὰν τοῦ Χουσαρσάθου διαφθείρει, προσγενομένων δὲ πλειόνων
τῶν συναγωνιζομένων ἐκ τοῦ μὴ διαμαρτεῖν περὶ τὰ πρῶτα τῆς
ἐπιχειρήσεως, μάχην τοῖς Ἀσσυρίοις συνάπτουσι καὶ πρὸς τὸ παν-
τελὲς αὐτοὺς ἀπωσάμενοι περαιοῦσθαι τὸν Εὐφράτην ἐβιάζοντο.
184 *Κενίαζος δὲ ὡς ἔργῳ πεῖραν αὐτοῦ δεδωκὼς τῆς ἀνδραγαθίας γέρας*
ὑπὲρ αὐτῆς λαμβάνει παρὰ τοῦ πλήθους ἀρχήν, ὥστε κρίνειν τὸν
λαόν. καὶ ἄρξας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα καταστρέφει τὸν βίον.

185 IV. 1. *Τελευτήσαντος δὲ τούτου πάλιν τὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν ὑπὸ*
ἀναρχίας ἐνόσει πράγματα, καὶ τῷ μὴ διὰ τιμῆς ἄγειν τὸν θεὸν
186 *μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν ἔτι μᾶλλον ἐκακοῦτο, ὡς καταφρονή-*
σαντα αὐτῶν τῆς ἀκοσμίας τῆς κατὰ τὴν πολιτείαν Ἐγλῶνα τὸν
Μωαβιτῶν βασιλέα πόλεμον πρὸς αὐτοὺς ἐξενεγκεῖν καὶ πολλαῖς
μάχαις αὐτῶν κρατήσαντα καὶ τοὺς φρονήματι τῶν ἄλλων διαφέ-

---

§ 180 = Iudic. III 8.

ROMSPLELatZonaras I p. 84.

1 *ἀπώλεσαν* om. L 2 *ᾑρέθησαν* RM[1]LE *ᾑρέθισαν, ι* ex *η* corr. S 4 **ἐτῶν*] *ἔτη* RO 6 i. marg. *δ'* RO *IIII* Lat *Κενίαζος*] *κένεζοσ* SP *κενέαζοσ* E, *γαθονόηλοσ τοὔνομα κενίζυσ* i. marg. L *ceniz* Lat *Κενίζου* in argumentis 7 **χρισθὲν* M 8 *Ἰσραηλίτας*] *hebreos* Lat *εἰς — 9 ἐξαιρεῖσθαι*] *reducere eos ad ius libertatis* Lat 9 *παρακελευσάμενος*] *παρασκευασάμενοσ* ML 10 *τινὰσ αὐτῷ* (*αὐτῶν* L) tr. ML *ἐτύγχανεν* O[1]S[1]P[2] *ἐτύγχανον* P[1] 12 *Χουσαρσάθου*] *χουσασάρθου* O *χουσάρθου* MSPL *chusasarthi* Lat **δὲ* om. RO 13 *περὶ* s. M 14 *ἀσυρίοισ* (*σ* suprascr.) S 15 *αὐτοὺς*] *αὐτ • • •*| M *ἐφράτην* E 16 *Κενίαζος*] *κένεζοσ* S *κέναζοσ* P *cenez* Lat 17 *αὐτῆς*] *αὐτοῦ* ROL 18 **τεσσαράκοντα*] *πεντήκοντα* Zon 19 i. marg. *ε'* RO 20 *τῷ*] *τὸ* P[1]L 21 *ἐκακοῦντο* MSPLE 22 *Ἐγλῶνα*] *αἰγλῶνα* SPE *εἴγλωνα* M *τὸν*] *τὸν τῶν* SP *τῶν* LE 24 **αὐτῶν*] *αὐτὸν* R *τοὺς — διαφέροντας* om. Lat *τοὺς φρονήματι*] cod. Vat. apud Hudson *τοῖσ φρονήμασι* RO SPL *τοῖσ φρόνημα* M *τοὺσ φρονήμασι* Cocceji

ροντας ὑποτάξαντα πρὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν τὴν δύναμιν ταπει-
νῶσαι καὶ φόρους αὐτοῖς ἐπιτάξαι τελεῖν. καθιδρύσας δ' αὐτῷ ἐν 187
Ἱεριχοῦντι βασίλειον ταύτην ἀποδείξας οὐδὲν τῆς εἰς τὸ πλῆθος
κακώσεως παρέλιπεν εἴς τε πενίαν αὐτοὺς κατέστησεν ἐπὶ ὀκτω-
καίδεκα ἔτη. λαβὼν δ' οἶκτον ὁ θεὸς τῶν [Ἰσραηλιτῶν] ἐφ' οἷς
ἔπασχον καὶ ταῖς ἱκετείαις αὐτῶν ἐπικλασθεὶς ἀπήλλαξε τῆς ὑπὸ
τοῖς Μωαβίταις ὕβρεως. ἠλευθερώθησαν δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ.
2. Τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς νεανίας Ἰούδης μὲν τοὔνομα Γήρα 188
τε πατρὸς τολμῆσαί τε ἀνδρειότατος καὶ τῷ σώματι πρὸς τὰ ἔργα
χρῆσθαι δυνατὸς τῶν χειρῶν τὴν ἀριστερὰν ἀμείνω κἀπ' ἐκείνης
τὴν ἅπασαν ἰσχὺν ἔχων κατῴκει μὲν ἐν Ἱεριχοῦντι καὶ αὐτός, συνή- 189
θης δὲ γίνεται τῷ Ἐγλῶνι δωρεαῖς αὐτὸν θεραπεύων καὶ ὑπερχό-
μενος, ὡς διὰ τοῦτο καὶ τοῖς περὶ τὸν βασιλέα προσφιλῆ τυγχάνειν
αὐτόν. καί ποτε σὺν δυσὶν οἰκέταις δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων ξιφί- 190
διον κρύφα τῷ δεξιῷ σκέλει περιδησάμενος εἰσῄει πρὸς αὐτόν. ὥρα
δ' ἦν θέρους καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσούσης ἀνεῖντο αἱ φυλακαὶ ὑπό
τε τοῦ καύματος καὶ πρὸς ἄριστον τετραμμένων. δοὺς οὖν τὰ δῶρα 191
τῷ Ἐγλῶνι ὁ νεανίσκος, διέτριβε δ' ἔν τινι δωματίῳ δεξιῶς πρὸς
θέρος ἔχοντι, πρὸς ὁμιλίαν ἐτράποντο. μόνοι δ' ἦσαν τοῦ βασι-
λέως καὶ τοὺς ἐπεισιόντας τῶν θεραπόντων ἀπιέναι κελεύσαντος
διὰ τὸ πρὸς Ἰούδην ὁμιλεῖν. καθῆστο δ' ἐπὶ θρόνου καὶ δέος 192

§ 186 = Iudic. III 13.

ROMSPLELatZonaras I p. 84.
1 τὸ] τῷ SP¹ τὴν δύναμιν αὐτῶν tr. L 2 *φόρους] διαφόροισ R δἰσὶ φόρουσ O *ἐπέταξε SP *αὐτῷ P² 3 βασίλειον] βασιλείαν RSE *regnum* Lat βασίλεια Zon ταύτην] καὶ ταύτην MSPL τ' αὐτὴν coni. ταύτην ἀποδείξας om. ELat ed. pr. 4 *παρέλειπεν ML ἐπὶ] εἰσ ROSPL *ὀκτακαίδεκα R 5 τῶν] αὐτῶν E fort. recte Ἰσραηλιτῶν om. ROM ELat 6 ἔπασχον] ἔφασκον RO ἱκεσίαισ ML ἱκεσείαισ S¹ ὑπὸ] ἐπὶ ML 7 ἠλευθερώθησαν] ἠλευθέρωσε MLE et ut uid. Lat *τῷ τρόπῳ τούτῳ tr. MSPL 8 i. marg. *V* Lat *βενιαμήτιδοσ S¹P¹ *Ἰούδης] ἀώδησ L *hiud* Lat Ἰούδας testatur Zon Ἠούδης Hudson, cf. argumenta γηρά S *tera* Lat 9 τε πατρὸς] δὲ πατρὸς Ernesti τε] δὲ coni. ἀνδριότατοσ M 10 χρήσασθαι SP δυνατὸς] δυνατώτατοσ MSPLE κἀπ'] κατ' P κἂν ἀπ' M καὶ ἀπ' RO ἐκείνης] ἐκείνων S 11 τὴν πᾶσαν M *ἐν om. M 12 αἰγλῶνι SPE ἔγλωνι L 13 ὡς] καὶ M τὸν om. P 16 *ἀνῆντο R *φυλακαὶ] φυλαὶ καὶ R φυλακαὶ καὶ OML 17 ἄριστον, ον ex α corr. R 18 αἰγλῶνι SPE ἔγλωνι ML διέτριβε δ'] διέτριβεν L δωματίῳ] δώματι RO 19 ἐτράπετο MSPLELat 20 ἐπεισιόντας] ἐπιόντασ RO ἀπιέναι] ed. pr. ἀπεῖναι codd. *abire* Lat κελεύοντοσ M 21 Ἰούδην] ἀώδην L *hiud* Lat hic et infra δὲ M

εἰσῄει τὸν Ἰούδην, μὴ διαμάρτῃ καὶ μὴ δῷ καιρίαν πληγήν. ἀνί-
στησιν οὖν αὐτὸν ὄναρ εἰπὼν ἔχειν ἐκ προστάγματος αὐτῷ δηλῶσαι
193 *τοῦ θεοῦ. καὶ ὁ μὲν πρὸς τὴν χαρὰν τὴν τοῦ ὀνείρατος ἀνεπή-*
δησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου, πλήξας δ' αὐτὸν Ἰούδης εἰς τὴν καρδίαν
καὶ τὸ ξιφίδιον ἐγκαταλιπὼν ἔξεισι προσκλίνας τὴν θύραν. οἵ τε
θεράποντες ἠρέμουν εἰς ὕπνον τετράφθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα.
194 3. *Ὁ δ' Ἰούδης τοῖς Ἱεριχουντίοις ἀποσημαίνων κρυπτῶς παρε-*
κάλει τῆς ἐλευθερίας ἀντιλαμβάνεσθαι. οἱ δ' ἀσμένως ἀκούσαντες
αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ᾔεσαν καὶ διέπεμπον εἰς τὴν χώραν τοὺς
ἀποσημαίνοντας κέρασιν οἰῶν· τούτοις γὰρ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος
195 *πάτριον. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐγλῶνα πολὺν μὲν χρόνον ἠγνόουν τὸ*
συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἦν, δείσαντες μή
τι νεώτερον εἴη περὶ αὐτὸν γεγονός, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον καὶ
νεκρὸν εὑρόντες ἐν ἀμηχανίᾳ καθειστήκεσαν, καὶ πρὶν τὴν φρουρὰν
196 *συστραφῆναι τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπέρχεται πλῆθος. καὶ οἱ*
μὲν παραχρῆμα ἀναιροῦνται, οἱ δ' εἰς φυγὴν τρέπονται ὡς ἐπὶ τὴν
Μωαβῖτιν σωθησόμενοι, ἦσαν δὲ ὑπὲρ μυρίους. καὶ Ἰσραηλῖται
προκατειληφότες τοῦ Ἰορδάνου τὴν διάβασιν διώκοντες ἔκτεινον καὶ
κατὰ τὴν διάβασιν πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσι, διέφυγέ τε οὐδεὶς
197 *τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν Ἑβραῖοι τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς ὑπὸ*
τοῖς Μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν, Ἰούδης δ' ἐκ τῆς αἰτίας ταύ-
της τιμηθεὶς τῇ τοῦ πλήθους παντὸς ἡγεμονίᾳ τελευτᾷ τὴν ἀρχὴν
ἔτεσιν ὀγδοήκοντα κατασχών, ἀνὴρ καὶ δίχα τῆς προειρημένης πρά-
ξεως ἐπαίνου δίκαιος τυγχάνειν. καὶ μετὰ τοῦτον Σαάγαρος ὁ
Ἀνάθου παῖς αἱρεθεὶς ἄρχειν ἐν τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχῆς ἔτει κατ-
έστρεψε τὸν βίον.

---

§ 192 = Iudic. III 19.

ROMSPLELatZonaras I p. 84 sq.

1 *τὸν ἀώδην* L *διαμάρτη, η* ex *ει* corr. R *διαμάρ* M 3 *τὴν* ante *τοῦ* om. RO *ὀνείρατοσ, ὀνεί* i. ras. S 4 **Ἰούδης*] *ὁ ἰούδησ* MSP *ὁ ἀώδησ* L 6 *ἐγκαταλιπὼν*] *καταλιπὼν* ME *προσκλίνας*] *προσκλείσασ* MLELat, in quo *et clausam ianuam dereliquit* 7 *δὲ* MSPLE **Ἰούδης*] *ἀώδησ* L **κρυπτῶς*] *κρύφα* (*πτῶσ* supra) P 8 *δὲ* MLE *ἀκούσαντες*] *τοῦτ' ἀκούσαντεσ* SP *hoc audientes* Lat 9 **αὐτοί τε* — 10 *ἀποσημαίνοντας* om. ROLat 10 *οἰῶν*] *ὑῶν, ὑ* ex *οἱ* corr. M *ὀΐων* SPL 11 *πάτριον*] *πάτριον ἦν* MSPL *αἰγλῶνα* SPE *ἔγλωνα* ML 13 *αὐτὸν*] *ἑαυτὸν* M 14 *καθειστήκεισαν* P *καθεστήκεσαν* L 15 **ἀπέρχεται* M 16 *δὲ* MSPL 17 **μωαβίτην* R¹SP¹ *ὑπὲρ μυρίους*] *peremptorum ultra decem milia* Lat 19 *οὐδείς*] *οὐδὲ εἶσ* MSP *οὐδ' εἶσ* L 21 **ἰούδησ, ἰ* i. ras. ex *ἡ* corr. O *ἀώδησ* L *hiud* Lat *δ' ἐκ*] Dindorf *δὲ* codd. *uero ob (hanc causam)* Lat 22 *ἅπαντοσ* ML 23 *ἔτεσιν*] *ἐπὶ ἔτεσιν* E 24 *Σαάγαρος*] *σανάγαροσ* ME *σάγαροσ* P *σαγαροσμέσ* S *σαμέγαροσ* L *sanagar* Lat

V. 1. Ἰσραηλῖται δὲ πάλιν, οὐδὲν γὰρ ἐπὶ διδαχῇ τοῦ κρείτ- 198
τονος ἐλάμβανον τῶν πρότερον ἠτυχημένων ὑπό τε τοῦ μήτε σέβειν
τὸν θεὸν μήθ᾽ ὑπακούειν τοῖς νόμοις, πρὶν ἢ καὶ τῆς ὑπὸ Μωα-
βίταις ἀναπνεῦσαι δουλείας πρὸς ὀλίγον Ἀβίτω τοῦ Χαναναίων
βασιλέως δουλοῦνται. οὗτος γὰρ ἐξ Ἀσώρου πόλεως ὁρμώμενος, 199
αὕτη δ᾽ ὑπέρκειται τῆς Σεμαχωνίτιδος λίμνης, στρατοῦ μὲν ὁπλιτῶν
τριάκοντα ἔτρεφε μυριάδας μυρίους δὲ ἱππέας, τρισχιλίων δὲ ἁρ-
μάτων ηὐπόρει. ταύτης οὖν στρατηγὸς τῆς δυνάμεως Σισάρης τιμῆς
πρώτης παρὰ τῷ βασιλεῖ τυγχάνων συνελθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς
Ἰσραηλίτας ἐκάκωσε δεινῶς, ὥστε αὐτοῖς ἐπιτάξαι τελεῖν φόρους.
2. Εἴκοσι μὲν οὖν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ἤνυσαν μήτε αὐτοὶ 200
φρονεῖν ὑπὸ τῆς δυστυχίας ὄντες ἀγαθοὶ καὶ τοῦ θεοῦ πλέον δα-
μάσαι ἔτι θέλοντος αὐτῶν τὴν ὕβριν διὰ τὴν περὶ αὐτὸν ἀγνω-
μοσύνην, ἵνα μεταθέμενοι τοῦ λοιποῦ σωφρονῶσιν διδαχθέντες τὰς
συμφορὰς αὐτοῖς ἐκ τῆς περιφρονήσεως τῶν νόμων ὑπάρξαι, Δα-
βώραν [δέ] τινα προφῆτιν, μέλισσαν δὲ σημαίνει τοὔνομα κατὰ τὴν 201
Ἑβραίων γλῶσσαν, ἱκέτευον δεηθῆναι τοῦ θεοῦ λαβεῖν οἶκτον αὐ-
τῶν καὶ μὴ περιιδεῖν ἀπολλυμένους αὐτοὺς ὑπὸ Χαναναίων. ὁ δὲ
θεὸς ἐπένευσε σωτηρίαν αὐτοῖς καὶ στρατηγὸν αἱρεῖται Βάρακον

§ 198 = Iudic. IV 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 85.

1 i. marg. ϛ' R *VI* Lat κρείσσονοσ ROSP 2 ἠτυχημένων] εὐτυχημένων ROML ἠ·τυχημένων P ἠυτυχημένων S *calamitates quas passi fuerant* Lat τε seclusit Bekker *μήθ᾽ ὑπακούειν, θ᾽ ὑ corr. ex τ᾽ ὑ M μήτε ὑπακούειν L τῶν νόμων E τῆς] τοῖσ OM¹L ὑπὸ s. M 4 Ἀβίτω] ὑπὸ ἀβίτου MSPE ὑπὸ ἰαβίμου L *a — iabid* Lat *τοῦ] τοῦ τῶν ML 5 δουλοῦνται] καταδουλοῦνται MSPE καταδουλοῦντα L *asorat* Lat 6 δὲ L Σεμαχωνίτιδος] σαμαχωνίτιδοσ MLat ἀμαχωονίτιδοσ SP σαμαχωνίτιδοσ (ε ε superscr.) L 7 δ᾽ O 8 εὐπόρει ML στρατηγὸς] στρατηγῶν MSPLE τῆσ δυνάμεωσ στρατηγῶν tr. P *Σισάρης] σουσάρησ M ὁ σισάρησ SP *sisara* Lat Σισάρας Zon τιμῆς — 9 τυγχάνων] *apud regem honore primus* Lat 9 πρώτης] η ex ο corr. O τῆσ πρώτησ MSPL τῷ om. SP 12 πλέον] πλεῖον ML πλείονι χρόνω SPLat 13 ἔτι om. MSPLLat διὰ] καὶ MSPL καὶ — 16 προφῆτιν] *de cetero autem temperantes a malis suis et agnoscentes has calamitates sibi pro legum contemptu uenisse quandam prophetissam nomine deborram — (rogauerunt)* Lat 14 ἵνα] καὶ ROMLLat σωφρονῶσιν διδαχθέντεσ] σωφρονῶσι· διδαχθέντεσ SP σωφρόνωσ συνδιδαχθέντεσ ROML διδαχθέντες] διδαχθέντες δὲ coni. nisi u. 15 ante Δαβώραν lacuna statuenda 15 αὐτοῖσ] αὐτῆσ RO Δαβώραν] δεβώραν OEZon δεβόραν L *deborram* Lat 16 *δέ om. MLLat *δὲ eras. L τὸ ὄνομα E 17 Ἑβραίων om. RO 18 ὑπεριδεῖν M ἀπολλυμμένουσ S

τῆς Νεφθαλίδος ὄντα φυλῆς· βάρακος δέ ἐστιν ἀστραπὴ κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶσσαν.

202 3. *Μεταπεμψαμένη δ' ἡ Δαβώρα τὸν Βάρακον ἐπιλέξαντα τῶν νέων μυρίους ἐκέλευε χωρεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· ἀποχρῆναι γὰρ*
203 *τοσούτους τοῦ θεοῦ προειρηκότος καὶ νίκην ἀποσημήναντος. Βαράκου δὲ φαμένου οὐ στρατηγήσειν μὴ κἀκείνης αὐτῷ συστρατηγούσης ἀγανακτήσασα, „σὺ μέν, εἶπε, γυναικὶ παραχωρεῖς ἀξίωμα ὃ σοὶ δέδωκεν ὁ θεός, ἐγὼ δὲ οὐ παραιτοῦμαι". καὶ συναριθμή-*
204 *σαντες μυρίους ἐστρατοπεδεύσαντο πρὸς Ἰταβυρίῳ ὄρει. ἀπήντα δ' αὐτοῖς ὁ Σισάρης τοῦ βασιλέως κελεύσαντος καὶ στρατοπεδεύονται τῶν πολεμίων οὐκ ἄπωθεν. τοὺς δ' Ἰσραηλίτας καὶ τὸν Βάρακον καταπλαγέντας τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων καὶ ἀναχωρεῖν διεγνωκότας ἡ Δεβώρα κατεῖχε τὴν συμβολὴν ποιεῖσθαι κατ' ἐκείνην κελεύουσα τὴν ἡμέραν· νικήσειν γὰρ αὐτοὺς καὶ συλλήψεσθαι τὸν θεόν.*

205 4. *Συνῄεσαν οὖν καὶ προσμιγέντων ὄμβρος ἐπιγίνεται μέγας καὶ ὕδωρ πολὺ καὶ χάλαζα, τόν τε ὑετὸν κατὰ πρόσωπον ἤλαυνε τῶν Χαναναίων ἄνεμος ταῖς ὄψεσιν αὐτῶν ἐπισκοτῶν, ὡς τὰς τοξείας ἀχρήστους αὐτοῖς εἶναι καὶ τὰς σφενδόνας· οἵ τε ὁπλῖται*
206 *διὰ τὸ κρύος χρῆσθαι τοῖς ξίφεσιν οὐκ εἶχον. τοὺς δ' Ἰσραηλίτας ἧττόν τε ἔβλαπτε κατόπιν γινόμενος ὁ χειμὼν καὶ πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς βοηθείας τοῦ θεοῦ θάρσος ἐλάμβανον, ὥστε εἰς μέσους ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν, οἱ δ' ὑπὸ τῆς οἰκείας ἵππου ταραχθέντες*

§ 202 — Iudic. IV 6.

ROMSPLELatZonaras I p. 85 sq. Michael Glycas p. 306.

1 **νεφθαλλτιδοσ* ROSPL *δ' ἐστὶν* SPLE 3 *δὲ* PE *δεβώρα* (*βώ* i. ras. L) OMSPLE *deborra* Lat 4 **ἐκέλευσε·* SP *ἀποχρῆναι*] *praesumebat* Lat 5 *τοσούτους*] *τοσοῦτον* ML *ἀποσημείναντοσ* R *ἀποσημήιναντοσ* P² *ἐπισημήναντος* Hudson 6 *οὐ*] *μὴ* ML **συνστρατηγούσησ* ML 7 *ἀξίωμα*] *ἀξιώματοσ* MSPL 8 *ὃ σοὶ*] *ὅσοι* ROMSP *quam tibi* Lat *συναριθμήσαντες*] *συναθροίσαντεσ* MSPLE *congregantes* Lat 9 *μυρίους*] *τοὺσ μυρίουσ* E *ἐστρατοπέδευσαν* O *Ἰταβυρίῳ*] E *ταυρίω* RO *ἀταβυρίω τῶ* M *ἰταβυρίω τῶι* P *ἀϊταβουρίωι τῶι* S *ἰταβηρίω τῶ* L *thabor* Lat; *ση ὅτι ὅπερ* (*παρα* S) *ἰταβήρ* (*ἰταβύριον* S) *ἰώσηποσ τοῦτο* (*τοῦ* S) *θαβὼρ ἡ γραφὴ φησὶν* (om. S) i. marg. SL 10 *δὲ* ML *αὐτοῖς*] *καὶ* E 11 *ἄποθεν* ROPM¹L abhinc excerpsit Glycas *δ'*] *δὲ* ROSE om. P¹ *οὖν* P² 12 *καταπληγέντασ* M

16 **συνίεσαν* L *προσμιγέντων*] *προσμιγέντων τινῶν* ROL *προσμιγέντων αὐτῶν τινῶν* M **ὄμβρος*] *χειμὼν* SP 17 **υἱετὸν* S 18 **Χαναναίων*] *πολεμίων ἤτων χαναναίων* M 19 *οἵ τε*] *οἱ δὲ* SP 20 *δὲ* ROSPE 21 *τε* om. ROE **γενόμενοσ* L 24 **δὲ* PL *ταραχθέντες*] *excussi* Lat

ἔπεσον, ὡς ὑπὸ τῶν ἁρμάτων πολλοὺς αὐτῶν ἀποθανεῖν. Σισάρης 207
δὲ καταπηδήσας τοῦ ἅρματος ὡς εἶδε τὴν τροπὴν γινομένην, φυγὼν
ἀφικνεῖται παρά τινα τῶν Κενελίδων γυναῖκα Ἰάλην ὄνομα, ἣ κρύ-
ψαι τε ἀξιώσαντα δέχεται καὶ ποτὸν αἰτήσαντι δίδωσι γάλα διε-
φθορὸς ἤδη. ὁ δὲ πιὼν τοῦ μέτρου δαψιλέστερον εἰς ὕπνον τρέ- 208
πεται. ἡ δὲ Ἰάλη κοιμωμένου σιδήρεον ἧλον ἐλάσασα σφύρῃ κατὰ
τοῦ στόματος καὶ τοῦ χελυνίου διέπειρε τὸ ἔδαφος καὶ τοῖς περὶ
τὸν Βάρακον μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν ἐπεδείκνυε τῇ γῇ προσηλω-
μένον. καὶ οὕτως μὲν ἡ νίκη αὕτη περιέστη κατὰ τὰ ὑπὸ Δαβώρας 209
εἰρημένα εἰς γυναῖκα. Βάρακος δὲ στρατεύσας ἐπ' Ἄσωρον Ἰοα-
βινόν τε ὑπαντιάσαντα κτείνει καὶ τοῦ στρατηγοῦ πεσόντος καθελὼν
εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν στρατηγεῖ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαρά-
κοντα.

VI. 1. Τελευτήσαντος δὲ Βαράκου καὶ Δαβώρας κατὰ τὸν αὐτὸν 210
καιρὸν μετὰ ταῦτα Μαδιηνῖται παρακαλέσαντες Ἀμαληκίτας τε καὶ
Ἄραβας στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ἰσραηλίτας καὶ μάχῃ τε νικῶσι τοὺς
συμβαλόντας καὶ τὸν καρπὸν δῃώσαντες τὴν λείαν ἐπήγοντο. τοῦτο 211
δὲ ποιούντων ἐπ' ἔτη ἑπτὰ εἰς τὰ ὄρη τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀνεστάλη
τὸ πλῆθος καὶ τῶν πεδίων ἐξεχώρουν ὑπονόμους τε καὶ σπήλαια
ποιησάμενοι πᾶν ὅ τι τοὺς πολεμίους διέφυγεν ἐν τούτοις εἶχον
φυλάττοντες. οἱ γὰρ Μαδιηνῖται κατὰ ὥραν θέρους στρατεύοντες 212
τὸν χειμῶνα γεωργεῖν τοῖς Ἰσραηλίταις ἐπέτρεπον, ὅπως ἔχωσι
πεπονηκότων αὐτῶν εἰς ἃ βλάπτωσι. λιμὸς δ' ἦν καὶ σπάνις τροφῆς
καὶ τρέπονται πρὸς ἱκετείαν τοῦ θεοῦ σώζειν αὐτοὺς παρακαλοῦντες.

§ 206 = Iudic. IV 15; § 210 = Iudic. VI 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 86. Michael Glycas p. 306.

1 *αὐτῶν* om. SP 2 *γενομένην* O 3 **Κενελίδων*] *κενεαιδῶν* M *κενεαίδων* L *cenelidarum* Lat *κενετίδων* ed. pr. 4 **πότον* L *αἰτήσαντα* L **γάλα* om. M *διεφθορὼσ* S¹P¹ *διεφθορὸς ἤδη*] *erat enim fatigatus* Lat 6 **σιδήρειον* O *ἦλον* ME *κατὰ*] *διὰ* MSPLE 7 *στόματος — χελυνίου*] *κροτάφου αὐτοῦ* E *καὶ τοῦ*] *κατὰ τοῦ* MSPL 8 *ἐδείκνυ* E 9 *περίεστι* RGlyc *δεβώρασ* SP *δα(ε)βώρασ* L *deborra* Lat 10 *εἰρημένα*] fin. Glyc *ἄσσωρον* ML *ἄδωρον* E *asur* Lat *ἰωάβινον* O *ἰάβινον* SP *ἰάβιμον* L *ἰαβεινὸν* E *iabin* Lat

12 **τεσσάρ|κοντα* L 14 i. marg. ζ' RO *VII* Lat *δεβώρασ* OPELat *δα(ε)βώρασ* L 15 **μαδιηνῖται*, *η* i. ras. P *μαδιανῖται* LLat *παρακελεύσαντεσ* O **ἀμαλικίτασ* M **τε καὶ* — 16 *Ἰσραηλίτας* om. i. marg. suppl. m. 1 P 16 **ἄρραβασ* M *τε*] *γε* M 17 *καὶ τοὺσ καρποὺσ δῃώσαντεσ* E *eosque manibus alligantes* Lat *ἐπήγοντο*] coni. *ὑπήγοντο* codd. *ὑπῆγον* E *ἀπήγοντο* ed. pr.
18 *ἐπὶ* E 20 *εἶχον*] *ἦσαν* R 21 *μαδιανῖται* LLat *θέρους*] *ἔτουσ* ROSP *aestatis* Lat 23 *βλάπτουσι* ROM *βλάπτωσιν* S¹L i. marg. *VIII* Lat **δ'*] om. P¹ *igitur* Lat **σπάνη* L 24 *ἰκεσίαν* MLE *παρκαλοῦντεσ* L

213 2. Καὶ Γεδεὼν ὁ Ἰάσου παῖς Μανασσίδος φυλῆς ἐν ὀλίγοις δράγματα σταχύων φερόμενος κρυπτῶς εἰς τὴν ληνὸν ἔκοπτε· τοὺς γὰρ πολεμίους ἐδεδίει φανερῶς τοῦτο ποιεῖν ἐπὶ τῆς ἅλωος. φαντάσματος δὲ αὐτῷ παραστάντος νεανίσκου μορφῇ καὶ φήσαντος εὐδαίμονα καὶ φίλον τῷ θεῷ, ὑποτυχὼν „τοῦτο γοῦν, ἔφη, τεκμήριον τῆς εὐμενείας αὐτοῦ μέγιστον τῇ ληνῷ με νῦν ἀντὶ ἅλωος χρῆσθαι“.
214 θαρσεῖν δὲ παρακελευσαμένου καὶ πειρᾶσθαι τῆς ἐλευθερίας ἀνασώζειν ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε· τήν τε γὰρ φυλὴν ἐξ ἧς ὑπῆρχε πλήθους ὑστερεῖν καὶ νέον αὐτὸν εἶναι καὶ τηλικούτων πραγμάτων ἀσθενέστερον. ὁ δὲ θεὸς αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ἐπηγγέλλετο καὶ νίκην παρέξειν Ἰσραηλίταις αὐτοῦ στρατηγοῦντος.
215 3. Τοῦτ᾽ οὖν διηγούμενος ὁ Γεδεὼν τισὶ τῶν νέων ἐπιστεύετο, καὶ παραχρῆμα πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἕτοιμον ἦν τὸ στρατόπεδον μυρίων ἀνδρῶν. ἐπιστὰς δὲ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς τῷ Γεδεῶνι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν αὐτῷ φίλαυτον οὖσαν ἐδήλου καὶ πρὸς τοὺς ἀρετῇ διαφέροντας ἀπεχθανομένην, ὅπως τε τὴν νίκην παρέντες τοῦ θεοῦ δοκεῖν νομίζουσιν ἰδίαν ὡς πολὺς στρατὸς ὄντες καὶ πρὸς
216 τοὺς πολεμίους ἀξιόμαχος. ἵνα μάθωσιν οὖν βοηθείας τῆς αὐτοῦ τὸ ἔργον, συνεβούλευε περὶ μεσοῦσαν τὴν ἡμέραν ἐν ἀκμῇ τοῦ καύματος ὄντος ἄγειν τὴν στρατιὰν ἐπὶ τὸν ποταμὸν καὶ τοὺς μὲν κατακλιθέντας καὶ οὕτως πίνοντας εὐψύχους ὑπολαμβάνειν, ὅσοι δ᾽ ἂν ἐσπευσμένως καὶ μετὰ θορύβου πίνοντες τύχοιεν τούτους δει-
217 λοὺς νομίζειν καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους. ποιήσαντος δὲ

§ 213 = Iudic. VI 11.

ROMSPLELatZonaras I p. 86 sq. Suidas s. *Γεδεών*. Michael Glycas p. 307.
1 i. marg. *η′* RO **Ἰάσου*] *ἰωάσσου* S *ἰωάσου* PL *Μανασσίδος*] *μανάσιδοσ* R *μανασίδοσ* O *μανασσίτιδοσ* PE *μανασήτιδοσ* (σ supra) S *μανασσήτιδοσ* L **δράγματα*] *δράγ|κατα*, *κ* add. rubricator O 2 **κρυφῶσ* L 3 *τῆς*] *τοῖσ* O *ἀλώοσ* (idem u. 5) M 4 *δ᾽* MSPLE **μορφῆσ* S 6 *εὐμενείας*] *εὐδαιμονίασ* MLE **τῇ*] *τὸ* Zon *με*] *μὲν* MP¹, om. Lat *ἅλωνοσ* EZon **χρήσασθαι* MSPL 7 *θαρρεῖν* E **πειρᾶσθαι* — 8 *ἀνασώζειν*] *festinare quatenus defenderet libertatem* Lat *τῆς ἐλευθερίας*] *τῆσ ἐλευθερείασ* O *τὴν ἐλευθερίαν* MSPLE **ἀνασώζειν* fort. spurium 9 *πραγμάτων*] *πραγμάτων ἐπινοίασ* MSPL
12 **τοῦτ᾽ οὖν*] *τότ᾽ οὖν* O *τοῦτο γοῦν* L 13 *στρατόπεδον*] *στρατιωτικὸν* MSPL 14 **ἵπνουσ* R *τὴν*] *τήν τε* MPL *τήν τ᾽* S 15 *αὐτοφίλαυτον* M 16 *τε*] *τε μὴ* SP 17 *νομίζωσιν* S² *νομιοῦσι* (aut *νομίσουσι*) coni.
18 *αὐτοῦ*] *αὐτοῦ ὂν* SP 19 *συνεβούλευε* — p. 335, 2 *ὕδωρ* habet Glycas *τὴν* om. Glyc **ἐν ἀκμῇ*] incip. Suidas 20 **ἀγαγεῖν τὸν στρατὸν εἰσ τὸν* Suid 21 *οὕτω* ESuidGlyc *πιόντασ* E *εὐψύχους*] *εὐψύχους εἶναι* Suid 22 **ἐσπευμένωσ* L **πίνοντες τύχοιεν*] *πίνοιεν* Suid 23 *δειλοὺς* (*δηλοὺσ* L) *νομίζειν*] *δὴ* (*δὲ* M) *νομίζειν ὑπὸ δειλίασ τοῦτο πάσχειν* MSPSuid Glyc *καὶ* om. Suid *πολεμίους*] fin. Suidas

τοῦ Γεδεῶνος κατὰ τὰς ὑποθήκας τοῦ θεοῦ τριακόσιοι ἄνδρες εὑρέ-
θησαν ταῖς χερσὶ μετὰ φόβου προσενεγκάμενοι τὸ ὕδωρ τεταραγ-
μένως, ἔφησέ τε ὁ θεὸς τούτους ἐπαγόμενον ἐπιχειρεῖν τοῖς πολε-
μίοις. ἐστρατοπεδεύοντο δὲ ὑπὲρ τοῦ Ἰορδάνου μέλλοντες εἰς τὴν
ἐπιοῦσαν περαιοῦσθαι.

4. Γεδεῶνος δ' ἐν φόβῳ καθεστῶτος, καὶ γὰρ νυκτὸς ἐπιχειρεῖν 218
αὐτῷ ὁ θεὸς προειρήκει, τοῦ δέους αὐτὸν ἀπαγαγεῖν βουλόμενος
κελεύει προσλαβόντα ἕνα τῶν στρατιωτῶν πλησίον χωρεῖν ταῖς Μα-
διηνιτῶν σκηναῖς· παρ' αὐτῶν γὰρ ἐκείνων λήψεσθαι φρόνημα καὶ
θάρσος. πεισθεὶς δὲ ᾖει Φρουρὰν τὸν ἑαυτοῦ θεράποντα παρα- 219
λαβών, καὶ πλησιάσας σκηνῇ τινι καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐγρη-
γορότας καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγούμενον τῷ συσκηνοῦντι, ὥστε
ἀκούειν τὸν Γεδεῶνα. τὸ δὲ τοιοῦτον ἦν· μᾶζαν ἐδόκει κριθίνην
ὑπ' εὐτελείας ἀνθρώποις ἄβρωτον διὰ τοῦ στρατοπέδου κυλιομένην
τὴν τοῦ βασιλέως σκηνὴν καταβαλεῖν καὶ τὰς τῶν στρατιωτῶν πάν-
των. ὁ δὲ σημαίνειν ὄλεθρον τοῦ στρατοῦ τὴν ὄψιν ἔκρινε λέγων, 220
ὅθεν τοῦτ' αὐτῷ συνιδεῖν ἐπῆλθε, πᾶν τὸ σπέρμα τὸ καλούμενον
κρίθινον εὐτελέστατον ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν, τοῦ δ' Ἀσιανοῦ παν-
τὸς τὸ Ἰσραηλιτῶν ἔστιν ἰδεῖν ἀτιμότερον νῦν γεγενημένον ὅμοιον
δὲ τῷ κατὰ κριθὴν γένει. καὶ τὸ παρὰ τοῖς Ἰσραηλίταις νῦν με- 221
γαλοφρονοῦν τοῦτ' ἂν εἴη Γεδεὼν καὶ τὸ σὺν αὐτῷ στρατιωτικόν.
ἐπεὶ οὖν τὴν μᾶζαν φῂς ἰδεῖν τὰς σκηνὰς ἡμῶν ἀνατρέπουσαν, δέ-
δια μὴ θεὸς Γεδεῶνι τὴν καθ' ἡμῶν νίκην ἐπινένευκε."

5. Γεδεῶνα δ' ἀκούσαντα τὸ ὄναρ ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος 222
ἔλαβε καὶ προσέταξεν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι τοὺς οἰκείους διηγησά-
μενος αὐτοῖς καὶ τὴν τῶν πολεμίων ὄψιν, οἱ δ' ἕτοιμοι πρὸς τὰ

§ 217 = Iudic. VII 6.

ROMSPLELatZonaras I p. 87. Michael Glycas p. 307.

1 κατὰ τὰσ τοῦ θεοῦ ὑποθήκασ τοῦ γεδεῶνοσ tr. M 2 φόβου] τρόμου Glyc 3 ἔφησέ τε] ἔφη δέ τε RO 4 ἐστρατοπέδευον MSPL 8 προσλαβόμενον EZon *τῶν στρατιωτῶν ἕνα tr. ML μαδιανιτῶν, ι ex η corr. S μαδιανητῶν P τῶν μαδιανιτῶν E *madianitarum* Lat 10 *ᾔει] εἴη R φρούραν M φρουρὸν O *phara* Lat Φαράν Hudson 11 *πλησιάσας] πλησιάσασ δὲ, δὲ expunxit m. 2 S 12 *διηγούμενον, ν finale i. ras. P 13 *κριθήνην O 14 *ὑπ'] ἀπ' ROSP *ἀνθρώποις om. O *ἄμβρωτον O[1] *διὰ] διὰ τὴν R *κυλυομένην L 15 *καταβαλεῖν] καταλαβεῖν (β λ s. l.) L *adpraehendisse* Lat 17 αὐτῷ] αὐτὸ O συν·ιδεῖν S συνειδεῖν P 19 νῦν ἀτιμότερον tr. MSPL 20 δὲ om. E τοῖς om. E *μεγαλοφρονοῦν] μέγα φρονοῦν SP 23 θεὸς] ὁ θεὸσ MLE 24 *δὲ ML 25 *διησάμενοσ, γη s. m. rec. L 26 *πολεων (μι s. l.) P

παραγγελλόμενα φρονηματισθέντες ὑπὸ τῶν δεδηλωμένων ἦσαν.
223 καὶ κατὰ τετάρτην μάλιστα φυλακὴν προσῆγε τὴν ἑαυτοῦ στρατιὰν
Γεδεὼν εἰς τρία μέρη διελὼν αὐτήν, ἑκατὸν δὲ ἦσαν ἐν ἑκάστῳ.
ἐκόμιζον δὲ πάντες ἀμφορέας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἡμμένας ἐν αὐ-
ταῖς, ὅπως μὴ κατάφωρος τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῶν γένηται,
καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ κριοῦ κέρας· ἐχρῶντο δὲ τούτοις ἀντὶ σάλπιγγος.
224 χωρίον δὲ πολὺ κατεῖχε τὸ τῶν πολεμίων στράτευμα, πλείστην γὰρ
αὐτοῖς εἶναι συνέβαινε κάμηλον, καὶ κατὰ τὰ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ'
225 ἑνὶ κύκλῳ πάντες ἦσαν. οἱ δ' Ἑβραῖοι, προειρημένον αὐτοῖς ὁπόταν
γένωνται πλησίον τῶν πολεμίων ἐκ συνθήματος σάλπιγξί τε ἠχή-
σαντας καὶ τοὺς ἀμφορέας κατεάξαντας ὁρμῆσαι μετὰ τῶν λαμ-
πάδων ἀλαλάξαντας καὶ νικᾶν θεοῦ Γεδεῶνι βοηθήσοντος, τοῦτ'
226 ἐποίησαν. ταραχὴ δὲ λαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους ἔτι [τε] ὑπνοῦντας
καὶ δείματα· νὺξ γὰρ ἦν καὶ ὁ θεὸς τοῦτο ἤθελεν. ἐκτείνοντο δὲ
ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων, οἱ δὲ πλείους ὑπὸ τῶν συμμάχων
διὰ τὸ τῇ γλώσσῃ διαφωνεῖν. ἅπαξ δὲ καταστάντες εἰς ταραχὴν
πᾶν τὸ προστυχὸν ἀνῄρουν νομίζοντες εἶναι πολέμιον, φόνος τε
227 πολὺς ἦν. καὶ φήμη πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας τῆς Γεδεῶνος νίκης ἀφι-
κομένης ἐν τοῖς ὅπλοις ἦσαν, καὶ διώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολε-
μίους ἐν κοίλῳ τινὶ χαράδραις περιειλημμένῳ οὐ δυναμέναις δια-
περᾶναι χωρίῳ καὶ περιστάντες κτείνουσιν ἅπαντας καὶ δύο τῶν
228 βασιλέων Ὠρηβόν τε καὶ Ζῆβον. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἡγεμόνων τοὺς
περιλειφθέντας τῶν στρατιωτῶν ἐνάγοντες, ἦσαν δὲ μύριοι καὶ

§ 223 = Iudic. VII 16.

ROMSPLELatZonaras I p. 87 sq.

1 *παραγγελόμενα* S[1] 2 *καὶ* om. L *μάλιστα* om. ROE et fort. Lat *ἑαυτοῦ] *αὐτοῦ* MSPL 3 **ἑκατὸν — ἑκάστῳ* om. Lat *δ'*] MSPL *ἐν ἑκάστη* L 4 **ἀμφορέας*] *faretra* Lat **καινοὺσ* R *ἐν αὐταῖς* om. MSPLELat 5 *μὴ κατάφωρος*] *grauis* Lat *κατάφωροσ, ω* ex *ο* corr. RO 6 *κέρας — σάλπιγγος*] *κέρασ οἷσ ἀντὶ σάλπιγγοσ ἐχρῶντο* E *cornua quibus pro tubis utebantur* Lat *τούτοισ*] *τούτω* SP **σαλπίγγων* L 7 *στράτευμα*] *στρατόπεδον* MSPL 8 *τὰ* om. SP *νεμϊθέντεσ* O 9 *προειρημένον*] coni. *προειρημένου* codd. 10 *σάλπιγξί*] E *σάλπιγγι* codd. *tubis* Lat *ἠχήσαντας*] coni. *ἠχήσαντεσ* codd. 11 **ἀμφορέας*] *faretra* Lat *κατεάξαντας*] coni. *κατεάξαντεσ* codd. **λαμπάδων*] *λαμπάδων ἐπὶ τοὺσ πολεμίουσ* SPL 12 *ἀλαλάξαντας*] coni. *ἀλαλάξαντεσ* ROMS[2]P *ἀλλαλάξαντεσ* S[1]E *ἀλλάξαντεσ* L 13 *ἔτι τε* om. E *τε* om. Lat et Dindorf 14 **δὲ ὀλίγοι μὲν*] *μὲν ὀλίγοι* P 16 *δὲ*] *nam* Lat 17 *φόνος*] *ὁ φόνοσ* M 18 *φήμησ* MSPLLat *ἀφηκομένησ* R 20 *δυναμέναις*] *δυναμένουσ, ο* ex corr. M *δυναμέναισ διαβάθη* S *δυναμένουσ διὰ βάθη* P *διαπερᾶν* P 21 *χωρίων* P 22 **Ὠρηβόν*] *ὤριβον* ROM **Ζῆβον*] *ζίβον* (*ι* ex *η* corr. M) RM *ζῖβον* O 23 *παραλειφθέντασ* E *ἐνάγοντες*] *ἄγοντεσ* SPE *colligentes* Lat *δὲ*] *δὲ ὡσ* MLELat

*ὀκτακισχίλιοι, στρατοπεδεύονται πολὺ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἄπωθεν.
Γεδεὼν δὲ οὐκ ἀπηγορεύκει πονῶν, ἀλλὰ διώξας μετὰ παντὸς τοῦ
στρατοῦ καὶ συμβαλὼν ἅπαντας διέφθειρε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς
λοιποὺς ἡγεμόνας Ζεβὴν καὶ Ζαρμούνην αἰχμαλώτους λαβὼν ἀνή-
γαγεν. ἀπέθανον δ' ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ Μαδιηνιτῶν τε καὶ τῶν* 229
*συστρατευσάντων αὐτοῖς Ἀράβων περὶ μυριάδας δώδεκα, λεία τε
πολλὴ χρυσὸς καὶ ἄργυρος καὶ ὕφη καὶ κάμηλος καὶ ὑποζύγια λαμ-
βάνεται τοῖς Ἑβραίοις. Γεδεὼν δὲ παραγενόμενος εἰς Ἐφρὰν τὴν
ἑαυτοῦ πατρίδα κτείνει τοὺς τῶν Μαδιηνιτῶν βασιλέας.*
6. *Ἡ δ' Ἐφράμιδος φυλὴ τῇ Γεδεῶνος εὐπραγίᾳ δυσχεραίνουσα* 230
*στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν διεγνώκει, τὸ μὴ προαγγεῖλαι τὴν ἐπιχείρησιν
αὐτοῖς τὴν κατὰ τῶν πολεμίων ἐγκαλοῦντες. Γεδεὼν δὲ μέτριος
ὢν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρος οὐκ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοκράτορι χρησά-
μενος λογισμῷ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι χωρὶς αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ θεοῦ
κελεύσαντος· τὴν δὲ νίκην οὐχ ἧττον αὐτῶν ἔφασκεν ἰδίαν ἢ τῶν
ἐστρατευκότων εἶναι. καὶ τούτοις παρηγορήσας αὐτῶν τὴν ὀργὴν* 231
*τοῖς λόγοις μᾶλλον τοὺς Ἑβραίους ὠφέλησε τῆς ἐπὶ τῶν πολεμίων
εὐπραξίας [φήσας αἰτίους]· ἐμφυλίου γὰρ αὐτοὺς στάσεως ἄρχειν
μέλλοντας ἐρρύσατο. τῆς μέντοι ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην ἐξέ-
τισεν, ἣν δηλώσομεν κατὰ καιρὸν ἴδιον.*
7. *Γεδεὼν δὲ τὴν ἀρχὴν ἀποθέσθαι βουλόμενος βιασθεὶς ἔσχεν* 232
*αὐτὴν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα βραβεύων αὐτοῖς τὰ δίκαια καὶ περὶ
τῶν διαφορῶν ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων κύρια πάντα ἦν τὰ ὑπ' αὐ-
τοῦ λεγόμενα. καὶ ὁ μὲν γηραιὸς τελευτήσας ἐν Ἐφρὰν τῇ πατρίδι
θάπτεται.*

---

§ 228 = Iudic. VIII 10; § 230 = Iudic. VIII 1; § 232 = Iudic. VIII 22.

ROMSPLELatZonaras I p. 88.

1 *πολὺ*] *πόρρω πολὺ* MSPL *ἄπωθεν*] *ἄποθεν* RO, om. MSPL 2 *δὲ*] *δ'* MSP *πόνων* RO 4 *Ζεβὴν καὶ Ζαρμούνην*] *ζέρβην καὶ ζαμούνῆν* O *ζεβὶν καὶ ζαρβουνιν* M *σαλμανὶ* (*λ* i. ras. ex *ρ* uid. corr.) *ζεβεὴν καὶ ζαρμούνην* S *ζεβέδην καὶ ζαρμούνην καὶ σαλμανᾶν* P *ζεβὴν σαλμανὰν καὶ ζαρβουνὴν* L *ζεβέησ καὶ ζαρβούνησ* E *zerbin et zarnon* Lat *ἀνήγαγεν*] *ἤγαγεν* ML *ἤχθησαν* E 5 *madianitarum* Lat *τῶν συστρατευσαμένων* SP 6 *ἀρράβων* M 7 *ὑφὴ* ROM 8 **ἔφραν* SP *ἐφρὰμ* ML 9 *κτήνει* M *μαδιανιτῶν* (*α* ante *ν* i. ras. P) SPLat 10 *ἐφράμιδοσ*, *ά* ex corr. R *ἐφράμιοσ* MS *ἐφραίμιοσ* PLE *ephrem* Lat *τῇ Γεδεῶνος*] *ex qua erat gedeon* Lat 11 **διεγνώκεισαν* M **τὸ*] *τῷ* SP *προαγγεῖλαι*] Dindorf *προσαγγεῖλαι* ROMSPE *παραγγεῖλαι* L *indicasset* Lat 12 **Γεδεὼν*] *ὁ γεδεὼν*, *ὁ* add. rubricator L 13 *ἄκρωσ* M 17 **ὠφέλισε* O 18 *φήσας αἰτίους* om. MSPLELat *αὐτοῖσ* RO 19 **ἐρύσατο* L *μέντοι*] *μέντοιγε* MSPLE
23 *διαφόρων* P *κύρια*] ex Lat *κύριά τε* codd. 24 *λεγόμενα*] *γενόμενα* RO *Ἐφρὰν*] *ἐφρὰμ* R *ἐφραὶμ* (*μ* ex *ν* corr. P) MSPL *ephren* Lat

233 VII. 1. *Παῖδες δὲ ἦσαν αὐτῷ γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα, πολλὰς
γὰρ ἔγημε γυναῖκας, νόθος δ' εἷς ἐκ παλλακῆς Δρούμας Ἀβιμέλεχος
τοὔνομα, ὃς μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ἀναχωρήσας εἰς Σίκιμα
πρὸς τοὺς ἀπὸ μητρὸς συγγενεῖς, ἐντεῦθεν γὰρ ἦν, καὶ λαβὼν ἀρ-
γύριον παρ' αὐτῶν, οἳ διὰ πλῆθος ἀδικημάτων ἦσαν ἐπίσημοι,*
234 *ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὸν πατρῷον οἶκον καὶ κτείνει πάντας
τοὺς ἀδελφοὺς πλὴν Ἰωθάμου· σώζεται γὰρ οὗτος διαφυγεῖν εὐτυ-
χήσας. Ἀβιμέλεχος δὲ εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι κύ-
ριον αὐτὸν ὅ τι βούλεται ποιεῖν ἀντὶ τῶν νομίμων ἀποδείξας καὶ
δεινῶς πρὸς τοὺς τοῦ δικαίου προϊσταμένους ἐκπικραινόμενος.*
235 2. *Καί ποτε δημοτελοῦς Σικιμίοις οὔσης ἑορτῆς καὶ τοῦ πλή-
θους παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένου ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωθάμης, ὃν καὶ
διαφυγεῖν ἔφαμεν, ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Γαριζεῖν, ὑπέρκειται
δὲ τῆς Σικιμίων πόλεως, ἐκβοήσας εἰς ἐπήκοον τοῦ πλήθους ἡσυ-*
236 *χίαν αὐτῷ παρασχόντος ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. γενο-
μένης δὲ σιγῆς εἶπεν, ὡς τὰ δένδρα φωνὴν ἀνθρώπειον προϊέμενα
συνόδου γενομένης αὐτῶν δεηθείη συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησα-
μένης δ' ἐκείνης διὰ τὸ τιμῆς τῆς ἐπὶ τοῖς καρποῖς οἰκείας οὔσης
ἀπολαύειν οὐχ ὑπ' ἄλλων ἔξωθεν προσγινομένης, τὰ δένδρα τῆς
ἐπὶ τῷ ἄρχεσθαι φροντίδος οὐκ ἀπελείπετο, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμ-*
237 *πέλῳ τὴν τιμὴν παρασχεῖν. καὶ ἡ ἄμπελος χειροτονουμένη τοῖς
τῆς συκῆς χρησαμένη λόγοις παρῃτεῖτο τὴν ἀρχήν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ
τῶν ἐλαιῶν ποιησαμένων ῥάμνος, ἐδεήθη γὰρ αὐτῆς ὥστε παραλα-*
238 *βεῖν τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα, πυρεῖα δὲ ἀγαθὴ παρασχεῖν τῶν*

§ 232 = Iudic. VIII 30.

ROMSPLELatZonaras I p. 88.

1 i. marg. *ϑ'* R 2 *ἔγημαι* R *δὲ* ROSPE *δρουμᾶσ* O *droma* Lat 3 *εἰς*] *ἐπὶ* MSPLE *σικίμοισ* E *sichem* semper Lat 4 *ἀπὸ*] *τῆσ* E 5 post *αὐτῶν* lacunam statuit Ernesti, cf. Iudic. IX 4 6 **πάτριον* RO 7 *Ἰωθάμου*] *ἰωθάνου* (*ἰ* ex *ει* corr.) M *ἰωνάθου* SP *ἰωαθάμου* L *ἰωνάθα* E *ioathan* Lat
ην
Ἰωαθάνου Zon *διὰ φυγὴν* O *διαφυγεῖν* L 8 **καθίστησι* L 9 *αὐτὸν* ROMS[1]P[1]L 10 *ἐμπικραινόμενοσ* E 12 *συνειλεγμένου*] *συνηγμένου* L
α
ἰω·θάμησ R *ἰωνάθησ* SP *ἰωάθαμοσ* L *ioatham* Lat *ἰωνάθασ* E *καὶ* om. E
ζι
13 **Γαριζεῖν*] *γαρι* M *γαριζὴν* S *γαριζῖν* O *γαριζὶν* L 14 *σικίμων* MS[2]P *σικί|ων* S[1] *σικιμῶν* L *sicimorum* Lat **εἰς* om. RO 16 *ἀνθρώπιον* OM *ἀνθρώπων* L *ἀνθρωπίνην* E 17 **συκῆς*] *συκῆν* RO 18 *τιμῆς*] *τῆσ τιμῆσ* MSPL 19 *ἀπολάβειν* R *ἔξωθε* P[2] *προσγενομένην* SP *προσγινομένη* L 20 *τῷ*] *τὸ* ROSPL 21 **τὴν* om. ROSP[1] 22 *τῆς συκῆς*] *αὐτοῖσ τῇ συκῇ* (*τῇ συκῇ* om. i. marg. suppl. m. 1 S) MSPLLat 23 *παραλαλαβεῖν* P[1] 24 *πυρεῖα*] Bekker *πυρία* codd.

ξύλων ἐστίν, ὑπισχνεῖται τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι καὶ ἀόκνως ἔχειν.
δεῖ μέντοι συνιζάνειν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν, εἰ δ' ὄλεθρον ἐπ' αὐτῇ
φρονοῖεν, ὑπὸ τοῦ ἐνόντος πυρὸς διαφθαρεῖεν. ταῦτα δ' οὐ γέλω- 239
τος ἕνεκα, φησί, λέγω, ὅτι δὲ πολλῶν ἀγαθῶν ἐκ Γεδεῶνος πεπειρα-
μένοι περιορῶσιν Ἀβιμέλεχον ἐπὶ τῶν ὅλων ὄντα πραγμάτων σὺν
αὐτῷ τοὺς ἀδελφοὺς ἀποκτείναντες, ὃν πυρὸς οὐδὲν διοίσειν. καὶ
ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ὑπεχώρησε καὶ διῃτᾶτο λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι
δεδιὼς ἐπ' ἔτη τρία τὸν Ἀβιμέλεχον.
3. *Μετ' οὐ πολὺ δὲ τῆς ἑορτῆς Σικιμῖται, μετενόησαν γὰρ ἐπὶ* 240
τοῖς Γεδεῶνος υἱοῖς πεφονευμένοις, ἐξελαύνουσι τὸν Ἀβιμέλεχον
τῆς πόλεως καὶ τῆς φυλῆς· ὁ δὲ κακοῦν τὴν πόλιν ἐφρόντιζε. τῆς
δ' ὥρας τῆς τοῦ τρυγᾶν γενομένης ἐδεδίεσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν
προϊόντες μή τι δράσῃ κακὸν Ἀβιμέλεχος εἰς αὐτούς. ἐπιδημήσαν- 241
τος δὲ πρὸς αὐτοὺς τῶν ἀρχόντων τινὸς Γνάλου σὺν ὁπλίταις καὶ
συγγενέσι τοῖς αὐτοῦ φυλακὴν οἱ Σικιμῖται δέονται παρασχεῖν αὐ-
τοῖς, ἕως ἂν τρυγήσωσι. προσδεξαμένου δ' ἐκείνου τὴν ἀξίωσιν
προῄεσαν καὶ Γνάλης σὺν αὐτοῖς τὸ οἰκεῖον ἄγων ὁπλιτικόν. ὅ τε 242
οὖν καρπὸς μετὰ ἀσφαλείας συνάγεται καὶ δειπνοῦντες κατὰ συμ-
μορίαν φανερῶς ἀπετόλμων ἤδη βλασφημεῖν τὸν Ἀβιμέλεχον, οἵ τε
ἄρχοντες ἐνέδραις καταλαμβανόμενοι τὰ περὶ τὴν πόλιν πολλοὺς
τῶν Ἀβιμελέχου συλλαμβάνοντες ἀνῄρουν.
4. *Ζάβουλος δέ τις τῶν Σικιμιτῶν ἄρχων ξένος ὢν Ἀβιμελέχου* 243
ὅσα παροξύνειεν Γνάλης τὸν δῆμον πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῷ
καὶ παρῄνει λοχᾶν πρὸ τῆς πόλεως· πείσειν γὰρ Γνάλην ἐξελθεῖν
ἐπ' αὐτόν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν ὥστε ἀμύνασθαι·
γενομένου γὰρ τούτου διαλλαγὰς αὐτῷ μνηστεύσεσθαι πρὸς τὸν

§ 237 = Iudic. IX 14.

ROMSPLELatZonaras I p. 88.

1 **ἐστὶ* L **ὑπισχνῆται* R 2 **δεῖ*] *δεῖν* coni. 3 *φρονοῖεν*] Dindorf *φρονῶεν* ROMP^{1}LE *φρονῷιεν* SP^{2} *δὲ* E 4 *φησί, λέγω*] *φησὶ λέγειν* MS *λέγω φησὶ* P *λέγω* E 6 **ἀποκτείναντα* SP 8 *τρία*] *XXX* cod. Wiz. Lat 9 *Σικιμῖται*] *οἱ* (*ἡ* L) *σικιμῖται* MSPLE 11 *ὁ δὲ*] *οἱ δὲ* MSPL *κακοῦν*, *οῦ* i. ras. R *ἐφρόντιζον* MSPL 13 *Ἀβιμέλεχος εἰς αὐτούς*] *αὐτοὺσ ἀβιμέλεχοσ* MSPLE 14 *Γνάλου*] *γάλου* M *γέλλου* SPE *γαάλου* L *gaal* Lat 16 *δὲ* M 17 *Γνάλης*] *γάλησ* M *γαάλησ* SP *γάαλοσ* L *γέλλησ* E *gaal* Lat 18 *κατὰ συμμορίαν*] *per singulos choros* Lat unde *κατὰ συμμορίας* Cocceji 21 *συλλαμβάνοντες*] *latenter* Lat *ἀνῄρουν*] *διέφθειρον* ML *διέφθειραν* SP 22 *ζέβουλοσ* L *ζέβελοσ* E *zebul* hic et infra Lat 23 *παροξύνειε* M$O^{2}S^{2}$E *Γνάλης*] *γάλησ* M *γέλλησ* SPE *γάαλοσ* L *gaal* Lat **πέμπον* R 24 **λογχᾶν* O *Γνάλην*] *γαλὴν* M *γαάλλην* SP *γάαλον* L *γέλλην* E *gaal* hic et infra Lat 25 *ἐκεῖνο* L *ἀμύνεσθαι* ML 26 *μνηστεύσεσθαι*] coni. *μνηστεύεσθαι* codd.

244 δῆμον. ὅ τε οὖν Ἀβιμέλεχος ἐκάθισεν ἐνεδρεύων καὶ ὁ Γνάλης αφυ-
λακτοτέρως διέτριβεν ἐπὶ τοῦ προαστείου καὶ Ζάβουλος σὺν αὐτῷ.
ἰδὼν δὲ ὁπλίτας ἐπιφερομένους Γνάλης πρὸς Ζάβουλον ἔλεγεν ἄν-
245 δρας αὐτοῖς ἐπιέναι καθωπλισμένους. τοῦ δὲ σκιὰς εἶναι φαμένου
τῶν πετρῶν, πλησίον ἤδη γινομένων τὸ ἀκριβὲς κατανοῶν οὐ σκιὰς
ἔλεγε ταῦτ' εἶναι, λόχον δ' ἀνδρῶν. καὶ Ζάβουλος, „οὐ σὺ μέντοι,
φησίν, Ἀβιμελέχῳ κακίαν ἐπεκάλεις; τί οὖν οὐκ ἐπιδεικνύεις τὸ
246 τῆς ἀρετῆς μέγεθος εἰς μάχην αὐτῷ συμβαλών"; Γνάλης δὲ θορυ-
βούμενος συνάπτει τοῖς Ἀβιμελέχου καὶ πίπτουσι μέν τινες τῶν
σὺν αὐτῷ, φεύγει δ' αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν τοὺς ἄλλους ἀγόμενος.
καὶ Ζάβουλος πολιτεύεται Γνάλην ἐκβληθῆναι τῆς πόλεως κατη-
γορήσας, ὡς μαλακῶς πρὸς τοὺς Ἀβιμελέχου στρατιώτας ἀγωνί-
247 σαιτο. Ἀβιμέλεχος δὲ πυθόμενος ἐξελευσομένους αὖθις κατὰ τρύ-
γητον τοὺς Σικιμίους ἐνέδραις προλοχίζεται τὰ περὶ τὴν πόλιν, καὶ
προελθόντων ἡ μὲν τρίτη μοῖρα τῆς στρατιᾶς καταλαμβάνει τὰς
πύλας ἀφαιρησομένη τὴν εἴσοδον τοὺς πολίτας, οἱ δ' ἄλλοι σκιδνα-
248 μένους μεταθέουσι, πανταχοῦ τε φόνος ἦν. καὶ κατασκάψας εἰς
ἔδαφος τὴν πόλιν, οὐ γὰρ ἀντέσχε πρὸς τὴν πολιορκίαν, ἅλας κατὰ
τῶν ἐρειπίων σπείρας προῆγε. καὶ Σικιμῖται πάντες οὕτως ἀπώ-
λοντο· ὅσοι δὲ κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες διέφυγον τὸν κίν-

§ 244 = Iudic. IX 34.

ROMSPLELatZonaras I p. 88.

1 Γνάλης] γαλησ M γαάλης S γαάλλησ P γάαλοσ L γέλλησ E 2 ἀφυλακτότεροσ MSPL ἀφυλακτότερον E ζαβοῦλοσ R ζεβέλλησ M ζεβέλησ SPE ζέβουλοσ L 3 Γνάλης] γάλησ M γαάλησ S γαάλλησ P γάαλοσ L ὁ γέλλησ E ζαβοῦλον RO ζεβελλαν M ζεβελᾶν SP ζέβουλον L 4 *ἐπεῖναι ROML τοῦ] τοὺσ L 5 τῶν om. P γενομένων ML 6 ταῦτα ROSPL ζαβοῦλοσ O et ex corr. R ζέβελοσ MSPE ζέβουλοσ L μέντοι om. ELat 7 ἀπεκάλεισ RO ἐπικαλεῖσ M ἐνεκάλεισ E fort. recte ἐπιδεικνύεις] ἐπιδείκνυσαι MSPLE 8 τῆς] τῆσ σῆσ MSPL τὴν σὴν E tuae Lat Γνάλης] γάλησ M γαάλησ SE γαάλλησ P γάαλοσ L τεθορυβημένοσ E 10 *τοὺς ἄλλους]
οὐσ ουσ
τἄλλ , ἀλλ i. ras. O 11 Ζάβουλος] ζέβελοσ MSPE ζέβουλοσ L zebul Lat
λ
ut supra Γνάλην] πάλιν ROML γαλὴν S γάλην P γέλλην E denuo — gaal Lat 12 supra κατηγορήσας s. m. rec. litteras minus certas, θεισ ut uid. O 13 ἐξελευσομένουσ, ου ex ο corr. O αὖθις] αὖθισ τοῦ σικίμου RO τρυ-
ϊώτασ
γητὸν codd. 14 σικιμίους] σικίμουσ R σικίμουσ s. m. rec. O σικιμίτασ L προλογχίζεται O 16 ἀφαιρησομένην RO τοῖσ πολίταισ RO δὲ PE 18 οὐ — πολιορκίαν om. ELat τὴν om. MSPL *ἅλας] ἄλλασ S^2P^2 19 *ἐριπείων O ἐριπίων MS^1

*δυνον, οὗτοι πέτραν ὀχυρὰν εὑρόντες ἐπ᾽ αὐτῆς ἱδρύονται τειχίσαι
τε ταύτην παρεσκευάζοντο. ἔφθη τε τὴν διάνοιαν αὐτῶν Ἀβι-* 249
*μέλεχος μαθὼν ἐλθεῖν ἐπ᾽ αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως καὶ φακέλλους
ὕλης ξηρᾶς περιβαλὼν τῷ χωρίῳ δι᾽ αὐτοῦ φέρων ταῦτα ποιεῖν τὴν
στρατιὰν παρεκελεύσατο. καὶ ταχέως περιληφθείσης ἐν κύκλῳ τῆς
πέτρας τοῖς ξύλοις πῦρ ἐμβάλλουσιν ὅσα τε μᾶλλον ἐξάπτειν φύσιν
ἔχει καὶ μεγίστην αἴρουσι φλόγα. καὶ διαφεύγει μὲν ἀπὸ τῆς πέ-* 250
*τρας οὐθείς, ἀλλ᾽ ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπώλοντο, ἄνδρες μὲν
περὶ πεντακοσίους καὶ χιλίους, τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. καὶ
Σικιμίταις μὲν τοιαύτη συμφορὰ συνέπεσε μείζων καὶ τῆς ἐπ᾽ αὐτῇ
λύπης γενομένη πλὴν ὅτι κατὰ δίκην ἐπ᾽ ἀνδρὸς εὐεργέτου συνθεῖσι
κακὸν τηλικοῦτον.*

5. *Ἀβιμέλεχος δὲ τοῖς Σικιμιτῶν κακοῖς καταπλήξας τοὺς Ἰσ-* 251
*ραηλίτας μειζόνων ἐφιέμενος δῆλος ἦν καὶ μηδαμοῦ περιγράψων
τὴν βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. ἤλαυνεν οὖν ἐπὶ Θήβας καὶ
τὴν μὲν πόλιν ἐξ ἐπιδρομῆς αἱρεῖ, πύργου δ᾽ ὄντος ἐν αὐτῇ με-
γάλου, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος συνέφυγε, πολιορκεῖν τοῦτον παρε-
σκευάζετο. καὶ αὐτὸν πλησίον ὁρμῶντα τῶν πυλῶν γυνὴ θραύ-* 252
*σματι μύλης βαλοῦσα κατὰ τῆς κεφαλῆς τυγχάνει, πεσὼν δὲ Ἀβι-
μέλεχος τὸν ὑπασπιστὴν παρεκάλει κτείνειν αὐτόν, μὴ τῆς γυναικὸς
ὁ θάνατος αὐτοῦ δόξειεν ἔργον. καὶ ὁ μὲν τὸ προσταχθὲν ἐποίει.
ὁ δὲ τοιαύτην ὑπὲρ τῆς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς παρανομίας ποινὴν* 253
*ἐξέτισε καὶ τῶν εἰς Σικιμίους αὐτῷ τετολμημένων· τούτοις δὲ κατὰ
τὴν Ἰωθάμου μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μέντοι σὺν Ἀβι-*

§ 248 = Iudic. IX 46.

ROMSPLELatZonaras I p. 88. Suidas s. *φάκελλον*.

1 *πέτραν ὀχυρὰν εὑρόντες*] *συλλεγέντεσ ἐπί τινα πέτραν ὀχυράν* MSPLE Lat **ἱδρύοντο* MSPL *morabantur* Lat *τειχῆσαι* M 2 **τε* (ante *ταύτην*)] *δὲ* RO 3 *αὐτοὺς*] *αὐτὴν* MLE **φακέλλους* — 4 *χωρίῳ* laudat Suidas **φακέλουσ* MSPL 4 **περιβάλλων* M *περιβαλεῖν* L **τοῦ χωρίου* RO *ταῦτα*] *ταὐτὸ* MSPL *haec* Lat *τὴν στρατειὰν* R *τῆι στρατιᾶι* SP 5 *περιληφθείσης*] *περιαφθείσησ* RO *circumdato* Lat *τῆσ πέτρασ τοῖσ ξύλοισ ἐν κύκλω* tr. M 6 **ἐμβάλουσιν* P *ὅσα* — 7 *ἔχει* om. Lat 7 *καὶ* iterat P *ἀπὸ*] *ἐπὶ* ROL *ex* Lat 8 *οὐδείσ* ML *ἄνδρασ* S 9 *περὶ* om. SP *πεντακοσίοισ καὶ χιλίοισ* SP *δ᾽* SP *ἄλλο*] *ἄλλ··* (eras. 1—2 litt.) L 10 *τοιαύτηι* S *μείζων* — 11 *δίκην* om. Lat *μείζων*] *μείζω* RMSP[2] *μείζωι* P[1] 11 *λύπη* L 13 *sichimorum* Lat 14 *περιγράψων*] *περιγραψάντων* RO *περιγράφων* SP 16 **αἵρει* ROML 17 *συνέφυγε·* RSP 19 **βαλοῦσα*] *sumens* Lat *δὲ*] *δὲ ὁ* ML 20 **τὸν* om. ROM 21 *προσταχθὲν*] *προσταχθὲν αὐτῷ* SP 22 *παρανομίασ, παρα* ex *περι* corr. S 23 *σικίμουσ* ROSP *σικιμίτασ* LLat *δὴ* coni. *Ἰωθάμου*] *ἰωνάθου* SP *ἰωαθάμου* L *ioatham* Lat

μελέχῳ στράτευμα πεσόντος αὐτοῦ σκεδασθὲν ἀνεχώρησεν ἐπὶ τὰ
οἰκεῖα.
254 6. Τῶν δὲ Ἰσραηλιτῶν τὴν ἡγεμονίαν Ἰάρης ὁ Γαλαδηνὸς ἐκ
τῆς Μανασσίτιδος φυλῆς παραλαμβάνει ἀνὴρ τά τε ἄλλα εὐδαίμων
καὶ παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος τριάκοντα μὲν τὸν ἀριθμὸν ἱπ-
πεύειν δὲ ἀρίστους καὶ τῶν κατὰ τὴν Γαλαδηνὴν πόλεων ἀρχὰς
ἐγκεχειρισμένους. οὗτος δύο καὶ εἴκοσι ἔτη τὴν ἀρχὴν κατασχὼν
τελευτᾷ γηραιὸς καὶ ταφῆς ἐν Καμμὼν πόλει τῆς Γαλαδηνῆς
ἀξιοῦται.
255 7. Πάντα δὲ τὰ τῶν Ἑβραίων εἰς ἀκοσμίαν καὶ ὕβριν τοῦ θεοῦ
καὶ τῶν νόμων ὑπεφέρετο, καὶ καταφρονήσαντες αὐτῶν Ἀμμανῖται
καὶ Παλαιστῖνοι στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζον τὴν χώραν καὶ τὴν Πε-
ραίαν ἅπασαν κατασχόντες καὶ ἐπὶ τὴν τῶν λοιπῶν ἤδη κτῆσιν
256 διαβαίνειν ἐτόλμων. Ἑβραῖοι δὲ σωφρονισθέντες ὑπὸ τῶν κακῶν
εἰς ἱκετείαν ἐτράποντο τοῦ θεοῦ καὶ θυσίας ἐπέφερον παρακα-
λοῦντες αὐτὸν μετριάσαντα καὶ πρὸς τὴν δέησιν αὐτῶν ὑπαχθέντα
παύσασθαι τῆς ὀργῆς· ὁ δὲ θεὸς μεταβαλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον
ἔμελλεν αὐτοῖς βοηθεῖν.
257 8. Ἀμμανιτῶν δ' ἐστρατευκότων ἐπὶ τὴν Γαλαδηνὴν ὑπήντων
οἱ ἐπιχώριοι πρὸς τὸ ὄρος δεόμενοι τοῦ στρατηγήσοντος. ἦν δέ
τις Ἰαφθᾶς ἀνὴρ διὰ τὴν πατρῴαν ἀρετὴν δυνατὸς καὶ δι' οἰκείαν
258 αὐτοῦ στρατιὰν ἣν ἔτρεφεν αὐτὸς μισθοφόρων. πρὸς τοῦτον οὖν
πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν ἐπαγγελλόμενοι παρασχεῖν εἰς
ἅπαντ' αὐτῷ τὸν χρόνον τὴν ἰδίαν ἡγεμονίαν. ὁ δ' οὐ προσίεται
τὴν παράκλησιν αὐτῶν ἐγκαλῶν, ὅτι μὴ βοηθήσειαν αὐτῷ ὑπὸ τῶν
259 ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ περιφανῶς· οὐ γὰρ ὄντα ὁμομήτριον αὐτοῖς

---

§ 253 = Iudic. IX 55.

ROMSPLELatZonaras I p. 88 sq.

3 i. marg. *VIIII* Lat δ' L Ἰάρης] ἰαείρησ (ει i. ras. m. 2 S) MSE ἰαήρησ P ἰάειροσ L *iaher* Lat γαλαδινὸσ ex corr. L *galadinus* Lat 4 *μανασίτιδοσ O μανασσήτιδοσ SPL 6 τῶν s. M γαλαδινὴν LLat 7 εἴκοσιν LE 8 ἐν] ἐγ R Καμμὼν] καλαμὼν RO καμὼν MSPLLat γαλαδινῆσ ML Lat 10 *τοῦ θεοῦ om. ROM 11 ὑπερεφέρετο ROML ὑπεφέρεντο P^1 *ἀμανῖται RO 12 παλαιστῆνοι O παλαιστηνοὶ SPE 14 *αἱβραῖοι (αἱ rubricatoris) L ὑπὸ] ἀπὸ M 15 *ἱκετείασ MSPL *supplicationes* Lat *ἐτρέποντο SP ἐπέφερον] ἐπεφέροντο M 17 μεταβαλλόμενοσ ROML

19 *ἀμανιτῶν OS^1P^1 *δὲ στρατευκότων L *γαλαδινὴν MLLat 20 στρατηγήσοντος] στρατηγοῦντοσ RO 21 Ἰαφθᾶς] ἰεφθὰσ OSPL ἰάφθησ M ἰέφθην (accus.) E *iepthas* Lat 22 αὐτοῦ] ἑαυτοῦ SP στρατείαν RO

μισθοφόρον ROSP μισθοφορῶν M μισθοδοτῶν Naber 23 ἐπαγγελόμενοι S^1 24 ἅπαντα SP ἡγεμονείαν M

ἀλλὰ ξένον περὶ τὴν μητέρα δι' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν ἐπαχθεῖσαν
αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐξέβαλον καταφρονήσαντες τῆς αὐτοῦ ἀσθε-
νείας. καὶ ὁ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ Γαλαδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ πάν- 260
τας τοὺς ὁποθενοῦν παραγινομένους πρὸς αὐτὸν ἐπὶ μισθῷ δεχό-
μενος. ἐκλιπαρησάντων δ' αὐτῶν καὶ ὀμοσάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν
αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἐστράτευε.

9. Καὶ ποιησάμενος ὀξεῖαν τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν ἐν 261
πόλει Μασφαθῇ καθίσας τὸν στρατὸν πρεσβείαν πέμπει παρὰ τὸν
Ἀμμανίτην αἰτιώμενος τῆς ἁλώσεως. ὁ δὲ ἀντιπέμψας ᾐτιᾶτο τῶν
Ἰσραηλιτῶν τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀμορραίας αὐ-
τοὺς ἠξίου παραχωρεῖν ὡς πατρῴας οὔσης ἀρχῆθεν. ἀποκρινά- 262
μενος δὲ ὁ Ἰαφθᾶς, ὡς οὔτε τῆς Ἀμορραίας τοῖς προγόνοις αὐτῶν
εὐλόγως ἐγκαλοῦσι χάριν τε μᾶλλον τῆς Ἀμμανίτιδος αὐτοῖς ἔχειν
ὀφείλουσι παρεθείσης, δυνατὸν γὰρ Μωυσεῖ καὶ ταύτην λαβεῖν *
παραχωρεῖν τε ἰδίας εἰπὼν γῆς, ἣν θεοῦ κατακτησαμένου μετὰ
τριακόσια ἔτη νέμονται, μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔφησεν.

10. Καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτ' εἰπὼν ἀπέλυσεν· αὐτὸς δ' 263
εὐξάμενος νίκην καὶ θυσιάσειν ὑποσχόμενος, ἂν σῶος εἰς τὰ οἰκεῖα
ὑποστρέψῃ, καὶ πᾶν ὅ τι καὶ πρῶτον αὐτῷ συντύχοι ἱερουργήσειν,
συμβαλών τε νικᾷ παρὰ πολὺ καὶ φονεύων ἐδίωκε μέχρι πόλεως
Μανιάθης, καὶ διαβὰς εἰς τὴν Ἀμμανῖτιν πόλεις τε ἠφάνισε πολλὰς
καὶ λείαν ἤλασε καὶ τοὺς οἰκείους δουλείας ἀπήλλαξεν ἐν ἔτεσιν
ὀκτωκαίδεκα ταύτην ὑπομείναντας. ἀναστρέφων δὲ συμφορᾷ πε- 264
ριπίπτει κατ' οὐδὲν ὁμοίᾳ τοῖς κατωρθωμένοις αὐτῷ· ὑπήντησε

§ 259 = Iudic. XI 1, 7.

ROMSPLELatZonaras I p. 89.

1 περὶ] κατὰ SP 2 αὐτοῦ] δι' αὐτοὺσ RO δι' αὐτοῦ M 3 γαλαδήτιδι (ή ex εί corr.) O γαλααδίτιδι M 4 ὁποθενοῦν] *de longe* Lat παραγενομένουσ SPL αὐτῶν] αὐτῷ L 6 *ἡγεμονεῖαν M ἐστράτευε] πείθεται E *consensit* Lat 7 ποιησάμενοσ, μ ex ν corr., ενο i. ras. P πραγμάτων‖ desinit fol. 139r M ἐπιμέλειαν om. M 8 *Μασφαθῇ] μασφαχῇ M *masphat* Lat 9 *ἁλώσεως] *inuasionis* Lat 10 ἀμωραίασ ML ἀμοραίασ S¹P *amorrea* Lat 11 ἀποκρινόμενοσ M ἰάφθασ MSP ἰεφθὰσ L ἰέφθησ E *iepthe* Lat

12 ἀμοραίασ S¹P ἀμμωραίασ M ἀμωραίασ L 14 δυνατὸν — 16 ἔφησεν] *quia dum possibile fuisset secundum moysi iussionem ut eam tollerent, isti eos illic degere permisissent quam post annos trecentos dei auxilio reparauerant, ob quam rem pugnaturum se fore dixit* Lat μωϋσῆ ROL μωϋσῆι S μωσῆ P

15 ante aut post παραχωρεῖν lacunam statuo ἰδίας om. P μετὰ] ὑπὲρ SP 16 ἔφησε OS²L 17 δὲ ML 18 σῶος] ζῶοσ ML ζωὸσ SP *uiuus* Lat 19 συντύχει R συντύχῃ OLE 21 Μανιάθης] μαλιάθησ SP *maniath* Lat *ἀμανῖτιν RO ἀμμανίτην SP¹ 22 λείασ LE *ἐν ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα] ὀκτωκαίδεκα ἔτη, ἔτη s. m. 1 P 24 κατορθωμένοισ ROML

γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ, μονογενὴς δ' ἦν, ἔτι παρθένος. ὁ δὲ ἀνοι-
μώξας ἐπὶ τῷ μεγέθει τοῦ πάθους κατεμέμφετο τῆς περὶ τὴν ὑπάν-
265 τησιν σπουδῆς τὴν θυγατέρα· καθιερῶσαι γὰρ αὐτὴν τῷ θεῷ. τῇ
δὲ τὸ συμβησόμενον οὐκ ἀηδῶς προσέπεσεν ἐπὶ νίκῃ τοῦ πατρὸς
καὶ ἐλευθερίᾳ τῶν πολιτῶν τεθνηξομένῃ, παρεκάλεσε δὲ δύο μῆνας
αὐτῇ παρασχόντα πρὸς τὸ μετὰ τῶν πολιτῶν ἀποθρηνῆσαι τὴν
266 νεότητα τότε ποιεῖν τὰ κατὰ τὴν εὐχήν. συγχωρήσας δὲ τὰ κατὰ
τὸν προειρημένον χρόνον μετὰ τοῦτον διελθόντα θύσας τὴν παῖδα
ὡλοκαύτωσεν οὔτε νόμιμον οὔτε θεῷ κεχαρισμένην θυσίαν ἐπιτε-
λῶν, μὴ διαβασανίσας τῷ λογισμῷ τὸ γενησόμενον οἷόν τε πραχθὲν
δόξει τοῖς ἀκούσασι.
267 11. Τῆς δ' Ἐφράνου φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατευσάσης, ὅτι μὴ
κοινώσαιτο τὴν ἐπ' Ἀμμανίτας ἔλασιν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνος καὶ τὴν
λείαν ἔχοι καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις δόξαν, πρῶτον μὲν ἔλεγεν,
ὡς οὔτε λάθοιεν αὐτοὺς οἱ συγγενεῖς πολεμούμενοι καλούμενοί τε
πρὸς συμμαχίαν οὐ παρεγένοντο δέον καὶ πρὸ δεήσεως ἐγνωκότας
268 ἐπειχθῆναι, ἔπειθ' ὡς ἄδικα πράττειν ἐπιχειροῦσι τοῖς πολεμίοις
οὐ τολμήσαντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἐπὶ δὲ τοὺς συγγενεῖς ὡρμηκότες·
ἠπείλει τε σὺν τῷ θεῷ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῶν, ἂν μὴ σω-
269 φρονῶσιν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μετὰ
στρατιᾶς, ἣ μετάπεμπτος ἐκ τῆς Γαλαδηνῆς ἐληλύθει, φόνον τε
πολὺν αὐτῶν εἰργάσατο καὶ διώκων τραπέντας προλαβὼν μέρει τινὶ
προαπεσταλμένῳ τοῦ Ἰορδάνου τὰς διαβάσεις κτείνει περὶ δισχι-
λίους καὶ τετρακισμυρίους γεγονότας.
270 12. Αὐτὸς δὲ ἄρξας ἓξ ἔτη τελευτᾷ καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτοῦ
πατρίδι Σεβέῃ· τῆς Γαλαδηνῆς δ' ἐστὶν αὕτη.

§ 264 = Iudic. XI 34.

ROMSPLELatZonaras I p. 89.

1 δ' E 2 πάθους] πένθουσ P *doloris* Lat 3 καθιέρωσε SP καθιερώσειν E θεῷ] θεῷ ὑποσχέσθαι E 5 τῶν πολιτῶν ἐλευθερία tr. E 7 *τὰ] τὸ L *κατὰ τὴν] κατ' SP τὰ (post δὲ) om. OSPL κατὰ seclusit Bekker

9 θεῷ] τῷ θεῷ L 10 διαβασανίσασ, ι ex ή corr. SP διαβανίσασ M τε] τὸ MSPLLat 11 δόξῃ S ἀκούσασιν S¹PL 12 *δὲ ML *Ἐφράνου ἐφράμου OMS ἐφραίμου PLE *ephrem* Lat 13 *κοινώσαιτο] κοινωνήσαιτο MSPL *indicasset* Lat ἀμμανίταισ ROMPL ἀμμανιτῶν E ἔλασιν] ἐλασίαν (ι ex corr. S) MSPLE τὴν λείαν] λείαν ROM 14 ἔχοι, ο i. ras. O 16 συμμαχ·ίαν O 17 ἐπιχθῆναι M 18 συγγενέασ ML ὡρμηκότασ RO

19 ἠπείλει τε] ἠπειλεῖτο RO δίκην, ι ex ο corr., η ex corr. M 20 post ἀλλὰ lacunam statuo *συνέβαλλεν ROL 21 γαλαδίνησ (— ινῆσ S¹L) RO S¹LLat γαλααδινῆσ M 22 πολὺν] πάλιν M εἰργάσαντο L μέρει τινὰ R μέρη τινὰ O 25 ἑαυτοῦ SP 26 Σεβέῃ] σεβέει M σεβεῆ SP σεβεεὶ L *sebethi* Lat γαλαδήνησ R γαλαδίνησ (— ινῆσ L) OLLat δέ SP

13. Τελευτήσαντος δὲ Ἰαφθᾶ τὴν ἀρχὴν Ἀψάνης παραλαμβάνει 271
φυλῆς ὢν Ἰουδαϊκῆς Βηθλέμων δὲ πόλεως. τούτῳ δὲ παῖδες ἦσαν
ἑξήκοντα, τριάκοντα μὲν ἄρρενες αἱ λοιπαὶ δὲ θυγατέρες, οὓς καὶ
πάντας ζῶντας κατέλιπε τὰς μὲν ἀνδράσιν ἐκδοὺς τοῖς δὲ γυναῖκας
ἠγμένος. πράξας δ' οὐδὲν ἐν τῷ ἑπταετεῖ γενομένῳ χρόνῳ λόγου
καὶ μνήμης ἄξιον γηραιὸς ὢν ἀπέθανε καὶ ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι
τυγχάνει.
14. Ἀψανοῦς δ' οὕτως ἀποθανόντος οὐδ' ὁ μετ' αὐτὸν παρα- 272
λαβὼν τὴν ἡγεμονίαν Ἤλων ἐπ' ἔτη δέκα κατασχὼν αὐτὴν φυλῆς
ὢν τῆς Ζαβούλης ἔπραξέ τι σπουδῆς ἄξιον.
15. Ἀβδὼν δὲ Ἤλωνος παῖς φυλῆς μὲν τῆς Ἐφραμίτιδος πό- 273
λεως δὲ τῆς Φαραθωνιτῶν γεγονώς, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδειχθεὶς
μετ' Ἤλωνα μόνης ἂν τῆς εὐπαιδίας μνημονευθείη, [μηδὲν ἔργον]
διὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἄδειαν τῶν πραγμάτων λαμπρὸν μηδ' αὐ-
τὸς εἰργασμένος. υἱοὶ δὲ ἦσαν αὐτῷ τεσσαράκοντα καὶ τούτων τὴν 274
γενεὰν καταλιπόντες τριάκοντα, ἤλαυνέ τε σὺν αὐτοῖς οὖσιν ἑβδο-
μήκοντα πᾶσιν ἱππάζειν ἀρίστοις γεγενημένοις, καὶ πάντας ὑπὲρ γῆς
ἀπολιπὼν θνήσκει γηραιὸς καὶ ταφῆς ἐν Φαραθῷ λαμπρᾶς τυγχάνει.
VIII. 1. Μετὰ δὲ τοῦτον Παλαιστῖνοι τελευτήσαντα κρατοῦσι 275
τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ φόρους παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον ἐπ' ἔτη τεσ-
σαράκοντα. ταύτης δ' ἐλευθεροῦνται τῆς ἀνάγκης τούτῳ τῷ τρόπῳ·

---

§ 271 = Iudic. XII 8.

ROMSPLZonaras I p. 89. Stephanus Byz. s. Φάραθος.

1 Ἰαφθᾶ] ἰάφθα MSP ἰεφθὰ L *ieptha* Lat *ἀψάνησ (supra: αβαισάνησ) L *absanis* Lat 2 Ἰουδαϊκῆς] ἰούδα MSPLE βηθλεέμων M βηθλεεμῶν L βηθλεμῶν S βηβλεμῶν P *bethleem* Lat 3 θυγατέρεσ, εσ ex corr. RO 4 κατέλειπε ML 5 ἐν τῷ — χρόνῳ] ἐν ἑπταετεῖ τῆσ ἀρχῆσ χρόνω E *in septem annis* Lat *ἑπταετεῖ, εῖ ex ῆ corr. RO γενομένῳ] γεγονὼσ SP γενομένω ex γενόμενοσ corr. L; mihi suspectum *χρόνῳ om. RO 8 Ἀψανοῦς] ἀψάνου S ἀψάνου P *absano* Lat Ἀψανοῦς δ' οὕτως] οὕτωσ ἀβαισάνου L 9 *ἡγεμονείαν M *ἥλων P *hilon* Lat 10 Ζαβούλης] ζαβουλῆσ M ζαβούλου SPE *zabulon* Lat 11 Ἀβδὼν] ἄβδων P λαβὼν E λαβδὼν Zon ἥλωνοσ SP *hilonis* Lat ἐφραιμίτιδοσ SPLE 12 Φαραθωνιτῶν] ἐσφαραθωνιτῶν L 13 μετὰ ROSPE ἥλωνα SPE εὐπαιδείασ RS[1]L *eruditione* Lat μηδὲν ἔργον] om. ROM μηδὲν ἔργον ἢ L 14 διὰ τὴν — ἄδειαν] διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν εἰρήνην RO ἄδειαν] ἀνδρεῖαν ROM 15 εἰργασμένος] ἐργασάμενοσ ROML υἱεῖσ MSPL υἱοὺσ (accus.) E δ' MSPL καὶ τούτων — 16 καταλιπόντες] (*habuit-*) *et alios ex eorum semine descendentes* Lat τὴν γενεὰν καταλιπόντες] γενεὰσ καταλιπόντων (ι ex ει corr. S) SPL γενεὰσ ceteris immutatis E 16 καταλειπόντεσ M τε om. P 18 *θνήσκει] θνήσκει γὰρ M Φαραθῷ] φαράθω M *parathuni* Lat; hinc Φάραθος Stephani λαμπρῶσ S 21 ταύτης] i. marg. ι' RO *ἐλευθεροῦντα L

276 2. Μανώχης τις Δανιτῶν ἐν ὀλίγοις ἄριστος καὶ τῆς πατρίδος ὁμολογούμενος πρῶτος εἶχε γύναιον ἐπ' εὐμορφίᾳ περίβλεπτον καὶ τῶν κατ' αὐτὸ διαφέρον. παίδων δ' οὐ γινομένων αὐτῷ δυσφορῶν ἐπὶ τῇ ἀπαιδίᾳ θεὸν ἱκέτευεν ἐπὶ τὸ προάστειον συνεχῶς φοιτῶν μετὰ τῆς γυναικὸς δοῦναι διαδοχὴν αὐτοῖς γνησίαν· μέγα δέ ἐστι
277 τοῦτο πεδίον. ἦν δὲ καὶ μανιώδης ὑπ' ἔρωτος ἐπὶ τῇ γυναικὶ καὶ διὰ τοῦτο ζηλότυπος ἀκρατῶς. μονωθείσῃ δὲ τῇ γυναικὶ φάντασμα ἐπιφαίνεται τοῦ θεοῦ νεανίᾳ καλῷ παραπλήσιον μεγάλῳ καὶ εὐαγγελιζόμενον αὐτῇ παιδὸς γονὴν κατὰ θεοῦ πρόνοιαν καλοῦ τε καὶ
278 ῥώμην ἐπιφανοῦς, ὑφ' ᾧ πονήσειν Παλαιστίνους ἀνδρουμένῳ. παρήνει τε τὰς κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν· ἔσται δ' αὐτῷ πρὸς ἄλλο μὲν ποτὸν ἀποστροφὴ τοῦ θεοῦ τοῦτο προστάσσοντος, πρὸς ὕδωρ δὲ μόνον οἰκειότης“. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ᾤχετο κατὰ βούλησιν ἐλθὼν τοῦ θεοῦ.

279 3. Ἡ δὲ τἀνδρὶ παραγενομένῳ τὰ παρὰ τοῦ ἀγγέλου ἐκδιηγήσατο ἐκθαυμάζουσα τοῦ νεανίσκου τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, ὡς ἐκεῖνον ἐκ τῶν ἐπαίνων εἰς ἔκπληξιν κατὰ ζηλοτυπίαν περιστῆναι
280 καὶ ὑπόνοιαν τὴν ἐκ τοιούτου πάθους κινουμένην. ἡ δὲ βουλομένη τὴν ἄλογον τἀνδρὸς λύπην σταλῆναι τὸν θεὸν ἱκέτευε πάλιν πέμψαι τὸν ἄγγελον, ὡς ἂν καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ὁραθείη. καὶ παραγίνεται πάλιν κατὰ χάριν τοῦ θεοῦ ὁ ἄγγελος ὄντων ἐν τῷ προαστείῳ καὶ τῇ γυναικὶ φαίνεται τοῦ ἀνδρὸς μεμονωμένῃ. ἡ δ' ἐπιμεῖναι δεη-

§ 276 = Iudic. XIII 2.

ROMSPLELatZonaras I p. 89 sq.
ἐ
1 i. marg. *X* Lat *Μανώχης] *μανωχϊσ* O 2 *ὁμολογούμενος*] *sine dubio* Lat *ὁμολογουμένως* coni. *ἐπ'*] *ἐν* ROM 3 *κατ' αὐτὸ*] *καθ' αὐτὸ* MSPL *διαφέρων* RO[1] 4 *θεὸν*] *τὸν θεὸν* MSPLE *ἱκέτευσεν* RO *ἱκέτευε* L *ἐπὶ τὸ προάστειον*] *in suburbano suo in campo maximo* Lat; uide u. 5 sq. 5 **διαδοχὴν*] *διάδοχον* RO **γνήσιον* O[2] *μέγα — 6 πεδίον* om. Lat *δ'* SPL 6 *πεδίον*] *τὸ πεδίον* (*παιδίον* M[1]L) MSPL *μανιώδης*] *μανώχησ* SP 7 **φάντασμα — 8 θεοῦ*] *apparuit ei angelus dei* Lat 8 **ἐπιφένεται* L *τοῦ θεοῦ*] *ἄγγελοσ τοῦ θεοῦ* MSPLE *τοῦ θεοῦ ἀστέροσ* RO *καλλῷ* L *παραπλήσιον*, *παρα* s. m. 2, *ν* i. ras. m. 2 P *παραπλήσιοσ* E *μεγάλῳ*] *et procero* Lat *καὶ μεγάλω* ed. pr. *καὶ* om. SP *εὐαγγελιζόμενον*, *ν* finale
β α
i. ras. m. 2. P *εὐαγγελιζόμενοσ* E 9 **αὐτῇ*] *αὐτῷ* M **γονὴν παιδὸσ*
ο
tr. L 10 **ῥώμη* O *ᾧ*] *οὗ* coni. 11 **κώμασ* M *δ'*] *δ' ἔλεγεν* E **αὐτῷ*] *αὐτὸ* O 12 **ποτὸν*] *πᾶν ποτὸν* MSPL *ἀποστροφῆι* S *προστάττοντοσ* MSP 13 *οἰκειότητοσ* L *ταῦτα* E 15 **παρὰ — 16 ἐκθαυμάζουσα* in marg. suppl. P 16 *τοῦ*] *τοῦ τε* M *τοῦ τε τοῦ* L **τὸ* (post *καί*) om. P
στ'
19 *τοῦ ἀνδρὸσ* E **σταλεῖναι* R 21 *προαστείῳ*] *πρ* M

θεῖσα ὡς ἂν ἀγάγοι τὸν ἄνδρα συγχωρήσαντος μέτεισι τὸν Μάνω-
χον. ὁ δὲ θεασάμενος οὐδ' οὕτως ἐπαύετο τῆς ὑπονοίας ἠξίωσέ 281
τι καὶ αὐτῷ δηλοῦν ὅσα καὶ τῇ γυναικὶ μηνύσειεν. ἀρκέσειν δὲ
φράσαντος ταύτην μόνην εἰδέναι, τίς εἴη λέγειν ἐκέλευεν, ἵνα τοῦ
παιδὸς γενομένου χάριν αὐτῷ καὶ δωρεὰν παράσχωσι. τοῦ δὲ μηδέ 282
τινων αὐτῷ δεῖσθαι φήσαντος, οὐδὲ γὰρ κατὰ χρείαν ταῦτα εὐαγ-
γελίσασθαι περὶ τῆς τοῦ παιδὸς γονῆς, τοῦ δὲ μεῖναι παρακαλοῦν-
τος καὶ ξενίων μετασχεῖν οὐκ ἐπένευσε, πεισθεὶς δ' ὅμως λιπα-
ροῦντος ἐπιμεῖναι ὡς ἂν ξένιον αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ θύσαντος ἔρι- 283
φον τοῦ Μανώχου καὶ τοῦτον ὀπτᾶν τῇ γυναικὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ
πάντ' ἦν εὐτρεπῆ, προσέταξεν ἐπὶ τῆς πέτρας ἀποθέσθαι τούς τε
ἄρτους καὶ τὰ κρέα χωρὶς τῶν ἀγγείων. καὶ ποιησάντων ἅπτεται 284
τῇ ῥάβδῳ ᾗ εἶχε τῶν κρεῶν, τὰ δὲ λάμψαντος πυρὸς ἅμα τοῖς ἄρ-
τοις ἐκαίετο καὶ ὁ ἄγγελος διὰ τοῦ καπνοῦ ὥσπερ ὀχήματος ἀνιὼν
εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἦν. Μανώχην δὲ φοβούμενον, μή τι
σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ θεοῦ γένοιτο, θαρσεῖν ἡ γυνὴ
παρεκελεύετο· ἐπὶ γὰρ συμφέροντι τῷ αὐτῶν τὸν θεὸν αὐτοῖς ὁρα-
θῆναι.

4. Καὶ κύει τε ἐκείνη καὶ φυλακὴν εἶχε τῶν ἐντολῶν, καὶ γενό- 285
μενον τὸ παιδίον Σαμψῶνα καλοῦσιν, ἰσχυρὸν δ' ἀποσημαίνει τὸ
ὄνομα. ηὔξετο δ' ὁ παῖς ῥᾳδίως καὶ δῆλος ἦν προφητεύσων ὑπὸ
τῆς περὶ τὴν δίαιταν σωφροσύνης καὶ τῆς τῶν τριχῶν ἀνέσεως.

5. Ἀφικόμενος δὲ μετὰ τῶν γονέων εἰς Θάμνα πόλιν τῶν 286
Παλαιστίνων πανηγύρεως ἀγομένης ἐρᾷ παρθένου τῶν ἐπιχωρίων
παρακαλεῖ τε τοὺς γονεῖς ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτῷ τὴν κόρην. τῶν

§ 280 = Iudic. XIII 10.

ROMSPLELatZonaras I p. 89 sq. Stephanus Byz. s. Θάμνα.

1 ὡς] *donec* Lat ἕως coni. ἀγάγῃ L συγχωρήσαντος] συγχωρήσας M μάνωχον (η) L 2 ἐπαύετο] ἔπαυε RO ἐπαύσατο SP ἠξίου E 3 τι] RO τοι SP τε ML *καὶ (ante τῇ) om. ML *ἀρκέσειν] ἀρκεῖν coni. 4 *ἐκέλευε L 5 παράσχωσιν OS[1]P[1]L μηδέ τινων] *nihil horum* Lat 6 κατὰ χρείαν ταῦτα] *ob hanc causam* Lat 7 περὶ τοῦ παιδὸς τῆς tr. L τοῦ δὲ — 9 κομίσῃ] *petiit, ut exspectaret, quatenus ei aliquod munus offerrent. qui dum primitus non annuisset postea praecibus insistente concessit ut aliquod ei donum daret* Lat τοῦ δὲ suspecta 8 ἐπένευσεν M[1]S[1]P[1] *πεισθεὶς] μέν, ἐπείσθη coni. 9 ἐπιμεῖναι — κομίσῃ suspecta ἐπέμεινε L τι] τε SP 11 πάντα S εὐτρεπῆι S εὐπρεπῆ M 13 *ῥαύδῳ R *λάμψαντα O 16 τοῦ θεοῦ om. O γένοιτο] γενήσοιτο ROSP 20 **samson* semper Lat δὲ SP 21 *ηὔξαιτο O δὲ SPE 23 Θάμνα] Steph. Byz. θαμνάδα RO θαμνάελα M θαμναθὰ SPL θαμνὰ EZon *thamnatha* Lat

δὲ ἀρνουμένων διὰ τὸ μὴ ὁμόφυλον εἶναι, τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ Ἑβραίων
σύμφορον ἐπινοοῦντος τὸν γάμον ἐκνικᾷ μνηστεύσασθαι τὴν παρ-
287 θένον. συνεχῶς δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς συντυγ-
χάνει λέοντι καὶ γυμνὸς ὢν ἐκδεξάμενος αὐτὸν ἄγχει ταῖς χερσὶ καὶ
εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλῶδες ἐνδοτέρω τῆς ὁδοῦ ῥίπτει τὸ θηρίον.
288 6. Πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τὴν κόρην ἐπιτυγχάνει σμήνει μελιτ-
τῶν ἐν τῷ στήθει τοῦ λέοντος ἐκείνου νενοσσευκότων, καὶ ἀνελό-
μενος τρία μέλιτος κηρία σὺν τοῖς λοιποῖς δώροις οἷς ἐκόμιζε δί-
289 δωσι τῇ παιδί. τῶν δὲ Θαμνιτῶν παρὰ τὴν εὐωχίαν τὴν τῶν γά-
μων, εἱστία γὰρ αὐτοὺς ἅπαντας, διὰ δέος τῆς ἰσχύος τοῦ νεανίσκου
τριάκοντα δόντων αὐτῷ τοὺς ἀκμαιοτάτους λόγῳ μὲν ἑταίρους ἐσο-
μένους ἔργῳ δὲ φύλακας, μή τι παρακινεῖν ἐθελήσειεν, τοῦ πότου
προβάντος καὶ παιδιᾶς οὔσης, οἷα φιλεῖ παρὰ τοὺς τοιούτους και-
290 ρούς, ὁ Σαμψὼν εἶπεν, „ἀλλὰ προβάλλοντος ἐμοῦ λόγον εἰ λύσετε
τοῦτον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ ποιούμενοι τὴν ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ
στολὰς γέρας τῆς συνέσεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον φέρεσθε παρ' ἐμοῦ".
φιλοτιμουμένων δὲ ὁμοῦ τε συνετοὺς δόξαι καὶ κέρδος εὕρασθαι
καὶ λέγειν ἀξιούντων φησίν, ὅτι τὸ πάμβορον γεγεννήκοι βορὰν
291 ἡδεῖαν ἐξ αὐτοῦ καὶ πάνυ ἀηδοῦς ὄντος. τῶν δ' ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας
οὐ δυναμένων ἐξευρεῖν τὸ νοούμενον παρακαλούντων δὲ τὴν κόρην
μαθοῦσαν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῖς μηνῦσαι, καὶ γὰρ ἠπείλουν ἐμ-
πρήσειν αὐτὴν τοῦτο μὴ παρασχοῦσαν, ὁ Σαμψὼν δεομένης τῆς
292 κόρης εἰπεῖν αὐτῇ τὸ μὲν πρῶτον ἀντέχειν ἐπειρᾶτο, ἐγκειμένης δ'

§ 286 = Iudic. XIV 3.

ROMSPLELatZonaras I p. 91. Suidas s. πάμβορον.
1 *μὴ s. O Ἑβραίων σύμφορον] ἑβραίοισ συμφέρον MSPL ἑβραίων συμφέρον E 3 δὲ E ἐντυγχάνει E 5 τὸ χωρίον τὸ] τι χωρίον SPL τοῦ χωρίου τὸ Cocceji 6 *σμήνει] σμησὶ R σμησει M σμήνουσ (σ finale add. m. rec.) O σμήνεσι· (ε i. ras. m. rec.) S σμήνη L *μελιττῶν, λιττῶ i. ras. 3—4 litt. R μελισσῶν M 7 νενοσευκότων M¹S¹P¹ νενοσσευκότι E 8 *μέλιτ-τοσ L *δίδωσι s. L 10 ἑστία O 11 τριάκοντα, τα s. m. 3 P δ' ὄντων ROMSP αὐτῷ] αὐτῶν ROS³P² λόγου L ἑτέρουσ R¹P¹ 12 μή τι] μήτε L παρακινήσειν L ἐθελήσειε O²MS² πότου] ποτοῦ M πρώτου RO πότου δὲ L 13 προβάντος] προβαίνοντοσ ML παρὰ τοῖσ τοιούτοισ καιροῖσ M
14 προβάλοντοσ L 15 ὀθόνην E 16 στολὴν E γέρας om. RO κατ' ἄνδρα] κατ' ἄνδρα θ' ἕνα L φέρεσθαι RSPL 17 δὲ] τὲ SP τε] τὸ L συνετοὺς] συνετῶν MSPLat συνετὸν L δόξαι] δόξαν SPLat εὑρέσθαι ex εὕρασθαι corr. S 18 *τὸ πάμβορον — 19 αὐτοῦ habet Suidas γεγενήκοι MSPSuid γεγεννήκει L γεγενήκει E 19 αὐτοῦ E *ἐπὶ τρισὶν ἡμέραισ RO
20 οὐ] μὴ E 21 αὐτῆσ ROE ἐμπρήσειν αὐτὴν] αὐτὴν ἐμπρῆσαι M
23 *εἰπεῖν] εἶπεν M ἀντέχειν ἐπειρᾶτο] ἀντεῖχεν MSPLELat

αὐτῆς καὶ εἰς δάκρυα προπιπτούσης καὶ τεκμήριον τιθεμένης τῆς πρὸς αὐτὴν δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μηνύει τὰ περὶ τὴν ἀναίρεσιν αὐτῇ τοῦ λέοντος καὶ ὡς τὰ τρία βαστάσας ἐξ αὐτοῦ κηρία μέλιτος γεγονότα κομίσειεν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν οὐδὲν ὑφορώμενος 293
δολερὸν σημαίνει τὸ πᾶν, ἡ δ' ἐκφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι. κατὰ οὖν τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, καθ' ἣν ἔδει τὸν προβληθέντα λόγον αὐτῷ διασαφεῖν, πρὶν ἢ δῦναι τὸν ἥλιον συνελθόντες φασίν, „οὔτε λέοντος ἀηδέστερόν τι τοῖς ἐντυγχάνουσιν οὔτε ἥδιον μέλιτος χρωμένοις". καὶ ὁ Σαμψὼν εἶπεν οὐδὲ γυναικὸς εἶναί τι δολερώτερον, 294
ἥτις ὑμῖν ἐκφέρει τὸν ἡμέτερον λόγον". κἀκείνοις μὲν δίδωσιν ἃ ὑπέσχετο λείαν ποιησάμενος Ἀσκαλωνιτῶν τοὺς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ συντυχόντας, Παλαιστῖνοι δ' εἰσὶ καὶ οὗτοι, τὸν δὲ γάμον ἐκεῖνον παραιτεῖται καὶ ἡ παῖς ἐκφαυλίσασα τῆς ὀργῆς αὐτὸν συνῆν αὐτοῦ φίλῳ νυμφοστόλῳ γεγονότι.

7. Πρὸς δὲ τὴν ὕβριν ταύτην Σαμψὼν παροξυνθεὶς ἅπαντας 295
ἔγνω σὺν αὐτῇ Παλαιστίνους μετέρχεσθαι. θέρους δ' ὄντος καὶ πρὸς ἄμητον ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων συλλαβὼν τριακοσίας ἀλώπεκας καὶ τῶν οὐρῶν ἐξάψας λαμπάδας ἡμμένας ἀφίησιν εἰς τὰς ἀρούρας τῶν Παλαιστίνων. καὶ φθείρεται μὲν οὕτως αὐτοῖς ὁ 296
καρπός, Παλαιστῖνοι δὲ γνόντες Σαμψῶνος εἶναι τὸ ἔργον καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἔπραξε, πέμψαντες τοὺς ἄρχοντας εἰς Θαμνὰ τὴν γενομένην αὐτοῦ γυναῖκα καὶ τοὺς συγγενεῖς ζῶντας κατέπρησαν ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γεγονότας.

8. Σαμψὼν δὲ πολλοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Παλαιστίνων ἀπο- 297
κτείνας Αἰτὰν κατῴκει, πέτρα δ' ἐστὶν ὀχυρὰ τῆς Ἰούδα φυλῆς. Παλαιστῖνοι δ' ἐστράτευον ἐπὶ τὴν φυλήν. τῶν δ' οὐ δικαίως λε-

§ 292 = Iudic. XIV 16.

ROMSPLELatZonaras I p. 91 sq.

1 *προσπιπτούσησ* L 2 *αὐτὴν*] *αὐτῆσ* O *αὐτὸν* M 3 *καὶ ὡς τὰ τρία βαστάσας ἐξ αὐτοῦ κηρία μέλιτος γεγονότα κομίσειεν*] *τρία βαστάσασ μέλιτοσ κηρία κομίσειν* M *καὶ ὅτι μελίττασ εὑρὼν ἐν τῶ στήθει αὐτοῦ* (*αὐτοῦ·* S) *τρία βαστάσασ κηρία μέλιτοσ κομίσειεν* (*κομίσειν* L) SPLLat 6 *οὖν*] *δὲ* E *παραβληθέντα* RO 7 *αὐτῷ* om. L **συνελθόντες* om. RO 8 **τοῖσ συντυγχάνουσιν* ML *χρωμένοις*] *τοῖσ χρωμένοισ* E 9 **Σαμψὼν*] *σαμψώνησ* MSP *οὐδὲ*] *οὔτε* E fort. recte 10 **δίδοσιν* R 12 *συντυγχάνοντασ* ML *Παλαιστῖνοι — οὗτοι* om. M 13 **αὐτοῦ*] *τῷ αὐτοῦ* SPL 14 *φίλω αὐτοῦ* tr. E 15 *ταύτην* om. E 17 *πρὸς* s. R *ἀμητὸν* MSL 18 **ἡμμένας* om. O *ἀφίησιν*] *ἐξαφίησιν* MSPL *ἐπαφίησιν* E 20 *σαμψὼν* E 21 **θαμνᾶ* RO *θαμνάθα* S *θαμναθὰ* PL 22 **κατέπρησαν*] *interemerunt* Lat 24 **Σαμψὼν*] *σαμψώνησ* MSPL 25 *Αἰτὰν*] *αἰτᾶν* S *in athan* Lat 26 *δικαίουσ* S[1]

*γόντων τιμωρίαν αὐτοὺς εἰσπράττεσθαι περὶ τῶν Σαμψῶνος ἁμαρ-
τημάτων φόρους αὐτοὺς τελοῦντας, εἰ βούλονται μὴ ἔχειν αἰτίαν
298 ἔφασαν αὐτοῖς ὑποχείριον Σαμψῶνα δοῦναι. οἱ δὲ ἀνεπίκλητοι βου-
λόμενοι τυγχάνειν παρῆσαν ἐπὶ τὴν πέτραν τρισχίλιοι ὁπλῖται καὶ
καταμεμψάμενοι τῶν εἰς Παλαιστίνους αὐτῷ τετολμημένων ἄνδρας
ἅπαντι τῷ γένει τῶν Ἑβραίων συμφορὰν ἐπενεγκεῖν δυναμένους,
ἥκειν τε λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες ὑποχείριον δῶσιν αὐτοῖς
299 ἠξίουν ἑκοντὶ τοῦθ᾽ ὑπομένειν. ὁ δὲ λαβὼν ὅρκους παρ᾽ αὐτῶν
μηδὲν τούτων ποιήσειν περισσότερον ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειριεῖν
μόνον, καταβὰς ἐκ τῆς πέτρας αὐτὸν ἐν τῇ τῶν φυλετῶν τίθησιν
ἐξουσίᾳ, κἀκεῖνοι δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις ἦγον παραδοῦναι
300 τοῖς Παλαιστίνοις. καὶ γενομένων κατὰ χωρίον, ὃ Σιαγὼν καλεῖται
νῦν διὰ τὴν Σαμψῶνος ἀνδραγαθίαν ἐπ᾽ αὐτῷ γενομένην, πάλαι δ᾽
ἦν ἀνώνυμον, οὐκ ἄπωθεν ἐστρατοπεδευκότων τῶν Παλαιστίνων,
ἀλλ᾽ ὑπαντώντων μετὰ χαρᾶς καὶ βοῆς ὡς ἐπὶ κατωρθωμένοις οἷς
ἐβούλοντο, διαρρήξας τὰ δεσμὰ Σαμψὼν ἁρπασάμενος ὄνου σιαγόνα
παρὰ ποσὶν οὖσαν εἰς τοὺς πολεμίους ὤσατο καὶ παίων αὐτοὺς τῇ
σιαγόνι κτείνει εἰς χιλίους, τοὺς δὲ ἄλλους τρέπεται ταραχθέντας.
301 9. Σαμψὼν δὲ μεῖζον ἢ χρὴ ἐπὶ τούτῳ φρονῶν οὐ κατὰ θεοῦ
συνεργίαν ἔλεγε τοῦτο συμβῆναι, τὴν δ᾽ ἰδίαν ἀρετὴν ἐπέγραψε τῷ
γεγονότι, τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν τοὺς δ᾽ εἰς φυγὴν τραπῆ-
302 ναι διὰ τοῦ παρ᾽ αὐτοῦ δέους αὐχῶν. δίψους δ᾽ αὐτὸν ἰσχυροῦ
κατασχόντος κατανοῶν ὡς οὐδέν ἐστιν ἀνθρώπειος ἀρετὴ τῷ θεῷ
πάντα προσεμαρτύρει καὶ καθικέτευε μηδὲν τῶν εἰρημένων πρὸς
ὀργὴν λαβόντα τοῖς πολεμίοις αὐτὸν ἐγχειρίσαι, παρασχεῖν δὲ βοή-*

§ 297 = Iudic. XV 10.

ROMSPLELatZonaras I p. 92. Suidas s. *φυλέτης*. Michael Glycas p. 309. Cedrenus I p. 123.

1 *αὐτοὺς*] *αὐτοῖς* coni. 3 *σαμψὼν* E *ἀνέγκλητοι* MPL 4 *τρισχιλίοισ ὁπλίταισ* MSPLELat 5 *καταμεμψάμενοι*, *μ* post *α* i. ras. S *κατασκεψάμενοι* RO 7 ***δώσειν* ROML 9 *ποιήσειν*] |*οιήσειν* R *οἰήσειν* O *περισσότερον*, *ν* ex *σ* corr. P *ἐγχειριεῖν*] Bekker *ἐγχειρεῖν* codd. 10 *καταβὰς* — 11 *ἐξουσίᾳ* habet Suidas *αὐτὸν* ROME *ἑαυτὸν* SPL **ἐν τῇ τῶν φυλετῶν αὐτὸν* tr. Suid **ἐν*] *ἐπὶ* SP **τίθησιν*] *τέθεικεν* Suid 12 *κατὰ*] *κατά τι* MSPLELat 14 *ἄποθεν* ROPL 15 *βοῆς ὡς*] *βοήσεωσ* M *κατωρθομένοισ* R *κατορθωμένοισ* OL 16 *σαμψώνησ* L **ἁρπα|άμενοσ* R *σιαγῶνα* (ο supra ω) M 17 *παίων αὐτοὺς τῇ* (*ἐν τῇ* O) *σιαγόνι*] ROLLat *παίων αὐτοὺσ* M *παίων* SP 18 **δ᾽* MSP **τρέπετε* R 19 § 301 excerpsit Glycas *σαμψώνησ* MSPL *μείζων* M *τοῦτο* L 21 *γεγονότι*] *γεγονότι σιαγόνι* (*γεγονότι σιαγ* i. ras. 12 litt. P) MSPLLat 22 *διὰ* — *δέους* om. Lat 23 *ἀνθρώπιοσ* RML 24 *τῶν προειρημένων* L 25 *ἐγχειρῆσαι* MSL *ἐγχειρίσαι*, *ί* i. ras. P

θειαν πρὸς τὸ δεινὸν καὶ ῥύσασθαι τοῦ κακοῦ. καὶ πρὸς τὰς ἱκε- 303
τείας ἐπικλασθεὶς ὁ θεὸς πηγὴν κατά τινος πέτρας ἀνίησιν ἡδεῖαν
καὶ πολλήν, ὅθεν καὶ Σαμψὼν ἐκάλει τὸ χωρίον Σιαγόνα καὶ μέχρι
τοῦ δεῦρο τοῦτο λέγεται.
10. *Μετὰ δὲ ταύτην τὴν μάχην Σαμψὼν καταφρονῶν τῶν Πα-* 304
λαιστίνων εἰς Γάζαν ἀφικνεῖται καὶ ἔν τινι τῶν καταγωγίων διέτριβε.
μαθόντες δὲ τῶν Γαζαίων οἱ ἄρχοντες τὴν αὐτόθι παρουσίαν αὐ-
τοῦ τὰ πρὸ τῶν πυλῶν ἐνέδραις καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ
λάθῃ. Σαμψὼν δέ, οὐ γὰρ λανθάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησά- 305
μενοι, περὶ μεσοῦσαν ἤδη τὴν νύκτα ἀναστὰς ἐνράσσει ταῖς πύλαις,
αὐταῖς τε φλιαῖς καὶ μοχλοῖς ὅση τε ἄλλη περὶ αὐταῖς ἦν ξύλωσις
ἀράμενος κατωμαδὸν εἰς τὸ ὑπὲρ Ἑβρῶνος ὄρος φέρων κατατίθησιν.
11. *Παρέβαινε δ' ἤδη τὰ πάτρια καὶ τὴν οἰκείαν δίαιταν παρε-* 306
χάρασσεν ξενικῶν μιμήσει ἐθισμῶν καὶ τοῦτ' αὐτῷ ἀρχὴ κακοῦ
γίνεται· γυναικὸς γὰρ ἑταιριζομένης παρὰ τοῖς Παλαιστίνοις ἐρα-
σθεὶς Δαλάλης τοὔνομα συνῆν αὐτῇ. καὶ τῶν Παλαιστίνων οἱ τοῦ 307
κοινοῦ προεστῶτες ἐλθόντες πρὸς αὐτὴν πείθουσιν ἐπαγγελίαις
μαθεῖν παρὰ τοῦ Σαμψῶνος τὴν αἰτίαν τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἄληπτός
ἐστι τοῖς ἐχθροῖς. ἡ δὲ παρὰ πότον καὶ τοιαύτην συνουσίαν θαυ-
μάζουσα τὰς πράξεις αὐτοῦ ἐτεχνίτευε μαθεῖν, τίνι τρόπῳ τοσοῦτον
προύχει κατ' ἀρετήν. ὁ δὲ Σαμψών, ἔτι γὰρ φρονεῖν ἰσχυρὸς ἦν, 308

§ 303 = Iudic. XV 19.

ROMSPLELatZonaras I p. 92sq. Suidas s. *ἐνράσσει, κατωμαδόν, ἄληπτος, ἐτεχνίτευε, ἰσχυρός.* Cedrenus I p. 123.

1 *τοῦ κακοῦ*] *a malis* Lat *καὶ πρὸς*] *πρὸσ οὖν* MSPL *ἱκεσίασ* MSPL
2 **κατὰ — πέτραν*] *circa quandam petram de asini maxilla* Lat 3 *καὶ Σαμψὼν*] *ὁ σαμψώνησ* MSPL *καλεῖ* L 5 **δὲ*] *δὴ* ML **σαμψώνησ* MSPL
6 *καταγωγίων*] *καταγωνίων* RO *διέτριβε*] *διέτριβε τῆσ γῆσ* RO
7 **Γαζαίων*] *γαζάρων* R *γαζέων* M **αὐθι* P 8 *καταλαμβάνουσιν* in *καταλανθάνουσιν* (supra *τό*) corr. man. rec. M 9 **Σαμψὼν*] *σαμψώνησ* MSPL 10 *ἤδη τὴν* om. E *τὴν* om. L fort. recte **νύκταν* R *ἐνράσσει — 11 ξύλωσις* habet Suidas s. *ἐνράσσει* *ἐνδάσσει* RM¹P¹ *ἐνράσει* L *ταῖς πύλαις — 12 κατατίθησιν* excerpsit Suid. s. *κατωμαδόν* 11 *τε*] *καὶ* Suid **φλυαῖσ* L *αὐτάσ* E 12 *ἔβρωνοσ* M *ἑβρῶνοσ* PLE *hiebron* Lat *κατατίθησι* OMS²LE
13 *δ' ἤδη*] *δὲ δή*, *ἐ* i. ras. ex *η* corr. S *δ' ἤθη* ed. pr. *παρεχάρασσε* OMS²L 14 *ἀρχὴ αὐτῷ* tr. MSPLE **κακῶν* L 16 *Δαλάλης*] *δαδάλησ* RO *δαλάλλησ* M *δαληδῆσ* SP *δαλίδῆσ* L *dalila* Lat *τοὔνομα* om. ROML **αὐτῇ*, *ῃ* ex *ῷ* corr. M 17 *προεστῶτεσ* s. M *ἐλθόντες*] *προσελθόντεσ* M
18 *μαθεῖν*] *τὴν δαλίλην μαθεῖν* E *τὴν — 19 ἐχθροῖς* habet Suidas *ἀφ'* Suid 20 *ἐτεχνίτευε — 21 ἀρετήν* habet Suidas **ἐτεχνήτευε* R *ἐτεχνείτευε* O *ἐτεχνιτεύετο* M *ἐτεχνίτευε·* SP *τοσούτων* ROSPE 21 *προέχει* ROSPL Suid *ὁ δὲ — p. 352, 1 Δαλάλην* habet Suid **σαμψώνησ* MSPL

ἀντηπάτα τὴν Δαλάλην φάμενος, εἰ κλήμασιν ἑπτὰ δεθείη ἀμπέλου
ἔτι καὶ περιειλεῖσθαι δυναμένοις, ἀσθενέστερος ἂν πάντων ἔσοιτο.
309 ἡ δὲ τότε μὲν ἡσύχασεν, ἀποσημήνασα δὲ τοῖς ἄρχουσι τῶν Πα-
λαιστίνων ἐνίδρυσε τῶν στρατιωτῶν ἔνδον τινὰς καὶ μεθύοντα κατ-
έδει τοῖς κλήμασι κατὰ τὸ ἰσχυρότατον, ἔπειτ' ἀνεγείρασα ἐδήλου
310 παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ δὲ ῥήξας τὰ κλήματα βοηθεῖν ὡς
ἐπερχομένων αὐτῷ τινων ἐπειρᾶτο. καὶ ἡ γυνὴ συνεχῶς ὁμιλοῦντος
αὐτῇ τοῦ Σαμψῶνος δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ κατ' ἀπιστίαν εὐνοίας
τῆς πρὸς αὐτὸν μὴ λέγει ταῦθ' ἅπερ δεῖται, ὡς οὐ σιγησομένης
311 ὅσα μὴ γινώσκεσθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. τοῦ δὲ πάλιν ἀπα-
τῶντος αὐτὴν καὶ φήσαντος ἑπτὰ κάλοις δεθέντα τὴν ἰσχὺν ἀπο-
λέσειν, ἐπεὶ καὶ τοῦτο ποιήσασα οὐδὲν ἤνυσεν, τρίτον συνυφῆναι
312 τὰς κόμας αὐτοῦ ἐμήνυσεν. ὡς δ' οὐδὲ τούτου γενομένου ἀληθὲς
ηὑρίσκετο, δεομένης τελευταῖον ὁ Σαμψών, ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ
περιπεσεῖν, χαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ Δαλάλῃ, „ἐμοῦ, φησίν, ὁ
θεὸς κήδεται καὶ κατὰ τὴν ἐκείνου πρόνοιαν γεννηθεὶς κόμην ταύ-
την τρέφω παρεγγυήσαντος μὴ ἀποκείρειν τοῦ θεοῦ· τὴν γὰρ ἰσχὺν
313 εἶναί μοι κατὰ τὴν ταύτης αὔξησιν καὶ παραμονήν“. ταῦτα μα-
θοῦσα καὶ στερήσασα τῆς κόμης αὐτὸν παραδιδοῖ τοῖς πολεμίοις
οὐκέτ' ὄντα ἰσχυρὸν ἀμύνασθαι τὴν ἔφοδον αὐτῶν. οἱ δ' ἐκκόψαντες
αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς δεδεμένον ἄγειν παρέδοσαν.

---

§ 308 = Iudic. XVI 7.

ROMSPLELatZonaras I p. 92 sq. Suidas s. *ἰσχυρός, ἀποσημήνασθαι, κατέδει, ῥήξας.*

1 *ἀνηπάτα O Δαλάλην] δαδάλην RO δαάνην M δαληδάν SP δαλίδην ἢν L δαλλίδην E *eam* Lat. γυναῖκα Suid *φάμενος] φάμενος ὅτι Dindorf *κλήμασιν] ἐν κλήμασιν RO ἀμπέλου] ἀμπελίνοισ MSPL *uinearum* Lat 2 περιειλῆσθαι M ἂν ἁπάντων SP *ἔσοιτο] *ero* Lat 3 ἀποσημήνασα — 4 τινὰς habet Suidas ἀποσημείνασα R σημάνασα E 4 ἐνίδρυσε] ἐνήδρυσε (ἐνήδρ^{υ} M) ML ἐνήδρευσε RSPE ἐνήδρευε OSuid *celauit* Lat *τῶν om. Suid *μεθύοντα] καθεύδοντα μεθύοντα MSPL *dormientem* Lat κατέδει — 5 ἰσχυρότατον habet Suidas *κατέδει] καθέδει M κατέδεισε P καταδεῖ L 5 *κλήμασιν MS[1]P[1] *ἂν ἐγείρασα L 6 *παρεῖναι, π i. ras. O παρῆναι R ὁ δὲ — βοηθεῖν habet Suidas 7 τινῶν αὐτῷ tr. SP 8 τοῦ om. E ἔχειν] εἴχειν M ἔλεγεν om. RO κατ' ἀπιστίαν] κατὰ ἀπιστίαν SPL κατὰ πίστιν M μὴ κατὰ πίστιν RO 9 λέγοι MSPL 12 ἤνυσε OMS[2]PLE συνυφῆναι] ἐνυφῆναι MSPLE 13 *ἐμήνυεν ML ἀληθὲς] *uerax* Lat ἀληθὴς coni. 14 ηὑρίσκετο M εὑρίσκετο ROSP *σαμψώνησ MSPL *αὐτὸν] αὐτῷ L 15 Δαλάλῃ] δαδάλη RO δαλήδη SP δαλλῆ L δαλίδη E *dalilae* Lat 19 παραδίδοι M παραδίδει RO παραδίδωσιν E 20 *δὲ ML 21 *τοὺσ, ου i. ras. m. 2 S *ἄγειν] *circumduci* Lat

12. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ηὔξετο ἡ κόμη τῷ Σαμψῶνι, καὶ 314
ἑορτῆς οὔσης τοῖς Παλαιστίνοις δημοτελοῦς καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ γνωριμωτάτων ἐν ταὐτῷ εὐωχουμένων, οἶκος δ' ἦν δύο κιόνων στεγόντων αὐτοῦ τὸν ὄροφον, ἄγεται μεταπεμψαμένων ὁ Σαμψὼν εἰς τὸ συμπόσιον, ὅπως ἐνυβρίσωσιν αὐτῷ παρὰ τὸν πότον. ὁ δὲ δεινό- 315
τερον τῶν κακῶν ὑπολαμβάνων τὸ μὴ δύνασθαι ὑβριζόμενος ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα πείθει, προσαναπαύσασθαι χρῄζειν εἰπὼν ὑπὸ κόπου, τοῖς κίοσιν αὐτὸν ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δὲ 316
ἧκεν, ἐνσεισθεὶς αὐτοῖς ἐπικαταβάλλει τὸν οἶκον ἀνατραπέντων τῶν κιόνων τρισχιλίοις ἀνδράσιν, οἳ πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς δὲ καὶ Σαμψών. καὶ τὸν μὲν τοιοῦτον κατέσχε τέλος ἄρξαντα τῶν Ἰσραηλιτῶν εἴκοσιν ἔτη. θαυμάζειν δὲ ἄξιον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἰσχύος 317
καὶ τοῦ περὶ τὴν τελευτὴν μεγαλόφρονος τὸν ἄνδρα καὶ τῆς ὀργῆς τῆς μέχρι τοῦ τελευτᾶν πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι δεῖ τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων προσάπτειν ἥττονι ἁμαρτημάτων οὔσῃ, μαρτυρεῖν δὲ ἐκείνῳ τὴν εἰς τὰ ἄλλα πάντα τῆς ἀρετῆς περιουσίαν. οἱ δὲ συγγενεῖς ἀράμενοι τὸ σῶμα αὐτοῦ θάπτουσιν ἐν Σαρασᾶ τῇ πατρίδι μετὰ τῶν συγγενῶν.

IX. 1. Μετὰ δὲ τὴν Σαμψῶνος τελευτὴν προέστη τῶν Ἰσραη- 318
λιτῶν Ἠλὶς ὁ ἀρχιερεύς. ἐπὶ τούτου λιμῷ τῆς χώρας κακοπαθούσης αὐτῶν Ἀβιμέλεχος ἐκ Βηθλέμων, ἔστι δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Ἰούδα φυλῆς, ἀντέχειν τῷ δεινῷ μὴ δυνάμενος τήν τε γυναῖκα Νααμεὶν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γεγενημένους Χελλιῶνα καὶ Μαλαῶνα ἐπαγόμενος εἰς τὴν Μωαβῖτιν μετοικίζεται. καὶ προ- 319

§ 314 = Iudic. XVI 22; § 318 = Ruth I. 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 93 sq. Stephanus Byz. s. *Βήθλεμα.* Suidas s. *στέγει, ἐνσεισθείς.*

1 *Σαμψῶνι] *σαμψω*^ν M 2 *τοῖς* om. ME 3 **οἶκος — 4 ὄροφον* habet Suidas *δ' om. Suid 4 **σαμψώνησ* MSPL 7 **πείθει] ποιεῖ* M 8 *ἐγγὺς* om. SP *δ'* MSP 9 *ἧκον* RO **ἐνσεισθεὶς — οἶκον* habet Suidas *ἀνατραπέντων]* E *καὶ ἀνατραπέντων* codd. et ut uid. Lat 10 *οἳ] καὶ* E 11 **σαμψώνησ* MSPL **τοιοῦτο* SP et ex corr. R *ἄρξαντοσ* ML 12 *εἴκοσι* MS¹PL 15 *ἥττονι] ἧττον* R 16 *δ'* O 17 *τῆς* om. L 18 *Σαρασᾶ] σαρησασᾶι* S *σαριασᾶ, ι* i. ras. P *σάρασα* L 19 i. marg. *ια'* RO *XI* Lat 20 *Ἠλὶς] ἠλλσ* S *ἠλεί, ει* i. ras. P *ἠλεἰσ* E *heli* Lat semper *τούτου λιμῷ] τούτων λιμοῦ* M 21 **Ἀβιμέλεχος] ἐλιμέλεχοσ* L *elimelech* Lat „est qui malit *Ἀλιμέλεχος*" Hudson *Βηθλέμων] βιθλεμῶν* R *βηθλεμῶν* OML *βηθλεέμων* E *bethleem* Lat *Βηθλεεμῶν* Steph *δ'* MSPL 22 *Νααμεὶν] νααμὶν* SP *ἀμὶν* M *ναάμιν* L *noemin* Lat 23 *γεγεννημένουσ* ROMSP *χελλίωνα* MSP *χελίωνα* L *chellon* Lat 24 *Μαλαῶνα] μάλλωνα* M *μαλλίωνα* L *mallon* Lat *μοαβῖτιν* O *μωαβίτην* E *moabitarum* Lat

χωρούντων αὐτῷ κατὰ νοῦν τῶν πραγμάτων ἄγεται τοῖς υἱοῖς γυ-
ναῖκας Μωαβίτιδας Χελλιῶνι μὲν Ὀρφᾶν Ῥούθην δὲ Μαλαῶνι.
διελθόντων δὲ δέκα ἐτῶν ὅ τε Ἀβιμέλεχος καὶ μετ' αὐτὸν οἱ παῖδες
320 δι' ὀλίγου τελευτῶσι, καὶ ἡ Νάαμις πικρῶς ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι
φέρουσα καὶ τὴν ὑπ' ὄψιν τῶν φιλτάτων ἐρημίαν οὐχ ὑπομένουσα,
δι' ἣν καὶ τῆς πατρίδος ἐξεληλύθει, πάλιν εἰς αὐτὴν ἀπηλλάττετο·
321 καὶ γὰρ ἤδη καλῶς τὰ κατ' αὐτὴν ἐπυνθάνετο χωρεῖν. οὐκ ἐκαρ-
τέρουν δὲ διαζευγνύμεναι αὐτῆς αἱ νύμφαι, οὐδὲ παραιτουμένη βου-
λομένας συνεξορμᾶν πείθειν ἐδύνατο, ἀλλ' ἐγκειμένων εὐξαμένη γά-
μον εὐτυχέστερον αὐταῖς οὗ διημαρτήκεσαν παισὶ τοῖς αὐτῆς γαμη-
θεῖσαι καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν κτῆσιν, ὅτε τὰ πρὸς αὐτὴν οὕτως
322 ἐστί, μένειν αὐτόθι παρεκάλει καὶ μὴ συμμεταλαμβάνειν αὐτῇ βού-
λεσθαι πραγμάτων ἀδήλων τὴν πάτριον γῆν καταλιπούσας. ἡ μὲν
οὖν Ὀρφᾶ μένει, τὴν δὲ Ῥούθην μὴ πεισθεῖσαν ἀπήγαγε κοινωνὸν
παντὸς τοῦ προστυχόντος γενησομένην.
323 2. Ἐλθοῦσαν δὲ Ῥούθην μετὰ τῆς πενθερᾶς εἰς τὴν Βηθλεέ-
μων Βοώζης Ἀβιμελέχου συγγενὴς ὢν δέχεται ξενίᾳ. καὶ ἡ Νάαμις,
προσαγορευόντων αὐτὴν ὀνομαστί, δικαιότερον εἶπε Μαρὰν καλεῖτέ
με· σημαίνει δὲ καθ' Ἑβραίων γλῶτταν νάαμις μὲν εὐτυχίαν, μαρὰ
324 δὲ ὀδύνην. ἀμήτου δὲ γενομένου ἐξῄει καλαμησομένη κατὰ συγχώ-

§ 319 = Ruth I 2.

ROMSPLELatZonaras I p. 94.

2 *μοαβίτιδασ O χελλιώνη R χελλίωνι MSP χελλωνι LE *chellon* Lat ὀρφὰν MSPLE *ῥουθὴν L μαλλίωνι ML μαλεῶνι SE μελεῶνι P *mallon* Lat 3 *δέκα] δῶκα S *decem et octo* Lat *ἐλιμέλεχοσ L *helimelech* Lat ναάμησ O ναμὶσ M νααμὶσ SPE νοόμησ L *noemin* Lat 5 ὑπ' ὄψιν] ὑπόψιν M ὑπὸ ed. pr., om. Lat 6 ἣν] *quos* Lat οὓς ed. pr. ἐξεληλύθη L ἀπηλάττετο L 8 παραιτουμένη] παρεμένη RO βουλομέναισ RO 9 ἠδύνατο O εὐξάμεναι RO 10 οὗ] εἰποῦσα οὐ R εἰποῦσα οὗ O οὐ M διημάρτηκε M 11 κτῆσιν] τὴν κτῆσιν RO ὅτε τὰ] ὅτε RO ὅτι τε τὰ MSPL ὅτε — 12 ἐστὶ om. Lat 12 *παρακαλεῖ ML συνμεταλαμβάνειν M βούλεσθαι] βουληθεῖσαι M 13 καταλειπούσασ (ει i. ras. L) ML 14 *μένει] μένει πεισθεῖσα SPL ῥοὺθ E 16 ῥούθη L *βιθλεέμων R βηθλεέμην O βηθλεέμῶν (sic) L *bethleem* Lat 17 Βοώζης] ἀλέξησ M βόαζοσ SP ἄλεξισ βόοζοσ L βόοζοσ E *ἀβιμελέχου, β ex μ corr. P ἐλιμελέχου LLat συγγενὴσ, ἡ i. ras. m. 2 S ξενίαν ML ναάμησ O ναάμησ (o o supra) L νααμὶσ E *noemin* Lat 18 ὀνομαστὶ] ὀνομαστὶ τῶν πολιτῶν MLE εἶπε] εἶπεν εἰ E μάραν ME καλεῖτε] καλῶν τε (κ add. m. 1) M καλώιητε SP καλώητε LE καλεῖσθαι RO ἂν καλοίητε Bekker καλοίητε Cocceji *uocate* Lat 19 καθ'] κατ' M γλῶσσαν ML Νάαμις] ἡ ναάμησ O νααμὶσ SP[2]E δαμεὶσ M νοομὶσ L *amis* Lat μαρᾶ ML μάρα E 20 ἀμητοῦ codd. E γενομένου] ὄντοσ MSPLE

ρησιν τῆς πενθερᾶς ἡ Ῥούθη, οπως τροφῆς εὐποροῖεν, καὶ εἰς τὸ Βοώζου τυχαίως ἀφικνεῖται χωρίον. παραγενόμενος δὲ Βόαζος μετ' ὀλίγον καὶ θεασάμενος τὴν κόρην ἀνέκρινε τὸν ἀγροκόμον περὶ τῆς παιδός. ὁ δὲ μικρὸν ἔμπροσθεν παρ' αὐτῆς ἅπαντα προπεπυσμένος ἐδήλου τῷ δεσπότῃ. ὁ δὲ τῆς περὶ τὴν πενθερὰν εὐνοίας 325
ἅμα καὶ μνήμης τοῦ παιδὸς αὐτῆς ᾧ συνῴκησεν ἀσπασάμενος καὶ εὐξάμενος αὐτῇ πεῖραν ἀγαθῶν καλαμᾶσθαι μὲν αὐτὴν οὐκ ἠξίωσεν, θερίζειν δὲ πᾶν ὅ τι καὶ δύναιτο καὶ λαμβάνειν ἐπιτρέπει προστάξας τῷ ἀγροκόμῳ μηδὲν αὐτὴν διακωλύειν λαμβάνειν, ἄριστόν τε παρέχειν αὐτῇ καὶ ποτόν, ὁπότε σιτίζοι τοὺς θερίζοντας. Ῥούθη 326
δὲ ἄλφιτα λαβοῦσα παρ' αὐτοῦ ἐφύλαξε τῇ ἑκυρᾷ καὶ παρῆν ὀψὲ κομίζουσα μετὰ τῶν σταχύων· ἐτετηρήκει δ' αὐτῇ καὶ ἡ Νάαμις ἀπομοίρας βρωμάτων τινῶν, οἷς αὐτὴν ἐπολυώρουν οἱ γειτονεύοντες· διηγεῖται δὲ αὐτῇ καὶ τὰ παρὰ τοῦ Βοάζου πρὸς αὐτὴν εἰρημένα. δηλωσάσης δ' ἐκείνης ὡς συγγενής ἐστι καὶ τάχα ἂν δι' εὐσέβειαν 327
προνοήσειεν αὐτῶν, ἐξῄει πάλιν ταῖς ἐχομέναις ἡμέραις ἐπὶ καλάμης συλλογὴν σὺν ταῖς Βοάζου θεραπαινίσιν.

3. Ἐλθών τε μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας καὶ Βόαζος ἤδη τῆς κρι- 328
θῆς λελικμημένης ἐπὶ τῆς ἅλωος ἐκάθευδε. τοῦτο πυθομένη ἡ Νάαμις τεχνᾶται παρακατακλῖναι τὴν Ῥούθην αὐτῷ· καὶ γὰρ ἔσεσθαι χρηστὸν αὐταῖς ὁμιλήσαντα τῇ παιδί· καὶ πέμπει τὴν κόρην ὑπνωσομένην αὐτοῦ παρὰ τοῖς ποσίν. ἡ δέ, πρὸς οὐδὲν γὰρ ἀντιλέγειν 329
τῶν ὑπὸ τῆς ἑκυρᾶς κελευομένων ὅσιον ἡγεῖτο, παραγίνεται καὶ παραυτίκα μὲν λανθάνει τὸν Βόαζον βαθέως καθυπνωκότα, πε-

§ 324 = Ruth II 2.

ROMSPLELatZonaras I p. 94 sq.

1 *ῥουθὴ L εὐποροῖεν] Cocceji εὐπορῶεν ROML εὐπορῶιεν SP 2 Βοώζου] βοόζου MLE βοάζου SP τυχεωσ M *Βόαζος] βόζοσ M βόοζοσ L booz Lat 6 συνοίκησεν ROML *ἀσπασάμενος] ἀσπασάμενοσ τὴν κόρην SP 7 αὐτῇ] αὐτοῦ L ἠξίωσε RO²S²P²L 9 λαμβάνειν] om. L *tollere* Lat 10 *παρέχειν] *praebuit* Lat *ῥουθὴ L 11 δὲ] τὲ E *αὐτοῦ, οῦ ex ῶν corr. R 12 ἀσταχύων E δὲ MPL Νάαμις] ναάμησ O νοεμὶσ SP νοομὶσ L *naami* Lat 13 ἀπόμοιραν L *partem* Lat 14 δ' MSPLE παρὰ] περὶ E βοόζου MLE *booz* semper Lat 15 εὐσέβειαν] εὐλάβειαν ROSP 16 ταῖς] ταῖσ τοῦ MSPL 17 βοόζου MLELat θεραπενίσιν, ε ex αι corr. M 18 τε] δὲ E *autem* Lat βόοζοσ MLELat 19 λελικμημένης] ·λελικμημένησ S ἐλελικμημένησ P ἅλωνοσ OE πυθομένη] πυθανομένη (sic) O 20 Νάαμις] ναάμησ O νεαμὶσ M νοεμὶσ SP νοομὶσ L ναμὶσ E *παρακατακλῖναι] παρακατακλίνειν SPZon παρακαταθεῖναι O παρακαταθῆναι R *cum (eo) — collocare* Lat 21 *αὐταῖς] αὐτοῖσ MSPL *ὑπνωσομένην, ο ex ω corr. SP ὑπνωσσομένην L 23 ἐκυρᾶσ codd. 24 βόοζον MLLat

ριεγερθεὶς δὲ περὶ μέσην νύκτα καὶ αἰσθόμενος τῆς ἀνθρώπου
330 παρακατακειμένης ἀνέκρινε τίς εἴη. τῆς δ' εἰπούσης τοὔνομα καὶ
φαμένης ὡς αὐτῆς δεσπότην συγχωρεῖν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἄγει, ὄρ-
θριος δὲ πρὶν ἢ τοὺς οἰκέτας ἄρξασθαι κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἔργον
περιεγείρας αὐτὴν κελεύει τῶν κριθῶν λαβοῦσαν ὅ τι καὶ δύναιτο
πορεύεσθαι πρὸς τὴν ἑκυρὰν πρὶν ὀφθῆναί τισιν αὐτόθι κεκοιμη-
μένην, φυλάττεσθαι σῶφρον τὴν ἐπὶ τοιούτοις διαβολὴν καὶ μά-
331 λιστ' ἐπὶ μὴ γεγονόσι. περὶ μέντοι τοῦ παντὸς οὕτω, φησίν, ἔσται,
[ἐρωτᾶν] τὸν ἔγγιστά μου τῷ γένει τυγχάνοντα, εἰ σοῦ χρεία γαμε-
τῆς ἐστιν αὐτῷ, καὶ λέγοντι μὲν ἀκολουθήσεις ἐκείνῳ, παραιτουμένου
δὲ νόμῳ σε συνοικήσουσαν ἄξομαι."
332 4. Ταῦτα τῇ ἑκυρᾷ δηλωσάσης εὐθυμία κατεῖχεν αὐτὰς ἐν ἐλ-
πίδι τοῦ πρόνοιαν ἕξειν αὐτῶν Βόαζον γενομένας. κἀκεῖνος ἤδη
μεσούσης τῆς ἡμέρας κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν τήν τε γερουσίαν
συνῆγε καὶ μεταπεμψάμενος Ῥούθην ἐκάλει καὶ τὸν συγγενῆ, καὶ
333 παραγενομένου φησίν· „Ἀβιμελέχου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ κλήρων
κρατεῖς;" ὁμολογήσαντος δὲ συγχωρούντων τῶν νόμων κατὰ ἀγχι-
στείαν, „οὐκοῦν, φησὶν ὁ Βόαζος, οὐκ ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τῶν
νόμων. ἀλλὰ πάντα ποιεῖν κατ' αὐτούς. Μααλου γὰρ δεῦρ' ἥκει
γύναιον, ὅπερ εἰ θέλεις τῶν ἀγρῶν κρατεῖν γαμεῖν σε δεῖ κατὰ τοὺς
334 νόμους." ὁ δὲ Βοάζῳ καὶ τοῦ κλήρου καὶ τῆς γυναικὸς παρεχώρει
συγγενεῖ μὲν ὄντι καὶ αὐτῷ τῶν τετελευτηκότων, εἶναι δὲ καὶ γυ-
335 ναῖκα λέγων αὐτῷ καὶ παῖδας ἤδη. μαρτυράμενος οὖν ὁ Βόαζος

§ 329 = Ruth III 8.

ROMSPLELatZonaras I p. 95.

1 καὶ αἰσθόμενος — 2 παρακατακειμένης om. Lat 2 *παρακατακειμένης] παρακειμένησ P *τῆς] τίσ R τὸ ὄνομα ROSPE 3 αὐτῆς] αὐτὸν MSPL δεσπότη O 6 ἐκυρὰν ROMSP ὀφθεῖναι R τισὶν, ι i. ras. P, ιν ex ην corr. m. 2 S 7 σῶφρον] γὰρ σῶφρον MSPL 8 γεγονόσιν S¹PL *ἔσται — 10 αὐτῷ] est mihi proximior genere qui te ducere possit uxorem Lat 9 *ἐρωτᾶν om. ROLat μου] ἐμοῦ MSPLE σου coni. εἴ σου] εἰσ ὃ RO ἧσ οὐ M εἰ· οὐ (eras. σ) S χρεία, ει ex η corr. RP 10 καὶ λέγοντι] κελεύοντι RO *παραιτουμένω ROL 11 *δὲ νόμῳ σε] δ' ἐννόμωσ SP συνοικοῦσαν ML συνοικήσασαν E 12 *ἐκυρᾷ codd. 13 βόοζον ML ELat 15 *Ῥούθην] τὴν ῥούθην SP 16 παραγενομένω E *ἐλιμελέχου L alimelech Lat κλῆρον SPE hereditatem Lat 17 *κρατῆσ L ἀγχιστίαν R 18 *οὐκ οὖν M βόοζοσ MLLat οὐκ om. E *μεμνῆσθαι, η i. ras. m. 2 S 19 Μααλου] μᾶλλον οὐ M μαλῶνοσ SPE μαλλίωνοσ L malli Lat δεῦρ' ἥκει] δ' εὑρήκει M ἥκοι SP ἥκειν E 21 βοόζω MLELat παραχωρεῖ MLE 22 *συγγενεῖ μὲν ὄντι] ὑφ' ἑνὶ μένοντι RO 23 μαρτυρούμενοσ E βόοζοσ MLELat

τὴν γερουσίαν ἐκέλευε τῇ γυναικὶ ὑπολῦσαι αὐτὸν προσελθοῦσαν
κατὰ τὸν νόμον καὶ πτύειν εἰς τὸ πρόσωπον. γενομένου δὲ τούτου
Βόαζος γαμεῖ τὴν Ῥούθην καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς μετ' ἐνιαυτὸν
ἄρρεν. τοῦτο ἡ Νάαμις τιτθευομένη κατὰ συμβουλίαν τῶν γυναι- 336
κῶν Ὠβήδην ἐκάλεσεν ἐπὶ γηροκομίᾳ τῇ αὐτῆς τραφησόμενον· ὠβή-
δης γὰρ κατὰ διάλεκτον τὴν Ἑβραίων ἀποσημαίνει δουλεύων. Ὠβή-
δου δὲ γίνεται παῖς Ἰεσσαῖος, τούτου Δαβίδης ὁ βασιλεύσας καὶ
παισὶ τοῖς αὐτοῦ καταλιπὼν τὴν ἡγεμονίαν ἐπὶ μίαν καὶ εἴκοσι
γενεὰς ἀνδρῶν. τὰ μὲν οὖν κατὰ Ῥούθην ἀναγκαίως διηγησάμην 337
ἐπιδεῖξαι βουλόμενος τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν, ὅτι τούτῳ παράγειν
ἐφικτόν ἐστιν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν καὶ τοὺς ἐπιτυχόντας, εἰς οἷον
ἀνήγαγε καὶ Δαβίδην ἐκ τοιούτων γενόμενον.

X. 1. Ἑβραῖοι δὲ τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ὑπενεχθέντων πάλιν 338
πόλεμον ἐκφέρουσι Παλαιστίνοις διὰ τοιαύτην αἰτίαν· Ἠλὶ τῷ
ἀρχιερεῖ δύο παῖδες ἦσαν Ὀφνίης τε καὶ Φινεέσης. οὗτοι καὶ πρὸς 339
ἀνθρώπους ὑβρισταὶ γενόμενοι καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς οὐδενὸς
ἀπείχοντο παρανομήματος, καὶ τὰ μὲν ἐφέροντο τῶν γερῶν κατὰ
τιμήν, ἃ δ' ἐλάμβανον αὐτοῖς ἁρπαγῆς τρόπῳ, γυναῖκάς τε τὰς ἐπὶ
θρησκείᾳ παραγινομένας ὕβριζον φθοραῖς ταῖς μὲν βίαν προσφέ-
ροντες τὰς δὲ δώροις ὑπαγόμενοι· τυραννίδος δ' οὐθὲν ἀπέλειπεν
ὁ βίος αὐτῶν. ὅ τε οὖν πατὴρ αὐτὸς ἐπὶ τούτοις χαλεπῶς εἶχεν 340
ὅσον οὐδέπω προσδοκῶν ἥξειν ἐκ θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς
πραττομένοις, τό τε πλῆθος ἐδυσφόρει, κἀπειδὴ φράζει τὴν ἐσο-

§ 334 = **Ruth** IV 8; § 338 = 1 **Regum** II 12.

ROMSPLELatZonaras I p. 96.

1 *ἐκέλευσε O 2 *πτύειν] τύπτειν M γενομένου δὲ] καὶ γενομένου ML γενομένου δὲ καὶ SP 3 βόοζοσ MLLat ὁ βόοζοσ LE ῥούθ E μεθ' ἐνιαυτὸν R 4 Νάαμις] ναάμησ O νααμὶσ ME νοεμὶσ SP νοόμισ L τιτθευομένη] τιθηνουμένη ML τιθεμένη SP *sumens* Lat συμβουλείαν M 5 *ἐκάλεσεν] ὠνόμασεν SP γηρωκομία RMSPL *ὠβήδης] ὠβήδη (η finale ex ησ aut ην corr. R) ML 6 τὴν] τὴν ἐπὶ RO *Ὠβήδου δὲ] ὠβήδ(ε) δὲ, δὲ i. ras. O 7 παῖς om. MSPLE *ἰεσαῖοσ S¹P¹ *iesse* semper Lat δαυίδησ SPLE δαυείδησ M *βασιλεύσασ] βασιλεὺσ MSL 8 *τοῖς αὐτοῦ] τούτου RO *καταλειπὼν M *ἡγεμονείαν M 9 οὖν om. M κατὰ] περὶ ML 10 τὴν τοῦ — 11 ἐφικτόν ἐ i. marg. suppl. P 12 δαυίδην MSPL 13 ἐπενεχθέντων L 14 διὰ] διὰ τὴν SP ἠλὶ S ἠλεὶ P¹ ἠλεὶ OP²LE *heli* Lat 15 ὀφνίησ, ίη corr. ex ηι M ὀφνήεισ R ὀφνείησ O ὀφνίεισ SPL ὀφνὶσ E *ophni* Lat Φινεέσης] φην(ε)έσησ, φ ex corr. R φινεὲσ E 17 *παρανομίματοσ R 18 δὲ MSPL 19 φθορεῖσ R 20 οὐδὲν ML ἀπέλιπεν ROSP 21 αὐτὸς] αὐτοῖσ M αὐτῶν LE *quorum* Lat

μένην συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ τῷ τε Ἠλὶ καὶ Σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ παιδὶ τότε ὄντι, τότε φανερὸν ἐπὶ τοῖς υἱοῖς πένθος ἦγε.
341 2. *Βούλομαι δὲ τὰ περὶ τοῦ προφήτου πρότερον διεξελθὼν ἔπειθ' οὕτως τὰ περὶ τοὺς Ἠλὶ παῖδας εἰπεῖν καὶ τὴν δυστυχίαν*
342 *τὴν τῷ παντὶ λαῷ Ἑβραίων γενομένην. Ἀλκάνης Λευίτης ἀνὴρ τῶν ἐν μέσῳ πολιτῶν τῆς Ἐφράμου κληρουχίας Ῥαμαθὰν πόλιν κατοικῶν ἐγάμει δύο γυναῖκας Ἄνναν τε καὶ Φενάνναν. ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται, τὴν δ' ἑτέραν ἄτεκνον οὖσαν ἀγα-*
343 *πῶν διετέλει. ἀφικομένου δὲ μετὰ τῶν γυναικῶν τοῦ Ἀλκάνου εἰς Σιλὼ πόλιν θῦσαι, ἐνταῦθα γὰρ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ ἐπεπήγει καθὼς προειρήκαμεν, καὶ πάλιν κατὰ τὴν εὐωχίαν νέμοντος μοίρας κρεῶν ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, ἡ Ἄννα θεασαμένη τοὺς τῆς ἑτέρας παῖδας τῇ μητρὶ περικαθημένους, εἰς δάκρυά τε προύπεσε καὶ τῆς*
344 *ἀπαιδίας αὐτὴν ὠλοφύρετο καὶ τῆς μονώσεως. καὶ τῆς τἀνδρὸς παραμυθίας τῇ λύπῃ κρατήσασα εἰς τὴν σκηνὴν ᾤχετο τὸν θεὸν ἱκετεύουσα δοῦναι γονὴν αὐτῇ καὶ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρῶτον αὐτῇ γενησόμενον καθιερώσειν ἐπὶ διακονίᾳ τοῦ θεοῦ*
345 *δίαιταν οὐχ ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις ποιησόμενον. διατριβούσης δ' ἐπὶ ταῖς εὐχαῖς πολὺν χρόνον Ἠλὶς ὁ ἀρχιερεύς, ἐκαθέζετο γὰρ πρὸ τῆς σκηνῆς, ὡς παροινοῦσαν ἐκέλευεν ἀπιέναι. τῆς δὲ πιεῖν ὕδωρ*

§ 341 = 1 Regum I 1.

ROMSPLELatZonaras I p. 96. ExcPeiresc. Suidas s. *Ἀλκάνης*.

1 *Ἠλὶ*] *ἠλεὶ* (*εὶ* ex *ὶ* corr. P) PE *ἠλεῖ* L *heli* semper Lat **καὶ* om. O **samuhel* semper Lat 2 **παιδὶ τότε*] *παιδὶ τὲ* ROSP *παιδὶ ἔτι* Dindorf *τοῖς υἱοῖς*] *τῆσ γῆσ* E 5 *τοὺς*] *τοὺσ τοῦ* RO *ἠλεὶ* SPL *δυστιχίαν* P 6 *τῷ παντὶ*] *τῶ παντὶ τῶ* M *Ἀλκάνης*] *ἐλκάνησ* ELatZon, incip. ExcSuidas

7 *ἐφραίμου* SPEExc *ephrem* Lat *Ἐφραὶμ* Suid *Ῥαμαθὰν*] *ἀρμαθὰν* SPLE *ῥάμαθιν* Exc *aramath* Lat *ἀρμαθαὶμ* Suid 8 *γαμεῖ* Suid **Ἄνναν*] *ἄναν* S[1] **Φενάνναν*] *φεννάναν* RZon *φαινάνναν* P *φεννάνναν* Exc *phenennam* Lat *δὴ*] *δὲ* L *μὲν* E 9 *γείνονται* Exc **δὲ* M 10 *helcana* Lat

11 *Σιλὼ*] *σηλῶ* SP[1] *σλὼ* (sic) L *ηλω* Exc *σιλὼμ* E *silon* Lat *Σηλὼμ* Zon *καθὼς προειρήκαμεν* om. ExcSuid *καθὼς*] *καθὰ* M 12 *κατὰ*] *post* Lat **μοίρας*] *μύραν* Exc **κρεῶν* om. Lat 13 *τε* om. SPE **ἡ* om. M

14 *περικαθημένους*] coni. *περικαθησμένουσ*, *θησ* i. ras. 2 litt. R (α superscr.) *περικαθησαμένουσ* M *περικαθισαμένουσ* OSPLEExcSuid 15 *αὐτὴν* ROML *ἑαυτὴν* SPE 16 *κρατήσασα*] *κρατηθεῖσα* RO 17 *ἐπαγγελομένη* PE *ἐπαγγελωμένη* S[1] 18 **γεννησόμενον* S[2]ExcSuid **διακονίαν* MExcSuid 19 *τοῖς*] *τὴν* R **ποιησάμενον* MSPL **διατριβούσης — 20 χρόνον*] *εὐχομένης* Suid 20 **πολλὺν* S[1] *Ἠλὶς*] *ἤλλσ* S *ἠλεὶσ* PE *ἠλεὶ* L *ἦλθε* Exc *ἦλθεν ἠλεὶ* Suid **ἐκαθέζετο — 21 σκηνῆς*] *καὶ* Suid 21 **ἐκέλευσεν* MLSuid *ἐκέλευ·εν* P

φαμένης, λυπουμένης δ' ἐπὶ παίδων ἀπορίᾳ τὸν θεὸν ἱκετεύειν,
θαρσεῖν παρεκελεύετο παρέξειν αὐτῇ παῖδας τὸν θεὸν καταγγέλλων.
3. Παραγενομένη δ' εὔελπις πρὸς τὸν ἄνδρα τροφὴν χαίρουσα 346
προσηνέγκατο, καὶ ἀναστρεψάντων εἰς τὴν πατρίδα κύειν ἤρξατο
καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς, ὃν Σαμουῆλον προσαγορεύουσι· θεαί-
τητον ἄν τις εἴποι. παρῆσαν οὖν ὑπὲρ τῆς τοῦ παιδὸς θύσοντες
γενέσεως δεκάτας τ' ἔφερον. ἀναμνησθεῖσα δ' ἡ γυνὴ τῆς εὐχῆς 347
τῆς ἐπὶ τῷ παιδὶ γεγενημένης παρεδίδου τῷ Ἠλὶ ἀνατιθεῖσα τῷ
θεῷ προφήτην γενησόμενον· κόμη τε οὖν αὐτῷ ἀνεῖτο καὶ ποτὸν
ἦν ὕδωρ. καὶ Σαμουῆλος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ διῆγε τρεφόμενος, Ἀλκάνῃ
δ' ἐκ τῆς Ἄννας υἱεῖς τε γίνονται καὶ τρεῖς θυγατέρες.
4. Σαμουῆλος δὲ πεπληρωκὼς ἔτος ἤδη δωδέκατον προεφήτευε. 348
καί ποτε κοιμώμενον ὀνομαστὶ ἐκάλεσεν ὁ θεός· ὁ δὲ νομίσας ὑπὸ
τοῦ ἀρχιερέως πεφωνῆσθαι παραγίνεται πρὸς αὐτόν. οὐ φαμένου
δὲ καλέσαι τοῦ ἀρχιερέως ὁ θεὸς εἰς τρὶς τοῦτο ποιεῖ. καὶ Ἠλὶς 349
διαυγασθεὶς φησι πρὸς αὐτόν, „ἀλλ' ἐγὼ [μὲν], Σαμουῆλε, σιγὴν
ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦγον, θεὸς δ' ἐστὶν ὁ καλῶν, σήμαινέ τε πρὸς αὐ-
τόν, ὅτι παρατυγχάνω.“ καὶ τοῦ θεοῦ φθεγξαμένου πάλιν ἀκού-

§ 345 = 1 Regum I 15; § 347 = 1 Regum II 18.

ROMSPLELatZonaras I p. 97. ExcPeiresc. Suidas s. Ἀλκάνης, Σαμουήλ, ἀνεῖται.

1 *λυπουμένη RO λυπουμένην SP 2 *θαρρεῖν Suid *παῖδα Exc Suid καταγγέλων L· 3 παραγενομένη — 4 ἤρξατο om. Suid 5 γείνεται Exc *παιδίον αὐτοῖς] αὐτῇ παιδίον Suid ὃν] ὃ E, incip. Suidas s. Σαμουήλ σαμούηλον MSPLEExc Σαμουὴλ Suid *προσαγορεύουσι] ἐκάλεσαν Suid *θεαίτιτον Exc 6 *ἄν] ὡς ἄν Suid utroque loco *εἴποι] εἴποιεν SP LExc εἴποιε M, fin. Suid s. Ἀλκάνης *τῆς om. MExc *θύοντεσ SP 7 *γενέσεως om. ROMEExc τ' ἔφερον] τε φέροντεσ M κατέφερον O δὲ ROSPE 8 γενομένησ EExc *τῷ om. MExcSuid ἠλεὶ OPLE ἠλεὶ Suid 9 *κόμη — 10 ὕδωρ habet Suidas s. ἀνεῖται *αὐτῷ] αὐτὸ L 10 *ὕδωρ ἦν tr. MLExcSuid utroque loco Σαμουῆλος μὲν om. ExcSuid σαμούηλοσ MSP διῆγεν ἐν τῷ ἱερῷ tr. ExcSuid *helcanae* Lat 11 ἄννασ, α ex η corr. O ἄννησ MSPLExcSuid τε om. LSuid γίνονται] ἄλλοι γίγνονται (γίνονται L) SPLLat γείνονται ExcSuid τρεῖσ καὶ tr. ExcSuid τρεῖς delet Ernesti θυγατέραισ Exc θυγάτηρ Suid 12 σαμούηλοσ MSPLExc σαμουὴλ Suid *ἔτος om. Exc *ἤδη om. Suid προεφήτευεν S[1]P προεφήτευσεν Exc προεφήτευσε ESuid 15 *τρεῖσ MLExc ἠλεὶσ PE ἠλεὶ LExc ἠλεὶ Suid 16 *διαυγασθεὶς] διυπνισθεὶσ SPL *dum — cognouisset* Lat μὲν om. RO σαμουῆλε σιγὴν] σαμουὴλ ἐσίγην R σαμουῆλ σιγὴν OExc Suid ὦ σαμουῆλε σιγὴν L *samuhel silui* Lat 17 τὸ πρὶν] πρὶν O πρὶν ἔτ' SP σήμαινέ τε] ἐσήμενέ τε R ἐσήμαινέ τε O ἀλλὰ σήμαινε (αι i. ras. S) MSPLExcSuid καὶ σήμαινε E 18 *ὅτι παρατυγχάνω] ὁ παρατυγχάνων RO

σας ἠξίου λαλεῖν ἐπὶ τοῖς χρωμένοις· οὐ γὰρ ὑστερήσειν αὐτὸν ἐφ'
350 *οἷς ἂν θελήσῃ διακονίας. καὶ ὁ θεός „ἐπεί, φησί, παρατυγχάνεις, μάνθανε συμφορὰν Ἰσραηλίταις ἐσομένην λόγου μείζονα καὶ πίστεως τοῖς παρατυγχάνουσι, καὶ τοὺς Ἠλὶ δὲ παῖδας ἡμέρᾳ μιᾷ τεθνηξομένους καὶ τὴν ἱερωσύνην μετελευσομένην εἰς τὴν Ἐλεαζάρου οἰκίαν· Ἠλὶς γὰρ τῆς ἐμῆς θεραπείας μᾶλλον τοὺς υἱοὺς καὶ παρὰ*
351 *τὸ συμφέρον αὐτοῖς ἠγάπησε.“ ταῦτα βιασάμενος ὅρκοις εἰπεῖν αὐτῷ τὸν προφήτην Ἠλίς, οὐ γὰρ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων, ἔτι μᾶλλον βεβαιοτέραν εἶχε τὴν προσδοκίαν τῆς τῶν τέκνων ἀπωλείας. Σαμουήλου δὲ ηὔξετο ἐπὶ πλέον ἡ δόξα πάντων ὧν προεφήτευσεν ἀληθινῶν βλεπομένων.*

352 XI. 1. *Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν καὶ Παλαιστῖνοι στρατεύσαντες ἐπὶ τοὺς Ἰσραηλίτας στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν Ἀμφεκᾶν, δεξαμένων δ' ἐξ ὀλίγου τῶν Ἰσραηλιτῶν συνήεσαν εἰς τὴν ἐχομένην καὶ νικῶσιν οἱ Παλαιστῖνοι καὶ κτείνουσι μὲν τῶν Ἑβραίων εἰς τετρακισχιλίους, τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος συνδιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον.*

353 2. *Δείσαντες δὲ περὶ τῶν ὅλων Ἑβραῖοι πέμπουσιν ὡς τὴν γερουσίαν καὶ τὸν ἀρχιερέα τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ κελεύοντες κομίζειν, ἵνα παρούσης αὐτῆς παρατασσόμενοι κρατῶσι τῶν πολεμίων ἀγνοοῦντες, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τὴν συμ-*
354 *φορὰν τῆς κιβωτοῦ, δι' ὃν καὶ ταύτην συνέβαινεν εἶναι. παρῆν τε*

§ 349 = 1 Regum III 10, cf. II 27.

ROMSPLELatZonaras I p. 97. ExcPeiresc. Suidas s. *Σαμουήλ*.

1 *λαλεῖν*] codd. Suid *λέγειν* Exc *χρωμένοις*] *ἀκροωμένοις* Cocceji 2 *οἷς*] *αἷς* Suid *θελήσῃ*] *θελησῃ* (ει supra) M *θελήσειε* ROS[2]ExcSuid *θελήσειεν* S[1]PL *διακονίαις* Suid *ἐπεὶ] *ἐφ' οἷσ* RO **φησί* om. Suid 3 **μάνθανε* om. Exc *λόγου — 4 παρατυγχάνουσι* om. ESuid 4 **τοὺς*] *τοῦ* Suid *ἡλὶ* S *ἠλεὶ* PSuid *ἠλεὶ* OLEExc **δὲ* om. OLExcSuid 5 **τεθνιξομένουσ* Exc, fin. Suidas s. *Σαμουήλ* 6 *ἥλισ* S *ἥλεισ* P *ἠλεὶ* L *ηλεὶσ* Exc *ἐμεῖσ* Exc 7 *αὐτοῖς*] *αὐτοὺσ* RO *ἠγάπησεν* S[1]PLExc *βιασαμένοισ* P *εἰπεῖν*] *εἶπεν* R 8 *Ἠλίς*] *ἥλισ* S *ἥλεισ* P *ἥλεισ* L *ἠλεὶ* E, om. MExc *λυπεῖν, εῖν* i. ras. m. 3 S 9 *βεβαιωτέραν* (ο supra) M *βεβαιωτέραν* L *εἶχε*] *ἔχειν* MExc *τὴν* om. Exc 10 *δ'* MSPLEExc **ηὔξετο*] *ηὔξαντο* M *ηὐξεῖτο* Exc **πλεῖον* ML Exc *προεφήτευεν* P 11 *βλεπομένων*] fin. Exc 12 *καὶ* om. SPLLat 13 *Ἀμφεκᾶν*] *ἀφεκάν* P *ἐφεκάν* S *amphec* Lat 14 *δεξαμένων, ω* i. ras. m. 2 S *δεξαμένου* OL *ὀλίγων* L *εἰς τὴν ἐχομένην*] *ad potiora* Lat 16 *συνδιώκουσιν* ex corr. P 18 *Ἑβραῖοι*] *οἱ ἑβραῖοι* MSPLE 19 **ἀρχιερέα, ρ* ante *χ* i. ras., *ι* ex *ει* corr. R 21 *μεῖζόν* RL 22 *δι' ὃν — εἶναι* om. Lat *ὃν*] *ὧν* L *ταύτην*] *ταύτην ἐν τιμῇ* SP

ουν ἡ κιβωτὸς καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ἐπι-
στείλαντος, εἰ ληφθείσης τῆς κιβωτοῦ ζῆν ἐθέλουσιν, εἰς ὄψιν αὐτῷ
μὴ παραγίνεσθαι. Φινεέσης δὲ ἤδη καὶ ἱερᾶτο τοῦ πατρὸς αὐτῷ
παρακεχωρηκότος διὰ τὸ γῆρας. θάρσος οὖν ἐπιγίνεται πολὺ τοῖς 355
Ἑβραίοις ὡς διὰ τὴν ἄφιξιν τῆς κιβωτοῦ περιεσομένοις τῶν πολε-
μίων, κατεπλήττοντο δὲ οἱ πολέμιοι δεδιότες τὴν παρουσίαν τῆς
κιβωτοῦ τοῖς Ἰσραηλίταις. ταῖς μέντοι γε ἑκατέρων προσδοκίαις
οὐχ ὅμοιον ἀπήντησε τὸ ἔργον, ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης ἣν μὲν 356
ἤλπιζον νίκην Ἑβραῖοι τῶν Παλαιστίνων αὕτη γίνεται, ἣν δ' ἐφο-
βοῦντο ἧτταν οὗτοι ταύτην Ἑβραῖοι παθόντες ἔγνωσαν αὐτοὺς μάτην
ἐπὶ τῇ κιβωτῷ τεθαρσηκότας· ἐτράπησάν τε γὰρ εὐθὺς εἰς χεῖρας
ἐλθόντες τῶν πολεμίων καὶ ἀπέβαλον εἰς τρισμυρίους, ἐν οἷς ἔπεσον
καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, ἥ τε κιβωτὸς ἤγετο πρὸς τῶν πολεμίων.
3. Ἀπαγγελθείσης δὲ τῆς ἥττης εἰς τὴν Σιλὼ καὶ τῆς αἰχμα- 357
λωσίας τῆς κιβωτοῦ, Βενιαμίτης γάρ τις αὐτοῖς ἄγγελος ἀφικνεῖται
νεανίας παρατετευχὼς τῷ γεγονότι, πένθους ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ
πόλις. καὶ Ἠλὶς ὁ ἀρχιερεύς, ἐκαθέζετο γὰρ καθ' ἑτέρας τῶν πυ- 358
λῶν ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου, ἀκούσας οἰμωγῆς καὶ νομίσας νεώτερόν τι
πεπρᾶχθαι περὶ τοὺς οἰκείους καὶ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν,
ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὴν μάχην, ῥᾴων ἦν ἐπὶ τὸ τοῖς παισὶ τοῖς αὐ-
τοῦ συνενηνεγμένοις περὶ τὸ στρατόπεδον ὡς ἂν προεγνωκὼς παρὰ
τοῦ θεοῦ τὸ συμβησόμενον καὶ προαπηγγελκώς· συνέχει γὰρ ἀκρι-
βῶς τὰ κατὰ προσδοκίαν συντυχόντα τῶν δεινῶν. ὡς δὲ καὶ τὴν 359
κιβωτὸν ἤκουσεν ᾐχμαλωτίσθαι πρὸς τῶν πολεμίων, ὑπὸ τοῦ παρ'
ἐλπίδας αὐτῷ τοῦτο προσπεσεῖν περιαλγήσας ἀποκυλισθεὶς ἀπὸ

§ 354 = 1 Regum IV 4.

ROMSPLELatZonaras I p. 97 sq.

1 *οἱ om. L *υἱεῖσ, εἶ ex οι corr. R 2 ἐθελήσουσιν SP αὐτῷ om. ROM 3 παραγενέσθαι MSPL 5 ἄφηξιν R 7 τοὺσ ἰσραηλίτασ RO 9 αὐτὴ L 10 αὐτοὺσ S²P² 11 ἐπὶ τὴν κιβωτὸν ML τεθαρρηκότασ L γὰρ s. R 13 οἱ om. L υἱοὶ SPE 14 i. marg. ιβ' RO *XII* Lat σιλῶ R σηλὼ MSP¹L *silon* Lat 15 τις] τησ R αὐτοῖσ τισ tr. ML 16 παρατετυχὼσ RO 17 i. marg. ιγ' RO ἠλὶσ S ἠλεὶσ P ἠλεῖσ LE *ἑτέρας] ἑκατέρασ O 20 τὰ om. RO ῥᾶον L ἐπὶ τὸ] ἐπί τε MSPL ἐπὶ τῷ coni. ἐπὶ τὸ — 21 στρατόπεδον] *de filiis et aliis quae de exercitu pariter dicebantur* Lat τοῖς αὐτοῦ] τοῖσ R καὶ τοῖσ MSPL 21 συνενηνεγμένοις] coni. συνενηγμένουσ, ουσ ex οισ corr. O συνηγμένοισ R συνηγγελμένοισ MSP συνηλεγμένοισ L συνενηνεγμένῳ coni. 22 συνέχει] συνεχ· (eras. η̄) S *confundunt* Lat συγχεῖ Naber ἀκριβῶς] ἱκανῶσ MSPL *ualde* Lat 23 τὰ κατὰ] τὰ R τὰ παρὰ τὴν MSPLLat συντυγχάνοντα L τῶν δεινῶν] δεινὰ MSPL i. marg. ιδ' RO *XIII* Lat 24 |αἰχμαλωτίσθαι, α add. rubricator, ι i. ras. uid. R ἠχμαλωτεῖσθαι L 25 ἀπὸ om. E

τοῦ θρόνου τελευτᾷ, οκτὼ καὶ ἐνενήκοντα βιώσας ἔτη τὰ πάντα καὶ
τούτων τεσσαράκοντα κατασχὼν τὴν ἀρχήν.
360 4. Θνήσκει δὲ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ ἡ Φινεέσου τοῦ
παιδὸς γυνὴ μὴ καρτερήσασα ζῆν ἐπὶ τῇ τἀνδρὸς δυστυχίᾳ. κυούσῃ
μὲν αὐτῇ προσηγγέλη τὸ περὶ τὸν ἄνδρα πάθος, τίκτει δ' ἑπταμη-
νιαῖον παῖδα, ὃν καὶ ζήσαντα Ἰαχώβην προσηγόρευσαν, σημαίνει
δὲ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα, διὰ τὴν προσπεσοῦσαν δύσκλειαν τότε τῷ
στρατῷ.
361 5. Ἦρξε δὲ πρῶτος Ἠλὶς Ἰθαμάρου τῆς ἑτέρου τῶν Ἀαρῶνος
υἱῶν οἰκίας· ἡ γὰρ Ἐλεαζάρου οἰκία τὸ πρῶτον ἱερᾶτο παῖς παρὰ
πατρὸς ἐπιδεχόμενοι τὴν τιμήν, ἐκεῖνός τε Φινεέσῃ τῷ παιδὶ αὐ-
362 τοῦ παραδίδωσι, μεθ' ὃν Ἀβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτοῦ τὴν τιμὴν παρα-
λαβὼν παιδὶ αὐτοῦ Βόκκι τοὔνομα αὐτὴν κατέλιπε, παρ' οὗ διε-
δέξατο Ὄζις υἱὸς ὤν, μεθ' ὃν Ἠλὶς ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, περὶ οὗ
νῦν ὁ λόγος, καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνου μέχρι τῶν κατὰ τὴν τοῦ
Σολομῶνος βασιλείαν καιρῶν. τότε δὲ οἱ Ἐλεαζάρου πάλιν αὐτὴν
ἀπέλαβον.

---

§ 359 = 1 Regum IV 18; § 361 = 1 Paral. VI 4.

ROMSPLELatZonaras I p. 98.
1 ἐννενήκοντα ME 2 *τούτων] τούτων τα MSPL 3 τοῦ παιδὸς] παιδὸσ M τοῦ παιδὸσ αὐτοῦ (β α) L 4 κυούσῃ, υ i. ras. m. 3 S 5 μὲν] γὰρ S μὲν γὰρ P προσηγγέλλη R προσηγγέλει O προσηγγέλη, η finale i. ras. m. 2 S προσηγγέλλει P 6 Ἰαχώβην] ἰωαχάβην M ἰοχάβην SP ὠχάβην L iochop Lat προσηγόρευσαν, α ex ε corr. R 7 δύσκλειαν, λ corr. ex ο R δυσκολείαν S¹P¹ δυσκολίαν S²P² 9 i. marg. ιε' R ἠλεισ P ἠλεὶσ LE *Ἰθαμάρου] ἰθάμαρ (ἰ ex η corr. R) ROM τῆς] τοῦ MSPE, om. L *ἑτέρου] socius Lat 10 *υἱῶν] οἰῶν R *ἱεροῦτο M *παρὰ] περὶ L 11 δεχόμενοι E φινέσῃ M 12 ἀβιεζέρησ S 13 Βόκκι] βόκκη O βοκκει M βουκὶ SP βόκκει L αὐτὴν] αὐτὸσ αὐτὴν M κατέλιπε] κατέλειπεν αὐτῷ M κατέλειπε L 14 ὄζὶσ RO ὄζισ M ὄζεισ SP ἰλὶσ O ἠλεὶσ P ἠλεὶσ LE 15 νῦν] νῦν ἦν ML ὁ om. M τοῦ om. MSPLE 16 σολομῶντοσ E *καιρῶ L 17 ἀπέλαβον] ἀπέλαβον ἀπόγονοι L ἔλαβον E

Subscriptiones: τέλοσ τοῦ πέμπτου λόγου τῆσ ἰουδαϊκῆσ ἀρχαιολογίασ R φλαβίου ἰωσήπου ἰουδαϊκῆσ ἀρχαιολογίασ ἱστορία πέμπτη O φλαυΐου ἰωσήππου ἰουδαϊκῆσ ἱστορίασ λόγοσ πέμπτοσ M τέλοσ τοῦ πέμπτου λόγου τῆσ ἰουδαϊκῆσ ἱστορίασ L περιέχει ὁ λόγοσ χρόνον ἐτῶν νϛ' E *flauii ioseppi iudaicae antiquitatis liber V explicit* cod. Mont. Cassin. Lat

---

Lipsiae, typis I. B. Hirschfeldi.